ED-DEVHATÜ'L-İRFÂNİYYE
FÎ RAVZATİ ULEMÂ'İ'L-OSMÂNİYYE

Habîbî'nin Şakâ'ik Tercümesi

HABÎBÎ AHMED BİN DERVÎŞ

TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI YAYINLARI: 177

Tarih ve Toplum Bilimleri Serisi : 26

Kitabın Adı : ED-DEVHATÜ'L-İRFÂNİYYE
FÎ RAVZATİ ULEMÂ'İ'L-OSMÂNİYYE
Habîbî'nin Şakâ'ik Tercümesi

Müellifi : Habîbî Ahmed Bin Dervîş (ö. 1564'ten sonra)

Özgün Dili : Osmanlı Türkçesi

Hazırlayan : Doç. Dr. Ramazan Ekinci
Manisa Celal Bayar Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Öğr. Üyesi

Editör : Prof. Dr. Derya Örs

Proje Koordinatörü : Dr. Göker İnan

Son Okuma : Yasin Coşkun, Yazma Eser Uzmanı

Arşiv Kayıt : Mısır Milli Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, Nr. 148

Yapım : Yüksel Yücel

Baskı : Matsis Matbaa Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Tevfikbey Mahallesi Dr. Ali Demir Cad. No: 51
34290 Sefaköy - İstanbul
Tel.: 0 (212) 624 21 11 Sertifika No: 40421
www.matbaasistemleri.com

Baskı Yeri ve Yılı : İstanbul 2021

Baskı Miktarı : 1. Baskı, 1500 adet

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
Library of Congress A CIP Catalog Record

Habîbî Ahmed bin Dervîş
Habîbî'nin Şakâ'ik Tercümesi, *ed-Devhatü'l-İrfâniyye fi Ravzati Ulemâ'i'l-Osmâniyye*

1. Tarih, 2. Edebiyat, 3. Biyografi, 4. Şakâ'ik, 5. Habîbî Ahmed bin Dervîş

ISBN: 978-975-17-4851-5

Copyright © Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. Her hakkı mahfuzdur.
Bütün yayın hakları *Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı*na aittir. Başkanlığın izni olmaksızın tümüyle veya kısmen, hiçbir yolla ve hiçbir ortamda yayımlanamaz ve çoğaltılamaz.

T.C. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı
Süleymaniye Mh. Kanuni Medresesi Sk. No: 5 34116 Fatih / İstanbul
Tel.: +90 (212) 511 36 37
Faks: +90 (212) 511 37 00
info@yek.gov.tr
www.yek.gov.tr

ED-DEVHATÜ'L-İRFÂNİYYE
FÎ RAVZATİ ULEMÂ'İ'L-OSMÂNİYYE
HABÎBÎ'NİN ŞAKÂ'İK TERCÜMESİ

(İNCELEME - METİN)

HABÎBÎ AHMED BİN DERVÎŞ
(ö. 1564'ten sonra)

Hazırlayan
Ramazan Ekinci

Editör
Derya Örs

TÜRKİYE
YAZMA
ESERLER
KURUMU
BAŞKANLIĞI

TAKDİM

İnsanlık tarihi, akıl ve düşünce sahibi bir varlık olan insanın kurduğu medeniyetleri, medeniyetler arasındaki ilişkileri anlatır. İnsan, zihnî faaliyetlerde bulunma kabiliyetiyle bilim, sanat ve kültür değerleri üretir, ürettiği kültür ve düşünce ile de tarihin akışına yön verir.

Medeniyetler, kültürler, dinler, ideolojiler, etnik ve mezhebî anlayışlar arasındaki ilişkiler kimi zaman çatışma ve ayrışmalara, kimi zaman da uzlaşma ve iş birliklerine zemin hazırlamıştır.

İnsanların, toplumların ve devletlerin gücü, ürettikleri kültür ve medeniyet değerlerinin varlığıyla ölçülmüştür. İnsanoğlu olarak daha aydınlık bir gelecek inşâ edebilmemiz, insanlığın ortak değeri, ortak mirası ve ortak kazanımı olan kültür ve medeniyet değerlerini geliştirebilmemizle mümkündür.

Bizler, Selçuklu'dan Osmanlı'ya ve Cumhuriyet'e kadar büyük devletler kuran bir milletiz. Bu büyük devlet geleneğinin arkasında büyük bir medeniyet ve kültür tasavvuru yatmaktadır.

İlk insandan günümüze kadar gök kubbe altında gelişen her değer, hakikatin farklı bir tezahürü olarak bizim için muteber olmuştur. İslâm ve Türk tarihinden süzülüp gelen kültürel birikim bizim için büyük bir zenginlik kaynağıdır. Bilgiye, hikmete, irfana dayanan medeniyet değerlerimiz tarih boyunca sevgiyi, hoşgörüyü, adaleti, kardeşlik ve dayanışmayı ön planda tutmuştur.

Gelecek nesillere karşı en büyük sorumluluğumuz, insan ve âlem tasavvurumuzun temel bileşenlerini oluşturan bu eşsiz mirasın etkin bir şekilde aktarılmasını sağlamaktır. Bugünkü ve yarınki nesillerimizin gelişimi, geçmişimizden devraldığımız büyük kültür ve medeniyet mirasının daha iyi idrak edilmesine ve sahiplenilmesine bağlıdır.

Felsefeden tababete, astronomiden matematiğe kadar her alanda, Medine'de, Kahire'de, Şam'da, Bağdat'ta, Buhara'da, Semerkant'ta, Horasan'da, Konya'da, Bursa'da, İstanbul'da ve coğrafyamızın her köşesinde üretilen değerler, bugün tüm insanlığın ortak mirası hâline gelmiştir. Bu büyük emanete sahip çıkmak, bu büyük hazineyi gelecek nesillere aktarmak öncelikli sorumluluğumuzdur.

Yirmi birinci yüzyıl dünyasına sunabileceğimiz yeni bir medeniyet projesinin dokusunu örecek değerleri üretebilmemiz, ancak sahip olduğumuz bu hazinelerin ve zengin birikimin işlenmesiyle mümkündür. Bu miras bize, tarihteki en büyük ilim ve düşünce insanlarının geniş bir yelpazede ürettikleri eserleri sunuyor. Çok çeşitli alanlarda ve disiplinlerde medeniyetimizin en zengin ve benzersiz metinlerini ihtiva eden bu eserlerin korunması, tercüme ya da tıpkıbasım yoluyla işlenmesi ve etkin bir şekilde yeniden inşâ edilmesi, Büyük Türkiye Vizyonumuzun önemli bir parçasıdır. Bu doğrultuda yapılacak çalışmalar, hiç şüphesiz tarihe, ecdadımıza, gelecek nesillere ve insanlığa sunacağımız eserleri üretmeye yönelik fikrî çabaların hasılası olacaktır. Her alanda olduğu gibi bilim, düşünce, kültür ve sanat alanlarında da eser ve iş üretmek idealiyle yeniden ele alınmaya, ilgi görmeye, kaynak olmaya başlayan bu hazinelerin ülkemize ve tüm insanlığa hayırlar getirmesini temenni ederim. Aziz milletimiz, bu kutsal emaneti yücelterek muhafaza etmeyi sürdürecektir.

Recep Tayyip Erdoğan
Cumhurbaşkanı

İÇİNDEKİLER

TAKDİM 4
EDİTÖRÜN ÖNSÖZÜ 9
HAZIRLAYANIN ÖNSÖZÜ 11
KISALTMALAR 14
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ 15
GİRİŞ 17
Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye Tercümeleri 20
İNCELEME 26
HABÎBÎ AHMED BİN DERVİŞ HALİFE 26
Hayatı 26
Edebî Şahsiyeti 28
Eserleri 32
ED-DEVHATÜ'L-İRFÂNİYYE
FÎ RAVZATİ ULEMÂ'İ'L-OSMÂNİYYE 40
Eserin Adı 40
Eserin Yazılma/Tercüme Edilme Sebebi 40
Yazım Tarihi 41
Eserin İthafı 42
Muhteva Unsurları 46
Mukaddime 46
Fihrist-i Kitâb 50
Hâtime 54
Eserin Dili ve Üslûbu 55
Eserin Nüshası 58
SONUÇ 61

Metnin Tesisi İle İlgili Açıklamalar 64
Transkripsiyonda Gözetilen Özel Durumlar 64
Der-kenâr Kayıtlarının Yazımı 67
Âyet ve Hadislerin Yazımı 67
Arapça ve Farsça İbarelerin Yazımı 68
METİN 71
ED-DEVḤATÜ'L-'İRFĀNİYYE
FĪ RAVŻATİ 'ULEMĀ'İ'L-'OṢMĀNİYYE 73
Evvelki Ṭabaḳa 'Oṣmān Ġāzī Zamānında Gelen 'Ulemā ve Meşāyiḫı Beyān İder 91
İkinci Ṭabaḳa Orḫan Ġāzī Zamānında Gelen 'Ulemā ve Meşāyiḫı Beyān İder 96
Üçinci Ṭabaḳa Sulṭān Murād Zamānında Gelen 'Ulemā ve Meşāyiḫı Beyān İder 103
Dördinci Ṭabaḳa Sulṭān Ildırım Ḫān Zamānında Gelen 'Ulemā ve Meşāyiḫı Beyān İder 111
Beşinci Ṭabaḳa Sulṭān Meḥemmed bin Ildırım Bāyezīd Zamānında Olan 'Ulemā ve Meşāyiḫı Beyān İder 141
Altıncı Ṭabaḳa Sulṭān Murād Ḫān Zamānında Gelen 'Ulemā ve Meşāyiḫı Beyān İder 155
Yedinci Ṭabaḳa Sulṭān Meḥemmed Ḫān Zamānında Olan 'Ulemā ve Meşāyiḫı Beyān İder 188
Sekizinci [Ṭabaḳa] Sulṭān Bāyezīd Ḫān 'Aleyhi'r-raḥmetü ve'r-rıḍvān Zamānında Gelen 'Ulemā ve Meşāyiḫı Beyān İder 342
Ṭoḳuzıncı Ṭabaḳa Sulṭān Selīm Ḫān Zamānında Gelen 'Ulemā vü Meşāyiḫı Beyān İder 429
Onıncı Ṭabaḳa Sulṭānımuz Sulṭān Süleymān Ḫān Edāma'llāhu Eyyāmehu Zamānında Gelen 'Ulemā vü Meşāyiḫı Beyān İder 482
KAYNAKÇA 577
BİYOGRAFYA DİZİNİ-1 585
BİYOGRAFYA DİZİNİ-2 599
ÖZEL İSİMLER DİZİNİ 627

EDİTÖRÜN ÖNSÖZÜ

Osmanlı dönemi Türk bilim, eğitim ve kültür tarihimizin yüz akı eserlerinden birisi de hiç kuşkusuz **Taşköprülüzâde Ahmed Efendi**'nin (901-968/1495-1561) Arapça kaleme aldığı *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye* adlı ölümsüz eseridir. Yazılışından itibaren büyük ilgi gören *Şakâ'ik*, Osmanlı Devleti'nin kurulduğu dönemden başlayarak 965/1558 yılına kadar Osmanlı ulema ve meşayihinin hayat hikâyeleriyle menkıbelerini içeren ilk derli toplu tabakât ve hâl tercümesi kitabı olmak sıfatıyla kendi alanında önemli bir çığır açmıştır.

"*Tabaka*" adı verilen on ana bölümden oluşan eserde, **Sultan Osmân Han**'dan başlayarak **Kânûnî Sultan Süleymân Han** zamanına kadar yaşamış olan 371 bilgin ve 150 şeyhin hâl tercümeleri, ölüm tarihleri sırasına göre ele alınmıştır.

Telif edildiği yıldan itibaren çok sayıda nüshası istinsah edilerek Osmanlı bilim dünyasında hızla yayılan *Şakâ'ik*, zaman içinde yapılan çok sayıda çeviri, zeyil ve telhisleriyle birlikte, etkisi neredeyse 20. yüzyıla dek sürecek olan edebî ve ilmî bir hareketin de fitilini ateşlemiştir. Arapça yazılmış olması dolayısıyla, ilgililerin eserden daha fazla yararlanabilmesi amacıyla, daha müellif hayattayken, bizzat kendi izni ve oluruyla çok sayıda Türkçe çevirisi yapılmış, zaman içinde bu çevirilere ek olarak yine çok sayıda Arapça ve Türkçe zeyiller kaleme alınmış, böylece Osmanlı dönemi Türk bilim tarihi için son derece önemli olan bir Şakâ'ik çevirileri ve zeyilleri geleneği ortaya çıkmıştır.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı tarafından, başta *Şakâ'ik*'ın Arapça metninin eleştirel basımı ve Türkçeye çevirisi olmak üzere, diğer önemli çevirileriyle zeyillerinin, "*Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye Çeviri ve Zeyilleri Projesi*" adı altında bir dizi hâlinde yayınlanmasıyla birlikte, Osmanlı dönemi bilim, eğitim, sanat, kültür ve sosyal tarihimizin önemli bir bölümüne ışık tutulmuş olacaktır.

Bu dizide yayınlanması öngörülen eserler, *Şakâ'ik*'ın Arapça metni ve çevirisiyle birlikte, **Mehmed Hâkî el-Belgradî**'nin *Hadâ'iku'r-Reyhân fî Tercemeti Şakâ'iku'n-Nu'mân*, **Ahmed bin Derviş Efendi**'nin *ed-Devhatü'l-İrfâniyye fî Ravzati'l-Ulemâi'l-Osmâniyye*, **İbrâhîm b. Ahmed el-Amasî**'nin *Terceme-i Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye*, **Mecdî Mehmed Efendi**'nin *Hadâ'iku'ş-Şâkâ'ik fî Tercemeti'ş-Şakâ'ik* adlı çevirileriyle, **Âşık Çelebi**'nin *Tetimmetü'ş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*, **Ali b. Bâlî**'nin *el-Ikdu'l-Manzûm fî Zikri Efâdılı'r-Rûm*, **Âkifzâde Abdürrahîm Efendi**'nin *Kitâbü'l-Mecmû' fi'l-Meşhûd ve'l-Mesmû'*, **Nev'îzâde Atâyî Efendi**'nin *Hadâ'iku'l-Hakâ'ik fî Tekmileti'ş-Şakâ'ik*, **Uşşâkîzâde Seyyid İbrâhîm Hasîb**'in *Zeyl-i Şakâ'ik*, **Simkeşzâde Mehmed Şeyhî Efendi**'nin *Vekâyı'-ı Fuzalâ* ve **Fındıklılı İsmet Efendi**'nin *Tekmiletü'ş-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik* adlı zeyillerinden ibârettir.

Adı geçen eserlerden Türkçe olanlar, mevcut yazma nüshaların karşılaştırılmasıyla çeviriyazı olarak, Arapça olanlar ise özgün metinleri ve Türkçe çevirileriyle birlikte yayınlanacaktır.

"*Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye Çeviri ve Zeyilleri Projesi*" kapsamında yayınlanacak olan toplam on iki adet eserin bilim dünyamıza hayırlı olmasını diler, bu ağır ve zorlu iş için gecesini gündüzüne katarak emek veren bilim insanlarını ve bu fevkalade önemli projeyi hayata geçiren Türkiye Yazma Eserler Kurumu'nun saygıdeğer başkanı Prof. Dr. Muhittin Macit'in şahsında değerli Kurum çalışanlarını tebrik ederim.

Prof. Dr. Derya Örs
Proje Editörü

HAZIRLAYANIN ÖNSÖZÜ

Aslen Kastamonu'nun Taşköprü ilçesinden olan ve Bursa'da dünyaya gelen Taşköprîzâde Ahmed Efendi, Osmanlı ilmiye sınıfına birçok âlim yetiştirmiş Taşköprîzâdeler ailesinin en tanınmış fertlerindendir. Babası Muslihüddin Mustafa Efendi'den kendisine intikal eden ilmiye mesleğini tercih eden Ahmed Efendi, Osmanlı Devleti'nin muhtelif vilayetlerinde müderris olarak görev yapmış, ömrünün sonlarına doğru Bursa ve İstanbul kadılıklarına tayin edilmiştir. Devrinde kıymetli bir âlim olarak tanınmasının yanı sıra kelâm, fıkıh, tefsir, ahlâk, mantık, biyografi, Arap dili ve edebiyatı, ilimler tarihi, tıp gibi değişik alanlarda çeşitli risaleler, kitaplar yazarak İslâm tarihinin mühim simaları arasına girmeyi başarmıştır. Eserlerini Arapça yazan müellifin biyografi sahasındaki *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fî-Ulemâ'id-Devleti'l-Osmâniyye* adını verdiği kitabı yazıldığı devirden itibaren tahsil muhitlerinde beğenilerek okunmuş; tercüme, telhis ve zeyilleriyle Osmanlı tarihinin en geniş kapsamlı biyografik eserler silsilesinin ilk halkası olmuştur. Arap edebiyatındaki tabakat tarzı eserlerin etkisiyle *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'yi "tabaka" adını verdiği bölümlere ayıran yazar, her padişahın saltanat sürdüğü devri bir tabaka kabul edip ilgili devirde vefat eden âlimler ve sûfîlerin biyografilerini yazmıştır. Kitabın şöhretinin kısa sürede yayılması üzerine, eserden Arapça bilmeyen geniş kitlelerin de istifade etmesini sağlamak adına birçok mütercim *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'yi Türkçeye tercüme etmeye çalışmıştır. Bu mütercimlerden birisi de Taşköprîzâde Ahmed Efendi'nin muâsırı Habîbî mahlasıyla nasihat-âmiz şiirler de yazmış bir imam olan Ahmed bin Derviş Halife'dir.

Elinizdeki çalışmanın esasını Habîbî Ahmed bin Derviş Halife'nin, *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nin yazılışından altı yıl sonra 1564'te kaleme aldığı *ed-Devhatü'l-İrfâniyye fî Ravzati Ulemâ'i'l-Osmâniyye* adlı çevirisi teşkil etmektedir. Eser *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nin bilinen ilk tam tercümesidir. Mütercim *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'deki biyografik bilgilerin aslına sadık kalmakla birlikte çevirisinde serbest bir tercüme yöntemini tercih etmiştir. Mütercim çevirisinde asıl eserde bulunmayan sekiz şahsın biyografisine

daha yer vermiştir. Sinan Paşa'nın *Tazarru-nâme*'sindeki samimi yakarışları andıran uzun bir mukaddime ve Eski Anadolu Türkçesi özellikleri gösteren edebî bir üslûba sahip *ed-Devhatü'l-İrfâniyye* hem Osmanlı asırlarında hem de Cumhuriyet sonrası dönemde pek tanınan bir eser değildir. Katalog kayıtları vasıtasıyla varlığından haberdar olduğumuz eserin bugüne kadar ne mütercimi doğru bir şekilde tanınmakta ne de kendisinin mahiyeti bilinmekteydi. Haiz olduğu mühim hususiyetlerin yanı sıra üzerinde günümüze dek hiç bir çalışmanın yapılmamış olması sebebiyle *ed-Devhatü'l-İrfâniyye fî Ravzati Ulemâ'i'l-Osmâniyye*'nin neşrine karar verildi. Elinizdeki çalışma muhtasar bir giriş ve üç bölümden meydana gelmektedir.

Birinci bölümde Habîbî Ahmed bin Derviş Halife'nin hayatı, eserleri ve edebî şahsiyeti ele alınmıştır. Eski ve yeni harfli biyografik-bibliyografik kaynaklarda mütercimin hayat hikâyesi konusunda detaylı araştırmalar yapılmasına rağmen herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Taşköprîzâde Ahmed Efendi'nin *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'de kendi biyografisine yer vermesi, başta Habîbî Ahmed bin Derviş Halife olmak üzere diğer *Şakâ'ik* mütercimlerini de otobiyografilerini yazmaya teşvik etmiş; böylelikle mütercimin hayat hikâyesi bizzat kendi verdiği bilgiler ışığında kaleme alınmıştır. Ayrıca yazma eser kütüphanesi kataloglarında yapılan taramalarda Habîbî Ahmed bin Derviş Halife'nin *Tuhfetü'l-müştâkîn ilâ-Menâkıbi's-sahâbe ve't-tâbi'în* adını verdiği çeviri bir eseri tespit edilmiş ve ayrıntılı şekilde tanıtılmıştır.

İkinci bölümde ise *ed-Devhatü'l-İrfâniyye fî Ravzati Ulemâ'i'l-Osmâniyye*'nin şekil ve muhteva hususiyetleri incelenmiş; eserin adı, tercüme edilme sebebi, çeviri tarihi, muhtevası, dil ve üslûp özelliklerine değinilmiştir. Akabinde eserin nüshası ayrıntılı şekilde tanıtılmıştır.

Kitabın üçüncü bölümünde ise *ed-Devhatü'l-İrfâniyye fî Ravzati Ulemâ'i'l-Osmâniyye*'nin metin teşkilinde gözetilen hususlara temas edilerek transkribe edilmiş metnine yer verilmiştir. Çalışmanın sonuna "Şakâ'ik-ı Nu'mâniye Projesi" kapsamında hazırladığımız diğer eserlerdeki (*Zeyl-i Şakâ'ik, Vekâyi'u'l-fuzalâ*) gibi yer, şahıs ve eser adlarından müteşekkil kapsamlı bir özel isimler dizini ilave edilmiştir.

Tek nüshası bulunan bir yazmanın ilmî neşrini yapmanın zorluğu erbabınca malûmdur. Bilhassa yazma, dikkatsiz bir müstensihin kaleminden çıkmışsa iş içinden çıkılamaz bir hâl alır. İlmî neşrini hazırladığımız *ed-Devhatü'l-İrfâniyye fî Ravzati Ulemâ'i'l-Osmâniyye*'nin günümüze ulaşmış tek nüshası bulunmaktadır. Acemi bir müstensihin hattıyla yazılmış eserde, aynı kelimenin aynı varak içindeki farklı yazımlarına bile rastlamak mümkündür. Mütercimin kontrolünden geçtiğini düşündüğümüz yazmada birçok sahh kaydı yer almasına rağmen okunuşunda tereddüt edilen bazı problemli kelimeler yer almaktadır. Bütün samimî dikkat ve gayretlerimize rağmen çalışmamızda gözden kaçmış hata ve eksiklikler bulunabilir. Bilhassa müstensihin de etkisiyle muhtemel okuma hatalarımız için mazur görülmeyi ümit ederiz.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında birçok değerli şahsın mühim katkıları olmuştur. Başta yegâne nüshası Mısır Millî Kütüphanesi'nde bulunan *ed-Devhatü'l-İrfâniyye*'nin dijital görsellerini temin eden Dr. Mahmoud Qaddom ve Dr. Mehmet Yunus Yazıcı'ya çok teşekkür ederim. Kitaptaki Arapça ibareleri Türkçeye çeviren, hadis-i şeriflerin kaynaklarını tespit eden ağabeyim Dr. Kenan Özçelik'e, Farsça kısımları tercüme eden ağabeyim Doç. Dr. Suat Donuk'a teşekkür ederim. Çalışmamızı baştan sona okuyan ve müşküllerimizi çözen *Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye Projesi*'nin kıymetli editörü Prof. Dr. Derya Örs'e şükranlarımı sunarım. Son olarak kitabın basımını üstlenen Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanı Prof. Dr. Muhittin Macit'e, Çeviri ve Yayım Dairesi Başkanı Doç. Dr. Ferruh Özpilavcı'ya, kurumda görevli uzmanlar İsmet İpek, Göker İnan ve Yasin Coşkun başta olmak üzere kurumun bütün çalışanlarına teşekkür ederim.

Ramazan Ekinci
Manisa, 2021

KISALTMALAR

age : Adı Geçen Eser
agm : Adı Geçen Makale
Bkz. : Bakınız
C. : Cilt
Çev. : Çeviren
Dr. : Doktora
Hz. : Hazret-i
hzl. : Hazırlayan
Kültür Bak. : Kültür Bakanlığı
nu. : Numara
ö. : Ölüm Tarihi
S. : Sayı
s. : Sayfa
SBE : Sosyal Bilimler Enstitüsü
ss. : Sayfadan sayfaya
TDK : Türk Dil Kurumu
TDV : Türkiye Diyanet Vakfı
terc. : Tercüme
TY : Türkçe Yazmalar
Üni. : Üniversitesi
vb. : ve benzeri
vd. : ve diğerleri
vr. : Varak
Yay. : Yayınları
YL : Yüksek Lisans

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء	ʾ	ش	Ş, ş
ا	A, a, E, e	ص	Ṣ, ṣ
آ	Ā, ā	ض	Ż, ż, Ḍ, ḍ
ب	B, b	ط	Ṭ, ṭ
پ	P, p	ظ	Ẓ, ẓ
ت	T, t	ع	ʿ
ث	S̲, s̲	غ	Ġ, ġ
ج	C, c	ف	F, f
چ	Ç, ç	ق	Ḳ, ḳ
ح	Ḥ, ḥ	ك	K, k
خ	H̲, h̲	گ	G, g, ñ
د	D, d	ل	L, l
ذ	Z̲, z̲	م	M, m
ر	R, r	ن	N, n
ز	Z, z	و	V, v, o, ö, u, ü
ژ	J, j	ه	H, h, a, e
س	S, s	ی	Y, y, ı, i, ī, ā

GİRİŞ

Lugatte "üst üste olan iki şeyin birbiriyle uyuşması, derece, mertebe ve konum bakımından örtüşmesi" mânasındaki tabak (tabaka, çoğulu tabakat) "sınıf, zümre" anlamlarına da gelir. Bir terim olarak tabakat İslâm geleneğinde sahâbe, tâbiîn, âlimler, edipler, şair ve sanatkârlar, sûfiler, düşünürler ve ayırıcı niteliklere sahip olan kişilerden söz eden biyografi türünü ifade etmektedir. Muhtevaları alfabetik düzenlenmiş bazı biyografi eserlerinde sınıf, derece ve dönem ayrımı yapılmadığı hâlde eserin tabakat adıyla anılması, bu kavramın zamanla asıl anlamını yitirerek toplu biyografilerin yer aldığı kitapları ifade eden bir terim hâline gelmesini sağlamıştır.[1]

İslâm edebiyatları arasında ilk olarak Arap edebiyatında ortaya çıkan tabakat tarzı biyografi yazma geleneğinin örnekleri arasında her biri müstakil olmak üzere hadis, fıkıh, kelâm ve tefsir âlimleri ile tasavvuf ehlinin biyografilerinin anlatıldığı, Arap şair ve ediplerinin hayat hikâyelerinin konu edildiği tabakat tarzı kitaplara da rastlanmaktadır. Zamanla toplumun her kesiminden meşhur kişilerin aynı eser içinde anlatıldığı tabakat tarzı kitaplar yaygınlaşmıştır.

Türk edebiyatındaki biyografik metinlerin ortaya çıkışında Farslardaki tezkire geleneği ve Araplardaki tabakat tarzı biyografi yazımının tesiri görülmektedir. Edebiyatımızdaki ilk biyografik metinler Feridüddin Attâr'ın *Tezkiretü'l-evliyâ*'sının mütercimi belirsiz tercümeleridir. Ali Şîr Nevâyî'nin Herat ekolü tezkirelerinden olan *Devletşâh Tezkiresi*'nden etkilenerek yazdığı *Mecâlisü'n-nefâis* adlı şairler tezkiresi XX. asra kadar devam edecek olan tezkire yazma geleneğinin edebiyatımızda başlamasını sağlamıştır.

Arap edebiyatındaki tabakat tarzı hâl tercümesi yazma geleneğinin Türk edebiyatında başlangıcı ise XVI. asır âlimlerinden Taşköprîzâde Ahmed İsâmeddîn Efendi'nin ömrünün son demlerine doğru Arapça kaleme aldığı *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fî-Ulemâ'id-Devleti'l-Osmâniyye* adlı kitapla mümkün olabilmiştir. Yazar *Şakâ'ik*'tan önce yine Arapça kaleme aldığı ilimler tarihi ve tasnifiyle alâkalı *Miftâhü's-sa'âde ve Misbâhü's-siyâde*

1 İsmail Durmuş, "Tabakat (Arap Edebiyatı)", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2010, C. 39, s. 288.

fî-Mevzû'âti'l-ulûm ile bu sahadaki salâhiyetini; Hz. Peygamber, sahâbe, tâbiîn ve İslâm âlimlerinin hayatı ile menkıbelerini anlattığı *Nevâdirü'l-ahbâr fî-Menâkıbi'l-ahyâr* isimli diğer eseriyle de terâcim-i ahvâl vâdisindeki gayretini göstermiştir. Bu iki ilim kolundan kazandığı tecrübe ve ustalıktan kuvvet alıp *Şakâ'ik'ı* vücûda getirerek yalnız devrindekilerin değil, ondan sonraki asırlarda yaşayanların da hayranlık ve minnettarlığını kazanmıştır.[1]

Osmanlı ilmiyesine kıymetli âlimler yetiştirmiş bir âileden gelen Taşköprîzâde, bilginlerin hayat hikâyelerini öğrenmeye çocukluğundan beri meraklı olduğunu, onların kitaplarının isimlerini, ne gibi başarılar elde ettiklerini araştırarak belirli bir birikime ulaştığını ifade eder. Tarihçilerce bazı önde gelen İslâm büyüklerinin hâl tercümeleri yazılmışsa da müellif, hiç kimsenin Osmanlı ülkesindeki âlimlerin biyografilerini yazmadığını bildirir. Bu durumdan yakınan bir tanıdığı, Taşköprîzâde'den Anadolu âlimlerinin hayat hikâyelerini yazmasını ister. Yazar bu isteği kabul ederek kitabında önce ulemâ biyografilerini, ardından da sûfîlerin hâl tercümelerini kaleme alır.[2] Kitabına aldığı kişilerin bazılarının ölüm tarihini tam olarak bilemediğinden eserini Osmanlı padişahlarının saltanat sırasına göre tabakalara ayırır ve bahis konusu ettiği şahısları vefat ettikleri tarihleri göz önünde tutarak bu tabakalara yerleştirir. Taşköprîzâde, bu eserinde ilk Osmanlı padişahı olan Osman Gazi'den başlayıp Kanuni Sultan Süleyman devrinin ortalarına kadar on tabaka içinde beş yüz yirmi bir şahsın biyografisini yazmıştır.

---

1 Gönül, Behcet, "İstanbul Kütüphanelerinde Al- Şakâ'ik Al-Nu'mâniya Tercüme ve Zeyilleri", *Türkiyat Mecmuası*, İstanbul 1945, C. VIII, s. 138.

2 "Derim ki; sağımı solumdan, dosdoğruyu imkânsızdan ayırt etmeye başladığım günden beri âlimlerin menkıbelerini ve onlara dair haberleri takip etmeye tutkun, başarılarını ve eserlerini ezberlemeye çok istekliydim. Sonunda bu kabilden kitap ve defterlerin içini dolduracak ciddi bir birikim oluştu. Tarihçiler nakil yoluyla ulaşan ya da seçkinlerin anlattıklarıyla âlim ve ileri gelenlerin menkıbelerini yazmış ancak hiçbiri bu ülkenin âlimlerinin hikâyelerini bir araya getirmeyi önemsememişlerdi. Hatta dillerinde ne yaşayanların ne de ölüp gidenlerin isimleri ve izleri kalmıştı. Üstünlük ve olgunluk sahibi biri bu durumu müşâhede edince benden Anadolu âlimlerinin menkıbelerini toplamamı istedi. Ben de her şeyin sahibi olan Hayy ve Kayyûm'dan yardım dileyerek bu talebe olumlu yanıt verdim. Tarikat şeyhlerinin hâllerini şeriat âlimlerinin peşi sıra zikrettim. Allah nurlarını artırsın ve sırlarını kutsasın. Bu kitapta, ilim ve fazilet bakımından farklı olsalar da yüksek makamlara ulaşmış olanları ve bu mertebeleri hak etmiş olmalarına rağmen anılan makamlara ulaşamamış kimseleri zikrettim. Bunun yanında, belki de zikretmediklerim andıklarımdan daha fazladır… O seçkinlerin ölüm tarihlerine vâkıf olamadığımdan bu risâleyi Osmanlı hânedanı sultanlarının sıralamasına göre yazdım." Muhammet Hekimoğlu (hzl.), *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fî-Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye,* Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., İstanbul 2019, s. 20, 22.

Şakâ'ik, daha yazıldığı devirden itibaren büyük bir şöhrete kavuşmuştur. Okuyucuların eline ulaştıktan sonra kitabın nasıl yüksek bir kabule mazhar olduğunu ve ne kadar hızlı yayıldığını göstermesi açısından şu örnek zikredilebilir: Nev'îzâde Atâyî'nin bildirdiğine göre "Fâzıl Emîr" ve "Küçük Emîr" lakaplarıyla tanınan bir hattat müderris *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* istinsahını kendine iş edinmiş; her ay bir *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* nüshası çoğaltıp satarak geçimini bu işten temin etmiştir.[1] Behcet Gönül, Atâyî'nin hatırlayamadığı için ismini bildiremediği bu kişinin Tireli Mehmed Şerîf adlı müderris olduğunu haber verir. Bu müstensihin elinden çıkmış bir *Şakâ'ik* nüshasını gördüğünü ifade eden Gönül, eserin sonundaki istinsah kaydında söz konusu kitabın kırk günde yazıldığına dair ibareler olduğunu belirterek Atâyî'yi te'yit eder.[2]

Yurt içi ve yurt dışındaki yazma eser kütüphanelerinde *Şakâ'ik*'in yüzün üzerinde nüshasının bulunması, bu kitabın ne derece beğenilip okunduğunun ispatıdır. Ayrıca bir müstensihin eser te'lîf edildikten hemen sonra, her ay bir nüsha çoğaltmakla umûmî talebe cevap vermeye çalışması, bu mühim kitabın şöhret ve yaygınlığının bir başka kanıtıdır. Osmanlı dönemi medreselerinde ilmî eserler umûmiyetle Arapça kaleme alındığından, özellikle tahsil muhitlerinde büyük bir alâka ile karşılanıp hızlı bir şöhrete mazhar olan *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye,* bu ününü Arapça bilmeyen gruplar arasında da duyurmuş, bu yüzden te'lîfinin hemen sonrasında eserin Türkçeye tercüme ihtiyacı baş göstermiştir.[3] Nev'îzâde Atâyî'nin ifadesine göre Âşık Çelebi eseri hemen Türkçeye çevirip müellife takdim etmiş; Taşköprîzâde de Âşık Çelebi'ye "Mevlânâ 'Âşık, biz bunı Türkî yazmış-ıduk. Tercemede bîhûde zahmet ihtiyâr itmişsüz."[4] diyerek hem latife etmiş hem de eserin kolay anlaşılabilir bir Arapçayla yazıldığını îmâ etmiştir. Belgradlı Hâkî de İstanbul'a kadar gelip Taşköprîzâde'nin izin ve duâsını alır almaz, eseri Türkçeye çevirmeye koyulmuştur. Müellife eserinin mükâfatını daha

1 Suat Donuk, (hzl.), *Nev'îzâde Atâyî, Hadâ'iku'l-hakâ'ik fî-Tekmileti'ş-Şakâ'ik, Nev'îzâde'nin Şakâ'ik Zeyli,* Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., İstanbul 2017, s. 1001.

2 Gönül, agm, ss. 138-139.

3 Ramazan Ekinci, (hzl.), *Uşşâkîzâde İbrahim Hasîb, Zeyl-i Şakâ'ik, Uşşâkîzâde'nin Şakâ'ik Zeyli,* Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., İstanbul 2017, s. 58.

4 Donuk, age, s. 595.

sağlığında vermiş olan bu iki hadise, münferit iki vak'a şeklinde kalmayarak başka *Şakâ'ik* tercümeleri için âdetâ bir başlangıç teşkil etmiştir.[1]

Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye Tercümeleri

Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye kaleme alındığı zamandan günümüze kadar farklı devir ve muhitlerdeki birçok mütercim tarafından değişik sebeplerden ötürü tercüme edilmiştir. Yapılan tercümelerin tamamına yakını, eserin yazıldığı XVI. asrın ikinci yarısına tekabül etmektedir. Yaklaşık dört asır boyunca bu çeviriler eserden istifade etmek isteyenlerin ihtiyacını karşılamıştır. *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'ye olan alâkanın zamanımızda da devam etmesinden ötürü eserin günümüz Türkçesine çevrileri de yapılmıştır. Varlığı bilinen *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* tercümelerini kronolojik olarak şu şekilde sıralayabiliriz:

Âşık Çelebi, *Terceme-i Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*

XVI. asır şair ve yazarlarından ve kaleme aldığı şairler tezkiresiyle meşhur olan Âşık Çelebi ile Taşköprîzâde arasında geçen ve yukarıda da anılan latifeye istinaden ilk *Şakâ'ik* çevirisinin Âşık Çelebi'ye ait olduğu düşünülmektedir. Çevrinin varlığından bahseden yegâne kaynak Nev'îzâde Atâyî'nin *Şakâ'ik Zeyli*'dir. Eserin bugün itibariyle elimize ulaşmış bir nüshası bulunmamaktadır.

Belgradlı Mehmed Hâkî, *Terceme-i Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye – Hadâ'iku'r-reyhân - Mecma'u'l-eşrâf*

Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye'nin elimize geçen ilk tercümesi, XVI. asırda yaşamış Belgradlı Mehmed Hâkî'ye ait muhtasar çeviridir. Hâkî'nin anlattığına göre mütercim bir mecliste otururken *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'den bir parça okununca dinleyiciler arasındaki Arapça bilmeyen kişiler keşke bu eser Türkçe yazılsaydı, diyerek onu tercüme etme işini Mehmed Hâkî'ye havale eylemişler. Bunun üzerine mütercim İstanbul'a gelerek araya bazı hatrı

1 Ramazan Ekinci , "Tanınmayan Bir Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye Mütercimi: Habîbî Ahmed Bin Derviş Halife ve Devhatü'l-İrfâniyye fî-Ravzati Ulemâ'i'l-Osmâniyye Adlı Eseri", *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal Of Academic Literature]*, Yıl 6, Prof. Dr. M. Orhan Okay Özel Sayısı, Aralık 2020, s. 668.

2 Eserin adlandırmaları, çeviri aşamaları, çeviriler arasındaki farklılıklar ve son çevirinin tenkitli metni için bkz. Mehmet Yunus Yazıcı, *Belgratlı Hâkî'nin Şakâ'ik Tercümeleri*, Kırıkkale Üniversitesi SBE, Basılmamış Dr Tezi, Kırıkkale 2020.

sayılır dostlarını koyup Taşköprîzâde'den *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'yi Türkçeye çevirmek üzere izin alır ve ilk tercümesini 1568 Receb'inde (Mart-Nisan 1561) tamamlar. Klasik edebiyatta örneğine az rastlanacak bir tasarrufla mütercim *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'yi üç ayrı zamanda ve her çeviri esnasında da ilave ve çıkarmalar yaparak tercüme eder. İlk çevirisinde eserine müstakil bir isim vermek yerine *Terceme-i Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* şeklinde adlandıran Hâkî, ikinci tercümesine *Hadâ'iku'r-reyhân* ve son tercümesine ise *Mecma'u'l-eşrâf* adını verir. Üç ayrı çevirinin de günümüze erişmiş birçok nüshası bulunmaktadır. Tercümenin 972 (1564-65) tarihini taşıyan ikinci çevirisi, gerek mukaddime ve hâtime gerekse muhtevâsı itibariyle ilkinden, 975 tarihini taşıyan son tercümesi ise her iki çevirisinden oldukça farklıdır.[1] Kâtip Çelebi, tercümeyi beğenmediğini ifade etmiştir.[2]

Habîbî Ahmed bin Derviş, *ed-Devhatü'l-İrfâniyye fî Ravzati Ulemâ'i'l-Osmâniyye*

Eser ve mütercim hakkında ileride ayrıntılı bilgi verilecektir.

Mehmed bin Sinânüddin Yûsuf Efendi, *Menâkıb-ı Ulemâ*

XVI. asır âlimlerinden "Muhaşşî" unvanlı Amasyalı Sinânüddin Yûsuf Efendi'nin küçük oğlu Mehmed Efendi'nin (ö. 1581) *Şakâ'ik*'i tercüme ettiğine dair elimizde kesin bir kayıt bulunmamaktadır.[3]

Eserden ilk bahseden kişi Charles Blochet[4] olup ondan naklen Behcet Gönül eserin yegâne nüshasının Paris Milli Kütüphane Supplement Turc 1159 numarada kayıtlı bulunduğunu ifade etmiştir. Çeşitli teşebbüslerimiz neticesinde güçlükle temin edebildiğimiz[5] nüshanın zahriyesinde "*Menâkıbu'l-ulemâ, Terceme-i Şakâ'ik* lafzen bi-lafzin gâyet sahîh li-Mehemmed bin Sinânüddîn Yûsuf" ibaresi kayıtlıdır. Bu ibare ilk okunuşta eserin

1 Gönül, agm ss. 146-47; Ârif, "Devlet-i Osmâniye'nin Teessüs ve Tekarrürü Devrinde İlm ve Ulemâ", *Dârü'l-Fünûn Edebiyât Fak. Mecmuası*, Sene 1, Sayı 2, 1332, s. 137; Franz Babinger, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, (çev. Coşkun Üçok) Kültür Bak. Yay., Mersin 1992, ss. 95-96.

2 Kâtib Çelebi, *Keşfü'z-Zunûn*, (Çev. Rüştü Balcı), Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 2012, s. 845.

3 Donuk, age, ss. 790-791; Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul 1333, C. 2, s. 55; Gönül, agm, s. 149.

4 Edgar Blochet, *Catalogue des Manuscrits Turcs de la Bibliotheque Nationale,* (ty.) ss. 183-84.

5 Yazmanın fotoğraflarını çekip bizlere gönderme nezaketinde bulunan Dr. H. Sercan Koşik'e çok teşekkür ederim.

yazarının Mehmed bin Sinânüddîn olduğunu göstermektedir. Ancak eserin mukaddimesinde şu ibareler yer almaktadır:

"kendülerden bir eser-i hurşîd-âsâr ve bir yâdigâr-ı rûşen-medâr kalmasın mülâhaza idüp binâ'en 'alâ-hâzâ mertebe-i şebâbdan zamân-ı şeybe denlü hâtır-ı rûşen-nihâdın **menâkıb-ı 'ulemâ**-yı selefe ve kasas-ı sulehâ-yı sâhib-şerefe tergîb idüp az zamânun içinde çok nesne hıfz idüp lâkin tâ'ife-i mezbûr[e] hadden bîrûn ve 'adedden efzûn olmağın Devlet-i 'Osmâniyân'da vâki' olan **'ulemânun menâkıbın** ve sulehânun merâtibin kimlerden tahsîl-i 'ilm ü ma'rifet ve kümmelînün kangısından tekmîl-i tarîkat itmişlerdür? Kimin kütüb-i tevârîhden ve kimin efvâh-ı ricâlden 'alâ-sebîli't-tafsîl lâ-bi'l-icmâl mefhûm idinüp eser olmağa münâsib bunda evlâ ne ola diyü 'alâ-tertîb-i zebân-ı fasîh-i 'Arabî ile tahrîr ü terkîb idüp bir latîf kitâb itmişler idi. Mezkûr kitâb-ı nâmdâr **menâkıb-ı 'ulemâ** olmağla iştihâr bulup bir gün a'yân-ı rûzgârdan muhibb-i 'ulemâ ve mevedd-i meşâyih u sulehâ bir sâhib-devletün cem'iyyetinde zikr olınan kitâbdan birkaç fasl u bâb kırâ'at olınup gûş u hûşla istimâ' sadedinde iken sâmi'înden birkaç 'ârif-i sâhibü'l-letâ'if didiler …"

Bu parçadaki *Menâkıb-ı Ulemâ* ifadelerinden ve Nev'îzâde Atâyî'nin *Şakâ'ik Zeyli*'nde yer alan Mehmed bin Sinânüddîn Yûsuf'un biyografisinde belirtilen "Menakıb-ı 'ulemâyı Türkî inşâ ve ol vâdîde dahı mahâretin ifşâ itmiş idi."[1] cümlesinden hareketle eseri Mehmed bin Sinânüddîn'e mâl etmiş olmalılar. Eserin sonlarında yer alan Hâkî biyografisinden ve *Hadâ'iku'r-reyhân* ile yaptığımız mukayeseden hareketle bu yazmanın Mehmed Hâkî'nin *Hadâ'iku'r-reyhân*'ının bir nüshası olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda ortaya çıkan yegâne ihtimal yazmanın sahibi, okuyucusu veya müstensihi kitabı karıştırarak Mehmed bin Sinanüddin'e isnâd etmiştir. Nev'îzâde Atâyî'nin Mehmed bin Sinânüddîn hakkındaki mütalaasından ve anılan yazmanın yazarının karıştırılmasından hareketle Mehmed bin Sinânüddîn'in bugün elimizde olmayan bir *Şakâ'ik* tercümesi veya ulemâ biyografilerini ihtiva eden bir hâl tercümesi kitabı bulunmalıdır.[2]

1 Donuk, age, s. 791.
2 Ekinci (2020), agm, s. 669.

Seyyid Mustafa Efendi, *Hakâ'iku'l-beyân fî-Tercemeti Şakâ'iku'n-Nu'mân*

1580'li yıllarda vefat etmiş olan Seyyid Mustafa Efendi, *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nin Türkçeye tercüme edilmesini lüzumlu görerek eserin tamamını tercüme etmiş,[1] kitabının sonuna da *Şakâ'ik*'ta biyografisi olmayan elli bir şahsın biyografisinin yer aldığı *Zamime-i Şakâ'iku'n-Nu'mân* adıyla küçük bir zeyil ilave etmiştir.[2]

Edirneli Mehmed Mecdî, *Hadâ'iku'ş-Şakâ'ik*

XVI. asır şair ve yazarlarından Edirneli Mecdî Mehmed Efendi bir mecliste otururken erdem sahibi bir tanıdığı *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'yi Türkçeye çevirmesi hususunda ısrarcı olur. Böylelikle Arapça bilmeyenlerin bu kitaptan istifade etmeleri mümkün olacaktır.[3] Bu ricayı hemen kabul eden Mecdî Mehmed Efendi kadılık mesleğinin verdiği meşgaleler yüzünden tercüme ve ikmâl çalışmalarını ancak 1587 yılında tamamlayabilir. Kitabını tamamlayıp devrin padişahı III. Murad'a takdim etmiştir. İsmi *Hadâ'iku'ş-Şakâ'ik* olsa da daha çok *Terceme-i Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye* olarak tanınan bu çeviri Taşköprîzâde'nin eserine dayalı yeni bir çalışma olarak kabul edilebilir. Eserinin adını *Hadâ'iku'ş-Şakâ'ik* koymasının sebebini *Şakâ'ik*'ı bir fidanlık kabul etmesiyle, yani orada biyografisi verilen kişileri daha geniş olarak ele

---

1 "Merhûm Taşköprî-zâde 'ulemâ-yı Rûm-ı şeref-rüsûm ahvâlinde yazduğı târîh-i *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nün ki nefsinde müfîd-i muhtasar ve mûciz ü mu'teber kitâb-ı müstetâbdur. Lisân-ı Türkî'ye terceme olınması münâsib ü evlâ ve elyâk u ahrâ görilüp ol cihetden kitâb-ı mezkûrun tercemesine şürû' ve 'Arabî'den Türkî'ye nakle vulû' olınup kitâb-ı mezkûr ve defter-i menşûrda kaydı bulunmayan 'ulemâ vü fuzalâdan çok kimesne ilhâk olınup silk-i 'ıkd-ı kitâbetde nazm ve nakş-ı hurûf u 'ibâretde resm olındı." Seyyid Mustafa, *Hakâ'iku'l-beyân fî-Tercemeti Şakâ'iku'n-Nu'mân*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, TY 6192, vr. 4a.

2 Ayrıntılı bilgi için bkz. Mehmet Yunus Yazıcı, "Seyyid Mustafa'nın Hakâ'iku'l-Beyân Fî-Tercemeti Şakâ'iku'n-Nu'mân Tercümesi ve Zamîme-i Şakâ'iku'n-Nu'mân Adlı Şakâ'ik Zeyli", *Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, C. 6, S. 12, 2019, ss. 144-164.

3 "Kitâb-ı mestûr-ı varak-ı menşûrı bir ehl-i dil-i kâmil Türkî zebânla terceme eyle diyü ilhâh u ibrâm itmegin telakkî bi'l-kabûl idüp itmâm-ı merâm itdüğimi i'lâmdur. Bu mahalde huzûr-ı meclisden bir fâzıl-ı fezâ'il-kâfil ve bir kâmil-i fevâzıl-hâfil benüm bu meylümi göricek bast-ı bisât-ı kelâm idüp gûş u gerden-i 'arûs-sencini bu yüzden pîrâste vü ârâste eyledükde tarîk-ı terceme tarîka-i makbûle olup şehristân-ı nazm u inşâda bir şâh-râh-ı kadîm-i kavîm ve bir câdde-i müstakîme-i müstedîmedür. … Bu kitâb-ı müstetâb-ı fezâ'il-nisâb eğerçi ahsen-i elsine olan lisân-ı 'Arabî üzre ibdâ' olınup tırâz-ı i'câz üzre ibrâz olınmışdur fe-emmâ Rûmî lisân ve Türkî zebân ile terceme olınsa sınâ'ât-ı 'Arabiyyeden behremend olmayan ercmendlere şâmil olup fevâ'id-i ferâ'id ve mevâ'id-i 'avâ'idi ekmel ü eşmel olur idi ve şümûli kemâlin bulur idi. Bu kemîne bu kelâm-ı sıhhat-mekîne telakkî bi'l-kabûl idüp muktezâ-yı sevk-ı Rabbânî ve mübtegâ-yı ilhâm-ı Sübhânîdür diyü tarîk-ı rızâ ve silk-i irtizâya sülûk eyledüm." Mecdî Mehmed Efendi, *Hadâ'iku'ş-Şakâ'ik*, (tıpkıbasım: A. Özcan), Çağrı Yay., İstanbul 1989, ss. 10-11.

almasıyla açıklayan Mecdî, kendi eserinin öteki tercümelerle kıyaslanmaması gerektiğini bildirir ve yaptığı çevirinin onlardan üstün olduğunu iddia eder.[1] Mecdî'nin bu eseri tam bir tercümeden ziyâde yarı te'lîf yarı tercüme bir metin olarak değerlendirilebilir. Mütercim, bazı biyografilerde Taşköprîzâde'nin erişemediği bilgileri de eserine dâhil ederek mevcut biyografileri genişletip ta'dil etmiştir. Eserin girişinde tarikatlarla alâkalı kısa malûmat verdikten sonra Taşköprîzâde'nin *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* adını neden seçtiğini izah eder. Diğer *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* tercümelerine nazaran daha sanatkârâne bir üslûpla yazılmıştır. Eser asırlar boyunca beğenilerek okunmuş, asıl eser olan *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* kadar meşhur olmuştur.

İbrahim bin Ahmed el-Amasî, *Terceme-i Şakâ'ik-i Nu'mâniyye*

Varlığı günümüze kadar erişen klasik dönem *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* tercümelerinin sonuncusu XVI. asır âlim ve kadılarından Amasyalı İbrahim bin Ahmed Efendi'ye aittir. Mütercim *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'yi 998 (1590) yılında Türkçeye çevirmiştir. Toplamda 520 şahsın biyografisinin yer aldığı eser, *Şakâ'ik*'ın tam tercümelerinden biridir. Mütercim kendisinden evvel yapılmış birçok Türkçe *Şakâ'ik* çevirisi bulunmasına rağmen eserini, Arapça bilmeyenlerin bu kıymetli kitaptan faydalanabilmeleri için tercüme ettiğini bildirmiştir.[2] Müstakil bir ismi olmayan çeviri *Terceme-i Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* olarak tanınmaktadır.[3]

Mehmed bin Yûsuf el-Çerkesî, *Şakâ'ik Tercümesi*

Tercümenin varlığından XX. asrın başlarındaki kaynaklardan Ârif Efendi'nin *Devlet-i Osmaniye'nin Te'essüs ve Tekarrürü Devrinde İlim ve Ulemâ* isimli makalesinde ve Bursalı Mehmed Tahir'in *Osmanlı Müellifleri*'nde bahsedilmekteyse de kitabın günümüze erişmiş bir nüshası bulunmamaktadır.[4]

---

1 Abdülkadir Özcan, "Mehmed Mecdî", *TDV İslâm Ansiklopedisi,* Ankara 2003, C. 28, ss. 228-29.

2 "… *Şakâ'ik-ı Nu'mân* diyü ad virüp fevâ'idi 'azîz ve mevâ'idi lezîzdür lâkin lisân-ı 'Arab'da olmak ile her şahs temyîz idemeyüp diyâr-ı Rûm'da nef'i ancak 'ulemâya mahsûs olup cehele gayr-ı mahzûz olmışlardur. Eyle olsa bu 'abd-i hakîr-i nâsı efkaru'n-nâs sâhib-i kalb-i kâsî ya'nî İbrâhîm bin Ahmed el-Amâsî 'ulemâ vü cühelâya nef'i 'âmm u şâmil olmağa mutazammın u mütekâfil olup lisân-ı Türkî ile tercemeye himmet ve nef'inün 'umûm u şumûline 'azîmet eyledi." İbrâhîm bin Ahmed el-Amâsî, *Terceme-i Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye*, Ankara Milli Kütüphane 3260, vr. 2a-2b.

3 Eserin muhtevası ve tenkitli metni için bkz. Gökhan Alp, *İbrahim bin Ahmed el-Amasî'nin Terceme-i Şakâ'ik-ı Nu'mâniyyesi*, Kırıkkale Üniversitesi SBE, Basılmamış Dr Tezi, Kırıkkale 2020.

4 Ârif, "Devlet-i Osmaniye'nin Teessüs ve Tekarrürü Devrinde İlim ve Ulema", *Edebiyat Fakültesi Mecmuası*, İstanbul 1332, Sayı 2, s. 137; Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, Matbaa-i Amire, İstanbul 1342, C. 3, s. 148.

Muharrem Tan, *Osmanlı Bilginleri*[1]

Cumhuriyet döneminde yapılan *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* tercümelerinin ilki Muharrem Tan'a aittir. Ahmed Suphi Furat'ın 1985 yılında tahkikli metin olarak hazırladığı Arapça *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'yi esas alan Tan, 2007 yılında eseri *Osmanlı Bilginleri* adıyla Türkçeye çevirmiştir.

Muhammet Hekimoğlu, *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*[2]

Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye'nin son Türkçe çevirisi Muhammet Hekimoğlu tarafından yapılmıştır. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı bünyesinde "Şakâ'ik-ı Nu'mâniye Projesi" kapsamında 2019 yılında hazırlanan eserde Hekimoğlu, hem *Şakâ'ik*'ın Arapça tenkitli metnini kurmuş hem de bu metne göre eserin Türkçe çevirisini yapmıştır.

1 Bkz. Taşköprülüzade, *Osmanlı Bilginleri (eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fi-Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye)* (çev. Muharrem Tan), İz Yay., İstanbul 2007.

2 Bkz. Muhammet Hekimoğlu (hzl.), *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fî-Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye* Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., İstanbul 2019.

İNCELEME

HABÎBÎ AHMED BİN DERVİŞ HALİFE[1]

Hayatı

Klasik Türk edebiyatı araştırmacılarının en temel kaynaklarından şuara tezkireleri, vefeyâtnâmeler, biyografi ihtiva eden tarih kitapları, *Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye* tercüme ve zeyilleri, *Keşfü'z-zünûn* ve zeyilleri, menâkıbnâmeler vb. muhtelif birçok eserde Habîbî Ahmed bin Derviş'in hayat hikâyesi araştırılmış, ancak herhangi bir malumata ulaşılamamıştır. Mütercimin hayat hikâyesi ile ilgili eldeki bilgilerin tamamı *ed-Devhatü'l-İrfâniyye fî Ravzati Ulemâ'i'l-Osmâniyye*'sinde kayıtlıdır. Yarı kurgu yarı gerçek bir hüviyet arzeden sergüzeştnâmeleri hâriç tutacak olursak kendinden bahsetmenin uygun görülmediği geleneğimizde Taşköprîzâde Ahmed İsâmeddin Efendi, sıradışı sayılabilecek bir tasarrufta bulunarak *Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye*'sinin sonunda kendi biyografisini kaleme almıştır. Eserin müzeyyilleri (Nev'îzâde Atâyî, Uşşâkîzâde Hasîb, Şeyhî Mehmed vb.) bu uygulamayı sürdürmekten imtina etmişlerse de eseri Türkçeye çeviren mütercimler (Belgradlı Mehmed Hâkî, İbrahim bin Ahmed el-Amasî vb.) bu geleneği sürdürerek çalışmalarının sonunda otobiyografilerini tercümelerinin sonuna ilave etmişlerdir. Habîbî Ahmed bin Derviş de Taşköprîzâde'nin izinden giderek kitabının sonunda kısa da olsa otobiyografisini kaleme almıştır. Kitaptaki biyografilerin içinde de mütercim yer yer kendi hayatından bahsetmekten geri durmamıştır. Bu bilgilerden hareketle yazarın hayat hikâyesi şu şekildedir:

İsmi Ahmed olan mütercim, aslen Konya'nın Akşehir ilçesindendir. Doğum tarihi bilinmeyen yazarın hayatı hakkındaki bazı bilgilerden hareketle (evlenmesi vb.) en geç XVI. asrın ilk çeyreğinde dünyaya gelmiş olabileceği söylenebilir. Babasının adı/lakabı Derviş Halife'dir. Derviş Halife, Halvetî

1 Birinci ve ikinci bölümde mütercim ve eserleriyle alâkalı bilgiler kaleme aldığımız "Tanınmayan Bir Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye Mütercimi: Habîbî Ahmed Bin Derviş Halife ve Devhatü'l-İrfâniyye fî-Ravzati Ulemâ'i'l-Osmâniyye Adlı Eseri" adlı makalemizin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş hâlidir. Ramazan Ekinci, "Tanınmayan Bir Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye Mütercimi: Habîbî Ahmed Bin Derviş Halife ve Devhatü'l-İrfâniyye fî-Ravzati Ulemâ'i'l-Osmâniyye Adlı Eseri", *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal Of Academic Literature]*, Yıl 6, Prof. Dr. M. Orhan Okay Özel Sayısı, Aralık 2020, ss. 665-689.

tarikatı mürşidlerinden olup kesin olarak bilinmemekle beraber Silivri'de bir dergâhın postnişiniydi.[1] İlk eğitimini babasından alan ve ardından devrinin önde gelen âlimlerinin rahle-i tedrisinden geçen Habîbî Ahmed Efendi, henüz gençlik yıllarında tasavvufa meyletti. Ramazan Halife'nin yardımıyla önce Erdebilî Sinan Efendi'den, ardından da Merkez Efendi'den icâzet aldı. 951 yılının Rebiülevvel (Mayıs-Haziran 1544) ayında evlendi. Bir ay sonra babası Derviş Halife vefat etti. Babasının ölümünden birkaç ay sonra 952 (1545) yılının başlarında babasının adını verdikleri Derviş isimli küçük kardeşi dünyaya geldi. Bu tarihlerde İstanbul'da Ali Paşa Medresesi'nde İsa Paşazâde Halil Çelebi'nin muidliği vazifesinde bulunan yazarın ağabeyi Kemal Çelebi, görevinden ayrılarak babasından boşalan posta oturdu. İmam olarak dört yıl görev yapan Habîbî Ahmed Efendi 957 (1550-51) yılında İstanbul'a geldi.[2] Tercemân Câmi'i'nde on bir yıl vâizlik ve şeyhlik yaptı. Buradan ayrıldıktan sonra *Şakâi'k-ı Nu'mâniyye*'nin tercümesine başladı ve Nişânî mahlasıyla şiirler yazan Koca Nişancı Celâlzâde Mustafa Çelebi'nin[3] yanında görevliyken 18 Muharrem 972'de (26 Ağustos 1564) tercümesini tamamladı. Eser tamamlandıktan sonra Silivri'de Pîrî Mehmed Paşa[4]

1 Yazar, Şeyh Ahmed Çelebi'nin biyografisinde babası ile şeyhin dostluğundan bahsetmiş ve yazarın gençlik yıllarında Ahmed Çelebi'nin Silivri'de bulunan Derviş Halife'nin evine gelip halka vaaz ve nasihatta bulunduğunu ifade etmiştir. Bkz. *Devha*, vr. 335b.

2 İstanbul'a geliş tarihini Erdebilî Sinan Efendi'nin biyografisinde belirtmiştir. Bkz. *Devha*, vr. 331b.

3 "Koca Nişancı" lakabı ile şöhret bulan Celâlzâde Mustafa Çelebi, Tosyalı Kadı Celâleddin'in (ö. 935/1528) üç oğlunun en büyüğüdür. 1490'lı yıllarda doğan, iyi bir eğitim alarak medrese tahsilini Sahn-ı Semân dânişmendliğine kadar sürdüren Celâlzâde Mustafa, 922'de (1516) Vezir Pîrî Mehmed Paşa ile Nişancı Seydi Bey'in himayesiyle Dîvân-ı Hümâyun kâtipliğine tayin edilerek devlet hizmetine girdi. Reîsülküttâb olarak Kanûnî Sultan Süleyman'ın Irakeyn Seferi'ne katıldı ve hâmîsi Seydi Bey'in yerine nişancılığa tayin edildi (Aralık 1534). Yirmi üç yıl aralıksız olarak nişancılık hizmetinde bulundu. 1557'de emekli oldu. Kaynakların hepsi Celâlzâde Mustafa'nın cömertliğinden ve şefkatinden bahsetmektedir. Eyüp'te kendisine atfen Nişancı (bir zamanlar Nişancılar) adını alan semtte yaptırdığı bahçeli konak, âlim ve ediplerin sürekli uğradıkları bir yer olmuştu. Bu kişilerle sohbetten çok hoşlanan Mustafa Çelebi, şairlerin himayesini de üstlenerek onlara yüksek câizeler verirdi. Eyüp'te evinin yakınında bir cami, bir Halvetî tekkesi ve Mimar Sinan'ın eseri olan bir hamam yaptırmışsa da bunlardan yalnız cami (Nişancı Camii) bugün ayakta kalmış durumdadır. Celâlzâde Mustafa'nın mezarı bu caminin bahçesinde, kendisinden önce ölen (1565) kardeşi Celâlzâde Sâlih Çelebi'nin kabrinin yanındadır. Tarih, din ve ahlâk alanında te'lif ve tercüme birçok eser kaleme alan Celâlzade Mustafa Çelebi, Nişânî mahlasıyla şiirler yazmıştır. Bkz. Celia Kerslake, "Celâlzâde Mustafa Çelebi", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1993, C. 7, ss. 260-262.

4 867'de (1463) Konya'da dünyaya geldi. Babası, Çelebi Halife olarak da bilinen Halvetî şeyhi Şeyh Cemâl-i Halvetî'dir. Pîrî Mehmed Paşa medrese tahsiline Amasya'da başladı ve eğitimini İstanbul'da tamamladı. Bir süre Amasya Mahkemesi'nde kâtiplik yaptı (896/1491). Amasya valiliği sırasında babasından dolayı kendisini tanıyan II. Bayezid'in tahta çıkması üzerine Sofya, Siroz ve Galata kadılıklarında, İstanbul Fâtih İmareti mütevelliliğinde ve hazine defterdarlığında bulundu. Yavuz Sultan Selim'in cülûsunun ardından başdefterdar olup Çaldıran seferine Rumeli defterdarı olarak

külliyesi içinde yer alan Pîrî Mehmed Paşa Câmi'i'nde[1] imam olarak görevine devam etmekteydi. Mütercimin, bu tarihten sonraki hayatına dair bilgi sahibi değiliz.

Edebî Şahsiyeti

Şiirlerinde Habîbî mahlasını kullanan Ahmed bin Derviş'in hayatı, sanatı ve şairliğiyle alâkalı şairler tezkiresi kaleme alan müellifler herhangi bir bilgi vermemişlerdir. Bu çalışma kaleme alınana kadar en güncel edebiyat tarihi bilgilerinin yer aldığı *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü* adlı kapsamlı genel ağ ansiklopedisinde Habîbî mahlasını kullanan şairler arasında Ahmed bin Derviş bulunmamaktaydı.[2]

---

katıldı. Çaldıran'da Safevî ordusu ile karşılaşıldığı sırada yapılan müşaverede hemen savaşa girilmesi konusundaki fikirleri kabul gördü ve bu görüşüyle Yavuz Sultan Selim'in takdirini kazandı. Şah İsmâil'in savaş meydanından kaçıp Tebriz'i terketmesi üzerine onun şehirdeki hazine ve mallarının denetim altına alınması işiyle görevlendirildi. 25 Şâban 920'de (15 Ekim 1514) Mustafa Paşa'nın azli neticesinde boşalan vezirliğe getirildi. Kısa süre sonra azledildi. Güneydoğu Anadolu ve Suriye fethinin ardından kurulan Arap ve Acem kazaskerliği görevini üstlendi. İstanbul muhafızıyken aldığı önlemlerle Mısır'daki ordunun maaş problemini halletti, kısa sürede hazırlattığı seksen iki parça gemiyle ordunun ihtiyacı olan erzakı ve iki büyük topu Mısır'a gönderdi. Yavuz Sultan Selim'in Vezîriâzam Yûnus Paşa'yı idam ettirmesinden sonra Şam'a gelmesi istenen Pîrî Mehmed Paşa 13 Muharrem 924'te (25 Ocak 1518) vezîriâzamlığa getirildi. Yavuz Sultan Selim, İstanbul'a dönüşü sırasında bir miktar askerle onu Diyarbekir yöresinde bıraktı. Burada kaldığı sırada Güneydoğu Anadolu'da İran nüfuzunu ortadan kaldırmaya çalıştı ve Kuzey Irak'ta bazı yerleri ele geçirip fethedilen bölgelerin tahririni yaptırdı. Pîrî Mehmed Paşa, Yavuz Sultan Selim'in vefatına kadar vezîriâzamlık görevini koruduğu gibi Kanûnî Sultan Süleyman'a da üç yıla yakın vezîriâzamlık yaptı. 13 Şâban 929 / 27 Haziran 1523'te muhtelif sebeplerden dolayı Pîrî Mehmed Paşa azledilerek yerine İbrâhim Paşa getirildi. Ardından vefatına kadar kalacağı Silivri'deki çiftliğine çekildi. 939/1532'de vefat ederek Silivri'de yaptırdığı caminin hazîresine defnedildi. Pîrî Mehmed Paşa kaynaklarda genellikle iyi bir devlet adamı olarak tanımlanır ve özellikle Yavuz Sultan Selim'e uzun süre vezîriâzamlık yapmış olması onun tecrübeli ve iş bilir bir şahsiyet olmasına yorulur. İlmiyeden yetişmesine rağmen savaşlarda ve kuşatmalarda askerî yeteneklerini de göstermiş ve kazanılan başarılarda önemli rol oynamış, donanmanın gelişmesinde ve İstanbul'da büyük bir tersane yapılmasında hizmeti görülmüştür. Tasavvufla yakından ilgilenen Pîrî Mehmed Paşa, Safevî tarikatına karşı olan mutasavvıflara büyük imkânlar sağlamış, özellikle Mevlevî ve Halvetîler'e sempati duymuştur. Kendisi âlim ve şair olduğu gibi bu sahada uğraşanları da korumuştur. Yusuf Küçükdağ, "Pîrî Mehmed Paşa", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2007, C. 34, ss. 280-281.

1 Pîrî Mehmed Paşa tarafından yaptırılan külliyenin tamamlanma tarihi 2 Receb 927'dir (8 Haziran 1521). İçerisinde cami, medrese, misafirhane, imaret, yemekhane, sıbyan mektebi, mutfak, kiler, fırın, odunluk, imaret hanı (ahır), dükkânlar, çeşitli hizmetler için odalar, muvakkithâne ve hazîrenin yer aldığı bu külliyeden günümüze sadece cami, han, sıbyan mektebi ve muvakkithâne ulaşmıştır. Pîrî Mehmed Paşa Camii'nin mimarının kim olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Caminin kıble tarafındaki mezarlıkta mezar taşları ve lahitler dikkat çekmektedir. Mezarlığın kuzeybatı köşesinde Pîrî Mehmed Paşa'nın ve onun yanında oğlu Muhyiddin Mehmed Râşid Efendi'nin sandukaları yer almaktadır. Tayfun Akkaya, "Pîrî Mehmed Paşa Külliyesi", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2007, C. 34, ss. 281-282.

2 Bu çalışma yayım sürecindeyken *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*'ne "Habibî Ahmed bin Derviş" maddesi teklif edildi ve editörler tarafından talebimiz uygun bulununca adı geçen madde tarafımızca yazıldı. Edebiyat tarihimizde Habîbî Ahmed bin Derviş dışında "Habîbî" mahlaslı dört şair daha

Ahmed bin Derviş'in şairliğini, hazırladığı *Şakâ'ik* tercümesi vasıtasıyla öğrenmekteyiz. Eserindeki manzumelerin birçoğunda şair mahlasını zikretmiştir.

İy **Habîbî** senünledür dâ'im
Zafer-i *lâ-ilâhe illa'llâh*[1]

Aldanma cihân varlığına ma'nide yokdur
Yokluk bulıgör sen de **Habîbî** gibi cânâ[2]

Yansun **Habîbî** derd ile meydân-ı 'ışk Allâh de
Tâc u kabâyı terk idüp giysün ferâgat şâlını[3]

Dilersen bulasın Hakk'ı **Habîbî**
Şerî'at arasında bul habîbi[4]

Habîbî'nün bulardur cân u cânı
Gönüller mısrınun şâh-ı cihânı[5]

Habîbî bulayum dirsen bu zevkı
Tevekkelnâ 'ala'llâh remzin okı[6]

Habîbî rûhına eyle du'âlar
Çün oldı vasl-ı cânân ile İshâk[7]

---

bulunmaktadır. Bunların ilk ikisi XV. asırda yaşamış Acem Habîbî veya Habîbî-i Azerbaycanî olarak da bilinen Habîbî Çelebi, Badralı Habîbî; diğer ikisi ise XVII. asırda ömür sürmüş Habîbî Dede ile Şeyh İsmail Habîbî'dir.

- İsrafil Babacan, "Habîbî, Acem Habîbî, Habîbî-i Azerbaycânî, Habîbî-i Bergüşâdî, Habîbî Çelebi" *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/habibi-acem-habibi-habibii-azerbaycani [erişim tarihi: 01.10.2020]
- Gülçiçek Akçay, "Habîbî", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/habibi [erişim tarihi: 01.10.2020]
- İsmail Hakkı Aksoyak, "Habibî (Hasibî), Habîb Dede", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/habibi-hasibi-habib-dede [erişim tarihi: 01.10.2020]
- Beyhan Kesik, "Habîbî, Şeyh Seyyid Habîbî İsmail Efendi" *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/habibi-seyh-seyyid-habibi-ismail [erişim tarihi: 01.10.2020]

1 *Devha*, vr. 69a.
2 *Devha*, vr. 120b.
3 *Devha*, vr. 154b.
4 *Devha*, vr. 164a.
5 *Devha*, vr. 170a.
6 *Devha*, vr. 261b.
7 *Devha*, vr. 299a.

Şiir mecmualarında yapılan kapsamlı taramalarda Habîbî mahlaslı şairlere ait şiirlere rastlanmış; ancak bu şiirlerin hangilerinin Habîbî Ahmed bin Derviş Halife'ye, hangilerinin Habîbî mahlaslı diğer şairlere (Habîbî Çelebi, Badralı Habîbî, Habîbî Dede, Şeyh İsmail Habîbî) ait olduğu tespit edilememiştir. Habîbî Ahmed bin Derviş'in şairliği hususunda yapılabilecek bütün değerlendirmeler ele geçen iki tercümesindeki manzumelerle sınırlı kalacaktır.

Tuhfetü'l-müştâkîn ilâ-Menâkıbi's-sahâbe ve't-tâbi'în'deki manzum kısımlar iki beyti aşmamakta, çoğunlukla biyografilerin sonunda her canlının ölümü tadacağı, dünyanın geçiciliği gibi hususlarda öğüt verici nitelikte olduğu görülmektedir.

Zen-i dünyâya virdi üç talâkı ol talîku'l-vech
Gele sen dahı rec'a çeh-i talâk ile ferâgat it[1]

İy beni levm eyleyenler oğlumun 'ışkı ile
Kimdürür ki cânını sever meğer cânsızdur ol[2]

Süvâr ol esb-i nakâya revâne ol râha
Gönülden eyle müdâmî teveccüh Allâh'a[3]

ed-Devhatü'l-İrfâniyye'deki manzum kısımlar bir beyitten başlayıp yirmi altı beyte kadar uzamaktadır. Çoğunluğu mesnevi ve kıta nazım şekliyle yazılmış bu manzumelerin en uzunu mukaddime kısmında yer alan ithaf olarak değerlendirebileceğimiz bölümdür.

Habîbî, klasik Türk şiirinin kurucularından kabul edilen Kütahyalı Şeyhî'nin biyografisini anlatırken onun eserlerini okuduğu intibaını verir ve *Şeyhî Dîvanı*'ndaki ilk şiir olan:

Nedür iki cihânda izzet ü câh
Eser-i *lâ-ilâhe illa'llâh*[4]

matlalı tevhidin

Eyle Şeyhî ki hoş ticâretdür
Sefer-i *lâ-ilâhe illa'llâh*

1 *Tuhfe,* vr. 11b.
2 *Tuhfe,* vr. 42a.
3 *Tuhfe,* vr. 55a.
4 Halit Biltekin, (hzl.), *Şeyhî Dîvânı,* Kültür Bak. Yay. e-kitap https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/61044,seyhi-divanipdf.pdf?0 [erişim tarihi: 01.01.2021] s. 21.

beytini iktibas eder. Bu şiiri çok beğendiğini ifade edip buna benzer bir şiir kaleme aldığını söyleyerek ilgili şiirin iki beytini okucusuyla paylaşır.[1] Metnin ilerleyen kısımlarında aynı şiirin üç beytini verir:

Kara toprağa yağsa gül bitürür
Matar-ı *lâ-ilâhe illa'llâh*

Cünd-i gâlibdürür hevâ üzre
'Asker-i *lâ-ilâhe illa'llâh*

İy Habîbî senünledür dâ'im
Zafer-i *lâ-ilâhe illa'llâh*[2]

Bu bilgiden hareketle Habîbî'nin beğendiği şiirlere nazireler yazdığını öğrenmekteyiz. Nazire mecmualarında yapılan taramalarda *Pervâne Bey Mecmuası*'nda Habîbî mahlaslı bir şaire ait iki nazire yer almaktadır.[3] Biri Ahmed

1 *Devha*, vr. 69a.

2 *Devha*, vr. 331b.

3 Kamil Ali Gıynaş, (hzl.), *Pervane Bey Mecmuası*, Kültür Bak. Yay. e-kitap https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55832,pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?0 [erişim tarihi: 01.01.2021] s. 423, 430.

Görüben rahm itmedün hâl-i perîşânum benüm
Âdemîlik böyle m'olur ey perî-şânum benüm

Leblerün Îsâ dirilür öldürür sorsam cevâb
Ey Mesîha-dem esirge yok mıdur cânum benüm

Sâyeveş alçak gönüllü olanı pâ-mâl ider
Katı yüksek gözedür serv-i hırâmânum benüm

Görmeyelden gün yüzüni düşdi bahtum yıldızı
Kankı burcı seyr ider ol mâh-ı tâbânum benüm

Bâğ-ı kûyında Habîbî ol yüzi gül şevkine
Andelîbün sıklığın dindürdi efgânum benüm (s. 423)

**

Aklumı dîvâne kıldı zülf-i pür-sevdâ-yı dost
Gönlümi mestâne çeşmün eyledi yağmâ-yı dost

Dîde vü dilde hayâl-i hüsn gitmez bir nefes
Âhir olupdur bu gönlüm dostlar me'vâ-yı dost

Bir kadeh vahdet şarâbı cür'asından içeli
Mest olup gitmez gözümden zikr-i hûy u hâ-yı dost

Akl âşüfte gönül şûrîde cân şeydâ kalur
Işk eyledi beni âlemlere rüsvâ-yı dost

Dost derdiyle yanup gezdüm cihânı ser-te-ser
Ey Habîbî bulmadum âlemde bir hem-tâ-yı dost (s. 430)

Paşa, diğeri Karamanlı Nizamî'nin zemin şiirine yazılmış bu nazirelerin sahibi Habîbî'nin hangi Habîbî olduğu şu an itibariyle kesinleşmiş değildir.

Eserlerini Arapçadan Türkçeye tercüme eden Habîbî'nin hem *Tuhfetü'l-müştâkîn* hem de *ed-Devhatü'l-İrfâniyye*'sindeki Arapça ve Farsça şiirler, onun bu dillere vukûfiyetini göstermesi açısından önemlidir. Mütercim, İslâm medeniyetinin elsine-i selâse olarak tanınan üç dilinde (Arapça, Farsça, Türkçe) şiir yazabilecek kadar maharet sahibidir.

Klasik Türk şiirinin husûsiyetlerine vâkıf olduğu görülen şairin mevcut şiirlerinden hareketle şiir yazma kabiliyetini lâdinî şiirden ziyade, dinî telkinler ve nasihat vererek okuyucularını iyiye ve doğruya sevketme gayretiyle dinî edebiyat sınırları içinde kullandığı görülmektedir. Tekke şairlerinin şiirlerinde görülen aruz kusurlarına Habîbî'nin şiirlerinde pek rastlanmaz. Şiirlerinin konusu itibariyle de klasik edebiyat şairlerinden ayrılır.

Ahmed bin Derviş'in eldeki eserlerinden hareketle onun nâsirliği, şairliğine göre daha iyidir, denilebilir. Dili kullanım becerisi, klasik nesrin önemli ahenk unsurlarından seci'deki başarısı ileri seviyededir. Günümüze ulaşan iki eseri tercüme de olsa, onun yazarlık becerisini bizlere göstermesi bakımından önemlidir.

Eserleri

Tuhfetü'l-müştâkîn ilâ-Menâkıbi's-sahâbe ve't-tâbi'în

Ahmed bin Derviş'in bilinen ilk eseri *Tuhfetü'l-müştâkîn ilâ-Menâkıbi's-sahâbe ve't-tâbi'în* adlı bir biyografik metindir. Kitabın varlığından bahseden yegâne kaynak, Kâtib Çelebi'nin *Keşfü'z-zünûn*'udur. Kâtib Çelebi, bu eserin *Menâkıbü'l-ahbâbi ve Merâtibü Uli'l-elbâb* adlı Arapça kitabın Türkçe tercümesi olduğunu ve müterciminin Ahmed bin Derviş Halife el-Akşehrî olduğunu kaydeder.[1] Bu bilgiden hareketle yazma eser kütüphaneleri ve kataloglarında yapılan ayrıntılı taramalarda Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Reşid Efendi 1123 numarada kayıtlı adı geçen eserin eksik bir nüshası tespit edilmiştir.

1 Kâtip Çelebi, age, s. 1466.

Tamamı 74 varak olan nüshanın cilt ölçüleri bilinmemektedir. Kahverengi deri ciltli yazma, altın yaldızla yapılmış şemseye sahip olup zencirekli ve mıkleplidir. Vikâye yaprağında Arap harfleriyle katalog bilgisinden başka "*Tuhfetü'l-müştâkîn ilâ-Kitâbı Menâkıbi's-sahâbe ve't-tâbi'în rıdvânu'llâhi te'âlâ 'aleyhim ecma'în 'an-tullâb-ı İskender-nâmeler"* ibaresi yazılıdır. Vikâye yaprağından sonra gelen yaprak boştur. Eserin zahriyesinde Arap harfli katalog numarası, yeni harfli "Millet Genel Kütüphanesi" mührü ve kayıt bilgileri yer almaktadır.

Müzehheb ve mülevven bir ser-levhası bulunan yazma baştan sona kadar altın yaldızlı çerçeveye sahiptir. Nesih hatla, siyah mürekkeple yazılmış metinde bölüm başlıklarında yaldızlı mürekkep kullanılmıştır. Bazı varaklarda değişmekle birlikte varakların çoğunda satır sayısı 18'dir. Rakabe kaydı bulunan yazmada bazı kelimeler harekelenmiştir.

Başı 1b: el-Hamdü li'llâhi'l-mütevahhid bi'l-'azameti ve âlihâ el-müteferridü berdâ'i'l-kibriyâ el-muttasıfu bi-sıfâti'l-mecd ve'l-'alâ ...

Sonu 74a: Mezâhib-i matbû'a imâmlarınun biri Sevrî'dür, hicretün yüz elli beşi senesinde Kûfe'den Basra'ya geldiler. Vefâtları dahı Basra'da vâki' oldı hicretün yüz elli birinde.

Eserin herhangi bir yerinde istinsah veya istishab kaydı bulunmamaktadır. Yazmanın son yaprağı temmet için ayrılmış bir biçimde ters üçgen şeklinde çerçevelendiyse de eser tamamlanmamıştır.

Kitabın hamdele ve salvele kısımlarından sonra mütercim eseri tercüme etme sebebini, hangi bölümlere yer verdiğini şu şekilde ifade etmiştir:

"Ammâ ba'd bu bende-i bî-riyâ ve muhibb-i fukarâ, hâk-i pây-ı gürûh-ı ehl-i dilân ve kemîne-i pür-taksîr ü 'isyân, hâdim-i ehlü't-tarîka ve 'âzim-i ehlü'l-fütüvvet ve'l-mahabbet şerî'at meydânının cârûb-keşi Ahmed bin Dervîş vaktâ kim 'unfuvân-ı şebâbda olan taksîrâtuma nedâmet ve reye'ân-ı cüvânîde olan tazyî'âtuma peşîmânlık kalb-i bîhûdeye harâret ve fu'âd-ı nâ-bûdeye cerâhat virdi ise binâ'en 'alâ-hâzâ bu elemün def'ine çâre ola diyü menâkıbu'l-ashâb ve merâtibü'l-uli'l-elbâb cem' olan kitâblara mütâla'a itdükde bir kitâb-ı nefîse râst geldüm ki her sahîfesi kemâlât ile müntehî. Hakkâ budur ki mubassırân-ı 'âlem ve muhakkikân-ı benî Âdem

bahr-i tahkîkde böyle kitâb-ı mecma'u'l-ebhur görmemişlerdür kim nâm-ı hümâyûnları *Menâkıbu'l-ahbâb ve Merâtibü'l-elbâb*'dur ve mü'ellifleri dahı kıdvet-i fuzalâ-yı ehlü'l-İslâm, zübde-i meşâyihu'l-kirâm, seyyidü'l-müverrihîn, fâris-i meydânu'l-yakîn Muhammed bin 'Abdu'llâh bin Muhammed el-Hüseynî eş-Şâfi'î *nevvera'llâhu merkadehu ve ce'ale'l-cenneti mesvâhehu*. Bu âyîne-i bî-gerde müşâhede vü mütâla'a itmek ile gerd-i hevâdan nev'an nezâfet ve sevdâ-yı sivâdan berâ'et hâsıl oldıysa diledüm ki bu dürri elmâs-ı 'akl birle delüp silk-i beyâna dizüp sevk-ı cevheriyâna getürem tâ kim her tâlib-i cevâhir-i Rabbânî ve râgıb-ı yevâkît-i Sübhânî olan dillere nûr ve sînelere sürûr hâsıl ola. İmdi kalem-i ikdâmı ele alup ve varak-ı ihtimâm üzerine lisân-ı 'Arabî'den Türkî'ye telhîs ü terceme eyledüm tâ kim herkes bu bî-kesi istifâde mahallinde hayr-du'â-yile yâd ideler ve nâmı *Tuhfetü'l-müştâkîn ilâ-Menâkıbi's-sahâbe ve't-tâbi'în* didüm ve bu nebâtun esâsını on makâle ve bir hâtime üzerine bağladum. *Va'llâhu'l-hâdî.*

Makâle-i evvel sâdât-ı sahâbe menâkıbı beyânındadur.

Makâle-i sâniye Resûl-i 'âlemün hatunları ve ba'z-ı nisâ-yı mustafiyyât beyânındadur.

Makâle-i sâlise tâbi'în ululara beyânındadur.

Makâle-i râbi'a fukahâ-yı Medîne ve ba'z-ı tâbi'în beyânındadur.

Makâle-i hâmise sâdât-ı 'ulemâdan ba'z-ı kimesneler beyânındadur.

Makâle-i sâdise e'imme-i erba'a beyânundadur.

Makâle-i sâbi'a meşâyih-ı mütekaddimîn beyânındadur.

Makâle-i sâmine İmâm-ı Buhârî ve Müslim ve ba'z-ı muhaddisîn beyânındadur.

Makâle-i tâsi'a ehl-i hâl ü kerâmât hatunlar beyânındadur.

Makâle-i 'âşire ricâlden ve nisâdan hâlleri ma'rûf ve ismleri nâ-meşhûr ekâbir beyânındadur.

Hâtime Nûrü'd-dîn-i Şehîd hazretlerinün menâkıbı beyânındadur.[1]

Eserin tamamı "makale" adı verilen on bölüm ve bir hâtimeden oluşmaktadır. Eserin günümüze ulaşan yegâne nüshası, beşinci makalenin ortalarına kadar gelmektedir. Yazmadaki ilk biyografi Hz. Ebubekir'e, son biyografi ise Utbe bin Ebân el-Gulâm'a aittir.

1 *Tuhfe*, vr. 1b-2b

Örnek Biyografi:

Hazret-i Ebû Bekri's-Sıddîk

Nâm-ı şerîfleri 'âlem-i câhiliyyede 'Abdü'l-Ka'be idi. Îmâna geldüklerinde peygamber hazretleri nâm-ı şerîflerin 'Abdu'llâh virdiler ki 'Abdu'llâh bin Ebî Kuhâfe 'Osmân bin 'Âmir bin 'Amr bin Ka'b bin Sa'd bin Teyyim bin Mürre bin Ka'b bin Levî bin Gâlib el-Kureyşî'dür. Nesebi neseb-i Resûl'e Mürre bin Ka'b'da mülâkî olur ve mâderleri Ümmü'l-hayr bint Sahr bin 'Âmir bin Ka'b bin Sa'd Teyyim bin Mürre'dür. Resûl-i 'âlem öninde îmâna gelüp sohbet-i şerîfleriyle müşerref olup İslâm üzerine vefât itmişlerdür. Ba'zılar nâm-ı şerîfleri 'Atîk'dür dimişler ammâ savâb 'atîk lakabları olmakdur. Nâr-ı cahîmden âzâd olduklarından ötüri ve hem ensâb-ı tâhirelerinde müttehem kimse olmadığından ötüri ve Sıddîk didükleri mi'râc-ı hayru'l-beşeri tasdîk itdüği içündür. **[3a]** Yâr-ı gârdur ve kıdvetü'l-ahyârdur. Mâlıyla cânıyla Resûl-i 'âleme hıdmet itmişdür. «اول من امن» 'dür ve racül-i mü'temendür. Resûl-i 'âlemden yüz kırk iki hadîs rivâyet itmişdür. Eğer su'âl olınursa Resûl'e musâhib olanlarun akdemi iken niçün ehâdîs-i şerîfeyi az rivâyet eylediler? Cevâb buyurmışlar kim vefât-ı şerîfleri intişâr-ı ehâdîsden evveldür. Ve dahı 'âlem-i câhiliyyetde iken sanâdîd-i Kureyş'ün müdebbiri ve re'îsi idi. Kezâlik îmâna geldüklerinden sonra dahı ashâbun re'îsi oldılar. 'Aşereden beş kimse elinde îmâna geldiler: Biri Hazret-i 'Osmân bin 'Affân ve biri Zübeyr ve biri Talha ve biri 'Abdu'r-rahmân ve biri Sa'd bin Ebî Vakkâs. Ve yedi kimseyi Kureyş kâfirlerinün 'azâbından alup âzâd eylediler. Ol yediden biri Bilâl ve biri 'Ammâr'dur.

İbtidâ-yı İslâmlarından vefât-ı hazrete degin muttasıl seferde ve hazarda sıhhatda ve 'anâda sohbet-i Resûl'i ganîmet bilüp sa'âdet-i ebedî ve 'izzet-i sermedî üzerine oldılar. Pâye-i rif'atlerinden biri dahı budur ki musâhib-i Resûl idüğini Hak te'âlâ Kur'ân-ı 'azîmde zikr idüp buyurur: ﴿إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ﴾[1] bi'l-ittifâk bu âyetden murâd Ebû Bekr'dür. Hattâ kütüb-i fetâvâda 'ulemâ buyurmışlardur kim "Bir kimse Ebû Bekr'ün hazret-i Resûl ile

1 *Kur'ân-ı Kerîm, Tevbe Sûresi* 9/40. âyetten kısmî iktibas yapılmıştır. Âyetin meâli , "Eğer siz ona (Resûlullah'a) yardım etmezseniz (bu önemli değil); ona Allah yardım etmiştir: Hani, kâfirler onu, iki kişiden biri olarak (Ebu Bekir ile birlikte Mekke'den) çıkarmışlardı; hani onlar mağaradaydı; o, arkadaşına. Üzülme, çünkü Allah bizimle beraberdir, diyordu …"

sohbetine inkâr eylese kâfir olur. Zîrâ mansûsdur. Tekzîb-i Kur'ân lâzım gelür." Zihî sa'âdet şol kimseye kim musâhib-i Resûl'e **[3b]** muhibb ola. Ve biri dahı oldur ki Hak te'âlâ «ثانی اثنین» didi, ya'nî Ebû Bekr gârda olan iki seyyidün biridür. Ve delâlet-i bâhire vardur Resûl'den sonra halîfe olmalarına. Ve eşrâfü'l-muhâcirîn ve ensâriyân "halîfe-i Resûlu'llâh" diyü ta'zîm iderlerdi.

Şemâ'il-i kirâmlarınun beyânı fevka'l-haddür. Eyle güzîde-i kibârdur Hak te'âlâ 'azametiyle Cibrîl ile Habîb'e selâm gönderüp "Ebû Bekr'e benden selâm eylesün." didi. Ve eyle muktedâdur ki fahr-i 'âlem muktedâ-yı benî Âdem iken bi-gayr ikrâh ve zarûrete iktidâ itdiler.

Müftiyyü's-sakaleyn fî-zamâninâ Cemâlü'd-dîn el-Vâsıtî *tegammedehu'llâh bi-gufrânihi Âyât-ı Beyyinât* adlu kitâbında beyân eylemişler: Vaktâ ki Âdem arz-ı sifleye hübût itdi ise ana Hak te'âlâ hazreti bir tâbût gönderdi zümürrüdden. Ol tâbûtun içinde 'adeden enbiyâ vü mürselîne hâneler var idi ve her hânede kalem-i kudretle bir peygamber sûretin nakş eylemiş. Hâne-i âhirde hazret-i risâlet-penâhun hey'etini nakş eylemiş. Cânib-i yemîninde bir şekl var idi cebhesinde "Tâbi'-i evvel Ebû Bekr" diyü mektûb idi ve cânib-i yesârda 'Ömer-i Fârûk şekli tasvîr olınup cebhe-i şerîfelerinde «قرن من حديد» ya'nî "demürden bir boynuzdur" ya'nî "İslâm anunla muhkem olsa gerekdür" diyü tahrîr olınmış ve cânib-i âharda 'Osmân hazretleri tasvîr olınmış. *Rıdvânu'llâhi 'aleyhim ecma'în*. Ve biri dahı oldur ki sultân-ı serîr-i nübüvvet hazretleri ve Ebû Bekr **[4a]** ve 'Ömer ve 'Osmân ve 'Alî cebel-i Hirâ'nun üzerinde idiler. Cebel-i şerîf harekete geldi. Habîbu'llâh buyurdılar ki "Sâkin ol yâ cebel! Senün sadrunda nebî ve Sıddîk ve şehîd vardur." Bu hadîs Sahîh-i Müslim rivâyet itmişdür ve Tirmizî rivâyetinde Enes hazretleri buyurur: "Habîbu'llâh huzûrında Ebû Bekr ve 'Ömer hazretleri tururlardı. Dehen-güşâ olup buyurdılar «هذا سيدا كهول اهل الجنة» ve Ebû Sa'îd el-Hudrî rivâyet iderler mefhar-i 'âlemden buyurmışlar ki "Her nebînün vezîri vardur. Benüm iki vezîrüm semâda ve iki vezîrüm arzdadur. Semâda olanlarun biri Cebrâ'il ve biri Mîkâ'il'dür. Arzda olanlarun biri Ebû Bekr ve biri 'Ömer'dür." Ammâ Süfyân-ı Sevrî'den rivâyet olınup buyurmışlar ki "Hulefâ-yı pür-vefâ beşdür; Ebû Bekr ve 'Ömer ve 'Osmân ve 'Alî ve 'Ömer bin 'Abdü'l-'azîz." Bir kimse 'Alî hazretlerini Ebû Bekr hazretlerinden tercîh

eylese hatâ ider. Esânîd-i sahîha ve berâhîn-i melîha ve kaviyye ile sâbitdür kim velâyetde ve hilâfetde Ebû Bekr hazretleri cümle ashâbdan akdemdür. Zîrâ evvel îmâna gelendür ve hilâfete Resûl-i ʻâlemden sonra evvel oturandur ve cennete dahı cemîʻ-i ashâbdan evvel girse gerekdür.

Şeyh Ebû İshâk *Tabakât*'ında buyurmışlar ki Ebû Bekri's-Sıddîk efkah-ı sahâbedür. Her mes'elede ki ashâb-ı güzîn tevakkuf eylemişlerdür. Ebû Bekr hazretleri bi-gayr-ı tevakkuf hükm-i sahîh ve re'y-i melîh buyurup ʻâmme-i sahâbe ittibâʻ itmişlerdür.

Târîh-i Dımışk'da ʻUrve'den rivâyet olınmış **[4b]** anlar dahı pederlerinden rivâyet iderler kim Ebû Bekr hazretleri îmâna geldükleri zamânda fukarâya Allâh rızâsı-çün yetmiş bin filori infâk eylediler. İbn ʻÖmer hazretleri rivâyet iderler kim peygamber hazretleri bir gün oturmışlar idi yemîninde Ebû Bekr ve yesârında ʻÖmer hazretleri. Buyurdılar kim "Kıyâmet güninde dahı böyle baʻs olınsam gerekdür."

Ebî Sahîfe rivâyet ider ki Hazret-i ʻAlî ashâba nidâ idüp buyurdılar ki "Nebîmüzden sonra ümmet-i Muhammed'ün efdali Ebû Bekr'dür baʻdehu ʻÖmer'dür."

İmâm Tâvus-ı Yemânî hazretleri buyururlar kim "Ebû Bekr hazretlerinün ve ʻÖmer hazretlerinün fazîletini bilmek sünnetdür."

İmâm Mâlik bin Enes buyurmışlar ki "Selef-i sâlihîn evlâdına şeyhinün ve hatnınun fazîletini taʻlîm iderlerdi."

ʻAbdu'llâh bin ʻÖmer rivâyet ider ki sultân-ı enbiyâ buyurmışlar "Kıyâmet güninde ʻusâtdan birini Bârî teʻâlâ maʻsiyetinden ötüri nâra emr eyleye, zebânîler envâʻ-ı ʻazâb ile batş idüp nâra idhâl mahallinde taraf-ı kibriyâdan nidâ gele kim "Yâ meleklerüm! Bu kulumı maʻsiyeti sebebi ile nâra emr itmiş idüm lâkin ʻinâyetüm sebkat eyledi. Ebû Bekr'e mahabbet itdüğinden ötüri ʻafv eyledüm." İmdi saʻâdet ü devlet şol mü'mine ki hâne-i kalbinde şemʻa-i mahabbet-i çâr-yâr husûsâ Ebû Bekri's-Sıddîk lemʻa ura.

Nazm

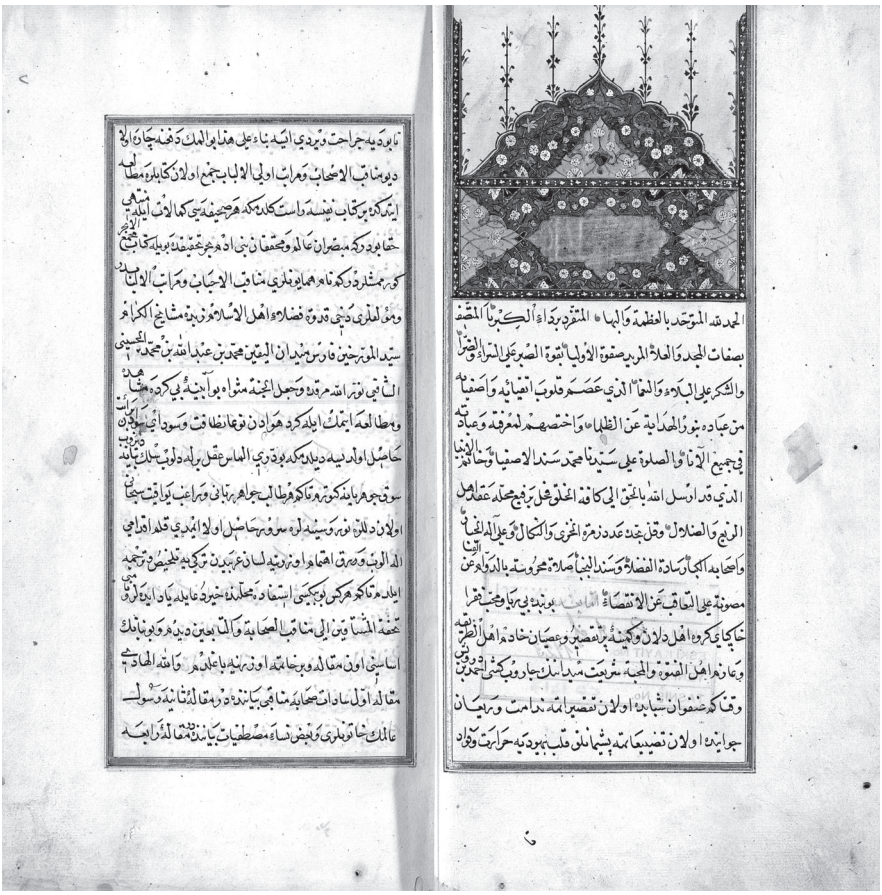
İlâhî yâr-ı gâr-ı Mustafâ'nun
Yüzi suyına ʻafv it ben fakîri

Nesr: Evsâf-ı şerîfelerine hadd ü kenâr olmaz lâkin katre ez-deryâ bu kemîne-i bî-riyâ beyân eyledüm. Vilâdetleri ashâb-ı fîlden **[5a]** üç yıl sonra vâki‘ olmışdur. Ve *Güzîde* nâm kitâbda zikr olınmış ki hilâfetleri zamânında her sene altı bin dirhem sa‘âdet-hânelerine sarf iderlerdi. Ve İslâm içinde hacca evvel varandur hicretün tokuz yılından sonra vâki‘ olmışdur. Hicretün on biri Rebî‘ü'l-evvel'inün on ikinci güni taht-ı hilâfete oturup ‘Ömer hazretlerini ashâba re'îs nasb idüp hacca gönderdiler. İkinci senede kendüler hacc eylediler. Ol zamânda pederleri Ebû Kuhâfe a‘mâ olmışlardur. Bu sa‘âdete mesrûr olup sîneleri sürûr ile toldı. ‘Â'işe-i Sıddîka buyurmışlar: "Vaktâ kim Ebû Bekr'ün marazı müşted oldı. Ashâba haylî vasiyyet ve nasîhat idüp buyurdılar kim "Bedenümi Esmâ gasl eylesün ve namâzumı ‘Ömer hazretleri kılsun ve câmemi âbla pâk eyleyüp ve ki câme dahı zamm idüp anun ile kefenlik [itsün] Ve hicretün on üçinci senesi Cumâde'l-âhire'nün yigirmi ikinci gicesi ahşam ile yatsu vaktinde ‘âlem-i fânîden hümâ-yı rûh-ı pür-fütûhları âşyâne-i kudse perrân oldı. Mahdûmları ‘Abdu'r-rahmân ve ‘Ömer ve ‘Osmân ve Talha kabr-i şerîflerine indürdiler. Zamân-ı hilâfetleri iki yıl ve altı ay oldı.

Beyt

Ecel câmın içiserdür ne kim var yirde vü gökde
Eğer Mûsâ bin ‘İmrân u ger ‘Îsâ ibn Meryem'dür[1]

1 *Tuhfe*, vr. 3b-5a.

Tuhfetü'l-müştâkîn ilâ-Menâkıbi's-sahâbe ve't-tâbi'în, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Reşid Efendi 1123, vr. 1b-2a.

ed-Devhatü'l-İrfâniyye fî Ravzati Ulemâ'i'l-Osmâniyye

Eser hakkında aşağıda ayrıntılı bilgi verilecektir.

ED-DEVHATÜ'L-İRFÂNİYYE FÎ RAVZATİ ULEMÂ'İ'L-OSMÂNİYYE

Eserin Adı

Habîbî Ahmed bin Derviş, *Şakâ'ik* mütercimleri arasında eserine müstakil bir isim veren ilk çevirmendir.[1] Çevirisine eserin orjinal adı "Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fî-Ulemâ'i'd-Devleti'l-Osmâniyye"ye yakın sayılabilecek bir isimlendirmeyi uygun görmüştür. "ed-Devhatü'l-'İrfâniyye fî Ravzati Ulemâ'i'l-'Osmâniyye" adını verdiği tercümesi "Osmanlı âlimleri bahçesinde ulu irfan ağacı" anlamına gelmektedir. Tercümenin mukaddime kısmında bu adlandırmayı şu şekilde yapmıştır:

"…bu za'îf-i şikeste vü dil-haste bu kitâb-ı şerîfe *ed-Devhatü'l-'İrfâniyye fî Ravzati 'Ulemâ'i'l-'Osmâniyye* diyü nâm virdüm ve üslûb-ı sâbık üzre on tabaka üzerine temhîd itdüm."[2]

Kataloglarda eserin ismi "ed-Devhatü'l-'İrfâniyye fî Ravzati Ulemâ'i'd-Devleti'l-'Osmâniyye" şeklinde kayıtlıdır.[3]

Eserin Yazılma/Tercüme Edilme Sebebi

Mütercim eserine klasik tertibe uygun olacak şekilde hamdele ve salveleyle başlamış, önce dört halifeyi övmüş, ardından kitabın tamamlandığı esnada Osmanlı tahtında oturan Kanuni Sultan Süleyman'ı methettikten sonra sözü kitabın yazılma gerekçesine getirerek günümüz ifadesiyle şu açıklamada bulunmuştur:

"Gençlik yıllarından sonra gelen ağırbaşlılık zamanında, bilgisi denizler kadar geniş fazilet sahiplerinin kitaplarını incelerken Taşköprîzâde Ahmed Efendi'nin *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fî-Ulemâ'i'd-Devleti'l-Osmâniyye* adlı

1 Diğer mütercimlerden Hâkî Mehmed Efendi'nin ilk çevirisinin adı *Terceme-i Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye*, İbrahim bin Ahmed el-Amasî'nin tercümesinin adı *Terceme-i Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye*'dir.

2 *Devha*, vr. 10a-10b.

3 http://yazmalar.gov.tr/eser/ed-davhatul-irfan%C3%AEye-f%C3%AE-ravzati-ulemaid-devletil-osman%C3%AEye/93488 [erişim tarihi: 01.01.2020]

http://yazmalar.gov.tr/eser/ed-davhatul-irfan%C3%AEye-f%C3%AE-ravzati-ulemaid-devletil-osman%C3%AEye/109704 [erişim tarihi: 01.01.2020]

kitabına rastladım. Vakar sahibi kişilere bir hediye ve devrinin şaşılacak bir şeyi olması için eseri Arapçadan Türkçeye çevirmek istedim. Elbette sırlarla dolu olgunluk ve erdem sahibi her kişi bu dünyada bir hatıra/armağan bırakmıştır. Bu hatırayı da şöhretli birinin adına ithaf etmiştir."

"Sebeb-i te'lîf-i kitâb oldur ki bu kemîne-i dil-rîş Ahmed bin Dervîş *aslaha'llâhu şânehu ve sânehu 'ammâ şânehu*[1] kim erbâb-ı fazl u kemâlün bendesi ve ashâb-ı fakr u hâlün çâker-i kemîne-efgendesidür. Zaya'ân-ı 'ömr-i cüvânîden sonra vücûd bulan 'âlem-i temkînde kütüb-i fuzalâ-yı mütebahhirîne mütâla'a esnâsında merhûm u mağfûr Taşköprî-zâde Mevlânâ Ahmed bin Mustafâ hazretlerinün *Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye fî-'Ulemâ'i'd-Devleti'l-'Osmâniyye* nâm kitâb-ı şerîflerine dahı vusûl müyesser oldı ise diledüm kim bir sâhib-vakâra yâdigâr ve u'cûbe-i rûzgâr olsun içün lisân-ı 'Arabî'den Türkî'ye terceme eyleyem, lâkin her ehl-i fazl u kemâl-i pür-esrâr kim bu 'âleme bir yâdigâr komışdur, elbette bir nâmdâr nâmına komışdur."[2]

Mütercim ayrıca eserin ilerleyen bölümlerinde asıl maksadının bu dünyada bir iz bırakabilmek olduğunu, her varlığın fânîliğine temas ederek şu beyti yazmıştır:

> Garaz bir nakşdur kim kaldı bizden
> Ki zîrâ varlığun yokdur bekâsı[3]

Yazım Tarihi

Habîbî Ahmed bin Derviş, tercümesinin hâtime kısmında eserinin tamamlanma tarihini hem nesren hem de tarih düşürerek nazmen bildirmiştir. Buna göre eser 18 Muharrem 972'de (26 Ağustos 1564) kuşluk vaktinde tamamlanmıştır.

"… bu kitâb-ı şerîfün tercemesine şürû' idüp âhir itmâmı bi-'avni'llâhi te'âlâ emîr-i ekrem-i menba'u'l-cûd ve'l-kerem sultân-ı şu'arâ ve bürhân-ı üdebâ, münşî-i resâ'il-i selâtîn-i zamân ve münbî-i kavânîn-i havâkîn-i devrân hazret-i Nişânî Beğ *edâma'llâhu eyyâme 'irfânihi*[4] hıdmet-i şerîflerinde

1 "Allah onun işini düzeltsin ve onu kötülüklerden korusun."
2 *Devha,* vr. 4b-5a.
3 *Devha,* vr. 10b.
4 "Allah onun irfânla geçen günlerini devam ettirsin."

hicretün **tokuz yüz yetmiş ikisi Muharrem'inün on sekizinde** vakt-i dahvede tamâm oldı.

Tokuz yüz yetmiş ikisinde iy yâr
Tamâm oldı menâkıb hamdü li'llâh

Yevâkît-i tevârîh oldı zâhir
Ola tâ halk-ı 'âlem hâle âgâh

Hikâyât-ı meşâyih hem ma'ârif
Zebân-ı Türk'de bast oldı iy şâh

Kabûl itsün 'uyûbı ile yârân
Keremdür sözlerümden itmen ikrâh

İşidüp okıyanlar lutf ideler
Du'â idüp **diyeler rahmetu'llâh**[1]

اشیدوب اوقیانلر لطف اده لر
دعا ایدوب دییه لر رحمت الله

Taşköprîzâde *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'yi ömrünün sonlarına doğru görme yetisini kaybettiği için ezberinden 965 senesi Ramazan ayının sonunda (Temmuz 1558) yazdırmıştır.[2] Ahmed bin Derviş'in *Şakâ'ik* tercümesi, asıl eserin yazımından yaklaşık altı yıl sonra yapılmıştır. Mevcut *Şakâ'ik* tercümelerinin yazım tarihlerine bakıldığında *ed-Devhatü'l-İrfâniyye*'nin, *Şakâ'ik*'ın ilk tam tercümesi olduğu görülmektedir.

Eserin İthafı

Klasik Türk edebiyatı devrinde yazılmış eserler incelendiğinde bunların kahir ekseriyetinin padişah, vezir, şeyhülislâm gibi önemli görevlerdeki devlet adamlarına ithaf edildiği görülecektir. Te'lif bir eser yazmamışsa da Habîbî Ahmed bin Derviş, kitabı tercüme etme gerekçesini ifade ettikten sonra eseri şöhretli birinin adına kaleme aldığını söylemiştir. 26 beyitlik manzum bir ithafta Kanuni Sultan Süleyman'ın veziri Semiz Ali Paşa'yı[3]

1 *Devha,* vr. 341a.
2 Hekimoğlu, age, 862.
3 Burada kendisinden bahsedilen kişi Kanuni Sultan Süleyman'ın sadrazamlarından Semiz Ali Paşa'dır. Aslen Hersekli olup Praçe (Praća) kasabasından Poturoğulları'ndandır. Doğum tarihi bilinmemektedir. 1520'li

metheder. Onun ilim ve irfan sahiplerini koruyan, yiğit ve cömertlikte önde gelen biri olduğunu ifade eder:

Tetebbu‘ eyleyüp halk-ı cihânı
Gehî âşkâre vü gâhî nihânî

Bulup erbâb-ı ‘irfân içre bir cân
Vezîr-i a‘zam-ı Sultân Süleymân

‘Alî’dür nâmı vü hulkı ‘alâdur
Derûn-ı dilden anı sevmelidür

Mübârek sadrı tolu nûr-ı îmân
Mübârek kalbi kenz-i ‘ilm ü ‘irfân

Sehâda Hâtem olmaz ana çâker
Şecâ‘atde başı ‘arşa berâber

Simât-ı ni‘meti her rûz mebzûl
Katında ehl-i dâniş cümle makbûl

Şeb ü rûz ehl-i ‘irfâna musâhib
Huzûr-ı *li-ma‘a’llâh*a[1] murâkıb

yıllarda devşirme olarak alınmış ve İstanbul'a getirildiğinde akrabası Vezîriâzam İbrahim Paşa'nın kethüdâsı Çeşte Bâlî'nin yardımıyla saraya girmiştir. Enderun'da eğitim gören Semiz Ali 952'de (1545) mîr-i alem, 953'te (1546) yeniçeri ağası oldu, ardından Rumeli beylerbeyiliğine tayin edildi. 24 Rebîülevvel 956'da (22 Nisan 1549) vezâretle Mısır beylerbeyiliğine getirildi. Burada halkın memnuniyetini kazanarak başarılı bir beylerbeyilik dönemi geçirdi. Muharrem 961'de (Aralık 1553) ikinci vezir oldu ve bu rütbeyle İran seferine katıldı. 28 Şevval 968'de (12 Temmuz 1561) Rüstem Paşa'nın vefatı üzerine vezîriâzamlığa getirildi. Vezîriâzam olduktan sonra Avusturya ile ilişkileri düzeltti. Vezâreti döneminde meydana gelen önemli hadiselerden biri Malta kuşatması, diğeri ise 20 Eylül 1563'te İstanbul'da meydana gelen sel taşkınıdır. Bir gün bir gece devam eden sel, şehirde büyük tahribata yol açtı, özellikle dere yatakları ile Boğaz'a yakın yerlerde büyük yıkım oldu. 30 Zilkade 972'de (29 Haziran 1565) vefat eden Semiz Ali Paşa, Eyüp Sultan Türbesi'nin büyük kapısının yanındaki cüzhânenin bahçesine defnedildi. Kaynaklarda çok iri yarı, şişman ve uzun boylu olduğu için kendisini taşıyacak at bulunamadığı kaydedilen Ali Paşa şişmanlığından dolayı "Semiz", "Kalın" gibi lakaplarla anılmıştır. Arkasında büyük bir miras bırakan ve pek çok hayratı olduğu bilinen Ali Paşa'nın Babaeski'de Mimar Sinan tarafından inşa edilen ve Cedid Ali Paşa Camii adını taşıyan bir camisi vardır. Edirne'de yine Mimar Sinan'ın yaptığı Ali Paşa Çarşısı'nın yanı sıra çarşı kapılarına yakın bir cami ve bir de mescit inşa ettirmiştir. İstanbul'da Eyüp'te Cedid Ali Paşa Mescidi'ni, Karagümrük'te Mimar Sinan'ın eseri olan Cedid Ali Paşa Medresesi'ni, Eyüp'te Kasımpaşa ve Otakçıbaşı mahallelerinde iki çeşme ile Rumeli'de Ereğli kasabasında iki çeşme, Silivri'de Akviran köyünde bir cami inşa ettirmiştir. Erhan Afyoncu, "Semiz Ali Paşa", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2009, C. 36, ss. 495-496.

1 Hadîs-i Şerîf: "Benim Allah ile öyle anlarım olur ki ne bir mukarreb melek ne de gönderilmiş bir nebi öyle bir yakınlığı elde edebilir." anlamındaki hadisten iktibastır. Mehmet Yılmaz, *Kültürümüzde Âyet ve Hadisler*, Kesit Yay., İstanbul 2013, s. 469.

Paşanın medhiyesini tamamladıktan sonra sıra onun maiyetinde yer alan kıymetli zatların övgüsüne gelmiştir. Öncelikle XVI. asır şairlerinden Lâyihî Mustafa Efendi'yi[1] övmeye başlayan Habîbî Ahmed Efendi, onu Fars şiirinin önde gelen isimlerinden Molla Câmî, Emîr Husrev ve Sadî-i Şirâzî ile mukayese eder:

Husûsâ var anun katında bir cân
Kemâlât ile gûyâ bahr-i 'ummân

Mübârek mahlası kim Lâ'ihî'dür
Sühanda nûr-ı 'irfân lâmi'îdür

Belâgatda fesâhatda huceste
Ma'ârif gülleri hod deste deste

Eğer Câmî göreydi ol ferîdi
Olurdı sıdk ile anun mürîdi

Kemâlâtını Husrev görse iy yâr
Olurdı bendesi bâ-sıdk u ikrâr

Eğer Sa'dî ireydi meclisine
İdeydi çâk ol şevk ile sîne

Muhassal vasfı gelmez hîç beyâna
Nazîrin görmedi çeşm-i zamâne[2]

Semiz Ali Paşa'nın maiyetinde yer alan bir başka isim olan Ferruh Kethuda'ya[3] sözü getiren mütercim, Ferruh Kethuda'nın cömertliği ve yumuşak

1 XVI. asır şairlerinden Lâyihî'nin asıl adı Mustafa'dır. Serez'de dünyaya gelmiştir. Sahn Medresesi müderrislerinden Kemal Çelebi'den mülazım olduktan sonra tasavvufa meyletti. İbrahim-i Gülşenî'ye intisap edince Mısır'a gidip bir müddet ona hizmet etti. Burada o dönemde Mısır beylerbeyi olan Ali Paşa'yla dostluk kurdu. İstanbul'a dönünce Kanuni Sultan Süleyman'ın veziriazamı olan Ali Paşa'nın ilgisini gördü. Bu durumu kıskananlar, bir müddet sonra Lâyihî'yi bozuk inanç sahibi olarak itham edince paşanın gözünden düştü. Bunun üzerine İstanbul'dan ayrılıp memleketi Serez'e döndü. 973/1565-66'da Serez'de vefat etti. Lâyihî, tarih ve nevadiri ihtiva eden bir mecmua sahibidir. Orta derecede ilim sahibi olan şair, şiir ve inşada başarılıdır. İmla ve yazısı güzel bir hattat olan şair, üç dilde şiirler yazmıştır.
Yunus Kaplan, "Lâyihî Mustafa", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/layihi-mustafa [erişim tarihi: 01.10.2020]

2 *Devha,* vr. 5a.

3 Ferruh Kethudâ, Semiz Ali Paşa'nın kethudasıdır. İstanbul'da 1562-63'te yaptırılan Ferruh Kethudâ Câmii'nin bânisidir. Bkz. M. Baha Tanman, "Balat Câmii ve Tekkesi" *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1992, C. 5, s. 7.

huyluluğunun ona Allah'ın bir hediyesi olduğunu ve onun velîlerin huylarına sahip bir kişi olduğunu ifade eder:

Dahı var kapusında kethudâlar
Nicesi kethudâlar cân-fedâlar

Sadâkat menba'ıdur her birisi
Sehâvet ma'denidür her birisi

Birinün nâmı Ferruh Kethudâ'dur
Sehâ vü hilm ana Hak'dan 'atâdur

Odur akrân içinde 'akl-ı evvel
Hisâl-i evliyâ ile mükemmel[1]

Eserde övgüsüne yer verilen son kişi paşanın yakınlarından olduğu düşünülen Kethuda Hasan Bey'dir.[2] Mütercim onu şerefli, yumuşak huylu, dindar ve dünya nimetlerinden el etek çekmeye meyilli biri olarak tanımlar:

Hasan Beğ'dür birinün nâmı iy yâr
Salâh u 'uzlet ile ülfeti var

Vakâr u hilm ile bir kûha benzer
Katında yokluk varlık berâber

Bularun her biri hikmetde Lokmân
Buları anlamaz illâ müselmân[3]

Manzum medhiyenin sonunda ismini andığı kişilerin her birini affetmesi için Allah'a yalvarır. Sözü tekrar Semiz Ali Paşa'ya getirerek dua ile ithafını tamamlar:

İlâhî anları mağfûr eyle
Öninden sonların ma'mûr eyle

Şu sâhib-devletün kim kapusında
Bular olsa olur ol kapu zinde

1 *Devha,* vr. 5b.

2 Adana'da 1558 yılında Hasan Kethuda adında biri tarafından yaptırılmış Hasan Kethuda Câmi'i bulunmaktadır. Eserde bahsedilen Hasan Bey, bu câminin bânîsi Hasan Kethuda olabilir. Bkz. Yusuf Halaçoğlu, "Adana", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1988, C. 1, s. 352.

3 *Devha,* vr. 5b.

İlâhî ol vezîri kâm-kâr it
'Adûsın her zamânda hor u zâr it[1]

Muhteva Unsurları
Mukaddime

Habîbî Ahmed Efendi tercümesinde klasik eser tertibi formuna sıkı sıkıya bağlı kalmıştır. Eserde besmele kısmı bulunmuyorsa da yazmanın müstensih nüshası olması sebebiyle besmelenin atlandığı düşünülmektedir.[2] Hamdele kısmıyla başlayan eserde mütercim, bütün kapıları açan, sebeplerin yaratıcısı ve akıl sahiplerini feyizlendirenin Allah olduğunu dile getirerek en münasip şükrün sırları bilen Allah'a ulaşacağını ifade eder. O, bu yokluk âlemini varlığının denizindeki bir damla su ile var etmiş, yeryüzünü sabit kılıp gökyüzünün dönmesini sağlamıştır:

"Allâhu müfettihi'l-ebvâb ve müsebbibi'l-esbâb ve müfeyyizu zevi'l-elbâb ve hüve'l-'aliyyü'l-'azîmi't-tevvâb, hamd-i sezâvâr ol 'âlimü'l-esrâra vâsıldur ki 'âlem-i fenâyı varlığı deryâsından bir katre âb ta'allukı ile var ve zemîni sâbit ve âsmânı devvâr eyledi ve cemî'-i mevcûdâtı cevâmi'-i imkânda mukîm ve vezâ'if-i ihsânda dâ'im ü ber-karâr eyledi. Zât-ı pâki hazâ'inini izhâr içün zemîni zebed-i cevher-i ferd zübdesinden halk u bast u pâydâr ve defâ'in-i kudretini izhâr içün cibâl ü eşcâr ve cevâhir-i bî-şümâr ile üstüvâr eyledi."[3]

Mütercim yaklaşık iki yaprak boyunca Allah'ın sayısız hamd ve övgüye layık olduğunu belirterek Allah'ın varlığının delillerini ve kullarına olan ihsanlarının sayısız oluşunu dile getirdikten sonra salvele kısmına geçer. Farsça bir manzumeyle başladığı salvele kısmında Hz. Peygamber'in peygamberlerin sonuncusu olmasına, âlemlerin yaratılış sebebi oluşuna, vasıflarına, Mirâc mucizesine temas eder:

"Ol nedîm-i hâssü'l-hâs ve ol mürîd-i sâhib-i ihlâs ol zülf-i müşkbârına kasem ﴿وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى﴾[4] ve ol reng-i ruhsârına yemîn ﴿وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى﴾[5]dür. Ol bir dürr-i yetîmdür ki gavvâsân-ı bihâr-ı lâhût deryâ-yı 'adem ka'rından

1 *Devha,* vr. 5b.
2 Yazmanın ser-levhasında isimlik kısmı boş bırakılmıştır. Ser-levhalı yazmalarda isimlik kısmına eser isminin dışında çoğunlukla besmele yazılmaktadır.
3 *Devha,* vr. 1b.
4 *Kur'ân-ı Kerîm, Leyl Sûresi* 92/1, "(Karanlığı ile etrafı) bürüyüp örttüğü zaman geceye."
5 *Kur'ân-ı Kerîm, Leyl Sûresi* 92/2, "Açılıp ağardığı vakit gündüze ..."

sâhil-i nâsûta ʻadîlini getürmediler ve bir şeb-çerâğ-ı garrâdur ki fürûğ-ı talʻat-ı saʻâdet-makrûnı şaʻşaʻası ʻâlemlere sebeb-i zuhûr ve *nûrun ʻalâ-nûr*-dur[1] ve bir bâğ-ı bihişt-i bî-hemtâdur ki fezâsı vüsʻatinün letâfet-meşhûnı tumturâkası âdemlere bâʻis-i huzûr u sürûrdur. Feth-nâme-i fethi menşûrını şâh-ı Kisrâ tâk-ı revâkına hâ'il ve debdebe-i risâleti sürûrlarına husrevler kâ'illerdür. Reh-i fersâsı feresleri kâr-hâne-i felegi zîr-i pey ve dest-i sehâyı çün ebrâsâsı nâme-i Hatem'i tay itmişdür. Mecmûʻ-ı deryâlar kef-i kifâyeti katında hem-çü kef-i deryâya nisbet ne minnet-i bî-nemâ ve nazar-ı ʻinâyetine nisbet nazar-ı âftâb u mâh hicâb-ı ʻademde hacîl ü rüsvâdur."[2]

Bu bölümü medh-i çehâr-yâr-ı güzîn olarak bilinen dört halifenin övgüsü takip eder. Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali'nin öne çıkan vasıfları nazım ve nesir olarak okuyucuya sunulur:

"Husûsâ ol ser-halka-i muhâcir ü ensâr kim şân-ı bâhirü'l-bürhânlarında âyet-i ﴿ثَانِيَ اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ﴾[3] nâzildür ol mahzen-i esrâr-ı nebevî ve ol mehbit-i envâr-ı Mustafavî ol kâfile-sâlâr-ı ﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ﴾[4] ve ol gâlib-i eşrâr-ı ﴿وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ﴾[5] yâr-ı mihribân-ı şefîk aʻnî bihi İbn Ebî Kuhâfe hazretleri Ebû Bekri's-Sıddîk'dür."[6]

"Ve biri dahı ol sitâyiş-i ʻArab u ʻAcem ve âsâyiş-i Bathâ vü Harem, ol mutahhir-i kelime-i sıdk u emânet ve ol muʻammir-i maksûre-i şerʻ ü diyânet, ol bânî-i kâʻide-i cihân-bânî ve ol taht-ı hilâfetde Süleymân-ı Sânî, çeşm-i çerâğ-ı ashâb aʻnî bihi Ebû ʻAbdu'llâh ʻÖmer ve İbnü'l-Hattâb'dur."[7]

"Ve biri dahı imâm-ı hümâm, çün bedr-i tamâm, merhûm u mağfûr u mazlûm isnâd olan töhmetlerden maʻsûm, ol sâhib-i ceyş-i ʻişret ve ol vâsıta-i feth ü nusret, ol kıble-i ashâb-ı ʻilm ü ikrâr ve ol kıdve-i erbâb-ı hilm [ü] vakâr, ol kâmil-i kemâlât-ı ʻilm ü ʻirfân ve ol vâkıf-ı hakâ'ik-ı tenzîl ü Furkân, eş-şehîdü mazlûmen fî-şehri Ramazân aʻnî bihi Zi'n-nûreyn ʻOsmân bin ʻAffân'dur."[8]

---

1 *Kur'ân-ı Kerîm, Nûr Sûresi*, 24/35, "… nur üstüne nur …"
2 *Devha,* vr. 2b-3a.
3 *Kur'ân-ı Kerîm, Tevbe Sûresi* 9/40, " … iki kişiden biri olarak (Ebu Bekir ile birlikte Mekke'den) çıkarmışlardı; hani onlar mağaradaydı..."
4 *Kur'ân-ı Kerîm, Ahzâb Sûresi* 23/1, "Mü'minler, gerçekten kurtuluşa ermişlerdir."
5 *Kur'ân-ı Kerîm, Saffât Sûresi* 37/173, "Şüphesiz ordularımız galip gelecektir."
6 *Devha,* vr. 3b.
7 *Devha,* vr. 3b-4a.
8 *Devha,* vr. 4a.

"Ve biri dahı ol server-i Muttalibî ve ol ibn-i 'ammü'n-nebî, ol asl-ı şecere-i velâyet ve ol fer'-i semere-i bidâyet ü nihâyet, ol bir şâhbâz-ı rûz-ı ma'rekedür ki na'rasından leşker-i bî-şümâr-ı küffâr dü pâre ve ol bir safder ü Hayder-i mümtâzdur ki hamlesinden küffâr ehrimenleri iklîmlerinden dûr u âvâre olurlar."[1]

Medh-i çehâr-yâr-ı güzîn bölümünü, eser yazıldığı sırada Osmanlı tahtında oturan Kanuni Sultan Süleyman'ın övgüsü takip eder:

"Husûsâ pâdişâhımuz sultânü'l-İslâm ve'l-müslimîn ve hâkân-ı havâkîn-i rûy-ı zemîn, şâhenşâh-ı a'zam, mâlik-i memâlikü'r-Rûm ve'l-'Arab ve'l-'Acem, kehf-i emân-ı ehl-i 'âlem ve melce'ü'l-ümem, Ferîdûn-şevket ü Dârâ-haşmet ü İskender-devlet ü Nerîmân-heybet [ü] Cem-kadr ü Süleymân-sadr:

Beyt

Pâdişâh-ı heft kişver melce'-i hâss ü 'avâm
Şeh Süleymân bin Selîm-i kâm-bahş u kâm-yâb

Zıll-ı Yezdân şîr-i merdân sâhib-i tabl u 'alem
Şeh-süvâr-ı 'asker-i İslâm'dur ol 'âlî-cenâb"[2]

Mütercim ilerleyen bölümde kendi ismi ile tercümesini kaleme alma gerekçesini izah eder. İthaf olarak değerlendirilebilecek bu kısımda Semiz Ali Paşa ve maiyetinde yer alanlardan Lâyihî Mustafa Efendi, Ferruh Kethuda ve Hasan Bey'in övgüsü yapılır.

Klasik dönem kitaplarında sebeb-i te'lif ve ithaf kısmından sonra asıl esere geçilirken, mütercim yeni bir tasarrufta bulunarak Arapça bir şiirle münâcât bölümüne geçer. Sinan Paşa'nın *Tazarrunâme*'sindeki içli yakarışlardan etkilenmiş olabileceğini düşündüğümüz Habîbî Ahmed Efendi, dört yaprak boyunca "İlâhî" nidasıyla başladığı cümlelerinde secili bir üslupla yaratıcının kudretinin sonsuzluğu karşısında kulun acziyetini samimi şekilde dile getirir. Başta teşbih, tenasüp, istiâre, telmih, iktibas sanatları olmak üzere birçok edebî sanattan istifade ederek kurduğu yakarış cümleleri, mütercimin dili kullanım becerisini ve muhayyilesinin genişliğini göstermesi bakımından dikkat çekicidir:

1 *Devha,* vr. 4a.
2 *Devha,* vr. 4b.

"İlâhî! Bir sultân-ı bî-vezîrsin kim selâtîn-i serverân-ı ʿâlem ve havâkîn-i müdebbirân-ı benî Âdem beydâ-yı satvetünde ser-gerdân u muztarib-hâller ve bir pâdişâh-ı bî-nazîrsin kim mülûk-i büzürgvârân-ı ümem sahrâ-yı saltanatunda ser-geşte vü bî-mecâllerdür.

İlâhî! Bir mûcid-i bilâ-âletsin kim ʿadem deryâ-yı hizâne-i îcâd u ihtirâʿındur ve bir mübdiʿ-i bî-ʿilletsin kim yokluk dâ'iresi mahzen-i ihdâs u ibdâʿındur.

İlâhî! Dü harf *kün*[1] ile zuhûr iden ʿarş u semâvât kudret-i bî-nihâyetüne bürhân-ı sâdiʿ ve cüz'î iltifât ile müretteb ü müzeyyen olan mevcûdât u mahlûkât vahdâniyyet-i zâtuna delîl-i kâtıʿdur.

İlâhî! Çeşm-i ʿakl u idrâk her ne kadar sarf-ı hiddet ü dikkat itse zirve-i serâ-perde-i kemâlâtunun bir gûşesini göremez ve murg-ı vehm-i çâlâk sad hezârân bâl ü per ile niçe yıllar tayerân itse dâmen-i sürâdıkât-ı celâlünün bir bacağına iremez.

İlâhî! Nesr-i tâ'ir-i fikret-i pür-hikmet rûz u şeb fezâ-yı melekût u ceberûtda cevelân ider ise bir kadem sâha-i uluhiyyetünde seyâhat idemez ve tâvûs-ı kiyâset leyl ü nehâr beydâ-yı ʿâlem-i nâsût u lâhûtda perrân gösterse bir nefes hevâ-yı rübûbiyyetünde per açup uçamaz.

İlâhî! ʿUkûl-i ʿukalâ-yı mütekaddimîn ü müte'ahhirîn dâ'ire-i kudûmüne bir zerre kadem basamaz ve efkâr-ı fuzalâ-yı evvelîn ü âhirîn hikmet ü maʿrifetünden bir noktaca dem uramaz.

İlâhî! Kulûb-ı ʿuşşâk-ı sâdıku'l-fu'âdı vâdî-i iştiyâkunda envâr-ı cemâlünle münevver ve meşâmm-ı müştâkân-ı hâlisü'l-iʿtikâdı peygûle-i eşvâkunda nefehât-ı visâlün ile muʿattar eyle.

İlâhî! Eğer cemîʿ-i mevcûdât-ı sâbıka vü lâhıka ʿaded-i rîg-i biyâ[bâ]n u ahcâr kadar maʿâsî vü hatâyâya mürtekib olsalar senün saltanatuna zerre kadar noksân gelmez ve cümle-i mahlûkât-ı mütelâhıka mikdâr-ı nebâtât ve evrâk-ı eşcâr denlü ʿibâdet ü tâʿata müdâvemet kılsalar senün pâdişâhlığun içün hîç nesne artmaz.

---

1 *Kur'ân-ı Kerîm*'de birçok sûrede (*Bakara* 117; *Âl-i İmrân* 47-59; *En'am* 73; *Nahl* 40; *Yâsîn* 82; *Mü'min* 68) ﴿كُن فَيَكُون﴾ "Ol!" der, o da oluverir" meâlindeki âyete telmih vardır.

İlâhî! Matlûbımuz oldur ki sen râzî olduğun sebîle reh-nümûn olup envâ'-ı kemâlâtuna mazhar kılasın ve maksûdımuz budur ki nefs-i bed-kîşün hevâlarından masûn kılup enzâr-ı 'inâyetüne manzar idesin.

İlâhî! Belâ bucaklarında rûz u şeb giryân yatan günehkâr kullarunun niyâz u i'tizârın mahall-i icâbete sen irişdür ve gam gûşelerinde dem-â-dem eşk-rîzân olan 'âsî bendelerünün tazarru' u zârılarını dâ'ire-i icâbete irgür.

İlâhî! 'İsyân gûşe-nişînlerini taraf-ı dalâletden mahfûz tutup hidâyetüni reh-nümâ ve vâdiye-i şekâvetden dûr idüp 'âtıfet ü sa'âdetüni pîşvâ eyle."[1]

Mütercim mukaddimesinin sonunda asıl esere giriş mahiyetinde kitabının bölümlerini bildirdiği bir fihrist hazırlamıştır. Tercümesi yapılan *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'de olduğu gibi Habîbî Ahmed bin Derviş de kitabını "tabaka" adını verdiği bölümlere ayırmıştır. Diğer *Şakâ'ik* mütercimlerinin (Belgradlı Hâkî, Edirneli Mecdî, Amasyalı İbrahim bin Ahmed) aksine tabaka başlıklarını da Türkçe kaleme almıştır.Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Gazi'den başlanarak Kanuni Sultan Süleyman devrinin ortalarına kadar gelen zaman diliminde, her padişahın saltanat süresi bir tabaka olarak değerlendirilmiş ve o devirde vefat eden âlim ve sûfîlerin biyografilerine ilgili tabaka içinde yer verilmiştir:

"Fihrist-i Kitâb

Tabaka-i Evvel 'Osmân Gâzî zamânında olanları bildürür
Tabaka-i Sânî Orhan Pâdişâh zamânında olanları bildürür
Tabaka-i Sâlis Sultân Murâd zamânında olanları bildürür
Tabaka-i Râbi' Sultân Ildırım Hân zamânında olanları bildürür
Tabaka-i Hâmis Sultân Mehemmed Hân zamânında olanları bildürür
Tabaka-i Sâdis Gâzî Murâd Hân zamânında olanları bildürür
Tabaka-i Sâbi' Sultân Mehemmed Hân zamânında olanları bildürür
Tabaka-i Sâmin Sultân Bâyezîd Hân zamânında olanları bildürür
Tabaka-i Tâsi' Sultân Selîm Hân zamânında olanları bildürür
Tabaka-i 'Âşir pâdişâhımuz Sultân Süleymân Hân zamânında olanları bildürür"[2]

1 *Devha,* vr. 6a-7a.
2 *Devha,* vr. 10b.

a) I. Tabaka Osman Gazi Tabakası

Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye'nin ilk tabakası olan bu bölüm Osman Gazi'nin tahtta oturduğu 1299-1325-26[1] yılları arasını kapsamaktadır. Devletin henüz beylik olduğu bu dönemde biyografisi yazılan âlim ve sûfî sayısı oldukça azdır. Erken devir Osmanlı ulemâsı hakkındaki kayıtların sınırlılığı ve bu dönemde Osmanlı topraklarında bir medresenin olmaması gibi sebepler bunda etkendir. Bahis konusu edilen şahıslar, tahsillerini Osmanlı toprakları dışında tamamlamış kimselerden ve sûfîlerden meydana gelmektedir. Çoğunun vefat tarihleri bildirilmemiştir. Yedi kişinin yer aldığı bu tabaka Osman Gazi'nin kayınpederi Edebâlî'nin biyografisiyle başlar, Şeyh Hasan Dede'nin hayat hikâyesi ile sona erer.

b) II. Tabaka Orhan Gazi Tabakası

Bu tabaka, Orhan Gazi'nin tahta çıktığı 726/1325-26 yılı ile vefat ettiği 763/1362 yılı arasında hayata veda etmiş kimselerin biyografilerini anlatmaktadır. Beşi âlim, altısı şeyh olmak üzere on bir şahsın hayat hikâyesi ve onlarla alâkalı "matlab" başlığı altında anekdotların yazıldığı bu tabakadaki ilk biyografi Davud-ı Kayserî, son biyografi ise Duğlu Baba'ya aittir.

c) III. Tabaka I. Murad Tabakası

Eserin III. tabakası, I. Murad'ın saltanat sürdüğü 763-791/1362-1389 yılları arasını kapsamaktadır. Tabaka sayısı ilerledikçe ele alınan biyografilerin hacmi ile verilen bilgilerin ayrıntıları da artmaktadır. Dördü âlim, üçü sûfî olmak üzere yedi şahsın anlatıldığı bu tabakada ilk biyografi Kadı Mahmud'a, son biyografi ise Şeyh Postin-pûş'a aittir.

d) IV. Tabaka Yıldırım Bâyezid Tabakası

Bu tabaka, Yıldırım Bayezid'in Osmanlı tahtında oturduğu 791-805/1389-1403 yıllar arasında vefat etmiş kimselerin hayat hikâyelerini anlatmaktadır. Yirmi yedisi âlim, beşi sûfî olmak üzere otuz iki kişinin anlatıldığı bu tabakada ilk hâl tercümesi Mollâ Fenârî'nin, son hâl tercümesi

1 Osman Gazi'nin vefat tarihi modern kaynaklarda 724/1324 olarak belirtilmekteyse de *Şakâ'ik*'ta 726/1325-26 yılında öldüğü bildirilmiştir. Osman Gazi'nin hayat hikayesi için bkz. Halil İnalcık, "Osman I", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2007, C. 33, ss. 443-453.

ise Yûnus Emre'nindir.[1] Asıl eser olan *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'de bu tabakada toplam otuz üç kişi ele alınmıştır. Habîbî Ahmed'in tercümesinde bu tabakadaki Şeyh Aliyy-i Şirâzî'nin biyografisi bulunmamaktadır.

e) V. Tabaka I. Mehmed Tabakası

Eserin bu tabakası, 816-824/1413-1421 yılları arasında saltanat süren Sultan I. Mehmed'e aittir. Yedisi âlim, on altısı sûfî olmak üzere yirmi üç şahsın anlatıldığı bu tabakadaki hayat hikâyelerinin ilki Burhaneddin-i Hereví'ye, sonuncusu ise Şeyh Lutfullah'a aittir. *Şakâ'ik*'ta müstakil olarak ele alınmayan Zeynüddin-i Hafî ve Şeyh Abdülmuti'nin biyografileri, *ed-Devhatü'l-İrfâniyye*'de ayrı olarak verilmiştir.

f) VI. Tabaka II. Murad Tabakası

Bu tabaka, 824-855/1421-1451 yılları arasında Osmanlı tahtında oturan II. Murad devrinde yaşamış kişilerin hâl tercümelerini ihtiva etmektedir. Otuz ikisi âlim, sekizi şeyh olmak üzere kırk kişinin anlatıldığı bu tabakadaki biyografilerin ilki Mollâ Yegân'a, sonuncusu Şeyh Şemseddin'e aittir.

e) VII. Tabaka II. Mehmed Tabakası

Eserin yedinci tabakası, 855-886/1451-1481 yılları arasında saltanat süren Fatih Sultan Mehmed'e aittir. Altmış ikisi bilgin, yirmi sekizi mutasavvıf olmak üzere doksan şahsın anlatıldığı bu tabakadaki biyografilerin ilki Mollâ Husrev, sonuncusu Şeyh Yahyâ-yı Şirvânî'ye aittir. Bahis konusu edilen şahsiyetlerle alâkalı "matlab, kerâmet, latîfe" başlıkları altında anılan anekdotlara bu tabakada sıklıkla rastlanmaktadır. Osmanlı topraklarında hayat sürmemiş olsalar da bu tabakada Ubeydullâh-ı Semerkandî, Mollâ Câmî, Muhammed Pârsâ, Yahyâ-yı Şirvânî gibi zâtların hâl tercümelerine yer verilmiş olması dikkat çekicidir. Mütercim asıl eser olan *Şakâ'ik*'ta biyografisinin bulunmadığını bildirdiği Şeyh İbrahim-i Gülşenî'nin hayat hikâyesini de bu tabakada ele almıştır.

---

1 *Şakâik*'ta ise Yûnus Emre'nin vefat tarihi Yıldırım Bayezid dönemi olarak kaydedilmişse de Cumhuriyet sonrası yapılan araştırmalarda Yûnus Emre'nin 1320'li yıllarda vefat ettiği ortaya konmuştur. Mustafa Tatcı, "Yunus Emre", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2013, C. 43, ss. 600-606.

f) VIII. Tabaka II. Bayezid Tabakası

Eserin sekizinci tabakası, 886-918/1481-1512 yılları arasında saltanat süren II. Bayezid'e aittir. Altmış yedisi âlim, otuz üçü şeyh olmak üzere yüz kişinin anlatıldığı bu tabakadaki hâl tercümelerinin ilki Mehmed-i Niksarî, sonuncusu ise Yusuf-ı Seferîhisarî'ye aittir. *Şakâ'ik*'ın sekizinci tabakasındaki Süleyman el-Karamanî'nin biyografisi, *ed-Devhatü'l-İrfâniyye*'de bulunmamaktadır.

g) IX. Tabaka I. Selim Tabakası

Bu tabakada, Yavuz Sultan Selim'in saltanat süresi olan 918-926/1512-1520 arasında hayata veda etmiş elli ikisi bilgin, on yedisi sûfî altmış dokuz zâtın hâl tercümesi anlatılmıştır. Tabakadaki biyografilerin ilki Kemâlpaşazâde'ye sonuncusu Şeyh Sûhte Sinan'a aittir. Asıl eser olan *Şakâ'ik*'ın bu tabakasında ele alınan Bursalı Şeyh Muslihiddin biyografisi, *ed-Devhatü'l-İrfâniyye*'de bulunmamaktadır.

h) X. Tabaka I. Süleyman Tabakası

Son tabaka olan bu bölümde Kanuni Sultan Süleyman'ın tahta çıktığı 926/1520 ile 971/1563-64 yılları arasında vefat etmiş yüz on yedisi bilgin ve otuz ikisi sûfî yüz kırk dokuz şahsın biyografisine yer verilmiştir. Tabakadaki hâl tercümelerinin ilki Molla Hayreddin'e, sonuncusu Şeyh Abdüllatif Çelebi'ye aittir. *Şakâ'ik*'ın aslında bulunmayıp da *ed-Devhatü'l-İrfâniyye*'nin onuncu tabakasında yer alan biyografiler ise şöyledir: Kurd Çelebi, Şeyh Aliyy-i Mısrî, Abdülhay bin Pîrî Paşazâde, Ebussuûdzâde Ahmed Çelebi, Ebussuûdzâde Mehmed Çelebi, Sinan Çelebi, Abdüllatif Çelebi.

Tabakalara göre biyografisi yazılmış şahısların dağılımı ve bunun asıl eserdeki şahıs sayısıyla mukayesesi sonucunda şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır:

Tabakalar	***Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye***[1]	***Devhatü'l-İrfâniyye***[2]
1. Tabaka Osman Gazi	7	7
2. Tabaka Orhan Gazi	11	11
3. Tabaka I. Murad	7	7
4. Tabaka I. Bayezid (Yıldırım)	33	32
5. Tabaka I. Mehmed	21	21
6. Tabaka II. Murad	40	40
7. Tabaka II. Mehmed (Fatih)	89	90
8. Tabaka II. Bayezîd	101	100
9. Tabaka I. Selim (Yavuz)	70	69
10. Tabaka I. Süleyman (Kanuni)	142	149
Toplam	521	526

Hâtime

Klasik dönem eserlerinde hâtime kısmında önce eserin tamamlanmasına imkân veren Allah'a şükredilir. Ardından kitabın tamamlanması esnasında destek olanlara ve kitabın ithafının yapıldığı kişiye dua edilir. *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nin sonunda Taşköprîzâde, kültürümüzde örneğine az rastlanan bir tasarrufta bulunarak otobiyografisini kaleme almıştır. *ed-Devhatü'l-İrfâniyye*'nin hâtime kısmında Taşköprîzâde'nin biyografisi, ardından da mütercim Habîbî Ahmed bin Derviş'in otobiyografisi gelmektedir. Mütercim kitabının tamamlanması safhasında Nişancı Celâlzâde Mustafa Çelebi'nin yanında görev yapmakta olduğunu ifade ederek muhtemelen

1 Bu sayı Muhammet Hekimoğlu'nun *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* neşrindeki madde başı olarak bildirilen biyografiler sayılarak belirlenmiştir. Dördüncü tabaka âlimlerinden İbnü'l-Cezerî'nin biyografisinde üç oğlunun hayat hikâyesine ayrı ayrı yer verilmiştir. Bu biyografiler de müstakil bir hâl tercümesi olarak değerlendirilerek toplam sayıya dâhil edilmiştir. Onuncu tabakanın sonunda yer alan müellif Taşköprîzâde'nin otobiyografisi toplam sayıya dâhil edilmemiştir.

2 Onuncu tabakanın sonundaki Taşköprîzâde biyografisi ve mütercimin otobiyografisi, bu sayıya dâhil edilmemiştir.

gördüğü yardımlara istinaden memduhuna dua etmiştir. Eserinin tamamlanma tarihini nesren ve nazmen bildirmiştir.

Eserin Dili ve Üslûbu

Klasik Türk edebiyatı sahasında kaleme alınmış mensur eserlerde kullanılan kelimelerin kökeni, Arapça-Farsça terkiblerin kullanım sıklığı ve uzunluğu vb. hususiyetlerden hareketle çeşitli nesir tasnifleri yapılmıştır. Son yıllara kadar genel kabul Fahir İz'in sade, süslü ve orta nesir şeklindeki tasnifiyken[1] Fatih Köksal bu tasnifi genişleterek dörde çıkarmış ve sade (üslûb-ı sâde), orta (üslûb-ı mutavassıt), süslü (üslûb-ı müzeyyen), ağdalı nesir (üslûb-ı âlî) şeklinde bir sınıflama yapmıştır. Köksal, bilhassa üslûb-ı müzeyyen (süslü nesir) ile üslûb-ı âlînin (ağdalı nesir) farkını açık şekilde ortaya koymuştur.[2]

Konuları itibariyle değerlendirildiğinde biyografik eserlerin çoğu orta nesir grubuna girmekte, bazı tezkireler ve hâl tercümesi kitaplarının ise süslü nesirle kaleme alındığı görülmektedir. Arapçadan tercüme edilmiş bir eser olan *ed-Devhatü'l-İrfâniyye*'de kullanılan dil ise yer yer Eski Anadolu Türkçesi özelliklerinin göze çarptığı orta nesir üslûbunun hâkim olduğu bir dildir. Ayrıca Arapça-Farsça kelime ve terkiplerin kullanım sıklığı, nesrin en önemli ahenk unsuru olan secinin eserdeki yeri göz önünde tutulduğunda eserin genelinde orta nesir ve bazı yerlerde de süslü nesir üslubunun yer aldığı görülecektir.

Eserdeki Eski Anadolu Türkçesi hususiyetlerinden bazıları şunlardır:

- Eski Anadolu Türkçesi'nde sıklıkla görülen durur/dürür bildirme eki eser boyunca birçok kez kullanılmıştır.

  beyne'l-fuzalâ pâydâr-dururlar[3] نلاپایدار دورلر

  meşhûr-dururlar[4] مشهور دورلر

- Bildirme hâli eki sonu hâ-i resmiyye ile biten bazı kelimelerde hemze ile gösterilmiştir:

1 Fahir İz, *Eski Türk Edebiyatında Nesir*, Akçağ Yay., Ankara 1996, ss. V-XIII.
2 Cihan Okuyucu-Ahmet Kartal-Fatih Köksal, *Klasik Dönem Osmanlı Nesri*, Kesit Yay., İstanbul 2011, ss. 16-18.
3 *Devha,* vr. 34b.
4 *Devha,* vr. 117b.

sikkeyi mermerde kazup[1] سکه‌یی مرمرده قازوب

sikkeyi mermerde kazmışlardur[2] سکه‌یی مرمرده قازمشلردر

- XVI. asır Türkçesi için arkaik unsur olarak değerlendilebilecek birçok kelimeye yer verilmiştir.

  Kanı Ya'kûb ehl-i 'irfânun[3] قنجی یعقوب اهل عرفانك

  gayrı **kimesne**[4] غیری کمسنه

  sahrâsına at **çapamazlar**[5] صحراسنه آت چپه مزلر

  ben ol meclisde **bile** idüm[6] بن اول مجلسده بله ایدم

  dizine **söykünürler** idi[7] دزینه سویکونورلر ایدی

  Şehâdet makâmına **irgürdiler**[8] شهادت مقامینه ایرکوردیلر

- Seslenme edatı olarak değerlendirebileceğimiz "ey" kelimesi "iy" okunacak şekilde harekelenmiş veya harfle gösterilmiştir.

  Şeyâtîn-i la'în iy merd-i gâfil[9] شیاطین لعین ای مرد غافل

  Cihân fânîdür iy âdem gönül virme sakın ana[10] جهان فانیدر ای آدم کوکل ویرمه صقین کا

  Klasik Türk nesrinin en önemli âhenk unsuru secidir. *ed-Devhatü'l-İrfâniyye*'de seci çeşitlerinin hepsi yaygın bir şekilde kullanılmıştır:

- **Sec'-i Mutarraf Örnekleri:**

  İlâhî! Bir mûcid-i **bilâ-âletsin** kim 'adem deryâ-yı hizâne-i îcâd u **ihtirâ'undur** ve bir mübdi'-i **bî-'illetsin** kim yokluk dâ'iresi mahzen-i ihdâs u **ibdâ'undur**.[11]

  İlâhî! 'Ukûl-i 'ukalâ-yı **mütekaddimîn** ü **müte'ahhirîn** dâ'ire-i kudûmüne bir zerre **kadem basamaz** ve efkâr-ı fuzalâ-yı **evvelîn** ü **âhirîn** hikmet ü ma'rifetünden bir noktaca **dem uramaz**.[12]

---

1 *Devha,* vr. 42a.
2 *Devha,* vr. 64b.
3 *Devha,* vr. 108b.
4 *Devha,* vr. 18a.
5 *Devha,* vr. 83a.
6 *Devha,* vr. 84a.
7 *Devha,* vr. 112b.
8 *Devha,* vr. 334b.
9 *Devha,* vr. 29b.
10 *Devha,* vr. 58b.
11 *Devha,* vr. 5b.
12 *Devha,* vr. 6b.

İlâhî! 'İsyân gûşe-nişînlerini taraf-ı dalâletden mahfûz tutup **hidâyetüni** reh-**nümâ** ve vâdiye-i şekâvetden dûr idüp 'âtıfet ü **sa'âdetüni pîşvâ** eyle.[1]

- **Sec'-i Mütevâzî Örnekleri:**

  İlâhî! Efkâr-ı **fâside** ile edâ itdüğüm 'ibâdet-i **resmî**yi makbûl eyle ve eşgâl-i **kâside** ile kazâ itdüğüm tâ'at-ı **vehmî**yi müstecâb kıl.[2]

  İlâhî! Bizüm ne tâ'atimüz ola kim mahv-ı **zünûb** ide ve ne 'ibâdetimüz buluna kim setr-i **'uyûb** ide.[3]

  İlâhî! Bâg-ı dilde **'inâyetün** nesâ'imîn **tenessüm** itdürüp ser-sebz ü ferah-fezâ eyle ve gülşen-i cânda **hidâyetün** bülbüllerin **terennüm** itdürüp hurrem ü dil-güşâ eyle.[4]

- **Sec'-i Murassa' Örnekleri:**

  gözleri rûşen ve gönülleri gülşen olup bu iki zübdetü'l-enâma **in'âm-ı 'âm** ve **ikrâm-ı tâm** idüp memleketinde ...[5]

  on beşinde hâsılı **câmi'-i cem'-i esrâr-ı zâhire** ve **lâmi'-i şem'-i cem'-i ebrâr-ı bâtıne** idiler.[6]

  bir nefîs hâşiye yazup **elfâzını tedkîk u 'ayân** ve **elgâzını tahkîk u beyân** eylemişlerdür.[7]

- **Sec'-i Mütevâzin Örnekleri:**

  biri dahı **'âlim-i** Rabbânî ve **'ârif-i** Samedânî Mevlânâ[8]

  muvâzıb-ı ders ü takvâ ve **mülâzım**-ı râh-ı Mevlâ idiler[9]

  'âlim ü müdekkik ve **kâmil** ü muhakkik kimesne[10]

1 *Devha,* vr. 7a.
2 *Devha,* vr. 7a.
3 *Devha,* vr. 9a.
4 *Devha,* vr. 8a.
5 *Devha,* vr. 27b.
6 *Devha,* vr. 47b.
7 *Devha,* vr. 56a.
8 *Devha,* vr. 61b.
9 *Devha,* vr. 64b.
10 *Devha,* vr. 67a.

Eserin Nüshası

Yazma eser kütüphaneleri ve kataloglarında yapılan ayrıntılı taramalarda eserin iki nüshası tespit edilmiştir. İlki Mısır Millî Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar 148 numarada Ahmed b. Derviş adına kayıtlı müellif hattı olduğu bildirilen nüshadır.[1] İkincisi Kahire'deki Hidiv Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar kısmında 8944 numarada kayıtlıdır.[2] Bu bilgide kısmî düzeltmeye ihtiyaç vardır. *Hidiv Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu* Osmanlı'nın son devirlerinde hazırlanmıştır. Kütüphanedeki yazmalar daha sonra Mısır Millî Kütüphanesi bünyesine dâhil edilmiştir. *Mısır Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu* ise çok daha yakın bir zamanda hazırlanmış; Hidiv Kütüphanesi'nden intikal eden Türkçe yazmalar tekrar kataloglanınca aslında tek nüsha olan eser, iki farklı katalogda yer aldığından iki ayrı nüsha gibi değerlendirilmiştir.

Tamamı 341 varak olan ve ölçüleri bilinmeyen yazma siyah deri ciltlidir. Cildin üzerinde yaldızlı salbekli kakma bir şemse yer almaktadır ve köşebentleri zencireklidir. Cildin iç kapağı vişneçürüğü rengindedir. Herhangi bir vikaye yaprağının bulunmadığı yazmanın zahriyesinde ta'lik hatla eserin adı ve mütercimi şöyle bildirilmiştir: "ed-Devhatü'l-'İrfâniyye fî Ravzati 'Ulemâ'i'l-'Osmâniyye li-Ahmed Efendi bin Dervîş" Zahriyenin alt tarafında ise kütüphane mührü ve kayıt numarası yer almaktadır.

Müzehheb ve mülevven serlevhalı olan yazmanın ilk varağı yaldızlı cetvelli, ilerleyen yapraklar ise kırmızı cetvellidir. Bazı yapraklarda değişmekle birlikte yazmadaki satır sayısı 19'dur. Nesih hatla kaleme alınmış yazmada rekabe kaydı bulunmaktadır. Bölüm başlıkları ve seci'in bulunduğu yerlere kırmızı noktalar konulmuştur. Âyet ve hadislerin üzeri siyah mürekkeble çizilmiş, okunmasının güç olduğu düşünülen bazı kelimeler ise harekelenmiştir. Biyografi başlıkları derkenara siyah mürekkepli ta'lik

1 *Fihrisü'l-Mahtûtati't-Türkiyye el-Osmâniyye elletî iktinethâ Dârü'l-Kütübi'l-Kavmiyye münzü âm 1870 hattâ nihâye 1980 m,* 1987, s. 48.
http://yazmalar.gov.tr/eser/ed-davhatul-irfan%C3%AEye-f%C3%AE-ravzati-ulemaid-devletil-osman%C3%AEye/93488 [erişim tarihi: 01.01.2020]

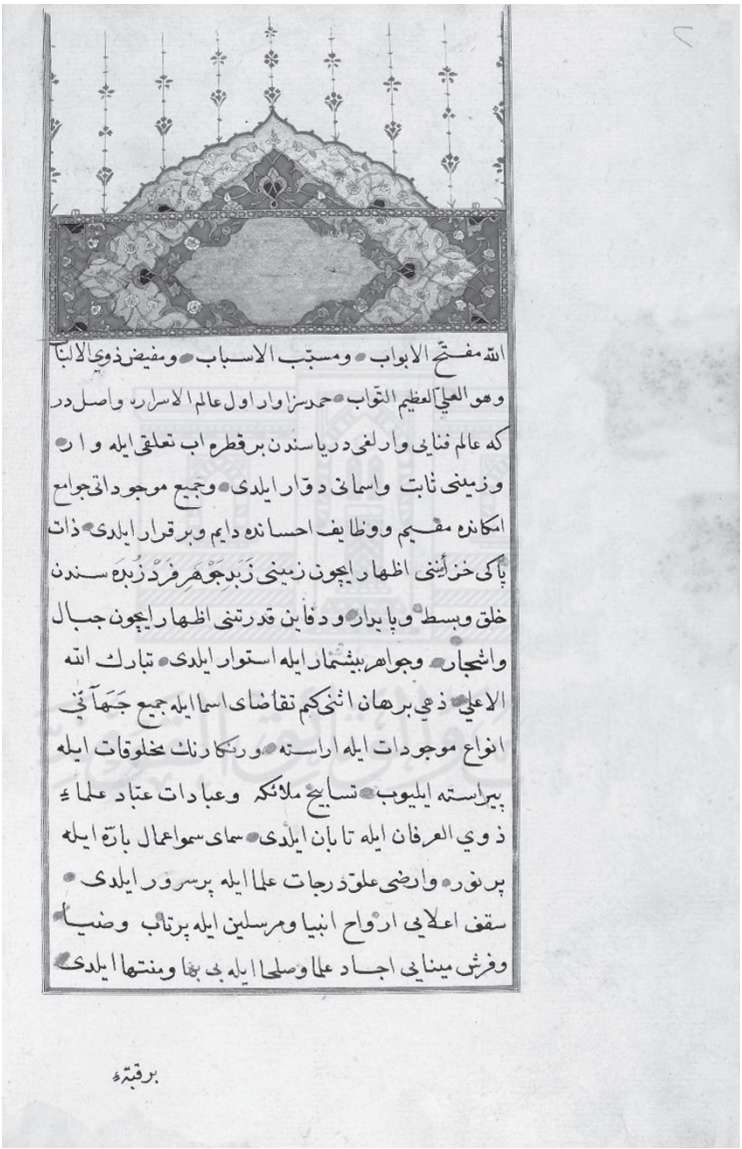
2 Alî Hilmî el-Dağıstânî, *Fihristü'l-kütübi't-Türkiyye el-Mevcûdetü bi'l-Kütübhâneti'l-hidiviyye*, Matbaatü'l-Osmâniyye, Kahire 1306, s. 202.
http://yazmalar.gov.tr/eser/ed-davhatul-irfan%C3%AEye-f%C3%AE-ravzati-ulemaid-devletil-osman%C3%AEye/109704 [erişim tarihi: 01.01.2020]

hatla yazılmıştır. Muhtemelen kataloglama işini yapanlarca yazmaya Arap rakamlı sayfa numarası verilmiş, 55. sayfadan itibaren numaralandırma yapılmamıştır.

Başı 1b: Allâhu müfettihi'l-ebvâb ve müsebbibi'l-esbâb ve müfeyyizü zevi'l-elbâb ve hüve'l-'aliyyü'l-'azîmi't-tevvâb, hamd-i sezâvâr ol 'âlimü'l-esrâra vâsıldur ki 'âlem-i fenâyı varlığı deryâsından bir katre âb ta'allukı ile var ve zemîni sâbit ve âsmânı devvâr eyledi ve cemî'-i mevcûdâtı cevâmi'-i imkânda mukîm ve vezâ'if-i ihsânda dâ'im ü ber-karâr eyledi.

Sonu 341a: İşidüp okıyanlar lutf ideler
Du'â idüp diyeler *rahmetu'llâh*

Yazmanın başında, ortasında veya sonunda herhangi bir ferağ, istishab, istinsah vb. kayıt yer almamaktadır. *Mısır Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu*'nu hazırlayanları yazmanın müellif hattı olduğuna yönelten husus şu olabilir: Yazma baştan sona kontrolden geçmiş, birçok varakta derkenara sahh kayıtları düşülmüştür. Tashih notlarına rağmen yazmada birçok yanlış yazım ve takdim-tehir hatası dikkati çekmektedir. Mesela «ح» ile yazılması gereken kelimeler «خ» ile, «ث» ile yazılması gereken kelimeler «س» ile yazılabilmiştir. Ayrıca kayıtların ikisinde yazmanın, mütercimin kontrolünden geçtiğini gösteren ibareler mevcuttur. 49b varağında derkenara yazılan notta "'Ömer Dede, Lutfu'llâh menâkıbı arasında yazılup hatâ sebkat eylemiş, gaflet olınmaya. Hatt-ı fakîr-i mütercim." ifadesi kayıtlıdır. Ayrıca 171b varağında derkenara Şeyh İbrâhim-i Gülşenî'nin biyografisi yazılarak sonuna ise şu ibare not düşülmüştür: "Asl nüshada yokdur ammâ bu fakîr lâyık görüp yazıldı." Derkenara yazılan notların, sahh kayıtlarının ve biyografi başlıklarını belirten şahıs isim/künye/nisbe ya da lakaplarının yazıldığı hatlar aynı kalemden çıkmıştır. Bu düşünceden hareketle ilgili kataloğu hazırlayanlar eseri müellif hattı olarak değerlendirmiş olabilirler. Her ne kadar eser müellif hattı değilse de müellif kontrolünden geçmiş olması onu değerli kılmaktadır. Mevcut bilgilerimize göre de eser ünik nüsha konumunda olduğundan eldeki yegâne nüshanın müellif/mütercim denetiminden geçmesi ve yanlışların çoğunun düzeltilmiş olması nâşirin doğru bir metin kurmasına büyük katkı sağlayacaktır.

ed-Devhatü'l-İrfâniyye fî Ravzati Ulemâ'i'l-Osmâniyye, vr. 1b.

SONUÇ

XVI. asırda Osmanlı Devleti askerî ve siyasi başarılarının yanı sıra bilim, kültür, sanat ve edebiyatta da önemli merhaleleri katetmiş; devletin kurumsal yapılarının çoğunun teşekkülü bu devirde tamamlanmıştır. Devletin sınırları genişledikçe ve maliyesi ekonomik olarak güçlendikçe ilmiye ve kalemiye sınıfı görevlilerini yetiştiren medrese ihtiyacı da artmıştır. Orhan Gazi zamanında kurulan ilk medreseler, zaman içinde ihtiyacı karşılayamayınca başta padişahlar olmak üzere muhtelif devlet yöneticilerinin kurduğu yeni medreseler açılmaya başlanmıştır. Fatih'in İstanbul'u fethinden sonra Osmanlı ilim hayatında köklü değişiklikler olmuş; İslâm dünyasının çeşitli coğrafyalarından Anadolu'ya gelen bilginlerin bazıları yeni açılan ve medreseler içinde en yüksek konumda olan Sahn-ı Semân medreselerinde vazifelendirilmişlerdir. Süleymaniye Medreselerinin kuruluşuyla birlikte yüksek öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü medreselerin kurumsal yapıları hiyerarşik olarak tamamlanmıştır.

Ailesinin birçok ferdi gibi kendisi de müderris olan ve en yüksek dereceli medreselerde müderrislik yapmış olan Taşköprîzâde Ahmed İsameddin Efendi, ömrünün sonlarına doğru 1558 yılında çoğu Osmanlı ülkesinde yetişmiş âlim ve sûfîlerin hayat hikâyelerini kaleme almıştır. Arap edebiyatındaki tabakat tarzı kitapların tesiriyle yazdığı *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fî-Ulemâ'id-Devleti'l-Osmâniyye* adındaki eserini her padişahın saltanat süresini bir "tabaka" kabul ederek on tabakaya ayırmıştır. Arapça kaleme alınan kitapta 521 bir âlim ve mutasavvıfın hâl tercümesi anlatılmaktadır. Eserde bahis konusu edilen âlimlerin önemli bir kısmı Osmanlı medreselerinde yetişmiş şahıslardan meydana gelmektedir. Geriye kalan kısmını ise İran, Mısır, Orta Asya gibi yerlerden gelip Osmanlı topraklarına yerleşen kişiler teşkil etmektedir. *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nin kaynaklarının çoğunun rivayetlere dayanmış olması verilen biyografik malumata ihtiyatla yaklaşmayı gerektirmektedir. Eserde verilen bilgiler muhakkak diğer biyografik metinlerle mukayese edilip kaynak tenkidi yapılarak kullanılmalıdır. Özellikle erken Osmanlı dönemi âlim ve sûfilerinin yaşadığı devirlerin bildirilmesinde müellifin yer yer karıştırmaları mevcuttur. (Sözgelimi Tapduk Emre ile Yunus Emre'nin Yıldırım Bayezid tabakasında yer alması gibi)

Yazıldığı tarihten itibaren çok beğenilen *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*, Osmanlı ilmiye sınıfı mensupları ve tasavvuf ehlinin hâl tercümelerini öğrenmek isteyenlerin başucu kitabı hâline gelmiştir. Bilhassa Arapça bilmeyenlerin eserden istifade etmesini sağlamak amacıyla yapılan tercümeleri vasıtasıyla kitap, geniş kitlelere ulaşmıştır. Bu çalışmada *Şakâ'ik*'ın adından başka hiçbir hususiyeti bilinmeyen bir tercümesi olan *ed-Devhatü'l-İrfâniyye fî Ravzati Ulemâ'i'l-Osmâniyye* ve mütercimi Habîbî Ahmed bin Derviş Halife'nin biyografisi ele alınmıştır. Ahmed bin Derviş Halife'nin aynı zamanda bir şair olduğu ve Habîbî mahlasını kullandığı ilk defa bu çalışmada ortaya konulmuştur. Mütercimin edebî şahsiyeti ve eserleri ayrıntılı olarak tanıtılmıştır.

Halvetî bir şeyhin oğlu olan Habîbî Ahmed bin Derviş Halife, *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nin yazımından yaklaşık altı yıl sonra kitabın tamamını *ed-Devhatü'l-İrfâniyye fî Ravzati Ulemâ'i'l-Osmâniyye* adıyla Türkçeye tercüme etmiştir. Yegâne nüshası Mısır Milli Kütüphanesi'nde olan bu eseri mütercim, vakar sahibi kişilere bir hediye ve devrinin şaşılacak bir şeyi olması için çevirdiğini söylemiştir. Maksadının öldükten sonra dünyada kendisinden bir iz bırakmak olduğunu bildirmiştir.

Mütercim çevirisini hazırlarken mânâ itibariyle çoğunlukla asıl esere bağlı kalmaya gayret etmişse de yer yer çeviriye müdahil olmaktan kendisini alamamıştır. *Şakâ'ik*'ta bulunmayan uzun bir mukaddime ve bu mukaddimede Sinan Paşa'nın *Tazarrunâme*'sindeki yakarışları andıran samimi niyaz ve şükürlerle dolu mensur bir münâcât kaleme almıştır. Ayrıca asıl eserde yer almayan sekiz şahsın biyografisini de tercümesine dâhil etmiştir. Konuya uygun düşecek şekilde hemen hemen her biyografinin içinde veya sonunda iyiyi, doğruyu öğütleyen birkaç beyitlik nasihat-âmiz manzumelere yer vermiştir. Çoğunluğu kıta ve mesnevi nazım şekliyle yazılmış manzumelerin uzunluğu bir beyitten başlar, yirmi altı beyte kadar uzar. Eserin tamamındaki manzumelerin hacmi bin iki yüz beyitten fazla tutmaktadır. *ed-Devhatü'l-İrfâniyye*'nin dil ve üslup özellikleri göz önünde tutulduğunda, bu tercümenin klasik dönemdeki diğer *Şakâ'ik* çevirilerinden (Mecdî'nin tercümesi hâriç) daha edebî bir tercüme, daha süslü ve secili bir anlatıma sahip olduğu görülmektedir. Eski Anadolu Türkçesi etkisinin bâriz şekilde

görüldüğü bu çeviri, söz varlığı açısından dil araştırmalarına kıymetli malzeme sağlamaktadır. Ayrıca bu tercüme, *Şakâ'ik*'ın bilinen ilk tam tercümesi olmasına rağmen hakettiği ilgiyi hiçbir zaman bulamamış, yazıldığı zamandan günümüze kadar kütüphanelerin tozlu raflarında kapalı kalmıştır. *ed-Devhatü'l-İrfâniyye*'de Taşköprîzâde'nin metninde yer almayan kişilerin hayat hikâyelerinin de bulunması eserin kıymetini artırmaktadır. Kitapta bilhassa hoca-talebe ilişkilerini, müderrisler arasındaki ilmî mülahazalar ve bireysel çekişmeleri bütün yönleriyle müşahede etmek mümkündür. Eser edebiyat, tarih, sanat tarihi, ilahiyat alanlarındaki araştırmalara kaynak olmasının yanı sıra Osmanlı dönemi sosyal hayatı ve ulemâ arasındaki ferdî münasebetler hakkında oldukça kıymetli bilgiler ihtiva etmektedir.

METNİN TESİSİ İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR[1]

Transkripsiyonda Gözetilen Özel Durumlar

Genelde tarihî metin çalışmalarında, özelde klasik Türk edebiyatı alanında XIX. asrın ikinci yarısı ve XX. asırda kaleme alınan eserlerin neşirlerini hariç tutarsak hemen hemen bütün Arap harfli metinlerin neşrinde transkripsiyon ya da çevriyazı olarak adlandırılan sistemin kullanılması ilmî bir kural hâlini almıştır. Transkripsiyonun hangi usûl ve esaslara göre, nasıl yapılması gerektiği; çevriyazıda Arapça-Farsça birleşik kelime, edat, ön ek ve son eklerin yazımı ile terkiplerin nasıl gösterilmesi gerektiği hakkında çeşitli teklifler ileri sürülmüştür. Zaman zaman da mevcut metin neşirleri üzerine tenkitler yazılarak transkripsiyonlu metin neşrinin nasıl yapılması gerektiği hususunda fikirler ortaya konarak yeni görüşler bildirilmiştir.[2]

---

1 Bu bölüm *Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye Projesi* kapsamında hazırladığımız Uşşâkîzâde İbrahim Hasîb, *Zeyl-i Şakâ'ik, Uşşâkîzâde'nin Şakâ'ik Zeyli;* Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyi'u'l-fuzalâ, Şeyhî'nin Şakâ'ik Zeyli,* adlı eserlerdeki ilgili bölümün gözden geçirilmiş ve elinizdeki esere uyarlanmış şeklidir. Bkz. Ramazan Ekinci (hzl.), *Uşşâkîzâde İbrahim Hasîb, Zeyl-i Şakâ'ik, Uşşâkîzâde'nin Şakâ'ik Zeyli,* İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., 2017, ss. 191-194. Ramazan Ekinci (hzl.), Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyi'u'l-fuzalâ, Şeyhî'nin Şakâ'ik Zeyli,* İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., 2018, ss. 178-185.

2 Metin tesisinde istifade edilen çalışmalardan bazıları şunlardır: Adnan İnce, "Tenkitli Metin Kurmada Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri", *I. Eski Türk Edebiyatı Kollogyumu*, İLESAM, 17-18 Ocak 1992, Ankara, (Bu makale I. Eski Türk Edebiyatı Kollogyumu'nda -17-18 Ocak 1992 İlesam, Ankara- tebliğ olarak sunulmuştur.); Hayati Develi, *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*, TDK Yay., Ankara 1995; İsmail Ünver, "Arap Harfli Türkçe Metinlerin Çevrisinde Karşılaşılan Yanlışlar", *Turkish Studies*, Volume 3/6, Fall 2008, ss. 47-58; M. Fatih Köksal, "Metin Neşrinde Vezinle İlgili Problemler ve Bazı Tespit ve Teklifler", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi,* 3, İstanbul 2009, ss. 63-86; M. Fatih Köksal, "Metin Neşrinin Ana Esasları", *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 31, 2012, ss. 179-209; M. Fatih Köksal, "Metin Tamiri (Usul ve Esaslar, Uygulamalar ve Bazı Teklifler)", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi,* 1, İstanbul 2008, ss. 169-190; M. Fatih Köksal, *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, Kesit Yay., İstanbul 2012; Mertol Tulum, "Filolojik Çalışma ve Eski Metinlerin Neşri Üzerine Görüş ve Tenkitler", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Aralık 1983, ss. 1-8; Mertol Tulum, *Tarihî Metin Çalışmalarında Usûl (Menâkıbü'l-Kudsiyye Üzerine Bir Deneme)*, Deniz Kitabevi, İstanbul 2000; Musa Duman, *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri,* TDK Yay., Ankara 1995; Osman Horata, "Klâsik Edebiyatımıza Ait Metinlerin Neşrinde Karşılaşılan İmlâ ile İlgili Bazı Problemler", *I. Eski Türk Edebiyatı Kollogyumu*, İLESAM, 17-18 Ocak 1992, Ankara, (Bu makale I. Eski Türk Edebiyatı Kollogyumu'nda -17-18 Ocak 1992 İlesam, Ankara- tebliğ olarak sunulmuştur.); Tunca Kortantamer, "Genç Edebiyat Araştırmacısının Yanlışları", *Türklük Araştırmaları Dergisi,* C. VII, Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Yay., İstanbul 1993, ss. 337-365; Yavuz Kartallıoğlu, "Osmanlı Türkçesindeki Ekler Dudak Uyumuna Göre Nasıl Okunmalıdır?" *Turkish Studies*, Volume 3/6, Fall 2008, ss. 449-470; Yavuz Kartallıoğlu, *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni*, TDK Yay., Ankara 2011; Yusuf Ziya Kavakçı, *İslâm Araştırmalarında Usul*, Emel Matbaacılık, Ankara 1976; Zeynep Korkmaz, "Eski Osmanlı Kaynaklarının Yayınında Transkripsiyonla İlgili Değerlendirmeler", *Türkoloji Dergisi,* C. VIII, 1979, ss. 67-78.

Özellikle 1990'lı yılların başında yapılan çalışmalarda, eski harfli metinlerin ilmî neşri hususundaki teklifler arasında en çok kabul gören, İsmail Ünver'in transkripsiyonla alâkalı teklifleri[1] olmuştur. Ünver'in önerileri yakın zamana kadar birçok araştırmacı tarafından tatbik edilmiştir. Daha evvel yaptığımız metin neşirlerinde kullandığımız üzere, genel teâmüle uyarak metnin çevriyazısını hazırlarken İsmail Ünver'in tekliflerine bağlı kaldık.

- Arapça şahıs ve eser isimlerinin yazımı hususunda *TDV İslâm Ansiklopedisi*'nde bildirildiği üzere[2], tamlamanın ikinci kısmı özel isimse büyük harfle, cins isimse küçük harfle yazıldı.
  Örnek: *Hulâsatü'l-eser, Şerhü'l-Mevâkıf*.
- Yer isimlerinin yazımında uzun ünlüler sadece Arapça-Farsça kökenli olduğu kesin olarak bilinen isimlerde gösterildi:
  Örnek: Şâm, Selanik, Bağdâd, Sivas
- Yazar, metin boyunca başlıkları kırmızı mürekkeple yazdığı için bu ibareler tarafımızdan kalın şekilde belirtildi.
- Varak numaralarını bildirmek için köşeli parantez kullanıldı.
- Esas metinde der-kenârda yer alan biyografi başlıkları transkribe metinde de başlık olarak yazıldı. Başlık ve nisbede yer almayan ancak hâl tercemesinde geçen isim, sıfat ve lakaplar köşeli paranteze "[ ]" alınarak isimliğin sonuna yerleştirildi. Hayatı anlatılan kişi bir şairse ve mahlası biliniyorsa başlığın sonunda yay parantez "{ }" içinde belirtildi.
- Okunamayan ya da okunuşundan emin olunamayan kelimelerin sonuna [kezâ ?] ibaresi yazıldı.
- Metin boyunca şiirlerdeki vezin aksamaları dipnotta bildirildi.
- Metin boyunca şiirlerde zihaf yapılan heceler kısa ünlü ile gösterildi.
- Mensur kısımlarda noktalama işareti kullanıldı, şiir örneklerinde ise kesme işareti (apostrof) haricinde herhangi bir noktalama işareti kullanılmadı.

1 İsmail Ünver, "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Turkish Studies*, Volume 3/6 Fall 2008, ss. 1-46.

2 "İmlâ Esasları", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1988, C.1.

- Türkçe şiir örneklerinde yer alan âyet ve hadis iktibasları, Arapça-Farsça atasözü, kelâm-ı kibâr vb. ibare alıntıları transkribe edildi ve tercümeleri dipnotta verildi. Mensur kısımlardaki iktibasların tamamı aslî şekilleriyle yazıldı ve dipnotta tercümelerine yer verildi.
- Biyografik anlatımların bünyesinde geçen diyalog cümleleri tırnak " " içerisinde yazıldı.
- Farsça vasıf terkiplerinde eş, yakın ve zıt anlamlı kelimeleri birbirine bağlayan vâv (و) harfi "vu, vü" şeklinde okundu. Türkçe ibareleri bağlamada kullanılan vâv (و) ise "ve" biçiminde okundu.
- Arapça ve Farsça kelimelerin imlasında kelimelerin asıl şekillerinin kullanılmasına gayret edildi.
  Örnek: ʿışk (ʿaşk), mahabbet (muhabbet), müsâfir (misâfir), bûstân (bostân), rûzgâr (rûzigâr), âftâb (âfitâb), âşyân (âşiyân) sözcüklerinde olduğu gibi asıllarına uygun şekilde okundu.
- Farsça bazı kelimelerde yer alan vâv-ı maʾdûle, "hˇân, hˇâst, hˇâce" örneklerinde olduğu gibi (ˇ) işareti ile gösterildi.
- Esasında orta hecelerinde hemze (ء) bulunan ama nüshalarda hemzeleri ye (ى) olarak yazılıp Türkçe söyleyişe yaklaştırılan kelimeler aslî imlaları olan hemzeli biçimleriyle metne dâhil edildi.
  Örnek: hakâʾik (hakâyık), dekâʾik (dekâyık), lâʾih (lâyih), râʾiha (râyiha), ʿalâʾik (ʿalâyık) gibi.
- İl, ilçe ve diğer yer isimleri eserin kaleme alındığı çağın söyleyişine uygun olarak yazıldı: Diyârbekr (Diyarbakır), Erzenüʾr-rûm (Erzurum), Sire (Tire), Ayasofıyya Câmiʿi (Ayasofya Câmiʿi) gibi.
- محمد (Muhammed) ismi, Osmanlı coğrafyasında yaşayan şahıslar için kullanıldığında "Mehemmed", bu coğrafya dışındakiler için kullanıldığında ise "Muhammed" biçiminde okundu.
- Bir yerleşim yerine mensubiyet bildiren Farsça -î ekini almış özel isimler Fars dili kuralları doğrultusunda terkip hâline getirildi. Örnek: Abdüʾl-kâdir-i Gîlânî (Abdüʾl-kâdir Gîlânî), Sadrüʾd-dîn-i Konevî (Sadrüʾd-dîn Konevî) vb.
- Elif-i maksûre ile biten kelimelerin sonunun "â" okunmasına dikkat edildi.

- "Ramazân : Ramadân", "kâdî : kâzî" örneğinde olduğu gibi hem "d" hem de "z" okunabilen dâd (ض) harfinin imlasında (seci gereği birkaç yer haricinde) Türkçedeki yaygın kullanım olan ilk şekilleri tercih edildi.
- Aynı çift ünsüzle biten Arapça kelimelere, ünsüz harfle başlayan Türkçe bir ek geldiğinde bu ünsüzlerden biri düşürüldü: mahalden (mahallden), Hak'da (Hakk'da) vb.
- Aynı çift ünsüzle biten kelimeler, şiirler ve tamlamalarda gerekli olduğu kısımlar haricinde tek ünsüzlü olarak yazıldı. 'Abdülhay ('Abdülhayy), makarr (makar), mahall (mahal), Hakk (Hak), hatt (hat), ser-had (ser-hadd) vb.

Der-kenâr Kayıtlarının Yazımı

ed-Devhatü'l-İrfâniyye'de yer alan der-kenâr kayıtlarının hemen hemen tamamının mütercime ait olduğu düşünülmektedir. Yazma baştan sona kontrol edilerek müstensih hataları düzeltilmiş, *Şakâ'iku'n-Nu'maniyye*'nin aslında bulunmayan birkaç biyografi der-kenara yazılmıştır. Bu bilgiler ilgili biyografinin bulunduğu yerde der-kenârda oldukları belirtilerek dipnotta gösterildi.

Âyet ve Hadislerin Yazımı

Âyet ve hadisler sadece şiir örneklerinde transkribe edilmiş, kalan kısımlarda Arapça orijinal hâlleriyle metindeki ilgili bölüme yazılmıştır.

Âyetlerin meâlleri dipnotta verilmiştir. Öncelikle âyetin geçtiği sûrenin adı, sırası ve âyet numarası bildirilmiş; ardından tırnak içinde meâl yazılmıştır:

Kur'ân-ı Kerîm, Leyl Sûresi 92/1, "(Karanlığı ile etrafı) bürüyüp örttüğü zaman geceye."

Hadisler için de önce hadisin mânâsı verilmiş; sonra hangi kaynakta geçtiği belirtilmiştir:

"Kendini bir millete benzeten, o millettendir." Ebû Dâvûd, *Sünenü Ebû Dâvûd*, thk. Şuayb el-Arnaût-M. Kamil Karabelli, Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, Beyrut 2009, C. 6, s. 144.

Arapça ve Farsça İbarelerin Yazımı

ed-Devhatü'l-İrfâniyye'de pek çok Arapça-Farsça kelâm-ı kibâr, darb-ı mesel ve şiir örneği yer almaktadır. Tıpkı âyet ve hadislerin yazımında olduğu gibi, bu ibareler de Türkçe şiirlerde transkribe edilmiş, mensur bölümlerde asıl şekilleriyle yazılarak tercümeleri dipnotta verilmiştir. En az bir mısrayı teşkil eden Arapça ve Farsça şiir örnekleri aslî şekilleriyle yazıldı.

Metin içerisinde yer alan Arapça ibarelerden yaygın olarak kullanılan *rahmetu'llâhi aleyh*, *radiya'llâhu anh, kuddise sırrahu* vb. artık dilimize yerleşmiş olan kısa dua cümleleri transkribe edilerek italik hâle getirildi. Mânâları bilindiği düşünülerek tercümeleri verilmedi.

METİN

ED-DEVHATÜ'L-İRFÂNİYYE
FÎ RAVZATİ ULEMÂ'İ'L-OSMÂNİYYE

Habîbî'nin Şakâ'ik Tercümesi

ED-DEVḤATÜ'L-'İRFĀNİYYE FĪ RAVŻATİ 'ULEMĀ'İ'L-'OṢMĀNİYYE

[1b] Allāhu müfettiḥü'l-ebvāb ve müsebbibü'l-esbāb ve müfeyyiżu ẕevi'l-elbāb ve hüve'l-'aliyyü'l-'aẓīmü't-tevvāb, ḥamd-i sezāvār ol 'ālimü'l-esrāra vāṣıldur ki 'ālem-i fenāyı varlıġı deryāsından bir ḳaṭre āb ta'alluḳı ile var ve zemīni ṣābit ve āsmānı devvār eyledi ve cemī'-i mevcūdātı cevāmi'-i imkānda muḳīm ve veẓā'if-i iḥsānda dā'im ü ber-ḳarār eyledi. Ẕāt-ı pāki ḫazā'inini iẓhār içün zemīni zebed-i cevher-i ferd zübdesinden ḫalḳ u basṭ u pāydār ve defā'in-i ḳudretini iẓhār içün cibāl ü eşcār ve cevāhir-i bī-şümār ile üstüvār eyledi. *Tebāreka'llāhu'l-a'lā.*[1]

Ẕihī bürhān-ı iṣnā kim teḳāżā-yı esmā ile cemī'-i cihānı envā'-ı mevcūdāt ile ārāste ve reng-ā-reng maḫlūḳāt ile pīrāste eyleyüp tesābīḥ-i melā'ike ve 'ibādāt-ı 'ubbād-ı 'ulemā-yı ẕevi'l-'irfān ile tābān eyledi. Semāyı sümüvv-i a'māl-i bārre ile pür-nūr ve arżı 'ulüvv-i derecāt-ı 'ulemā ile pür-sürūr eyledi. Saḳf-ı a'lāyı ervāḥ-ı enbiyā vü mürselīn ile pür-tāb u żiyā ve ferş-i mīnāyı ecsād-ı 'ulemā vü ṣuleḥā ile bī-bahā vü müntehā eyledi. **[2a]** Bir ḳubbe-i lāciverd-rengi bī-tevaḳḳuf u direng īcād eyledi kim üstādān-ı rūzgār rengi leṭāfetinden ḫayrān ve Māniyān-ı dehr-i mekkār naḳṣı nezāketinden ser-gerdānlardur.

Te'ālā şānuhu Allāhu ekber[2]
Anuñ ḳatındadur eşyā berāber

Zemīni basṭ iden oldur muṭabbaḳ
Semāyı ḳat ḳat iden oldur el-ḥaḳ

Zemīne dürlü eşcār ile ṣūret
Ol itdi gökleri encümle zīnet

Odur vāḥid anuñdur ulu dergāh
Odur 'ālemleri var eyleyen şāh

Anuñdur emr ü nehy ü ḫayr u iḥsān
Anuñdur 'adl ü fażl u 'afv u ġufrān

1 "Yüce Allah mübarek etsin."
2 "Allah en büyüktür, şanı yücedir."

Neşr: Ḥaḳḳā ve şümme ḥaḳḳā āsmān-ı bī-hemtā bir saḳf-ı muʿallādur kim ḳanādīl-i pür-cevāhir birle pür-ṣafā belki bir câme-i şāhānīye şebīhdür ki leʾālī vü yevāḳīt-i bī-bahā birle çün necm-i Ṣüreyyā pür-żiyādur ve zemīn-i bā-temkīn daḫı bir cāygāh-ı ġarrādur ki maḳarr-ı enbiyā vü evliyā ve bir gülistān-ı bī-hemtādur ki her gūşesi bülbülān-ı ḫoş-nevā yaʿnī mesken-i fużalā vü ʿurefādur ve daḫı bedāyiʿ-i ṣanāyiʿ beyānında ṣaḥāʾif-i şühūr u aʿvām bir muḫtaṣar kitābdur ki fuṣūl-i erbāʿası dībāce-i ṣunʿda fuṣūl ü ebvāb-ı tamām ve irādet-i ezeliyyesi rābıṭaları kāʾināta bāʿiṯ-i ḥüsn-i intiẓāmdur. Mirʾāt-ı ẕāt-ı aḳdesi dil-güşā-yı enām ve ʿālem-i şehādete mücellā-yı ʿiẓām ve merāyā-yı ḫavāṣṣ u ʿavām olmışdur. Ābā-yı ʿulvī ve ebnā-yı süflī ki ḳabża-i ḳudreti **[2b]** ṭufeylleridür. Ṣaḥrā-yı ẓulmet-ābād-ı ʿademden feżā-yı vücūda getürüp mürekkebāt-ı mevālīd-i ṣelāṯe birle bu heft küngüre ve şeş cihātı anlara mesken lākin kimisine zindān ve baʿżısına gülistān itmişdür ve şükr-i bī-şümār ol Ḫālıḳ-ı rūzgār ve mücid-i eflāk-i devvāra mütevāṣıldur ki arżı eḳālīm-i sebʿaya taḳsīm ve her bir iḳlīme bir şehr-yār naṣb idüp anları ṭaraf-ı ʿināyetinden eḳālīm-i maʿmūreye ḥāfıẓ u ḥāmī ve anlar sebebi ile ṣaḥīfe-i rūzgārdan bidaʿ u ḍalāletleri māḥī ḳıldı ve her iḳlīmi medāʾin ü büldān ile ārāste ve ahālīsini ʿubūdiyyet ile pīrāste ḳıldı ve daḫı feyeżān-ı raḥmetini ʿālemlere inbā içün gürūh-ı enbiyāyı ḫalḳ idüp ʿibādına gönderdi. Ḫuṣūṣā vaḥdāniyyeti genc-ḫānesinüñ ṣādıḳu'l-emīni ve ferdāniyyeti defînesinüñ fāʾiḳ u güzīni ḫātemü'l-enbiyā ve'l-aṣfiyāyı serīr-i nübüvvet-maḳbūllerine dürretü'ṭ-tāc ve tārīk-i iḳlīm-i teklīfde olan ümmete çün nūr-ı vehhāc eylemişdür:

Beyt

سبب آفرینش عالم
منبع الجود و معدن الطاف[1]

شرف دیده بان آل خلیل
مایهٔ سر عهد عبد مناف[2]

نردبانش فلک شب معراج
دیده بانش ملک بروز مصاف[3]

1 "[O], âlemin yaratılışının sebebidir. Cömertliğin kaynağı, lütufların madenidir."
2 "[İbrahim] Halil'in âlinin gözcülerinin şerefidir. Abdümenâf'ın ahdinin sırrının mayasıdır."
3 "Mi'râc gecesi felek ona merdiven olmuştur. Savaş gününde melek onun koruyucusu olmuştur. "

Neşr: Ol nedīm-i ḫāṣṣü'l-ḫāṣ ve ol mürīd-i ṣāḥib-i iḫlāṣ ol zülf-i müşkbārına ḳasem [1]﴿وَالَّيْلِ إِذَا يَغْشَى﴾ ve ol reng-i ruḫsārına yemīn [2]﴿وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى﴾dür. Ol bir dürr-i yetīmdür ki ġavvāṣān-ı biḥār-ı **[3a]** lāhūt deryā-yı 'adem ḳa'rından sāḥil-i nāsūta 'adīlini getürmediler ve bir şeb-çerāġ-ı ġarrādur ki fürūġ-ı ṭal'at-ı sa'ādet-maḳrūnı ṣa'ṣa'ası 'ālemlere sebeb-i ẓuhūr ve *nūrun 'alā-nūr*-dur[3] ve bir bāġ-ı bihişt-i bī-hemtādur ki feżāsı vüs'atinüñ leṭāfet-meşḥūnı ṭumṭurāḳası ādemlere bā'iṯ-i ḥużūr u sürūrdur. Feṭḥ-nāme-i feṭḥi menşūrını şāh-ı Kisrā ṭāḳ-ı revāḳına hā'il ve debdebe-i risāleti sürūrlarına ḫusrevler ḳā'illerdür. Reh-i fersāsı feresleri kār-ḫāne-i felegi zīr-i pey ve dest-i seḫāyı çün ebrāsāsı nāme-i Ḥatem'i ṭay itmişdür. Mecmū'-ı deryālar kef-i kifāyeti ḳatında hem-çü kef-i deryāya nisbet ne minnet-i bī-nemā ve naẓar-ı 'ināyetine nisbet naẓar-ı āftāb u māh ḥicāb-ı 'ademde ḫacīl ü rüsvādur:

Beyt

Ṣadr-ı 'ālem āftāb-ı şer' ü dīn
Bedr-i 'ālem *raḥmeten li'l-'ālemīn*[4]

Bir piyādedür ḳatında 'aḳl-ı kül
Şeh-süvārıdur anuñ Rūḥü'l-Emīn

Devleti menşūrıdur faḫrü'l-beşer
Tā ebed ṭuġrāsı ḫatmü'l-mürselīn

Neşr: Bir ṣāḥib-i şerī'at-ı beyżādur ki [5]«انا نبی السیف» taḥrīri şemşīrini dilīrler ve cihān-gīrler hamā'il ü ta'vīz [6]«بعثت علی الاسود و الاحمر» taḳrīri rezmgāhınuñ debīrleri manṣūr u muẓaffer olup maẓhar-ı tevfīḳ-ı Ḥayy u Aḥad olmışlardur. Bir pādişāh-ı ṣāḥib-ḫaşmetdür kim tīġ-ı sertīzi dest-i münāfiḳīni kesdi **[3b]** ḳaṭ'ā bir aḥad dā'ireden ṭaşra dest ü pā-dırāz ve nīze-i neyyiri

1 *Kur'ân-ı Kerîm, Leyl Sûresi* 92/1, "(Karanlığı ile etrafı) bürüyüp örttüğü zaman geceye."
2 *Kur'ân-ı Kerîm, Leyl Sûresi* 92/2, "Açılıp ağardığı vakit gündüze ..."
3 *Kur'ân-ı Kerîm, Nûr Sûresi*, 24/35, "… nur üstüne nur …"
4 *Kur'ân-ı Kerîm, Enbiyâ Sûresi* 21/107, "... âlemlere rahmet olarak"
5 Hadîs-i Şerîf: "Ben kılıç peygamberiyim." anlamındaki bu hadisin kaynağı tespit edilememiştir. Bu hadîs-i şerifin manasını çağrıştıran şöyle bir hadis bulunmaktadır: «أنا نبی التوبة ونبی الملحمة» "Ben tevbe ve melâhim (savaş) peygamberiyim." Celâluddîn es-Suyûtî, *Câmiu'l-ehâdîs*, y.y., t.y., C. 7, s. 37.
6 Hadîs-i Şerîf: "Ben kızıl tenliye de siyah tenliye de (peygamber olarak) gönderildim." Bu hadîs-i şerîf *Sahîhu Müslim*'de şöyle yer almaktadır: «وَبُعِثْتُ إِلَى كُلِّ أَحْمَرَ وَأَسْوَدَ» Müslim, *Sahîhu Müslim*, thk. Muhammed Fuad Abdulbâki, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1991, C. 1, s. 370.

çeşm-i muʿānidīn çıḳardı. Aṣlā bir kes çeşm-i bed ile ol ḫānedāna naẓar-bāz olmaya. Naẓar-ı gevher-eşerleri ile tīġ-ı pür-ẓafer manẓūr olduġına binā'en selāṭīn-i serv[er]ler öñinde bahādırlar maḳbūl ü maḥbūb ve ḳalem-i bī-cevr ü ẓulmleri daḫı dest-būsları ile muḫterem olduġı sebebden ṣudūr-ı dīvān-ı şāhānda gūşe-nişīn çün faṣṣ-ı nigīn-i selāṭīn mümtāz u maḳbūldür ve ṣad hezārān tuḥaf-ı taḥiyyāt ve ṭuref-i teslīmāt-niṣār rūḥ-ı muṭahhar-ı evlād u ezvāc u aṣḥāb-ı mükerrem ü tābiʿīn-i muḫteremlerine olsun kim her biri sitāre-i burc-i serverī ve seyyāre-i evc-i mihterīlerdür. *Rıḍvān[u'llāhi] teʿālā ʿaleyhim ecmaʿīn.*[1]

Ḫuṣūṣā ol ser-ḥalḳa-i muḥācir ü enṣār kim şān-ı bāhirü'l-bürhānlarında āyet-i [2]﴿ثَانِيَ اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ﴾ nāzildür ol maḫzen-i esrār-ı nebevī ve ol mehbiṭ-i envār-ı Muṣṭafavī ol ḳāfile-sālār-ı [3]﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ﴾ ve ol ġālib-i eşrār-ı [4]﴿وَإِنَّ جُندَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ﴾ yār-ı mihribān-ı şefīḳ aʿnī bihi İbn Ebī Ḳuḥāfe ḥażretleri Ebū Bekri'ṣ-Ṣıddīḳ'dür.

Beyt

Ol maḫrem-i rāz-ı āsmānī
Ol muḫrim-i Kaʿbe-i maʿānī

Ol hem-dem-i ḫāṣṣ-ı ṣānī işneyn
Ol ḫˇāce-i çār-sū-yı kevneyn

Ber-mesned-i ḥükm emīr-i aʿdel
Der-āḫir-i ʿahd imām-ı evvel

[Neşr:] Ve biri daḫı ol sitāyiş-i ʿArab u ʿAcem ve āsāyiş-i Baṭḥā vü Ḥarem, ol muṭahhir-i kelime-i ṣıdḳ **[4a]** u emānet ve ol muʿammir-i maḳṣūre-i şerʿ ü diyānet, ol bānī-i ḳāʿide-i cihān-bānī ve ol taḫt-ı ḫilāfetde Süleymān-ı Ṣānī, çeşm-i çerāġ-ı aṣḥāb aʿnī bihi Ebū ʿAbdu'llāh ʿÖmer ve İbnü'l-Ḫaṭṭāb'dur.

1 "Yüce Allah onların hepsinden razı olsun."
2 *Kur'ân-ı Kerîm, Tevbe Sûresi* 9/40, " … iki kişiden biri olarak (Ebu Bekir ile birlikte Mekke'den) çıkarmışlardı; hani onlar mağaradaydı..."
3 *Kur'ân-ı Kerîm, Ahzâb Sûresi* 23/1, "Mü'minler, gerçekten kurtuluşa ermişlerdir."
4 *Kur'ân-ı Kerîm, Saffât Sûresi* 37/173, "Şüphesiz ordularımız galip gelecektir."

Beyt

زهی روشن دل و صاحب سکینه
که بنمودش نهاوند از مدینه

عروس مملکت گم کرد شو را
از آن شد بعد ازو این کار شورا[1]

Neşr: Ve biri daḫı imām-ı hümām, çün bedr-i tamām, merḥūm u maġfūr u maẓlūm isnād olan töhmetlerden maʿṣūm, ol ṣāḥib-i ceyş-i ʿişret ve ol vāsıṭa-i feṭḥ ü nuṣret, ol ḳıble-i aṣḥāb-ı ʿilm ü iḳrār ve ol ḳıdve-i erbāb-ı ḥilm [ü] vaḳār, ol kāmil-i kemālāt-ı ʿilm ü ʿirfān ve ol vāḳıf-ı ḥaḳā'iḳ-ı tenzīl ü Furḳān, eş-şehīdü maẓlūmen fī-şehri Ramażān aʿnī bihi Ẕi'n-nūreyn ʿOṣmān bin ʿAffān'dur.

Beyt

زهی بر سپهر فلک کوکبی
زهی فاضل و کامل ذی بیان[2]

همه قول او همچو فعلش صواب
همه جود او چون دریا بیکران[3]

چو از صبغت الله شد او سرخ رو
بمعنی سیه کرد روی جهان[4]

Neşr: Ve biri daḫı ol server-i Muṭṭalibī ve ol ibn-i ʿammü'n-nebī, ol aṣl-ı şecere-i velāyet ve ol ferʿ-i ṣemere-i bidāyet ü nihāyet, ol bir şāhbāz-ı rūz-ı maʿrekedür ki naʿrasından leşker-i bī-şümār-ı küffār dü pāre ve ol bir ṣaf-der ü Ḥayder-i mümtāzdur ki ḥamlesinden küffār ehrimenleri iḳlīmlerinden dūr u āvāre olurlar.

Beyt [4b]

شاه مردان کز نهیب خنجرش
خصمرا بفسرده خون در خنجره[5]

1 "O, ne güzel, aydın gönüllü, sekine sahibi birisidir ki Nihavend ona ta Medine'den görünmüştür. Memleket gelini kocasını yitirdiği için, onun ardından işler şura ile olmuştur."
2 "O, gökyüzünde ne güzel bir yıldızdır. Ne fazıl ve kamil bir beyan sahibidir."
3 "Onun bütün sözleri fiilleri gibi doğrudur. Onun bütün cömertliği deniz gibi uçsuz bucaksızdır."
4 "Onun yüzü Allah'ın boyasıyla kızardığı için, manada dünyanın yüzünü karartmıştır."
5 "O, hançerinin korkusu yüzünden düşmanlarının kanı boğazında donan mertlerin şahı (Ali)'dir."

بر فراز قدر عالی منظرش
من چه گویم آسمن را کنگره[1]

کمتر از یک نقطهٔ موهوم بود
در محیط مرکزش نه دایره[2]

Neşr: *Rıḍvānu'llāhi te'ālā 'aleyhim ve 'alā-sā'iri'l-aṣḥābi ve'l-evlādi ve't-tābi'īne lehüm bi-iḥsānin ilā-yevmi'd-dīn. Allāhümme'ḥşürnā ma'ahüm yā Rabbe'l-'ālemīn.*[3]

Ḫuṣūṣā pādişāhımuz sulṭānü'l-İslām ve'l-müslimīn ve ḫāḳān-ı ḫavāḳīn-i rūy-ı zemīn, şāhenşāh-ı a'ẓam, mālik-i memālikü'r-Rūm ve'l-'Arab ve'l-'Acem, kehf-i emān-ı ehl-i 'ālem ve melce'ü'l-ümem, Ferīdūn-şevket ü Dārā-ḥaşmet ü İskender-devlet ü Nerīmān-heybet [ü] Cem-ḳadr ü Süleymān-ṣadr:

Beyt

Pādişāh-ı heft kişver melce'-i ḫāṣṣ ü 'avām
Şeh Süleymān bin Selīm-i kām-baḫş u kām-yāb

Ẓıll-ı Yezdān şīr-i merdān ṣāḥib-i ṭabl u 'alem
Şeh-süvār-ı 'asker-i İslām'dur ol 'ālī-cenāb

Neşr: İllā ve hüve es-Sulṭān ibn es-Sulṭān es-Sulṭān Süleymān Ḫān bin Selīm Ḫān *ḫalleda'llāhu ḫilāfetehu ilā-āḫiri'z-zamān*[4] ve daḫı Şeh-zāde Selīm Ḫān ḥażretlerinüñ devletleri dā'im ve 'ömrleri ḳā'im ola. *Bi-ḥaḳḳı Bi'smi'llāhi'r-Raḥmāni'r-Raḥīm.*[5] Ve vüzerā ve ümerā ve 'ulemā ve ṣuleḥāsına eylikler müyesser ola. *Āmīn yā Kerīm.*

Sebeb-i te'līf-i kitāb oldur ki bu kemīne-i dil-rīş Aḥmed bin Dervīş *aṣlaḥa'llāhu şānehu ve şānehu 'ammā şānehu*[6] kim erbāb-ı faẓl u kemālüñ bendesi ve aṣḥāb-ı faḳr u ḥālüñ çāker-i kemīne-efgendesidür. **[5a]** Żaya'ān-ı

1 "Ne diyebilirim? Gökyüzü, onun yüce değerli görüşü üzerinde bir burçtur sanki."
2 "Onun kapsayıcı merkezinin yanında dokuz gezegen, belirsiz bir noktadan daha küçük kalır."
3 "Allah tealanın rızası kıyamet gününe dek onların, diğer sahabilerin, çocuklarının ve onlara güzellikle tâbi olanların üzerine olsun. Allahım, ey âlemlerin rabbi, bizi onlarla beraber haşret!"
4 "Zamanın sonuna kadar Allah onun hilafetini sürekli kılsın."
5 "Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adının hakkıyla."
6 "Allah onun işini düzeltsin ve onu kötülüklerden korusun."

ʻömr-i cüvānīden ṣoñra vücūd bulan ʻālem-i temkīnde kütüb-i fużalā-yı mütebaḥḥirīne müṭāla'a esnāsında merḥūm u maġfūr Ṭaşköprī-zāde Mevlānā Aḥmed bin Muṣṭafā ḥażretlerinüñ *Şaḳā'iḳ-ı Nu'māniyye fī-'Ulemā'i'd-Devleti'l-'Oṣmāniyye* nām kitāb-ı şerīflerine daḫı vuṣūl müyesser oldı ise diledüm kim bir ṣāḥib-vaḳāra yādigār ve u'cūbe-i rūzgār olsun içün lisān-ı 'Arabī'den Türkī'ye terceme eyleyem, lākin her ehl-i faẕl u kemāl-i pür-esrār kim bu ʻāleme bir yādigār ḳomışdur, elbette bir nāmdār nāmına ḳomışdur.

Beyt

Tetebbu' eyleyüp ḫalḳ-ı cihānı
Gehī āşkāre vü gāhī nihānī

Bulup erbāb-ı ʻirfān içre bir cān
Vezīr-i a'ẓam-ı Sulṭān Süleymān

'Alī'dür nāmı vü ḫulḳı 'alādur[1]
Derūn-ı dilden anı sevmelidür

Mübārek ṣadrı ṭolu nūr-ı īmān
Mübārek ḳalbi kenz-i ʻilm ü ʻirfān

1 Burada kendisinden bahsedilen kişi Kanuni Sultan Süleyman'ın sadrazamlarından Semiz Ali Paşa'dır. Aslen Hersekli olup Praçe (Praća) kasabasından Poturoğulları'ndandır. Doğum tarihi bilinmemektedir. 1520'li yıllarda devşirme olarak alınmış ve İstanbul'a getirildiğinde akrabası Vezîriâzam İbrâhim Paşa'nın kethüdâsı Çeşte Bâlî'nin yardımıyla saraya girmiştir. Enderun'da eğitim gören Semiz Ali 952'de (1545) mîr-i alem, 953'te (1546) yeniçeri ağası oldu, ardından Rumeli beylerbeyiliğine tayin edildi. 24 Rebîülevvel 956'da (22 Nisan 1549) vezâretle Mısır beylerbeyiliğine getirildi. Burada halkın memnuniyetini kazanarak başarılı bir beylerbeyilik dönemi geçirdi. Muharrem 961'de (Aralık 1553) ikinci vezir oldu ve bu rütbeyle İran seferine katıldı. 28 Şevval 968'de (12 Temmuz 1561) Rüstem Paşa'nın vefatı üzerine vezîriâzamlığa getirildi. Vezîriâzam olduktan sonra Avusturya ile ilişkileri düzeltti. Vezîriâzamlığı döneminde meydana gelen önemli hadiselerden biri Malta kuşatması, diğeri ise 20 Eylül 1563'te İstanbul'da meydana gelen sel taşkınıdır. Bir gün bir gece devam eden sel şehirde büyük tahribata yol açtı, özellikle dere yatakları ile Boğaz'a yakın yerlerde büyük yıkım oldu. 30 Zilkade 972'de (29 Haziran 1565) vefat eden Semiz Ali Paşa, Eyüp Sultan Türbesi'nin büyük kapısının yanındaki cüzhânenin bahçesine defnedildi. Kaynaklarda çok iri yarı, şişman ve uzun boylu olduğu için kendisini taşıyacak at bulunamadığı kaydedilen Ali Paşa şişmanlığından dolayı "Semiz", "Kalın" gibi lakaplarla anılmıştır. Arkasında büyük bir miras bırakan ve pek çok hayratı olduğu bilinen Ali Paşa'nın Babaeski'de Mimar Sinan tarafından inşa edilen ve Cedid Ali Paşa Camii adını taşıyan bir camisi vardır. Edirne'de yine Mimar Sinan'ın yaptığı Ali Paşa Çarşısı'nın yanı sıra çarşı kapılarına yakın bir cami ve bir de mescid yaptırmıştır. İstanbul'da Eyüp'te Cedid Ali Paşa Mescidi'ni, Karagümrük'te Mimar Sinan'ın eseri olan Cedid Ali Paşa Medresesi'ni, Eyüp'te Kasımpaşa ve Otakçıbaşı mahallelerinde iki çeşme ile Rumeli'de Ereğli kasabasında iki çeşme, Silivri'de Akviran köyünde bir cami inşa ettirmiştir. Erhan Afyoncu, "Semiz Ali Paşa", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2009, C. 36, ss. 495-496.

Seḫāda Ḫātem olmaz aña çāker
Şecā'atde başı 'arşa berāber

Simāṭ-ı ni'meti her rūz mebzūl
Ḳatında ehl-i dāniş cümle maḳbūl

Şeb ü rūz ehl-i 'irfāna muṣāḥib
Ḫużūr-ı *li-ma'a'llāh*a[1] murāḳıb

Ḫuṣūṣā var anuñ ḳatında bir cān
Kemālāt ile gūyā baḥr-i 'ummān

Mübārek maḫlaṣı kim Lā'iḥī'dür[2]
Süḫanda nūr-ı 'irfān lāmi'īdür

Belāġatda feṣāḥatda ḫuceste
Ma'ārif gülleri ḫod deste deste

Eger Cāmī göreydi ol ferīdi
Olurdı ṣıdḳ ile anuñ mürīdi

Kemālātını Ḫusrev görse iy yār
Olurdı bendesi bā-ṣıdḳ u iḳrār **[5b]**

Eger Sa'dī ireydi meclisine
İdeydi çāk ol şevḳ ile sīne

---

1 Hadîs-i Şerîf: "Benim Allah ile öyle anlarım olur ki ne bir mukarreb melek ne de gönderilmiş bir nebi öyle bir yakınlığı elde edebilir." anlamındaki hadisten iktibastır. Bkz. Mehmet Yılmaz, *Kültürümüzde Âyet ve Hadisler*, Kesit Yay., İstanbul 2013, s. 469.

2 XVI. asır şairlerinden Lâyihî'nin asıl adı Mustafa'dır. Serez'de dünyaya gelmiştir. Sahn Medresesi müderrislerinden Kemal Çelebi'den mülazım olduktan sonra tasavvufa meyletti. İbrahim Gülşenî'ye intisap edince Mısır'a gidip bir müddet hizmet etti. Burada o dönemde Mısır beylerbeyi olan Ali Paşa'yla dostluk kurdu. İstanbul'a dönünce Kanuni Sultan Süleyman'ın veziriazamı olan Ali Paşa'nın ilgisini gördü. Bu durumu kıskananlar, bir müddet sonra Lâyihî'yi bozuk inanç sahibi olarak itham edince paşanın gözünden düştü. Bunun üzerine İstanbul'dan ayrılıp memleketi Serez'e döndü. 973/1565-66'da Serez'de vefat etti.
Lâyihî, tarih ve nevadiri ihtiva eden bir mecmua sahibidir. Orta derecede ilim sahibi olan şair, şiir ve inşada başarılıdır. İmla ve yazısı güzel bir hattat olan şair, üç dilde şiirler yazmıştır. Yunus Kaplan, "LÂYİHÎ Mustafa", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/layihi-mustafa [erişim tarihi: 01.10.2020]

Muḥaṣṣal vaṣfı gelmez hīç beyāna
Naẓīrin görmedi çeşm-i zamāne

Daḫı var ḳapusında ketḫudālar
Nicesi ketḫudālar cān-fedālar

Ṣadāḳat menbaʿıdur her birisi
Seḫāvet maʿdenidür her birisi

Birinüñ nāmı Ferruḫ Ketḫudā'dur[1]
Seḫā vü ḥilm aña Ḥaḳ'dan ʿaṭādur

Odur aḳrān içinde ʿaḳl-ı evvel
Ḫiṣāl-i evliyā ile mükemmel

Ḥasan Beg'dür[2] birinüñ nāmı iy yār
Ṣalāḥ u ʿuzlet ile ülfeti var

Vaḳār u ḥilm ile bir kūha beñzer
Ḳatında yoḳluḳ varlıḳ berāber

Bularuñ her biri ḥiḳmetde Loḳmān
Buları añlamaz illā müselmān

İlāhī anları maġfūr eyle
Öñinden ṣoñların maʿmūr eyle

Şu ṣāḥib-devletüñ kim ḳapusında
Bular olsa olur ol ḳapu zinde

İlāhī ol vezīri kām-kār it
ʿAdūsın her zamānda ḫˇār u zār it

1 Ferruh Kethudâ, Semiz Ali Paşa'nın kethudasıdır. İstanbul'da 1562-63'te yaptırılan Ferruh Kethudâ Câmii'nin bânisidir. Bkz. M. Baha Tanman, "Balat Câmii ve Tekkesi" *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1992, C. 5, s. 7.

2 Adana'da 1558 yılında Hasan Kethuda adında biri tarafından yaptırılmış Hasan Kethuda Câmii bulunmaktadır. Eserde bahsedilen Hasan Bey, bu câminin bânîsi Hasan Kethuda olabilir. Bkz. Yusuf Halaçoğlu, "Adana", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1988, C. 1, s. 352.

Mübārek ḫānedānın eyle maʿmūr
Bi-ḥaḳḳı Sūre-i *Hā-Mīm Veʾt-Ṭūr*

Anuñ ferzendini eyle muʿammer
Aña īmānı ḳıl āḫir müyesser

Neşr: İmdi ol ʿatebe-i ʿaliyye-i refiʿü'ş-şān ve südde-i ṣeniyye-i ʿaliyyü'l-mekāna iʿlān-ı ʿubūdiyyet ü iḫlāṣ ve iʿlā-yı ḫiẓmet ü iḫtiṣāṣdan ötüri bu kitāb çün faṣl-ı ḫiṭābuñ çehresinden refʿ-i niḳāb olınup silk-i beyāna derdmendāne muntaẓam olup meh-mā-emken elfāẓ-ı dürerbār ve ebyāt-ı ābdār ile edā olındı. Tā kim **[6a]** āstāne-i saʿādet-āşyāna ve ʿatebe-i siyādet-nişānelerine vuṣūl bulduḳda mānend-i ricl-i cerād tuḥfe-i kemīne-i nā-murād «ان الهدايا على مقدار مهديها»[1] muḳteżāsınca maḳbūl ü maʿẕūr olup ve daḥı «من تشبه بقوم فهو منهم»[2] fehvāsınca ʿuyūbı ẕeyl-i luṭf ile mestūr ola. *Ve mā-tevfīḳī ve iʿtiṣāmī illā biʾllāhi teʿālā.*[3]

Münācāt be-Cenāb-ı Ḳāḍiʾl-ḥācāt

الهى انت تواب الذنوبى
الهى انت ستار العيوبى[4]

الهى انت رحمان رحيم
الهى انت سلطان قديم[5]

الهى انت غفار الخطايا
الهى انت خلاق البرايا[6]

الهى فضلك الدايم علينا
الهى امرك القايم علينا[7]

1 "Hediyeler, hediye edene göre önem taşırlar."
2 Hadîs-i Şerîf: "Kendini bir millete benzeten, o millettendir." Ebû Dâvûd, *Sünenü Ebû Dâvûd*, thk. Şuayb el-Arnaût-M. Kamil Karabelli, Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, Beyrut 2009, C. 6, s. 144.
3 "Benim başarım ve dayanağım sadece Allah Teala sayesindedir."
4 "Rabbim, sen günahları bağışlayansın
Rabbim, sen kusurları örtensin"
5 "Rabbim, sen Rahmân'sın, Rahîm'sin
Rabbim, sen sultansın, kadîmsin"
6 "Rabbim, sen hataları bağışlayansın
Rabbim, sen canlıları yaratansın"
7 "Rabbim, kesintisiz lütfun üzerimizde
Rabbim, süregelen işin üzerimizde"

الهى انت غفران رؤف
الهى انت حنان عطوف[1]

Neşr: İlâhî! Bir sulṭān-ı bī-vezīrsin kim selāṭīn-i serverān-ı ʿālem ve ḫavāḳīn-i müdebbirān-ı benī Ādem beydā-yı saṭvetüñde ser-gerdān u mużṭarib-ḥāller ve bir pādişāh-ı bī-naẓīrsin kim mülūk-i büzürgvārān-ı ümem ṣaḥrā-yı salṭanatuñda ser-geşte vü bī-mecāllerdür.

İlâhî! Bir mücid-i bilā-āletsin kim ʿadem deryā-yı ḫizāne-i īcād u iḫtirāʿıñdur ve bir mübdiʿ-i bī-ʿilletsin kim yoḳluḳ dā'iresi maḫzen-i iḥdāṣ u ibdāʿındur.

İlâhî! Dü ḥarf *kün*[2] ile ẓuhūr iden ʿarş u semāvāt ḳudret-i bī-nihāyetüñe bürhān-ı ṣādiʿ ve cüz'ī iltifāt ile müretteb ü müzeyyen olan mevcūdāt u maḫlūḳāt vaḥdāniyyet-i **[6b]** ẕātuña delīl-i ḳāṭıʿdur.

İlâhî! Çeşm-i ʿaḳl u idrāk her ne ḳadar ṣarf-ı ḥiddet ü diḳḳat itse zirve-i serā-perde-i kemālātuñuñ bir gūşesini göremez ve murġ-ı vehm-i çālāk ṣad hezārān bāl ü per ile niçe yıllar ṭayerān itse dāmen-i sürādıḳāt-ı celālüñüñ bir bacaġına iremez.

İlâhî! Nesr-i ṭā'ir-i fikret-i pür-ḥikmet rūz u şeb feżā-yı melekūt u ceberūtda cevelān ider ise bir ḳadem sāḥa-i uluhiyyetüñde seyāḥat idemez ve ṭāvūs-ı kiyāset leyl ü nehār beydā-yı ʿālem-i nāsūt u lāhūtda perrān gösterse bir nefes hevā-yı rübūbiyyetüñde per açup uçamaz.

İlâhî! ʿUḳūl-i ʿuḳalā-yı müteḳaddimīn ü müte'aḫḫirīn dā'ire-i ḳudūmüñe bir ẕerre ḳadem başamaz ve efkār-ı fużalā-yı evvelīn ü āḫirīn ḥikmet ü maʿrifetüñden bir noḳṭaca dem uramaz.

İlâhî! Ḳulūb-ı ʿuşşāḳ-ı ṣādıḳu'l-fu'ādı vādī-i iştiyāḳuñda envār-ı cemālüñle münevver ve meşāmm-ı müştāḳān-ı ḫāliṣü'l-iʿtiḳādı peyġūle-i eşvāḳuñda nefeḥāt-ı viṣālüñ ile muʿaṭṭar eyle.

---

1 "Rabbim sen çok bağışlayan çok acıyansın
Rabbim sen çok esirgeyen çok şefkatlisin"

2 *Kur'ân-ı Kerîm*'de birçok sûrede (*Bakara* 117; *Âl-i İmrân* 47-59; *En'am* 73; *Nahl* 40; *Yâsîn* 82; *Mü'min* 68) ﴿كُن فَيَكُون﴾ "Ol!" der, o da oluverir" meâlindeki âyete telmih vardır.

İlāhī! Eger cemī'-i mevcūdāt-ı sābıḳa vü lāḥıḳa 'aded-i rīg-i biyā[bā]n u aḥcār ḳadar ma'āṣī vü ḫaṭāyāya mürtekib olsalar senüñ salṭanatuña ẕerre ḳadar noḳṣān gelmez ve cümle-i maḫlūḳāt-ı mütelāḥıḳa miḳdār-ı nebātāt ve evrāḳ-ı eşcār deñlü 'ibādet ü ṭā'ata müdāvemet ḳılsalar senüñ pādişāhlıġuñ içün hīç nesne artmaz.

İlāhī! Maṭlūbımuz oldur ki sen rāżī olduġuñ sebīle reh-nümūn olup envā'-ı kemālātuña maẓhar ḳılasın ve maḳṣūdımuz **[7a]** budur ki nefs-i bed-kīşüñ hevālarından maṣūn ḳılup enẓār-ı 'ināyetüñe manẓar idesin.

İlāhī! Ṣemerāt-ı ṭā'āt-ı mücrimīni ġalebāt-ı şehevāt u ḫaṭī'ātda hebā-yı menşūr eyleme ve netā'ic-i 'ibādāt-ı müẕnibīni keşerāt-ı ẕünūb u seyyi'ātdan noḳṣān u ḳuṣūr üzere ḳılma.

İlāhī! Belā bucaḳlarında rūz u şeb giryān yatan günehkār ḳullaruñuñ niyāz u i'tizārın maḥall-i icābete sen irişdür ve ġam gūşelerinde dem-ā-dem eşk-rīzān olan 'āṣī bendelerüñüñ tażarru' u zārılarını dā'ire-i icābete irgür.

İlāhī! 'İṣyān gūşe-nişīnlerini ṭaraf-ı ḍalāletden maḥfūẓ ṭutup hidāyetüñi reh-nümā ve vādiye-i şeḳāvetden dūr idüp 'āṭıfet ü sa'ādetüñi pīşvā eyle.

İlāhī! Göñül gözini nūr-ı hidāyetüñle münevver eyle tā ki müşāhede-i cemālüñe lāyıḳ ve cān dimāġını 'ıṭr-ı ḳudsī ile mu'aṭṭar eyle tā ki būy-ı viṣālüñe 'āşıḳ olup:

Beyt

İlāhī al beni benden meded ḳıl
Sivā yollarına 'ışḳuñı sed ḳıl

Ṣunup ḳudret eliyle cām-ı Hū'dan
Geçür luṭfuñla ḳalbi ġayrı ḫūdan

Neşr: İlāhī! Lisān-ı pür-ḥikmet virdüñ ẕikr-i şerīfüñle güyende ve cenān-ı bī-'illet virdüñ fikr-i laṭīfüñle zinde ḳıl.

İlāhī! Bu nefs-i dūn elinde zebūn ḳalanları āteş-i ḳahruñla ḥarīḳ eyleme ve a'māl-i ḳabīḥa ile dīger-gūn olanları deryā-yı ġażabuña ġarīḳ ḳılma.

İlāhī! Efkār-ı fāside ile edā itdügüm 'ibādet-i resmīyi maḳbūl eyle ve eşġāl-i kāside ile ḳażā itdügüm ṭā'at-ı vehmīyi müstecāb ḳıl.

İlâhî! ʿAvâ'iḳ-ı irtibāṭāt-ı cismāniyyeden **[7b]** berī ḳılup tecerrüd ṣaḥrāsına irgür ve ʿalâ'iḳ-ı ḳuyūdāt-ı heyūlāniyyeden ʿārī ḳılup taʿabbüd beydāsına irişdür.

İlâhî! Ṣıfāt-ı ẕemīme-i nefsāniyye ile dāreynde mevṣūf ve vesvese-i ḫabīse-i şeyṭāniyye ile beyne'n-nās maʿrūf eyleme.

İlâhî! Āḫir demde levḥ-i dilden resm-i īmānı nā-peydā eyleme ve ṣoñ nefesde ṣaḥīfe-i sīneden naḳş-ı *Ḳur'ān*'ı külliyen silme.

İlâhî! Gūşe-i ḍalāletde ḫālī ḳalanları hidāyet ṭarīḳından yaña luṭfuñı reh-nümā ve künc-i nedāmetde bī-mecāl olanlara selāmet nehcinden cānib-i ʿināyetüñi pīşvā eyle.

İlâhî! Ṭabʿ-ı müstaḳīm virdüñ āmāl-i dünyeviyye ile maḥcūb ḳılma, tā kim envār-ı ẕāt-ı ezelī lemeʿān bulmış ve ʿaḳl-ı selīm virdüñ ḫücūb-i cehliyye ile maġlūb ḳılma, tā kim esrār-ı ṣıfāt-ı ebedī iẕʿān olınmış ola.

İlâhî! Erbāb-ı ʿirfān arasında kelimātumı müşevveş ü nā-merbūṭ gösterme ve aṣḥāb-ı ʿirfān u ḫullān içinde maḳālātumı müstevḥeş ü nā-mażbūṭ ḳılma.

İlâhî! Bī-ḥad niʿmet virdüñ şākir ve ẕikr-i şerīfüñ ögretdüñ ẕākir ḳıl.

İlâhî! Her ne ḳadar ʿibād baḥr-i ʿiṣyāna ġarḳ ise dest-gīr ve deryā-yı cürme müstaġraḳlar ise ʿöẕr-pezīr sensin.

İlâhî! Şol demde kim iḫvān u aḳribāmuzdan firār u ībā ideler, re'fet ü hidāyetüñi refīḳ ve şol zamānda kim ḫullān u eḥibbā bir dem ḳarār u ārām göstermeyeler, ʿāṭıfet ü ʿināyetüñi şefīḳ eyle.

İlâhî! Göñül deryāsında olan maḳṣūd ṣadeflerin ḳabūl dürleri ile müretteb ü müzeyyen ve ḫāṭır ṣaḥrāsında biten **[8a]** murād lālelerin icābet daġları ile maʿlūm u muʿayyen eyle.

İlâhî! Ümmīdüm ġonçesini bād-ı faẕluñ ile güşāde ve murādum bāġçesini nesīm-i ʿadlüñ ile tāze ve aġyārdan sāde ḳıl.

İlâhî! Rişte-i āmālümi tīġ-ı ḫırmān ile ḳaṭʿ idüp ʿadād-ı maḥrūmīnden ḳılma ve kemend-i iḳbālümi ḫançer-i idbār ile bürīde ḳılup fıraḳ-ı me'yūsīnden eyleme.

İlāhī! Bāġ-ı dilde ʿināyetüñ nesā'imīn tenessüm itdürüp ser-sebz ü feraḫ-fezā eyle ve gülşen-i cānda hidāyetüñ bülbüllerin terennüm itdürüp ḫurrem ü dil-güşā eyle.

İlāhī! Yevm-i ḳıyāmetde [1]﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ﴾ zümresinden maʿdūd u maḥṭūṭ ḳılup niʿam-ı luṭfuñdan maḥrūm ve rūz-ı nedāmetden [2]﴿وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ﴾ fırḳasından maṣūn u maḥfūẓ ṭutup zebāne-i ḳahruña mūm eyleme.

İlāhī! Maʿārif āftābın ufḳ-ı saʿādetden ṭāliʿ idüp āsmān-ı dilde rūşen ü tābān ve feżā'il māhın maşrıḳ-ı hidāyetden lāmiʿ ḳılup semā-yı ḫāṭırda münevver [ü] dıraḫşān eyle.

İlāhī! Nāvek-i saʿyümi vāsıṭa-i kemāl ü maʿārif birle şerīʿat ḳabżasından şāne-i ʿālem-i ceberūta irgür ve sehm-i ʿamelümi vesīle-i ḳavs-i feżā'il ile ḥaḳīḳat şestinden hedef-i dā'ire-i melekūta yetişdür.

İlāhī! Naṭʿ-ı saʿādetde şehr-i İslām ferzānelerin kec-rev ḳılmayup ṭarīḳat şāhınuñ serīrine ḳarīb ü ḳarīn ve ʿarṣa-i selāmetde kişver-i īmān piyādelerin fi'l-ḥāl atlandurup maʿrifet şehenşāhınuñ maḳāmında yār u hem-nişīn eyle.

İlāhī! ʿAfv idüp tüvānā ḳıl şol demde ki bār-ı **[8b]** maʿṣıyyet ile bīmār ve teraḥḥum u tīmār ile şol demde kim ḥaml-i günāh ile ḫamīde-ḳad ve żaʿf-ı dār olam.

İlāhī! ʿUyūb-ı bī-pāyānumı ʿayn-ı ġammāz u nemmāmdan fażluñ ile mestūr ve ḳuṣūr [u] noḳṣānumı itmām idüp çeşm-i keẕẕāb u ẕemmāmdan dūr ḳıl.

İlāhī! Laḥd-i tārīkde aʿṭāf-ı ʿaliyyeñi enīs ve maḥall-i ġamda eşfāḳ-ı celiyyüñi celīs ḳıl.

İlāhī! Laḥd-i tārīkde olan su'āllere cevāba iḳtidār u ṭāḳat senden.

İlāhī! Su'āl menzillerinde nuṭḳa iḳtidāra hidāyet senden.

İlāhī! Eger bisāṭ-ı inbisātuñ basṭ itmeseñ bir müşt ḫāküñ ne mevcūdı vardur kim ʿālem-i melekūta ḳadem basa ve ḳuvvet-i cāẕibüñ ceẕb itmese bir avuç ṭopraġuñ ne ḳadri vardur kim dā'ire-i ceberūta naḳl idüp kemālātuñdan dem ura.

---

1 *Kur'ân-ı Kerîm, Mutaffifîn Sûresi* 83/22, "İyiler kesinkes cennettedir."

2 *Kur'ân-ı Kerîm, İnfitâr Sûresi* 82/14, "Kötüler de cehennemdedirler."

İlāhī! Libās-ı meskenet ile mülebbes idüp ḫod-bīnlik cāmesini egnümüzden iḫrāc eyle tā ki ser-i bī-devlet ḥabīb-i saʿādete lāyıḳ ve câme-i meẕellet ile pūşīde idüp kibr ü kīn ḳabāsını arḳamuzdan ıraġ eyle tā ki kelle-i pür-şeḳāvet girībān-ı hidāyete ʿāşıḳ ola.

İlāhī! ʿAndelīb-i gülzār-ı şerīʿātı gülbün-i ṭarīḳatde cān-sūz şīt u ṣadā birle gūyā ve bülbül-i merġzār-ı ḥaḳīḳati şecere-i maʿrifetde āvāze-i dil-efrūz ile ḫoş-edā eyle.

İlāhī! Bustān-ı aʿmāli mā'-i veraʿ u ṣalāḥ ile ter ü tāze ḳılup ser-sebz ü muḫaḍḍar ve gülistān-ı ʿirfān u ḥāli āb-ı īmān u felāḥ birle neşv ü nemā virüp ser-efrāz u müṣemmer eyle.

İlāhī! Şāhsār-ı diyānetümi envāʿ-ı mīve-i icābet ile zīnet-dār **[9a]** ve nihāl-i ṣadāḳatümi fākihe-i isticābet birle pür-naḳş-ı nigār eyle.

İlāhī! Ġarġara zamānında maġfiretüñ rāh-ı ḫiẕlānından dönmişlere hemnişīn ve maḫmaṣa ḥālinde hidāyetüñ ṣüfre-i ʿiṣyāna düşmişlere ḳarīn eyle.

İlāhī! Ḳāf-ı diyār-ı fenāda bī-ism ü bilā-müsemmā ve kūh-ı fāḳa ve ʿināda Sī-mūrġ-ṣıfat nā-peydā eyle.

İlāhī! Künc-i ḳanāʿatde dā'im ü ḳānīʿ ve gūşe-i ferāġatda rāżī ḳıl.

İlāhī! Rūz-ı ʿaraṣātda günāhuma göre ʿitāb idüp rüsvā-yı ʿām ve miyān-ı ʿuṣātda ʿiṣyānum içün ʿiḳāb idüp melāmet-i enām ḳılma.

İlāhī! Ṭavāf-ı Beytü'l-maʿmūr-ı ḥaḳīḳat içün ḳaṭʿ-ı mesāfāt-ı baʿīde idüp ḫār-ı muġaylān cefāsından ḫāṭırı şikeste olan ʿāşıḳları maḳṣūdına irgür ve ziyāret-i Kaʿbe-i ṭarīḳat içün ṭayy-ı felevāt-ı medīde ḳılup taʿab-ı rāh belāsından dil-beste olan ṣādıḳları murādına irişdür.

İlāhī! Binā-yı īmānı şöyle üstüvār u muḥkem eyle kim rīḥ-i ṣarṣar-ı vesvese-i şeyṭāndan aṣlā mütezelzil ve ḳāʿide-i İslām'ı bir vechle müstaḥkem eyle kim tünd-bād-ı iġvā-yı müfsidāndan bir ẕerre müteḫalḫil olmaya.

İlāhī! ʿAyn-ı ʿibret-nümāyı ḫ̌āb-ı ġafletden bīdār ve baṣar-ı baṣīret-efzāyı nevm-i ġurūrdan güşādelikde ber-ḳarār eyle.

İlāhī! Bizüm ne ṭāʿatimüz ola kim maḥv-ı ẕünūb ide ve ne ʿibādetimüz buluna kim setr-i ʿuyūb ide.

İlāhī! Eger senüñ şefḳat u ʿāṭıfetüñ üftādelere dest-gīr **[9b]** olmasa kimden müẓāheret ola ve reʾfet ü ʿināyetüñ ʿāṣīlere ʿöẕr-peẕīr olmasa ne kişiden muʿāvenet bulına.

İlāhī! Hevā-yı ʿışḳuñ şīftelerini vādī-i ḥayretden sen ḫalāṣ eyle ve ḥarāret-i maḥabbetüñ sūḫtelerini āteş-i firḳatden ḳurtarup cenābuña ṣāḥib-i iḥtiṣāṣ eyle.

İlāhī! Daʿvā-yı ʿabdiyyet idersek ʿalāmet ḳanı ve eger lāf-ı ʿubūdiyyet ururusaḳ ʿibādet ḳanı?

İlāhī! Bezmgāh-ı beḳāda piyāle-i ḳalbi şarāb-ı ʿışḳuñ ile pür māl-ā-māl ve ṣoḥbetgāh-ı vefāda sāġar-ı ḫāṭırı mey-i maḥabbetüñ ile memlū ve bīmelāl eyle.

İlāhī! Teferrücgāhuñ göñül gülistānıdur, cennet būstānı degül ve sarāy-ı maʿmūruñ dil-i ḫāndānıdur, bihişt eyvānı degül.

İlāhī! Dem-ā-dem eşk-rīzān olanlaruñ ʿamelleri sebzezārın āb-ı çeşm ile tāze vü ḫandān ve öz cānı içün giryān olanlaruñ saʿyleri gülzārını ḫurrem ve cennet-nişān eyle.

İlāhī! ʿÖmrimüz hilāli dıraḫşān olup dāʾire-i bedre varmadın maḥall-i ḫusūfa irgürme ve vaʿdüm āftābı tābān olup nıṣf-ı nehāra yitişmedin menzil-i küsūfa gönderme.

İlāhī! Erbāb-ı ḥācātuñ cevf-i leylde olan münācātı ḥaḳḳıyçün bizi ʿadād-ı maḥrūmīnden itme ve aṣḥāb-ı münācātuñ miyān-ı şebde olan ʿirfānı ḥürmetiyçün fıraḳ-ı meʾyūsīnden eyleme.

İlāhī! **[10a]** Ḫāk-i pāy-ı mīrān-ı ṭarīḳat ve türāb-ı ḳadem-i ʿazīzān-ı ḥaḳīḳat ḥaḳḳıyçün zebānımuzı dem-i āḫirde kelime-i *lā-ilāhe illaʾllāh Muḥammedün Resūlüʾllāh* ile dāʾim ü ṣābit eyle ve ābāmuzı ve ecdādımuzı ve iḫvān u aḥavātımuzı ve ḫayr u iḥsānın gördügimüz ḫullānı ve cemīʿ-i ehl-i īmānı ġufrānuñ niʿmeti ile muġtenem ve iḥsānuñ ʿāṭıfeti ile muḥterem ü mükerrem eyle.

İlāhī! Esmā-yı ẕāt u ṣıfātuñ ḥaḳḳıyçün ve seyyid-i kāʾinātuñ ḥürmetiyçün.

İlāhī! Ādem-i Ṣafīʾnüñ çekdügi belā ve irdügi ṣafāsı içün ve cebhesinde olan nūr-ı Muṣṭafāʾsı içün.

İlāhī! Ṣaḥrā-yı Tih'de Kelīm'üñ ser-gerdānlıgiyçün ve İbrāhīm-i Ḫalīl'üñ nār-ı Nemrūd'da olan gülistānı içün.

İlāhī! 'Īsā'nuñ ḳavmi elinde çekdügi derd ü belāsı ve Yūnus'uñ baṭn-ı ḥūtda olan zār u 'anāsı içün.

İlāhī! Ya'ḳūb'uñ dīde-i giryānından aḳan eşk-i ḫūn yaşı içün ve Eyyūb'uñ belā vü miḥnetde ṣabrı ve istīnāsı içün.

İlāhī! Şehīdler ḳanı içün ve ma'ṣūmlar cānıyçün ve üç yüz on üç mürsel ve yüz ṣuḥuf ve dört kitāb içün ve 'āmme-i evliyā-yı ẕevi'l-elbāb ve aḥbāb-ı rabbü'l-erbāb içün dem-i āḫirde cemī'-i ehl-i īmān ile kelime-i şehādet ile göçür ve rūḥımuzı maḳām-ı 'illiyyīne īmān-ı kāmil ile uçur.

Āmīn. Yā Rabbe'l-'ālemīn ve yā ḫayre'n-nāṣırīn bi-raḥmetike yā erḥame'r-raḥīmīn[1] ve bu ża'īf-i şikeste vü dil-ḫaste bu kitāb-ı şerīfe *Devḥatü'l-'irfāniyye fī Ravżati 'Ulemā'i'l-'Oṣmāniyye* **[10b]** diyü nām virdüm ve üslūb-ı sābıḳ üzre on ṭabaḳa üzerine temhīd itdüm. Ümmīẕdür ki nāẓır olan yārān bu kemīnelerini ḫayr-du'ādan ferāmūş itmeyeler.

Beyt

Ġaraż bir naḳşdur kim kaldı bizden
Ki zīrā varlıġuñ yoḳdur beḳāsı

1 "Kabul et, ey âlemlerin rabbi ve ey yardım edenlerin en hayırlısı, rahmetinle ey merhametliler merhametlisi!"

Fihrist-i Kitāb

Ṭabaḳa-i Evvel ʻOṯmān Ġāzī zamānında olanları bildürür

Ṭabaḳa-i Ṯānī Orḫan Pādişāh zamānında olanları bildürür

Ṭabaḳa-i Ṯāliṯ Sulṭān Murād zamānında olanları bildürür

Ṭabaḳa-i Rābiʻ Sulṭān Ildırım Ḫān zamānında olanları bildürür

Ṭabaḳa-i Ḫāmis Sulṭān Meḥemmed Ḫān zamānında olanları bildürür

Ṭabaḳa-i Sādis Ġāzī Murād Ḫān zamānında olanları bildürür

Ṭabaḳa-i Sābiʻ Sulṭān Meḥemmed Ḫān zamānında olanları bildürür

Ṭabaḳa-i Ṯāmin Sulṭān Bāyezīd Ḫān zamānında olanları bildürür

Ṭabaḳa-i Tāsiʻ Sulṭān Selīm Ḫān zamānında olanları bildürür

Ṭabaḳa-i ʻĀşir pādişāhımuz Sulṭān Süleymān Ḫān zamānında olanları bildürür **[11a]**

Evvelki Ṭabaḳa ʻOṯmān Ġāzī Zamānında Gelen ʻUlemā ve Meşāyiḫı Beyān İder

Gel ey mellāḥ-ı fülk-i ʻilm ü ʻirfān
Temevvüc eyle ṭurma sen de bir ān

Muvāfıḳ olmış iken rūzgāruñ
Dilüñ depred ki ḳalsun yādgāruñ

Degüldür ḥāl-i ʿālem bir ḳarāra
Gehī merhemdür işi gāh yara

Cihān ḫod ḥādiṯāt ile ṭoludur
Yaġan geh berf ü bārān geh ṭoludur

Ḥavādiṯ olmasa her ṣubḥ peydā
Olur mıydı miṯālü'l-leyl celī

Gel imdi sen daḫı ey kān-ı ʻirfān
Beyān eyle zamān-ı Āl-i ʻOṯmān

Ki her şāhuñ zamānında gelenler
Eger ʿālim eger ṣāliḥdür anlar

Birer birer beyān eyle menāḳıb
Anuñ gibi menāḳıb pür-merātib

İdüp Türkī dilinde anı inşā
Ki ʿārifler ide her dem temāşā

ʻArab dilince kim Ṭaşköpri-zāde
Anı cemʻ itmiş idi ben fütāde

Zebān-ı Türki ile itdüm iʻlām
Müşerref ola tā kim ehl-i İslām

Oḳuyup ideler ẕevḳ u ṣafālar
Ṣoñında ideler bize duʿālar

ʿUyūbın setr idüp ıṣlāḥ ideler
Ṭarīḳ-ı ḫayr u ıṣlāḥa gideler

Sözi añlayanuñ biz bendesiyüz
Ayaġı ṭoprağı efgendesiyüz

Mevlānā Edebālī

Ḥażret-i ʿOṯmān-ı Ġāzī *ʿaleyhi raḥmetü'l-Bārī* serīr-i ʿadālete ve pāye-i ḫilāfete hicret-i nebeviyyenün altı yüz ṭoḳsan ṭoḳuzı senesinde cülūs eylediler. Zamāneleri fużalāsından biri mevla'l-mevālī Edebālī ḥażretleridür kim bilād-ı Ḳaraman'da vücūda gelüp ʿulūmdan baʿżısını ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra bilād-ı **[11b]** Şām'a rıḥlet, mevālīsinden ʿulūmuñ tekmīlinde diḳḳat idüp zamānesi ʿulemāsınuñ zirvesi ve fużalāsınuñ ḳıdvesi ve imām-ı zamān ve müftī-i devrān oldılar ve baʿdehu vaṭan-ı aṣlīlerine gelüp Sulṭān ʿOṯmān ile mülāḳāt idüp maḳbūl-i naẓar-ı sulṭān ve müşārun ileyh[e] aʿyān oldılar. ʿOṯmān Ġāzī daḫı umūr-ı salṭanatda ve mühimmāt-ı diyānetde olan ʿuḳdelerini anlara ḥall itdürürler idi ki zīrā ʿālim ü ʿāmil ü kāmil [idi] ve taḥṣīl-i ʿulūm-ı ẓāhireden ṣoñra ṭarīḳ-ı ʿulūm-ı bāṭınīye ʿavdet idüp ehl-i mürüvvet ve müstecābü'd-daʿve oldılar. Ḥattā cemīʿ-i nās enfās-ı şerīfelerini mübārek bilüp ḳadem-i şerīflerine yüzler sürüp duʿā iltimās iderler idi. Ve daḫı erbāb-ı siyer buyurmışlar kim ʿOṯmān Ġāzī *raḥmetu'llāhi ʿaleyh* bir gice ʿālem-i ḫ̆ābda gördiler kim ay, ḥażret-i şeyḫüñ mübārek cebīninden çıḳup şāh-ı ehl-i īmān ḥażret-i ʿOṯmān'uñ mübārek cebīninden içerü girür ve daḫı şāhuñ südde-i mübārekelerinden bir ʿaẓīm dıraḫt ẓāhir olur kim sāyesi eflāki iḥāṭa idüp ve taḫtında cibāl ü enhār u eṯmār ve ṣıġār u kibār ḥarāṯet ü zirāʿat iderler. Hemān ʿale'ṣ-ṣabāḥ bu vāḳıʿayı şeyḫ ḥażretlerine taḳrīr eylerler. Anlar daḫı secde-i şükr idüp saʿādet-i ebedī ve pāye-i sermedī ile beşāret idüp kerīmelerini Ġāzī ʿOṯmān'a bi'ş-şerʿi'l-ḳavīm ve'n-nehci'l-müstaḳīm zevcelige iḥsān eylediler. Ġāzī ʿOṯmān daḫı bi'ṣ-ṣıdḳ ve'ṣ-ṣafā ve bi'ṭ-ṭavʿ ve'r-rıżā ḳabūl eylediler. Ḥattā ol āḫiret ḫatunından bir niçe evlādı oldı. Ḥuṣūṣa Orḫan'uñ vālidesidür. Şeyḫ ḥażretleri **[12a]** hicretüñ yedi yüz yigirmi altı senesinde cenāb-ı āḫirete müteveccih oldılar. Ol zamānda sinn-i şerīfleri yüz yigirmide idiler. Ol ṣāḥib-i himem içün Ġāzī ʿOṯmān ve sā'ir erkān mātem idüp emr-i techīz ü tekfīnini ber-muḳteżā-yı

şer'-i şerîf yirine ḳoyup defn eylediler. Şāh ḫod şeyḫüñ ḥayātlarında anlar içün bir zāviye-i ġarrā bünyād eylediler idi. El-ān mānend-i dünyā ve müsāfir-ḫāne-i ra'nādur ve bir aydan ṣoñra kerīmeleri daḫı kendülere vāṣıl olup üç aydan ṣoñra 'Oṯmān Ġāzī de bilād-ı İslām'a ḫān iken sulṭān-ı aṣḥāb-ı cinān oldılar. Revānına hezāran hezār raḥmet-i ilāhī irişe. Āmīn.

[Beyt]

Edebālī göçüp dār-ı fenādan
Didi ṣadruma geçsün Molla Ṭursun

Mevlānā Ṭursun Faḳīh

Ve biri daḫı Edebālī ḥażretlerinüñ ḫateni ol kāmil-i mükemmel ve ol 'ālim-i mücmel ü mufaṣṣal Ṭursun Faḳīh ḥażretleridür kim Ḳaramanī'dür. 'İlm-i fıḳh u uṣūli ve ehādīṯ ü tefāsīri merḥūm Edebālī'den taḥṣīl itmişlerdür. Anlardan ṣoñra ṣadr-ı fetvāda oturup müdebbir-i umūr-ı salṭanat ve müderris-i 'ulūm-ı şerī'at oldılar. Bunlar daḫı muḥallil-i müşkilāt ve müstecābü'd-da'vāt idiler.

[Beyt]

Geçüp Ṭursun Faḳı ṣadr-ı cināna
İrüp ḳurba ulaşdı 'āşıḳāna

Raḥimehu'llāh.

Mevlānā Ḫaṭṭāb-ı Ḳaraḥiṣārī

Ve biri daḫı Ebu'l-ḳāsım-zāde Ḫaṭṭāb-ı Ḳaraḥiṣārī'dür. 'Ulūmdan ba'żını kendi şehrinde taḥṣīl itdükden ṣoñra bilād-ı Şām'a 'azīmet idüp 'ulemāsından ṣubḥdan şāma dek taḥṣīl-i 'ulūm ve şāmdan ṣubḥa dek tekmīl-i fühūm idüp 'ulūm-ı fıḳh u tefāsīr ü ehādīṯde māhir ve gün gibi aḳrānı **[12b]**mā-beynide ẓāhir oldılar. Ba'dehu «حب الوطن من الإيمان»[1] ḥadīṯi ile 'amel idüp şehrine gelüp Sulṭān 'Oṯmān ḥużūrında a'yān-ı aḳrāndan olup zübde-i insān oldılar. Ḫuṣūṣā 'Ömer-i Nesefī ḥażretlerinüñ *Ḫilāfiyyāt* nām manẓūm kitābını şerḥ

1 Hadîs-i Şerîf, "Vatan sevgisi imandandır." Rivâyet halk dilinde şöhret bulan haberlere dair eserlerde yer almaktadır. Aclûnî bu sözün hadis olarak bir rivâyetine vakıf olamadığını ancak manasının doğru olduğunu belirtir. Aclûnî, *Keşfu'l-hafâ*, thk. Ahdulhumeyd b. Ahmed, el-Mektebetü'l-Asriyye, Beyrut 2000, C. 1, s. 398.

idüp müşkilātını tafṣīl ve mücmelātını tebyīn itdiler. Ve te'līfleri daḫı hicretün yedi yüz on yedi senesinde tekmīl oldı. Ve ṣaḥn-ı fenādan ṣaḥrā-yı beḳāya vaṭan-ı aṣlīlerinde rıḥlet itdiler. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh.*

Şeyḫ Muḫliṣ Baba

Ve daḫı zamāneleri meşāyiḫından biri şeyḫü'l-İslām ve ḥüccetü'l-enām Muḫliṣ Baba'dur. *Raḥimehu'llāh.* Bilād-ı Ḳaraman'da tavaṭṭun idüp Ġāzī 'Oṣmān ile fütūḥātında bile ḥāżır idiler. Ve daḫı sālik-i vāṣıl ve du'āsı maḳbūl ve murādātı ḥāṣıl kimesne idiler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

'Āşıḳ Paşa

Ve biri daḫı şeyḫ-i ehlü'l-īmān 'Āşıḳ Paşa ḥażretleridür *raḥimehu'llāh* kim Şeyḫ Muḫliṣ Baba'nun sülāle-i ṣulbīlerinden bilād-ı Ḳaraman'dan Ḳırşehri dimek ile meşhūr mevżi'de tavaṭṭun eylemişlerdür. 'Ābid ü zāhid ve sālik ü müstecābü'd-da've kimesne idiler. Ḫuṣūṣā Türkī dilinde bir kitāb-ı nefīs te'līf eylemişlerdür kim maḳāmāt-ı ṣūfiyye beyān ider. Āḫir-i kār ten 'āleminden cān-ı Hümā-pervāzı cenāb-ı cānānīye rıḥlet idüp el-ān ḳabr-i şerīfi Ḳırşehri'ndedür. Ziyāretgāhdur.

Beyt

İdüp 'Āşıḳ murāda 'āşıḳāne
Sivāyı itdi 'ışḳ ile beyāna

Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.

Şeyḫ 'Ulvān Çelebi [Elvān Çelebi]

Ve biri daḫı Şeyḫ 'Ulvān Çelebi'dür kim merḥūm 'Āşıḳ Paşa'nuñ ṣulb oğlıdur. Amāsiyye'ye ḳarīb mevżi'-i meşhūrda tavaṭṭun eylemişlerdür ve mezār-ı şerīfi de el-ān ol mevżi'dedür. Ṣāḥib-i kitāb **[13a]** Ṭaşköprī-zāde buyurmışlar kim "Ol mezār-ı mübāreki 'unfuvān-ı şebābumda ziyāret eyledüm." Ḫāṣılı mecẕūb u maḥbūb kimesne idiler. Aḥvāl-i sülūk ve 'ışḳ u ceẕbeye müte'alliḳ manẓūm ebyātı vardur kim her beyti bir kitābdur. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Şeyḫ Ḥasan Dede

Ve biri daḫı şeyḫ-i kāmil ü aḥsen Şeyḫ Ḥasan'dur kim ʿālim ü ʿāmil, müstecābü'd-daʿvāt ve maẓharü'l-kerāmāt ve maʿdenü'l-berekāt ve merkezü'l-ḥālāt ve'l-maḳāmāt idiler. Maḥrūsa-i Burusa'da Dārü's-salṭanat'a ḳarīb mevżiʿden zāviyeleri vardur kim Aḫī Ḥasan Zāviyesi dimek ile meşhūr ve şehr anuñ ile maʿmūrdur. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʿazīz.*

İkinci Ṭabaḳa Orḫan Ġāzī Zamānında Gelen ʻUlemā ve Meşāyiḫı Beyān İder

Sulṭān ʻOṯmān Ġāzī vaḳtā kim şarāb-ı mevti nūş idüp fenā mülkinden beḳā ḳaṣrına rıḥlet itdi ise oġlı Orḫan yirine hicretüñ yedi yüz yigirmi altı senesinde sulṭān oldı.

Mevlānā Dāvūd-ı Ḳayserī

Ol zamānuñ ʻulemāsından biri ʻālim ü ʻāmil, kāmil ü fāżıl Mevlānā Dāvūd-ı Ḳayṣerī'dür kim Ḳaramanī'dür. ʻUlūm-ı ʻArabiyye'yi ve fiḳhı ve tefāsīri bilād-ı meẕkūrede taḥṣīl ü tekmīl eylediler. Ḫuṣūṣā ʻilm-i taṣavvufda ve kelāmda yed-i ʻulyā ṣāḥibleridür. Kemālāt-ı ʻilmiyyesine delālet ider kim İbn Şeyḫ Muḥyī'd-dīn-i ʻArabī ḥażretlerinüñ *Fuṣūṣü'l-ḥikem* nām kitāb-ı şerīfleri kim her kelimesi mevzūn ve her maʻnāsı dürr-i meknūndur. ʻUḳūl-i ʻulemā taḥḳīḳında fātir ve ezhān-ı fuḳahā tedḳīḳında ḳāṣırdur. Bunuñ gibi dürr-i yetīmi elmās-ı ʻaḳl ile delüp **[13b]** silk-i lisāna dizüp sūḳ-ı erbāb-ı ʻirfāna getürdiler. Ḫuṣūṣā dībāce-i ġarrālarında ışṭılāḥāt-ı ṣūfiyye ve işārāt-ı mekniyyeyi kemā-kān ʻıyān ve kendi feżā'il-i şāmilelerini bi'l-ḥāl ve'l-maḳāl beyān eylediler.

Beyt

İdüp Dāvūd-ı Ḳayṣer ḥażret-içün
Beyān-ı müşkilāt-ı Şeyḫ-i Ekber

Anuñ gibi faṣīḥ ü ḫūb u raʻnā
Żiyā-baḫş-ı Ḫudā çün dürr ü gevher

Daḫı cemʻ eyleyüp dürlü fevā'id
Gören şevḳ-ıla dir *Allāhu ekber*

Neṯr: Ḥattā rivāyet olınur kim Sulṭān Orḫan İzniḳ'i riʻāyeten mevlānā-yı meẕkūra virdiler. Āl-i ʻOṯmān'dan evvel medrese bünyād idüp anuñ ile binā-yı şerīʻati ābād iden Orḫan Ġāzī'dür, dirler. Ḥāṣılı şeyḫü'l-İslām Dāvūd-ı Ḳayṣerī ḥażretlerinüñ aḥvāli ve kerāmātı beyāna mümkin degüldür. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʻazīz.*

Mevlānā Tācü'd-dīn el-Kürdī

Biri daḫı ḳıdvetü 'ulemā'i'd-dīn Tācü'd-dīn el-Kürdī'dür. *Raḥimehu'llāh.* 'Ulūm-ı mütedāvileyi vilāyeti fużalāsından Sirācü'd-dīn el-Urmevī nām fāżıldan taḥṣīl itdiler kim ṣāḥib-i meṭāli' ve beyānü'l-ḥikemdür. O daḫı erbāb-ı 'ulemānuñ başları tācı olduḳlarından ötüri Dāvūd-ı Ḳayṣerī ḥażretleri beḳā mülkine rıḥlet itdükden ṣoñra medreseyi Tācü'd-dīn el-Kürdī ḥażretlerine iḥsān itdiler. Anlar daḫı medresede niçe 'ulūm-ı nāfi'ā beyān idüp niçe müsta'idler müderris olup neşr-i 'ilme sebeb oldılar. Ve daḫı Şeyḫ Edebālī ḥażretlerinüñ *raḥimehu'llāh* ciger-gūşelerinden birini tezvīc idüp gūşelerinde tūşelenüp şemerāt-ı dīn ü dünyā ile ārāste ve sa'ādāt-ı ūlā vü uḫrā ile pīrāste **[14a]** oldılar. Merḥūmuñ bir kerīmelerini daḫı Mevlānā Ḫayrü'd-dīn Efendi'ye tezvīc eylemişler idi kim ṣoñra Sulṭān Orḫan'a vezīr oldılar kim laḳabına Ḫayrü'd-dīn Paşa dirler idi. Ve daḫı ṣiḳāt-ı müslimīnden rivāyet olınmış kim Orḫan Ġāzī *raḥmetu'llāhi 'aleyh* Ḥiṣār-ı İzniḳ'üñ fetḥi mücāhedesinde iken küffār-ı ḫāksārdan bir gürūh kefere İslām pādişāhınuñ bir ṭarafından yüriyüp eṭrāfını büridiler. Ḫasāret iḥtimāli oldı ise şāhuñ Lālā Şāhīn nām bir ḫāṣ bendesi var idi. Bu ḫuṣūṣı anuñla meşveret itdükde ol daḫı ġayret ḳılıcını ḳuşanup "Küffār-ı ḫāksārı münhezim ider isem māl-i ġanīmet benüm olsun mı?" didi. Pādişāh daḫı bu ḳavle rāżī olup hemān Lālā Şāhīn cem'-i küffāra 'asker-i İslām ile at ṣalup:

Beyt

Şikāra at ṣalup Şāhīn be-yek-ser
'Adūyı eyledi ḫāke berāber

Neşr: Miḳdār-ı ġamżat-ı 'aynin küffāruñ ḥāli ḫᵛār u zār olup giñ dünyā başlarına ṭar ve ekṣeri ṭu'me-i şemşīr-i ābdār olup baḳıyyetü's-süyūf olanlar tārmār oldılar. Meẕkūr lālā māl-i ġanā'ime ile müstaġraḳ oldı kim sulṭān ḳavline nādim olup Mevlānā Tācü'd-dīn el-Kürdī'den şikārı Şāhīn'üñ elinden aparmasınuñ ḥillinden istiftā eylediler. Anlar daḫı buyurdılar kim: "Eger Lālā 'abd-i ġayr-ı mu'tāḳ ise [1]«العبد وما يملكه كان لمولا»'dur ammā eger mu'taḳ ise ḥarāmdur." didiler. Şāh daḫı şer'a rāżī olup şikārı Şāhīn'e girü

1 "Köle ve varlığı sahibinindir."

iḥsān eylediler. Meẕkūr Lālā daḫı ol māl-i pāk **[14b]** ile maḫrūsa-i Burusa'da bir medrese ve Kirmastı'da bir köpri ve bir zāviye bünyād idüp ẕikr-i bi'l-ḫayrları dillerde yād oldı. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Mevlānā 'Alā'ü'd-dīn [Alā'ü'd-dīn el-Esvedī]

Ve biri sirācü'l-İslām ve'l-müslimīn Mevlānā 'Alā'ü'd-dīn el-Esvedī'dür kim uṣūlde *Muġnī* nām kitābı ve fürū'da *Viḳāye*'yi şerḥ eylemişlerdür. Ḫalḳ dilinde anlara "Ḳara Ḫᵛāce" dirler. Bu deñlü taḥṣīlden ṣoñra diyār-ı 'Acem'e varup 'ulemāsından cemī'-i 'ulūmı tekmīl ve mertebe-i *nūrun 'alā-nūr*ı[1] taḥṣīl idüp girü Rūm'a 'avdet itdüklerinde Sulṭān Orḫan tamām iḥsān idüp Tācü'd-dīn el-Kürdī *raḥimehu'llāh* vefāt itdükde medrese-i mevlānā-yı meẕkūra buyurdılar. Rivāyet olınur kim anda müderris iken *Viḳāye*'yi şerḥ eylemişler. Be-ġāyet ulu şerḥdür. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar: "Faḳīr iki cildde mektūb gördüm ve niçe müddet müṭāla'a idüp müstefīd gördüm ve daḫı ba'żı ululardan istimā' olındı kim Şemsü'd-dīn el-Fenārī ḥażretleri anlardan taḥṣīl-i 'ulūm u kemālāt itdiler." Lākin mā-beynlerinde muḫāṣama vü mücādele vāḳi' olduġından ötüri terk eylediler. Ṣoñra diyār-ı Ḳaraman'dan Mevlānā Cemālü'd-dīn el-Aḳsarāyī ḥażretlerine varup anlardan şuġl eylediler.

Beyt

'Alā'ü'd-dīn Esved ḳara ḫāke
Girüp ḳabr oldı añа cāy-ı süknā

Ḫudā'dan rūḥına raḥmetler irsün
Enīsin ḥūri itsün Ḫaḳ te'ālā

Mevlānā Candarlu Ḳara Ḫalīl

Ve biri daḫı imām-ı ḫalīl ve hümām-ı celīl Mevlānā Candarlu Ḳara Ḫalīl'dür kim Mevlānā 'Alā'ü'd-dīn el-Esved ḥażretlerinüñ telāmīẕlerinden ve bāġ-ı ma'rifeti **[15a]** 'inebinüñ nebīẕlerindendür. Āl-i 'Oṣmān ḳāḍī-'askerlerinüñ aḳdemi ve ekremidür.

1 *Kur'ân-ı Kerîm, Nûr Sûresi*, 24/35, "… nur üstüne nur …"

Maṭlab

Sebebi budur kim bir gün Orḫan ḥażretleri ʿAlā'ü'd-dīn el-Esved ḫıdmetlerini ziyārete geldiler. Gördiler kim mevlānā-yı mezbūr namāz ḳılup şāgirdleri iḳtidā itmişler. Şāh tevaḳḳuf eylediler. Vaḳtā kim emr-i ṣalāt tamām oldı ise pādişāh içerü girüp muṣāfaḥa idüp buyurdılar kim "Mevlānā! Umūr-ı salṭanatdan şerʿ-i şerīfe müteʿalliḳ aḥvāl çoḳ vāḳiʿ olur. Ḫuṣūṣā seferlerde sizi her zamānda taẕyīḳ itmenüñ maʿnīsi yoḳdur. Şāgirdleriñüzden birini iḥsān idüñüz tā kim sefere bilece alup giderüz." didiler. Mevlānā daḫı [1]«نعم الخليل خليل» diyüp Mevlānā Ḳara Ḫalīl'i taʿyīn idüp buyurdılar kim "Ḳaraca ḳurıca ṣanmañuz baḥr-i esved ve mesā'il istinbāṭında ecveddür." didiler. Sulṭān mevlānāyı alup sefere gidüp ḳāḍī-ʿasker naṣb eylediler. Ḫalīl Paşa merḥūm Orḫan'uñ ve Sulṭān Meḥemmed'üñ *ḳaddesehumu'llāh* vezīri olmışlardur. Ammā bir rivāyetde ʿOṯmān evāḫirinde Bilecik ḳāḍīsi olup baʿdehu Orḫan İzniḳ'i feṯḥ itdükde ḳāḍī naṣb idüp ṣoñra Burusa'ya ḳāḍī oldılar. Vaḳtā kim Sulṭān Murād-ı ber-murād salṭanata ḥākim olup ʿadl ü dād ile memālik-i İslām'ı ābād itdiler ise mevlānā-yı mezbūrı ḳāḍī-ʿasker idindiler. Ṣoñra vezīr olup laḳab-ı şerīfleri Ḫayrü'd-dīn Paşa'dur *raḥimehu'llāh* ʿāḳil ü kāmil kimesne olup müdebbir-i İslām ve mübeşşir-i enām oldılar ve daḫı merḥūm Edebālī ḥażretlerine ḳarābetleri var idi.

Beyt [15b]

Rūḥına raḥmet-i Ḫudā irsün
Rūz-ı maḥşerde cennete girsün

Mevlānā Muḥsin el-Ḳayṣerī

Neṯr: Ve biri daḫı ol ʿulemā serveri ve fużalā mihteri Mevlānā Muḥsin el-Ḳayṣerī'dür. ʿİlmi Mecdü'd-dīn-i Ḳayṣerī ḥażretlerinden taḥṣīl itdiler. ʿUlūm-ı şerʿiyyede ve fünūn-ı edebiyyede bī-naẓīr iken Şām-ı şerīfe varup ʿulemāsından eḫādīṯ ü tefāsīrüñ ḥaḳā'iḳını tedḳīḳ ve deḳā'iḳını taḥḳīḳ idüp *nūrun ʿalā-nūr* oldılar. Ḫuṣūṣā ʿilm-i fiḳhda manẓūm bir kitāb teʾlīf eylediler kim her beytinde biñ saḥbān ḥayrān ve bir manẓūm ferā'iż daḫı taṣnīf eylediler kim her secʿinde fuṣaḥā-yı devrān ser-gerdān olurlar. Baʿdehu

1 "Halil, ne güzel dosttur!"

ferā'izlerini şerḥ eylediler tā kim müşkilātı ḳābil-i tefhīm ola ve daḫı 'ilm-i 'arūżda Şeyḫ-i Endülüs *raḥimehu'llāh* te'līf eyledügi risāle-i muġlaḳanuñ esrārını taḥḳīḳ idüp bir şerḥ-i daḳīḳ taṣnīf eylediler. Āḫir girü şehrinde vefāt itdiler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Geyiklü Baba

Ve daḫı ol zamānuñ meşāyiḫından biri merḥūm u maġfūr Geyiklü Baba'dur kim ismi meşhūr degüldür. Ammā vech-i tesmiye geyige bindüginden ötüridür, dimişler. Mecẕūb kimesne idi. Daġ geyikleri götüri kendülere musaḫḫar olmış idi. Diledügine binüp diledügini yedek var iderler idi. Vilādetleri Ḫoy nām ḳaṣaba kim 'Acem vilāyetinden Tebrīz'e ḳarīb mevżi'dür, anda vāḳi' olmışdur ṣoñra bilād-ı Rūm'a gelüp Sulṭān Orḫan ile Burusa fetḥinde bile idiler. Ḥattā merkebleri geyik idi, dimişler. Vaḳtā kim Burusa fetḥ oldı ise ḳurbinde bir gūşe iḫtiyār idüp ḳarār itdiler. Vefātları daḫı anda vāḳi' olup ḳabr-i şerīflerini Sulṭān Orḫan iḥyā eylediler. El-ān ziyāretgāhdur. **[16a]**

Beyt

Geyiklü Baba kim dervīş idi ol
Fenāda bulmış idi Ḥaḳḳ'a bir yol

Musaḫḫar olduġıyçün cümle ḥayvān
Gezerlerdi geyikler ṣaġ ile ṣol

Maṭlab

Neşr: Ḥattā ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar: Ḳabrini ziyāret itdükde faḳīre tamām üns ḥāṣıl olup fevā'id-i cedīde ḥāṣıl itdüm. Ve daḫı türbe-i şerīfleri yanında bir ḳabr gördüm. Türbedārından su'āl itdükde "Emīr-i Germiyān evlādından bir kimesnedür kim terk-i emāret idüp şeyḫüñ ḫıdmetini iḫtiyār idüp aḫyārdan olmışlar." diyü cevāb virdi. Şeyḫüñ eḥibbāsından biri daḫı ümerā-yı 'Oṡmān'dan "Ṭurġud Alp" dimek ile meşhūr bir emīrdür kim pīrligi 'āleminde mā-sivādan 'uzlet idüp şeyḫe ḳarīb mevżi'de sākin olup şeref-i ṣoḥbet-i şeyḫ ile müşerref ü muġtenem olup baḳıyye-i 'ömrlerini ḫıdmetlerinde geçürdiler. Şimdi ol mekāna Ṭurġudili dirler. Ve daḫı

Sulṭān Orḫan kendülere kemāl-i maḥabbetlerinden İnegöl'i nevāḥīsi ile iḥsān itdiler, ḳabūl itmediler. Sulṭān tekrār ibrām itdükde fuḳarāsına iḫtiṭāb ya'nī odunluḳdan ötüri bir miḳdār ḳorı iḫtiyār eylediler ve daḫı buyurdılar: "Mülk ü māl beglere lāzımdur. Mevlā'ya göñül virenler iki cihānı terk iderler ve cenāb-ı cemāle giderler." ve şeyḫ ḥażretlerinüñ eḥibbāsından ba'żılar ḥażret-i şeyḫe "Pīrüñüz kimdür, ma'nā çerāġını kimüñ şem'asından yaḳduñuz?" didiler. Şeyḫ daḫı buyurdılar kim "Ebu'l-vefā-yı Baġdādī ṭarīḳından Baba İlyās ḥażretlerinüñ **[16b]** 'irfānı ḫırmeninüñ ḫūşe-çīniyüz." didiler. *Raḥimehu'llāh.*

Maṭlab

Ve daḫı rivāyet olınur kim Orḫan ḥażretleri şeyḫ ḥażretlerinden du'ā iltimās itdiler. Şeyḫ daḫı buyurdılar kim "Biz andan ġāfil degülüz, maḥallinde iderüz." didiler. Ṣoñra mübārek bāġçesinden bir ṣanavber aġacını çıḳarup sulṭāna götürüp Burusa'da olan sarāyuñ ḳapusınuñ içinde dīvāra ḳarīb mevżi'de dikdiler. Vaḳtā kim pādişāha şeyḫüñ bu ḥālini ḫaber virdiler ise mesrūr oldılar. Dıraḫt-ı ṣanavber günden güne neşv ü nemā bulup ḥattā ol dıraḫt-ı mübārek bāḳīdür, dirler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Şeyḫ Ḳaraca Aḥmed

Ve biri daḫı veliyy-i 'ibādu'llāh Ḳaraca Aḥmed ḥażretleridür kim bilād-ı 'Acem'dendür. Vaḳtā kim cenāb-ı Ḥaḳ'dan cāẕibeye yitişdi ise terk-i māl ü cāh idüp ser ü pā-bürehne diyār-ı Rūm'a teveccüh eylediler. Gelüp Aḳḥiṣār'a ḳarīb mevżi'de tavaṭṭun eylediler. Ḳabr-i şerīfleri daḫı el-ān ol mevżi'dedür, ziyāretgāhdur ve ḳabr-i şerīfinde niçe ḫasteler şifā bulup du'ālar maḳbūl olur. Bu ḳıṣṣa beyne'l-enām meşhūrdur.

Şeyḫ Aḫī Evren

Ve biri daḫı ṭabbāḳlaruñ pīri Aḫī Evren ḥażretleridür kim müstecābü'd-da've ve ṣāḥib-i ceẕbe kimesne idiler. Kerāmāt-ı 'āliyesinüñ nihāyeti yoḳdur. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Mūsā Abdāl

Ve biri daḫı zübdetü'r-ricāl merḥūm Mūsā Abdāl ḥażretleridür kim Orḫan ḥażretleri ile Burusa fetḥinde ḥāżır olan abdāldandur. Ḳabr-i şerīfleri daḫı ol arada meşhūrdur.

Maṭlab

Cümle-i kerāmātından biri oldur kim bir pāre āteşi bir pāre penbeye ṣarup Geyiklü Baba'nuñ eḥibbāsından biri ile şeyḫe gönderdi. Vaḳtā kim dervīş penbe ile āteş-pāreyi **[17a]** götürdi ise kim ne āteş penbeyi yaḳar ve ne penbe āteşi söyündürür. Bu ḥāli Geyiklü Baba görüp bir kāse süd gönderdiler. Götüren ta'accüb idüp eyitdi. "Bizde süd çoḳdur, bu ne ḥikmet ola? Abdāl Mūsā buyurdılar kim "Bu süd şeyḫine musaḫḫar olan geyiklerüñ südidür. Ḥayvān kim vaḥşī ola āteş teshīrinden 'asīrdür dimekdür." diyü buyurdılar. *Ḳaddesa'llāhu sırrahumā.*

Abdāl Murād

Ve biri daḫı mecẕūb-ı rāh-ı sedād Abdāl Murād'dur. Bunlar daḫı Burusa cem'iyyetinde bile idiler. El-ān ḳabr-i şerīfleri Burusa'dadur. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Duġlu Baba

Ve biri daḫı merḥūm Duġlu Baba'dur kim Burusa fetḥinde Orḫan merḥūm ile bile olup ol maḥalde ġāzīlere südi āb-ı ṣāfī ile ḫalṭ idüp üleşdürürler idi tā kim ḥarāretleri def' olup tīġ-ı ābdār ile küffār-ı ḫāksārı ḫ'ār [u] zār eyleyeler ve Duġlu Baba dimege daḫı vech-i tesmiye budur. Burusa'ya ḳarīb cebelde mevżi'-i mu'ayyenesi vardur kim müteberrik ü meşhūrdur. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Üçinci Ṭabaḳa Sulṭān Murād Zamānında Gelen ʻUlemā ve Meşāyiḫı Beyān İder

Vaḳtā kim Orḫan ḥażretleri sarāy-ı ʻubūrdan cāy-ı sürūra rıḥlet ve fenā şehrinden beḳā mülkine ʻazīmet eylediler ise erkān-ı salṭanat ve aʻyān-ı memleket yas u mātem idüp baʻdehu bu eleme em ve bu cerāḥata merhem muḥāl idügini bilüp istircāʻ idüp şāhuñ tenini genc-i sālikān gibi zīr-i ḫākde pinhān eylediler. Ṣoñra oġlı Sulṭān Murād'ı serv gibi āzād iken ḳayd-ı salṭanat ile hicret-i nebeviyyenüñ yedi yüz altmış senesinde mübtelā ve memālik-i İslām'a pādişāh **[17b]** eylediler. Anlar daḫı ġayret kemerini der-miyān eyleyüp pādişāh-ı ehl-i īmān olduḳlarını cānlarına minnet ü iḥsān bilüp seyf-i emāreti ḳuşanup ve siper-i ʻadāleti ber-dūş ve cemʻ-i ʻaḳl u ḥiss ü hūş idüp umūr-ı sābıḳa üzerine ṯābit olup ḫıdmet-i salṭanat u ḳażā her ne ise biʼṭ-ṭavʻ veʼr-rıżā şürū eylediler. Ve daḫı bu Sulṭān Murād ol Murād'dur kim elsine-i nāsda "Ġāzī Ḫudāvendigār" dimekle meşhūrdur.

Mevlānā Ḳāḍī Maḥmūd [Ḳoca Efendi]

Zamānesi ʻulemāsından biri ol ḳıdve-i ʻibādü'l-Vedūd, ʻālim ü ʻāmil ü fāżıl u kāmil, Mevlānā Ḳāḍī Maḥmūd'dur kim Sulṭānöñi nām mevżiʻde vücūda geldiler. ʻUlūm-ı ʻArabiyye'yi ve fıḳhı ve eḥādīṯ ü tefsīri zamānesi fużalāsından tekmīl eylediler. Ṣoñra Sulṭān Murād medīne-i Burusa'ya ḳāḍī idüp niçe müddet ḫˇān-ı ʻadli ve bisāṭ-ı şerʻi Burusa'da basṭ idüp herkes müstefīd olup ismleri gibi beyne'l-fużalā maḥmūd oldılar. Ve daḫı eczā-yı şerʻde dilīr olup maḥbūbü'l-enām ve ʻumdetü'l-İslām idiler. Ve ġāyetde pīr olmaġın şöhretleri beyne'l-ḫalḳ "Ḳoca Efendi" dimek ile meşhūr idi. Ḫattā Sulṭān Murād Ḫān-ı merḥūm Germiyānoġlı'nuñ kerīmesini tezvīc itmek istedükde mevlānā-yı meẕkūrı elçilige varan aʻyānuñ serdārı ve cümlesinüñ sālārı eylediler. Ve daḫı merḥūmuñ bir ferzend-i ercmendi var idi ki nām-ı şerīfi Meḥemmed idi. Be-ġāyet ʻālim ü kāmil cüvān idi. Bu deñlü faẓl ile ʻömri bahārı tāzelükde ḫazān olup cenāb-ı āḫirete revān oldı.

Beyt

Merhem-i rāḥat ne aşşı çünki cellād-ı ecel
Çekmedi bir yaradan oḳuñı[1] peykān ḳalmadı **[18a]**

1 Metinde "bir oḳuñı" şeklindedir. Vezin gereği yukarıdaki şekli tercih edilmiştir.

Mevlānā Mūsā Paşa [Ḳāḍī-zāde-i Rūmī]

Vaḳtā kim Pīr Yaʿḳūbvār dāmen-i ṣabr-ı cemīli muḥkem ṭutdı ise ʿināyet-i ḥażret-i Bārī yārī idüp bir püser-i hünerveri daḫı müyesser oldı ki ism-i şerīfi Mūsā Paşa'dur. ʿUlūmdan baʿżısını vaṭanında vālidlerinden taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra diyār-ı ʿAcem fużalāsından kemāl-i faż̀l u belāġatlarını istimāʿ idüp ol cānibe ʿazīmet ḳasdın itdükde hemşīresinden ġayrı kimesne vāḳıf-ı esrār ve ġayrısından ḫaberdār olmamışlardı. Anlar daḫı birāzerlerinüñ kitābları arasına cevāhir esbābından baʿżı nesne ḳodılar tā kim diyār-ı ġurbetde ve maḥall-i żarūretde ḫarclanup taḥṣīlde ıżṭırāb çekmeye:

Beyt

Kişinüñ ḳardeşi pīrāyesidür
Gözi nūrı göñül ser-māyesidür

Oġuldan ḳızdan özgedür birāzer
Ḫuṣūṣā ola başuña berāber

Neṯr: Anlar daḫı Ḫorāsān'a varup meşāyiḫdan taḥṣīl-i ʿirfān itdükden ṣoñra Māverā'ü'n-nehr'e varup ʿulemāsından ʿilmi āb-ı cārīvār şaṭṭ-ı dile revān idüp serdār-ı fużalā-yı ʿArab u ʿAcem ü Rūm ve sālār-ı sālārān-ı ʿulemāyı rüsūm olup "Ḳāḍī-zāde-i Rūmī" laḳabı ile mülaḳḳab oldılar. Ḫattā Semerḳand'a varduḳlarında Şāh Uluġ Beg bin Şāh-ruḫ bin Emīr Timur ahālīsi ile istiḳbāl eyleyüp ikrām-ı tām ve inʿām-ı ʿām itdiler. Ḫuṣūṣā Şāh Uluġ Beg ʿulūm-ı raṣāsiyyeye ṭālib idiler. Maṭlūb eline girüp taḥṣīl idüp mevlānā daḫı ol sebeb ile fenni tamām tekmīl eylediler. Ḫattā hicretüñ sekiz yüz on beşi senesinde ʿilm-i hendeseden *Eşkālü't-teʾsīs* nām kitābı şerḥ itdiler ve hicretüñ **[18b]** sekiz yüz on dördi senesinde heyʾetden *Çaġmīnī* nām kitābı şerḥ eylediler. Ḫuṣūṣā dībāce-i ġarrāsında terk-i beled ve iḳāmet-i Semerḳand itdüginüñ iʿtizārını kelimāt-ı ābdār ile beyān itdiler. Cümle-i kelimātlarından biri oldur kim buyurmışlar:

ʿArabī

و لا عيب فيهم غيران ضيوفهم
تلام بنسيان الاحبة والوطن

yaʿnī:

Beyt

Semerḳand ehlinüñ hīç ʿaybı yoḳdur līki mihmānı
Eḳārīb hem vaṭan terk itmek ile pür-melāmetdür

Neṣr: Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar: "İki şerḥi kim baḥreyn-i ʿummāneyndür, vālid-i merḥūmdan oḳudum. Anlar daḫı māderleri birāẕeri Meḥemmed en-Niksārī'den oḳudılar. Anlar daḫı Mevlānā Fetḥu'llāh-ı Şirvānī'den taḥṣīl itdiler. Anlar daḫı Mevlānā Şāriḥ'den tekmīl itdiler. Anlar daḫı Seyyid Şerīf ḥażretlerinden tekmīl itmek istediler, lākin mā-beynlerinde muvāfaḳat ḥāṣıl olmayup aralarında müfāraḳat vāḳiʿ oldı." Ḥattā Seyyid Şerīf ḥażretleri buyurmışlar: "Rūmī bize riyāżiyyātda bi'ẕ-ẕāt ġālib oldı." ve Ḳāḍī-zāde daḫı buyurmışlar: "Seyyid'den riyāżiyyātda istifāde idemedük noḳṣān-ı kemālden ötüri ṣakde Seyyid'üñ *Şerḥ-i Mevāḳıf* nām kitābına müṭālaʿa idüp ekṣer-i taṣarrufātını red ve iʿtirāżātı ṭarīḳını sedd idüp her maḥall-i merdūdenüñ üzerine ḳalem-i sürḫ ile birer ḥalḳa idüp işāret itdiler. Ḥattā ʿulemā-yı ʿAcem ṭullābı anuñ ile imtiḥān idüp ḳuvvet-i fikriyyelerini tecrübe iderler idi. Ḥāṣılı Ḳāḍī-zāde mevālī-i Semerḳand mā-beyninde mümtāz oldılar. Ḥattā Semerḳand'da çār-gūşe bir medrese-i ġarrā var idi kim her gūşesi bir medrese, her medresede bir ders-ḫāne ve her birinüñ bir müderrisi var idi. Ammā cümlesinüñ bir mevla'l-mevālīsi **[19a]** var idi kim re'īsdi. Vaḳtā kim Ḳāḍī-zāde-i Rūmī Semerḳand fużalāsına min-külli'l-vücūh ġālib ve ʿulemāsı feżā'il-i şāmilelerini bi'l-iḫlāṣ ṭālib oldılar ise ḫıdmet-i riyāseti anlara iḥsān idüp şeyḫ-i ehlü'l-īmān oldılar ve ḳāʿideleri daḫı oldı kim işbu dört müderris kim mevla'l-mevālī ḫıdmetlerinde şeb-çerāġ-ı ʿilm dererler. Ders-ḫāne-i aʿlālarında cemʿ olup müşāhedelerini farż ve müṭālaʿalarını ʿarż iderler idi. Kāmilini riʿāyet ve nāḳışını taʿlīm itmek ile ḥimāyet ve iḫlāṣına ʿināyet iderler idi. Gāh olur idi kim Uluġ Beg meclislerinde bilece ḥāżır ve baḥṣlerine nāẓır olurlar idi." İttifāḳan müderrislerden birini Şāh Uluġ Beg bir cürmden ötüri ʿazl eylediler. Mevla'l-mevālī ḥażretleri bī-ḫużūr olup ḳalb-i şerīflerine fütūr irişüp iclāsa ḥāżır olmadılar. Şāh böyle taṣavvur itdiler kim cism-i laṭīflerine bir ʿārıża vāḳiʿ olmışdur. Vaḳtā kim dīdārı bir müddet ʿazīz itdiler ise şāh saʿādet-ḫānelerine ziyārete gelüp ʿadem-i ḫużūrlarınuñ sebebinden suʾāl itdiler. Anlar daḫı buyurdılar kim

"İy şāh-ı cihān-penāh! Bu faḳīr āstāne-i meşāyiḫda niçe müddet sākin olup esrārlarından bir miḳdār bu kemīneye sirāyet itmişdür. Anlar daḫı bize vaṣıyyet itmişlerdür kim bir manṣıba kim erbāb-ı dünyā muḫteliṭ olsa ḳabūlüñüz olmasun. Zīrā minneti mevlādan bilüp mā-sivā minnetinden berī olmayanlar rāh-ı 'ubūdiyyetde defīne-i tevḥīde vāṣıl olmazlar ve daḫı bir manṣıbuñ kim 'azli vü naṣbı ümerā elinden ola, ol manṣıb erbāb-ı ṭarīḳ ḳatında ḥarāma ḳarībdür." didiler. **[19b]**

Beyt

Olanlar āşnā-yı 'ilm ü 'irfān
Denī dünyāya raġbet eylemezler

Geçerler şöhretinden mā-sivānuñ
Ahālīsiyle ṣoḥbet eylemezler

Çekerler bār-ı faḳrı ḫˇāh u nā-ḫˇāh
Emīr ü şāha minnet eylemezler

Bilenler cümleyi Ḥaḳ'dan cihāna
Teveccüh ile diḳḳat eylemezler

Bilenler Ḥaḳḳ'ı bir ġayrı ḳapuya
Varup aġyārı şirket eylemezler

Neşr: Şāh, Ḳāḍī-zāde'nüñ tevḥīdine kemāli ile taṣdīḳ idüp i'tizāz-ı tām ve ikrām-ı 'ām ile nevāḫt idüp naṣā'iḥinüñ netā'icini sem'-i ḳabūl ile şināḫt idüp ṭalebelerinüñ ḫāṭırlarını iḥsān ile nevāḫt idüp ve ma'ẕūl olan müderrisi maḳbūl idüp manṣıbını ma'a-ziyādetin iḥsān itdiler ve 'ulemānuñ birini manṣıbından 'azl itmemege 'ahd ü peymān itdiler. Ṣoñra şāh raṣad-ı ḳudemāda ḫalel fehm itdüklerinden ötüri Semerḳand'da bir maḥall-i mekān ḥāżır ḳılup evvelā Ġıyāṡü'd-dīn Cemşīd'e teklīf itdiler. Anlar eglenmeyüp cenāb-ı mevlāya revāne oldılar. Ṣoñra Mevlānā Ḳāḍī-zāde-i Rūmī ḥażretlerine iḳdām itdiler. Anlar daḫı itmāmından evvel vefāt idüp tamāmı 'Alī bin Meḥemmed el-Ḳuşcı'ya müyesser oldı. Tafṣīli tercemesinde beyān olınsa gerekdür inşā'a'llāh. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Mevlānā Meḥemmed bin Meḥemmed el-Aḳsarāyī
[Cemālü'd-dīn-i Aḳsarāyī]

Ve anlardan biri daḫı şeyḫü'l-aʿẓam ve mevlānā-yı muʿaẓẓam zamānesi fużalāsınuñ bedr ayı Mevlānā Cemālü'd-dīn Meḥemmed bin Meḥemmed el-Aḳsarāyī ḥażretleridür kim ʿālim ü kāmil ü ʿāmil, taḳī vü naḳī vü saḫī kimesne idiler. ʿUlūm-ı ʿArabiyye'ye māhir **[20a]** ve mesā'il-i şerʿiyyeyi vü edebiyyeyi müstaḥżır, zamānesi fużalāsınuñ pīşvāsı ve ümerāsınuñ muḳtedāsı idiler. Ḥuṣūṣā *Keşşāf* gibi kitāb-ı muġlaḳıyyeye ḥāşiye yazup ʿAllāme'nüñ tedḳīḳātını tafṣīl ve taḥḳīḳātını tekmīl ve ḫilāfiyyātını red ve iʿtirāżātını bi'l-ʿaḳl ve'n-naḳl sedd itmişlerdür ve daḫı *Īżāḥ-ı Maʿānī*'yi ve ʿilm-i ṭıbda *Mūcez* nām kitābı daḫı şerḥ itmişlerdür kim maḳbūl-i ʿulemādur ve daḫı merd-i lebīb ü ḥasīb kimesne idiler. Ḥattā rivāyet olınur kim İmām Faḫrü'd-dīn er-Rāzī kim tefsīr-i kebīr ṣāḥibidür anlara ḳarābet-i ṣaḥīḥaları daḫı vardur. Erbāb-ı tevārīḫ buyurmışlar kim imām, cedd-i aʿlālarıdur ki zīrā Cemālü'd-dīn Meḥemmed bin Meḥemmed bin Meḥemmed bin el-İmām Faḫrü'd-dīn Muḥammed er-Rāzī ḥażretleridür. *Ravvaḥa'llāhu rūḥahüm.* Ve daḫı Ḳaraman'da Müselsele nām medresede niçe müddet ḫıdmet-i tedrīse ḥākim oldılar. Ḥattā medrese şol müderrise meşrūtdur kim *Ṣıḥāḥ-ı Cevherī* ṣaḥīfe-i ḳalbinde mesṭūr ve fünūn-ı muʿtebere ile maʿmūr ola ve daḫı ṭalebesi üç ṭabaḳa idi. Ednā ṭabaḳası derse gideyorur iken rikābında tekmīl iderler idi. Anlara meşşā'iyyīn dirler idi ve evsaṭ ṭabaḳası revāḳ-ı medresede sākin olurlar idi. Anlara revvāḳıyyūn dirler idi. Ḥükemā-yı müteḳaddimīn ʿādetleri üzerine ve aʿlā ṭabaḳası dāḫil-i medresede sākin olurlar idi. Evvelā meşşā'iyyin müstefīd olurlar idi. Ṣāniyen fereslerinden inüp revvāḳıyyūna ders iderler idi. Ṣālişen ders-ḫāneye girüp dāḫil-i medresede olan ṭāliblere taʿlīm idüp anlar daḫı kelimāt-ı **[20b]** ʿilmiyyelerini tekmīl ü tefhīm iderler idi.

Beyt

ʿAceb ṭavr-ı ġarīb ü ḫūb u raʿnā
Zihī şevket ki virmiş Ḥaḳ teʿālā

ʿAcā'ib mevleviyyet özge tertīb
Güzīde cümlesi erbāb-ı tehẕīb

Mevlānā Fenārī revāḳ-ı medresede sākin olanlardan idiler. Ḥadāṣet-i sinlerinden ötüri rivāyet olınur kim vaḳtā kim Seyyid Şerīf ḥażretleri Cemālü'd-dīn'üñ kemālini istimā' itdiler ise diyār-ı Rūm'a teveccüh eylediler. Tā kim anlaruñ ḫ̬ān-ı ma'rifetlerinden behredār olalar. Vaḳtā kim anlara yaḳın ḳaldılar *ise Īżāḥ-ı Ma'ānī*'ye yazduḳları şerḥi görüp i'tiḳādlarına nev'en 'inād ṭārī olup buyurdılar kim "Īżāḥ vāżıhdur, şerḥe iḥtiyācı yoḳdur." Ḥattā rivāyet olınur kim Seyyid Şerīf vaḳtā kim *Şerḥ-i Īżāḥ*'ı gördiler ise buyurdılar kim "Mevlānā Cemālü'd-dīn ḥażretleri şol ẕübāba beñzer kim laḥm-i baḳar üzerine ḳonmışdur." Ya'nī Seyyid nezāket ile temṯīl iderler kim zīrā mevlānā şerḥinde metni tamām yazup üzerine midād-ı sürḫ ile işāret itmişlerdür. Mā-beynde şerḥ, baḳara ve üstindeki sürḫ ḫaṭ, üstine ḳonmış ẕübābadur, dimekdür. Vaḳtā kim Seyyid'den bu kelām ṣādır oldı ise telāmīzinden ba'żılar mevlānā üstādımuzuñ taḳrīri taḥrīrinden laṭīfdür, didiler. Bu söz ile Seyyid bī-ṣabr u sāmān diyār-ı Ḳaraman'a gelüp mevlānāyı cenāb-ı Raḥmān'a revāne olmış buldılar. Lākin Mevlānā Fenārī ile mülāḳāt idüp kemāl-i muṣāfātlarından Mıṣr'a 'azīmet idüp Şeyḫ Ekmelü'd-dīn ḥażretlerine irüp izdiyād-ı kemāl idüp **[21a]** sābıḳ ḥāllerinden daḫı ziyāde tekmīl ve geçmiş mühimm ü müşkillerini taḥḳīḳ u taḥṣīl eylediler. *Ḳaddesa'llāhu esrārehüm.*

Mevlānā Aḥmed Ḳāḍī-i Erzincān [Ḳāḍī Burhānü'd-dīn]

Ve biri daḫı a'lemü'l-'ulemā'i'd-devrān Mevlānā Burhānü'd-dīn Aḥmed Ḳāḍī-i Erzincān ḥażretleridür kim 'ālim ü 'āḳil ü 'āmil ü fāżıl kimesne idiler. Evvel-i ḥāllerinde Erzincān'a emīr idiler. Ṣoñra emāretden ferāġat idüp semt-i 'ilm ü ma'rifete sālik oldılar. Bir mertebede 'ālim-i zamān oldılar kim *Telvīḥ* gibi muḥkem ü muġlaḳ kitāba *Tercīḥ* nām bir ḥāşiye yazup müşkilātını beyān u tavżīḥ ve mücmelātını 'ıyān u tenḳīḥ eylediler. El-ān 'ulemā-yı ehl-i īmān içinde mu'teberdür. Şeyḫü'l-baḥr ve'l-ber Şihābü'd-dīn bin Ḥacer *Dürerü'l-kāmine* nām kitābında buyurmışlar kim Burhānü'd-dīn ḥażretleri 'ālem-i cüvānīde ḳalīlü'l-faḳāhet idiler. Ṣoñra maḥrusa-i Ḥaleb'e varup taḥṣīl-i 'ilm ü edeb idüp girü bilādına gelüp maḳbūlü'l-enām ve müşārun ileyhi'l-ḫavāṣ ve'l-'avām oldılar.

Beyt

Yigitlik ʿālemi ṭarf-ı cüvānī
Nice fehm eylesün ol her fünūnı

Yigitlik āteşe beñzer ya ṣuya
Yigide pīr olanlar nice uya

Yigitligüñ daḫı mālik miṣāli
Od ile ṣuya beñzer diñle ḥāli

Yigide ʿāḳil olan uymaḳ olmaz
Yanar oda şehā ṣu ḳoymaḳ olmaz

Neşr: Ve daḫı buyurmışlar kim emāretleri zamānı kim hicretüñ yedi yüz seksen ṭoḳuzı senesinde idi. Mıṣr ʿaskeri ile maʿreke ṣaḥrāsında menāzile irüp muḥārebe eylediler. Girü hicretüñ yedi yüz ṭoḳsan ṭoḳuzı senesinde Tatar ile mücādele idüp Tatar'ı segvārī ṣaḥrālara daġıdup münhezim **[21b]** ḳıldılar. Ṣoñra Ḳarayülük bin Ṭurʿalī ile aralarında ḥuṣūmet vāḳiʿ olup Burhānü'd-dīn ḥażretleri beyne'l-maʿreke maḳtūl bulunup cennāta vāṣıl oldılar. Bu ḳıṣṣa hicretüñ sekiz yüz senesinüñ āḫirinde vāḳiʿ oldı. *Ḳaddesa'llāhu [sırrahu].*

el-Ḥācī Bektaş

Ol zamānuñ meşāyiḫından biri Şeyḫ Abdāl ve seyyid-i ehl-i ḥāl el-Ḥācī Bektaş ḥażretleridür *raḍiya'llāh* kim zamānesi ʿurefāsınuñ efḍali ve ekmeli idiler. Çehresinde nūr-ı velāyet dıraḫşān ve behresinden ṭullāb-ı ehl-i īmān cüyān idiler. El-ān ḳabr-i şerīfleri bilād-ı Türkmān'da Ḳırşehri'ndedür, ziyāretgāhdur. Ḥayātlarında müstecābü'd-daʿvāt olduḳları gibi memātlarında daḫı melce'-i erbābü'l-ḥācāt idiler. Ḫuṣūṣā türbeleri ḳurbinde bir zāviye-i bī-hemtāları vardur, bī-naẓīrdür, lākin ol sulṭāna baʿżı melāḥide intisāb daʿvāsını eylediler. Ḥāşā ve kellā Ḥażret-i Ḥācī Bektaş mü'min-i vāṣıl ve Allāh ḳatında her murādı ḥāṣıl, merd-i müteverriʿ ü müteşerriʿ idiler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʿazīz.*

Beyt

ʿAcā'ib pādişehdür Ḥāci Bektaş
Mum olurdı elinde ḳatı biñ daş

Velāyet şehrinüñ şāh-ı güzīni
Velīler maḥfelinüñ hem-nişīni

Şeyḫ Muḥammed el-Küşterī

Neşr: Ve biri daḫı ʿārifler serveri Şeyḫ Muḥammed el-Küşterī ḥażretleridür kim bilād-ı ʿAcem'den Rūm'a hicret eyleyen ʿāşıḳlaruñ evlādındandur ve ṣāḥib-i ceẕbe idiler. Maḥrūsa-i Burusa'da tevellüd eylemişlerdür ve girü anda medfūndur. El-ān ism-i şerīfleri ile maḥalleleri mektūb u meşhūrdur.

Şeyḫ Postīn-pūş

Ve biri daḫı cām-ı maḥabbetu'llāhdan bī-hūş Şeyḫ Postīn-pūş ḥażretleridür kim bunlar daḫı bilād-ı ʿAcem'den diyār-ı Rūm'a gelüp **[22a]** maḥrūsa-i Burusa'da tavaṭṭun eylediler. Beyne'l-enām maḥbūb ve sālik-i mecẕūb idiler. Ṣoñra Yeñişehr'de tavaṭṭun eylediler. El-ān ḳabr-i şerīfleri daḫı Yeñişehr'dedür. Ḥattā Sulṭān Murād berāy-ı maḥabbetlerine bir zāviye bünyād idüp nām-ı şerīflerini anuñ ile yād eylediler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʿazīz.*

Dördinci Ṭabaḳa Sulṭān Ildırım Ḫān Zamānında Gelen ʻUlemā ve Meşāyiḫı Beyān İder

Vaḳtā kim Sulṭān Murād ḫāne-i nā-murādīden cenāb-ı Ḥaḳḳ'a ʻazīmet idüp ve ṣaḥrā-yı mecāzīden feżā-yı ḥaḳīḳīye merdāne rıḥlet itdiler ise serīr-i salṭanata oġlı Sulṭān Bāyezīd hicretüñ yedi yüz ṭoḳsan biri Ramażān'ınuñ dördinci güninde cülūs idüp ḫ̆ān-ı ʻadl ü iḥsānı ile fuḳarā muġtenim olmışlar idi. *Niʻmetu'llāhi ʻaleyh.*

Mevlānā Aḥmed bin Ḥamza bin Meḥemmed el-Fenārī [Mollā Fenārī]

Zamāneleri fużalāsından biri ol ʻālim-i rabbānī ve ʻārif-i sübḥānī Mevlānā Şemsü'd-dīn Aḥmed bin Ḥamza bin Meḥemmed el-Fenārī'dür. Celāl-i Süyūtī *raḥmetu'llāhi ʻaleyh* rūşen taḥrīr ile taḳrīr eylediler kim üstādum ʻAllāme Muḥyi'd-dīn el-Kāfiyeci buyurdılar ki "Ḥażret-i mevlānāya Fenārī didükleri ṣıfat-ı nisbīdür. Fenār ṣanʻatına mensūb olduḳlarından ötüridür." didiler. Ammā ṣāḥib-i kitāb pederlerinden naḳl iderler anlar daḫı buyurmışlar: "Fenārī bir ḳaryenüñ ismidür kim mevlānānuñ vaṭan-ı aṣlīleridür." Merd-i muʻteber İbn Ḥacer ḥażretleri buyurmışlar kim "Şemsü'd-dīn el-Fenārī ḥażretleri şems-i erbābü'l-maʻārif ve ʻālim ü ʻārif idiler. Fünūn-ı keşīreye ḳādir ve miṣli beyne'l-aḳrān nādirdür. Ḥattā ʻilm-i ḳırā'ati bilür, cemīʻ-i ḥālātında ʻadīmü'l-aḳrān ve anlaruñ **[22b]** ile baḫş itmede ʻaṣrı ʻulemāsı ser-gerdān idiler." Vilādetleri hicretüñ yedi yüz elli biri Ṣafer'inde vāḳiʻ oldı. Şemere-i ʻilmi ʻAlā'ü'd-dīn[1] el-Esved kim ẕikr-i sābıḳdur, anlaruñ şecere-i kemālātından taḥṣīl eylediler. Baʻdehu noḳṣanların Alā'ü'd-dīn-i Baṣrī'den tekmīl eylediler. Girü ḳanāʻat bulmayup Mıṣr'a teveccüh eyleyüp Ekmelü'd-dīn ḥażretlerinüñ āṣārından müstefīd olup müfīd oldılar. Baʻdehu Rūm'a gelüp maḥrusa-i Burusa'ya müvellā olup Sulṭān Bāyezīd ḳatında ḳadri mezīd olup müşārun ileyh-i ʻaṣr oldılar. Ḥattā umūr-ı emārete müteʻalliḳ aḥvāli anuñ ile müşāvere iderler idi. Zīrā ḥamīdü'l-ḫiṣāl, cemīlü'l-fiʻāl ve keşīrü'l-fażl ve'l-efḍāl idiler. Ṣoñra ārzū-yı Kaʻbe-i şerīfe idüp şāhından icāzet ṭaleb eylediler. Şāh daḫı icāzet virüp kemāl-i riʻāyet ile ḥacc-ı şerīfe gönderdiler. Vaḳtā kim mülk-i Ḳāhire'ye dāḫil oldılar ise erkān-ı sulṭān ve aʻyān-ı ehl-i īmān istiḳbāl eyleyüp bir cāygāh-ı felek-miṣāle

1 Metinde sehven "'İlmü'd-dīn" olarak yazılmıştır.

ḳondurup ḫāk-i pāylarına envā‘-ı pīş-keşler gönderüp her ne kim esbāb-ı ta‘ẓīm ü iḥtirāmdur müheyyā ḳılup kemā-kān ikrām idüp ṣoñra fużalāsı cem‘ olup fünūn-ı ġāliyeden ve mesā'il-i ‘āliyeden baḥṯler eyleyüp her biri mülzem olup ‘arż-ı ‘ubūdiyyet itdiler. Mevlānā daḫı bunlara envā‘-ı nevāziş-ler eyleyüp teşvīşlerini def‘ içün envā‘-ı ‘avāṭıf ile her birisini nevāḫt eyledi-ler. Bunlar daḫı kendülere vācib olanı yirine ḳoyup bī-iḫtiyār ḫāk-i pāyine sīm ü zer niṯār itdiler. Mevlānānuñ ḫod māl ü menāle ḳaṭ‘ā iḥtiyācları yoḳ idi. Zīrā rivāyet olınur kim **[23a]** ḫıdmetlerinde yüz elli biñ sikke-i ḥasene var idi. Ṣoñra Ka‘be-i müşerrefeye varup aḥkām-ı ḥac her ne ise müyesser olup girü gelüp Ḳuds-i şerīfi ziyāret eylediler. Bu ziyāretleri hicretüñ sekiz yüz yirmi ikisinde vāḳi‘ oldı. Ṣoñra Rūm'a gelüp girü ārzū-yı ḥacc idüp hic-retüñ sekiz yüz otuz üçinde ṭarīḳ-ı Anṭākıyye'den ḥacc idüp girü bilādına gelüp hicretüñ sekiz yüz otuz dördi senesinde şehr-i Receb'de dār-ı ta‘abdan cenāb-ı Rabb'e revāne oldılar. *Raḥmetu'llāhi ‘aleyh.* Rivāyet olınur kim ev-velki ḥaclarından ṣoñra mübārek çeşmlerine ḳażā yitişüp a‘mā olup ṣoñra bi-iẕni'llāh girü baṣīr olup şükren li'llāh girü ḥacca varup gelüp vefāt itdiler, dirler. Merḥūm beyne'l-aḳrān faẓl ile mümtāz idiler. Ḥattā muṣannefāt-ı keṯīreleri vardur kim beyne'l-‘ulemā maḥbūb u maṭlūbdur. Anlardan biri uṣūl-i fıḳhdan *Fuṣūlü'l-bedā'i‘ fī-uṣūli'ş-şerā'i‘* nām kitāb-ı müsteṭāblarıdur kim her varaḳı bād-ı ḫażāndan maḥfūż ve her lafẓı beyne'l-‘ulemā maḳbūl u melfūżdur. Eyle kitābdur kim *Menār*'uñ envārını cāmi‘ ve *Pezdevī*'nüñ esrārı anda müctemi‘dür ve İmām Rāzī ḥażretlerinüñ maḥṣūlini derc ve İbn Hācib'üñ taṣarrufātını cem‘ idüp naḳd-i ‘ömri ḫarc eylemişlerdür. Ri-vāyet olınur kim üç yılda itmāmı bi'l-iḳdām müyesser olmış ve daḫı *Sū-re-i Fātiḥa*'yı tefsīr eylediler ve bir risāle daḫı te'līf eylemişlerdür kim yüz fünūnı cāmi‘dür kim nāmı *Unmūzecü'l-‘ulūm*'dur. Ṣāḥib-i kitāb buyur-mışlar kim "Ba‘żı ṣiḳātdan mesmū‘umdur ki *Unmūzecü'l-‘ulūm* nām kitā-bı ferzend-i dil-pesendleri Meḥemmed Şāh nāmına te'līf **[23b]** eylediler." ve daḫı ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar: "Mevlānānuñ yigirmi ḳıṭ‘a manẓūm bir risāle-i nefīselerini gördüm kim her ḳıṭ‘a bir fenni beyān ider, lākin her fenni luġaz ile beyān ve esāmīsini zīr-i elfāẓda dür gibi pinhān eylemişler. Ba‘dehu ferzendleri Meḥemmed Şāh daḫı her ḳıṭ‘ayı şerḥ idüp her ḳıṭ‘aya taḥtında bir ḳıṭ‘a daḫı naẓīre beyān eylemişler. Eyle muġlaḳdur kim zamāne

fużalāsı istiḫrācında ḫayrān u ser-gerdāndur. Ve daḫı mevlānā-yı meẕkūr ʻilm-i mīzāndan *Risāle-i Eṣīriyye*'yi terāzū-yı ʻaḳl birle vezn idüp ṣıḳletini bi'l-ʻaḳl defʻ, noḳṣānını refʻ eylemişlerdür ve dībācesinde yevm-i ḳaṣīrüñ ṣabāḫından ibtidā ve mesāsında intihā buldı." diyü buyurmışlar. Zihī ḳudret ve zihī kerāmet. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʻazīz.*[1] Ve daḫı *Ferā'iż*'i şerḥ eyleyüp esrārını tebyīn[2] ve aḥkāmını ṣuver-i mesā'il ile taʻyīn eylediler. Ve daḫı Seyyid Şerīf'üñ *Şerḥ-i Mevāḳıf*'ına[3] vāḳıf oldılar ise bir ḥāşiye beyān eylediler kim Seyyid'üñ taʻlīḳātını tebyīn ve tedḳīḳātını taʻyīn eylediler. Ve daḫı niçe te'līfleri vefātlarında müsevvede bulunup bād-ı dehr her ṭarafa perākende itmek ile żāyiʻ olmışdur. Ve daḫı pederleri merḥūm Mevlānā Ḥamza, Şeyḫ Ṣadrü'd-dīn el-Ḳonevī ḥażretlerinüñ telāmīzlerindendür. Ḥattā şeyḫüñ *Miftāḥu'l-ġayb* nām kitāblarını şeyḫden ḳırā'at eylemişlerdür." diyü rivāyet olınur. Ṣoñra mevlānā ol *Miftāḥ*'ı ferzendlerine daḫı taʻlīm idüp ve envārını tefhīm itdürmişlerdür. Vaḳtā kim mevlānānuñ şems-i ʻömri kemāle irişdi ise *Miftāḥu'l-ġayb*'ı şerḥ-i laṭīf ile şerḥ **[24a]** eylediler kim aḥvāl-i ṣūfiyyeyi cāmiʻ ve her kelimesinde fürūġ-ı żiyā-yı nūriyyeyi lāmiʻdür:

Beyt

ʻAceb miftāḥdur Miftāḥ-ı Ġaybī
Hemān muġlaḳlıġıdur özge ʻaybı

Neşr: Ve daḫı ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Pederümden istimāʻ eyledüm. Anlar daḫı ceddimüzden rivāyet idüp buyurmışlar kim mevlānā maḥrūsa-i Burusa'da Manastır Medresesi'nde hem müderris ve hem şehr ḳāḍīsi ve müftīsi olup muʻazzez ü muḥterem kimesne idiler. Ḥattā ḳaçan Cumʻa güninde cāmiʻe çıḳmışlar idi. Kemāl-i şevketlerinden ötüri ṭuruḳ-ı şehr ḫalā'iḳdan memlū olur idi ve daḫı ḫuddāmı ricālden çoḳ idi." dirler. Ḥattā Mevlānā Ḫaṭīb-zāde Sulṭān Meḥemmed merḥūma buyurmışlar kim "Mevlānā Fenārī'nüñ taṣnīfātınuñ muġlaḳı *Fuṣūlü'l-bedā'i*ʿ'dür. Faḳīr anı ednā vaḳtinde külliyen izʻān iderüm. Anlaruñ ḫod öñince sā'ir ġılmāndan māʻadā on iki mülebbes ġılmān yürür idi ve ḫānesinde ḳırḳ mülebbese cāriyeleri var idi ve maṭbaḫında envāʻ-ı eṭʻime bişüp yinür idi.

1 "Allah onun sırrını kutlu kılsın."
2 Metinde "tebeyyün"
3 Metinde "Şerḥ-i Muvāfıḳ'ına"

Bu faḳīrüñ ednā ḥāli vardur." didiler. Ḥikāyet olınur kim mevlānā bu deñlü celālet ile mübārek egnine ʿabā giyüp ve mübārek başına ʿimāme-i ṣaġīre ṣarınurlar idi ve daḫı ḳazzāzlıḳ ṣanʿatın bilmegin mütālaʿa itmedügi zamānda ḳazzāzlıḳ işleyüp anuñ aḳçası ile geçinürler idi ve saʿādet-ḫāneleri daḫı medrese ile ḳaṣr-ı sulṭān mā-beyninde **[24b]** idiler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʿazīz.* Ve daḫı erbāb-ı kerāmātdan olduḳlarından māʿadā aṣḥāb-ı ḫayrātdan idiler. Zīrā maḥrūsa-i Burusa'da bir cāmiʿ-i ġarrāları vardur kim her derīçesi bir maḳām-ı meserret ve her gūşesi bir ṣaḥn-ı cennetdür ve bir medrese-i raʿnāları daḫı vardur kim her hücresi bir ravża-i raʿnā, şuġl-i ʿilm ile maʿmūr u müheyyādur ve el-ān merḳad-i şerīfleri daḫı cāmiʿ-i şerīfleri ḳuddāmında vāḳiʿ olmışdur ve daḫı eyle merkez-i faẓl u aṭnāb ve mehbıṭ-ı ulü'l-elbābdur kim vefātlarından ṣoñra biñ mücelled kitābları ḳaldı, dirler.

Maṭlab

Ve eyle müteşerriʿ kimesne idiler kim Sulṭān Bāyezīd Ḫān bir ḳażiyyeden ötüri bendelerinden birine şehādet itdiler. Mevlānā daḫı "Pādişāh tārikü'l-cemāʿatdur, ehl-i bidʿat olur, mübtediʿüñ şehādetini ḳabūl itmek ṣāḥib-i fetvā olanlara lāyıḳ degüldür." didiler. Hemān pādişāh emr eyledi, ḳaṣrına ḳarīb bir cāmiʿ-i dil-firīb bünyād ve cemāʿat ile namāz ḳılmaġa nefs-i şerīflerini muʿtād itdiler. Ṣoñra mevlānānuñ şāh ile mā-beynlerinde ḫilāf vāḳiʿ olup manṣıblarını terk idüp Ḳaramanoġlı ḫıdmetine rıḥlet itdiler. Vaḳtā kim Ḳaramanoġlı'na vāṣıl oldılar ise tamām-ı riʿāyet ḳarīn olup her gün biñ aḳça taʿyīn ve elli aḳça daḫı ṭalebesi içün müteʿayyin olup muʿazzez ü mükerrem olup hemān şuġle mübāşeret eylediler. Mevlānā Ṣarı Yaʿḳūb ve Ḳara Yaʿḳūb ile muṣāḥabet-i ʿilmiyye idüp ikisini daḫı envāʿ-ı fevāʾid ve **[25a]** mevāʾid-i ʿilmlerinden behremend itdiler. Ḫattā mevlānā faḫr idüp buyurdılar idi kim "Bi-ḥamdi'llāh iki Yaʿḳūbımuz vardur kim her birisi zamānede maḳbūl ü merġūblardur." Hem eyle idiler. El-ān bel ilā-āḫiri'd-devrān beyne ehli'l-ʿilm ve'l-ʿirfān envāʿ-ı kemālātları dillerde dāstān olmışdur. Ṣoñra Sulṭān Bāyezīd Ḫān mevlānānuñ gitdügine peşīmān olup İbn Ḳaraman'a ādem gönderüp mevlānāyı ṭaleb eylediler. Ṣāḥib-i Ḳaraman daḫı pādişāha riʿāyeten mevlānāyı geregi gibi iʿzāz u iḥtirām ile cānib-i şāha

revān eylediler. Gelüp girü niçe müddet şāh ile ṣoḥbet eylediler ve daḫı rivāyet olınur: Mevlānā āḫir-i ʿömrlerinde Şeyḫ Ḥamīd ḥażretleri ile muvāfaḳat idüp şeyḫüñ enfās-ı ḳudsiyyelerinden niçe müddet teʾsīr-peẕīr olup aḥvāl-i ṣūfiyyeye ḫabīr olup meydān-ı mücāhedenüñ dilīri ve zamānesi meşāyiḫınuñ bī-naẓīri oldılar.

Beyt

ʿAmel ger olsa ʿilm ile mülemmaʿ
ʿAsel revġanla cemʿ olmışa beñzer

Dilerseñ ehl-i ʿilmi ṣayd idersin
Emek ṣarf eyleyüp vir aña biñ zer

Neṣr: Ḥattā Şeyḫ Zeynü'd-dīn el-Ḥāfī ḥażretlerinüñ ḫalīfelerinden Şeyḫ ʿAbdü'l-laṭīf bin Ġānim el-Maḳdisī ḥażretlerine mektūb gönderüp ʿArabī bir ḳaṣīde-i ʿaṣīde irsāl eylediler. Anlar daḫı kemāl-i ḳabūl ile ḳabūl idüp muḳābele mürāsele ihdā idüp şarṭ-ı maḥabbet her ne ise edā idüp mevlānāya duʿālar itdiler. Bu faḳīr taṭvīlden ictināb idüp nāmelerini beyān itmedük.

Maṭlab

Ve daḫı mevlānānuñ **[25b]** cümle-i āṣārından biri oldur kim zamānelerine gelince ṭalebenüñ taʿṭīli se-şenbe ile āẕīne güni idi. Vaḳtā kim ṭalebe ʿAllāme Taftāzānīʾye tamām raġbet idüp ve nüsḫa-i Taftāzānī münteşir oldı ise kitābet itmek içün dü-şenbe güninüñ taʿṭīlini daḫı maʿḳūl gördiler.

Maṭlab

Ve daḫı cümle-i kerāmetlerinden biri oldur kim mevlānānuñ zamānesinde Ḥācī ʿİvaż Paşa nām Sulṭān Bāyezīdʾüñ bir vezīr-i bed-tedbīri var idi kim mevlānāyı sevmez idi. Mevlānā daḫı aʿmā olmış idi. Vezīr dāʾimā dir idi kim "Şeyḫ aʿmā vefāt itse daḫı namāzını ben ḳılsam." Mevlānā işidüp buyurdılar kim "Vezīr cāhildür, meyyit namāzını ḳılmaḳ bilmez. Ammā Allāh sübḥānehu ve teʿālā ḳādir-i muṭlaḳdur, ben bendesine girü gözlerümi iḥsān eyleyüp vezīr daḫı vefāt idüp ben daḫı anuñ namāzını ḳılsam." dimiş. Fi'l-ḥaḳīḳa hikmet Allāhʾuñdur. Şāh-ı İslām vezīr-i bī-emānuñ gözlerine āhenīn mīl çeküp aʿmā eylemegin vefāt idüp namāzını mevlānā ḳıldılar:

Beyt

Kişi yavuz ṣanursa ḳardeşine
Geliser ṣanusı āḫir başına

Neşr: Ve daḫı mevlānānuñ gözleri aʿmā olmaġa sebeb budur kim vaḳtā kim üstādları ʿAlā'ü'd-dīn-i Esved vefāt itdiler ise "Lüḥūm-ı ʿulemāyı yir yimez, diyü ḥadīṯ-i şerīf vardur, göreyüm üstādımuñ ḥāli nicedür." diyü bir müddetden ṣoñra ḳabr-i şerīfini nebş itdürüp gördiler kim kemā-kān nice ḳodılar ise eyledür. "Ḥadīṯ-i şerīfe iʿtimād itmedüñüz ki" diyü hemān **[26a]** hāṭifden bir nidā geldi ve eglenmeyüp mübārek gözleri aʿmā oldı.

Maṭlab

Ve daḫı erbāb-ı tevārīḫ celī-edā ile beyān itmişlerdür kim mevlānā ile *Tārīḫ-i İskenderī* naẓm iden Mevlānā Aḥmedī ve ṭıbda *Şifā*'yı teʾlīf iden Ḥācī Paşa, Şeyḫ Ekmelü'd-dīn ḥażretlerinüñ ḫıdmetlerinde şerīk olup şeyḫüñ pederleri evliyā'u'llāhdan idiler. Bunları görüp buyurdılar kim "Mevlānā Aḥmedī siz ʿömrüñüzi şiʿrde żāyiʿ eyleseñüz gerekdür." ve Ḥācī Paşa'ya daḫı buyurdılar kim "Siz daḫı ʿilm-i ṭıbda żāyiʿ olduñuz." ṣoñra mevlānāya buyurdılar "Siz dünyā vü āḫiret saʿādetini cemʿ ve bezm-i ʿilme şemʿ olsañuz gerekdür." hem eyle vāḳiʿ oldılar. *Ḳaddesa'llāhu sırrahumü'l-ʿazīz.*

Mevlānā Meḥemmed bin Meḥemmed el-Kerderī [İbnü'l-bezzāzī]

Ve biri daḫı ʿilm meydānınuñ serveri, ḥāfıẓü'd-dīn Meḥemmed bin Meḥemmed el-Kerderī ḥażretleridür kim "İbnü'l-bezzāzī" dimek ile meşhūrdur. Ḫuṣūṣā kim fetāvādan bir nefīs kitābları vardur kim *"Fetāvā-yı Bezzāzī"* dimek ile meşhūr ve fetvā anuñ ile maʿmūrdur. Ve daḫı İmāmü'l-aʿẓam'uñ menāḳıbında bir kitāb-ı muḥterem cemʿ itmişlerdür kim her ṣaḥīfesi bütün dünyā deger, zīrā menāḳıb-ı ġāliye ve meṭālib-i ʿāliye beyān ider. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar "Ol kitābı evvelinden āḫirine dek müṭālaʿa eyleyüp fevā'id-i mütenevviʿası ile müstefīd oldum ve daḫı vilāyet-i Rūm'a geldüklerinde Mevlānā Fenārī ile baḫṣ idüp mevlānāya fürūʿda ġālib ve uṣūlde maġlūb oldılar. Āḫir [1]«تسا و یا تساقطا» diyüp girü aralarında ülfetler vāḳiʿ oldı.

1 "Eşit oldular, birbirlerini dengeledilir."

Beyt [26b]

İki ʿālim iki ejder gibidür
Birisi şīr ü biri ner gibidür

Ḳaçan cemʿ olsalar bir yirde iy yār
İderler ceng anlar çār u nā-çār

Hemān seyrāncısın seyrānuñ eyle
Neñe gerek diyesin şöyle böyle

Neşr: Āḫir-i kār hicretüñ sekiz yüz yigirmi yedisi Ramażān'ınuñ evāsıṭında cenāb-ı Raḥmān'a revāne oldılar.

Mevlānā Ebū Tāhir-i Şirāzī [Fīrūz-ābādī]

Ve biri daḫı erbāb-ı lisānuñ tīġ-ı ābdārı Mevlānā Mecdü'd-dīn Ebū Ṭāhir Muḥammed bin Yaʿḳūb bin Muḥammed eş-Şīrāzī el-Fīrūz-ābādī ḥażretleridür kim Tenbīh'üñ mü'ellifidür ve Ebū İsḥāḳ-ı Şīrāzī ḥażretlerinüñ mensūbātındandur. Baʿżı rivāyetde neseb-i şerīfleri Ebū Bekri'ṣ-Ṣıddīḳ ḥażretlerine mensūbdur, dimişler. Allāhu aʿlem. Memleket-i ʿAcem'de taḥṣīl-i kemāl itdüklerinden ṣoñra mülk-i Rūm'a hicret idüp Sulṭān Bāyezīd ḥużūrında ʿizzet ü rifʿat bulup meşhūr-ı āfāḳ oldılar. Zīrā kerīmü'l-ḫiṣāl ve ḥamīdü'l-fiʿāl ricālden idiler. ʿUlūm-ı ġāmıżada ḳudret-i tāmmeleri olduġından māʿadā ʿilm-i luġatde Ḳāmūsü'l-muḥīṭ nām bir kitāb-ı müsteṭāb te'līf eylemişlerdür kim beyne'l-ʿulemā maḳbūldür ve muḥallil-i müşkilāt, luġātü'l-maʿḳūl ve'l-menḳūldür. Sulṭānü'l-İslām māl-i firāvān inʿām idüp geregi gibi ikrām eylediler. Emīr Timur daḫı beş biñ filori iḥsān itmişler idi. Ve'l-ḥāṣıl ʿulemā-yı ṣiḳātdan olduġına bürhānuñ nihāyeti yoḳdur. Cümleden biri Lāmiʿü'l-muʿlem nām kitāb-ı pür-iʿzāz u ikrām te'līf eylemişlerdür kim uli'l-ebṣār başarında [27a] nūr ve ẕevi'l-ʿilm ve'l-iʿtibār dillerine sürūr-baḫşdur kim "Ḳāmūs" dimek ile meẕkūrdur ve ḥażret-i Ḳur'ān'ı daḫı tefsīr ve Ṣaḥīḥ-i Buḫārī'yi ve Meşārıḳ'ı daḫı şerḥ eylemişlerdür. Ve'l-ḥāṣıl vaṣfı ḳalem birle beyāna imkān yoḳdur ve daḫı eyle serīʿü'l-lisān ve belīġu'l-beyān kimesne idiler kim iki yüz saṭr ʿilmi her fenden ḥıfẓ itmeyince pister-i rāḥat u nevme ser-fürū itmek ʿömrinde vāḳiʿ olmamışdur, diyü buyurmışlar. Ve daḫı kütüb-i tevārīḫde rūşen-edā ile böyle beyān olınmışdur kim ḳarn-ı şāmin ʿulemāsınuñ kim anlardan biri ʿilm-i fıḳhda Şeyḫ Sirācü'd-dīn-i

Bulḳīnī Şāfi'ī'dir ve 'ilm-i ḥadīṣde Şeyḫ Zeynü'd-dīn-i 'Irāḳī'dür ve 'ulūm-ı 'aḳliyye vü naḳliyyede Şeyḫ Sirācü'd-dīn ibnü'l-Mülaḳḳan'dur. Cümlesinüñ mevla'l-mevālīsi bunlar idi. Mübārek vilādetleri hicretüñ yedi yüz yigirmi ṭoḳuzı senesinde maḥrūsa-i Kāzrūn'da vāḳi' olmışdur. Āḫir ol zübdetü'r-ricāl maḥrūsa-i Zeyd ḳāḍīsi iken hicretüñ sekiz yüz on yedisi Şevvāl'inüñ yigirmisi gicesinde āḫirete intiḳāl itdiler. Cism-i pāklerin Şeyḫ İsmā'īl el-Cebertī ḥażretlerinüñ türbe-i münevverelerinde defn eylediler. *Ḳaddesa'llāhu esrārehüm.*

Mevlānā Şeyḫ Şihābü'd-dīn es-Sivasī

Ve biri daḫı ol 'ulemānuñ ḫāṣṣı, 'ālim ü 'āmil ü kāmil Şeyḫ Şihābü'd-dīn es-Sivasī ve daḫı Ayaṣuluġī'dür. Erbāb-ı tevārīḫden ba'żılar ahālī-i Sivas'dan idiler, didiler. 'Ālem-i ṣabāda ṣubḥ u mesā taḥṣīl-i 'ulūm idüp beyne'l-aḳrān mümtāz ve cümlesinden ser-firāz oldılar. Ṣoñra ḫulefā-yı Ḫāfī'den Meḥemmed Ḫalīfe ile muṣāḥabet ve ṭarīḳatlarına muvāfaḳat **[27b]** idüp zirve-i ṣūfiyyeden olduḳlarından ṣoñra şeyḫleri ile Ayaṣuluġ'a rıḥlet eylediler. Aydınoġlı ḥażretlerinüñ cemāllerini müşāhede ile gözleri rūşen ve göñülleri gülşen olup bu iki zübdetü'l-enāma in'ām-ı 'ām ve ikrām-ı tām idüp memleketinde alıḳomaġa iḳdām eylediler. Bu iki şeb-çerāġ daḫı ol eṭrāfı iḫtiyār ve ol eknāfı pür-envār eylediler. Āḫir-i kār ol maḥall-i laṭīfden cenāb-ı Ḫaḳḳ'a bī-tekellüf rıḥlet eylediler. El-ān merḳad-i şerīfleri ol mekānda ziyāretgāhdur. Ve'l-ḥāṣıl zamāneleri fużalāsınuñ ekmeli ve ṣuleḥāsınuñ efḍali idiler ve mu'azzez kimesne idiler. Ḫattā *"Tefsīr-i Şeyḫ"* dimek ile meşhūr bir tefsīr beyān buyurmışlardur kim cāmi'-i fünūn ve nām-ı şerīfde 'uyūndur ve daḫı 'ilm-i ṣūfiyyede bir risāle-i pür-nikāt beyān buyurmışlardur kim nām-ı şerīfi *"Risāletü'n-necāt min-şerri'ṣ-ṣıfāt"* dimek ile meşhūrdur. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar: "Bir risālelerin daḫı gördüm 'ilm-i taṣavvufda lākin nām-ı şerīfleri ne mektūb u ne meşhūrdur."

Mevlānā Ḥasan Paşa

Ve biri daḫı ol meydān-ı 'ilmde cömerd, 'ālim ü fāżıl Mevlānā Ḥasan Paşa ibn Mevlānā 'Alā'ü'd-dīn el-Esved'dür. Evvelā 'ilmi vālidinden taḥṣīl, ṯāniyen Cemālü'd-dīn el-Aḳsarāyī'den tekmīl eylediler. Mevlānānuñ ḥużūrında Mevlānā Şemsü'd-dīn el-Fenārī ḥażretleri ile bilece olmışlardur. *Ḳaddesa'llāhu esrārehüm.* Rivāyet olınur kim Mevlānā Cemālü'd-dīn ḥażretleri

ḫufyeten ṭalebelerinüñ ḥücerātını tecessüs eylediler. Evvelā Ḥasan Paşa'nuñ ḥücrelerine naẓar idüp gördiler kim mütteki'en müṭāla'a iderler. **[28a]** Mevlānā eyitdiler: "Vaż'-ı Ḥasan aḥsen degüldür. Zīrā müṭāla'a 'ibādetdür. Lāyıḳ oldur kim iki dizleri üzerine gelüp vaḳār birle müṭāla'a ideler idi. Çünkim terk-i edeb itdiler. Mertebe-i faẓla idrāk muḥāldür." didiler. Ṣoñra Şemsü'd-dīn el-Fenārī ḥażretlerinüñ ḥücrelerine gelüp gördiler kim vaḳār birle ḳıbleye teveccüh idüp müṭāla'a iderler. Mevlānā ḫandān olup Fenārī'ye ḫayr-du'ālar idüp buyurdılar kim "Mertebe-i faẓla yitişüp rūz-ı ḳıyāmete degin faẓılları meşhūr ve te'līfleri ile ṭalebe mesrūr olurlar." didiler. Hem eyle vāḳi' oldı.

Beyt

'İbādetdür ṭaleb itmek 'ulūmı
'İbādetde gerekdür ḥüsn-i ādāb

Cemī'-i ḥālde ḫoşdur mü'eddeb
Edebdür sünnetu'llāh diñle der-yāb

Edeb tāc-ı ilāhīdür baş üzre
İderler ṣāḥibine ḥürmet aṣḥāb

Edeb sözden ḳaçarlar ḫalḳ-ı 'ālem
Edeblüyi sever her şeyḫ ü şāb

Edeb yegdür ẕehebden diñle luṭf it
İdüp mengūş gūşa dürr-i nā-yāb

Neşr: Ḥasan Paşa ḥażretleri *Merāḥ*'ı şerḥ idüp *Miṣbāḥ*'ı iftitāḥ birle żiyālandurdılar. Ammā fünūn-ı ġāmıżīye nesne yazmamışlardur ve *Merāḥ*'a yazduḳları şerḥ ḫod kemāli ile beyne'l-efāżıl maḳbūl degüldür.

Mevlānā Ṣafer Şāh

Ve biri daḫı 'ālim-i bī-işṭibāh ve 'āmil ü evvāh Mevlānā Ṣafer Şāh ḥażretleridür kim meydān-ı feṣāḥatuñ şeh-levendi ve feżā-yı belāġatuñ serv-i bülendi idiler. Ḥattā Mevlānā Fenārī ḥażretleri 'ulūm-ı 'āliyede vāḳi' olan mesā'il-i ġāmızanuñ taḥḳīḳını **[28b]** taḥrīr itmegi anlara lāyıḳ görüp irsāl

eylediler. Anlar daḫı ḳalem-i iḳdāmı ele alup emrleri üzere maʿḳūl cevāblar yazup irsāl eylediler. Mevlānā daḫı her sözine dürr-i hezār taḥsīn itdiler. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar: "Yazduḳları ecvibenüñ ibtidāsında bir ḫuṭbe-i laṭīfe vü belīġa yazmışlardur kim ʿuḳūl-i derrāk anuñ idrākinde ḥayrān u ser-gerdān olurlar." *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʿazīz.*

Mevlānā Meḥemmed Şāh [Fenārī-zāde]

Ve biri daḫı ʿālim-i ʿibādu'llāh ve ʿāmil ü fāżıl Mevlānā Meḥemmed Şāh'dur kim Şemsü'd-dīn-i Fenārī ḥażretlerinüñ devḥa-i ʿirfānı şeceresinden bir şāḫdur kim sāyesi vesīle-sāye-i āledür yaʿnī maḫdūm-zādeleridür. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʿazīz.* Bir mertebede taḥṣīl-i ʿulūm itmişler idi kim pederleri idrāk itdügi ʿulūmuñ cümlesini idrāk ve ziyāde tekmīlde cüst ü çālāk idiler. Eyle cüvān-ı ṣāḥib-i ʿilm ü ʿirfān idiler kim on sekiz yaşında iken Medrese-i Sulṭān'uñ tedrīsini teklīf eylediler. Anlar daḫı ḳabūl eylediler. Naḳale-i aḫbār ve ḥamele-i esrār böyle buyurmışlar kim evvelki derslerinde fużalā-yı şehr cemʿ olup şeref-i ṣoḥbet-i pür-niʿmetleri ile müşerref olduḳlarından māʿadā cümle-i fünūnuñ müşkilātından suʾāl idüp götürisine cevāb teslīm buyurup götürisi mevleviyyetine teslīm eylediler. Ol zamānda derslerinüñ muʿīdi Faḫrü'd-dīn ḥażretleri idi kim inşāʾa'llāh tercemesinde beyān olınsa gerekdür ve daḫı buyurmışlar kim ḥāżır olanlaruñ ol cemʿiyyetinde götürisini mülzem ḳıldılar. Ammā bir ṭālib-i ʿilm var idi ki fısḳla meşhūr idi. Mübāḥeşe-i ʿilmiyyede be-ġāyet ıżṭırāb **[29a]** virüp mevlānāyı tamām ilzām eyledi. Mevlānā daḫı bī-ḥużūr olup pederleri Mevlānā Fenārī ḥażretlerine gelüp ṭālib-i fāsıḳuñ fażl ve ġalebesini ḫaber virüp "Siz dir idiñüz kim fāsıḳ fāżıl olmaz ammā bu defʿa ḫilāfı vāḳiʿ oldı." diyüp mevlānā buyurdılar kim "Ciger-gūşe-i peder şükr eyle kim fāsıḳ imiş eger fāsıḳ olmaya idi sańa ġalebe ider idi." didiler. Āḫir ol şāhbāz-ı evc-i ʿilm ü kemāl bu kevn ü fesād-ı pür-melālden hicretüñ sekiz yüz otuz ṭoḳuzı senesinde cenāb-ı Ḥayy u Müteʿāl'e irtiḥāl eylediler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʿazīz.*

Beyt

Meḥemmed Şāh göçüp dār-ı fenādan
Bu deńlü fażl u ʿirfānıyla iy yār

Buradan ḥiṣṣe al luṭf it birāzer

Ḳonanlar göçiserdür çār u nā-çār

Mevlānā Yūsuf Bālī [Fenārī-zāde]

Neşr: Ve biri daḫı mevla'l-mevālī ve zübdetü'l-ahālī birāzerleri Yūsuf Bālī ḥażretleridür kim 'ālim ü 'āḳil ü fāżıl cüvān idiler. Birāzerleri vefāt itdükden ṣoñra medreseyi Yūsuf Çelebi ḥażretlerine virdiler. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Merḥūm ceddüm anlaruñ ḫıdmetlerinden taḥṣīl-i fażl u kemāl itmişlerdür." Āḫir anlar daḫı Burusa'ya ḳāḍī iken hicretüñ sekiz yüz ḳırḳ altı senesinde sehm-i irādetden cānlarına bir tīr-i ḳażā irişüp emāneti ṣāḥibine ṭav'en teslīm eylediler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Mevlānā Ḳuṭb el-İzniḳī [Ḳuṭbü'd-dīn]

Ve biri daḫı ol şāhbāz-ı āşyāne-i dīn ve ol ser-firāz-ı meydān-ı yaḳīn, 'ālim-i 'ulūm-ı seyyidü'l-enbiyā ve'l-mürselīn, el-maḫṣūṣ bi't-tevḥīd ve't-temkīn, el-'ālimü'r-Rabbānī ve'l-fāżılu'ṣ-Ṣamedānī eṣ-Şeyḫ Ḳuṭbü'd-dīn el-İzniḳī **[29b]** ḥażretleridür kim şehr-i İzniḳ'de vücūda gelüp merātib-i 'ulūm-ı mütedāvileyi taḥṣīl eyledüklerinden ṣoñra ṭarīḳ-ı tasavvufa sālik ve żabṭ-ı ḳavā'id-i ṣūfiyyeye mālik olup götüri 'ulūmda māhir, ḫuṣūṣā 'ilm-i fıḳhda kemā-yenbaġī miṣli nādir olup zübdetü'l-akrān ve 'umdetü ehli'l-īmān oldılar. Rivāyet olınur kim Timur Ḫān 'asker-i bī-şümār ile Rūm'a geldüklerinde mevlānā ile cem' olup naṣā'iḥ-i mü'essireleri ile müşerref oldılar. Mevlānā eṣnā-yı kelimātlarında buyurdılar kim "Ḥaḳ sübḥānehu ve te'ālānuñ bendelerinden ẓulm-i ẓulmetini def' eyle zīrā bu bir ẓulmetdür kim ḳalbi ḳāsī ḳılup zevāl-i īmāna sebeb olur." didiler. Ve daḫı buña beñzer niçe naṣā'iḥ buyurdılar. Ṣoñra Timur eyitdiler: "Yā şeyḫ! Ḳalb Allāh elindedür, her neye diler ise ḳalb ider va'llāhu'l-'aẓīm. Her çend der-i ḫayme-i şarḳa fetḥ itdürdügümce ṣabāḥ-ı ġarba meftūḥ bulurum ve daḫı ḳaçan süvār olsam öñümce elli miḳdārı kimesne yürürler. 'İnān-ı irādetüm anlaruñ taṣarrufları yedindedür. Her ne cānibe teveccüh iderler ise ben daḫı bī-iḫtiyār ol cānibe güẕār iderüm." didiler. Şeyḫ eyitdi: "İy şāh-ı rū-siyāh! Ben seni 'āḳil ṣanur idüm, şimdi bildüm kim hem ġāfil hem cāhil imişsin. Hey özinden bī-ḫaber ve idrākde ebter! Ol gördügüñ ebālīsdür kim maẓhar-ı ḳahr olmışdur. İsterler kim seni

daḫı kendüleri gibi merdūd eyleyeler." didiler. Timur çün mūr mebhūt olup cevāba ḳādir olmadı.

Beyt

Şeyāṭīn-i laʿīn iy merd-i ġāfil
Kişiyi semti ile azṭururlar

Anuñ şeyṭānlıġında var kemālāt
Velī yoḳ sende idrāk iy müzevver **[30a]**

Niçeleri ʿibādetden ḳalur dūr
Riyā vü sümʿa ile olur ebter

İlāhī vir emān şeyṭān elinden
Bi-ḥaḳḳ-ı Muṣṭafā vü şāh-ı Ḫayder

Neşr: Āḫir ol żaʿīf-i Ḫudā bu mihmān-ḫāne-i sudādan civār-ı Raḥmān'a ʿubūr idüp muḳārin-i ḥūr u ḳuṣūr olup bu vücūd mülkinde nā-peydā oldı.

Beyt

Ṭarīḳ-ı Ḥaḳ'da ḳuṭb idi o ʿārif
Bu cism-i pür-cefādan oldı çün dūr

İlāhī ravżasın pür-nūr eyle
Enīsin eyle yā Rabbī anuñ ḥūr

Neşr: *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʿazīz.*

Mevlānā Bahā'ü'd-dīn

Ve biri daḫı ol ʿālim ü ʿāmil ve ol kāmil ü fāżıl Mevlānā Bahā'ü'd-dīn bin Mevlānā Ḳuṭbü'd-dīn ḥażretleridür kim ʿālim ü ḥalīm ve Ḥanefiyyü'l-meẕheb kimesne idiler. *Teġammedehu'llāhu bi-ġufrānihī.*[1]

Mevlānā İbrāhīm

Ve biri daḫı ol merd-i kerīm ü raḥīm Mevlānā İbrāhīm bin Meḥemmed'dür

1 "Allah onu merhameti ile örtsün."

kim anlar daḫı Ḥanefiyyü'l-meẕheb ve zamânesi eşrâfınuñ mükemmili ve müşkilâtlarınuñ muḥallili idiler. *Nevvera'llâhu merḳadehu.*

Mevlânâ Necmü'd-dîn [el-Ḥanefî]

Ve biri daḫı Necmü'd-dîn el-Ḥanefî ḥażretleridür kim ʿâlim ü ʿâḳil ve ʿilmde kâmil kimesne idiler ve zamânesinde ḫalḳa fetvâ virürler idi. *Raḥimehu'llâh.*

Mevlânâ Meḥemmed bin Meḥemmed ʿAlî bin Yûsuf el-Cezerî [Ebu'l-ḫayr]

Ve biri daḫı ol merd-i rûḥânî ve mürşid-i Rabbânî Meḥemmed bin Meḥemmed bin Meḥemmed 'Alî bin Yûsuf el-Cezerî ḥażretleridür kim künyetleri Ebu'l-ḫayr'dur ve vilâdetleri vâlidleri şehâdetleri ile hicretüñ yedi yüz elli biri Ramażân'ınuñ yigirmi beşinci gicesi kim Sebt gicesi idi. Maḥrûsa-i Dımışḳ'da vücûda gelüp [yedi] yüz altmış dördi senesinde ḥażret-i *Ḳur'ân*'ı **[30b]** ḥıfẓ idüp altmış beşinci senesinde ki on dört yaşında olur Benî Ümeyye Câmiʿi'nden cemʿ-i keşîreye ḫatme ile namâz ḳıl[dır] up cenâb-ı bî-niyâza niyâz eylediler. Baʿdehu ʿulûm-ı ʿArabî'ye şürûʿ idüp ʿulûmuñ götürisinüñ ḥâfıẓı olup bî-naẓîr ʿâlim ü dilîr-i benî Âdem oldılar. Ḥâṣılı ʿâlim-i Dımışḳî oldılar. Hicretüñ yedi yüz altmış sekizi senesinde ḳırâ'atdan sebʿayı ve sâ'ir ʿulûmı cemʿ idüp girü ol senede Kaʿbe-i müşerrefeye revâne oldılar. Gelmeleri ṭarîḳ-ı Mıṣr'dan oldı. Mülk-i Ḳâhire'ye gelüp ʿulemâsından ḳırâ'atda ʿaşereyi ve işnâ ʿaşereyi ve ṣelâṣe ʿaşereyi tekmîl idüp ṣoñra Dımışḳ'a gelüp ʿulemâ-yı Dimyâtî'den ve Eberḳûhî'den ʿilm-i ḥadîṣi taḥṣîl ve İsnevî'den ʿilm-i fıḳhı tekmîl ü taḥmîl eyleyüp girü Mıṣr'a gelüp ʿilm-i uṣûli ve maʿânîyi ehlinden tekmîl eyleyüp ṣoñra İskenderiyye'ye gelüp Şeyḫü'l-İslâm İbn 'Abdü's-selâm aṣḥâbından ve ġayr ʿulemâdan şuġl idüp ḳıdvetü'l-enâm olup lâyıḳ-ı fetvâ olduḳlarından ötüri Ebü'l-fidâ İsmâʿîl bin Keşîr ḥażretleri hicretüñ yedi yüz yetmiş dördi senesinde icâzet-nâme yazup fetvâya iẕn virdiler. Şeyḫ Żiyâ'ü'd-dîn ḥażretleri daḫı yetmiş sekiz senesinde icâzet virdiler ve seksen beşinde Şeyḫ Bulḳînî ḥażretlerinden mücâz olup zamânesi fużalâsı mâ-beyninde mümtâz oldılar. Ṣoñra ʿilm-i ḳırâ'atı neşr idüp ders-i ʿâm itdiler ve ṭoḳsan üçinde ḳâḍî-i Şâm olup ḫalḳa

ḫ̔ān-ı ʿadl ile iḥsān u inʿām itdiler. **[31a]** Mışr sulṭānınuñ ẓulmi memālikine neşr olduġından ötüri firār idüp yedi yüz ṭoḳsan sekiz tārīḫinde Rūm'a gelüp maḥrūsa-i Burusa'ya dāḫil oldılar. Sulṭān-ı cihān daḫı ḳudūm-i mevlānādan şādān olup ḥaḳḳu'l-ḳudūm envāʿ-ı iʿzāz u ikrām ve eṣnāf-ı inʿām iḥsān eylediler. Mevlānā daḫı ʿilm-i ḳırā'atı ṭullāb-ı şehr arasında neşr idüp ṭullāb-ı şehr daḫı taḥṣīlini maʿḳūl fehm idüp meşġūl olup her ṭālib ṭabaḳasında maḳbūl oldı. Vaḳtā kim hicretüñ sekiz yüz beşi senesinde Timur Ḫān çün seyl-i ṭūfān-ı ehl-i īmāna ḳahr ile müstevlī oldılar ise maḥrūsa-i mezbūreden mevlānāyı ġanīmetdür diyüp diyār-ı bed-kārına alup bile gitdiler. Mevlānā daḫı iḳlīm-i Ḫorāsān'da cūyān maḥrūsa-i Hīrī'ye dāḫil olup ṣoñra şehr-i Yezd'i ziyāret idüp ol eḳālīmde şuġl idüp müfīd ü müstefīd oldılar. Ḫāṣılı Iṣfahān ve 'Irāḳ'da izdiyād-ı kemāl idüp Kīş ve Semerḳand'da da şuġl eylediler. Ḫattā ṣāḥib-i Şīrāz kim Pīr Muḥammed ḥażretleridür, şeref-i ṣoḥbetleri ile müşerref oldılar. Sekiz yüz yedinci senesi Şa'bān'ında Timur 'Azrā'il ḥużūrında bir mūr gibi görinmeyüp teslīm-i rūḥ eyledi ise mevlānā Māverā'ü'n-nehr eṭrāfını geşt idüp Baṣra'ya gelüp hicretüñ sekiz yüz yigirmi üçi senesinde Kaʿbe-i müşerrefede mücāvir ve Medīne'ye zā'ir olup fevā'id-i vāfire ve 'avā'id-i mütekāṯire taḥṣīl eylediler. Ḫattā şeyḫü'l-Ḫarem'den izdiyād-ı 'ilm ü 'irfān idüp ḳırā'at-ı *Ḳur'ān*'da *[en-]Neşr fi-Ḳırā'ati'l-'aşr* nām kitābı **[31b]** tamām iki cildde beyān eylediler kim her kelimesi bir cevher-i nefīsdür. Ve daḫı ol lebīb *Muḫtaṣarü't-taḳrīb* nām bir kitāb-ı ṣavāb daḫı beyān eylediler ve daḫı *Taḫbīrü't-teysīr* nām kitābı ḳırā'at-ı 'aşerede buyurdılar ve ṭabaḳāt-ı ḳırā'atı tebyīn ve tevārīḫleri kim ṣuġrā vü kübrādur taʿyīn eylediler. Ve daḫı Emīr Timur ile Māverā'ü'n-nehr'e irişdüklerinde *Meṣābiḥ*'üñ envārını beyān diyüp üç cildde esrārını 'ıyān eylediler. Ve'l-ḥāṣıl tefāsīr ve eḥādīṯden ve 'aşereden ziyāde olan rüvāt u esānīdüñ aḥkāmını cildlerde menẓūr u manẓūm eylediler. Ve'l-ḥāṣıl dürer-i maʿārifden bir dür olmaya kim elmās-ı 'aḳl birle delüp silk-i beyāna 'ıḳd itmemiş olalar. Ve ḥażret-i şeyḫüñ telāmīzinden baʿżılar ḫaṭṭ-ı şerīfleri ile böylece beyān eylemişlerdür kim "Şeyḫimüz şeyḫü'l-İslām ve ḥüccetü'l-ḥaḳ 'ale'l-enām *teġammedehu'llāhu bi-ġufrānihī*[1] ḥażretlerinüñ rūḥ-ı şerīfleri bu 'ālem-i ṭabīʿatdan ol 'ālem-i 'işmete hicretüñ sekiz yüz otuz üçi senesi Rebīʿü'l-evvel'inüñ

1 "Allah onu merhameti ile örtsün."

evvel Cum'ası güninüñ ḍaḥvesinde medīne-i Şīrāz'dan pervāz idüp cenāb-ı bī-niyāza gitdiler. *Raḥimehu'llāh.* Ve vücūd-ı pāklerini kendüler binā itdükleri dārü'l-ḳurrāda defn eylediler. Ḥattā defni güni götüri eşrāf-ı a'yān 'alāvüs'i'l-imkān cem' olup iḫtirām-ı tām idüp şarṭ-ı İslām'ı icrāya iḳdām eyleyüp ṣemerāt-ı uḫrevī taḥṣīl eylediler. 'Ālemde 'aḳrānı mı vardur şol merd-i ẕevi'l-'irfānuñ kim ed'iyye-i me'ṣūreyi cāmi' *Ḥışn-ı Ḥaṣīn* nām bir kitābı müsteṭāb cem' eylediler kim [**32a]** her ḥadīṣi bir 'ālemdür kim dīde-i dehr naẓīrini görmemişdür.

Meḥemmed bin Meḥemmed bin Meḥemmed el-Cezerī Ḥażretleridür

Ve daḫı şeyḫüñ iki ferzendi var idi kim her biri bir cevher-i bī-bahā ve 'ilm-i ma'rifetde serv-i sehī gibi müntehā idiler kim büyüginüñ nāmı Meḥemmed bin Meḥemmed bin Meḥemmed el-Cezerī Ebu'l-feṯḥ eş-Şāfi'ī'dür kim hicretüñ yedi yüz seksen yedi Rebī'ü'l-evvel'inüñ ikinci güninde kim Pençşenbe güni idi Dımışḳ'da vücūda geldiler. Ve anda sekiz yaşlarında iken ḥıfẓ-ı *Ḳur'ān* eylediler. *Şāṭıbī*'yi ve *Rā'iyye*'yi ve sā'ir mühimmāt-ı ḳırā'ati ma'lūm idindiler. Ṣoñra diyār-ı Mışr'a varup cevher-i 'ilm-i ledünni meḥekk-i 'ulemā-yı şehre urup cebr-i noḳṣān idüp izdiyād-ı 'irfān itdiler. Ṣoñra 'ilm-i fıḳha meşġūl olup tefāsīrden *Tefsīr-i Ebū İsḥāḳ*'ı ve *Elfiyye-i İbn Mālik*'i daḫı taḥṣīl eylediler ve daḫı niçe 'ulūm-ı muḫtelifeden kitāblara mütāla'a idüp ufḳ-ı ḳalbleri maṭla'-ı 'irfān ve merkez-i īmān olup fetvāya ve tedrīse İmām Burhānü'd-dīn el-Enbāşī ḥażretleri icāzet virdiler. Ṣoñra Rūm'a gelüp fünūn-ı mühimmeyi beyne'ṭ-ṭullāb neşr idüp anlaruñ ile ṣabāhen ve mesā'en cem' ü ḥaşr oldılar. Āḫir ol rūh-ı pāk ṭā'ūn-ı zaḫmnākden hicretüñ sekiz yüz on dördi senesinde ṭarabnāk u çālāk u bī-bāk cenāb-ı Vehhāb'a revāne oldılar. Ol zamānda pederleri Şīrāz'da idiler.

Meḥemmed bin Meḥemmed bin Meḥemmed el-Cezerī Ḥażretleridür

Ve küçüginüñ nāmı daḫı Meḥemmed bin Meḥemmed bin Meḥemmed el-Cezerī Ebu'l-ḫayr'dur kim hicretüñ yedi yüz seksen ṭoḳuzı Cumāde'l-ūlā'sında vücūda geldiler. Pederleri Mışr'dan gelüp birāderleri taḥṣīl-i ḳırā'at **[32b]**

itdükleri zamānda bu daḫı «الولد سر ابيه»dür[1] diyüp dāmen-der-miyān eyleyüp ʿilm ü maʿrifeti her ān ve her zamān cūyān u ʿaṭşān olup vüsʿ-i imkānlarını beẕl idüp mümtāz ve mücāz-ı aṣḥāb-ı himem oldılar. Ṣoñra Mışr'a varup kütüb-i ḳırā'atı tekmīl ve Dımışḳ'a varup kütüb-i eḥādīṯi ḫuṣūṣā *Kitāb-ı Buḫārī*'yi ki taḥṣīl eylediler. Ṣoñra Rūm'a gelüp maḳbūl-i erbāb-ı ʿuḳul oldılar. Ḥattā hicretüñ sekiz yüz biri senesinde diyār-ı Rūm'da ḫatme ile namāz ḳılup beyne'l-aḳrān mümtāz oldılar. Girü ol ḫayr-ı ricāl izdiyād-ı kemāl idüp tekrār hicretüñ sekiz yüz dördi Ẕi'l-ḥicce'si vaḳfesi güninde ḫalā'iḳa ḫatme ile namāz ḳılıvirüp ol bī-niyāza şükr-i şenā ve ḥamd-i duʿā eylediler. Ṣoñra pederleri maḥabbeti ġālib ve mülāḳāta ṭālib ve būy-ı maḥabbete tābiʿ ve nār-ı firāḳ ḳalblerinde lāmiʿ olup merdāne ol ṭarafa revāne olup medīne-i Kīş'de sekiz yüz yedi senesinde kim Emīr Timur zamānı idi, peder-i ʿazīze mülāḳāt oldılar ve Şīrāzda niçe müddet bilece ṣoḥbet idüp izdiyād-ı taḥṣīl-i ḳırā'at, tekmīl-i ḥaḳā'iḳ-ı eḥādīṯ ü āyāt eylediler.

Aḥmed bin Meḥemmed bin Meḥemmed bin Meḥemmed bin el-Cezerī'dür

Hicretüñ yedi yüz seksen Ramażān'ınuñ yigirmi yedinci gicesi kim Cumʿa gicesi idi, maḥrūsa-i Dımışḳ'da ol dıraḫt-ı bā-baḫtdan bir ferzend-i dilbend vücūda geldi kim nām-ı şerīfi Aḥmed bin Meḥemmed bin Meḥemmed bin Meḥemmed bin el-Cezerī'dür. Ahālī-i şehrden taḥṣīl-i kemāl idüp güzīde-i ricāl oldılar. Ḫuṣūṣā ḥıfẓ-ı *Ḳur'ān* idüp ehl-i īmāna ḫatme ile namāz ḳılıvirüp muḳtedā-yı dīn oldılar. **[33a]** Ve'l-ḥāṣıl cemʿ-i ʿulūmda dilīr-i şīr ḳaçan baḫṣ irse meydānında ʿuḳalā-yı aḳrān ser-gerdān olurlar idi ve *Buḫārī*'yi ḥıfẓ itdükden ṣoñra ol zamānuñ şeyḫü'l-İslām'ı Ḥāfıẓ-ı 'Irāḳī ḫażretleri icāzet virüp baʿdehu Rūm'a pederleri ile gelüp şāh-zādeler ʿilm ü maʿrifeti bāġçesinüñ ḫūşe-çīni olup envāʿ-ı cevāhir ü ferā'id ve maʿārif ü fevā'id taḥṣīl idüp şāhuñ eṣnāf-ı ʿavāṭıf u iḥsānına ḳarīn olup herkesi engüşt-ber-dehān idüp taḥsīn ü āferīn-i firāvān itdiler. Ve veliyy-i zamān ve mütevellī-i cāmiʿ-i kebīr-i sulṭān oldılar. Yigirmi yıl miḳdārı pederleri 'Acem'de, kendüleri Rūm'da iftirāḳ üzerlerine olup ṣoñra sübḥānehu

1 "Çocuk babasının sırrıdır." Bu sözün hadis olarak bir aslının olmadığı, mevzû olduğu belirtilmektedir. Aclûnî, *Keşfu'l-hafâ*, thk. Ahdulhumeyd b. Ahmed, el-Mektebetü'l-Asriyye, Beyrut 2000, C. 2, s. 412.

ve te'ālānuñ iḥsānı ile hicretüñ sekiz yüz yigirmi yedi senesinde pederleri ol ṭarafdan teveccüh idüp maḥrūsa-i Mıṣr'a gelüp maḥdūmına mektūb ile i'lām idüp anlar daḫı Rūm'dan pederleri cānibine revāne olup maḥrūsa-i Mıṣr'da mülāḳāt olup muṣāḥabet idüp on yedi gün miḳdārı bile olup ṣoñra pederleri ḥacca gidüp kendüler Mıṣr'da müsāfir ve pederleri mücāvir olup Mekke'de Şevvāl'den Şevvāl-i ātiye dek sākin oldılar. Ṣoñra yigirmi sekizinde bilece ḥacc idüp girü Mıṣr'a ve Mıṣr'dan Şām'a gelüp mā-beylerine iftirāḳ vāḳi' olup ṭoḳuzında maḫdūm-zādeleri Rūm'a teveccüh eylediler. Ammā Mıṣr'da mücāvir iken niçe kitāblar taṣnīf eylediler ve niçe risāleler te'līf eylediler kim ẕikrinden müstaġnī olduḳ telḫīṣ maḳṣūd olınduġından ötüri. Vaḳtā kim bu sefer-i pür-ẓaferlerinden **[33b]** Rūm'a teveccüh eylediler ise sulṭān-ı Rūm ḫaḳḳu'l-ḳudūm ḫāk-i pāylarına cevāhir niṣār ve muṣāḥabetlerini iḫtiyār eylediler. Ve ḥażret-i şeyḫüñ bunlardan mā'adā daḫı iki 'ömri nihālleri var idi kim biri Ebu'l-beḳā İsmā'īl ve biri Ebu'l-faẕl İsḥāḳ'dur ve iki kerīmeleri daḫı var idi kim biri Fāṭıma ve biri daḫı 'Ā'işe'dür ve bunlar daḫı cemī'i ḳırā'at-ı *Ḳur'ān*'da māhir ve her biri ḫatme ile namāz ḳılup beyne'l-aḳrān gün gibi zāhir ü ẓāhir idiler. *Rıḍvānu'llāhi te'ālā 'aleyhim ecma'īn.* Ve daḫı Ḫażret-i Şeyḫ Ebu'l-ḫayr kim yuḳarıda ẕikri sebḳat itmiş idi *raḥimehu'llāh.* Şeyḫ Cezerī ḥażretlerinüñ 'ömri nihālinden biri ve ferzend-i dil-peẕīri idiler. Ol kāmil sulṭān Meḥemmed bin Murād Ḫān devrinde Rūm'a revāne oldılar. Naẓar-ı sulṭānda şol mertebede 'izzet buldılar kim ikrām ecliyçün dīvān-ı sulṭānīde bir mu'ayyen gūşe ḫāżır idüp her dīvān ol mevżi'de iclās idüp ḫāṣṣü'l-ḫāṣ oldılar. 'İlm ü kemālde çeşm-i dehr naẓīrini görmemiş idi, lākin tiryāḳātdan ba'ẓı mühlikāta müdāvemet ile mizāc-ı şerīflerini bozmış idiler. Ḫattā zamānesi pādişāhı buyururlar idi kim "Mevlānā eger ṣāḥib-i keyfiyyet olmasa idi vezīr-i a'ẓam ider idüm. Zīrā be-ġāyet 'ālimdür, ammā maġlūbü'l-'aḳl olmışdur." dirler idi. Vaḳtā kim beḳā 'ālemine teveccüh ḳarīb olup maraż-ı mevte geldiler ise bir ṣaġīre kerīmeleri var idi kim 'aşere-i kāmilede mükemmele idiler. Ol kerīmeye otuz biñ filori vaṣiyyet eylediler ve bir ṣaġīr ferzendi daḫı var idi aña daḫı keẕālik otuz biñ filori **[34a]** vaṣiyyet eylediler. 'Alī bin Yūsuf bin Mevlā el-Fenārī ḥażretleri ol zamānda diyār-ı 'Acem'den Rūm'a teveccüh eylemiş idi. Mevlānā kerīmelerini anlara vaṣiyyet eylediler. Cemī'-i umūrını tamām

eyledükden ṣoñra bi'l-iʿzāz ve'l-ikrām cenāb-ı Melikü'l-ʿAllāmuñ ʿināyeti ṭarafına ṭarfetü'l-ʿaynda vāṣıl oldılar. Baʿdehu Mevlānā İbn el-Fenārī daḫı ol kenārdan bu diyāra geldükde vaṣiyyet-i şeyḫe vāḳıf olup bī-tevaḳḳuf kerīmeyi ḳabūl eylediler. Bunlar daḫı otuz biñ filori ile dürre-i yetīmeyi mevlānāya teslīm idüp anlar daḫı envāʿ-ı tekrīm ve eṣnāf-ı taʿẓīm birle muʿazzeze itdiler. Eyle merd-i fāżıl idiler kim Māverā'ü'n-nehr'de meclis-i Emīr Timur'da Seyyid'üñ üstine teḳaddüm eylediler. Ḥattā ahālī-i dīvān sebebinden Timur'a su'āl eylediler. Anlar daḫı buyurdılar kim "Mevlānā Cezerī kitābu'llāha ve sünen-i Resūlu'llāh'a Seyyid'den aʿlemdür. Ol sebebden ṣadrda daḫı aḳdemdür." didiler. Ḥattā çoḳ güft-gū vāḳiʿ olup Seyyid Şerīf ol sebebden Rūm'a teveccüh eyledi, dirler.

Beyt

İrişüp ḥażrete İbnü'l-Cezerī
Buldı iʿzāz ile bir ʿālī-cāy

Ḥūriler ḳarşu gelüp ikrāmen
Aldılar gitdiler iy merd-i Ḫudāy

İrdi mülkine bulup ferr ü ḥużūr
Bü'l-ʿaceb mülk ʿaceb ṭurfe-sarāy

İrdi Ḥaḳ raḥmetine re'fet ile
Rūḥına *Fātiḥa*'yı eyle fidāy

Mevlānā ʿAbdü'l-vācid bin Muḥammed

Neṯr: Ve biri daḫı ol merd-i kāmil ü fāżıl Mevlānā ʿAbdü'l-vācid[1] bin Muḥammed'dür kim bilād-ı ʿAcem'den Rūm'a gelüp Medrese-i Kütāhiyye'ye müderris olup anda bī-nihāye şuġl idüp ṭullāba çün āb-ı ṣāfī-i ʿilmi cārī idüp **[34b]** ʿaṭş-ı cehlden teşneler āb-ı zülāllerinden nūş idüp ġam-ı cehli ferāmūş eylediler. Ve ol ṣāḥib-i ṣadr u pāye *Niḳāye* nām kitābı şerḥ

1 Metinde bu isim "ʿAbdü'l-vāḥid" olarak yazılmıştır. *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nin tenkitli metninde ve diğer Türkçe tercümelerinde bu şahsın ismi ʿAbdü'l-vācid olarak kayıtlıdır. Bkz. Muhammet Hekimoğlu (hzl.), *Taşköprülüzâde Ahmed Efendi*, *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., İstanbul 2019, s. 88; Mecdî Mehmed Efendi, *Hadâiku'ş-Şakâ'ik*, (tıpkıbasım: Abdülkadir Özcan), Çağrı Yay., İstanbul 1989, s. 66.

idüp aḥkāmını keşf eylediler. Bu te'līfleri hicretüñ sekiz yüz altı senesinde vāḳi' oldı. Ṣoñra Meḥemmed Şāh bin Fenārī içün 'ilm-i uṣṭurlābda bir manẓūm kitāb-ı muṭavvele te'līf eylediler kim her beyti bir 'ıḳd-ı Şüreyyā-miṣāl ve her sec'i bir dürr-i şāhvār pür-meẕāḳ u pür-me'āldür. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Ḫaṭṭ-ı mü'ellif ile görüp ve mütāla'a eyleyüp maẓhar-ı fevā'id-i ma'mūre oldum."

Mevlānā İbnü'l-melek

Ve biri daḫı ol kāmil ü 'ālim ü 'āḳil-i bī-şek 'İzzü'd-dīn 'Abdü'l-laṭīf bin Melek ḥażretleridür kim emīr-i Aydın merḥūmuñ mu'allimi ve hem Medrese-i Tire müderrisi idiler. El-ān ol medrese ismleri ile meşhūrdur. Zamāneleri ile ma'mūr olduġı gibi cemī'-i 'ulūma ḳādir ve naẓīri nādir kimesne idiler. Ḫuṣūṣā 'ilm-i şer'-i Muṣṭafā'da *Mecma'ü'l-baḥreyn*'i şerḥ idüp mesā'il-i şer'i edillesi ile beyān ve aḥkāmını mufaṣṣalan gün gibi 'ıyān eylemişlerdür. Ve daḫı uṣūlde *Menār*'ı ve kütüb-i eḥādīṣden *Meşārıḳu'l-envār*'ı şerḥ eylediler kim her sözi pür-sūz ve her kelimesi dil-dūzdur. Ve daḫı 'ilm-i taṣavvufda bir risāle tertīb eylediler kim her sözi berg-i gül üstindeki jāleler gibi ābdār ve ḳıyāmet günine dek beyne'l-fużalā pāydārdururlar. Ve daḫı merḥūmuñ Faẓlu'llāh-ı Tebrīzī didükleri zındıḳuñ meredesinden olmış berṣulb ḳarındaşı var idi kim merḥūm bir begrek la'l, birāderi bir ḳara ṭaş bel daḫı ebter. Sübḥana'llāh biri milḥ-i ücāca mānend ve biri 'aẕb-i Furāt. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.* **[35a]**

Mevlānā Meḥemmed bin el-Melekī

Ve biri daḫı mevlānā ve evlānā Meḥemmed bin 'Abdü'l-laṭīf bin el-Melek ḥażretleridür kim *Viḳāye*'yi şerḥ eylemişlerdür kim her mes'eleyi ġāyeti ile beyān ve mecma'u'l-baḥreyn gibi iḫtilāflarını 'ıyān eylemişlerdür. Ve daḫı ol ḳıdvetü erbābi'l-yaḳīn *Ravżatu'l-muttaḳīn* nām bir kitāb daḫı dimişlerdür kim nūr-ı dīde-i ehl-i yaḳīn ve delīl-i sebīl-i muttaḳīndür.

Mevlānā 'Abdu'r-raḥmān bin 'Alī bin Aḥmed

Ve biri daḫı ol Bisṭāmī-meşreb ve ṣafiyyü'l-meẕheb, naḳd-i emcādü'l-'Acem ve'l-'Arab, 'ārif-i bi'llāh ve merd-i evvāh, 'Abdu'r-raḥmān bin 'Alī bin

Aḥmed ḥażretleridür kim Anṭākiyye'de vücūda gelmişlerdür. ʿĀlim kimesne idiler. Cemīʿ-i ʿulūm-ı mütedāvile mahāretinden māʿadā vefḳ-ı kebīre ve iksīre ve cifre ve ʿilm-i tevārīḫe ḳādir ve dürr-i şeh-dāne gibi beyne'l-aḳrān nādir idiler. ʿUlūm-ı ʿArabiyye'yi taḥṣīl ecliyçün zamānında bilād-ı ʿArab-ı ʿurebāyı seyāḥat ve ahālīsinden her fenne icāzet alup şarḳen vü ġarben seyr ü sülūk idüp niçe ʿulūm-ı ḥafiyye taḥṣīl ü tekmīl idüp niçe veḳāyiʿ-i ġarībe seyr idüp āḫir Rūm'a gelüp maḥrūsa-i Burusa'da Mevlānā Fenārī ḥażretleri ile cemʿ oldılar. Mevlānā Fenārī anlaruñ ʿilmleri fenārından ṭabīʿatları şemʿalarını uyandurup şerār-ı maʿārifleri ile yaḳılup yanup taḥṣīl eylediler. Ve daḫı mevlānānun cifre ve vefḳa ve ḫavāṣṣ-ı esmāya laṭīf şerḥleri vardur kim göñülleri açar ve ṭālibine dürler ṣaçar. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar: "Götürisini ḫaṭṭ-ı şerīfleri ile müşāhede ve birisini ʿalā-vüsʿi'l-imkān müṭālaʿa eyledüm. Belāġat ile ārāste ve beyne'l-fuṣaḥā ḫˇāste buldum. Ammā te'līfātlarınuñ aʿlāsı *Fevā'iḥü'l-miskiyye fi-fevātiḥi'l-Mekkiyye* nām kitāblarıdur kim **[35b]** kelimātlarınuñ leṭāfetleri taḳrīre mümkin degüldür.

Beyt

گر مِی دو هزار رطل می پیمایی
تا می نخوری نباشدت شیدایی[1]

Neşr: Ve biri daḫı *Şemsü'l-āfāḳ fi-ʿilmi'l-ḥurūfi'l-evfāḳ*'dur kim her varaḳı berg-i gül gibi rengīn ve her sözi dürr-i ābdār gibi pür-tezyīndür.

Beyt

Dilerseñ ʿilm-i evfāḳı oḳı sen *Şems-i Āfāḳ*'ı
Ki kesrüñ basṭ ola her dem bulasın ʿilm-i işrāḳı

Neşr: Merḥūm Burusa'da tavaṭṭun idüp āḫirleri daḫı anda tamām oldı.

Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn-i Rūmī

Ve biri daḫı ʿAlā'ü'd-dīn er-Rūmī ḥażretleridür kim ḳaviyyü'z-zekā, müstecābü'd-duʿā idiler. Taftāzānī ve Seyyid Şerīf-i Cürcānī ḥażretlerinüñ dersine ḥāżır olmışlardur. Ḥāṣılı ʿulūm ravżasınuñ bāġbānı ve ʿulemā zümresinüñ ṣāḥib-i erkānı idiler. Ve daḫı zamānelerinde es'ile-i muġlaḳaları vāḳiʿ

1 "İki bin bardak şarap ölçsen de o şarabı içmedikçe sende kendinden geçmişlik hali oluşmaz."

olmışdur kim şürekāsı ḫayrān ve ʿulemāsı ser-gerdān olmışlardur. Merḥūm cümlesini bir risāle idüp fünūn-ı ġāmıżadan anda derc ve cevāhir-i ʿömrlerini aña ḫarc eylemişlerdür. Ṣāḥib-i kitāb "Faḳīrde ol risāle vardur." dimişler.

Mevlānā Faḫrü'd-dīn-i Rūmī

Ve biri daḫı ol ʿārif-i bi'llāh ve ol münḳaṭıʿ-ı ilā'llāh, ʿālim [ü] ʿāḳil [ü] kāmil Faḫrü'd-dīn-i Rūmī ḥażretleridür kim medīne-i Mudurnı'da ḥāṣıl olmışlardur. Zamāneleri fużalāsınuñ sālārı ve ṣuleḥāsınuñ dindārı idiler. Ḥattā ücret ile imāmet iden imāma iḳtidā itmezler idi. Zīrā ücret ile imāmet egerçi ʿinde'l-müte'aḫḫirīn bilā-kerāhetin cā'izdür, ammā müteḳaddimīn kerāhete muḳarrerdür, dirler. Ve daḫı ʿulūm-ı şerʿiyyede māhir idiler. Ḫuṣūṣā edʿiyye-i mesnūnede bir kitāb te'līf eylemişlerdür kim bī-naẓīr-i ʿālemdür. **[36a]** *Ravvaḥa'llāhu rūḥahu.*

Mevlānā Şeyḫ Ramażān

Ve biri daḫı ʿulūm-ı ehl-i īmān Mevlānā Şeyḫ Ramażān ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından ʿulūm-ı mütedāvileyi taḥṣīl eyledükden ṣoñra sulṭān-ı ḳāḍī-ʿasker-i ehl-i īmān eylediler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Aḥmedī {Aḥmedī}

Ve biri daḫı ʿālim-i ʿulūm-ı sermed Mevlānā Aḥmed ḥażretleridür kim "Aḥmedī" dimek ile meşhūrdur. Germiyānī'dür. Bilādı ʿulemāsından ʿulūmı ḥāṣıl itdükden ṣoñra maḥrūsa-i Ḳāhire'ye dāḫil olup taʿṭīli taḥṣīl idüp bī-ḳāl ü ḳīl ʿulūmı tekmīl ü taḥmīl eylediler. Ḫuṣūṣā ʿilm-i şiʿrde şaʿre-i żaʿīfe miḳdārı müşkil ḳomayup maʿlūm idinüp vilāyetine gelüp İbn Germiyān'a muʿallim oldılar. Ṣoñra Ildırım Bāyezīd Ḫān oġlı Emīr Süleymān'a muṣāḥib olup şāh-zāde ḳatında mükerrem ve sā'ir ümerā ḳatında muḥterem olup menzilet-i ʿaẓīme ve mertebe-i cesīme ṣāḥibi oldılar. Ve ḳaṣā'id-i melīḥa ve eşʿār-ı ʿacībe ve leṭā'if-i ġarībe ṣāḥibleridür.

Maṭlab

Cümle leṭā'ifinden biri oldur kim Emīr Timur vaḳtā kim Burusa'ya geldiler ise Mevlānā Aḥmedī ḥażretleri ile muṣāḥabet idüp kelimāt-ı

laṭîfelerinden tamām ḥaẓẓ eyleyüp her dem bile ṣoḥbet iderler idi. Bir gün Emīr Timur ile ḥammāma girdiler. Eṣnā-yı kelāmda Emīr Timur buyurdılar kim "Ḳıymetde ben ne degerüm?" anlar daḫı buyurdılar kim "Seksen dirhem degersiz pādişāhum." Emīr Timur buyurdılar kim "Hey mevlānā! Yalñuz benüm futam seksen aḳça deger bu ne sözdür kim söylersin?" Mevlānā eyitdi "Hey sulṭānum! Seksen aḳça didügüm futañdan ötüridür, yoḫsa sen bir aḳça da degmezsin." Hemān Timur bu sözden mesrūr olup vāfir inʿām ve tamām ikrām eylediler. **[36b]**

Mevlānā İbn Simāvī [Şeyḫ Bedrü'd-dīn]

Ve biri daḫı ferīdü'd-dīn Şeyḫ Bedrü'd-dīn Maḥmūd bin İsrā'il bin ʿAbdü'l-ʿazīz'dür kim "İbn Simāvī" dimek ile meşhūrdur. Ġāzī Ḫudāvendigār zamānında Ḳalʿa-i Simāv'da vücūda gelmişlerdür ve pederleri daḫı Simav'a ḳāḍī idiler ve anda olan ʿaskerüñ emīri idiler ve hem ol ḳalʿa anlaruñ elinde fetḥ olmışdur. Evvelā ʿilmi pederlerinden taḥṣīl, ḥattā *Ḳur'ān*'ı ve ḥıfẓını tekmīl eylediler. Baʿdehu ʿArabiyyeti *Ṣāḥidī* nām bir ṣāḥib-i faẓl u iḫtirāmdan tekmīl eylediler. Baʿdehu pederleri birāderi Mü'eyyed bin ʿAbdü'l-mü'min ile diyār-ı Mıṣr'a ʿazīmet eyledüklerinde Ḳonya şehrine uġrayup anda bir ʿālim var idi. Nāmına Feyżu'llāh dirler idi kim mülḥid Faẓlu'llāh'uñ ʿilmde telāmīẕlerinden idi. Lākin iʿtiḳādda ḫilāfetde bir mü'mīn ü dīndār ve ʿilm ü maʿrifetde bir baḫr-i bī-kenār idiler. ʿİlm-i naḥvi anlardan görüp ṣoñra Mıṣr'a varup Şerīf-i Cürcānī ile ol ādem-i cānī Medrese-i Ḳāhire müderrisi Mübārek Şāh-ı Manṭıḳī ḥażretlerinden niçe ʿulūm-ı mühimme taḥṣīl eylediler. Baʿdehu Mübārek Şāh ile Kaʿbe'ye *şerrefehu'llāh* bile ʿazīmet idüp Şeyḫ Zeylaʿī ḥażretlerinden ʿulūm-ı eḥādīṯ ü tefāsīrüñ taḥṣīlinde ṣarf-ı himmet eylediler. Girü Mıṣr'a gelüp Şerīf-i Cürcānī ile Ekmelü'd-dīn'den izdiyād-ı kemāl idüp cerīde-i ḳalblerini envāʿ-ı maʿārif ile māl-ā-māl eylediler. Baʿdehu cenāb-ı Rabb-i Vehhāb ḥażretlerinden ceẕbe irişüp ḫāne-i ḳalbleri nūr-ı maḥabbet ile münevver ve mā-sivādan muṭahhar oldılar. Lākin pīrden lā-büd olduġına binā'en Mıṣr meşāyiḫından Şeyḫ Aḫlāṭī ḥażretleri ile iḫtilāṭ eyleyüp tebdīl-i **[37a]** aḫlāḳ-ı ẕemīme ve taḥṣīl-i āfāḳ-ı ʿaẓīme eylediler.

Beyt

İrince ceẕbe-i Ḥaḳ bir ḳulına
Anı şāh-ı cihān ider be-her ḥāl

Odurur ceẕbe-i Ḥaḳ iy birāder
Vücūdın Ḥaḳ yolında ide pā-māl

Neşr: Ṣoñra şeyḫ icāzet virüp maḥrūsa-i Tebrīz'e gönderdiler irşād itsünler içün. Ḥattā aṣḥāb-ı 'iber ve erbāb-ı siyer böyle ḫaber virmişler kim Emīr Timur-ı ebter çün zenbūr-ı ḫar vaḳtā kim Tebrīz'e vardılar ise meclis-i pür-telbīsinde olan 'ulemānuñ arasında mübāḥeşe vāḳi' oldı. Ḳaṭ'a ḫaṣmeyn mā-beynini bir aḥad faṣl idemedi. İmām-ı Cezerī ḥażretleri ol meclisde bile idiler, buyurdılar: "Bu şehrde bir kāmil-vücūd ve ṣāḥib-i rükū' u sücūd kimesne vardur kim cemī'-i 'ulūm şühūdında bir ẕerre yāḫūd berg-i teredür." didiler. Vaḳtā kim Timur şeyḫüñ evṣāf-ı ḥamīdesini istimā' itdi ise emr itdi, şeyḫi da'vet itdiler. Şeyḫ ḥażretleri daḫı icābet idüp işābet eylediler. Vaḳtā kim ḫaṣmeyn nizā'larını taḳrīr eylediler ise şeyḫ ḥażretleri bi'l-kitāb ve's-sünnet ve bi'l-'aḳl ve'l-'azīmet mā-beynleri ḥaḳḳ ile ḥükm eylediler. 'Āmme-i 'ulemādan bir aḥad muḫalefet eylemeyüp götürüsi rāżī oldılar. Ba'dehu şeyḫüñ fażlı ẕerre gibi ḫafī iken şems gibi rūşen ü celī olup ahālī-i şehr izdiyād-ı ri'āyet ve kemā-kān ḥimāyet eyler oldılar. Ṣoñra şeyḫ Tebrīz'den Bidlis'e gelüp anda ḳarār eylemeyüp Mışr'a geldiler. Eglenmeyüp Şeyḫ Aḫlāṭī 'ālem-i ṣūretden 'uzlet ve ervāḥ-ı enbiyā vü evliyāya iḫtilāṭa 'azīmet eylediler. **[37b]** *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.* Şeyḫ Bedrü'd-dīn ḥażretlerine seccādelerini vaṣiyyet eylediler. Anlar daḫı ḳabūl idüp altı ay miḳdārı ḳarārdan ṣoñra a'dā elinden cānib-i Ḥaleb'e firār itdiler. Andan daḫı Ḳonya'ya gelüp Ḳonya'dan Tire'ye gelüp anda iken Frenk beglerinden Ṣaḳız adası ḳapudanı şeyḫi da'vet eyleyüp bir 'ālī-meclis eylediler.

Maṭlab

Götüri baṭrikleri cem' olup her ḫuṣūṣdan mübāḥeşe eylediler. Şeyḫ ḥażretleri cemī'sini ilzām eylediler. Āḫir ḳapudan rāst ḳapuyı dāniş idüp ḳalbinden küfr teşvīşini def' idüp engüşt-i şehādeti ref' idüp kelime-i şehādeti getürüp ve şirki ḳalbinden götürüp ṣıdḳ ile didi kim "*Eşhedü en lā-ilāhe illa'llāh ve eşhedü enne Muḥammeden 'abduhu ve resūluhu*"

Beyt

Götürdi şirki ḳalbinden ḳapudan
Şehādet eyledi kim birdür Allāh

Didi biliñüz iy egri gidenler
Muḥammed'dür resūl hem bende-i şāh

Girenler dīnine buldı sa'ādet
Añа inkār idenler oldı güm-rāh

Neşr: diyüp libās-ı İslām'ı giyüp imāme-i īmānı ṣarınup şeyḫüñ ḫāṣ mürīdlerinden olup ẓulümāt-ı ḍalāletden ḫalāṣ olup ḫāṣṣü'l-ḫāṣ oldılar. Ṣoñra şeyḫ şehr-i Edrine'ye gelüp vālideynini anda bulup ḳalbi ma'mūr ve cānı mesrūr oldı. Vaḳtā kim evlād-ı 'Oṣmān'dan Mūsā Çelebi da'vā-yı salṭanat eyledi ise şeyḫi ḳāḍī-'asker idindi. Ṣoñra Mūsā Çelebi gitdi ise Sulṭān Meḥemmed Ḫān bin Ildırım Bāyezīd Ḫān [şeyḫ] ḥażretlerini ehli ve 'ıyāli ile Ḳal'a-i İzniḳ'de ḥabs eyleyüp her ayda biñ 'Oṣmānī ta'yīn eylediler. Ṣoñra ḥabsden ġaybet idüp **[38a]** emīr-i İsfendiyār'a vāṣıl oldı. Ammā ḳaṣdı Tatar'a varmaḳ idi lākin İsfendiyār, 'Oṣmānlılardan ḫavf idüp iẕn virmediler. Ṣoñra Zaġra'ya gönderdiler. Eḥibbāsı dağılmış iken girü cem' oldılar. Ba'żı müfsidler sulṭāna "Salṭanata şeyḫüñ ḳaṣdı vardur, zīrā ḫalā'iḳ-ı keşīre cem' idüp yürür." diyü ġamz eylediler. Müftī-i zamān olan Mevlānā Ḥaydar-ı 'Acem ḳatline fetvā virüp ol vücūd-ı pāki bī-bāk ḳatl eylediler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.* Ḥāṣılı şeyḫ ḥażretleri ẕü-ciheteyn idiler. 'Ulūm-ı ẓāhirede bī-naẓīr ve 'ulūm-ı bāṭınede daḫı merd-i dilīr idiler. Ḥattā İzniḳ'de ḥabsde iken 'ilm-i fiḳhda *Leṭā'ifü'l-işārāt* nām bir kitāb-ı şerīf ve daḫı *Teshīl Şerḥi* te'līf eylediler. Ḫuṣūṣā *Cāmi'ü'l-fuṣūleyn*'i ve *'Uḳūdü'l-cevāhir*[1] nām kitābı kim *Maḳṣūd Şerḥi*'dür, te'līf eylediler kim beyne'l-'ulemā maḳbūl ü mu'teberdür. Ve 'ilm-i taṣavvufda *Meserretü'l-ḳulūb* nām bir risāle ve *Vāridāt* nām bir ṣaġīrü'l-ḥacīm ve kebīrü'l-ma'nā risāleleri daḫı vardur kim her kelimesi mu'cize-āmīẕdür. Vefātı daḫı hicretüñ sekiz yüz on sekizi senesinde vāḳi' olmışdur. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh raḥmeten vāsi'aten ve ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.* [2]

1 *eṣ-Ṣakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nin tenkitli metninde bu eserin adı *'Unḳūdü'l-cevāhir* olarak kayıtlıdır. Bkz. Hekimoğlu, age, s.100.

2 "Allah'ın rahmeti en geniş şekilde onun üzerine olsun ve Allah onun sırrını kutlu kılsın."

Mevlānā Ḥācī Paşa

Ve biri daḫı ʿālim ü ʿāḳil ü kāmil Mevlānā Ḥācī Paşa ḥażretleridür kim Aydın ilindendür. Maḥrūsa-i Ḳāhire'ye varup Şeyḫ Ekmelü'd-dīn ḥażretlerinden taḥṣīl-i ʿulūm eylediler. Ḥattā mevlānānuñ telāmīẕi mā-beyninde tamām ḥayyizi var idi ve Şeyḫ Bedrü'd-dīn İbn Simavī ile ʿilmde şerīkler idiler. *Raḥimehu'llāh.* Ve daḫı ʿulūm-ı ʿaḳliyyātı Mübārek Şāh el-Manṭıḳī ḥażretlerinden tekmīl eylediler. Şeyḫ Ekmel telāmīẕi mā-beyninde **[38b]** maḳbūl olduġı gibi Mübārek Şāh ḳatında olan muḥaṣṣıllaruñ daḫı zübdesi idiler. Ṣoñra ḳudretu'llāh bir müşkil maraża mübtelā oldılar kim ʿilm-i ṭıbba meşġūl olalar ve hem eyle eylediler. Beyne'l-eṭibbā bir mertebede mümtāz oldılar kim Mıṣr'uñ götüri şifā-ḫānelerini aña sipāriş itdiler. ʿĀmme-i merżāya her ne tedbīr olınsa anlaruñ emri ile olur idi. Ḥattā merḥūm Aydınoġlı Meḥemmed Beg nāmına bir kitāb-ı bī-bahā te'līf eylediler kim nām-ı şerīfi *Şifā*'dur. Eyle müntehā kitābdur kim re'sen her ṣafḥasına naẓar ḳulūba ʿayn-ı şifādur bu ḳanda ḳaldı kim müṭālaʿa olınup ḥaḳā'iḳı fehm olına ve daḫı lisān-ı Türkī'de *Teshīl* nām bir risāle daḫı dimişlerdür ve daḫı ʿilm-i ṭıbba iştiġālden evvel ol kāmil ü mükemmil ʿAllāme Rāzī ḥażretlerinüñ *Meṭāliʿ* nām kitābınuñ taṣavvurātını taṣdīḳ ve taṣdīḳātını taḥḳīḳ idüp bir ḥāşiye-i nefīse te'līf eylemişlerdür kim *Şemsiyye* ḳatında bir ẕerre ve Berdāʿī bir ḳaṭredür kim taʿbīre ḳābil degüldür. Ḫuṣūṣā Seyyid'den evvel yazmışlardur. Ḥattā ol ẕātuñ baʿżı iʿtirāżātları vardur kim ʿaḳlen ḳābil-i refʿ degüldür ve daḫı ol hidāye-i Simāvī, *Ṭavāliʿ-i Beyżāvīyye* de bir ḥāşiye yazmışlardur. Ḥattā Seyyid Şerīf gibi fāżıl faż̧l u kemāline şehādetler iderler kim *vāḥid ke-elf* mertebesidür. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʿazīz.*

Şeyḫ İbn Mūsā el-Ḳayṣerī [Ṣomuncu Baba]

Ve daḫı ol zamānuñ meşāyiḫından biri ʿārif-i bi'llāh, tārik-i māsivā'u'llāh Şeyḫ Ḥāmid bin Mūsā el-Ḳayṣerī ḥażretleridür kim maḥrūsa-i Ḳayṣeriyye'dendür. Ve meşāyiḫ-ı kibārdandur. Ve daḫı cāmiʿ-i mecmūʿa-i kemālāt-ı ẓāhire vü bāṭınedür. Ve daḫı **[39a]** kerāmāt-ı ʿaliyye ve ḥālāt-ı seniyye ve maḳāmāt-ı celiyye ṣāḥibleridür. ʿĀlem-i evā'ilde Burusa'da sākin olup mübārek ẓahrları ile nān gezdürüp ṣatup ādemler daḫı aḥvālini bilüp kendülerden etmek almaġa raġbet iderler idi. Ve daḫı Şeyḫ Şemsü'd-dīn el-Fenārī

ḥażretleri ekşeriyyā anlaruñ ile muṣāḥabet idüp müstefîd olurlar idi. Vaḳtā kim Ildırım Bāyezīd Ḫān *'aleyhi'r-raḥmetü ve'r-rıḍvān* cāmi'-i kebīrüñ bināsını tamām itdiler ise ḥażret-i şeyḫden ol cāmi'de ḫalḳa va'ẓ itmegi iltimās eylediler. Vaḳtā kim Şeyḫ Ḥāmid ḥażretleri ḫalḳuñ va'ẓda kendülere iḳbāllerini gördiler ise ḳarārı firāra tebdīl idüp Aḳsarāy'a geldiler. Ve daḫı ẓāhiren ṭarīḳatı Ḫᵛāce 'Aliyy-i Erdebīlī'den görmişler idi, lākin kendüler Üveysī-meşreb olup bāṭınen Bāyezīd-i Bistāmī ḥażretlerinüñ rūḥından göñülleri şem'asını yaḳmışlardur.

Maṭlab

Ve daḫı rivāyet olınur kim ol merd-i 'ālī-himmet Ḥażret-i Ḫıżr ile niçe müddet ṣoḥbet eyleyüp esrār-ı bāṭınelerinden sırlanup fevā'id taḥṣīl eylemişlerdür ve ba'żılar daḫı buyurmışlar: Maḥrūsa-i Dımışḳ'da zāviye-i Bāyezīdiyye'de sākin olan meşāyiḫdan evvelā müstefîd ba'dehu Ḫᵛāce 'Aliyy-i Erdebīlī'den müstefîż oldılar ve daḫı mürīdlerinden birisi rivāyet ider kim "İki ḳıṭ'a arżuñ birini şeyḫden ve birini faḳīrden ötüri zirā'at eyledüm. Ḥikmet Ḥaḳḳ'uñ, nefsüm içün zirā'at itdügüm laṭīf, şeyḫ içün zirā'at itdügüm arż ḫarāb olmış. Be-ġāyet bī-ḥużūr oldum. **[39b]** Bir müddet ṣoñra şeyḫ ḥażretleri buyurdılar kim "Bizüm ḥişşemüz ḳanġısıdur?" Dervīş eydür "Ḥicābumdan kendü ḥişşemi teklīf eyledüm. Şeyḫ bī-ḥużūr olup buyurdılar kim "Ne günāh işledüñ kim böyle vāḳi' oldı?" didiler. Ya'nī Allāh ile āşinā olanlar mā-sivā'u'llāhdan 'uzlet idüp silk-i Resūle gidüp faḳr ile faḫr iderler, dimekdür.

Beyt

İdenler iḫtiyār-ı faḳr u 'uzlet
Ḳuyūd-ı dehrde āzād olurlar

Cihān devletlerini terk iderler
Göñül emrāżına dermān bulurlar

İki dünyāyı terk iden kişiler
Maḥabbet şehrini seyrān ḳılurlar

Neşr: Āḫir ol şāh-ı mıṣr-ı dil mülk-i aṣlīyi ārzū idüp ol ṭarafa gidüp vefāt itdiler.

Şeyḫ Şemsü'd-dīn Meḥemmed el-Buḫārī

Biri daḫı ol velīler iḫtiyārı ve ʿazīzler dildārı Şeyḫ Şemsü'd-dīn Meḥemmed bin ʿAlī el-Ḥaseni el-Buḫārī *ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʿazīz* ḥażretleridür kim merd-i pür-himmet ve ʿālim-i bi'l-kitāb ve's-sünnet kimesne idiler ve daḫı zāhid ü dīndār ve muḥaḳḳiḳ u ṣāḥib-i esrār ve Ḥaḳḳ'a yār idiler. Mübārek vilādetleri Buḫārā'da olmışdur. Ḥattā ʿālem-i ṣabāda niçe kerāmāt ve gūne gūne ḥālāt görinmişdür. Ḫuṣūṣā ʿilm-i taṣavvufda bī-naẓīr ve meydān-ı ʿibādetde dilīr idiler ve daḫı meşāyiḫ-ı ʿiẓām ile ṣoḥbet idüp ʿālī-himmetlerine maḥrem olmışlardur. Baʿdehu diyār-ı Rūm'ı şeref-i ḳudūmleri ile pür-envār ve maḥrūsa-i Burusa'yı iḫtiyār eylediler. Ve Şemsü'd-dīn-i Fenārī ḥażretleri kendülerden Şeyḫ Ṣadrü'd-dīn el-Ḳonevī ḥażretlerinüñ *Miftāḥ* **[40a]** *u'l-ġayb* kitāblarını ḳırā'at idüp baʿdehu ders ü fetvāya icāzet aldılar. Ḥāṣılı ahālī-i Burusa be-ġayet maḥabbet eylediler. Ḥattā pādişāh şeyḫ ḥażretlerine irādet götürüp kerīmelerini zevcelige icāzet buyurdılar. Ḥattā Ḥażret-i Emīr'den niçe maḫṭūm-zādeleri olup nūrları ile ʿālem ṭolmışdı. Ḥattā evlād-ı ʿOṣmān ol ḫānuñ niçe niçe kerāmetlerini görüp bende olmışlar idi. Ve her sefere teveccüh eyleseler ḫayr-duʿāsın alurlar idi. Ve seyf-i İslām'ı şeyḫ elinden bellerine ṭaḳınup himmet ṭaleb iderler idi.

Maṭlab

Naḳale-i aḫbār ve ḥamele-i esrār böyle iḫbār iderler kim vaḳtā kim Emīr Timur-ı bī-şerm ü ḥayā medīne-i Burusa'ya ʿasker-i güm-rāhı ile dāḫil olup Tatar-ı nā-be-kār şehri incitdiler ise ḫalā'iḳ-ı şehr ḥużūr-ı şeyḫe cemʿ olup iṣtiġāṣe vü feryād eylediler. Şeyḫ ḥażretleri buyurdılar kim "'Asker arasında bir naʿl-bend vardur." diyü evṣāfını beyān idüp daḫı buyurdılar kim "Bizden ol güzīde-i enāma selām eyleyüp diñüz kim şeyḫ göç ne vaḳtdür?" didiler. Vaḳtā kim bu ṣıfatlu naʿl-bendi bulup şeyḫüñ selāmını ve kelāmını iʿlām eylediler ise anlar daḫı "Semʿan ve ṭāʿaten." diyüp iʿzāz u ikrām eylediler. Hemān ol ṣabāh Timur-ı bed-kār ʿasker-i nā-be-kārları ile bi-esrihim isrlerine gidüp fitne vü fesādlarından şehr emīn oldı. Ve daḫı ol zübde-i

evlād-ı Muṣṭafā hicretüñ sekiz yüz ikisinde bir rivāyetde otuz altısında cenāb-ı liḳāya vāsıl oldılar. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Şeyḫ el-Ḥācī Bayram

Ve biri daḫı ol merd-i **[40b]** pür-iḫtirām ve ol zübdetü'l-enām, el-'ārif bi'llāh Şeyḫ Ḥācī Bayram ḥażretleridür kim Anḳaravī'dür. Mübārek vilādetleri Çubuḳṣuyı ḳurbinde şehre ḳarīb Ṣolfaṣl[1] nām ḳaryede vāḳi' olmışdur. Ba'd-ez-ān ol kān-ı 'irfān 'ulūm-ı şer'iyyeyi cūyān olup medīne-i Anḳara Medresesi'ne müderris olup kenef-i 'ilminde niçe ṭālibler ber-ḫurdār oldılar. Ṣoñra terk-i tedrīs idüp Şeyḫ Ḥāmid ḥażretlerinüñ şeref-i ṣoḥbetleri ile müşerref olup göñül 'āleminden dosta yol bulup sālik-i rāhu'llāh olup bir mertebede taḥṣīl-i 'ulūm-ı bāṭıne itdiler kim ṭarīḳ-ı taṣavvufda ṣāf olup ṭaraf-ı 'izzetde inşā'a'llāh mu'āf oldılar. Ḥāṣılı ṭarīḳda gāyet-i ḳuṣvāya ve nihāyet-i a'lāya irişüp serdār-ı aṣḥāb-ı ṭarīḳat ve ser-firāz-ı ebrār-ı ḥaḳīḳat oldılar. Ḥattā bir mertebede kān-ı 'irfān oldılar kim Anḳara ḥalā'iḳınuñ 'aṭşānları ṣoḥbeti zülālinden ḳanup ve cūyānları ḫıdmetlerinde yaḳılup yandılar.

Beyt

'Aceb sulṭāndurur bil Ḥāci Bayram
Aña itmiş Ḫudā'sı faẓl u in'ām

İrişür himmetiyle müstemendān
Murādātına bil her ṣubḥ u her şām

İlāhī Ḥāci Bayram ḥürmetine
Bizi rūz-ı cezāda itme bed-nām

Neşr: Āḫir 'īd-ı viṣāl-i Yezdān'a ol yüzi aḳ yaraḳ idüp Anḳara şehrine ḫān iken 'ālem-i cismi terk idüp 'ālem-i ervāḥa sulṭān oldılar. El-ān ḳabr-i şerīfleri mezār-ı müteberrikedür kim her nā-murādlar ber-murād olurlar. **[41a]** *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

1 Kelime yukarıdaki gibi okunacak şekilde harekelenmiştir.

Şeyḫ ʻAbdu'r-raḥmān el-Erzincānī

Ve biri daḫı ol kerem kānı ve ol göñüller sulṭānı Şeyḫ ʻAbdu'r-raḥmān el-Erzincānī ḥażretleridür kim Şeyḫ Ṣafiyyü'd-dīn el-Erdebīlī ḥażretlerinüñ ḫulefāsından idiler. Diyār-ı ʻAcem'de ol Cem-i maʻnevī niçe müddet riyāżet itdüklerinden ṣoñra Rūm'a ʻavdet eylediler. Ol ṣāḥib-i ḥāl Amāsiyye'ye ḳarīb cibālde tavaṭṭun eylediler. Zīrā ḫalā'iḳdan ʻuzlet itmişler idi.

Maṭlab

Ve daḫı erbāb-ı keşfden idiler. Ḥattā bir gün mürīdlerine buyurdılar kim "Bu gün bize ḳonuḳlar gelür. Eṭʻimeden bir nesne ḥāżır idüñüz." Fuḳarā eyitdiler "Vallāhi yā şeyḫ nefsimüz içün ġıdā yoḳdur. Bu ḳanda ḳaldı kim ḳonuḳlar içün." Şeyḫ eyitdi: "Hele maṭbaḫa varuñuz." Varup gördiler bir alay āhū ḥāl dilleri ile hū diyüp feryād iderler. Gelüp şeyḫe ḫaber virdiler. Şeyḫ emr itdi birini ẕebḥ idüp gelicek eżyāf içün ṭabḫ ve sā'irlerini āzād idiñüz. Dervīşler emr-i şeyḫe teslīm olup eyle itdiler. Vaḳtā kim ṭaʻām ḥāżır oldı ise nā-gāh gördiler ḫānḳāha ṭoġrı bir cemāʻat gelürler. Fuḳarā istiḳbāl idüp ṭaʻām getürdiler ve şeyḫüñ kerāmātına taʻaccüb eylediler.

Beyt

Ḫudā bir bendesin sevse ezelden
Aña bir sır ḳomaz gizlü açar hep

Meṣeldür gizlü olmaz gözlüye hīç
Bu söz ḥaḳdur ḥaḳīḳatdür bu meẕheb

Neṣr: Ve daḫı aṣḥāb-ı aḫbār böyle iḫbār iderler kim ḥażret-i şeyḫi bir ṣabāḥ be-ġāyet ḥüzn ile görüp muḳarrebleri sebebinden su'āl **[41b]** itdiler. Şeyḫ daḫı buyurdılar kim "Ṭarīḳ-ı Erdebīlī şimdiye dek ṭarīḳ-ı ḥaḳīḳ ve rāh-ı taḳvā idi, lākin ʻan-ḳarīb bir bölük nā-dānlar gelüp şeyṭānlıḳ idüp fitneler düzüp ṭarīḳı bozsalar gerekdür." didiler. Fi'l-ḥaḳīḳa ol merd-i rāh-ı ṣavābuñ sözi ḫaṭā itmeyüp bir bölük eşirrāya Ḥaydar-ı bed-güher serdār olup maʻden-i şerār olup aḫyārı sürüp şirārı cemʻ idüp abā vü ecdādı ṭarīḳı-nı ḫarāb eylediler. *Ḫażelehumu'llāh.*[1]

1 "Allah onlara lanet etsin."

Beyt

Ṣafiyyü'd-dīn ulu sulṭān idi līk
Anuñ evlādı oldı Ḫaḳḳ'a kāfir

'Acem mülkin ḫarāb itdiler evvel
Verā'ü'n-nehri de itdiler āḫir

Ḫudā'dan irsün anlara belālar
Helāk olsun ḳamu hīç ḳalmasun bir

Ṭapduḳ Emre

Neṯr: Ve biri daḫı ṯemere-i ṣecere Ṭapduḳ Emre ḥażretleridür kim Ṣaḳarya ırmaġına ḳarīb ḳaryede sākin idiler. Ṣāḥib-i ceẕbe ve ehl-i ḥāl idiler. Ve daḫı ol ṣāḥib-i reşād mālik-i irşād idiler. *Ravvaḥa'llāhu rūḥahu.*

Yūnus Emre

Ve biri daḫı şecere-i ṯemere Yūnus Emre ḥażretleridür kim Ṭapduḳ Emre aṣḥābından idiler. Ḥattā niçe müddet şeyḫi zāviyesine odun ṭaşımışlardur. Ḳaṭ'ā bir egri odun getürmek vāḳi' olmadı. Şeyḫi bunuñ ḥikmetinden su'āl itdükde buyurdılar kim "Egri bu āstāneye ṣıġmaz." Ne gökcek dervīş ve ne laṭīf ḫaṣlet olur. *Allāhümme yessir lenā.*[1] Ḥāṣılı be-ġāyet kāmil kimesne idiler. Ḫuṣūṣā *Dīvān*-ı pür-'irfānları vardur kim ḥālātı ta'bīre ḳābil degüldür. *Ḳaddesa'llāhu* ***[42a]*** *sırrahu'l-'azīz.*

1 "Allahım bizim için kolaylaştır."

Beşinci Ṭabaḳa Sulṭān Meḥemmed bin Ildırım Bāyezīd Zamānında Olan ʻUlemā ve Meşāyiḫı Beyān İder

Vaḳtā kim ol kān-ı iḥsān Sulṭān Bāyezīd Ḫān yıldırım gibi gelüp cenāb-ı Rabb-i Vehhāb'a gitdiler ise memālik-i İslām götüri yas, mātem idüp baʻdehu emr-i meşrūʻasını tamām idüp ol ʻālī Hümā'yı genc gibi arża defn ü pinhān idüp üzerine tārīḫini, ṭılısmını yazup sikkeyi mermerde ḳazup Ḫaḳḳ'a ışmarladılar. Baʻdehu şeh-zādesi Sulṭān Meḥemmed bin Bāyezīd'e *hel-min-mezīd* nevbetini urup hicretüñ sekiz yüz on altı senesinde taḫta geçirüp defātir-i İslām'ı ʻarż eylediler. Anlar daḫı ḫıdmet-i salṭanatı üzerine farż bilüp ihtimām idüp kāffe-i enāmuñ aḥvāline iḳdām eyleyüp yap yap yıḳılan sünnetleri taʻmīr ve yapılan bidʻatleri taġyīre şürūʻ itdiler.

Beyt

Gelen geçdi ḳonan göçdi şarāb-ı mevti hep içdi
Gerek Efrāsiyāb u Cem gerek Cemşīd ger Rüstem

Mevlānā Burhānü'd-dīn el-Herevī

Ol zamānuñ ʻulemāsından biri ol nīk-aḫter, ʻālim ü ʻāmil ve ʻāḳil ü kāmil ü fāżıl Mevlānā Burhānü'd-dīn Ḥaydar bin Muḥammed el-Herevī ḥażretleridür kim ol ʻālim-i nūrānī Saʻdü'd-dīn-i Taftāzānī ḥażretlerinüñ telāmīẕlerinden ʻirfānı bāġınuñ nebīẕlerinden ʻaẓīmü'ş-şar ve celīlü'l-ḳadr kimesne idiler. Ḥattā ol merd-i pür-inṣāfuñ *Keşşāf*'a ḥāşiyesi vardur kim bī-naẓīrdür ve daḫı baʻżı es'ileleri vardur. Üstādı fāżıl Taftāzānī ḥażretlerine kim her sözi bir dürr-i girān-māyedür ve *Īżāḥ-ı Maʻānī*'ye daḫı şerḥi vardur. **[42b]** Be-ġāyet maḥbūb ve ṭalebe mā-beyninde merġūbdur. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Bu şerḥlerini gördüm ve mütālaʻa daḫı eyledüm. Ammā *Ferā'iż-i Sirāciyye*'ye şerḥi vardur, lākin görmedüm." dirler. Ve daḫı ol kāmil-i mükemmil lāyıḳ-ı fetvā ve ṣāḥib-i taḳvā idiler. Lākin bu ʻālemden ʻālem-i āḫirete hicretüñ sekiz yüz otuzı ʻĀşūrā'sında revāne oldılar. *Raḥmetu'llāhi ʻaleyh.*

Mevlānā Faḫrü'd-dīn el-'Acemī

Ve biri daḫı ol kāmil ü 'āḳil ü ādemī Mevlānā Faḫrü'd-dīn el-'Acemī ḥażretleridür kim bilādında 'aṣrı 'ulemāsından 'ulūmı taḥṣīl ve Seyyid Şerīf'den daḫı ba'żı 'ulūmı tekmīlden ṣoñra Rūm'a gelüp Meḥemmed Şāh ḥażretlerine mu'īd ü müstefīd olup ṣoñra ba'żı medārise müderris ü müfīd oldılar ve ṣoñra Sulṭān Murād zamānında müftī oldılar. Her gün otuz aḳça 'ulūfeleri var idi. Sulṭān arturmaḳ istediler ammā kendüler ḳabūl itmediler. "Bizüm zamānımuz 'ulemāsı ziyāde āvāzesini istimā' itdüklerinde kūs-ı hel-min-mezīd ururlar." Sulṭān tekrār ādem gönderdiler kim "Müftī-i 'ālem ne içün teraḳḳīye ḳā'il degüllerdür?" Mevlānā daḫı buyurdılar kim "Beytü'l-mālden bize ḥelāl olan ḳuvvetimüze kifāyet idendür, zā'idi ḥarāmdur. Ḥarāmı biz ḳabūl itmezüz." didiler. Ḥāṣılı 'ālim ü müteşerri' ve kāmil ü müteverri' kimesne idiler. Ḥattā Ḫᵛāce-zāde gibi kāmil anlardan *Buḫārī* ḳırā'at idüp anlar daḫı 'ilm-i ḥadīṩe icāzet virmişlerdür. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar: "Pederüm *Buḫārī* ḥażretlerini Mevlānā Ḫᵛāce-zāde'den ḳırā'at idüp ve anlardan mücāz oldılar. Bu faḳīr daḫı pederüm merḥūmdan ḳırā'at idüp ve anlardan **[43a]** mücāz oldum. Mevlānā-yı meẕkūr daḫı icāzeti Mevlānā Ḥaydar el-Herevī'den ve anlar daḫı 'Allāme Taftāzānī'den almışlardur.

Maṭlab

Ve daḫı dīn faḫrı ve āḫiret zaḫrı mevlānā ḥażretlerinüñ Ebu'l-feṯḥ Sulṭān Meḥemmed Ḫān *ṭābe ṩerāhu* ḥażretleri ile bir ġarīb ḥādiṩesi geçmişdür kim ẕikr olınur. Naḳale-i siyer böyle ḫaber virmişlerdür kim żındıḳ Fażlu'llāh'uñ kim serdār-ı eşrār-ı ḥurūfīdür, telāmīẕinden ve bāġ-ı ḍalāletinüñ nebīẕinden bir ḳābil kāfir sulṭān ile āşinā olup müzaḫrefāt-ı fāsidesinden şāha iẕhār idüp şāhı nā-çār muḥibb idüp bir niçe merede-i seḫā ile Edrine'de sarāy-ı sulṭānīde ẕevḳ u ṣafāya ve ilḥād u ḍalālet-i ḫafāya başladılar. Maḥmūd Paşa merḥūm ḥāle vāḳıf idi, lākin kelimāta iḳtidārı yoḳ idi. Bir gün Mevlānā Faḫrü'd-dīn ḥażretleri ile ḳavl ü ḳarār idüp mevlānāyı ḫānesinde pinhān ve ol re'īs-i ebālīsi ḫānesine da'vet eyledi. Ol kāfir daḫı gelüp paşa-yı kām-rān ile muṣāḥabete şürū' eylediler. Vezīr-i nīk-tedbīr daḫı tamām teslīm olup ol kāfir daḫı ta'līm-i ḍalālet itmege başladı. Mevlānā istimā' iderek bī-iḫtiyār ẓāhir olup mel'ūna şetm eyleyüp ḳatle cür'et idince hemān gelüp ḳarārı firāra tebdīl eyleyüp ol murdār idbārı iḫtiyār eyledi. Mevlānā-yı cān daḫı merdūduñ peyince revān

olup mel'ūn daḫı sarāy-ı sulṭān ṭarafına üftān u ḫīzān gürīzān dāḫil oldı. Hemān mevlānā daḫı şīrvār irişüp mel'ūnı şikār eyledi. Sulṭān daḫı bu ḥāli görüp mevlānādan ḥayā eyleyüp ādāb ile sākit oldılar.

Beyt [43b]

Görüp sulṭān ki bir şīr-i hünerver
İrişdi ḥamle idüp ṣanki ejder

O kelbüñ ceybini ṭutdı eliyle
Yüzini pers ḳıldı sille ile

Görüp sulṭān o ḥāli eyledi şerm
Umardı ḳalbi mollānuñ ola nerm

Neṯr: Hemān mevlānā mel'ūnı ṭaşra çıḳarup ellerini bend idüp ḫınzīr gibi yidüp ṭoġrı Edrine'de Yeñi Cāmi''e getürdi. Şehr ḫalḳı bi-esrihim cem' oldılar. Mevlānā minbere çıḳup bu mel'ūnuñ meẕheb-i bātılasınuñ me'ḫaẕını ve bunlaruñ kāfir-i bi'llāhlar idügini tamām tebyīn ba'dehu bu mel'ūnları tekfīr ve muṣallāda ḳatllerini ta'yīn idüp ol ṭarafa gitdiler. Varılduḳda re'īslerini āteşe yaḳup mürīdlerini ḳatl, żararlarını pādişāhdan ve müselmānlardan def' eylediler. Ḥattā rāvīler böyle rivāyet iderler kim "Mevlānā ol mel'ūnuñ āteşini kendü eliyle yaḳarlar idi. Ḥattā mübārek liḥyesinüñ bir ṭarafı münḥarif oldı." dirler. Zīrā 'aẓīmü'l-liḥye kimesne idiler. Ve daḫı mevlānā maraż-ı mevte geldüklerinde Mevlānā Ṭūsī ḥażretleri ziyārete gelüp gördiler kim mevlānā maḥall-i teslīme gelmişler, ṭaleb-i vaṣiyyet eylediler. Merḥūm ḳaṭ'ā bu sözden ġayrı söz söylemediler kim "Ẓahr-ı 'avāmı 'aṣā-yı şerī'at ile ḍarbdan ḫālī olmayasın." Ṣoñra teslīm-i rūḥ eylediler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.* Ve ḳabr-i şerīfleri daḫı Edrine'dedür.

Beyt

Zihī sa'ādet ü devlet zihī 'atā vü kerem
Ki ola bir kişi böyle 'ulūm ile ma'mūr

Bu cümleden daḫı ġayrı 'aceb kemāl ü hüner
Ki ola ḳātil-i mülḥid *seḳā illā lehū ṭahūr*[1]

Neṯr: *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

1 "Allah onu sadece tertemiz bir su ile sulasın."

Mevlānā Ṣarı Ya'ḳūb

Ve biri daḫı ol maḥbūb u merġūb Mevlānā Ṣarı **[44a]** Ya'ḳūb ḥażretleridür kim Ḳaramanī'dür. 'ālim ü fāżıl kimesne idiler. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar: "Māderüm pederi ol cān-ı cihānīden *Telvīḥ*-i 'Allāme Taftāzānī ḳırā'at, anlar daḫı derse icāzet virdiler." Ḥāṣılı 'azīmü'l-ḳadr ve celīlü'ṣ-ṣadr, zübde-i insān ve nādire-i zamān idiler. Ol kāmil insān medīne-i Burusa'ya geldüklerinde Mevlānā Yegān ile cem' olup ve 'ulūmda olan işkālātını 'arż eylediler. Mevlānā daḫı hezārān taḥsīn ü firāvān āferīnler eyleyüp nevāḫt eylediler. Ḫuṣūṣā Allāhu te'ālānuñ ḥabībine gönderdügi *Ḳur'ān*-ı 'azīmüñ āyātından iki āyetüñ tevfīḳından ol merd-i ḥaḳīḳ bir risāle-i pür-māye beyān eylemişlerdür: Ol iki āyetüñ biri *ḳavluhu te'ālā* [1]﴿إِنَّا لَنَنصُرُ رُسُلَنَا﴾ ve biri daḫı *ḳavluhu te'ālā* [2]﴿وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ﴾ āyetleridür. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Ḫaṭṭ-ı şerīfleri ile risāleyi görüp müstefīd oldum ve daḫı ṣıḳadan istimā' eyledüm kim ol şu'ā'-ı dīn ḥażretlerinüñ menāsik-i ḥacca bir risāle-i nefīseleri vardur." didiler. "Ve daḫı eyle ṣāliḥ kimesne idiler kim ba'ż-ı müderrisler pederümden rivāyet iderler merḥūm daḫı mevlānā ḥażretlerinden rivāyet idüp buyurmışlar kim "'Ālem-i rü'yāda ol kān-ı ṣafā ya'nī Ḥażret-i Muḥammed Muṣṭafā *ṣalla'llāhu 'aleyhi ve sellem* ḥażretlerini görüp bu ḥadīṯ-i şerīfüñ ṣıḥḥatinden su'āl eyledüm." *Ḳāle'n-nebiyyi 'aleyhi's-selām*[3] «لحوم العلماء مسمومة فمن شمها مرض و من اكلها مات»[4] ya'nī 'ulemānuñ bedeni zehrnākdür, anı ḳoḳan marīż, yiyen helāk olur ya'nī 'adāvet idenlerden kināyedür, anlar **[44b]** daḫı buyurdılar. [5]«يا يعقوب لحوم العلماء سموم»dur ya'nī ḥadīṯ-i ṣaḥīḥ budur, dimekdür. *Ravvaḥa'llāhu rūḥahu.*

Mevlānā Ḳara Ya'ḳūb

Ve biri daḫı ol 'ulemā serveri ve fużalā mihteri Mevlānā Ḳara Ya'ḳūb bin İdrīs bin 'Abdu'llāh ḥażretleridür kim Ḳaraman'dan Nigde nām ḳaṣabadandur. Vilādetleri hicretüñ yedi yüz seksen ṭoḳuzında vāḳi' olmışdur. Bilādı

1 *Kur'ân-ı Kerîm, Mü'min Sûresi* 40/51, "Şüphesiz peygamberlerimize yardım ederiz."
2 *Kur'ân-ı Kerîm, Bakara Sûresi* 2/61, "…haksız olarak peygamberleri öldürmeleri sebebiyle geldi …"
3 Hz. Peygamber -Allah'ın selamı onun üzerine olsun- buyurdu.
4 Kaynaklarda bu sözün *Hucûrat Sûresi*'nin 12. âyetinden alınarak şekillendirilmiş bir kelâm-ı kibâr olduğu belirtilmekte, sözün İbn Asâkir'e ait olduğu kaydedilmektedir. Âmirî, Ahmed b. Abdulkerîm el-Gazzî, *el-Ceddu'l-Hasîs fî Beyâni mâ leyse bi Hadîs*, thk. Fevâz Ahmed Zemrî, Mansûra: Dâru İbn Hazm, t.y., s. 178.
5 "Ey Yakûb! Âlimlerin eti zehirlidir."

'ulemāsından taḥṣīl-i 'ulūm-ı 'Arabiyye idüp işini kemāle irişdürmişlerdür. Ḥattā ol ẕevi'l-vech ve'ṣ-ṣabīḥ ve ol merd-i faṣīḥ *Meṣābīḥ*'e ġarrā şerḥ yazup ża'īfini beyān ve ġarībini 'ıyān, şıḥḥāḥını tavżīḥ ve ḥisānını şübühātdan tenḳīḥ eylediler. Ve daḫı ol kāmil-māye *Hidāye*'ye ḥāşiye yazup müşkilātını tebyīn ve iḫtilāfātını ta'yīn eylediler. Ba'dehu ol zübdetü'l-enām Ḳāhire'ye ve Şām'a varup 'ulemāsı ile virüp alup ṣorup bildiler. Ṣoñra ḳaṣaba-i Lārende'yi mekān idinüp āḫir ol arada cenāb-ı Ḥaḳḳ'a revāne oldılar. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Mevlānā Ṣūfī Bāyezīd

Ve biri daḫı ol kāmil ü ferīd Mevlānā Ṣūfī Bāyezīd ḥażretleridür kim Sulṭān Bāyezīd Ḫān *ṭābe ṣerāhu* şāh-zādesi Meḥemmed Ḫān'a naṣb eylemişler idi. Anuñ üzerine ol kān-ı 'irfān āḫirete revāne oldılar. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Fażlu'llāh

Ve biri daḫı çāpük-süvār-ı meydān-ı ilāh Mevlānā Fażlu'llāh ḥażretleridür kim 'ālim ü faḳīh kimesne idiler. Sulṭān anlara Gekibuze ḳażāsını iḥsān eylemişler idi. *Ravvaḥa'llāhu rūḥahu.*

Mevlānā Muḥyi'd-dīn el-Kāfiyeci

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā 'Allāme Muḥyi'd-dīn el-Kāfiyeci ḥażretleridür kim anlara Kāfiyeci didükleri naḫvde *Kāfiye*'nüñ kitābetine keṣret-i iştiġāllerinden ötüridür kim Süleymān bin **[45a]** Sa'd bin Mes'ūd-ı Rūmī Berġam[av]ī'nüñ sülāleleridür. Mevlānā Süyūṭī *raḥimehu'llāh* buyurmışlar: "Ebū 'Abdu'llāh el-Kāfiyeci ḥażretleri hicretüñ yedi yüz seksen sekiz senesinde vücūda geldiler. Ḫīn-i bülūġlarından şürū' eyleyüp leẕẕā'iẕ-i 'ilm ile müteleẕẕiẕ olduḳdan ṣoñra diyār-ı 'Acem'e irtiḥāl idüp 'ulemāsından fünūn-ı mütedāvileyi iḫtimāl eylediler. Ba'dehu ol maḳbūl-i 'ibād-ı Bārī Şemsü'd-dīn el-Fenārī ḥażretlerinden ve Mevlānā Vācid'den ve İbn Firişte'den ve sā'ir fużalādan taḥṣīl eylediler. Ba'dehu mülk-i Ḳāhire'ye gelüp 'ulemāsından tekmīl-i 'ulūm eylediler. Ḫāṣılı bir mertebede kāmil oldılar kim 'ulemā-yı Ḳāhire'nüñ şeyḫü'l-İslāmı ve ḳıdvetü'l-enāmı olup ahālī vü a'yān ol merkez-i dā'iretü'l-'irfāna kemā-yenbaġī ikrām u iḥsān eylediler.

Zīrā bebr-i ḳażā-yı ʿulūm-ı ʿArabiyye ve hirbed-i meydān-ı ʿulūm-ı tefāsīr ü eḥādīṯ ü ṣiʿriyye oldılar. Ve daḫı taṣnīflerinüñ nihāyeti ve ġāyeti yoḳdur. Ḥattā ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Faḳīr kendülerden teṣānīflerinüñ esāmisini istifsār eyledüm, buyurdılar kim bizüm teʾlīfātımuz çoḳdur, żabṭa ḳādir degülüz. Ekṣerinüñ esāmīsini unudup dururum." didiler. Ammā baʿżı teṣānīfini ol zübdetü uliʾl-elbābuñ gördüm." *Şerḥu Ḳavāʿidiʾl-iʿrāb*'dur ve kelime-i şehādeti daḫı şerḥ eylemişlerdür ve ʿulūm-ı tefsīrde *Teyṣīr* nām bir kitābları daḫı vardur kim üç mücelleddür ve daḫı merḥūm ṣaḥīḥüʾl-ʿaḳīde ve müteverriʿ kimesne idiler. Ve daḫı kelimāt-ı ʿArabiyye tekellüm iderler idi. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar: "ʿĀlem-i ṣabāda *Zeydu ḳāʾimu* cümlesinde yüz on üç nevʿ ile baḥṣ eyledükleri istimāʿ **[45b]** eyledüm" didiler. Ve daḫı ol ḳıdvetüʾl-buleġānuñ mesʾele-i istisḳāda bir risāleleri vardur kim zülāl-i ʿilmden bir içim ṣudur.

Beyt

Zülāl-i ʿilmden bir içim ṣudur
Ki görseydi Kevṣer aña reşk ider

Neṣr: Āḫir ol fāḫir ü zāḫir hicretüñ sekiz yüz ṭoḳuzı senesi Cemāziyeʾl-evvelʾinüñ Cumʿaʾsı gicesinden ol şems-i ufḳ-ı maʿārif bī-teklīf ġarb-ı fenādan ṭolunup şarḳ-ı beḳāda ṭulūʿ eylediler. *Ḳaddesaʾllāhu sırrahuʾlʿazīz.*

Şeyḫ ʿAbdüʾl-laṭīf el-Maḳdisī

Ve daḫı ol zamānuñ meşāyiḫından bir şeyḫ-i ehlüʾt-taḥḳīḳ el-ʿārif biʾllāh Şeyḫ ʿAbdüʾl-laṭīf bin ʿAbduʾr-raḥmān bin Aḥmed bin ʿAlī bin Ġānim el-Enṣārī el-Maḳdisī ḥażretleridür kim vilādetleri hicretüñ yedi yüz seksen altı Receb'inüñ Cumʿaʾsı gicesinde vāḳiʿ olmışdur. Evvelā ʿulūm-ı ẓāhireyi tekmīl idüp ṣāniyen ṭarīḳ-ı taṣavvufı Şeyḫ ʿAbdüʾlʿazīz ḥażretlerinden taḥṣīl eylediler. Ol merd-i reşād ṣāḥib-i irşād oldılar. Vaḳtā kim Şeyḫ ʿAbdüʾlʿazīz ol merd-i vāfī Şeyḫ Zeynüʾd-dīn el-Ḥāfī ḥażretleri ile *ḳaddesaʾllāhu sırrahu* ile geldiler ise Şeyḫ ʿAbdüʾl-laṭīf'üñ ḫānelerine bī-teklīf nüzūl eylediler. Anlar daḫı nezl iḥżār idüp iʿzāz u ikrām idüp şeyḫe teslīm ü iḳrār eylediler. Vaḳtā kim şeyḫ Kaʿbe cānibine teveccüh eylediler ise ʿAbdüʾl-laṭīf-i Maḳdisī ḥażretleri daḫı refīḳ olmaḳ istediler. Şeyḫ rıżā virmediler. Zīrā Maḳdisī ḥażretlerinüñ vālideleri hem marīża ve hem şerīfe idiler. Ve daḫı buyurdılar kim "Murād bunda da ḥāṣıl

olur inşâ'allâhu te'âlâ." Vaḳtâ kim ṣubḥdan Ḳuds'e geldiler ise 'Abdü'l-laṭîf ḥażretleri şeyḫ **[46a]** ḥażretleri ile Ḫorâsân'a bile gidüp rıżâ-yı şeyḫ ile ḫalvete girdiler. Ol ṣâḥib-i sa'âdât riyâżâta ve 'ibâdâta şürû' eyleyüp insân-ı kâmil oldılar. Ba'dehu ol ḫûb-fercâm rıżâ-yı şeyḫ ile medîne-i Câm'a müteveccih olup anda varduḳlarında merḳad-i Şeyḫ Aḥmedü'n-Nâm[ıḳ]ī[1] el-Câmî'de erba'îne girdiler. Âḫir ol aralıḳda âyet-i naṣr gelüp murâdâtı ḥâṣıl ve defîne-i 'irfâna vâṣıl oldılar. *Raḥimehu'llâh.* Ba'dehu ol kân-ı 'irfâna şeyḫi icâzet virüp Şâm'a gönderdiler, gelüp diledügini bulup âḫir bi-iẕni'llâhi te'âlâ diyâr-ı Rûm'a revâne olup medîne-i Ḳonya'ya geldiler. Vaḳtâ kim şehre dâḫil oldılar ise evvelâ Mevlânâ Celâlü'd-dîn ḥażretlerini ṣoñra Ṣadrü'd-dîn ḥażretlerini ziyâret eylediler ṣoñra Şemsü'd-dîn et-Tebrîzî ḥażretlerinüñ maḳâmlarına gelüp câẕibe-i Rabbânî ile mübârek ḳalbleri mâl-â-mâl olup envâ'-ı fevâ'id ü efḍâl taḥṣîl eylediler. Ḫattâ şeyḫ ḥażretleri eylece naḳl eylediler kim "Vaḳtâ kim Şems-i Tebrîzî ḥażretlerinüñ maḳâm-ı şerîflerine irişdüm ise seḥâb-ı ceẕbe beni iḫâṭa eyleyüp serinden bir nidâ geldi kim yâ şeyḫ bańa du'â eyle." Ben daḫı emre imtiṯâl eyleyüp du'â eyledüm, ṣoñra ṭaraf-ı Burusa'ya işâret olındı. Ben daḫı hemân Burusa'ya teveccüh eyledüm, evvelki günde cânum ḳulaġına bir nidâ geldi kim "Erbâb-ı 'irfân kâmil insân muntaẓırlardur." Hemân secde-i şükr idüp yoluma gitdüm, didiler. Vaḳtâ kim ol kâmil insân ṭoġrı ay gibi Burusa'ya Ṣa'bân evâ'ilinde ṭulû' eylediler ise Ṣa'bân'uñ 'aṣr-i âḫirinden nihâyet Ramażân'a irince erba'îne girüp 'ulemâsı ile **[46b]** mücâhedeye başladılar. Şeyḫ ḥażretleri buyurmışlar kim "Erbâ'înüñ evvelki gicesinde cânum gûşına bir nidâ geldi kim bu bir cem'iyyetdür kim cennetde miṯli yoḳdur, ḥaḳîḳat eyledür."

Beyt

İdenler özge cihâdı bu fânî 'âlemde
Bulurlar özge murâdı olurlar ehl-i ṣafâ

Bu mülk-i keṯret içinde irişmeyen cem'a
Ḳopar başına ḳıyâmet güninde renc-i cefâ

Şular ki bildi vücûdın bulur o ḥażrete yol
Ki tende câna iren yol be-ġâyet oldı ḫafâ

1 Metinde "Nâmi'î".

Neşr: Ve daḫı ol baḥr-i himmetüñ *Tuḥfe* nām bir risāleleri vardur kim maḳāmāt-ı erbāb-ı ṣafā ve işārāt-ı aṣḥāb-ı vefāyı beyān ider. Āḫir ol kān-ı ṣafā hicretüñ sekiz yüz elli altı senesi Rebīʿü'l-evvel'i ġurresi Ḫamīs güninde maḥrūsa-i Burusa'da vefāt itdiler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʿazīz.*

Mevlānā Şeyḫ ʿAbdü'r-raḥīm

Ve biri daḫı mürşid-i ʿaẓīm ve merd-i kerīm el-ʿārif bi'llāh Şeyḫ ʿAbdü'r-raḥīm bin el-Emīr ʿAzīz el-Merzifonī ḥażretleridür kim Merzifon'da vücūda geldiler. Ṣoñra bilād-ı Mıṣr'a varup şeyḫ-i vāfī Zeynü'd-dīn ḥażretleri ile mülāḳāt olup mā-beynlerinde tamām ülfet ü maḥabbet ḥāṣıl olup ḫıdmetlerinde niçe müddet bilece olup ḫalvet ü ʿuzlet eylediler. Baʿde't-tekmīl irşāda mücāz ve aḳrānı mā-beyninde mümtāz oldılar. Ve daḫı Şihābü'd-dīn-i Sühreverdī ḥażretlerinüñ *ʿAvārifü'l-maʿārif*'ini ve *Aʿlāmü'l-hüdā* nām kitābını naḳl itmege daḫı icāzet eylediler. Ṣoñra [1]«حب الوطن من الإيمان» ḥadīṯi ile āmil olup ḫilāfet ile Merzifon'a geldiler. **[47a]** Sulṭān Murād Ḫān *ṭābe ṯerāhu* kendü ʿimāretlerinden yevmī beş aḳça vaẓīfe taʿyīn eylediler. Ṣoñra üç aḳça daḫı ziyāde eylediler ve her senede on met (?) ġalle daḫı taʿyīn eylediler. Fenā ʿāleminde bir niçe gün mücāhede eyledüklerinden ṣoñra şehrinden āḫirete intiḳāl eylediler. El-ān ḳabr-i şerīfi ziyāretgāhdur. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʿazīz.*

Şeyḫ ʿAbdü'l-muʿṭī

Ve biri daḫı ḫulefā-yı Ḫāfī'den ʿAbdü'l-muʿṭī ḥażretleridür kim bilād-ı ġarbda vücūda geldiler ve Mālikiyyü'l-meẕheb idiler. Ṣoñra Şeyḫ Zeynü'd-dīn-i Ḫāfī ḥażretlerinüñ ḫıdmetlerine irişüp maḳām-ı taṣavvufa yetişdiler. Baʿde't-taḥṣīl şeyḫ irşāda icāzet virüp Kaʿbe-i şerīfede tavaṭṭun eylediler. Evlād-ı ʿArab şeyḫü'l-Ḥarem dirler idi. Kerāmāt-ı bī-nihāye ṣāḥibleridür.

---

1 Hadîs-i Şerîf, "Vatan sevgisi imandandır." Rivâyet halk dilinde şöhret bulan haberlere dair eserlerde yer almaktadır. Aclûnî bu sözün hadis olarak bir rivâyetine vakıf olamadığını ancak manasının doğru olduğunu belirtir. Aclûnî, *Keşfu'l-hafâ*, thk. Ahdulhumeyd b. Ahmed, el-Mektebetü'l-Asriyye, Beyrut 2000, C. 1, s. 398.

Maṭlab

Ḥattā Mevlānā Maḥmūd Efendi'den naḳl iderler. Anlar daḫı buyurmışlar. "Kaʿbe-i müşerrefede Şeyḫ ʿAbdü'l-muʿṭī ḥażretlerine mülāḳāt oldum. Be-ġāyet riyāżet iderler ve rūz u şeb cenāb-ı Ḥaḳḳ'a giderler. Ḥāṣılı kemāli ile maḥabbet eyledüm. Bir gün baña eyitdi: "Yā Seyyidī Maḥmūd! İşitdüm kim Ḫᵛāce ʿUbeydu'llāh-ı Semerḳandī ḥażretleri ile muṣāḥabet eylemişsüz. Şimdi siz anları görseñüz bilür misüz?" Faḳīr daḫı "Bilürüm yā şeyḫ." didüm. Buyurdılar kim "Şimdi ṭavāfdadur, ben daḫı maṭāfa vardum gördüm ḫᵛāce ṭavāf iderler. Ben daḫı ṭavāfa meşġūl oldum. Vaḳtā kim ḫᵛāce ṭavāfdan fāriġ olup maḳām-ı İbrāhīm'de ol kerīm ʿibādete meşġūl oldılar ise ben daḫı ʿibādete meşġūl oldum. Vaḳtā kim ṣalātdan fāriġ olup selām virdüm ise naẓar itdüm ḫᵛāceden eṣer **[47b]** görmedüm. Şeyḫ Muʿṭī ḥażretlerine gelüp ḥālden ḫaber virdüm. Vaḳtā kim müddetden ṣoñra Ḫorāsān'a sefer itdüm ise Herī'de ḫᵛāceyi gördüm. Hemān ol kān-ı ʿirfān bī-tekellüf buyurdılar kim "Seyyidī Maḥmūd sır perdesini keşf itme żarar görürsin." didiler.

Beyt

Sır perdesini yırtanı redd eyler ululer
Sır virme ṣaḳın ser vir vü fāş itme ḥaḳḳā'iḳ

Döküldi yire ḫor u ḥaḳīr oldı ʿazīzüm
Keşf itdügiçün sırrını eşḫāṣa şaḳā'iḳ

Neṣr: Bu Seyyidī Maḥmūd ol ʿazīzdür kim yüz yigirmiden ziyāde ʿömr sürmişlerdür. Ḥālā daḫı mübārek liḥyelerinde bir dāne mūy-ı sefīd yoḳ idi. Ve meşāyiḫ-ı ʿiẓāmdan ulu kimesnelere yetişmişlerdür. Zeynü'd-dīn el-Ḫāfī ve Ḫᵛāce ʿUbeydu'llāh ve Seyyid Ḳāsım el-Envārī gibi. *Rıḍvānu'llāhi teʿālā ʿaleyhim ecmaʿīn.*

Şeyḫ Zeynü'd-dīn el-Ḫāfī

Ve biri daḫı şeyḫü'l-İslām ve ḥüccetu'llāh 'ale'l-enām Şeyḫ Zeynü'd-dīn Ebū Bekr bin Muḥammed bin Muḥammed eş-şehīr bi-Zeynü'd-dīn el-Ḫāfī ḥażretleridür kim bilād-ı Ḫorāsān'dan Ḫāf nām ḳaṣabada vücūda gelmişlerdür. Hicretüñ yedi yüz elli yedisi Rebīʿü'l-evvel'inüñ on beşinde ḥāṣılı

cāmi‘-i cem‘-i esrār-ı ẓāhire ve lāmi‘-i şem‘-i cem‘-i ebrār-ı bāṭıne idiler. Ve ṭarīḳ-ı taṣavvufda pīri Şeyḫ Nūrü'd-dīn 'Abdu'r-raḥmān el-Mışrī ḥażretleridür. Ḥattā buyurmışlar kim "Ol mürşid-i cādde-i ḥaḳīḳıyyeden icāzet ḥüccetini alduġumdan ṣoñra Ḫorāsān'a 'azīmet eyledüm, varduḳda gördüm icāzet ḥüccetini Baġdād'da unutmışum. Tekrār Mışr'a geldüm, şeyḫi daḫı vefāt itmiş buldum. Ġamnāk ḫalvet-ḫānelerine girdüm, gördüm icāzet **[48a]** ḥücceti anda, secde-i şükr idüp gitdüm." didiler.

Beyt

Zihī kerāmet ü ḳudret zihī ṭaṣarruf u sīr
Olursa böyle ola ṭālib-i hidāyete pīr

Neşr: Ve daḫı buyurmışlar "Ḥażret-i şeyḫüñ bir tācları var idi kim 'ālem bācı ve ḫarācı anuñ ḳatında bir ẕerre degül idi. Ḥażret-i şeyḫ ol tācı faḳīre ḫilāfet virdüklerinde iḥsān buyurmışlar idi. Biz daḫı Ḫorāsān'a varduḳda Pīr-i Tācü'l-Gīlānī nām bir merd-i nūrānī var idi. Anlara teberrüken 'aṭā eylemiş idüm. 'Ālem-i rü'yāda gördüm, Tāc bi-iẕni'llāh lisān-ı faṣīḥ ile bańa istiġāṣe idüp eydür kim: "Beni ṭarīḳuñ 'āşıḳları geyegelmiş idi, lākin şimdi bir şāribü'l-ḫamr fāsıḳa virdüñ." Hemān uyanup ḥarīfi ṭaleb eyledüm. Beytü'l-ḫammārında sekrān yatur. Hemānā başından tācı alup gitdüm." didiler. Ḥażret-i şeyḫ hicretüñ sekiz yüz otuz sekizi Şevvāl'inüñ ikinci güni kim Aḥad güni idi, cenāb-ı ferd-i Ṣamed'e revāne oldılar. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar: "Ḥażret-i şeyḫ Rūm'a gelmişlerdür, lākin bu faḳīr menāḳıbında bu ẕerre teberrüken beyān eyledüm." *Ve bi'llāhi't-tevfīḳ.*[1]

Şeyḫ Pīr İlyās

Ve biri sulṭān-ı rūḥa libās, el-'ārif bi'llāh Pīr İlyās ḥażretleridür kim zamānesi fużalāsınuñ şehīri ba'd-ez-ān ṭarīḳuñ daḫı dilīri oldılar. Nevāḥī-i Amāsiyye'de sākin idiler. Emīr Timur-ı nā-be-kār ol ṭarafa geldüginde ḥażret-i pīri Şirvān cānibine gönderüp ḳuvvetine kifāyet miḳdārı nafaḳa ta'yīn eyleyüp şeyḫ daḫı Pīr Ṣadrü'd-dīn-i Şirvānī ḥażretleri ile ṣoḥbet idüp ḥāli **[48b]** ġanīmet bilüp ḫalvet ü 'uzlet üzerine oldılar, lākin Ṣadrü'd-dīn-i Şirvānī ḥażretleri ümmī kimesne idiler. Ol sebebden Pīr İlyās

1 "Başarıyı sağlayan Allah'tır."

ḥażretleri rāh-ı bāṭında olan feterātı def‘ idemeyüp ṭaraf-ı Rūm'a revāne oldılar ve on iki yıl miḳdārı vaṭanında mücāhede eylediler. Vaḳtā kim Şeyḫ Zeynü'd-dīn-i Ḫāfī ḥażretlerinüñ Ḫorāsān'dan irşādı kūsınuñ na‘rası Pīr İlyās'uñ gūş-ı cānına irişdi ise mübārek ḳalbi āsān, ol ṭarafa bī-iḫtiyār teveccüh ve revān olmaḳ dilediler. Nā-gāh ol merd-i evvāh ‘ālem-i rü'yāda ḥażret-i risālet-penāhuñ sırr-ı şerīflerini müşāhede eyleyüp buyurdılar kim "Pīrüm Ṣadrü'd-dīn'e teveccüh eyle. İmtiṣālen li-emri'l-‘ālī iẕn-i Resūl ile ol merd-i pür-uṣūl ol cānibe teveccüh eylediler. Vaḳtā kim ol merd-i ġarīb şeyḫüñ mekānına ḳarīb oldılar ise şeyḫ aṣḥābına buyurdılar kim "Ḥāżır oluñuz, bu gün ḳudūm-i İlyās ile şeref bulsañuz gerekdür, istiḳbāl idüñüz." Pīr-i irşād şeyḫ-i reşāda gelüp ve mübārek dest-i şerīflerini būs eylediler ise Ṣadrü'd-dīn daḫı ṣadrını ṣadrına baṣup envā‘-ı elṭāf ile nevāḫt idüp dā'iresini şināḫt eylediler. Pīr daḫı niçe müddet ḫıdmet-i şeyḫde iḳāmet, ba‘dehu ṣıla-i raḥm eylemege icāzet ṭaleb eylediler. Şeyḫ daḫı iẕn virüp pīri ḫoş görüp gönderdiler. Vaḳtā kim pīr mekān-ı şerīflerine geldiler ise eglenmeyüp Ṣadrü'd-dīn dünyādan āḫirete rıḥlet eylediler. Vaḳtā kim pīr şeyḫüñ vefātını istimā‘ eylediler ise seccāde-i irşāda geçüp ḫalḳı sebīl-i **[49a]** reşāda da‘vete şürū‘ eylediler. Āḫir anlar daḫı şehrinden kūya ya‘ nī ol sūya rıḥlet itdiler. Cümle-i kerāmātlarından biri oldur kim mübārek cesedlerini serīre ġasilden ötüri götürdükleri maḥalde serīr bir cānibe meyl eyledi. Kāffe-i enām gördiler kim mübārek elleri eyle serīre yapışdılar ta düşüp serleri keşf olmaya. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-‘azīz.*

Şeyḫ Zekeriyyā-yı Ḫalvetī

Biri şeyḫ-i ṭarīḳ-ı Muṣṭafavī Şeyḫ Zekeriyyā-yı Ḫalvetī ḥażretleridür kim Pīr İlyās ḥażretlerinüñ ḫavāṣlarından belki ol Maḥmūd'uñ Ayās'larındandur. Vaḳtā kim Pīr İlyās ṣaḥrā-yı āḫirete āb-ı ḥayāt nūş idüp gitdiler ise iḫvān-ı ṣafā cem‘ olup bir maḳām-ı dil-güşā bünyād eylediler. Şeyḫ Zekeriyyā içün ta kim anda fuḳarā cem‘ olup şem‘avār ol maḳāmda yanup yaḳılmaġa şürū‘ eylediler. Āḫir bunlar daḫı fenādan beḳāya rıḥlet eylediler. El-ān ḳabr-i şerīfleri Amāsiyye'de Mescid-i Serrācīn ḳurbindedür. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Şeyḫ 'Abdu'r-raḥmān Çelebi

Biri daḫı zübdetü'l-enām Şeyḫ 'Abdu'r-raḥmān Çelebi bin Mevlānā Ḥüsām ḥażretleridür kim Pīr İlyās ḥażretlerinüñ duḫterleri aḫterlerinüñ çerāġlarıdur, lākin ṭarīḳı Zekeriyyā ḥażretlerinden görmişlerdür. Āḫir yirleri manṣıbına naṣb olınmışlardur kim laḳabları da ḫalḳ dilinde Gümüşlioğlı dirler. Pederleri ḳaṣaba-i Gümüş'den olduġından ötüri 'āşıḳ-ı bī-riyā ve muḥibb-i semā' ü ṣafā idiler. Ta'bīr-i rü'yāda aḳrānı mā-beyninde müntehā idiler. Ḥattā ol ehl-i kemālüñ naẓm-ı şerīfleri vardur vecd ü ḥāle müte'alliḳ, ḥattā **[49b]** mübārek maḥlaṣlarına Ḥüsāmī dirler. Āḫir raḥā-yı fenā anları daḫı ögütdiler. El-ān ḳabr-i şerīfleri sevād-ı Amāsiyye'de Ya'ḳūb Paşa Zāviyesi'ndedür.

Şeyḫ Şücā'

Biri daḫı Şeyḫ Şücā'ü'd-dīn el-Ḳaramanī ḥażretleridür kim Şeyḫ Ḥāmid el-Ḳayṣerī ḥażretleri ile ṣoḥbet ve anlardan istimdād-ı himmet eylemişlerdür. *Raḥimehu'llāh.*

Şeyḫ Muẓaffer

Biri daḫı Şeyḫ Muẓafferü'd-dīn el-Lārendevī ḥażretleridür kim Şeyḫ Ḥāmid-i Ḳayṣerī ḥażretleri telāmīẓlerinden ve bereket-i şeyḫden teraḳḳī bulup vücūdların bilenlerdendür. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Şeyḫ Bedrü'd-dīn [ed-Daḳīḳ]

Biri daḫı merd-i ḥaḳīḳ Şeyḫ Bedrü'd-dīn-i Daḳīḳ ḥażretleridür kim eşrāf u a'lām-ı Ḥācī Bayram ḥażretlerindendür. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Şeyḫ Bedrü'd-dīn-i Aḥmer

Biri daḫı Bedrü'd-dīn-i Aḥmer ḥażretleridür kim anlar daḫı Ḥācī Bayram ḥażretlerinüñ murabbālarındandururlar. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh.*

Şeyḫ Baba Naḥḥās

Biri daḫı Baba Naḥḥās el-Anḳaravī ḥażretleridür kim anlar daḫı Ḥācī Bayramīlerdendür. *Raḥimehu'llāh.*

Şeyḫ Ṣalāḥü'd-dīn

Ve biri daḫı Ṣalāhü'd-dīn el-Bolevī ḥażretleridür kim anlar daḫı Ḥācī Bayramīlerdendür.

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn [Ḫalīfe]

Ve biri daḫı Muṣliḥü'd-dīn Ḫalīfe ḥażretleridür kim Ḥācī Bayramīlerdendürürler. Erbāb-ı siyerden ba'żılar ol şem'a-i Ḥaḳ evvel Ḥāmid ḥażretlerinden uyanup ba'dehu āteş-i sīne-i Ḥācī Bayram'dan yandılar, dirler.

Şeyḫ 'Ömer Dede[1]

Ve biri daḫı 'Ömer Dede ḥażretleridür kim maḥrūsa-i Burusa'da vücūda gelmişlerdür. Anlar daḫı Ḥācī Bayram ḥażretlerinüñ fuḳarā-yı ẕevi'l-iḫtirāmlarındandur.

Şeyḫ Luṭfu'llāh

Ve biri daḫı emīr-i İsfendiyār neslinden merd-i evvāh Şeyḫ Luṭfu'llāh ḥażretleridür. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu.* İbtidā emrlerinde ümerādan idiler. Balıkesre'de **[50a]** tavaṭṭun eylemişlerdür. Ammā medīne-i Anḳara'da bir ṣāḥib-i devletüñ ḥammāmı bināsından ötüri sākin olmışlar idi. Lākin Ḥācī Bayram ḥażretlerinüñ şeref-i ṣoḥbetleri ile müşerref olduḳları zamānda Balıkesre'yi şeyḫe vaṣf eylediler. Şeyḫ daḫı 'āşıḳ olup dilediler kim varup ol ṭarafı müşerref eyleyeler. Şeyḫ Luṭfu'llāh ḥażretleri daḫı emr-i şeyḫe iṭā'at idüp «نعم الرفيق»[2] diyüp esbābına himmet idüp şeyḫ ile ṭarīḳa sālik olup şehre gelmekde iken fuḳarā-yı Ḥācī Bayram, Luṭfu'llāh ḥażretlerine eyitdiler kim "Ne 'aceb merd-i sa'īd ve ferīd-i vücūd imişsiz kim ḥażret-i şeyḫüñ size bu deñlü maḥabbeti vardur. 'Acabā şeyḫ ḥāżır iken girü bir erba'īn daḫı itseñüz olmaz mı?" Hemān şeyḫ-i ṣāḥib-tibyān buyurdılar kim "Yārān ne erba'īn gerekdür, va'llāhi Luṭfu'llāh yetişecegine evvel naẓarda yetişmişlerdür."

---

1 Der-kenâra yazar tarafından düşülen notta şu belirtilmiştir: "'Ömer Dede, Luṭfu'llāh menāḳıbı arasında yazılup ḥatā sebḳaṭ eylemiş, ġaflet olınmaya. Ḫaṭṭ-ı faḳīr-i mütercim." Bu uyarıdan hareketle Ömer Dede'nin biyografisinde Şeyh Lutfu'llâh hakkındaki kısımlar, Şeyh Lutfu'llâh'ın biyografisine aktarılmıştır.

2 "Ne güzel yoldaş!"

didiler. Hemān Luṭfu'llāh ḫandān olup şeyḫüñ üştüri ayaġına yüzler sürdiler. Bir müddetden ṣoñra şehre gelüp şeyḫ ḥażretleri ile bir müddet bilece ṣoḥbet idüp ba'dehu şeyḫ girü Anḳara'ya 'azīmet eylediler. Şeyḫ Luṭfu'llāh-ı pür-behre bir niçe müddet Balıkesre'de sākin oldılar. Āḫir anda vefāt idüp cināna vāṣıl oldılar.

Beyt

Luṭf-ı ilāha āḫir Luṭfu'llah oldı vāṣıl
İrdi viṣāl-i yāra oldı murādı ḥāṣıl

Altıncı Ṭabaḳa Sulṭān Murād Ḫān Zamānında Gelen ʿUlemā ve Meşāyiḫı Beyān İder [50b]

Vaḳtā kim Sulṭān Meḥemmed Ḫān civār-ı Raḥmān'a teveccüh eylediler ise erkān-ı devlet ve aʿyān-ı salṭanat ol ḫān içün maḥzūn u giryān olup ḳonan göçecegini yaḳīn birle bilüp şāhuñ ber-muḳteżā-yı şerīʿat-ı Aḥmedī emrini tamām idüp baʿdehu zīr-i ḫāke defne iḳdām idüp şeh-zādesi Murād Ḫān'ı hicretüñ sekiz yüz yigirmi beşi senesinde taḫt-ı şāhīye geçürüp sulṭān eylediler.

Mevlānā Meḥemmed bin Armaġān [Mollā Yegān]

Ol zamānuñ ʿulemāsından biri nūr-ı dīde-i ehl-i īmān Mevlānā Meḥemmed bin Armaġān ḥażretleridür kim ol ʿārif-i cānuñ şöhretleri "Yegān" dimek ile meşhūrdur. ʿİlm-i dīni emīr-i Aydın vilāyetinde bir ʿālimden taḥṣīl eyledüklerinden ṣoñra ol bende-i Bārī Şemsü'd-dīn-i Fenārī'den bāḳīsini tekmīl eyledüklerinden ṣoñra Burusa medresesinden birisinde müderris oldılar. Ḥattā Mevlānā Fenārī'den ṣoñra müftī olup ders-i fetvāda rütbe-i aʿlāya yetişdiler. Baʿdehu cümlenüñ terkini urup Ḥicāz'a varup ol cenāb-ı bī-niyāza tamām niyāz eyleyüp girü vilāyetine gelüp menāṣıbdan nesne ḳabūl eylemediler.

Beyt

Sivāyı terk idüp gitdi Ḫudā'ya
İrişe tā cenāb-ı Muṣṭafā'ya

Neṯr: Ḥāṣılı ol kerīmü'ş-şān ʿālim ü ʿāḳil ve insān-ı kāmil idiler ve merd-i ḳavī vü zekī idiler ammā kemāl-i ẕekālarından ḳalīlü'l-ḥıfẓ idiler. Ve daḫı ebyażü'l-levn ve ṭavīlü'l-ḳāme ve kebīrü'l-liḥye kimesne idiler. Ve daḫı ol nīk-beşere ʿulemā mā-beyninde meşhūr olan ʿaşereye muḥib **[51a]** ve anlara eṭʿime-i nefīse iḥżār idüp żiyāfet itmede mücidd ü muraġġıb idiler.

Maṭlab

Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar: "Ceddüm Mevlānā Ḫayrü'd-dīn anlardan taḥṣīl-i ʿulūm eylemişlerdür ve daḫı rāviyān-ı aḫbār böyle iḫbār iderler kim

merḥūm Yegān medīne-i Burusa'da ḳāḍī iken bir ḳażiyyeye ḥükm eylediler. Mevlānā Fenārī ḥażretlerinüñ evlādı bu ḥükme inkār eylediler. Zīrā mevlānāya bir ḫuṣūṣdan nisbetleri var idi kim 'aḳabince teẕekkür olınsa gerekdür inşā'a'llāhu te'ālā. Ol aṣḥāb-ı telbīs tekrār 'aḳd-i meclis itmek istediler. Müderrislerden ba'żlar anlara naṣīḥat eylediler. Ḳaṭ'ā te'ṯīr itmedi. Āḫir 'aḳd-i meclis eyleyüp mevlānā daḫı geldükde rū-be-rū ol nīk-ḫūya "Senüñ ḥükmüñ kütüb-i şer'e muḫālifdür." diyüp ol bī-'aḳllar ża'īf naḳller iḥdāṯ eylediler. Mevlānā daḫı buyurdılar kim "İy bed-güherler! İmām Züfer müctehid midür, ya muḳallid midür? Bu nā-be-kārlar daḫı setr-i ḥaḳ idemeyüp bī-iḫtiyār mevlānāyı taṣdīḳ eylediler ki zīrā:

Beyt

Rāst kec olmaḳ iḥtimāli mi vār
Nūr-ı şemsi ider mi sed dīvār

Neṯr: Ve buyurdılar kim "Ben bu ḳażiyyeyi ḳavl-i Züfer ile şer'-i şerīf muḳteżāsınca ḥükm itdüm." diyüp bi-ecma'ihim ḫacīl olup terk-i ḳāl ü ḳīl eylediler.

Beyt

Kişi yavuz ṣanursa ḳardaşına
Ṣanusı irişür kendü başına

Neṯr: Ki zīrā kütüb-i uṣūlde bu ḳā'ide maḳbūldür kim bir ża'īf mes'ele ḥükm-i ḳāḍī ile ḳavī olur. *Va'llāhu a'lem*. Ve daḫı anlaruñ ta'aṣṣublarına sebeb bu idi kim Mevlānā Şemsü'd-dīn-i Fenārī kerīmelerini merḥūm Yegān'a **[51b]** virmek istediler, ḳabūl itmediler. Zīrā sābıḳ üstādlarınuñ kerīmelerini tezvīc eylemege 'ahd itmişler idi, cehd idüp naḳż-ı 'ahd itmediler.

Mevlānā Meḥemmed Şāh bin Yegān

Ve biri daḫı ol şehr-i 'ilme ḫān ve cism-i ma'rifete cān Meḥemmed Şāh bin Mevlānā Yegān ḥażretleridür kim Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris olmışlar idi. Ba'dehu şehre ḳāḍī iken cenāb-ı ḳāḍī'l-ḥācāta tevecc üh eylediler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Yūsuf Bālī

Ve biri daḫı birāẕerleri ve başı berāberleri Mevlānā Yūsuf Bālī bin Yegān ḥażretleridür kim vālidinden taḥṣīl-i der-i āyāt itdüklerinden ṣoñra medīne-i Burusa'da müderris olup ḫıdmet-i tedrīsde vefāt itdiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Meḥemmed bin Beşīr

Ve biri daḫı merd-i dilīr, ʿālim ü fāżıl Mevlānā Meḥemmed bin Beşīr ḥażretleridür kim bilādından medīne-i Burusa'ya rıḥlet idüp ol merd-i pür-himmet Sulṭān Bāyezīd Ḫān *ṭābe ṯerāhu*[1] medresesinde sākin olup zümre-i aṣḥāb-ı müte'eddibīnden oldılar. Baʿdehu teraḳḳī idüp aʿlā mertebelere irüp ṭālib-i ʿulūm ve rāġıb-ı fühūm olup mechūli maʿlūma tebdīl ve taʿṭīlini daḫı taḥṣīl eylediler. Muḥaṣṣal-ı kelām ol rükn-i İslām merḳūm medreseye müderris olup ol ḥālde rāh-ı Ḥaḳḳ'a vāṣıl ve cemīʿ-i murādātı ḥāṣıl oldılar. Erbāb-ı aḫbār böyle buyurmışlar kim merḥūm ol medresede muʿīd iken Ḥażret-i Seyyid'den otuz altı kerre *Şerḥ-i Meṭāli'*°i ḳırā'ate ve derse ṭaleb-i icāzet idüp anlar daḫı icāzet-nāme virdiler. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar "Ceddüm merḥūm daḫı anlar ile ḥāşiye-i meẕkūre-i Seyyid'den otuz yedincide bilece oḳudılar. Ve daḫı ol merd-i taḥṣīl ḳaṭʿā Cumʿa ve ʿīdeyn günlerinden **[52a]** māʿadā taʿṭīl ṭutmayup götüri ʿömrini taḥṣīlde geçirmişlerdür." *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Ḳırımī [Şerefü'd-dīn]

Ve biri daḫı fāżıl u ʿāḳil ve kāmil-i ʿāmil Mevlānā Şerefü'd-dīn bin Kemāl-i Ḳırımī ḥażretleridür kim cemīʿ-i ʿulūmı bilādında tekmīl, ḫuṣūṣā ʿulūm-ı şerʿiyyeyi taḥṣīl eylediler. Ḥattā rivāyet olınur kim ol ṣāḥib-i dirāyet Ḥāfıẓü'd-dīn bin el-Bezzāzī'den daḫı ʿulūm-ı mühimmeyi ḳırā'at idüp bilādında niçe müddet ders-i ʿām ile ṭalebelerine ikrām u inʿām eylediler. Vaḳtā kim belde-i Ḳırım ḫarāba müşrif oldı ise diyār-ı Rūm'a revān olup maẕhar-ı ikrām-ı sulṭān ve merciʿ-i aʿyān olup kifāyetleri içün sulṭān-ı İslām ṭarafından ʿulūfe taʿyīn olındı. Ve daḫı ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar "Ol ṣāḥib-i esrār *Menār*'ı şerḥ eylediler, diyü istimāʿ olınur lākin biz muṭṭaliʿ olmaduḳ." dimişler. Āḫir ol merd-i fāḫir cenāb-ı Ḥayy u Ḳādir'e revāne oldılar.

1 "Kabri temiz olsun."

Mevlānā [Aḥmed-i][1] Ḳırımī

Ve biri daḫı zamāne ʿulemāsınuñ ʿalīmi ve kerīmi Mevlānā Seyyid Aḥmed bin ʿAbdu'llāh-ı Ḳırımī ḥażretleridür kim ʿulūmı ol ṣāḥib-i yaḳīn Şerefü'd-dīn ḥażretlerinden taḥṣīl eyledükden ṣoñra Rūm'a gelüp ikrām-ı sulṭāna maẓhar olup Medrese-i Merzifon'ı iḥsān eylediler. Müddet-i muʿayyeneden ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp günde elli aḳça taʿyīn olınup ṣuġle sülūk eylediler. Rüvāt-ı aḫbār böyle iḫbār eylediler kim merḥūm Sulṭān Meḥemmed Ḫān *ṭābe ṣerāhu*[2] ol vaḳtde Edrine'ye teveccüh idüp cemīʿ-i mevālī ol sulṭān-ı ʿālīye yanaşduḳları zamānda mevlānā daḫı yanaşup Ḳırım şehrinüñ ḫarāblıġı sebebinden tefaḫḫuṣ idüp buyurmışlar kim "Mevlānā böyle istimāʿ ider kim Ḳırım'da altı yüz **[52b]** müftī ve üç yüz muṣannif var imiş dirler, vāḳiʿ midür?" dimiş. Mevlānā daḫı "Belī pādişāhum. Biz daḫı ol ābādānlıġuñ evāḫirine yetişdük, ammā ey ʿālī-cenāb ol vilāyete bāʿiṣ-i ḫarāb ol vāḳiʿ olmış kim bir vezīr-i bed-tedbīr ẓāhir olup ʿulemāsına ihānet ve ẓalemesine iʿānet eylemek ile vilāyet be-ġāyet ḫarāb oldı. Zīrā ʿulemā vilāyetüñ ḳalbi gibidür, ḳaçan ḳalb fāsid olsa cesed kāsid olur." dimiş. Hemān ol maḥalde sulṭān-ı pür-cūd vezīri Maḥmūd Paşa'yı daʿvet idüp mevlānānuñ sözlerini taḳrīr idicek Maḥmūd Paşa daḫı "Ẓulm pādişāhdandur, vezīrden degüldür." dimiş. Sulṭān Meḥemmed "Neden dirsin?" dimiş. Maḥmūd Paşa dimiş: "Pādişāh-ı ʿādil olan kimesne ne içün vezīr-i ẓālim idinür?" dimiş. Vezīrüñ sözi pādişāha be-ġāyet merġūb gelüp taḥsīn itmişler.

Beyt

ʿĀdil olsa vilāyetüñ şāhı
Aña düstūr olan olur ṣāliḥ

Ẓālim olsa şeh-i vilāyet olan
Olur anuñ vezīri de ṭāliḥ

Neṯr: Ve daḫı mevlānā be-ġāyet fāżıl u munṣif ve kāmil ü muṣannif idiler. Ḥattā Seyyid ʿAbdu'llāh ḥażretlerinüñ *Lübb* nām metnine yazduġı şerḥe bir laṭīf ḥāşiye yazmışlardur kim nüktesinde ʿulemā-yı devrān ḫayrān ve her kelimesinde fuṣaḥā-yı zamān ser-gerdānlardur. Ve daḫı ol ādem-i cānī *ʿAḳā'id-i*

1 Metinde "ʿAbdu'llāh-ı"
2 "Kabri temiz olsun."

Taftāzānī'ye bir ḥāşiye-i laṭīf[e] beyān idüp ḥaḳā'iḳını fāş idüp muḫāliflerüñ dilleri ḫırāş olmışdur. Ve daḫı ol merd-i melīḥ *Telvīḥ*'e de ḥāşiye yazmışlardur. Āḫir medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de vefāt itdiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Seyyid ʿAliyy-i Semerḳandī

Ve biri daḫı ʿālim-i bi'llāh **[53a]** ve fāżıl-ı evvāh, şeyḫü'l-İslām ve ḥüccetu'llāh ʿale'l-enām, gülşen-i ʿilmüñ serv-i bülendi Mevlānā Seyyid ʿAlī es-Semerḳandī ḥażretleridür kim vilāyetlerinde ʿulūmı ġāyete irişdürdükden ṣoñra semt-i ṣūfiyyeye sālik ve esrārınuñ żabṭına mālik olup baʿdehu ol merd-i meydān-ı ʿulūm u rüsūm diyār-ı Rūm'a gelüp Lārende'de ḳarār ve aġyārdan firār eylediler. Ve ḥażret-i *Ḳur'ān*'a anda bir ġarrā tefsīr taḥrīr eylediler. Lākin ol ẕevi'l-ikrāma itmāmı müyesser olmayup *Sūre-i Mücādile*'de ḳarār eylediler. Bir tefsīrdür kim taʿbīri taḳrīre ḳābil degüldür ve dörd mücelleddür. Her cildi bir dünyā bel dünyā vü ʿuḳbā deger ve bir kitābdur kim her ḥarfi bir bāb ve her sözi çün dürr-i ḫoş-ābdur ve her saṭrı kehkeşān-ı āsmān ve her varaḳı berg-i gül gibi merġūb-ı ʿārifāndur.[1] Nā-dān naẓarından maḥfūẓ ve dest-i bād-ı ḫazāndan maṣūndur. Ve daḫı ol pīr-i pāk ḫīn-i vefātlarında yüz elli yaşa idrāk eylemişler idi. Baʿżılar mi'eteyni tecāvüz eylediler, dimişler. Āḫir ol fāżıl-ı cihān cenāb-ı Ḥaḳḳ'a revān oldılar. *Raḥimehu'llāh.*

Beyt

Ecel cāmın içiserdür olanlar yirde hem gökde
Hemān fevt itme evḳātuñ bu dünyā ʿömri bir demdür

Mevlānā Gürānī

Neşr: Ve biri daḫı ol ʿālim-i Rabbānī ve ol ʿārif-i Raḥmānī, kāmil-i mükemmil-i ʿulūm-ı yaḳīn ve ʿāmil-i sünen-i seyyidü'ş-şaḳaleyn mevlānā ve evlānā şemsü'l-mille ve'd-dīn Aḥmed bin İsmāʿīl el-Gürānī ḥażretleridür kim kāmil-i mükemmilü'l-fuḫūl ve ʿālimü'l-fürūʿ ve'l-uṣūl idiler. Bilādında ḳırā'at-ı ālāt-ı ʿulūm itdüklerinden ṣoñra mülk-i Ḳāhire'ye irtiḥāl ve ʿulemāsından ʿulūm-ı fıḳh u ḳırā'ati kemāli ile iḥtimāl **[53b]** eylediler ve ṣoñra ol merd-i kesīr ʿulūm-ı eḥādīṯ ü tefāsīri daḫı kemāline irişdürüp ʿulemā-yı Ḳāhire bi-esrihim ders ü tedrīse ve vaʿẓ u naṣīḥate icāzet virdiler. Ḫuṣūṣā

1 Metinde "'irfāndur"

zübde-i efāżıl-ı baḥr u ber Mevlānā İbn Ḥacer ḥażretleri ḥużūrında mümtāz u mücāz oldılar. Ba'dehu ol merd-i iḥtirāmı ders-i 'ām eylediler. Vaḳtā kim Mevlānā Yegān sefer-i Ḥicāz'a revāne olduḳlarında Ḳāhire'ye dāḫil oldılar ise Mevlānā Gürānī ḥażretlerine mülāḳāt olup Rūm'a 'azīmet idüp bilece alup geldiler. Vaḳtā kim Yegān ḥażret-i sulṭāna mülāḳāt oldılar ise eṣnā-yı muṣāḥabetde sulṭān-ı kām-rān mevlānādan hediyye ṭaleb eylediler. Mevlānā daḫı buyurdılar:

Beyt

Tuḥfe mi 'arż ider olan ḳāṣır
Ṭapuña iy şeh-i cihān-penāh

Līk bir baḥr-ı bī-bahāya i cān
Ki naẓīrin getürmedi Ḳādir

İsmi Aḥmed ki İbn 'İsmā'īl
Miṣli ḫalḳ-ı cihāndadur nādir

Vaṭan-ı aṣli añа Gürānī
Ṭapuña eyledüm anı ḥāżır

Neṣr: didiler. Şāh mesrūr olup iẕn virüp Mevlānā Gürānī ḥażretlerini sarāy-ı sulṭānīye getürüp şāh daḫı kemā-kān ikrām eyleyüp faẓl u kemālini añlayup ṣoñra ceddi Sulṭān Murād Ḫān Medresesi'ni iḥsān eylediler. Mevlānā daḫı el öpüp derse şürū' eylediler. Bir müddetden ṣoñra ceddi Bāyezīd Ḫān Medresesi'ni virdiler. Rāvīler rivāyet eylemişler kim sulṭānuñ nihāl-i 'ömri Meḥemmed Şāh livā-yı Maġnisa'ya vālī idiler. Sulṭān-ı cihān ol ḫāna **[54a]** niçe mu'allimler göndermişler idi. Lākin şāh-zāde be-ġāyet cüvān-ı āzāde idiler. Ḳaṭ'ā bir mu'allime iṭā'at itmemişler idi. Ḥattā ḥażret-i *Ḳur'ān*'ı henüz daḫı ḫatme itmemişler idi. Sulṭān bu ḫuṣūṣda ḥayrān idiler. Vaḳtā kim Mevlānā Gürānī ḥażretlerinüñ şecā'at ü ṣalābetini gördiler ise şeh-zādeye mu'allim naṣb idüp eline bir 'aṣā virüp buyurdılar kim "Mevlānā! Ol cüvān-ı cānāna seni mu'allim naṣb eyleyüp elüñe bu 'aṣāyı virdüm kim eger sañа muṭī' olmaz ise ḍarb idüp andan hereb itmeyesüz." diyüp kemā-kān i'zāz u ikrām eylediler. Ba'dehu mevlānā yaraḳ idüp Maġnisa'ya

teveccüh eylediler. Vaḳtā kim şeh-zādeye vāṣıl oldılar ise şeh-zāde gördi kim bir kimesnedür şīrāne vü merdāne kemāl mertebede mehābetleri vardur ve daḫı elinde bir ʿaṣā-yı Mūsā-vār ṭurmış hemān selām virüp buyurdılar kim "Zübde-i Āl-i ʿOṯmān ve ḳıdve-i ḫāḳān-ı cihān Sulṭān Murād Ḫān iy şīrāne-cüvān bu faḳīri sizlere muʿallim naṣb idüp bu ʿaṣāyı elüme virdiler ve buyurdılar kim eger sizlere muṭīʿ olmaz ise ḥaḳḳ-ı taʿlīm yirine getürüp teʾdīb idesüz." Hemān şeh-zāde bu sözden ḍıḥk itdiler. Hemān mevlānā daḫı bī-muḥābā ḍarb-ı şedīd ile ḍarb itdiler kim biʾż-żarūrī şeh-zāde-i cihān-baḫtuñ dīde-i pür-nūrları giryān ve sīne-i pür-sürūrları büryān ḫ̆āce ḥażretlerinüñ cürʾetine ve mehābetine ḥayrān olup biʾż-żarūrī leheb-i ḫavf ṭabīʿatlarını żiyālandurup taḥṣīl-i *Ḳurʾān* ve sāʾir ādāb u erkāna şürūʿ eylediler. Mevlānā daḫı taʿlīme şürūʿ u iḳdām ve taḥṣīlinde diḳḳat u ihtimām **[54b]** eylediler. Zamān-ı ḳalīlde şeh-zāde ḥatm-i *Ḳurʾān* idüp üstāda şāhāne ikrām u iḥsān eylediler. Vaḳtā kim bu ḳıṣṣa semʿ-i şāha irişdi ise şāh-ı cihān ḫandān-rū[1] olup taḥsīn-i firāvān u iḥsān-ı bī-pāyān buyurdılar. Vaḳtā kim sulṭān sarāy-ı cihāndan rıḥlet idüp ol ṣadra Meḥemmed ḫān oldılar ise mevlānāya vezāret teklīf itdiler, ḳabūl itmediler ve buyurdılar kim "Āstānuñ ümerāsı vezāretden ötüri ḫıdmet iderler, eger siz ḳabūl iderseñ[üz] anlaruñ maṭmaʿaları ḳāṣır ve ḫıdmetleri fātır olup ʿarż-ı salṭanat noḳṣān-peẕīr olur. Bu tedbīr degüldür." didiler. Sulṭān mevlānānuñ bu sözlerinden şādān olup ḫ̆āce ḥażretlerini ḳāḍī-ʿasker idindiler. Anlar daḫı maʿḳūl görüp ḳabūl eylediler. Ammā kemāl-i istiḳāmetlerinden ṭullāb-ı menāṣıbuñ ahālīsine ol merd-i ʿālī ḳażā ve tedrīsi şāha ʿarż itmek sözin virdüklerinden şāh munḳabiż olup dilediler kim mevlānāya cefā vü ʿitāb ideler, lākin ḥayā iderler idi. Zīrā üstādlik ḥaḳḳı var idi.

Beyt

Kişi üstādına itmezse ḥürmet
İder iki cihānda ol nedāmet

Ki terbiyet be-ġāyet ḥaḳdur iy dil
Bu ḥaḳḳı bilmeyenler işi müşkil

1 Metinde "rū-ḫandān"

Neşr: Ḥāṣılı vüzerā ile müşāvere eylediler, re'yleri bunuñ üzerine cārī oldı kim medīne-i Burusa'da cedleri evḳāfınuñ ta'mīrine göndereler, hem eyle idüp mevlānāya şāh-ı cihān fermān eylediler kim "Ceddimüzüñ 'imāreti ta'mīre ve evḳāfı teftīşe muḥtāc olmışdur. Işlāḥına sizden **[55a]** ġayrı kimesnemüz yoḳdur." didiler. Mevlānā daḫı "Sem'an ve ṭā'aten." didiler. Sulṭān buyurdılar kim "Mevlānā! Emr-i teftīş emr-i mu'aẓẓamdur, az zamānda olmaz." Tevliyet ile şehrüñ ḳażāsını berkidüp mevlānāya iḥsān itdiler. Mevlānā daḫı ḥāżırlanup emr ṭarafına teveccüh eylediler. Bir müddetden ṣoñra sulṭān bir ādem gönderdiler kim bir ḥükm ile ḫilāf-ı şer' ba'żı aḥvāl buyurdılar. Hemān ādem mevlānāya vāṣıl olduḳda mevlānā ḥükmi görüp ādemi muḥkem kötekleyüp şāha gönderdiler. Şāh daḫı ḥāle vāḳıf olup mevlānāyı 'azl eylediler. Ḥāṣılı şāh ile mevlānā mā-beyninde münāferet-i tāmme vāḳi' olduġından ötüri mevlānā ṭaraf-ı Mışr'a müteveccih oldılar. Ol zamānda vālī-i Mışr Ḳayıtbay-ı merḥūm idi. Lede'l-vuṣūl mevlānāya tamām ikrām idüp üslūb-ı sābıḳdan ziyāde in'āmlar eylediler. Bir müddetden ṣoñra sulṭān itdügi vaż'a peşīmān olup merḥūm Ḳayıtbay ḫıdmetlerine mürāsele gönderüp mevlānā ile girü muvāṣalayı ṭaleb eylediler. Ḳayıtbay vaḳtā kim mektūb-ı şāh ile mevlānāya i'lām eylediler ise ṣadr-ı mevlānādan maḥabbet nūrı temevvüc eyleyüp ol iḫtiyār-ı ıżṭırārī ḳarārı firāra tebdīl idüp hicret ṭaleb eylediler. Ḳayıtbay buyurdılar kim "Mevlānā ḫıdmetimüzden gitme, sulṭānuñ saña ri'āyetinden biz ma'a-ziyādetin idelüm." Mevlānā eyitdi. "İy sulṭān-ı mülk-i 'Amāliḳa! Ge[r]çek dirsüz, bizüm sulṭān ile ḥuḳūḳ-ı nā-mütenāhīmüz vardur, ancaḳ bir cüz'īce mā-beynimüzde şeker-āb vāḳi' olmış idi. Anlar beni ve ben **[55b]** anları bilürem. İy şāh-ı Ḳāhire! Eger bu faḳīri men' iderseñüz şāh-ı Rūm sizlere incinüp mā-beyniñüze ıżṭırāb u ġumūm düşer, yigrek oldur kim bu faḳīrüñizi irsāl idesüz." didiler. Ḳayıtbay Sulṭān daḫı ḫ̌āh u nā-ḫ̌āh mevlānānuñ mühimmātını görüp ve şefḳat-nāmeler yazup sulṭān-ı Rūm'a revāne itdiler. Bir niçe müddetden ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp şāh-ı cihān Meḥemmed Ḫān'a vāṣıl oldılar ise şāh tamām ikrām idüp girü ḳażā-yı Burusa'yı iḥsān eylediler. Bu ḳażiyye ḥicretüñ sekiz yüz ikisinde vāḳi' oldı. Bir müddetden ṣoñra müftī-i 'ālem olup ḫavāṣṣ u 'avām zīr-i ḥimāyetinde maḥfūẓ u maṣūn olup ol dürr-i pür-envārdan dār-ı diyār żiyā-baḫş oldılar.

Beyt

Ṣadr-ı fetvāya irdi Gürānī
ʿĀlemi ʿilmi itdi nūrānī

Rūz-ı ḥaşre irince ḫalḳ tamām
Medḥ iderler cihānda gör anı

Neşr: Her rūz ol ʿālim-i ʿālem-efrūza iki yüz aḳça taʿyīn eylediler. Bundan māʿadā her şehrde yigirmi biñ aḳça ve her senede elli biñ aḳça daḫı taʿyīn eylediler. Sā'ir hedāyādan māʿadā anlar daḫı devlet-i eyyām-ı sulṭānda kitāblar te'līf ve risāleler taṣnīf eylediler. Ḫuṣūṣā tefsīr-i şerīfleri kim *Ġāyetü'l-emānī fī-Tefsīri Seb'i'l-meṣānī* nām virmişlerdür kim Zemaḫşerī ile Beyżāvī'nüñ muʿārażātını taʿyīn ve mu'āḫazātını tebyīn eylemişlerdür. Ve daḫı ol ʿālim-i ʿulūm-ı Bārī *Ḥażret-i Buḫārī*'yi de şerḥ eyleyüp nāmına *Kevşer-i Cārī ʿalā-Riyāżi'l-Buḫārī* dimişlerdür kim İbn Ḥacer'i her söz **[56a]** ile ṭaşlayup ve daḫı anuñ ḳatında bir ḥacer-i ḳalīlü'l-bahā yaʿnī her sözi beyne'l-kelām serv gibi müntehā ve dürr-i şāhvār gibi bī-bahādur. *Raḍiya'llāhu ʿanh*. Ḥaḳḳā budur kim müte'aḫḫirīn zamānında böyle fāżıl u kāmil kimesne gelmemişdür. Ve daḫı *Şāṭıbī Şerḥi Ca'berī* ḥażretlerine bir nefīs ḥāşiye yazup elfāẓını tedḳīḳ u ʿıyān ve elġāẓını taḥḳīḳ u beyān eylemişlerdür. Ve daḫı zübdetü'l-aʿyān her fenden ders-i ʿām idüp niçe kāmiller ẓuhūr eylemesine bāʿiṣ oldılar. Zīrā evḳātınuñ ekşerini zühd ü taḳvāya ve ders-i fetvāya ṣarf iderler idi. Telāmīẓlerinden baʿżılar buyurmışlar: "Mevlānānuñ bir gice saʿādet-ḫānelerinde bilece sākin oldum. Ba'de'l-ʿişā ḳırā'at-ı *Ḳur'ān*'a başladılar, uyudum ve uyandum ḳırā'at üzerine buldum. Ṭulūʿ-ı fecrde *Ḳur'ān*'ı tamām eylediler. Taʿaccüb idüp ḫuddāmından baʿżısına her gice ḥāli mevlānānuñ böyle midür, diyü su'āl eyledüm. Her gice ḥāli böyledür, didiler." Ve daḫı merḥūm *ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʿazīz* uzun boylı, kebīrü'l-liḥye, heybetlü kimesne idiler. Ve daḫı ḥaḳ icrāsında cerī ve ḫalḳdan recādan berī idiler. Ve daḫı herkese rıżā'u'llāh ile mülāḳāt iderler idi ve sulṭāna mülāḳātda selāmı cehr ile virüp selāmda rükūʿdan ve sücūddan kemā-yenbaġī perhīz iderler idi. Ve sulṭāna bayram günlerinde varmazlar idi, meger kim şāh daʿvet ideler idi. Ol vaḳt riʿāyet-i sünnet idüp icābet iderler idi. Ve daḫı erbāb-ı

rüvāt böyle ḫaber virürler kim Sulṭān **[56b]** Bāyezīd Ḫān günlerden birinde mevlānāyı da'vet eylediler. Mevlānā eyitdi: "Bu gün be-ġāyet yaġmur yaġdı, edegimüz balçıḳ olur varamazum." didiler. Zīrā ol dil-figār be-ġāyet perhīzkār idiler. Gelen dā'ī varup şāh-ı cihāna ḥāli i'lām eylediler. Şāh girü ādem gönderdiler kim mevlānā ben atdan indigüm mevżi'de nüzūl eylesünler, diyü. Mevlānā daḫı bu emri ma'ḳūl görüp icābet ü işābet eylediler. Ve daḫı ol kān-ı 'irfān Sulṭān Meḥemmed Ḫān'a naṣīḥat eyleyüp buyurdılar kim "İy pādişāh-ı cihān! Sańa gelen emvālüñ ekşeri ḥarāmdur, ammā bize virdükde ḥelāl olur. Zīrā ḥarāmı ḥelālden ma'lūm degüldür. Ve daḫı ṭa'ām da senüñ eklüñ ṭarafı ḫarām ve bizüm eklimüz ṭarafı ḥelāldür." didiler. Hemān ḫudāvendigār ṣaḥn-ı ṭa'āmı döndürüp mevlānā iḫtār itdügi ṭarafdan iḫtiyār eylediler. Ve daḫı aḥbābından ba'żısı ḫıdmetlerine buyurdılar kim "Sulṭānum! İbnü'l-vefā ḥażretleri Mevlānā Ḫusrev ḥażretlerini ziyārete varurlar ammā sizlere gelmezler. Anlar daḫı liṣān-ı inṣāf ile buyurdılar kim "Mevlānā Ḫusrev hem 'ālim ve hem 'āmildür ammā biz egerçi 'ālimüz ammā pādişāha iḫtilāṭ iderüz, 'āmil olamazuz. Evvelā budur kim ḥażret-i şeyḫ anları ziyāret ideler bizi itmeyeler." didiler. Zīrā merḥūm ḳaṭ'ā bir aḥada ḥased itmezler idi.

Maṭlab

Ve daḫı mevlānā ḥażretleri Sulṭān Meḥemmed Ḫān'a ta'ẓīm-i 'ulemāda naṣīḥat idüp bu ḥikāye-i melīḥayı buyurmışlar kim Emīr Timur, Rūm'a dāḫil olduḳlarında bir ḫuṣūṣdan ötüri ulaḳ gönderüp buyurmışlar kim "Emrde 'acele eyle her bulduġuñ esbi al, eger ferzendüm Şāh-ruḫ'uñ **[57a]** ise de." Ulaḳ yolda giderken meger bir ṣaḥrāda Mevlānā Sa'dü'd-dīn-i Taftāzānī ḥażretleri ḫayme ḳurup oturmışlar idi. Ve daḫı atlarını öñinde baġlamışlar idi. Hemān ulaḳ diledi kim mevlānānuñ atlarından ala. Ḫuddām laṭīf kötege bulaşdırdılar. Maḍrūb u merhūb gelüp Timur'a ḥāli i'lām eyledi. Timur daḫı pür-āteş olup ol ser-keş buyurdılar: "Eger Şāh-ruḫ eylese helāk ider idüm, ammā nice helāk ideyüm şol kāmili kim benden evvel diyār-ı Rūm'a taṣnīfleri geldi." didiler. İmdi ey şāh-ı cihān ol livā'ü'l-'ilm ve'l-'irfān olanlar kim zübde-i insāndur. Şāhlar ve ḫānlara lāyıḳ olan oldur kim 'ulemāya ve ṣuleḥāya kemā-kān in'ām u iḥsān idesüz, didiler.

Beyt

İdenler ehl-i ʿilme cūd u iḥsān
Ḳıyāmetde bulurlar luṭf-ı Yezdān

Görenler ḫor erbāb-ı hüdāyı
Bulurlar Ḥaḳ ḳatında ḫaẕl u ḫazyān

Ṣaḳın sen ehl-i ʿilmi ḫor görme
Ger olsalardı anlar ġarḳ-ı ʿiṣyān

Ki herkes ne iderse bulısardur
Eger şāh u gedā ger ehl-i *Ḳur'ān*

Maṭlab

Ve daḫı merḥūmuñ menāḳıbında ol pīr-i nūrānī ve fāżıl-ı Ṣamedānī ve kāmil-i Rabbānī Mevlānā Nişānī Beg ḥażretleri *sellemehu'llāh* buyurmışlar: "Sulṭān Meḥemmed Ḫān *ʿaleyhi'r-raḥmetü ve'r-rıḍvān* vilāyet-i Arnavud'a sefer itdükleri eyyāmda rāha revāne iken ol şāh-ı cihāna bir mertebede ıżṭırāb u inḳıbāż ṭārī oldı kim vüzerāya bir niçe gün iltifāt itmeyüp ḳażāyā-yı müslimīn muʿaṭṭal oldı. Āḫir vüzerā cemʿ olup mevlānāya aḥvāli iʿlām eylediler. Zīrā mevlānā ol zamānda ḳāḍī-ʿasker ve hem ḫᵛāceleri **[57b]** idiler. Ḫāṣılı şāha yanaşup buyurdılar kim "Pādişāhum! Bir ṭarafdan ʿadū mı belürdi?" Pādişāh "yoḳ" didiler. Ḫᵛāce eyitdi "Ya saʿādet-ḫāneden ıżṭırāb mı istimāʿ itdüñüz?" "Yoḳ." didiler. Girü eyitdiler: "Pādişāhum vücūd-ı şerīfüñüz ṣıḥḥatde ve saʿādet-ḫāneñüz daḫı devletde ve ʿāfiyetde ve memleket daḫı ḥıfẓ u ḥimāyetde bir iki günden berü olan inḳıbāża ḥikmet nedür?" didiler. Pādişāh buyurdılar: "İy ḫᵛāce-i ʿālī-himmet! Müftī-i ʿiẓām ve mevlā'ü'l-enām Efḍal-zāde be-ġāyet pīr oldılar. Eger vefāt iderler ise anlarcılayın bir mollā daḫı yoḳdur. Ġamum ve ġuṣṣam oldur." didiler. Hemān mevlānā-yı cihān ḫandān olup buyurdılar: "İy şāh-ı ʿālem-penāh! Ḥüzni mübārek ṭabʿuñuzdan refʿ eyleyüñüz kim taḫt-ı ʿadāletüñüzden anlar gibi bu gün bī-ḥadd ü bī-şümār ʿulemāyı kibār vardur." didiler. Hemān şāh-ı cihān şādān olup ḫᵛāceye envāʿ-ı ikrām u iḥsān eylediler. Ḥattā mevlānā-yı ekrem buyurmışlar kim "Şāh

ol maḥalde ol deñlü iḥsān u ikrām eylediler kim ʿadd ü şümāra iḳtidārum olmadı." didiler. Ve daḫı buyurdılar: "İy şāh-ı ṣāḥib-sikke! Bizüm ḳażā niyyetimüz Kaʿbe'de oḳınur fe-keyfe kim sizüñ ẓıll-ı seyfüñüzden ol vilāyet maṣūndur." Şāh daḫı buyurdılar: "İy baḥr-i ʿulūm-ı Rabbānī Mevlānā Gürānī! Egerçi ḫalā'iḳ sizüñ teṣānīfüñüzi kitābet ü ḳırā'at eylerler, ammā Kaʿbe-i şerīfeye bu faḳīr yazdurup göndermişüm kim görelüm bizüm taḫt-ı ʿadāletimüzde niçe fużalā vardur?" didiler. Mevlānā daḫı şāhuñ luṭf-ı ṭabʿına hezārān taḥsīn ü duʿā ve firāvān āferīn ü ṣenā **[58a]** itdiler. Menāḳıbları ḥadden bīrūn ve ʿadedden efzūndur lākin bu żaʿīf ü zebūn ẕerre-i lisān-ı ḳalem ile beyān u ʿıyān eyledük. Ve daḫı merḥūmuñ vefātında böylece buyurmışlar kim evvel-i bahārda merḥūm buyurdılar Ḳosṭanṭıniyye'den ṭaşra ḫayme ḳuralar, eyle eylediler. Ol bahārı ḫayme ile geçürdiler. Baʿdehu bir bāġçe ṣatun alup yay ḥarāretinde anda sākin oldılar. Ṣoñra şehr içinde olan saʿādet-ḫānelerinde bir yir yapdurup anda döşeklerini iledüp üzerinde ol gice kim sākin oldılar. Ol ṣabāh vaḳt-i işrāḳda götüri şehrüñ ehl-i *Ḳur'ān*'ını daʿvet eyleyüp bunlara *Ḳur'ān* oḳıdup kendüler nefislerine meşġūl oldılar. Bu ḫaber şehre münteşir oldı. Götüri vüzerā geldiler. Zīrā ol zamānda vüzerā haftada bir kerre merḥūmı ve sā'ir mevālī-i ʿiẓāmı ziyārete gelürler idi. Şimdi emr ber-ʿaks olmışdur. Ḫuṣūṣā merḥūm Dāvūd Paşa kim be-ġāyet aralarında ülfet ü maḥabbet var idi. Be-ġāyet bükā vü nevḥa eylediler. Mevlānā daḫı buyurdılar kim "Dāvūd neye aġlarsın? Bi-ḥamdi'llāhi teʿālā ḫayr ile dirildük. İnşā'allāh mevtimüz daḫı ḫayr ile ola. Eger yā Dāvūd aġlar iseñ kendü nefsüñ içün aġla kim ḥuḳūḳ-ı keşīreye mübtelā ve umūr-ı vezārete müvellāsın." didiler. Ve daḫı buyurdılar kim "Sulṭān Bāyezīd'e benden selām idüñüz kim luṭf idüp ḳadem-i kerem idüp ol şāh-ı hümām namāzımuza ḥāżır olalar ve düyūnumı beytü'l-mālden ḳażā ideler ve daḫı beni ḳabre indürdükde ayaġumdan yapışup yüzüm üzerine sürüyüp baʿdehu **[58b]** defn eyleyeler." didiler. Baʿdehu īmā ile ṣalāt-ı ẓuhrı edā eylediler. Ṣoñra ʿaṣra müteraḳḳıb oldılar. Vaḳtā kim mü'eẕẕinler ʿaṣr eẕānına şürūʿ idüp tekbīr eylediler ise mevlānā daḫı bir kerre "Allāhu ekber" diyüp esfelden aʿlāya teraḳḳī idüp Mevlā'ya vāṣıl oldılar. Bu ḳażiyye hicretüñ sekiz yüz ṭoḳsan üçi senesinde vāḳiʿ oldı.

Beyt

Cihān fānīdür iy ādem göñül virme saḳın añа
Gelen geçdi ḳonan göçdi ne sañа ḳala ne bañа

Neşr: Götüri erkān-ı aʿyān ve Bāyezīd Ḫān *ʿaleyhi'r-raḥme* bilece ḥāżır olup namāzını ḳılup ve vaṣiyyetlerini götüri yirine getürdiler. Ḫattā rivāyet olınur kim yüz seksen biñ aḳça deynini beytü'l-mālden edā itdiler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu ve nevvere mażcaʿahu.*

Mevlānā Mecdü'd-dīn

Ve biri daḫı ʿālim ü ʿāḳil ve kāmil ü fāżıl Mecdü'd-dīn ḥażretleridür kim ṣāḥib-i sīret-i maḥmūde vü ḫaṣlet-i maḳbūle idiler. Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḥażretlerinüñ Mevlānā Gürānī'den ṣoñra ḳāḍī-ʿaskerleri idiler.

Mevlānā Ḫıżr Beg

Ve biri daḫı ʿālim ü ʿāḳil, fāriḳ-ı beyne'l-ḥarām ve'l-ḥelāl Ḫıżr Beg bin Celālü'd-dīn *ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʿazīz* ḥażretleridür kim Seferiḥiṣār'da vücūda geldiler. Pederleri ḳāḍī idiler. Mevlānā Yegān *ḳaddesa'llāhu sırrahu* ḥażretlerinüñ telāmīẕinden ve bāġ-ı ʿirfānı nebīẕinden idiler. Ḫuṣūṣā kerīmelerin daḫı anlara iḥsān itmişler idi kim ol kerīmeden niçe evlādı ḥāṣıl oldı. Andan ṣoñra şehri medresesine müderris oldılar. Zīrā be-ġāyet ʿilme rāġıb ve ṭalebeye ṭālib idiler. Ve daḫı götüri fünūnı taḥṣīl ü tekmīl eylemişler idi. Ḫattā rivāyet olınur kim Mevlānā Fenārī **[59a]** ḳatında anlardan müdeḳḳiḳ ve ehl-i taḥḳīḳ kimesne yoḳ idi. *Raḥimehu'llāh*. Ve daḫı diyār-ı ʿArab'da şuġl-i keşīr idüp ricāl-i kebīrden olmışlar idi. Sulṭān Meḥemmed'üñ taḫta cülūsı evā'ilinde gelüp kemā-kān sulṭān ḳatında ḥürmet bulmışlar idi. Ḫattā ḥużūr-ı şāhda bir meclis-i ʿālī olup ʿāmme-i ʿulemā ve kāffe-i ṣuleḥā cemʿ oldılar. Ol meclisde mevlānādan ġayrı vārid-i ġayr-ı müdefiʿa olan nüketi ve mezāyāyı defʿ ider bir ferd olmamışdur. Sulṭān-ı cihān mevlānānuñ bu cevāblarından ḫandān oldılar. Ḫattā ol ṣafādan Burusa'da ceddi Bāyezīd Ḫān Medresesi'ni iḥsān eylediler. Anlar daḫı ez-derūn-ı dil ü cān çeşme-i ḥayvān kim ʿilm ü ʿirfāndur, cūyān u pūyān cüst ü cū ve tek ü pū üzerine olup her ṭarafdan ṭalebe ġalebe olup niçe müstefīdler müfīd ve niçe müstaʿidler muʿīd oldılar. Ol cemʿa şemʿa olanlaruñ biri Mevlānā

Muṣliḥü'd-dīn-i Ḳasṭalānī ve biri Mevlānā ʿAliyy-i ʿArabī'dür ve niçe bunlara beñzer ʿuḳalā vü fużalā cemʿ olmışlar idi kim her biri ṣoñra birer ferīd-i dehr ve vaḥīd-i ʿaṣr oldılar. *Raḥimehu'llāh*. Ve daḫı medreselerinüñ iki muʿīdleri var idi, biri Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn ḥażretleridür kim şöhret-i pür-saʿādetleri "Ḫˇāce-zāde" dimek ile meşhūrdur ve biri Mevlānā Şemsü'd-dīn ḥażretleridür kim şöhret-i pür-devletleri "Ḫayālī" dimek ile meşhūr kimesne idiler. Ve daḫı ol imām-ı hümām ṭālibler taʿlīminde kemāli ile ihtimām ṣāḥibleri idiler. Ve daḫı ḳaṣīrü'l-ḳāme ve kebīrü'l-ʿimāme idiler.

Maṭlab

Vaḳtā kim Sulṭān Meḥemmed Ḫān **[59b]** *ṭābe ṣerāhu* Ḳosṭanṭıniyye'yi feṭḥ idüp ol şehr dārü'l-İslām oldı ise merḥūm mevlānāyı şehre ḳāḍī naṣb eylediler. İslāmbol'a evvel ḳāḍī olan anlar idi, dirler. Ve daḫı merḥūm naẓmda kāmil ve neṣrde mükemmil idiler. Ḫuṣūṣā ʿaḳā'id-i dīniyyede *Nūniyye* nām bir ḳaṣīdeyi tamām beyān buyurmışlardur kim maḳbūlü'l-enāmdur. Keẕālik Fārsī'de ve Türkī'de niçe ebyāt u ḳaṣā'id ü müsteẕādları vardur kim ehline celī vü rūşendür. Āḫir ol Ḫıżr-ı devrān hicretüñ sekiz yüz altmış üçi senesinde ṣūret ʿāleminden maʿnā ʿālemine revān olup ravżaları maḳarr-ı Rıḍvān u ġılmān oldılar. *Ravvaḥa'llāhu rūḥahu.*[1] Ve daḫı aṣḥāb-ı aḫbār böyle iḫbār eylediler kim vaḳtā kim *Ḳaṣīde-i Nūniyye*'lerini tamām eylediler, sulṭān-ı ehl-i İslām Meḥemmed Ḫān'a gönderdiler. Anlar daḫı Mevlānā Gürānī ḥażretlerine gönderdiler. Anlar daḫı maṭlaʿında bir kelimeye daḫl itdiler. Maṭlaʿ budur kim ẕikr iderüz:

Beyt

لقد زاد الهوى فى البعد بينى
و بين البين بعد المشرقين[2]

Neṣr: Yaʿnī havā benüm ile anuñ arasında maġrib ile maşrıḳ mā-beyni miḳdār ıraḳlıḳ ziyāde eyledi, dimekdür. Mevlānā Gürānī buyurdılar kim zād[a] fiʿl lāzımdur, maʿnā-yı taʿaddīye bu maḥalde lāzım olmaz. Vaḳtā kim sulṭān-ı cihān bu su'āli merḥūma gönderdiler ise merḥūm cevāb buyurdılar

1 "Allah onun ruhunu yüceltsin."

2 "Aramızdaki uzaklık yüzünden arzu arttı
Doğu ile batı arasındaki uzaklık gibi uzaklık var."

kim *ḳāle'llāhu te'ālā* [1]﴿فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ فَزَادَهُمُ اللهُ مَرَضاً﴾ ya'nī münāfıḳlaruñ göñüllerinde maraż vardur. Allāh anlaruñ marażlarını ziyāde eylesün. Lafẓ-ı zāda āyetde fi'l **[60a]** lāzım iken müte'addī ma'nāsını virürler, didiler. Ḥattā Mevlānā Meḥemmed bin el-Ḥāc Ḥasan merḥūmuñ telāmīẕlerinden idiler. Merḥūma buyurdılar kim "Sulṭānum! Bu āyet-i kerīmede īhām-ı ḳabīh vardur. Bu āyet-i kerīme ile cevāb mümkindür kim *ḳāle'llāhu te'ālā* ﴿إِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا﴾ ya'nī "ḳaçan mü'minler üzerine Allāh'uñ āyetleri oḳınsa īmānlarını ziyāde ider." Bu maḥalde daḫı zāda fi'l lāzımdur. Ammā ta'diye ma'nāsını virürler, didiler. Mevlānā-yı pür-hüner İbn Ḥācī Ḥasan'a taḥsīn ü āferīn buyurdılar. Ve bu ḳaṣīdenüñ nām-ı şerīfi *'Ucāletü Leyleten*'dür. Vaḳt-i serī'ada buyurup derslerine māni' olmaduġından ötüri dimişler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Mevlānā Şükru'llāh

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Şükru'llāh ḥażretleridür kim fażl u kemāl ile meşhūr ve beyne'l-fużalā maḳbūl kimesne idiler. Ḥattā Sulṭān Murād Ḫān anları ṣāḥib-i Ḳaraman'a göndermişler idi. Ol vaḳtde kim naḳż-ı 'ahd eylediler. Tā girü tecdīd-i 'ahd idüp rāh-ı hevāya gidüp sū'-i edebi terk ideler. Ṣāḥib-i Ḳaraman daḫı ḫāna i'tizāren Mevlānā Ḥamza'yı gönderdiler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Mevlānā Ḫaṭīb-zāde

Ve biri daḫı 'alīm ü ḥalīm ü kerīm Mevlānā Tācü'd-dīn ya'nī İbrāhīm bin el-Ḫaṭīb ḥażretleridür kim Mevlānā Yegān 'ilm ü 'irfānınuñ cūyānından idiler ve ḫaylī puḫte ve ṭarīḳ-ı şuġlde sūḫte ve faḳr u fenā ile amūḫte idiler. Ba'dehu Sulṭān Murād medārisden ba'żısınuñ tedrīsini iḥsān eylediler. Ṣoñra Medrese-i İzniḳ'e müderris oldılar. Her günde yüz otuz aḳça vaẓīfeleri var idi. **[60b]** Şeyḫ-i fāżıl ve merd-i kāmil, 'ilmleri bī-nihāye ve ṣāḥib-i vaḳār u mehābe idiler. Ve daḫı ol merḥūmuñ maḫdūmları Mevlānā Muḥyi'd-dīn sīret-i ḥasenelerini taḳrīr idüp buyurdılar kim "Mevlānā Yegān beytü'r-raḥmete[2] 'azīmetlerinde İzniḳ'e geldiler. Merḥūm peder anları istiḳbāl

1 *Kur'an-ı Kerîm, Bakara Sûresi* 2/10, "Onların kalblerinde bir hastalık vardır. Allah da onların hastalığını çoğaltmıştır.…"

2 Satır arasına burasının "Ka'be" olduğunu belirten şu not düşülmüştür: "Ka'bedür"

idüp ve götürüp bir ʿālī-maḳāma ḳondurup ʿālī-żiyāfetler eyleyüp baʿdehu ḥammāma alup giyidüp ikrām u iḥtirām eylediler. Ḥattā ḥammāmdan çıḳduḳlarında mübārek ayaḳlarını pederüm kendü elleri ile yuyup iʿzāz u taʿẓīm eylediler. Ḥattā ol merd-i ḥalīmüñ peder-i merḥūma taʿẓīm ve ʿarż-ı iştiyāḳları daḫı semʿümdedür." didiler. Merḥūm Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḥażretlerinüñ salṭanatı evāʾilinde belde-i İzniḳ'de vefāt itdiler. El-ān ḳabr-i şerīfleri andadur. *Ḳaddesaʾllāhu sırrahuʾl-ʿazīz.*

Mevlānā Ḫıżr Şāh

Ve biri daḫı ṣāḥib-i ʿilm-i inşā vü imlā, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Ḫıżr Şāh ḥażretleridür kim vilāyet-i Menteşe'dendürürler. Bilādında ʿulūmuñ baʿżısını taḥṣīl eyledüklerinden ṣoñra Mıṣr'a varup ʿulemāsından on beş yıl ol merd-i kāmil ʿulūm-ı mühimmeyi tekmīl eyleyüp Mevlānā ʿAliyy-i Ṭūsī ḥażretlerinüñ Rūm'a nüzūl vaḳt[in]de anlar daḫı gelüp baʿż-ı mecālisde bilece cemʿ oldılar. Ṣoñra Medrese-i Balaṭ'a müderris oldılar. On beş aḳça ile baʿd-eẕ-ān Sulṭān Murād Ḫān Burusa'da binā eyledügi medreseye müderris naṣb eyleyüp günde elli aḳça taʿyīn eylediler. Ḳabūl eylemeyüp buyurdılar kim "Rūz-merremüze on beş aḳça yiter, artuḳı ḥarām ve hem zā'iddür." didiler. **[61a]** Ve hem şehrde bir būstān-ı dilsitānları var idi kim her gūşesi bir bāġ-ı bihişt çün heşt bihişt maḳbūl idi.

Beyt

روضة ماء نهرها سلسال
دوحة سجع طيرها پر هال[1]

باد و آب و هواش بی بدلست
گوشه بر گوشه صنع لم يزلست[2]

---

1 "Bahçesindeki ırmakların suyu tatlıdır. Ağacındaki kuşların ötüşü sâkindir." Saʿdî-i Şirâzî'nin *Gülistân*'ından iktibas edilen beytin son mısraında mütercim kısmî değişiklik yapmıştır. Asıl şekli şöyledir:

روضة ماء نهرها سلسال
دوحة سجع طيرها موزون

"Bahçesindeki ırmakların suyu tatlıdır. Ağacındaki kuşların ötüşü ölçülüdür." Tayyar, *Zübde-i Gülistân*, Dârü't-tıbâʿatü'l-âmire, İstanbul 1299, s. 21.

2 "Rüzgar, su ve havası eşsizdir. Her bir köşesi baki [olan Allah'ın] sanatıdır."

Neṯr: Ve daḫı ʿādetleri ol idi kim merkebe süvār olup kitāblarını ḳuddāmına alup müṭālaʿa iderek gidüp ḳażā-yı mā-fāt idüp taẕyīʿ-i evḳāt itmezler idi. Ḥāṣılı ḥalīm ü ḫāşiʿ ve kerīm ü mütevāżiʿ ve ṣābir ü şākir ü ḳāniʿ ve her sözi ṣaġ ve ʿilelden ferāġ üzerine idiler. Böyle kāmil ü ʿāmil iken bī-ḳāl ü ḳīl fenādan beḳāya hicretüñ sekiz yüz elli üçi senesinde göçdiler. ʿAḳablarında iki sülāleleri ḳaldı. Birine Dervīş Meḥemmed dirlerdi kim gelecekde tercemesi ẕikr olınsa gerekdür inşāʾallāhu teʿālā. Ve birine daḫı Zeynüʾd-dīn dirler idi kim fāżıl ve Rūm vilāyetinde seyāḥat itmişler idi. Ṣoñra ḳużātdan olmışlar idi. ʿĀlem-i cüvānīde ḳāḍī iken vefāt itdiler.

Mevlānā Meḥemmed bin Ḳāḍī-i Ayaṣuluġ [Ayaṣuluġ Çelebisi]

Ve biri daḫı merd-i kāmil ü ʿāmil ü ʿāḳil eş-şehīr biʾl-ʿilm veʾl-ʿirfān Mevlānā Meḥemmed bin Ḳāḍī-i Ayaṣuluġ ḥażretleridür kim beyneʾn-nās "Ayaṣuluġ Çelebisi" dimek ile meşhūrdur. Faẕl u ẕekāda müntehā ve ḥüsn-i Yūsuf gibi bī-bahā idiler. Ḳuvvet-i ṭabīʿa ve cevdet-i ḳarīḥa ṣāḥibleri idiler ve daḫı müştaġil-i biʾl-ʿibādāt ve munḳaṭıʿ-ı ʿaniʾl-ʿibād ve muʿtezil-i ʿaniʾn-nās bir ḫāṣ kimesne idiler. Mevlānā Yegān'dan taḥṣīl-i ʿulūm eyleyüp baʿdehu **[61b]** Aġras Medresesi'ne müderris oldılar. Ḫˇāce-zāde ve Mevlānā Ayās ol Tañrı ḫāṣṣından ol medresede ʿulūm-ı külliyye taḥṣīl eylediler. Ve daḫı ol ādem-i cānī *Mecmaʿ-ı Ebuʾs-sāʿatī*'yi şerḥ eyleyüp mühimlerini anda derc ü cemʿ eylediler. Bir kitāb-ı dil-güşādur kim cāmiʿ-i mecmūʿa-i fevāʾid-i *Hidāye* ve kāmil-i mükemmil-i *Dirāye* vü *ʿİnāye*, her varaḳı bir kitāb ve her faṣlı bir bābdur. Āḫir ol merd-i laṭīf bu dār-ı teklīfden ol cenāb-ı laṭīfe revāne oldılar.

Mevlānā ʿAliyy-i Ṭūsī

Ve biri daḫı ʿālim-i Rabbānī ve ʿārif-i Ṣamedānī Mevlānā ʿAlāʾüʾd-dīn-i Ṭūsī ḥażretleridür kim bilād-ı ʿAcem'de ʿaṣrı ʿulemāsından kemālāt-ı külliyye taḥṣīl eyledüklerinden ṣoñra bilād-ı Rūm'a gelüp maẓhar-ı ikrām-ı şāhüʾl-İslām Murād Ḫān oldılar. Maḥrūsa-i Burusa'da Sulṭān Meḥemmed Ḫān Medresesi'ne yevmī elli akçe ile müderris oldılar. Vaḳtā kim Ḳosṭanṭıniyye şehrinüñ ḳufli Sulṭān Meḥemmed Ḫān *ʿaleyhiʾr-raḥmetü veʾr-rıḍvān* yedinde feṭḥ oldı ise Ṣemāniyye Medreselerinüñ birini kim daḫı medresler

binā olmadın kenīseleri medresler itmişler idi. Yevmī yüz aḳça ʿulūfe ile mevlānāya iḥsān eyleyüp ve bir ḳarye daḫı üştürlerine ʿaleflik iḥsān eylediler kim el-ān ol ḳaryeye Müderrisköy dirler. Ve medreseleri daḫı Zeyrek Cāmiʿi idi. Sulṭān-ı cihān mevlānāya ol mertebede riʿāyet ü iḥsān iderler idi kim aḥyānen medreselerine gelüp ṭalebelerini cemʿ itdürüp mevlānā daḫı ḥużūr-ı sulṭānda anlara ders idüp ders vāsıṭası ile cevāhir-i daḳīḳalarını **[62a]** ve zevāhir-i raḳīḳalarını silk-i lisāna düzüp taḳrīr-i laṭīf idüp bir mertebede meclisleri germ olur idi kim Seyyid Şerīf'üñ *Şerḥ-i ʿAḍūd* nām kitābınuñ ḥavāşşı mezāyāsını ve beḳāyāsını bu bahāne ile ʿulūm-ı mü'ellefe ve ġayr-ı meşhūrelerini bir meclisde taḳrīr idüp sulṭān-ı cihān bu ṣafādan ḫandān u şādān olup gāh ṭurup ve gāh otururlar idi:

Beyt

Mevālī zübdesi sulṭān-ı maʿnā
Sipeh-sālār-ı erbāb-ı şerīʿat

Ḳaçan ders idse ṭullāba ol üstād
Mevālī cemʿ olurdı anda ḳat ḳat

Ḫuṣūṣā İbn Sulṭān Ḫān Meḥemmed
Olurdı ḥāżır ol ṣāḥib-mürüvvet

Ṣafāsından şehüñ ol şān-ı ʿālī
İderdi ders içinde baḥṣ ü diḳḳat

İdüp ol dürce derci dürr-i cevher
Niṣār iderdi ḫalḳa dürlü niʿmet

Neṣr: Fe-emmā sā'ir mevālī-i ʿiẓāmuñ medreselerine varduḳlarında derslerine ḥāżır olmazlar idi. Ammā terġīb ü iḥsān iderler idi. Ve şāh-ı pür-cūd mevālī vü meşāyiḫ cemʿiyyetlerine varduḳlarında Maḥmūd Paşa ile bilece varurlar idi.

Beyt

Şehüñ yanından ayrılmazdı Maḥmūd
Nite Maḥmūd'dan ayrılmazdı Ayās

Neşr: Ṣoñra sulṭān-ı cihān mevlānā-yı ehl-i īmāna maḫrūsa-i Edrine'de vālidleri medresesini yevmī yüz aḳçe ile iḥsān eylediler. Ṣoñra mevlānā-yı ümem diyār-ı 'Acem'e gitdiler. Sulṭān daḫı ol medresenüñ cenbinde bir medrese daḫı bünyād idüp yüz aḳçayı iki müderrise ta'yīn eylediler. **[62b]** el-Ān bizüm zamānımuzda da ma'mūr ve "Çifte" dimek ile meşhūrdur. Ba'dehu sulṭān-ı āzāde mevlānāya ve Ḫˇāce-zāde ḥażretlerine emr eylediler kim İmām-ı Ġazzālī ḥażretlerinüñ ḥükemā ile olan tehāfütlerini beyān ecliyçün *Muḥākeme* nām birer risāle yazalar. İmtiṣālen li-emri'l-'ālī ol iki mevālī birer risāle taḥḳīḳ idüp mā-beyni ḥaḳ ile tevfīḳ eylediler. Ḫˇāce-zāde ol dürr-i şehvārı elmās-ı 'aḳl birle dörd ayda delüp dile getürdi. Ammā mevlānā bir senede taḥṣīl eylediler. Ba'd-ez-ān sulṭān bu fāżıluñ risālelerini 'ulemā mā-beynine revān eylediler. 'Ulemā daḫı Ḫˇāce-zāde'nüñ risālesini tercīḥ eylediler. Şāh-ı cihān daḫı ol iki merd-i pür-'irfāna onar biñ aḳça iḥsān itdiler. Fe-emmā Ḫˇāce-zāde'ye ziyāde bir ġalle-i nefīse daḫı in'ām eylediler. Rāvīler mevlānānuñ 'Acem'e gitmesine sebeb budur, dimişler. Vaḳtā kim mevlānā-yı pür-temyīz Tebrīz'e dāḫil oldılar ise Şeyḫ İlāhī ḥażretlerine mülāḳī oldılar. Zīrā şeyḫ, mevlānānuñ telāmīẕlerinden idiler. Şeyḫ, mevlānāyı Tebrīz mīvelerinden bir ġarrā gūşede żiyāfete alup gitdiler. Eṣnā-yı ṣoḥbetde mevlānāya bir inḳıbāż gelüp ser-fürū eylediler. Şeyḫ daḫı ḥāle vāḳıf olup bī-teklīf ḥāle münāsib bir beyt-i Fārsī oḳudılar. Mefhūm budur kim ẕikr olınur:

Beyt

Fenā mülkine sulṭān olmadınsa 'ömr-i Nūḥ ile
Vücūduñ mülkine şāh olduġuñ yegdür benüm şāhum

Neşr: Hemān bu beyt-i şerīfi gūş-ı cān birle istimā' idüp ṭarab u şeġab el virüp mestāne mestāne aġlayup ve iñleyüp bir laḥẓa ḥāl baḫrine ġarḳ **[63a]** oldılar. Vaḳtā kim ifāḳāt buldılar ise sīneleri defīne-i sürūr olup ḥużūra irüp tamām mā-sivā ta'alluḳını ḳalbden giderüp ḫālıḳ-ı 'āleme ḥamd ve şeyḫe daḫı irādet ü teslīm getürüp üstād u merd-i āzād iken ol ferīd mürīd-i ḫarābāt-ı *hel min-mezīd*[1] oldılar. Ba'dehu ol merd-i ḫūb-rū ṭaraf-ı Māverā'ü'n-nehr'e tek [ü] pū iderek revāne olup Ḥażret-i Ḫˇāce 'Ubeydu'llāh

1 *Kur'ân-ı Kerîm, Kâf Sûresi* 50/30. âyetinden kısmî iktibas yapılmıştır "… daha var mı? …"

ḫıdmetlerine irişüp taḥṣīl-i ʿulumü'l-ḥāl idüp zübdetü'r-ricāl oldılar. Ve daḫı ol fāżıl-ı laṭīf *Şerḥ-i Mevāḳıf-ı Seyyid Şerīf*'e bir ḥāşiye beyān eyleyüp deḳā'iḳını gül gibi ʿıyān eylediler ve Seyyid'üñ *Şerḥ* ve *ʿAḍud*'ını daḫı taḥşiye eylediler. Ve daḫı *Telvīḥ-i ʿAllāme Taftāzānī*'ye bir ḥāşiye-i laṭīf te'līf eylediler. Ve Seyyid'üñ *Keşşāf Şerḥi*'ne daḫı ḥāşiye buyurdılar. Merḥūmuñ te'līfātınuñ götürisi maḳbūl-i ʿulemā'ü'd-devrān ilā-āḫiri'z-zamāndur. Ṣāḥib-i kitāb *raḥimehu'llāh* buyurmışlar kim "ʿUlemādan baʿżılar buyurdılar: ʿĀlem-i ṣabāda Mevlānā Ṭūsī ḥażretlerinden ḳırā'at-ı ʿilm-i edeb iderek bir ṭālib ümerā-yı zamāneden birinüñ maḫdūm-zādesi idiler. Kitāb-ḫānesinde altunlı yaṣdıḳlar ve döşekler var idi. Bir gün mevlānā ol ṭālibüñ kitāb-ḫānesine gelüp bu nefā'is-i esbābı görüp taḥsīn idüp buyurdılar kim "Mevlānā beñzer kim abā vü ecdāddan devlet-i ḳadīme ṣāḥiblerisiz." didiler. Yaʿnī keṣret-i iştiġālden ḳaṭʿā bir aḥadüñ aḥvālini tefaḥḥuṣ itmege ruḫṣatları yoḳ idi. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Ḥamza el-Ḳaramanī

Ve biri daḫı ʿālim ü ʿāmil ü kāmil Mevlānā **[63b]** Ḥamza ḥażretleridür kim Ḳaramanī'dür. ʿAṣrı ʿulemāsından ʿulūm-ı tefāsīr ü eḥādīṣ taḥṣīl ve meşrūʿāt u maʿḳūlātı tekmīl eyleyüp ders ü fetvāya ve zühd ü taḳvāya meşġūl oldılar. Ve daḫı ol merd-i maʿḳūl *Tefsīr-i ʿAllāme Beyżāvī*'ye bir nefīs ḥāşiye te'līf eylediler. ʿUlemā-yı zamāne bī-teklīf maḳbūl gördiler. Vaṭanından āḫir-i āşyāne-i ḳadīme ibtidā-yı mi'e-i tāsiʿada ṭayerān eylediler. *Ravvaḥa'llāhu rūḥahu.*

Mevlānā İbn Temcīd

Ve biri daḫı ol merd-i ferīd, ʿālim ü fāżıl Mevlānā İbn Temcīd ḥażretleridür kim zamāne iḫvānınuñ efḍali ve yārānınuñ ekremi vü aḫseni idiler. Ṣāḥib-i kitāb *raḥimehu'llāh* pederlerinden ḫaber virür, anlar daḫı buyurmışlar: "İbn Temcīd Sulṭān Meḥemmed merḥūmuñ üstād-ı edībi idiler. Feżā-yı fażluñ dıraḫt-ı pür-esmārı ve ṣaḥrā-yı ʿilmüñ cūybārı idiler. Ḫuṣūṣā *Tefsīr-i ʿAllāme Beyżāvī*'ye ḥāşiye yazup sikkeyi mermerde ḳazımışlardur kim ḥavāşş-ı *Keşşāf*'dan telḫīṣ eylemişlerdür." Ve daḫı ṣāḥib-i naẓm-ı laṭīf idiler. Ḥattā ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Merḥūmuñ Fārsī ve ʿArabī ve

Türkī naẓmları vardur kim her mıṣrā'ı bir dürr-i 'irfān ve her beyti bir maḳām-cüyāndur kim niçe Ḥassānlar anuñ 'aḳdinde ḥayrān, pür-'aḳd-i bī-bahā ve her sözi ṣāfī vü muṣaffādur." Āḫir dār-ı dünyādan beyti bozup maḳām-ı 'uḳbāda düzdiler. *Ravvaḥa'llāhu rūḥahu.*

Beyt

Seḥer vaḳtinde göçdi İbn Temcīd
Cenāb-ı Ḥaḳḳ'a rūḥı buldı işrāḳ

Mevlānā Seyyid 'Aliyy-i 'Acemī

Neşr: Ve biri daḫı ol merd-i kāmil ve mükemmil-i 'ulūm-ı 'Arabī Mevlānā Seyyid 'Alī el-'Acemī **[64a]** ḥażretleridür kim bilādında 'ulūmı taḥṣīl eyledüklerinden ṣoñra Rūm'da medīne-i Ḳasṭamonı'ya geldiler. Ba'żılar Seyyid Şerīf telāmīẕlerinden idiler, dirler. Geldükleri zamānda vālī-i Ḳasṭamonı merḥūm İsmā'īl Beg idi. Ol merd-i ẕevi'l-iḥtirāmā kemā-yenbaġī iḥsān u ikrām eylediler. Ṣoñra sulṭānü'l-'Arab ve'l-'Acem ve'r-Rūm ḥażretlerine maḥrūsa-i Edrine'ye geldiler. Dest-i sulṭānı būs idüp sulṭān daḫı anlara maḥrūsa-i Burusa'da ceddi Sulṭān Murād Medresesi'ni iḥsān eylediler. Merḥūm daḫı anda taḥṣīl üzerine oldılar tā Sulṭān Meḥemmed Ḫān taḫta cülūs ve vilāyete ḫān olınca. Ṣoñra 'aṣrı 'ulemāsı ile ḥużūr-ı şāhda cem' olup mübāḥeṣeler eyleyüp meydān-ı 'ilmde 'aḳılları fereslerini ḳoşup yügrüşdiler.

Beyt

Sürüp meydān-ı 'ilme 'aḳl atın
Niçe dürlü hünerler itdi iẓhār

İdüp aḳrānı teslīm ol dilīre
Aña ḳul oldılar cümle nā-çār

Neşr: Ve daḫı ol kāmilüñ niçe taṣnīfleri ve te'līfleri vardur. Cümleden biri *Şemsiyye-i Seyyid*'e bir ġarra ḥāşiye beyān itmişlerdür kim şemsüñ yüzinden seḥāb-ı muġlaḳalarını def' idüp ve rāh-ı ṣavāba gitdiler. Ve daḫı *Şerḥ-i Mevāḳıf*'uñ deḳā'iḳına vāḳıf olup bī-teklīf aña daḫı bir ḥāşiye buyurdılar. Bu cümleden mā'adā ḥüsn-i ḫaṭṭa daḫı mālik idiler. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar: "Pederüm buyurdılar kim merḥūmuñ ḫaṭṭ-ı şerīfleri ile bir

Keşşâf'a müṭâlaʿa eyledüm kim nâdir ve ṣıḥḥıyeti ve ḫaṭṭınuñ celâleti şuʿâʿ-ı şems gibi zâhir ü ẓâhir idi, **[64b]** didiler." Âḫir evvelki mülke bu deñlü faẕl u kemâlden ṣoñra hicretüñ sekiz yüz altmış senesinde iḳbâl eylediler. *Ḳaddesa'llâhu sırrahu.*

Mevlânâ Seyyid ʿAliyy-i Toḳatî[1]

Ve biri daḫı ʿulemânuñ ʿilm ile ḳat ḳatı Mevlânâ Seyyid ʿAliyy-i Toḳatî ḥażretleridür kim Toḳat'a ḳarîb mevżiʿdendür. Ṣâḥib-i faẕl u kemâl ve her ʿulûm ile ṣadr-ı şerîfleri mâl-â-mâl idiler. Ve daḫı ṣâliḥ ü zâhid ü fâliḥ kimesne idiler. Ve daḫı ol keşîrü'l-ʿibâde *Viḳâye*'ye *ʿİnâye* nâm bir şerḥ-i pür-hidâye beyân buyurmışlardur. Ve daḫı ʿilm-i usṭurlâbda *Zîc* nâm kitâb şerḥ eylemişlerdür. Ve daḫı ol pür-himmetüñ mübârek zebânlarında bir miḳdâr lüknetleri var idi. Âḫir anlar daḫı mi'e-i ṣâminenüñ evâḫirinde cenâb-ı Ḥaḳḳ'a ʿazîmet ü rıḥlet eylediler. *Raḥimehu'llâh.*

Mevlânâ Ḥüsâm [İbnü'l-müderris]

Ve biri daḫı ol merd-i ehl-i yaḳîn ve ʿâlim-i ʿulemâ-yı muttaḳîn Mevlânâ Ḥüsâmü'd-dîn ḥażretleridür kim "İbnü'l-müderris"[2] dimek ile maʿrûf ve faẕl u kemâl ile mevṣûf idiler. Ṣâliḥ ü muṣliḥ ve muvâẓıb-ı ders ü taḳvâ ve mülâzım-ı râh-ı Mevlâ idiler. ʿAbdü'l-ḳâhir bin ʿAbdu'r-raḥmân el-Cürcânî ḥażretlerinüñ *Mi'e* nâm kitâbını şerḥ eyleyüp esrârını keşf ve işkâlini defʿ eylediler. Ṣâḥib-i kitâb buyurmışlar: "Pederimüñ hemşîre-zâdeleri anlardan ḳırâ'at idüp ve ʿilme icâzet almışlardur." Ve daḫı Seyyid'üñ *Şerḥ-i Tecrîd*'ini beyân idüp taʿlîḳâtını ʿıyân eylemişlerdür. Ve daḫı esbâb-ı ḳavs-i ḳuzaḥ baḥşini tebyîn eylemişlerdür. Ḥattâ âḫirinde buyurmışlardur kim "Bu taʿlîḳa ḥükemâ meẕhebi üzerinedür ammâ biz ey ehl-i şerʿ ehl-i sünnetüz."

Beyt [65a]

Ṣanmañuz siz bizi âyâ iḫvân
Ḥükemâ meẕhebini medḥ iderüz

---

1 *eş-Şakâ'iku'n-Nuʿmâniyye*'nin tenkitli metninde bu kelime "Ḳomenâtî" olarak kayıtlıdır. Bkz. Hekimoğlu, age, s. 178.

2 *eş-Şakâ'iku'n-Nuʿmâniyye*'nin tenkitli metninde bu şahsın lakabı "İbn Midâs" şeklinde bildirilmiştir. Bkz. Hekimoğlu, age, s. 178.

İsm-i İblīs'dür ḳuzaḥ biz anı
Keşf idüp ḳā'ilini ḳadḥ iderüz

Mevlānā İlyās-ı Sīnābī

Ve biri daḫı zübdetü 'ibādi'l-Bārī fāżıl u kāmil Mevlānā İlyās bin İbrāhīm es-Sīnābī ḥażretleridür kim ḥadīdü'ṭ-ṭab' [u] şedīdü'z-zekā, serī'ü'l-fıṭnat u 'azīmü'l-bahā, aḳrānı mā-beyninde serv gibi müntehā idiler. Ġāyet-i iştiġāl ile 'ilme meşġūl ve her fi'li merżā vü maḳbūl idiler. Ḫuṣūṣā *Fıḳhu'l-ekber* gibi yügrük la'li elmās-ı idrāk ile delüp meydāna getürüp ḫavāṣṣını şerḥ ü 'ıyān ve mezāyāsını mi'yār-ı 'aḳl birle 'ayār ve ḳıymetini beyān eylemişlerdür. *Raḍıya'llāhu 'anh.* Ve daḫı ol merd-i nūrānī *Şerḥ-i Maḳāṣıd-ı Ṭaftāzānī*'ye ḥavāşş-ı nefīse yazup sikkeyi mermerde ḳazmışlardur. Ḫaṭṭı ḫadd-i maḥbūb gibi laṭīf ve iḫvānı ile ṣoḥbetinde bī-teklīf idiler. Ve daḫı ol ṣāḥib-i dirāye serī'ü'l-kitābe idiler. Ḥattā ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Fıḳhda *Muḫtaṣarü'l-Ḳudūrī*'yi bir günde kitābet eylemişlerdür. Ve daḫı *Şemsiyye* ḥavāşşını da bir gicede kitābet eylemişlerdür. Ḥafīfü'r-rūḥ ve keşīrü'l-mizāḥ, laṭīfü'ṭ-ṭab' idiler. Maḥrūsa-i Burusa'da Sulṭāniyye müderrisi iken vefāt itdiler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu.*

Mevlānā İlyās-ı Rūmī

Ve biri daḫı ol 'ālim ü 'āmil ü kāmil, ṣāliḥ ü ṣūfī İlyās bin Yaḥyā bin Ḥamza er-Rūmī ḥażretleridür kim evvelā müderris, ṣoñra ḳāḍī, ba'dehu müftī olmışlardur. Merzifon'da 'ilm-i fıḳhı şeyḫü'l-İslām, sālik-i mesālik-i ehl-i ḥaḳīḳa ve cāmi'-i mecāmi'-i erbābü'ṭ-ṭarīḳa Mevlānā Muḥammed bin Muḥammed bin Maḥmūd el-Ḥāfıẓi'l-Buḫārī ḥażretlerinden taḥṣīl itdiler kim şöhretleri beyne'l-āfāḳ "Ḫᵛāce Muḥammed Pārsā" dimek ile meşhūrdur. Anlar daḫı **[65b]** ḳıdvetü'l-verā, baḳıyyet-i a'lāmü'l-hüdā, şeyḫ-i muṭlaḳ, ḥāfıẓü'd-dīn ve'l-ḥaḳ Ebū Ṭāhir Muḥammed bin Muḥammed bin 'Aliyyü'ṭ-Ṭāhirī'den tekmīl eylediler. *Raḥimehumu'llāh.* Anlar daḫı şeyḫü'l-enām ve zübdetü'l-a'lām Mevlānā Ṣadrü'ş-şerī'a 'Ubeydu'llāh bin Muḥammed bin Muḥammed el-Burhānī ḥażretlerinden tekmīl eylediler. Şeyḫ Ṭāhir ḥażretlerine Ṣadrü'ş-şerī'a ḥażretleri icāzeti Buḫārā'da hicretüñ yedi yüz ḳırḳ beşi Ẕi'l-ḳa'de'sinde iḥsān itdiler. Ol senede Ḥażret-i Ḫᵛāce 'Ömer'den

ʿaşereyi tekmīl ve ʿulūm-ı mütedāvileyi taḥmīl eylediler. Ḫˇāceden Mevlānā İlyās icāzeti Buḫārā'da sekiz yüz yigirmi biri Şaʿbān'ınuñ yigirmi biri güninde kim Cumʿa güni idi, alup zamānesi ʿulemāsı mā-beyninde mümtāz oldılar. *Ravvaḥa'llāhu ervāḥahum.*

Mevlānā Ḳāḍī-i Manyas [İbn Manyas]

Ve biri daḫı aʿbedü'n-nās el-fāżıl, el-kāmil Mevlānā Meḥemmed bin Ḳāḍī-i Manyas ḥażretleridür kim "İbn Manyas" dimek ile meşhūrlardur. ʿAṣrı ʿulemāsından ʿulūmı taḥṣīl eyledüklerinden ṣoñra Edrine medreselerinden baʿżısına müderris idiler. Meydān-ı faḳāhetde dilīr ve ʿilm-i kelām u uṣūlde bī-naẓīr idiler. Ve daḫı müfessir ü muḥaddiṣ idiler. Ḥāṣılı sīneleri defīne-i ʿulūm-ı ʿacībe ve fevā'id-i ġarībe idi. ʿAllāme'nüñ *ʿAḳā'id*'i şerḥine ḥāşiye beyān eylemişlerdür. Ve daḫı fenn-i ṭılısmatda bir kitāb beyān eylemişlerdür kim ʿacā'ib ü ġarā'ib-i dünyāyı anda derc idüp cevāhir-i ʿömri ḫarc eylemişlerdür. *Ravvaḥa'llāhu rūḥahu.*

Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn-i Ḳoçḥiṣārī

Ve biri daḫı ṭullābuñ muḫtārı ve aḥbābuñ yārı Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn el-Ḳoçḥiṣārī ḥażretleridür kim ʿulemā-yı ʿaṣrından taḥṣīl eyledüklerinden ṣoñra diyār-ı ʿAcem'e **[66a]** seyāḥat idüp ʿAllāme'den ve daḫı Seyyid Şerīf'den taḥṣīl-i dirāyāt ve tekmīl-i rivāyāt idüp taḥṣīlde cüst ü çālāk olup mertebe-i ġāyetü'l-ġāyāta yetişdiler. Ṣoñra Rūm'a revāne olup manẓūr-ı sulṭān ve müşārun ileyh-i aʿyān oldılar. Ve baʿż-ı medreselerde müderris olup tedrīsde iken *Şerḥ-i Miftāḥ*'a ḥāşiye yazdılar kim maḳbūlü'l-ʿulemādur. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʿazīz.*

Mevlānā Ḳāḍī-i Balaṭ

Ve biri daḫı mürşid-i ṭarīḳ-ı sedād, ʿālim ü fāżıl Mevlānā Ḳāḍī-i Balaṭ ḥażretleridür kim ʿālim ü zāhid ü dindār ve her sözi ābdār kimesne idiler. Naḫvde *Ḍav* nām kitāb-ı müsteṭābı çün dürr-i ḫoş-āb taḥşiye ve tebyīn eylediler kim nādiretü'l-vücūd ve maḳbūlü'l-enāmdur. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Baḫşāyiş

Ve biri daḫı ʿālim ü kāmil Mevlānā Baḫşāyiş ḥażretleridür kim kāmil[ü'l]-vücūd ve keşīrü'r-rükūʿ ve's-sücūd kimesne idiler. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Faḳīr resā'il-i şerīfelerinden baʿżısını kim Sulṭān Murād'a yazmışlardur, müṭālaʿa idüp müstefīd oldum." didiler. *Raḥimehüma'llāh.*

Mevlānā Ḳuṭbü'd-dīn el-İzniḳī

Ve biri daḫı ol ʿālim ü kāmil [ü] muttaḳī Mevlānā Meḥemmed bin Ḳuṭbü'd-dīn el-İzniḳī ḥażretleridür kim Mevlānā Ġubārī'den taḥṣīl-i ʿulūm eyleyüp ṣoñra meslek-i ṣūfiyyeye sālik ve aḥkāmına mālik olup ḳıdvet-i zamān ve zübdetü'l-aḳrān oldılar.

Beyt

Ġayret idüp ġayrıyı terk itdiler
Ẓāhir ile rāh-ı Ḥaḳḳ'a gitdiler

Nefs ile yād oldılar Allāh içün
ʿAḳla uyup vaʿdeyi berk itdiler

Neşr: Ve daḫı ol nūr-ı dīde-i yārān ve fā'iḳu'l-aḳrān ḥażretlerinüñ **[66b]** baʿżı kütüb-i muʿtebere ḥavāşşına baʿżı nükte buyurmışlardur kim ʿaḳl ḥayrān olur. *Raḥimehu'llāh.* Ḫuṣūṣā Ṣadrü'd-dīn el-Ḳonevī ḥażretlerinüñ *Miftāḥu'l-ġayb* nām kitāb-ı şerīflerini şerḥ eylemişlerdür. Be-ġāyet celīl ü cemīl kitābdur. Ḥattā üstādları Mevlānā Ġubārī ḥażretlerinüñ daḫı vardur, lākin be-ġāyet muġlaḳdur ve müntehī kitābdur ve lākin mevlānānuñ be-ġāyet vāżıḥ u rūşendür, her ṭālib idrāke ḳādirdür. Ve Şeyḫ Ṣadr'uñ *Nuṣūṣ*'ını daḫı şerḥ eylemişlerdür kim bī-miṣldür. Āḫir hicretüñ sekiz yüz seksen beşi senesinde vefāt idüp ẕāta ḳoşdılar. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Fetḥu'llāh-ı Şirvānī

Ve biri daḫı pīr-i nūrānī Mevlānā Fetḥu'llāh-ı Şirvānī ḥażretleridür kim ʿulūm-ı ʿaḳliyye vü şerʿiyyeyi Seyyid Şerīf'den taḥṣīl ve ʿulūm-ı riyāżiyyeyi Semerḳand'da Ḳāḍī-zāde-i Rūmī'den tekmīl idüp baʿdehu Rūm'a gelüp belde-i Ḳasṭamonı'da tavaṭṭun eylediler İsmāʿīl Beg zamānında. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar: "Pederüm hemşīre-zādesi anlardan *Kitāb-ı Telvīḥ*'i ve daḫı

Şerḥ-i Mevāḳıf'ı taḥṣīl eyleyüp kemāle irişdiler. Ve *Şerḥ-i Te'sīs*'i ve *Çaġmīnī*'yi daḫı anlardan oḳudılar kim merḥūm Ḳāḍī-zāde'nüñ te'līfātlarındandur." *Raḥimehu'llāh ve 'aleynā.* Ṣāḥib-i kitāb *raḥimehu'llāh* buyurmışlardur: "Peder-i pür-hünerden bu 'abd-iża'īf bu iki kitābı taḥṣīl eyledüm." didiler. Ve daḫı Mevlānā Feṭḥu'llāh'uñ *İlāhiyyāt-ı Mevāḳıf*'a bir ḥāşiyeleri vardur kim ta'bīre ve taḳrīre mümkin degüldür. Ve daḫı *Çaġmīnī-i Ḳāḍī-zāde*'ye ta'līḳāt te'līf eylemişlerdür. Evā'il-i *Şerḥ-i Mevāḳıf*'a daḫı yazmışlardur. Āḫir evā'il-i Sulṭān Meḥemmed'de **[67a]** ol şehrden 'ālem-i ḳudse revāne oldılar.

Beyt

Revāne oldı Feṭḥu'llāh-ı Şirvānī diyārına
Ḫalāṣ olup 'alā'iḳdan varup irişdi yārına

Mevlānā İlyās eş-Şehīr bi-Müfred-zāde[1] [Müfred Şücā']

Neṣr: Ve biri daḫı 'ālim-i nās ve fāżıl-ı āmm ü ḫāṣ Mevlānā Şücā'ü'd-dīn İlyās eş-şehīr bi-Müfred-zāde ḥażretleridür kim maḥrūsa-i Üsküb'de Medrese-i İsḥāḳıyye'ye ḳırḳ yıl miḳdārı müderris olduḳlarından ötüri ve ahālī-i şehr ol dürr-i 'ālī ḫıdmetlerine Şeyḫ Üskübī dirler idi. 'Ālim ü müdeḳḳiḳ ve kāmil ü muḥaḳḳiḳ kimesne idiler. Ve daḫı keṣīrü'l-evbe ve müstecābü'd-da've idiler. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar: "Mevlānā Rüknü'd-dīn bin Zeyrek'den istimā' eyledüm kim anlar buyurdılar kim pederüm ol kāmil ü mihterden taḥṣīl ederler ve buyurdılar kim Mevlānā İbn Müfred ferīd-i 'ulemā ve vaḥīd-i ṣuleḥā ve ṣāḥib-i kerāmet ü diyānet idiler."

Beyt

Ferīd-i dehr idi bil İbn Müfred
Vücūdın 'ilm ile Ḫaḳ ḳıldı terkīb

Gülistān-ı kemāli eyleyüp seyr
Nihāl-i 'ilme 'irfān itdi tertīb

Neṣr: Ve daḫı ol merd-i emīn her zamān câme-i ḫaṣīn giyerler idiler. *Raḥimehu'llāh.*

1 *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nin tenkitli metninde bu şahıs Müfred Şücā' olarak tanıtılmıştır. Bkz. Hekimoğlu, age, s. 188.

Mevlānā İlyās el-Ḥanefī

Ve biri daḫı ol kāmil ü fāżıl ve ʿalīm ü kerīm Mevlānā İlyās el-Ḥanefī ḥażretleridür kim ʿaḳliyyāt feżāsınuñ pelengi ve naḳliyyāt ṣaḥrāsınuñ nehengi idiler. Ve daḫı cāmiʿ-i cevāmiʿ-i ʿulūm-ı ṣūfiyye ve lāmiʿ-i levāmiʿ-i sünen-i Muṣṭafaviyye idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Süleymān Çelebi bin Ḫalīl Paşa

Ve biri daḫı şīr-i meydān-ı hecā ve ʿālim-i ʿulūm-ı ḫafā Mevlānā Süleymān Çelebi ibn el-Vezīr Ḫalīl Paşa ḥażretleridür. Pederleri **[67b]** Sulṭān Murād merḥūmuñ vezīri ve umūr-ı salṭanatında ẓahīri ve müşīri idiler. Mevlānā daḫı pederleri zamānında ḳāḍī-ʿasker idiler. ʿĀlim-i ʿulūm-ı dīn ü dünyā ve kāmil-i fühūm-ı ūlā vü aḫrā idiler. Ḥāṣılı ṣāḥib-i menāḳıb-ı celīle ve feżā'il-i ḥamīdedürürler. Lākin berhe-i ḳalīle ile ḳaṣr olındı. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Şeyḫ Aḳbıyıḳ

Ve daḫı ol zamānenüñ meşāyiḫından biri şeyḫ ü mecẕūb ve muvaḥḥid ü müdeḳḳiḳ, ʿārif-i bi'llāh Aḳbıyıḳ ḥażretleridür kim Ḥācī Bayram ḥareminüñ ḫuddāmından idiler. Eṣnā-yı ḫalvetde ebvāb-ı dünyā anlara fetḥ olup mülk-i ḳanāʿate yol bulmışlar idi ve ebvāb-ı cinānı daḫı anuñ ile inşā'a'llāh fetḥ itmişlerdür. Ḥattā şeyḫleri anlaruñ dünyā ile āşinālıḳların görüp naṣīḥat idüp buyurmışlar kim "Dervīş, dünyā fānīdür. Beḳā mülkine sürʿat eyle. Cemīʿ-i ṭavā'if-i mühlike dünyā sebebi ile helāk olmışlardur. Zīrā cemīʿ-i maʿāṣīnüñ re'sidür." Aḳbıyıḳ ḥażretleri daḫı buyurmışlar:

Beyt

Kişi Mevlā'yı dünyā ile bulmaḳ maḥż-ı ḥikmetdür
Ekinlikden ekin biçmek ulü'l-elbāba ʿādetdür

Taʿalluḳ ġayradur dünyā anı iy bü'l-heves terk it
Ki dünyā żarfıdur dīnüñ bunı bilmek saʿādetdür

Neṣr: Ekṣer sözleri ḥaḳ idi velīkin ḫilāf-ı şeyḫe zāhib olduḳlarından ötüri çün ez-rūy-ı şerʿ ü ʿaḳl bī-ṣemer olup irşāddan tenezzül eyleyüp ḫānḳāhdan ḫurūcları maḥallinde başlarından tācları düşüp ve ʿaḳlları şaşup

neye uġraduḳlarını bilüp vefātlarına dek tāc-ı efserden serlerini ʿārī ḳılup mātem-zede olup çün **[68a]** Cāmī mūy-ı serlerini tāc yirine ṣalıvirdiler. *Raḥimehu'llāh*. Ḥattā erbāb-ı siyer böyle buyurmışlardur kim Aḳbıyıḳ ḥażretlerine Ḥaḳ sübḥānehu ve teʿālā ol deñlü dünyā feṭḥ itmiş idi kim sīm ü zer-i bī-ḳıymet ḫānelerinde mebẕūl idi ve ḳaṭʿā fuḳarāsından bir aḥad teveccüh itmezler idi. Ve daḫı ṣāḥib-i kerāmāt u ḥālāt idiler. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar: "Merḥūm pederden böyle istimāʿ eyledüm kim merḥūmuñ bir maḫdūm-zādeleri var idi. Mekşūfu'r-re's ve ṣaçlı cüvān idi. Bunuñ biri ile Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn el-ʿArabī ḥażretlerinden taḥṣīl-i ʿilm ü ʿirfān iderler idiler. Āḫir merḥūm baş açıḳ, yalın ayaḳ ṭarīḳ-ı āḫirete maḥrūsa-i Burusa'da revāne oldılar. El-ān ḳabr-i şerīfleri andadur. *Raḥimehu'llāh*.

Şeyḫ Yazıcıoġlı

Ve biri daḫı merd-i maḥbūb u ṭālib, ʿārif-i bi'llāhi'l-ġālib Şeyḫ Meḥemmed ḥażretleridür kim "Yazıcıoġlı" dimek ile meşhūrdur. Keẕālik bunlar daḫı Ḥācī Bayram ḥażretleri ḫulefāsındandur kim Gelibolı'da tavaṭṭun eylemişlerdür. Cenāb-ı Ḥaḳḳ'a müteveccih ü müteraḳḳıb kimesne idiler ve ṣāḥib-i naẓm idiler. Ḥattā *Muḥammediyye* nām bir kitāb-ı laṭīf teʾlīf eylemişlerdür kim ismi resmine muvāfıḳ götüri esrār-ı ẓāhire vü bāṭıneyi anda derc eylemişlerdür kim nūr-ı dīde-i ehl-i īmān ve sürūr-ı sīne-i ehl-i ʿirfāndur. Her sözi pür-sūz u dil-dūz ve her beyti ḳulūba nūr-baḫş u ḥālet-efrūzdur. Ve daḫı İbnü'l-ʿArabī ḥażretlerinüñ *Fuṣūṣü'l-ḥikem* nām kitāb-ı pür-ḫiṭābларını re'y-i ṣavāb birle şerḥ idüp müşkilātını tebyīn ü teʾvīl eylemişlerdür. Ve daḫı **[68b]** niçe niçe kerāmāt ve gūne gūne ḥālāt ṣāḥibleridür. Sūzı sözinden maʿlūm u mefhūmdur. Āḫir bu kār-ḫāneden merdāne ol āstāneye revāne oldılar. El-ān ḳabr-i şerīfleri Gelibolı'dadur. *Raḥimehu'llāh*. Ve biri daḫı birāderleri ve başı berāberleri Aḥmed-i Bī-cān ḥażretleridür kim ṣāḥib-i *Envārü'l-ʿāşıḳīn*'dür. Anlaruñ daḫı ḳabr-i şerīfleri Gelibolı'dadur. *Raḥimehu'llāh*.

Beyt

Zamānında ikisi iki sulṭān-ı cihān imiş
Meḥemmed birinüñ nāmı biri Aḥmed ki Bī-cān'dur

Birinüñ pīri Ḫıżr olmış ledün sırrın idüp ta'līm
Birinüñ sırrı sırru'llāha maẓhar kān-ı 'irfāndur

Mevlānā Şeyḫī {Şeyḫī}

Neşr: Ve biri daḫı şeyḫ-i erbābü'ṭ-ṭarīḳa ve'l-ḥaḳīḳa, el-'ārif bi'llāh Mevlānā Şeyḫī ḥażretleridür kim şā'irdür ve bilād-ı Germiyānī'dendür. Aḥmedī [gibi] şā'ir ḫırmeninüñ ḫūşe-çīnlerindendür. Ṣoñra 'aṣrı 'ulemāsından 'ulūm-ı lāzımeyi taḥṣīl idüp ba'dehu rāh-ı Ḥācī Bayram'a sālik ve esrārına mālik oldılar. Ṣoñra Kütāhiyye'ye ḳarīb mevżi'de ḳarār eylediler. El-ān ḳabr-i şerīfleri daḫı andadur. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Ḳabr-i şerīflerini ziyāret idüp izdiyād-ı üns-i bi'llāh eyledüm." didiler. Ṣāḥib-i *Dīvān* ve pür-'irfān kimesne idiler. Ḫuṣūṣā ḳıṣṣa-i Ḳisrā Pervīz'i naẓm eylemişlerdür. Egerçi ḳıṣṣa-i Pervīz'dür ammā tamām tevḥīdüñ aḥvālini ve aḳsāmını beyān eylemişlerdür. Ehl-i lisān ḳatında faṣīḥü'l-beyān ve serī'ü'z-zebāndur. Ḫuṣūṣā ile'l-ān 'adīmü'l-aḳrāndur bel ilā-āḫiri'z-zamān merḥūm gibi kāmil insān gelecegi nā-ma'lūmdur. Ḫuṣūṣā tevḥīdde bu beyt-i şerīfleri kim be-ġāyet ḫūb ve mezīd-i ünsdür: **[69a]**

Beyt

Eyle Şeyḫī ki[1] ḫoş ticāretdür
Sefer-i *lā-ilāhe illa'llāh*

Neşr: Bu faḳīr-i ḥaḳīr bu kitāb-ı pür-ḫiṭābı lisān-ı Türkīce terceme eyleyen Aḥmed bin Dervīş el-Aḳşehrī el-imām fī-Cāmi'-i Pīrī Paşa fī-ḳaṣaba-i Silivri'dür. Bu beyte mānend bir beyt dimege kemā-yenbaġī ḳaṣd eyledüm ve re'y-i lisāndan bu söz 'ıyān oldı kim budur:

Beyt

Ḳara ṭopraġa yaġsa gül bitürür
Maṭar-ı *lā-ilāhe illa'llāh*

İy Ḥabībī senüñledür dā'im
Ẓafer-i *lā-ilāhe illa'llāh*

1 Metinde "kim" olarak yazılmış bu kelime, vezin gereği yukarıdaki şekilde okunmuştur.

Maṭlab
Laṭīfe-i Şeyḫī

Neşr: Ve daḫı merḥūm ʻalīlü'l-ʻayneyn olup kuḫl işler idiler. Ḥattā nüzekādan biri merḥūma ḳuhl almaġa gelüp iki aḳça virüp "Mevlānā Şeyḫī bir aḳçalıḳ bize kuḫl iḥsān eyle ve hem bir aḳçalıḳ daḫı mübārek çeşmlerüñüze iḥsān idiñüz." dimiş. Bu laṭīfe merḥūma be-ġāyet ḫoş gelüp āferīnler ve taḥsīnler eylemişler.

el-Ārif-i Bi'llāh Ṭabbāġlar İmāmı [Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn]

Ve biri daḫı zübdetü'l-ebrār ve ḳıdvetü'l-aḫbār, ṭālib-i rāh-ı mübīn ve pīşvā-yı erbāb-ı dīn el-ʻārif bi'llāh Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn eş-şehīr bi-İmāmi'd-debbāġīn ḥażretleridür kim ʻārif-i bi'llāh ve ʻālim-i ʻulūm-ı ẓāhire idiler. Gūyā cibāl-i şerīʻatdan bir cebel ve biḥār-ı maʻrifetden bir baḥr idiler. Ḥattā Şeyḫ ʻAbdü'l-laṭīf el-Maḳdisī ḥażretlerinden bu söz menḳūldür:

Beyt

Kūh-ı ʻirfān u sırr-ı Sübḥān'dur
Dār-ı dünyāda şeyḫ-i ṭabbāġīn

Nefy-i iṣbātı terk idüp ol nūr
Ẕāta irişdi Ḥaḳḳ'a oldı yaḳın

Neşr: Ve daḫı dā'imü'l-istiġrāḳ ve'l-fikr ve mehīb ü lebīb kimesne idiler. **[69b]** Ḥattā ḥikāyet olınur kim her şeb ol defīne-i ʻışḳ u şeġab yüz rekʻat namāz ḳılup her iki rekʻatda bir ābdest tecdīd iderler idi. Āḫir maḥrūsa-i Edrine'de vefāt itdiler. El-ān ḳabr-i şerīfleri andadur ve ziyāretgāhdur.

el-ʻĀrif Bi'llāh Pīrī Ḫalīfe el-Ḥamīdī

Ve biri daḫı ʻāmil ü kāmil ü vaḥīd el-ʻārif bi'llāh Şeyḫ Pīrī Ḫalīfe el-Ḥamīdī ḥażretleridür kim ḳaṣaba-i Egridir'de sākin olan şeyḫ ḥażretlerinüñ kerīmelerini tezvīc eylemişler idi. Vaḳtā kim Şeyḫ ʻAbdü'l-laṭīf el-Maḳdisī taḫt-ı Yunān'a dāḫil oldılar ise şeyḫ ol kāmil insānı ziyārete gelüp anlardan inābet itdiler. Anlar daḫı himmet ile Pīrī Ḫalīfe'yi pür idüp ḳaṣabalarına icāzet birle gönderdiler:

Beyt

Kāse-i ḳalbini Pīrī Dede'nüñ
'Işḳ u 'irfān eyledi memlū

Naẓar-ı şeyḫe ḫoş olup maẓhar
Dāmenin cevher ile itdi ṭolu

Neşr: *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

el-'Ārif Bi'llāh Yaḫşi Faḳīh

Ve biri daḫı ol kāmil ü fāżıl ve merd ü muttaḳī el-'ārif bi'llāh Şeyḫ Tācü'd-dīn İbrāhīm bin Yaḫşi Faḳīh ḥażretleridür kim merḥūmuñ aṣlı Manavġat'dandur. Şeyḫ Pīrī Ḫalīfe el-Ḥamīdī ḥużūrında olan ṭullāb-ı ẓāhireden idiler. Vaḳtā kim Şeyḫ 'Abdü'l-laṭīf-i Maḳdisī ḥażretlerini Ḳonya'ya ziyārete gitdiler ise Şeyḫ Tācü'd-dīn merḥūm bilece gitdiler. Cāẕibe-i laṭīf ile cāẕibelenüp nūr-ı leṭāfet ile münevver olup Pīrī Ḫalīfe'den icāzet ile şeyḫüñ ḫıdmetine bel baġlayup ciger daġlayup rāha revāne oldılar. Vaḳtā kim 'Abdü'l-laṭīf-i Maḳdisī ḥażretleri Burusa'ya **[70a]** geldiler ise Şeyḫ Tācü'd-dīn bilece gelüp ḫalvetler ve 'izzetler eyleyüp ṣadef-i dili defīne-i le'ālī ve cevāhir ile ṭolmış mürşid-i kāmil olup tekmīl-i ṭarīḳat ve taḥṣīl-i ma'rifet eylemişler:

Beyt

صوفی نه شود صافی تا در نکشد جامی
بسیار سفر باید تا پخته شود خامی[1]

Neşr: Vaḳtā kim Şeyḫ 'Abdü'l-laṭīf dār-ı teklīfden āḫiret mülkine revāne oldılar ise seccādelerine Şeyḫ Tācü'd-dīn geçüp erbāb-ı ṭarīḳa aḥkām-ı ṭuruḳı miḳrāż-ı reşād birle kesüp biçmege şürū' eylediler. Ḥattā rivāyet olınmış kim ḫıdmetlerinde ol deñlü ṭullāb cem' oldılar kim her gice ṭa'ām-ḫānelerinde yüz yigirmi süfre döşenür idi. Gāh olur şeyḫe bir mertebede vaḫşet el virür idi kim ṭullābdan ve aḥbābdan hicret iderler idi. Ol cevheri cevherīler seng-i ḫārāda bulurlar idi kim ādemī-zāde ol ṭarafa revāne olmaḳ iḫtimāli olmaz idi kim ḳulle-i Cebel-i Keşiş'de ḫāṣılı bī-teşvīş ol dervīş 'ibādet ü

1 "Sûfî, bir kadeh çekmeden saf olmaz. Nitekim hamın olgunlaşması için çok sefer [çekmesi] gerekir."

riyāżet iderler idi kim el-ān ol mevżi'de bir zāviye-i nefīseleri vardur kim Ḫᵛāce Rüstem nām bir ehl-i kerem ol cāygāhı ma'mūr eylediler kim şimdi ol maḳām meşhūr ve ma'mūrdur. Ammā nefs-i şehrde olan zāviyelerini ve mescidlerini tüccār-ı 'Acem'den bir ṣāḥib-i kerem ve merd-i muḥteşem kimesne [ma'mūr] eylediler kim Şeyḫ 'Abdü'l-laṭīf ḥażretlerinüñ irādet-bendelerinden idiler kim nām-ı şerīfleri Ḫᵛāce Baḫşāyiş dirler idi. *Raḥimehu'llāh*. Āḫir ol tācü'd-dīn ü dünyā ḫāne-i āḫirīye hicretüñ sekiz yüz yetmiş ikisi Ṣafer'inde sefer itdiler. Şeyḫ 'Abdü'l-laṭīf **[70b]** ḳabrine ḳarīb mevżi'de defn olınup tārīḫi yazılup sikkeyi mermerde ḳażduḳları tārīḫi budur:

Tārīḫ

انتقل الشيخ و تاريخه
قدسك الله بسر رفيع[1]

el-'Ārif Bi'llāh Ḫᵛāce Ḥasan

Ve biri daḫı şeyḫ-i erbābü't-tevḥīd el-'ārif bi'llāh Ḥasan Ḫᵛāce ḥażretleridür kim vilāyet-i Ḳaraṣi'den olup ve daḫı Seyyid Muḥammed bin 'Alī el-Ḥasenī eş-şehīr bi-Seyyid-i Buḫārī ḥażretlerinüñ fuḳarāsından idiler. Ḥattā vefāt itdükde seccādelerine oturdılar. Rüvāt-ı aḫbār böyle iḫbār iderler kim Seyyid'üñ maraż-ı mevtinde aḫbāb cem' olup ṣadrlarına bir merd-i ṣāfī ṭaleb eylediler. Anlar daḫı buyurdılar: "Ba'de'l-vefāt fülān mevżi'de bir mecẕūb vardur. Oña varıñuz, her ḳanġıñuza işāret ider ise icāzet añadur." didiler. Hem eyle eylediler. Mecẕūb bunları redd eyledi. Üçinci mertebede bunlara "Yuḳaru baḳıñuz." didi. Bunlar daḫı yuḳaru baḳup 'arş-ı 'aẓīmi seyrān eyleyüp ḥayrān olup gördiler. Ḥażret-i Seyyid'üñ sāḳ-ı 'arşda ḥażrete müştāḳ yanına Ḫᵛāce Ḥasan hemān emri ma'lūm idinüp Ḥasan'ı ḫilāfete aḥsen görüp naṣb eylediler.

Ḳaddesa'llāhu sırrahu.

1 "Şeyh vefat etti. Tarihi:
"Allah seni yüce bir sır ile mukaddes kılsın"
(ebced: 872/1467-68)

el-ʿĀrif Bi'llāh Şeyḫ Şemsü'd-dīn

Ve biri daḫı Ḥasan Ḫˇāce ḫulefāsından merd-i güzīn Şemsü'd-dīn ḥażretleridür kim ʿālim ü zāhid ü ʿābid ü muttaḳī vü mütedeyyin kimesne idiler. Ve daḫı ḫalāʾiḳa vaʿẓ u naṣīḥat itmekde cerī idiler. Ṣāḥib-i kitāb *raḥimehu'llāh* buyurdılar kim: "Merḥūmuñ bir cöngi var idi kim mānend-i mecmaʿ-ı ʿulūm-ı evlā vü aḫrā idi." Ḥaḳḳā budur kim bu faḳīrüñ pederi merḥūm Dervīş Ḫalīfe'nüñ daḫı ḳaṣaba-i Silivri'de taḥṣīlini cāmiʿ bir muṣḥafı var idi kim evrāḳınuñ eṭrāfı muḥaşşā idi lākin faḳīr ol cevheri ġaflet ile **[71a]** żāyiʿ eyledüm. Ve niçe niçe cönkler daḫı cemʿ eylemişler idi. *Raḥimehu'llāh*. Āḫir peder gibi anlar daḫı cenāb-ı Ḥaḳḳ'a revāne oldılar.

Beyt

Cemīʿ-i ehl-i īmān ile rūḥı şādmān olsun
Enīsi ḥūr ile ġılmān maḳām aña cinān olsun

Yedinci Ṭabaḳa Sulṭān Meḥemmed Ḫān Zamānında Olan ʻUlemā ve Meşāyiḫı Beyān İder

Vaḳtā kim Sulṭān Murād Ḫān *ṭābe ṣerāhu* şāh-ı mülk-i fenā iken cenāb-ı beḳāya sekiz yüz elli beşi senesinde rıḥlet itdiler ise sülālesi Meḥemmed Ḫān maḳāmına sulṭān oldılar. Merḥūm ḫod ḥāl-i ḥayātında taḫtı ṣāḥibine teslīm ve umūr-ı emāreti taʻlīm idüp kendüler Maġnisa'da ḳarār itmişler idi. Baʻdehu nedāmet idüp girü taḫta cülūs idüp vefātlarına dek salṭanatda pāydār olup āḫir dünyādan āḫirete firār idüp maḫdūm-zādeleri Sulṭān Meḥemmed'e umūr-ı salṭanatı girü taʻlīm ve defātir-i memleketi teslīm idüp gitdiler.

Beyt

Mey-i fenā içerüm diyü cām-ı ʻālemden
İgende mest-i hevā olma ʻibret al Cem'den

Ṭarīḳ-ı ḥacda belā çekmeyince ḥācīler
İçer mi ḳaṭre revān āb-rīz-i Zemzem'den

Mevlānā Ḫusrev

Neṯr: Ve lākin Sulṭān Meḥemmed Ḫān evvelki cülūslarında Mevlānā Ḫusrev'i ḳāḍī-ʻasker naṣb eylemişler idi. Vaḳtā kim Sulṭān Murād girü salṭanata cülūs eylediler ise erkān-ı salṭanat bi-esrihim şeh-zādeden hicret itdiler. Mevlānā Ḫusrev cibāl-i revāsīveş bī-ġıll u ġış ṯābit oldılar. Şeh-zāde anlara "Mevlānā siz daḫı sāʻir aʻyān gibi pādişāh ḫıdmetine sülūk idüñ." didiler. Mevlānā buyurdılar kim: "Sulṭān bī-mürüvvetlik eylediler. Mürüvvetsiz kimesnenüñ **[71b]** ḫıdmetinde olmaḳ mürüvvet degüldür:"

Beyt

Şāhlarda mürüvvet olmasa iy yār[1]
ʻĀḳil anuñla itmeye bāzār

Ger mürüvvet gedāda olsa muḳīm
Oldurur pādşāh-ı heft-iḳlīm

1 Bu mısrada vezin aksamaktadır.

Neṯr: diyüp ṣāmit oldılar. Sulṭān Meḥemmed Ḫān mevlānānuñ bu sözinden ḫandān ve ṣadāḳatına ḫayrān olup ri'āyete iḳdām ve ṣoñra salṭanatlarında kemā-kān i'zāz u ikrām eylediler kim aṣl-ı mevlānā-yı merḥūmuñ nām-ı şerīfleri Meḥemmed'dür kim İbn Ferāmurz'dur. Ferāmurz ümerādan bir kimesne idiler kim Rūmiyyü'l-aṣldur. Ṣoñra müselmān oldılar. Merḥūm mevlānānuñ bir hem-şīresi var idi kim Ḫusrev nām bir kimesne tezvīc itmişdi. Mevlānā yetīm olup 'ālem-i ṣabādan anuñ taḫt-ı yedinde murabbā olduġından ötüri Ḫusrev künyeti ile meşhūr oldılar. Ve daḫı 'ulūm-ı 'Arabiyye'yi Mevlānā Burhānü'd-dīn Ḫaydar el-Herevī ḥażretlerinden taḥṣīl eylediler kim zamānelerinüñ müftīsi oldılar. Ṣoñra maḥrūsa-i Edrine'de Şāh Melek Medresesi'ne müderris oldılar. Ve daḫı bir birāderleri var idi kim Medrese-i Ḫalebiyye'de müderris idiler. Ḫattā ṣāḥib-i kitāb *raḥimehu'llāhi 'aleyh* buyurdılar kim: "Ceddüm anlaruñ birāderlerinden ḳırā'at-ı 'ulūm eylemişlerdür. Vaḳtā kim merḥūm ol medresede vefāt itdiler ise Mevlānā Ḫusrev merḥūmı Mevlānā Yūsuf Bālī bin Şemsü'd-dīn el-Fenārī ḫıdmetlerine rabṭ itdiler kim anlar ol vaḳt maḥmiye-i Burusa'da Sulṭān Meḥemmed Medresesi'nde müderris idiler. Ve daḫı merḥūm Mevlānā Ḫusrev medrese-i meẕkūrede **[72a]** müderris iken *Muṭavvel*'e ḥāşiye te'līf eyleyüp müşkilātını tebyīn ve i'tirāżātını keşf ü ta'yīn eylemişlerdür. Aṣḥāb-ı aḫbār böyle iḫbār eylemişlerdür kim ol zamānda Seyyid Aḥmed el-Ḳırımī ḥażretleri gelüp mevlānā ḥāşiyeyi anlara gönderüp anlar daḫı müşāhede vü müṭāla'a eyleyüp mevlānānuñ ba'żı vāridātını def' ve ba'żısına i'tirāż eyleyüp bir niçe kelimāt cem' eyleyüp gönderdiler. Mevlānā hemān żiyāfet tedārikin görüp Mevlānā Ḳırımī ḥażretlerini da'vet eylediler. Ve zamānesi 'ulemāsını daḫı cem' eylediler.

Beyt

Gelüp Mollā Ḳırımī 'izzet ile
Geçüp ṣadra o server oldı serdār

Daḫı sā'ir mevālī yollarınca
Ḳarār itdi yirinde cümle iy yār

Neṯr: Ba'de'l-ikrām envā'-ı ni'metler döşenüp şekker şerbetleri sebīl olup bī-ḳāl ü ḳīl ṭa'āma meşġūl oldılar.

Beyt

Döşendi şimāṭ u çekildi ṭa'ām
Ki ġarḳ oldı iḥsāna hep ḫāṣṣ ü 'ām

Yinildi ṭa'ām ü içildi şarāb
Olındı du'ā ṣoñra iy nīk-nām

Neṯr: Vaḳtā kim emr-i żiyāfet tamām olup herkes gūş olup Mevlānā Ḳırımī zebān olup Mevlānā Ḫusrev ḥażretlerinüñ ḫāşiye-i ġāliyesi meydāna gelüp yazduḳları vāridāt taḳrīr ve Mevlānā Ḫusrev'üñ nāzükāne cevābları taḥrīr olındı. Mevlānā Ḳırımī daḫı teslīm idüp ṭab'-ı selīmlerine taḥsīn ü āferīnler idüp ve i'tirāżları içün bisāṭ-ı 'özri basṭ eylediler.

Beyt

İdüp teslīm Mevlānā Ḳırımī
Su'ālātına mevlānānuñ iy yār **[72b]**

Olur ehl olanuñ inṣāfı kāmil
İder her ḥaḳḳa ol inṣāf her bār

Neṯr: Ba'd-ez-ān ḫusrev-i 'ilm ü 'irfān birāderlerinüñ rıḥletinden ṣoñra medreselerine müderris olup ṣoñra ḳāḍī-'asker-i İslām ve muḳtedā-yı ḥavāṣṣ u 'avām oldılar. Vaḳtā kim ṯāniyen Sulṭān Meḥemmed Ḫān taḫt-ı 'adālete cülūs itdiler ise mevlānāya günde yüz aḳça ta'yīn eylediler tā kim devām-ı devlet-i şāha bi'l-'aşiyyi ve'l-ebkār ḫayr-du'āda ışrār üzerine olalar. Vaḳtā kim pādişāh-ı 'ālem cem'-i 'asker-i muẓaffer ve rāyāt-ı ẓafer ü fer ile feṭḥ-i Ḳosṭanṭıniyye'ye sālik ve ol murāda mālik oldılar ise ḳażā-yı şehri Ḫıżr Beg'e in'ām eylediler. Anlar vefāt itdüklerinden ṣoñra ḳażā-yı şehri ve Ġalaṭa ve ḥavāṣṣ-ı şehri ve Ayaṣofıyya Medresesi'ni daḫı żamm idüp Mevlānā Ḫusrev'e ḫusrevāne 'aṭālar itdiler. 'Ādetleri ol idi kim vaḳt-i ḍaḥvede ṭalebeleri āstānelerinde cem' olup ṭa'āmlanup ṣoñra öñüne düşüp derse mevlānā ile bilece giderler idi. Ba'de'd-ders feresleri öñince girü revāne olup ḫānelerine getürürler idi.

Beyt

Revāne olsa derse Molla Ḫusrev
Yürürlerdi öñince cümle ṭullāb

İderdi şāh ikrām ol ʿazīze
Severdi cān u dilden anı aḥbāb

Neşr: Ve daḫı merḥūm merbūʿü'l-ḳāme ve ʿaẓīmü'l-liḥye kimesne idiler. Libāsları faḳīrāne ve mübārek ʿimāmeleri dervīşāne ve kendüleri derdmendāne idiler. Bunuñ biri ile her Cumʿa'yı Cāmiʿ-i Ayaṣofıyya'da edā iderler idi. Ḥattā Cumʿa'ya **[73a]** varduḳlarında ḳapudan miḥrāba varınca ḫalḳ ayaḳ üzre durup ikrām-ı tām iderler idi ve dā'imā kendüler miḥrāba yaḳın otururlar idi. Ḥattā Sulṭān Meḥemmed Ḫān maʿbedlerinden görüp tefāḫür idüp buyururlar idi kim:

Beyt

Görüñ görüñ bu ʿazīzi bu gün siz iy vüzerā
Ki niçe ehl-i tevāżuʿdurur bu merd-i ḥalīm

Bu deñlü faźl u kemāl ü hünerle bu mihter
Özüñi Ḥaḳḳ'a ʿibādetde ḳıldı hemçü ramīm

Saʿādet ol şeh-i ʿālem-penāha mülkinde
Ola bunuñ gibi bir ʿālim-i aṣīl-i kerīm

Neşr: Bunuñ biri ile ḫuddām u ṭavāşīsi hemçü māşī bī-nihāye idiler lākin tevāżuʿ ve meskeneti üzerine pīşe ve fikr-i āḫireti her dem endīşe itmişler idi. Zīrā meskenet terk-i maḳdūrdur yoḫsa fuḳarānuñ meskenet ser-māyesidür.

Beyt

تواضع زکردان فرازان نگوست
تواضع گدا گر کند خوی اوست[1]

Neşr: Ve daḫı ol merd-i dīndār ṣāḥib-i sükūn u vaḳār idiler. Ve daḫı müṭālaʿa-ḫānelerine bi-nefsihi ḫıdmet idüp ve semt-i ṣāliḥīne sülūkde diḳḳat iderler idi ve daḫı ḥüsn-i ḫaṭṭa ḳādirler idi. Ve her gün kütüb-i

1 Şiirin aslı Saʿdī'nin *Bústân*'ında şöyle yer almaktadır:

گدا گر تواضع کند خوی اوست
ز گردن فرازان تواضع نکوست

Tevazu, başı dik kimselerden olursa iyidir; fakirin tevazu etmesi zaten onun huyundandır."

selefden iki varaḳ kitābeti ʿādet idinmişler idi. Ve daḫı vefātlarından ṣoñra vāfir kitābları ḳalmışdur. Ḥattā ḫaṭṭ-ı şerīfleri ile iki cild *Şerḥ-i Mevāḳıf*'ları mezāda çıḳdı. Ol dürreyn-i ezhereyn cevheriyān-i ʿilm ü ʿirfān mā-beyninde altı biñ dirhem ʿOṯmānī'ye bey' olındı. Rāviyān-ı aḫbār-ı ʿulemā-yı aḫyār böylece iḫbār eylemişlerdür kim Sulṭān Meḥemmed Ḫān **[73b]** *ʿaleyhi'r-raḥmetü ve'r-rıḍvān* eyyām-ı ʿadāletlerinden birinde velīme-i ʿaẓīme emr idüp ʿulemāyı anda cem' eylediler. Mevlānā Gürānī ḥażretlerine ḫaber irsāl eylediler kim mevlānānuñ yanında oturur, mevlānā daḫı buyururlar kim:

Beyt

Didi Mollā Gürānī şāh-ı ādem
Nihāl-i ravża-i eṭrāf-ı ʿālem

Sipeh-sālār u şemʿ-i bezm-i İslām
Nihāl-i cennet ü Ṭūbā'yı ikrām

Żiyāfet eylese ol şāh çün Cem
Bize ḫıdmet düşer *va'llāhu aʿlem*

Neṯr: Şāh-ı īmān mevlānānuñ bu sözinden ḫandān olup cānib-i yemīninden anlar içün maḳām iḥżār itdirdiler ve Mevlānā Ḫusrev'i daḫı daʿvet idüp ṣadr-ı yesārı anlara ʿināyet eylediler. Mevlānā iḫtiyār itmeyüp şāh-ı cihān-penāha risāle irsāl eyledi kim mefhūm-ı mażmūnı iki beyt ile taḳrīr olınur:

Beyt

Şehüñ peykine virdi ḫoş cevābı
Ṣafā vü ẕevḳ ile bil Molla Ḫusrev

Budur ʿilmi ile ʿālemde ġayret
Ki cemʿ olmaya şehle çün meh-i nev

Neṯr: Böyle buyurdılar [ve] daḫı hicret içün tedārik görüp maḥrūsa-i Burusa'ya varup anda medrese bünyād idüp ḫıdmetine ṭullāb cemʿ olup ṣafā-yı ḫāṭır birle derse ve taḫṣīle mübāşeret idüp bu beyt ile ʿamel buyurdılar:

Beyt

Kirpi gibi ḫırḳaña çek başuñı
Görmesün kimse gözüñle ḳaşuñı

Neşr: Baʿd-ez-zamān sulṭān-ı cihān itdügi ḥāle peşīmān olup mevlānā-yı **[74a]** ʿiẓāmı şehre daʿvet eylediler. Anlar daḫı emr-i şāhīye kemāhiye imtiṯāl idüp şehr-i Sitanbul'ı teşrīf eyleyüp fetvā emrine vālī ve mevla'l-mevālī oldılar. Ve daḫı merḥūmuñ nefs-i şehrde bir niçe yirde mescidleri vardur kim her biri bir ḳandīl-i Ḥaḳ ve maʿbed-i elyaḳdur. Ve daḫı feżā-yı ʿilmde niçe maʿrifet dıraḫtlarını diküp göçdiler. Cümleden biri *Muṭavvel Şerḥi'*ne bir ḥāşiye beyān itdiler ve *Telvīḥ*'e daḫı ḥavāş ʿıyān buyurmışlardur. Her ḥarfi bir sefīne ve her baḥṣi bir baḥr-i bī-kenārdur. Ve ol pür-maʿānī *Tefsīr-i Beyżāvī*'nüñ evā'iline de ḥāşiye-i nefīse ketb eylediler ve daḫı fenn-i uṣūlde *Mirḳātü'l-vuṣūl* nām bir metn-i tamām beyān u ihtimām eyleyüp baʿdehu şerḥine daḫı iḳdām gösterdiler kim el-ān nümūne-i ʿālem ve uʿcūbe-i ādemdür kim ismi *Mir'ātü'l-uṣūl*'dür. Ve daḫı ol kāmil-i umūr-ı ümem ve mükemmel-i benī Ādem ḥażretlerinüñ fiḳhda *Dürer* nām bir metni vardur kim her mes'elesi bir kitāb ve her kelimesi bir dürr-i çün ābdur. Baʿdehu ol ʿālī-cenāb ol metni daḫı şerḥ idüp nām-ı şerīfine *Ġurer* dimişlerdür kim dürr-i şeh-dāne gibi nā-yābdur. Ḥaḳḳā bir kitāb-ı ḫūb çün ḫāl-i maḥbūb bir dāne ve kütüb-i fuḳahā mā-beyninde dür-dānedür. Āḫir bu kār-ḫānede ol merd-i merdāne hicretüñ sekiz yüz seksen beşi senesinde şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'den rıḥlet eyleyüp cism-i pākini aḥbāb cüst ü çālāk maḥrūsa-i Burusa'ya iledüp anda defn idüp emrini Ḥaḳḳ'a sipāriş idüp gitdiler:

Beyt

Ḫusrevāne cenāb-ı Mevlā'ya
Göçdi dār-ı fenādan ol kāmil **[74b]**

Oldı anuñ maḳām taḥt-ı türāb
Budurur Ḥaḳḳ'uñ emri ol ḳā'il

Dürülicek defātir-i aʿmār
Çār nā-çār göçdürür ḥāṣıl

Mevlānā Ḫalīl

Neşr: Ol zamānenüñ ʿulemāsından biri ol şīr-i meydān-ı ʿilm ü ʿirfān ve ol esīr-i maṭlab-ı dīn ü īmān, merd-i bā-vefā, ṣāfī çün ʿasel-i muṣaffā Mevlānā Ḫayrü'd-dīn aʿnī bihi Ḫalīl bin Ḳāsım bin Ḥācī Ṣafā *ravvaḥa'l-lāhu rūḥahu*[1] ḥażretleridür kim ṣāḥib-i kitābuñ cedd-i ve çehre-i ʿilmüñ ḫaddidür. Cengiz Ḫān fitnesinden firār idüp diyār-ı ʿAcem'den diyār-ı Rūm'a gelüp nevāḥī-i Ḳasṭamonı'da ḳarār eylediler. Ṣāḥibü'l-kerāmāt ve müstecābü'd-daʿvāt idükleri ol diyārda meşhūrdur. Evvelā anlaruñ bir maḫdūm-zādeleri vücūda gelüp faḳāhetden ve ʿArabiyyetden bir miḳdār taḥṣīl eylediler lākin rütbe-i kemāle mālik olmadılar. Baʿdehu bir maḫtūm-zādeleri daḫı vücūda gelüp anlar daḫı bir miḳdār taḥṣīl itdiler lākin tekmīl eylemediler. Baʿd-ez-ān bir maḫtūm-zādeleri daḫı vücūda gelüp -Ḥācī Ṣafā nām- anlar daḫı ʿālim ü fāżıl ve faḳīh ü mütevezziʿ kimesne ḳopdılar lākin fażīlet-i zā'ideye mālik olmadılar fe-emmā anlaruñ Ḳāsım nām bir tāze cüvān maḫdūm-zādeleri vücūda geldi. Ṭaleb-i ʿilmde iken henüz ber-i murādı dirmedin felek defterini dürdi. Anlardan daḫı bir ferzend-i dilbend vücūda geldi Ḫalīl nām kim ṭālib-i ʿilm ü ʿirfān ve rāġıb-ı sırr-ı Sübḥān olup zirve-i faḍl u kemāle idrāk ve feżā-yı ʿilmde cüst ü çālāk oldılar. Ḥāṣılı ṣāḥib-i ʿaḳl ḳopup bilādı ʿulemāsından ṭōb-ı ʿilmi ḳapup ṣoñra maḥrūsa-i Burusa'ya **[75a]** gelüp istedügini bilüp ol merd-i dilīr Mevlānā İbn el-Beşīr'den taḥṣīl eyleyüp baʿdehu Edrine'ye ʿazīmet idüp Mevlānā Ḫusrev'üñ birāderinden daḫı taḥṣīl eyleyüp ve daḫı ʿulūm-ı tefāsīr ü eḥādīṣi Mevlānā ʿAcemī'den tekmīl eyleyüp ṣoñra ol zübde-i mevālī girü Burusa'ya gelüp mā-yebḳāyı Yūsuf Bālī İbn Fenārī'den taḥṣīl eylediler. Ol zamānda Yūsuf Bālī Sulṭāniyye müderrisi idiler. Baʿdehu Yegān-zāde'den tekmīl-i kemālāt idüp ʿilm ü ʿirfānda ḳat ḳat oldılar. Āḫir Ḳasṭamonı emīri İsmāʿīl Beg merḥūm Yegān'dan bir ṭālib-i ʿilm ṭaleb eylediler tā kim Medrese-i Muẓafferü'd-dīn kim Ṭaşköpri'dedür, anda müderris olalar. Anlar daḫı merḥūmı gönderdiler. Vaḳtā kim vāṣıl oldılar ise günde otuz aḳça ʿulūfe ile müderris naṣb idüp anlar daḫı ʿilm ü kemāle iştiġāl üzerine oldılar ve gürūh-ı neḫāsdan daḫı riʿāyeten elli aḳça taʿyīn olınup aʿyān-ı aḳrān ve zübde-i ehl-i īmān oldılar.

1 "Allah, onun ruhunu yüceltsin."

Beyt

Riʿāyet olındı Ḫalīl'e tamām
Olup cemʿ ṭullāb oḳındı kelām

Neṯr: Vaḳtā kim Sulṭān Meḥemmed bi-emr-i Ḫālıḳ-ı ʿālem ol illeri İsmāʿīlli ellerinden aldılar ise mevlānā gürūh-ı nehhāsdan olan elliden el yudılar tedāḫül-i bidaʿdan teverruʿen. Vaḳtā kim sulṭān Ṣemāniyye Medreseleri'ni binā eylediler ise ḫ̌ācesi Mevlānā Ḫayrü'd-dīn kim sābıḳda mevlānādan ḳırā'at eylemişler idi, üstādlik ḥaḳḳını riʿāyeten sulṭāna merḥūmı kemā-yenbaġī medḥ eylediler. Āḫir sulṭān-ı cihān ādem irsāl eylediler tā kim geleler, ḳabūl itmeyüp muʿāteb olup ʿazl olındılar.

Beyt [75b]

Görüñ görüñ ʿulemāsını siz o devrüñ kim
Şeh-i cihāna iderler şu deñlü istiġnā

Bizüm zamānemizüñ ehl-i ʿilm olanları hep
Beg [ü] vezīr işiginde çeker cefā vü ʿanā

Ḳaçanki yüzlerine şefḳat ile baḳsa vezīr
Kemāl-i ẕevḳ u ṣafā ile dir fe-keyfe inā

Neṯr: Ḫattā Sulṭān Meḥemmed Ḫān *ʿaleyhi'r-raḥme* buyurmışlar: "Mevlānā mülāzemet içün eger şehre gelür ise redd idüp bāb-ı şehri sedd idüñüz." Mevlānā daḫı fāriġü'l-bāl ehl ü ʿıyālleri ile rıḥlet ve manṣıb ve mā-sivādan hicret idüp der-i Mevlā'ya ʿazīmet eylediler. Ḫattā aʿyān-ı şehr "Mevlānānuñ sefere ḳudreti ve su'āle daḫı ṭāḳati yoḳdur." diyü on biñ aḳça getürdiler. Merḥūm ḳabūl itmeyüp buyurdılar: "Bāb-ı Ḫaḳ mesdūd degüldür. Īmān ve ṣabr birer güldür. Erāzīl ḳapusında soldurmaḳ maʿḳūl degüldür." didiler. Ḫattā merḥūm buyururlar imiş kim " ʿAzlden ṣoñra maʿāşum emri evvelkīden evsaʿdur." Ḫaḳḳā ḫūb buyurmışlar bu faḳīr daḫı tecrübe eyledüm.

Beyt

Tevekkül eylese Mevlā'sına ḳul
Olur mechūli maʿlūm emri maʿḳūl

Cemīʿ-i müşkilini feṯḥ ider Ḥaḳ
Aña āsān olur her emr-i muġlaḳ

Neşr: Ṣāḥib-i kitāb pederlerinden naḳl iderler, anlar daḫı buyurmışlar: "Merḥūm medrese-i mezbūrede ḳırḳ yıl müderris oldılar. Her ne buldılar ise anda buldılar. Ḥāṣılı merd-i fāżıl u kāmil ü ʿālim, ʿilm-i belāġat ve ʿulūm-ı tefāsīr ü eḥādīṯ ü fıḳhda ḫod yed-i ʿulyāları var idi ve müteşerriʿ ü müteverriʿ ve keṯīrü'l-iʿtikāf ve ḳalbi ṣāf kimesne idiler." Ḥattā ṣāḥib-i **[76a]** kitāb Ḥaṭīb Ḳāsım-zāde'den rivāyet iderler, anlar daḫı ʿAlī nām bir ṣūfīden kim Şeyḫ ʿAbdü'r-raḥīm ḫulefāsından idiler, anlar daḫı şeyḫi ʿAbdü'r-raḥīm el-Merzifonī'den ḫaber virürler kim vaḳtā kim şeyḫ Ṭaşköpri şehrine geldiler ise merḥūmı ziyārete gelüp ḥattā mübārek barmaḳlarından ḫātemlerini bańa virüp buyurdılar kim "Bu ʿālim erbāb-ı veraʿdandur, iḥtimāl ola ḫātemimüzden ictināb eyleye." didiler. Ḫuṣūṣā ḫātemleri ḥadīdden idi. Ḫuddāmı, şeyḫe "Mevlānā mescidde sākindür." didiler. Şeyḫ mescide gelüp murāda vāṣıl olup gün-ā-gün esrār keşf olup demler sürüp baʿdehu ikrām eylediler. Ve daḫı feṯḥden evvel iẕn-i şāh ile ol māh şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp güm-rāhları ile ʿāşıḳāna baḥṣler eylediler. Ḥattā anlardan ḳırḳ cān īmāna gelüp ve ṭuyulanlarını küffār-ı bed-kirdārlar nār eyleyüp vāṣıl-ı nūr ve muṣāḥib-i ġılmān u ḥūr olup mesrūr oldılar. Ammā aralarından ketm-i īmān eyleyenler emn ü emān üzerine ḳaldılar. Ḥattā feṯḥden ṣoñra anlardan bir niçesi gelüp girü īmānlarını tāzeleyüp saʿādetler ve devletler buldılar. Ṣāḥib-i kitāb *raḥimehu'llāh* buyurmışlar: "Pederüm merḥūm Ḥˇāce-zāde'den rivāyet iderler. Anlar daḫı buyurmışlar. Mevlānā Ḫayrü'd-dīn *ḳaddesa'llāh[u sırrahu]* Burusa'da Medrese-i Sulṭāniyye'de sākin idiler. Ders-i şerīfleri maḳbūl ve her kelimātı maʿḳūl, aṣḥāb-ı fuḥūlden bir kāmil-vücūd idiler. Āḫir şehr-i Küre'den cenāb-ı Ḥaḳḳ'a hicretüñ sekiz yüz yetmiş ṭoḳuzı senesinde revāne oldılar."

Beyt [76b]

Ḳalmadı ḳalmayısardur ʿālem içre bir aḥad
Ger emīr ger [ü] vezīr [ü] ger faḳīr iy bü'l-heves

Şeyḫ ü ʿālim dimez işbu dehr ḫāk eyler yirin
Sańa ḫod irşād ider ʿāḳil iseñ bāng-i ceres

Mevlānā Zeyrek

Ve biri daḫı ol ʿamūd-ı ʿilm ü ʿirfān ve ol nūr-ı aʿyün-i aʿyān Mevlānā Meḥemmed eş-şehīr bi-Zeyrek ḥażretleridür kim ʿālem-i ṣabāda şeyḫü'l-İslām el-Ḥācī Bayram *ḳaddesa'llāhu sırrahu* ḥażretlerinden taḥṣīl eylemişlerdür. Ol sulṭān bu cāna Zeyrek diyü laḳab iḥsān itdiler. Kemāl-i idrāklerinden ötüridür ve baʿd-ez-ān merḥūm Ḫıżr Şāh'dan tekmīl idüp maḥrūsa-i Burusa'da Sulṭān Murād Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Sulṭān Meḥemmed Ḫān Ṣemāniyye medreslerinden birini anlara iḥsān eylediler. Elli aḳça ʿulūfe ile anlar daḫı ol ellinüñ yigirmisini meṣāriflerine ṣarf idüp mā-yebḳasını fuḳarā-yı Ḥācī Bayram'a iḥsān u inʿām iderler idi.

Beyt

Bāreka'llāh zihī ʿaṭā vü kerem
Fuḳarāya ki eyledi Zeyrek

Virdi Ḥaḳ aña ʿilm ü faḍl u hüner
Dāmen-i faḳrı ṭutduġıyçün berk

Neṯr: Ve daḫı merḥūmuñ ʿibādete iştiġālleri ekṯer idi. ʿİlme iḳdāmlarından rüvāt-ı aḫbār-ı aḫyār böylece iḫbār iderler kim mevlānā, Sulṭān Meḥemmed ḥużūrında Seyyid Şerīf'den tefevvuḳ daʿvāsını eylediler. Sulṭān Meḥemmed'e bu söz sūz u ḥarāret virüp ʿale'l-fevr Mevlānā Ḫˇāce-zāde'ye ādem gönderdiler kim maḥrūsa-i Burusa'da Sulṭān Murād Medresesi'nde müderris idiler. Ḫˇāce-zāde gelüp Sulṭān Meḥemmed'e mülāḳāt olduḳda "Mevlānā Zeyrek ile baḥṯ idüñüz." diyü Ḫˇāce-zāde'ye teklīf eylediler. "Emr-i şāha imtiṯāl **[77a]** emr-i kebīr-i Müteʿāl'dür." diyü hemān bürhān-ı tevḥīdde bir su'āl-i cedīd eyleyüp Mevlānā Zeyrek ḫıdmetlerine gönderüp cevāb ṭaleb eylediler. Zeyrek merḥūm daḫı cevāb yazup sulṭāna ʿarż itdiler. Ḥāṣılı sulṭān-ı ʿuḳalā cemʿ-i küberā vü fużalā idüp yedi gün ʿale't-tevālī baḥṯ olup Mevlānā Ḫusrev mā-beynde ḥakem olup Vezīr Meḥemmed Paşa'da ayaġ üzere ṭurup fużalānuñ kelleleri germ ve münebbihleri nerm olup dinilüp işidilüp baʿdehu yinüp içilüp āḫir Ḫˇāce-zāde tamām ġalebe eyleyüp ḥaḳ ẓāhir olup Zeyrek maʿẕūl olup medresesi Ḫˇāce-zāde'ye iḥsān olındı. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu.* Mevlānā Zeyrek daḫı sarāy-ı sulṭāndan ṭaşra çıḳduḳlarında aḫbāb ḥālden su'āl eylediler. Anlar daḫı buyurdılar kim "Ḫˇāce-zāde

tevḥīde inkār eyledi. Başını ilzām kötegi ile döge döge iḳrār itdürdüm." diyüp Burusa'ya revāne olup 'ibādete meşġūl oldılar. Ḫᵛāce Ḥasan nām bir cevher-i meknūn da mevlānāya yigirmi aḳça ta'yīn eylediler nafaḳa ecliyçün. Sulṭān Meḥemmed Ḫān itdügi aḥvāle nedmān u peşīmān oldılar. Mevlānāya envā'-ı menāṣıb teklīf eylediler. Mevlānā daḫı ḳabūl itmeyüp buyurdılar kim: "Bizüm sulṭānımuz Ḫᵛāce Ḥasan'dur." didiler. Merḥūmuñ teşānīfi yoḳdur fe-emmā ba'ż-ı ḥavāşşa ta'līḳāt yazmışlar ammā 'aḳllarınuñ kemāl-i vefretinden ta'yīn-i ḥaḳ itmeyüp ancaḳ i'tirāżāt-ı daḳīḳada ḳarār itmişlerdür. Āḫir bu ḥāl üzerine iken 'ömrleri dıraḫtına **[77b]** ḫazān irişüp ecel bādı fenāya virüp beḳāya göçdiler.

Beyt

Beḳāya göçdi Zeyrek iy birāder
Ne nā-dāna ne dānāya ḳalur çerḫ

Neşr: [1]﴿فَالْحُكْمُ لِلَّهِ﴾ *Ḳuddise sırruhu.*

Mevlānā Ḫᵛāce-zāde [Muṣliḥü'd-dīn]

Ve biri daḫı feżā-yı 'ilm ü 'irfānda serv-i āzād, 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn bin Yūsuf bin Ṣāliḥ el-Burusevī eş-şehīr bi-Ḫᵛāce-zāde ḥażretleridür kim pederleri ṭā'ife-i tüccārdan bir kimesne idi. Lākin māldār ve ferzendleri nefīs libāslara ve laṭīf ḫıdmetkārlara hevādār idiler. Ḥattā pederi Ḫᵛāce-zāde ṭarīḳ-ı 'ilme sülūk itdügine ta'aṣṣub idüp ancaḳ günde bir aḳça ta'yīn eylemiş idi. Günlerde[n] bir gün mevlānānuñ pederi şeyḫ-i erbābü'l-ḥāl Velī Şemsü'd-dīn kim Seyyid Şemsü'd-dīn el-Buḫārī *'aleyhimā raḥmetü'l-Bārī* ḫulefāsından idiler, anlar ile cem' oldılar. Şeyḫ gördiler kim Ḫᵛāce-zāde ṣaff-ı ni'ālde sü'ü'l-ḥāl ve müşevveşü'l-bāl pāymāl olup otururlar. Cāmeleri köhne, sā'ir aḳrānları cāme-i cemīl ile ārāste otururlar. Şeyḫ baş ḳaldırup pedere su'āl itdiler kim "Bunlar kimlerdür?" Buyurdılar kim "Evlādımuzdur." Girü şeyḫ buyurdılar kim "Ya bu köhne palāsa ġarḳ kimdür?" Peder girü buyurdılar kim "Bu daḫı anlardandur." Şeyḫ eyitdi: "Ne ḥikmetdür? Sā'ir birāderleri 'izzetde, fe-emmā bu cüvān ġamnākdür." Peder eyitdi: "Naṣīḥatüm ṭutup ṭarīḳatüme gitmez." Şeyḫ, Ḫᵛāce-zāde'ye naẓar u

1 *Kur'ân-ı Kerîm, Mü'min Sûresi*, 40/12, "Artık hüküm, yücelerin yücesi Allah'ındır." meâlindeki âyetten kısmî iktibas yapılmıştır. "Hüküm Allah'ındır."

nevāḫt idüp buyurdılar kim: "İş senüñdür. Bu ḥālde ṣābit ve şuġl-i 'ilmde dā'im ol. Allāh ecrüñi **[78a]** żāyi' eylemez. İnşā'a'llāh sā'ir birāderlerüñ sańa istiḳbāl eyleyüp iylikler görseler gerekdür." didiler.

Beyt

Şu deñlü faḳr gördi Ḫˇāce-zāde
Ki bulmaz idi bir câme mükerrer

Yazardı dersini evrāḳa her gün
Varaḳ varaḳ oḳurdı 'ilmi ezber

Neṣr: Bu ḥāl ile 'ilm ü kemāl tamām iḳbāl idüp İbn Ḳāḍī-i Ayaṣuluġ'dan kemāli ile taḥṣīl eylediler. Ḥattā Medrese-i Aġrāṣ'da ol ḫāṣṣü'l-ḫāṣ uṣūli ve me'ānī ve beyānı tekmīl eylediler. Ba'dehu maḥrūsa-i Burusa'ya gelüp Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris olan İbn Celāl ya'nī Ḫıżr Beg'den taḥṣīl ve ḫıdmetlerinde geregi gibi şuġl eyleyüp ḫāṣılı işlerini başa iletüp sa'ādet ü devlete irişdiler. Ḥattā merḥūmuñ mu'īdi ve telāmīẕinüñ ferīdi oldılar.

Beyt

Mu'īd oldı Celāloġlı'na ol yār
Olup aḳrānına ġālib o dildār

Neṣr: Ḥattā İbn Celāl ḥażretlerine bir kimse bir müşkil mes'ele 'arż eylese "'Aḳl-ı selīmden ya'nī Ḫˇāce-zāde'den istifsār idiñüz." dirler idi. *Raḥimehu'llāh*. Ba'd-ez-ān merḥūm Ḫıżr Beg ol nihāl-i ravża-i 'ilm ü 'irfānı Sulṭān Murād Ḫān'a gönderüp geregi gibi terbiyet eyleyüp ṭaleb-i 'ināyet-i bī-minnet eylediler. Şāh-ı cihān daḫı baḥr-i iḥsānından bir ḳaṭre in'ām idüp ḳażā-yı Kestel'i virüp buyurdılar kim "Ḫˇācem oġlı şimdi sefer-i pür-ẓafere müteveccihüm. Himmet eyle inşā'a'llāh rāyāt-ı ẓafer-āyāt birle gelindükde görile." **[78b]** didiler. Fi'l-ḥaḳīḳa geldüklerinden ṣoñra ol şīr-i meydān-ı 'ilm ü 'irfāna maḥrūsa-i Burusa'da Esediyye Medresesi'ni iḥsān eylediler yevmī on aḳça 'ulūfe ile. Ol şāhbāz-ı kūh-ı vaḳār daḫı ol yıl bu ṭarīḳ ile ḳanā'at iḫtiyār idüp envā'-ı ma'ārif dürlerini iẓhār eyleyüp *Şerḥ-i Mevāḳıf*'ı bī-teklīf ḥıfẓ eyleyüp şöhre-i şehr oldılar. Vaḳtā kim Sulṭān Meḥemmed Ḫān serīr-i ḫilāfete cülūs eylediler ise 'ulemā-yı 'iẓām her ṭarafdan āstāne-i şāha gelüp ḥürmet ü 'izzet buldılar. Lākin Ḫˇāce-zāde şiddet-i faḳr u

fāḳadan eşigine gelmege iḳtidārı yoḳ idi. Fe-emmā ḳamer-i ʿilmi sevād-ı ʿālemi pür-nūr itdügi semʿ-i sulṭāna irişmiş idi. Her ṭarafdan ʿulemā mektūblar ile mevlānāyı daʿvet eylediler. Anlar daḫı ḫuddāmından birinden sekiz yüz dirhem istiḳrāż idüp Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp şāhı rāhda Edrine'ye gider bulup bilece revāne olup āstāneye geldiler. Vezīr Meḥemmed Paşa mevlānāya "Āferīn! İṣābet itdüñ, ḫoş geldüñ, ḳadem getürdüñ, sulṭān ḥıdmetinde eglenmişsindür. Anda varuñuz kim el-ān ḫużūrda ʿulemā cemʿ olup baḥṣ-i ʿaẓīm iderler." didiler.

Beyt

Ol şāhuñ eşiginde cemʿ oldı mevālī hep
Baḥṣ üzre durur anlar iy kān-ı kerem va'llāh

Bir mecmaʿ-ı ʿālīdür iclās-ı mevālīdür
Kimine olur inʿām kimine olur ikrāh

Neṣr: Vaḳtā kim Maḥmūd Paşa, Ḫˇāce-zāde'ye buyurdılar ise hemān sulṭān meclise gelüp selām virdiler. Şāh-ı cihān Maḥmūd Paşa'ya **[79a]** su'āl eylediler kim "Bunlar kimlerdür?" Anlar daḫı buyurdılar kim "Ḫˇāce-zāde bunlardur." Hemān şāh mesrūr olup şāhuñ bir cānibinde Zeyrek ve bir cānibinde Seyyidī ʿAlī ḥażretleri idi. Hemān Ḫˇāce-zāde, Seyyidī ʿAlī ḥażretlerine teveccüh eyleyüp Mevlānā Zeyrek'e iʿtirāż-ı ḳavī eylediler. Mā-ḥaṣal mā-beynde çoḳ baḥṣ ü cedel oldı. Āḫir Seyyidī ʿAlī ḳalḳup gidüp ḫużūr-ı sulṭānda Ḫˇāce-zāde ḳalup mübāḥeṣe-i keṣīreden ṣoñra Zeyrek'üñ sözlerini redd eyleyüp anlar daḫı gidüp ṣoḥbet Ḫˇāce-zāde'ye ḳalup muṣāḥabet-i külliyye vāḳiʿ olup dinilüp işidildi. Āḫir şāh-ı cihān Seyyidī ʿAlī ile Zeyrek'e iḥsān idüp Ḫˇāce-zāde maḥzūn oldılar. Ḥattā ḫādimi iʿtirāż idüp eyitdi: "Eger sende daḫı ʿilm olsa idi şāhuñ ikrāmına lāyıḳ olur idüñ." Ḥattā ḫādimine ol maḫdūm şöyle maġlūb oldı kim tāreten ḫādim nā'im, kendüler fereslerine ḫādim olurlar idi. Nā-gāh bir şecerüñ sāyesinde maḥzūn oturur iken derbān-ı sulṭāndan üç insān ḫayme-i Ḫˇāce-zāde'yi cūyān geldiler. Ṣanurlar kim sā'ir aʿyān gibi anlaruñ daḫı ḫaymeleri vardur. Ḥāṣılı ḥāżırlardan istifsār eyleyüp anlar daḫı işāret birle ḫaber virdiler. Derbānlar inkār eylediler. Girü işāret idüp maʿlūmları olup gelüp selām virüp "Siz Ḫˇāce-zāde misüz?" anlar daḫı "Belī." didiler. Hemān dest-i şerīflerini öpüp maḳām-ı

ḫıdmetde **[79b]** el ḳavşurup ṭurup buyurdılar kim "Mübārek-bād! Pādişāh sizleri özlerine üstād naṣb eylediler."

Beyt

Anı ʿilm eyledi sulṭāna üstād
Gidüp ḥüzn ü elem şād oldı ol cān

Meṣeldür ʿusretüñ ardıncadur yüsr
Budur ḳavl-i ṣavāb u kār-ı devrān

Neṣr: Mevlānā gitdiler, aḥbāba böylece buyurmışlar kim: "Derbānlaruña bu ḫaberi irişdürdüklerinde böyle ṣandum kim beni aldururlar. Hemān ādemler gelüp ʿālī ḫaymeler ḳurup ibrīşim ḳālīçeler döşeyüp ʿArabī atlar ṭavilelenüp ve bir hemyānçe ile sīm ü zer gelüp daʿvet-i sulṭān eylediler. Ḥālā daḫı ḫādimüm nāʾim hemān mevlānāya fāḫir libāslar giydürüp şāha alup gitmek esnāsında ḫādimi uyandurup gördi kim efendisi ġarḳ-ı niʿmet olmış. Ḫādim ʿacabā düş mi yāḫūd gerçek mi diyüp gördi, ḫaber gerçekdür. Secde-i şükr eyleyüp Rabbü'l-ʿālemīnüñ luṭfına ḫayrān ve devletlerine ḫandān oldılar." Mevlānā daḫı fi'l-ḥāl ḫādimine deynini edā itdiler. Ammā iy yār-ı ʿazīz bu degül götüri dünyānuñ salṭanatı ḥulm-i nāʾim meṣābesindedür. Belki o da degüldür.

Beyt

İʿtibār-ı zīnet-i dünyā aña beñzer hemān
Bir gedā düşde şeh-i kişver-güşā oldı iy yār

Uyḫudan uyandı gördi eski mehd eski börk
Göz yumar girü ola evvelki gibi şehr-yār

Neṣr: Ḫāṣılı şāh-ı cihān anlardan ʿilm-i ṣarfdan *ʿİzzī* nām kitāb kim ʿİzzü'd-dīn-i Zencānī ḫażretlerinüñdür, ḳırāʾat idüp tekmīl eylediler. Anlardan **[80a]** ötüri mevlānā daḫı ol kitābı laṭīf şerḥ eylediler kim beyne'l-ʿulemā maḳbūldür. Bir mertebede muḳarreb-i ḫażret oldılar kim ḫattā Maḥmūd Paşa ḥased eyleyüp pādişāha "Mevlānā ḳāḍī-ʿasker olmaḳ ister." diyü bühtān eyledi. Sulṭān bī-ḥużūr olup buyurdılar kim: "Bizüm ṣoḥbetimüzden iʿrāż itmesine bāʿiṣ nedür?" didiler. Maḥmūd Paşa "Pādişāhum ḫāṭırları

böyle diler." diyüp Ḫᵛāce-zāde'ye "Beşāret olsun, pādişāh size ḳāḍī-ʿaskerlik iḥsān eylediler." didiler. Mevlānā ḳabūl itmediler. Vezīr eyitdiler: "Emr-i şāhīdür, vācibü'l-imtiṯāldür." didiler. Anlar daḫı ḫᵛāh nā-ḫᵛāh ḳabūl eylediler. Bu maḥalde merḥūmuñ pederleri [tācir][1] daḫı ḥayātda idiler, işidüp be-ġāyet mesrūr oldılar. Ammā mevlānā ṣoḥbet-i sulṭāndan dūr olduḳlarına be-ġāyet nedāmet üzerine oldılar. Pederleri maḥrūsa-i Edrine'ye ferzendlerine mübārek-bāda geldiler. Mevlānāya da ḫaber gelüp pederlerine zümre-i ʿulemā ile istiḳbāl idüp iki ṭarafdan mesrūrü'l-ḥāl oldılar.

Beyt

Diridür şol kişi dünyāda bārī
Ki muḳbil oġlı ḳala yādigārı

Neṯr: Vaḳtā kim iki ṭarafdan mülāḳāt müyesser oldı ise ikisi bile esblerinden nāzil olup ʿāşıḳāne muʿānaḳalar idüp duʿālar ḳılup Yezdān'uñ kemāl-i ḳudretine şükrler ḳıldılar. Mevlānā pederlerine eyitdiler: "İy peder-i nīk-aḫter! Eger ṣabā ʿāleminde bu kemīneye sā'ir birāderlerüm gibi māl ü esbāb ʿaṭā eylemiş imişseñ bu mertebeye lāyıḳ olmaz idüm. **[80b]** Bi-ḥamdi'llāh bize iḥsānlar idüp kerem eyledüñüz." diyüp pederlerinüñ ḫāṭırlarını nevāḫt idüp ol ḥālden ʿadem-i ıżṭırāblarını şināḫt idüp oġullıḳ ḥaḳḳını yirine getürdiler. Mevlānā pederlerinüñ ḳudūmini şāha ʿarż eylediler. Şāh niʿmetler gönderüp bir cāygāh-ı ġarrāya ḳondurup pīşkeşler tedārük idüp şāhuñ dest-i şerīflerini būs itdürdiler. Baʿd-ez-ān ol şāḫ-ı dıraḫt-ı ʿirfān pederleri içün ʿālī-żiyāfet tedārük idüp mevālī-i ʿiẓām bi-esrihim anda cemʿ olup ulular oturup kiciler ayaḳ üzre ṭurup mevlānā ṣadr olup pederlerini yanına alup yinilüp içilüp dinüp işidildi. Fe-emmā kemāl-i izdiḥāmdan sā'ir birāderleri ayaḳ üzre ḳalup mevlānā bu ḥāle vāḳıf olup şeyḫüñ maḳālātı ḫāṭıra gelüp kerāmāt-ı şeyḫe ḫayrān olup anlara yir gösterüp riʿāyetler eylediler:

Beyt

Yinildi [nefā'is] bi-küllī [ṭaʿām][2]
Şeker şerbetin içdi hep ḫāṣṣ ü ʿām

1 Metinde "Ḫᵛāce"
2 "Tefais ve tamam" kelimeleri kıyasen tashih edilmiştir.

Der-āġūş idüp ata oġlancuġın
Baḳup yüzine defʿ ider her ġamın

Birāderlerin ḥayret aldı iy yār
Ḥasedden göñüllerini yaḳdı nār

Budur ʿādet-i Ḥaḳ bil iy nīk-fer
İki ḳardaşuñ biri birin yirer

Neşr: Baʿd-ez-müddet ol maʿden-i mürüvvet anlara Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'ni yevmī elli aḳça vaẓīfe ile iʿṭā itdiler. Ṣāḥib-i kitāb *raḥimehu'llāh* pederlerinden rivāyet iderler. Anlar daḫı Ḫˇāce-zāde'den ḥikāyet iderler kim merḥūm dā'imā Medrese-i Sulṭāniyye'de müderris olduḳlarına faḫr idüp buyururlar idi kim: **[81a]** "Medrese-i mezbūreye müderris olduġum zamānda otuz üç yaşında idüm. Bañā ol senede ʿilmden maḥbūb nesne gelmez idi." dimişler. Ve hem merḥūm müderris olup şuġl-i ʿilm itdüklerine sā'ir manṣıblarından ziyāde mesrūr idiler. Ve hem merḥūm mütemevvil kimesne idiler. Ḥattā ḳāḍī-ʿaskerlikden teḳāʿüd itdükleri vaḳtin yüz biñ naḳd-i derāhim maḏrūbeye mālikler idi. Ṣoñra Sulṭān Meḥemmed Ḫān Zeyrek ile mübāḥeşe emr eylediler. Ḥattā Zeyrek'i ilzām idüp sulṭān bu ḥāle ḫandān olup Ḳosṭanṭıniyye'de medreselerinden birini anlara iḥsān eylediler kim yuḳaruda ẕikri sābıḳdur. Ol medresede kemā-kān taḥṣīl idüp *Risāle-i Tehāfüt*'i anda te'līf eylediler. Emr-i şāh ile baʿdehu Edrine'ye ḳāḍī olup bir müddetden ṣoñra girü Ḳosṭanṭıniyye'de ḳāḍī oldılar. Ḥattā ṣāḥib-i kitāb pederlerinden ḥikāyet, anlar daḫı Mevlānā 'İẕārī'den rivāyet idüp anlar daḫı buyurmışlar ki "Eger mevlānāyı tīr-i ḳażāya nişāne itmeseler ol mertebede şuġl-i ʿilme saʿy-i ʿaẓīmleri var idi kim āṣārı ḳıyāmet günine dek eṭrāf-ı memāliki iḥāṭa idüp şöhre-i zamāne olanlaruñ ferīdi vü vaḥīdi ola idiler." didiler. Bu eṣnāda pādişāh-ı devrān Ḳaramanlı Meḥemmed Paşa[']yı] kim Mevlānā 'Aliyy-i Ṭūsī telāmīẕlerinden idiler, vezīr-i aʿẓam idindiler. Anlar ḫod mevlānāya ḥasedleri var idi. Kār-ı āḫir sulṭān-ı zamāneye böyle ʿarż itdiler kim mevlānā şehrüñ āb u hevāsından şikāyet **[81b]** idüp buyururlar kim "Bu vilāyetüñ nisyānı ġālibdür bildügümi daḫı unutdum." Maḥrūsa-i İzniḳ'üñ hevāsını medḥ iderler, didiler. Sulṭān daḫı murād-ı mevlānāya muḫālefet itmeyüp İzniḳ ḳażāsını medresesi ile merḥūma iḥsān

itdiler. Merḥūm daḫı emr-i şāha kim imtiṣāl vācibdür, imtiṣāl idüp kendiler ṣoñra ḳażāyı māniʿ-i şuġl olduġından ötüri terk itdiler. Sulṭān-ı zamānuñ gülşen-i devrāndan nihāl-i ʿömri ḳaṭʿ olıncaya dek tedrīsde ṣābit oldılar. Ṣoñra İslāmbol'a gelüp buyurdılar kim "Yārān evvel bize cevr ü ʿudvān iden vezīr-i cā'iri ziyārete varalum." diyüp esb-i ʿaẕīme süvār olup öñünce telāmīẕleri kim anlardan biri Mevlānā Sirācü'd-dīn ve biri daḫı Mevlānā Bahā'ü'd-dīn kim bunlar ṣoñra Ṣaḥn Medreseleri'nüñ fā'iḳı ve müşkilāt-ı ġāmıża istinbāṭınuñ ferīdi vü lā'iḳı oldılar. Ve biri daḫı Mevlānā Yārḥiṣārī Muṣliḥü'd-dīn Efendi'dür kim Murād Paşa Medresesi'ne müderris olmışlar idi *raḥimehumu'llāhu teʿālā.* Bu deñlü fużalā esbi ḳuddāmında her biri ġāşiyedār olup āstāne-i vezīr-i bed-tedbīre geldiler. Vezīr ḥālden ḫaberdār olup mevlānāyı istiḳbāl idüp taʿẓīm birle kendü ṣadrına geçürüp ikrām eylediler. Fe-emmā derūnı āh idüp itdükleri vaż'a peşīmān oldılar:

Beyt

N'olaydı ben bu vaż'ı itmeyeydüm
Ḳoyup ṭoġruyı egri gitmeyeydüm **[82a]**

Neṣr: diyüp verā-yı ḥicābdan ḫaylī muṣāḥabet idüp ṣoñra müfāraḳat itdiler. Mevlānānuñ daḫı İslāmbol'a geldüklerine sebeb budur kim vezīr-i meẕkūr Ḫaṭīb-zāde merḥūmı mevlānā ile mübāḥeṣe eylemege taḥrīż eylediler. Mevlānā daḫı bu sırra vāḳıf olup merdāne rāha revāne olup meydāna geldiler:

Beyt

Bu gün meydāna İbn Ḫˇāce geldi
Ki ide İbn Ḫaṭīb'i ḥaḳda ilzām

Neṣr: Ḫˇāce-zāde İbn Ḫaṭīb'e ḫaber gönderdiler kim "Evvelā benüm telāmīẕlerüm kim her biri 'irfānum bāġınuñ birer berg-i sebzleridür. Anları ilzām eylesünler, ṣoñra benüm ile baḥṣe iḳdām eylesünler." didiler. İbn Ḫaṭīb daḫı mevlānānuñ bu sözini işidüp buyurdılar kim "Ḫˇāce-zāde mübāḥeṣeden idbār eylediler." Hemān mevlānā bu sözi de istimāʿ idüp İzniḳ'e eḥibbāya ḫaber gönderdiler kim "Kitāblarumı göndersünler." dir. Hemān merḥūm Sinān Paşa vezīr-i meẕkūra ḫaber gönderdiler kim "Ḫaṭīb-zāde size ne günāh eyledi kim 'arṣa-i hedme iḳdām idersüz? Zīrā Ḫˇāce-zāde'nüñ

müṭāla'ası meydānına kimse girüp semend-i 'aḳlını anda sebḳat itdürebilmek iḥtimāli yoḳdur." didiler. Vezīr vaḳtā kim bu emri muḳarrer bildiler ise Ḫᵛāce-zāde'ye iẕn virüp İzniḳ'e gönderdiler. Vaḳtā kim Ḫᵛāce-zāde İzniḳ'e vardılar ise eglenmeyüp şāhuñ 'ömri nihālini erre-i ecel ḳaṭ' idüp yirine oġlı Bāyezīd Ḫān sulṭān olup **[82b]** mevlānāya yüz aḳça 'ulūfe ile Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'ni iḥsān eylediler, ṣoñra Burusa'da ṣadr-ı fetvāyı in'ām eylediler. Mevlānānuñ ol vaḳt mübārek ayaḳları niḳrīṣ ve ṣaġ elleri daḫı meflūc idi. Fetvāyı ṣol eli ile ketb idüp her mes'eleyi kütüb-i mu'tebereden görmeyince ḥükm itmezler idi. Ḥattā cümle-i kemāllerinden biri oldur kim emr-i fetvādan bir mes'elede gāh olur idi kim bir niçe vücūh ḳalblerine ṭulū' idüp anlardan birini vech-i vecīh görüp tercīḥ idüp ḥükm iderler idi. Ṣoñra kütüb-i fetvāda bi-'aynihi ol vücūhı bulup ve tercīḥ itdükleri mes'eleyi daḫı e'immeden biri tercīḥ eylemiş görüp secde-i şükr idüp kemāl-i idrāklerine ḥamd idüp "Bizüm de aḳrānımuz üzerine tefevvuḳımuz budur." didiler. Ṣāḥib-i kitābuñ pederleri Ḳoca Ṭaşköprī *raḥimehu'llāh* buyurmışlar: "Seyyid'üñ *Muḫtaṣar Şerḥi*'nüñ ḥavāşşını merḥūmdan ḳırā'at itdükde mebḥaṣ-ı ḫavāṣṣ-ı ẕātīde ba'żı i'tirāżlar iderler idi kim 'uḳūl-ı 'uḳalā ḥayrān ve efkār-ı fużalā ser-gerdān olur idi." Ḥattā kendüler daḫı buyururlar idi kim "Eger Seyyid Şerīf bu i'tirāżlarumı istimā' itseler idi bilā-tereddüd ḳabūl ve ma'ḳūl göreler idi. Fe-emmā aḥbāb böyle ẓan itmesünler kim Seyyid'den tefevvuḳ yāḫūd tesāvī da'vāsını idem. Fe-ḥāṣā ṣümme ḥāṣā her kim bāña bu isnādı ider ise mesāvīdür ġıybet eylemiş olur. Zīrā Seyyid fünūn-ı 'Arabiyye'de bizüm üstādımuzdur." dirler idi. **[83a]** Ḥattā merḥūm buyurmışlar: "Seyyid'üñ kitāblarına müṭāla'a itdükden ṣoñra bir aḥadüñ kitābına istifāde niyyeti ile müṭāla'a itmedüm." dimişler ve daḫı buyurmışlar kim: "Ben ṣāḥib-i iḳdām u ilḥām kimesneyüm ya'nī ḳaçan müṭāla'a itsem bir aḥad müṭāla'am ṣaḥrāsına at çapamazlar. Fe-emmā müṭāla'a itmesem herkesden taḥarrüz iderüm." dirler idi. Bu sebebden ötüri bilā-müṭāla'atin bir aḥad ile mübāḥeṣe itmezler idi. Merḥūm Ṭaşköprī *ḳaddesa'llāhu sırrahu* mevlānādan rivāyet iderler, anlar daḫı buyurmışlar: "'İlm üç ḳısmdur."

Beyt

'İlm üç ḳısmdur bil anı i yār
Birisidür muṣannefāt-ı ḫıyār

Biri taḳrīr olınsa mümkindür
Silk-i taḥrīre līk gelmez odur

Biri baḥṣüñ ṣafāsınuñ eṣeri
Dimeden hem yazılmadan öbüri

Ẕevḳ ʿaḳl-ı selīmden ḥāṣıl
Olur ol baḥṣ ile ve'l-ḥāṣıl

Varsa ger sende ʿaḳl u dāniş i şāb
Kün muḥibben ʿalā uli'l-elbāb[1]

Neṣr: "Üçinci mertebesi egerçi taḳrīre ve taḥrīre mümkin degüldür velākin ḥīn-i baḥṣde bāḥiṣ-i fā'iḳ olanuñ ḳalbi āyīnesine bir muvāfıḳ āyīneli ṣāḥib-i ṭabʿ muḳābele mübāḥeṣe itdükde īmā vü işāret lā-bi-taṣrīḥ ʿibāret edā olınmaḳ ḳābildür." dimişler *va'llāhu a'lem*. Ve daḫı erbāb-ı aḫyār mevlānādan ḥikāyet iderler kim buyurmışlar: "Bir gün Vezīr Meḥemmed Paşa kim kendülerüñ muʿārıżı idiler, anlaruñ ḫıdmetlerine vardum, gördüm. Aḥad cānibinde Mevlānā Ḫayrü'd-dīn el-Herevī oturur kim muʿallim-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān'dur. Selām **[83b]** virüp ṣadr-ı ṣānīde ḳarār itdüm, ṣoñra Mevlānā Efḍalü'd-dīn gelüp muʿallim-i şāhuñ yanında oturdılar. Baʿd-ez-ān muṣāḥabete şürūʿ olup eṣnā-yı muṣāḥabetde Seyyid Şerīf'üñ faż̈l u kemāl-i māl-ā-māli ẕikr olınup söz buralıġa irişdi kim zamāne ʿulemāsından bir aḥad ki iʿtirāża ḳudretleri yoḳdur hemān mevlānā daḫı buyurdılar kim: "Seyyid beşerdür. Her beşerde ḫaṭā muḳarrerdür, lākin sā'ir mevālīye nisbet ile Seyyid'üñ ḫatāsı nādirdür, ḥükm-i ʿademdedür." didiler. Seyyid'üñ bu sözine bu iki kāmil inkār eylediler. Mevlānāya lāzım geldi kim kelāmını iṣbāt eyleyeler. Buyurdılar kim: "ʿAllāme Taftāzānī *ʿaleyhi'r-raḥmetü'l-Bārī Şerḥ-i Mevāḳıf*da Seyyid'üñ ʿilm-i kelām ʿilm-i manṭıḳa muḥtācdur, didükleri mevżuʿda iʿtirāżen buyurmışlar kim bu miṣilli söze cür'et eylemez, illā felsefī yāḫūd fużalāt-ı felāsifeden tefellüs idenler." didiler. Seyyid'üñ ḫod bu maḥalde ḫaṭāsı fāḥişdür, bunlar daḫı ḳavl-i Seyyid'e iʿtirāf eylediler. Ammā ʿAllāme'nüñ iʿtirāżına taṣdīḳ eylemediler. Mevlānā daḫı kitāb iḥżār idüp "Maḥallini göster." didiler. Mevlānā Ḫayrü'd-dīn sākit olup ḫaḳ ẓāhir

1 "Akıl sahiplerini seven ol."

oldı, lākin Mevlānā Efḍal bu sözi ekmel görmeyüp inkār eylediler. Ḥāṣılı mā-beyninde çoḳ güft ü gū olup āḫir vezīr buyurdılar kim: "Yā Mevlānā sizde ḥiddet vardur, terk idüñüz. Zīrā bā'iṯ-i noḳṣāndur, lāyıḳ degüldür." Mevlānā eyitdi: "Ne'am lākin ġayret-i 'ilmiyyedür kim mu'ānide ṣūret-i ḥiddetde müşāheddür."

Beyt [84a]

Baḫṣ-i 'ilm üzre 'ālim ü kāmil
Söylese ḥiddet üzre olmaz 'ayb

İstimā' itmedüñ mi Mūsā'yı
Nice ḥiddetlü er idi fi'l-ġayb

Ḥaḳ nebīsi olınca böyle ġażūb
'Ālem olsa 'aceb degül lā-reyb

Neṣr: Girū vezīr eyitdi: "Mevlānā ṭalebeñüze de böyle ḥiddet ider misüz?" Mevlānā da buyurdılar kim: "Eger ṭalebemden biri bu aṣl südā söz edā itse kitāb ile kellesini kötekler idüm." didiler. Hemān vezīr bu sözden ḳahḳaha birle gülüp mevlānā daḫı ḳalḳup gitdiler. Ve daḫı ṣaḥrā-yı 'irfānuñ Ṭaşköprisi böyle buyurmışlar kim: "Vaḳtā kim Sulṭān Bāyezīd bin Meḥemmed Ḫān taḫt-ı 'adālete cülūs itdiler ise sulṭān-ı Ḫorāsān Ḥüseyn Bayḳara ḥażretleri tehniye-nāme gönderüp envā'-ı hedāyā birle ve anlar ile memleketi 'ulemāsından bir kimesneyi daḫı gönderüp iltimās eylediler kim Mevlānā Ḫᵛāce-zāde'den bir ders ḳırā'at idüp icāzet alalar. Sulṭān daḫı envā'-ı hedāyā birle ol ṭālib-i 'ilmi ḥıdmet-i mevlānāya gönderdiler. Anlar daḫı ol 'azīze 'izzet ü żiyāfet idüp ba'dehu Seyyid'üñ *Muḫtaṣar Şerḥi*'nüñ ḥavāşşını ta'rīf [idüp] 'ilmden ḳırā'at teklīf itdiler. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim: "Vālid-i merḥūm buyurdılar kim ben ol meclisde bile idüm. Ḥattā ḳırā'at benüm idi, ḳırā'at eyledüm ve lākin şürekādan bir aḥad tekellüm itmeyüp amcaḳ müsāfir kişi tekellüm eylediler." İkinci dersde 'ālim-i Ḫorāsānī bir i'tirāż buyurdılar. Merḥūm peder-i ṣāḥib-i **[84b]**kitāb def' eylediler, girü bir i'tirāż daḫı buyurdılar, girü def' eylediler, girü bir i'tirāż daḫı buyurdılar, girü def' eylediler, lākin mevlānā ḳabūl itmediler. Peder-i ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar: "Bir iki ṣaṭr aşaġa ḳırā'at olınduḳda mevlānā cevābumı isḳāda

buyurdılar. Ben daḫı i'āde eyledüm, ṣıḥḥatine anlar daḫı ḥükm eyleyüp buyurdılar kim mevlānā müṭāla'añuz müṭāla'amuza muvāfıḳ oldı." Ḥattā merḥūm mevlānānuñ bu sözi ile her zamān faḫr ider, idiler. Ṣāḥib-i kitāb *ḳaddesa'llāhu* buyurmışlar kim: "Maḥrūsa-i Burusa'da nā'iblik ile ma'rūf u meşhūr Meḥemmed kim Eflāṭūnoġlı dirler, anlar buyurmışlar: Mevlānā Ḫˇāce-zāde Burusa'da emr-i fetvāya müvellā iken Sulṭān Bāyezīd Ḫān ṭarafından bir da'vānuñ istimā'ına ḥükm-i şerīf gelüp mevlānā daḫı emr-i uli'l-emre imtiṣāl vācibdür, diyüp istimā' idüp aḥad cānibīne ḥükm idüp bu faḳīre ḥüccet kitābını teklīf eylediler. Faḳīre daḫı kemāli ile ıżṭırāb geldi kim: "Āyā mevlānā-yı 'iẓām ḥużūrında şermende olam mı?" diyüp bārī envā'-ı iḳdām u ihtimām ile ḥücceti yazup naẓar-ı mevlānāya götürdüm. Vaḳtā kim naẓar-ı mevlānā ile ḥüccet manẓūr oldı ise ṣıḥḥat-i ḥüccete bir mertebede mevlānā mesrūr oldılar kim ta'bīr olınmaz. Āḫir devāt u ḳalem ṭaleb idüp ol kān-ı kerem kemāl-i ḳabūllerinden ḥüccetüñ imẓāsını bir iki ebyāt ile imlā eylediler kim bunlardur:

Beyt

ما هو المسطور في طي الكتاب
صح عندي خليا عن ارتياب ارتياب[1]

[85a]

مصطفى بن يوسف يوسف قد حرّره
راجيا من ربه حسن الثواب[2]

المتولى فيه ممن امره
نافذ والله اعلم بالصواب[3]

Neşr: Ve daḫı ṣāḥib-i kitābuñ pederleri *raḥimehu'llāh* buyurmışlar: "Merḥūmuñ zamānında Ḫaṭīb-zāde'nüñ *Ḥāşiye-i Tecrīd*'e itdügi ḥavāşşı ẓuhūr eyledi. Mevlānā da getürdüp müṭāla'a eylediler, lākin istiġrāb itmediler. Ṣoñra Celāl-i Devvānī ḥażretlerinüñ *Şerḥ-i Tecrīd*'e yazduḳları ẓuhūr eyledi. Mevlānā daḫı anı getürdüp müṭāla'a eyleyüp kemāl-i iḥsān buyurup

1 "O kitapta yazılıdır
Şüpheden uzak olduğu bence doğrudur"
2 "Yusuf oğlu Mustafa onu yazdı
Rabbinden güzel bir karşılık umarak"
3 "O işte (kitap yazımında) ona emreden kişi adına iş yapan
İşi yerine getirmiştir. Allah en doğrusunu bilir."

istiḥsān eylediler." Ve daḫı ṣāhib-i kitāb buyurmışlar kim: "Ṣiḳa-i ʿulemādan istimāʿ eyledüm kim vaḳtā kim Mevlānā İbnü'l-mü'eyyed, Celāl-i Devvānī ḥażretlerinüñ ḫıdmetlerine vāṣıl oldılar ise buyurdılar kim: "Bize ne hediyye ile geldüñüz?" Anlar daḫı buyurdılar kim: "Ḫˇāce-zāde'nüñ *Risāle-i Tehāfüt* nām bir yādigārıyla geldüm." didiler ve buyurdılar kim: "Görelüm hemān." Ḫıdmetlerine teslīm eyledüm. Anlar daḫı görüp müṭālaʿa idüp buyurdılar kim: "*Raḍıya'llāhu ʿanküm ve ʿan-mü'ellifihi*."[1] Yaʿnī Allāhu teʿālā senden ve bu risālenüñ mü'ellifinden rāżī olsun. "Biz bu maḥalle kitāb yazmaḳ isterdük. Eger bundan aḳdem yazmış olsa idük fażāḥat bize muḳarrer olur idi." Ve daḫı merḥūmuñ zamān-ı fetvāsında kim dest ü pāsı mecrūḥ olmış idi kim yuḳaruda yād olınmışdur. Sulṭān Bāyezīd'den emr-i şerīf geldi kim **[85b]** "Mevlānā *Şerḥ-i Mevāḳıf*'a ḥāşiye buyursunlar." Mevlānā daḫı buyurmışlar kim: "*Şerḥ-i Mevāḳıf*'a olan kelimātumuzı Ḥasan Çelebi nāzükāne alup ḥāşiyesine ḳatup erbāb u aṣḥāba ṣatdılar lākin eger şāhdan fermān olursa *Telvīḥ*'e yazduġumuz müsevvedāt bizdedür, tebyīż olınsun. Girü şāhdan evvelki gibi emr olup mevlānā emre imtiṯāl idüp *Şerḥ-i Mevāḳıf*'a meflūcle bir ḥāşiye yazmışlardur kim eger cemʿ-i mele'-i aʿlā görseler idi şevḳlerinden tesbīḥlerini unudalar idi. *Raḍıya'llāh.*

Beyt

Eyle muġlaḳ yazdı mevlānā anı
Kim görenler didiler siḥr-i ḥelāl

Kim anuñ bir noḳṭasında biñ nüket
Her kelāmı ṣāfi çün āb-ı zülāl

Bunca taṣnīfāt içinde miṯl'anuñ
Çehre-i dilberde çün şehdāne ḫāl

Neṯr: Mevlānā-yı ʿiẓām bu deñlü ālām ile ol ḥāşiye-i nefīseyi dest-i çep ile bā-taʿab mebḥaṯ-i vücūda varınca yazup ol maḥalde ḳayd-ı vücūddan ḫalāṣ olup vefāt itdiler. Ṣoñra telāmīẕlerinden Mevlānā Bahā'ü'd-dīn tebyīż idüp anlar daḫı vefāt itdiler. Cümle-i kerāmātlarından ve ġarā'ib-i ittifāḳıyātlarından biri oldur kim āḫir sözleri "لایتم المطلوب" lafẓı vāḳiʿ olmışdur,

1 "Allah sizden ve yazarından razı olsun."

ya'nī maṭlūb tamām olmaz, dimekdür. Ve daḫı merḥūmuñ muṣannefātınuñ nihāyeti yoḳdur. Cümleden biri *Risāle-i Tehāfüt* ve *Ḥavāşş-ı Şerḥ-i Mevāḳıf*dur. Ve daḫı **[86a]** *Hidāyetü'l-ḥikmet*'i şerḥ eylemişlerdür. Ḫattā kendüler buyurmışlar: "*Hidāyetü'l-ḥikmet*'i şerḥe ḳaṣd itmedüm lākin Aḥmed Paşa birāderi Ebū Bekr Çelebi merḥūm bu faḳīrden ḳırā'at itdiler. Ben daḫı mā-ẓahrını kitābet eyledüm daḫı çelebi efendiye i'ṭā idüp anlar daḫı naẓm u imlā eylediler." didiler. Ve daḫı *Ṭavāli'*'i de şerḥ eylediler, lākin müsevvedde ḳaldı, tebyīż eylemediler. Ve daḫı merḥūmuñ vefātlarından ṣoñra resā'il-i müsevvedeleri ḳaldı. Tebyīż olınmamaġın taġrīḳ olup żāyi' oldı. Ve daḫı kendülerden ṣoñra iki ferzendleri ḳaldı. Büyüginüñ nāmı Şeyḫ Meḥemmed'dür kim pederleri ḥayātında Burusa'da Çendik Medresesi'ne müderris idiler ve Kite ḳażāsı da ri'āyete żamīme olmış idi. Ṣoñra tedrīs ve ḳażāyı pederleri ḥayātında terk idüp ṭārīḳ-ı taṣavvufa gidüp Ḥācī Ḫalīfe ez-Zeyniyye ṭarīḳına rıżā gösterüp ṣoñra 'Acem beglerinden ba'żıları ile diyār-ı 'Acem'e varup ol vilāyetde hicretüñ sekiz yüz üçi senesinde vefāt itdiler. *Raḥimehu'llāh*. Ve küçüginüñ nāmı daḫı 'Abdu'llāh'dur kim ṣāḥib-i ṭab' u ẕekā idiler. 'İlme ṭālib iken 'ālem-i cüvānīde vefāt itdiler. Āḫir pederleri de bu kār-ḫāneden hicretüñ sekiz yüz ṭoḳsan üçi senesinde rıḥlet itdiler.

Beyt

Ḫˇāce-zāde oldı dünyādan sa'ādetle revān
Rūḥına ḳılsun du'ā her işiden pīr ü cüvān

Mevlānā Ḫayālī

Neṣr: Ve biri daḫı ol meydān-ı 'ilmüñ şeh-levendi ve ol zümre-i fużalānuñ ser-bülendi 'ālim ü 'āmil ve fāżıl u kāmil Mevlānā Şemsü'd-dīn Aḥmed bin **[86b]** Mūsā eş-şehīr bi-Ḫayālī ḥażretleridür kim 'ālim ü 'āḳil ü dīndār kimesne idiler. Ve pederleri ḳāḍī idiler. Ba'żı 'ulūmı anlardan ḳırā'at idüp ṣoñra Ḫıżr Beg ḫıdmetine irişüp çeşme-i 'irfānından nūş ve cehli ferāmūş eylediler kim merḥūm ol vaḳt Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'nde müderris idiler. Ḫayālī daḫı anlaruñ mu'īdi ve telāmīẕlerinüñ ferīdi oldılar. Ba'dehu ba'ż-ı medārise müderris olup ṣoñra Filibe Medresesi'ne yevmī otuz aḳça ile müderris oldılar. Mevlānā Ḥācī Ḥasan-zāde ol vaḳt Gelibolı ḳāḍīsi idiler. Maḥmūd Paşa Sulṭān Meḥemmed'den Murādiyye Medresesi'nüñ tedrīsini

anlar içün ʿarż eyleyüp sulṭān daḫı iḥsān eylediler. Ḳāḍī iken müderris oldılar. Mevlānā Ḫayālī ḥased idüp Vezīr Maḥmūd'a taʿrīż gönderdiler kim mefhūmı iki beyt ile ẕikr olınur:

Beyt

Eyā vezīr-i şeh-i ʿādilüm diyen paşa
Bir iş ki eyledüñ anı kim eyleye ḥāşā

Siz itdüñüz ʿulemā zümresini ḫor u ḥaḳīr
Ki ḫāṣ-ı ṣadra ʿavāmı geçürdüñüz paşa

Neşr: Vaḳtā kim Ḫaṭīb-zāde müderris-i Medrese-i İzniḳ iken vefāt itdi ise Sulṭān Meḥemmed'e Maḥmūd Paşa ʿarż eylediler. Pādişāh-ı ʿālem mevt-i ʿālime te'essüfler idüp yirini girü bir ʿālime ʿarż idüñüz, diyü fermān olınca Maḥmūd Paşa daḫı Mevlānā Ḫayālī'den elyaḳ kimesne olmaduġını bildükde ikinci dīvānda şāha ʿarż eylediler. Şāh daḫı buyurdılar kim: "Bu ol Ḫayālī'dür kim *Şerḥ-i ʿAḳā'id Ḥāşiyesi*' nüñ evvelinde ismüñi ẕikr **[87a]** eylemişdür." Vezīr daḫı "Belī pādişāhum." didiler. Pādişāh daḫı günde yüz otuz aḳça ʿulūfe ile medresesini iḥsān eylediler. Vaḳtā kim mevlānā Ḳosṭanṭıniyye'ye geldiler ise medreseyi ḳabūl itmeyüp ḥacca müteheyyī oldılar. Vezīr ibrām itdiler kim "Medreseyi ḳabūl idüñüz." Mevlānā buyurdılar: "Eger vezāretüñi bilece żamm eyleseñ rāh-ı ḥacdan dönmezem." didiler. Bu ḥāli vezīr şāha ʿarż eylediler. Şāh buyurdılar kim: "İbrām itdüñ mi?" vezīr daḫı "Belī pādişāhum. Ve lākin te'ṯīr itmedi." didiler. Sulṭān maḥzūn olup emr eylediler kim mevlānā ḥacdan ʿavdet idince muʿīd[i] medresede nā'ib olsun. Mevlānā ḥacca revāne olup girü gelince medreseyi żabṭ eylediler. Bir müddet-i ḳalīleden ṣoñra fenā medresesinden beḳā ḫānḳāhına rıḥlet itdiler. Vefātları ḥīninde sinn-i şerīfleri otuz üçe idrāk itmişler idi.

Beyt

İdüp ḥacc u ṭavāf u saʿy ol yār
Murādı ḳuṭbı döndi girü Rūm'a

Gelüp medresesin żabṭ itdi bir dem
İrüp şuġl ile esrār-ı ʿulūma

Çü bildi kim fenādur kār-ı ʿālem
Geçüp Ḥaḳḳ'a vedāʿ itdi rüsūma

Neşr: Merḥūm ʿulūma ve ʿibādete meşġūl ve her ḥāli maʿḳūl u maḳbūl kimesne idiler ve daḫı merd-i murtāż idiler. Ḥattā rūz u şebde bir kerre ġıdālanup ve mübārek cismi ol sebebden naḥīf idi. Mevlānā ʿİnāyetü'd-dīn'den rivāyet iderler kim buyurmışlar: "Mevlānā **[87b]** Medrese-i İzniḳ'de müderris iken iki sene anlardan taḥṣīl eyledüm. Ḳaṭʿā feraḥ u dıḥk üzerine olduḳlarını görmedüm." didiler. Ve daḫı dā'imü'ṣ-ṣamt ve laṭīfü's-semt ve keşīrü'l-ʿilm ve'l-ḥilm idiler. Söze şürūʿ itmezler idi illā mübāḥeşe-i ʿilmde iderler idi. Ve daḫı bir gün cāmiʿde Ḫˇāce-zāde ile cemʿ olup ʿilmde baḥş idüp ġalebe eylediler. Vaḳtā kim saʿādet-ḫānelerine ʿavdet eylediler ise ḥāżırūndan baʿżılar Ḫˇāce-zāde gibi mevlānāya kim meydān-ı ʿilmüñ nehengidür, anlara ġalebe itdüñüz, didiler. Mevlānā eyitdi: "Ferzend-i Ṣāliḥ-i Baḫīl'üñ başını ilzām ʿamūdı ile ḍarbdan ḫālī olmadum." didiler. "Ḫˇāce-zāde ceddi Ṣāliḥ-i Baḫīl laḳabı ile mülaḳḳab idi." didiler. Ḥattā rāvī böylece rivāyet iderler kim: "Merḥūmuñ bu vaḳtinden ġayrı ḥandesini görmedüm." didiler. Ve daḫı "Ḫˇāce-zāde merḥūm, Ḫayālī vefāt itmeyince serīr üzerinde ḥużūr ile istirāḥat itmedi." didiler.

Beyt

Ḫayālī ḳorḳusından Ḫˇāce-zāde
Serīr üzre ḥużūr itmezdi bir ān

Ḫayālī çünki göçdi Ḥaḳḳ'a iy yār
Ṣafālar sürdi Ḫˇāce-zāde yārān

Neşr: Ve daḫı rüvāt-ı aḫbār böylece iş'ār u iḫbār eylemişler kim Şeyḫ ʿAbdü'r-raḥīm el-Merzifonī ḥażretleri Mevlānā Ḫayālī'ye ẕikri Edrine'de Cāmiʿ-i Cedīd'de telḳīn eylediler. Ḥattā sāḥib-i kitāb buyurmışlar kim: "Telḳīn aḥvālini merḥūmuñ *Telvīḥ*'inüñ ẓahrında ḫaṭṭ-ı şerīfi ile mektūb **[88a]** gördüm." dimişler. Mevlānā-yı merḥūmuñ *Şerḥ-i ʿAḳā'id-i Nesefī*'ye hāşiyesi kim be-ġāyet muġlaḳ u vecīhdür kim ṭullābuñ eẕkiyāsını anuñ ile imtiḫān iderler. ʿAdīmü'l-aḳrān ve uʿcūbe-i devrāndur. Ve *Ḥāşiye-i Tecrīd*'üñ evā'iline de ḥāşiye ketb eylemişlerdür. Ve daḫı üstādı Ḫıżr Beg merḥūmuñ *ʿAḳā'id-i Manẓūm*'ını şerḥ eylemişlerdür. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʿazīz.*

Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn el-Ḳasṭalānī

Ve biri daḫı iḳlīm-i ʿilmüñ ḫānı ve cism-i ʿirfānuñ cānı, ʿālim ü kāmil ü fāżıl Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā el-Ḳasṭalānī ḥażretleridür kim ʿulemā-yı Rūm'dan taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Ḫıżr Beg ḫıdmetine yitişüp envāʿ-ı ʿulūmı tekmīl ü taḥmīl eylediler. Ḫˇāce-zāde ile Ḫayālī ol vaḳt mevlānānuñ medresesinüñ muʿīdi oldılar. Baʿdehu Ḳaṣaba-i Mudurnı Medresesi'ne müderris oldılar. *Raḥimehu'llāh*.[1] Baʿdehu ol zübdetü'r-ricāl Medrese-i Dimetoḳa'ya irtiḥāl itdiler. Vaḳtā kim Sulṭān Meḥemmed Ḫān Medāris-i Ṣemāniyye'yi iḥdāṯ eylediler ise anlardan birini mevlānāya iḥsān eylediler. Mevlānā daḫı bir mertebede şuġl üzerine idiler kim buyururlar idi: "Eger pādişāh sekiz medreseyi bi-esrihim iḥsān itseler sekizini bile żabṭ ve üç derse iktidārum vardur." dirler idi. Ve daḫı bilād-ı ṣelāṣeye üç kerre ḳāḍī oldılar. Āḫir Sulṭān Meḥemmed'üñ [salṭanatı] evāḫirinde ḳāḍī-ʿasker oldılar.

Maṭlab
Ḳāḍī-ʿasker İki Olmasına Sebeb

Ol vaḳt ḳāḍī-ʿasker bir idi. Vaḳtā kim Ḳaramanī Meḥemmed Paşa vezīr-i aʿẓam oldılar ise gördiler kim mevlānāda ḳaṭʿā müdārā yoḳdur. Hemān ḥaḳ üzerine **[88b]** ṣābitdür. Pādişāha ʿarz eylediler kim: "Devletlü pādişāh! Vezīr dörtdür, ḳāḍī-ʿasker birdür. Ben bendenüñ ḫāṭırına ḫuṭūr eyledi kim ḳāḍī-ʿasker de iki olsa biri Rūm'a, biri Anaṭolı'ya olsa." Hemān şāh-ı cihān bu tedbīre meyl idüp Mevlānā Ḳasṭalānī'ye Rūmili ḳażāsını ve Ḫācī Ḫasan-zāde'ye İslāmbol ḳażāsı ile Anaṭolı ḳażāsını iḥsān eylediler, lākin Mevlānā Ḳasṭalānī ḳabūl itmediler iştirāke rıżā göstermedüklerinden ötüri. Vezīr ādem gönderdiler, naṣīḥat eylediler tā kim ḳabūl eyleyeler, müfīd olmadı. Āḫir vezīr bi'ẕ-ẕāt kendüler gelüp talṭīf-i kelām ile ḳalblerini telyīn itdiler. Vezīre aḥbābından baʿżılar didiler: "Egerçi sözüñüzden çıḳmaz ve lākin şerrinden ḥaẕer üzerine oluñuz. Zīrā mevlānā pür-āteş bir merd-i ser-keşdür." didiler. Vezīr daḫı İbn Ḫācī Ḫasan'a ṭalāḳa yemīn virdi kim: "Mevlānā Ḳasṭalānī şāha benden ötüri her ne ʿarż eylese ḫaber-i ṣaḥīḥ viresün." diyü, mevlānā daḫı yemīni ḳabūl idüp ittifāḳ itdiler. Bir müddetden

1 "Allah rahmet eylesin."

ṣoñra Sulṭān Meḥemmed Ḫān vefāt idüp taḫta Bāyezīd Ḫān cülūs eylediler. Ol ḳażiyye kim şāhdan ṣādır oldı, Mevlānā Ḳasṭalānī'nüñ 'azli oldı. Mevlānāyı 'azl idüp li-ecli't-teḳā'üd günde yüz aḳça 'ulūfe ta'yīn eylediler. Manṣıbına Ḫalīl Paşa-zāde İbrāhīm Paşa'yı naṣb eylediler. İnşā'allāh tercemesinde ẕikr olınur. Ṣāḥib-i kitābuñ pederleri rivāyet itmişler: **[89a]** Vaḳtā kim Mevlānā Muṣannifek vefāt itdi ise 'āmme-i 'ulemā cenāzesinde cem' oldılar. Ol vaḳt Mevlānā Ḳasṭalānī maḥrūsa-i ma'mūre İslāmbol'uñ ḳāḍīsi idiler. Ve mübārek ḫāneleri Sulṭān Selīm Cāmi'i[1] mevżi'inde idiler. Vaḳtā kim merḥūmuñ defninden fāriġ oldılar ise Mevlānā İbn Maġnisa'ya ve daḫı Mevlānā Ḳāḍī-zāde'ye buyurdılar kim "İḥsān idüñüz, bu gice bize mihmān oluñuz. İnşā'allāh ṣabāḥ ziyārete bilece varalum." Ḳāḍī-zāde buyurdılar kim "Ḫānemüze varalum, ba'dehu emr sizüñdür ve gelelüm." didiler. Zīrā sa'ādet-ḫānelerine ḫāneleri ḳarīb idi. Vaḳtā kim gice ol iki şeb-çerāġ-ı Aḥmedī cem' oldılar ise Mevlānā Ḳasṭalānī bunlara esrār ile murabbā bir ma'cūn getürüp ekl ile teklīf eylediler. Ḳāḍī-zāde żarūrī kiẕb iḫtiyār idüp buyurdılar kim: "Efendüm ḫāneye bundan ötüri varmışumdur. Fe-emmā İbn Maġnisa bir miḳdārcik ifṭār eylediler, kendüler de ifṭār eylediler. Aḫbārda şöylece rivāyet olınur: "Merḥūm esrārı çoḳca tenāvül idüp ve ṭa'āmı daḫı çoḳca ifṭār iderler idi. Bir müddetden ṣoñra keyfiyyet-i ma'cūn peyk-vār gelüp irişdi. Sīneleri nerm ve kelleleri germ olup gāh olur idi kim mevlānā ḥikemiyyātdan baḫṣ idüp ḥükemānuñ esrār-ı ḥikemiyyesinüñ ġavāmıżını taḥḳīḳ u tebyīn ve gāh olur idi kim şer'iyyātuñ mesā'ilini taḥḳīḳ u ta'yīn idüp envā'-ı fevā'id ve eṣnāf-ı 'avā'id keşf olur idi ve gāh olur idi kim **[89b]** tevārīḫden baḫṣ iderler idi ve gāh olur idi kim ḳaṣā'id-i 'Arabiyye'nüñ īcāzını ve ıṭnābını ve buḥūrını dür gibi her birini silk-i naẓma dizüp meydāna getürürler idi.

Beyt

Yiyüp esrārı Mollā Ḳasṭalānī
Ma'ārif süfresin ortaya ṣaldı

Ḥikem naḳlini şer'üñ mīvesini
Ḳaṣā'id nüktesini virdi aldı

1 Metinde "Cum'ası"

Şu deñlü baḥṣ itdiler o gice
Kevākib görmeyüp ḥayrān ḳaldı

Neṣr: Ḥattā ṣāḥib-i kitābuñ pederleri *raḥimehu'llāh* buyurmışlar: "Bu evc-i kān-ı 'irfānuñ ol gice vücūdları çeşmesārından zülāl-i fevā'id ü ma'ārif bir mertebede cereyān itdiler kim ḫānelerinüñ der ü dīvārı ġarḳ-āb-ı ma'ārif oldı." Ve daḫı eṣnā-yı muṣāḥabetde buyurmışlar kim: "Bu ma'cūn-ı mürevvaḳ bizüm ile ma'lūmātımuz mā-beyninde vesīle oldı." didiler. Ve daḫı ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar: "'Ulemānuñ ṣiḳasından istimā' eyledüm, anlar daḫı Mevlānā Luṭfī-i Toḳatī'den ḫaber virdiler kim buyurmışlar: " 'Ālem-i taḥṣīlde merḥūm Sinān Paşa'nuñ ḫıdmetinde olur idüm. Vezāreti zamānında leyālī-i ta'ṭīlātda 'ulemā ḫıdmetinde cem' olurlar idi. Envā'-ı eṭ'imenüñ ifṭārından ṣoñra baḥṣ-i 'ilmde bir mertebede ışrār iderler idi kim muṣāḥabetde bir birinüñ kemālātlarını istimā'a iḳtidārları ḳalmaz idi. Ve daḫı Mevlānā Luṭfī girü ol meclisde refīḳına buyurdılar kim: Bir zamānda bir mertebede ḫaste oldum kim 'araḳa ḳamīṣüm ālūde oldı. Bu sözden **[90a]** refīḳum güldi. 'Ulemā daḫı ḥālden mütenebbih olup ḍıḥḳüñ sebebinden su'āl eylediler. Refīḳ daḫı Mevlānā Luṭfī şöyle didiler: 'Ulemā daḫı gülüşdiler. Hemān Mevlānā Ḳasṭalānī baş ḳaldırup "Neye gülüşdüñüz? Ol fülān marażdur. İbn Sīnā anı ve 'ilācını *Ḳānūn*'uñ fülān faṣlında ẕikr eylemişdür." didiler. Mevlānā Ḫᵛāce-zāde "Bi-tamāmihi *Ḳānūn*'a müṭāla'a itdüñüz mi?" didiler. Mevlānā Ḳasṭalānī eyitdi: "Belī, belki cemī'-i ḥavāşına ve şürūḥına bile. Ḥattā *Şifā*'yı daḫı bi-tamāmihi müṭāla'a eyledüm." didiler. Ḫᵛāce-zāde'ye "Sizler *Şifā*'ya bi-tamāmihi müṭāla'a eyledüñüz mi?" didiler. Anlar "Eylemedük lākin lāzım u muḥtāc olduġımuz yirlere itdük." Mevlānā Ḳasṭalānī "Ben her birine yedişer kerre cemī'-i cevā'ibini ile müṭāla'a eyledüm." didiler.

Beyt

Ol zamānuñ 'ulemāsını görüñ siz yārān
Nice diḳḳatle iderler imiş iḳdām anlar

Her fenüñ aṣlını hem fer'ini idüp tekmīl
Vaḳt-i baḥṣ olduġı dem ṣanki aḳar 'ummānlar

Neşr: Ḥāżır olan ʿulemā-yı ʿiẓāmdan her biri mevlānānuñ bu deñlü şümūline ḥayrān ve cemʿ olduḳları demde heybetinden lerzān ve cehl-i mürekkeb ile cāhiller ol meclisden gürīzān olurlar idi. Ḥattā Ḫˇāce-zāde anlardan ġayrı kimesneyi Mevlānā Luṭfī ile yād itmezler idi. Ve daḫı buyururlar idi kim "Zamānemüz ʿulemāsında mermūzāt-ı muġlaḳayı feṭḥ ü keşf itmege Mevlānā Ḳasṭalānī'den aḳder kimesne yokdur. Zīrā ikmāl [ü] iḥātaya ḳādir ve aḳrānı bütün dünyāda nādir fe-emmā ḥükm-i beşer nice kendülerde **[90b]** ḫaṭā sebḳat eylese rücūʿa ḳādir degillerdür." dirler idi. Ve daḫı mübārek beşereleri beşāşet üzerine idiler ve cism-i şerīfleri ṭavīlü'l-ḳāmet, naḥīfü'l-cism, aṣferü'l-levn ve'l-liḥye ve ezraḳu'l-çeşm ve daḫı mā'il-i ḥayrāt idiler. Ḥattā şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'de bir cāmiʿ-i pür-lāmiʿ binā eylemişlerdür kim aḳrānından bir aḥad eyle bināya saʿy eylememişdür. Ve daḫı muṣannif-i dehrdür. Ḥattā *Şerḥ-i ʿAḳā'id*'e bir ḥāşiye-i nefīse yazmışlardur kim taḥrīrini kimse taḳrīre mālik degüldür. Ve daḫı sā'ir fünūna da ḥavāşş u resā'il ketb eylemişlerdür kim tafṣīlden taḥarrüz idüp ẕikrinden müstaġnī olduk *va'llāhu a'lem*. Kār-ı āḫir bu ḫāne-i fānīden hicretüñ ṭoḳuz yüz biri senesinde vefāt idüp civār-ı Ebā Eyyūb'da defn olındılar.

Beyt

Revān-ı Ḳasṭalānī'ye ola raḥmet be-rūz u şeb
Ki çekdiler fünūn-ı ʿilmde küllī taʿab anlar

Mevlānā Ḫaṭīb-zāde [Muḥyi'd-dīn Meḥemmed]

Neşr: Ve biri daḫı ʿālim ü ʿākil ü kāmil Mevlānā Muḥyi'd-dīn Meḥemmed eş-şehīr bi-İbni'l-ḫaṭīb ḥażretleridür kim ʿālem-i ṣabāda pederleri merḥūm Mevlānā Tācü'd-dīn ḫıdmetinde mürebbī oldılar kim yuḳaruda ẕikr olınmışdur. Ṣoñra İzniḳ'de Küçük Medrese'ye müderris oldılar. Ṣoñra Ṣemāniyye Medreseleri'nden birine müderris oldılar. Ṣoñra Sulṭān Meḥemmed Ḫān ʿazl eylediler aralarında ḫuṣūṣ vāḳiʿ olduġından ötüri. Ṣoñra Mevlānā Gürānī şāh-ı cihāna naṣīḥat idüp mevlānānuñ faẓlını terġīb eylediler. Şāha **[91a]** naṣīḥat eṣer idüp girü medresesini iḥsān eylediler. Ṣoñra şāha muʿallim oldılar. Vaḳtā kim Mevlānā Ḫˇāce-zāde ile baḫṣe daʿvā itdiler ise sulṭān su'āl eylediler kim: "Mevlānā ile sizüñ baḫṣe iḳtidāruñuz var mıdur?" Anlar daḫı "Belī. Ḫuṣūṣā kim sulṭān ḳatında mertebemüz vardur." didiler.

Sulṭāna bu söz ḫoş gelmeyüp mevlānāyı ʿazl eyleyüp ve medrese iḥsān eylediler. Ve daḫı merḥūm ṭalīḳu'l-lisān ve ceriyyü'l-cenān muḥāverede ḳavī, mübāḥeṣede faṣīḥ kimesne idiler. Bu sebebden ötüri zamānesi ʿulemāsından niçelere ġālib oldılar. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar: "Üstādum Mevlānā Muḥyi'd-dīn el-Fenārī ḫaber virdiler. Bir ādem Şāh Çelebi merḥūm ile maʿan Ḫaṭīb-zāde merḥūmdan ḳırā'at-ı ʿulūm eyledük. Merḥūm ol zamānda yüz aḳça ʿulūfe ile müteḳāʿid idiler. Yevm-i ʿīdde Sulṭān Bāyezīd Ḫān'uñ elini öpmege varduḳda bizi bile alup gitdiler tā kim ḫayr ile ḥużūr-ı şāhda añmadan ötüri.

Maṭlab
ʿUlemānuñ Cür'etini Beyān İder

Ol vaḳt İbn Efḍal müftī idiler. Ṭoḳsan aḳça ʿulūfe ile İbnü'l-ḫaṭīb merḥūmuñ öñince müftī ḥażretleri bu ṭarīḳ ile dīvān-ı şāha ki vardılar. Vüzerā-yı ʿiẓām bunlara ikrām idüp istiḳbāl itmeyüp yirlerinden ḳalḳmadılar. Vaḳtā kim İbn Efḍal vüzerāya selām virdi ise İbnü'l-ḫaṭīb muẓṭar olup eli ile ṣadrını ḍarb idüp "'Ulemānuñ ʿırż[ı] yirlere döküldi kim sen müftī-i ʿālem ve maḫdūm-ı benī Ādem, bunlar ḫādim iken bunlara selām virdüñ." **[91b]** didiler. Muḥyi'd-dīn el-Fenārī ʿ*aleyhi raḥmetü'l-Bārī* buyurmışlar kim: "Vaḳtā kim sulṭāna girdük ise mevlānāyı yedi ḳademe sulṭān istiḳbāl eyleyüp taʿẓīm eylediler. Mevlānā daḫı selām u muṣāfaḥa eyleyüp "Mübārek-bād-ı ʿīd-ı devlet ü eyyām-ı saʿādet." didiler. Girü döndiler, biz eyitdük: "Yā Mevlānā! Şāh-ı Rūm'dur. Niçün mübārek ellerini būs itmedüñüz." didiler. Mevlānā daḫı cevāb buyurdılar.

Beyt

Şāh-ı ʿādil olanlara bundan
Özge ḥürmet mi var cihānda i yār

Aḥmed'üñ ümmetinüñ eşrāfı
Ḫıdmetine gele anuñ tekrār

ʿĀḳil ise şeh-i memālik-i dīn
Ḥürmet itsün mevāliye her bār

Neşr: Ṣoñra Sulṭān Bāyezīd Ḫān ol kān-ı ʿirfānı ʿAlā'ü'd-dīn el-ʿArabī ve sā'ir mevālī ile cemʿ idüp mübāḥeṣe buyurdılar. Anlar daḫı emr-i şāha imtiṣāl idüp mübāḥeṣeye iḳbāl eylediler. Baḫṣ bir mertebeye irişdi kim şāha tamām ikrāh u inkār gelüp mübārek ṭabīʿatlarına keder irişdi. Mevlānā şāhuñ kederini defʿ ecliyçün baḫṣ-i kelām u rü'yetde bir risāle-i laṭīfe te'līf eyleyüp anda daʿvāsını taḫḳīḳ u tebyīn eyleyüp dībācesinden ism-i sulṭān ile müşerref eyleyüp Vezīr İbrāhīm Paşa ile şāha irsāl eylediler. Vaḳtā kim vezīr-i nīk-tedbīr risāleyi şāha ʿarż eyledi ise şāhuñ inḳıbāżı ziyāde olup buyurdılar kim "Risālesini ṣuratına ur ve daḫı **[92a]** nefyi ʿani'l-beled eyle, vilāyetümden çıḳsun, gitsün." didiler. Vezīr bu emre müteḥayyir olup şāhuñ emrini mevlānādan ketm eylediler. Bunuñ biri ile mevlānā şāhdan cā'ize recā iderler idi. Cā'izenüñ te'ḫīrinden mevlānā müte'ellim olup vezīre buyurdılar kim: "Sulṭāndan bańa iẕn alıvirüñüz kim Kaʿbe'ye mücāvir olmaḳ yegdür bu aṣl mühlikede ḳarār itmekden." didiler. Vezīr tekrār müteḥayyir olup ḫayreti ziyāde olup şāh nāmı ile mevlānāya biñ aḳça gönderdi. Pādişāh-ı cihān daḫı mevlānā ḫuṣūṣında buyurduġı emr-i pür-celāli unutmışlar idi. Mevlānā daḫı cā'izenüñ te'ḫīrini vezīrden ẓann idüp mā-beynlerine münāfere-i külliye vāḳiʿ oldı. Bir müddetden ṣoñra Mevlānā Celāl-i Devvānī ḫażretlerinüñ Rūm'da olan ahālīye maḥabbet-nāmeleri gelüp her birisine ferdan ferdā yād idüp selām u ṣenā buyurdılar. Cümleden biri Ḫᵛāce-zāde'ye ve Ḫaṭīb-zāde'ye ve Mevlānā Münşī ḫażretlerine. Mevlānā Ḫaṭīb-zāde mektūbuñ geldügine muṭṭaliʿ olup ṭaleb eylediler ve buyurdılar kim "Bunlar benüm üzerüme Ḫᵛāce-zāde'yi tafḍīl iderler. Ḫālā kim Celāl-i Devvānī ḫażretleri bizüm rücḥānımuza vuḳūflarından bizi muḳaddem añmışlardur." diyüp bir miḳdār faḫr eylediler. Vezīr daḫı cevāb buyurdılar kim: "Mevlānānuñ bu su'āli devrīdür zīrā ẕikrde teḳaddüm faẓlda teḳaddümini müstelzim degüldür." didiler. "Beñzer kim Ḫaṭīb-zāde bu mes'eleyi bilmezler gibi." Baʿde müddetin **[92b]** hicretüñ ṭoḳuz yüz biri tārīḫinde fenā beytinden beḳā ṣaḥrāsına göçüp vāṣıl-ı raḥmet oldılar.

Beyt

Geçüp İbn Ḫaṭīb ol kāmil insān
Ulaşdı raḥmet-i Raḥmān'a iy yār

Bir iki gün olup bunda müsâfir
Girü aṣlına ʿavdet itdi nā-çār

Neşr: Ve daḫı merḥūm munṣif ve muṣannif kimesne idiler. Muṣannefātınuñ biri *Şerḥ-i Tecrīd*'e yazduḳları ḥāşiye-i nefīseleridür ve daḫı Seyyid Şerīf'üñ *Keşşāf*'a yazduġı ḥāşiyeye daḫı ḥavāş yazup ḥaḳ üzerine Seyyid ile niçe maḥallerde tīġ-ı ʿaḳl birle ṣavaş itmişlerdür. Ve daḫı evā'il-i *Ṣadrü'ş-şerīʿa*'da ḥavāş yazmışlardur kim bī-miṣldür. Zīrā merḥūm Sulṭān Bāyezīd Ḫān ḥażretlerinüñ fermān-ı şerīfleri ile yazmışlar idi tamām itmediler ḥācir ḳavlī bāʿiṣ olduġından ötüri. Ve sebebi daḫı budur kim merḥūmuñ bir maḫdūm-zādeleri var idi kim şīr-i merd-i meydān-ı ʿaḳl u kemāl ve teẕerv-i pervāz-ı ṣaḥrā-yı efḍāl idi kim Ḥażret-i Ebā Eyyūb-i Enṣārī Medresesi'nde müderris iken ġılmānından baʿżı müfsid ü nā-dānlar ol cüvānuñ nihāl-i ʿömrini ẓulm erresi ile ḳaṭʿ idüp ol şaḳīler ẓulm ü fesāda cür'et idüp ol saʿīdi şehīd eylediler:

Beyt

Şehīd oldı ol tāze-serv iy cüvān
İrişdi Ḫudā'ya revānı hemān

Anı ḳatle iḳdām iden müfsidüñ
Ola cānına laʿnet-i Ḥaḳ revān

Neşr: Ve daḫı Mevlānā Seyyid'üñ *Muḫtaṣar Şerḥi*'ne de ḥāşiye yazup sikkeyi **[93a]** mermerde ḳazımışlardur. Ve daḫı baḫş-i rü'yetde bir risāle şol gül-i sürḫ üzerindeki jāle miṣāl vücūda getürüp yādigār-ı rūzgār ḳılmışlardur. Ve daḫı ol esrār-ı fühūma vāḳıf evā'il-i *Şerḥ-i Mevāḳıf*'a da bir nefīs ḥāşiye yazmışlardur. Ve daḫı ol ḫoş-nihād fezā'il-i cihādda bir risāle yazmışlardur kim gören ġuzātuñ ṭā'ife-i baġāta sür'ātini ziyāde ider.

Mevlānā İbn ʿArabī [ʿAlā'ü'd-dīn ʿAlī]

Ve biri daḫı ol kāmil ü fāżıl ü mürebbī Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn ʿAliyyü'l-ʿArabī ḥażretleridür kim aṣlı nevāḥī-i Ḥaleb'dendür. Evvelā ʿulemā-yı Ḥaleb'den taḥṣīl, ṣāniyen diyār-ı Rūm'a gelüp Mevlānā Gürānī'den mā-yebḳāyı tekmīl eylediler. Mevlānā Gürānī ol vaḳt Burusa'da Bāyezīd Ḫān'da müderris idiler. Bir mertebede ḳābil vücūd idi kim ṣāḥib-i kitābuñ pederleri anlardan

rivāyet idüp anlar daḫı buyurmışlar kim Mevlānā Gürānī bir gün anlara buyurdılar kim "Mevlānā senüñ dā'ireñ benüm ḳatumda Mübārek Şāh ḳatında Seyyid Şerīf'üñ dā'iresi gibidür." didiler. Ben daḫı eyitdüm: "Sulṭānum Seyyid Şerīf ile Mübārek Şāh'uñ mā-beyni nicedür?" Mevlānā eyitdi: "İy 'ömrüm nihāli! Seyyid Şerīf *Şerḥ-i Meṭāli'*°i on altı kerre üstādlarından ḳırā'at itdüklerinden ṣoñra didiler kim tekrār muṣannifden daḫı oḳuyalar. Muṣannif daḫı maḥrūsa-i Herāt'da idiler. Ve daḫı 'ömrleri yüz yigirmide ve hem be-ġāyet pīrlikleri zamānı idi. Ḥattā mübārek ebrūlarınuñ mūyı mübārek çeşmlerini örtmiş idi. Seyyid daḫı 'ilm niyyetine Herāt'a **[93b]** varup Muṣannif'[l]e buluşup anlar daḫı mübārek ebrūların ḳaldırup Seyyid'e naẓar ṣaldılar. Gördiler bir ten-i lāġar ya'nī bir yügrük gevher-i tāze-cüvān ve mīve-i 'ilmi cūyān yāl [ü] bāl ve ḳābiliyyetine ḥayrān olup buyurdılar kim:

Beyt

Naṣīḥat ṭut benüm oġlum sa'ādet bulmaġ isterseñ
Ṭutar nuṣḫını pīrüñ şol cüvān-ı pür-sa'ādetler

Neṯr: "Ben pīr oldum. Ta'līmden ḳaldum ve lākin maḥrūsa-i Mıṣr'da bu ża'īfüñ 'irfānı naḳdi Mevlānā Mübārek Şāh kim el-ān devrānuñ ferīdi ve aḳrānuñ vaḥīdidür kim hem müderris-i devrān ve hem ümmü'd-dünyānuñ şeyḫü'l-İslāmıdur varup anlara bizden selām idüñüz inşā'a'llāh. Murāda vāṣıl ve maḳṣūd ḥāṣıl ola." diyüp ḫayr-du'ā birle gönderüp biz daḫı revāne olup bir müddetden ṣoñra Mıṣr'a vuṣūl bulup meclis-i Mübārek Şāh'a geldük kim şāriḥüñ bendesi idiler. Lākin ḳābiliyyet ile ol deñlü 'ilm ü 'irfān taḥṣīl itdiler kim Mübārek Şāh-ı devrān ve şeyḫ-i ehlü'l-īmān oldılar.

Beyt

Ḳābiliyyet gedāyı şāh eyler
Ḳābiliyyet virür faḳīre ġınā

Olmasa ḳābiliyyet olmaz i yār
Ma'rifet ehli ger çekerse 'anā

Neṯr: Ḥāṣıl-ı kelām ol ẕevi'l-iḥtirām evvel ders diñlemege lāyıḳ ṣoñra müstaḳil maṭlūbını ḳırā'ata eḥaḳ olup Mübārek Şāh'dan bir niçe ders

oḳuyup ve bir niçe müşkiller ṣorup bir mertebede Mübārek Şāh Seyyid'den leṭāfet-i ṭab' müşāhede itdiler kim ṣafālarından ṣaḥn-ı medresede bi'ẕ-ẕāt raḳṣ urdılar ṣoñra iẕn virüp vilāyetine gönderdiler. Ḥattā rüvāt-ı **[94a]** aḫbār böyle iḫbār itmişler kim Seyyid *Şerḥ-i Meṭāli' Ḥāşiyesi*'ni anda tesvīd eylediler. Mevlānā Gürānī Mevlānā 'Alā'ü'd-dīn ḥażretlerine bu ḳıṣṣayı beyān eyledüklerinden ṣoñra buyurdılar kim: "Mübārek Şāh Seyyid'den ne mertebede ṣafā vü zevḳ u iftiḫār itdiler ise bizüm daḫı sizüñ ile ḥālimüz böyledür." didiler. Ṣoñra Mevlānā 'Alī ḫıdmet-i Ḫıżr Beg'e irişüp bir müddet anlar ile de virişüp alışup ḫaṣā'il taḥṣīl idüp maḥrūsa-i Edrine'de Dārü'l-ḥadīṯ Medresesi'nde müderris iken medreselerine mu'īd oldılar. Ṣadr-ı i'ādede iken *Şerḥ-i 'Aḳā'id*'e ḥāşiye yazdılar. Ṣoñra Burusa'da Sulṭān Murād Medresesi'ne müderris oldılar. Vaḳtā kim ṭarīḳ-ı Ḫalvetiyye'nüñ şīri Mevlānā 'Alā'ü'd-dīn ḥażretleri ḫıdmet-i Seyyid'den geldiler ise mevlānānuñ sa'ādet-ḫānelerine gelüp muṣāḥabet idüp mevlānā ceẕbe-i şeyḫ ile ceẕbelenüp ṭarīḳatına sālik ve esrār-ı taṣavvufa mālik olup ḫalvetler ve 'uzletler idüp eṭvār-ı ḳalbi ve esrār-ı āsmānı seyr idüp mertebe-i irşāda irişüp şeyḫ daḫı anlara icāzet virüp mürşid-i kāmil ve 'ālim ü 'āmil oldılar. Vaḳtā kim pādişāhuñ ḫāṣ ādemlerinüñ ekṣeri şeyḫe tābi' oldılar ise Sulṭān Meḥemmed Ḫān'a ba'żı müfsidler şeyḫden ötüri bühtān itdiler. Şāh daḫı şeyḫi şehrden sürüp mevlānāyı da şeyḫüñ telāmīẕinden olduġından ötüri bile sürüp anlar daḫı Maġnisa'ya vardılar kim Şeh-zāde Sulṭān Muṣṭafā bin Meḥemmed Ḫān'uñ taḫtı idi. Şeh-zāde bu iki dīn direkleri ile ṣoḥbet **[94b]** idüp kemā-yenbaġī ri'āyet ü maḥabbet eylediler. Ḥattā ol şāh-zāde-i cüvān-baḫt pederlerinden istişfā' eylediler. Pādişāh-ı 'ālem-penāh daḫı mīve-i 'ömrinüñ şefā'atini ḳabūl idüp Maġnisa'da olan medrese-i mu'aẓẓamı iḥsān eylediler. Mevlānā daḫı bir miḳdār şuġle müdāvemet eylediler. Gāh 'ilm-i ẓāhirde mübāḥeṣe ve gāh ṭarīḳ-ı bāṭında müşāhede vü mükāşefe üzerine oldılar.

Beyt

Gehī 'ilm-i ma'ḳūle meşġūl olup
Gehī Mıṣr-ı ḳalbüñ ṭarīḳın bulup

Gehī ṭārem-i çarḫa çevgān atup
Gehī mehd-i cisme girüp hem yatup

Bu ḥāl üzre bir müddet ol şeyḫ-i dīn
Geçürdi zamānın bi-ṣıdḳ-ı yaḳīn

Neşr: Ḥattā bir mertebede kerāmāta maẓhar oldı kim ṣiḳa-i aḫbār böyle ḫaber virmişler kim merḥūm mevlānā *ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz* vaḳt-i ṣayfda cebelde mücāhede iderler idi.

Maṭlab
Kerāmāt-ı Müftī-i 'Arab

E'imme-i şehrden biri ittifāḳ mevlānāyı ziyārete vardılar. Hemān mevlānā buyurdılar kim "Senden necāset rā'iḥası gelür." İmām cāmesini yoḳladı. Ḳaṭ'ā eṣer-i necāsetden bir şemme bulmadılar ṣoñra gider olduḳda Şeyḫ Bedrü'd-dīn nāmına menāḳıblar baġladuḳları *Vāridāt* nām risāle kim tāmmāt u türrehāt ile meşḥūndur, evrāḳ-ı pür-fesād düşüp mevlānā-yı 'iẓām hemān alup pāre pāre eyleyüp iḥrāḳ bi'n-nār eylediler. İmām mevlānānuñ bu fi'line inkār eyledi. Mevlānā buyurdılar kim: "Bu kitāb-ı bī-ṣavāb ile seni daḫı pür-nār itmek gerek." diyince **[95a]** nā-gāh ḳarşudan bir āteş ẓāhir olup imām: "Bizüm ḳaryemüzde ancaḳ." diyince diḳḳat birle baḳup gördi kim kendü ḫānesi imiş. Hemān imām ḫānesine teveccüh eyledi, fi'line nedāmet iderek:

Beyt

Gördi kim yanmış ḳamu emlāki hep
Sırr-ı şeyḫe oldı ḥayrān ol imām

Olma münkir evliyāya sen ṣaḳın
Olmaya anuñ gibi emrüñ tamām

Şol kirām ṣūfīleri gibi ṣaḳın
Yıḳma şer'i yıḳılur dīnüñ iy ḫām

Neşr: Ve daḫı rivāyet olınmış kim merḥūmuñ maḫdūmlarından birinüñ bir ferzend-i dil-pesendine bir maraż irişdi kim pederi ümmīd-i ḥayātı andan ḳaṭ' eyledi. Āḫir merḥūma vardılar meger ḫalvetde imişler. Envā'-ı ibrām ile ol ẕevi'l-ḳadr ve'l-ikrāmı alup ḫasteye götürdiler. Merḥūm gördi kim ferzendüñ ḥayātı ḫānesi teng hemān rū-ber-cenāb-ı Ḥaḳ idüp murāḳıb

ve duʿāya muvāẓıb olınca Ḥaḳ sübḥanehu ve teʿālānuñ ṭaraf-ı ʿināyetinden ṣıḥḥate irādet taʿalluḳ idüp şifā-ḫāne-i ġaybdan bād-ı ṣıḥḥat esüp maḫdūma ḥayāt bağışlayup ayaḳ üzerine gelüp pederi ve māderi mesrūr olup merḥūmuñ zīr-i pāyına yüz urup taẕarruʿ u niyāzı cenāb-ı bī-niyāza eylediler:

Beyt

Şükr idüp Ḥaḳḳ'a ḥażret-i maḫdūm
Didiler iy kerīm-i bende-nüvāz

Luṭf u iḥsān u cūduña nisbet
Ḳurı cisme ḥayāt ġāyet az

Neşr: Ḥattā naḳale-i aḫbār böyle beyān eylemişler kim ol ferzend-i maḫdūm **[95b]** merḥūmuñ vefātından ṣoñra niçe müddet ḥayātda oldılar. Ṣoñra merḥūm Ṣemāniyye medārisinden birinde müderris oldılar. ʿĀlem-i tedrīsde igende bir mertebede bende-i şākir idiler kim ẕākirler ḥalḳasında bende-i ḫalḳa-be-gūş olup ẕikr bile idüp aḥyānen medhūş olurlar idi. Pes bu ecilden ötüri yevm-i Sebt'de derse iḳtidārı olmayup bu eşiginde ḳażā-yı mā-fāt iderler idi. Baʿd-ez-ān Sulṭān Meḥemmed Ḫān salṭanatı evāḫirinde merḥūma yevmī seksen aḳça taʿyīn eylemişler idi. Vaḳtā kim Sulṭān Bāyezīd Ḫān ḫalīfe oldılar ise elliden ziyādeyi ḳaṭʿ eylediler. Raġmen li-baʿżi'l-vüzerā ṣoñra girü sekseni muḳarrer idüp muʿteber ṭutdılar. Ṣoñra müftī-i şehr olup günde yüz aḳça taʿyīn olınup ol ḥāl üzerine vefāt itdiler. Ḥāṣılı merḥūm ʿArabiyyete ʿālim ve ʿulūm-ı ʿaḳliyye vü şerʿiyyede kāmil ve tefāsīr ü eḥādīṯ ʿilminde bī-naẓīr kimesne idiler. Ḥattā *Telvīḥ*'i min-evvelihi ilā-āḫirihi ezberlemişler idi. Ve daḫı nefslerine *Telvīḥ*'den iki varaḳ dersi taʿyīn eylemişler idi. Ḥattā ṣāḥib-i kitābuñ pederleri buyurmışlar kim: "Mevlānādan kitāb-ı *Telvīḥ*'üñ rükn-i evvelinden āḫirine irince ḳırā'at eyledüm ve ḍaḫı ṭullāb-ı ʿilmi kütüb-i muʿtebere müşkilātından imtiḥān iderler idi. Fā'iḳıne istiḥsān ve ḳābiline naṣīḥat ile iḥsān iderler idi. Ve daḫı mübārek beşereleri ḫūb ve her sözi maḥbūb, ṭavīlü'l-ḳāme, ʿaẓīmü'l-liḥye, ḳaviyyü'l-mizāc ve mübārek çehrelerinde nūr-ı ʿilm **[96a]** çün sirāc-ı vehhāc lemeʿān ider idi. Ḥattā dersde baş açıḳ otururlar idi. Ve daḫı ḳalb-i şerīfleri tevḥīd ile bir mertebede āşinālıḳ itmişler idi kim dersde ḳalbinüñ tevḥīdini ṭullāb istimāʿ iderler idi. Ve daḫı merd-i cemmāʿ idiler. Ḥattā her gice cevārīsi ile mücāmaʿat idüp

leyālī-i şitāda ḫānelerinde ġusl idüp baʿdehu yüz rekʿat nāfile namāz ḳılup baʿdehu bir sāʿat ḫ̆āba varup ṣoñra ḳalḳup ol merd-i mücid ṣalāt-ı tehecc̈üdi edā idüp ṣoñra ṣubḥa dek müṭālaʿa iderler idi. Ve daḫı merḥūmuñ ṣulbinden ṭoḳsan ṭoḳuz evlād ẕuhūra gelüp on beşi ḫalef bāḳīsi kendülerüñ ḥayātında telef olup āḫirete göçdiler. Ve daḫı merḥūmuñ *Muḳaddimāt-ı Erbaʿa*'ya ḥāşiyeleri vardur. *Muḳaddimāt*'a evvel-i ḥāşiyeyi merḥūm yazmışlardur, ṣoñra Mevlānā Ḳasṭalānī yazdılar, ṣoñra Mevlānā İbnü'l-ḥaṭīb yazmışlardur. *Raḥimehum[u'llāh]*. Āḫir maraż-ı mevte irüp dört vezīr göre gelüp ṭabīb getürdiler. Ṭabīb daḫı istiḥmām teklīf itdiler, ḳabūl itmediler. Hemān dördi zīr-i serīrinüñ dört gūşesinden götürüp ḥammāma getürüp istiḥmām itdürdiler. Āḫir çāre bulmayup cenāb-ı Ḥaḳḳ'a hicretüñ ṭoḳuz yüz biri senesinde rıḥlet itdiler.

Beyt

Geçüp İbn ʿArab dār-ı fenādan
İrüp Mıṣr-ı beḳāya oldı sulṭān

Ḫalāṣ olmaz kişi cellād-ı mevtden
Berāberdür faḳīr ü mīr iy cān

Kişiye vācib olan ey ʿameldür
ʿAmelsiz kişilerden umma iḥsān **[96b]**

Mevlānā ʿAbdü'l-kerīm

Neşr: Ve biri daḫı meydān-ı ʿilmüñ selīmi ve feżā-yı aḫlāḳuñ ḥalīmi, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā ʿAbdü'l-kerīm ḥażretleridür kim anlar ve Maḥmūd Paşa ve Mevlānā Ayās *raḥimehumu'llāh* bu üç ḫāṣ Sulṭān Murād'a vezīr olan Meḥemmed Aġa ḥażretlerinüñ bendeleri olup vilāyetlerinden ʿālem-i ṣabāda geldiler. Şāh-ı cihān Murād Ḫān Maḥmūd'ı, maḫdūmı Meḥemmed Ḫān'a gönderdiler kim ṣoñra şeh-zāde ḫān olduḳda Maḥmūd vezīr-i bī-naẓīr oldılar ve ʿAbdü'l-kerīm ʿilme cehd idüp şöhre-i ʿālem ve zübde-i ʿulemā-yı benī Ādem oldılar. Ḥattā Mevlānā ʿAliyy-i Ṭūsī ḥażretlerinüñ ravża-i ʿilminüñ dıraḫt-ı pür-şümārı ve devḥa-i faẓlınuñ mīve-i ābdārı olup Ḥaḳ yārī ḳılup zübde-i ādem ve ḳıdve-i ümem oldılar:

Beyt

Bulup ʿAbdü'l-kerīm aḳrānı içre
Kemāl-i faẕl u ʿirfān ile şöhret

Müsellem oldı faẕl ile o server
Mükemmel oldı her ʿilm ile ḳat ḳat

Dilerseñ söylene nāmuñ senüñ de
Dürüş taḥṣīl-i ʿilme eyle diḳḳat

Neşr: Ve daḫı ol ṣāḥib-i iḫtirām Meḥemmed Şāh-ı Fenārī'nüñ ʿilmi şemʿası Mevlānā ʿAcemī Sinān ḥażretlerinden mā-fātı tekmīl eylediler, ṣoñra medāris-i Ṯemāniyye'de birine müderris oldılar, ṣoñra ḳāḍī-ʿasker oldılar, ṣoñra sulṭān ʿazl eylediler, ṣoñra fetvā ṣadrına müvellā olup Sulṭān Bāyezīd ḫilāfeti zamānında cenāb-ı zī'l-celāle revāne oldılar. Merḥūm ʿulemā arasında maḫdūm kimesne idiler. Ḥattā evā'il-i *Telvīḥ*'e ḥāşiye**[97a]**leri vardur kim bī-naẓīrdür. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar: "Meclis-i Maḥmūd Paşa'da celīs olanlardan biri baña ḫaber virdi kim Mevlānā Vildān *ʿaleyhi'r-raḥmetü ve'r-rıḍvān* bir gün vezīr-i meẕkūra eyitdi: "Benüm ḳalbümde sizlere kemāli ile maḥabbet vardur velākin sizler Mevlānā ʿAbdü'l-kerīm'i bizden artuḳ seversüz." didiler. Vezīr eyitdi: "Gerçek söylersüz." Mevlānā eyitdi: "Yā vezīr! Ol kişi sizüñ elüñüze yapışup cennete mi ḳoyar?" Vezīr eyitdi: "Belki eyle ola. Zīrā ben Sulṭān Meḥemmed Ḫān'uñ bevvābı iken şāribü'l-ḫamr idüm. Mevlānā bir gün meclisimüze nā-gāh gelüp ḥālimüzden āgāh olup bizi naṣā'iḥ-i ġarībe ve mevāʿiẓ-i ʿacībeler ile ilzām idüp tevbemüze bāʿiṣ olup eglenmeyüp vezīr oldum." didiler.

Beyt

Bāʿiṣ-i tevbe olup ʿAbd-i Kerīm
İtdi envāʿ-ı naṣā'iḥ bize ol

Sebeb-i tevbe vü tevfīḳ olanı
Sevmedür cān u göñülden bize yol

Mevlānā Samsunī [Ḥasan bin 'Abdü'ṣ-ṣamed]

Neşr: Ve biri daḫı zübde-i erbābu'l-fuḥūl ve ḳıdve-i aṣḥābu'l-uṣūl, 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Ḥasan bin 'Abdü'ṣ-ṣamed es-Samsunī ḥażretleridür kim 'ālim ü fāżıl, muḥibb-i fuḳarā ve mürīd-i etḳıyādur. 'Ulemā-yı Rūm'dan 'ulūmı taḥṣīl itdükden ṣoñra Mevlānā Ḫusrev ḫıdmetine irüp tekmīl-i mā-yebḳā eylediler. Ṣoñra ba'ż-ı medārise müderris olup ṣoñra Ṣemāniyye medārisinden birine müderris olup ṣoñra maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'ye ḳāḍī olup ṣoñra ḳāḍī- **[97b]** 'asker-i İslām ve muḳtedā-yı enām oldılar. *Raḥimehumu'llāh*. Merḥūm marżiyyü's-sīret ve maḥmūdu'ṭ-ṭarīḳat ve maḳbūlü'ṭ-ṭabī'at ve müteşerri' ve verī' ve mü'ellif ve muṣāḥabetde bī-teklīf kimesne idiler. Āḫir hicretüñ sekiz yüz ṭoḳsan biri senesinde vefāt itdiler.

Mevlānā Ḥācī Ḥasan[-zāde Meḥemmed]

Ve biri daḫı ḳıdve-i erbābu'l-feṭan ve zübde-i aṣḥābu'l-ümem Mevlānā Meḥemmed bin Muṣṭafā bin el-Ḥāc Ḥasan ḥażretleridür kim 'ulemā-yı 'aṣrından taḥṣīl-i 'ulūm eyledüklerinden ṣoñra ol kān-ı 'irfān Mevlānā Yegān'dan tekmīl-i fünūn eyleyüp Dimetoḳa Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Malġara Medresesi'ne müderris, ṣoñra Gelibolı'ya ḳāḍī olup ol merd-i ḥasen mesā'ilüñ aḥseni ile ḥākim olurlardı:

Beyt

Olup Ḥācī Ḥasan-zāde Gelibol'da ḥākim-i 'adl
Müşerref ḳıldı nūr-ı şer' ü 'adl ile ol arayı

Mevālī-i zamāne zübdesidür şimdi evlādı
İrişmiş kān-ı 'irfāna dilā arayı arayı

Neşr: Ba'd-ez-ān vezīr-i şāh-ı cihān Maḥmūd Paşa anları Meḥemmed Ḫān'a kemā-kān medḥ eyledüklerinden ötüri maḥrūsa-i Burusa'da vālidi Sulṭān Murād Medresesi'ni iḥsān idüp ber-murād oldılar. Ṣoñra ḳāḍī-i maḥrūsa-i mezbūre olup mülk-i 'adle yol bulup virüp almaḳ ṣadedinde iken Ṣemāniyye Medreseleri'nden birine müderris, ba'dehu Ḳosṭanṭıniyye'ye ḳāḍī oldılar. Ṣoñra sulṭān vefātı senesinde Anaṭolı ḳāḍī-'askeri itdiler kim hicretüñ **[98a]** sekiz yüz seksen altı senesinde idi. Vaḳtā kim Sulṭān Bāyezīd taḫta cülūs itdiler ise mevlānāyı mekānında muḳarrer idüp bir

müddetden ṣoñra Rūmili ḳāḍī-ʿaskeri ḳıldılar. Tā vefāt idince ṯābit oldılar. Merḥūm ṭavīlü'l-ḳāme ve kebīrü'l-liḥye, ṭalīḳu'l-vech ve mütevāżiʿ ve muḥibb-i meşāyiḫ idiler. Ve daḫı ʿulūm-ı mütedāvilede baḥr-i firāvān gibi idiler ve daḫı *Ḳāḍī Beyżāvī Tefsīri*'ne *Sūre-i Enʿām*'a ḥāşiyeleri vardur kim her ḥarfi bir laʿl-i bī-bahā ve her sözi ṣaḥrā-yı ʿilmde sehīveş müntehā idi. Ve daḫı ʿAllāme Devvānī ile Mīr Ṣadrü'd-dīn'üñ muḥākemātlarını taḫşiye idüp icmālini tafṣīl idüp dā'imā taʿṭīllerini taḫṣīl iderler idi. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz on biri senesinde kim sinn-i şerīfleri tisʿīnden tecāvüz itmiş idi. Cenāb-ı Ḥaḳḳ'a revāne oldılar:

Beyt

Geçüp Ḥācī Ḥasan-zāde cenāb-ı Ḥaḳḳ-ı aʿlāya
Ḥasen idi ḳamu fiʿli vü ḳavli buldı iḥsānı

Ḥasen yüz gösterüp bir dem yine sırr-ı cemāl itdi
Kemāle ire mi meh nūrla bulmazsa noḳṣānı

Mevlānā ʿAlī Ḳuşcı

Neşr: Ve biri daḫı zübde-i ricālü'l-aḥrār ve ḳıdve-i ḫıyārü'l-aḫyār, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn ʿAlī bin Meḥemmed el-Ḳuşcı. Pederleri sulṭān-ı Māverā'ü'n-nehr Emīr Uluġ Beg ḫuddāmından ḫāfıẓ-ı bāzī idiler. Mevlānā-yı meẕkūr ʿulemā-yı Semerḳand'dan taḥṣīl-i ʿulūm idüp ṣoñra Ḳāḍī-zāde-i Rūmī'den daḫı riyāżiyyātı tekmīl idüp **[98b]** Emīr Uluġ Ḫān'a taḳrīr eylediler. Zīrā emīr-i meẕkūr riyāżiyyāta mā'il ve aḥkāmına ḳā'il idiler. Ṣoñra ḫufyeten vilāyet-i Kirmān'a varup ʿulemāsı ile muṣāḥabet ve ṭullābı ile muvāneset idüp ḳat ḳat oldılar.

Beyt

Ṣalāḥ-ı ʿilm ile bil Ḳuşcı-zāde
Derūn-ı sīnesini itdi ıṣlāḥ

Neşr: Ḥattā *Şerḥ-i Tecrīd*'i anda tesvīd eylediler, dirler. Ṣoñra girü Semerḳand'a gelüp ḫāna ʿöẕrler eyleyüp ḳandinden ṭullābına taḳṣīme şürūʿ itdiler. Aḫbār-ı tevārīḫde böyle beyān olınmış kim Emīr Uluġ Ḫān vaḳtā kim Ḳuşcı-zāde'nüñ riyāżiyyātı tekmīlini tefhīm eylediler ise şol mevżiʿ-i

raṣad kim Ġıyāṣü'd-dīn Cemşīd'e binā idüp emvāl-i bī-kerān gitmiş idi kim evā'il-i emrde Ġıyāṣ vefāt idüp Ḳāḍī-zāde-i Rūmī müvellā olmış idi. Anlar daḫı ḳable'l-itmām fenādan göçdi ise mevlānā ikmāl eylediler. Ḥattā *Zīc-i Cedīd* kim cemī'-i zīclerüñ aḥsenidür, anda cem' oldı. Vaḳtā kim Emīr Uluġ Ḫān cenāb-ı Yezdān'a teveccüh eylediler ise evlādı mevlānānuñ ḳadrini bilmeyüp ri'āyet ḳılmayup ḥacc-ı şerīf içün istīẕān eylediler. Me'ẕūn olup günlerde[n] bir gün Tebrīz'e gelüp Āẕerbaycān ḫānı Uzun Ḥasan kemā-kān ikrām idüp bi-ṭarīḳı'r-risāle mā-beyni muṣālaḥa içün Sulṭān Meḥemmed Ḫān'a irsāl eylediler. Vaḳtā kim sulṭānü'l-'Arab ve'l-'Acem Meḥemmed Ḫān'a mülāḳāt oldılar ise maẓhar-ı ikrām ve merci'ü'l-ḥavāṣṣ ve'l-'avām olup fevḳa'l-ḥad ḥürmetler ve lā-yu'ad 'izzetler bulup dā'iresini **[99a]** bulup ẓıll-ı ḥimāyet-i şāhda ḳaldılar:

Beyt

Gelüp Ḳuşcı-zāde şeh-i 'ādile
Olup maẓhar-ı luṭf u ikrām-ı şāh

Ḳarār itdi Rūm'da bulup 'izzeti
İrüp ferr ü ikrāma ol yüzi māh

Neṯr: Vaḳtā kim mülāḳāt-ı şāh-ı Rūm itdiler ise şāh mīr ü sipāhdan ādemler ḳoşup maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'ye getürdiler. Güne güne risāleler te'līf idüp pādişāha teklīf eylediler. Ḫuṣūṣā 'ilm-i ḥisābda *Muḥammediyye* nām bir risāle tamām kim bu fende 'adīmü'l-miṯldür, te'līf eylediler. Ve daḫı şāh-ı Rūm Uzun Ḥasan'a 'asker çeküp revāne olduḳda mevlānāyı bile alup gitdiler. Ṭarīḳ-ı müsāferetde 'ilm-i hey'etde *Fetḥiyye* nām be-nām-ı sulṭān-ı İslām bir risāle yazup sikkeyi mermerde ḳazdılar. Vaḳtā kim girü medīne-i meẕkūreye geldiler ise Ayaṣofıyya Medresesi'ni iki yüz aḳça 'ulūfe ile iḥsān eylediler. Ve daḫı evlādı ve tevābi'i içün manṣıblar ta'yīn olınup mesrūr oldılar. 'Ulemā-yı siyer böylece ḫaber virürler kim: "Mevlānānuñ şehr-i mezbūreye evvel-i duḫūllerinde 'ulemā bi-esrihim istiḳbāl eylediler. Ol zamānda Ḫˇāce-zāde şehre ḳāḍī idi. Vaḳtā kim Üsküdar'dan merkebe rākib oldılar ise Mevlānā Ḳuşcı-zāde Baḥr-i Hürmüz'de olan cezr ü meddi beyāna şürū' eylediler. Mevlānā Ḫˇāce-zāde daḫı sebebini beyāna ibtidā eylediler. 'Alī Ḳuşcı-zāde daḫı Seyyid Şerīf ile 'Allāme Taftāzānī ḥażretlerinüñ

Emīr Timur meclisinde **[99b]** olan mübāḥeṣe vü muʿārażalarını beyān idüp ʿAllāme Taftāzānī ṭarafını tercīḥ eylediler. Mevlānā Ḫˇāce-zāde ḥażretleri buyurdılar kim: "Ẓann iderüm kim Emīr Timur daḫı buyurduġuñuz semte sālik olmışlardur. Zīrā baḥṣi taḥḳīḳ eyledüm, ḥaḳ ṭaraf Seyyid'de müşāhid didiler. Ḫuddāmından birine risālenüñ iḥżārını teklīf eylediler. Ḫādim daḫı risāleyi iḥżār idüp Mevlānā ʿAlī Ḳuşcı-zāde daḫı risāleye müṭālaʿa idüp hezārān āferīnler buyurdılar. Vaḳtā kim şāh-ı Rūm'a el öpmege girdiler ise şāh Ḫˇāce-zāde'nüñ zāde-i ṭabʿından su'āl itdiler. Mevlānā daḫı buyurdılar. *Raḥimehu'llāh.*

Beyt

Eyā şāh-ı cihān sulṭān-ı İslām
Ola aʿdālaruñ ber-zīr-i pā-māl

Su'āl itdüñ bize kim Ḫˇāce-zāde
Mevālī zümresinde niçedür ḥāl

Naẓīrin görmedüm mülk-i ʿAcem'de
ʿArab'da daḫı var ise ḫaber al

Velī ben gördügüm iḳlīm içinde
Anuñ mānendi yoḳ iy merd-i efḍāl

Neṣr: Ḥattā rüvāt-ı aḫbār böylece beyān eylemişler kim Ḳuşcı-zāde Rūm'a revāne olduḳlarında ʿAliyy-i Ṭūsī ḥażretlerine mülāḳāt olup "Ḳanda gidersin?" didiler. Anlar daḫı "Rūm'a giderüm." didiler. Mevlānā ʿAlī eyitdi: "Rūm'da bir kūsec kimesne vardur kim nāmına Ḫˇāce-zāde dirler kim mümtāz-ı ʿālemdür. Anuñ ile müdārā ider iseñ ḫużūr idersin ve illā nā-murād gidersin." Mevlānānuñ daḫı semʿ-i şerīflerinde naṣīḥat mengūş olup **[100a]** Rūm'a gelüp didükleri gibi idüp saʿādetler ve devletler buldılar. Ḥattā mevlānā ile ḳız virüp ḳız alışup emiş ḳarış olup rūzgāra dik geldiler.

Beyt

Ḳavs-i felekden çıḳmadın tīr-i belā vü mevt iy yār
Ḫoş gör bu fānī ʿömri kim cellād-ı çarḫ āḫir ḳıyar

Neşr: Ve daḫı ol merd-i ferīdüñ taṣnīfleri vardur bī-naẓīr ü bī-taḥrīf. Ḫuṣūṣā *Tecrīd*'e yazduḳları şerḥ bā'iṯ-i inşirāḥ-ı ḳulūbdür ve daḫı evā'il-i *Keşşāf*'a ḥāşiye yazmışlardur kim müşkilātını ḥall ve fużalā naẓarına maḥaldür. Ve daḫı ol ḥaḳḳa ḳā'ilüñ bir cildde yigirmi mütūn cem' eylemişlerdür kim nām-ı şerīfi *Maḥbūbü'l-ḥamā'il*dür. Āḫir fenā deyrinden geçüp maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de civār-ı Ḥażret-i Ebā Eyyūb'da defn olındılar.

Beyt

İrince vaḳt-i neẕ'e Ḳuşcı-zāde
Melekler didiler aña ḳuş uçdı

Mevlānā Muṣannifek [Şeyḫ 'Alā'ü'd-dīn 'Alī]

Neşr: Ve biri daḫı zübdetü'l-fużalā ve ḳıdvetü'l-'ulemā, yenbū'ü'l-faẓl ve'l-kemāl ve maḥbūb-ı ḳulūbü'r-ricāl Mevlānā 'Alā'ü'l-mille ve'd-dīn Şeyḫ 'Alī bin Mecdü'd-dīn Muḥammed bin Mes'ūd bin Maḥmūd bin Muḥammed bin Muḥammed bin Muḥammed bin 'Ömer eş-Şāhrūdī el-Bisṭāmī el-Herevī er-Rāzī el-Bekrī ḥażretleridür kim künyetleri "Muṣannifek" dimek ile meşhūrdur. 'Ālem-i ṣabāda taṣnīfe cür'et ve mümāreset itdüklerinden ötüri Muṣannifek didiler. Luġat-ı 'Acem'de kāf taṣġīr içündür. İmām Faḫr-i Rāzī ḥażretlerinüñ 'irfānı devḥasınuñ şāḫlarından ya'nī evlādındandur. Zīrā **[100b]** imāmuñ Muḥammed nām bir maḫdūmları var idi kim be-ġāyet severler idi. 'Unfuvān-ı şebāblarında vefāt itdiler. Anlaruñ daḫı bir maḫdūm-zādeleri ḳaldı. Muḥammed nām 'ālim-i 'ulemā-yı enām ve fāżıl-ı erbāb-ı İslām olup merātib-i 'ilmi pederleri mertebesine irişdürmişler idi.

Beyt

Oġul kim atanuñ yirini ṭuta
Anuñ murġ-ı cānı cinānda öte

Neşr: Āḫir vefāt idüp yirine Maḥmūd nām bir ferzendi ḳaldı. 'Ālim ü fāżıl oldı, ba'dehu sefer-i Ḥicāz'a 'azīmet eyleyüp Herāt'dan revāne oldılar. Vaḳtā kim Bisṭām'a ḳadem başdılar ise ahālīsi ḫuṣūṣā İmām Faḫr-i Rāzī ḫānedānı sākinleri be-ġāyet ikrām idüp ḥürmet-i vāfire ile niçe müddet anda sākin oldılar. Āḫir ol mekāndan aṣla revāne olup Mes'ūd nām bir ferzendi ḳaldı. 'Ālim ü kāmil ü vā'iẓ oldı lākin pederi rütbesine vāṣıl olmadı. Zīrā

vaṭanına hicret eylemediler, ṣoñra anlaruñ daḫı Muḥammed nām bir ferzendi ḳaldı. Ol bilāduñ ehli iḳtidā idicek miḳdārı 'ilm taḥṣīl eylediler, ṣoñra anlaruñ daḫı Mecdü'd-dīn nām bir ferzendi ḳaldı. Āb-ı rūy-ı nesl oldı. Şahrūd ḳurā-yı Bisṭām'dan bir ḳaryenüñ ismidür. Bisṭām bilād-ı Ḫorāsān'dan bir beldenüñ ismidür. Ḥażret-i 'Ömer ve Ebū Bekr evlādına mensūbdur, didiler. Zīrā İmām Rāzī kitābında keşf-i rāz idüp buyurmışlar kim: "Mecdü'd-dīn evlād-ı 'Ömer'dendür. Ammā erbāb-ı tevārīḫ Ḥażret-i Ebū Bekr'e mensūb ḳılmışlar. **[101a]**

Beyt

Ẕihī sa'ādet ü devlet ki oldı Mecdü'd-dīn
Resūle yār olanuñ bāġ-ı aṣlı ḫūşe-çīni

Neṣr: Mevlānā-yı a'ẓam hicret-i Resūl-i ekremüñ sekiz yüz üçi senesinde vücūda geldiler. Hicretüñ sekiz yüz onında birāderleri ile Herāt'a teveccüh itdiler. Taḥṣīl-i 'ulūmdan ötüri āḫir ol baḥr-i 'ulūm-ı efkār-ı Bārī eyle telāṭüm idüp hicretüñ sekiz yüz yigirmi üçinde *İrşād* nām kitābı aḥsen-i rüşd ile şerḥ eylediler. Yigirmi beşinde fenn-i naḥvden *Miṣbāḥ* nām kitābı şerḥ eylediler ve yigirmi altıda risālet-penāh işāreti ile *Ādāb-ı Baḥṯ*'i şerḥ eylediler. Ba'd-ez-ān ol mecma'-ı 'ulūm diyār-ı Rūm'a gelüp maḥrūsa-i Ḳonya'da müderris oldılar, ṣoñra mübārek sem'lerine ḥalel yitişüp tedbīr-i 'ilāc içün ol nūr-ı vehhāc Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp Maḥmūd Paşa ḥażretlerinüñ ṣoḥbetleri şerefi ile mes'ūd olup meẕkūr vezīr-i nīk-tedbīr mevlānānuñ aḥvālini Sulṭān Meḥemmed Ḫān'a 'arż eylediler. Sulṭān daḫı i'zāzdan ṣoñra günde seksen aḳça 'ulūfe iḥsān eylediler. Ḥāṣılı be-ġāyet celīlü'l-ḳadr ve cemīlü'ṣ-ṣadr erbāb-ı ṣafā aḥvālinden ḫaberdār ve semt-i aḥrārdan behredār idiler. Ḥattā kendülerden menḳūldür kim buyurmışlar: "Bilād-ı 'Acem'den birinde 'ulemāsı ile baḥṣ vāḳi' olup ba'd ez-dīd ü şinīd her biri mülzem oldılar. Ammā **[101b]**buyurdılar kim: "Egerçi mülzemüz ammā terk-i edeb itdügüñden ötüri ṣoñuñ ebter oldı." didiler. "Ol merd-i ṣāf maṣāff-ı ehl-i inṣāfda idiler." buyurdılar. "Ṣoñumdan ẕükūrdan nesnem yoḳdur, illā iki duḫter vardur, anlar ḫod 'ıyāl degüldür." didiler.

Beyt

'Ālim kişinüñ işi inṣāf-ı ṣıdḳ-ı iḫlāṣ
Cāhil kişi dem-ā-dem işi ziyān u noḳṣān

Neşr: Ve daḫı ʿilm-i ṣūfiyyede maḫāret ve merd-i pür-şevket ü mehābet idiler. Ve daḫı erbāb-ı aḫbārdan menḳūldür kim Meḥemmed Paşa meclisinde Mevlānā Ḥasan Çelebi Muṣannifek merḥūmuñ teṣānīfini ẕikr idüp ve taḫḳīḳ-güne baʿżı güft [ü] gū eylediler. Vezīr-i dānā buyurdılar kim: "Mevlānā sizler Muṣannif'i görüp durur mısuñuz?" Mevlānā ḫod görmemişler idi. "Görmedük." didiler. Vezīre "Göster." didiler. Zīrā meclisde bile idiler. Hemān Ḥasan Çelebi şermende-ḫāṭır oldılar. Vezīr mevlānānuñ şermini görüp ṣıḳl vardur. Aṣlā kelāmuñuzı istimāʿ itmezler." diyü buyurdılar. Ve daḫı ol ṣāḥib-i saʿādet serīʿü'l-kitābet idiler. Ḥattā günde bir cüz kitābet ve hem rūz u şeb ʿibādet iderler idi. Bunuñ biri ile libās-ı ʿabā idi. Ḥāṣılı merd-i ḫāṣiʿ ve ehl-i tevāżuʿ idi.

Beyt

Tevāżuʿ faḳīrüñ ḳadīm ḫūyıdur
Velīkin ġanīnüñ yüzi ṣuyıdur

Neşr: Āḫir hicretüñ sekiz yüz yetmiş biri senesinde vefāt idüp **[102a]** ḳurb-ı Ebā Eyyūb'da sīne-i ḳabrde defn olınup revānına duʿālar aldılar.

Mevlānā Muḥammed bin ʿÖmer [Sirācü'd-dīn]

Ve biri daḫı ʿālim-i dīn-i peyġamber ve kāmil ü mükemmil-i her ebter, Mevlānā Sirācü'd-dīn Muḥammed bin ʿÖmer ḥażretleridür kim nevāḥī-i Ḥaleb'dendürürler. Vaḳtā kim Timur çün zenbūr eṭrāf-ı Ḥaleb'i ġā[r]et eylediler ise mevlānāyı Māverā'ü'n-nehr'e bilece alup gitdiler. 'Ulemāsından envāʿ-ı ʿulūmı tekmīl ü ḳırā'at eyledükden ṣoñra diyār-ı Rūm'a ʿıyādet eylediler. Sulṭān Murād Ḫān zamānında sulṭān ikrām-ı ʿaẓīm eyledükden ṣoñra maḫdūm-zādesi Meḥemmed Ḫān ḥażretlerine muʿallim eylediler tā kim ḳalbi ḫānesini sirāc-ı ʿilm ile pür-nūr ve şāh-ı cihān bu ḥāletden maʿmūr u mesrūr olalar. Baʿdehu Edrine'de bir medrese iḥsān eylediler. El-ān Serrāciyye Medresesi dirler. Dilīm [kezâ ?] şuġl ve ʿaẓīm müṭālaʿalar üzerine olup ʿulūm-ı nāfiʿa müşkilātını tafṣīl ve mühimmātını taḥṣīl idüp beyne'l-ʿulemā bī-ḳāl ü ḳīl meşhūr oldılar. Ve daḫı kitābetde sürʿat ve semt-i ʿilm ü ʿamele dā'imā ʿazīmet üzerine oldılar. Ve *Kāfiye* mutevassiṭine ḥāşiye-i ġarībe ve Seyyid'üñ *Şerḥ-i Ṭavālī*'ine daḫı ḥāşiye-i nefīse yazup sikkeyi mermerde

ḳazdılar. Āḫir salṭanat-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫān evā'ilinde medresesinde müderris iken tīr-i ḳażā sehm-i ḳaderden atılup ol 'ālī-şānı nişāne idüp geçürdi. Rūḥına hezārān raḥmet vāṣıl u mütevāṣıl ola.

Mevlānā Dervīş Meḥemmed

Ve biri daḫı efḍal-i 'ulemā ve ekmel-i fużalā'ü'l-evvāh Mevlānā Muḥyi'd-dīn Dervīş Meḥemmed bin **[102b]** Ḫıżr Şāh ḥażretleridür kim kāmil-vücūd ve merd-i pür-cūd idiler. Ḫattā ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim: "Mevlānā Burusa'da Medrese-i Sulṭāniyye'de müderris iken pederüm anlardan taḥṣīl eylemişlerdür. Evṣāf-ı şerīfleri beyāna ḳābil degüldür."

Beyt

Ḳaṭre deryāyı nice ide beyān
İde mi ẕerre 'ālemi tābān

Neṯr: Eyle ṣāḥib-i vera' kimesne idiler kim keremlerinden mübārek 'imāmeleri şemle ve cübbeleri 'abā idi. Bunca faẕl ile Mıṣr-ı meskenetden ol giyer idi 'abā. Ṣāḥib-i kitābuñ pederleri merḥūm şāh-ı mevlānā-yı ẕī-şānuñ menāḳıbı beyānında buyurmışlar: "Vaḳtā kim Sulṭān Meḥemmed Ḫān çün mest-pīl-i Ḥasan-ı Ṭavīl ile ceng-cūyān-ı 'asker-i bī-kerān ile muḥārebeye müteveccih oldılar ise evvel maḥrūsa-i Burusa'ya kim Āl-i 'Oṯmān'uñ evvel-i taḫtgāhlarıdur, müteveccih olduḳlarında ahālī-i şehr şāh-ı cihān-penāha istiḳbāl eylediler. Mevlānā daḫı bir ḫımār üzerinde bir gūşede nāzükāne istiḳbāle çıḳdılar. Vaḳtā kim şāh-ı müslimīn zümre-i 'ulemā-yı mütebaḥḥirīne naẓar itdiler ise mevlānāyı görüp Maḥmūd Paşa'ya "Dervīş Meḥemmed bunlar degil midür?" diyü istifsār buyurduḳlarında vezīr daḫı "Belī pādişāḥum." didüklerinde "Mevlānāya var benden selām eyle, bizi du'ādan ferāmūş itmesünler, manẓūr olavuz." didiler. Vezīr daḫı gelüp emānet-i şāhı mevlānāya edā, mevlānā daḫı iḫlāṣ birle pādişāha du'āya el getürüp **[103a]** bu münācāta meşġūl oldılar."

Beyt

Eyā ma'būd-ı bī-hemtā vü dānā
Ki sensin 'ālimü'l-esrār her bār

Şeh-i kişver-güşāya eyle nuṣret
Bi-ḥaḳḳ-ı ʿarş u ferş ü cennet ü nār

Ḳuluńdur Ḫān Meḥemmed dergehüńde
Anı maḳbūl u manṣūr eyle tekrār

Neṯr: Ve daḫı ṣāḥib-i kitābuń pederleri buyurmışlar ki: "Merḥūm müstecābü'd-daʿve kimesne idiler. Ve daḫı mübārek başlarını yılda bir kerre rūz-ı ʿĀşūrā'da tirāş idüp ḥattā merżā ṭā'ifesi mübārek başı ṣaçını devādan ötüri yire düşürmezler idi. Hem bi-iẕni'llāhi teʿālā her derde devā olur idi. Ve daḫı ʿilm-i firāsetde māhir ve kerāmeti gün gibi zāhir ü ẓāhir idi. Ḥattā medreseleri tullābından birinüń ḥücresi açılup kitābları żāyiʿ oldı. Mevlānā-yı merḥūm ṭullābı bi-ecmāʿihim cemʿ idüp birinden kitābı ṭaleb eylediler. Cemīʿsi anuń diyānetine şehādet eylediler. Āḫir ḥücresini yoḳlatdılar, götüri esbāb anda ẓāhir olup kerāmet-i mevlānāya ḥayrān ve ol kişi daḫı fiʿle peşīmān olup dest-i mevlānādan tevbe alup bir ṣāliḥ ü fāliḥ kimesne oldı. Ve daḫı buyurmışlar: "Merḥūm ṣaḳīlü'l-lisān idiler ve mescūd-ı Ḳur'ān ḳırā'atinde kemāli ile olduḳlarından ötüri kimseye ol muḳtedā idemezler idi. Āḫir-i kār ḳażā-yı ḳudret cārī olup bir ṣaḳf-ı ʿaẓīmden bī-tevaḳḳuf zīr-i ḫāke düşüp fi'l-ḥāl ḥūrā başına üşüp zemīnden ḳaldurup ṭaraf-ı cināna iletdiler.

Beyt [103b]

Revānına ire raḥmet Ḫudā'dan
Daḫı ḳurtara ẓulmānī belādan

Mevlānā Ayās

Neṯr: Ve biri daḫı ḳıdvetü'l-fużalā' ve'l-ʿulemā-yı beyne'n-nās Mevlānā Ayās ḥażretleridür kim ʿulūmı Mevlānā Ayāṣulūġī'den taḥṣīl itmekde Mevlānā Ḫˇāce-zāde ile şerīk idiler. Baʿdehu Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'nde Mevlānā Ḫıżr Beg'den āb-ı ḥayāt-ı ʿilmi nūş idüp aḥvāl-i ẓulmānīden ḫāmūş oldılar. Āḫir muʿallim-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān olup heybetinden şeh-zāde gāh medhūş gāh çün mūş ḳaçacaḳ delik bulamazlar idi. Bu ḥāletde iken ol hemān ṭalʿat u semā-menzilete cenāb-ı ʿizzetden ceẕbe vü ḥālet irişüp ḫulefā-yı 'Abdü'l-laṭīf-i Maḳdisī'den sirāc-ı ḳulūb-ı erbāb-ı yaḳīn Şeyḫ

Tācü'd-dīn ḫıdmetlerine irişüp anlar birle emişüp ve ḳarışup ṭarīḳat-ı ṣūfiyyeyi tekmīl ve ḥaḳā'iḳ-ı ledünnīye taḥmīl idüp mücāz-ı irşād ve mücāviz-i sebīl-i reşād oldılar.

Beyt

Başup mollā 'aceb 'ilm-i ledünne
Ḳadem-i ṣıdḳ ile olup ḫaṣ Ayās

Şu deñlü itdi tekmīl ol ṭarīḳı
K'anuñ bendesi oldı cümle ecnās

Süleymān'ı olup ehl-i ṭarīḳuñ
Zebūnı oldı cinn ü ins ü ḫannās

Neşr: Ba'd-ez-ān ol ma'den-i 'irfān vāṣıl-ı raḥmet-i Raḥmān olınca maḥrūsa-i Burusa'da nāsdan 'uzlet ve cenāb-ı Ḥaḳḳ'a sülūk u 'azīmet üzerine oldılar. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh*. Ve daḫı ol kerem-kānı taṣḥīḥ-i kütübe maḳdem ü fevā'id, taḫşiyesine mücid ve ṣūfī vü müteheccid kimesne idiler.

Maṭlab

Ve daḫı **[104a]** ṣāḥib-i kitāb naḳl eylemişler kim: "Erbāb-ı ḥālden birisi bana ḫaber virdi kim şeyḫüm ile sefer-i ḥacca müteveccih olduḳda şeyḫüm didi kim ḳuṭb cem'-i 'irfānda imāmuñ ṣağında ṭuran kimesnedür. Bu faḳīr daḫı ṭaleb itdükde gördüm. Mevlānā Ayās imāmuñ ṣağ cānibinde vāḳıf, şeyḫe bu vaḳ'ayı ḫaber virdüm. Şeyḫ daḫı faḳīri taṣdīḳ eyledi. Ḥāl bu kim mevlānā Burusa'da medresesinde sākinler, ṣoñra sefer-i ḥacdan döndükden ba'd-ez-müddet Burusa'ya gelüp ahālīsi bi-esrihim bizi istiḳbāl itdükde yārān bize ḳuṭbdan istifsār itdiler. Biz daḫı Mevlānā Ayās ḫıdmetleri ile ḫaber olan aḥvāli beyān eyledük. Hemān ol şeb bu kemīneye bir ta'ab 'ārıż oldı kim maḥall-i helāke irişdürdi. Āḫir bi-'avni'llāhi te'ālā şifā bulup irtesi şeyḫ ile mevlānāyı ziyārete vardum. Vaḳtā kim şeyḫ mevlānāya mülāḳāt oldılar ise naẓar idüp ve kim idügümden ṭaleb ḫaber eylediler. Şeyḫ ḥażretleri "Ferzendimüzdür." didiler. Merḥūm buyurdılar kim "Bu kişi bizüm sırrımuzı ifşā eylediler. Biz daḫı helākine teveccüh idince meger kim evlād-ı Resūl'den imişler. Hemān rūḥ-ı seyyid-i kā'ināt şefā'at idüp ḫalāṣ eylediler.

Beyt

Eger vāḳıf olsañ velī sırrına
Ṣaḳın keşf-i rāz itme ṣaḳla tamām

Ve illā ki keşf idesün sırrı sen
Seni ḳatl ider tīġ-ı sır iy hümām

Neşr: Āḫir ol dili sāde maḥrūsa-i Burusa'da temkīn idüp bir müddetden ṣoñra cenāb-ı Ḥaḳḳ'a ṣādıḳāne gitdiler.

Mıṣrā'

İre rūḥına raḥmetu'llāh

Mevlānā Ḫˇāce Ḫayrü'd-dīn

Neşr: [104b] Biri daḫı ol ṣāḥib-i vaḳār u temkīn ve 'ālim ü fāżıl ve edīb ü lebīb Mevlānā Ḫˇāce Ḫayrü'd-dīn ḥażretleridür kim Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḥażretlerinüñ mu'allimidürürler. Evvelā 'aṣrı 'ulemāsına ḫıdmet ve iḳbāl idüp taḥṣīl-i 'ulūm eylediler. Ṣāniyen Mevlānā Ḫıżr Beg Celāl'üñ ḫāk-i rāhına yüzlerini pā-māl idüp kūh-ı 'ilmüñ zirve-i a'lāsına vāṣıl olup āḫir mu'allim-i sulṭān-ı selāṭīn-i dünyā oldılar. Şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'de bir medrese-i ġarrā ve bir cāmi'-i bī-hemtā binā eyleyüp sikkeyi mermerde ḳazdılar. Nāzük-ṭab' ve muṣāḥabeti şīrīn kimesne idiler. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim: "Peder, merḥūmdan taḥṣīl eylemişlerdür. Ḫattā eczā-yı *Mevāḳıf*dan ba'żı cüzler mevlānānuñ ḫaṭṭ-ı şerīfleri ile be-ġāyet muṣaḥḥaḥ idi. Bize virüp müṭāla'a eyledük." didiler. Āḫir ol dīn ü dünyānuñ ḫayrlusı Sulṭān Meḥemmed salṭanatınuñ evāḫirinde rıḥlet ve ġarḳ-āb-ı raḥmet oldılar.

Mıṣrā'

Naẓar-ı raḥmet ide aña Ḫudā

Mevlānā İbn Efḍal [Ḥamīdü'd-dīn]

Ve biri daḫı muḳtedā-yı aṣḥāb-ı yaḳīn ve pīşvā-yı erbāb-ı temkīn ü tedvīn, 'ālim ü fāżıl Mevlānā Ḥamīdü'd-dīn İbn Efḍalü'd-dīn ḥażretleridür kim Ḫüseynī'dürürler:

Beyt

Ḥüseynî'dür Ḥüseynî'dür Ḥüseynī
Kerīm ü fāżıl [u] hem rāh-bīni

Neṣr: 'Ālim ü fāżıl ve zāhid ü muttaḳī kimesne idiler. Evvelā pederlerinüñ bāġ-ı 'ilminden behrever, ṣoñra 'aṣrı 'ulemāsından 'ilmüñ ḥaḳā'iḳından ḫaber alup ba'd-ez-ān Mevlānā Yegān'dan taḥṣīl idüp 'aḳrānı arasında **[105a]** mu'teber oldılar. Ṣoñra ol derūnı sāde maḥmiye-i Burusa'da Sulṭān Murād bin Orḫan Medresesi'nde müderris olup ṭāliblere mürşid ve kendüler daḫı müsterşid oldılar.

Beyt

Olup tedrīse vālī İbn Efḍal
Ḳatında niçe ṭālib oldı ekmel

Hevā ile anuñ kim ḳalbi memlū
Olur taḥṣīli anuñ maḥż-ı mühmel

Neṣr: Ḫilāfet-i Ḫān Meḥemmed evā'ilinde ma'zūl olup Ḳosṭanṭıniyye'ye geldiler. Şāhuñ 'ādetleri idi kim bir iki nöker ile ol nīk-aḫter rindāne şehri ṭavāf iderler idi. Bu üslūb üzre şehri girü ṭavāf iderler iken nā-gāh çeşm-i şāh mevlānāya rāst gelüp mevlānā daḫı esbden nüzūl idüp selāma ṭurdılar. Şāh-ı cihān-penāh selāmını alup ḥālinden istifsār idüp mevlānā daḫı 'azli ḫaberini i'lām idüp şāh daḫı "Yarın dīvāna gel." diyü buyurdılar. İrtesi mevlānā daḫı dīvāna varup şāh-ı 'ālem-ārā vüzerāya ḳudūm-i mevlānādan istifsār idüp merḥūm pederleri Sulṭān Murād Medresesi'ni iḥsān u niṣār itdiler ve mevlānā ḫāne-i sulṭānīye girüp el öpdiler. Şāh daḫı ri'āyetde diḳḳat ve şuġl-i 'ilm birle vaṣiyyetler eylediler. Şāhlar naẓarı kīmyādur. Mevlānā çün cevāhir-i bī-bahā şuġlinde beyne'l-aḳrān müntehā olup ma'ārif yollarını buldılar. Ḫattā merḥūmdan naḳldür kim buyurmışlar: "Şāh-ı cihānuñ ol istimāletleri bir mertebede 'ilme beni 'aṭşān eyledi kim kemāl-i **[105b]** şuġlde tek [ü] pū ve cüst [ü] cūdan bedendeki mūlar dökülüp a'dā 'ilāca ḳā'il olmaz emrāż isnād itdiler. Ḫattā ol şuġlde Mevlānā Ekmelü'd-dīn'üñ *Hidāye*'ye yazduḳları i'tirāżlarını def' idüp ecvibe yazup sikkeyi mermerde ḳazdum." didiler. Ba'd-ez-ān Sulṭān Meḥemmed Ḫān

mevlānāya Ṣemāniyye Medreseleri'nden birini iḥsān idüp ol diyār-ı Rūm'a ġazāya teveccüh eylediler. Ḥikmet-i İlāhī şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'de vebā-yı ʿaẓīm vāḳiʿ olup mevlānā evlādı ile eṭrāf ḳurāsından bir ḳaryede ḳarār idüp eyyām-ı taḥṣīlde medreseye mülāzemet eyleyüp fünūn-ı maḳbūleden dört dirsek arasını kesmeyüp şuġlde dā'im ve ḫıdmet-i duʿā-yı devām-ı devlet-i şāhīde ḳā'im oldılar. Vaḳtā kim şāh-ı saʿādet-penāh ġazādan ʿavdet eyleyüp ḳadem-i ḫayr-maḳdemleri ile şehr müşerref olup aʿyān-ı erkān ve eşrāf-ı aṣḥāb-ı ʿulūm u ʿirfān istiḳbāl eyleyüp mevlānānuñ ḫod kemāl-i iştiġālleri semʿ-i şāha irişmiş idi. Mevlānāyı kemāli ile nevāḫt idüp ḫattā mevālīden her birine bir esīr, mevlānāya iki esīr iḥsān eyleyüp eglenmeyüp ḳāḍī-i şehr eylediler. Tā eyyām-ı salṭanat-ı Sulṭān Bāyezīd olınca vaḳtā kim Bāyezīd Ḫān pederi manṣıbına sulṭān oldılar ise fetvā ḫıdmetini mevlānāya iḥsān eylediler:

Beyt

Olup müftī cihāna İbn Efḍal
Ḳamu müşkilleri eyledi āsān

Ġarazsız her sözi taḥḳīḳ iderdi
Cevānibde iderdi luṭf u iḥsān **[106a]**

Ḫıdmet-i fetvāda iken hicretüñ ṭoḳuz yüz sekizinde cenāb-ı Mevlā'ya revāne oldılar. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyh ve ʿalā-etbāʿihi.* Ḥāṣılı merḥūm merd-i şākir ve aḥkām-ı şerʿiyye icrāsında ṭaraf-ı ḫaṣmdan olan zebān-dirāzlige ṣābir ve daḫı ʿulūmuñ götürisi ẕihninde merkūz ve her sözi mermūr u pür-sūz idiler. Ve daḫı ol ādem-i cānī *Şerḥ-i Ṭavāliʿ-i Iṣfahānī*'ye ḥāşiye ve daḫı Seyyid'üñ *Muḫtaṣar Ḥāşiyesi*'ne de ḥavāş yazmışlardur kim maḳbūlü'l-enām ve müfīd-i ẕevi'l-aḥlāmdur.

Mevlānā Sinānü'd-dīn bin Ḫıżr Beg [Sinān Paşa]

Ve biri daḫı ser-çeşme-i aṣḥāb-ı dīn ve ser-zümre-i ehl-i yaḳīn, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Sinānü'd-dīn Yūsuf bin Mevlānā Ḫıżr Beg İbn Celālü'd-dīn ḥażretleridür kim ʿaḳliyyātuñ ṣāḥibi ve naḳliyyātuñ rāġıbı, defʿ'in-i ʿulūma mālik ve ḥaḳā'iḳ-ı fühūma sālik idiler.

Beyt

Şu deñlü var idi fehminde ḳuvvet
Ki her bir fende yazdı dürlü ḥikmet

Neşr: Ol merd-i laṭīf kemāl-i ẕekāda ṭabʿ-ı şerīfe ġālib ḫuṣūṣā şükūk-i mesā'ile be-ġāyet mā'il ü ṭālib idiler. Ḥattā pederleri ile bir gün ṭaʿām ifṭār iderler iken buyurdılar: "İy ferzend-i peder! Şükūka ol mertebede meylüñ vardur ki bu ṭaşdan ḳaşʿaya nüḥāsdur dimek ḳatuñda cā'izdür. Mevlānā daḫı "Belī! Ẕihinde aġlāṭ-ı keşīre muḳarrerdür." didiler. Pederleri pür-ġażab olup ḳaşʿayı ferzendüñ başına çaldılar ve daḫı pederleri vefāt itdüklerinde yigirmi yaşında idiler. Sulṭān Meḥemmed merḥūm Edrine medreselerinden birini iḥsān eylediler. Baʿdehu Dārü'l-ḥadīṣ'e müderris **[106b]** oldılar. Ṣoñra şāha muṣāḥib olup şāhla imtizāc bir mertebede oldı kim bir ān şāh-ı cihāndan müfāraḳat itmeyüp dā'imā ṣoḥbet üzerine oldılar. Vaḳtā kim Mevlānā ʿAlī Ḳuşcı Rūm'a geldiler ise şāh-ı cihān-penāh ʿulūm-ı riyāżiyye taʿlīmine mevlānāyı taḥrīż itdiler. Mevlānā daḫı tilmīẕi yaʿnī ʿirfān bāġınuñ nebīẕi Mevlānā Luṭfī'yi ʿAlī Ḳuşcı ḫiẕmetlerine ol ʿilmi taʿlīm içün irsāl eylediler. Mevlānā daḫı üstāda irişüp taḥṣīl-i ʿilm-i riyāżiyyeye mübāşeret ve ḳānūnı ile muṣāḥabet idüp ve ḳalḳup gidüp gelüp olan muṣāḥabeti üstādına ḫaber virüp bu minvāl üzere mevlānā şāgirdi aġzından fenni taḥṣīl eylediler.

Beyt

Riyāżiyyātı ol taḥṣīl itdi
Ḳavānī[ni] ile tekmīl itdi

Beyt

Kişi ṭālib olıcaḳ ʿilme iy yār
Ḳomaz ḳalbinde ol nāmūs ile ʿār

Gel imdi sen de unutmaġı terk it
Reh-i ʿirfāna ṭurma ṭoġrı var git

Neşr: Ol dili kibr ü ḥasedden sāde iẕn-i şāh ile *Çaġmīnī*'yi, *Ḳāḍī-zāde*'yi şerḥ eylediler. Āḫir-i kār Ḫudāvendigār mevlānāyı vezīr-i kām-kār idinüp ṣāḥibü'l-luṭf ve'l-iḥsān ve muḳarreb-i ḥażret-i sulṭān oldılar. Bir gün sulṭān-ı

rūzgār kütüb-ḫānesine ḫazīnedār naṣb itmege vezīrden bir merd-i debīr ṭaleb eylediler. Vezīr daḫı bu emrde vālī olmaġa lāyıḳdur, diyü Mevlānā Luṭfī ḥażretlerini medḥ idüp **[107a]** şāh ol ḫıdmeti mevlānāya sipāriş buyurdılar. Bu vāsıṭa ile mevlānā daḫı kütüb-i 'acā'ibe fünūn-ı ġarā'ibe vāḳıf ve envā'-ı nefā'is cem' ve kendüler müṭāla'ada şem' olup yanup yaḳıldılar. Āḫir-i kār nekbet-i rūzgār irişüp sulṭān-ı cihān-penāh ile mā-beynlerinde bir emr-i mu'aẓẓam vāḳi' olup ol merd-i pür-'adāleti ṣadr-ı vezāretden ma'zūl ve ḥabs eylediler. Hemān bu ḥāle 'ulemā-yı 'aṣr vāḳıf olup bī-teklīf kitābların götürüp dīvān-ı 'ālīye gelüp çoḳ güft ü şünūd vāḳi' oldı:

Beyt

'Ulemā ehl-i ḥaḳ olıcaḳ i yār
Ḥaḳ söze cür'et eyler anlar hep

Neşr: Āḫirü'l-emr sulṭān-ı şarḳ u ġarb gördi kim fitne vü āşūb u ḥarb lāzım gelür merḥūmı 'ulemāya teslīm eylediler. Hemān ol gün Seferiḥişār ḳażāsını virüp şehrden iḫrāc eylediler. Vaḳtā kim mevlānā İzniḳ'e vardılar ise şāh ṭarafından bir ṭabīb gelüp "'Aḳluñuza ḫalel irişmiş, şāh bizi size mu'ālece içün gönderdiler." diyüp şerbete mübāşeret eyledi. Mevlānāya envā'-ı eşribeler içürüp günde elli 'aṣā urup envā'-ı ceza'lar eylerdi. Āḫir bu ẓulme İbn Ḥüsāmü'd-dīn vāḳıf olup kitāb götürüp şāha gelüp "Elbette bu ẓulmi def' eyle yoḫsa bi-esrihim 'ulemā ile memleketüñden ḫurūc iderüz." didiler. Şāh-ı cihān berāt-ı emn [ü] emān yazup mevlānāyı 'ālim i'lām buyurdılar. Mevlānā daḫı Seferiḥişār'a varup **[107b]** envā'-ı meşaḳḳatlar vü zaḥmetler gördiler. [1]«الصبر مفتاح الفرج»dür. Meḥemmed Ḫān dār-ı fenādan rıḥlet idüp maḫdūmı Bāyezīd Ḫān sulṭānü'l-İslām olup mevlānāya Edrine'de Dārü'l-ḥadīṯ Medresesi'ni iḥsān eylediler. Günde yüz aḳça 'ulūfe ile merḥūm ol medresede Seyyid'üñ *Şerḥ-i Mevāḳıf*'ı cevāhirini ehl-i 'aḳl birle delüp sūzen-i zebān birle söz riştesine dizdiler. Ḫattā ol mertebede belāġat iẓhār eylediler kim bir saṭrda bir niçe su'āller cem' eylediler:

1 Bu rivâyeti Deylemî, «الصبر مفتاح الفرج، والزهد غناء الأبد » şeklinde herhangi bir isnâd zikretmeden el-Huseyn b. Alî'den merfû olarak rivâyet etmiştir. Deylemî, Ebû Şuca' Şîreveyh b. Şehrdâr, *el-Firdevs bi-Me'sûri'l-Hitâb*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1986, C. 2, s. 415.

Beyt

Ẕihī ḳudret ẕihī ʿilm ü maʿārif
Ki söz silkinde cemʿ itdi o kāmil

Dilerseñ rütbet-i ʿilme irişmek
Ola gör ḥaml-i ʿilmi sende ḥāmil

Neşr: Ṭullāb-ı ʿilm bi-esrihim teʾlīf-i meẕkūra ṣarf-ı himmet ve kemāl-i diḳḳatler eyleyüp bir ḥarfinde egrilik bulmayup sözüñ ṭoġrısı budur, didiler. Ve hem ol kāmilüñ bir Türkī münācāt-nāmeleri vardur. Zebān-ı Türkīʾde kim belāġat-āmīz ve feṣāḥat-engīzdür ve daḫı ol merd-i ġarrānuñ zebān-ı Türkīʾde bir *Menāḳıb-ı Evliyā* nām kitābları vardur kim erbāb-ı ḥālāta yār ve fużalā mā-beyninde her sözi bünyān-ı merṣūṣveş muḥkem ü üstüvārdur. Ve daḫı be-ġāyet muḥibb-i aṣḥāb-ı keşf ü kerāmet idiler. Ḥattā ṣiḳa-ı aḫbārdan iʿlām u iḫbār olınmışdur kim Mevlānā Gürānī şeyḫ-i erbāb-ı ṣafā İbn Vefā ḥażretlerinüñ Ḥanefiyyüʾl-meẕheb iken ṣalavātda cehr ile besmele tilāvet itdüginden ötüri götüri ʿulemāyı cemʿ idüp şeyḫi teftīşe **[108a]** cürʾet eylemişler idi. Sulṭān-ı erbāb-ı hüdā yaʿnī Mevlānā Sinān Paşa *ḳuddise sırruhu* bu cemʿe şemʿ olduḳlarında buyurmışlar kim:

Beyt

Eyā cemʿ-i hüdā aṣḥāb-ı ʿirfān
Niye cemʿ olduñuz virüñ ḫaberler

Bu vaż'a cürʾet ü iḳdāma ʿillet
Ne idügin diñüz olmayam ebter

Neşr: Hemān Mevlānā Gürānī *ʿaleyhiʾr-raḥme* merḥūmı ḥāle vāḳıf itdüklerinde ʿaleʾl-fevr buyurmışlar kim "Eger ol baḥr-i ʿirfān ben müctehid-i devrānum, dirse sizler ne dirsüñüz?" Mevlānā buyurdılar kim: "Müctehid añа dirler kim cemīʿ-i ʿulūma ḥaḳḳāʾiḳı ve deḳāʾiḳı ile vāḳıf ola. Şeyḫ bu dāʾireye ḳādir midür? Mevlānā "Belī! Maʿa-ziyādetin ḳudretleri vardur." didüklerinde hemān gürūh-ı ʿulemā meşveret-i aḳvāl ve zübde-i fużalā meskūtüʾl-maḳāl olup ṭaġıldılar. Āḫir hicretüñ sekiz yüz ṭoḳsan biri senesinde şehr-i Edrineʾden cenāb-ı Ḥaḳḳʾa rıḥlet itdiler. Rıḥletleri gün saʿādet-ḫānelerinde bir dāne ḥaṭab bulınmadı kemāl-i seḫālarından. *Raḥimehuʾllāhu teʿālā ʿaleyhi ve ʿaleynā.*

Mevlānā Ya'ḳūb Paşa

Ve biri daḫı merd-i meydān-ı yaḳīn ve bir ṣaḥrā-yı temḳīn, 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Ya'ḳūb Paşa ibnü'l-mevlā Ḫıżr Beg ibn Celālü'd-dīn ḥażretleridür kim 'ālim ü 'āmil ü ṣāliḥ ü mütedeyyin, mālik-i aḫlāḳ-ı ḥasene ve sālik-i eṭvār-ı aḥsene idiler. Evvelā Burusa Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris, ṣāniyen Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Ba'd-ez-ān ḳāḍī-i maḥrūsa-i Burusa ve ḥākim-i 'adl 'ale'ṣ-ṣabāḥ ve'l-mesā olup **[108b]** maḳbūl-i 'ulemā ve maḥbūb-ı fużalā oldılar. Ve daḫı mü'ellif idiler. Ḫuṣūṣā Ṣadrü'ş-şerī'a'ya *Viḳāye*'nüñ mühimmātını taḥrīr ve müşkilātını tefsīr ü taḳrīr ve Seyyid'üñ *Şerḥ-i Mevāḳıf* nām kitābını bā-tamām taḥşiye idüp mühimmātını tebyīn ve mu'ḍilātını tavżīḥ ü ta'yīn eylediler. Ḫattā merḥūm Ḥasan Çelebi'nüñ ekṣer-i kelimātınuñ me'ḫaẕı andandur. Āḫir ol merd-i fāḫir taḥt-ı ḳażādan sīne ṣadrına hicretüñ sekiz yüz ṭoḳsan biri senesinde nüzūl itdiler.

Beyt

Ḳanı Ya'ḳūb ehl-i 'irfānuñ
N'eyledüñ 'āḳıbet aña n'itdüñ

Gerçi dirler ki Yūsuf'ı yidi gürg
Sen anı yirlere çalup gitdüñ

Mevlānā Aḥmed Paşa

Neṣr: Ve biri daḫı birāder-i Ya'ḳūb ibn Ḫıżr bin Celāl'dür kim nām-ı şerīfleri "Aḥmed Paşa" dimek ile meşhūrdur. Fāżıl u 'alīm ve kāmil ü selīm, mütevāżi' ü ḫāşi', muḥibbü'l-etḳıyā vü ṣıddīḳu'l-fuḳarā idiler. Vaḳtā kim Sulṭān Meḥemmed Ḫān Dārü's-selām'da Ṣemāniyye Medreseleri'ni binā eyler ise birini merḥūma günde ḳırḳ aḳça vaẓīfe ile i'ṭā itdiler. Ol zamānda sinn-i şerīfleri 'ışrīnde idi. Vaḳtā kim birāderlerini vezāretden sulṭān 'azl buyurdılar ise merḥūmı daḫı 'azl idüp ḳażā-yı Üsküb ile medresesini ma'an iḥsān itdiler. Vaḳtā kim Sulṭān Bāyezīd Ḫān taḫta cülūs ve mülke pādişāh-ı cihān oldılar ise mevlānā incinmesün diyü maḥrūsa-i Edrine çiftesinüñ birini aña iḥsān buyurdılar. Ba'dehu Ṣemāniyye'nüñ birini in'ām itdiler, ṣoñra maḥrūsa-i Burusa'da günde **[109a]** yüz aḳça 'ulūfe ile fetvā ve bir ḳarye-i

ġarrā daḫı żamīme iḥsān buyurdılar. Āḫir merḥūm ḫıdmet-i fetvāda vera‘ u taḳvā üzerine rūzgārını geçürüp sinn-i şerīfleri ṭoḳsandan tecāvüz idüp ‘āḳıbet bād-ı fenāya sīne seyr idüp çāre idemedi. Zīrā bir ṣarṣardur kim cihān sarāylarını vīrān ve şāhlar ḳal‘alarını alan u tālān eylemişdür. Āḫir sīne ḳabrini der-āġūş idüp gitdi.

Beyt

Çün fenādan beḳāya göçdi o cān
Dilerüm rūḥ-ı Aḥmed'e ṣalavāt

Mevlānā Ṣalāḥü'd-dīn

Neşr: Ve biri daḫı ḳıdve-i aṣḥāb-ı yaḳīn ve zübde-i erbāb-ı temkīn, ‘ālim ü ‘āmil ve fāżıl u kāmil Mevlānā Ṣalāḥü'd-dīn ḥażretleridür kim medārisden ba‘żda müderris iken şāh-ı cihān-penāh sülālesi Bāyezīd Ḫān'a mu‘allim naṣb eylediler. Ḥattā şāh-zāde *Şerḥ-i ‘Aḳā'id*'i merḥūmdan ḳırā'at itmişlerdür. Ol ecilden bir nefīs ḥāşiye yazmışlardur kim el-ān *"Ṣalāḥü'd-dīn Ḥāşiyesi"* dimek ile meşhūr ve ḳulūb-ı ṭullāb anuñ ile mesrūrdur. Ve daḫı ol dili sādeden mevlānā-zādenüñ ḥikemden *Şerḥ-i Hidāyesi*'ni ḳırā'at eylediler. Aña daḫı bir nefīs ḥāşiye yazup sikke-i ḥikmeti mermer üzerinde ḳazmışlardur. Ḥāṣılı nefesi mübārek ve nefsi gökcek, reh-i taḳvāda muḥkem ü bek idiler. Ṣoñra maḥrūsa-i Burusa'da Sulṭāniyye müderrisi iken bu ders-ḫāne-i fenādan ol seyrāngāh-ı beḳāya göçdiler. **[109b]**

Beyt

Ṣalāḥü'd-dīn idüp dīnini ıṣlāḥ
Beḳāya çekdi raḫtın iy birāder

Ne deñlü çoḳ yaşarsa merd-i hüşyār
Olısar cismi bil ḫāke berāber

Mevlānā ‘Abdü'l-ḳādir

Neşr: Ve biri daḫı ol ahālī mā-beyninüñ fāḫiri ve aḳrānı alayınuñ nādiri, ‘ālim ü fāżıl ve kāmil ü ‘āmil Mevlānā ‘Abdü'l-ḳādir ḥażretleridür kim aṣlı vilāyet-i Ḥamīd'den Isparta nām ḳaṣabadandur. ‘Ulemā-yı ‘aṣrdan tekmīl-i ma‘ārif idüp ba‘dehu Mevlānā ‘Aliyy-i Ṭūsī ḫıdmetlerinden envā‘-ı ‘ulūmı

taḥṣīl idüp saʿādet rāhına gidüp ʿārif-i zamān ve ʿālim-i devrān oldılar. Ḫattā ḥużūr-ı mevlānāda Ḫayālī ile taḥṣīlde şerīk idiler. Baʿdehu baʿż-ı menāṣıba müvellā olduḳlarından ṣoñra muʿallim-i şāh-ı cihān Meḥemmed Ḫān ve muḳarreb-i sulṭān oldılar. Bu ḳurbiyete Maḥmūd Paşa ḥased idüp reh-i telbīse gitdiler. Āḫir fitne āteşini ḥased dāmeni ile ölçerüp mevlānāyı şāhdan baʿīd itdi.

Maṭlab

Sebeb bu vāḳiʿ olmış kim ittifāḳā mevlānāyı bir gün şāh muṣāḥabete daʿvet eylediler. Mevlānānuñ ṭabʿında fütūr olduġından ötüri daʿvet-i şāha muvāfaḳat eylemediler. Hemān ol gün aḥbābdan birisi gelüp mevlānāya bir ravża-i aʿlāda bir ḥadīḳa-i ġarrā sāyesini terġīb idüp ḥattā merḥūmuñ āb-miṣāl göñli ol ḫayāle cārī olup tedārük gördiler kim yārān ile teferrüc iderek ol cāya varalar, tā kim ḳalblerine feraḫ ḥāṣıl **[110a]** ola, dirler kim bāʿiṣ-i tedbīr-i mesfūr vezīr-i meẕkūr ol idi kim *el-ʿuhdetü ʿale'r-rāvī*.[1] Vezīr-i bed-tedbīr hemān şāhı ḥāle ḫabīr idüp rāh-ı nifāḳa sālik ve gencīne-i ḥasede mālik, ḥaḳīḳatde rūḥını hālik oldı. Şāh daḫı ʿale'l-fevr aḥvālüñ ġavrına irişüp mevlānāyı maʿzūl ve naẓardan merdūd idüp "Ṣılasına gitsün." diyü emr eyleyüp mevlānā daḫı ṣıla cānibine müteveccih oldılar. Ol ʿalem-i ʿālem-i ʿilm ṣılasında biñ zehr-i ḳahr-ı dehr ile mesmūm olup āḫir rāh-ı āḫirete fi'l-ḥāl iḳbāl eylediler.

Beyt

Dehr-i denī de kimse mi vardur ki göçmeye
Cām-ı fenā şarābını elbette içmeye

Köhne ribāṭ-ı dünyeyi ṣanma ki iy göñül
Mīr ü faḳīr ü bay u gedā cümle geçmeye

Neṣr: Ve daḫı rivāyet olınmış kim merḥūm şāh-ı Rūm ile bā-heme baʿż-ı mülūk-i 'Acem'e sefere bilece gitmişlerdür. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim: "Ẓann-ı faḳīr sefer-i Ḥasan-ı Ṭavīl'dür." dimişlerdür. Merḥūmuñ cümle-i leṭā'ifinden biri oldur kim: Vaḳtā kim şāh-ı cihān yaʿnī Meḥemmed Ḫān-ı Ġāzī ol seferde taḫt-ı Yunan yaʿnī maḥrūsa-i Ḳonya'ya dāḫil oldılar

1 "Doğruluğunun sorumluluğu rivayet edene aittir."

ise ʿulemāsı bi-esrihim istiḳbāl eyleyüp şāh-ı cihāna naẓar idüp bunlaruñ ḫūb mizācları be-ġāyet naẓar-ı şāha merġūb olup mevlānāya ḫaber virdiler. Mevlānā daḫı bir Fārsī beytcügüz ile laṭīfe buyurmışlar ammā kemīne Türkī'ye terceme eyledüm:

Beyt

ʿArabī esbüñ egerçi ki mizācı ter olur
Rūz-ı ceng olsa velī ḫaşmına ḫoş yiter olur **[110b]**

Pehlevān olan eger püşt-i ḫara olsa süvār
Bir ḳarıncadan o şīr-i ner iken beter olur

Neşr: Mevlānānuñ bu laṭīfesi şāha ḫūb gelüp ḫilʿat buyurdılar. Ve daḫı merḥūm şāḥ-ı cihān meclisinde bir gün ẕāt-ı şerīflerini medḥ idüp buyurdılar kim: "Eger ʿAllāme Taftāzānī ve Seyyid Şerīf-i Cürcānī ḥayātda olsalar bana ġāşiyedār olmaları ile faḫr iderler idi." Ḥāṭır-ı şāhda bu merkūz idi kim ikisi ile mevlānāyı cemʿ ide. Bir müddetden ṣoñra Ḫˇāce-zāde ile cemʿ eylediler. Maʿreke-i Ḫˇāce-zāde şol gürbe ḫużūrında mūş medhūşligi miṣāl dehşet irişüp cehl-i vālā aʿlem deliklerinden kendüni pinhān idüp pādişāh rū-ḫandān olup ikisine de iʿzāz u ikrām u iḥsān eylediler. *Ravvaḥa'llāhu rūḥahüm*. *Āmīn yā Muʿīn.*

Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn İbn Fenārī

Ve biri daḫı ʿālim-i ʿulūm-ı Raḥmānī ve kāmil-i kemālāt-ı Rabbānī, ʿāmil ü fāżıl ʿAlā'ü'd-dīn ʿAlī bin Yūsuf bin el-mevlā Şemsü'd-dīn el-Fenārī ḥażretleridür kim ʿālim ü fāżıl ve müdeḳḳiḳ u muḥaḳḳiḳ, iştiġāle ḥarīṣ ve aḫbār ile celīs idiler. ʿĀlem-i cüvānīde bilād-ı ʿAcem'e ʿazīmet idüp Herāt'a gelüp ʿulemāsından nevʿan taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Semerḳand'a gelüp ammā ʿulūmı ahālīsinden taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra derse mücāz ve medārisinden birinde müderris ve üstād oldılar. Āḫir «حب الوطن من الإيمان»[1] sırrı ṭabʿ-ı şerīflerinde pertev urup ṭaraf-ı Rūm'a teveccüh tedārükini görüp rāha revāne oldılar. Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḥażretlerine **[111a]** Mevlānā Gürānī

1 Hadîs-i Şerîf, "Vatan sevgisi imandandır." Rivâyet halk dilinde şöhret bulan haberlere dair eserlerde yer almaktadır. Aclûnî bu sözün hadis olarak bir rivâyetine vakıf olamadığını ancak manasının doğru olduğunu belirtir. Aclûnî, *Keşfu'l-hafâ*, thk. Ahdulhumeyd b. Ahmed, el-Mektebetü'l-Asriyye, Beyrut 2000, C. 1, s. 398.

buyurdılar kim: "Ey şāh-ı enām! Umūr-ı salṭanat tamām olmaz tā evlād-ı Fenārī'den bir ādem-i cānī taḫt-ı ḥükūmetüñüzde olmayınca." Bu eṣnāda mevlānānuñ teveccühi iṣrini nesīm-i ṣabā mevlānāya irgürüp cānı dimāġını muʿaṭṭar eyledi. Hemān şāha bu ḫaber-i meṣerret-eṣeri bildürüp mevlānā götüri ʿulemā ve ahālī birle istiḳbāl eylediler. Ol şīr-i meydān şāhuñ gelüp cemāline irişüp görişüp virişüp alışup bilişdiler. Hemān Burusa'da Medrese-i Manastır'ı günde elli aḳça ʿulūfe ile mevlānāya virdiler. Bir müddetden ṣoñra altmış aḳça ile Sulṭān Murād Medresesi'ni virdiler. Ṣoñra şehr-i Burusa ḳażāsını virdiler. Baʿd-ez-ān ḳāḍī-ʿasker-i ehl-i īmān olup ʿasākir-i muẓaffer-fermān u emān ve rāh-ı ḫastelikde āsūde oldılar.

Beyt

Fenārī oġlı ḳāḍī-ʿasker-i İslām u dīn oldı
Ḍalālet gitdi ortadan ʿadāletler ḳarīn oldı

Neṣr: On yıl ḳāḍī-ʿasker-i İslām olup ẓıll-ı ḥimāyetinde ʿulemā vü ṣuleḥā āsūde-ḥāl u mesrūrü'l-bāl oldılar. Baʿdehu ṣadr-ı saʿādetden maʿzūl olup günde elli aḳça kendülerine ve büyük maḫdūmlarına elli ve küçüklerine ḳırḳ aḳça ʿulūfe İnegöl ḳażāsı żamīme ve kendülerine yılda on biñ aḳça sāliyāne taʿyīn buyurdılar. Bir müddet bu ḥāl üzerine rūzgār geçürdiler. Vaḳtā kim Sulṭān Meḥemmed Ḫān taḫt-ı salṭanatdan taḫt-ı zemīne nüzūl idüp yirine maḫdūm-zādeleri Ebu'l-fetḥ **[111b]** Bāyezīd Ḫān pādişāh velākin ḥaḳīḳatde reʿāyāya miyān-beste-i bende vü evvāh oldılar ise mevlānāyı Rūmili ḳāḍī-ʿaskeri ḳıldılar. Sekiz yıldan ṣoñra girü maʿzūl olup günde yetmiş aḳça ʿulūfe, on biñ aḳça sāliyāne taʿyīn buyurdılar. Mevlānā daḫı derse iştiġāl gösterüp maḥrūsa-i Burusa'da fevḳa'l-cebel bir maḥall-i gūşede bir cāygāh tertīb idüp üç ay ol mekānda yaylaḳ idüp girü şehrde ḳışlaḳ evlerine gelürler idi. ʿİlm-i şerīfe bir mertebede iştiġāl üzerine idiler kim ebedā döşege girmezler idi. Dāʾimā meşġūl ġalebe-i nevmde bir visādeye istinād iderler idi. Bu deñlü feżāʾile ve kemālāta ḳudret-i tāmmeleri var iken naḥvden *Kāfiye*'yi ve ʿilm-i ḥesābdan *Tecnīs* nām kitābları şerḥ eylediler. Ḫuṣūṣā kim ʿilm-i riyāżiyyātda bī-naẓīr ve ʿilm-i kelām-ı uṣūl ü maʿānīde ʿadīli zamānında gelmiş degül idi. ʿUlūm-ı ẓāhireyi tekmīlden ṣoñra şeyḫü'l-ʿārifīn ve

ẕaḫrü'l-vāṣılīn eş-Şeyḫ Ḥācī Ḫalīfe ḫıdmetlerinde ḫalvetler ve riyāżetler eyleyüp ḥaḳā'iḳ-ı tevḥīde mālik ve deḳā'iḳ-ı tefrīd ü tecrīde ḳādir ve ṭarīḳ-ı ḳalbe sālik oldılar.

Beyt

Geçüp İbn-i Fenārī mā-sivādan
İrişdi Ḥāci Ḫalfe ḫalvetine

Açup ebvāb-ı ḳalbi bir bir ol yār
Yetişdi süfre-i Ḥaḳ ni'metine

Neşr: Ve daḫı mü'ellif-i kitāb-ı *Şaḳā'iḳ*'uñ pederi rivāyet buyurmışlar kim: "Ba'de'l-'azl aḥbābdan ba'żılar ḥużūrında ḳıllet-i mālden şikāyet eylemişlerdür." Müstemi'ler **[112a]** daḫı buyurmışlar: "Siz ḫod menāṣıb-ı 'āliye ve merātib-i ġāliyeye vālī olduñuz. Sebeb ne idi kim cem'-i māl ü menāl itmediñüz?" didiler. Mevlānā daḫı buyurdılar kim: "Bir ser-ḫoş menāṣıb kimesne idüm. Ne cem'-i māl ve ne żabṭ-ı aḥvāl ider kimsem var idi." Aḥbāb buyurdılar kim: "Eger girü menāṣıb müyesser olur ise girü cem' ider misüz?" Mevlānā daḫı buyurdılar kim: "Bizüm sekrimüz ṭabi'ī ve cibillīdür. Hemān manṣıb 'avdet itse sekr daḫı 'avdet ider. Zīrā «الطبيعة لايترك»[1] emri muḳarrerdür." dimişler ve girü ṣāḥib-i kitāb māderleri birāderleri kim başları berāberleri idi. Anlardan naḳl eylemişler kim buyurmışlar: "Mevlānādan on yıl miḳdārı taḥṣīl-i 'ulūm ve tekmīl-i fühūm eyledüm. Ekşer dāmen-i ṣamta yapışmışlar idi. Ammā aḥvāl-i menāṣıb ve erbāb-ı devletler ile muṣāḥabetleri eyyāmını teẕekkür eylesek dāmen-i ṣamtı elden bıraġup ḥikāyāṭ-ı merġūbe ve leṭā'if-i maḥbūbe naḳl idüp ol da gül gibi güşāde olup şādmān u rū-ḫandān olurlar idi.

Beyt

Egerçī 'azl ile ṣınmışdı ḫāṭır
Velī aḥvāl-i sābıḳ ẕikr olınsa

Güşāde gül gibi olurdı ḳalbi
İderdi ġam iḥāṭa girü ṭınsa

1 "Doğallık, bırakılamaz."

Neşr: Ḥattā nāḳil buyurmışlar kim: "Merḥūma su'āl eyledüm ki sebeb nedür ki selāṭīn ẕikrinde sürūr u ʿālem ve sükūt maḥallinde elem ü ġam taḥṣīl olur?" Buyurdılar kim: "Bu su'āli bańa senden ġayrı kimesne itmedi fe-emmā ẕikr-i **[112b]** selāṭīnde umūr-ı ġarībe vardur."

Maṭlab

Bir gün sulṭān-ı ehl-i īmān yaʿnī Meḥemmed Ḫān eyyām-ı şitāda sefere müteveccih oldılar. ʿĀdet-i seniyyeleri ol idi kim ḳaçan menzile nüzūl itseler feresden inüp bir seccāde üzerine oturup mübārek çizmelerini ḫıdmetkār çeküp bir miḳdār bir şaḫṣ-ı muʿayyen dizine söykünürler idi. Tā ḫayme-i hümāyūn müheyyā olınca bir gün söyküncek kimesne ḥāẕır olmayup faḳīre söyköndiler. Bundan özge ḥālet olur mı kim şāh-ı Rūm u ʿArab u ʿAcem bir kimesneye söyküne, didiler. Ve daḫı aḥvāl-i ḥamīdelerinden biri oldur ki girü ṣāḥib-i kitābuń māderleri birāderleri buyurmışlar kim: "Merḥūmdan *Şerḥ-i Muṭavvel* ḳırāʾat itdügümüzde iki saṭır ders alur idük. Fe-emmā ṣubḥdan şāma dek mübāḥeşe ve şāmdan ṣubḥa dek müṭālaʿa ider idük. Bir gün buyurdılar kim ne miḳdār zamāndur kim bu kitāba ibtidā eyledüńüz? Biz dedik kim altı aydur. Buyurdılar kim şimdiye dek ḳırāʾat-ı kitāb eyledüńüz şimden girü fenne şürūʿ idüńüz. Fi'l-ḥaḳīḳa bundan ṣoñra her gün varaḳeyn ḳırāʾat idüp taḥṣīl-i fevāʾid-i kāmile ve tekmīl-i ʿavāʾid-i şāmile eyledük. Ḥattā fenn-i bedīʿa şürūʿ eyledigümüzde ol māh-ı ʿulūm-ı rüsūm her ḳāʿide icrāsında bir niçe ebyāt-ı Fārsī oḫurlar idi kim fürsān-ı meydān-ı ʿulūm ḥayrān şücʿān-ı ṣaḥrā-yı fühūm ser-gerdān olurlar idi. Bir gün keşret-i ebyāt-ı **[113a]** Fārsī'nüń sebebinden su'āl eyledüm. Anlar daḫı buyurdılar kim diyār-ı ʿAcem'de şuġl itdügümüz zamānda her gün ʿaṣr ile maġrib mā-beyninde müẕākere-i ebyāt-ı Fārsī'ye müdāvim idük. Ḥattā ṭaraf-ı Rūm'a ʿavdet itdügümüzde maḥallinde ḥıfẓ-ı ebyāt eyledüm. Gördüm ḫāṭırumda on bińden ziyāde ġazel ḳalmışdur, didiler."

Beyt

Zihī ḳuvvet ki Allāhu teʿālā
Ki bir ḫāke bu deńlü itdi iḥsān

Ki bir şaḫṣı bu deńlü ʿilme ḳudret
ʿAceb ḳudretdürür kim ʿaḳl ḥayrān

Kimini ʿālim-i Rabbāni eyler
Kimini cāhil eyler sırr-ı Sübḥān

Kimini bir pula muḥtāc ider Ḥaḳ
Kiminüñ sīm ü zerle ṭolu hem-yān

Neşr: Ve daḫı efʿāl-i melīḥalarından biri oldur kim ṣāhib-i kitāb ṭayısından rivāyet eylemişler. Merḥūm daḫı buyurmışlar: "Merḥūmuñ ʿilmi merġzārından gül-deste-i maʿrifeti ele getürdügüm eyyāmda kim taḥṣīl üzerine idük. *Telvīḥ*'den bir dersde merḥūm bir iʿtirāż eylediler. Bu faḳīrüñ daḫı iḫtiyār-ı ʿinānı elden gidüp red ve kelimāt yollarını sedd eyledüm. Merḥūm sākit olup ders tamām ve üstād mā-lā-kelām olup ḥücrelerine gitdiler. Hemān merḥūm ile ders-ḫānede faḳīr ḳaldum.

Beyt

İrüp merḥūma şerm ü ġayret ü ḥilm
ʿAraḳ-rīz oldı gülden çehresi ḫūb

İlāhī rūḥını cennetde eyle
Velīler mecmaʿında ḫūb u merġūb

Neşr: Hemān ol merd-i pür-ḥayā zebān-güşā olup buyurdılar kim **[113b] "**Ben senüñ üstāduñ ve ṭarīḳatda mürşid-i rāh-ı sedāduñ degil miyem?" Bende de hemīn ser-be-zemīn idüp "Belī. Fe-ammā söz ki ḥaḳ ola söylememege ḳābiliyyet olmaz. Bu kemīne ḫod ḫıdmetüñüzde şermendeyem. Luṭf idüñüz yā bir ġayrı medreseye sülūk yāḫūd dersde sükūt iḫtiyār itmek bana emr-i vācibdür." didüm. Hemān mevlānā-yı ehl-i īmān yemīn idüp buyurdılar kim: "Allāh ḥaḳḳıy-çün eger kitāb ile başumı ḍarb itseñ benüm senüñ ile ceng ü ḥarbüm yoḳdur." didiler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʿazīz.*

Beyt

Zihī ḥilm ü zihī üstād-ı kāmil
Kim ider böyle şāgirde maḥabbet

Bunuñ gibi kerīmüñ ravżasına
İrişe raḥmetu'llāh ḳat-ber-ḳat

Neşr: Ve daḫı leṭā'if ü ẓarā'iflerindendür kim peder-i mü'ellif-i mihter rivāyet iderler kim Sulṭān Bāyezīd zamānında şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'de ḥarr-ı şedīd olduġından ḳarīb ü ba'īd mürtefi' gūşelere ve merġzār çemenlere çıḳdılar. Bu faḳīr daḫı merḥūmuñ ḫūşe-çīnleri silkinde idük ve Ramażān günleri idi kim şiddet-i ḥarr-ı sūzān idi. Bir gün merḥūm ile ṣalāt-ı 'aṣrdan ṣoñra maġribe intiẓār ider idük. Şemsüñ ġurūbında baṭi'et müşāhede idüp buyurdılar kim: "Āyā şems maġribine ġurūba istiġnā itdükleri şiddet-i ḥarāretden 'avāma ta'ab u 'anādan ve yāḫūd inḳırāż-ı dünyādan ötüri midür?" *Raḥimehu'llāh.* Ve daḫı ṣāḥib-i kitābuñ pederi birāderi buyurmışlar kim: "Merḥūmuñ 'azlinden ṣoñra maḥrūsa-i **[114a]** Burusa'da bilece idüm. Merḥūm yaylaḳda üç ay şehrden iftirāḳ idüp bir merġzār güşede leyl ü nehār müṭāla'a idüp cārūb-ı bād-ı ṣabā birle ḫāne-i dili muṣaffā ve tünd-bād-ı hevādan mu'arrā ḳılurlar idi. Ḥattā aḥyānen olduḳları sa'ādet-ḫānelerine berf-i ẓarīf her ṭaraflarından enderūnlarını daḫı teşrīf iderler idi. İttifāḳ bir gün sa'ādet-ḫānelerine derse vardum, gördüm kitāblarından ba'żısına berf irmiş. Mübārek ellerine alup buyurdılar kim: "Bu kitāb-ı bā-berekātımuz şol maḥbūba beñzer kim ṣaḥīfe-i çehresi gül-i sefīdden emlaḥ fe-ammā derūnı tünddür." didiler. Ve daḫı rāvī efṣaḥ-ı lisān-ı emlaḥ birle rivāyet buyurmışlar: "Cemī'-i murādāt bi-ḥamdi'llāhi te'ālā müyesserdür. Fe-ammā üç murāduñ neyyiri nişāne-i maḳṣūda vuṣūle müteraḳḳıbum. Evveli ḫānede olanlardan evvel vefāt iden olam, hem eyle vāḳi' oldı ve ikinci ḫasteligümża'īf ola, bu daḫı vāḳi' oldı. Ve ṣalāt-ı ẓuhrı ṣıḥḥatle edā, ba'dehu ḫaste olup vaḳt-i 'aṣrda revāne-i cenāb-ı Ḫudā oldılar. Üçinci īmān ile 'ubūr ḫatm oldur ki bu da müyesser olmış ola." didiler. Ḥaḳīḳatde hicretüñ ṭoḳuz yüz üçi senesinde ḫāne-i fenādan sīne-i ḳabre revāne oldılar. *Raḥimehu'llāh*.

Beyt

Fenādan geçdi göçdi dār-ı 'adne
Sa'ādetle 'Alī ibn-i Fenārī

Cihān 'ālimleri içinde mümtāz
İde serdār-ı ümmet anı Bārī **[114b]**

Mevlānā Ḥasan Çelebi İbn Fenārī

Ve biri daḫı ʿulemā-yı ümmetüñ serdārı ve ẓurafā-yı uli'n-nühānuñ sālārı kūh-ı ʿilmüñ laʿl-i ābdārı ve bahr-i ʿilmüñ dürr-i şehvārı ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Ḥasan Çelebi İbn Meḥemmed Şāh Fenārī'dür kim cemīʿ-i ʿulūm-ı mütedāvilenüñ ʿālimi ve götüri ṭavā'if-i zühd [ü] veraʿuñ fā'iḳı ve ṣāliḥi, muḥassenāt-ı ʿilmüñ aḥseni ve mükemmelāt-ı cūd u ḥilmüñ ekmeli idiler. Evḳātlerini ʿilm ü ʿibādete taksīm itmişler idi. Eyle güzīde-i aṣḥāb-ı tevāżuʿ idiler kim câme-i ḫaşīn ile mülebbes ve mübārek dilleri kibr ü ġurūrdan bī-ḫār u ḫas idiler. Ḥāṣılı muḥibb-i fuḳarā vü mesākīn ve murtabıṭ-ı silsile-i ṣūfiyye-i muttaḳīn idiler. ʿAmmū-zādeleri ʿumūmen Rūmili'ne ḳāḍī-ʿasker iken kendüler maḥrūsa-i Edrine'de Ḥalebiyye Medresesi'ne müderris-i pür-fer idiler. Bir gün ʿammū-zādelerine ibrām idüp buyurdılar kim "Bu mülkden vilāyet-i Mıṣr'a seyāḥat itmek ḫāṭırası vardur. Baña ẓıllu'llāh-ı memālik-i İslām'a pādişāhdan icāzet eli virüñ." didiler. Mevlānā daḫı sebebinden istifsār itdiler. Anlar daḫı buyurdılar kim "Diyār-ı ġarbda bir ṣāḥib-i maʿrifet ufḳ-ı Mıṣr'dan ṭulūʿ eylemiş cemīʿ-i ṭullāb şuʿāʿ-ı şuʿlesinde taḥṣīl-i fünūn ve fuṣūl ü ebvāb iderler imiş. Dilerüm kim naḥvden *Muġni'l-Lebīb*'üñ lübbine idrāk anlaruñ dest-i şerīflerinde müyesser ola." didiler. Mevlānā daḫı sulṭāna ʿarż idüp anlar daḫı icāzet iḥsān itdiler. Lākin Sulṭān Meḥemmed Ḫān'uñ anlara maḥabbetleri şemʿası munṭafī **[115a]** olduġından ötüri mevlānānuñ dimāġına ḫalel yetişmiş idi. Zīrā Sulṭān Meḥemmed Ḫān *ṭābe ṣerāhu* ḥayātda iken Sulṭān Bāyezīd nāmına *Telvīḥ*'e bir ḥāşiye taṣnīf eylemişler idi. Binā'en ʿalā-ẕālik ḥużūr-ı sulṭānda cünūn ile müttehem idiler. Baʿdez-ān ol kān-ı ʿirfān üftān u devān ṭarīḳ-ı Mıṣr'a revān olup mürūr-ı leyālī vü eyyāmdan ṣoñra Mıṣr'a vāṣıl ve maḳṣūdı ḥāṣıl olup taḥṣīl-i merām idüp lāyıḳ ve mezīd-i iʿzāz u ikrām olup mücāz-nāme aldılar. Ve ol ḳuṭb-ı merkez-i baḥr ü ber İbn Ḥacer tilmīẕlerinden birinden *Ṣaḥīḥ-i Buḫārī*'yi ḳırā'at ve icāzet aldılar. Baʿdehu kendüler ḥacc-ı şerīfe irtiḥāl itdiler. Vaḳtā kim Rūm'a geldiler ise kitāb-ı şerīfi ḥużūr-ı sulṭāna götürüp sulṭān daḫı mesrūr olup anlar ḥaḳḳında ḳalblerinde olan ʿuḳde münḥal olup derūn-ı dilden mevlānāya maḥabbet eylediler.

Beyt

Dirüm taḥṣīl-i ʿilm olanlara ben
Naṣīḥatdür naṣīḥatdür naṣīḥat

Ne deñlü izdiyād-ı faż̇l itseñ
ʿAdūnuñ ḳalbine irişe riḳḳat

Dilerseñ düşmenüñ dost ola her dem
Dilā ʿilm ü ʿamelde eyle diḳḳat

Neṯr: Hemān ol yār u refīḳ u şefīḳa Medrese-i İzniḳ'i inʿām idüp eglenmeyüp Ṯemāniyye'den birini iḥsān eylediler. Merḥūm daḫı bir mertebede şuġle iḳdām idüp ḥücerāt-ı medresenüñ birinde sākin **[115b]** olurlar idi. Ve eyle ʿābid idiler kim evḳāt-ı ḫamseyi cemāʿat ile cāmiʿde edā ve māʿadā ʿömrini ṭarīḳ-ı şuġle fedā idüp mümtāz-ı ʿibād-ı Ḫudā oldılar. Ve daḫı ol kāmil ü reʾīs baʿdeʾd-ders Medrese-i Ḳāḍī-zādeʾye varup mevlānā ile ṣoḥbet ü ülfet baʿdeʾl-yevm Ḳāḍī-zāde daḫı anları ziyāret iderler idi. Baʿd-ez-ān Sulṭān Bāyezīd Ḫān ʿulūfelerini seksen idüp zindegānları ve vefātları baʿdeʾl-iḳāme Burusa'da vāḳiʿ oldı. Ve daḫı baḥr-i ʿulūmüʾl-ʿArabiyyeʾnüñ *Muṭavvel*'ine bir ḥāşiye-i nefiseleri ve Seyyid Şerīfʾüñ *Mevāḳıf*'ına bī-tevaḳḳuf ḥāşiyeleri daḫı vardur ve ʿAllāme Taftāzānīʾnüñ *Telvīḥ*'i īmālarını rūşen ve ḥāḳāʾiḳ-ı ʿirfān-ı gülistānını ḥāşiye-i laṭīfe ile tāze vü gülşen eylemişlerdür.

Beyt

Ṭabīʿat eyesi bir kāmil er idi
ʿİlim kuhsārına şīr-i ner idi

Maʿārif baḥri idi ṣadrı anuñ
Muḥaṣṣal maʿrifetle server idi

Neṯr: Ve daḫı feżāʾil ṣaḥrāsınuñ serv-i pür-ümmīdi ve ḥaḳāʾiḳ deryāsınuñ neheng-i şedīdi mevlānānuñ muʿīdi Seyyidī Çelebi merḥūm maḫtūmuñ evṣāf-ı dürerbārı ve aḥvāl-i gevher-niṯārları īṯār olduġı vaḳt buyurmışlar kim "Bir gün seḥer zamānında bu kemīnelerini ṭaleb buyurmışlar. Bu kemīne daḫı ḫaber alup saʿādet-ḫānelerine vardum. Bir feryād u fiġān ve

nevḥa vü giryān āvāzesi gelür ṣandum kim bunlara bir muṣībet **[116a]** idrāk itmişdür. Ben daḫı selām virüp yirüme oturmaḳ istedüm. Hemān faḳīre teveccüh eylediler. Faḳīr daḫı bükānuñ sebebinden su'āl eyledim. Anlar daḫı buyurdılar: "Seḥer vaḳtinden ṣülüs-i leyl-i aḫīre dek ṭaraf-ı ḫāṭıra cenāb-ı Ḥayy-ı ḳadīr 'ināyetinden bir lem'a ilhām oldı kim aña aġlamaḳdan ġayrı devā vü şifā bulmadum." didiler. Ben daḫı su'āl idüp eyitdüm: "Ey pīr-i ṭarīḳat-ı esrār [ve] 'ulūm-ı Ḥaḳ, ma'lūmdur kim mümtāz-ı aḳrān ve demsāz-ı 'irfānsız. Bükā'-ı şedīdüñüze sebeb ve bunca ta'ab nedür?" didüm. Buyurdılar kim "Üç aydur kim ṭaraf-ı dünyādan bir ziyān u belā gelmemişdir. Zīrā aña bir 'ulemādan mervīdür, dünyāda gelen 'anā, cān belālarına devādur. İmdi ẓann iderüm kim elbette baña bir belā müteveccihdür. Hemān bir bende gelüp fem-i ferḫunde-fālini açup āġāz-ı maḳāl eyledi kim fülān ḫiẕmete revāne olduḳda fülān estere süvār olmış idüm. Vasaṭ-ı ṭarīḳde aña mevt yār olup der-kār oldı, siz ṣaġ oluñuz hemān merḥūm mesrūr olup buyurdılar kim "el-Ḥamdü li'llāh. Sen beni şād eyledüñ. Mālumdan āzād ol. Ey yār-i bihter naẓar it. Merḥūmuñ kelām-ı manẓūmına kim ne ṭavır sözler beyān ve ne ḥikmet-ḳarīn mermūzlar 'ıyān ider kim dünyā belālarından ṣafā ile mesrūr ve āḫiret cefālarından maġmūm u bī-ḥużūrlardur.

Beyt

Sa'ādet ehli olmaḳ diler iseñ
Ṭutagör pendini erbāb-ı hūşuñ **[116b]**

Belā-yı dünyeviyye ṣabr eyle
Ṣafā-yı uḫreviyye ola ṭuşuñ

Neṯr: Ve daḫı mevlānā-yı ekrem ve ol merd-i muḫteremüñ inṣāfını kim çün āb-ı ṣāfdur beyānında buyurmışlar kim "Merḥūm buyurdılar: Ḫᵛāce-zāde bu efḳardan efḍaldür, lākin anlaruñ bir baḥṣden bir baḥṣe mürūrları itḳān u taḥḳīḳ birledür. Ammā kemīnenüñ ol defīneye vuṣūlleri maḥalli fehm ü tevfīḳden ṣoñradur. İnşā'allāhu te'ālā fe-emmā ol ḫᵛāce be-heme-ḥāl bu aḥḳar-ı ricālden efḍaldür." didiler. Rūḥlarına raḥmet-i Ḫudā vāṣıl ola.

Mevlānā Ḥüsām-zāde [Muṣlihü'd-dīn Muṣṭafā]

Ve biri daḫı dürr-i ebḥar-ı ʿirfān u İslām ve nūr-ı dīde-i uli'l-faẓl ve'l-ikrām, ʿālim ü ʿāmil ü fāżıl Mevlānā Muṣlihü'd-dīn Muṣṭafā bin Mevlānā Ḥüsām'dur kim beyne'l-aḳrān ʿālim-i ʿulūm-ı edebiyye vü şerʿiyye ve dürr-i ḫalḳ-ı cihān, mümtāz-ı aḳrān-ı lebībe, ʿārif-i ġavāmıż-ı eḥādīṯ ü tefāsīr ve vāḳıf-ı esrār-ı fünūn-ı tevārīḫ-i meşāhīr idiler. Bu cümleden māʿadā ervāḥ-ı ṣūfiyyeye ġıdā ḫuṣūṣā ādāb-ı taṣavvufı beyānda ḫoş-edā idiler. Ve daḫı ṭā'ife-i Ḫalvetiyye ile ḫalvet-nişīn ve fuḳarā-yı ṭarīḳat cemʿinde güzīn idiler. Ḥattā ol melek-ṭalʿatden gūn-ā-gūn kerāmet ve ḳat ḳat ḥāletler ẓāhir ü bāhir olmışdur.

Beyt

Ṭarīḳat baḥri içre dürr-i mümtāz
Maʿārif mecmaʿı içreydi dem-sāz

Ṣafā-baḫş u ḥakā'iḳ kānı idi
Derūnı nūr-ı Ḥaḳ dükkānı idi

Neṯr: Ve daḫı ʿaṣr[ı] ʿulemāsından resmiyyāta ḳādir ve baʿżı medārise müderris **[117a]** ü müstaḥżır u ḥāżır oldukdan ṣoñra Sulṭān Meḥemmed bin Bāyezīd Medresesi'ne maḥrūsa-i Burusa'da müderris, baʿdehu müftī olup fetvāda ʿömrleri nihāli ḫazāna irişüp vāṣıl-ı civār-ı Raḥmān oldılar. Merḥūmuñ *Telvīḥ*'e ve *Ṣadrü'ş-şerīʿa* ve *Viḳāye*'ye ġarrā ḫāşiyeleri vardur. Ḫuṣūṣā ʿilm-i inşāda yed-i ʿulyāları, ḫuṣūṣā es'ile vü ecvibe īrād olınmış bir taṣnīf-i ġarrāları daḫı vardur. Ve'l-ḥāṣıl elfāẓ-ı faṣīḥa ve maʿānī-i daḳīḳaya ḳādir ve naẓm-ı silki ḫod erbāb-ı ẓarāfet-şiʿār ve aṣḥāb-ı nezāket-diṣār mā-beyninde günden eclā ve ẓāhir ü zāhirdür.

Beyt

İrişe rūḥına raḥmet Ḫudā'dan
Ola maġfūr u merḥūm māʿadādan

Mevlānā Aḫaveyn [Muḥyi'd-dīn]

Ve biri daḫı ʿālim-i ʿulūmü'd-dünyā ve'd-dīn ve kāşif-i rümūz-ı aḥvāl-i ehli'l-yaḳīn, ʿālim ü fāżıl Mevlānā Muḥyi'd-dīn kim "Aḫaveyn" dimek ile

meşhūrdururlar. Merḥūm ʿulemā-yı Rūm'dan taḥṣīl-i ʿulūm itdükden ṣoñra baʿżı medārise müderris, baʿdehu Ṣemāniyye'den birine müderris belki re'īs olup envāʿ-ı ʿulūmı taḥṣīl, ḥattā Seyyid'üñ *Şerḥ-i Tecrīd*'ine bir ḥāşiye-i laṭīfe tekmīl eylediler. Ve daḫı ol merd-i ṣıddīḳa aḥkām-ı zındīḳa bir risāle-i ʿatīḳ ve daḫı ol lebīb *Şerḥ-i Rubʿ-ı Mücīb*'e bir ḥāşiye-i ġarībe yazup sikkeyi mermerde ḳazdılar. Āḫir bu dār-ı bed-kirdār u murdārdan mi'e-i tāsiʿa evāḫirinde ol cenāb-ı ebrār u maḳām-ı aḥrāra revāne oldılar.

Beyt

Cenāb-ı Ḥaḳḳ'a Muḥyi'd-dīn merḥūm
Revāne oldı rūḥı şād olsun **[117b]**

Enīsi ḥūr u ġılmān ola her dem
Dü çeşmi nūr-ı Ḥaḳ'la ābād olsun

Mevlānā Ḳāḍī-zāde Ḳāsım

Neşr: Ve biri daḫı kāmil ü fāżıl u ʿāmil ü ʿālim Mevlānā Ḳāsım ḥażretleridür kim "Ḳāḍī-zāde" dimek ile meşhūrdur kim pederleri Ḳasṭamonı şehrine bi'l-ʿadl ḳāḍī idiler.

Beyt

Eyü oġlı telef ʿālemde olmaz
Ki zīrā verd-i cennet hīç ṣolmaz

Neşr: Merḥūm u maġfūr, merd-i ḳanūʿ u ṣabūr u ġayūr ve mütevāżiʿ ü ḫuşūʿ u şekūr, muḥibb-i fuḳarā vü mesākīn ve muḫliṣ-i ṭarā'iḳ-ı ehl-i yaḳīn idiler. Ve ṣaḥīhü'l-iʿtiḳād u selīmü'n-nefs ve meşġūl-i ʿulūm-ı ẓāhire vü bāṭıne ve sālimü'l-ḥiss idiler. ʿUlemā-yı ʿaṣrından ḳırā'at itdükden ṣoñra Ḫıżr Beg bin Celāl'üñ cemāline irişüp müstesʿad olup taḥṣīl-i ʿulūm ve tekmīl-i fünūn eylediler. Andan ṣoñra Medrese-i Tire'ye müderris oldılar. Baʿd-ezān şāh-ı cihān Ṣemāniyye medārisini tamām itdükden ṣoñra tīrveş nişānesine revān idüp medārisden birini anlara iḥsān eylediler. Merḥūm daḫı şuġl-i vāfirden ṣoñra envāʿ-ı fevā'id tekmīl idüp rāh-ı fażla gitdiler. Ḫuṣūṣā kim ṭabʿ-ı şerīfleri menbaʿ-ı zekā ve ṭabīʿat-ı laṭīfleri munṣif ve aḫlāḳ-ı ḥamīde ile muttaṣıf idiler. Ḫattā ṣāḥib-i kitāb-ı miskīn-niḳābuñ pederleri merḥūmuñ

Ṣaḥn'da iken ḫıdmetlerinde olup *Şerḥ-i Mevāḳıf*'ı ḳısm-ı aʿrāżdan cevāhire varınca taḥṣīl-i bī-ḳāl ü ḳīl idüp ve daḫı anca tābiʿ-i ʿulūma **[118a]** iştiġāl göstermişlerdür.

Beyt

İyilik bil ki būy-ı miske beñzer
Dimāġ-ı cāna ider her ṭarafdan

Ẕükām olan kişiler seçmez anı
Ne bilsün Ḥaḳḳ'ı şol ḳalbi ḫazefden

Neşr: Ve daḫı merḥūmuñ riyāżiyyāta maʿrifet-i tāmmeleri var idi. Baʿdehu maḥrūsa-i Burusa'ya ḳāḍī olup rāh-ı ʿadālete yol bulup beyne'n-nās maḥmūdü'l-fiʿāl ve maḥbūbü'l-ḫiṣāl olup ḥattā bilād-ı İslām'da ḳażāsı tārīḫü'l-eyyām olup herkes ḫayr ile ẕikr iderler idi. Baʿdehu iḫtiyārı ile ferāġat idüp ṣıḥḥatde teḳāʿüd iḫtiyār itdiler. Ṣāniyen salṭanat-ı Sulṭān Bāyezīd'de Burusa ḳażāsına mübtelā ve aḥkām-ı şerʿa müvellā oldılar. Ḥattā kendüler ḳabūl itmeyüp şāh-ı enām ibrām-ı tamām idüp ikrāhen ḳabūl eylediler. Āḫir ṣadr-ı ḳażādan ṭarīḳ-ı āḫirete revāne olmaġa hicretüñ sekiz yüz ṭoḳsan ṭoḳuzı senesi Ramażān'ınuñ üçinde rıżā gösterüp rūḥ-ı pür-fütūḥları āşyāne-i vücūddan cenāb-ı Ḥayy-ı Maʿbūd'a perrān u ṭayerān itdiler.

Beyt

Göçüp Ḳāḍi-zāde cenāb-ı Ḥaḳ'a
Ulaşdı cinān milketine revān

İşidenler itsün keremden niṣār
Anuñ rūḥına Fātiḥa her zamān

Mevlānā İbn Maġnisa [Muḥyi'd-dīn]

Neşr: Ve biri daḫı zübdet-i aṣḥābu't-teḳā ve ḳıdvet-i erbābü'l-hüdā, cāmiʿ-i ʿulūmü'l-āḫiret ve'l-ūlā, ʿālim ü fāżıl u kāmil, Mevlānā Muḥyi'l-mille ve'd-dīn **[118b]** eş-şehīr bi-İbn Maġnisa ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i ʿilm itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Ḫusrev Ayaṣofıyya Medresesi'nde müderris iken dānişmendlerinüñ pīş-revi olup ʿulūm-ı ġāmıżanuñ ḥaḳā'iḳını tekmīl eylediler. Ḥattā merḥūm kemāl-i şöhretlerinden

medresenüñ fevḳāniyyesinde olup şāmdan ṣubḥa dek cigeri cerebini yaḳup şuġl idüp şāh-ı cihān Meḥemmed Ḫān ḥażretleri daḫı *ṭābe ṣerāhu* her gice merḥūmuñ mübārek ḥücresinde yanan şem'ayı müşāhede iderler idi. Bir gün merḥūm Mevlānā Ḫusrev'e su'āl itmişler kim "Ḫıdmetüñüzde fā'iḳ dānişmend kim vardur?" Mevlānā buyurmışlar kim "İbn Maġnisa vardur." Girü su'āl itmişler, girü "İbn Maġnisa vardur." dimişler. Ḥāṣılı her çend kim su'āl itmişler mevlānā cevābı bir virmişler. Şāh-ı pür-ḥāl su'āl itmişler kim "Mevlānā size bir niçe def'a su'āl itdük, sizler cevābı bir virdüñüz." Mevlānā buyurmışlar kim "Şāhā! İbn Maġnisa *vāhid ke-elf*dür."[1] Zihī şāh-ı cihān kim 'ulemā-yı devrānuñ meşġūlini ġayrdan temyīz ṭaleb idüp şāhān-ı pīşīn ṭarīḳına gidüp tefaḥḥuṣ-ı ḥāl ve tecessüs-i efāżıl-ı ricāl eylediler.

Beyt

Zihī şāh-ı cihān zī-'adl ü dāniş
Murād Ḫān oġlına virmiş ilāhī

Mübārek ḳabri gülşen rūḥı pür-nūr
Enīsin ḥūr u ġılmān ḳıl ilāhī

Neşr: Ḥattā Maḥmūd Paşa medreseyi tamām ve şāha i'lām itdükde tedrīsini **[119a]** İbn Maġnisa'ya in'ām itdiler. Merḥūm daḫı 'ālī cem'iyyet eyleyüp evvel dersinde üstādı Mevlānā Ḫusrev ile Ḫaṭīb-zāde ve sā'ir 'ulemā-yı 'iẓām ḥāżır olup İbn Maġnisa ḥażretleri daḫı ders-i şerīfi silk-i intiẓām-ı kelāma dizüp dürler ve cevāhirler cem' idüp bir ders beyān buyurdılar kim çeşm-i ḥaḳ-bīn olanlar rūşen, ḫuṣūṣā üstādları ferḥān u şen olup buyurdılar kim "Rūm'da iki ders gördüm; biri Meḥemmed Şāh-ı Fenārī'nüñ ve biri bu dersdür." didiler.

Beyt

Zihī faḫr [u] zihī i'zāz u ikrām
Ki üstād ide tilmīẕine tekrīm

Ṣoñı ḫayr olur ol şāgirdüñ iy dil
Ki üstādından ala ḫayr ta'līm

1 "Bir bin gibidir."

Neşr: Ve daḫı her bir ʿālim duʿā zebānını meftūḥ ṭutup medḥ ü ṣenā gevherlerini ṭabaḳ-ı dilden ṣaçdılar ve " ʿĀḳıbet ḫayr-bād." diyüp ṣenā ḫilʿatlerin biçdiler. Baʿd-ez-ān İbn Ḫatīb raṭbü'l-lisān olup buyurdılar kim "Yārān naẓar idüñüz. Bu ʿazīzüñ maḳbūl-i şehādet-i bā-saʿādet ü bereketlerine kim ders-i evvellik müderrisi Meḥemmed Şāh ve Fārsī Faḫrü'd-dīn el-ʿAcemī'dür kim cām-ı ʿilmi dest-i üstāddan nūş eylediler. Ve bu derse daḫı dīde-i ḥaḳbīn ile nāẓır oluñuz kim müderris İbn Maġnisa ve Fārsī fülān ve fülāndur." didiler. Ġalibā fehm olınan oldur kim İbn Ḫaṭīb ḥażretlerinüñ bu kelāmı ġıbṭadan ola ve lākin **[119b]** «اذكروا أمواتكم بالخير»[1] ḥadīṣi ile ʿamel semt-i mükemmeldür. Vaḳtā kim merḥūm dersde envāʿ-ı diḳḳatler ve zaḥmetler birle beyne'l-aḳrān ferīd olduġı ārā arasında muḳarrer oldı ise semʿ-i sulṭāna bu ḥālāt-ı ṭarab-engīz vāṣıl olup Ṣemāniyye'den birini bī-tevaḳḳuf anlara tevcīh buyurup vech-i vecīh semtine sülūk ʿādāt-ı seniyye-i mülūk idügi maʿlūmları olup pādişāhān pīşīne tābiʿ oldılar. Baʿde't-tedrīs ḳażāyı Ḳosṭanṭıniyye'yi iḥsān, baʿd-ez-ān ḳāḍī-i ʿasākir-i muẓaffer-nişān itdiler. Ḥattā erbāb-ı ʿirfān ve aṣḥāb-ı īḳān böyle beyān buyurmışlar kim şāh-ı ehl-i īmān Rūmili'ne ittifāḳ teveccüh buyurmışlar idi. ʿAvdetlerinde merḥūmdan bir ʿArabī beytüñ maʿnāsından istifsār itdiler. Merḥūm daḫı bī-tekellüf cevāba iḳdām itmeyüp "menzile nüzūlde fikr olına" diyü tevaḳḳuf buyurdılar. Sulṭān-ı Rūm mevlānānuñ tevaḳḳufından maḥzūn olup Mevlānā Sirācü'd-dīn ḫıdmet-i tevḳīʿ-i refīʿ-i sulṭānīde idiler. Ādem gönderüp getürdüp maʿnā-yı beytden istifsār idüp mevlānā daḫı evvelinden āḫirine dek şiʿri ḳırāʾat ve secʿi riʿāyet ve esrārını ʿıyān ve maʿnāsını rūşen beyān eylediler. Hemān ḳalb-i şāhda merḥūm ḥaḳḳında ʿuḳde ḥāṣıl olup mevlānāyı manṣıb-ı tekrīmden maʿzūl idüp Ṣaḥn Medreseleri'nden birini maʿḳūl görüp daḫı "Noḳṣānları vardur, itmām itsünler." diyü buyurdılar. Baʿdehu **[120a]** ol şāh-ı debīr merḥūmı vezīr idindiler. Bir müddetden ṣoñra vezāretden ʿazl idüp ʿalā-vechi't-teḳāʿüd iki yüz aḳça taʿyīn buyurdılar. Salṭanat-ı Bāyezīd'de girü ḳāḍī-ʿasker oldılar. Bu ḥālde vefāt itdiler. Vefāt-ı şerīflerinüñ tafṣīli, maʿrifetleri bāġçeleri ḫūşe-çīnlerinden olan Mevlānā Ḳāsım böylece buyurdılar kim "Leyāl-i Ramażān'dan birinde baʿde'l-ġarb ṭaʿāma ḥāżır olduḳ. Hemān merḥūma fütūr irişüp ifṭār itmediler. Ḫuddāmlarından biri

1 Hadis kaynaklarında « اُذْكُرُوا مَحَاسِنَ مَوْتَاكُمْ » (ölülerinizin iyiliklerini anın) rivâyeti ile bilinmektedir. Tirmizî, *Sünenü't-Tirmizî*, (thk. Beşşâr Avvâd Maʿrûf), Dârü'l-Ğarbi'l-İslâmiyye, Beyrut 1998, C. 2, s. 330.

"Bu faḳīre göre mevlānā be-ġāyet mużṭardur." diyince hemān naẓar itdüm, gördüm merḥūm nez' 'ālemine sālik olmışlar. *Sūre-i Yā-Sīn*'e şürū' itdüm, benüm ile bilece tamām idüp teslīm-i rūḥ eylediler." didiler. *Ravvaḥa'llāhu rūḥahu.* Merḥūmuñ ḫod muṣannefātı ma'lūm degildür. Zīrā meyl-i ġālibi cānib-i riyāsete idiler. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Fe-emmā bir risālelerini gördüm, ṣaġīrü'l-ḥacm ve keṣīrü'l-me'ānī ve ol risāleden kemāl-i faẓl u belāġati ma'lūmdur." Ve daḫı buyurmışlar kim "Pederüm anlardan istifāde idüp be-ġāyet faẓl ve nihāyet-i kemāllerine şehādet iderler idi."

Beyt

İy fülk-i felek içre olan vālih ü şeydā
Ṣaḳın kim ider ġarḳ seni ġavṭa-i deryā

Aldanma fenā gülşeninüñ ẕevḳına hergiz
Bālende belāsıdur anuñ cevri temāşā

İy murġ-ı heves niçe bir uçarsın ovada
Ṣayyād-ı ecel seni çeker dāma ser-ā-pā

İy ṭıfl-ṣıfat naḳşına aldanma cihānuñ
Bir mārdurur zehri ider cānuñı yaġma **[120b]**

Aldanma cihān varlıġına ma'nide yoḳdur
Yoḳluḳ bulıgör sen de Ḥabībī gibi cānā

Mevlānā Ümmü'l-veled [Ḥüsāmü'd-dīn Ḥüseyn]

Ve biri daḫı evlād-ı 'Oṯmān 'ulemāsınuñ 'azīzi ve aṣḥāb-ı ẕevi'l-'irfānuñ ṣāḥib-i 'aḳl u temīzi, 'ālim ü 'āḳil ü kāmil Mevlānā Ḥüsāmü'd-dīn Ḥüseyn bin Ḥasan bin Ḥāmid et-Tebrīzī ḥażretleridür kim "Ümmü'l-veled" dimek ile meşhūrlardur. Mevlānā Faḫrü'd-dīn el-'Acemī'nüñ ümmü'l-veledlerin tezvīc itdüklerinden ötüri 'ālim ü 'āmil ve ṣāliḥ ü fāliḥ ve naḳī vü muttaḳī vü kāmil ve ḫalḳdan mu'tezil idiler. *Raḥimehu'llāh*. Ve ekṣer-i eyyāmı 'ilm ü 'ibādete ṣarf ve ġālib-i evḳātini kütüb-i diyānete beẕl iderler idi. Rūz u şebi taṣḥīḥ-i kütüb-i mu'tebereye maṣrūf ve her birine ḥavāş taḥrīrine ḳalbleri ma'ṭūf idi. Ba'ż-ı medārise müderris olduḳlarından ṣoñra

Ṣemāniyye medārisinden birine müderris oldılar. Ve daḫı merḥūm Sulṭān Meḥemmed Ḫān mevlānāya fıṭrat-ı müstaḳīme ve ṣalāḥ-ı selīmelerinden ötüri maḥabbet eylemişler idi. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Merḥūmuñ evlādınuñ birinden istimā' eyledüm kim buyurdılar: Sulṭānü'l-ġuzāt ve'l-mücāhidīn ṣalāḥu'l-İslām ve'l-müslimīn Sulṭān Meḥemmed Ḫān Ebā Eyyūb-i Enṣārī *'aleyhi raḥmetü'l-Bārī* ḥażretlerini ziyārete revāne olduḳları zamānda ġam-ḫānemüz öñine uġrayup peder-i merḥūm daḫı sükker şerbeti müheyyā idüp şāha ḳapuya ḳarşu çıḳup merḥabā idüp mübārek elleri **[121a]** ile kāseyi şāha virüp şāh alup nūş idüp 'aḳabince iḥsān iderler idi." dirdiler. Ḥāṣılı merḥūm faẕl ile meşhūr ve kemālāt ile ma'mūr kimesne idiler. Ḫattā şāh-ı cihān-penāh Sulṭān Meḥemmed Ḫān pādişāhlıġı zamānında olan sefer-i pür-ẓafer ü devlet-ferlerinden birinde şehr-i Sitanbul'dan ṭaşra giderler idi kim 'alemler başlar ḳaldırup ve ṭabllar gögsin dögüp ve ṣūrnālar vedā' ġazellerin terennüm idüp 'asākir-i İslām müheyyā ellerinde ecel nīşterleri a'dāya diller uzadup ḳalḳanlar sīne-ber-sīne olup ümerā vü küberā ve ekābir ü aṣāġir ve daḫı cemī'-i 'ulemā rikāb-ı hümāyūnlarınca pür-ṣafā idiler. Eṣnā-yı ṣoḥbetde 'ulemādan biri birine su'āl itdiler kim "Ḥikmet nedür kim Ḫaḳ sübḥānehu ve te'ālā mü'min bendelerine teklīf-i īmān idüp buyururlar kim [1] ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ أَطِيعُواْ اللهَ وَرَسُولَهُ﴾ ya'nī "İy zīver-i īmān ile muḥallā olan mü'minler! Allāh ve resūline īmān getürüñüz." didiler. Sulṭān Meḥemmed Ḫān merḥūma buyurdılar kim "Mevlānā 'Acemī ḳānūn-ı 'Arabī üzerine bunlara cevāb beyān idüñüz." Merḥūm da buyurdılar kim "Pādişāhuñ ṭablı zebān-ı ḥāl ile cevāb beyān ider." Şāh buyurdılar kim "Nice beyān ider?" Mevlānā buyurdılar kim "Dum dum dir. Zīrā emr devām içündür." didiler. Cemī'-i 'ulemā ṭab'-ı mevlānāya taḥsīn ve şāh-ı dīn-penāh daḫı āferīnler buyurup ḫil'at giyürdiler. Merḥūmuñ bu deñlü faẕl u belāġatları ile belāhet **[121b]** ü ġafletleri daḫı var idi. Rivāyet olınmış kim medrese yolını dünyādan kemāl-i ġafletlerinden bulamazlar idi tā bir kimesne delīl olmayınca. Ḫattā ṣāḥib-i kitābuñ pederleri buyurmışlar: "Medāris-i Ṣaḥn'dan birinde 'Alā'ü'd-dīn el-'Arabī müderris idiler. Biz daḫı

1 *Kur'ân-ı Kerîm, Enfâl Sûresi* 8/20, "Ey iman edenler! Allah'a ve Resûlüne itaat edin."

ḫıdmetlerinde idük, merḥūm daḫı medreselerine derse gelüp kendü medreseleri ẓann idüp bizüm medresemüze gelüp ḥāle vāḳıf olup ʿavdet eylediler. Biz daḫı ders-ḫānede müderris ḥużūrında idük, tebessüm itdük. Ḫattā mevlānā müderrisimüz daḫı tebessüm itdi." didiler. Ve daḫı cümle-i leṭāi'flerinden biri daḫı oldur ki bir gün merḥūm u maġfūr şāh-ı dīn-penāhuñ dest-i şerīflerin būs itmege revāne oldılar. Lede'l-vuṣūl şāhuñ mübārek ayalarını öpdiler. Pādişāh-ı cihān-penāh buyurdılar kim "Mevlānā bu ʿalāmetden maḳṣūduñuz nedür?" Mevlānā buyurdılar kim "Ayaṣofiyya Medresesi'ne işāretdür." Zīrā "aya" luġat-ı Yūnāniyye'de medrese olduġı mekānuñ nāmıdur. Fe-emmā Türkī'de el içine dirler. Pādişāh-ı cihān murād-ı mevlānāyı istiḥsān idüp medrese-i şerīfi iḥsān itdiler. Ve daḫı mevlānānuñ vāfir kitābları var idi. Hemān maʿāşından faẓla derāhimi kitāba ṣarf idüp müṭālaʿa ġanā'imi ile muġtenim olurlar idi. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Muʿarrif-zāde

Ve biri daḫı ʿālim-i ʿulūmü'ş-şerīʿat ve ʿārif-i ṭarā'iḳu'l-laṭīfeti'ẕ-ẓarīfe Mevlānā **[122a]** Muʿarrif-zāde ḥażretleridür kim vilāyet-i Balıkesr'dendür. ʿAṣrı ʿulemāsından taḥṣīl itdükden ṣoñra Ḫıżr Beg bin Celāl'üñ cemāline irişüp kemāli ṣofrasına girişüp ḳalbi enbānını ṭuʿme-i ʿilm ile ṭoldurdılar. Baʿdehu baʿż-ı medārise müderris olup ṣoñra Sulṭān Bāyezīd ḥażretlerine muʿallim olup ḥużūrında muḥterem ü mükerrem oldılar. Ḫattā rivāyet olınur kim şāh-ı cihān-penāh buyurmışlar kim "Eger Muʿarrif-zāde ile muṣāḥabet itmesem ʿaḳīdem ṣaḥīḥ olmaz idi." Merḥūm āḫir-i ʿömrinde aʿmā olup girü pādişāh ṣoḥbetini terk itmemişlerdür. Ḫıdmet-i şāhda iken cenāb-ı ʿināyetu'llāha revāne oldılar.

Beyt

Muʿarrif-zāde bāb-ı maʿrifetde
Anuñ miṣlini görmemişdi devrān

Anuñ da defterin ṭayy itdi dünyā
Senüñ de başuña geliser ol ān

Mevlānā Yaraluca Muḥyi'd-dīn

Neşr: Ve biri daḫı zübdetü'l-'ulemā ve'ş-ṣuleḥā ve ḳıdvetü'l-fuḳahā ve'l-büleġā el-'ālim el-kāmil Muḥyi'd-dīn "Yaraluca" dimek ile meşhūrdur. Zīrā 'ālem-i cüvānīde aḳrānları ile muḥārebe eyleyüp cerāḥat irmişdür. Binā'en 'alā-ẕālik Yaraluca didiler. Ba'ż-ı 'ulemādan taḥṣīl itdükden ṣoñra ba'ż-ı medārise müderris olup ṣoñra ḳażā-yı Edrine ve Burusa'ya ol taḫt-ı pīrāya müvellā oldılar. Lākin sīret-i ḥaseneye mālik olmaduġına binā'en ma'zūl olup Sulṭān Bāyezīd'e mu'allim oldılar. Şeh-zāde ile mā-beynde fütūr vāḳi' **[122b]** olduġından ötüri ma'zūl, ṣāniyen maḳbūl olup girü ḳażā-yı Edrine'ye ma'ḳūl görilüp ve yirleri girü ma'zūl olup ber-sebīl-i teḳā'üd iki yüz aḳça ta'yīn olınup ol ḥāl üzerine vefāt itdiler. Merḥūmuñ *Şerḥ-i 'Aḳā'id-i Taftāzānī*'ye bir ḥāşiye-i nūrānīleri vardur. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu.*

Mevlānā Bahā'ü'd-dīn

Ve biri daḫı 'ālim-i 'ulūmü'l-Ḥaḳ ve'l-yaḳīn ve kāmil-i ṭarīḳu't-temkīn, 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Bahā'ü'd-dīn ḥażretleridür kim 'ārif-i vāṣıl ve mürşid-i ber-ḥaḳḳ-ı luṭfu'llāh ḥażretleridür kim mürşidü's-sālikīn, munḳıẕu'l-hālikīn, bereketu'llāh-ı beyne'l-müslimīn el-Ḥāc Bayram ḥażretlerinüñ ḫulefālarındandur. Anlaruñ ṣemere-i fu'ādı ya'nī ferzend-i ercmendleridür. *Ravvaḥa'llāhu rūḥahümü'l-'azīz.* Merḥūm 'ālim ü fāżıl u zekī ve ṭab'ı laṭīf kimesne idiler. Evḳāt-ı sa'ādet-berekātlarını 'ilm ile 'ibādet mā-beyninde taḳsīm ve 'ulūm-ı nāfi'ayı tefhīm eylemişler idi. Ol dili iġrāżdan sāde 'aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl itdükden ṣoñra ḫıdmet-i Ḫᵛāce-zāde'ye vāṣıl olup ma'rifeti gülşeni güllerinden cānına ve başına taḫmīl eylemişler idi. Ḥattā ol cehlden ba'īd merḥūma mu'īd olmışlar idi. Ba'dehu Balıkesr Medresesi'ne müderris oldılar. Andan ṣoñra Burusa'da Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'd-ez-ān Sulṭān Meḥemmed Ḫān medāris-i Ṯemāniyye'den birini iḥsān eylemişler idi. Ṣoñra ol ma'rifet burcınuñ bedr-i **[123a]** münīri ve ol ḥaḳīḳat rāhınuñ mu'īn [ü] ẓahīri terk-i tedrīs idüp Balıkesre'de kesr-i nefs içün teḳā'üd ü ḳarār ve erbāb-ı riyāsetden firār ve uṣūl-i sābıḳaları içün dā'imā istiġfār eylediler. Ba'd-ez-ān Sulṭān Bāyezīd Ḫān maḥrūsa-i Edrine'de binā eyledükleri medreselerini merḥūma iḥsān eylediler. Merḥūm daḫı emr-i pādişāha iṭā'ati 'ibādetden 'add idüp ḳabūl eyleyüp hicretüñ sekiz yüz yetmiş beşi senesinde künc-i ders-ḫāne-i fenādan ṣaḥn-ı cinān[a] kim dīdār-ḫāne-i rindāndur, revāne oldılar.

Beyt

Bahā'ü'l-Ḥaḳḳ ve'd-dīn oldı vāṣıl
Cenāb-ı ḥażret-i Allāh bī-şek

Dilā ṭutmışdı şer'üñ dāmenin ol
Ol etek anı çekdi ḥażrete dek

Dilā olmaḳ dilerseñ Ḥaḳ bahāsı
Elüñ dünyādan u dil ḫalḳdan çek

فقدنا بهاءالدين فاضل عصره
فقلنا لتاريخ ترحم له[1]

Ḥattā rüvāt-ı naḳale-i aḫbār böyle buyurmışlar kim bir gün merḥūm Edrine ṣoḳaḳlarından birinde giderken bir mecẕūb sālike rāst gelüp dir kim "Mevlānā ḥāżır oluñ, vaḳt ḳarībdür. Bu vücūd vilāyetlerinde niçe bir varlıḳ müşāhede idersin. Vaḳt oldı kim mülk-i cism fenā-pezīr bi-emr-i Ḥayy u Ḳadīr ola." didiler. Hemān zübde-i 'ulemā-yı ehl-i īmān sa'ādet-ḫāneleri-ne gelüp vaṣıyyet emrini yirine ḳoyup ba'dehu yedi gün ḫaste olup āḫir cām-ı mevti nūş **[123b]** idüp cihāndan el yudılar. Ṣāḥib-i kitābuñ peder-i pür-hünerleri rivāyet eylemişler kim "Merḥūm fāżıl u kāmil, ẕihn-i şerīfleri cemī'-i fünūna vāḳıf u şāmil ve ṣāliḥ ü ḳābil idiler." Ḥattā 'ālem-i ṣabāda ser-i devletleri Ḥācī Bayram kisveti ile müşerref olmışlar idi. *Raḥmetu'llāhi te'ālā 'aleyhi ve 'aleyhim ecma'īn ilā-yevmi'd-dīn.*[2]

Mevlānā Sirācü'd-dīn

Ve biri daḫı baḥrü'l-'ulūm ve'l-yaḳīn ve zuḫr-ı erbābü'l-fuhūm ve't-tem-kīn, 'ālim ü fāżıl Mevlānā Sirācü'd-dīn ḥażretleridür kim 'ulemā-yı 'aṣrından ḳırā'at itdükden ṣoñra Mevlānā Ḫˇāce-zāde ḫıdmetleri ile müşerref olup her ne mühim ise görüp ṣoñra medārisden ba'żına müderris oldılar. Ba'dehu

1 "Asrının faziletlisi Bahaeddin'i kaybettik
Tarih olarak dedik ki: "Allah ona rahmet etsin."
(Ebced: 683/1284)" Adı geçen şahsın ölüm tarihi metinde 875 olarak belirtilmesine rağmen düşürülen tarih mısraının sayı değeri ile örtüşmemektedir.

2 "Din gününe kadar Allah'ın rahmeti onların hepsinin üzerine olsun."

sulṭān-ı cihān-muṭāʿ Meḥemmed Ḫān *ṭābe ṣerāhu*[1] merḥūma Ṣaḥn'dan birini iḥsān itdiler. Ol maḥalden birini daḫı Mevlānā Ḳasṭalānī ḥażretlerin ʿaṭā itdiler. Mevlānā Sirācü'd-dīn ḥażretleri sābıḳda Ḳasṭalānī ḫırmeninden ḫūşe-i ʿilmi bir miḳdār dirmişler idi. Mevlānā üstādınuñ derse geldüklerini bilmeden ötüri bir merd-i muʿteber taʿyīn eylediler tā kim ḫabīr olup rikābları būsı gencine mālik olmadan ötüri. Vaḳtā kim üstādlarınuñ derse ḳudūmlerinden ḫaberdār oldılar ise derslerini terk idüp ṭaşra gelüp rikāb-ı hümāyūnlarını berk ṭutup ḫāk-i pāylarını dīde-i ḥaḳ-bīnlerine kuḥl idüp saʿādetler buldılar. **[124a]**

Beyt

Kişi üstādına itse riʿāyet
Mezīd olur añа ʿilm ü ʿināyet

Ki üstāddur vesīle her ḫuṣūṣa
Belī üstādsız olmaz hidāyet

Dilerseñ olasın maḳbūl-i dāreyn
İd üstāda be-rūz u şeb riʿāyet

Neşr: Rüvāt-ı ādāb-ı İslām böyle imlā vü iʿlān buyurmışlar kim Mevlānā Sirācü'd-dīn ḥażretlerinüñ üstādlarına bu minvāl üzerine riʿāyetleri münfekk olmadı tā üstādları bir ġayrı manṣıba varmayınca ve daḫı ol ʿazīz-i bā-temyīz eyle hāfıẓ idiler kim Ḫᵛāce-zāde ḥażretleri buyurmışlar kim "Merḥūmuñ götüri taḥṣīlleri cenānları ṣaḥīfesinde maḥẓūr ve dilleri cerīdesinde masṭūr idi. Ḫuṣūṣā serdār-ı ʿulūm-ı edebiyye ḳaṣā'id-i 'Arabiyye'yi müstaḥżır ve naẓma tamām ḳādirler idiler. Bu kemālāt-ı cesīmelerinden ötüri Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḫıdmet-i tevḳīʿ-i 'Oṯmānī'ye vālī eylediler." İnşā-yı kütübe ve ebnā-yı ḥaḳā'iḳa kemāl-i ḳudret ve fevḳa'l-ḥad fā'iḳ olduḳlarından ötüri peder-i ṣāḥib-i kitāb-ı pür-ʿiber böylece iʿṭā-yı ḫaber eylemişler kim "Merḥūm Ḫᵛāce-zāde ʿālem-i ḫᵛābda görmişler kim dest-i şerīflerinüñ biri ifnā olur. Ḫᵛābdan bīdār olup müteḥayyir oldılar. Eglenmeyüp netīce ẓuhūr idüp dinüñ Sirāc'ı ʿālem-i ẓulmānīden munṭafī olup bedenden ḫafī olur. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

1 "Kabri temiz olsun."

Beyt

Sirāc-ı dīn idi ol nūr-ı dīde
Olup yārān gözine nūr-ı ʿirfān **[124b]**

Bir iki gün żiyā virdi vü gitdi
Felek şemʿ-i hüdāsın itdi pinhān

Mevlānā Küpelü-zāde [Muḥyi'd-dīn]

Neşr: Ve biri daḫı ʿilm ü maʿārif ile memlū, ʿālim ü fāżıl u kāmil Muḥyi'd-dīn ḥażretleridür kim şöhretleri "İbn Küpelü" dimek ile meşhūrlardur. ʿAṣrı ʿulemāsından şīre-i ʿilmi ʿaṣr idüp ḳalbleri küpini memlū itdüklerinden ṣoñra baʿż-ı menāṣıba müvellā, baʿdehu zamān-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḳāḍī-ʿasker-i ẓafer-peyker idinüp pāye-i aʿlāya irdiler. Baʿd-ez-ān fetḥ-i Ḳaraman'dan ṣoñra kim hicretüñ sekiz yüz yetmiş ikisi senesinde vāḳiʿ olmışdur. Vezīr Maḥmūd Paşa ile maʿan ʿazl olındılar. Merḥūmuñ iki ṣulbi duḫter-i nīk-aḫterleri var idi. Birini ʿālim-i ʿulūm-ı imlā merḥūm Sinān Paşa'ya iʿtā itdiler kim merḥūm Meḥemmed Çelebi'nüñ vālideleridür. Ve daḫı Medrese-i Maḥmūd Paşa'ya müderris oldılar, ṣoñra baʿżı bilāduñ ḳażāsına mübtelā oldılar, ṣoñra ʿālem-i cüvānīde teḳāʿüd idüp zindegānileri fānī oldı. Ve birini daḫı Süleymān Çelebi İbn Kemāl Paşa'ya virdiler. Anlardan merḥūm müftī Kemāl Paşa-zāde kim nām-ı şerīfleri Aḥmed'dür, ẓuhūr idüp *nūrun ʿalā-nūr* oldılar. Āhirü'l-emr ʿömri tamām idüp dünyā evini selāmlayup göçdiler. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyhi ve ʿaleyhim ecmaʿīn. Āmīn.*

Mevlānā Vildān [Muḥyi'd-dīn]

Ve biri daḫı şehīr-i devrān ve ferīd-i aḳrān, ʿālim ü fāżıl u kāmil Muḥyi'd-dīn eş-şehīr bi-Mevlānā Vildān ḥażretleridür kim ʿaṣrı **[125a]** ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra ḳażā-yı Gelibolı'da müvellā ve Maḥmūd Paşa ḥażretleri ile āşinā oldılar. Vezīr-i dānā istediler kim mevlānāyı ḥużūr-ı şāhda terbiyet eyleyeler. Ol eṣnāda ḳāḍī-ʿaskerüñ tabʿlarına fütūr irişüp dīvān-ı sulṭānīye iḳtidārları olmayup hemān vezīr-i pür-hüner furṣatı ġanīmet bilüp Gelibolı'dan getürdüp ḳāḍī-ʿaskerüñ nā'ib-i menābı ḳılup şāh-ı İslām'a ʿarż u iʿlāma girüp çıḳmaġa başladılar. Vaḳtā kim pādişāh-ı cihān

mevlānānuñ edeb ü erkānını ve kemāl ü iẕʿānını tamām maʿlūm idindiler ise maḥrūsa-i Burusa ḳażāsını inʿām, ṣoñra ḳāḍī-ʿasker-i ʿasākir itdiler.

Beyt

Kişinüñ Ḥaḳ oñarınca işini
Aña her emr-i müşkil olur āsān

Anuñ kim işi bitmeye Ḫudā'dan
Anuñ āsān işi ṣaʿb olur iy cān

Neẕr: Ṣoñra ol ṣāḥib-i uṣūl maʿẕūl oldılar. Vaḳtā kim Sulṭān Bāyezīd Ḫān mülk-i 'Oṯmānī'ye sulṭān-ı cihān oldılar ise Mevlānā Vildān'ı girü Anaṭolı ḳāḍī-ʿaskerligini iḥsān itdiler. Manṣıb ehli iken vefāt itdiler. *Raḥimehu'llāh.* Merḥūm marżiyyü'l-fiʿāl ve memdūḥü'l-ḫiṣāl, Ḥaḳ ile bāṭıl arasını Ḥaḳ ile fārıḳ ve aḳrānı içinde ṣıdḳ u ḫıdmet ile mümtāz u fā'iḳ idiler. Ẕihn-i pāki derrāk ve ṭabʿ-ı çālāki cenāb-ı maʿrifete cüst ü pür-idrāk **[125b]** idiler. İttifāḳan ḳāḍī-ʿaskerlikleri eyyāmında Edrine'de ḫuddām-ı sulṭāndan birinüñ baʿżı fesādı ẓāhir ü rūşen olup nā'ib-i şerʿ menʿ itmek istedükde memnūʿ olmayup āḫir nā'ib daḫı muḥkem ḍarb eyledi. Semʿ-i sulṭāna vaḳtā kim bu ḳażiyye irişdi ise bendenüñ ḳatline fermān eylediler kim taḥḳīr-i şerʿ-i şerīf itdüginden ötüri. Vüzerā şāhdan ʿafv ṭaleb eylediler. Teʾşīr itmeyüp mevlānāya ilticā eylediler. Mevlānā daḫı iltimās itdiler, bir eṯer itmedi. Hemān ol ʿummān-ı ʿilm ü ʿirfān buyurdılar kim "Nā'ib-i bī-edeb şerʿ-i ḥabīb-i Rab'de pür-āteş ü ġażab ḳıyām itmek ile ḳażā ḫıdmetinden sāḳıṭ oldı. Bu taḳdīrce bendeye ḳatl ile emr şāha lāyıḳ degüldür. Ḥāṣılı iltimāslarımuz mevżiʿindedür. Şān-ı şāh-ı pür-iḥsāndan mercūdur kim redd olınmaya." Ṣoñra bende-i küstāḫ Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp ḫużūr-ı ḫünkārda biʾẕ-ẕāt mübārek elleri ile şāhāne kötege buluşdurup ḳatlden ḫalāṣ oldı. Ḥattā şöyle rivāyet olınmış kim ẓaḫm-ı ḍarbdan dört ay mecrūḥ olup ʿilāc ile ifāḳat bulup baʿd-ez-ān ol bende vezīr-i şāh-ı cihān oldılar kim nām-ı şerīfleri Dāvūd Paşa'dur.

Beyt

Yiyenler sille-i şāhānı şāhā
Bulurlar devlet ü iḳbāl ü ʿizzet

Edeb içün dögülmek hem sögülmek
Ġażab dimezler aña belki devlet **[126a]**

Mevlānā Aḥmed Paşa [Veliyyü'd-dīn-zāde] {Aḥmed}

Neşr: Ve biri daḫı şarāb-ı ʿirfānuñ muṣaffāsı ve bezm-i birr ü iḥsānuñ nefāʾis-i ġarrāsı meşhūr-ı meşāhīrü'l-ʿulemā ve ʿumūr-ı ekābirü'l-büleġā, fāżıl u efḍal ve kāmil ü ekmel Mevlānā Aḥmed Paşa İbn Veliyyü'd-dīn el-Ḥüseynī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl ve dehri fużalāsından tekmīl eyledüklerinden ṣoñra medīne-i Burusa'da ol erbāb-ı ḥakāʾiḳ-ı ʿulūma reʾīs Murād Ḫān Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu ḳażā-yı Edrine'ye müvellā, ṣoñra Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḳāḍī-ʿasker-i aʿlā eylediler. Baʿd-ez-ān sulṭān kemāl-i ʿilm ü ʿirfānlarından ötüri nefslerine muʿallim-i mihribān idinüp rūz u şeb muṣāḥabet ve şeb ü rūz muvāfaḳat üzerine olup ḳalb-i şerīfleri defāʾininden şāh-ı devrāna bir mertebede iḥsān eylediler kim maʿārifden şāhı kimse farḳ idemez oldı.

Beyt

O deñlü fażl u ʿirfān itdi taḥṣīl
Muẓaffer-fer şeh-i İslām Meḥemmed

Maʿārif baḥri oldı ḳalbi şāhuñ
Saʿādet pāyesine irdi sermed

Neşr: Merḥūm u maḫtūm ḥāṣılı bir mertebede zekā ṣāḥibleri idiler kim ʿuḳūl-i ʿuḳalā māhiyyetleri idrākinde lāl ve fühūm-ı büleġā ḥaḳīḳatleri iẕʿānında bī-mecāl idiler. Ṭabʿ-ı şerīfleri ʿummān-ı ʿirfān ve ḳalb-i laṭīfleri maḫzen-i leʾālī-i bī-kerān idiler. Meclis-i şerīflerinden Loḳmān pür-ḥiṣṣe ve münāfiḳān pür-ġuṣṣa olurlar idi. Ḫuṣūṣā kim semt-i şiʿre māʾil ve ṭabāyiʿ-i mevzūna ḳāʾil, mā-ḥaṣal her fenne ḳādir ü ḳābil idiler.

Beyt [126b]

O deñlü virmiş idi Ḥaḳ teʿālā
Feżāʾil kim aña yoḳdur nihāyet

Olup mümtāz-ı aḳrān-ı zamāne
Añılur nām ilā-yevmi'l-ḳıyāmet

Neşr: Ve daḫı merḥūmuñ feṣāḥatları belāġatlarına ġālib ve kelimāt-ı nefîse-i ekābir-i selefe ṭālib idiler. Şāh-ı cihān Meḥemmed Ḫān ḥażretleri ile kemāl-i ülfet ü ṣoḥbet üzerine olduḳlarından ötüri vezīr-i maḳbūl iken ba'dehu bir ḫuṣūṣ içün ma'zūl oldılar.

Beyt

Vefā olmaz cihānuñ beglerinde
Vefā umma bulardan iy birāder

Selāmuñdan dem olur incinürler
Gehī sögseñ virürler sīm ile zer

Bular aḥvāli beñzer devr-i dūna
Virür geh nūş-ı dārū gāh neşter

Neşr: Bir müddetden ṣoñra şāh-ı debīr merḥūmı Tire ve Anḳara ve Burusa illerine emīr eylediler. Emāret-i Burusa'da iken hicretüñ ṭoḳuz yüz ikisinde cenāb-ı Ḥaḳḳ'a rıḥlet idüp ber-zīr-i ḫāk oldılar. Rūḥ-ı pākine hezārān raḥmet ve firāvān maġfiretler irişe.

Beyt

Cihān iy birāder degildür beḳā
'Anādur cefādur belādur fenā

Ṣaḳın virme dil olma meftūn añа
Ki nūşındadur nīş balı belā

Neşr: Ve merḥūmuñ tārīḫ-i vefātları bu mıṣra'dur kim meşhūr olan ẕü'l-fünūn İbn Eflāṭūn nā'ib-i maḥkeme-i Burusa buyurmışlardur:

Mıṣrā'

إن في الجنات مأوى روحه[1]

Neşr: Ve daḫı merḥūm şerīfü'n-neseb ve 'azīzü'l-ḥaseb, ẕevi'l-ḳadr u ṣāḥib-ṣadr, zekiyyü'ṭ-ṭab' vefiyyü'n-nefs **[127a]** idiler. Ve dünyā evine dāḫil olmadılar kim 'aḳabince bir ferzend-i dil-pesend veyā duḫter-i nīk-aḫterleri ola. Bu sebebden ötüri ol ḳalbi ṣāf ve der-beste maḥbūb-dōstluḳ isnād

1 "Şüphesiz cennetlerde ruhunun sığınağı vardır."

iderler idi. Ammā Ḫᵛāce-zāde'den rivāyet olınmış kim merḥūm pür-maʿrifet idiler. Ve daḫı merḥūmuñ ekşer-i şiʿrleri Türkī idi. Fe-emmā ʿArabī eşʿārları daḫı işʿār olınur. Nitekim Ḫızr Beg merḥūma bir müstezād ḳaṣīde naẓīre buyurmışlar kim meşhūrdur. Ẕikri şöhretinden ötüri terk olındı. Ve daḫı merḥūmuñ mekātīb-i şerīfeleri ʿunvānında bu beyt ile kendülerüñ siyādetlerini yād iderler idi:

Beyt

سلامٌ كانفاسى اذا كنتُ ناطقا
بمدح رسول الله جددي و سيدي[1]

Neşr: Rūḥ-ı şerīfleri şād ola inşā'a'llāhu teʿālā.

Mevlānā İbrāhīm bin Ḫalīl Paşa

Ve biri daḫı ol ṣadrı celīl ve evṣāfı beyānında elsine-i fużalā kelīl, ʿālim-i ʿulūm-ı meşrūʿa vü menḳūle ve kāmil-i kemālāt-ı maḳbūle vü maʿḳūle, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā İbrāhīm bin Ḫalīl bin İbrāhīm bin Ḫalīl ḥażretleridür kim cedd-i aʿlālarınuñ ẕikr[i] eşnāsında meẕkūrdur kim vilāyet-i ʿOşmānī'de evvel ḳāḍī-ʿasker ve pederleri Ḫalīl Paşa ḥażretleri daḫı Sulṭān Murād Ḫān'a vezīr olmışlardur. Sulṭān Meḥemmed Ḫān Ḳosṭanṭıniyye'yi feṭḥ itdüklerinden ṣoñra merḥūmı ḥabs idüp cemīʿ-i emvālini aḫẕ eylediler. Merḥūm daḫı ḥabsden feżā-yı gülşene hicret ü ʿazīmet **[127b]** eylemişler idi. Ol vaḳt maḫdūm-zādeleri İbrāhīm Paşa Edrine'ye müvellā idiler. Ḳażādan maʿzūl olup teḳāʿüd akçası taʿyīn olınmayup beyne'n-nās ihānet olınup pādişāhdan ḫavf idüp zamānesinüñ ʿulemāsı riʿāyet itmeyüp belki kemāli ile nefret itdiler.

Beyt

Ḳaçan döndürse yüz devlet kişiden
Eḥibbā cümle andan nefret eyler

Velī devlet girü iḳbāl itse
Sitāyiş-güne herkes aña söyler

1 "Konuştuğum sürece nefeslerim adedince selam olsun
Allah'ın resulü, ceddim ve efendimin övgüsüyle"

Neşr: Ba'dehu maḥrūsa-i Burusa'da 'imāret-i Murād Ḫān'a mütevellī oldılar. Ba'dehu vālī-i maḥrūsa-i Burusa Mevlānā Kirmastī merhūmı emr-i şāhī birle teftīş idüp gün-ā-gün münāḳaşa vü mübāḥeşe eyleyüp merḥūma envā'-ı ālām virüp cerāḥat-ber-cerāḥat belā ve meşaḳḳat ḳat-ber-ḳat oldı. Ḥāṣılı gerdiş-i rūzgār ber-aks olduġına mutażaccır ve devr-i bed-kirdāruñ bī-ṣebāt u ḳarārlıġına müteḥassir olup ﴿ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ﴾[1] āyetine mā-ṣadaḳ olup girü pāye-i tevliyetden ma'zūl ba'de'l-ān Burusa iḥsānına fermān-ı ḫunkār ile meşġūl oldılar. Ḥāṣılı bir ṭabaḳaya nüzūl eylediler kim sāhil-i fāḳada bī-ṭāḳa olup ve şarāb-ı faḳr ile sekrān ve sekr-i rūzgār ile ḥayrān [u] vālih [ü] şeydā ḫalḳ arasında gūyā nā-peydā ne 'ırżdan eṣer peydā ve ne devletden ḫaber hüveydā olup gāh ḫādim ü gāh maḫdūm ḥāṣılı āteş-i ḳıllet ü ẕillete mūm oldılar. Ḥattā fereslerini kendüler egerleyüp 'alef ḫıdmetini kendüler görüp **[128a]** gün-be-gün ḥālleri dīger-gün idi. Bir gün aḥvāl-i perīşānına maḥzūn olup şeyḫ-i erbāb-ı ḥaḳīḳat ve pīr-i aṣḥāb-ı ṭarīḳat el-Ḥācī Ḫalīfe merḥūma *tābe ṣerāhu* bende-i ḫalḳa-be-gūş olup ḫānḳāhlarınuñ cārūb-keşligini iḫtiyār ve maḳām-ı mücāhedede ḳarār eylediler. A'dādan ba'ż iẓhār-ı 'adāvet ü buġż eyleyüp Sulṭān Meḥemmed Ḫān'a ḫaber virdiler kim "Mevlānā İbrāhīm ḥażretlerine sefāhat 'ārıż oldı, bīmār-ḫāneye iletmek gerekdür kim 'ilāc olına." Bu eṣnāda iken şeyḫ ḥażretleri yaylaḳa çıḳdılar. Meger şeyḫüñ bir feresi var idi kim gerdeninde bir ceresi var idi ta yoḳlanmasun içün. Şeyḫ ḫuddāmından ba'żına buyurdılar kim "Feresi İbrāhīm'e iletün, süvār olsun. Zīnhār ceresi gidermesün." didi. Dervīş daḫı emr-i pīri ḳabūl idüp feresi mevlānāya iletüp anlar daḫı süvār olup şeyḫe geldiler. Şeyḫ buyurdılar kim "Yā İbrāhīm! Feresden nüzūl itme, illā benüm ḳatumda nüzūl eyle." Vaḳtā kim ḥażret-i şeyḫ ḫużūrına geldiler ise şeyḫ bir ḳoyun cildini altlarına döşeyüp anlar daḫı nüzūl eylediler ve şeyḫ buyurdılar kim "İnşā'a'llāh bāng-i ceresvār 'aẓametüñ ṣadāsı meşārıḳ u meġāribe irişe gerekdür. Yarın hemān bilā-tevaḳḳufin Ḳosṭanṭıniyye'ye teveccüh eyle. Sulṭān Bāyezīd içün ġāfil olma." Şāh-ı cihān-penāh daḫı 'Amāsiyye'de şeh-zāde idiler. **[128b]** Rāvī-i pür-hüner ol merd-i mihter ya'nī İbrāhīm Paşa ḥażretlerinden rivāyet-i ṣaḥīḥa buyurmışlar kim "Hemān şeyḫüñ dest-i şerīflerin būs idüp İslāmbol cānibine 'azīmet eyledüm. Vaḳtā

1 *Kur'ân-ı Kerîm, Nûr Sûresi* 24/40, "… Birbiri üstüne karanlıklar…"

kim şehre dâḫil oldum ise yolda Sulṭān Meḥemmed Ḫān'a rāst geldüm. Dörd ḫāṣekī ile piyāde ʿādet-i ḳadīmeleri üzre tecessüs-i aḥvāl-i rūzgār iderler. Hemān feresden nüzūl idüp ṭaraf-ı rāhda ḳarār eyledüm. Vaḳtā kim ḳarībüme güẕār eylediler ise beni bilüp selām virüp "el-Ḥamdü li'llāh! Cünün zā'il olmış." didiler. Faḳīr daḫı duʿā itdüm kim "İrteye dīvāna gelesin." didiler.

Maṭlab
Ṣıfat-ı Şeb

Vaḳtā kim şeb ʿarūsı cemālinden nikābını refʿ ve ḥicābını defʿ idüp ve zāġ-ı ẓulmet-sirişt āşyāne-i tārīkinde pinhān ve rūz-ı pīrūz u zī-baḫt ʿıyān oldı ise dīvān-ı sulṭānī ḳurulup vüzerā-yı ʿOṯmānī derilüp ḥükūmet-i cihān dīvāna başlayup bu faḳīr daḫı dīvān-ḫānede ḥayrān ṭurur iken vezīr içeri girüp girü çıḳup bu faḳīri ṭaleb eylediler. Meger sulṭān-ı Rūm u Īrān u Tūrān bu ġam-gīnüñ ḫātırını riʿāyet murād idinmişler, ben daḫı vüzerā ḥużūrına mesrūr vardum. Buyurdılar kim "Pādişāh sańa buyurdılar kim ne istersin?" Bu miskīn daḫı naṣīḥat-i şeyḫi ḳabūl idüp ḳażā-yı Amāsiyye'yi iḫtiyār eyledüm. Her bār kim istifsār buyurdılar kim ḳalb-i fātır ḳażā-yı Amāsiyye'de ḳarār eyledi. Vaḳtā kim vüzerā-yı kām-kār ḥażret-i Ḫudā **[129a]**vendigāra ʿarż-ı ḥāl-i pür-melāl eylediler ise pādişāh-ı cihān buyurdılar kim "el-Ān daḫı cünūnı zā'il olmamış. Zīrā bu deñlü menāṣıb-ı ʿāliyeler var iken bir ḳaṣaba ḳażāsını iḫtiyār eyler." diyüp kerhen iḥsān buyurdılar. Hemān fevrī ḳażā ṭarafına ḳadrince tedārük görüp müteveccih oldum. Vaḳtā kim Amāsiyye'ye emn-i emān birle dāḫil oldum ise vāḳıʿa ʿāleminde gördüm kim Şeh-zāde Bāyezīd-i şehr-yār bir file süvār olup bu faḳīri ardına almış. Vaḳtā kim ḫ̌ābdan bīdār oldum ise şükr-i Melik-i Ġaffār idüp ʿale'ṣ-ṣabāḥ ḫālıḳu'l-eṣbāḥdan ʿināyet ṭaleb idüp şeh-zādenüñ dest-i şerīflerin būs itdüm. Şāh-ı cihān-penāh buyurdılar kim "Mevlānā bilürüm kim bizi ārzūlayup geldüñüz. Maʿlūmdur inşā'allāh dāmen-i devlet bize el virür ise mükāfāt olına." buyurdılar. Az zamāndan ṣoñra Sulṭān Meḥemmed Ḫān *ʿaleyhi'r-raḥmetü ve'r-rıḍvān* cenāb-ı Raḥmān'a revāne olup Sulṭān Bāyezīd Ḫān taḫt-ı ʿOṯmānī'ye sulṭān olup fermān-ı vācibü'l-iẕʿān gönderüp bir ān te'ḫīr

itmeyüp ʿale't-taʿcīl mevlānāyı İslāmbol'a ehl ü ʿıyāli ile getürdüp Mevlānā Ḳasṭalānī'yi ṣadrdan maʿzūl, yirini merḥūma buyurup Rūmili'ne ḳāḍī-ʿasker eylediler. Tevliyetden ʿazline bāʿiṣ olan Mevlānā Kirmastī iltiyām birle tehniyeye geldüklerinde İbrāhīm **[129b]** Paşa merḥūm ikrām-ı tām buyurup ṣol ki merdümlige lāyıḳdur yirine getürüp taʿzīz bi'l-iḥsān eylediler.

Beyt

Kişiye itdügin itmek degül merdümligin şānı
Sen itme itdügin aʿdāña iy dil taḫtınuñ ḫānı

Yaramaz ṣanına sen ḫayr ṣan tā ola kim bir gün
İkiñüz dilegi olmaya ola emr-i Yezdānī

Neṯr: Merḥūm Kirmastī bir mertebede ḫacīl oldılar kim bir niçe müddet ḫacāletden ʿalīl olup bu emrüñ ḥiṣṣesin niçe nā-muvāfıḳlaruñ tebdīl-i aḫlāḳ-ı ẕemīmelerine delīl oldı.

Beyt

İylige iylik işidür eşegüñ
Gelesin ādemīlik it iy yār

Kemlige kemlik oldı ḫaṣlet-i kelb
Uyma nefsine iy birāder var

Ādem olanlaruñ işi her dem
Kemlige iylik itmedür her bār

Neṯr: Āḫir şāh-ı cihān merḥūmı vezīr-i aʿẓam-ı vilāyet-i ʿOṯmān eyleyüp hemyānçe-i ʿālemi cevāhir-i ʿadl ü iḥsān ile memlū ve zevāhir-i bī-kerānları ile ṭopṭolu oldılar. Āḫir vilāyet-i İslām'a vezīr-i debīr iken bi-emr-i Ḥayy-i Ḳadīr vefāt idüp taḫt-ı ḫāki yir idindiler. *Raḥimehu'llāh*. Ḥāṣılı merḥūmuñ ʿömri ḫāṣılı seḫā vü ḥilm ü vaḳārda ḳarār ve nā-dān u bed-nāmdan firār üzerine idi. Ḥattā her günde maṭbaḫlarından altı yüz nefer fuḳarā-yı bī-ḳarār ṭaʿāmlanurlar idi. Vefātlarında sekiz biñ aḳçadan ġayrı nesneleri bulunmadı.

Mevlānā Yārḥiṣārī[-zāde Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā]

Ve biri daḫı **[130a]** erbāb-ı ʿulemānuñ serdārı ve cumūʿ-ı fużalānuñ yārı, metāʿ-ı ʿirfānuñ ḫarīdārı ve riyāżü'l-iḥsānuñ gül-i bī-ḫārı, ʿālim ü ʿāmil ü kāmil Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā bin Evḥadü'd-dīn el-Yarḥiṣārī ḥażretleridür kim ʿālim ü sāliḥ ü ʿāmil kimesne idiler. Şerīfü'n-neseb, ḥasībü'l-ḥaseb, ḥaḳḳā'iḳa ṣāḥib-i ʿazīmet ve deḳā'iḳa ẕevi'l-himmet idiler. ʿAṣrı ʿulemāsından taḥṣīl, baʿdehu Ḫˇāce-zāde ḫıdmetlerinden mā-yebḳāyı tekmīl eyledüklerinden ṣoñra Murād Paşa Medresesi'ne müderris, ṯāniyen maḥrūsa-i Edrine'de Medrese-i ʿAtīḳ'e müderris, ṣoñra Ṯemāniyye'den birine müderris, ṣoñra salṭanat-ı Bāyezīd Ḫān'da Ḳosṭanṭıniyye'ye ḥākim olup ṣadr-ı ḥükūmetden dergāh-ı Ḥaḳḳ'a yol bulup vāṣıl-ı civār-ı Raḥmān oldılar. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyh.* Aṣḥāb-ı aḫbār böyle iḫbār buyurmışlar kim teklīf-i ḳażā olınduḳda rıżā göstermeyüp vüzerā ʿadem-i ḳabūllerini Bāyezīd Ḫān'a iʿlām itdiler. Sulṭān-ı selāṭīn-i cihān ol ān bir mektūb-ı maḥbūb tesvīd idüp ve baʿdehu buyurdılar kim "Mevlānā-yı ekrem emr-i ḳażāya sizden aṣlaḥ u aʿlem kimesne yoḳdur. Eger sizden ġayrına teklīf idersem ben Allāhu teʿālāya ʿāṣī olurum ve eger siz de ḳabūl buyurmazsañuz pādişāh-ı İslām'a ʿāṣī olursuz. Hālet-i vāḥidede iki maʿṣiyyet **[130b]** cemʿi şān-ı bāġ-ı ʿirfāna mürüvvet degildür. ʿAdl ile emr-i şerʿi ḳabūl ve ṭābiʿ-i menḳūl-i seyyidü'l-enbiyā ve maʿḳūl-i uṣūl-i ʿulemā ʿolmaḳlığı üzerine merdāne ṯābit ol." didiler. Vaḳtā kim mektūb-ı merġūb mevlānāya vāṣıl oldı ise ḥayyiz-i ḳabūlde vāḳiʿ olup ḫıdmet-i ḳażāya rıżā gösterdiler. Merḥūmuñ fażlı günden eclādur ve lākin ol dürr-i yetīm ü baḥr-i ʿamīm tesvīd ü taṣnīfe mültefit olmadılar. Lākin bir risāleleri görildi vebādan firāruñ aḥvālinde beyān itmişlerdür. *Cezāhu'llāhu teʿālā ḫayra'l-cezā' ve teġammeda'llāhu bi-ġufrānihī fi'l-ūlā ve'l-uḫrā.*[1] Hicretüñ ṭoḳuz yüz onı eṣnāsında medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de vefāt idüp ṭaraf-ı āḫirete gidüp cesed-i şerīfleri mescid-i münifleri civārında defn olınmışdur. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyh.*

Mevlānā Kirmastī [Yūsuf]

Ve biri daḫı ṭarīḳat-ı maʿrifetüñ reh-i rāstı, Tañrı dostı, fāżıl u kāmil ü ʿāmil Mevlānā Yūsuf bin Ḥüseyn el-Kirmastī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından ḫuṣūṣā Ḫˇāce-zāde'den ḥiml-i ʿulūmı taḥmīl idüp mükemmil-i kemālāt-ı ʿArabiyyāt olup ṭarīḳ-ı fünūn-ı muʿtebereye yol bulup ṣoñra baʿż-ı medārise müderris, āḫir Ṯemāniyye müderrislerine reʾīs olup ṣoñra ḥākim-i

1 "Allah onu en güzeliyle mükafatlandırsın ve onu dünya ve ahirette mağfiretiyle örtsün."

ḳażā-yı Burusa, ba'dehu medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'ye vālī olup ol himmet-i 'ālī şeb ü rūz 'adālet semtine sülūk ve nūr-ı dīde-i mülūk oldılar. Merḥūmuñ meydān-ı şer'de bir mertebede cür'etleri var idi kim **[131a]** gūyā niyāmından meslūl bir seyf-i ḳāṭı' yāḫūd ġılāfından 'uryān bir tīġ-ı lāmi' idiler yāḫūd ṣaḥrā-yı istiḳāmetüñ bir leyṯ-i şecī'i ve pīşe-i diyānetüñ bir gürg-i mehībi idiler. *Nevvāra'llāhu mażca'ahu.*[1] Ve daḫı ṣiḳāt-ı rāviyāndan istimā' olınmış kim bir gün merḥūm 'imāme-i ḫafīfe ile mescid-i şerīfe teveccüh eṯnāsında vezīr-i pādişāh İbrāhīm Paşa ṭarafından bir emr-i mu'aẓẓam meşveretinden ötüri ādem geldi. Merḥūm hemān ol hey'et ile paşaya revāne oldılar. Lede'l-vuṣūl vezīr-i pür-uṣūl mevlānāya su'āl buyurdılar kim "Bu ḥālet ile bize 'iyādet üslūb-ı mu'ayyeneñüze muḫālif sebebi nedür?" Mevlānā buyurdılar kim "Beytu'llāha teveccüh eṯnāsında sizlerden ādem geldi, mürüvvet görmedüm, ḥużūr-ı Ḥaḳ'dan ḥużūr-ı ḫalḳı tercīh idem." didiler. Paşa bu sözi taḳbīḥ görmeyüp mesrūr olup ikrām-ı tām ile merḥūmı mükerrem ü muḥterem ṭutup bu ḳıṣṣayı pādişāha i'lām eylediler. Pādişāh daḫı şāhāne ḥürmetler ve pādişāhāne 'izzetler eylediler.

Beyt

Ri'āyet eyleyen Allāh evini
Ri'āyet olınur dāreyn içinde

Aġırlamasa ger ḳul seyyidini
Nite olur iki 'ālemde zinde

Zihī 'ilm ü zihī zühd ü diyānet
Ki görilmedi Mıṣr u Rūm u Çīn'de

Neṯr: Ve daḫı merḥūm muṣannefāt-ı keṯīre ṣāḥibleridür. Ḫuṣūṣā *Muṭavvel Telḫīṣ*'e bir ḥāşiye-i nefīs[e] te'līf ve *Şerḥ-i Viḳāye*'ye daḫı **[131b]** bir ḥāşiye-i pür-fā'ide taṣnīf eylemişlerdür kim baṣā'ir-i uli'l-ebṣār pür-nūr ve serā'ir-i ẕevi'l-feżā'il ve'l-iḳtidār mesrūrlardur. Ve daḫı 'ilm-i uṣūlde ol ṣāḥib-i temyīzüñ *Vecīz* nām i'cāz-ı tamām üzre bir risāleleri vardur mümtāz u dürr-i yetīm ve miṯli 'adīmdür. Ve me'ānīye bir cevāhir kānı beyān buyurmışlardur kim her kelimesi bedī', vażī' ü şerīf ḳatlarında maḳbūl ve mecāmi'

1 "Allah onun yatacağı yeri nurlandırsın."

ü medārisde menḳūldür. *Raḥimehu'llāhu te'ālā.* Hicretüñ tis'a mi'esi ḥudūdında vefāt itmişlerdür kim ḳabr-i şerīfleri Ḳosṭanṭīn'de Cāmi'-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān'da mektebleri civārındadur.

Mevlānā İbnü'l-eşref

Ve biri daḫı aḫbār-ı ẕevi'l-ebṣāra selef ve ebrār-ı ṣāḥibü'l-iḳtidāra ḫalef, 'ālim ü 'āḳil ü kāmil Mevlānā İbn Eşref'dür kim ḫūşe-çīn-i ḫırmen-i Ḫᵛāce-zāde ve defīne-i genc-i 'irfānda dil-dāde ve a'rāżdan ḳalb-i şerīfleri sāde idiler. Ṣoñra ol Allāh dostı Mevlānā 'Aliyy-i Ṭūsī ḥażretlerine irişüp ṣoḥbetine girişüp mu'īdleri oldılar. Ḥattā ba'ż-ı ṭalebe mevlānānuñ ḥużūrında ḫuṣūṣiyyāt-ı 'ilmden bir mes'elede müsā'ele vü mübāḥeṣe eylediler. Mevlānādan tesellī irişmeyüp Ḫᵛāce-zāde ḫıdmetine gelüp müşkilleri bābları meftūḥ olup mesrūr oldılar. Ḥāṣılı merḥūm u'cūbe-i zamān ve nādire-i devrān idiler. Ḥattā ṣāḥib-i kitābuñ pederi merḥūmdan naḳl eylemişler kim **[132a]** buyurmışlar: "Üstādum her fenni ḳırā'atden birer metnüñ ḥıfẓını ehem ṭutup teklīf buyurdılar. İmtiṯālen li-emri'l-'ālī ḳabūl idüp ḥıfẓ eyledüm." didiler. Rāvī buyurmışlar kim "Eger merḥūm iştiġāl-i 'ulūmda dā'im, tekmīl-i fünūnda ḳā'im ola idi aḥvāl-i müteḳaddimīn mensī olur." didiler.

Beyt

Dilā İbn Eşref 'aceb merd imiş
Ki böyle şehādet olur ḥaḳḳına

Gel iy ṭālibüm diyen eyle heves
'Ulūma dime lā kişi ḥaḳḳına

Olan ġayr aḥvāline mültefit
Degül merd anuñ ḥürmeti ḥaḳḳı ne

Neşr: Ba'de't-taḥṣīl ṭarīḳ-ı taṣavvufı tekmīl idüp ṣoñra ṭarīḳ-ı seyāḥata gitdiler. Ba'żı ḳalenderān merḥūma maḥabbet eyleyüp bir ān müfāraḳat eylemeyüp bu ḥāl üzerine devrānları tamām olup cenāb-ı dār-ı İslām'a revāne oldılar. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Mevlānā 'Abdu'llāh el-Amāsī

Ve biri daḫı zamānesi 'ulemāsınuñ bī-hemtāsı ve rūzgārı nüzekāsınuñ rind-i şeydāsı 'ālim ü fāżıl Mevlānā 'Abdu'llāh el-Amāsī ḥażretleridür kim 'aṣrı 'ulemāsından tekmīl itdüklerinden ṣoñra şehri medresesine müderris ṣoñra Merzifon Medresesi'ne mu'allim-i fünūn olup ṣoñra şehrinde Bāyezīd Ḫān Medresesi iḥsān olınup müderris-i Medrese-i Sulṭān Bāyezīd iken göç kūsı çalup ṭarīḳ-ı āḫirete gitdiler.

Beyt [132b]

Çalarak kūs-ı göçi gitdi cihāndan herkes
Gülerek geldi saña nevbet eyā ibn heves

Ne yatarsın bu hevā pisteri üzre medhūş
Gözüñ aç ṭur yuḳarı gör ki ne dir bāng-i ceres

Neşr: Ḥāṣılı merḥūmuñ fünūn ma'lūmı, 'ulūm mefhūmı idi. Ḥattā *Miftāḥ* nām kitāb-ı pür-nikātı bilā-şürūḥ u ḥavāş esrārını taḥḳīḳ ve deḳā'iḳını keşf ü fāş iderler idi. Ve evḳātını 'ibādete ṣarf ve naḥv-i dünyādan ḳalblerini men' idüp manṭıḳı şīrīn ve kelāmı nemekīn ve beyān u ma'ānīsine erbāb-ı fühūm taḥsīn ve aṣḥāb-ı 'ulūm āferīn iderler idi. *Ravvaḥa'llāhu rūḥahu.*

Mevlānā Ḥācī Baba

Ve biri daḫı meydān-ı 'ilmüñ merd ü üstādı Mevlānā Ḥācī Baba ḥażretleridür kim Ṭosyevī'dürürler. Mükemmil-i 'ulūm-ı edebiyyāt ve muḥaṣṣıl-ı fünūn-ı menḳūlāt u meşrū'āt idiler ve ṣāḥib-i teṣānīf idiler kim ṭullāb taḥṣīl itmede bī-teklīf idiler. Ḥattā *Kāfiye*'yi i'rāb içün bir kitāb çün dürr-i ḫoşāb ve *Miṣbāḥ*'uñ żiyāsını beyān içün bir kitāb daḫı ve ḳavā'id-i 'Arab'uñ deḳā'iḳını 'ıyān içün bir kitāb daḫı ve *'Avāmil*'i i'rāb içün bir ġarīb tuḥfe daḫı taṣnīf eylediler kim ḥaḳā'iḳ-şināsān-ı devrān 'an-ṣamīmi'l-ḳalb naẓar-ı ṣāf ile inṣāf eylediler.

Beyt

Ḥāci Ka'be-i viṣāl-i Ḫudā
Giyüp iḫrāmını ẓarīfāne

Götürüp ayaġı bu ʿālemden
Eyledi ʿışḳ cümle yārāna

Mevlānā Veliyyü'd-dīn el-Ḳaramanī[1]

Neṯr: Ve biri daḫı ṣadr-nişīn-i gūşe-i ʿirfān ve bedr-i güzīn-i āsmān-ı **[133a]** iḥsān, ʿālim ü fāżıl-ı zamān Mevlānā Veliyyü'd-dīn ez-ḫāk-i Ḳaraman ḥażretleridür kim Niẓāmī-i şāʿir kim vaḳtinde Ḥassān-ı Ṣānī'dürürler idi, anlaruñ pederleridür. Bilādında taḥṣīl idüp teẕkīre sālik ve gencīne-i ʿulūma mālik olmışlar idi. Ḥattā ol ḫıyār-ı ricāle aḥyānen vecd ü ṭarab u ḥāl irişüp minberden düşerler idi. Cigerleri gūşesinüñ vücūdı naẓmı ḥayātlarında niẓāmdan ḫāli olduġından ötüri kendülere ḫaylī ıżṭırāb gelmişler idi. Ḥattā eṣnā-yı vaʿẓlarında yād idüp ʿaḳılları berbād olur idi.

Beyt

Ne müşkildür cüdā düşmek kişi ferzend-i ʿāḳilden
Şu mülk munṭaẓamveş düşe idi şāh-ı ʿādilden

Neṯr: Merḥūmuñ ʿAllāme Taftāzānī dībācesine şerḥ-i laṭīfleri muḳarrer ü masṭūr ve ferzendlerinüñ eşʿār-ı dil-pesendleri ahālī-i Rūm arasında maḳbūl ü meẕkūrdur. Ḥattā erbāb-ı aḫbār böyle naḳl iderler kim Sulṭān Meḥemmed, Niẓāmī ḥażretlerini şehr-i Sitanbul'a daʿvet itdiler. Anlar daḫı icābet buyurup teveccüh eylediler. Eṣnā-yı seferde ravża-i behişt maḳarları olmış ola, vefāt itdiler.

Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn

Ve biri daḫı ḳıdvet-i ʿulemā'ü'd-dīn ve üsvet-i erbāb-ı yaḳīn, ʿālim ü fāżıl Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn ḥażretleridür kim Fenārī erbābına tābiʿdür. Lākin evlādından degüldürürler. ʿAṣrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra **[133b]** ve baʿż-ı medārise ḫuṣūṣā Ṣaḥn Medreseleri'nden birine müderris olduḳlarından ṣoñra Burusa şehrine ḥākim, baʿdehu Anaṭolı ḳāḍī-ʿaskeri olup seksen aḳça ʿulūfe ile teḳāʿüd eylediler. Ḥāṣılı ʿulūm-ı uṣūl ü fürūʿuñ aṣlına vāḳıf, ʿārif kimesne idiler ve daḫı ṣāḥib-i teʾlīf idiler. Ḥattā *Miftāḥ-ı Seyyid*'i taḥşiye idüp müşkilātını feṯḥ ü keşf eylediler.

1 **Der-kenār:** Murād olan Niẓāmī Çelebi merḥūmdur kim anlaruñ maḫdūm-zādeleri imiş. *Raḥimehu'llāh*.

Ḫuṣūṣā kim inşā-yı ʿArabiyye ile hem-ser belki siḥr-i ḥelālde Ḥassān ile berāber idiler. Sulṭān Bāyezīd Ḫān salṭanatında āḫirete revāne oldılar. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Ḳara Sinān

Ve biri daḫı ḳıdvetü'l-insān Mevlānā Ḳara Sinān ḥażretleridür kim ʿulūmı tekmīlden ṣoñra yaʿnī medārise müderris olup mahāret-i ḳaviyye bulup her fende ahālī ile virüp alurlar idi. Ve daḫı ol merd-i lebībüñ teʾlīfleri vardur kim anlardan biri *Merāḥ*'ı şerḥ idüp ve *Şāfiye*'nüñ taḫḳīḳı ṭarīḳına gidüp ince fevāʾidler taḥrīr ve gūne gūne ḳavāʿid taṣvīr ü taḳrīr eylediler. Ve daḫı bunlardan ḫāric ʿilm-i heyʾetden *Çaġmīnī* nām metni şerḥ ile basṭ idüp ve daḫı ol ṣāḥib-i ṭarīḳanuñ *Ṣadrüʾş-şerīʿa*'ya ġarrā ḥāşiyeleri vardur kim görenlerüñ sīneleri meşrūḥ ve bāde-i ṣabūḥveş müferriḥ-i mefrūḥdur. *Nevveraʾllāhu rūḥahu.*

Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn [Muṣṭafā]

Ve biri daḫı meydān-ı ʿilmüñ ṣāḥib-i çevgānı ve feżā-yı ḥilmüñ ṣāḥib-i ʿirfānı Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā bin Zekeriyyā **[134a]** bin Ayṭoġmış ḥażretleridür kim bilādı ʿulemāsından ʿulūmı taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra maḥrūsa-i Ḳāhireʾye varup varını virüp ʿulemāsı sīneleri baḫri cevāhirlerin ders-i tamām ticāreti ile merbūḥ ve pür-feṭḥ ü fütūḥ idüp girü bilād-ı Rūmʾa gelüp varını revān idüp żavʾ-i miṣbāḥı yaḳup şemʿdān-ı ʿaḳlda diküp mücevher-i ḥāşiyeleri bir mendīl üzerine naṣb eylediler kim nām-ı şerīfi tā kim ʿulemā-yı ehl-i īmān ilā-inḳırāżı'd-devrān şuʿle-i şerīfesi ile mesrūr olalar. Ve daḫı ol meydān-ı ʿilmüñ esedi Ebu'l-leyṯ muḳaddimesi feżāsında niçe şikārlara irişüp anı da beyān buyurup ḥāşiye yazdılar kim nām-ı şerīfi *Tavżīḥ*'dür. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyh.*

Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn

Ve biri daḫı Mevlānā Muṣlihü'd-dīn aḫver-i vechü'l-mevlānā ʿAbdü'l-kerīm ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i ʿulūm idüp meşhūr-ı enām ve muḳtedā-yı İslām oldılar. Baʿżı medārise müderris iken ʿömri nihāli ḫazān ve civār-ı Raḥmānʾa vāṣıl oldılar.

Mevlānā Ḳaraca Aḥmed

Ve biri daḫı meydān-ı ʿilmde ferd ve feżā-yı fühūmda bī-pervā vü bī-derd, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Şemsü'd-dīn Aḥmed eş-şehīr bi-Ḳaraca Aḥmed ḥażretleridür kim baʿżı medārise müderris, ṣoñra ol dili sāde maḫrūsa-i Burusa'da Bāyezīd bin Murād Ḫān Medresesi'ne müderris olup esās-ı İslām'a bāʿiṣ ve binā-yı ʿulūm-ı Raḥmān'a vāriṣ oldılar.

Beyt [134b]

Zihī luṭf u şemā'il ẕī-saʿādet
Ḳaraca Aḥmed'e virmiş Ḫudā'sı

Dime kimseye ḳaraca ḳurıca
K'olur uġrı elimüziñ şīrīn ġıdāsı[1]

Ḳaraca tavuġı görmez misin kim
Nice ḫūb laṭīf olur ṣadāsı

Neşr: Merḥūmuñ cemīʿ-i evḳātı işti ġāl-i ʿilme maṣrūf ve aḳrānı içinde meşhūr u maʿrūf ve daḫı mümtāz-ı ṣiḳāt, ḥavāşş-ı muḫtaṣarāt teʾlīf eylemişlerdür kim her biri bir dürr-i şehvār u ābdārdur. Ḫuṣūṣā Seyyid'üñ *Şemsiyye* nām kitābı ḥāşiyesini taḥşiye ile tavżīḥ ü rūşen ve Saʿdü'd-dīn-i Taftāzānī ḥażretlerinüñ daḫı yazduḳları ḥāşiyelerinüñ noḳṣānını tekmīl ü ʿıyān ve *Şerḥ-i ʿAḳā'id*'lerinüñ mühimmātını tevfīḳ u beyān eylemişlerdür kim her biri kūh-ı dilden iḫrāc olınmış birer cevherdür kim aḫlā ve silk-i intiẓāma lāyıḳ u aḫrādur. Āḫir ol dürr-i deryā-yı maʿrifet hicretüñ sekiz yüz elli dördinde rıḥlet itdiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Dinḳoz [Şemsü'd-dīn]

Ve biri daḫı ḳıdvetü'l-muḥaḳḳiḳīn ve usvetü'l-müdeḳḳiḳīn Mevlānā Şemsü'd-dīn ḥażretleridür kim "Dinḳoz" dimek ile meşhūrlardur. Rūm bilādınuñ baʿżısında müderris iken Burusa'da Sulṭān Bāyezīd bin Murād Ḫān Medresesi'ne müderris ve ṭullāb ten, mevlānā cān oldılar. Merḥūm ḫaylī gürūh-ı ṭullāba serdār ve ṣāḥib-i esrār u ẕevi'l-ḳadr ve'l-iʿtibār idiler. Ḫattā ol rāḥ-ı raḥrāḥ *Merāḥ*'ı şerḥ eylediler. Ve daḫı *Şerḥ-i Mesʿūd*'uñ

1 Bu mısrada vezin aksamaktadır.

fevâ'idini kāşif **[135a]** bir ḥāşiye-i ġarībeyi teklīf-i te'līf eylediler kim üdebā-yı devrāna reh-bīn ve i'cāzda gūyā siḥr-i mübīndür. Ve daḫı *Maḳṣūd*'a bir maḥbūb şerḥ-i merġūb u ḫūb buyurmışlardur kim çün dürr-i ḫoş-āb-ı nā-yābdur. Āḫir ders-ḫāne-i sulṭānīden 'ālem-i āḫiret-i nūrānīye yek ṭarfede rūḥlarını revān idüp yārānlarınuñ çeşmlerini giryān eylediler.

Mevlānā Ḫˇāce Ṭaşḳın

Ve biri daḫı sālār-ı erbāb-ı yaḳīn Mevlānā Ḫˇāce Ṭaşḳın'dur kim 'ālim ü 'āmil ü kāmil kimesne idiler. 'Aṣrı 'ulemāsından tekmīl idüp ṣoñra Mevlānā Ḫusrev ḫıdmetine gitdiler. Mevlānā ḫıdmetinden 'ulūm-ı mütedāvileyi taḥṣīl, ba'dehu meslek-i ṣūfiyyeye sālik ve ṭarīḳını tekmīl eylediler.

Beyt

Olup ṭaşḳın biḥār-ı dil yine esrār fāş oldı
Beni rüsvāy u rind iden dimeñüz eyle fāş oldı

Virüp bāzār-ı 'ışḳ içre metā'-ı cānı dellāle
Alan bilmez ṣatan bilmez hemān bir ḫoş ṣavaş oldı

Neşr: Ṣoñra merḥūm Burusa'da tavaṭṭun eylediler. El-ān sākin olduḳları ismleri ile meşhūr ve şerefleri ile ma'mūrdur. Ṣoñra va'ẓ u teẕkīre meşġūl ve beyne'l-'ulemā ma'ḳūl ü maḳbūl kimesne oldılar. İle'l-ān rūḥ-ı pür-fütūḥlarına a'yān-ı şehr du'ālar kim bī-pāyān niṣār u firāvān iderler. Sulṭān Bāyezīd salṭanatında vefāt idüp cenāb-ı Ḥaḳḳ'a vāṣıl-ı bā-berekāt oldılar.

Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn eş-Şehīr bi-Baġl-i Aḥmer

Ve biri daḫı merd-i pür-hüner, ekmel ü efḍal ü enver, 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn eş-şehīr bi-Baġl-i Aḥmer **[135b]** ya'nī "Ḳızıl Ḳatır" dimek ile meşhūr idiler. Rāh-ı ṭalebde çāpük ü cerī olduḳlarından ötüri ve merḥūm muḥibb-i 'ilm ü 'ulemā ve ḥāfıẓ-ı mesā'il-i 'ulūm-ārā idiler. Ḥattā ṣāḥib-i kitābuñ 'ammīlerinden rivāyet olınmış kim merḥūm her gün kütüb-i mu'ṭebereden on kitābdan ders dirler idi.

Beyt

Zihī ḳudret zihī ḥıfẓ u ḥirāset
Zihī 'aḳl zihī 'ilm ü firāset

ʿAcâ'ib-ḳudret ü uʿcûbe ḥikmet
Ki bir şaḫṣa virildi bunca ḳudret

Neşr: Ḥattā rāvī buyurmışlar kim "İki yıl kendülerden taḥṣīl itdüm. Ebeden ders terkine meyl ü taḥvīl ve taḥṣīli taʿṭīl itmedüm. Mevlānā mehābetinden ḫavf itdügümüzden ve daḫı ḫıdmet-i şerīfelerinden ʿulūm-ı edebiyye vü ʿaḳliyye vü naḳliyyeden bir mes'ele ẕikr eylemedüm illā merḥūmuñ ol mes'ele uṣūli ile maḥfūẓaları olmaya idi. Ḥattā bir gün ol luṭf-ı Rab ṭullābdan birine ġażab esnāsında buyurdılar kim *Maḳṣūd*'dan *Keşşāf* mā-beyninde olan teşānīfe vāḳıf ve cemīʿ-i mesā'il bi-esrihim levḥ-i dilde ḥāżır u bī-teklīfdür." didiler. Maḥrūsa-i Burusa'da Manastır Medresesi'nde müderris iken Sulṭān Meḥemmed Ḫān Edrine'de Medrese-i Cedīd'i iḥsān, hemān ol gün Ṣaḥn'dan biri maḥlūl olup Sulṭān Meḥemmed Ḫān ʿale'l-fevr merḥūma lāyıḳ görüp inʿām eylediler. Vezīr buyurdılar kim "Pādişāhā! Mevlānāya bir günde iki medrese iʿṭāsı ḥadden bīrūndur. **[136a]** Duʿācılarunuz vardur kim müstaḥaḳlardur." Şāh-ı cihān rū-ḫandān olup vezīre buyurdılar kim "Behey nā-dān! Egerçi anlar müstaḥaḳlardur ammā mevlānā eḥaḳdur. Eḥaḳ müstaḥaḳdan aḳdem ve mevlānā cümleden eʿazz u ekremdür." didiler. Vaḳtā kim Sulṭān Bāyezīd taḫt-ı şāhīye süvār oldılar ise merḥūm girü Manastır Medresesi'ne varup ṣoñra Edrine'deki medresesini virüp Edrine'de müderris iken vefāt itdiler.

Beyt

Revānına revān-ı raḥmet olsun
Maḳām-ı ḳabri envārı ile ṭolsun

Neşr: Ve daḫı merḥūm ḫafīfü'l-liḥye ve keşīrü'l-ḥamiyye ve aḥmerü'l-levn ve esmenü'l-cism kimesne idiler. Ḥattā ferese süvār olsa altında çeng-vār bükülür idi. Ve eyle kerīmü'n-nefs idiler kim ṭāliblerden biri derse gelmese baʿde'd-ders ḥücresine varup ziyāret, eger ḫaste ise ʿiyādet iderler idi ve illā bāʿiṣ-i terk-i ders yoḫ ise tevbīḫ ü teşnīʿ iderler idi. Ṣāḥib-i kitābuñ ʿammīleri buyurmışlar kim "Edrine'de merḥūmuñ ḫıdmetinde iken māderüm birāẕeri bizi Ḳasṭamonı'dan ziyārete geldiler. Diledüm kim şehr bāġçelerinden birinde merḥūmı żiyāfet eyleyem, lākin ders güni olmaġın merḥūmdan istīẕān eyledükde tamām ġażab eylediler. Ḥattā buyurdılar

kim "Eger ṭayuñdan ḥicāb itmesem seni **[136b]** ḫıdmetümden redd ve bāb-ı taḥṣīli sedd ider idüm." didiler."

Beyt

Zihī iḳdām zī-üstād-ı a'lem
Ki şāgirde ider böyle 'aṭāyı

İlāhī ḳabrini pür-nūr eyle
Aña eyle 'aṭālar iy Ḫudāyī

Mevlānā Şemsü'd-dīn

Neşr: Ve biri daḫı nihāl-i bāġçe-i vilāyet-i Aydın, 'ālim ü fāżıl Mevlānā Şemsü'd-dīn ḥażretleridür kim 'aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra diyār-ı 'Acem'e ve 'Arab'a varup her birinüñ ahālīsinden taḥṣīl-i kemāl ve tekmīl-i fünūn-ı efḍāl eylediler. Ḫuṣūṣā 'ilm-i edvārda nādire-i zamān ve naġamāt basṭında Dāvūd-ı ṣānī olup girü Rūm'a 'avdet itdiler. Vaḳtā kim Sulṭān Meḥemmed Ḫān mevlānānuñ feżā'iline vāḳıf oldılar ise ṣoḥbet-i mevlānāyı ġanīmet görüp bī-teklīf oldılar. Bir müddetden ṣoñra merḥūmdan nā-pesend bir ḥareket ṣudūr itdüginden ötüri ḫıdmetlerinden dūr itdiler.

Beyt

Ne müşkildür cüdālik ṣoḥbet-i şāh-ı cihān-bāndan
Şol ehl-i derdveş irdi düşe dermān Loḳmān'dan

Neşr: Merḥūm daḫı "yā ṣabr yāḫūd sefer" diyüp terk-i şehr idüp Burusa'da ḳarār ve nāsdan firār itdiler. Ḳaçan zevādeleri dükense sa'ādet-ḫāneleri öñüne çıḳup āvāze ehli olanlar bi-esrihim ḫıdmetine cem' olup 'ilm-i edvārdan bunlara yol gösterürler idi. Ṭālibler daḫı miḳdārlarınca cā'ize iḥsān iderler idi. **[137a]** Rūzgārlarını bu ḥāl ile geçürdiler. Ḳaṭ'ā kimse ile ṣoḥbetleri yoḳ idi. Hemān Yetīme nām bir kerīmeleri var idi kim üzerlerine hemdem ü yār idi. Āḫir iftirāḳ-ı şāhdan dimāġlarına ḫalel irdi. Ḫattā şāhdan bir ṭa'ām gelse mesmūm ẓann idüp ekl itmezler idi. Şeb ü rūz ḳaṣā'id-i 'Arabiyye vü Fārsī vü Türkī taṣnīf idüp her mıṣra'ında gūn-ā-gūn naḳşlar geçerler idi kim el-ān erbāb-ı āvāze arasında tedvīni müsta'meldür. Ḫuṣūṣā

ekābire medḥ-güne ḳaṣīdeler irsāl iderler idi kim eger taṣḥīf olınsa hecvden ġayrı nesne ḥāṣıl olmaz idi. Āḫir anuñ da kārı tamām olup hicretüñ ṭoḳuz yüzi ḥudūdında āḫirete göçdiler. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh.*

Mevlānā Melīḥī {Melīḥī}

Ve biri daḫı gürūh-ı 'ulemānuñ faṣīḥi ve zümre-i fuṣaḥānuñ vecīh-i ṣaḥīḥi, 'ālim ü 'āmil ü kāmil Mevlānā Melīḥī ḥażretleridür kim 'aṣrı 'ulemāsından ḳırā'at, ba'dehu diyār-ı 'Acem'i ziyāret idüp fā'iḳu'l-aḳrān oldılar. Ḥattā meydān-ı tevḥīdüñ dürd-āşāmı Mevlānā Cāmī ḥażretleri ile dersde şerīk olup girü Rūm'a 'avdet idüp meydān-ı 'ilmde lā-şerīk oldılar. Ve daḫı feṭḥ evā'ilinde Ḳosṭanṭıniyye'de tavaṭṭun eylediler. Ṣoñra bir ḫiẕlān irişüp şürb-i ḫamra mübtelā oldılar.

Beyt

Şarāb-ı 'ilm ile ser-mest iken ol
Ḳanā'at itmeyüp köp düşdi ḫamra

Şu deñlü oldı rüsvā-yı ḫarābāt
Şarāb itdi vücūdın kemre kemre **[137b]**

Ne müşkildür kişi kim Bekrī ola
İlāhī virme Bekr ü Zeyd ü 'Amr'a

Neşr: Mü'ellifüñ pederleri buyurmışlar kim "Mevlānānuñ *Ṣıḥāḥ-ı Cevherī* ṣaḥīfe-i ḳalblerinde eyle münaḳḳaş idi kim müşkilāt-ı luġātı andan ḥall ider idük ve her ne istifsār eylesek bir niçe ṣaḥīfe aşaġadan ve yuḳarıdan ḳırā'at ve ġarā'ibini rivāyet iderler idi." Ṣuleḥādan bir merd-i mu'teber ḥikāyet eylemişler kim "Diyār-ı 'Acem'e varduḳda Mevlānā Cāmī ḥażretlerinüñ şeref-i ṣoḥbetleri ile müşerref olduḳda buyurdılar kim Rūm'da Ḳosṭanṭıniyye'de Melīḥī nām bir şīr-i mekmūn vardur. Bu risāleler anlaruñ te'līfleridür. Bizden armaġān iledüñüz, diyü teklīf eylediler. Biz de İslāmbol'a geldükde ḫāne-i ḫammārında merḥūma mülāḳāt olup emāneti edā eyledüm. Mevlānā ol mertebede bańa iḥsān itdiler kim bu kemīneye tamām ḫayret ü żucret geldi."

Beyt

Didi Mollā Melīḥī derd ile
Getüren iy bize selām u ḫaber

Kimini cām dürd-keş eyler
Kimini merd-i mu'teber eyler

Neşr: diyüp risāleyi ḳabūl eyleyüp ṣubḥ u mesā meşġūl-i āh [u] vāh u bükā oldılar.

«ندامتً على الحال و خوفا من المأل»[1]

Rāviyān-ı aḫbār-ı aḫyār böylece iḫbār eylemişler kim Sulṭān Meḥemmed Ḫān mey-ḫānecilere tehdīd ile yaṣaḳ eylediler ve mevlānāya on beş aḳça 'ulūfe ta'yīn eylediler. Mevlānā daḫı ṣalāḥ u felāḥ üzerine **[138a]** oldılar. Bir müddetden ṣoñra merḥūmı mestāne şāhuñ öñine getürdiler. Sekri vāżıḥ ve lākin eṣer-i ḫamrdan mevcūd nesne görinmez. Āḫir pādişāh-ı 'iẓām ibrām ile su'āl eylediler. Mevlānā daḫı buyurdılar kim "Pādişāhā! Yaṣaġuñuz muḥkem gördüm, çāre yoḳ āḫir bāde ile ḥuḳne eyledüm." didiler. Pādişāh vāfir gülüp mevlānāyı āzād itdiler. Vaḳtā kim Sulṭān Meḥemmed Ḫān diyār-ı beḳāya göçüp Bāyezīd Ḫān pādişāh oldılar ise mevlānā üslūb-ı sābıḳ üzre fısḳa şürū' eylediler. Āḫir 'ömri ol ḥāl üzerine tebāh olup raḥmet-i Ḥaḳḳ'a vāṣıl olmış ola.

Beyt

Melīḥī'ye ḳurı bühtān idenler
Şarābı ḫalḳuñ üstine döker dir

Melīḥī ḳaṭresin yire düşürmez
Hemān ḳurı yire anlar poḫın yir

Mevlānā Sirācü'd-dīn

Neṣr: Ve biri daḫı Mevlānā Sirācü'd-dīn ḥażretleridür kim Sulṭān Meḥemmed Cāmi'i'ne ḫaṭīb olmışlar idi. Ümerā-yı 'Acem'üñ maḳbūllerinden idiler. Vaḳtā kim bilād-ı 'Acem'e fetret irişdi ise ol ṣāḥib-i kemālāt

1 "Dünyada pişman ve ahiretinden de korkarak"

u ʿirfān ẕiyy-i Türkmān ile ḫalāṣ olup ve Burusa'ya geldiler. Ol vaḳt ḳāḍī-i şehr 'Alā'ü'd-dīn-i Fenārī ḥażretleri idi kim aralarında daḫı diyār-ı 'Acem'de muʿārażaları bāḳī ḳalmış idi. Mevlānā Sirāc ḳāḍī efendinüñ meclis-i şerīflerine geldiler. Ḳāḍī merḥūmı bilüp ikrām eylediler kim taʿbīre ḳābil degildür, **[138b]** ve ehl-i meclis bu ikrāma ḥayrān oldılar. Baʿdehu ḳāḍī-i şehr merḥūmı şāh-ı cihāna irsāl eyleyüp aḥvālini daḫı "evvelki vāḳıʿadur" iʿlām buyurdılar. Vaḳtā kim Sirācü'd-dīn şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'ye geldiler ise cāmiʿ-i şerīf daḫı tamām olmış idi. Şāh-ı ṣā'ib daḫı cāmiʿe bir münāsib ḫaṭīb isterler idi. Hemān ḫiṭābeti mevlānāya iḥsān eyleyüp mevlānānuñ ḳadri şemʿasın uyandırup gūyā bir söyünmiş çerāġ idi, yandırdılar ve rūz-ı merresinde günde elli aḳça taʿyīn buyurdılar. Merḥūm lebīb evvel-i ḫuṭbelerinde «الحمد لله الذى وصف الحامدين بالمحامد انّي حامد على نعائه الحمد لله»[1] didiler. Ḫaṭīb Ḳāsımoġlı daḫl idüp buyurdılar kim ṣavāb «وصفه الحامدين»[2] dimek gerekdür, didiler. Mü'ellifüñ pederleri refʿ idüp dimişler ki «انى حامد»[3] cümlesi istīnāfiyyedür. Taḳdīr-i kelām «اذا وصف الله الحامدين انى حامد»[4] dimekdür. Eger ṣūretā ḫaber yoḳ ise maʿnen vardur, bir nükte-i 'aẓīmedür kim ehl-i idrāk olanlar añlarlar." Merḥūm ḫaṭīb, merd-i edīb ü lebīb, ḥasenü'l-elḥān kimesne ve ṣāḥib-i sükūn [u] vaḳār, merd-i pür-nāmūs u 'ār idiler. Ḫuṣūṣā riʿāyet-i naġamātda yed-i 'ulyāsı var idi. Āḫir bu kār-ḫāneden rıḥlet-i 'azīmet eylediler. *Raḥimehu'llāh.*

Beyt

Sirāc-ı dīn idi merḥūm maġfūr
Ecel yili esüp āḫir söyündi **[139a]**

Ḥekīm Ḳuṭbü'd-dīn

Neṣr: Ve biri daḫı Ḥekīm Ḳuṭbü'd-dīn el-'Acemī ḥażretleridür kim 'Acem beglerinden baʿżınuñ vezīri idiler. Bilādında fetret vāḳiʿ olduġından ötüri Rūm'a hicret eylediler. Sulṭān Meḥemmed Ḫān'uñ ḫıdmetine yitişüp sulṭān-ı cihān tamām ikrām [u] iḥsān eylediler. Günde beş yüz aḳça 'ulūfe

1 "Hamd edenleri hamd edici olarak niteleyen Allah'a hamd olsun. Ben onun nimetlerine hamd ederim. Elhamdülillâh. "
2 "Hamd edenlerin övdüğü"
3 "Ben hamd ediciyim."
4 "Allah hamd edenleri nitelediği zaman, ben hamd ediciyim."

ve yigirmi biñ aḳça sāliyāne eylediler. Rūz u şeb ol zübde-i eʿālī ʿīş ü ḥużūr üzerine oldılar. Ḫuṣūṣā ʿilm-i ṭıbda mahāret-i ʿulyā ve yed-i ṭūlāsı var idi. Ol sebebden muḳarreb-i sulṭān ve merciʿ-i ehl-i īmān olmışlar idi. Pāye-i ʿömrleri nihāyet ve ser-māye-i zindegānīleri ġāyet bulınca ʿömr geçürüp āḫir anlaruñ da defterleri dürilüp āḫiret mülkine göçdiler.

Ṭabīb Şükru'llāh-ı Şirvānī

Ve biri daḫı ol ādem-i cānī Şükru'llāh-ı Şirvānī ḥażretleridür kim vaṭanından bilād-ı Rūm'a rıḥlet ve ḫıdmet-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān'a ʿazīmet eyleyüp ʿizzetler ve rifʿatler buldılar. Merḥūm ṭabīb-i ḫāẕıḳ ve ʿilm-i tefsīr ü ḥadīṯ ve ʿulūm-ı ʿArabiyye'de fā'iḳ kimesne idiler. Ol merḥūm ḥacc-ı şerīfe müteveccih olup girü Mıṣr'a geldüklerinde ʿulemāsından ḫuṣūṣā Şeyḫ Saḫāvī ḥażretlerinden ʿilm-i ḥadīṯi taḥṣīl eylediler. Girü Rūm'a ʿavdet idüp Aḥmed-i Gürānī'den daḫı ʿulūm-ı eḥādīṯi tekmīl eylediler. Ol merd-i mümtāz götürisinden mücāz olup kāmil ü mükemmil oldılar. Sulṭān Meḥemmed Ḫān devleti **[139b]** eyyāmında āḫirete göçdi.

Beyt

Şükür ḫānesinden geçüp oldı ḳabż
İrişdi murāda Şüküru'llāh[1]

Mevlānā ʿAṭā'u'llāh el-ʿAcemī

Neṯr: Ve biri daḫı bezm-i maʿārifüñ çün cām-ı Cem'i Mevlānā Ḫᵛāce ʿAṭā'u'llāh el-ʿAcemī ḥażretleridür kim bilād-ı ʿAcem ʿulemāsından taḥṣīl itdükden ṣoñra diyār-ı Rūm'a gelüp Sulṭān Meḥemmed salṭanatı eyyāmında ʿilm meydānında *hel min-mezīd*[2] neḳḳāresini çalup gün-ā-gün fevā'id taḥṣīl eylediler. Sulṭān Bāyezīd salṭanatı eyyāmında vefāt itdiler. Merḥūm ʿilm-i ṭıbda ferīd ve sā'ir fünūn-ı ʿaḳliyyede vaḥīd kimesne idiler. Ve daḫı merḥūm ṣāḥib-i te'līf ve ṣoḥbetde bī-teklīf kimesne idiler. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Merḥūmuñ *Ḥall-i Uṣṭurlāb* nām bir kitāb-ı ġarīb ve muḳanṭarāt u rubʿ-ı ceybde daḫı kemāhiye birer risālelerini gördüm kim bī-naẓīr-i ʿālem ve uʿcūbe-i ādem idiler."

1 Aslı"Şükru'llāh" olan bu kelime vezin gereği yukarıdaki şekilde okunmuştur.
2 *Kur'ân-ı Kerîm, Kâf Sûresi* 50/30. âyetinden kısmî iktibas yapılmıştır "… daha var mı? …"

Beyt

ʿAṭāʾu'llāh iken ḫalḳ-ı cihāna
Götürdi ara yirden Ḥaḳ ʿaṭāsın

Ḥekīm Yaʿḳūb

Neşr: Ve biri daḫı merd-i merġūb u maḥbūb Mevlānā Ḥekīm Yaʿḳūb ḥażretleridür kim ṭabīb-i māhir ve lebīb-i ḥāżır idiler. Yahūdī zümresinden idi. Zamān-ı Yahūdiyyetinde iken ol ṣāḥib-i erkān ḥāfıẓ-ı defātīr-i dīvān idiler. Ṣoñra müselmān olup vezīr oldılar. Ṣoñra Meḥemmed Paşa-yı Ḳaramanī vezīr olup Ḥekīm Yaʿḳūb'a ḥased eylediler. Ol eşnāda mizāc-ı şāha fütūr irişüp **[140a]** ḥekīm ṭaleb olındı. Vezīr ḥekīmleri merḥūma terġīb eylediler. Şāh daḫı ḥekīmlerini daʿvet idüp muʿālece ile işāret buyurdılar. Ḥekīmlerinüñ ʿilācı şāhuñ żaʿfını ziyāde eyledükde Ḥekīm Yaʿḳūb'ı getürdüp ḥekīm gördi kim marażuñ ʿilācı ḫilāf-ı emr ʿömr-i şāh tebāh olmış sākit oldılar. Hemān eglenmeyüp şāh cihāndan dāmen-çīn olup civār-ı Rabbü'l-ʿālemīne rıḥlet itdiler. Maḫdūm-zādeleri şāh oldılar.

Maṭlab

Ve daḫı merḥūmuñ cümle ḥaẕāḳatından biri oldur kim zamānelerinde bir şaḫṣ beyāżü'l-levn iken cesedi siyāh oldı. Ḥükemā bu marażuñ taḫḳīḳında ḥayrān oldılar. Āḫir ol kāmil insān bu kişiyi görüp marażını bilüp buyurdı kim "Buña behaḳ-ı şāmil." dirler. Bu maraż ḳütüb-i ṭıbda meẕkūr degüldür, diyüp ʿilāca mübāşeret idüp zamān-ı yesīrde bu kişiye ṣıḥḥat müyesser olup merḥūmuñ ḥaẕāḳatı çevgānı āsmāna irişüp mesrūr ve ḥasūdlar mużṭarib ü bī-ḫużūr oldılar.

Beyt

Ḥaseddür ʿAzāzīl'i merdūd iden
Ḥaseddür ḥased şaḫṣı bī-sūd iden

Ḥased olmasaydı cihān içre hīç
Kimesnenüñ olmaz idi ḳalbi pīç

Maṭlab

Neṯr: Ve daḫı zamānlarında bir şaḫṣa bir maraż ʿārıż oldı kim ekl ü şürb itse ḳay' ider ve dehānından dem cārī olur. Ḥükemā bi-esrihim bu ʿārıżanuñ tedbīrinde ḫayrān oldılar. Āḫir ol kāmil insāna **[140b]** mürācaʿat eylediler. Hemān merḥūm bir pāre çorba ile bir miḳdār laḥm iḫżār idüp eklini ilḥāḥ u ibrām eylediler. Ḫ ̌āh u nā-ḫ ̌āh ifṭārdan ṣoñra bir şerbet içürdiler. Hemān ol şaḫṣ ḳay' idüp mīʿdesinden bir miḳdār uyuşmış dem şeklinde nesne ḳay' idüp istirāḥat buldılar. Merḥūm buyurdı kim "İnşāʾallāh şimden ṣoñra şifā bulduñuz." didiler. Telāmīẕi suʾāl itdiler kim "Bu ʿilācda sır ve bu devāda tedbīr nedür?" didiler. Merḥūm buyurdılar kim "Laḥm kelbüñdür. Ḥaṣṣa oldur kim miʿdede olan ḳurtları defʿ ider. Bu kişinüñ dem ḳay' itdügi ḳurād ictimāʿındandur ve sūʾ-i miʿde daḫı andandur. Maḥẕūr defʿ olup ṣıḥḥat ʿavdet eyledi." didiler.

Maṭlab

Ve daḫı zamānelerinde bir ḫatun bir mürtefiʿ saṭḥdan düşüp bī-ḫod oldılar. Ebeden ne nefs ü ne ḫareket var. Ḥükemā ʿilācında ʿāciz oldılar. Āḫir ol Loḳmān-ı zamāneye istiġāṯe itdiler. Merḥūm, ḫatunı getürdüp hemān bir igne ile rāst miʿdesine dürtdiler. Hemān ḫatun ṣıḥḥat bulup gūyā hīç bir nesne vāḳiʿ olmamış gibi oldılar kim şāgirdleri ʿilāc sırrından suʾāl eyleyüp anlar daḫı buyurdılar kim "Ḫatun ḫāmile idi. Düşdügi dem bögreklerine yapışup muḥkem ṭutdı. Ol idi kim lā-yaʿḳıl u bī-ḫareket idi. Ammā igne ile oġlanuñ rāst-ı bedenini igneledükde kendi eleminden **[141a]** anası bögregini ḳoyup ḫatunuñ ʿaḳlı başına gelüp ḫālden ḫabīr oldı." didiler. Zihī ḫaẕāḳat-ı ʿālī kim anlara iḥsān olınmış.

Beyt

Zihī ḳudret ki insāna virildi
Zihī ḥikmet ki insānda ḳonıldı

Cemīʿ-i ʿālemüñ sulṭānı insān
Ḳamu dertlülerüñ dermānı insān

Ḫaḳāʾiḳ ʿilminüñ dür kānı ādem
Maʿārif cevheri dükkānı ādem

Ḳamu esmāya maẓhar düşdi ādem
Ṣıfāt u ẕāta maḥrem düşdi ādem

Ḥekīm-i Lārī

Neşr: Ve biri daḫı ḥekīm-i ʿālī Mevlānā Lārī ḥażretleridür kim Lār'dan Rūm'a hicret idüp Sulṭān Meḥemmed Ḫān *ṭābe ṣerāhu* ḫıdmetlerine irişüp muḥterem-i enām ve mükerrem-i ḫavāṣṣ u ʿavām oldılar. Merḥūm ʿilm-i ṭıbda māhir ve nūr-ı ḥaẕāḳat çehresinde lāmiʿ ü ẓāhir idi. Lākin merḥūm ḫaṭā etdi, ʿilāc-ı şāhda Meḥemmed Paşa iġvāsı ile kim el-ān ẕikr olınmışdur. Bu ḳıṣṣayı ṣāḥib-i kitāb cenāb-ı Ebā Eyyūb'da sākin olan Seyyid İbrāhīm-i Amāsiyyevī'den istimāʿ eylemişlerdür. Āḫir cām-ı mevti anlar daḫı nūş idüp gitdiler. *Ravvaḥa'llāhu rūḥahum.*

Mevlānā Ḥekīm ʿArab

Ve biri daḫı ʿālim ü kāmil Mevlānā Ḥekīm ʿArab'dur kim bilād-ı ʿArab'da ʿilm-i ṭıbbı taḥṣīl idüp ve daḫı Rūm'a gelüp Emīr ʿĪsā Beg İbn İsḥāḳ Beg ḥażretleri kim maḥrūsa-i Üsküb'de sākinler idi, anlara mülāḳāt olup maẓhar-ı ḫüsn-i iltifāt olup riʿāyetleri ḳat-ber-ḳaṭ olup ol merd-i kebīr riʿāyet-i emīr ile mālik-i emvāl-i keşīr olup ṣīt-ı ṣadāsı semʿ-i şāh-ı cihān-penāha **[141b]** irişüp ve getürdüp şāhāne ikrāmlar ve mülūkāne inʿāmlar idüp lāyıḳ-ı rifʿat ve maẓhar-ı himmet olup kenef-i pādişāhda refāhiyyet ü devlet ile zindegānī üzerine geçindiler. Āḫir kātib-i ecel anlaruñ ʿömri naḳdini daḫı resīd idüp ol saʿīd-i şehīd raḥmetu'llāha ḳarīb oldılar. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Altuncı-zāde

Ve biri daḫı ol sīnesi kīneden ṣāfī vü sāde, ʿālim ü zāhid Mevlānā Altuncı-zāde'dür kim ʿilm-i ṭıbda mahāretinden ve zühd ü diyānetinde ṣalābetinden ötüri maẓhar-ı ikrām-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫān olup ḥużūr ile geçindiler. Ol merḥūm ḥalīm ü ṣāfī ve taḳī vü naḳī vü kerīm ve muḥibb-i tilāvet-i *Ḳur'ān*-ı ʿaẓīm idiler. Ve daḫı ʿuşb ʿilminde fāʾiḳ ve ʿālim-i ḥaḳāʾiḳ u deḳāʾiḳ idiler. Ḫattā rivāyet olınmış kim her ayda bir kez peyġamberimüz ḥażretlerini rüʾyāda müşādehe iderler idi.

Beyt

Kerīmü'n-nefs idi ol merd-i dīndār
Maḥabbet eylemişler idi her var

Gülec yüzli ḥaḳā'iḳ sözli idi
Göñül dilli ḥaḳīḳat gözli idi

Dime anı ölidür bel diridür
K'işin altun idenlerden biridür

Maṭlab

Neṯr: Ḥattā kemāl-i ṣadāḳatlarından biri oldur kim üstādlarından ba'żılar rivāyet buyurmışlar kim bir kişinüñ efşānī yolında bir laḥm-ı zā'id peydā oldı. Ol zamānuñ eṭibbāsı 'ilācda 'āciz olup merḥūma gelüp aḥvāli i'lām eyledükde hemān ol sümm-i semend-i 'irfānı **[142a]** çāpük ḍaḥik ü tebessüm idüp bir pāre reṣāṣı ol Tañrı ḫāṣṣı sīne-i mübtelāveş delük delük idüp bir ḳat ince ibrişim ibresi ve bir ḳat ġalīẓ çün veşm bezeyüp bu üslūb üzerine te'līf idüp ol laḥmuñ üzerine ḳoyup Allāh'ından istimdād itdiler. Hemān ol şeb bi-iẕn-i Ferd ü Rab def' idüp beden ta'abdan ḫalāṣ olup merḥūma dā'ī bi'l-iḫlāṣ ve muḥibb-i bā-iḫtiṣāṣ oldum, dimişler. Ve'l-ḥāṣıl ol merd-i kāmil meḥāsin-i İslām'dan ve nevādir-i eyyāmdan idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Esāmī-i Meşāyiḫ Kim Salṭanat-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫān'da Gelüp Āḫirete Gitdiler *Raḥimehumu'llāh*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Aḳşemsü'd-dīn

Ol zamāne meşāyiḫından biri el-'ārifu bi'llāh, el-vāṣılu ilā'llāh, kāmilü kemālāti't-tevḥīd, vāṣılu maḳālāti't-tefrīd, vāḳıfu ḥaḳā'iḳi'l-ledünniyye, 'ārifü deḳā'iḳı'l-ḫużriyye, el-vāsıṭa beynenā ve beyne rabbi'l-'ālemīn eş-Şeyḫ Aḳşemsü'd-dīn Meḥemmed bin Ḥamza ḥażretleridür kim "Aḳşemsü'd-dīn" dimek ile meşhūrdur. Ve ol būstān-ı tevḥīdüñ aḥmer-i verdi Şeyḫ Şihābü'd-dīn-i Sühreverdī ḥażretleri neslindendürürler. Vilādetleri maḥrūsa-i Dımışḳ'da vāḳi' olmışdur. Ṣoñra pederleri ile 'ālem-i ṣabāda çün bād-ı ṣabā Rūm'a 'avdet idüp 'ilm ü 'irfāna meşġūl olup ṭarīḳ-ı ma'ḳūl u menḳūla

yol bulup maḥzenü'l-esrār ve zübdetü'l-ebrārdan olup ʻOṣmāncıḳ Medresesi'ne müderris olup āḫir ol seyyid-i ṣaġīr ü kebīr kütüb-i ṣūfiyyeye müṭālaʻa **[142b]** itmek ile ḳalb-i şerīfleri ṭa'ife-i ṣūfiyyeye mā'il ve anlaruñ ḫırḳa-i ʻādīlerine ḳā'il oldılar. Baʻżı ṣuleḥā anlara Ḥācī Bayram ḥażretlerini terġīb iderler idi. Lākin mevlānānuñ ḳalblerinde şeyḫe nevʻen inkārları var idi. Zīrā şeyḫ ḥavācc-ı muḥtācīn ü medyūnīn içün esvāḳda baʻżı fuḳarā ile devr iderler idi kim abdāllar dilince pārsā dirler. Āḫir mevc-i ʻışḳ-ı ṭarīḳ başdan aşup tedrīsden etek çeküp Zeynü'd-dīn-i Ḥāfī ḥażretlerine teveccüh eylediler. Vaḳtā kim ol luṭf-i Rab maḥrūsa-i Ḥaleb'e dāḫil oldılar ise ʻālem-i vāḳıʻada gördiler kim bir silsile-i müẕehheb bir ucı kendü gerdenlerinde ve bir ucı şehr-i Anḳara'da Ḥācī Bayram ḥażretleri elinde hemān bu ʻālemden bīdār olup feryād u zār idüp çār u nā-çār şeyḫ ṭarafına teveccüh idüp gelüp şeyḫe vāṣıl oldılar kim baʻżı fuḳarā ile ḥāṣıl biçerler. Ebeden şeyḫden iltifat olmayup hemān Aḳşemsü'd-dīn ḥażretleri ḫıdmete bel bağlayup bu beyti ol cān vird-i zebān eylediler:

Beyt

Ḥāṣıl olmaḳdan ġaraż ḫüsnüñ temāşā ḳılmadur
Yoḫsa ʻömrüm ḥāṣılı ḥāṣıl ne maḳṣūdum benüm

Neṯr: Vaḳtā kim vaḳt-i ṭaʻām oldı ise Şeyḫ Ḥācī Bayram fuḳarāsı ile ṭaʻāma şürūʻ idüp kilāba ḫiṣṣe taʻyīn idüp mevlānā girü iltifāt buyurmadılar. Hemān ol merd-i ẕevi'l-elbāb **[143a]** kilāb ile ṭaʻāma şürūʻ eylediler. Hemān-dem ol ʻĪsā-dem ve ol Ḫıżr-ḳadem buyurdılar kim "Ey kūsec! Gel berü, bize gel. Sen cānsın, ten cānsız yaraşmaz."

Beyt

Gel berü ey bāġ-ı ʻirfāndan cüdā
Gel berü kim senden olmayam cüdā

Gel berü iy māye-i luṭf-ı Aḥad
Gel berü iy pāye-i farḳ-ı Ṣamed

Gel eyā maḫdūm-ı ekrem gel berü
Gel berü iy cān-ı aʻẓam gel berü

İy gelen zencīr-i ʿışḳ ile bize
Sen bize ʿāşıḳ iseñ biz de size

Neṯr: diyüp hemān ʿāşıḳāne muʿānaḳa ve ṣādıḳāne muṣāḥabet ibtidā eylediler. Niçe esrār perdeleri refʿ ve inkār varṭaları defʿ olup tamām ḥaml-i ṭarīḳatı taḥmīl ve kemālāt-ı ḥaḳīḳatı tekmīl eyleyüp kāmil ü mükemmil olup irşāda mücāz ve orada mümtāz u murtāż olup iki cānibden ṭabīb ü lebīb oldılar. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu*.

Maṭlab
Kerāmāt-ı Aḳşemsü'd-dīn *Ḳuddise Sırruhu*

Ḥattā cümle-i kerāmātından biri oldur kim cemīʿ-i nebātāt zebān-ı ḥāl ile anlara ḫavāṣṣını beyān iderler idi. Ve cümle-i kerāmātından biri daḫı oldur kim maḥrūsa-i Edrine'de Vezīr Ḫalīl Paşa-zāde Süleymān Çelebi ḳāḍī-ʿasker-i manṣūr-ı Rūmili iken vücūd-ı şerīflerine bir fütūr irişüp pederleri Vezīr Ḫalīl Paşa şeyḫe ḫaber gönderüp daʿvet eylediler. Şeyḫ daḫı Edrine'de idiler. Şeyḫ ʿAbdü'r-raḥīm Mışrī-zāde rivāyet **[143b]** iderler kim bu ḳışṣada ben ḫiẕmet-i şeyḫde idüm. Ol ḫāneye bilece varup gördük eṭibbā-yı sulṭān cemʿ olmışlar. Hemān şeyḫ-i ehl-i īmān keşf-i zebān idüp keyfiyyet-i marażdan istifsār eylediler. Eṭibbā daḫı fülān marażdur diyü taḥḳīḳ eyledüklerinde şeyḫ-i İslām devā-yı sersām ile emr ü iʿlām buyurdılar. Hemān eṭibbā ol nāsuñ ḫıyārına inkār eylediler. Ḫāṣılı şeyḫ eczā-yı ʿilācı defter idüp ellerine virüp anlar daḫı emre fi'l-ḥāl imtiṯāl eylediler. Bi-iẕni'llāh teʿālā şeyḫüñ nefsi żāyiʿ olmayup şifā buldılar. Zihī ṭabābet-i bī-hemtā ve ḫaẕāḳat-ı ġarrā kim marīżüñ ḫālinden istifsārsuz ve ʿalāmāt-ı marażdan iḫbārsuz ʿilāca şürūʿ idüp marīże ṣıḥḥate sebeb oldılar.

Beyt

İlāhī ḫażret-i şeyḫüñ mübārek ḥürmeti ḥaḳḳı
Bize īmānı yoldaş it cemālüñ ʿizzeti ḥaḳḳı

Neṯr: İbnü'l-Mışrī ḫażretleri buyurdılar kim "Ḫażret-i şeyḫ ṭaşra çıḳduḳda buyurdılar kim eger eṭibbā-yı cühhālüñ ʿilācına iʿtimād ideler idi ḫaste helāk olur idi." didiler. Ve daḫı Sulṭān Meḥemmed Ġāzī *ṭābe ṯerāhu*[1]

1 "Kabri temiz olsun."

'asker-i manṣūr ile Ḳosṭanṭıniyye fetḥine teveccüh itdüklerinde şeyḫ-i şefīḳ ile Aḳbıyıḳ ḥażretlerine Veliyyü'd-dīn-zāde Aḥmed Paşa ḥażretlerini teveccühe gönderdiler tā kim ṭaraf-ı Ḥaḳ'dan ne ilhām olur ise i'lām ideler. **[144a]** Lākin Aḳbıyıḳ ḥażretleri mecẕūb-ı ġayr-ı sālik olduġına binā'en hīç nesneye ḳādir ü mālik olmadılar. Ammā ol dīnüñ şems-i münīri ve ehl-i İslām'uñ mu'īn ü ẓahīri buyurdılar kim "Fülān günde ḍaḥve zamānında ḳal'anuñ fülān ṭarafından dāḫil olup ṭarīḳ-ı fetḥe yol bulsalar gerek." didiler. "Sen ol vaḳt şāhuñ ḥużūrında bulunsañ gerekdür." didiler ve daḫı şeyḫüñ evlādından ba'żılar böylece rivāyet buyurmışlar kim "Vaḳt-i mev'ūduñ duḫūlinde fetḥ eglendükde bize be-ġāyet ḫaşyet gelüp ḫayme-i mübārekelerine varduḳ duḫūle bevvābları iẕn virmeyüp ṭınāb ardından naẓar itdük gördük mübārek başları 'üryān, yüzleri ḫākde girye vü nālān münācāt iderler. Hemān 'ale'l-fevr ol cān mübārek başlarını ḳaldırup "el-Ḥamdü li'llāh ḳal'a fetḥ oldı." diyüp ayaġ üstine ḳalḳup mesrūr olup tekbīr getürdiler. Hemān ḳal'a cānibine naẓar itdük, gördük, ġuzāt-ı müslimīn gürūh gürūh gökden ḳal'aya revāne olurlar. Yüzlerümizi yirlere sürüp firāvān ḥamd ü ṣenālar ve hezārān şükr ü du'ālar eyledük." didiler.

Maṭlab

Ḫaber Virür Bu Ḳıṣṣada [Celāl-zāde][1] Nişāncı Beg

Ammā sulṭānü'ş-şu'arā ve bürhānü'n-nüzekā her kelāmı meclis-ārā, erbāb-ı ma'ārifde 'ālī-şānī Mevlānā Emīr Nişānī ḥażretleri bu maḥalde buyurmışlar kim "Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḥażret-i şeyḫe ādem gönderüp **[144b]** ġazāya da'vet eylediler. Ḥażret-i şeyḫ daḫı emre imtiṣāl idüp gelüp hemān ol ṣabāḥ şāh-ı cihān bir ġulām ile hemyānçe altun götürüp şeyḫe buluşup du'ālarını alup ṭaleb-i ḥimmet eylediler. Ḥattā ḳal'a fetḥ olınca her rūz ol baḫtı pīrūz ḫıdmet-i şeyḫe gelürler idi." didiler. "Vaḳtā kim Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḳal'aya girdiler ise gördiler kim Aḥmed Paşa İbn Veliyyü'd-dīn ḫıdmetlerinde şeyḫüñ kerāmātına ḫayrān olup fuḳarāya ḫazā'in-i firāvān iḥsān idüp ḫandān u şādān oldılar." Ḥattā buyurmışlar kim "Ḳal'a fetḥinden ḥużūr-ı şeyḫe feraḥum ve i'tiḳādum daḫı ziyāde oldı." didiler.

Beyt

1 Metinde "Cellād-zāde"

Zihī inṣāf baḫri şāh-ı devrān
Ki ḳadrini bilürmiş her ʿazīzüñ

Bilür zer ḳadrini zerger olanlar
Ezelden ʿādeti ehl-i temīzüñ

Neṯr: Bir günden ṣoñra şāh-ı ẕevi'l-himmet ḫayme-i şeyḫe gelüp şeyḫ ḥażretleri mübārek yanları üstine yatup istirāḥat iderler idi. Ol merd-i hā'im şāha ḳā'im olmadılar. Şāh daḫı dest-i şeyḫi būs idüp "Yā şeyḫ! Sizlere bir ḥācet içün geldük." didiler. Şeyḫ "Nedür ḥācetüñüz?" didiler. Şāh buyurdılar kim "Bir iki gün ḫıdmetüñüzde ḫalvet itmek ve ṭarīḳ-ı ḳalbde emek çekmek isterüm." didiler. Şeyḫ rıżā virmediler lākin şāh-ı ḫāṣṣ ü ʿām muḥkem iḳdām u ibrām eylediler. Şeyḫ rıżā göstermeyince şāh-ı cihāna ġażab **[145a]** gelüp buyurdılar kim "Yā şeyḫ! Etrākden biri ḫıdmetüñe gelse her murādını edā görüp ḫalvetler itdürürsüz. Bizüm ne sebebdür kim ḫıdmetüñüzde sözimüz geçmeye." diyü mużṭarr oldılar. Şeyḫ-i muʿīn girü redd idüp buyurdılar kim "Ey pādişāh-ı rūy-ı zemīn! Eger sizler ḫalvet iderseñüz ceẕbe-i Ḥaḳ ve şevḳ-ı vācibü'l-vücūd-ı muṭlaḳ birle mecẕūb ve salṭanat meslūb, reʿāyā ẓulm ile maḫhūr u maġlūb olur. Yigreki oldur ki zimām-ı ʿadāleti elden ḳomayup ve ḥırṣ u şeḳāveti dilden giderüp ṭarīḳ-ı şerʿe sālik ve gencīne-i ṣabr u ḥilme mālik olasuz." didiler.

Beyt

Şāhlar mes'ūldür emlākden
Hem reʿāyā vü berāyā ḫākden

ʿAdldür mes'ūl olan sulṭānından
ʿAdldür me'mūl olan sulṭānından

Bunı buyurdı şeh-i āḫir zamān
Kāfir-i ʿādil ṭutar mülk-i cihān

Neṯr: Şāh-ı cihān daḫı naṣṣā'iḥ dürlerini mengūşvār gūşında berdār ve defīne-i mevāʿiẓlerini ḫarīdār ve iki cihānda ber-ḫūrdār oldılar ve şeyḫ ḥażretleri ḫıdmetine iki biñ zer-i ḫāliṣ gönderdiler. Zebūnı olmayup ḳabūl itmediler.

Beyt

Rūy-ı dünyāya aldanmaz bu gün şīrāneler
Dām-ı tezvīre ṭutulmaz ʿāşıḳ-ı dīvāneler

Neşr: didiler ve şekkerler yidiler. Ve daḫı sulṭān-ı erbāb-ı yaḳīn İbn Veliyyü'd-dīn'e buyurdılar kim "Te'şīr-i nefes-i pīr be-ġāyet cigere te'şīr **[145b]** eyledi." didiler. Müşārun ileyh daḫı "Belī pādişāhum! Şeyḫüñ reddi sebeb-i selb-i ġurūr ve feṯḥ-i medīne-i kübrādur." diyüp ol aḫlāḳ-ı ẕemīmeden muʿriż ü mütevellī şāhāne tesellīler virdiler.

Beyt

Vezīr-i nīk-tedbīr olsa böyle
Ki şāha ḥüsn-i taʿbīr olsa böyle

Bunuñ gibi vezīrüñ adı ḳaldı
Leẕā'iẕ loḳmalaruñ ṭaṭı ḳaldı

Vezīr oldur ki teskīn ide şāhı
Ġażabdan buġż u ġavġādan kemāhī

Müdārā ʿilmini bilmek gerekdür
Tek ü pū cüst-cū itmek gerekdür

Eyiler cemʿ idüp ṣormaḳ gerekdür
Memālik ḥālini görmek gerekdür

Neşr: Ḥāmī-i vāridāt-ı aṣḥāb-ı yaḳīn ve vālī-i velāyet-i temkīn, şeyḫ-i hüdā, merd-i muḳtedā Şemsü'd-dīn ḥażretlerini hemān ol günüñ irtesi ḫufyeten ṭaraf-ı şāhdan daʿvet, şeyḫ daḫı icābet ü ʿavdet eylediler. Buyurmışlar kim "Ḥarem-i muḥtereme sulṭān-ı İslām varduḳda şeb beyżası pinhān ve ḳurṣ-ı ḫurşīd nihān ve ẓulmet-i ġam-sirişt peydā ve ümerā vü küberā şāhuñ dest-i şerīflerini būs idüp yir yir bülend fānūslar yaḳmışlar idi. Hemān anlardan mülūkāne libāslı şaḫṣ şeyḫi istiḳbāl eyleyüp kemāli ile muʿānaḳa eyledüklerinde bildiler kim pādişāhdur. Ḥażret-i pür-saʿādet daḫı şāhı velāyet ḳuvveti birle bir mertebede der-āġūş buyurdılar kim şāh az ḳaldılar kim medhūş **[146a]** olalar girü şalıvirdiler. Pādişāh-ı ʿālem-penāh buyurdılar kim künc-i dilde şeyḫe nevʿan rā'iḥa-i inkār var idi, lākin ol maḥbūb-ı Perverdigār sīne küncinde gencvārī bizi der-āġūş eyledüklerinde ol ʿuḳde ḥall

ve ol lâ'iḥa münḥall oldı." didiler. Ol iki ḫān ḫayme içinde ṭulū'-ı fecre dek oldılar. Vaḳtā kim dücāce-i şeb beyża-i rūz-ı pīrūzı 'āleme bıraḳdılar ve 'asker-i nehār aḳ bayraḳlarını eginlerine alup merdāne meydāna geldiler ise mü'eẕẕin eẕān oḳuyup şeyḫe sulṭān iḳtidā ve ṣalāt-ı ṣubḥı edā ve şükr-i Ḫudā idüp şeyḫ orada ibtidā ve şāh-ı dil-i sāde daḫı istimā'a iḳtidā idüp evrād tamām ve ṣalāt-ı işrāḳı iḳdām idüp ṣoñra reh-i ṣoḥbete gidüp bir niçe güft ü şünūddan ṣoñra ḳabr-i Ebā Eyyūb ḥażretlerini ta'yīne emr ü fermān eylediler.

Maṭlab
Ẓuhūr-ı Ḳabr-i Ebā Eyyūb'dur

Zīrā kütüb-i tevārīḫde şāh-ı cihān-penāh ki gāh görürler idi kim ḳabr-i Ebā Eyyūb bu şehrüñ ḳurbindedür, lākin ta'yīn-i mekāna imkānları yoḳ idi. Çünki şāhdan bu emr vārid oldı, şeyḫ ḳalḳup şāh ile mevżi'-i müteberreke kenārına geldiler kim el-ān ḳabr-i şerīfleri anda mu'lemdür. Ol merd-i muḥterem buyurdılar kim "Her zamānda burada nūr u żiyā müşāhede olınur, var ise ol gence defīne burada görinür." didiler. Ḫattā buyurmışlar kim **[146b]** "Rūḥ-ı ḥażret-i Ebā Eyyūb ile mülāḳāt olup feṯḥ-i şehre icāzet buyurup vaḳtdür kim ẓulümāt-ı şirkden beni ḫalāṣ ve bu cāygāhı ehl-i İslām'a ma'bed-i ḫāṣ eyleyesiz." didiler. Şāh-ı cihān-penāh "Yā şeyḫ ṣıdḳuña iṣbāt yoḳdur. Hemān iḥsān idüp ta'yīn idiñüz." didüklerinde şeyḫ bir sā'at ser-be-zānū-yı istiġrāḳ idüp ba'dehu baş ḳaldırup "Mevżi'e ḥāżır oluñuz. Ṭurduġuñuz yir mübārek kelleleri ṭurduġı mekāndur." didiler. Hemān bi-iẕni'l-Meliki'l-Mennān ol arayı ḥafr idüp iki zirā' miḳdār bir mermer pāre ẓāhir olup üstinde ḫaṭṭ-ı 'Arabī ile bir iki saṭr yazılup sikke-i ḥasene güyā mermerde ḳazılmış kim mefhūm-ı şerīfi budur:

Beyt

Muḥammed ümmetinden bir dilāver
Ġazāya geldiler cem'an keşīrā

Bizümle niçe müddet cenge āheng
İdüp maġlūb olduḳ cümle ṭanzā

Anuñ gibi neberd oldı ki hergiz
İşidilmez idi şarḳen ü ġarbā

Velī seyyidleri Ḫālid vecaʿdan
Ki sermādan irişmiş idi aña

Vefāt idüp burada oldı medfūn
İrişdi ġurbet içre Ḥaḳḳ'a ḳurbā

Neşr: dinilmiş. Fe-emmā bu kemīne-i pür-melāl baʿżı şiḳāt-ı ricālden böyle mesmūʿumuz olmışdur kim ḥażret-i şeyḫ mevżiʿ-i mübārek ü pür-berekete işāret buyurup mevziʿ-i ḳabr şebīh bir zirāʿ **[147a]** bālāya ḳalḳdı, dirler. Ḫāṣılı ol vaḥdet gülinden bunuñ gibi nesīm tenessüm ü tereşşüḥ idince seḥāb-ı ceẕbe-i viṣāl pādişāh-ı ẕī-iḳbāli iḥāṭa idüp az ḳaldı kim zemīne ẕātını pertāb eyleye. Vüzerā-yı kübrā her yanından şāhı ṭutup menziline götürdiler. Hemān emr-i vācibü'l-iẕʿān vāḳiʿ olup bir ḳubbe-i raʿnā ve bir cāmiʿ-i bī-hemtā ve hücerāt kim mesākin ü fuḳarā sākin olacaḳ fermān olınup az zamānda tamām olup şeyḫe mevżiʿ-i mübārekede ḳarār ile ibrām u iḳdām olınduḳda ḳabūlleri olmayup ṣılalarına ittiṣāli ʿale't-tevālī ṭaleb eyleyüp şāh daḫı ḫusrevāne ʿaṭālar ve mülūkāne hedāyālar iḥsān idüp şeyḫi hezār taʿẓīm ü tekrīm ile Üsküdar'a geçürüp vedāʿlaşdılar. Ḥażret-i şeyḫüñ evlādınuñ kebīrinden mervīdür kim "Vaḳtā kim Üsküdar'a geçdük ise şeyḫ-i ṣāḥib-i ḥāl bi'l-ġudüvvi ve'l-āṣāl ḥamd idüp eydürler idi: "Bi-ḥamdi'llāh Ḳosṭanṭıniyye'nüñ keferesi ẓulümātından ḳalbimüz āsūde ve küffār-ı bed-kirdārları varṭātından dilümüz sāde ve sefīnemüz pür-nūr ve defīnemüz mesrūr oldı." didiler. Fi'l-ḥaḳīḳa söz yirinde ve kelām maḥallindedür.

Beyt

Virür nisyān dile nāsa ḳarışmaḳ
Bilişmek ḫalḳa ḫannāsa ḳarışmaḳ **[147b]**

Daḫı çoḳ gezmegi terk iden ādem
Urur Ḥaḳ'dan Mesīḥā gibi ol dem

Maṭlab
Kerāmet-i Şeyḫ

Neşr: Bir iki gün yola revāne olduḳlarından nāgāh ḳarşudan Rūm eclāfından bir merd-i güm-rāh gelür. Fe-ammā altında bir esb-i nāzüke süvār olmış gūyā nesr-i felek-i devvāre binmiş seyr-i dār u diyār ider:

Beyt

Şunuñ gibi leṭāfetdeydi ol esb
Görenler idelüm dirler idi ġaṣb

Neşr: Bu güm-rāh-ı nā-kām şeyḫe ve fuḳarāya selām virmeyüp bir fersaḫ yir gidince fevrī dönüp gelüp esbden bī-ḳāl ü ḳīl nāzil oldı. Şeyḫ daḫı ferzendlerinden birine emr itdiler kim atlarından inüp ḥarīfüñ atına ve ḥarīf ferzendüñ atına binüp rāha revāne olalar, hem eyle vāḳi' oldı. Bu ḥikmete herkes ḥayrān olup hemān ferzend-i kebīri bu vāḳı'anuñ sırrından su'āl eylediler. Şeyḫ ḥażretleri buyurdılar kim "Bir seyyid-i kerīmüñ bir bende-i lebībi bir niçe müddet ḫıdmetinde ṭursa bir söze sözi geçmez mi? Bu bende daḫı otuz yıldur kim Allāh'a 'işyān eylemedüm, bir sözüm geçmek 'aceb midür? Bu şaḫṣ ḳarşudan geldükde gūşe-i çeşm bu esb-i tāzīye mu'alliḳ olınca ḳalb ta'alluḳ eyledi. Ben daḫı Ḥaḳḳ'a teveccüh eyleyüp Ḥaḳḳ'uñ hidāyeti birle ḳalb-i şaḫṣ musaḫḫar olup maḳṣūd el virdi." didiler.

Beyt

Dil-i 'ārif teveccüh eyledükce
Ḫudā'ya açılur ebvāb-ı raḥmet **[148a]**

Ne dilerse revā olur dilekler
Kerīmüñ şānı iḥsāndur ne minnet

Neşr: Ba'd-ez-ān ol sīnesi ḥarāretu'llāh ile yanup ḳaṣaba-i Göynük'e varup şeb ü rūz ṭā'ate mücid oldılar ve ol merd-i pür-sürūr *Risāle-i Nūr*'ı taṣavvufda derc idüp bir miḳdār 'ömr-i girān-māyeden ḫarc eylediler. Ve daḫı maṭā'in-i ṣūfiyyeyi def'de bir risāle yazdılar ve 'ilm-i ṭıbda daḫı bir risāle yazup mücerrebātları sikkesini mermerde ḳazdılar.

Maṭlab
Kerāmet-i Şeyḫ

Ve cümle-i kerāmātlarından biri daḫı oldur kim şeyḫüñ Hüdā nām bir mecẕūb ferzendleri var idi. Mecẕūblar zümresine muḳtedā ve maḥbūblar gürūhına pīşvā idiler. Māderden mecẕūb ṭoġmış idi ve ol zamānda bir emīr var idi kim İbn Ḳuṭṭār nām çehresi aṭlas ile tamām idi. Emīr-i kebīr şāh-ı İslām'a giderler iken şeyḫüñ ḳaṣabasına gelüp şeyḫ ile mülāḳāt olduḳlarında şeyḫ-i maḥbūbuñ ferzend-i mecẕūbı görüp "İy peder! Bu er degildür, belki 'avretdür." didiler. Hemān şeyḫ mecẕūba ġażab u redd eylediler. Emīr-i nīk-tedbīr ḥüsn-i ta'bīr ile 'afv ṭaleb eyledüklerinde şeyḫ, mecẕūba "Du'ā eyle." didiler. Hemān mecẕūb du'ā itdi. Bi-iẕni'llāh bilā-tevaḳḳuf rīş revāne olmaġa başladı. Şiḳāt-ı rüvāt buyurmışlar kim "Emīr şāha mülāḳāt olınca tamām çehresinde aṭlasdan **[148b]** perde ref' olup mürçelerden ḥicāb yüz ṭutdı." diyü taḳrīr-i rivāyet ve taḥḳīḳ-ı ḥikāyet buyurdılar. Vaḳtā kim ol zübde-i ümerā sulṭāna mülāḳāt oldılar ise vüzerāya buyurdılar kim "Emīrüñ liḥyeden çehresinde eṣer yoḳ iken ḥuṣūline sebeb nedür, su'āl idüñüz." Vüzerā-yı 'iẓām emīre sırr-ı ḥālden şāh emri ile su'āl eyleyüp emīr-i 'ādil daḫı şeyḫ ḥażretleri ile mā-beynlerinde vāḳi' olan esrārı kim serā-perde-i ḳalbde meknūn idi, keşf idüp şāh kemā-yenbaġī ta'accüb idüp sırr-ı şeyḫden mesrūr u şād ve niçe evḳāf-ı keṯīre vaḳf itmek ile maḳām-ı şeyḫi ābād buyurdılar kim el-ān evlād-ı şeyḫüñ yedlerinde mutaṣarrefdür. Ve daḫı bu ḫaber-i pür-meserret evlād-ı şeyḫden rivāyet olınur kim ḥażret-i şeyḫüñ bir ḫānede on iki ferzendleri cem' olup naẕar-ı şeyḫ ile manẕūr u mesrūr oldılar. Şeyḫ fi'l-ḥāl ḥamd-i ḥażret-i Müte'āl eylediler. Ferzend-i mecẕūb dile gelüp buyurdılar ki "'Azīzā! Faḳīr sizüñ ḥamdüñüzüñ sırrına vāḳıfum." didiler. Şeyḫ buyurdılar kim "Sebeb-i sır nedür?" Mecẕūb-ı maḥbūb buyurdılar kim "Aña ḥamd idersüñüz kim bunlara ḳalb-i şerīfüñüzde maḥabbetüñüz yoḳdur." Şeyḫ re'y-i mecẕūbı taṣdīḳ eylediler. Āḫir ol emīr-i 'āşıḳān būstān-ı aḥadiyyete seyrān u ṭayrān eylediler. *Ḳuddise sırruhu.*

Beyt [149a]

Ṭolundı şems-i dīn ü nūr-ı dünyā
Çeküp raḫtını göçdi bu yuvadan

Ḳarışdı aṣlına firḳatde iken
Geçüp çūn u çirā-yı mā-sivādan

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ 'Abdü'r-raḥīm bin el-Mıṣrī

Ve biri daḫı ol 'azīzüñ çerāġınuñ nūr-ı baṣarı Şeyḫ 'Abdü'r-raḥīm bin el-Mıṣrī ḥażretleridür kim mevlid-i şerīfleri Ḳaraḥiṣār'dur. Ẕevḳlerine kitābları şāhid-i 'ādildür. Āḫir vaṭanında vefāt idüp anda medfūn olup raḥmet-i Ḥaḳḳ'a ḳoşdılar. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh.*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ İbrāhīm-i Sivasī [İbnü'ṣ-ṣarrāf]

Ve biri daḫı Allāh ḫāṣṣı Şeyḫ İbrāhīm bin Ḥüseyn eṣ-Ṣarrāf es-Sivasī'dür kim maḥrūsa-i Ḳonya'da Mevlānā Ya'ḳūb'dan taḥṣīl-i 'ulūm itdükden ṣoñra medīne-i Ḳayṣeriyye'de Ḫūndī Ḫatun Medresesi'ne müderris olup ṣoñra medrese Ḥanefiyye'ye meşrūṭ olduġını ma'lūm idinüp ferāġat eylediler. Zīrā kendüler Şāfi'iyyü'l-meẕheb idiler. Ṣoñra maḥabbet-i ṭarīḳata yol bulup taḥṣīl-i cāẕibe-i İlāhiyye idüp meşāyiḫ-ı Erdebīl'e gitmege ḳaṣd itdiler. Āḫir Aḳşemsü'd-dīn ḥażretleri Begbāzārı'nda irşāda meşġūller idi. Ol merd-i ma'ḳūl merkeb-süvār olup ṭaraf-ı şeyḫe revāne oldılar. Vaḳtā kim şeyḫe vāṣıl oldılar ise gördiler şeyḫüñ eṭrāfını ḫalā'iḳ iḥāṭa itmişler, emrāż-ı bedeniyyeden su'āl iderler. Şeyḫ buyurdılar kim "Hīç bir kimesne yoḳ mıdur kim emrāż-ı **[149b]** rūḥāniyyeden istifsār ide." Hemān müderris "Efendim işte ben faḳīr." diyüp ilerü vardılar. Şeyḫ müderrise su'āl eylediler kim "Sizler kimsüz?" Anlar da buyurdılar kim "Ḳayṣeriyye'den bir müderris-i faḳīrüm. Ḳalbüm saḳīm, sen kerīmden nā-çār devā istifsārına geldüm." didiler. Şeyḫ buyurdılar: "Dost dosta tehī-dest gelmez. Senüñ bize hediyyeñ var mıdur?" Müderris taṣavvur itdiler kim gerçekden ol kān-ı 'irfān armaġān recā iderler. Ḥicāba düşdiler. Şeyḫ-i 'ālī-cenāb keşf-i ḥicāb idüp "Dünyevī armaġān gerekmez, ma'nevī gerek." Müderris mefhūm-ı kelām-ı şeyḫi ma'lūm idinüp buyurdılar kim "Ḳalb ḳaralığı ile rū-yı siyāhdan ġayrı nesnem yoḳdur." diyüp çehre-i zerdlerini ḫāk-i niyāza sürüp sākit oldılar. Hemān ol nīk-sīret ḫalvet teklīf eylediler. Mevlānā buyurmışlar kim "Ol gicede dört yüz vāḳı'a gördüm ve her gördügümüñ evā'iline ḳalem birle işāret idüp tefāṣīlini ḫāṭıruma aldum fe-keyfe kim nisyānum ġālib idi. Bildüm ki

bu ḥıfẓa iḳtidār ol şeyḫ-i muḫtāruñ bereketindendür ve daḫı şeyḫüñ sā'ir fuḳarāsı riyāżete da'vet iderler. Ammā bize bir ṣomun ve bir kāse çorba ve bir bardaḳ āb gönderürler idi. Ḫāṭıra ḫuṭūr eyledi kim ḥayvānātdan bunda daḫı ḫalāṣ olmadum. **[150a]** Hemān ol gice ṭa'āmumı taḳlīl eyledüm. Ebeden ḳalīl ü keṣīr vāḳı'a görmeyüp maḥrūm oldum. Şeyḫ-i 'ārif ḥāle vāḳıf olup ḫādime 'itāb idüp buyurdılar kim:

Beyt

Eyā marīż-i dile ḫıdmet eyleyen ebleh
Ne oldı böyle ṭa'āmını eksük itdüñ anuñ

Ṭabībi ḥālini bilür ziyādesinden yeg
Ṭabīb emrine iṭā'atdurur murād senüñ

Neṣr: Vaḳtā kim ḫalvet gicesi seksen sekize idrāk eyledi ise kim Berāt gicesi idi, nefsüm bir kāse birinc ṣorbası yaġlı ve fülfülli ola ve bir kāse ṣuya daḫı müşṭāḳ oldı. Ḫażret-i şeyḫ-i pür-vefā vaḳt-i 'işāda melḥūẓ olan ṭa'āmı ḥāżır idüp faḳīri ṭaleb idüp ḫıdmetine gelüp şeyḫüñ esrārına ḥayrān ve vāridātını seyrān, eṭvārını tefekkür ve aḥvālini te'emmül eyleyüp maḫṭūrum olan ṭa'āmı ifṭār ve şükr-i Perverdigār eyledüm.

Beyt

Şükren li'llāh kim odur Mevlā
Birdür anuñ yanında mīr ü gedā

Oldur ef'āli fā'il-i muṭlāḳ
Bilmeyen böyle Ḥaḳ'ı der aḥmaḳ

Neṣr: Ba'd-ez-ān ol nūr-ı vehhāc bu faḳīr-i muḫtācı ḫalvetden iḫrāc itdiler. Ḫażret-i şeyḫüñ 'ādetleri ol idi kim her rūz fuḳarāsına ḫıdmet ve her şeb 'ibādet itdürürler idi. Rüvāt-ı aḥvāl-i meşāyiḫden bir rāvī-i ḫabīr böylece ḫaber virürler idi kim şeyḫ-i **[150b]** pür-feyż bir gün Ḳayṣeriyye'den irşād iderler iken ḳabż oldılar. Ol mertebe tek ü pū ve cüst ü cū itdiler ḳābil olup basṭ gelmedi. Āḫir ḫażret-i şeyḫe teveccüh buyurdılar. Yolda ḫˇāb 'āleminde gördiler kim şeyḫ ḳızmış tennūruñ üstinde oturup 'araḳ-rīz olmaḳ gerekdür tā kim feṭḥ ola. Hem eyle eyleyüp feṭḥ müyesser

oldı. Ba'd-ez-ān ol ṣāḥib-i 'irfān her mürīd kim ḳabż olsa tennūr ḳızdırup dervīşi üstinde 'araḳ-rīz iderler idi. Bi-iẕni'llāhi te'ālā feṭḥ müyesser olur idi. Ammā bu kitāb-ı müsteṭābı terceme iden Şeyḫ Aḥmed-i Ḫalvetī'nüñ ṭarīḳı böylecedür kim ḳaçan bir ṭalebeye ḳabż irişse anuñ sīnesin tennūrını āteş-i ẕikru'llāh ile yaḳup himmet küregi ile küreklerler tā kim ma'rifet ṭarafından vāridāt 'araḳı ẓuhūr idüp basṭ olur.

Beyt

Tenūr-ı sīnesinde Rūşenī'nüñ
Yanan dil mi ciger mi bilmez olmaz

Neṣr: Şeyḫüñ bu feṭḥi kim bu ṭarīḳ ile vāḳi' olmışdur. Şeyḫ Aḳşemsü'd-dīn ḥażretlerine i'lām buyurup şeyḫ tamām mesrūr oldılar, didiler. *Raḥimehu'llāh*. Ve daḫı ol aṣḥāb-ı ṭarīḳuñ serdārına tāreten istiġrāḳ gelüp ḥāl ġālib olup hīç kimesne bilmeyüp ḥattā ferzendlerini daḫı bilmezler idi. Ve daḫı ol merd-i mu'īnüñ sülūk-i ebrārda *Gülzār* nām manẓūm bir kitābları vardur kim dürr-i meknūn **[151a]** ve zevā'idden maṣūndur ve derūnı cevāhir-i ma'ārif ve bu yevāḳīt-i ḥikem birle meşḥūndur. Āḫir ol cān-ı erbāb-ı hüdā hicretüñ sekiz yüz seksen yedi senesinüñ faṣl-ı ḫarīf içinde leyle-i Ṣelāṣe'de cennāt-ı a'lāya ve cenāb-ı Mevlā'ya rıḥlet eylediler.

Beyt

Āh mevtinden ulı mürşidlerüñ
Āh mevtinden ulı müs'idlerüñ

Āh mevtinden ulı kāmillerüñ
'İlmi ile rūz u şeb 'āmillerüñ

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ-i Şāmī

Neṣr: Ve biri daḫı bāde-nūş-ı cām-ı İlāhī ve ḫırḳa-pūş-ı ḫānḳāh-ı Ḥācī Bayramī Şeyḫ Ḥamza el-meşhūr bi'ş-Şāmī ḥażretleridür kim bunlar daḫı Şeyḫ Beyāż Şemsü'd-dīn'üñ ḫavāṣlarındandur ve kendülerden ṣoñra seccādelerinde oturup ṭullāba irşād itmişlerdür. Bilād-ı Rūm'dan ba'żında vefāt idüp defn olınmışdur.

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ İbnü'l-'aṭṭār [Muṣliḥü'd-dīn]

Ve biri daḫı üsvet-i aṣḥāb-ı kibār ve zübde-i erbāb-ı aḫyār Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn ḥażretleridür kim "İbnü'l-'aṭṭār" dimek ile meşhūrlardur. Bunlar daḫı Şeyḫ Beyāż'uñ ḫavāṣṣındandur. Ol merd-i dil-firīb ṣadr-ı irşādda bir niçe müddet sākin olduḳlarından ṣoñra ḳaṣaba-i İskilib'de vefāt itmişlerdür.

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Sa'du'llāh

Ve biri daḫı ferzend-i pīr-i ercmend-i ehl-i yaḳīn Sa'du'llāh bin Şeyḫ Aḳşemsü'd-dīn'dür ve şeyḫüñ evlādınuñ ekberi ve ekremidür. 'Aṣrı 'ulemāsından tekmīl-i 'ulūm eyleyüp ḫıdmet-i Mevlānā 'Aliyy-i Ṭūsī'ye vāṣıl olup taḫṣīli **[151b]** ḥāṣıl ḳıldılar. Ṣoñra pederleri ṭarīḳına sālik ve defîne-i ma'neviyyelerine mālik olup pederleri seccādesine geçüp ol mekāndan āḫirete göçdiler.

el-'Ārif Bi'llāh Fażlu'llāh

Ve biri daḫı birāderleri ve başı berāberleri Fażlu'llāh ḥażretleridür kim 'ulemādan bir miḳdār 'ilm taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Şeyḫ-i Şāmī elinden cām-ı vaḥdet nūş eyleyüp aġyārdan el çeküp seccāde-i irşāda nişīn ve merd-i güzīn oldılar. Ḫattā bir gün şeyḫ ḥażretleri ile ḥammāma girdiler. Şāmī ḥażretleri daḫı pederleri ṭāliblerinden idiler. Şeyḫ ile ḥammāma bilece girmişler idi. Ḫammāmdan çıḳduḳlarında ferzendleri Fażlu'llāh eline bir maḳreme virüp "Şeyḫüñ ṣırtına ört." diyüp Şāmī ḥażretleriy-çün işāret buyurmışlar idi. Sırr-ı şeyḫ ẓuhūr idüp *nūrun 'alā-nūr* oldı.

el-'Ārif Bi'llāh Emru'llāh

Ve ol şecere-i yaḳīnüñ bir şāḫı daḫı Emru'llāh ḥażretleridür kim 'ulemā-yı 'aṣrından 'ilmüñ me'ālini taḥṣīl idüp ḫıdmet-i Mevlānā Aḥmed-i Ḫayālī'ye yetişüp pederleri Aḳşemsü'd-dīn ḥażretleri vefātından ṣoñra vaḳfların ellerinden alduḳları ecilden 'atebe-i 'Oṣmānī'ye geldiler. Maḥrūsa-i Burusa'da evḳāf-ı Emīr-i Buḫārī ḥażretlerinüñ tevliyetini Vezīr Meḥemmed Paşa el-Ḳaramanī anlara iḥsān eylediler evḳāflarından 'ivażan. Ḫattā maḥrūsa-i Burusa'da Murād Ḫān 'İmāreti'ne mütevellī olup teḳā'üd ṭarīḳı ile günde elli aḳça 'ulūfe ta'yīn eylediler. Merḥūm her gün **[152a]** bükā

idüp buyururlar idi "Bu belā bize vālid vaṣiyyetini terkden irişdi." Ḥattā merḥūm evlādına ḳażā ile tevliyetden idbār u nefret ile vaṣiyyet eylemişler idi. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz onı senesinde sīne-i ḳabrde medfūn oldılar. *Raḥimehu'llāh.*

el-'Ārif Bi'llāh Ḥamdu'llāh {Ḥamdī}

Ve biri daḫı merd-i evvāh ve gürūh-ı naẓm u neṯre pādişāh Ḥamdu'llāh Efendümdür ki Şeyḫ Aḳşemsü'd-dīn ḥażretlerinüñ sülāle-i āḫiri vü aṣġarıdur kim beyne'n-nās "Ḥamdī Çelebi" dimek ile meşhūrdur. Merḥūm ṣāliḥ ü zāhid, 'ārif ü 'ābid kimesne idiler. Naẓm mülkinüñ şāhı ve neṯr vilāyetinüñ ṣāḥib-i külāhı idiler. Ḫuṣūṣā ol bebr-i veġānuñ ḳıṣṣa-i *Yūsuf u Züleyḫā*'yı naẓm itdügi kitābı bir kitābdur kim meydān-ı naẓmına kimse girememişdür. Ve *Leylī vü Mecnūn*'ı daḫı naẓm itmişlerdür. Şerḥi 'asīr ve mu'teber-i vażī' ü şerīf-i kebīr ü ṣaġīrdür.

Beyt

Ḥażret-i Ḥamdi'nüñ feżā'ilini
Şerḥe ṭāḳat bu bendede yoḳdur

Hele maḳṣūd baḫrden ẕerre
Ḳaleme geldi bī-bedel çün dür

Günden eclādurur feżā'ili çün
Kimdür inkār eyleyen kimdür

Neṯr: Ve ol merd-i bā-ṣafā mevlūd-i Muṣṭafā'yı daḫı naẓm eylemişlerdür kim az öz ve eṣaḥdur. Āḫir ol bilāda nā'ib-i menāb-ı ḥażret-i Yūsuf olup ḥasret ü te'essüf ile dār-ı fenādan diyār-ı beḳāya rıḥlet eylediler.

Beyt

Kime ḳaldı bu dār-ı pür-ālām
Kim aña kāse ile ṣundı zehr **[152b]**

'Āḳil olan bu dār-ı ednāda
Eylemez māl mülk ile hīç faḫr

Bunda yoḳdur beḳā vü zevḳ u ḥużūr
Bunda yoḳdur vefā vü ṣıdḳ ile mihr

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ İbnü'l-vefā [Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā]

Neşr: Ve biri daḫı 'ārif-i esrār-ı ṣafā, vāḳıf-ı deḳā'iḳ-ı envār-ı uli'n-nühā el-'ārif bi'llāh et-tārik-i mā-sivā'u'llāh Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā eş-şehīr bi-İbn Vefā ḥażretleridür kim *ravvaḥa'llāhu rūḥahu'l-'azīz. Āmīn bi-ḥürmeti seyyidinā Muḥammedü'l-Muṣṭafā ṣallallāhu 'aleyhi ve sellem*.[1] Ve ol sümüvv-i 'irfānda āftāb-ı kitāblarınuñ ẓahrında ketebehü'l-faḳīr Muṣṭafā bin Aḥmed eṣ-Ṣadrī el-Ḳonevī el-med'ūv bi-Vefā yazup sikkeyi mermerde ḳażurlar imiş. Evvelā taṣavvufı Debbāġlar İmāmı Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn Efendi merḥūmdan taḥṣīl idüp ṣāniyen Şeyḫ 'Abdü'l-laṭīf-i Ḳudsī dergāhına gidüp tekmīl-i kemālāt-ı ẓāhire vü bāṭıne idüp kūh-ı 'irfānuñ zirve-i 'ulyāsına ve ṣaḥrā-yı īḳānuñ semt-i a'lāsına vāṣıl ve merām-ı evvel ü āḫiri ḥāṣıl, 'ālim ü 'āḳil ve kāmil-i bī-ḳāl ü ḳīl oldılar.

Beyt

Şu deñlü itdi taḥṣīl ol dilāver
Semāya oldı faż̧l ile berāber

Re'īs oldı 'ulūmuñ cümlesine
Deḳā'iḳ ile memlū ḳıldı sīne

Anuñ ḳatında ṭālibler ṣafāyı
İdüp taḥṣīl oldılar Vefāyī

'İbādet eylediler yana yana
İdüp ẕikr-i Vefāyī döne döne

Şu deñlü buldı şöhret ol 'azīz er
Ḳul oldılar aña her mīr ü mihter

Neşr: Ve daḫı merḥūm u maġfūr, 'ālim ü fāżıl, ḳanū' u ṣabūr u şekūr **[153a]** idiler ve ḫalḳdan kemā-yenbaġī mu'tezil ü mücāhid-i muttaṣıl idiler

1 "Efendimiz Hz. Muhammed'in -Allah'ın salât ve selamı onun üzerine olsun- hürmeti için Allah, onun ruhunu yüceltsin. Âmîn."

ve ʿilm-i vefḳde bī-naẓīr ve belāġat u inşāda merd-i münīr, ḫuṣūṣā ʿilm-i mūsiḳīde üstād ve'l-ḥāṣıl ẓāhirde ve bāṭında ṣāḥib-i reşād idiler. Evḳāt-ı ḫamseden ġayrıda saʿādet-ḫānelerinden ṭaşra çıḳmazlar idi. Der-i pür-behrinde ahālī vü eʿālī cemʿ olup her bār müşāhede-i dīdār-ı şeyḫe intiẓār idiler. Ḳaṭʿā erbāb-ı dünyāya iltifātları yoḳ idi.

Beyt

Gönül Allāh'a viren ġayrı n'eyler
Ṣafā vü ẕevḳ-ı ṣūrī seyri n'eyler

Olanlar āşinā-yı rūḥ-ı ḳudsī
Delālāt u menāt u deyri n'eyler

Neşr: Aṣḥāb-ı vefā ve erbāb-ı ṣafā böyle işāret ü imlā eylemişler kim ol merd-i ferīd-i vaḥīde Sulṭān Meḥemmed Ḫān mülāḳāt ile ḳaṣd eylediler lākin rıżā göstermediler ve Sulṭān Bāyezīd Ḫān daḫı ḳaṣd idüp anlara da müyesser olmadı. Āḫir vefātlarında şeyḫüñ cenāzesine ḥāżır olup mübārek yüzlerini görmek istediler, ʿulemā iẕn virmediler. Āḫir ḫˇāh u nā-ḫˇāh açdurup görüp mütesellī oldılar.

Beyt

Zihī perhīz ü ʿuzlet ẕī-kerāmet
Ki iderlerdi erbāb-ı ḥaḳīḳat

Zamāne şeyḫlerinden birisine
Buluşmaḳ istese bir ehl-i devlet

Yalan rü'yā vü fāsid sözleriyle
Segirdüp ḳarşu gelürler ne minnet

İlāhī şol velīler ḥürmetiyle
Bizi ḳaṭʿ it cihāndan vir maḥabbet

Neşr: Ḥażret-i şeyḫüñ evṣāfı beyānında diller fātir ve ḳalemler ḳāṣırdur. Zīrā **[153b]** kelāmı dil-dūz ve her sözi pür-sūz ve maḥż-ı rümūz idi.

Maṭlab

Aḥbābdan biri ol velīye Şeyḫ Muḥyi'd-dīn el-'Arabī'nüñ Fir'avn ḥaḳḳında "īmān ile gitdi" didükleri sözinden istifsār eylediler. Hemān mübārek başların ḳaldırup buyurdılar kim "Şeyḫ gibi iy kāş bir kişi de bizüm īmān ile gitdügimüze şehādet eylese." dimişler, ḫūb söylemişler. Ve daḫı ol merd-i pür-nūra Ḥüseyn-i Manṣūr'uñ ene'l-Ḥaḳ didüginden istifsār eyledüklerinde cevāb buyurup didiler kim "Ya ene'l-bāṭıl mı disün? Ḥaḳ te'ālā ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلاً﴾[1] buyurdılar ya'nī Ḥaḳ te'ālā bir nesneyi buṭlān üzerine yaratmamışdur, her şey'üñ ḥaḳīḳatinde bir ḥikmet ü 'ibret vardur.

Beyt

Eşcār egerçi her varaḳı bir kitābdur
İdrāksüz kişiye cihān bir sebaḳ degül

Neşr: Ve daḫı ḥażret-i şeyḫ Ḥanefiyyü'l-meẕheb iken besmele-i şerīfi cehr ile ḳırā'ati 'ādet idinmişler idi. Ol zamānuñ 'ulemāsı şeyḫe ḫalt-ı meẕāhib ider diyü 'adāvet belki teftīşe iḳdām u cür'et eyledüklerinde merḥūm u maġfūr ve 'ālim ü fāżıl Sinān Paşa gelüp bu ḥāli görünce 'ulemāya "Eger şeyḫ bu mes'elede ben müştehidüm iştihādumda böyle buldum, dirlerse sizler ne cevāb virürsüz?" didiler. Cümle mevālī buyurdılar kim "Sizler iştihādına şāhid misüz?" Sinān Paşa "Belī, şāhidüm." didiler. "Zīrā müştehīd oldur ki her fünūna vāḳıf ola. Ḥażret-i şeyḫe **[154a]** bir fen yoḳdur ki maḫfī ola." didiler. Cümle mevālī "Sizüñ gibi şāhid-i 'ādili var iken bizüm ne sözimüz vardur." didiler.

Beyt

Zihī feżā'ili ekmel ki ḥażret-i şeyḫe
Ṣunuldı cānib-i Ḥaḳ'dan zihī kemāl ü hüdā

Naẓīri gelmedi devr-i felekde dirler hep
Biñ açsa çeşmini şems ü ḳamer nücūm şehā

Vefāsı devri ile ehl-i 'ışḳ dönmededür
Ṣafāsı nūrdurur berḳ uran bu nūr-ı ṣafā

1 *Kurân-ı Kerîm, Âli İmrân Sûresi* 3/191. âyetten kısmî iktibas vardır. "Rabbimiz. Bizi boşuna yaratmadın ..."

Ḥarīm-i ḫāne-i ḳalbi eşerdedür her dem
Biñ olsa māh ile sāl ü biñ olsa ṣubḥ u mesā

İlāhī ḥürmetine şeyh-i a'ẓamuñ her dem
Ḥabīb'e eyle 'aṭālar ki ola ehl-i hüdā

Maṭlab
Beyān-ı Kemāl-i Terk-i Şeyḫ

Neşr: Ve daḫı Sulṭān Bāyezīd kerīmelerini ümerādan birine virdüklerinde 'aḳd-i nikāḥ içün şeyḫe ḳırḳ biñ aḳça gönderdiler, ḳabūl itmeyüp ol merd-i ma'nevī Ḳocevī Şeyḫ Muḥyi'd-dīn ḥażretlerine gönderüp medḥler idüp "Nefesi mübārek ve nīk-nefsdür." didiler. Meblaġı getüren begler rıżāyı şeyḫi ḳabūl idüp müşārun ileyhe varup meblaġı virüp 'aḳd-i nikāḥ idüp şeyḫüñ terkine ḥayrān oldılar. *Ḳuddise sırruhu.*

Beyt

Terk olınca iki el ile gerek
Dil diye göz baḳa dünyāya yalan

Maṭlab

Neşr: Ve daḫı aḥbābdan ba'żılar şeyḫüñ 'uzlet-i pür-sa'ādetinden ḫaber virmişler kim bir gün evvel-i bahārda gürūh-ı çemen ṣāflar bağlayup 'uşşāḳuñ cigerlerini ṭaġlayup cüylar çağlar ve bülbüller güller yolların bağlamışlar idi. Ve her dıraḫt taḫt-ı arżda emīrāne ḫaḍrā libāslarını der-pūş ve şükūfeden tāclarını başlarına alup görenleri medhūş iderler **[154b]** idi. Yārān-ı ṣafādan ba'żılar bu bāġ-ı rāġuñ sūretini görüp şeyḫ ḥażretine teferrüce ḫurūc ile teklīf eylediler kim "İy pīr-i merdān! Ne var idi bir gün şükūfezārlıġa çıḳup ḥażret-i Ḫudā'nuñ ṣanāyi'-i 'acībelerine nāẓır olup ḳalbe bir miḳdār istirāḥat ḥāṣıl olur idi." didiler. Ḥażret-i şeyḫ riyāżetden mübārek cismleri bir mertebede ża'īf idi kim buyurdılar: "Sözüñüz revādur, ammā bir iki gün ṣabr idüñüz mu'tādumdan ziyāde ġıdā tenāvül ideyüm ola kim cisme ṭāḳat ve nefse ḳuvvet ḥāṣıl ola." didiler.

Beyt

Allāhu ekber ṭālibā gör şeyḫ-i ekber ḥālini
Terk-i sivā ince ża'īf ider vücūd eyvānını

'Uzletdedür vuṣlat meded eyleme rāh-ı Ḥaḳḳ'a sed
Bul luṭf ḳıl sırr-ı Ṣamed yürüme şāhum ṣalını

Nūr-ı Ḫudā'dan ẕerre ger itse tecellī ḳalbüńe
Cennātdan hicret idüp oda yaḳarduń varını

Yansun **Ḥabībī** derd ile meydān-ı 'ışḳ Allāh de
Tāc u ḳabāyı terk idüp giysün ferāġat şālını

Maṭlab
Kerāmet-i Şeyḫ

Neṡr: Ve cümle menāḳıb u merātibden biri daḫı oldur kim Ḳocevī Muṣliḥü'd-dīn ḥażretleri Ḳosṭanṭıniyye'ye geldükde İbn Vefā ḥażretleri mürīdlerden birini ol ṣāḥib-i ḥāle istiḳbāle gönderdiler. Geldükde şeyḫüń mübārek ellerini būs ḳıldılar. Meger ol ṣāḥib-i nāmūsuń 'ādetleri idi kim her kim mübārek ellerin öpse tekrār āb ile pāk iderler idi. Bu dervīş-i kāmil kim nām[ı] Veliyyü'd-dīn idi, şeyḫüń dest-i şerīfini būs itdüklerinde yumadılar. Dervīşe ġurūr irişüp **[155a]** vesvese-i recīm ḳalbi mülkine yol buldı kim "Şeyḫ bizden ikrāh itmedi." didiler. Bu ḥāli ḥażret-i Vefā'ya dervīş-i bā-ṣafā taḳrīr itdüklerinde şeyḫ buyurdılar kim "Anuń içün mübārek ellerin yumadılar kim senüń gibi ḫabīṯüń dehānı ṭoḳunduġı yiri ḳaṭ' itmek gerekdür." didiler. Dervīş Velī buyurmışlar kim "Ebvāb-ı taṣavvuf bańa fetḥ olmadı illā şeyḫüń benüm 'ucbum ḳal'asını seng-i kelām ile vīrān itmesi ile fetḥ oldı." dimişler. Pes sālik-i kāmil oldur ki ṭālibüń ḳal'a-i vücūdında varlıġı burcını yoḳluḳ mancınıġı ile tārmār itmek gerekdür tā kim beḳā varlıġı müyesser ola.

Beyt

Terk eyle benlik ḥālini gir yola yoḳluḳ ile gel
Tā kim göresin varlıġın ḳul olasın sulṭāna sen

Neşr: Ve daḫı fuḳarādan kim ḥaḳīḳatde ümerā ve küberādururlar rivāyet olınmış kim şeyḫ-i ṣāḥib-zāda ḫaber virdiler kim şehre bir zūrbāz gelmiş kim bu deñlü ḳanṭār-ı seng götürür imiş. Şeyḫ ḥażretleri daḫı buyurdılar kim "Eger āb-dest ibrīḳini götürse yaḫşı idi. Zīrā seng-i ṣaḳīl götürmek nefse ṭa'ab, rūḥa 'aẕābdur, ammā āb-dest ibrīġini götürmek nefse ṣafā, rūḥa vefādur." didiler. Hem eyledür. Kemāl ṭaġlar ve ṭaşlar götürmek degüldür, belki ṭaġlar ve ṭaşlar götürmeyüp ceddüñ Ādem ẓalūm u cehūl olduġı ḥālde götürdügi emānet bārını götürmekdür. Ḫāṣılı şeyḫüñ **[155b]** menāḳıbı lā-yu'ad ve merātibi bī-ḥaddür. Eger tafṣīl olınsa cildlere sıġmaz idi, lākin iḫtiṣār maṭlūb olduġına binā'en ḳaṣr olındı. Ve daḫı ḥażret-i şeyḫ ṭarīḳ-ı ḥacca deryādan sülūk itdüklerinde dirler ki Kal'a-i Rodos'da maḥbūs olup Ḳaramanoġlı İbrāhīm Beg küffārdan ṣatun alup ol Tañrı ḫāṣṣını ḫalāṣ eylediler. Ṣoñra maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de tavaṭṭun eylediler. El-ān şimdi ra'nā cāmi'i ve zāviyesi vardur kim meşhūr u ma'mūrdur. Āḫir bu kār-ḫāne-i 'anādan ṣaḥrā-yı ṣafāya ḥażret-i İbn Vefā hicretüñ sekiz yüz ṭoḳsan altı senesinde rıḥlet itdiler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

el-'Ārif Bi'llāh Ḥācī Ḫalīfe [Şeyḫ 'Abdu'llāh]

Ve biri daḫı ṭarīḳ-ı Ḥaḳḳ'uñ nūr-ı vehhācı Şeyḫ 'Abdu'llāh eş-şehīr bi-Ḥācī Ḫalīfe ḥażretleridür kim evvelā 'ulūm-ı ẓāhireyi kemāli ile tekmīl eyledüklerinden ṣoñra ṯāniyen Şeyḫ Tācü'd-dīn İbrāhīm bin Yaḫşi Faḳīḥ ḫıdmetlerine varup ḫużūrında teslīm olup ḫalvetine girüp maḳṣūdını bulup ṣoñra irşāda icāzet virüp gitdiler. Ṣoñra maḳāmında iḳāmet eylediler. Ḥażret-i şeyḫ mütevāżi' ü ḳanū' kimesne idiler. Ḫuṣūṣā ta'bīr-i rü'yāda yed-i ṭūlāsı var idi. Ve daḫı maẓhar-ı ḫayrāt u kerāmāt ve ẕevi'l-merātib ve'l-ḥālāt ve merci'-i 'ulemā vü ṣuleḥā ve mürebbī'l-fuḳarā ve'l-etḳıyā idiler. Ve rā'iḥası çün nesīm ve mübārek cismleri cesīm ve ḫulḳı 'aẓīm ve zühdi dilīm kimesne idiler. Ve mübārek dehānı **[156a]** bistām ve rūy-ı şerīfleri cemāl ile celāl arasında ḳassām idiler. Cümle-i kerāmātlarından biri oldur kim kendiler buyurmışlar: "Şeyḫ Meḥemmed İbn Ḫˇāce-zāde gelüp buyurdılar kim bu gice 'ālem-i ḫˇābda gördüm evlād-ı Efrenc'den bir kāfir fülān ḳal'ada yigirmi yedi yıldur maḥbūsdur, didiler. Sinn-i şerīflerini ḥisāb itdüm bülūġ ḥaddinden berü yigirmi yedi yıl olmış." didiler. Ve daḫı 'Alā'ü'd-dīn-i Fenārī ḥażretleri ḳāḍī-'askerlik ṣadrından

ma'zūl olduḳlarında ḫıdmet-i şeyḫe gelüp silk-i fuḳarāya muntaẓım u münselik olmaḳ istedüklerinde şeyḫ ḥażretleri buyurmışlar: "Taṣavvufuñ nihāyeti bidāyetine tābi'dür. Bir kimesne meslek-i mezbūra sālik olmaḳ dilese vācib oldur ki 'alā'iḳdan ḫāne-i ḳalbini pāk eyleye."

Beyt

Ger dilerseñ Ḥaḳḳ'a olmaḳ muttaṣıl
Ḳalbüñi ḳıl māsivādan munfaṣıl

Neṣr: Lākin bu da cā'izdür kim i'tidāl üzerine sālik olup ḫalāṣ-ı ḫannās olasın. Ve daḫı lāzım degüldür kim şeyḫüñ kerāmet ü velāyetine i'tiḳād eyleyesin. Bil ki şeyḫüñ sālik-i ṭarīḳ-ı Ḥaḳ ve mālik-i fenā-yı muṭlaḳ idügine tamām i'tiḳād ve mü'minligine i'timād idüp ḳalbi teslīm-i küllī eyleyesin. Zīrā faḫr-ı 'ālem bir kimesneye söz söyleduklerinde mübārek başlarını döndürmezler idi. Zīrā rā'iḥa-i kibr vardur ve lākin mübārek bedenlerini tevāżu'en **[156b]** ve meskeneten bilece döndürürler idi. Bu ḥadīṣ-i pür-sa'ādetde ṭālibler ve mürşidlere külliyet ile teveccühlerine işāret vardur dimişler:

Beyt

Ḥadīṣ ile 'amel 'ālimlerüñdür
Ḥaḳā'iḳ 'ilmine vāḳıflaruñdur

Ḥadīṣidür Resūl'üñ rāh-ı eslem
Bu söz ḥaḳdur inan *va'llāhu a'lem*

Neṣr: Ḥikāyet olınmış kim mevlānā-yı müşārun ileyh vaḳtā kim ḥażret-i şeyḫden ḫalvete iẕn ve riyāżete icāzet ṭaleb eylediler ise şeyḫ ḥażreti keşf-i ḥāl ve iẓhār-ı mā-fi'l-bāl idüp buyurdılar kim "Ḫıdmet-i şeyḫe irişdükde altı ay miḳdārı ḥayvānāt ifṭār itmeyüp ve ṣu içmeyüp emr-i şeyḫe ṣıdḳ birle iḳrār ve ḫıdmet-i me'mūrede ḳarār eyledüm." didiler.

Beyt

Kişi teslīm olınca şeyḫe iy yār
Aña lāzımdurur kim ṭuta emrin

Dimeye şer' midür yāḫūd degildür
Rıżā göstermeyenler oldı bed-kīn

Neşr: Ve daḫı şeyḫüñ telāmīẕinden ve bāġ-ı ʿirfānı nebīẕlerinden birisi bir gün buyurmışlar kim "Gāh olur kim bu derdmende bir vaḳt-i dil-pesend ṭulūʿ ider kim *lā-ilāhe illa'llāh* dimege mecāl ü ṭāḳat ḳalmaz. Zīrā bir ṣūrī pādişāh ḳatında senden evlā sulṭān yoḳdur diseñ terk-i edeb belki maḥall-i ʿitāb u taʿabdur. Fe-keyfe kim ol sulṭān-ı bāḳī maʿnevī ḥużūrında kim münʿim-i ālā ve naʿmā ve Ḫālıḳ-ı arż u semādur.

Beyt

Olurmış sālike bir özge ḥālet
Nice ḥāldür saʿādetdür ne minnet **[157a]**

Dili tevḥīdden fāriġ olurmış
Maḥabbet pertevi lāmiʿ olurmış

Neşr: Ve girü dervīş buyurdı kim "Gāh olur kim dilde duʿādan ġayrı nesne ḳalmaz ve gāh olur kim ol daḫı maḥv olur." dimişler.

Beyt

Birāder yoḳdurur Ḫaḳḳ'a nihāyet
Hemān cān terkidür bil anda ġāyet

Neşr: Ve daḫı erbāb-ı aḫbār bu vech ile iḫbār eylemişler kim Mevlānā Ḳāḍī-zāde-i Rūmī zamān-ı şeyḫde maḥrūsa-i Burusa'ya vālī ve şehre mevla'l-mevālī idiler. Günlerden bir gün ḫıdmet-i şeyḫe ziyāret içün varup muṣāḥabet eṯnāsında mes'ele-i cebrden şeyḫe istiʿār buyurdılar. Şeyḫ-i pürṣafā dehen-güşā olup buyurdılar:

Beyt

İki ḳısm üzredür cebr iy müselmān
Biri taḳlīd ü biri maḥż-ı īmān

Odur taḳlīd kim nefs ü hevāya
Uyasın uymayasın Muṣṭafā'ya

Be-rūz şeb idesin fısḳ u evzār
Diyesin fāʿil oldur çār u nā-çār

Budur ilḫād u küfr ü hezl ü hedyān
Buradan bizi ḥıfẓ ide o sulṭān

Odur taḥḳīḳ kim şer'-i Resūl'e
O kān-ı ma'rifet ṣāḥib-uṣūle

Olasın ẓāhir ü bāṭında tābi'
Ola ḳalbüñde nūr-ı şer' lāmi'

Bilesin ba'd-ez-ān kim cümle ef'āl
Anuñdur oldurur 'ālemde fa"āl

Velī küfre rıżāsı yoḳdur iy cān
Budur ḥaḳ söz budur hem naḳl-i Ḳur'ān

Neşr: Ve daḫı ol maḥbūb-ı İlāh Resūl-i kā'ināt bilā-iştibāh bir gün mescid-i şerīflerine gelüp gürūh-ı aṣḥābı görüp buyurdılar kim **[157b]** "İki destümde iki kitāb vardur. Yemīnimdeki esāmī-i ehl-i cennetdür ve şimālümdeki esāmī-i ehl-i nār." Aṣḥāb-ı debīr tekbīr idüp buyurdılar kim "Yā nebiyya'llāh! Bu taḳdīrce 'amelüñ nef'i yoḳ mıdur?" didüklerinde ol gül yüzli pādişāh buyurdılar kim "Bu sözi terk idüp ṭarīḳ-ı Ḥaḳḳ'a gidüñüz. Bir kimesnede ehl-i cennet 'alāmeti olsa aṣḥāb-ı yemīnden olmaġa işāret ve ehl-i nār 'alāmeti olsa aṣḥāb-ı şimālden olmaġa ḳavī 'alāmetdür." didiler. Mevlānā kelām-ı şeyḫi taṣdīḳ u taḥḳīḳ eylediler. *Ḳaddesehumu'llāh*. Şeyḫ-i meẕkūr āḫir bu dār-ı 'ubūrdan hicretüñ sekiz yüz ṭoḳsan dördi Cumāde'l-āḫir'inüñ selḫinde vefāt idüp şeyḫi türbesi ḳarībinde defn eylediler.

Beyt

Ola raḥmet revānına dā'im
Çünki oldı rıżāda ol ḳā'im

el-'Ārif Bi'llāh Ferecikli Şeyḫ Sinān Dede

Neşr: Ve biri daḫı fuḳarā pīşvāsı ve ṣuleḥā me'vāsı Şeyḫ Sinānü'd-dīn el-Ferevī ḥażretleridür kim Şeyḫ Tācü'd-dīn *nevvera'llāhu merḳadehu* ḫulefāsından 'ālim ü zāhid kimesne idiler. Peder-i mü'ellif *raḥimehu'llāh* buyurmışlar: "Merḥūm u meẕkūr maḥrūsa-i Burusa'da ḫānḳāh-ı Ḥācī Ḫalīfe'ye geldüklerinde şeyḫ mürīdlere kemāl-i zühd ü vera' ile vaṣıyyet eylediler idi. Şeyḫüñ kemāl-i vera'ından ḥayā idüp ḥattā merḥūm Ḥācī Ḫalīfe'nüñ fuḳarāsından biri bir tācirüñ kerīmesini tezvīc idüp 'ādet-i nāsdur, tācir dervīşe bir ṣūf

geydürdi. Ṣūf ile dervīş şeyḫüñ **[158a]** ḥużūr-ı şerīflerine geldiler. Merḥūm Şeyḫ Sinānü'd-dīn *raḥimehu'llāh* anda ḥāżır idiler. Hemān pür-ḥarāret olup Ḥācī Ḫalīfe merḥūma ʿitāb idüp buyurdılar kim "Ne içün mürīdine aġniyā libāsını geydürdüñüz?" Şeyḫ-i meẕkūr "Belī, evlādur, cemāʿati pederi geydürdiler berāy-ı ḫāṭırdur." didiler. Ḳaṭʿā söz müfīd olmayup dervīş ṣūfı egninden gidermeyince şeyḫüñ ġażabları sākin olmadı, didiler.

Beyt

Zihī faḳr u fenā zī-terk-i dünyā
Ki virmişdi o merde Ḥaḳ teʿālā

Odur dervīş kim köhne libāsı
Ola hem ṣıdḳıla aġyārı nāsı

Libāsı dervişüñ olmaḳ gerek şāl
Gözi yaş baġrı yaş hem ola pür-ḥāl

Neṯr: Ve daḫı ṣāḥib-i kitābuñ pederleri birāderi rivāyet eylemişler: "Şeyḫ-i merḥūm Ḥācī Ḫalīfe ḫānḳāhında idiler. Bu faḳīr daḫı tāzeligüm vaḳti idi. Şeyḫ Ḥācī Ḫalīfe bizi menʿ eyleyüp buyurdılar kim şeyḫüñ nefes-i şerīfleri pür-ḥarāretdür, iḫtimāldür ki saña teʾṯīr idüp taḥṣīlden alı ḳoya." didiler. *Ḳaddesa'llāhu esrārehüm.*

el-ʿĀrif Bi'llāh Ḳocevī Muṣliḥü'd-dīn Ḫalīfe

Ve biri daḫı ol merd-i maʿnevī, ʿālim ü zāhid ü kāmil Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn el-Ḳocevī ḥażretleridür kim aḥbābından baʿżılar rivāyet eylemişler. "Şeyḫüñ saʿādet-ḫānelerinden nān ecliyçün bir miḳdār gendüm iletdüm degirmene, ittifāḳā nevbet ġayrı kişinüñ idi. Ḥażret-i şeyḫi riʿāyeten bizüm gendümümüzi evvelce ögütdiler. Unı da eve getürdüm. Şeyḫ ḥażretleri suʾāl eylediler kim **[158b]** "Dervīş nʿaceb taʿcīl ile ḥāṣılı taḥṣīl eyledüñüz?" Faḳīr daḫı "Yā şeyḫ! Size riʿāyeten müselmānlar nevbetlerinden ferāġat eylediler." didüm. Hemān şeyḫ ḥāneleri ardında bir çāh ḳazup daḳīḳı ol çāhda pinhān eyleyüp fiʿl-i şeyḫe ḫayrān olup sırrından suʾāl eyledükde buyurdılar kim "Daḳīḳa şübhe ḫalṭ oldı. İstemezüm ki bizden ġayrı daḫı bir ḥayvān yiyüp de biz ferdā-yı ḳıyāmetde mesʾūl olavuz." didiler.

Beyt

Zihī taḳvā vü perhīz-i diyānet
Zihī zühd [ü] zihī ḫavf u sa'ādet

Bizüm aḥvālimüz ġāyet mükedder
Be-rūz u şeb işimüz hep ḫıyānet

İlāhī bize tevfīḳuñ refīḳ it
Ki ḥālümüz ḫarāb oldı be-ġāyet

Neşr: Ve daḫı ol kān-ı mürüvvet maḫdūm-zādelerini sünnetde bir kāse siyāh üzüm ḫoş-ābı ile aḥbābı ziyāfet idüp ba'd-ez-ān sünnet itdürdiler, dirler. Ve daḫı rivāyet olınmış kim merḥūm evlādı içün 'abādan cāmeler kesdürdiler, meger kim zevceleri ḥammāmda idiler. Geldüklerinde aḥvāle vāḳıf olup buyurdılar kim "Yā şeyḫ! 'Abādan cāme zükūruñdur ammā ḳızcaġızlara kirbāsdan libās gerekdür." didiler. Ḥażret-i şeyḫ buyurdılar: "İnşā'allāh ere varduḳda kirbāsdan libāsı geye, ammā şimdi ḳabā anlara 'abā gerekdür." didiler.

Beyt [159a]

Zihī terk [ü] zihī tecrīd ü taḳvā
Zihī zühd [ü] zihī īḳān u fetvā

'Abādur ehl-i Ḥaḳḳ'uñ hep libāsı
'Abā geymekdürür Ḥaḳḳ'uñ rıżāsı

'Abāda buldılar 'ışḳ-ı Ḫudā'yı
'Abā geyendürür cāndan fedāyı

Münāfıḳ geyse idi cell-i ḫardur
Niçe ḫar belki andan da beterdür

Neşr: Ve daḫı maḫdūm-zādeleri Mevlānā Muḥyi'd-dīn naḳl buyurmışlar. Peder-i merḥūm ile ḥacc-ı şerīfe sülūk idüp maḥrūsa-i Dımışḳ'a varduḳda Cāmi-i Benī Ümeyye'de i'tikāf eyleyüp ol ṣāḥib-i sa'ādet bir mertebede riyāżet eylediler kim mübārek pīrehenlerinüñ kehlesini gidermeden mükedderü'l-ḥāl olmış idük ve nefs-i Ka'be'ye *şerrefehu'llāh*

varduġumuzda bu faḳīr içün fuḳarādan bir mu'temed kimesneye ḫarclıcıḳ iḥsān idüp kendüler pinhān olup iki aydan ṣoñra ẓāhir olup bir mertebede çehreleri leṭāfet kesb eylemişler kim çehre-i pāki nūrından gözler ḫīre ve rūy-ı merdümān bu sebebden nīze olur idi. Ve mübārek 'iẕārları leṭāfetinden 'aẕrālar ḫacil ve verdüñ ḥumreti mużmaḥil olur idi. Ol mübārek riyāżetlerinüñ ṣa'ṣa'ası ṣu'le-i şemsi maḥcūb ve kevākibi şermende vü maġlūb eylemiş idi. *Ḳaddesa'llāh.*[1] Ve daḫı merḥūm ṭarīḳ-ı Ḥaḳ'dan ẕerre 'udūle rıżā göstermezler idi. Ḥattā āstānelerine vüzerā ziyārete geldüklerinde meẓālimlerini yüzlerine beyān u 'itāb ve şürū' ile ḫiṭāb idüp gün-ā-gün naṣīḥatlar iderler idi. **[159b]** Vüzerā daḫı şeyḫüñ kelimātlarını biñ cān u dilden istimā' idüp ṭarīḳ-ı Ḥaḳḳ'a giderler idi. Āḫir anlara daḫı dest-i ḳudretden şerbet-i mevt ṣunulup cenāb-ı Ḥaḳḳ'a müteveccih oldılar. Mübārek cismleri Ḳosṭanṭıniyye'de mescidleri ḳurbinde defn olındılar. *Ḳuddise sırruhu.*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn-i İbṣalavī

Ve biri daḫı Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn ḥażretleridür kim İbṣala nām ḳaṣabadandururlar. 'Āmil ü 'ālim ve kāmil ü fāżıl, nāsdan mu'tezil ve Ḥaḳḳ'a muḳbil kimesne idiler. Āḫir anlar da vefāt idüp ḳaṣaba-i meẓkūrede medfūnlardur. *Raḥimehu'llāh.*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Muḥyi'd-dīn el-Ḳocevī

Ve biri daḫı 'ālim-i 'ulūm-ı dünyevī ve māhir-i fünūn-ı uḫrevī el-'ārif bi'llāh Şeyḫ Muḥyi'd-dīn el-Ḳocevī ḥażretleridür kim evvelā kemā-yenbaġī 'ulūm-ı ẓāhireye meşġūl, ṣāniyen Şeyḫ Pīrī Ḫalīfe-i Ḥamīdī ḫıdmetlerine irişüp taḥṣīl-i merātib-i ḳalb idüp maḳām-ı irşāda vāṣıl ve cemī'-i murādı ḥāṣıl olup ol merd-i mümtāz irşāda mücāz olup şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'de tavaṭṭun eylediler. Merḥūm-ı ṣāḥib-kerāmāt u merd-i pür-ḥālāt bir mescid ü zāviye bünyād idüp ṭarīḳ-ı 'uzlete gidüp āḫir tebdīl-i mekān idüp cenāb-ı 'ināyet-i Raḥmān'a gidüp ammā ẓāhir cesedleri mescidleri ḳurbinde medfūndur. *Ḳuddise sırruhu.*

1 "Allah sırlarını kutlu kılsın."

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Süleymān Ḫalīfe

Ve biri daḫı ekmel-i 'ibādü'r-Raḥmān el-'ārif bi'llāh Şeyḫ Süleymān Ḫalīfe'dür kim 'ulūm-ı ẓāhireyi kemā-yenbaġī taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra müşārun ileyh Şeyḫ Tācü'd-dīn ḫıdmetine mürāca'at, ba'd-ez-ān mübārek kisvelerini geyüp muṣāḥabet **[160a]** ve ṭarīḳ-ı Ḫaḳḳ'a ma'an murāfaḳat eylediler.

Beyt

Ṭarīḳ-ı Ḫaḳḳ'a iy ṭālib olanlar
Didi bu pendi bir merd-i hünerver

Yola girmeye yoldaş olmayınca
Öñünce bir ulu baş olmayınca

Neşr: Ḥāṣılı merātib-i reşāda sālik ve maḳām-ı irşāda mālik oldılar. Ol vaḳt kim mücāz oldılar. Pīrlerinden ādāb-ı irşādı istifsār eylediler. Ḫażret daḫı ādābını bir bir taḳrīr eyleyüp āḫir sözleri bu oldı kim "İy cān-ı peder! Ḳaçan bir ṭālib-i Ḫudā yola baş ḳoyup cān ararsa sen daḫı varuñı andan dirīġ itme." didiler. Ḫattā merḥūm irşāda ebeden meşġūl olmamışlardur. Eḥibbādan ba'żılar su'āl eylediler kim "Ne içün kimseyi irşād itmezsüz?" buyurdılar kim "Aṣlā rüşd ṭaleb ider kimse bulmadum." didiler. Ve daḫı merḥūm maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de Zeyrek Cāmi'i ḳurbinde tavaṭṭun eylediler. El-ān ol cānuñ mescidleri ve menzilleri anda vāḳi' olmışdur. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ 'Abdu'llāh-ı İlāhī Ḥażretleri

Ve biri daḫı ol 'ālim-i 'ulūm-ı Rabbānī ve muḥīṭ-i ḥaḳā'iḳ-ı Sübḥānī, çāpük-süvār-ı feżā-yı 'irfān ve nāzük-yār-ı ẕevi'l-birr ve'l-iḥsān el-'ārif bi'llāh Şeyḫ 'Abdu'llāh-ı İlāhī ḥażretleridür kim Simāv nām ḳaṣabada vücūda gelmişlerdür. Evvelā 'ulūm-ı şerīfe meşġūl olup maḥrūsa-i Sitanbul'da Zeyrek Medresesi'nde müddet-i medīde sākin olup Mevlānā 'Aliyy-i Ṭūsī diyār-ı 'Acem'e gidüp iṣrlerince merḥūm daḫı gidüp medīne-i Kirmān'da mevlānāya **[160b]** mülāḳāt olup taḥṣīl ḥāṣıl olup mā-lā-nihāye şuġl-i 'ilm eylediler. Āḫir ol merd-i fāḫire nār-ı cāẕibetu'llāh irüp dil-i pür-ḥarāretlerine ḫāṭıra-i ferāġat [ṭ]ārī olup cemī'-i kitāblarını cem' eyledi kim āteşe yaḳup ṣoñra

diledi ki ṣuya ġarḳ ide, bu ḫāṭırada iken nā-gāh ṭaşradan bir faḳīr gelüp ḫāṭıralarını ol dervīşe ʿarż eylediler. Dervīş buyurdılar kim kitābları ṣatup ṣümnini fuḳarāya taṣadduḳ eylemek rāciḥdür. Ammā bir kitābları var idi kim meşāyiḫ risāleleri idi. Anı beyʿden menʿ eyleyüp bańa gerek olur, didiler. Hemān emr-i dervīşi ḳabūl idüp kitābları ṣatup ṣümnini taṣadduḳ idüp Semerḳand cānibine teveccüh eylediler. Anda ḳıdvetü'l-insān ve zübdetü'l-ḫ̌ācegān ʿUbeydu'llāh es-Semerḳandī ḫıdmetlerine irişüp telḳīn-i şeyḫ ile müşerref olup naḳş-ı taṣavvufı ḫāne-i dilde bend eyleyüp dervīş müstemend oldılar.

Beyt

İlāhī ḥażreti oldı İlāhī
Semerḳand'a irince iy bir adı

Ṭarīḳ-ı ḫ̌ācegāna oldı teslīm
Dili rindāne seyr itdi kemāhī

Neṣr: Baʿdehu işāret-i şeyḫ ile Buḫārā'ya revāne olup lede'l-vuṣūl merḳad-i şerīf-i ḥażret-i Bahā'ü'd-dīn-i Naḳşbendī'de *ḳuddise esrāruhüm* iʿtikāf idüp ḳalb-i ḫārāsını mūm idüp girü sivāyı āyīne-i ḫāṭıradan sürüp gūn-ā-gūn-ı merātib görüp ʿilm-i vücūddan bir varaḳ sebaḳ oḳuyup insān-ı kāmil meslegine sülūk eylediler. Ḥattā gāh olur idi kim ḳabr-i şerīf-i **[161a]** şeyḫ münşaḳḳ olup rūḥāniyyet-i şeyḫ şekl-i insāna mütemeṣṣil olup vāḳıʿalarını taʿbīr ve aḥvāl-i ṭarīḳatı taḳrīr iderler idi. Girü Semerḳand'a gelüp ʿUbeydu'llāh ḥażretleri ile muṣāḥabet idüp işāret-i şeyḫ ile ṭaraf-ı Rūm'a teveccüh eyleyüp maḫrūsa-i Herāt'a gelüp ʿAbdu'r-raḥmān-ı Cāmī ve sā'ir meşāyıḫ ile *raḥimehumu'llāh* muṣāḥabet ü muvānesetler eyleyüp vaṭanlarına geldiler. Ve anda sākin ve kendülerüñ kerāmātı beyne'l-ārā meşhūr olup ḫıdmet-i şerīfelerine oradan ʿulemā vü ṣuleḥā cemʿ olmaġa başlayup ṣīt u ṣadāları medīnetü'l-kübrā Ḳosṭanṭıniyye'ye irişdi. ʿUlemā vü ṣuleḥā vü küberā ve ekābir ü aṣāġir şeyḫ ḥażretlerine ṭālib ü rāġıb oldılar. Lākin şeyḫüñ maḳbūli olmayup künc-i ʿuzletden münzevī ve sākin oldılar. Vaḳtā kim Sulṭān Meḥemmed cām-ı mevti nūş idüp ṣūret ʿāleminden gitdiler ise vaṭan-ı şeyḫde fiten ẓuhūr idüp Ḳosṭanṭıniyye'ye ʿubūr eyleyüp ḳurb-ı Cāmiʿ-i Zeyrek'de ḳarār ve ḫalḳdan firār eylediler. Lākin ekābir ü aʿyān cemʿ

olup şeyḫ ḥażretlerinüñ ḫāṭırlarına teşevvüş irüp dilediler kim irtiḥāl ideler. Hemān Mīr Aḥmed el-Evrenosī ḥażretleri kim kendülerüñ eḥibbālarından idiler, ādem gönderüp şeyḫi Rūmili'ne ḳaṣaba-i Vardar'a da'vet eylediler. İcābet idüp yaraḳ görüp ol cānibe revāne olup ol araya varup ma'mūr ve irşādları nūrı ile ol cānibi pür-nūr idüp ṭullāb-ı 'ārifān ḫıdmetlerinde cem' olup dilīm şuġller ve 'aẓīm **[161b]** mücāhedeler eyleyüp āḫir vefātları daḫı anda vāḳi' olmışdur hicretüñ sekiz yüz ṭoḳsan altı senesinde. El-ān ḳabr-i şerīfleri ḳurbinde bir cāmi'-i şerīf vardur. Mübārek mezār-ı şerīfleri ziyāretgāh ve müteberrekdür. Merḥūm ḫod mecālisde ṣāḥib-i ḥużūr-ı tām idiler. Ve daḫı ḳaçan ṭāliblerden birine meclisde bir fetret yāḫūd bir ḫāṭıra irse ol ṭarafa müteveccih olup tesellī iderler idi. Ḥāṣılı mutevāżı' u ḫāşi' ve daḫı ḫulḳ-ı şerīfleri ḫūb ve her sīretde merġūb idiler. Ḳaçan ṭaşradan içerüye ṣaġīr ü kebīr ve ġanī vü faḳīrden bir kimesne gelse ri'āyet içün ḳā'im ve ḫayr ile naṣīḥatde dā'im idiler. Bir gün ḫıdmet-i şerīfelerinde ḥużūr-ı Şeyḫ Vefā'nuñ nāsdan 'uzletini beyān eylediler. İstimā'dan ṣoñra buyurdılar kim "Cānib-i ḥużūrı iḫtilāṭ-ı ḫalḳdan rāciḥ görüp iḫtiyār eylemişler." didiler.

Maṭlab
Kerāmet

Ve daḫı menāḳıblarından biri oldur kim Muṣliḥü'd-dīn-i Ṭavīl buyurmışlar kim ḥażret-i şeyḫ ile Cāmi'-i Zeyrek ḳurbinde olur iken 'Ārif Çelebi kim Celālü'd-dīn-i Rūmī ḥażretleri evlādından idiler, ḳażādan ferāġat ve ḫıdmet-i şeyḫi iḫtiyār eylemişler idi.

Beyt

Ferāġat eyleyüp 'Ārif ḳażādan
Ṭarīḳ-ı Naḳşbend'e oldı dervīş

Yaḳup varlıġını ẕikr-i ḫafīyle
İdüp terk-i irādāt oldı dil-rīş

Neşr: Ḥażret-i şeyḫ bir söz ile 'Ārif Çelebi'ye işāret idüp ve bir cānibe teveccüh ü tebessüm eylediler. Ṣoñra bu sırruñ ḥikmetinden şeyḫ ḫıdmetinden **[162a]** 'Ārif Çelebi su'āl eylediler. Şeyḫ ḥażretleri daḫı buyurdılar kim "Zeyrek imāmı Nūrü'd-dīn Ḫalīfe'ye naẓar eyle." "Ben daḫı emr-i şeyḫ ile

naẓar eyleyüp gördüm ziyy-i rāhibde, bu ḥālden tebessüm eyledüm." didiler. Rāvī eydür: "Bu ḥālden ṭab'uma fütūr u ıżṭırāb müstevlī oldı. Zīrā Nūrü'd-dīn Ḫalīfe 'ābid ü zāḥid ve ṭarīḳ-ı Ḫalvetiyye'den idiler. Ḥāṣılı ıżṭırābı def' idemeyüp sözlerinde ḥażret-i şeyḫe istifsār eyledüm. Anlara daḫı buyurdılar kim "Görülen ḥālet Nūrü'd-dīn Ḫalīfe'nüñ ṭarīḳa inkārı ṣūretidür ve bu ḥālüñ keşfi 'Ārif'e ẓāhir olduġı teḳāżā-yı meşrebdür. Her ṭālibüñ bir meşrebi ve her meşrebüñ bir meẕhebi vardur. Meẕāhibde iḫtilāf olduġı gibi meşāribde de iḫtilāf vardur." didiler. *Ḳuddise sırruhu'l-'azīz.*

Maṭlab
Dīger Kerāmet

Ve daḫı cümle-i menāḳıblarından biri oldur ki bir 'acūze ḥużūr-ı şeyḫe gelüp 'arż-ı vāḳı'a eyleyüp buyurdılar kim "Bu gice vāḳı'a 'āleminde gördüm ki bir ḳurbaġa olmışum." Hemān şeyḫ eyitdi: "Bir kimesneyi żiyāfet itmek isteyüp terk eylemişsin. Zīrā vāḳı'ānuñ elfāżı delālet ider. Zīrā taḳṭī' olınsa ḍıfda' ṣūreti ḥāṣıl olur." didiler. Fuḳarā bi-esrihim şeyḫüñ bu mahāretine ḥayrān oldılar. 'Acūze daḫı teslīm-i ta'bīr eyledi. Meger kim eḥibbā-yı şeyḫden ba'żı kimesneyi żiyāfet itmek isteyüp terk eylemişler imiş. *Ḳuddise sırruhu.* Ve daḫı Mevlānā 'Ābid Çelebi buyurmışlar kim "Ḫıdmet-i şeyḫde iḳāmet-i medīde eyledüm. Ebeden ebvāb-ı **[162b]** ḳalbden bir ḳapu açılmadı. Ḫāṭıra ḫuṭūr eyledi kim eskileyin Muḥyi'd-dīn Ḫalīfe ḫıdmetine varup şuġl idem. Bu ḫāṭıra ile cāmi'e namāza varup şeyḫ ḥażretlerini eskileyin ṣūretinde müşāhede eyleyüp hemān efkārdan istiġfār ve ḫıdmet-i şeyḫde cān u dilden ḳarār eyledüm." didiler.

Ẕikr-i Aḥvāl-i Ṭarīḳ-ı Ḫᵛācegān

Gel ey bülbül söze āġāz eyle
Maḳāmāt-ı ġarībe sāz eyle

Beyān eyle bize rindāne sözden
Açup ma'nā niḳābın sāz u sözden

Ṭarīḳ-ı Naḳşbendī'ye maḳāmın
Beyān eyle bize ṣun 'ışḳ cāmın

Bize aṣl ile fer'ini beyān it
Ḥaḳīḳat sırrını keşf ü 'ıyān it

Neṯr: Sözler cevāhirdür kim ḳulzüm-i dilde pūşīde vü ḫafī, 'āşıḳlar ol baḥre cāndan ġavvāṣ olup ol dürr elmāsları dil kenārına getürüp rişte-i intiẓāma münselik ḳılup sūḳ-ı 'irfāna iletüp beẕl iderler. Yoḳ yoḳ sözler zevāhir-i deryā-yı ḳıdemdür. Feżā-yı elestde gürūh-ı enbiyāya iḥsān ve evliyāya in'ām bilā-imtinān ve ol çeşmlerden 'ārifler göñüllerine cereyān olup anlar daḫı meydān-ı ṭullāba sebīl ü fīrāvān eylediler.

Beyt

Söz añlayandurur bil kāmil insān
Olur mı añlamayana söz āsān

Velī añlamaza hīç çāre yoḳdur
Degül ādem hemān ol bir oyuḳdur

Neṯr: Sözdür bende ile seyyid arasında rābıṭa. Sözdür irşād mülkine **[163a]** ṭarīḳ-ı cādde. Söz içün īcād oldı ḳalem. Söz içün vücūda geldi 'adem. Sözdür pey-rev-i enbiyā vü aṣfiyā vü etḳıyā. Sözdür reh-rev-i merātib-i ışṭıfā. Güş ṭut iy medhūş! Cür'a-i ḥayy-ı lā-yemūt ki sözdür rūḥa ġıdā, cāna ḳūt. Ḳulaḳ ṭut iy meşhūd şāhidüñe, ḳulaḳ bir ṭabaḳ-ı ma'rifet ve varaḳ-ı ḥikmetdür. Andan cāna bir sūrāḫ-ı ferāḫ vardur ki ṣūretā ġāyet mażīḳ ve ḥikmetde 'amīḳ, ḥaḳīḳatde vāsi' ü semī' ü daḳīḳdür. İstimā' eyle kim ṭarīḳ-ı Naḳşbendiyye aṣlını fer'i ile beyān 'ıyān ide. Bu ṭarīḳ-ı ṣıddīḳuñ intihāsı Ḫᵛāce Bahā'ü'd-dīn ḥażretlerine müntehī, nitekim ibtidāsı Ḥażret-i Ebū Bekr eṣ-Ṣıddīḳ kim ḳurre-i erbāb-ı yaḳīndür, anlara mübtenīdür. Ḥażret-i Ḫᵛāce'nüñ nām-ı şerīfleri Muḥammed bin Muḥammed'dür kim Buḫārā şehrindendür. Ol ṣāḥib-i cemālüñ ṭarīḳda intihā vü intisābı ḥażret-i Emīr Külāl'edür kim anlardan telḳīn ẕikrini ḳabūl idüp Şeyḫ 'Abdü'l-ḫālıḳ-ı Ġucduvānī'den daḫı rūḥāniyyete ve yaḳīn taḥṣīl idüp meşġūl oldılar. 'Abdü'l-ḫālıḳ ṭarīḳda şeyḫleri cāẕibe olup silk-i rübūbiyyete münselik idiler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.* Fe-emmā anlaruñ semtleri keṣretde ḫalvet ve tevcīhü'l-bāṭın ile'l-ḥaḳḳ ve'ẓ-ẓāhir ile'l-ḫalḳdur, ya'nī eşḫāṣ arasında sırr-ı pinhān ve ḫalḳ ile mu'āmelede revān olmaḳdur, dimişler. Ḥażret-i Ḫᵛāce cehr ile ẕikr itmezlerdi. Kendülerden sebebini su'āl itdüklerinde

"'Abdü'l-ḫālıḳ-ı Ġucdüvānī ḥażretleri bize ʿazīmet **[163b]** ile emr eylediler." dirler idi. Ve daḫı kendülerüñ ne cāriye ve ne bendeleri var idi. Zīrā "Ḳul seyyid olmaḳ lāyıḳ degüldür." dirler idi. *Raḥimehu'llāh.* Ve daḫı ḫıdmetlerine "Silsile-i şerīfiñüz niye müntehīdür?" didiler. Cevāb buyurdılar: "Kişi silsile ile Ḥaḳḳ'a müntehī olmaz. Bize silsilemüz nefsi bedlik ile ithām ve tezkiyeye iḳdāmdur. Mü'min-i ʿārife vācibdür ki nefy-i vücūd eyleye, zīrā vücūd aḳreb-i ṭuruḳdur. Zīrā taʿalluḳāt bir ḥicābdur ki sebʿ semevāt ve arżeyn taʿalluḳ-ı sivā ḳatında bir ṣoġan zārı gibi degildür.

Beyt

Mücerred olmayanuñ fikri meyde
Ḳulaġı ṭabl ile āvāz-ı neyde

Taʿalluḳ iy ʿazīz gider cigerde
Ne vācib mü'min olan düşe gide

Neşr: Ve daḫı aṣl-ı ṭarīḳ ittibāʿ-ı ʿurvetü'l-vüṯḳā ve inḳıyād-ı şerʿe sulṭān-ı enbiyādur." didiler. Merḥūm hicretüñ yedi yüz ṭoḳsan biri Rebīʿü'l-evvel'inüñ üçinci güni kim şeb-i Dü-şenbe idi, kim bu ʿālem-i ʿanādan ṣaḥn-ı beḳāya rıḥlet ve ʿazīmet eylediler. *Raḥimehu'llāh.*

el-ʿĀrif Bi'llāh Ḫᵛāce Muḥammed Pārsā

Ve daḫı bu ṭarīḳuñ eslāfından mey-ḫāne-i tevḥīdüñ rind ü bed-nāmı ve bu meclis-i tecrīdüñ dürd-āşāmı, tāc-ı etḳıyā, sirāc-ı evliyā Ḫᵛāce Muḥammed Pārsā ḥażretleridür kim Ḫᵛāce Bahā'ü'd-dīn aṣḥābındandur. Ḥażret-i Ḫᵛāce evvel Pārsā'ya aṣḥāb içinde iḥsān idüp buyurdılar kim "Şol emānet-i pür-saʿādet kim pīrümden ḫāne-i dilde **[164a]** vedīʿa olınmışdur. Bu gün saña teslīm eyledüm." diyüp gedāyı bay eyleyüp ḥāżırlar ḥayrān, dervīş şād u ḫandān oldılar.

Beyt

Zihī dervīş zihī şeyḫ-i hünerver
Sülūki pāk kendi mīr ü mihter

Ki dervīşe naẓar böyle gerekdür
Naẓar taḥṣīl Ḥaḳ'dan yaḫşıraḳdur

Naẓar Ḥaḳ'dan alanlar ḫāli olmaz
Hevā vü ḥırṣ yollarını bulmaz

Hevā-yile Ḫudā hīç cem' olur mı
Uyanlar bāṭıla Ḥaḳḳ'ı bulur mı

Dilerseñ bulasın Ḥaḳḳ'ı Ḥabībī
Şerī'at arasında bul ḥabībi

Neşr: Ḥāṣılı ol fā'iḳa pīrinden gün-ā-gün himmet ü 'āṭıfetler irüp mürşid-i reşīd ve şeyḫ-i sa'īd oldılar. Āḫir ḥacc-ı şerīfe hicretüñ sekiz yüz yigirmi ikisi senesi Muḥarrem'inüñ yigirmisinde teveccüh eyleyüp yolda niçe medā'in ü ḳaṣabāt u mezārāt seyr ü ziyāretden ṣoñra Ka'be'ye *şerrefehu'llāh* vāṣıl ve murād ḥāṣıl olup āḫir ol merd-i fāḫir anda ḫaste oldılar. Ḥattā ṭavāf [u] vedā'ı yayaḳ idemeyüp binidleri ile idüp ḥażret-i Medīne'ye gelüp ziyāret-i türbe-i Münevvere eyledüklerinden ṣoñra emāneti ol ḳalbi selīm ṣāḥibine teslīm eyleyüp vefāt eylediler. Ahālī-i Medīne bi-esrihim cem' olup ol Tañrı dostınuñ yaraġını görüp namāzını ḳılup ḳabr-i İbn 'Abbās ḳurbinde defn eylediler. Ḥattā Mevlānā Şemsü'd-dīn el-Fenārī ḥażretleri ile bile namāzını ḳıldılar. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz ve nevvera'llāhu merḳadehu.* **[164b]**

el-'Ārif Bi'llāh Ḫᵛāce 'Ubeydu'llāh es-Semerḳandī

Ve biri daḫı sulṭān-ı erbābü'ṭ-ṭarīḳa ve bürhān-ı aṣḥābü'l-fütüvvet şeyḫü'l-muḥaḳḳiḳīn Ḫᵛāce 'Ubeydu'llāh es-Semerḳandī ḥażretleridür kim vilāyet-i Şāş'dan Taşkend nām ḳaṣabada vāḳi' olmışdur ve neseb-i müsteṭābları 'Ömer bin el-Ḫaṭṭāb ḥażretlerine müntehī olur. Ve daḫı ol sulṭān-ı ma'nānuñ cenāb-ı Ḥaḳ ile mu'āmeleleri ezelcedür. Ebeden Ḥaḳ'dan 'udūl vāḳi' olmamışdur. Kendüler buyurmışlar kim "'Ālem-i ṣabāda şehr-i Taşkend'de ta'līm-ḫānede oḳur idüm. Şitā zamānı idi. Ta'līm-ḫāneye gider iken na'leynüm balçıġa düşdi. Balçıḳdan ḫalāṣ idince ġaflet vāḳi' oldı." dimişler. Ol zamānda sinn-i şerīfleri 'aşereye irişmiş idi. Andan ṣoñra ġafletden ḫalāṣ olup iḫlāṣ ṭarīḳına yol bulup ṭarīḳata sālik ve defīne-i 'irfāna mālik oldılar.

Beyt

'Ubeydu'llāh kim şāh-ı velāyet
Olınca çekdi zaḥmetler be-ġāyet

Dime kim rāygān olur taṣavvuf
Mekān-ı lā-mekān olur taṣavvuf

Kişi varını terk itmek gerekdür
O yoḳluḳ mülkine gitmek gerekdür

Bu semti iḫtiyār iden cigerdār
Bulur 'ālemde kenz-i maḫfi iy yār

Neṣr: Ol merd-i kāmil buyurmışlar kim "Ceddüm merḥūm ṭarīḳ-ı taṣavvufı Mevlānā Ya'ḳūb-ı Çerḫī ḥażretlerinden görüp ve telḳīn ẕikrini anlar virmişlerdür Ve daḫı buyurmışlar "Yaşum 'işrīnde iken Mevlānā **[165a]** Niẓāmü'd-dīn-i Ḫāmūş ḥażretleri kim Semerḳand'da Uluġ Beg Medresesi'nde müderris idiler. Taşkend'den Semerḳand'a revāne olup varup mevlānāyı dersde bulup bir gūşede sākin oldum. Vaḳtā kim dersi tamām itdiler ise bu faḳīre teveccüh idüp buyurdılar kim "Yā 'Ubedu'llāh! Ṣamtı iḫtiyāra sebeb nedür? Ben daḫı cevāb virüp eyitdüm."

Beyt

Ṣamtuñ ikidürür ṭarīḳı iy yār
Birisidür merātib-i esrār

Beşeriyyet maḳāmınuñ semti
Budurur bil eyā ṭarīḳa ṣabī

Birisidür sükūt mekr ü füsūn
Ki riyādur yaḫūd deli mecnūn

Fā'ide yoḳdurur burada ṣaḳın
Bil ki mekr ü hevādur olma yaḳın

Neṣr: Ve girü buyurmışlar kim "Mevlānānuñ dilīm celāleti ve 'aẓīm ceẕbe vü ḥālātı var idi ve hem keṣīr ü ṣaġīr ü kebīr bi-esrihim muvāfaḳat u

mutābaʿat eylemişler idi. Ol eclden sulṭān-ı zamān ol cāna celā-yı vaṭan ile fermān eyleyüp mevlānāyı hemān Semerḳand'dan ḳaldurup Taşkend'e götürüp cānumuza ḳondurup şeb ü rūz ḫıdmet kemerini der-miyān eyleyüp evḳāt-ı ḫamseyi merḥūm ile bilece ḳılur idüm. Bir gün geldüm ol merd-i pür-ḥāli infiʿālde bulup derūna küllī ıżṭırāb geldi. Zīrā her kime incinüp teveccüh eylese helāk olur idi. Hemān ceddüm Ḫāvetenhūr[1] *raḥimehu'llāh* **[165b]** türbesine gelüp fetḥ-i bāb itmege mecālüm olmayup hemān kendümi derīçeden içerüye pertāv eyleyüp ṣandūḳ-ı şerīf der-āġūş eyleyince ṣıḳlet bedenümden zā'il olup kesb-i ṣafā eyledüm. Duʿā ve ziyāretden ṣoñra eve geldüm. Mevlānāyı kemāli ile ıżṭırābda görüp ḥālinden istifsār eyledükde baş ḳaldırup "Meded 'Ubeydu'llāh!" diyüp teslīm-i rūḥ eylediler. Ḥikmet-i Ḫaḳ'dur rūḥāniyyeti ceddimüñ hemān mevlānāyı ḳaṭʿ eyledi. Merḥūmuñ emrini tedārük idüp ceddüm mezārı ḳurbinde defn eyledüm." didiler. Ve daḫı Ḫ̌āce 'Ubeydu'llāh'dan naḳl olınur kim "Mevlānā Ḥüsāmü'd-dīn-i Şāşī ḥażretleri kim Emīr Külāl evlādından ve Seyyid Ḥamza aṣḥābından olup ṣāḥib-i vecd ü ḥālet ve merd-i pür-kerāmet kimesne idi kim Buḫārā'da ḳāḍī idiler. Bir gün maḥkemelerine varup görmedügi bir gūşede oturdum. Meṣāliḥ-i iştiġālde ol kān-ı mürüvvetden ebeden fetret ü żucret görmedüm." didiler. Ve daḫı Ḥüsāmü'd-dīn'den naḳl iderler kim buyurmışlar: "Ṭarīḳat-ı ṣalāḥda ifāde vü istifāde içün ziyy-i 'ulemādan gögcek ve aʿlā libās görmedüm." dimişler. Ve daḫı Ḫ̌āce 'Ubeydu'llāh zamānında Sulṭān Aḥmed pādişāh idi. Birāderi Sulṭān Maḥmūd ḫurūc eyledükde Ḥażret-i Ḫ̌āce naṣīḥat-nāme gönderdi, ḳabūl eylemedi. Vaḳtā kim Semerḳand'ı ol bed-baḫt muḥāṣara eylediler ise Ḥażret-i Ḫ̌āce daḫı **[166a]** mübārek ḥücrelerine girüp defʿ-i aʿdāya şürūʿ eyleyüp Sulṭān Aḥmed götüri 'asker-i ẓafer-peyker ile şehr-i Semerḳand'dan ṭaşra çıḳdılar. Nā-gāh bir bād-ı 'aḳīm ḳapudan ẓāhir olup 'asker-i aʿdāyı 'ale'l-fevr perākende eyleyüp Sulṭān Maḥmūd münhezim oldılar. Ḥattā ümerā-yı Terākime'den bir dilīr ṭutdılar kim ismi Mīr Teberrük[2] idi. Sulṭān Aḥmed'e muḳayyed getürdiler. Sulṭān daḫı şeyḫüñ ḥücre-i mübārekelerinde idiler. Ol bed-meyyāle baʿżı aḥvālden pādişāh suʾāl eyledüklerinde eyitdi: "Ben Türkmān mübārızlarındanum.

1 Bu isim yukarıdaki gibi okunacak şekilde harekelenmiştir.

2 Bu isim yukarıdaki gibi okunacak şekilde harekelenmiştir. *eş-Şakâ'iku'n-Nuʿmâniyye*'nin tenkitli metninde bu şahsın ismi "Mīr Beyrek" olarak geçmektedir. Bkz. Hekimoğlu, age, s. 418.

Aḥvālden ḫaberüm ḫod yoḳdur ammā āgāh oluñuz kim Rüstemler beni ṭutmaġa ḳādir degüllerdür. Fe-emmā şol pīr-i debīr beni ṣayd u ḳayd eyledi." didi. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh.* Ve daḫı Mīr Şerīf-i Muḳmāyī[1] kim maḥrūsa-i Burusa'da sākin idiler, buyurmışlar: "Türkmān-ı meẕkūr bu kelāmı söyler iken şeyḫüñ sa'ādet-ḫāneleri ḳapusında idüm. Sözini istimā' ider idüm." didiler. Ve daḫı Ḫᵛāce Muḥammed Ḳāsım buyurmışlar kim "Ceddüm Ḫᵛāce 'Ubeydu'llāh bir gün maḥrūsa-i Semerḳand'da kim Penç-şenbe güni idi, ṣalat-ı ẓuhrdan ṣoñra ol fāris-i meydān-ı 'irfān fereslerini ṭaleb eylediler. Müheyyā idüp ḫużūr-ı şerīflerine götürdiler. Süvār olup şehrden ṭaşrada deşt vardur kim "Deşt-i 'Abbās" dimek ile meşhūrdur, ol cānibe revāne olup eḥibbā didiler kim bilece süvār olalar, ḳabūl itmeyüp **[166b]** hemān yārāndan Mevlānā Şeyḫ nām dervīşi bilece idiler. Deştde mübārek fereslerini yemīnen ve şimālen ḳoşdurup gāh ġā'ib ve gāh ḥāżır olurlar idi. Ba'de müddetin su'āl eyleyüp "Bu vaż'a bā'iṯ ne vāḳi' oldı?" didükde cevāb buyurdılar kim "Şāh-ı Rūm Sulṭān Meḥemmed Ḫān küffār-ı nā-fercām ile muḳātele ider iken bizden isti'ānet itdiler. Biz daḫı mu'āvenet eyleyüp bi-ḥamdi'llāh küffāra ġālib olup rāh-ı fetḥe sālik ve deḳā'iḳ-ı a'dāya mālik oldı." didiler.

Beyt

Zihī faż̧l u hüner kim ḥażret-i şeyḫ
İrişdi himmet idüp şāh-ı Rūm'a

Bu deñlü menzili ḳaṭ' eyleyüp hem
Ṣalup himmet ḳılıcın ehl-i şūma

Dilerseñ olasın merd-i mükerrem
'İbādet eyleyüp uyma ẓalūma

Neṯr: Anlar daḫı buyurmışlar kim daḫı Muḥammed Ḳāsım pederinden rivāyet eyleyüp "Vaḳtā kim Sulṭān Bāyezīd'e mülāḳāt oldum ise ḥażret-i şeyḫüñ heybet ü ṣavletinden su'āl eyleyüp merḥūm peder daḫı vuḳū'ı üzere ḫaber virdüklerinde şāh-ı İslām buyurdılar kim "Pederüm Sulṭān Meḥemmed Ḫān bana böylece ḫaber virdiler kim küffār-ı bed-kirdār ile fülān

1 *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nin tenkitli metninde bu şahsın ismi "Mîr Şerîf el-Mimâsî" olarak geçmektedir. Bkz. Hekimoğlu, age, s. 418.

muḥārebede ṣalāt-ı ẓuhrdan ṣoñra ẓann itdüm kim küffār ġuzāt-ı müslimīn üzerine ġālib olalar. Hemān Ḫᵛāce ʿUbeydu'llāh es-Semerḳandī *raḥimehu'l-lāh* ḥażretlerinden istimdād eyleyüp şeyḫ daḫı bu ṣıfatlar ile kim **[167a]** ẕikr olındı ḥāżır olup "İy pādişāh-ı rūy-ı zemīn! Ḫavf eyleme." didiler. Ben daḫı nice ḫavf itmeyüm kim ehl-i cihād azdur, ʿasker-i küffār ḫod bī-şümārdur." didüm. Ḥażret-i şeyḫ mübārek yeñlerinüñ aġzını açup "naẓar eyle" didiler. Naẓar eyledüm, gördüm bir ṣaḥrā kim kenārı yoḳdur. ʿAsākir-i ebrār ile memlūdur." Eyitdiler: "Bu ʿasākir erenlerdür, sañā ʿavne geldiler."

Beyt

Ṣunuñ kim ʿavni ehlu'llāh olupdur
Ṣafā-yıla ʿadūya yol bulupdur

Neṣr: "Hemān yürüñüz." didiler. "Ehl-i İslām bir uġurdan yürüdiler. Ḥażret-i şeyḫi gördüm sell-i seyf eyleyüp ġazāya şürūʿ itmişler."

Beyt

Ḳılıclar ṣundı ḳul küffāra yek-ser
Çuḳurlar ṭoldı ḳan-ıla berāber

Baş indürdi süñüler ṣadra geçdi
ʿAdūlar püşte püşte ḫāke düşdi

Süheyl esb ü hem erler ʿizz-i būyı
Yıḳardı ḍarbı her bir nerre gūyı

Neṣr: Vüzerā ḥażret-i şeyḫ ile olan kelimātımuzı istimāʿ iderler idi. Lākin çehre-i mübārekelerini göremezler idi. Az vaḳt içinde yirler ḳandan lāle-gūn ve aʿdānuñ aḥvāli diger-gūn olup münhezim ü maġlūb ve ʿasker-i İslām ġālib ü mesrūr oldılar." didiler. *Ḳaddesa'llāhu esrārehüm ve raḥimehumu'llāhu teʿālā.*

Maṭlab

Ve daḫı şeyḫü'l-Ḥarem Şeyḫ ʿAbdü'l-muʿṭī ḥażretlerine su'āl eylemişler kim "Ḫᵛāce ʿUbeydu'llāh ḥażretlerini gördüñüz mi?" Anlar daḫı buyurmışlar kim "Belī! Her sene de ḥacc-ı şerīfe gelüp gidince muṣāḥabet-i şerīfeleri ile mesrūr u muġtenim oluruz." didiler. Maʿa-hāẕā kim **[167b]** ḥażret-i şeyḫ Semerḳand'dadur. ʿĀrifā! Şek ṭutma, zīrā evliyā'u'llāh ṭayy-ı mekāna,

vefātī bedenden rūḥānī bedene insilāḫa ḳādirlerdür. Ḥażret-i şeyḫüñ ṭarīḳati meslek-i ehl-i sünnet ü cemā'at ve i'tiḳād-ı şerīfleri daḫı anlaruñ i'tiḳādları üzerinedür ve dā'imā sünnetü'l-enbiyā ile 'amel mūcib-i vuṣūl-i ḫayrü'l-āmāldür. Allāhu te'ālā cümlemüzi sābit eyleye ve daḫı kelimāt-ı pür-zekātlarındandur kim buyurmışlar:

"et-Tevḥīd: Ḳalb mā-sivā'u'llāhdan ḫāliṣ olmaḳdur.
el-Vaḥdet: Ḳalb mā-sivā'u'llāh 'ilminden ḫalāṣ olmaḳdur.
el-İttiḥād: Ṭālib vücūd-ı Ḥaḳ'da müstaġraḳ olmaḳdur.
es-Sa'ādet: Müşāhede-i Ḥaḳ ile sālik nefsinden ḫalāṣ olmaḳdur.
eş-Şeḳāvet: Nefse iltifāt ve Ḥaḳ'dan inḳıṭā'dur.
el-Vaṣl: Şühūd-ı nūr-ı Ḥaḳ'da nefsi unutmaḳdur.
el-Faṣl: Sırruñ mā-sivāya naẓarıdur.

eş-Şükr: Ḥālüñ ḳalbe bir mertebede ġalebesidür kim iḫfāsı vācib olan esrārı çār nā-çār keşf eylemekdür." dimişler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.* Merḥūm u maġfūr u pür-nūr Semerḳand şehrinden kūy-ı cānāneye hicretüñ sekiz yüz ṭoḳsan beşi senesinde rıḥlet eyleyüp el-ān ḳabr-i şerīfleri andadur. *Raḥimehumu'llāh.*

Beyt

'Ubeydu'llāh serdār-ı ṭarīḳat
Semerḳand'ı vaṭan idinmiş idi

Niçe gün 'arż-ı dīdār eylemişken
Eḥibbāya ol aḳrānuñ ferīdi

Uçup rūḥ-ı Hümā-pervāz tenden
Mekān idindi dergāh-ı Vaḥīd'i **[168a]**

İşidenler şafā-yı ḫātır ile
Ulaşdı raḥmet-i Ḥaḳḳ'a dinildi

el-'Ārif Bi'llāh Mevlānā Cāmī ['Abdu'r-raḥmān]

Ve biri daḫı meydān-ı 'ışḳuñ rüsvā vü bed-nāmı ve ḫum-ḫāne-i tevḥīdüñ rind-i dürd-āşāmı, fāżıl u kāmil eş-şeyḫ el-'ārif bi'llāh Ḥażret-i 'Abdu'r-raḥmān bin Aḥmed el-Cāmī *ḳuddise sırruhu'l-'azīz.* Ol ḫursend-i nūr u īmān Ḫorāsān'da Cām nām ḳaṣabada vücūda gelüp ṭarīḳ-ı 'ulūm-ı ẓāhireye meşġūl ve mālik-i menḳūl u ma'ḳūl ve beyne'l-aḳrān maḳbūl olup ba'd-ez-ān ṣoḥbet-i meşāyiḫ-ı ṭarīḳata rāġıb olup Şeyḫ Sa'dü'd-dīn-i Kāşġarī ḥażretlerinden telḳīn ẕikrine mücāz olup ol zevi'l-elbāb ba'd-ez-ān Ḫᵛāce 'Ubeydu'llāh ḥażretleri ile ṣoḥbet idüp etemm-i intisāb ile āstānelerine mensūb oldılar. Ḥattā muṣannefātınuñ ekẕerinde Ḥażret-i Ḫᵛāce'yi medḥ itmişlerdür ve daḫı erbāb-ı feżā'il üstādlarınuñ fażl u kemāl ile şöhreti āfāḳı memlū ḳılmışdur. Ḥattā Sulṭān Bāyezīd Ḫān vāfir cā'ize ile ādem gönderüp merḥūmı da'vet eylediler. Anlar daḫı da'vet-i şāha icābet idüp sefer esbābını müheyyā görüp yola girdiler. Vaḳtā kim Hemedān'a geldiler ise anda ḳarār ṭutup gelen ādeme 'öẕr idüp "Rūm'a iḳbāli ṭab'um ḳabūl itmez, zīrā anda ṭā'ūn vardur. Bilād-ı maṭ'ūneye duḫūl ḫilāf-ı sünnet-i seyyidü'l-fuḥūldür." diyü 'öẕrler beyān idüp iḳbāl itmediler. Mevlānā Muḥyi'd-dīn el-Fenārī pederleri **[168b]** 'Alī Fenārī'den *'aleyhim raḥmetü'l-Bārī* buyurmışlar: "Sulṭān Meḥemmed zamānında ḳāḍī-'askeri idüm. Şāh-ı cihān-penāh buyurdılar kim "Mevlānā mütekellimūn ile ṣūfī vü ḥükemā mā-beyninde olan münāẕarātı tebyīn ü taḥḳīḳa iḳdām ider bir kimesne olsa ḥükm iderse tā kim şübhemüz zā'il olsa." didiler. Faḳīr daḫı "Pādişāhā! Bu dā'ireye ḳādir nādire-i zamān ve u'cūbe-i devrān Mevlānā Cāmī ḥażretlerinden ġayrı kimesne yoḳdur." didüm. Şāh-ı cihānmutā' yarar ādem ile pīş-keşler ve yādigārlar birle da'vet-nāme gönderdiler. Vaḳtā kim mevlānāya mektūb-ı şerīf ü merġūb vāṣıl oldı ise mefhūm-ı şerīfini ma'lūm idinüp altı mes'elede kim birisi vaḥdet-i vücūddur, muḥākeme taṣnīf idüp ṭaraf-ı şāha mektūb-ı maḥabbet ile irsāl idüp 'öẕrler dileyüp buyurmışlar kim "Eger risāle-i şerīfe maḳbūl olursa bāḳī mesā'il daḫı ketb idüp cānib-i sa'ādet-penāha irsāl olına." dimişler. Ve daḫı envā'-ı naṣā'iḥ ü taḥiyyāt ve eṣnāf-ı ma'ārif-i teslīmāt ihdā eylemişler kim müşāhedesi gözlere meserret ve göñüllere meveddet baġışlar. Mektūb u risāle vuṣūlinde pādişāh-ı cihān Meḥemmed Ḫān civār-ı raḥmet-i Raḥmān'a revāne olup salṭanat defīnesine sülālesi Bāyezīd mālik ü ḥākim olmışlar idi. Mevlānā Muḥyi'd-dīn el-Fenārī

'aleyhi raḥmetü'l-Bārī buyurmışlar: "Risāle-i pür-fā'ide mīrāṯ-ı pederden bize 'ā'id olmış idi kim çeşm-i **[169a]** ḥaḳ-bīn ile nāẓır olanlar i'cāzetde ḥayrān ve gūş-ı pür-hūş ile sāmi' olanlar belāġatında ser-gerdān olurlar idi. [Her] ṣaḥīfesi bir kitāb ve her saṭrı bir ḥüccet-i ẕevi'l-elbāb gūyā her noḳṭası bir dürr-i nā-yābdur kim rişte-i cān u dile manẓūm ve gūşvāre-i her maḥbūb idi kim ma'ṣūm ve daḫı merḥūm semt-i naẓmda Niẓāmī'ye üstād ve ekābir-i menāḳıbı cem' itmege mu'tād idiler. Ve'l-ḥāṣıl feṣāḥatda Saḥbān'ları māt ve Ḥassān'ları iki ḳat iderler idi. Ḫuṣūṣā 'Arabiyyāt'dan *Kāfiye-i İbn Ḥācib*'üñ müşkilātına kifāye ider bir şerḥ te'līf eylemişler kim ḳulūb-ı ṭullāb ṣafāsı ile meşrūḥ ve sā'ir şürūḥ añа nisbet ve her mes'elesinde ebvāb-ı defā'īn-i nuḳūd-ı ma'ḳūlāt meftūḥdur ve daḫı zebān-ı Fārsī'de ol kān-ı mürüvvetüñ *Şevāhidü'n-nübüvve* nām kitāb-ı kirāmları vardur kim her varaḳı bir ravża-i cinān ve her ṣaḥīfesi bir gūşe-nişīmen-i erbāb-ı 'irfāndur. Gūyā her ḥarfi kim zīr ü bālā nuḳad ile ārāste, şol servlere şebīhdür kim dil-ārā vü müntehā ve sāyeleri zīri çemen ile pīrāste vü müḥeyyādur kim menāḳıb-ı ḫayru'l-beşer ve merātib-i şefī'-i yevmü'l-maḥşerdür. Ve daḫı ol seyyid-i ehl-i īmān evā'il-i *Ḳur'ān*'a bir ḫoş tefsīr te'līf eylemişlerdür kim ḥaḳā'iḳ-ı kitābu'llāhı anda götüri cem' itmişlerdür. Ḫuṣūṣā *Nefeḥātü'l-üns* nām kitābları tamām-ı 'āleme kāfī ve ḳulūb-ı īmāna şāfī ü vāfīdür. Ve daḫı ol luṭf u kerem-i Rab *Silsiletü'ẕ-zeheb* nām bir kitāb-ı nefā'isü'l-fuṣūl **[169b]** ve'l-ebvāb te'līf eylemişlerdür kim gūyā silsile-i ervāḥ-ı ebrārdur kim ṭaraf-ı 'ışḳ u maḥabbete muttaṣıl yoḳ yoḳ bir rişte-i daḳīḳadur kim 'ālem-i ervāḥdan berü sīnehā-yı 'uşşāḳa mün'aḳid ve mekān-ı lā-mekāna muvaṣṣıldur. Ve sā'ir fünūna resā'il-i şerīfeleri bī-ḥadd ü lā-yu'addur. Āḫir cām-ı mevti rindāne hicretüñ sekiz yüz ṭoḳsan sekizi senesinde maḥrūsa-i Herāt'da nūş idüp vāṣıl-ı Ḥayy-ı ḳadīm oldılar. Vaḳtā kim ṭā'ife-i ġulāt-ı Erdebīliyye ol vilāyete müstevlī oldılar ise merḥūmuñ cesed-i şerīflerini ḳabrdan maḫdūmları iḫrāc idüp bir ġayr-ı mevżi'de defn eylediler. Āḫir ol melā'īn ḳabr-i şerīflerini açup içinde olan ḫaşebātı iḫrāḳ itdiler. Vefāt-ı şerīflerine tārīḫ-i şeref-efzā [1]﴿وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ اٰمِناً﴾ vāḳi' olmışdur.

Beyt

Çeküp cām-ı şarāb-ı mevti yek-ser
Didi rindāne yārānına yā Hū

1 *Kur'ân-ı Kerîm, Âl-i İmrân Sûresi* 3/97, "Oraya (Ka'be'ye) kim girerse, güven içinde olur."

İlāhī ḳabrini pür-nūr eyle
Enīsin ḥūr u ġılmān eyle yā Hū

Ve daḫı erbāb-ı ṭarā'iḳden biri sulṭānu'ṭ-ṭuruḳ olan ṭarīḳat-ı Ḫalvetiyye'nüñ ekābirleridür kim her biri bir cāmi'-i cevāmi'-i hüdā ve lāmi'-i leme'āt-ı Ḫudā'dururlar. Ḥaḳḳā ve şümme ḥaḳḳā anlardan her biri enfüs meydānınuñ birer bebr ü veġāları afāḳ ṣaḥrāsınuñ şems-i ḍuḥālarıdur kim gūyā çehre-i 'irfānuñ ḫāl-i pür-ḥālātı ve cemāl-i Sübḥān'uñ maẓhar u mir'ātlarıdur.

Beyt [170a]

Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī şāh-ı ṭuruḳdur
Olar mānendi hīç kimse yoḳdur

Egerçī her ṭarīḳuñ var ṣafāsı
Velī çoḳdur bu servler vefāsı

Bulara ḫor baḳma zīnhārī
Bularuñ hīç ṣolmazdur bahārı

Bulardur cāmi'-i cem'-i ṭarā'iḳ
Bulardur maẓhar-ı nūr-ı ḥaḳā'iḳ

Ḫabībī'nüñ bulardur cān u cānı
Göñüller Mıṣr'ınuñ şāh-ı cihānı

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ 'Alā'ü'd-dīn el-Ḫalvetī

Anlardan biri sulṭān-ı erbāb-ı şühūd ve bürhān-ı ṭarīḳ-ı Vedūd eş-şeyḫü's-selvetī Mevlānā 'Alā'ü'd-dīn el-Ḫalvetī ḥażretleridür kim Seyyid Yaḥyā ḥażretlerinüñ ḫulefālarındandur kim Seyyid'üñ evṣāfı ẕikr olınsa gerekdür inşā'a'llāh. Ḥażret-i 'Alā'ü'd-dīn ceẕbe-i 'aẓīmeye mālikler idiler. Ḥattā bir kimesnenüñ mübārek cemāllerini görse yāḫūd mübārek āvāzelerini işitse çār nā-çār ḫıdmet-i şerīfelerini iḫtiyār iderler idi. Maḥrūsa-i Burusa'ya sāye-i Raḥmān'a dāḫil olduḳlarında Mevlānā 'Alā'ü'd-dīn el-'Arabī Ḳapluca Medresesi'ne müderris idiler. Ḥażret-i şeyḫüñ evvelā himmetinden sūdmend olmayup semā' u ṣafāları nā-pesend görindi. İttifāḳā bir

meclisde cem‘ olup ḥażret-i şeyḫüñ ṣoḥbet-i bā-bereketleri ol mertebede te’s̱īr eyledi kim ḥayret ü żucret gelüp ıżṭırārī ol ‘ulemā serdārı ayaḳ üzere gelüp ‘āşıḳāna semā‘a şürū‘ eyleyüp Beşikṭaşı’nda sākin **[170b]** olan Yaḥyā Çelebi’nüñ bu beytlerini dillerinde tekrār iderler idi.

Beyt

Ṣūfiyā vecd ile dön sen dönme dönmekden ṣaḳın
Döne döne yarlıġaya Ḥaḳ seni yevmü’l-ḥesāb

Neṣr: Ol merd-i pür-hūş ṣafā-yı illa’llāh ile dest-i şeyḫden bāde-nūş ve ser-ḫūş olup cübbe vü destārı ‘örf-i [kezâ ?] menḳūşveş yabanlara atup bī-hūş oldılar.

Beyt

Cübbe vü destārı n’eyler ‘āşıḳ-ı dīdār olan
Cümle benlikden geçer ‘ışḳ-ıla ber-ḫurdār olan

Neṣr: Āḫir mevlānā-yı ekrem dest-i şeyḫ ile mükerrem olup bir niçe müddet ṭarīḳata sūḫte vü derdmend olup āḫir defīne-i ḳalbe yol bulup sūdmend oldılar. Ṣoñra ḥażret pertev-i cāẕibeyi şehr-i Ḳosṭanṭıniyye’ye ṣaldılar. *Allāhu ekber.* Şehr içinde na‘r[a] vü efġānlar ẓāhir olup niçe emīrler dervīş olup pādişāh muḳarrebleri bir bir gelüp ṣoyunmaġa şürū‘ itdiler. Āḫir Sulṭān Meḥemmed Ḫān ol ser-ḫayl-i ‘ārifāna celā-yı vaṭan ile emr eyleyüp anlar daḫı emr-i şāhı ḳabūl idüp şehrden geçüp vilāyet-i Ḳaraman’dan Lārende nām ḳaṣabaya varduḳlarında cenāb-ı Melik-i ‘Allām’a rıḥlet itdiler. *Raḥimehu’llāh.*

Beyt

Varup Lārende’ye şeyḫ-i mükemmel
Ḳarārgāh itmedi ol cāy iy yār

‘Ale’l-fevri göçüp dārü’l-beḳāya
İdindi cennet-i firdevsi ol dār

İlāhī ḳabrini bāġ-ı cinān it
Şefī‘ ola aña maḥşerde ebrār

el-'Ārif Billāh Dede 'Ömer Rūşenī {Rūşenī}

Neṣr: Ve daḫı anlardan biri daḫı ol şem'-i bezm-i Sübḥānī ve cem'-i şeml-i **[171a]** ruhbānī, kāmil-i kemālāt-ı ma'nevī vü meṣnevī eş-şeyḫ el-'ārif Dede 'Ömer el-Aydınī eş-şehīr bi-Rūşenī. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz*-dür kim mevlūd-i şerīfleri ve mesken-i laṭīflerini bir beyt ile taḥḳīḳ u taḳrīr eylemişler.

Beyt

Şehrini Rūşenī-i faḳīrüñ ṣorarısañ
Aydın ilinde Tire yanında Güzelḥiṣār

Neṣr: Ol ādem-i cānī 'ālem-i cüvānīde ṭullāb-ı 'ilmden idiler. Maḥrūsa-i Burusa'da olup melāhīye ve menāhīye mülāzım ve şeb ü rūz fısḳ u fücūra müdāvim idiler. Āḫir hevādan ṣabra ṭāḳat getürmeyüp diyār-ı 'Acem'i ziyārete niyyet ü 'azīmet eylediler. Vilāyet-i Ḳaraman'da büyük birāderleri Mevlānā 'Alā'ü'd-dīn-i Ḫalvetī ḥażretlerine mülāḳāt olup evvelā anlar da tā'ib olup ṣoñra ol server vilāyet-i 'Acem'den Şirvān kişverine vāṣıl olup Bākūy nām ḳaṣabada Seyyid Yaḥyā ḥażretleri ḫıdmetlerine irişüp mücāhedāt u riyāżāt meslegine sülūk idüp ol 'azīz ü kāmil ḫıdmetinde bir niçe müddet şuġl idüp mecāzı ḥaḳīḳate tebdīl idüp ol ṣāḥib-i 'ışḳ u vera' gāh Berda'a'da ve gāh Gence'de gāh Ḳaraaġac'da sākin olup bir mertebede şöhre-i āfāḳ oldılar kim ümerā-yı 'Acem ḫıdmetlerinde ẕelīl, ḫuṣūṣā şāh-ı 'Acem ya'nī Ḥasan-ı Ṭavīl kim vālī-i Tebrīz idiler, kemā-yenbaġī şeyḫ-i 'irfāna muḥibb idiler. Ḫuṣūṣā Selçuḳ Ḫatun kim Ḥasan-ı Ṭavīl'üñ zevcesi ve Sulṭān Ya'ḳūb'uñ vālidesidür, be-ġāyet meveddet **[171b]** ü maḥabbet eylemişler idi. Ve daḫı Sulṭān Ya'ḳūb kerīmesi kim Cihān-şāh zevcesi idiler, anlar Tebrīz'de binā itdükleri ḫānḳāhda sākin idiler. Ḥāṣılı ol defīne-i 'irfān merci'-i ekābir ü a'yān idiler. Baba Ni'metu'llāh en-Naḳşbendī *teġammedehu'llāhu bi-ġufrānihī*[1] buyurmışlar kim "Ḥażret-i Dede'yi ḥālet-i nez'de gördüm. Be-ġāyet te'essüfleri var. Sırrından kendülere su'āl itdükde cevāb virdiler kim "İy kāşif! N'ola idi zāviye-i Emīr'i ḳabūl itmeye idüm." didiler." Hicretüñ sekiz yüz yetmiş ikisi senesinde vefāt idüp civār-ı evliyā-yı bā-berekāta vāṣıl oldılar.

1 "Allah onu mağfiretiyle örtsün."

Beyt

Geçüp Rūşenī şehr-i Tebrīz'den
İrişdi maḳām-ı beḳāya hemīn

Göñüller anuñ ile rūşen iken
Gidüp Ḥaḳḳ'a itdi cinānı mekīn[1]

el-'Ārif Bi'llāh Mevlānā Ḥabīb 'Ömer el-Ḳaramanī

Ve biri daḫı sīnesi defīne-i genc-i ḫāne-i 'irfānī ve çeşm-i ḥaḳ-bīn-i rūşenā-yı envār-ı Sübḥānī eş-şeyḫ el-'ārif bi'llāh Mevlānā Ḥabīb el-'Ömer el-Ḳaramanī ḥażretleridür kim peder ṭarafından Ḥażret-i 'Ömer bin el-Ḫaṭṭāb ve māder ṭarafından Ḥażret-i Ebū Bekr eṣ-Ṣıddīḳu'l-Evvāb neslindendür kim iki sulṭānuñ 'ırḳı iki cenāḥvār ol seyyid-i ebrārı iḥāṭa eylemişdür. Anuñ içün Ḥażret-i Seyyid "Allāh ḥabībini görmeyen bizüm Ḥabīb'imüzi görsün." dimişler. Ve daḫı ol merd-i pür-iḥsānuñ aṣlı Ḳaramanī'dür. Ḳaṣaba-i Nigde ḳurbinde "Ortaköy" dimek ile meşhūr ḳaryede vücūda gelüp evvelā ṭarīḳ-ı 'ilmi kemā-yenbaġī **[172a]** taḥṣīl eyledüklerinden ṣoñra ḥattā dimişler kim *Şerḥ-i 'Aḳā'id*'e şürū' eylemişler iken ḳalb-i şerīflerine ḫāṭıra-i ṭarīḳat ḫuṭūr eyleyüp Ḥażret-i Seyyid cānibine revāne

1 **[Der-kenār]**

[Şeyḫ İbrāhīm-i Gülşenī]

Ve biri daḫı Şeyḫ İbrāhīm-i Gülşenī ḥażretleridür kim ekābir-zāde-i Tebrīz iken āḫir ceẕbe-i Ḥaḳ irüp ḫıdmet-i Rūşenī'de terk-i tāc u ḳabā idüp 'abā-pūş oldılar. Bir müddetden ṣoñra diyār-ı Ḳaraemīr'e gelüp irşāda şürū' itdiler. Ḳalbleri kāseleri bāde-i istiġrāḳ ile memlū olduġına binā'en anda ḳarār idemeyüp zamān-ı Çerākise'de maḥrūsa-i Mıṣr'a 'avdet itdiler. Müddet-i medīde anda ḳarār itdiler. Ammā ol 'azīzüñ ekṣer-i fetvāsı hevā vü fısḳ u fücūrā ve türrehāt-gūylige teveccüh itdüklerinden ba'ẓı kimesneler sūy-ı i'tiḳād iderler. Ammā fe-ḥāṣā kendiler *Allāhu a'lem* dīndār u müselmān kimesne idiler. Ḥattā İbrāhīm Paşa zamānında pādişāh-ı İslām getürdüp du'ālarını alup ri'āyetler bulup girü tekrīm ile vaṭanına gönderdiler. Eglenmeyüp dār-ı beḳāya göçdiler.

Beyt

Göçüp Gülşenī dār-ı Mevlā'sına
Ulaşdı irüp ṣadr-ı a'lāsına

Geçüp ehl-i īmāna zinhār sen
Yaramaz dime ṭut dilüñ ol esen

Kişi cümle fi'li eger ḫayr u şer
Görür āḫiretde bil iy pür-hüner

Aṣl nüsḫada yoḳdur ammā bu faḳīr lāyıḳ görüp yazıldı. el-faḳīr 'afā 'anā vü 'anhüm.

oldılar. Zīrā Seyyid'üñ be-ġāyet nāmdārlıġı ve meşāyiḫ içinde iştihārları var idi. İttifāḳā ḥażret-i şeyḫe mülāḳātdan esbaḳ Seyyid'üñ mürīdlerinden ol ṣāḥib-i ʿināyet bir cemāʿata rāst geldiler. Anlara suʾāl eylediler kim "Şeyḫüñüz bir günde bańa Tañrıʾmı gösterebilür mi?" Anlaruñ aralarında Ḥācī Ḥamza nām bir merd-i pür-ikrām var idi kim ḥālā ol maḥabbetu'llāha meftūn Kanḳırı vilāyetinde Ḳurşunlu nām ḳaṣaba ḳurbinde Ḳaracalar nām ḳaryede medfūndur. Hemān Ḥabīb'üñ bu sözini istimāʿ itdükde mübārek çehresine bir sille çaldı kim hemān ḳalbinden ʿaḳl libāsı selb olup ġaşy oldı. Ḥażret-i şeyḫ-i merḥūmuñ ḳıṣṣa maʿlūmları olup Ḥabīb'i ḥużūr-ı şerīflerine daʿvet idüp ḫāṭır-nevāḫt idüp min-külli'l-vücūh tesellī idüp bir ḥücre taʿyīn idüp ve ʿilm-i ẓāhireye iştiġālde gördükleri rüʾyāyı taḳrīr eylediler. Ve mürīdlere buyurdılar kim "Bunlar ʿulemādandururlar. Riʿāyetleri vācibdür. Zīrā rūşen-çerāġ-ı ṭarīḳ olacaḳlardur." didiler. Ve daḫı kendüler buyurmışlar kim "Evvelā tecelliyāt-ı Ḥaḳ gün-ā-gün ṭulūʿ idüp ḳalb ṣaḥrāsına cānān ṭarafından cāẕibe bādı esmege başladı." didiler. Ḥāṣılı ẕevḳıyyāt **[172b]** lisān ile taḳrīre ḳābil degüldür. On iki yıl ḫıdmet-i şerīfelerinde ḳarār u ḫıdmet eylediler. Baʿde müddetin icāzet iḥsān idüp ṭaraf-ı Rūmʾa gönderdiler. Anlar daḫı diyār-ı Rūmʾı ve Ḳaraman ve Aydınʾı geşt ü seyr itdüklerinden ṣoñra ḳaṣaba-i Anḳaraʾda sākin olup gāh Ḥācī Bayram ḥażretleri ile ṣoḥbet ve gāh Aḳşemsü'd-dīn ḫıdmetleri ile ülfet ve gāh Şeyḫ İbrāhīm-i Tennūrī ile pür-ḥarāret ve gāh Emīr-i Naḳşbendī ḥażretleri ile maḥabbet ü meveddet ve sāʾir ekābir-i meşāyiḫ ḫıdmetlerinde ʿavdet idüp her rūz u şeb ol māye-i luṭf-ı Rab erbāb-ı ṭarīḳat ile iḫtilāṭ idüp ebeden rāḳıden ve müsteniden ḫ ̔ābide olmayup sāʿātini ve enfāsını nefāʾis-i ʿilmiyye üzerine ṣarf u beẕl eylediler. Āḫir bu dār-ı ʿanādan hicretüñ ṭoḳuz yüz ikisinde ṣaḥrā-yı beḳāya nüzūl eylediler.

Beyt

Ḥabīb-i Seyyid-i Yaḥyā Efendi
Ki çün dār-ı fenādan rıḥlet itdi

Maḥabbet gösterüp aḫbāba yek-ser
Velī ṣoñra ḳamusın ḳodı gitdi

el-'Ārif Bi'llāh Mevlānā Mes'ūd

Neṣr: Ve biri daḫı ol ma'ārif gülşeninüñ gül-i pür-sūdı, maḥbūb-ı Ḥayy u Vedūd eş-şeyḫ el-'ārif bi'llāh Mevlānā Mes'ūd ḥażretleridür kim evvelā ṭaḥṣīl-i 'ulūm-ı ẓevāhir idüp āḫir müderris olup ṣāniyen ṭarīḳ-ı taṣavvufa raġbet idüp Mevlānā 'Alā'ü'd-dīn ḥażretleri ḫıdmetine vāṣıl olup taṣfiye-i bāṭın mesālikine sālik ve defā'in-i **[173a]** ḳulūba mālik oldılar. Ḥāṣılı merḥūm mūcibü's-sürūr selvet-i 'amīme ve cāẕibe-i 'aẕīme ṣāḥibi muḥāfıẓ-ı ādāb ve muvāẓıb-ı 'ibādāt idiler. Ve daḫı medīne-i Edrine'de tavaṭṭun itmişler idi. Āḫir anlar daḫı salṭanat-ı Sulṭān Meḥemmed evāḫirinde vefāt itdiler.

Beyt

Geçüp Ḥaḳ raḥmetine şeyḫ-i kāmil
Bula cennāt içinde dār-ı mes'ūd

el-'Ārif Bi'llāh Çelebi Ḫalīfe [Şeyḫ Meḥemmed el-Cemālī]

Neṣr: Ve biri daḫı sulṭān-ı selāṭīnü'l-mürşidīn ve bürhān-ı esāṭīnü'l-'ārifīn, yenbū'u't-taḥḳīḳ ve'l-yaḳīn şeyḫ-i meşāyiḫü'l-ahālī ve'l-e'ālī eş-Şeyḫ Meḥemmed el-Cemālī eş-şehīr bi-Çelebi Ḫalīfe ḥażretleridür kim Cemālü'd-dīn el-Aḳsarāyī neslindendürürler. *Teġammeda'llāhu bi-ġufrānihī ve evṣalehüm ilā-derecāti cinānihī ve keremihī.*[1] Evvelā merḥūm 'ulūm-ı ma'ḳūlāt u menḳūlāta meşġūl ve beyne'l-efāżıl maḳbūl ve *Şerḥ-i Telḫīṣ* ya'nī Seyyid'üñ *Muḫtaṣar* nām kitāb-ı kirāmlarına meşġūl iken ṣāniyen ceẕbe-i Ḥaḳ ġālib ve silk-i ṣūfiyyeye sülūke ṭālib olup bed'an 'Alā'ü'd-dīn-i Ḫalvetī ḫulefāsından diyār-ı Ḳaraman'da Şeyḫ 'Abdu'llāh ḫıdmetinde olup vaḳtā kim 'Alā'ü'd-dīn-i Ḫalvetī diyār-ı Ḳaraman'a geldiler ise ziyāret-i şerīflerine varup gördiler kim cāme-i siyāh pūşīde ve mübārek serlerine 'imāme-i sevdā ṣarmışlar, esb-i siyāha süvār olmışlar. Hemān ol kān-ı 'irfān iẓhār-ı maḥabbet eylediler ve buyurdılar kim "Eger bu cāme-i siyāhı isterseñüz sizlere virelüm." didiler. Maḫdūm-ı mükerrem daḫı buyurdılar kim "İstiḫḳāḳ **[173b]** şarṭdur, bu kemīnede istiḫḳāḳ yoḳdur." Vaḳtā kim Çelebi Efendi ḥażretleri ḥażret-i şeyḫden bu deñlü yüz buldılar ise ṣoḥbeti ġanīmet bilüp ḥażret-i pīre mutāba'at gösterdiler. *Raḥimehumu'llāh.*

1 "Allah onları mağfiretiyle örtsün ve onları cennetlerindeki derecelere ve lütfuna ulaştırsın."

Beyt

Bulup maḳṣūdını merd-i mükerrem
İrişdi pīre maḥbūbına irdi

Ezel ma'nā ḳapusında ṭururdı
Vurup beyti hüdā içine girdi

Neṣr: Rāvīler böyle rivāyet eylemişler kim ḥażret-i şeyḫ zamān-ı ḳalīlde bilād-ı Ḳaraman'da cānib-i Ḥaḳḳ'a revāne oldılar. Ṣoñra maḥrūsa-i Toḳat'da İbnü'ṭ-ṭāḥir ḥażretleri ḫıdmetine irüp ḳalb-i şerīflerini ẕeheb-i riyāżet ile muḥallā ve rūḥ-ı laṭīflerini fażża-i ṣāfī ile mücellā iderler iken ba'żılar bu bār-ı girāna ṭaḥammül idemeyüp ṣıḳleti ḫıdmetden götürüp Çelebi ḥażretleri tenhā ḫıdmetde dā'im oldılar. Ol eṣnāda bir vāḳı'a-i şerīfe görüp ḥażret-i şeyḫe naḳl eylediler. Ba'd-ez-ān sāye-i naẓar-ı şeyḫ-i 'irfān sīne-i sūzān-ı Çelebi'ye ziyāde pertev ṣalup Çelebi daḫı riyāżeti bir dā'ireye iletdiler kim vaṣfa ḳābil degül.

Beyt

Ṭoymaya girse şehā mūr-ı ża'īfüñ gözine
Ol Süleymān-ı zamān şöyle nizār itdi teni

Ḳonsa cismine eger murġ-ı ża'īf bulmaya hīç
Ol ḫalīlüñ ṣanma şöyle fenādur bedeni

Neṣr: Ve daḫı şeyḫ çün Loḳmān ṭā'ife-i Türkmān'dan bir merd idiler. Ḳalb-i şerīfleri defīne-i 'irfān idi. Emāneti ehline teslīm **[174a]** idüp ṣoñra ol ḳalb-i selīm āḫirete gitdiler. Bu ḥarāret ile Çelebi ḥażretleri Erzincān'a geldiler kim anda Pīrī Ḫalīfe nām bir merd-i tām var idi. Anlar ile bir niçe müddet ṣoḥbet eyledüklerinden ṣoñra cānib-i Şirvān'a ḳaṣd eylediler Ḥażret-i Seyyid'i ziyāretden ötüri. Vaḳtā kim Erzincān'dan iki merḥale yir gitdiler ise Seyyid'üñ vefātı ḫaberini işidüp girü Erzincān'a 'avdet idüp Ḥażret-i Pīrī Efendi'nüñ ṣoḥbetini ġanīmet gördiler. Āḫir ol nūr-ı ġarrāyı diyār-ı Rūm'a irşāda ve fuḳarāya irsāl eylediler. *Raḥimehumu'llāh.* Vezīr Meḥemmed Paşa el-Ḳaramanī kim Sulṭān Meḥemmed Ḫān'uñ vezīri idiler, Sulṭān Cem'e kemāl-i meyl üzerine ve Şeh-zāde Bāyezīd Ḫān mebġūż idiler. Ḥażret-i şeyḫe teveccüh ile tażarru' eylediler. Defe'ātle şeyḫ ṭaleb-i 'afv itdiler. Āḫir ol merd-i

ʿāleme ibrām u ilhāh eyledüklerinden ṣoñra teveccüh buyurup gördiler kim evliyā-yı Ḳaraman Cem cānibine teveccüh eylemişler. Ḳaṣd iderler kim Cem'i cām-ı cihān-nümāya maẓhar idüp vilāyete sulṭān u server eyleyeler. Hemān şeyḫ evliyā-yı Ḳaraman'a ḳaṣd eylediler. Anlar daḫı āteş-i esmā [kezâ ?] atdılar. Ḥikmet heḳīmüñdür, kerīmelerine rāst geldi. Yollarına ḳurbān olup fermān-ı Yezdān ile az zamān içinde ḫaste, ṣoñra vefāt itdiler. Sulṭān Bāyezīd girü ibrām itdiler. **[174b]** Girü teveccüh itdüklerinde girü evliyā-yı Ḳaraman cemʿ olup ḥażret-i şeyḫe "Nedür murāduñ?" Şeyḫ eyitdi: "Şol Vezīr Meḥemmed Paşa evḳāf-ı müslimīni ḫarāb eyledi." didiler. Götürisi Şeyḫ İbn Vefā'dan ġayrısı yüz çevirdiler. Ḥażret-i şeyḫ buyurdılar kim: "Vezīrüñ çevresinde bir dā'ire resm olmış, biñ zor ile içerüye girdüm. İnşā'a'llāh otuz üç günden ṣoñra eṣeri ẓāhir ola." didiler. Ḥattā ol merḥūmuñ aḳribāsından baʿżılar rivāyet eylemişler kim merḥūm buyurmışlar kim " ʿĀlem-i teveccühde bir ġayret geldi kim bu senede ne deñlü Meḥemmed adlu kimesne var ise anlara bile nekbet sirāyet eyleye." dimişler. Ḥattā rāvī buyurmışlar "Ol zamānda ṭufūliyyet ʿāleminde idüm. Mücerred nāmum Meḥemmed olduġı içün bir mīve dıraḫtından düşdüm, helāk olayazdum." dimişler. Ve ol ayda maḥrūsa-i Amāsiyye'de ḳırḳ Meḥemmed nām kimesne helāk oldı."dimişler. Fi'l-ḥaḳīḳa otuz üç günden ṣoñra Sulṭān Meḥemmed'üñ vefātı ḫaberi ile Meḥemmed Paşa'nuñ ḳatli ḫaberi maʿan gelüp Sulṭān Bāyezīd Ḫān vālī-i ehl-i īmān ve memālik-i emn ü emān üzerine āsūde oldı." dimişler. Erbāb-ı siyer ve aṣḥāb-ı ḫaber böyle beyān eylemişler kim İbnü'l-vefā ḥażretleri Meḥemmed Paşa içün ṣad-endeṣad bir vefḳ inşā eylemişler idi kim başında götürürler idi. Sulṭān Meḥemmed Ḫān'uñ vefāt güninde ḫavf u ḫaşyet **[175a]** [ü] ḫayretden ʿaraḳa müstevlī olup vefḳuñ baʿżı ḫānelerine żarar irüp İbnü'l-vefā ḥażretlerine gönderdiler ıṣlāḥ içün. Vuṣūl-i vefḳden esbaḳ ḳatl olındılar. Ḥażret-i şeyḫ Meḥemmed Paşa'nuñ eṭrāfında bir dā'ire resm olınmış, didükleri ol imiş. Vaḳtā kim Sulṭān Bāyezīd Ḫān pādişāh-ı cihān oldılar ise maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de ṭā'ūn-ı ekber vāḳiʿ olup ḥażret-i şeyḫi ḳırḳ nefer dervīşi ile ḥacca emr itdiler tā kim duʿā idüp defʿ olına. Ḥażret-i şeyḫ emr-i şāha iṭāʿat idüp yola revāne oldılar. Giderler iken yolda vefāt itdiler. *Raḥimehumu'llāh.* Rivāyet-i erbāb-ı dirāyet bunuñ üzerinedür kim "Şeyḫ-i kāmil Kaʿbe'ye teveccüh itdüklerinden ṣoñra şehrden ṭāʿūn munḳatıʿ oldı." dimişler. *Ḳaddesa'llāhu esrārehüm.*

Mevlānā Şeyḫ Sinān

Ve biri daḫı sīnesi maḫzen-i esrār-ı Sübḥān Şeyḫ Sinān ḥażretleridür kim Ḳosṭanṭıniyye'ye ḳarīb bir ḳaryede sākin olup rūz u şeb zühd ü ṣalāḥ üzerine 'ömr geçürüp niçe ṭālibler vāṣıl ve ḫıdmetlerinde niçe murādlar ḥāṣıl olup ol 'ālim ü 'āmil ve ol ṣāliḥ ü 'ārif ü kāmil ol ḳaryeden kim ḥālā "Şeyḫ Sinān Ḳaryesi" dimek ile meşhūrdur. Cenāb-ı Ḥaḳḳ'a revāne oldılar. *Raḥimehu'llāh.*

[Şeyḫ Seyyid Yaḥyā-yı Şirvānī]

Beyt

Gel ey bülbül ḳulaḳ dut dāstāna
Diyem sańa ḫaberler dūstāne **[175b]**

Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī'nüñ muḳtedāsı
Ki Seyyid'dür ańa sen olma 'āṣī

'Alī-meşreb Muḥammed-ḫaṣlet oldur
Cemī'-i mü'minīne devlet oldur

Ḫāk-i pāy-ı ḥaḳā'iḳ-şi'ār ve rāviyān-ı cevāhir-niṣār şöyle iḫbār eylemişler kim ḥażret-i Seyyid Yaḥyā bin Seyyid Bahā'ü'd-dīn eş-Şirvānī *'aleyhi'r-raḥme* ḳaṣaba-i Şemāḫı'da vücūda gelmişlerdür. Ol belde-i emān serdār-ı bilād Şirvān'dur. Fe-emmā şimdi erbāb-ı ḥirmān ve aṣḥāb-ı ḫizy ü ḫiẕlān ile memlūdur. *Demmerehümu'llāhu te'ālā.*[1] Ḥażret-i Seyyid be-ġāyet cemāl ü kemāl ve yāl ü bāl eyesi idi. Yārān ile ṣolıcan oynarlar iken pīr-zāde Şeyḫ Ḥācī 'İzzü'd-dīn ḥażretleri kim Şeyḫ Ṣadrü'd-dīn-i Ḫalvetī'nüñ hem ḫalīfeleri ve hem kerīmelerini tezvīc eylemişler idi, üzerlerine uġrayup Seyyid'üñ kemāl-i ḥüsn ü ādābını görüp ṭarīḳ-ı taṣavvufa fevz ü vuṣūl ile du'ā eylediler. Ol şeb ol māye-i luṭf-ı Rab bir 'aceb vāḳı'a görüp ol ṣabāḥ ol cenāḥa gelüp vāḳı'alarını beyān eyleyüp ve ḫıdmetlerine mülāzemet eylediler. Pederleri bu ḥāleti kerīh görüp inkār eylediler ve ferzendlerine naṣīḥatlar eylediler, ebeden te'ṯīr eylemedi. Ḥattā pederleri şeyḫi ḳatle ḳaṣd eyledi lākin Ḥaḳ sübḥānehu ve te'ālā ḥıfẓ eyledi. İttifāḳā eyyām-ı şitā idi. Seyyid

1 "Allah onları viran etsin."

ḥażretlerinüñ mübārek ayaḳlarına ʿārıża vāḳiʿ olup bir niçe gün **[176a]** ṭaşra çıḳmadılar. Ḥażret-i şeyḫ *ḳuddise sırruhu* derīçeden Seyyid'üñ mübārek ḥücresine gelüp mübārek eline yapışup ‹‹قم يا ولدي›› yaʿnī "ṭur yuḳaru" didiler. Bi-iẕni'llāhi teʿālā şeyḫüñ mübārek nefesleri teʾṯīr idüp şifā buldılar. Bu ḳıṣṣayı cāriye görüp Seyyid'üñ pederine ḫaber virüp inkārı daḫı ziyāde olup ferzendlerine ʿitāb idüp buyurdılar kim "Eger şeyḫde ṣadāḳat olsa böyle ḳabāḥat idüp derīçeden girmez idi." didiler. Seyyid ḥażretleri eyitdiler: "Ḳapuda ḫār vardur." Peder eyitdi: "Nicesi ḫār vardur?" Seyyid eyitdi: "Senüñ inkāruñ ḫārı vardur." Hemān hidāyet-i Ḥaḳ irişüp ḳalb-i şerīflerindeki inkār iḳrāra tebdīl oldı. Ḥattā rivāyet olınmış kim şeyḫ bir yıl pederine Seyyid'üñ mübārek naʿleyni ḫıdmetini itdürdi. İtdügi inkāra mükāfātdan utanur. Vaḳtā kim [şeyḫ][1] vefāt itdiler ise *raḥmetu'llāhi ʿaleyh* Seyyid ile ʿİzzü'd-dīn mā-beyninde ḫilāf vāḳiʿ oldı. Zīrā Pīr ʿİzzü'd-dīn pīş-i ḳadem lākin Seyyid eʿazz ü ekrem ve hem nāsuñ Seyyid'e iḳbālleri ekṯer idiler. Bu iḫtilāf Seyyid'üñ Şemāḫı'dan belde-i Bākū'ya intiḳāline bāʿiṯ olup Bākū'da tavaṭṭun eylediler. Rivāyet olınmış kim şöhret-i Seyyid afāḳı iḥāṭa idüp ḥattā ḫıdmet-i şerīfelerinde on biñden ziyāde derāvīş ü eḥibbā var idi, dimişler. Zīrā mürşidler Allāh **[176b]** sāyeleridür, ṭālibler ḥayrānlardur, lābüd ellerine sāye-i ġarrā girdükde gölgelenürler. Allāh cümlemüze müyesser eyleye. Ve'l-ḥāṣıl ol sulṭānü'l-üdebā neşr-i ḫulefāya şürūʿ idüp ḫulefā neşri sünnetini evvel anlar iḳāmet eylemişlerdür. Ḥattā buyururlar imiş kim nāsa ādāb-ı taʿlīm ecliyçün iḳṯār-ı ḫulefā aḥsendür. Ammā mürşid kim şeyḫden ṣoñra ṣadrında ḳarār ider. Birdür kim *vāḥid ke'l-elf*dür[2] kim bu ışṭılāḥa meşāyiḫ Türkīce birden bire dimişler. Yaʿnī ism-i aʿẓam kim aña ḥaḳīḳat-i Muḥammediyye daḫı eydürler. Birden bire irişür dimekdür, dimişler.

Beyt

Söz añlayandurur bil kāmil insān
Olur mı añlamaya söz āsān

Velī añlamaza hīç çāre yoḳdur
Degül ādem hemān ol yir oyuḳdur

1 Metinde "Seyyid"
2 "Bir, bin gibidir."

Neşr: Ve daḫı ḥażret-i şeyḫüñ riyāżeti taḳrīr idenler böylece buyurmışlar: "Seyyid ḥażretleri āḫir-i ʻömrlerinde altı ay miḳdārı ṭaʻām ifṭār itmediler. Baʻde müddetin ṭaʻām isteyüp ferzend-i kebīrleri ṭaʻām iḥżār eylediler. Seyyid ḥażretleri bir loḳma ellerine aldılar. İfṭār itmezden evvel ol deñlü maʻārif-i ilāhiyye taḳrīr eylediler kim taʻbīr olınmaz." Yārān eyitdiler: "Yā şeyḫ! Ṭaʻām ḳābil-i eklden ḳaldı. İfṭār idiñüz." buyurdılar kim "Loḳmān Ḥekīm tiryāḳdan baʻżınuñ rāʾiḥası ile teġaddī iderler imiş. Rāʾiḥa-i ṭaʻām ile teġaddī bize daḫı buʻd degüldür." **[177a]** diyüp ifṭār itmediler, didiler. Ve daḫı rivāyet olınmış kim vilāyetlerine pādişāh ol zamān Sulṭān Ḫalīl imişler. Dāʾimā sulṭānuñ ʻömri dırāzlıġına duʻā idüp buyururlar imiş: "Seyyid ʻömrinüñ beḳāsı Sulṭān Ḫalīl'üñ ḥayātı iledür." Hem eyle vāḳiʻ oldı. Sulṭān Ḫalīl vefātından ṣoñra ṭoḳuz ay ḥayāt bulup hicretüñ sekiz yüz altmış sekizinde ve yāḫūd altmış ṭoḳuzında Bākū'dan cenāb-ı Ḥaḳḳ'a revāne olup yārāna yā Hū didiler. *Ḳuddise sırruhu.*

Beyt

Virüp Seyyid fenā mülkini bāda
Ulaşdı ḥażret-i ẕāt-ı ḳadīme

İdelüm rūḥ-ı pākine duʻālar
Budurur lāyıḳ olan her kerīme

İḳāmet cāyı ṣanma bu fenādur
Ki mülk olmaz muḥaḳḳaḳ güc muḳīme

Sekizinci [Ṭabaḳa][1] Sulṭān Bāyezīd Ḫān '*Aleyhi'r-raḥmetü ve'r-rıḍvān* Zamānında Gelen 'Ulemā ve Meşāyiḫı Beyān İder

Vaḳtā kim sulṭān-ı selāṭīn-i zamān ve bürhān-ı esāṭīn-i ehl-i īmān seyfu'llāh fi'l-'ālem ve mu'īnü'l-ümem es-sulṭān ibn es-sulṭān Ebu'l-feṭḥ Meḥemmed Ḫān dār-ı fenādan diyār-ı beḳāya rıḥlet itdiler ise sülāleleri Bāyezīd Ḫān taḫt-ı 'Oṣmāniyye'ye geçüp ṭarīḳ-ı istiḳāmete revān ve 'aṣā-yı şer'-i şerīfi ele alup ẓālimlere siyāset ve maẓlūmlara 'adālet semtine sālik ü pūyān olup her mār [u] mūr u merdüm āsūde-ḥāl ve müreffehü'l-bāl oldılar.

Beyt

Geçüp dār-ı fenādan Ḫān Meḥemmed
Yirine ḳodı oġlı Bāyezīd'i **[177b]**

Naṣīḥatlar idüp şer' ile yek-ser
Vedā' idüp beḳā mülkine gitdi

Mevlānā Meḥemmed-i Niksarī

Neṯr: Ol 'aṣruñ 'ulemāsından biri 'ālim-i 'ulūm-ı Perverdigārī ve zamānesi fużalāsınuñ yādigārı, kāmil ü 'āmil Mevlānā Meḥemmed İbn İbrāhīm Ḥasan en-Niksarī ḥażretleridür kim evvelā 'ulūmı Mevlānā Ḥüsāmü'd-dīn-i Toḳatī ḥażretlerinden ḳat ḳat taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Yūsuf Bālī ibnü'l-mevlānā Meḥemmed el-Fenārī'den 'ulūmdan bir miḳdār tekmīl, ṣoñra ol kān-ı 'irfān Mevlānā Yegān'dan taḥṣīl idüp ṣoñra ol ṣaḥrā-yı 'ilmüñ hāmūnı İsmā'īl Beg Medresesi'ne maḥrūsa-i Ḳasṭamonı'da müderris oldılar. Zīrā emīr-i meẕkūr ol medreseyi mūcibü's-sürūr-ı mevlānā içün binā eyleyüp ve daḫı anlar içün fünūn-ı mütedāvileden üç yüz mücelled kitāb vaḳf eylemişler idi. Ḫāṣılı merḥūm-ı müşārun ileyh 'ālim ü dānā vü tüvānā idiler. Ve daḫı 'ulemā-yı mu'tebereden Feṭḥu'llāh-ı Şirvānī ve Ḳāḍī-zāde-i Rūmī ve daḫı niçe niçe ulular ṣoḥbete irüp tekmīl-i kemālāt eyleyüp āḫir ol ẓuḥr-ı fāḫir semt-i teẕkīre sālik ve naṣā'iḥ-i defīnelerine mālik olup ﴿وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَى تَنفَعُ الْمُؤْمِنِينَ﴾[2] virdine meşġūl olup her Cum'a güni cemī'-i ehl-i īmāna şem' olup va'ẓ u naṣīḥat ve mü'minlere reşād ile himmet iderler idi.

1 Metinde "Maḳāle"

2 *Kur'ân-ı Kerîm, Zariyat Sûresi* 51/55, "Sen yine de öğüt ver. Çünkü öğüt mü'minlere fayda verir."

[178a] Āḫir mevlānānuñ evṣāf-ı ḥamīdeleri Sulṭān Bāyezīd'e ʿarż olınup anlar daḫı günde elli aḳça ʿulūfe taʿyīn eylediler. Teẕkīr içün merḥūm daḫı gāh Ayaṣofıyya'da ve gāh sā'ir cumeʿātda ḥalḳa naṣīḥat idüp aḥyānen pādişāh-ı ʿālem daḫı ḥāżır u müstefīd olurlar idi.

Beyt

İderdi ḫalḳa vaʿẓ-ı pür-ḥarāret
Umūr-ı maʿnevī iy kān-ı ʿirfān

Şu deñlü dökülürdi dīdeden yaş
Olurdı Cumʿa içinde firāvān

Bu bezmüñ şevḳı mest idüp ḳulūbı
Olurdı ḥāżır anda şāh pinhān

Neṣr: Ve daḫı ol merd-i pür-ḥālātuñ kerāmātındandur kim bir gün Cāmiʿ-i Ayaṣofıyya'da tefsīr-i *Ḳur'ān*'ı ḫatm idüp baʿdehu buyurdılar: "İy mü'minler! el-Ḥamdü li'llāh kim Bārī teʿālā bize ḫatm-i *Ḳur'ān*'ı müyesser eyledi. Umarum kim 'ömrümüz daḫı īmān ile ḫatm ola." diyüp ḫalā'iḳ "āmīn" didiler. Ḥikmet Ḥaḳḳ'uñ, ol meclisden ḫānelerine gelüp marīż olup vefāt itdiler. *Raḥimehu'llāh.* Merḥūm ṣāḥib-i kitābuñ pederlerinüñ ḫālleri ve hem üstādları rivāyet eylemişler kim merḥūm maʿden-i ṣalāḥ ve maḥall-i felāḥ ve mekārim-i aḫlāḳuñ ṣāḥibi, ḳanūʿ u ḫāṣiʿ ve ṣabūr u mütevāżiʿ kimesne idiler. Ve sūre-i *Duḫān*'a Bāyezīd Ḫān nāmına tefsīr teʾlīf eylemişlerdür. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Merḥūmuñ tefsīrini ḫaṭṭ-ı şerīfleri gördüm." didiler. Ve daḫı *Tefsīr-i Ḳāḍī*'ye bir ḥāşiye-i nefīse yazup müşkilātını ḥall idüp sikkeyi mermerde ḳazdılar. **[178b]** Ve daḫı *Şerḥ-i Viḳāye*'nüñ ṣadrına bir ḥāşiye beyān eylemişlerdür kim her varaḳı bir bāb ve her bābı bir kitābdur. Āḫir hicretüñ ṭokuz yüz biri senesinde dünyādan berī olup vefāt itdiler. El-ān ḳabr-i şerīfleri Vefā-zāde mezārı ḳurbindedür. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyh.*

Mevlānā Aḫī [Yūsuf]

Ve biri daḫı ol merd-i kāmil ü ʿāḳil ü saḫī Mevlānā Aḫī Çelebi ḥażretleridür kim nām-ı şerīfi Yūsuf bin Cüneyd'dür kim Toḳat şehrindendür. Evvelā Merzifon müderrisi Seyyid Aḥmed el-Ḳırımī'den, ṯāniyen muʿallim-i

Sulṭān Bāyezīd Ṣalāḥü'd-dīn'den taḥṣīl-i ʿulūm idüp ṣoñra Mevlānā Ḫusrev ḫıdmetine vāṣıl olup ṣoñra mevlānānuñ medīne-i Edrine'de olan medresesine müderris olup ṣoñra ol şehrde Ḥacriyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de Ḳalender-ḫāne Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Maḥmūd Paşa Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Ṣemāniyye Medreseleri'nden birine müderris olup yevmī elli aḳça ile ṣoñra onar onar ʿulūfeleri teraḳḳī olup ḫattā seksen aḳça taʿyīn olındı. Āḫir merḥūm mescid-i şerīflerini binā ve kitāblarını ʿulemāya vaḳf idüp aḫīret iḳlīmine göçdiler. Merḥūm meşġūl-i ʿulūm-ı nāfiʿa ve kütüb-i fıḳhiyye idiler. *Ṣadrü'ş-şerīʿa*'ya bir ḥāşiye-i nefīse yazdılar. Ve daḫı elfāẓ-ı küfri cāmiʿ bir risāle cemʿ itdiler. Müfīd ü **[179a]** muḫtaṣar çün ṭaʿām-ı mā-ḥażar ve *Hediyyetü'l-mehdiyyīn* diyü nām virdiler.

Mevlānā Ḫaṭīb Ḳāsım

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Ḳāsım bin Yaʿḳūb el-Amāsī eş-şehīr bi'l-Ḫaṭīb ḥażretleridür kim ʿulūmı Seyyid Aḥmed el-Ḳırımī'den taḥṣīl idüp maḥrūsa-i Amāsiyye Medresesi'ne müderris olup baʿdehu Sulṭān Bāyezīd Ḫān'a muʿallim oldılar. Vaḳtā kim Sulṭān Bāyezīd taḫt-ı ʿOṯmānī'ye sulṭān oldılar ise mevlānāya maḥrūsa-i Burusa'da Sulṭān Murād Ḫān Medresesi'ni iḥsān, ṣoñra maḫdūm-zādeleri Aḥmed Ḫān'a muʿallim naṣb eylediler. Maḥrūsa-i Amāsiyye ʿimāretini iḥsān itdüklerinde āḫir dār-ı ḫāne-i taʿallümden cāygāh-ı muḳīme göçdiler.

Beyt

Ḫaṭīb Ḳāsım göçüp dār-ı fenādan
Varup cāy-ı ṣafāya ṭutdı menzil

Fenādur ʿāḳıbet her şey'üñ aṣlı
Ne aṣṣı k'olasın cürm ile ḳan ẕil [kezâ ?]

Neṯr: Ḥāṣılı merḥūm ʿālim ü kāmil ü ʿāḳil, ʿulūm-ı ḳırā'atda māḥir, muḥaṣṣal her fende şöhreti gün gibi zāhir ü ẓāhirdür. Ve daḫı ṭayyibü'n-nefs ve marżiyyü'l-aḫlāḳ ve ṭā'ife-i ṣūfiyyeye muḥib ve anlaruñ ekābirleri ile muḫteliṭ idiler. *Ravvaḥa'llāhu rūḥahu'l-ʿazīz.*

Mevlānā Ġulām Sinān [Sinānü'd-dīn]

Ve biri daḫı zübdet-i fużalā-yı ehlü'l-īmān ve ḳıdvet-i nücebā-yı veliyyü'l-'irfān, 'ālim ü fāżıl Mevlānā Sinānü'd-dīn Yūsuf ḥażretleridür kim Sulṭān Murād Ḫān vüzerāsından birinüñ bendesi idiler kim bend-i 'aḳlı vü ṭab'ı 'uḳalā 'Anḳā'larında çün menḳūl, ol zamānuñ ahālīsi mā-beynlerinde **[179b]** maṭbū' u maḳbūl idiler. Mebānī-i 'ilme iştiġāllerinden ṣoñra 'aṣrı 'ulemāsından sā'ir 'ulūma iştiġāl gösterüp Mevlānā 'Alī Ḳuşcı ḥażretleri ḫıdmetine yitişüp taḥṣīl-i kemāl idüp ba'ż-ı medārise müderris olup kim anlardan biri maḥrūsa-i Burusa'da Manastır ve Sulṭāniyye Medreseleri'dür, ṣoñra Ṣemāniyye'den birine müderris olup günde elli aḳça vaẓīfe ta'yīn olındı. Ṣoñra onar onar teraḳḳī idüp ḥattā seksende ḳarār ve ṭaraf-ı āḫirete firār eylediler. Merḥūm cemī'-i evḳātını 'ulūma beẕl ve 'ibādete ṣarf eyleyüp keşīrü'l-iştiġāl ve ḫafīfü'l-bāl idiler. Ve daḫı merḥūmuñ müstaḳil tedvīni nā-ma'lūmdur. Fe-emmā *Ḳāḍī*'lerinüñ kenārında vāridātlarına nihāyet ve ba'żı müşkilāt-ı *Ḳāḍī* redlerine ġāyet yoḳdur. Ve *Risāle-i Fetḥiyye* kim 'ilm-i hey'etdedür aña daḫı şerḥ yazmışlardur üstādı Mevlānā 'Alī Ḳuşcı merḥūmuñ olduġıy-çün. *Raḥmetu'llāhi 'aleyhi raḥmeten vāsi'aten.*

Mevlānā Şā'ir Sinān [Sinānü'd-dīn Yūsuf]

Ve biri daḫı mevlānā 'ālim ü fāżıl Sinānü'd-dīn Yūsuf ḥażretleridür kim "Şā'ir Sinān" dimek ile beyne'l-aḳrān meşhūrdur. Merḥūm 'ālim ü fāżıl-ı 'ulūm, uṣūli ve fürū'ı cāmi' ve aḳrānı arasında nūr-ı 'ilm ile lāmi' kimesne idiler.

Beyt

Olup Şā'ir Sinān 'ilmiyle meşhūr
Cihān 'ārifleri maḳbūl iderler

Ḫuṣūṣā şi'r ü inşāda naẓīrin
Anuñ 'aṣrında görilmedi dirler **[180a]**

Neşr: Ol pīş-rev-i ṭullāb 'ilm ü ādābı Mevlānā Ḫusrev'den taḥṣīl, ba'dehu *Viḳāye Ṣadrü'ş-şerī'a*'sına bir nefīs ḥāşiye yazup tekmīl eylediler. Ba'dehu anlar daḫı ṭaraf-ı āḫirete revāne oldılar.

Mevlānā Şücā‘ [Uṣlı Şücā‘]

Ve biri daḫı ‘ālim ü kāmil ü fāżıl Mevlānā Şücā‘ü’d-dīn İlyās ḥażretleridür kim “Uṣlı Şücā‘” dimek ile beyne’l-aḳrān şāyi‘dür. ‘Aṣrı ‘ulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra ba‘żı medārise müderris ṣoñra Ṣemāniyye’den birine müderris olup āḫir cānib-i Ḥaḳḳ’a teveccüh eylediler. Ḥāṣılı merḥūm ḳaviyyü’n-nefs, selīmü’l-‘aḳl, müstaḳīmü’ṭ-ṭab‘ kimesne idiler.

Beyt

Göçüp Uṣlı Şücā‘ dār-ı fenādan
Olup aṣlına vāṣıl bī-meşaḳḳat

Ḫudā maġfūr idüp cümle ‘uyūbın
İde luṭf u keremden ehl-i cennet

Mevlānā İlyās [Şücā‘ü’d-dīn]

Ve biri daḫı ‘ālim ü kāmil ü fāżıl Mevlānā Şücā‘ü’d-dīn İlyās ḥażretleridür kim ‘ulemādan birinüñ bendeleri idi. ‘Ālem-i ṣabāda ta‘līm ü terbiyet eyleyüp kāmil ü mükemmil oldılar. Müstaḳīmü’ṭ-ṭab‘ u selīmü’n-nefs kimesne idiler. ‘Aṣrı ‘ulemāsından taḥṣīl-i ‘ulūm idüp ba‘ż-ı medārise müderris olduḳlarından ṣoñra Ṣaḥn Medreseleri’nden birine müderris olup ṭālibler taḥṣīl itdürüp çerāġlar yandurdılar. Lākin taṣnīfe iltifāt itmediler. Ve hem ‘inādı ṭarafı ġālib idiler. *Raḥimehu’llāh.*

Mevlānā Yegān [‘Alā’ü’d-dīn ‘Alī]

Ve biri daḫı **[180b]** cevāhir-i ‘ulūmuñ kānı, ‘ālim ü fāżıl Mevlānā ‘Alā’ü’d-dīn ‘Alī el-Yegānī ḥażretleridür kim ‘ulemā-yı ‘aṣrından taḥṣīl, ba‘dehu ba‘ż-ı medārise müderris ṣoñra maḥrūsa-i Burusa’da Sulṭāniyye Medresesi’ne müderris, ṣoñra Ṣemāniyye’den birine müderris olup ṣoñra seksen aḳça ‘ulūfe ile medīne-i meẕkūrede müftī oldılar. Merḥūm laṭīfü’ṭ-ṭab‘ u selīmü’l-‘aḳl ve ḳarīḥası ṣāfī ve şedīdü’z-zekā ve müntefi‘-ārā idiler. Lākin bunlar da taṣnīfe meşġūl olmadılar. Āḫir hicretüñ [ṭoḳuz yüz] ṭoḳuzı senesinde vefāt itdiler.

Beyt

Didi hātif vefātı üzre tārīḫ
وحيدً مات مرحوماً سعيداً[1]

Mevlānā Luṭfī

Ve biri daḫı ʻilm ü ʻirfānuñ ḳat ḳatı, ʻālim ü fāżıl u kāmil Luṭfu'llāh et-Toḳatī ḥażretleridür kim "Mevlānā Luṭfī" dimek ile meşhūrlardur. Ol merd-i uli'n-nühā Mevlānā Sinān Paşa'dan taḥṣīl idüp Mevlānā ʻAlī Ḳuşcı ḥażretleri Rūm'a geldüklerinde Sinān Paşa, merḥūmı mevlānānuñ ḫıdmetlerine irsāl eylediler. Gelüp anlardan ʻulūm-ı riyāżiyyeyi taḥṣīl eylediler. Merḥūm Sinān Paşa ḥażretleri daḫı ol vāsıṭa ile ʻilm-i riyāżiyyātı taḥṣīl eylediler. Vaḳtā kim Sulṭān Meḥemmed Ḫān, Sinān Paşa merḥūmı nefyi ʻani'l-beled eyleyüp Seferiḥiṣār'a emr eylediler ise Mevlānā Luṭfī'yi hem-ṣoḥbet eyleyüp bilece alup gitdiler. Vaḳtā kim Sulṭān Bāyezīd Ḫān **[181a]** taḫta cülūs eylediler ise merḥūma Burusa'da Sulṭān Murād Medresesi'ni iḥsān, ṣoñra Edrine'de Dārü'l-ḥadīṯ Medresesi'ni günde ḳırḳ aḳça ʻulūfe ile ṣoñra Medāris-i Ṣaḥn'dan birini inʻām eylediler. Bir niçe müddetden ṣoñra Burusa'da Sulṭān Murād Medresesi'ni altmış aḳça ile virdiler. Merḥūm faż̈l u kemāle cerī ve cehl ü noḳṣāndan berī kimesne idiler. Bunuñ biri eyle zebān-dırāz idiler zamānesindeki ʻulemāyı, belki selefden geçenlere daḫı dil uzadurlar idi. Āḫir aḳrān u emṣāl esb-i ḥıḳd u ḥasede süvār olup merḥūma ilḥād u zendeḳa isnād idüp teftīşine iḳdām itdiler. Mevlānā Efḍalü'd-dīn ḳatlde tevaḳḳuf idüp āḫir Mevlānā Ḫaṭīb Ḳāsım ḳatline ḥükm idüp ḳatl olındılar.

Beyt

Didi ḳatline bir melek-ḫaṣlet
ولقدمت شهيدا تاريخ[2]

Neṯr: Ḥussād şādān, mü'minler ḥayrān oldılar. Ḥattā Ḫaṭīb Ḳāsım bībīm ḫānesine gelüp "Kitābumı ʻadū elinden ḫalāṣ itdüm." diyüp taʻaṣṣublarını ifṣā vü iẓhār eylemişler.

1 "Biriciktir, rahmet ve mutluluk içinde vefat etti."
2 "Şahit olarak tarih arz ettim."

Beyt

Bu cihān kimseye degül bāḳī
İtme zinhār kimseye nisbet

Ḥased ü buġżı terk it iy ġāfil
İtme cānuñı pūte-i laʿnet

Kime ḳaldı ki saña daḫı ḳala
Pür-ʿanādur cihān-ı pür-ḥasret

Neşr: Merḥūm, mevlānānuñ kitābını tezyīf eylemek meger kim mesmūʿ olmış **[181b]** idi, dimişler. Ṣāḥib-i kitāb böyle tafṣīl-i ıṭnāb eylemişler kim "Merḥūmuñ ḳatli güninde ḥāżırlardan bir kimesne buyurmışlar kim serleri tenlerinden cüdā olmaḳ maḥallinde kelime-i şehādeti tekrār edā ve ẕāt-ı bī-çūn u çirāyı tenzīh ez-māʿadā eylediler." dimişler.

Beyt

Ḳara ṭopraġa yaġsa gül bitürür
Maṭar-ı *lā-ilāhe illa'llāh*

Neşr: Ḥattā "Cesedden serüñ müfāraḳatdan ṣoñra daḫı kelime-i şehādet istimāʿ olındı." dimişler. Ṣāḥib-i kitābuñ pederleri birāẕerleri buyurmışlar kim: "'Unfuvān-ı şebābumda ol merd-i ṣāḥib-i elbābdan işti ġāl olınmışdur. *Ṣaḥīḥ-i Buḫārī* ḥażretlerini ol maʿrifet gülzārı naḳl itdükleri zamānda ḫˇāh u nā-ḫˇāh gözleri bıñarı ṭaşup dāne dāne eşk-i ter dökerler idi. Ḥattā bir gün leyṯ-i benī ġālib ʿAlī bin Ebī Ṭālib ḥażretlerinüñ menāḳıbları beyānında naḳl olındı kim ġazālardan birinde sehm ḍarbı beden-i şerīflerine irüp oḳ çıḳup demren bedenlerinde ḳaldı. Lāzım geldi kim demrenüñ ḫurūcından küllī ıżṭırāb ola. Buyurmışlar kim "Namāza şürūʿumda çıḳaruñuz." Fi'l-ḥaḳīḳa eyle idüp namāz üzerinde iken demreni ḫalāṣ itdiler. Namāzından ṣoñra ol ḫāṣṣü'l-ḫāṣdan istifsār itdiler. "Ebeden vāḳıf-ı ḥāl ve bī-mecāl olmadum." dimişler. Merḥūm bu maḥalde buyururlar imiş: "Ḥayfā bizüm namāzımuz ancaḳ ṣūrī ḳıyām u inḥınādur. Derūnumuz ṣalātdan **[182a]** dūr, vuṣlatdan mehcūrdur. Aʿdā bu maḥalde ʿaksi ile şehādet ve merḥūm ẓulm ü ḫasāret ve ʿulemāya ḥaḳāret itdiler. [1]﴿قَالُواْ إِنَّا لِلّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعونَ﴾

1 *Kur'ân-ı Kerîm, Bakara Sûresi*, 2/156, "Biz Allah'ın kullarıyız ve biz O'na döneceğiz, derler."

Beyt

Ẕihī ẓulm ü ẕihī ḫayf u ḫabāset
Ki luṭfu'llāh çün böyle olındı

Anuñ kim ḳatline cür'et olındı
Ṣoñında ḥaḳ ne idügi bilindi

Neşr: Şeyḫ Muḥyi'd-dīn el-Ḳocevī ḥażretleri *raḥimehu'llāh* merḥūmuñ ḳatlini istimā' itdüklerinde buyurdılar kim "Ben şehādet iderüm kim merḥūm ilḥād u zendeḳadan berī vü maṣūndur. Merḥūm eyle dervīş idiler kim libāsları köhne idi ve ḳaçan ders-ḫāneye gelseler ḫādimleri yoḳ idi. Kendüler fereslerinden nüzūl idüp ders-ḫāne ḳapusında licāmından fereslerini baġlayup torbalarından 'alefini çıḳarup ferese virürler idi. Kemāl-i tevāzu' ve keşret-i ḫuşū'larından ve daḫı ḳaçan vaḳt 'aṣr idrāk eylese ol merd-i derrāk el-'ārif bi'llāh Şeyḫ İbnü'l-vefā ḥażretlerinüñ ḫānḳāhlarına gelüp ḥażret-i şeyḫ ile 'aṣrı edā ve ba'dehu Buḫārī ḥażretlerine ibtidā iderler idi. Ḥattā *Ṣaḥīḥ-i Buḫārī* ḥażretlerin bi't-tamām ḫānḳāh-ı şeyḫde beyān eylediler." dimişler.

Beyt

'Acā'ib merd imiş bu kimse iy yār
Ki böyle söylenür dillerde luṭfı

Tevāżu' ehli olduġıy-çün iy yār
Anuñ ismi dinildi Molla Luṭfī **[182b]**

Neşr: Merḥūm be-ġāyet ḳadri celīl ve luṭfı cemīl, ṣāḥib-i nevādir-i 'acībe vü ġarā'ib-i bedī'adururlar. Cümleden biri oldur kim merḥūm maḥrūsa-i Burusa'da müderrislikleri zamānında yaylaḳ vaḳtinde cebel üzerinde 'ayn-ı ābdāruñ kenārında aṣḥāb-ı bā-vefā ile ẕevḳ [u] ṣafā maḥalline cülūs itmişler idi. Erbāb-ı ḳurādan bir kimesne bir elinde berāt uyanı, ẓahrında berāt torbası gelüp 'ayndan içüp ḫoş geçüp arḳası üzerine yatdı. Hemān mevlānā bu kimseyi görüp ferāset idüp buyurdılar kim bu kimesne İnegöl'dendür. At yitürüp ṭaleb ider bir miḳdār girü te'emmül idüp buyurdılar kim nāmı Sündek [kezā ?] ve girü fikrden ṣoñra buyurdılar kim torbasında nıṣf ḫubz ve bir pāre peynir ve üç dāne baṣal ya'nī ṣoġan vardur, didiler.

Ol ṣāḥib-i lübbüñ sözlerine taʿaccüb idüp ṣaḫṣdan nām u nişānın istifsār idüp bilā-ziyāde ve lā-noḳṣān ol ṣāḥib-i ʿirfān maḳālātına muvāfıḳ söyleyüp aṣḥāb ḥayrān oldılar. Zihī ferāset ü fıṭnat ve zī-ʿibret ü ḳudret kim Ḥaḳ sübḥānehu ve teʿālā insān-ı kāmile inʿām u ihdā eylemişdür.

Beyt

Ferāsetdür delīl-i rāh-ı maḫfī
Saʿādetdür ferāset fīhi mā-fī

Ferāset maʿna cemʿine feresdür
Ferāset ʿaḳl şehrinde ʿasesdür **[183a]**

Ferāset evvelidür vāridātuñ
Ferāset rehberidür keşf-i ẕātuñ

Neşr: Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Bu emr-i ʿacībi ṣiḳātdan istimāʿ itmesem ḳalbe iʿṭimād gelmez idi." dimişler.

Maṭlab
Laṭīfe-i Mevlānā

Ve daḫı cümle-i leṭā'iflerinden biri oldur kim Sulṭān Meḥemmed Ḫān Medāris-i Ṣaḥn'da müderris olanlara ʿilm-i luġatden *Ṣıḥāḥ* ve *Tekmile* ve *Ḳāmūs* ve sā'ir ʿulūmdan daḫı me'nūs olduḳları miḳdārı fünūndan müstaḳil bir kitāb cemʿ iderler. İttifāḳ zamānlarında Uṣlı Şücāʿ nām bir ʿālim var idi. Uṣlı[1] lafẓı Rūmī'de muʿānid eşek dimekdür. Ḥammāmda mevlānā ile mülāḳāt olup buyurmışlar kim "Cemʿ-i luġat ile ḥālüñüz nedür?" Mevlānā daḫı buyurmışlar kim "Her saṭrda ʿalāmet-i şek ḳoruz." Mevlānā Luṭfī luṭf-ı ṭabʿlarından buyurmışlar kim ‹‹انَتَ اشكُ منّي›› [2] lafẓından eşek ismi çıḳar kim laḳabları lisān-ı Rūmī'de uṣlıdur. Maʿnāda senüñ şekküñ benden artuġraḳdur, dimekdür. Laṭīfe-i ġarībedür kim sāmiʿīne neşāṭ virür.

Beyt

Laṭīfe kim ola meşrūʿ u maḳbūl
Olurlar ehl olanlar ana ḳul

1 Metinde "Evṣal" okunacak şekilde harekelenmiştir.
2 "Benden daha şüphecisin."

Laṭīfe kim ola hezl ü feşārāt
Anı ma'ḳūl görmez merd-i maḳbūl

Kişinüñ şer'den ṭaşra kelāmı
Olur boynında rūz-ı ḥaşre dek ġūl

Neşr: Ḥāşılı merḥūmuñ leṭā'ifine ġāyet ve feżā'iline nihāyet yoḳdur ve daḫı ol merd-i bī-teklīf muṣannifdür. *Şerḥ-i Meṭāli°*e bir ḥāşiye buyurup mütāla'āt-ı muġlaḳalarını beyān ve vāridāt-ı muḥaḳḳiḳalarını **[183b]** 'ıyān eylemişlerdür. Ve Seyyid Şerīf'üñ *Şerḥ-i Miftāḥ*'ına daḫı bir nefīs ḥāşiye buyurmışlar kim müşkilātını fetḥ itmişlerdür. Ve daḫı Seyyid'üñ baḫṣ mevżi'ine yedi su'āl üzerine *Seb'-i Şidād* nām bir risāle ketb itmişlerdür kim u'cūbe-i devrān ve nādire-i zamāndur. Cemī'-i bedāyi'i ibdā' ve cemī'-i fevā'idi īcād eylemişlerdür kim yaluñuz bu risāleleri kemāl-i dānişlerine kifāyet ider. Mevlānā 'İẕārī *raḥimehu'llāh* egerçi bu su'āllerine cevāb virmişlerdür. Fe-emmā bā-ṣavāb degüldür. Ve daḫı ol 'uli'l-fühūmuñ yüz 'ulūm cem' olınmış bir risāleleri vardur kim ümmü'l-kitāb-vār cāmi'-i ḥaḳā'iḳ-ı ābdārdur. Āḫir bu dār-ı fenādan anlar daḫı bu cām-ı mevti nūş itmişlerdür. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Mevlānā Ḳāsım eş-şehīr bi-'İẕārī {'İẕārī}

Ve biri daḫı ol merd-i nūrānī ve ol kāmil-i kemālāt-ı Sübḥānī, 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Ḳāsım eş-şehīr bi-'İẕārī el-Germ[iy]ānī ḥażretleridür kim ḳıṣṣa-i Ḫusrev'i naẓm eyleyen Mevlānā Şeyḫī'nüñ ḳız ḳarındaşı oġullarıdur. Ol ṣāḥib-i ṭab'-ı selīm 'aṣrı 'ulemāsından nev'an taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Mevlānā 'Abdü'l-kerīm Efendi ḫıdmetlerine irüp anlardan bāḳī ḳalan 'ulūmı görüp ṣoñra Amāsiyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Ebā Eyyūb-i Enṣārī '*aleyhi'r-raḥmetü'l-Bārī* medresesine müderris oldılar. Günde otuz aḳça vaẓīfe ile ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Ḳalender-**[184a]**ḫāne Medresesi'ne müderris olup ba'dehu Edrine'de çiftenüñ birine müderris oldılar. Ṣoñra Ṣemāniyye'ye gelüp müderris olup Medrese-i Ṣaḥn'dan ṭoḳuz yüz biri senesinde cānib-i Ḥaḳḳ'a revāne olup vefāt itdiler. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh.* Merḥūm u maġfūr şedīdü'ẕ-ẕekā, müstaḳīmü'ṭ-ṭab', ṣāfī ḳarīḥalu ve ḥads-i ṣā'ibe ve ẕihn-i şāfiyeye mālik idiler.

Ḳaçan derse şürū‘ itseler iki üç saṭrdan ġayrı ders dimezler idi. Lākin cem‘-i ‘ulūmuñ lāzımātını taḳrīr iderler idi. Ve ṭalebenüñ müşkilātını vāżıḥ u rūşen idüp ba‘de’t-taḳrīr tefhīm itmedüklerinden ötüri kemāli ile tevbīḫ iderler idi ve ta‘ṭīl günlerinde eyyām-ı ṣayfdan ṣaḥrāya ve şitāda ḥücrelerinde ṭalebeleri ile cem‘ olup ṭa‘āmdan evvel ḥaḳā’iḳ ve mezāyā-yı ‘ulūm baḥṣ olınup ba‘de’ṭ-ṭa‘ām leṭā’if söylenür idi.

Beyt

‘Acā’ib şaḥṣ imiş Mollā ‘İẕārī
Ki aña eylemiş Allāh Bārī

Bu deñlü fażl ile ol merd-i maḳbūl
Leṭā’if-gūy u şūḫ u ḫūb u ma‘ḳūl

İlāhī rūḥını şād eyle luṭf id
Ki sensin Vāḥid ü bī-ḥadd ü bī-zīd

Neṣr: Ṣāḥib-i kitābuñ ḫālileri buyurmışlar kim “Mevlānānuñ iki yıl miḳdārı ḥıdmetlerinde taḥṣīl eyledüm, hīç bir maḥal ḳırā’at olınmadı kim envā‘-ı fevā’id ü ‘avā’id beyān olınmaya.” Ve daḫı merḥūmuñ *Şerḥ-i Mevāḳıf* ilāhiyyātına ḥāşiyeleri vardur. Ve *Seb‘-i Şidād*’a ecvibe daḫı yazmışlardur kim **[184b]** ẕikr olınmışdur. Ve daḫı Fārsī’de ve Türkī’de eş‘ār-ı laṭīfeleri vardur kim her beyti luṭf-ı ṭab‘larını iş‘ār ider. *Nevvera’llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Ḳāsım el-Cemālī

Ve biri daḫı ol zübdetü’l-ahālī ve ḳıdvetü’l-e‘ālī ve mevla’l-mevālī Mevlānā Ḳıvāmü’d-dīn Ḳāsım bin Aḥmed bin Meḥemmed el-Cemālī ḥażretleridür kim ‘aṣrı ‘ulemāsından ‘ineb-i ‘ilmi ‘aṣr itdüklerinden ṣoñra Mevlānā ‘Alī Ḳuşcı ḥıdmetine irişüp māyelenüp kāmil olduḳdan ṣoñra ba‘ż-ı medārise müderris ṣoñra Ṣemāniyye Medresesi’ne müderris olup ṣoñra ḳażāyı Ḳosṭanṭıniyye’ye mübtelā olup maḳām-ı ḳażādan bāḳī ḳażāya rıḥlet ü ‘azīmet eylediler.

Mevlānā ʿAlī el-Cemālī [Zenbilli ʿAlī Efendi]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil ve mevla'l-mevālī ve usvetü'l-ahālī Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn ʿAlī bin Aḥmed bin Meḥemmed el-Cemālī ḥażretleridür kim ʿālem-i ṣabāda Mevlānā Ḥamza el-Ḳaramanī'den taḥṣīl-i ʿulūm ḫuṣūṣā ol ṣāḥib-i fühūm *Muḫtaṣar-ı İmām Ḳudūrī*'yi ḳıdr-ı dilde ṭabḫ idüp ve *Manẓūme-i Nesefī*'yi ol maṭbūḫa ṣerīd idüp meydāna getürdiler. Ṣoñra medīne-i Sitanbul'a gidüp Mevlānā Ḫusrev ḫıdmetine irüp ṭalebelerinüñ fā'iḳ u pey-revi olup ṣoñra Mevlānā Ḥüsāmü'd-dīn ḫıdmetine irsāl olınup bir miḳdār ḫıdmetlerinde sākin olduḳlarından ṣoñra ḫıdmet-i fetvā ile taʿlīl idüp Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn ḫıdmetine gönderü[l]diler. Anlaruñ ḫıdmetlerinde ṣuġl idüp mahāretleri beyne'l-fużalā ṣābit ü ẓāhir **[185a]** olup mevlānānuñ medreselerine kim Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'dür, muʿīd ve hem kerīmelerini merḥūma virüp anuñ ile daḫı müstefīd oldılar. Şerʿiyyātı taḥṣīl ve ʿaḳliyyātı tekmīl itdüklerinden ṣoñra Sulṭān Meḥemmed Ḫān Edrine'de Ḫacriyye Medresesi'ni iḥsān eyleyüp ve günde otuz aḳça ʿulūfe iḥsān ve beş aḳça daḫı inʿām eyleyüp ve niçe libāslar daḫı bilece virdiler kemāl-i faḳrları istimāʿ olınduġından ötüri:

Beyt

Budur lāzım olan ṭālib ʿulūma
Taḥammül ide bār-ı faḳra iy yār

Teveccüh itmeye çūn u çirāya
Be-rūz [u] şeb ola meşġūl-i tekrār

Libās-ı ʿāriyetdür ḳuṭni cāme
Velī bāḳī libās u cāme her bār

Maʿārifdür maʿārifdür maʿārif
Budur ḥaḳ söz budur hem ḳavl-i ebrār

Neṣr: Vaḳtā kim Ḳaramanī Meḥemmed Paşa vezīr oldılar ise mevlānāya intiḳāma ḳaṣd itdiler merḥūm Sinān Paşa ile keṣret-i ṣoḥbetlerinden ötüri. Ve evvel medreselerinden āḫir medreseye naḳl itdürdiler. Vaẓīfelerinden beş aḳça naḳṣ itdürdiler. Lākin mevlānā yār-i ḳadīm ṣoḥbetini felege virmeyüp

«الحسود لایسود»[1] diyüp ḳażāya rıżā virdiler. Āḫir tedbīr-i telbīse terk-i tedrīsden ġayrı çāre bulmayup ʿuzlet iḫtiyār idüp Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn bin Vefā'nuñ *raḥimehu'llāh* ḫıdmetlerini ḳabūl idüp beyne'l-meşāyiḫ **[185b]** muḫtār oldılar. Vaḳtā kim Sulṭān Meḥemmed Ḫān vefāt idüp ḫaşm daḫı ḳatl olınup ve ṣadr-ı salṭanata Bāyezīd Ḫān geçdiler ise ʿālem-i vāḳıʿada mevlānāyı görüp ʿale'ṣ-ṣabāḥ vüzerāyı gönderüp daʿvet itdiler. Ḳabūl itmeyüp āḫir cebren Amāsiyye'ye irsāl idüp günde otuz aḳça ʿulūfe taʿyīn eylediler. Ve daḫı emr-i fetvāya velī naṣb eylediler. Ṣoñra maḥrūsa-i Burusa'da Sulṭān Murād Medresesi'ni iḥsān eylediler. Ṣoñra mevlānā ders ü tedrrüsi terk idüp Amāsiyye'de ʿammūları Şeyḫ Muḥyi'd-dīn Meḥemmed el-Cemālī ḥażretlerini ziyārete gitdiler. Āḫir girü şāh-ı cihān Medrese-i İzniḳ'i iḥsān itdiler. Elli aḳça ʿulūfe ile ṣoñra Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'ni iḥsān itdiler. Vaḳtā kim Bāyezīd Ḫān Amāsiyye'de medrese binā itdiler ise fetvā ḫıdmeti ile tedrīsi maʿan merḥūma teklīf idüp anlar daḫı emr-i şāha imtiṣāl idüp ḳabūl itdiler. Ṣoñra Ṣemāniyye'den birini virüp bir müddetden ṣoñra ḥacc-ı şerīfe revāne olmaḳ niyyeti ile Mıṣr'a teveccüh eylediler. Rāh-ı ḥacda ol senede furtuna-i ʿaẓīme ẓuhūr itdüginden ötüri müyesser olmayup Mıṣr'da sākin oldılar. Girü ol senede maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de Mevlānā Ḥamīdü'd-dīn bin Efḍalü'd-dīn ḥażretleri kim müftī-i zamān idiler, cenāb-ı Ḥaḳḳ'a revāne oldılar. Şāh-ı cihān Ṣemāniyye müderrislerine **[186a]** ḫıdmet-i fetvāyı sipāriş buyurdılar. Vaḳtā kim mevlānā ḥacdan geldiler ise ṣadr-ı fetvāyı iḥsān idüp günde yüz aḳça ʿulūfe taʿyīn eylediler. Ṣoñra Bāyezīd Ḫān şehrde binā eyledükleri medreseyi daḫı elli ʿaḳça ʿulūfe ile mevlānāya żamm eylediler. ʿUlūfeleri yüz elli olduġına zamānesi ʿulemāsından baʿżılar ḥased āteşini efrūḫte ḳılup ol nā-puḫtelerden biri Mevlānā Seyyidī el-Ḫamīdī idi. Mevlānānuñ baʿżı fetvālarını taḫṭı'e içün yazup dīvāna gönderdiler. Vüzerā daḫı fetvāları ḫıdmetlerine irsāl idüp mevlānā daḫı ʿalāvechi'l-maʿḳūl ve'l-menḳūl şāfī cevāblar virüp buyurdılar kim "Bu dāʿī evvel terkimüzde bir ceẕbe ḥāṣıl itmişüz kim ḥażret-i Ḫaḳ ile ḳalb mā-beyninde ẕerre ḥicāb ḳalmamışdur. Seyyidī'nüñ emrini Ḫālıḳ-ı ʿālem-i ḥaḳ ḥażretlerine ışmarladum." didiler. Fi'l-ḥaḳīḳa ol haftada bir gice Seyyidī'nüñ emri tamām olup rıḥlet itdiler.

1 "Haset eden, yücelmez."

Beyt

ʿAceb ṣāliḥ kişidür ḥażret-i pīr
Ki tīr-i āhı irişdi nişāna

ʿAlī gibi tevekkül Ẕü'l-fiḳār'ın
ʿAdū beynine ṣundı ʿāşıḳāne

Ḳanı anuñ gibi bir merd-i hüşyār
Getürür mi ʿaceb miṯlin zamāne

Neṯr: Ol seyyid-i ahāli ṯiḳātuñ iʿmār-ı ʿazīzeleri şeb ü rūz ṣalāt u ṣavm ve ẕevḳ u şevḳ ve sūz-ı tilāvet-i *Ḳur'ān* ve ders ü fetvādan geçmişdür. Ḫuṣūṣā evḳāt-ı ḫamseyi dā'imā cemāʿat ile **[186b]** ḳılurlar idi. Ḥāṣılı kerīmü'n-nefs ve ṭayyibü'l-aḫlāḳ, ḫuşūʿ u ḳanūʿ u mütevāżiʿ, ekābire nice ikrām iderler ise aṣāġire daḫı eylece iʿzāz-ı tām iderler idi. Ve daḫı ṭāhirü'l-lisān idiler. Ebeden bir āḫarı ʿuyūbıyla ẕikr itmemişlerdür. Ṣafaḥāt-ı çehrelerinde envār-ı ʿibādet tele'lü ider idi. Ḫāneleri çār-ṭāḳında oturup derīçeden zenbillerini irsāl idüp müsteftī varaḳasını zenbile ilḳā ve baʿdehu taḥrīk iderler idi. Merḥūm daḫı mütenebbih olup çeküp cevāb yazup girü irsāl iderler idi. Ebeden ʿunvān u kibrden ʿārī idiler. Ḥattā merḥūmuñ menāḳıb-ı ʿacībelerindendür kim Sulṭān Selīm *ṭābe ṯerāhu* salṭanatları zamānında ḫuffāẕ-ı ḫazā'inden yüz elli miḳdārı kimesnenüñ bir ḫuṣūṣdan ötüri ḳatline emr eylemişler. Bu ḳıṣṣadan merḥūm mütenebbih olup dīvāna teveccüh eylediler. ʿĀdāt-ı ʿOṯmānī'dendür kim müftī dīvāna varmaz illā bir ḥādiṯe-i ʿaẓīme içün varurlar. Vaḳtā kim vüzerā mevlānānuñ ḳudūm-i şerīflerini görüp istiḳbāl eyleyüp ṣadra geçürüp geldüklerinüñ sebebinden istifsār eylediler. Merḥūm buyurdılar kim "Pādişāha mülāḳāt itmek dilerüm." Hemān vüzerā pādişāha ʿarż eyleyüp iẕn olup başḳaca pādişāha girüp selām virüp Selīm Ḫān daḫı selāmlarını edā-yı melīḥ ile redd eyleyüp buyurdılar kim "Mevlānā **[187a]** murād-ı şerīfüñüz nedür?" Merḥūm daḫı kelāma şürūʿ idüp buyurdılar kim "Erbāb-ı fetvānuñ veẓā'ifinden biri oldur kim pādişāhlarınuñ āḫiretini ḥıfẓ eyleyeler. Mesmūʿum oldı kim yüz elli nefer kimseyi katl itmek ister imişsüz. Meşrūʿ degildür. Rūz-ı cezāda mes'ūl olursuz. Şāh-ı cihāndan me'mūl olınur kim bu aṣl ẓulmden el çekesüz." didiler.

Beyt

Ẓulümdür şehleri iden ḫasāret
Ẓulümdür eyleyen dünyāyı ġāret

Şeh-i kāfir ki olsa ʿādil iy yār
Yeg ol ẓālimden ola merd-i dindār

Didiler bu sözi erbāb-ı ḥikmet
Ḥaḳīḳat ṣāḥibi ehl-i fütüvvet

Cihānı ẓulm ider vīrān u tālān
Velī ʿadl eyler iḳlīmi firāvān

Neṯr: Sulṭān Selīm Ḫān ġażaba gelüp mevlānāya ʿitāb idüp "Umūr-ı salṭanata mübāşeret senüñ vaẓīfeñ degüldür." didiler. Merḥūm daḫı duʿā idüp buyurdılar kim "Bizüm sözimüz pādişāhuñ umūr-ı āḫiretinedür. Eger ʿafv iderseñüz luṭf sizüñdür. Eger ḳatl iderseñüz āḫiretde ʿiḳāb-ı elīme lāyıḳ olursuz." didiler. Vaḳtā kim mevlānānuñ ḫāḳāna sözlerini şāh-ı cihān-penāh istimāʿ itdiler ise ṭāʾifeyi ʿafv eylediler. Ṣoñra bir sāʿat ṣoḥbet eylediler. Vaḳtā kim mevlānā meclis-i şāhdan gitmege teveccüh eylediler ise buyurdılar kim "İy şāh! Umūr-ı āḫiretüñüz içün mümkin olduḳca söylenildi lākin **[187b]** bir sözümüz ḳaldı. Şāh destūr virür ise söyleyelüm." didiler. Şāh daḫı destūr virdiler. Merḥūm eyitdi: "Bu āzād itdügüñ kimesneler bendeleriñüz degil midür?" Şāh "Belī." didiler. Merḥūm eyitdi: "'Arż-ı sulṭāna lāyıḳ mıdur kim bunlar kifāyetlerini sāʾir nāsdan ṭaleb ideler. Lāyıḳ oldur kim girü manṣıblarını muḳarrer buyurasız." Şāh-ı cihān-muṭāʿ emr-i mevlānāya iṭāʿat idüp girü anlaruñ manṣıblarını muḳarrer eylediler.

Beyt

Zihī luṭf u kerem ẕī-şān-ı ʿālī
Zihī ʿilm ü hüner mevlaʾl-mevālī

Tamām itmek içün iḥsānı ol cān
Ḥużūr-ı şehden ayrılmadı bir ān

Neṯr: Şāh eyitdi: "Mevlānā sizüñ āb-ı rūyuñuz içün bunları ʿafv itdüm. Lākin umūr-ı salṭanata ḫıyānet itdüklerinden ötüri taʿzīr iderüm." didiler.

Mevlānā eyitdi: "Bāb-ı ta'rīz meftūḥdur, sizler bilürsüz." didiler. Ve daḫı rivāyet olınmış kim Sulṭān Selīm Ḫān Edrine ṭarafına teveccüh eylediler. Mevālī-i 'iẓām ve ümerā-yı kirām ve cemī'-i enām şāh-ı ehl-i İslām'ı gönderi çıḳduḳlarında mevlānā gördiler kim dört yüz nefer kimesneler zencīrlü ṭarīḳde ṭururlar. "Mevlānā bunlaruñ bu belāya giriftārliklerine sebeb nedür?" diyü istifsār itdüklerinde cevāb virdiler kim "Pādişāh esīrler satılmasun diyü yasaḳ itdiler. Bunlar emr-i şāha muḫālefet itdiler." didiler. Hemān **[188a]** pādişāh-ı cihāna yitişüp muḳayyedlerüñ aḥvālini ẕikr eyleyüp "Ḳatlleri meşrū' degildür, mes'ūl olursuz." didiler. Hemān girü sulṭān ġażaba gelüp buyurdılar kim "İy mevlānā! Ḫalā'iḳuñ ṣülüṣini ḳatl cā'iz degil midür ışlāḥdan ötüri?" Merḥūm eyitdi: "Belī, eyledür. Lākin ḫalel-i 'aẓīmden ötüridür." Şāh eyitdi: "Pādişāh-ı İslām'a muḫālefetden özge ḫalel olur mı?" Mevlānā eyitdi: "Bunlar sizüñ emrüñüze muḫālefet eylemediler. Zīrā sizler ṭarafından ümenā naṣb olınmışdur kim ma'nen anlar iẕn virürler." didiler. Girü pādişāh eyitdi: "Umūr-ı salṭanata ta'arruż senüñ vaẓīfen degüldür." Mevlānā eyitdi: "Umūr-ı salṭanata ta'arruż degüldür belki pādişāh-ı dīn-penāhuñ āḫiretine müte'alliḳdür." didiler. Ve daḫı ayrıldılar. Selīm Ḫān'a bir mertebede ġażāb ṭārī oldı kim feresleri bir miḳdār revāne olmayup müteḥayyir olup pīş ü pesinde olanlar ḥayrān oldılar. Vaḳtā kim şāh ḳonaḳa vardılar, cemī'isini āzād eylediler. Vaḳtā kim Edrine'ye vāṣıl oldılar ise mevlānāya ḳāḍī-'askerlik emrini gönderüp "İki ṭarafuñ ma'an ḳāḍī-'askerligini size iḥsān eyledüm. Zīrā her sözüñ ḥaḳ üzerinedür." didiler. Vaḳtā kim şāhuñ ḥükmi mevlānāya vāṣıl oldı ise cevāb gönderdiler kim "Pādişāhā! 'Ömrüñ ve devletüñ dā'im ü ḳā'im olsun. Emr-i vācibü'l-ittibā'uña imtiṣāl vācibdür **[188b]** ve lākin Allāh'a eyle 'ahd eylemişim kim ebeden ḥākim olup ḥükm lafẓı dilümden ṣādır olmaya." didiler. Vaḳtā kim maḥabbet-nāme şāha vāṣıl oldı ise mevlānānuñ menāṣıb u cāh ḳabūlleri olmaduġına mesrūr olup kemāli ile maḥabbet ve geregi gibi ri'āyetler eylediler. Ṣoñra zamānemüz sulṭānı *zādehu'llāhu bereketehū 'aleynā*[1] elli aḳça daḫı ri'āyeten teraḳḳī buyurup 'ulūfeleri iki yüz oldı.

Beyt

Tevekkül ehli maḥrūm olmaz iy yār
İrişür aña rıẕḳı çār u nā-çār

1 "Allah onun üzerimizdeki bereketini arttırsın."

Kişiye ḳısmeti irür be-her-ḥāl
Gerek dik ṭur gerek ol ḫor u pā-māl

Neşr: Āḫir ol merd-i kāmil ü ṣāliḥ ü fāḫir ü pür-hūş hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz ikisi senesinde sīne-i ḳabri der-āġūş idüp vefāt itdiler. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh.* Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Pederüm merḥūm mevlānānuñ maraż-ı mevtlerinde göre vardılar. Sırren pedere söz söylediler. Peder-i merḥūm daḫı bańa eyitdiler. Ḫāneye geldüklerinde pederden sırrı tefaḫḫuṣ eyledükde buyurdılar kim mevlānā dār-ı fenādan 'ubūrını ḫufyeten ḫaber virdiler.

Beyt

Şunuñ kim ḳalbi ṭola nūr-ı Raḥmān
Ana ma'lūm olur mechūl-i 'ālem

Neşr: Ve daḫı buyurdılar kim vaḳt-i işrāḳdan ṣoñra Ḥażret-i Mūsā'nuñ '*aleyhi's-selām* rūḥ-ı pür-fütūḥları ḥāżır olup buyurdılar kim "Mevlānā vaḳt oldı kim ṭaraf-ı āḫireti müşerref idesüz" didiler." **[189a]** didi. Ve daḫı merḥūmuñ ba'żı taṣnīfātları vardur kim anlardan biri *Muḫtārāt* nām 'ilm-i fıḳhda bir nefīs kitāb cem' idüp anda mesā'il-i muḫtārātı derc eyleyüp bir mikdār 'ömr-i girān-māyeden ḫarc eylediler. Ve'l-ḥāṣıl merḥūm taḳvāda āyet-i kübrā ve fetvāda müfredāt-ı dīnīden idiler. Ke'ennehu feżā-yı fetvāda cebel miṣāl ve vādī-i taḳvāda bir ṣābit-nihāl idiler. *Raḍiya'llāhu 'anhu ve erżahu ve ce'ale uḫrāhu ḫayran min ūlāhu.*[1]

Mevlānā Mü'eyyed el-Amāsī[-zāde 'Abdu'r-raḥmān]

Ve biri daḫı 'ulemā zümresinüñ ḫāṣṣı 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā 'Abdu'r-raḥmān bin 'Alī bin Mü'eyyed el-Amāsī ḥażretleridür kim 'ulūm-ı 'aḳliyyātda āyet-i kübrā ve fünūn-ı naḳliyyātda ġāyet-i ḳuṣvāya irişmişler idi. Ḫāṣılı cemī'-i 'ulūmda şeyḫü'l-İslām ve 'āmme-i fünūnda 'umdetü'l-enām idiler. Mehībü'l-cism ve 'aẓīmü'ş-şān ve māḥir-i 'ilmü'l-belāġat ve'l-beyān ve serī'ü'z-zebān idiler. Ṭab'-ı müstaḳīmleri niẓām-ı naẓmda māhir, Fārsī vü Türkī vü 'Arabī eş'ār inşādında rūşen ü eclā vü zāhir idiler. Ḫuṣūṣā 'ilm-i

1 "Allah ondan razı olsun, onu razı etsin ve onun ahiretini dünyasından daha hayırlı eylesin."

ḫaṭṭ-ı reyḥāna üstād, intiẓām-ı ḥurūfı çün binā-yı Şeddād idiler. ʿUlemādan baʿżınuñ risālesini medḥ idüp bu beytleri kendü ḫaṭları ile yazmışlar. Bu faḳīr daḫı naẓm ile terceme eyledüm:

Beyt

Murāda muvāfıḳ risāle budur
Gören diḳḳat ile ider ḫoş ḳabūl

İden cemʿ işbu leṭāʾifleri
Ne ḫoş söylemişdür o ṣāḥib-ʿuḳūl

Neşr: Ve daḫı ol ʿulūm ile aḥsen Mevlānā İbn el-Ḥācī Ḥasan ḥażretleri **[189b]** kim ikisi maʿan ḳāḍī-ʿasker idiler. Bir risāle buyurmışlar idi. Anuñ ẓahrında mevlānā daḫı bir iki beytcügüzler yazmışlardur kim tercemesi ẕikr olınur:

Beyt

Mekān-ı ʿulūmı idüp cemʿ-i ḫāṣ
Risāle dimişler ki faẓla delīl

Güneşden celīdür faẓīletleri
Kim inkār ider gör daḫı yā ʿalīl

Neşr: Merḥūm hicretüñ sekiz yüz altmışı Ṣafer'inde maḥrūsa-i Amāsiyye'de vücūda gelüp taḥṣīl-i faẓl u kemāli devlet ü süsʿat-i efḍāl ile tekmīl eylemişlerdür. Vaḳtā kim sinn-i şebāba bāliġ oldılar ise Sulṭān Bāyezīd Ḫān Amāsiyye'ye emīr iken anlaruñ ile kemā-yenbaġī ṣoḥbet eylemişlerdür. Baʿż-ı müfsidler Sulṭān Meḥemmed'e ġamż idüp ḳatl ile emr eylediler. Emr-i ḳatl vārid olmazdan evvel aḥvāle Bāyezīd Ḫān vāḳıf olup bī-tevaḳḳuf vāfir ḫarclıḳ ve at ve yaraġ ile cevf-i leylde cānib-i Ḥaleb'e müteveccih ḳıldılar. Ol zamānda ol ṭarafa mülūk-i Çerākise vālī idiler. Hicretüñ sekiz yüz seksen biri senesinde maḥrūsa-i Ḥaleb'e dāḫil olup bir müddet anda sākin oldılar. *Kitāb-ı Mufaṣṣal* kim Zemaḫşerī ḥażretlerinüñdür, ʿulemāsından taḥṣīl idüp ʿulūm-ı āḫardan daḫı tekmīl itmek istediler. Lākin ehl-i maʿdūm olduġından ötüri fāriġ oldılar. Baʿdehu tüccār-ı ʿAcem'den baʿżı kimesnelere mülāḳāt olup maḥrūsa-i Şīrāz'da Mevlānā

Celālü'd-dīn-i **[190a]** Devvānī ḥażretlerinüñ aḫbār-ı meserret-me'āllerinden ḫaber alup ol ṭarafa revāne olup ol senede mevlānāya vāṣıl olup Ḫᵛāce-zāde tercemesinde mā-beynlerinde olan mācerā meẕkūrdur. 'Ulūm-ı mühimmātı ḫıdmetlerinde taḥṣīl idüp ḥadīṯ ü tefsīr ve sā'ir 'ulūma mücāz oldılar. Ḥattā ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Mollānuñ merḥūma virdügi icāzet-nāmelerini gördüm kim ol mertebede faẓl u efḍāllerine şehādet eylemişler kim ḳābil-i ta'bīr degüldür." Merḥūm ḫod mevlānā-yı 'iẓāmuñ ḫıdmetlerinde yedi sene ṯābit olmışlardur. Vaḳtā kim Sulṭān Bāyezīd'üñ taḫt-ı 'adālete cülūsını istimā' itdiler ise diyār-ı 'Acem'den bilād-ı Rūm'a sefer eyleyüp hicretüñ sekiz yüz seksen sekizi senesi Ramażān'ında belde-i Amāsiyye'ye dāḫil oldılar. Ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp 'ulemā-yı Rūm ile ṣoḥbetler, mübāḥaṯe-i 'ulūmda diḳḳatler eylediler. Ḥattā istiḥsānlar idüp Mevlānā Ḫaṭīb-zāde vüzerāya mülāḳāt olup mevlānāyı medḥ eylediler. Ol senede Ḳalender-ḫāne Medresesi'ni iḥsān eylediler. Ve daḫı hicretüñ sekiz yüz ṭoḳsan biri senesi Rebī'ü'l-evvel'inüñ on yedisi güninde Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn el-Ḳasṭalānī ḥażretlerinüñ kerīmelerini tezevvüc eylediler. Ve daḫı on günde teşrīfen Sulṭān Bāyezīd Ḫān Ṯemāniyye Medreseleri'nden birini iḥsān **[190b]** eylediler kim İbn Efḍalü'd-dīn'üñ medreseleri idi. Girü hicretüñ sekiz yüz ṭoḳsan ṭoḳuzı senesinde maḥrūsa-i Edrine ḳażāsını in'ām eylediler. Ve hicretüñ ṭoḳuz yüz yedisi senesinde vilāyet-i Anaṭolı'ya ḳāḍī-'asker oldılar. Ṣoñra Ḥācī Ḥasan-zāde vefāt idüp mevlānāya Rūmili ḳāḍī-'askerligini iḥsān eylediler hicretüñ ṭoḳuz yüz on biri senesinde. Ṣoñra sa'ādet-ḫānesini nehb ü ġāret eylediler bir ḳıṣṣa-i 'acībeden ötüri kim bu mevżu'da ẕikri ma'ḳūl degüldür. Hemān ol vaḳt ma'zūl olup yüz elli aḳça 'alā-vechi't-teḳā'üd 'ulūfe ta'yīn olınup ḳabūl itmediler. Bu ḳażiyye hicretüñ ṭoḳuz yüz on yedisi Receb'inde vāḳi' oldı. Az zamān içinde Sulṭān Selīm taḫt-ı 'Oṯmāniyye'ye cülūs idüp vüzerāya mevlānānuñ aḥvālini istifsār idüp ba'de'l-vuḳūf vaẓīfelerine Ḳaraferye ḳażāsını żamm eylediler. Ṣoñra girü hicretüñ ṭoḳuz yüz on ṭoḳuzı senesinde ḳāḍī-'asker oldılar. Eglenmeyüp İsmā'īl-i Erdebīlī'ye sefer-i ẓafer-peyker vāḳi' olup ol cem'iyyetde bilece idiler. Vaḳtā kim seferden 'avdet ve "Çobanköprisi" dimek ile meşhūr mevżi'e geldüklerinde mevlānāya 'azl sehmi ḳavs-i ḳażādan idrāk idüp ma'zūl oldılar.

Beyt

Budur devr-i zamānuñ ḥāli iy yār
Gehī ʿazl gehi naṣb oldı nā-çār **[191a]**

Kime virürse ẕerre nūş-dārū
Virür ṣoñında nīş ü zehr pür-ḫār

Neşr: Erbāb-ı siyer ve aṣḥāb-ı ḫaber ḫayr dimişler kim bāʿiṯ-i ʿazlde ḳavl-i muʿteber oldur kim mevlānānuñ ʿaḳl-ı şerīflerine noḳṣān u ḫuffet irişdi. Ol sebebden maʿzūl oldı, dimişler. Bu ḳıṣṣa-i ʿacībe hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi Şaʿbān'ında vāḳiʿ olmışdur. Günde iki yüz aḳça teḳāʿüd aḳçası taʿyīn olup maʿzūlle İstanbul'a geldiler. Hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi ikisi Şaʿbān'ınuñ on beşinci gicesi kim şeb-i Berāt'dur, dār-ı fenādan sarāy-ı beḳāya rıḥlet itdiler. *Raḥimehu'llāh.* Ve civār-ı Ebā Eyyūb-i Enṣārī'de cesed-i bī-ḥıḳd u ḥasedlerini defn eyleyüp istircāʿ itdiler. Mevlānānuñ teṣānīf-i ġarībeleri lā-yuʿaddür, lākin sevdā-yı manṣıb ile sīneleri memlū olduġına binā'en tebyīż olmayup tesvīd ḳalup perākende oldı, lākin ol bende-i Rabb-i Vedūd ʿilm-i kelāmuñ muġlaḳātında Sulṭān Ḳorḳut nāmına bir risāle çün hāle te'līf ve dībācesinde bir ʿArabī ḳaṣīde taṣnīf eylemişlerdür ki nādire-i zamāndur, dimişler. Ve daḫı ʿāmme-i nāsuñ şübühātları ḥallinde bir risāle daḫı yazup maʿrifet sikkesini mermerde ḳazımışlardur. Ve daḫı ol ṣāḥib-i temkīn küre-i zemīnüñ iṯbātında bir nāzük risāle buyurmışlardur kim bī-hemtā ve ġarā'ib-i kütüb-i muʿtebere cemʿ eylediler kim ebnā-yı zamān **[191b]** semʿlerinden maṣūn u ʿārī bu ḳanda ḳaldı kim ıṭṭılāʿları ola, dimişler kim ol merd-i Ḫudā yedi biñ mücelled kitāb cemʿ eylediler tekrār olanlardan māʿadā.

Mevlānā Birgī-zāde [Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā]

Ve biri daḫı ʿālim ü kāmil ü fāżıl Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā eş-şehīr bi-Birgī-zāde merḥūm ḳuzātdan baʿżınuñ evlādından idiler. ʿAṣrı ʿulemāsından bir miḳdār taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Ḳāsım eş-şehīr bi-Ḳāḍī-zāde ḫıdmetine irüp medreselerine muʿīd olup baʿdehu baʿż-ı medārise müderris olup ṣoñra Sulṭān Bāyezīd Ḫān Amāsiyye emīri maḫdūm-zādeleri Sulṭān Aḥmed'e muʿallim naṣb eylediler. Ṣoñra Ṣaḥn Medreseleri'nden birini iḥsān eyleyüp baʿd-ez-ān ol kān-ı ʿirfāna Edrine ḳażāsını

teklîf eylediler. Rivāyet olınmış kim ḳażālarında sīret-i ḥaseneye mālik ve ṭarīḳat-ı marżiyyeye sālik idiler. Ṣoñra Sulṭān Selīm salṭanatınuñ evā'ilinde ma'zūl olup yüz otuz aḳça 'alā-vechi't-teḳā'üd 'ulūfe buyruldı. Girü ṣoñra Edrine'de vefāt itdiler. Hicretüñ ṭoḳuz yüz on ṭoḳuzında ve yāḫūd yigirmisinde dimişler. Merḥūm 'ālim ü fāżıl, ceriyyü'l-cenān ve faṣīḥü'l-beyān, ṣāḥib-i kemāl ü cemāl ve ḫoş-ḥāl idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Muḥyi'd-dīn bin Mevlānā Ḥasan es-Samsunī

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Muḥyi'd-dīn Meḥemmed bin el-fāżıl Ḥasan es-Samsunī ḥażretleridür kim pederlerinden **[192a]** ba'żı 'ulūmı ḳırā'at, ṣoñra Mevlānā 'Alā'ü'd-dīn 'Alī el-'Arabī'den taḥṣīl-i dirāyet eylediler. Ṣoñra maḥrūsa-i Burusa'da Mevlānā Ḫusrev Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra maḥrūsa-i Edrine'de Ḥacriyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de Maḥmūd Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra medīne-i İzniḳ'de Orḫan Ġāzī Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Edrine'de Çifte nām medreselerinüñ birine müderris oldılar. Ṣoñra Ṣaḥn Medreseleri'nden birine müderris oldılar. Ṣoñra seksen aḳça 'alā-vechi't-teḳā'üd 'ulūfe ta'yīn olınup ṣoñra Sulṭān Selīm Ḫān Edrine ḳażāsını iḥsān itdiler. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz on ṭoḳuzı senesinde ṣadr-ı ḳażādan güşe-i ḳabre revāne oldılar. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh.* Ol merd-i merdān-ı rūzgār inā'ü'l-leyl ve eṭrāfu'n-nehār ṭarīḳ-ı 'ilme işṭiġālden ḫālī degüller idi. Ve eyle mürüvvet ü kerem ve terk ü himem ṣāḥibleri idiler kim ḳatlarında ẕeheb ile meder müsāvī idiler. Ve dā'imā ol zübdetü'l-ebrār fuḳarāyı nefsleri üzerine iḫtiyār iderler idi. Ḫuṣūṣā kim erbāb-ı ṣūfiyyeye maḥabbet-i ṣādıḳaları var idi. Ve daḫı muṣannif ve munṣif idiler. Cümleden biri Seyyid Şerīf'üñ *Şerḥ-i Miftāḥ*'ına merḥūm ḳıdvet-i **[192b]** erbāb-ı iḫlāṣuñ ḥāşiye-i çün cenāḥ-ı necāḥları vardur. Ve daḫı Seyyid'üñ *Şerḥ-i Tecrīd*'lerine ol merd-i ferīd ḥāşiye yazmışlardur. Ve daḫı ol ādem-i cānīnüñ 'Allāme Taftāzānī'nüñ *Telvīḥ* nām kitāblarına daḫı ḥāşiye yazmışlardur. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh.*

Beyt

Ḥasan-zāde idi fi'li ḥasendi
Cihāna nice geldi eyle gitdi

Cihāna ne ḥasen ḳalur ne aḥsen
Fenādur dār-ı dünyā bil anı sen

Mevlānā Seyyidī Ḥamīdī [Esved Seyyidī]

Neşr: Ve biri daḫı ʿulemānuñ ferīdi ve fużalānuñ vaḥīdi, kāmil ü ʿālim Mevlānā Seyyidī el-Ḥamīdī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra ol kān-ı ʿaḳl u fühūm ʿAlā'ü'd-dīn ʿAliyyü'l-Fenārī ḫıdmetlerinden tekmīl-i ʿulūm eylediler. Ṣoñra ol ḫayru'n-nās müderris-i Medrese-i Sivas oldılar. Ṣoñra maḥrūsa-i Burusa'da ol dili ṣāf u sāde Sulṭān Murād Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra ḳaṣaba-i İzniḳ'de Orḫan Ġāzī Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra ʿalā-vechi't-teḳāʿüd seksen aḳça ʿulūfe taʿyīn olındı. Ṣoñra maḥrūsa-i Sitanbul'a ḳāḍī olup zamān-ı ḳalīlde eglenmeyüp hicretüñ ṭoḳuz yüz on üçinde ve yāḫūd on ikisinde vefāt itdiler. Ḥāṣılı merḥūm ṣāḥib-i ḥāl ve ʿulūma kemā-kān işti̇ġāl üzerine idiler. Zamāne fużalāsı aḳrānları üzerine taḳdīm ve geregi gibi tekrīm ü taʿẓīm **[193a]** iderler idi. Merḥūma Esved Seyyidī dirler idi. Zīrā siyāh-çerde, ʿaẓīmü'l-cüṣṣe ve kebīrü'l-liḥye, mehābet-i vaḳār ve mahāret ü ʿār ṣāḥibi idiler. Seyyid'üñ *Şerḥ-i Miftāḥ*'ına ve *Şerḥ-i Mevāḳıf*'a daḫı *Es'ile* nām bir risāle dimişdir.

Mevlānā Gürz Seyyidī [el-Ḳaramanī]

Ve biri daḫı ʿālim-i ʿulūm-ı Rabbānī, kāmil ü fāżıl Mevlānā Gürz Seyyidī el-Ḳaramanī'dür. ʿAṣrı ʿulemāsından ḳırā'at itdüklerinden ṣoñra Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn el-ʿArabī ḥażretleri ḫarmeni ḫūşe-çīni olup maʿārif-i vāfire taḥṣīlinden ṣoñra medreselerine muʿīd, baʿdehu medīne-i Toḳat'da müderris olup ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Ḳalenderiyye Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Ṣemāniyye'den birine müderris olup ṣoñra Edrine'de Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ne müderris olup ṣoñra ol merd-i aʿlā ḳażā-yı Burusa ile mübtelā oldılar. Ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye ḳażāsına müvellā oldılar. Ṣoñra Anaṭolı vilāyetine ṣoñra Rūmili'ne ḳāżī-ʿasker oldılar. Ṣoñra Sulṭān Selīm salṭanatları evā'ilinde maʿzūl olup ṣoñra yüz yigirmi aḳça ʿulūfe ile Ṣaḥn Medreseleri'nden birini virdiler. Derse işti̇ġāl üzerine iken cenāb-ı Ḥaḳḳ'a intiḳāl idüp binā itdükleri

ta'līm-ḫāneleri civārında defn olındılar. Ḥāṣılı **[193b]** merḥūm 'ilm ü 'irfān ile 'acūbe-i devrān ve faẕl u iḥsān ile nādire-i zamān idiler. Ve daḫı vech-i vecīhleri pür-nūr, görenler çehresi ḫuṣūṣā mübārek, liḥyesi envārı ile şād u mesrūr idiler. Ve te'līfleri nādirdür. Fe-emmā Mevlānā Seyyid el-Ḥamīdī ḥażretlerinüñ eşkālātına ecvibe yazmışlardur. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Nūrü'd-dīn el-Ḳareşiyevī

Ve biri daḫı 'ālim ü fāẕıl u kāmil Mevlānā Nūrü'd-dīn el-Ḳareşiyevī ḥażretleridür kim 'aṣrı 'ulemāsından taḥṣīle diḳḳat itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Ḫaṭīb-zāde'den taḥṣīl, ṣoñra Ḫˇāce-zāde'den ḥattā tekmīl idüp mevlānā el-fāẕıl Sinān Paşa ḫıdmetlerine irüp anlardan ḳaṭ'a mufāraḳat itmediler. Ḥattā şehrden nefy olınduḳlarında merḥūm ile bile idiler. Ẕikri sābıḳdur. Vaḳtā kim merḥūm Sinān Paşa Edrine'deki Dārü'l-ḥadīṯ Medresesi'ne 'avdet olındılar ise ol merd-i sa'īd mevlānāyı medreselerine mu'īd naṣb eyleyüp ṣoñra ba'ż-ı medārise müderris olup ṣoñra maḥrūsa-i Burusa'da Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Üsküb Medresesi'ne müderris olup ṣoñra üstādları maḥrūsa-i Edrine'de Dārü'l-ḥadīṯ'e müderris oldılar. Ṣoñra Ṣemāniyye'den birine müderris oldılar. Ṣoñra teḳā'üd ṭarīḳı ile seksen aḳça 'ulūfe ta'yīn olındı. Ṣoñra Sulṭān Selīm Ḫān Ḳosṭanṭıniyye **[194a]** ḳażāsını iḥsān eylediler. Ṣoñra Anaṭolı ḳāḍī-'askerligini virdiler. Girü Rūmili'ne geçürdiler. Ṣoñra bir ḫuṣūṣdan ötüri ma'zūl idüp Medāris-i Ṣaḥn'dan birine yüz yigirmi aḳça 'ulūfe ile müderris eylediler.

Beyt

'Acā'ibdür şehā devrüñ vefāsı
Gehī ma'zūl ider gāhī ider naṣb

Neṯr: Girü ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye ḳażāsına müvellā, ṣoñra girü 'ulūfe-i sābıḳ üzre kim yüz yigirmi aḳçadur, teḳā'üd idüp āḫir cām-ı mevti nūş ve ḳayd-ı mā-sivāyı ferāmūş itdiler. Hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi yedi yāḫūd yigirmi sekizi senesinde vāḳi' oldı. Ve daḫı ten-i ḫākīlerini Ḳosṭanṭıniyye'de binā itdükleri mescid-i şerīfleri civārında defn itdiler. Rāvīler rivāyet eylemişler kim merḥūm 'ālim ü faḳīh ve muḥaddiṯ ü müfessir ve ḳavl ü fi'li ḥaḳ üzerine idiler. Ṣavlet-i 'aẓīme ve hey'et-i cesīme ṣāḥibleri idiler. Ve meydān-ı şer'üñ çāpük-süvārı, ḥāṣılı zamānesi kāmillerinüñ muḫtārı idiler.

Beyt

İdüpdi nūr-ı dīni ol muḥaḳḳiḳ
Anuñ-çün nūr-ı dīn dinildi aña

Şu deñlü faẕla mālik olmış idi
Görenler faẕlını ḳalmışdı ṭaña

Ḳara yir altına defn oldı āḫir
Bu dünyā ne aña ḳaldı ne saña

Unutma başuña gelenleri sen
Niçe dünyāya meyl ölümüñ aña **[194b]**

Neşr: Ve daḫı ol zamānesinüñ Ḳara Seyyidī el-Ḥamīdī'nüñ eşkālātına ecvibe yazmışlardur. Ve daḫı 'ilm-i fıḳhda bir metn-i ṣırāṭ-ı müstaḳīmvār te'līf ve derc idüp ebnā-yı zamāneye yādigār ḳomışlardur kim nāmına *Murtażā* dirler. Fi'l-ḥaḳīḳa 'ulemādan her kimesne kim görse ḳā'il ü rāżī olurlar.

Beyt

Ẕihī ḫuceste-ḫiṣāl ü zihī kemāl-i kerem
Ki ṣoñra ḳala senüñ yādigār kitāb-ı nefīs

Şunuñki ḳudreti ola vü itmeye te'līf
O şol denīye müşābih ki ola pis ü ḫabīs

Mevlānā Muḥyi'd-dīn el-Ḳocevī

Neşr: Ve biri daḫı merd-i meydān-ı uḫrevī, 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Muḥyi'd-dīn Seyyidī Meḥemmed bin Meḥemmed el-Ḳocevī ḥażretleridür kim pederleri meşāhīr-i 'ulemādan Medrese-i Merzifon'a müderris idiler. 'Ulūmuñ ekṣerini pederlerinden taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Bahā'ü'd-dīn ḥażretlerinden bir miḳdār taḥṣīl, ṣoñra Amāsiyye Medresesi'ne müderris, Mevlānā 'Abdī Ḫalīfe'nüñ ṣāḥib-i hūş-ı bende-i ḫalḳa-be-gūşları olup mā-yebḳāyı tekmīl idüp ṣoñra Malġara Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de İbrāhīm Paşa binā itdükleri medreseye evvelā bunlar müderris oldılar. Ṣoñra ol ṭoġrı Ṣıddīḳ Orḫan'uñ İzniḳ'de binā itdükleri medreselerine müderris oldılar. Ṣoñra maḥrūsa-i Edrine'de Dārü'l-ḥadīṣ

Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de **[195a]** Silivribābı ḳurbinde Vezīr Muṣṭafā Paşa binā itdükleri medreselerine evvelā bunlar müderris oldılar. Ṣoñra Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Ṣoñra Sulṭān Bāyezīd Ḫān 'alā-vechi't-teḳā'üd ol merd-i 'ābide seksen aḳça 'ulūfe ta'yīn eylediler. Vaḳtā kim Sulṭān Selīm Ḫān pādişāh-ı ehl-i īmān oldılar ise merḥūma ḳażā-yı Ḳosṭanṭıniyye'yi iḥsān eylediler. Ṣoñra Anaṭolı vilāyetine ḳāḍī-'asker oldılar. Ṣoñra ferāġat idüp yüz yigirmi aḳça 'ulūfe ile Medāris-i Ṣaḥn'dan birini girü iḥsān eylediler. Tedrīsden daḫı ferāġat eylediler. Bir müddetden ṣoñra maḥrūsa-i Mıṣr ḳażāsını iḥsān eylediler. Bir yıl Mıṣr'da ḳāḍī olup ṣoñra ḥacc-ı şerīfe varup *şerrefehu'llāhu te'ālā* girü Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp yüz otuz aḳça teḳā'üd aḳçası ta'yīn olınup āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz otuzı senesinde vefāt itdiler. Merḥūm u maġfūr 'ulūm-ı 'Arabiyye'ye 'ālim, ḫuṣūṣā kim tefsīr ü ḥadīṯ meydānınuñ şihāb-ı ṣāḳıbı ve uṣūl ü fürū'uñ vāḳıf-ı merātibi ve inşā vü şi'rde māhir, ḥāṣılı feżā'ili gün gibi ẓāhirdür. Ḫattā cümle-i ḥaḳā'iḳından biri bu beytdür kim Türkīsi terceme olındı:

Beyt

Başum üstine şu deñlü yaġdı ṣelc
Ḳāmetüm yay eyledi hem-çün kemān

Neṣr: Erbāb-ı fikr ü fiṭrat ve aṣḥāb-ı 'aḳl u ḥikmet olan 'āriflere **[195b]** günden eclādur kim bu beyt-i a'lāda isti'āre-i laṭīfe ve tercīh-i ġarībe ve 'uẕūbet-i beyān ve selāset-i kelām vardur. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Ḳara Bālī

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl ve mevla'l-mevālī Mevlānā Ḳara Bālī ḥażretleridür kim Aydın vilāyetindendür. 'Aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl-i kemāl itdüklerinden ṣoñra Ḫaṭīb-zāde ḫıdmetine irişüp ṣoñra Sinān Paşa ṣoḥbetine girişüp ma'ārif ü ḥaḳā'iḳlerinden sūdmend oldılar. Ba'ż-ı medārise müderris olduḳlarından ṣoñra maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr 'Alī Paşa Medresesi'ne müderris olup ba'dehu Edrine'de Çifte Medreseler'üñ birine müderris oldılar. Ṣoñra Ṣaḥn Medreseleri'nden birine müderris olup seksen aḳça teḳā'üd içün 'ulūfe ta'yīn olındı. Ṣoñra Burusa ḳażāsı ṣadaḳa

olup ṣoñra maʿzūl olup girü seksen aḳça ʿulūfe ile Ṣemāniyye Medreseleri'nden biri virildi. Girü Burusa'ya ḳāḍī, ṣoñra ki üslūb-ı sābıḳ üzere Ṣaḥn'a müderris oldılar. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi ṭoḳuzı senesinde medreseden cenāb-ı āḫirete revāne olup maḥrūsa-i Sitanbul'da binā itdükleri mescidleri ḳurbinde defn olındılar. Ol merd-i ʿārif götüri evḳātını ʿilme ṣārif idiler. Ḫattā keşret-i işti̇ġāllerinden feresleri üzerinde fikr-i ʿilm iderler iken düşüp mübārek ayaḳları kesr olmış idi. Ḫattā iki aydan ziyāde ayaḳları iżṭırābından ḫaste **[196a]** oldılar. Ebeden fevt-i ders itmediler. Ve daḫı ḫaṭṭ-ı şerīfleri ḫulḳları gibi maḳbūl ve görenler āstānelerinde ḳul olurlar idi. Ve daḫı ʿulemā vü ṣāliḥīn içün cemīʿ-i kitāblarını vaḳf eylemişlerdür. Ve bunlar daḫı Ḫamīdli Seyyidī Ḫalīfe'nüñ eşkālātına cevāb yazmışlardur. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā ʿAbdü'r-raḥīm bin ʿArabī [Bābek]

Ve biri daḫı ʿālim ü kāmil ü fāżıl u ʿāmil ü ʿāḳil Mevlānā ʿAbdü'r-raḥīm bin el-Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn el-ʿArabī ḥażretleridür kim pederleri anlara "Bābek" laḳabı ile mülaḳḳab itdiler. Şöhretleri daḫı anuñ ile meşhūrdur. Pederlerinden ve Mevlānā Ḫaṭīb-zāde'den taḥṣīl idüp baʿd-ez-ān baʿż-ı medārise müderris olduḳlarından ṣoñra Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris ve ṣoñra şehr-i Sitanbul'a ḳāḍī, girü yüz aḳça ʿulūfe ile Ṣaḥn'a müderris oldılar. Maḳām-ı tedrīsden menzil-i taḳdīse hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi üçi senesinde ʿubūr eylediler. *Raḥimehu'llāh.* Merḥūm mekşūfü'ṭ-ṭabʿ, ʿaẕīmü'z-zekā ve keşīrü's-seḫā, ṭalīḳu'l-lisān ve ceriyyü'l-cenān idiler. Egerçi cemīʿ-i evḳātlarını ʿulūma ṣārif degiller idi. Lākin ẕihnleri güşādeliklerinden cemīʿ-i ḫaḳā'iḳa vāḳıf u ʿārif idiler.

Beyt

ʿAceb ḳābil idi Mevlā-yı Bābek
Mübārek ẕihni ṣāfī ʿaḳlı muḥkem

Ḳaçan meydān-ı baḥse gelselerdi
Olurdı ḫāżırīnüñ dili ebkem

Cihān fānīdürür yoḳdur beḳāsı
Gelenler gidiserdür bīş ü ger kem **[196b]**

Mevlānā Ḥamīdü'd-dīn el-Ḥüseynī [Efḍal-zāde]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil-i kemālāt-ı ledünnī Mevlānā Ḥamīdü'd-dīn İbn Efḍalü'd-dīn el-Ḥüseynī[1] ḥażretleridür kim ʿālim ü ʿābid, fāżıl u zāhid kimesne idiler. Cemīʿ-i evḳātını müṭālaʿaya ṣārif ve'l-ḥāṣıl ʿulūm-ı keṣīreye ʿārif idiler. Evvelā Vezīr Maḥmūd Paşa'nuñ maḥmiye-i Sitanbul'da olan medreselerine müderris, ṣoñra Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris olup ṣoñra ʿalā-vechi't-teḳāʿüd altmış aḳçe taʿyīn olınup mütemekkin oldılar. Merḥūm ṣāḥib-i ʿuzlet idiler. Ebeden saʿādet-ḫānelerinden ṭaşra çıḳmazlar ve ziyārete gelenler ile dünyā kelimātını söylemezler idi. Bir ʿacūze ḫıdmetkārı var idi. Andan ġayrı kimesne ḫıdmetlerini itmezler idi. Ve daḫı vużūda vesvese-i ʿaẓīmeleri var idi. Ḥattā eyyām-ı şitāda yalñuz zirāʿları ṭahāreti içün yigirmi ḳoġa ṣu dökerler idi, dirler kim mevtine bāʿiṣ bu vāḳiʿ oldı. Zīrā cāmeleri azlıġından āteşe be-ġāyet taḳarrüb iderler idi. İttifāḳ bir gün dāmenine āteş yitişüp baṭnına mülāḥıḳ olınca muṭṭaliʿ olmayup ṣoñra def'ine daḫı ḳādir olmayup ʿacūze daḫı ḥāżır olmayup āḫir helāk oldılar. Ḥāṣılı merḥūm merd-i murtāż ve dünyāya taʿalluḳları az kimesne idiler. Ṣiḳātdan baʿżılardan rivāyet olınmış kim Maḥmūd Paşa Medresesi'nde bir gün ders dirler iken ṣalāt-ı ẓuhra **[197a]** mü'eẕẕin eẕān eydüp "Allāhu ekber" diyince mevlānā-yı merḥūm daḫı "Teʿālā vü teḳaddes bu lafẓı evvelā melā'ikeden istimāʿ eyledüm. Ṣoñra mü'eẕẕinden işitdüm." diyüp ve ṣoñra didügine be-ġāyet peşīmān oldılar. Zīrā esrār-ı bāṭınenüñ ifşāsı aṣḥāb-ı saʿādet ḳatında ḫıyānet belki ḍalālet ü ḫasāret dimişler. Astār vücūd altında mestūr u maḫfūẓ olanlaruñ keşfi mümkin olsa idi sulṭān-ı enbiyāya muġayyebāt ile ḫaber vireler idi.

Beyt

Ṣaḳın sır ṣaḳla vir baş açma zinhār
Açarṣañ ṣoñra pişmān olısarsın

Maʿāyib görme maḫlūḳ-ı Ḥudā'dan
Ḥaḳı birligi īmān bulısarsın

1 *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nin tenkitli metninde bu şahsın künyesi Salāḥü'd-dīn Mūsā ibn Ḥamīdü'd-dīn ibn Efḍalü'd-dīn olarak kayıtlıdır. Bkz. Hekimoğlu, age, s. 487.

Mevlānā Muḥyi'd-dīn el-'Acemī

Ve biri daḫı cünūd-ı 'irfānuñ aḳdemi ve gürūh-ı ehl-i īmānuñ ekremi, 'ālim ü kāmil ü fāżıl Mevlānā Muḥyi'd-dīn el-'Acemī ḥażretleridür kim ol ādem-i cānī Mevlānā Gürānī ḥażretlerinüñ ḫūşe-i 'irfānı nebtīzlerinden ya'nī telāmīẕlerindendür. Ṣoñra ba'ż-ı medārise müderris olup āḫir Medāris-i Ṣemāniyye'den birine müderris oldılar. Ṣoñra maḥrūsa-i Edrine'ye ḳāḍī olup 'ālem-i fānīden mülk-i bāḳīye ḳażā-yı vaṭar eylediler. Merḥūm mütedeyyin ü müteşerri' idiler. Ve daḫı taḳrīri vāżıḥ ve taḥrīri ḥasen, ṣāḥib-i ḫaṭṭ-ı melīḥ, Seyyid Şerīf'üñ *Ferā'iż*'e te'līf itdükleri şerḥe ḥāşiye-i nefīse yazmışlardur. Ġāyet ḫūb ve bī-bedeldür. Ve daḫı merḥūmuñ ba'ż-ı 'ulūma ta'līḳāt **[197b]** u tedḳīḳātları vardur. Cümleden birisi ol ṣāḥib-i sa'ādetüñ *Viḳāye Ṣadrü'ş-şerī'a*'sında baḥṣ-i şehādetde bir risāleleri vardur kim bī-hemtā[dur.] *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Sinān-ı 'Acemī

Ve biri daḫı 'ālim-i 'ulūm-ı ümem, fāżıl u kāmil Mevlānā Sinānü'd-dīn Yūsuf el-'Acem'dür kim maḥrūsa-i Berda''a ḳarīb ḳaṣaba-i Gence'dendür. Ol bilāduñ 'ulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra bilād-ı Rūm'a gelüp maḥrūsa-i Burusa'da Mevlānā Ḫusrev Medresesi'ne müderris olup ṣoñra ol yār-ı şefīḳ Medrese-i İzniḳ'e müderris olup ṣoñra ol dili ḥıḳd u ḥasedden sāde maḥrūsa-i Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Amāsiyye'de Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ne müderris ve müftī olup āḫir ṣadr-ı fetvādan cenāb-ı Mevlā'ya revāne oldılar. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh.* Ḫāṣılı merḥūm merd-i ṣāliḥ ve 'ālim ü 'āmil idiler. İ'mār-ı 'azīzelerini ders ü fetvā ve enfās-ı laṭīfelerini ẕikr ü taḳvāya beẕl ü ṣarf eylediler. Ve daḫı ṣāḥib-i teṣānīfdür kim *Şerḥ-i Mevāḳıf*'a ve *Şerḥ-i Tecrīd*'e ḥavāş-ı şerīfe yazup Ḫaṭīb-zāde'nüñ kelimātlarını redd idüp sikkeyi mermerde ḳazımışlardur. Ve daḫı ol ṣāḥib-i mürüvvetüñ 'ilm-i hey'ete bir risāleleri vardur. Ve ādāb-ı baḥṣe daḫı risāleleri vardur. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Seyyid İbrāhīm

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil, el-ḥasībü'n-nesīb beyne'l-aḳrān çün dürr-i yetīm **[198a]** Mevlānā Seyyid İbrāhīm ḥażretleridür kim pederleri sādāt-ı ʿAcem'den idiler. Bilād-ı Rūm'a rıḥlet eyleyüp maḥrūsa-i Amāsiyye'ye ḳarīb Yeñice nām ḳaryede ḳarār itdiler. Merḥūmuñ pederlerinüñ kerāmātına nihāyet ve velāyetine ġāyāt yoḳdur. Ḫavārıḳ-ı ʿādātdan çoḳ ḥālāt naḳl olınur, ẕikrinden istiġnā olındı. Iṭnābdan ḥaẕer olınduġından ötüri ve cümleden biri oldur kim merḥūm āḫir-i ʿömrlerinde aʿmā olmışlar idi. Ferzendleri Seyyid İbrāhīm ittifāḳ ḥużūrlarında başlarını keşf itdiler. Hemān ol ḳıdvet-i erbāb-ı ʿirfān buyurdılar kim "İy oġul! Başuñı açma, hevā-yı bāridüñ żararını çekersin." Ferzendleri eyitdi: "İy peder! Siz nerden gördüñüz?" Pederleri eyitdi: "Allāh'dan temennī eyledüm ki fi'l-ḥāl cemālüñi müşāhede eyleyem. Duʿām maḳbūl oldı. Gördüm başuñı açmışsın." didiler.

Beyt

Zihī nūr-ı velāyet kim ḳonuldı
Derūn-ı sīnesinde ehl-i Ḫaḳḳ'uñ

Neṯr: Ve biri daḫı oldur ki Sulṭān Bāyezīd Ḫān livā-yı Amāsiyye'de emīr iken merḥūmuñ āstānesine istimdād-ı duʿādan ötüri mülāzemet iderler idi. Bir gün şeh-zādeye "İfrāṭ-ı ṣayd u şikārdan nükūl ile." naṣīḥat eylediler. Şeh-zāde daḫı emr-i şeyḫe imtiṯāl idüp bir miḳdār ʿuzlet itdiler. Ṣoñra ṣayda mübāşeret **[198b]** idüp bir ḳıṭʿa geyikleri şāhuñ öñüñe getürdiler. Sulṭān-ı cihān sehm ile urmaġa ḳādir olmadılar. Suʾāl eylediler kim "Pādişāhā! Niçün sehm-i murāduñızı nişāneye atmazsuz?" meger merḥūma peder dimişler idi. Buyurdılar kim "Gördüm peder-i iḫtiyār birine süvār olmış, bize ol ẕevi'l-elbāb menʿ ü ʿitāb ider." didiler. Bunuñ gibi ṣāḥib-i kerāmātuñ maḫdūm-zādesi ve bunuñ gibi eb-i raḥīmüñ cigeri gūşesi İbrāhīm ʿafāf u ṣalāḥ ile bir miḳdār ḥacr-i pederi ḥücre vü mesken itdüklerinden ṣoñra ṭaleb-i ʿilm içün maḥrūsa-i Burusa'ya gelüp māder ṭarafından ṣāḥib-i kitābuñ ceddi Şeyḫ Sinānü'd-dīn ḥażretlerinden bir zamān ḳırā'at idüp bir müddetden ṣoñra Şeyḫ Sinān ṭarīḳat-ı ṣūfiyyeye sülūk idüp Cāmiʿ-i Kebīr'de ol dili ṣāf iʿtikāfa oturdılar. Mevlānā İbrāhīm rivāyet eylemişler kim "Bir

gün Mevlānā Sinānü'd-dīn baña buyurdılar kim bir miḳdār tezkiye-i nefse müdāvemet ile ben daḫı emr-i şeyḫe imtiṯāl idüp bi'l-ġuduvvi ve'l-aṣāl taṣfiye-i bātına meşġūl oldum. Bir gice ʿālem-i ḫˇābda gördüm ṣūretüm bir beyāż murġ-ı kebīr ṣūretine mütemeṯṯil olmış, ḳanatları yaşıl ve minḳārları ḳırmuzı, ʿarşdan yuḳaru ṭayerān iderdüm. Ve daḫı bir şecere-i ʿaẓīme gördüm. Aşlı arżda ṯābit ve lākin şāḫları saḳf-ı **[199a]** keyvāna berāber olmış, maşrıḳa ve maġribe budaḳları irişmiş. Bu ʿaẓīm şāḫlardan birinüñ üzerine ḳonmışum. Ḥażret-i şeyḫ gelüp bu vāḳıʿayı taḳrīr eyledüm. Ḳaṭʿa taʿbīr itmeyüp keṯret-i iştiġāl ile vaṣıyyet eylediler."

Beyt

Didi iy cüvān-ı ṭarīḳ-ı Ḫudā
Ṣaḳın olma şuġl-i Ḫudā'dan cüdā

Neler seyr ider gör ki abdālları
Ḫudā ʿışḳına cānı pā-mālleri

Daḫı var görecek bu yolda senüñ
Varup ulaşısar Ḫudā'ya canuñ

Neṯr: "Baʿde müddetin bir vāḳıʿa daḫı vāḳiʿ olup ʿālem-i ḫˇābda gördüm, bir merkebe süvār olmışum. Fe-emmā zimāmı yirde sürünür ve bir tulum ḫamr üstinde ve ardumdan bir ḥayvān ṭanbūr çalup gelür. Bu vāḳıʿaya maḥzūn oldum. Şeyḫ ḥażreti gelüp vāḳıʿayı bir bir taḳrīr eyleyüp buyurdılar kim "İy cān-ı peder! Bu vāḳıʿa evvelkiden ḫūbterdür. Merkeb vücūduñdur. Ḫamr ceẕbetu'llāhdur. Ardunca gelen ḥayvān rūḥuñ ve çalduġı ṭanbūr inciẕābuñ ṣūretidür. Lākin zamān-ı iḫtiyāruñ kimse eline teslīm olmamışdur. Yaʿnī dervīşlik virilmiş lākin daḫı mürşide teslīm olınmamışsın." didiler. Ḫāṣılı merḥūmdan bir müddet taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Ḥasan es-Samsunī ḫıdmetine irüp şuġl eyleyüp āḫir mevlānāyı Ḫˇāce-zāde **[199b]** ḫıdmetine gönderüp terbiyet-nāme yazup irsāl itdiler. Ol zamānda Ḫˇāce-zāde Ḳosṭanṭıniyye ḳażāsından maʿzūl olup Medrese-i İzniḳ'i iḥsān itmişler idi. Müddet-i keṯīre mevlānānuñ ḫıdmetinde olup taḥṣīl-i maʿārif idüp ṣoñra Vezīr Meḥemmed Paşa el-Ḳaramanī oġlancuḳları taʿlīmi içün mevlānādan maḫdūmı istidʿā idüp ḳabūl eylediler. Ṣoñra Sulṭān

Meḥemmed ḥayātında Sulṭān Bāyezīd Ḫān oġlı Sulṭān Ḳorḳud'a mu'allim, ṣoñra ol ẕü-fünūn Medrese-i Merzifon'a müderris oldılar. Ṣoñra Ḳaraḥiṣār Medresesi'ne müderris olup ba'dehu maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Amāsiyye'de Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ne müderris oldılar. Emr-i fetvā daḫı tefvīż olınup seksen aḳça 'ulūfe ta'yīn olındı. Ṣoñra ol ṣāḥib-i taḳvā terk-i ders ü fetvā idüp Sulṭān Bāyezīd salṭanatı evāḫirinde idi yüz aḳça 'ulūfe ta'yīn eylediler teḳā'üd içün. Vaḳtā kim Sulṭān Selīm salṭanat-ı 'Oṯmānī'de muḳīm oldılar ise ḳurb-ı Ebā Eyyūb-i Enṣārī'de *raḥimehu'llāh* mevlānā bir ḫāne iştirā idüp anda sākin olup ṣoñra vaḳf itdiler. El-ān Medrese-i Eyyūb'a kim müderris olur ise **[200a]** anda sākin olur. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz beşi senesinde cenāb-ı āḫirete teveccüh eylediler. Ol zamānda sinn-i şerīfleri ṭoḳsandan ziyāde olmış idi. Ve daḫı ekṯer-i 'ömri tecerrüd ile geçmiş idi. Erbāb-ı siyer rivāyet eylemişler kim merḥūmuñ pederleri merḥūmı tezvīc itmek ḳaṣd idüp ṣuleḥādan birinüñ kerīmesini ol ṣāḥib-i i'zāz u ikrām[a] iḳdām u ibrām eylediler. Anlar daḫı ḫāṭır-ı pederi ri'āyeten rıżā gösterdiler. Ṣoñra peder ibrāmdan rücū' idüp cenāb-ı Ḥaḳḳ'a teveccüh eyleyüp 'ālem-i vāḳı'ada faḫr-i 'āleme *'aleyhi ve sellem* rāst gelüp buyurdılar kim "İy pīr-i ḫoş-tedbīr! Bañа, Ḥaḳ sübḥānehu ve te'ālā Seyyid İbrāhīm gibi ferzend-i ḥalīm baġışladı, buña rāżī degül misin kim oġluñ içün daḫı veled ṭaleb idersin?" didiler.

Beyt

Uyanınca pīr-i mübārek revān
Anı bildi kim olmaz olınması

Ciger-güşesine ḳanā'at idüp
Urmadan el çekdi cān-ı kesi

Neṯr: Ḫāṣılı merḥūm nāsdan münḳaṭı' ve 'ulūma müştaġil ve zāhid ve muḳbil kimesne idiler. Ve daḫı tārik-i mā-sivā idiler. Ḫattā ḳatlarında altun ile ḫāk berāber idi.

Beyt

Şu kim ceẕbeyle ḳalbi ola pür-nūr
Añа birdür ḫarābāt ile ma'mūr

Şunuñ kim ḥubb-i Ḥaḳ ser-māyesidür
Sivāyı terk özge pāyesidür

Neşr: Ve daḫı ḥasenü's-semt ve ṣāḥib-i edeb idiler. Ḥattā ḳaçan ḫānesi **[200b]** içinde bir ḫıdmet lāzım olsa ḫıdmetkārlarına buyurmayup ol kārı kendüler görürler idi. Ḥāṣılı merḥūmuñ evṣāf-ı ḥamīdeleri bī-'ad ve aḫlāḳ-ı melīḥaları lā-yu'addur. Mübārek ḳāmetleri ṭavīl ve mübārek liḥyeleri kebīr, envār-ı 'ilm ü 'irfān mübārek çehrelerinde lāmi' ü tābān idi. Ve daḫı beyne'l-'işā'eyn iḥyā iderler idi. Ve āḫir-i 'ömrlerinde mübārek gözleri a'mā olup lākin 'ilāc ile bir çeşmlerine ifāḳat gelmiş idi. Āḫir devrān anlara daḫı ḳalmadı. El-ān ḳabr-i şerīfleri civār-ı Cāmi'-i Ebū Eyyūb'dadur.

Beyt

Cihāna kimse mi ḳalsa gerekdür
Yaḫūd andan murād alsa gerekdür

Fenādur bu cihān şāhum fenādur
Göñül virmek añа maḫż-ı 'anādur

Neşr: Erbāb-ı siyer buyurmışlar kim zamān-ı şerīflerinde ṭalebelerinden ba'żı nā-dānı merḥūm içün iṭāle-i lisān iderler imiş. Merḥūm ḫaber virdiler, sākit olup ba'de müddetin girü iṭāle idüp mevlānāya girü ḫaber virdiler. Mevlānā buyurdılar kim "el-Ān lisānları ḥareket ider mi?" Fi'l-ḥaḳīḳa ol 'azīzüñ velāyetleri ẓāhir olup ol sögenlerüñ ebeden lisānları kelāmdan berī, ebkemlerüñ biri oldılar. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Mevlānā 'Alā'ü'd-dīn-i Amāsiyyevī

Ve biri daḫı 'āmil ü fāżıl u kāmil ü velī Mevlānā 'Alā'ü'd-dīn 'Alī **[201a]** ḥażretleridür kim Amāsiyyeli'dür. Ya'nī nevāḥī-i Amāsiyye'den ol ṣāḥib-i füḥūm Çorum nām nāḥiyedendür. Sulṭān Bāyezīd Ḫān Amāsiyye'de emīr iken mevlānā imāmları idi. Şoñra pederleri Sulṭān Meḥemmed Ḫān'dan istişfā' idüp ḳaṣaba-i Gümüş Medresesi'ni i'ṭā itdiler. Vaḳtā kim sulṭān serīr-i sa'ādete cülūs itdiler ise Anḳara ḳażāsını Aḳ Medresesi bile żamm idüp in'ām, şoñra Burusa ḳażāsını iḳdām itdiler. Şoñra ol ṣāḥib-i re'yi Mıṣr ḫānı Sulṭān Ḳayıtbay'a gönderdiler. Mā-beyni ıṣlāḥ içün iblāġ-ı risāletden şoñra ol ṣāḥib-i kerāmata Sulṭān Bāyezīd Ḫān Anaṭolı ḳāḍī-'askerligini iḥsān

idüp girü hicretüñ ṭoḳuz yüz yedi senesinde maʿzūl idüp günde yüz aḳça ʿulūfe taʿyīn eylediler. Baʿde zamānin maḫdūm-zādeleri Ḳorḳud Ḫān'a aralarını ıṣlāḥ içün irsāl eylediler. Vaḳtā kim iblāġ irsālinden ṣoñra maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'ye geldiler ise mübārek çeşmleri nā-bīnā oldı. Baʿżı rāvīler dimişler kim Sulṭān Ḳorḳud'uñ risāletini pederlerine ʿalā-ḥaḳḳıhi edā itmedüklerinden ötüri bed-duʿā itdiler, didiler.

Beyt

Şāhlar ehl-i velāyetdür i yār
Böyle bil söz ḥaḳdur inkār itme sen

Şāh itse bendesine kec-naẓar
Daḳılur anuñ boġazına resen **[201b]**

Çaġla ġāfil şeh-i İslām'ı sen
Ger dilerseñ olasın saġ u esen

Neṣr: Ḥāṣılı merḥūm ṭalīḳu'l-lisān, ceriyyü'l-cenān, muḥibb-i ḫayrāt ve rāġıb-ı ḥasenāt idiler. El-ān ṣāḥib-i terceme faḳīrüñ dostlarıdur. Ḳıdvetü'r-ricāl, Ḥażret-i Nişāncı Paşa Mevlānā Muṣṭafā Çelebi ibn el-merḥūm Celāl'üñ mecālis-i ʿāliyyelerinde āşinā olmışlardur. Pederlerinüñ leṭāfetleri ferzendleri āyīnesinde müşāhiddür.

Mıṣrāʿ

و حسن نبات الارض من كرم البزز

Neṣr: Yaʿnī yir otunuñ ḥaseni toḫmuñ eyligindendür. Āḫir bu kār-ḫāne-i beḳādan ol sarāy-ı saʿādet-merāma hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi yedisinde rıḥlet itdiler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʿazīz.*

Mevlānā Maḥmūd [Bedrü'd-dīn]

Ve biri daḫı zübde-i ʿibādu'l-Vedūd, fāżıl u kāmil ü ʿārif ü ʿālim Bedrü'd-dīn Mevlānā Maḥmūd ḥażretleridür kim pederlerine Şeyḫ Meḥemmed dirler. Sulṭān Bāyezīd'üñ muʿallimi İbnü'l-muʿarrif terbiyeti ile Sulṭān Bāyezīd taḫta cülūsından ṣoñra imāmları olup ṣoñra maḥrūsa-i Burusa'da on yıl miḳdārı daḫı ziyāde ḳāḍī oldılar. Ṣoñra hicretüñ ṭoḳuz yüz on biri senesinde Sulṭān

Bāyezīd Ḫān Anaṭolı ḳāḍī-ʿaskerligini iḥsān eylediler. Ṣoñra maʿzūl olup yüz aḳça ʿulūfe ile teḳāʿüd eyleyüp zamān-ı yesīrden ṣoñra vefāt itdiler. *Raḥimehu'llāh.* Merḥūm muḥibb-i ʿulemā vü ṣuleḥā idiler. **[202a]** Ve ṭabīʿat-ı şiʿriyyeleri var idi. Ḫattā *Muḥammediyye* nām *Muḥammediyye*'ye naẓīre bir manẓūm nefīs kitāb naẓm eylemişlerdür. Her beyti bir dürr-i şāh-dānedür kim silk-i ʿārifāna naẓm olmışdur. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyh ve ḳaddesa'llāhu sırrahu.*

Mevlānā Ḫalīlī

Ve biri daḫı ol cehl ẓulümātınuñ rūşen-delīli, ʿālim ü fāżıl u kāmil Ḫalīlī ḥāżretleridür kim aṣl-ı nāmları Ḫalīlī ve lākin şöhretleri "Ḫalīlī" dimek ile beyne'l-ahālī meşhūrdur. Baʿżı medārise müderris olduḳlarından ṣoñra Ṣaḥn Medreseleri'nden birine müderris oldılar. Ṣoñra Sulṭān Bāyezīd Ḫān Edrine'de binā itdükleri medreseyi iḥsān itdiler. Ṣoñra ḳażā-yı Ḳosṭanṭıniyye'yi inʿām itdiler. Ṣoñra Anaṭolı'ya, baʿdehu Rūmili'ne ḳāḍī-ʿasker olup ḳażā-yı ʿaskerden ḳażā-yı ḳabre salṭanat-ı Sulṭān Selīm evā'ilinde rıḥlet itdiler. *Raḥimehu'llāh.* Merḥūm ḥalīm ü kerīm ü selīm kimesne idiler. Ve ḫāşiʿ ü mütevāżiʿ ü saḫī ve envār-ı mücāhede çehresinde lemeʿān u dıraḫşān idi. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʿazīz.*

Mevlānā Pīr Meḥemmed el-Cemālī

Ve biri daḫı tekye-i ʿirfānuñ baş açuḳ abdālı, ʿālim ü fāżıl u kāmil Pīr Meḥemmed el-Cemālī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından ʿulūmı taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra baʿżı bilāda ḳāḍī olup cümleden biri Ṣofya ve Filibe ve Ġalaṭa'dur. Ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Sulṭān Meḥemmed Cāmiʿi'ne mütevellī olup ṣoñra Sulṭān Bāyezīd'üñ salṭanatı evāḫirinde Sulṭān Selīm'üñ salṭanatı **[202b]** evā'ilinde defātir-i sulṭāniyyeye ḥāfıẓ olup ṣoñra Sulṭān Selīm vezīr idinüp laḳabına Pīrī Paşa dirler. Bizüm pādişāhımuzuñ cülūsı zamānında vezīr-i aʿẓam idiler. Ṣoñra ol merd-i maḳbūl vezāret pāyesinden meger ḥussād ile maʿzūl olup ḳanunları üzere Dimetoḳa'ya ḳarīb ḳaryede teḳāʿüd eyleyüp, āḫir anlar daḫı hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳı senesinde vefāt idüp ḳaṣaba-i Silivri'de olan cāmiʿ-i ġarrāsı ḳurbinde defn olındılar.

Beyt

Dilā cūş eyle çün baḥr-i fırāvān
Cevāhir ḳıl beyān iy kān-ı ʿirfān

Vezīr Pīri Paşa'nuñ beyānı
Dimek mümkin degüldür diñle anı

Anuñ gibi vezīr-i nīk-tedbīr
Cihāna gelmeye bir daḫı iy pīr

Saḫī vü kāmil ü dānā vü zīrek
Ki şerʿüñ dāmenin ṭutmışdı ol berg

Göreydi Āṣaf ol kāmil-vücūdı
İdeydi ṣıdḳıla añа sücūdı

Eger Loḳmān göreydi ol ferīdi
Olaydı ṣıdḳ-ıla anuñ mürīdi

Görür göziyidi ol Şāh Selīm'üñ
Mekānıydı dili ʿaḳl-ı selīmüñ

Dili deryā-yı tedbīr ü maʿārif
Ol idi memleket ḥāline vāḳıf

ʿAdālet şehrinüñ ṣāḥib-külāhı
Ḫaḳā'iḳ mülkinüñ di pādişāhı

Severdi Ḫān Selīm cānıyla anı
Añа teslīm idüpdi ḫānmānı

ʿİnān-ı mülki añа itdi teslīm
ʿAdālet dersini iderdi taʿlīm **[203a]**

Şu şāhuñ ki ola anuñ tek vezīri
O görmez dest-i aʿdādan ḍarīri

Vezīr-i nīk-tedbīr iy birāder
Olur şāhuñ vücūdına berāber

Kemīne görmişem şeklini anuñ
Niçe elṭāfını daḫı o cānuñ

Peder merḥūmı ġāyetde severdi
Yüzin görmeklige dā'im iverdi

İmām itdi Silivri Cāmi'i'nde
Anı iḥsān ile itmişdi zinde

Peder daḫı eylemişdi anı ma'mūr[1]
Naṣīḥatla anı ḳılmışdı pür-nūr

Gelenler cāmi'e taḥsīn iderdi
Müşerref oluban ḳalḳup giderdi

Çihil sāl itdi ḫalḳa va'ẓ u telḳīn
Birāder ṣoñra oldı anda ta'yīn

Yigirmi yıl daḫı anlar naṣīḥat
İdüp ṣoñra bi-emr-i Ḥaḳḳ u ḥikmet

Diyār-ı āḫara itdi güẕer ol
Rodoscuḳ şehrine itdi naẓar ol

Muḥaṣṣal biz ezelden bendesiyüz
Vezīr-i ekremüñ efkendesiyüz

Vezīr Pīr Paşa gibi bir er
Cihāna giç geliser iy birāder

İlāhī sen aña raḥmetler eyle
Maḳām u meskenin cennetler eyle

Neşr: Ve'l-ḥāṣıl merḥūm celīlü'l-ḳadr ve ṣāḥib-ṣadr kimesne idiler. Vüzerā-yı 'Oṯmāniyye'nüñ dürr-i şehvāresi ve üdebā-yı İslāmiyye'nüñ cevāhir-i zeḫḫāresi idiler. Mübārek ḥasebleri Ebū Bekri'ṣ-Ṣıddīḳ'a mülāḳāt olup

1 Bu mısrada vezin aksamaktadır.

kendüler ṣāḥib-i maḳāmāt u kerāmāt idiler. Maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de bir cāmi' ve medrese ve zāviye, maḥmiye-i Ḳonya'da daḫı 'imāret ve mescid ve zāviyeleri vardur. Ve'l-ḥāṣıl ḫayrātı **[203b]** bī-ḥadd ve ḥasenātı lā-yu'addür. *Nevvera'llāhu merḳadehu ve ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Mevlānā Zeyrek [Rüknü'd-dīn]

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil [Rüknü'd]-dīn bin el-fāżıl Mevlānā Meḥemmed eş-şehīr bi-Zeyrek ḥażretleridür kim evvelā Sinān Paşa'dan 'ulūm taḥṣīl idüp ṣāniyen Ḫˇāce-zāde'den, ṣāliṣen Ḫaṭīb-zāde ḥażretlerinden tekmīl idüp ṣoñra Sulṭān Meḥemmed Ḫān maḥrūsa-i Burusa'da Vā'iẓiyye Medresesi'ni iḥsān idüp ol kān-ı iẕ'ān u ḳabūl medreselerinde derse iştiġālden mā'adā Sulṭāniyye müderrisi Dervīş Meḥemmed bin Ḫıżr Şāh'uñ dergāhına ḳul olup ḫıdmetlerinden oḳurlar idi. Ḫattā bir ḥücresi Sulṭāniyye Medresesi'nde idiler. Gāh Vā'iẓiyye'de derse meşġūl ve tāze Sulṭāniyye müderrisinden taḥṣīl-i ma'ḳūl u menḳūl idüp bu ṭarīḳ ile 'umde-i ehl-i īmān olup sulṭān girü anlara medīne-i Kütāhiyye'de İbn Germiyān Medresesi'ni iḥsān eylediler. Ṣoñra İnegöl'e müderris olup ba'dehu Burusa'da Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Medrese-i İzniḳ'e müderris olup ṣoñra girü Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris olup ba'd-ez-ān ol 'ārif-i cāna Amāsiyye'de Sulṭān Bāyezīd Medreseleri'ni fetvā ile ma'an iḥsān eylediler. Ṣoñra girü Sulṭāniyye Medresesi'ne **[204a]** 'avdet olındılar. Ba'dehu Murādiyye Medresesi'ne müderris olup ṣoñra tedrīsden tīr-i ḳażāya nişāne olup Edrine ḳażāsını in'ām itdiler. Ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye ḳażāsına vālī, ṣoñra Anaṭolı, ba'dehu Rūmili'ne ḳāḍī-'asker ve mevla'l-mevālī olup ṣoñra Sulṭān Selīm Ḫān Sulṭān Ġavrī'ye irsāl idüp varup geldükden ṣoñra ma'zūl olup yüz aḳça 'ulūfe olup ba'de müddetin otuz aḳça daḫı teraḳḳī olup hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz ṭoḳuzı senesinde āḫirete revāne oldılar. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh.*

Mevlānā Ḳāḍī-i Baġdād [Yūsuf]

Ve biri daḫı ol sālik-i sebīl-i sedād ve mürşid-i ṭarīḳ-ı reşād, 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Yūsuf eş-şehīr bi-Ḳāḍī-i Baġdād ḥażretleridür. Ol ṣāḥib-i 'izz ü nāz maḥrūsa-i Şīrāz'dandururlar. Bir müddet Baġdād'a ḳāḍī olmışlar iken ṣoñra Rūm'a rıḥlet idüp Sulṭān Bāyezīd Ḫān ḫoş görüp Burusa'da

Sulṭāniyye Medresesi'ni iḥsān eylediler. Ṣoñra Ṣaḥn Medreseleri'nden birini iḥsān eylediler. Ṣoñra salṭanat-ı Selīm evā'ilinde civār-ı Raḥmān'a rıḥlet itdiler.

Beyt

Göçüp dār-ı fenādan Ḳāḍi Baġdād
Girüp ḫāk'eyledi mesken türābı

Cihāna kimse ḳalmaz çün bilürsin
Niçe ma'mūr idersin bu ḫarābı

Gözüñ aç ġāfil olma hey birāder
Ṣunar bir gün saña ölüm şarābı **[204b]**

Neşr: Merḥūm şerīf ü laṭīf, müteşerri' ü mütedeyyin ve 'ālim ü fāżıl kimesne idiler. Ve daḫı ol munṣif ü muṣannif idiler. Ḥattā *Tecrīd*'üñ fevā'idini cāmi' bir şerḥ yazup sikkeyi mermerde ḳazdılar. Ve Ḥażret-i 'Alī'nüñ *Nehcü'l-belāġa* nām kitāblarını daḫı şerḥ eylediler. Ve daḫı ol kāmil-i pīr bir kitāb te'līf eylediler kim cāmi'-i muḳaddimāt-ı tefsīrdür ve daḫı niçe resā'il ü ḥavāşları vardur kim fevā'id ü 'avā'id ṣāḥibleridür. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Bidlisī [İdrīs]

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā İdrīs bin Ḥüsāmü'd-dīn-i Bidlisī ḥażretleridür kim ümerā-yı 'Acem dīvānınuñ muvaḳḳi'i idiler. Vaḳtā kim fitne-i Erdebīl ḥādiṯ oldı ise bilād-ı Rūm'a rıḥlet eyleyüp maẓhar-ı ikrām-ı Sulṭān Bāyezīd Ḫān olup müşāhere ve sāliyāne ta'yīn olınup kenef-i ḥimāyetlerinde müreffehü'l-ḥāl olup ol zübdetü'l-aḫrāra tevārīḫ-i Āl-i 'Oṯmānī zebān-ı Fārsī'de taḥrīrini teklīf eylediler. Anlar daḫı "be-ser ü çeşm" diyüp ol çeşmesār-ı cereyāna iḳdām-ı tām ve ihtimām-ı tamām gösterüp taṣnīf eylediler. Bir mertebede kim Ḥassān'lar ṭarz-ı inşāsında ḫayrān ve Sahbān'lar naẓm u selāsetinde ser-gerdānlardur. Her ḥarfi bir dürr-i maṣūn ve naḳş u tercī'i naḳş-ı būḳalemūnvār her cānibde bir ṣūret ve her ṣūretde bir niçe ma'nā gösterür. **[205a]**

Beyt

Bir kitāb-ı nefīsdür o kitāb
Gönül eglencesidür erbāba

Gülsitān-ı cināna beñzerdür
Her varaḳ ḥarfi dürr-i nā-yāba

Saṭrı nehr-i ḥayātadur teşbīh
Her cüzüm ġamze eyler aḥbāba

Neşr: Ve daḫı merḥūmuñ müteferriḳa risāleleri vardur kim her biri bir laʿl-i girān-bahādur. Muḥaṣṣal-ı kelām merḥūm nādire-i dehr, uʿcūbe-i ʿaṣr idiler. Dār-ı fenādan ṣaḥrā-yı beḳāya pādişāhımuzuñ salṭanatları evā'ilinde intiḳāl ü irtiḥāl itdiler.

Mevlānā Yaʿḳub bin Seyyidī ʿAlī

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil ü dīndār [u] velī Mevlānā Yaʿḳūb bin Seyyidī ʿAlī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından ḳırā'at itdüklerinden ṣoñra maḥrūsa-i Burusa'da Ḥamza Beg Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu girü medīne-i meẕkūrede Murādiyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra maḥrūsa-i Edrine'de Sulṭān Bāyezīd Ḫān Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Edrine ḳażāsına vālī olup girü maʿzūl olup Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ne tekrār müderris oldılar. Ṣoñra seksen aḳça ʿulūfe ile Ṣaḥn'a geldiler. Ṣoñra maʿzūl olup ʿalā-vechi't-teḳāʿüd yüz aḳça ʿulūfe taʿyīn olındı. Sefer-i ḥacdan rücūʿ itdükden ṣoñra hicretüñ ṭoḳuz yüz **[205b]** otuz biri senesinde vefāt itdiler.

Ol zübdetü'l-enām *Şirʿatü'l-İslām* nām kitābı şerḥ-i laṭīf idüp envāʿ-ı fevā'id ü naṣā'iḥ ve eṣnāf-ı ḥikāyāt u levā'iḥ cemʿ eylemişlerdür. Ḫattā Sulṭān Bāyezīd Ḫān şerḥlerine kemāl-i taʿalluḳlarından "Şāriḥ-i Şirʿa" dirler idi. Ve daḫı ol bende-i ḥażret-i Ḫālıḳu'l-eṣbāḥ, naḥvden *Miṣbāḥ* nām kitābuñ dībācesini şerḥ eylemişlerdür kim ṭullāb ḳulūbını açar, maḳbūl-i ʿulemā vü ʿuḳalādur. Ve daḫı Şeyḫ Saʿdī-i Şīrāzī'nüñ *Gülistān* kitāblarını lisān-ı ʿArabī ile şerḥ eyleyüp müşkilātını keşf eylemişlerdür. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Leysī Çelebi [Nūrü'd-dīn Ḥamza]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Nūrü'd-dīn Ḥamza ḥażretleridür kim "Leysī Çelebi" dimek ile meşhūrdur. ʿAṣrı ʿulemāsından ḳırā'at-ı ʿulūm itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Ḫˇāce-zāde ḫıdmetine irüp ṣoñra baʿż-ı menāṣıba mütevellī olduḳlarından ṣoñra Sulṭān Meḥemmed zamānında dīvān-ı ʿālī beytü'l-mālı defterlerine ḥāfıẓ u vālī oldılar. Ṣoñra maḥrūsa-i Burusa'da Sulṭān Murād Ḫān Medresesi'ne müderris oldılar. Girü Sulṭān Bāyezīd zamānında defter-i beytü'l-māle ḥāfıẓ u vālī oldılar. Ṣoñra maʿzūl olup maḥrūsa-i Burusa'da sākin olup ṣuleḥā içün bir zāviye-i raʿnā binā itdiler. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz on ikisi yāḫūd on üçi senesinde vefāt itdiler. El-ān zāviyeleri **[206a]** ḳurbinde medfūnlardur. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyh.*[1]

Mevlānā Süpürge Şücāʿ [Şücāʿü'd-dīn İlyās]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Şücāʿü'd-dīn İlyās ḥażretleridür kim "Süpürge Şücāʿ" dimek ile meşhūrdur. Nevāḥī-i Ḳasṭamonı'dandur. ʿUlemā-yı ʿaṣrlarından taḥṣīl-i ʿulūm itdüklerinden ṣoñra Ḫˇāce-zāde ḫıdmetlerine irüp ḥattā medreselerinüñ muʿīdi oldılar. Ṣoñra baʿż-ı medārise müderris olup ṣoñra İzniḳ Medresesi'ne müderris olup ṣoñra maḥrūsa-i Edrine'de Çifte Medreseler'üñ birine müderris olup ṣoñra Ṣaḥn Medreseleri'nüñ birine müderris olup ṣoñra altmış aḳça ʿulūfe taʿyīn olındı, teḳāʿüd ṭarīḳı ile kebīrü's-sinn olduḳlarından ötüri. Ḥattā dimişler kim ṭoḳsan seneden artuġa tecāvüz itmiş idi. Hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi üçi senesinde dār-ı āḫirete revāne oldılar. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu.* Merḥūm kerīmü'n-nefs ve ḥāṣiʿ ü ḳāniʿ ü mütevāżiʿ kimesne idiler. Kendülerden ṣoñra Yūsuf nām bir ferzend-i ercmendleri ḳaldı kim 'ömrleri ser-māyesi idiler kim faż̈l u kemāl ile meşhūr ve her cihet ile maʿmūr kimesne idiler.

Mevlānā Şücāʿ-ı Rūmī [Şücāʿü'd-dīn İlyās]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Şücāʿü'd-dīn İlyās-ı Rūmī ḥażretleridür kim Edrine'ye ḳarīb Dimetoḳa nām ḳaṣabadan idiler. ʿAṣrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra ol ḫayrlu ḫalef Meḥemmed bin el-Eşref **[206b]** ḫıdmetlerine irüp bāḳī ḳalan ʿulūmı anlardan gördiler.

1 "Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun."

Ol zamānda ol Rūm ṭullābınuñ ulusı Mevlānā ʿAliyy-i Ṭūsī ḥażretlerinüñ muʿīdi ve ṭullābınuñ ferīdi idiler. Ṣoñra baʿż-ı müderrisīnden taḥṣīl idüp Sinān Paşa ḥażretlerine irüp ṣoñra Dimetoḳa Medresesi'ne müderris oldılar.

Beyt

Şücāʿü'd-dīn müderris oldı iy yār
Ṣafā vü ẕevḳle Dimetoḳa'ya

ʿAceb şuġl itdi ol kān-ı mürüvvet
Ḳılup ezber *Viḳāye*'yle *Hidāye*

Beyānı ġāyete irgürdi bī-şek
İrüp Ḥaḳ'dan añа ʿaḳl u ʿināye

Ḳodı *Sekkāk*'ī üzre sikke-i zer
Mülaḫḫaṣ muḫtaṣar irdi ġınāya

İdüp miftāḥ-ı ʿaḳlıyle fütūḥı
Muḥaṣṣal buldı aḳrān içre pāye

Neṯr: Ṣoñra Filibe Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Edrine'de Ḥalebiyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra girü Edrine'de Çifte'den birine müderris oldılar. Ṣoñra Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Ṣoñra maḥrūsa-i Edrine'ye ḳāḍī oldılar. Baʿd-ez-ān Burusa'ya ḳāḍī oldılar. Ṣoñra seksen aḳça ʿulūfe ile Çifte'nüñ yeñi yapulan medresesine müderris oldılar. Ṣoñra yüz aḳça ʿulūfe ile Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Ṣoñra girü yüz aḳça ʿulūfe ile Edrine'de Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra semʿlerine ḫalel yetişdüginden ötüri **[207a]** maʿzūl olup ʿulūfesi ile teḳāʿüd idüp āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi ṭoḳuzı senesinde vefāt itdiler. Ol zamānda sinn-i şerīfleri ṭoḳsandan tecāvüz itmişler idi. Merḥūm ʿālim ü fāżıl, ṣāliḥ ü kāmil ü ʿāḳil ü dīndār ve ʿīş-i ḳalīle rāżī ve şākir ü perhīzkār kimesne idiler. Kendülerden ṣoñra iki maḫdūmları ḳaldı. Kebīrinüñ adı Ebū Ḥāmid'dür ve ṣaġīrinüñ nāmı Luṭfu'llāh'dur. İkisi de ʿilm ü kemāl ile meşhūrlardır. *Raḥimehumu'llāh.* Ve daḫı merḥūm-ı ekrem Seyyid'üñ *Şerḥ-i Tecrīd*'ine ḥāşiye-i nefīse yazup ve *Şerḥ-i Meṭāliʿ*'e daḫı ḥāşiye yazup ve daḫı *Şerḥ-i Şemsiyye-i Seyyid*'e daḫı ḥavāş yazup sikkeyi mermerde

ḳazmışlardur. Ve daḫı ol cühhāle żıdd Seyyid'üñ *Şerḥ-i 'Aḍūd*'ına da ḥāşiye yazmışlardur kim ġarrā vü bī-hemtādur. Ve daḫı Seyyid'i, Sa'dü'd-dīn üzerine tercīḥ idenlerdendür. Ḥattā bir gün Sa'dü'd-dīn ḥażretleri içün buyurmışlar kim "Mevlānā baḥr-i bī-kenārdur lākin mükedderdür."

Beyt

Bañа ḫoş gelmedi bu söz birāder
Ola mı baḥr-i a'ẓam hīç mükedder

Mükedder-ṭab' olan baḥri mükedder
Görür zīrā dili olmışdur ebter

Ki zīrā baḥre irişmez küdūret
Olur mı tīre ṭaşdan baḥr 'aẓamet [kezâ ?]

Neşr: Ve daḫı ol dili ṣāfī vü sāde mevlānā el-fāżıl Ḫˇāce-zāde **[207b]** ḥażretlerine ekşeriyyā ḫayr ile şenā idüp buyururlar idi kim "Merḥūmdan ḳırā'at-ı 'ulūm itmedüm, zīrā vilāyet-i Anaṭolı'ya geçmege pederimüñ rıżāyı şerīfleri yoḳ idi. Lākin peder ile ziyāretlerine varup cemāl-i şerīflerini görüp ṣoḥbet-i şerīfeleri ġanā'imi ile muġtenim olup buyurdılar kim:

Beyt

El-vedā' iy dūstān cānān iline giderüm
Vaḳt-i mevt oldı ḳarīb iḥsān iline giderüm

Neşr: Fi'l-ḥaḳīḳa ṣoñra ol 'ilmde ābdār, zamān-ı ḳalīlde fenā mülkine mülkinden beḳāya güẕār itdiler. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh.*

Mevlānā İbnü's-selām [Tācü'd-dīn İbrāhīm]

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Tācü'd-dīn İbrāhīm eş-şehīr bi-İbni's-selām[1] ḥażretleridür kim pederleri 'ilm-i debāġatda kemāl ü ġāyete irişmişler idi. Ḥattā lāciverd rengini vilāyet-i Rūm'da anlar işlemişlerdür. Merḥūm muttaḳī vü müteşerri' «الكاسب حبيب الله»[2]

1 *eş-Şakā'iku'n-Nu'mâniyye*'nin tenkitli metninde bu şahsın "İbnü'l-üstāẕ" olarak tanındığı kayıtlıdır. Bkz. Hekimoğlu, age, s. 510.

2 Hadîs-i Şerîf: "Çalışıp kazanan Allah'ın sevgili kuludur." Mehmet Yılmaz, *Kültürümüzde Âyet ve Hadisler*, Kesit Yay., İstanbul 2013, s. 356. Hadis kitaplarında bu sözün kaynağı tespit edilememiştir.

ḥadīṣini delīl ü rāh idinmişler idi. Ferzendlerini ʿilme iştiġāle raġbet eyleyüp mevlānā daḫı ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Sinān Paşa ḫıdmetlerine irüp ṣoñra Anḳara'da Medrese-i Beyżā'ya müderris oldılar günde yigirmi aḳça ʿulūfe ile. Ṣoñra Sulṭān 'Abdu'llāh'a muʿallim oldılar. Vaḳtā kim üstādları Sinān Paşa'ya ḥādiṣe-i meẕkūre vāḳiʿ oldı ise mevlānāyı daḫı taʿlīmden ʿazl idüp bi-emr-i **[208a]** Ḥayy u Ḳadīr ḳażā-yı Çubuḳ ile taʿzīr itdiler on beş aḳça ʿulūfe ile. Vaḳtā kim Sulṭān Bāyezīd Ḫān serīr-i salṭanata cülūs itdiler ise belde-i Amāsiyye'de Ḥüseyniyye Medresesi'ni ʿiṭā itdiler otuz aḳça ʿulūfe ile. Āḫir anda müderris iken cām-ı mevti nūş itdiler. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyh.* Merḥūm ehl-i ṣalāḥ ve ṣāḥib-i ʿiffet ü felāḥ ve daḫı ṣāḥib-i ʿaḳl u iẕʿān, ol ecilden ötüri fā'iḳu'l-aḳrān idiler. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyh.*

Mevlānā Muʿīd-zāde

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Muʿīd-zāde ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i ʿulūm itdüklerinden ṣoñra baʿż-ı medārise müderris olup merḥūm maḥrūsa-i Üsküb'de müderris iken vefāt itdiler. Merḥūm ʿālim ve meşġūl ve beyne'l-ahālī maḳbūl idiler. Ḥattā Seyyid Şerīf'üñ *Şerḥ-i Tecrīd*'inüñ ḥāşiyesine Ḫaṭīb-zāde yazduḳları ḥavāşşı telḫīṣ eylemişlerdür hem muʿteber ü hem ḫūb u pür-ferdür. Ve daḫı baʿż-ı resā'il-i ġayr-ı meşhūreleri vardur kim ġāyet ḫūb u merġūbdur. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyh.*

Mevlānā İbn ʿİbrī

Ve biri daḫı ḥumḳ u cehlden berī, ʿālim ü fāżıl u kāmil İbnü'l-ʿibrī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra ol dili aġrāżdan sāde Mevlānā Ḫaṭīb-zāde ḫıdmetlerine irüp aḳrānına ġālib ü reʾīs olduḳlarından ṣoñra baʿż-ı medārise **[208b]** müderris oldılar. Amāsiyye'de Ḥüseyniyye Medresesi'nde müderris iken vefāt itdiler.

Beyt

Çeküp raḫtını göçdi İbn ʿİbrī
Beḳā mülkine rindāne berāber

Şehā bil bunı kim budur muḥaḳḳaḳ
Olur bay u gedā mevte berāber

Neşr: Merḥūm medresesi ḥücerātından birinde sākin olurlar idi izdiyād-ı şuġlden ötüri. Ḥāṣılı merḥūm müderris-i müfīd ü muṣannif-i mecīd idiler. Lākin taṣnīfātı müsevvedātda ḳaldı. Maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'den Amāsiyye'ye giderler iken ṭarīḳda vefāt itdiler. Ḥattā ḫāne-i saḳfında müṭāla'a iderler iken vefāt itdiler. Ḥīn-i vefātlarında *Sūre-i Yā-Sīn*'e müṭāla'a eylemişler. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh.*

Mevlānā Aḥmed-i Yegān [Eyyühüm]

Ve biri daḫı 'ālim-i 'ulūm ve kāmil-i fühūm Mevlānā Şemsü'd-dīn Aḥmed el-Yegān el-mülaḳḳab bi-Eyyühüm ḥażretleridür kim 'aṣrı 'ulemāsından ḳırā'at-ı 'ulūm itdüklerinden ṣoñra maḥrūsa-i Amāsiyye'ye ḳāḍī oldılar. Ṣoñra Sulṭān Bāyezīd Ḫān Burusa ḳażāsını iḥsān itdiler. Ṣoñra ma'zūl, ba'dehu ḳażā-yı mezbūreye ḳāḍī oldılar. Girü Sulṭān Selīm mevlānāyı ma'zūl idüp Gelibolı ḳażāsını teslīm eylediler. Āḫir terk-i ḳażā idüp 'alā-vech-i teḳā'üd günde elli aḳça 'ulūfe ta'yīn olındı. Ve ol ḥāl üzerine vefāt itdiler. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh.* **[209a]** Merḥūm ceriyyü'l-cenān ve ṭalīḳu'l-lisān, himmet-i cesīme ve şeybet-i 'aẕīme ve mehīb kimesne idiler. Lākin ża'īfü'l-'ilm idiler. Ve daḫı Ḥaḳḳ'a muṭī' ü ḳā'il ve ḫayrāta mā'il ḥattā bir cāmi' ile bir medrese binā itmişlerdür ġarrā vü bī-hemtādur. Āḫir-i 'ömrlerinde pāylarına ḫalel irüp ol ḥāl üzerine vefāt itdiler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Mevlānā 'Abdu'r-raḥmān Çelebi

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl-ı pür-hüner Mevlānā 'Abdu'r-raḥmān bin Muḥammed bin 'Ömer el-Ḥalebī ḥażretleridür kim 'aṣrı 'ulemāsı ḫırmenlerinüñ ḫūşe-çīni olup ba'dehu Sinān Paşa ḫırmenine daḫı yol bulup ḳalbi enbānını gendüm-i 'irfān ile ṭoldurup beyne'l-aḳrān faḍl u ẕekā ile mümtāz oldılar. Ba'dehu ol kān-ı 'irfān ṣoḥbet-i Sulṭān Meḥemmed ile müşerref olup maḳbūlü'l-enām ve müşārun ileyh ẕevi'l-aḥlām oldılar.

Beyt

Olanlar şāh-ı İslām'a muṣāḥib
Olurlar dür gibi mümtāz-ı aḳrān

Anuñ-çün mu'teberdür seng-i ḫārā
K'olupdur ma'den-i la'l-i Bedaḫşān

Neşr: Ṣoñra ol ferīd-i bende-i Rab'da sū'-i edeb ṣādır olduġından ötüri cenāb-ı şāhdan ba'īd ü dūr ve ḥürmetden bir miḳdār mehcūr oldılar. Ḥattā şāh-ı cihān buyurmışlar kim "Eger üstādum ferzendi olmasa idi helāk ider idüm." dimişler. Ol ecilden rāh-ı ḳażāya sülūk eylediler āḫir-i 'ömrlerine dek. Merḥūm tīz-zebān, **[209b]** faṣīḥü'l-beyān ve ṭab'-ı şerīfleri pāk ve ẕihnleri vaḳḳād ve ṣoḥbeti leẕīẕ ü 'azīz kimesne idiler.

Belde-i Kütāhiyye ḳażāsında mevte rıżā gösterüp cenāb-ı āḫirete revāne oldılar. Ve daḫı ehl-i taṣnīf idiler. Ḥattā merḥūmuñ *Şerḥ-i Meṭāli' Ḥāşiyesi*'ne ta'līḳātı vardur kim feṣāḥatda seb'a-i mu'allaḳanuñ birisidür. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā 'Abdü'l-vehhāb

Ve biri daḫı 'ulūm-ı 'Arabiyyeti 'alīm, selīm ü ḥalīm, 'ālim ü fāżıl u kāmil, şefīḳ u raḥīm Mevlānā 'Abdü'l-vehhāb ibnü'l-mevlānā 'Abdü'l-kerīm ḥażretleridür kim 'aṣrı 'ulemāsından ḳırā'at-ı 'ulūm idüp -anlardan biri Mevlānā 'İẕārī ve Mevlānā Luṭfī-i Toḳatīdür ve Mevlānā Kestellī'dür- ṣoñra maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de Ḳalender-ḫāne Medresesi'ne müderris olup ṣoñra bir niçe bilāduñ ḳażāsına mübtelā ba'dehu ol ādem-i cānī Sulṭān Selīm zamānında ḫāfıẓ-ı defātir-i 'Oṣmānī olup āḫir pādişāhımuzuñ salṭanatı evā'ilinde dār-ı āḫirete revāne oldılar. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh.* Merḥūm serī'ü'z-zebān ve ceriyyü'l-beyān ve ṣoḥbeti leẕīẕ ve muḥterem ü 'azīz kimesne idiler ve aḫlāḳ-ı ḥasene ve ef'āl-i aḥsene ṣāḥibleri idi. Ve daḫı 'aḳliyyāt u naḳliyyātda māhir ve şeyḫ-i mehīb ü fāḫir idiler.

Mevlānā Yūsuf el-Ḥamīdī [Şeyḫ Sinān]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl-ı zamān ve ʿāḳil ü kāmil-i devrān Mevlānā Yūsuf el-Ḥamīdī ḥażretleridür kim "Şeyḫ Sinān" dimek ile meşhūrdur. ʿUlemāsından ḳırāʾat itdüklerinden ṣoñra **[210a]** ol dili sāde Ḳāḍī-zāde Medresesi'ne muʿīd oldılar. Ṣoñra baʿż-ı medārise müderris olup baʿd-ezān maḥrūsa-i Burusa'da Veliyyü'd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra maʿzūl olup vaṭanlarında ol zübde-i şiḳāt vefāt itdiler. Merḥūm zekī kimesne degiller idi. Lākin be-ġāyet meşġūl idiler. Ḥattā ʿalā'iḳ-ı dünyeviyyeden tecerrüdden ötüri Burusa'da ribāṭatdan baʿżısında sākin olup ʿibādāt üzerine olurlar idi. ʿİş-i ḳalīle ḳāniʿ ve ʿömrinde tezevvüc vāḳiʿ olmadı. Kemāl-i ṣabr u ʿuzlet ve nihāyet taḥammül ü ḳanāʿatlarından ötüri aḥyānen ṣāḥib-i kitābuñ pederlerine gelüp anlar daḫı kemā-kān ḥürmet ḳılup ʿizzet iderler idi. Baʿż-ı mevālī ḫıdmetinde bilece cemʿ olduḳlarından ötüri Seyyid'üñ *Şerḥ-i Miftāḥ*'ına beyne'l-ʿulemā maḳbūl bir ḥāşiye beyān eylemişlerdür kim medārisde menḳūl u maʿḳūldür. Ve daḫı ol cān-ı cihānınuñ ʿAllāme Taftāzānī'nüñ *Şerḥ-i ʿAḳā'id*'ine bir ḥāşiyeleri vardur, diyü mesmūʿdur. Lākin nā-yābdur, ekṣer-i ṭalebede mevcūd olmaz. Zīrā ke'ennehu dürr-i yetīm ʿadīmdür. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz on biri ve yāḫūd on ikisinde vefāt eylediler.

Beyt

Bu deñlü fażlla ol merd-i kāmil
Ecel derdine dermān bulmadı hīç **[210b]**

Göçiserdür gelen elbet cihāna
Bu ġuṣṣa eyledi aḥvālümi pīç

Mevlānā Caʿferī [Tācī-zāde]

Ve biri daḫı ʿilm meydānında nūr-ı vehhāc, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Caʿfer bin Emīr Tāc. Pederleri Sulṭān Bāyezīd'üñ Amāsiyye'de emīr iken müdebbiri idiler. Mevlānā Caʿferī ʿilme kemā-kān terġīb idüp merḥūm daḫı Mevlānā Ḥācī Ḥasan-zāde'den ve Ḳasṭalānī'den ve Ḫaṭīb-zāde'den taḥṣīl idüp meydān-ı fażl u hünerüñ çāpük-süvārı ve mevālī-zādelerüñ yādigārı şöhre-i āfāḳ olup Sulṭān Bāyezīd ḥażretleri Ḳosṭanṭıniyye'de Maḥmūd Paşa

Medresesi'ni iḥsān itdiler. *Raḥimehu'llāh.*[1] Ṣoñra dīvānları tevaḳḳu'lığını iḥsān itdiler. Ṣoñra nekebāt-ı rūzgārdan ẕerre iṣābet idüp ḫāneleri ġāret ve kendüler ma'zūl oldılar.

Beyt

Böyledurur bu cihānuñ kārı
Ḳabż basṭ üzre olur her bārı

Birini ḫāk-i meẕelletde iken
İder in'āmın aña idrārı [kezâ ?]

Birini ṣadr-ı sa'ādetde iken
İder aḥvālini ḫor u zārī

Bendeye lāyıḳ olan oldur kim
İde her laḥẓada şükr-i Bārī

Ḳomaya dāmenini Ḳur'ān'uñ
Ki ire aña Ḫudā'dan yārī

Neşr: Ṣoñra merḥūma 'alā-sebīli't-teḳā'üd yüz aḳça 'ulūfe ta'yīn olınup ḳabūl itmediler. Vaḳtā kim Selīm Ḫān pādişāh-ı ehl-i īmān oldılar ise **[211a]** yüz aḳça 'ulūfeye bilāddan ba'żınuñ ḳażāsını żamm idüp iḥsān idüp anlar daḫı ḳabūl eylediler. Ba'de zamānin girü tevḳī'-i sulṭānī ḫıdmetini in'ām itdiler. Ṣoñra Anaṭolı vilāyetine ḳāḍī-'asker oldılar. Ṣoñra bir ḫuṣūṣdan ötüri ḳatl olındılar. Merḥūm ṣāḥib-i naẓm-ı laṭīf ve muṣāḥabetde lā-teklīf idiler. Ve daḫı ol merd-i ġarrānuñ nefīs inşāları vardur kim lā-naẓīr-i 'ālemdür. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu.*

Mevlānā Sa'dī Çelebi [Tācī-zāde]

Ve biri daḫı Ca'fer Çelebi'nüñ birāderi 'ālim ü fāżıl Sa'dī Çelebi'dür kim 'aṣrı 'ulemāsından Ḳāḍī-zāde ve Meḥemmed bin el-Ḥācī Ḥasan ḥażretlerinden taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra istiḥḳāḳ ile evvelā Burusa'da Sulṭān Murād Medresesi'ne müderris olup ba'dehu Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr 'Alī Paşa Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris

1 "Allah rahmet eylesin."

olup ṣoñra ḥacc-ı şerîfe varup gelüp seksen aḳça teḳā'üd içün ta'yîn olınup āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi ikinci senesinde civār-ı Ḥaḳḳ'a revāne oldılar. Merḥūm 'ālim ü fāżıl u ṣāliḥ ü kerîm ve kerîmü'n-nefs, ḥamîdü'l-ḫiṣāl ve laṭîfü'l-fi'āl kimesne idiler. Ḥattā ṣāḥib-i kitābuñ pederi buyurmışlar kim merḥūm içün "'Ömrinde kiẕb söylemedi." diyüp "Yemîn itsem ḫanîṯ olmazum." didiler. Ve daḫı merḥūmuñ laṭîf ḳaṣîdeleri vardur kim her beytinde **[211b]** Ḥassān'lar ser-gerdāndur. Ve daḫı inşāda pehlevān-ı 'ālem idiler. Ve daḫı Seyyid'üñ *Şerḥ-i Miftāḥ*'ına ḥāşiye ve *Şerḥ-i Viḳāye* kim Ṣadrü'ş-şerî'a'dur, anda şehādet beyānına ḥāşiye yazup ince fevā'id cevāhirini derc ve i'mār-ı 'azîzeden ḫarc eylediler. Ve daḫı *'Aḳā'id-i 'Ömer Nesefiyye*'yi 'Arabî naẓm-ı belîġ ile naẓm eylediler kim her beyti dünyāya mu'ādildür ve daḫı resā'ilden niçe mu'teber risāleleri vardur kim güzel ve bî-bedeldür. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Ḳuṭbü'd-dīn

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil, erbāb-ı yaḳīn Mevlānā Ḳuṭbü'd-dīn Meḥemmed bin Meḥemmed bin Ḳāḍī-zāde ḥażretleridür kim māderden ceddi Mevlānā 'Alī bin Meḥemmed el-Ḳuşcı'dan ve Ḫˇāce-zāde'den taḥṣīl-i ma'ārif idüp ve kerîmelerini zevcelige virüp 'aḳd-i ḳarābeti muḥkem ḳılup balı yaġa ḫalṭ eylediler.

Beyt

Virüp Ḳuşcı-zāde ḳızın ḥażrete
Balı yaġa ḳatup ṣafā sürdiler

Neşr: Merḥūm ṣāḥib-i 'iffet ü ṣalāḥ ve ṭāliblere cenāḥu'n-necāḥ idiler. Ol meydān-ı şuġlde dilîr Manastır Medresesi'ne müderris olup kemā-kān şuġl ṭarîḳına yol bulup 'umdetü'l-aḳrān ve zübdetü'd-devrān oldılar. Ba'dehu 'ālem-i cüvānîde mîve-i 'ömri henüz irmiş iken ol medresede müderris iken vefāt itdiler.

Beyt

Ḳuṭb-ı dīn iken ol cüvān-ı sa'īd
Yıḳdı seyl-i ecel anı nā-gāh **[212a]**

Ḳodı efġān u āh ile pederin
Māderi eylesün be-rūz u şeb āh

Böyledür gerdiş-i cihān böyle
Bunda ne mīr bāḳīdür ne sipāh

Çāresi ḥażrete inābetdür
Cümlemüze müyesser ide İlāh

Merḥūm baʿżı resā'ile şürūʿ itmişler idi lîkin itmāmı müyesser olmadı. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Maḥmūd bin Meḥemmed bin Ḳāḍī-zāde [Mīrim Çelebi]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Maḥmūd bin Meḥemmed bin Ḳāḍī-zāde-i Rūmī ḥażretleridür kim "Mīrim Çelebi" dimek ile meşhūrlardır. ʿAṣrı ʿulemāsından taḥṣīl idüp kim anlardan biri Ḫˇāce-zāde ve biri Sinān Paşa'dur, ṣoñra Gelibolı Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu maḥrūsa-i Edrine'de ʿAlī Beg Medresesi'ne müderris, ṣoñra maḥrūsa-i Burusa'da Manastır Medresesi'ne müderris olup baʿd-ez-ān muʿallim-i Sulṭān Bāyezīd Ḫān olup ʿulūm-ı riyāżiyyātı şeh-i devrān anlardan tekmīl ü iẕʿān eylediler. Ṣoñra Sulṭān Selīm Ḫān vilāyet-i Anaṭolı ḳāḍī-ʿaskerligini iḥsān eylediler. Ṣoñra maʿzūl olup günde yüz aḳça taʿyīn olup ṣoñra ḥacc-ı şerīfe varup girü Rūm'a gelüp maḥrūsa-i Edrine'de hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz biri senesinde cenāb-ı Ḫaḳḳ'a teveccüh eylediler. Merḥūm selīmü'ṭ-ṭabʿ u ḥalīmü'n-nefs ve ṣabūr u şekūr kimesne idiler. Ve daḫı merḥūm ʿulūmı uṣūli ve fürūʿı ile ʿālim, ḫuṣūṣā ʿilm-i tevārīḫde kāmil idiler. **[212b]** Ve daḫı Uluġ Beg teʾlīf itdügi zīcüñ müşkilātını tafṣīl ü şerḥ eylemişlerdür kim münecciмān-ı rūzgār mā-beyninde maḳbūl ve her sözi maʿḳūldür. Ve semt-i ḳıbleye daḫı risāleleri vardur. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Ġıyāṣü'd-dīn [Paşa Çelebi]

Ve biri daḫı zübdetü'l-iḥvān ve ḳıdvetü'l-insān Mevlānā Ġıyāṣü'd-dīn ḥażretleridür kim şeyḫ-i erbāb-ı yaḳīn Aḳşemsü'd-dīn ḥażretlerinüñ birāder-zādeleridür. ʿAṣrı ʿulemāsından ḳırā'at idüp ḫuṣūṣā Ḫayālī Çelebi'nüñ ḥayālāt-ı ġarībe ve mezāyā-yı ʿacībelerinden ol dili sāde istifāde ve

Ḫᵛāce-zāde'nüñ ṭab'larından fā'ide itdüklerinden ṣoñra meşāyiḫ-ı ṣūfiyye ṣafālarından kesb-i envār eyleyüp ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Mevlānā Gürānī Medresesi'nüñ tedrīsini iḫtiyār eyleyüp ol ṣāḥib-i imlā vü inşāya ahālī-i zamān "Paşa Çelebi" didiler. Her işi başa iletdüginden ṣoñra ol Ḥaḳ yāri Begbāzārı Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra belde-i Anḳara'da Seyfiyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu Amāsiyye'de Ḥüseyniyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Edrine'de Ḥalebiyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu Ṣaḥn Medārisi'nden birine müderris olup ba'd-ez-ān iḫtiyārı ile terk idüp Medrese-i Ebā Eyyūb'ı iḫtiyār eylediler. Ba'dehu Amāsiyye'de Sulṭān **[213a]** Medresesi'ne ḫıdmet-i fetvā ile müderris oldılar. Ṣoñra terk-i tedrīs idüp rāki' ü sācid ü ḳā'ide bi-ṭarīḳ-ı teḳā'üd yetmiş aḳça ta'yīn eylediler. Ṣoñra Ḳuds-i Şerīf Medresesi'ni ṭaleb eylediler. Āḫir hicretüñ sekiz yüz yigirmi sekizi ve yāḫūd ṭoḳuzı senesinde Ḳuds'e seferden evvel vefāt itdiler. Ḥāṣılı merḥūm zekī vü kerīm kimesne idiler. Ve daḫı fünūn-ı mütedāvileye es'ile inşā ve resā'il-i keşīre daḫı imlā eylemişlerdür kim her biri daḫlden berīdür lākin müstaḳil bir kitāb tedvīn eylemediler.

Beyt

İrişdi ḥażrete paşa-yı ekrem
Sefer itmezden öñ Ḳuds-i şerīfe

'Alā'iḳdan olup pāk ü mücerred
Olup vāṣıl o cān mülk-i laṭīfe

İlāhī ḳalbini pür-nūr eyle
'Aẕāb itme efendüm ol ża'īfe

[Mevlānā Muẓafferü'd-dīn Alī eş-Şīrāzī]

Neşr: Ve biri daḫı aḳrānı mümtāzı, 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Şeyḫ Muẓafferü'd-dīn 'Alī eş-Şīrāzī ḥażretleridür kim bilādı 'ulemāsından belā vü ta'ab birle her rūz u şeb taḥṣīl-i 'ilm ü edeb eyleyüp anlardan biri Mīr Ṣadrü'd-dīn-i Şīrāzī ve biri daḫı 'Allāme Celālü'd-dīn-i Şīrāzī ḥażretleridür. Anlaruñ 'ilmleri nehrinden ḳanup ba'dehu Celālü'd-dīn ḥażretlerinüñ kerīmelerini tezvīc idüp meydān-ı 'ulūmda bāri' ve ṣaḥrā-yı fühūmda şems gibi lāmi'

olup mümtāz-ı yārān ve fā'iḳ-ı aḳrān oldılar. Ḥattā **[213b]** nefs-i Şīrāz'da bir medrese vardur kim şehrüñ a'lem-i 'ulemāsına meşrūṭdur kim anda 'Allāme Devvānī ḥażretleri müderris idiler. İttifāḳā mevlānā şikest olup Mevlānā Muẓafferü'd-dīn'den a'lem kimesne olmayup ol her kārı ṣavāb anları nā'ib-i menāb idindiler. Ba'dehu vefāt-ı şeyḫden ṣoñra kim ẕikr olındılar bilād-ı 'Acem'e fetret düşüp ve zenbūr-ı belā ahālīsinüñ başlarına üşüp pelekleri şişüp cerād-ı menşūr-vār perākende olduḳlarından ol dürer-i 'ulūm u 'irfāna ṣadef, diyār-ı Rūm'ı müşerref ḳıldılar. Ol vaḳt Mü'eyyed-zāde ḳāḍī-'asker idiler. Mevlānā ile Mevlānā Revānī ḫıdmetine bilece revāne olup şuġl itmişler idi ve lākin mevlānā muḳaddem olmaġın ġanīmet-i 'ulūma ẓafer bulup nāmı Muẓaffer olmış idi. Mevlānā Mü'eyyed-zāde ol dili sādeye kemā-yenbaġī ikrām u iḥsān eyleyüp ba'dehu Şāh Bāyezīd Ḫān'a 'arż idüp maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Muṣṭafā Paşa Medresesi'ni in'ām eylediler. Ṣoñra Medāris-i Ṣaḥn'dan birini iḥsān eylediler. Ṣoñra çeşm-i şerīflerine 'ārıża iṣābet idüp Sulṭān Selīm ḥażretleri 'alā-vech-i teḳā'üd altmış aḳça 'ulūfe itdiler. Maḥrūsa-i Burusa'da tavaṭṭun idüp āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi iki senesinde cenāb-ı Ḥaḳḳ'a teveccüh eylediler.

Beyt [214a]

Muẓaffer-fer iken 'ilm ü kemāle
İdindi ḫāk içinde cāy u mesken

Ferādīs-i cināndan ola ḳabri
'Aẕāb-ı kibriyādan ola me'men

Hele bunlar añılur eylük ile
Nice olur ölincek sen yaḫūd ben

Neşr: Ve daḫı ol māye-i luṭf-ı Rab, Şāfi'ü'l-meẕheb idiler ve 'ulūmuñ küllīsine vāḳıf, ḫuṣūṣā 'ilm-i kelāmuñ ḥaḳā'iḳına 'ālim, manṭıḳa ḫuṣūṣā *Tecrīd*'üñ ḥavāşına mālik ü ḳādir, ḫāṣṣaten 'ilm-i hendesede bī-naẓīr idiler. Fe-keyfe *Öḳlides* nām kitābı bi't-tamām Mīr Ṣadrü'd-dīn'den ḳırā'at eyleyüp maḥall-i müşkilātına ḥāşiye-i nefīse daḫı kitābet eylemişlerdür. Ḫāṣılı merḥūm selīmü'n-nefs ve laṭīfü'ṭ-ṭab', 'ilmi gibi 'aḳīdesi ṣāfī ve ṣūfī-i mütedeyyin ü vāfī idiler. Ve faḳrı ġınā üzerine iḫtiyār ve emvālini aṣḥāb-ı faḳra beẕl [ü] īṣār eylemişler idi. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Ḥekīm Muḥammed Şāh

Ve biri daḫı zamānesi ahālīsinüñ dürr-i şemīni, ʿālim ü fāżıl u kāmil el-Ḥekīm Muḥammed Şāh el-Ḳazvinī ḥażretleridür kim ol ādem-i cānī Celālü'd-dīn-i Devvānī ʿirfānınuñ dīvānı mülāzımlarından yaʿnī şāgirdlerinden idiler. ʿUlūm-ı ʿArabiyyeti tekmīl itdüklerinden māʿadā ol rūḥ-efzā ʿilm-i ṭıbda kāmil ve eṭibbā teşḫīşine ḳā'il oldılar. Zīrā evlād-ı eṭibbādan idiler. Baʿd-ez-ān ṭaraf-ı Kaʿbe'ye *şerrefehu'llāh* revān olup bir müddet anda mücāvir oldılar. Mü'eyyed-zāde merḥūm Sulṭān Bāyezīd Ḫān'a ol cānuñ ʿilm ü ʿirfānını medḥ ü beyān idüp **[214b]** sulṭān ḥażretleri daḫı ḳulaḳdan ʿāşıḳ olup Rūm'a daʿvet eylediler. Geldüklerinde yüz yigirmi aḳça ʿulūfe taʿyīn buyurup re'īsü'l-eṭibbā ḳıldılar. Vaḳtā kim sulṭān-ı İslām āḫirete sefer idüp ṣadrına sülālesi Selīm Ḫān cülūs eylediler ise mevlānā ile muṣāḥabet idüp şāh-ı cihānuñ ṭabʿ-ı şerīflerine ṣoḥbet-i mevlānā muvāfiḳ gelüp tamām raġbet gösterüp bir müddet ülfet eylediler. Āḫir mevte ʿilāc idemeyüp ol sirāc-ı vehhāc sulṭānü'l-İslām ve'l-müslimīn ve pādişāhımuz Sulṭān Süleymān Ḫān zamānında munṭafī oldılar.

Beyt

İrişsün rūḥına raḥmet Ḫudā'dan
Şefāʿat nūrı irsün Muṣṭafā'dan

Neşr: Ol zübde-i ṣiḳātuñ muṣannefātı çoḳdur lākin aʿlāsı tefsīr-i Ḳur'ān-ı ʿaẓīmdür kim Fātiḥa'dan ḫātimeye dek yazmışlardur. Ve daḫı *Rabṭü's-süver ve'l-āyāt* nām kitābları ḫod ġāyetü'l-ġāyātdur. Ve daḫı ol ḳalbi sādenüñ *Tehāfüt-i Ḫʿāce-zāde*'ye ḥavāşları vardur kim her kelimesi tamām-ı dünyā degerdür. Ve daḫı sā'ir te'līflerinüñ her biri birer laʿl-i Bedaḫşānī'dür kim sengistān-ı dilden ẓuhūra gelmişdür. Cevāhir-fürūşān anları gördüklerinde ṣafālarından cūşān u ḫurūşān olurlar.

Mevlānā Seyyid Maḥmūd

Ve biri daḫı ʿulemā zümresinde maḥbūb u mevdūd, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Seyyid Maḥmūd ḥażretleridür kim **[215a]** pederleri Sulṭān Bāyezīd ḥażretlerinüñ üstādları idi. Āḫir vefāt idüp maḫdūm-zāde yetīm ḳalup ṣuleḥādan baʿżılaruñ terbiyetleri ile murabbā ve ṣalāḥ u ʿilmleri zīveri ile

muḥallā, merd-i ehl-i ʿilm ü aḥlā oldılar. Baʿdehu ol nūr-ı çeşm-i ṣiḳāt ʿaṣrı ʿulemāsından ḫuṣūṣā Mevlānā Luṭfī kim maḥrūsa-i Toḳat'dandur, anlardan ve daḫı Berīkī-zāde'den taḥṣīl-i ʿulūm-ı nāfiʿa idüp ferīd-i dehr ve vaḥīd-i ʿaṣr oldılar. Baʿd-ez-ān meslek-i taṣavvuf u ʿirfāna sālik olup naḳīb-i erbāb-ı ṭarīḳa iken Sulṭān Bāyezīd ḫażretleri sādāta emīr-i muḥterem eyleyüp ṣadr-ı iḥtirāmda dā'im oldılar tā hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ üçine dek. Āḫir fenā destini anlara daḫı uzadup vefāt itdiler. Merḥūm selīmü'ṭ-ṭabʿ u ḥalīmü'n-nefs ve ṣaḥīḥü'l-ʿaḳīde idiler. Ve daḫı saḫī vü cömerd ve feryād-res-i müstemend ü hūşmend ve fuḳarāya nāfiʿ ve envār-ı siyādet cebhelerinde gün gibi dıraḫşān u lāmiʿ idiler. Ve daḫı merḥūmuñ eşʿār-ı ġarībeleri vardur kim her beyti maʿmūr ve her secʿi maḳbūl ü mebrūrdur. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Ṭabl-bāz [Muḥyi'd-dīn Meḥemmed]

Ve biri daḫı meydān-ı ʿilm ü zekāda şehbāz, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Muḥyi'd-dīn Meḥemmed ḥażretleridür kim "Ṭabl-bāz" dimek ile meşhūrlardur. ʿAṣrı ʿulemāsından ḳırā'at itdüklerinden ṣoñra baʿż-ı medārise müderris olup **[215b]** ṣoñra maḥrūsa-i Burusa'da Sulṭān Bāyezīd Ḫān Medresesi iḥsān olınup ṣoñra Edrine'de Çifte Medrese'nüñ birine müderris olup ṣoñra Ṣaḥn'dan birine müderris olup ḫıdmet-i tedrīsden cenāb-ı Ḳuddūs'e revāne oldılar.

Beyt

Ṭabıl-bāz raḥīli çaldı nā-çār
Didi göçdür ḳonan göçiser iy yār

Mevlānā İbnü'l-ḫaṭīb [İbrāhīm]

Neṣr: Ve biri daḫı ol merd-i ʿāḳil ü lebīb, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā İbrāhīm el-müştehir bi-İbni'l-ḫaṭīb ḥażretleridür kim ḳarındaşından ve ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i kemāl idüp baʿdehu baʿż-ı medārise müderris olup ṣoñra ʿale't-taḥḳīḳ Medrese-i İzniḳ'e müderris olup ṣoñra Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Ṣaḥn Medreseleri'nden birine müderris olup ṣoñra Burusa'da Murād Ḫān Medresesi'ne müderris olup anda müderris iken hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi senesinde cenāb-ı āḫirete revāne oldılar. Merḥūm edīb ü lebīb ve selīm ü ḥalīm kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Yaḥyā

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil Şeyḫ Yaḥyā bin Yaḫşı'dur kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i ʿulūm itdüklerinden ṣoñra vilāyet-i Ḳaraṣi'de Ṭuzla Medresesi'ne müderris olup ṣoñra meslek-i ṣūfiyyeye sālik ve künūz-ı ʿirfāna mālik olup ol vilāyetde girü teḳāʿüd idüp semt-i ʿuzlete gitdiler. **[216a]**

Beyt

Dilā ʿuzletdürür semt-i ġanīmet
Eger var ise ʿaḳluñ eyle ʿuzlet

Ḫuṣūṣā bu zamānda farż olupdur
Menāhī ile zīrā il ṭolupdur

Miṣāl kirpiyi sen eyle örnek
Başuñ çek ḫırḳaña ḳurtulagör tek

Budur belkim girü ḳurtulmayasın
Meger kim ola cāy u meskenüñ sin

Neṣr: Ḥāṣılı merḥūm ʿilm ile ʿameli cāmiʿ ve pertev-i saʿādet cebhesinde lāmiʿ idi. Ve dā'imā ḫalḳa naṣīḥat ve ṭullāb-ı ʿulūma *Tefsīr-i Ḳāḍī*'yi bilā-şuġlin naḳl iderler idi ḳat ḳat. Ḫuṣūṣā *Şirʿatü'l-İslām*'ı şerḥ idüp ve *Ṣadrü'ş-şerīʿa-i Viḳāye*'ye ḥāşiye yazup ṭarīḳ-ı ṣavāba gitmişlerdür. Āḫir ol merd-i fāḫir evā'il-i mi'e-i ʿāşirede vefāt itdiler. *Ḳuddise sırruhu.*

Mevlānā İsmāʿīl-i Ḳaramanī

Ve biri daḫı leyālī-i deycūre-i cehle delīl, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Kemālü'd-dīn İsmāʿīl el-Ḳaramanī ḥażretleridür kim ol maḳṣad-ı insānuñ me'āli, ʿaṣrı ʿulemāsından ḫuṣūṣā Mevlānā Ḫayālī'den tekmīl eyledüklerinden ṣoñra Mevlānā Ḫusrev ḫıdmetinde emīrāne ẕevḳler eyleyüp baʿdehu baʿż-ı medārise müderris olup ṣoñra pāye-i aʿlāya irüp maḥrūsa-i Edrine'de Çifte Medreseleri'nüñ birine müderris olup Edrine ḳāḍīsi ol zamānda Mevlānā 'Abdu'r-raḥmān bin Mü'eyyed ḥażretleri idi. Mā-beynlerinde bir mes'eleden ötüri ḫilāf vāḳiʿ olup **[216b]** Mevlānā Kemāl mes'elenüñ noḳṣānı ve nā-maḳbūli ṭarafına yapışup çün ḫilāf bī-ber ü fer olup Mevlānā İbnü'l-mü'eyyed bu ḫuṣūṣa kemā-kān muġber olmışlar idi.

Beyt

Kişi bilgüsine uymaḳ ʿabeṣdür
Ulu sözini ṭutmamaḳ nekesdür

Şu söz kim söylene anuñ ḫilāfı
Olur ṣıḥḥat anuñ şāhum ġılāfı

Şu söz kim bī-ġılāf ola telefdür
Aña tābiʿ olanlar nā-ḫalefdür

Neṣr: Vaḳtā kim İbnü'l-mü'eyyed ḳāḍī-ʿasker-i muẓaffer oldılar ise mevlānāyı tedrīsden ʿazl idüp altmış aḳça ʿulūfe ʿalā-ṭarīḳı't-teḳāʿüd ʿarż eylediler. Mevlānāya bu isā'et ḥaḳīḳatde iḥsān olup künc-i ʿuzletde sākin ve zāviye-i vaḥdetde mütemekkin olup rindāne ʿibādete ve derdmendāne ṭāʿate meşġūl olup beyne'l-ahālī maḳbūl oldılar. Āḫir anlar daḫı fenā yārānına yā Hū diyüp ṣaḥrā-yı beḳāya revāne oldılar. Ve daḫı merḥūm ṣāḥib-i te'līf idiler. *Keşşāf*'a ve *Tefsīr-i Ḳāḍī*'ye ve *Ṣadrü'ş-şerīʿa-i Viḳāye*'ye ḥavāş naḳl eyleyüp sikkeyi mermerde ḳazdılar. Ve daḫı *Şerḥ-i ʿAḳā'id-i Ḥayālī*'sine ve *Şerḥ-i Mevāḳıf*'a daḫı ḥavāş yazmışlardur kim bī-mānenddürürler. Ve daḫı niçe teṣānīfleri vardur kim bī-miṣllerdür. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Ümmü'l-veled-zāde [ʿAbdü'l-evvel]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil, ʿibād-ı Aḥād ü Ṣamed Mevlānā ʿAbdü'l-evvel bin Ḥüseyn eş-şehīr bi-Ümmi'l-veled **[217a]** ḥażretleridür kim pederlerinden ḳırā'at-i ʿulūm-ı muḫtaṣara ve Mevlānā Ḫusrev'den daḫı dirāset-i ḳavānīn-i muʿaẓẓama eyleyüp zübdetü'l-aḳrān oldılar. Ḥattā Mevlānā Ḫusrev kerīmelerini anlara çiftlendürüp baʿdehu salṭanat-ı Sulṭān Meḥemmed'de ḳaṣaba-i Silivri ḳażāsı ile mübtelā oldılar. Ḥattā ṣāḥib-i kitāb pederi Ṭaşköprī buyurmışlar kim "Anlar ḳażā ṣaḥrāsında ḥayrān iken faḳīr Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn-i ʿArabī ḫıdmetlerinde ʿulūm-ı muʿtebere şuġline ʿaṭşān yaʿnī zümre-i dānişmendāndan idüm." didiler. Manṣıb-ı ḳażāda bir müddet dā'im ve bilād-ı keṣīreye ḥākim-i ḳā'im olup ṣoñra bi-iẕni'llāh maʿtūhü'l-lisān olup nāsla ünsden ʿuzlet idüp Ḳosṭanṭıniyye'de tavaṭṭun

eylediler. Ḥattā dirler kim yüz yaşına ḳarīb olmışlar idi. Ṣoñra cenāb-ı dergāh-ı a'lāya revāne oldılar. Merḥūm ḥāṣılı 'ulūm-ı 'Arabiyyāt'da ḫuṣūṣā kütüb-i ḳırā'atde māḥir ve ol merd-i ṣāfī ekṣer-i *Keşşāf*'ı ḥıfẓ eylemişler idi. Kemāl-i zekālarından ötüri hemān merḥūmuñ nice 'ālim ü 'ārif-i cān idügi *Kāfiye-i Ḫubaysī*'sine yazduḳları ḥāşiye-i pür-fā'idelerine müṭāla'a itmek ile ma'lūm olur. Ve daḫı fuḳarā ile celīs ve ġurabā ile enīs idiler.

Beyt

Göçüp Ümmü'l-veled-zāde cihāndan
Ḳodı evlādını nā-çār u giryān **[217b]**

Cihān bāḳī degül fānīdür ādem
Ne bende ḳalısar bunda ne sulṭān

Ġaraż bu 'āleme gelmekden iy yār
Olasın maẓhar-ı tevḥīd ü 'irfān

Eger ṣādır olursa ẕenb ü ġaflet
İdesin tevbe istiġfār her ān

Mevlānā Māşī [Aḥmed]

Neṣr: Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Aḥmed ḥażretleridür kim "Māşī" dimek ile meşhūrlardur. 'Aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra ba'ż-ı medārise müderris olup ṣoñra İstanbul'da Ḳalender-ḫāne Medresesi'ne müderris olup ba'dehu Edrine'de Dārü'l-ḥadīṣ'e müderris olup ṣoñra Amāsiyye'de Sulṭān Bāyezīd Ḫān Medresesi'ne müderris ve müftī olup āḫir ol güẕergāhdan cenāb-ı dergāha revāne oldılar.

Beyt

Yüridi cānib-i Mevlā'ya Māşī
Fenā mülkinde terk idüp ṣavaşı

Neṣr: Merḥūm ṣāḥib-i muḥāvere ve merd-i mübāḥiṣ, ḫuṣūṣā uṣūlde ve fıḳhda mahāret-i tāmme ṣāḥibi idiler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Mevlānā Muḥyi'd-dīn el-Ḳaramanī [Hevāyī]

Ve biri daḫı ol ādem-i cānī ʿālim ü fāżıl Muḥyi'd-dīn el-Ḳaramanī ḥażretleridür kim laḳab-ı şerīflerine Hevāyī dirler idi. ʿAṣrı ʿulemāsından taḥṣīl, baʿdehu baʿż-ı medāris tedrīsine ʿibādet idüp ṣoñra Edrine'de Çifte'den birine müderris ve ṣāḥib-i saʿādet olup ṣoñra cenāb-ı Ḥaḳḳ'a ʿibādete yüz ṭutup ʿalā-vechi't-teḳāʿüd elli aḳça ʿulūfe taʿyīn olınup saʿādet-ḫānelerine Ḳosṭanṭıniyye'de **[218a]** mülāzemet ve ʿibādetu'llāh ve muvāẓabet eyleyüp āḫir Sulṭān Selīm salṭanatı evā'ilinde baḥr-i vücūdlarından cenāb-ı rūḥ-ı pür-fütūḥları hevāya münḳalib oldı. Merḥūm ʿulūma meşġūl ve bāʿiṣ-i maʿḳūl u menḳūl idiler. *Raḥimehu'llāh*.

Beyt

Hevāyā münḳalib olup Hevāyī
Görenler didiler hey hey ḳuş uçdı

Mevlānā Yetīm [ʿAlā'ü'd-dīn]

Neṣr: Ve biri daḫı beyne'l-aḳrān bī-naẓīr ü ʿadīm, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn ʿAlī el-Aydınī eş-şehīr bi-Yetīm ḥażretleridür kim Yetīm dinilmege sebeb Sulṭān Bāyezīd zamānında olan vebā-yı ʿaẓīmden peder ü māderi ve sā'ir aḳrābası vefāt idüp ḳaṭʿa kimsesi ḳalmayup lākin bir ʿammetesi ḳalup maḥall-i bülūġa dek ḥücresi ḥacrinde perverde olup ṣoñra maḥrūsa-i Tire'ye varup mebādī-i ʿulūmı ahālīsinden ḳırā'at ve taḥṣīl-i kitābet idüp ṣoñra maḥrūsa-i Burusa'ya varup ʿilme meşġūl olup müderrislerinden oḳudılar. Vaḳtā kim Sulṭān Meḥemmed Ḫān Medāris-i Ṣaḥn'ı binā eylediler ise evvelā anda sākin olan ṭalebeden idiler. Ṣoñra şuġl-i ʿilm Ḳosṭanṭıniyye'de żaʿīf olduġı sebebden Tire'ye varup anda Ḳāḍī-zāde müderris idiler, ḫıdmetlerinde kemā-kān şuġl-i ʿilm ü ʿirfān idüp ḳıdve-i ehl-i īmān oldılar. Vaḳtā kim **[218b]** Sulṭān Meḥemmed Ḫān mevlānāyı Ṣaḥn'a getürdiler ise anlaruñla bile gelüp şuġle şürūʿ eylediler. Mevlānā Burusa ḳażāsına müvellā olınca ayrılmadılar. Ḫattā Ḳāḍī-zāde anları manṣıb içün ʿatebe-i şāhīye gönderdiler, ḳabūl itmeyüp buyurdılar kim "Benüm Allāh ile ʿahdüm vardur kim ebeden menāṣıba müvellā olmayam. Naḳż-ı ʿahd cehldür, ḳabūl itmezüm." didiler. Merḥūm maḥrūsa-i Burusa'da bir küçük ḫānede sākin olup Allāh içün ṭullāba ders dimekden ḫālī degüller idi.

Ḥattā günde ṣarf ile naḥv ve tefsīr ile ḥadīṯ ve fıḳh mā-beyninde yigirmi ders virürler idi. Merḥūm ḥāṣılı beẕl-i mechūd idüp bir aḥaddan ders men‘ itmeyüp ve aḫẕ-ı hediyye ve ḳabūl-i ücret itmezler idi. Vaẓīfe daḫı ḳabūl itmediler. Ol ma‘lūmü’s-siyāde ‘ilm ile ‘ibādete mülāzım ve herkese muṣāḥabetde mülāyim ḥattā kendülerden mesmū‘ olmış kim ebeden ṣalāt terk itmemişler ve mübārek sinleri ṭoḳsanı tecāvüz itmiş idi, lākin bir ḍırsına żarar gelmemiş idi. Ve ebter kitāb iştirā idüp tekmīl idüp cildlerler idi ve hem ṣan‘at-i cildde mahāretleri var idi. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi altı senesinde ṭaraf-ı āḫirete göçdiler. Kendülerden naḳl olınmış kim şebāblik ‘āleminde Sulṭān Murād Ḫān kim Sulṭān **[219a]** Meḥemmed babasıdur kim görmişler. *Raḥmetu’llāhi ‘aleyh.*

Mevlānā Şeyḫī

Ve biri daḫı ‘ālim ü fāżıl Mevlānā Şeyḫī ḥażretleridür kim Ebā Eyyūb-i Enṣārī Medresesi’ne müderris idiler. ‘Ālim ü ṣāliḥ, ‘ulūmuñ küllīsine müşārik ü mālik kimesne idiler. Ḥattā vezn-i ṭab‘a daḫı ḳādirler idi. Ve daḫı meşġūl ve her sözi dürr gibi nā-yāb u maḳbūl ve hem ṭalebeleri daḫı keşīr idiler. Āḫir Medrese-i Ḫālid’den cenāb-ı Ġaffār u Vāḥid’e hicretüñ ṭoḳuz yüz sekizi senesinde ṭaḳrīben revāne oldılar. *Raḥimehu’llāh.*

Mevlānā Żamīrī

Ve biri daḫı fünūn-ı nezāket-meşḥūnuñ ḫabīri Mevlānā Żamīrī ḥażretleridür kim Sulṭān Bāyezīd bendelerinden idiler. İsmlerini bilür kimesneye rāst gelinmedüginden ötüri maḫlaṣları ile ḫalāṣ olındı. Sulṭānuñ anlara kemāl-i maḥabbetlerinden ba‘żı medārisi iḥsān, āḫir Medāris-i Ṣaḥn’dan birini in‘ām idüp ikrām itdiler. Recül ‘ālim idiler, lākin kemāl-i faẓl ile beyne’l-ahālī şöhretleri yoḳdur. Ḥattā Mevlānā Mü’eyyed Ṣaḥn Medresesi’nde derse ‘adem-i iḳtidārlarını şāh-ı cihāna ‘arż itdüklerinde pādişāh “*Kāfiye Şerḥi* mutavassıṭ dersini itsün.” emr eylediler. Vaḳtā kim Sulṭān Selīm Ḫān taḫta cülūs itdiler ise żamīrlerinde mevlānānuñ ‘adem-i ḳudretleri merkūż olduġına binā’en ‘azl idüp altmış aḳça ‘alā-vechi’t-teḳā‘üd **[219b]** ta‘yīn eylediler. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi senesinde vefāt itdiler. *Raḥimehu’llāh.*

Mevlānā ʿÖmer

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u pür-hüner Mevlānā ʿÖmer ḥażretleridür kim Ḳasṭamonılı'dur kim ʿilm-i ḳırā'ate ʿālim idiler. Ḥattā ḥuffāẓdan niçe kimesneler anlardan maḫāric ve ḳırā'at iştiġāl idüp sādāt-ı ricāl oldılar. ʿĀlim ü fāżıl, maḥmūdü'l-ʿfiʿāl ve marżiyyü'l-ḫiṣāl idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl ʿAlā'ü'd-dīn ʿAlī ḥażretleridür kim anlar daḫı Ḳasṭamonılı ve hem Mevlānā ʿÖmer'den taḥṣīl-i ḳırā'at idüp müfīd ü müstefīd oldılar. Merḥūm ṣāliḥ ve mübārek nefeslü ve ehl-i kerem ü ḥayā ve leyāli iḥyā idici kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā ʿÖmer-zāde

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl ʿÖmer-zāde ḥażretleridür kim pederleri meẕkūrdan taḥṣīl-i ḳırā'at idüp fā'iḳu'l-aḳrān ve ṣāḥib-i iẕʿān ḳopdılar. ʿĀlem-i ṣıġarda Aḳşemsü'd-dīn ḥażretlerinüñ şeref-i muṣāḥabetleri ile müşerref olup ḥattā şeyḫüñ dest-i şerīfleri ile serleri memsūḥ olmışdur. Ḥattā kendüler buyurmışlar kim "ʿĀlem-i kiberde şeyḫüñ ḳabr-i şerīflerini ziyārete gelüp bāb-ı saʿādetlerini muḳaffel buldum. Hemān nidā idüp "Yā Şeyḫ! Seni ziyārete geldüm, beni maḥrūm eyleme." didüm. Hemān [ol] sāʿat ḳapu açıldı içerü girüp ziyāret idüp kerāmet-i şeyḫe ḥayrān oldum." didiler. *Ḳaddesa'llāhu esrārehüm.*

[Mevlānā] Dellāk-zāde [Ḥüsām]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl Dellāk-zāde ḥażretleridür kim nām-ı şerīfleri Ḥüsām'dur. **[220a]** Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmiʿi'nde medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de ḫaṭīb idiler. Merḥūm selīmü'ṭ-ṭabʿ ve ʿulūm-ı ʿArabiyyet'e ʿālim ve esrār-ı ḳırā'ate vāḳıf, āvāzesi ḫūb ve elfāẓı maḥbūb u merġūb idiler. Āḫir maḳām-ı ḫiṭābetden menzil-i āḫirete nüzūl itdiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Ṭabīb Muḥyi'd-dīn

Ve biri daḫı ol merd-i lebīb Mevlānā Muḥyi'd-dīn Meḥemmed eṭ-Ṭabīb ḥażretleridür kim Foçalı'dur. 'Aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl-i 'ulūm itdüklerinden ṣoñra 'ilm-i ṭıbba raġbet idüp ṭabābetde māhir, żarāfetde gün gibi eclā vü ẓāhir oldılar. Āḫir Sulṭān Bāyezīd Ḫān mu'ālecātından şākir olup vāfir ri'āyetden ṣoñra eṭibbāya re'īs itdiler. Ḥāṣılı 'ālim ü ṣāliḥ ve muḥibbü'l-fuḳarā idiler. Āḫir maraż-ı mevte çāre arayu salṭanat-ı Bāyezīd'de ṭaraf-ı āḫirete gitdiler. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh.*

Ḥekīm Ḥācī

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl Ḥekīm Ḥācī ḥażretleridür kim evvelā ṭullāb-ı 'ilmden idiler. Ṣoñra 'ilm-i ṭıbba terġīb idüp taḥṣīl eyleyüp merḥūm Ḥekīm Muḥyi'd-dīn'den ṣoñra re'īsü'l-eṭibbā oldılar ve kemāl-i ṣadāḳatlarından ötüri şāh-ı cihān Bāyezīd Ḫān severler idi. Zīrā bir gün Sulṭān Bāyezīd Ḫān'a bir veca'-i 'aẓīm ḥavāle olup teskīni eṭibbādan müyesser olmayup ṭabīb-i meẕkūrı da'vet idüp gelüp şāha ma'ācīn-i mücerrebeden bir miḳdār nesne ifṭār itdürüp bi-iẕni'llāh şifā-ḫāne-i ġaybdan ṣıḥḥat irişüp beden-i şāha istirāḥat gelüp be-ġāyet mesrūr **[220b]** oldılar. Ḥattā rivāyet olınmış kim teskīn-i vec'a feraḥdan şāh ṭabīb-i ḥāẕıḳuñ dest-i şerīflerini būs itmişler dirler. Merḥūm āḫir bu belā-ḫāneden ol ṣafā vü şifā sarāyına hicretüñ ṭoḳuz yüz on üçinde revāne oldılar. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Beyt

Gel iy ṭālib olan aḫbāra diñle
İşidüp sözlerümi cān u dille

Beyān itdüm mevālīnüñ ṣıfātın
Tevārīḫ ü ḥikāyāt u nikātın

Elümden geldügince tercem'itdüm
Girüp rāh-ı beyāna ṭoġrı gitdüm

Ma'ārif baḥrine yoḳdur nihāyet
Ḥaḳā'iḳ dürri ḥod bī-ḥadd ü ġāyet

Gücüm yetdükce yazdum çoḳ ḥaḳā'iḳ
Kimisi gül kimi sünbül şaḳā'iḳ

Ḳanı ṭullāb-ı 'irfān-ı süḫanver
Ki göñlüm ḫānesi pür-ṭolı cevher

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Muḥyi'd-dīn el-İskilibī

Neşr: Ol zamāne meşāyiḫından biri ḳuṭbü'l-'ārifīn ve mürşidü'ṭ-ṭālibīn, yenbū'ü't-tevḥīd ve'l-yaḳīn eş-şeyḫ el-'ārif bi'llāh, ma'rifet bīmār-ḫānesinüñ ṭabībi Şeyḫ Muḥyi'd-dīn Meḥemmed el-İskilibī ḥażretleridür kim evvelā ṭullāb-ı 'ulūm-ı ẓāhireden olup ḥattā 'Alī bin Meḥemmed el-Ḳuşcı ḫıdmetine idrāk ve ḥaḳā'iḳından taḥṣīl idüp derrāk oldılar. Merḥūm 'Alī bin Ḳuşcı 'ālem-i fenādan hevāya uçduḳlarından ṣoñra Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn-i Ḳocevī ḥażretlerinüñ ḫıdmetlerine irişüp ṣoñra ol ḳalbi riyā vü sümʻadan berī Şeyḫ İbrāhīm-i Ḳayṣerī dergāhına yüzler sürdiler. Anlar daḫı merḥūmı ḫoş **[221a]** görüp dā'imā himmet naẓarı ile naẓar idüp merḥūm maḳām-ı irşāda lāyıḳ olup icāzet virdiler. Ol ṣāḥib-reşād daḫı ṣadr-ı irşāda geçüp 'ilm ile 'ameli cemʻ eyleyüp sülūke şürūʻ itdiler.

Beyt

Açup ḳapusını göñül şehrinüñ
Ṣalā eyledi ḫāṣṣ ü 'āma o cān

Didi gelsün ḳanı ġıdā isteyen
İrişsün bizüm ṣoframuza revān

Ṭuṭaksuz ḳaşıḳsuz yimekler yiyin
Oṭunsuz emeksüz bişüpdür hemān

Ne eller ṭoḳundı ne gözler görür
Ne diller anı söyler iy dilsitān

Neşr: Baʻde müddetin şeyḫ rāh-ı ḥacca revāne olup Amāsiyye'de Sulṭān Bāyezīd Ḫān emīr idiler. Anlaruñ ile envāʻ-ı muṣāḥabetden ṣoñra şeyḫ ḥażretleri buyurdılar kim "İnşā'allāh bu dāʻī ḥacdan geldükde sizi ṣadr-ı ḫilāfetde bulurum." didiler. Hem eyle vāḳiʻ olup şāhuñ şeyḫe maḥabbeti ziyāde olup

ḥattā Ḳosṭanṭıniyye'de bir ġarrā ḫānḳāh binā idüp şeyḫe virdiler. Şeyḫ ḥażretlerinüñ kerāmeti ve şöhreti āfāḳı ṭutup muḥaṣṣal-ı kelām dergāh-ı şeyḫ ekābirden izdihām olur oldı. Ve ki gāh şāh-ı cihān-penāh daḫı sarāy-ı sürūrlarına da'vet ve gūn-ā-gūn ṣoḥbetler idüp şeyḫüñ bu sebebden riyāseti ve sa'ādeti ziyāde olup fe-emmā taḳvā vü vera'ları ḥaremlerine ecnebī ayaḳ baṣmadı.

Beyt

Ṣol göñül kim ezelden ola muṭī'
İremez Ḥaḳ'dan ana cāh-ı şenī' **[221b]**

Alma ṣatma cihānda merd olana
Żarar itmez göñülde derd olana

Neṯr: Ve ba'dehu 'ilm-i ẓāhirde ḫod bir mertebede celālet ü ṣalābetleri var idi kim mecālis-i 'āliyelerinde 'ulemā-yı devrān lerzān ve kelimāt-ı ḳudsiyye vü ġāliyeleri tefhīminde ser-gerdān olurlar idi. Ve daḫı ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Ben ṣaġīr idüm. Mesā'il-i uṣūlden bir mes'ele-i daḳīḳayı peder-i merḥūm taḳrīr idüp ḥażret-i şeyḫe iletdiler. Şeyḫ ḥażretleri görüp taḥsīn idüp pederi nevāḫt itdiler." Ve daḫı ḥażret-i şeyḫüñ cümle-i kerāmātından biri oldur kim eḥibbāsından birinüñ ferzendi bir vaż'-ı nā-pesend idüp müsteḥaḳḳ-ı siyāset-i sulṭānī olup āḫir şeyḫden iltimās eylediler kim vüzerāya i'lām idüp 'afv itdüre." Ḥażret-i şeyḫ eyitdiler: "Anlardan uludan iltimās idelüm. Vaḳtā kim ṣabāḥ olup ferzend-i mücrimi vüzerā öñüne iletdiler ise bi-iẕni'llāh ve bi-himmeti'ş-şeyḫ vüzerā bi-esrihim semt-i medḥe sālik olup bi-esrihim ferzendi medḥ idüp ḫalāṣ oldı. Ṣoñra vüzerā daḫı bu sırda ḥayrān oldılar. *Raḥimehu'llāh*. Ve bir kerāmetleri daḫı oldur kim Mevlānā Şeyḫ 'Abdü'r-raḥīm el-Mü'eyyedī kim şeyḫüñ ḫulefālarından idiler. Rivāyet iderler kim "Birāderüm 'Abdu'r-raḥmān 'Alī el-Mü'eyyedī evā'il-i salṭanat-ı Sulṭān Selīm Ḫān'da ḳāḍī-'askerlikden ma'ẕūl **[222a]** ve 'ırżı mebẕūl olmış idi. Ḥażret-i şeyḫ ḥużūrına getürdüm. Şeyḫ ḥażretleri āyāt u eḥādīṯ ü ḥikāyāt birle ḳat ḳat naṣīḥat eylediler. Ebeden ṣadrlarınuñ ḥarāretini tebrīd eylemedi. Hemān ḥażret-i şeyḫ-i 'irfān emr eyledi kim ṣaġ yanında bir seccāde döşeyeler. Dervīşler daḫı emr-i şeyḫe imtiṯāl idüp bir ġālīçe döşediler. Hemān ḥażret-i şeyḫ girü fermān itdiler kim "Mevlānā mübārek-bād! Girü ṣadruñuz mübārek olup çünki belā-keşlikden ṭab'uñuz ḫalāṣlıḳ istemez. Girü maḳāmuñuz muḳarrer." didiler. Rāvī buyurmışlar: "On beş gün olmadın dergāh-ı 'ālīden ki ol zamānda

Selīm Ḫān Edrine'de idiler. Ādem gelüp da'vet itdiler. Emr-i şāha imtiṯāl vācibdür, diyü Edrine'ye varup Rūmili ḳāḍī-'askerligi ile müstes'ad ü müşerref oldılar. Fe-keyfe kim ḫāṭırlarında bu ḫuṣūṣ merkūż degül idi, didiler. Ve daḫı ḥażret-i şeyḫüñ Sulṭān Bāyezīd ḥażretleri ile āşināligine sebebde sulṭān-ı şu'arā vü bürhān-ı üdebā, şeh-bāz-ı evc-i ma'ānī ve ma'ārif-i bülend-pervāz-ı ṭabāyi' ve 'ārif-i dürr-i ṣadef-i şevḳ u ṣafā ve nūr-ı ḥadīḳa, aṣḥāb-ı vefā, meydān-ı şi'r ü inşānuñ şems-i dıraḫşānı, a'nī bihi Seyyid Celāl-zāde Nişānī Beg *sellemehu'llāhu te'ālā* buyurmışlar kim "Cemī'-i ricāl-i ġayb emr-i ḫilāfeti **[222b]** Şeh-zāde Cem'e muḳarrer itmişler iken Ḫaḳ te'ālā'dan bir er çün bir kim nāmına Yavsı Muḥyi'd-dīn dirler, ayaġ üzre ṭurup ḫilāfet ḳılādesini Şeh-zāde Bāyezīd Ḫān gerden[in]e ṭavḳ eylediler. Vaḳtā kim bu ḳıṣṣa Şāh Bāyezīd ḳatında muḳarrer oldı ise şeyḫe kemāli ile ri'āyet ü ḥimāyete başladılar." dirler. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi senesinde ḳaṣaba-i İskilib'den āḫiret menziline göçdiler.

Beyt

Göçüp dār-ı fenādan Şeyḫ Yavsı
İrişdi raḥmet-i Raḥmān'a fi'l-ḥāl

Ulaşdı şevḳle ervāḥa ol pīr
İdüp aḥbābını hecr ile pā-māl

Ne şeyḫ ü şāb u ne şāh u gedā dir
Ögüdür āsiyāb-ı dehr bed āl

Neṯr: Āḫir kendülerden ṣoñra seccādelerine maḫdūm-zādeleri Şeyḫ Naṣrü'd-dīn Çelebi ḳarār idüp dīn-i mübīne nāṣır u emīn olup merḥūm zamānındaki gibi fuḳarā cem' ve kendüler şem' oldılar.

Maṭlab
Evṣāf-ı Ḥażret-i Müftī'z-zamān

Ḫuṣūṣā ferzend-i ekremleri kim sulṭānü'l-'ulemā ve bürhānü'l-üdebā, ḳıdvetü'l-uli'l-elbāb, en-nāṭıḳu bi'ṣ-ṣavāb, müftī'l-Ḥaremeyni'l-muḥteremeyn, vāriṯ-i 'ulūmü'l-evvelīn ve'l-āḫirīn, yenbū'ü'l-faẓl ve'l-yaḳīn, ġavṯü'l-İslām ve'l-müslimīn, ḫayr-ı ḫalef ve baḳıyyetü's-selef, müftī-i zamān, maḫbūb-ı Şāh Süleymān Ḫān muḥyi'd-dīnu'llāhi'l-vedūd, el-mülaḳḳab bi-Ebi's-su'ūd ḥażretleridür. **[223a]** Ḥālen melce'-i müsteftīn ve

mehbıṭu'ṭ-ṭālibīndürürler. *Zādehu'llāhu bereketehū ʿaleynā ve yessera'llāhu envārehū ledeynā.*[1]

Beyt

Zihī saʿādet ü devlet o pīr-i ekreme kim
Ola anuñ gibi ferzend-i dil-pesendi ʿalīm

Diridür ol ata kim ola oġlı ʿālim-i dīn
ʿAle'l-ḫuṣūṣ ki ola selīm-ḳalb ü ḥalīm

İlāhī ḥażret-i faḫr-i cihān ḥürmetine
Anuñ gibi pederi eyle cennet içre muḳīm

el-ʿĀrif Bi'llāh Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn-i Sirozī

Neşr: Ve biri daḫı ṭarīḳatuñ şemʿ-i pür-sūzı, ʿālim ü fāżıl Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn-i Sirozī ḥażretleridür kim merḥūm Şeyḫ Muḥyi'd-dīn-i İskilibī ḥażretlerinüñ ḫānḳāh-ı ʿirfānı ʿurefāsından yaʿnī ḫulefāsından idiler. Ḥattā ol merd-i pür-nāmūs pīrinden ṣoñra seccādesine cülūs eylediler. Ve daḫı ʿālim ü fāżıl, zāhid ü ʿābid kimesne idiler. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi altı senesinde sarāy-ı fānīden ṣaḥrā-yı bāḳiye göçdiler.

Beyt

Cülūs itmiş iken Sirozi ṣadra
Ṣafā vü şevḳle bil Muṣliḥü'd-dīn

Geçüp Siroz'dan göçdi beḳāya
İrişe raḥmetu'llāh iy muḥibbīn

el-ʿĀrif Bi'llāh Seyyid Velāyet

Neşr: Ve biri daḫı baḥr-i ʿirfāna ġāyet ve birr-i iḥsāna nihāyet el-ʿārif bi'llāh ve merd-i evvāh Seyyid Velāyet ḥażretleridür kim şerīf ü laṭīf, ḥasīb ü nesīb kimesne idiler. Silsile-i müẕehhebeleri böyle taḥrīr ve bu nevʿa taḳrīr olınur kim Seyyid Velāyet ibn Seyyid Aḥmed bin Seyyid İsḥāḳ bin Seyyid Ġulāmü'd-dīn **[223b]** ibn Seyyid Ḫalīl bin Seyyid Cihān-gīr bin

1 "Allah onun üzerimizdeki bereketini arttırsın ve Allah onun nurlarını bize müyesser kılsın."

Seyyid Muḥammed bin Ḥayātü'd-dīn ibn Seyyid Rıżā bin Seyyid Ḫalīl bin Seyyid Mūsā bin Seyyid Yaḥyā bin Seyyid Süleymān bin Seyyid Fażl bin Seyyid Meḥemmed bin Seyyid Ḥüseyn bin el-İmām Muḥammed el-Bāḳır bin el-İmām Zeynü'l-'ābidīn ibnü'l-İmām Ḥüseyn ibn 'Alī ibn Ebī Ṭālib ḥażretleridür. Ol reh-rāstī hicretüñ sekiz yüz elli beşi senesinde ḳaṣaba-i Kirmastı'da vücūda geldiler. Ba'dehu maḥrūsa-i İstanbul'da evlād-ı 'Āşıḳ Paşa'dan Şeyḫ Aḥmed'üñ kerīmelerini tezvīc eylediler. Bu vaḳ'a hicretüñ sekiz yüz yetmiş dördi senesinde vāḳi' oldı. Ve ṭarīḳ-ı taṣavvufı ḳayınatasından taḥṣīl idüp irşāda mücāz oldılar kim anlar daḫı Zeynü'd-dīn-i Ḫāfī ḥażretlerinüñ ḫalīfe ve ḫalefleri 'Abdü'l-laṭīf-i Maḳdisī ḥażretlerinüñ ḫulefāsındandururlar. Ṣoñra hicretüñ sekiz yüz sekseni senesinde ḥacc-ı şerīfe revāne olup Mıṣr'a dāḫil olduḳlarında Seyyid Vefā İbn Seyyid Ebū Bekr ile gidinceye dek bükreten ve aṣīlen ṣoḥbet idüp telḳīn ü irşāda, anlardan daḫı mücāz oldılar. Vaḳtā kim ḥarem-i ḥimāyet ü ḥimāyet-penāha kim Ka'be-i müşerrefedür *şerrefehu'llāh* dāḫil oldılar ise Şeyḫ 'Abdü'l-mu'ṭī ḥażretleri anlara cem'-i keşīr ḥużūrlarında esmā-yı ḥüsnā ḳırā'at idüp ba'dehu **[224a]** irşāda icāzet virdiler. Kendüler ol sefer-i şeref-eşerde iken māderleri vefāt u rıḥlet ve girü hicretüñ sekiz yüz seksen altı senesinde pederleri daḫı maḫmiye-i Ḳosṭanṭıniyye'den sīne-i ḳabre 'azīmet idüp sa'ādet-ḫāneleri cānibinde defn olındılar kim el-ān ḳabr-i şerīfleri ziyāretgāhdur.

Beyt

Göçüp Seyyid Velāyet menziline
Ḳodı ḥicr içre aḥbābını dā'im

Ṣaḥīḥü'n-nesldür ol şeyḫ-i kāmil
'İbādetde daḫı olmışdı ḳā'im

Ḫuṣūṣā ceẕbe vü şevḳ u ṣafādan
Be-rūz u şeb olurdı mest ü hā'im

Gülüp yüzine anuñ daḫı dünyā
Ṣoñ ucında didi ben bī-vefāyım

Neşr: Ve daḫı merḥūmuñ vefātından ḳırḳ iki günden ṣoñra Sulṭān Meḥemmed Ḫān rıḥlet eyledi. Ve daḫı ferzendleri ʿilm-i ḥadīṯi Mevlānā Gürānī'den ḳıraʾat eylediler. Ve üç kerre ḥacc-ı şerīfe vardılar. Ḫattā āḫir ḥacları Sulṭān Selīm ḥażretlerinüñ taḫt-ı ʿOṯmāniyān'a şāhāne cülūslarından iki yıl ṣoñra vāḳiʿ olup āḫir ol şems-i duḥā maraż-ı istisḳādan ḳırḳ gün ḫaste olup hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi ṭoḳuzı senesi Muḥarrem'inüñ evāsıṭında ve ol ḫuceste-ḫiṣālüñ ḫasteliginüñ ḳırḳ birinci güninde şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'de vefāt idüp **[224b]** Şeyḫ Cemāl Efendi merḥūm namāzını ḳıldırup cenāzesine cemʿ-i keṯīr emīr ü faḳīr ve ʿulemā vü ṣuleḥā ḥāżır olup taʿẓīm ü tevḳīr birle menziline teslīm, baʿdehu telḳīni taʿlīm eylediler. *Raḥimehu'llāh.* Ḳabr-i şerīfleri mescidleri ve saʿādet-ḫāneleri ḳurbinde vaṣiyyet itdükleri beyt-i pür-saʿādetde vāḳiʿ oldı. Ve ʿömrleri daḫı yetmiş üçe yetmiş idi. Baʿdehu zevceleri Rābiʿa kim Şeyḫ Aḥmed'üñ kerīmeleridür, kendülerden ṣoñra vefāt idüp yanlarında defn olındılar. Ṣoñra ferzendleri ve zāviyelerinde ḳā'im-maḳāmları Seyyid Dervīş Meḥemmed daḫı hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ iki senesinde vefāt idüp yanlarında defn olındılar. Rāvīler şöylece rivāyet eylediler: Vaḳtā kim Sulṭān Bāyezīd Ḫān ʿ*aleyhi'r-raḥme* sülāleleri Selīm Ḫān'ı ser-ʿasker-i ʿasākir-i ehl-i īmān itmege daʿvet eylediler ise Selīm Ḫān taḫtı ṭaleb eylediler. Bu sözden şāh-ı cihāna inḳıbāż ve ferzendi Selīm'e ḫavf ṭārī oldı ise şeyḫ ḥażretlerine gelüp himmet ṭaleb idüp Şeyḫ Seyyid Velāyet daḫı taḫt ile beşāret ve müddet-i ʿömrlerinüñ ḳılleti ile işāret eylediler. Fi'l-ḥaḳīḳa Bāyezīd Ḫān'a inşirāḥ-ı ṣadr müyesser olup taḫtı oġlı Selīm'e teslīm eylediler. Ve hem **[225a]** sekiz yıl salṭanatları vāḳiʿ oldı. Ve daḫı kendüler buyurmışlar kim "Şeyḫüm Şeyḫ Aḥmed ile ḥacca varduḳda buyurdılar kim ḳuṭb-ı ʿirfān vaḳfesinde imāmuñ her sene yemīninde vāḳıf, faḳīr daḫı lede'l-vuṣūl bī-tevaḳḳuf naẓar eyledüm, gördüm: Mevlānā Ayās Efendi vāḳıfdur. Ḥacdan maḥrūsa-i Burusa'ya gelindükde yārāndan biri bu ḳıṣṣadan su'āl idüp biz daḫı vuḳūʿı üzre cevāb virüp hemān ol şeb bir taʿab ḥāṣıl itdüm kim ṣabāḥa dek ıżṭırāb müstevlī olup az ḳaldı kim helāk olam. ʿAle'ṣ-ṣabāḥ ḥażret-i şeyḫ-i ḫāṣ Mevlānā Ayās'ı ziyārete varup mülāḳāt olduḳlarında bu kemīneye ġażab birle naẓar itdiler, buyurdılar kim "Ne içün ifşā-yı sır itdüñüz?" Bunuñ biri ile ebeden ol Tañrı ḫāṣṣı bu faḳīri görmemişler idi. Ve daḫı buyurdılar

kim "Bu gice üç def'a ṣaḥīfe-i rūzgārdan tīġ-ı celāl ile noḳṭa-i vücūduñı ḥaḳḳ itmege ḳaṣd eylemiş idüm, lākin sulṭān-ı enbiyā ḥażret-i Muḥammed Muṣṭafā *ṣalla'llāhu te'ālā 'aleyhi ve sellem* senüñ ile du'ā mā-beynine ḥā'il ve ṣaḥanınuñ ṭarafına mā'il olup def' eylediler. Hemān ayaḳ üzre gelüp mübārek ayaḳlarına yüz sürüp iltimās-ı 'afv eyledüm. Anlar daḫı keremlerinden niyāzımuz ḳabūl idüp du'ā-yı bi'l-ḫayr eylediler." didiler. Ve daḫı cümle-i kerāmātından biri oldur kim mevtlerinden **[225b]** bir sene evvel marīż olup ṣāḥib-i kitābuñ pederi 'iyādete varduḳlarında ol ṣāḥib-i sa'ādet ü siyādet buyurmışlar kim "el-Ān marażum ḫafīf oldı. Zīrā bu ṣabāḥ hādimü'l-leẕẕāt ya'nī 'Azrā'il ḥażretleri *'aleyhi efḍalü'ṣ-ṣalavāt* Mevlānā 'Alā'ü'd-dīn-i Cemālī ḥażretleri ṣūretinde gelüp ẓann itdüm kim ḳabż-ı rūḥ içün gelmiş olalar. Murāḳaben teveccüh eyledükde buyurdılar kim "Yā şeyḫ! Ḳabż içün gelmedüm, belki ziyāret içün geldüm." didiler. Ba'dehu merḥūm iki yıl saġ oldılar. Ḫattā merḥūmuñ ḥayātlarında Sünbül Sinān Ḫalīfe ḫaste oldılar. Merḥūma ḫaber virdüklerinde buyurdılar kim "İẕn-i bī-niyāz ile namāzımuzı anlar ḳılsalar gerekdür." didiler. Hem eyle vāḳi' oldı. *Raḥimehu'llāh*. Ve daḫı cümle-i kerāmātından biri oldur ki merḥūm Pīrī Paşa maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de bir zāviye binā eylediler kim Cemāl Ḫalīfe merḥūm anda sākin idiler. Rebī'ü'l-evvel gicelerinden bir gicede mevlid-i şerīf istimā' içün Pīrī Paşa ve şehrüñ 'ulemā ve meşāyiḫı anda cem' oldılar. Merḥūm Seyyid Velāyet ḥażretleri daḫı anda idiler kim mescidden ḫāric ṣuffada oturdılar. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Faḳīr anda bilece idüm. Şeyḫ ḥażretleri murāḳabaya varup girü kendülerine gelüp buyurdılar kim 'ālem-i keşfde **[226a]** ṣarīḥen müşāhede eyledüm kim bu zāviye Cemāl Ḫalīfe'den ṣoñra medrese olur." didiler. Hem eyle vāḳi' oldı. Ve daḫı bunuñ emṣāli kerāmetlerine nihāyet yoḳ idi. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Beyt

'Aceb 'ārif idi Seyyid Velāyet
İrişmiş ḳalbine nūr-ı hidāyet

Sivā jengini silüp sīnesinden
Münevver eylemiş ḳalbin 'ināyet

Maḳām-ı keşf ü iḥsāna muḳārin
Olup bulmış Ḫudā'sından velāyet

İlāhī himmetinden dūr ḳılma
Eḥibbāsını vü bizi be-ġāyet

el-'Ārif Bi'llāh Bolulı Çelebi

Neşr: Ve biri daḫı merd-i ma'nevī ve mürīd-i cām-ı *Meşnevī* Şeyḫ Muḥyi'd-dīn Meḥemmed eş-şehīr bi-Bolulı Çelebi ḥażretleridür kim meczūb u maḥbūb u müstaġraḳ kimesne idiler. Ṭarīḳatı Ḥācī Ḫalīfe merḥūmdan taḥṣīl idüp ve anlardan ṣoñra seccādelerine oturmışlar idi. Ve daḫı evvelā müderris idiler, ṣoñra cāẕibe irüp terk-i tedrīs ve def'-i telbīs eylediler. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüzi senesinde vefāt idüp şeyḫi yanında defn olındılar.

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Niyāzī [Şeyḫ Şücā'ü'd-dīn]

Ve biri daḫı ṭarīḳat şehbāzı Şeyḫ Şücā'ü'd-dīn eş-şehīr bi-Niyāzī ḥażretleridür kim ol cān Mevlānā Vildān'uñ birāderleri idiler. Evvelā ḳażāya müvellā, ṣāniyen Ḥācī Ḫalīfe ḫıdmetinde pāye-i a'lāya irüp zühd ü taḳvāyı **[226b]**tekmīl ve maḳāmāt-ı ṣūfiyyeyi taḥṣīl eylediler. Şeyḫ ḥażretleri daḫı anlara irşād içün icāzet virüp pāye-i sa'ādete irüp āḫir maḥrūsa-i Burusa'da hicretüñ ṭoḳuz yüz on dördinde vefāt itdiler.

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Ṣafiyyü'd-dīn

Ve biri daḫı merd-i rāh-ı yaḳīn Şeyḫ Ṣafiyyü'd-dīn ḥażretleridür kim Kanḳırı'dandur ve taṣavvufı Ḥācī Ḫalīfe ḫıdmetlerinden görmişlerdür. Lākin icāzeti Bolulı Çelebi virmişdür. Bunlar daḫı 'ābid ü zāhid kimesne idiler. Āḫir maḥrūsa-i Burusa'da hicretüñ ṭoḳuz yüz on ṭoḳuzı senesinde vefāt idüp şeyḫi Ḥācī Ḫalīfe ḳurbinde defn oldılar. *Raḥimehu'llāh.*

el-'Ārif Bi'llāh Rüstem Ḫalīfe

Ve biri daḫı şeyḫü'l-ümem Mevlānā Rüstem Ḫalīfe ḥażretleridür kim ol cān kūyınuñ ḳaṣabasından idiler. Merd-i pür-kerāmātligin ḫalḳdan mestūr idiler. Ḫattā ol ḫānuñ kerāmātını bilürler idi. Ve daḫı dā'imü'ṣ-ṣamt idiler. Evvelā kāsib, ṣāniyen mütevekkil oldılar ve daḫı her faḳīr ü ġanīye in'ām

iderler idi. Fe-keyfe kim ṣāḥib-i manṣıb degüller idi. Ve daḫı ḳaçan bir kimesne anlara bir tuḥfe virse anlar daḫı virene ża'fın iḥsān iderler idi. Ve daḫı egerçi ṭarīḳatı Şeyḫ Ḥācī Ḫalīfe'den görmişler ve lākin Üveysiyyü'l-meşreb idiler. Ve daḫı rivāyet olınur kim eḥibbāsından birinüñ çeşmlerine **[227a]** bir veca' 'ārıż olup şeyḫe şikāyet eylediler. Anlar daḫı buyurdılar kim "Bir zamānda bize de vāḳi' oldı. Ebeden ḳābil-i 'ilāc olmayup bu ḥayretde iken bir cüvāna rāst gelüp veca'dan şikāyet eyledüm. Anlar daḫı buyurdılar kim sünen-i mü'ekkedüñ āḫiri iki rek'atda mu'avveẕeteyn ḳırā'at eyle. Ben daḫı sözlerini ḳabūl idüp eyledüm, şifā buldum. Sizler de eyle idüñüz." didiler. Anlar daḫı nuṣḥ-ı şeyḫi revā görüp müdāvemet eyleyüp şifā buldılar, dimişler kim ol kişi Ḫıżr idi. Ve daḫı rivāyet olınmış kim ba'ż-ı ḫāricīlerden Burusa'da fetret vāḳi' olup şeyḫe gelüp istimdād itdiler. Şeyḫ daḫı buyurdılar kim "Bī-ḥużūr olmañuz. Şehre anlar dāḫil olup żarar idemezler." Hem eyle vāḳi' olup ḫalāṣ buldılar. Āḫir merḥūm daḫı ol senede vefāt eylediler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ 'Alī Dede

Ve biri daḫı taḳī vü naḳī vü velī Şeyḫ 'Alī Dede ḥażretleridür kim Şeyḫ İbnü'l-vefā ḥażretleri bāġı 'inebinden idiler. Ve hem şeyḫden ṣoñra nā'ib-i menābları daḫı oldılar. Merḥūm 'ābid ü murtāż u mükāşif kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

el-'Ārif Bi'llāh Ḳara 'Alī Ḫalīfe

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil merḥūm Ḳara 'Alī ḥażretleridür kim taṣavvufı Ḥācī Ḫalīfe ḫıdmetlerinden **[227b]** görüp ḥattā kendüler buyurmışlar: "Şeyḫüñ irşāda cülūslarınuñ ibtidāsından intihāsına dek mülāzemet eyledüm ve şeyḫüñ vefātlarından ṣoñra Şeyḫ Muḥyi'd-dīn el-Ḳocevī ḫıdmetlerine varup ikisinden de irşāda mücāz oldum. Merḥūm Muḥyi'd-dīn el-Ḳocevī ḫıdmetlerine bu deñlü sülūkden ṣoñra varduḳda ḳatlarında ṭıfl-ı ebced-ḫᵛān gibi idüm." didiler. Ba'dehu ḫānḳāh ḳabūl itmeyüp ḫānelerinde müteḳā'id oldılar. Āḫir anlar daḫı hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi ṭoḳuzında vefāt itdiler. *Raḥimehu'llāh.*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ 'Alī bin Meymūn el-Maġribī

Ve biri daḫı ḳıdvetü'r-ricāl ve usvet-i erbābü'l-ḥāl, el-kāşif-i esrārü'l-ma'nevī Şeyḫ Seyyid 'Alī ibn Meymūn el-Maġribī el-Endülüsī ḥażretleridür kim bilādında ol cān Şeyḫ 'Ulvān ṣoḥbetinde mürebbā ve Şeyḫ Debbāsī meclisinde muḥarrā olup pāye-i a'lāya ve ġāyet-i ḳuṣvāya irişdiler. Ba'dehu medīne-i Ḳāhire'ye dāḫil olup ḥacc eylediler. Ba'dehu Şām'a varup çoḳ kimesneler ẓıll-ı ḥimāyetinde mutaẓallil oldılar. Ṣoñra diyār-ı Rūm'a 'avdet idüp Burusa'da bir müddet sākin, girü Şām'a hicret idüp vefātlarına dek anda mütemekkin oldılar. Merḥūm 'ālim ü ṣāliḥ ve ḥaḳ ile ḳavvāl ve ehl-i esrār u aḥvāl idiler. Ve aḫlāḳ-ı ḥamīdeye mālik ve sünnet-i nebeviyyeye sālik ve ḳaçan ḥücrelerine gelseler kimse anlara ḳalḳmazlar ve anlar **[228a]** daḫı bir aḥada ḳalḳmazlar idi. Ve ḳaçan dānişmendlerden ve sā'ir erbāb-ı menāṣıbdan bir kimse gelse bir ġanem postı döşerler idi. Ri'āyet idüp ve daḫı mürīdlerüñ fetretinde ġażūb kimesne idiler. Ḫattā niçe dervīşlerinüñ kellelerini yarmışlar idi. Kemāl-i ġażablarından ve daḫı vaẓīfe ve ümerā vü selāṭīnüñ hediyyesini ḳabūl itmezler idi. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi yedi senesinde maḥrūsa-i Şām'dan cenāb-ı dār-ı mülk-i 'Allām'a rıḥlet itdiler. *Raḥimehu'llāh.*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ 'Ulvān el-Ḫamīdī[1]

Ve biri daḫı Şeyḫ 'Ulvān el-Ḫamīdī ḥażretleridür kim evvelā müderris, ṣāniyen Şeyḫ Maġribī ḫıdmetine vuṣūl bulup fürū' u uṣūli terk idüp cenāb-ı taḳvā ve zühd ü aḫlāḳa gitdiler. Ve meẕheb-i Şāfi'iyye'de fetvā virürler idi. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi ikisi senesinde cenāb-ı Ḫaḳḳ'a revāne oldılar. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh.*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Muḥammed bin İbnü'l-'Irāḳ

Ve biri daḫı meydān-ı mücāhededе yüzi aḳ, Şeyḫ Muḥammed İbnü'l-'Irāḳ ḥażretleridür kim Çerākise ümerāsından bir emīrüñ ferzendi ve hem cündi ve māl-i 'aẓīm eyesi idiler. Ba'dehu ceẕbe-i Ḫaḳ irüp terkü'l-küll idüp Seyyid 'Alī ibn el-Meymūn el-Maġribī ḫıdmetine irüp riyāżet meydānına girdiler. Ḫattā rivāyet olınur kim eyyām-ı ḥārrede yigirmi gün ṣu

1 *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nin tenkitli metninde bu şahsın künyesinin sonu "el-Ḫamevī" olarak kayıtlıdır. Bkz. Hekimoğlu, age, s. 562.

içmediler, dirler. Ḫattā bir gün ġalebe-i **[228b]** ʿaṭşdan yüzi üzre yıḳılup ġaşy oldılar. Şeyḫ ḫıdmetlerine ḥāli ʿarż itdiler. Mevte rıżā virüp şürb-i mā'a rıżā virmediler. Tekrār ʿarż idüp girü menʿ idüp buyurdılar kim "Başı üzerine ṣu döküñüz." Eyle idüp ʿaḳlı başına gelüp żaʿf ile ḳā'im ve ḥarāretden hā'im oldılar. Az zamānuñ içinde ebvāb-ı taṣavvuf fetḥ olup saʿādet-i ebedī ve pāye-i sermedī buldılar. Şeyḫ ḥażretleri vefātlarından ṣoñra Medīnetü'r-Resūl'de mücāvir olup anda vefāt eylediler. *Ḳuddise sırruhu.*

el-ʿĀrif Bi'llāh Ṣūfī-zāde [Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥmān]

Ve biri daḫı serv gibi āzāde Şeyḫ ʿAbdu'r-raḥmān eş-şehīr bi-Ṣūfī-zāde ḥażretleridür kim evvelā Efḍal-zāde oġlı Mūsā Çelebi dānişmendlerinden idiler. Mevlānā ol zamānda Ṣaḥn müderrislerinden idiler. Ṣoñra terk-i ṭaleb-i ʿilm-i ẓāhir idüp şeyḫlerine ḫıdmet idüp taḥṣīl-i ʿilm-i bāṭıne eylediler. Ḫattā bir gün nefsinden şeyḫe şikāyet idüp "Sā'ir ṭāliblerüñ nefsi ışlāḥ olup benüm nefsüm olmadı." didiler. Ḫażret-i şeyḫ buyurdılar kim "Emmārelügi nefsüñüñ ḫayra mıdur?" buyurdılar kim "Şerredür. Ol ecilden ışlāḥ olmaz."

Beyt

Nefs bir ser-keş ejdere beñzer
Çü şenīdür cihānda sīm ile zer

Neṣr: Şeyḫ ḥażretleri anları meclisden ḳaldurdılar. Baʿdehu **[229a]** buyurdılar kim " ʿAbdu'r-raḥmān'uñ vücūdı deryāsına ġavvāṣ olup nefsine ḫüsn-i ẓandan bir ẕerre keder bulmadum. Zīrā kişi nefsine gökcek ẓann eylemek mekrdür." didiler. Ve daḫı ḥażret-i şeyḫ Şām'a revāne olduḳlarında merḥūmı maḥrūsa-i Burusa'da yirlerinde ḫalīfe naṣb eylediler. Ve daḫı merḥūmuñ libāsları ʿavām libāsı gibi idiler ve daḫı mütevāżiʿ ü ḫāşiʿ, mübārek cebhelerinde ḫayrāt raḫşān u tābān idiler. Ve daḫı bir gün şeyḫleri meclisinde ḫāṭıra ʿarż olınduḳda buyurdılar kim "Yā Şeyḫ! Bir ḫāṭıra-i ġarībem vardur. Ammā şeyṭān ol ḫāṭırayı sizlere söylemeden menʿ ider. Zīrā cenbüñüzde müderris vardur, ḥicāb iderüm." didiler. Şeyḫ ḥażretleri daḫı buyurdılar kim "ʿĀr u nāmūs ḳalbi ḥubb-ı İlāh'dan me'yūs ider. Tāc[ı] terk ve ḫırḳayı ḫarḳ ve ʿaṣāyı ḥarḳ itmeyen kimesne vücūdını cāẕibeye ve

hidāyet şem'asına fānūs idemez. Ve daḫı 'ārif-i bi'llāh olanlar ḳatında ḳażā vü tedrīs ve ḳāḍī vü müderris telbīs ü teşvīşdür. Bahr-i vücūdını anlar ile mülevves ḳılmaz." didiler.

Beyt

Derdi dermān bulmayan 'ālemde dermān bulmasun
Yār ile yār olmayan 'ālemde yārān bulmasun

Ṭaşa çalmayan bu gün nāmūs u 'ārı şīşesin
Bāġ-ı dehr içinde bir serv-i ḫırāmān bulmasun

Neşr: Āḫir bunlar daḫı hicretüñ ṭoḳuz yüz on ṭoḳuzında vefāt **[229b]** itdiler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu.*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ İsmā'īl-i Şirvānī

Ve biri daḫı merd-i nūrānī Şeyḫ İsmā'īl-i Şirvānī ḥażretleridür kim 'aṣrı 'ulemāsından 'ale'l-ḫuṣūṣ Celālü'd-dīn-i Devvānī ḫıdmetlerinden taḥṣīl-i 'ulūm itdüklerinden ṣoñra 'Ubeydu'llāh es-Semerḳandī ḥażretlerinden daḫı tekmīl-i ṭarīḳ-ı taṣavvuf idüp ferīd-i dehr ve vaḥīd-i 'aṣr oldılar. Ṣoñra Sulṭān Bāyezīd Ḫān zamānında diyār-ı Rūm'a 'avdet idüp teşrīf-i aḥbāb eylediler. Ve daḫı şeyḫleri vefātından ṣoñra Ka'be-i şerīfe nüzūl idüp bir müddet mücāvir, ba'dehu hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳı ḳurbinde cenāb-ı āḫirete müsāfir oldılar. *Nevvera'llāhu merḳadehu.* Merḥūm ṭavīlü'l-ḳāmet ve leyyin ü mütevāżi' ü ḫāşi' ve ḥużūr-ı şerīflerinde herkes berāber idiler. Bunuñ biri ile 'ulūm-ı ṭāhirede daḫı yed-i 'ulyā ṣāḥibleri idiler. Rivāyet olınmış kim Ka'be-i müşerrefe ahālīsi mā-beyninde *Buḫārī* kitābını taḥḳīḳ u taḳrīr idüp 'ulemā-yı ḥāżırūn daḫı istiḥsān iderler idi.

el-'Ārif Bi'llāh Baba Ni'metu'llāh

Ve biri daḫı merd-i evvāh Baba Ni'metu'llāh'dur kim faḳr u fenāda iḫtiyār ve kendüler aḥrārdan idiler. Ve daḫı mütebaḥḥir-i 'ulūm-ı Rabbāniyye ve ġarīḳ-ı biḥār-ı Raḥmāniyye ve tefāsīre mürāca'atsız ḥaḳā'iḳ-ı *Ḳur'ān*'ı muḳarrir idiler kim ahālīden çoḳlar ḥaḳā'iḳında ve deḳā'iḳında ser-gerdān olurlar idi. Ve daḫı ol şehbāz *Kitāb-ı Gülşen-i Rāz*'ı **[230a]** şerḥ eylemişlerdür kim her sözi dil-dūz ve her kelimesi maḥż-ı işārāt u rümūzdur. Vilāyet-i

Ḳaraman'dan āb u hevāsı firāvān ve ni'met ü sa'ādeti bī-pāyān Aḳşehr nām ḳaṣabada tavaṭṭun idüp āḫir anlar daḫı cām-ı mevti nūş idüp ve anda defn olındılar. *Raḥimehu'llāh.*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Muḥammed el-Bedaḫşī

Ve biri daḫı selāṭīn-i meşāyiḫ arasında ḫūb u yaḫşı el-'ārif bi'llāh Şeyḫ Muḥammed el-Bedaḫşī ḥażretleridür kim "İbnü'l-otrārī" dimek ile meşhūr olan şeyḫ-i pür-nūr ile bir niçe müddet ṣoḥbetinden ṣoñra mücāz olup semt-i Dımışḳ'a revāne olup Şām'da ḳarār eylediler. Vaḳtā kim Sulṭān Selīm ḥażretleri eyādī-i Çerākise'den ol vilāyeti feṭḥ eylediler ise iki kerre ḫıdmet-i şeyḫe gelüp merre-i ūlāda iki ṭarafdan söz keleci vāḳi' olmayup lākin ikincide ol ṣadrı defīne-i 'irfān ve sīnesi ḫazīne-i īmān ma'ārif-gūyā olup buyurdılar:

Beyt

İy şeh-i kişver-güşā vü dīn-penāh
Ḫayr-maḳdem merḥabā iy pādişāh

Eyledüñ teşrīf bu mülki tamām
İrişe ecdāduña Ḫaḳ'dan selām

İkimüz Allāh'a bende olmışuz
Ser-figende emr-i Ḫaḳ'da ṭurmışuz

Gerdenüñde var velī bār-ı girān
Līk bizde var ḫafīf iy mihribān

و اجتهد أن لا تضيع و قتك
واغتنم انعامه مولاي لك[1]

Neşr: Ve daḫı Sulṭān Selīm ḥażretlerine yārānı ḥużūr-ı şeyḫde **[230b]** evvel-i ziyāretdeki sükūtından su'āl eylediler. Anlar daḫı buyurdılar kim "Feṭḥ-i kelām evvelā ṭaraf-ı a'lādandur. Biz anlaruñ ḥużūrında berg-i kāh miṣālüz. Anlar feṭḥ-i kelām itmeksüzin biz feṭḥ itmek ḫilāf-ı edebdür.

1 "Vaktini boşa geçirmemek için çalış. Efendim! Allah'ın sana verdiği nimetleri ganimet bil."

Ḥattā Sulṭān Ḥüseyn-i Bayḳara neslinden Bedī'ü'z-zamān Rūm'a geldüklerinde bizüm ile mülāḳāt olduḳda bizden kelām ṣādır olmaduġına binā'en anlardan daḫı ṣādır olmadı edeb[e] ri'āyet idüben." didiler. Bāreka'llāh kelāmü'l-mülūk mülūkü'l-kelāmdur. Ne ḫūb buyurmışlar şāhāne kelām-ı cevāhir-intiẓāmdur. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu.* Ve daḫı Ḫᵛāce Muḥammed Ḳāsım merḥūm kim Ḫᵛāce 'Ubeydu'llāh neslinden idiler. Anlardan ḥikāyet olınmış kim İsmā'īl-i Şirvānī ḫıdmetine varup bendeyi 'ilme terġīb ve terk ideni 'uḳūbet ile terhīb eylediler.

Beyt

'İlmi terk iden kişi bī-'ār olur
'Āḳıbet şeyṭān anuñla yār olur

Belki 'ilme ḫıdmet iden kişinüñ
Cennet içre meskeni gülzār olur

Neṣr: " 'İlm 'alem-i hüdā, cehl ḍalālet ü südādur. 'İlm bāb-ı sa'ādāt-ı seniyye, cehl 'ādāt-ı süfehā-yı deniyyedür. 'İlm tāc-ı aṣḥāb-ı güzīn, cehl revāc-ı bāzār-ı cehālet-ḳarīndür." diyü niçe fevā'id söylediler. 'Adem-i müsā'ade-i zamān ile 'öẕr idüp gidüp Şeyḫ Muḥammed-i Bedaḫşī ḥażretlerine gelüp İsmā'īl-i Şirvānī'nüñ kelimātını keşf idüp buyurdılar kim **[231a]** "Bu faḳīr ḥażret-i kitāb-ı beyyinātı *Sūre-i Ve'l-'ādiyāt*'a dek oḳudum ve 'amel idüp götüri 'ilm keşf oldı. Farż olan 'ilmi taḥṣīlden ṣoñra sebīline sālik ve deḳā'iḳ-ı 'irfāna mālik oluñuz tā kim hālik olmayasuz. 'Amel ile az 'ilm çoḳ, 'amelsüz 'ilm çoḳ ise daḫı yoḳ olur, didiler. Mücerred 'ilm ḫod necāt virür dimek semt-i ilḥād u 'anādur." *Ve'l-'iyāẕü bi'llāh.*[1] Ve daḫı buyurdılar kim "Şeyḫ İsmā'īl'üñ aḥvālini 'aceb gördüm gāh a'lā-yı 'illiyyīnde erbāb-ı ḥabb ü şeġab ile hem-rāh ve tāreten esfel-i sāfilīnde aṣḥāb-ı fısḳ u ta'ab ile cem' ve güm-rāh olurlar." didiler. Girü Şeyḫ İsmā'īl ḥuẓūrına gelüp buyurdılar kim "Şeyḫ Muḥammed-i Bedaḫşī ḥuẓūrında idüñüz gibi." Ben daḫı "Belī." didüm. Girü buyurdılar kim "Sizi müṭāla'adan men' nef' degüldür. Zīrā ceddüñ 'Ubeydu'llāh āḫir-i 'ömrinde 'Allāme Beyżāvī'ye müṭāla'a eylediler. Ve daḫı ḳaçan Şeyḫ Muḥammed-i Bedaḫşī ile ṣoḥbet itmek dilesem kendümi a'lā-yı 'illiyyīnde görürüm ve ḳaçan terk eylesem esfel-i sāfilīnde

1 "Allah'a sığınırız."

görürüm." didiler. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi ikisi senesinde maḥrūsa-i Dımışḳ'da vefāt itdiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

el-'Ārif Bi'llāh Seyyid Aḥmed el-Buḫārī [Emīr-i Buḫārī]

Ve biri daḫı mecma'-ı ḫᵛācegānuñ zeyni eş-şeyḫ el-'ārif bi'llāh Seyyid Aḥmed el-Buḫārī el-Ḥüseynī ḥażretleridür kim evvelā ol 'irfān sükkerinüñ ḳandi **[231b]** Ḫᵛāce 'Ubeydu'llāh es-Semerḳandī ile ṣoḥbet, ṣoñra iẕn-i şeyḫ ile Şeyḫ İlāhī ḥużūrına gelüp ülfet ü muṣāḥabetler eylediler. Vaḳtā kim Şeyḫ İlāhī ḥażretleri Rūm'a teveccüh eylediler ise Seyyid ḥażretleri ehl ü 'ıyālini Buḫārā'da terk eyleyüp sādece Rūm'a bile 'azīmet eylediler. Şeyḫ İlāhī ḥażretleri daḫı her gāhī ri'āyetler ve kemā-yenbaġī ḥimāyetler idüp ḥattā ṭaraf-ı yemīninde otururlar idi. Ve 'ulemā vü ṣuleḥādan bir kimesne üzerlerine taṣaddur itmezler idi. Ve daḫı Şeyḫ İlāhī ḥażretleri mādām ki Simāv'da iḳāmet üzerine oldılar, imāmeti Seyyid ḥażretlerinden ġayrı kimesneye itdürmezler idi. Ḥattā Ḥażret-i İlāhī *ḳuddise sırruhu* buyurmışlar kim "Seyyid altmış yıl 'işā āb-desti ile ṣabāḥ namāzını ḳılıvirdi." didiler. Aḥbābdan ba'żılar Seyyid'e ḫᵛābdan su'āl itdiler. Anlar daḫı buyurdılar kim "Her rūz ḫānḳāh ecliyçün şeyḫüñ iştirā ile merkebini daġa alup gidüp odun yükledir iken bir miḳdār istirāḥat idüp ṣoñra nevmi nefsüme ḥarām eyledüm." didiler. Ba'dehu iẕn-i şeyḫ ile Ḥicāz'a revāne olduḳlarında bir merkeb ve on dāne derāhīm ve aḫşām ṭa'āmından bir dāne nān-pāre iḥsān eylediler. Ġayrı nesneye mālik degüller idi. Bir muṣḥafdan ve kitāb-ı *Meṯnevī*'den ġayrı muṣḥaf-ı şerīf daḫı yolda uġurlanup **[232a]** *Meṯnevī* ḥażretlerini daḫı iki yüz akçaya ṣatdılar. Ve daḫı kimseden nesne ḳabūl itmediler. Neẕrden ġayrı anı daḫı ibrām ile ḳabūl iderler idi. Vüs'at ü 'iffet ü sa'ādet ile maḥrūsa-i Ka'be'ye *şerrefehu'llāh* vāṣıl ve merāmları ḥāṣıl olup bir müddet Ḳuds'de sākin ve bir seneye ḳarīb Ka'be'de mütemekkin olup günde yedi kerre ṭavāf ve beyne'l-müslimīn yedi kerre daḫı ṭavāfa neẕr eyleyüp ve her şeb gāh ṭavāf ve gāh ḳıyām ve gāh niyām üzerine olurlar idi. Ma'a-hāẕā cism-i şerīfleri ża'īf ü ḫafīf idiler. Ba'd-ez-ān Şeyḫ İlāhī ol cāna mektūb gönderüp da'vet eylediler.

Beyt

Didi iy Seyyid Aḥmed nūr-ı çeşmüm
Saña müştāḳdur cānum yetiş gel

Cemālüñ ārzū eyler bu göñlüm
Yetiş gel luṭf it iy merd-i ekmel

Bu gözler rāh-ı vuṣlatda dem-ā-dem
Şaşurdı manẓarını oldı aḥvel

Kişi ma'şūḳına olmazsa vāṣıl
Olur şāhum umūrı cümle mühmel

Neṯr: Anlar daḫı emr-i şeyḫe imtiṯāl rıżā-yı Allāh-ı Müte'āl'dür diyü rāha revāne olup ve gelüp vāṣıl u mülāḳāt oldılar. Ve daḫı Ḥażret-i Seyyid buyurmışlar kim "Ḳalb-i fāṭire meşāyiḫ-ı Ḳosṭanṭıniyye ziyāret-i ḫuṭūr idüp şeyḫden icāzetlenüp ve gelüp İbnü'l-vefā ḫānḳāhına müsāfir oldum. Ba'd-ez-ān eẕān oḳınup **[232b]** şeyḫ ḥażretleri ḥücrelerinden çıḳup namāz ḳılıvirüp ba'dehu evrādlarını oḳıyup ṣoñra muṣāḥabet idüp yārāna "Bunlar bizüm müsāfirimüzdür, ḫoşca görüñ." diyüp ḥücrelerine gitdiler. Ḥāṣılı ol gice anda sākin olup gördüm bir şem'a cāmi' zevāyāsından bir zāviyede leme'ān ider. Ammā ża'f üzerine bu faḳīrüñ daḫı elinde bir mūm yaḳmaḳ dilerüm. Faḳīr teveccüh itdükce ol şem'a ġā'ib oldı. Yaḳamadum hemān ol ṣabāḥ anlara vedā' itdüm ve şeyḫe mektūb gönderdüm kim Ḳosṭanṭıniyye'ye gelmek dā'iyelerini terk ideler. Ol idi kim gelmeyüp Simāv'da ḳarār eylediler. Rāviyān-ı aḫbār-ı aṣfiyā vü etḳiyā böylece işāret ü imlā eylemişler kim vaḳtā kim Şeyḫ İlāhī 'ālem-i bedenden Allāh'ına revāne oldılar ise ḫilāfet-i şeyḫüñ āṯārı Seyyid ḥaḳḳında maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de gün gibi ẓāhir ola başlayup [kezâ ?] ḫalā'iḳ fevc fevc vażī' ü şerīf ḫıdmet-i Seyyid'de cān u dilden bel baġlamaġa şürū' itdiler. Seyyid'üñ daḫı meclisleri bir mertebede vaḳār u edeb üzerine idi kim ḫalḳa olup otursalar gūyā kelleleri üstine ṭuyūr-ı 'iẓām āşyān itmişler gibi sākin ve ẕikr-i ḫafīde ḳalbleri mütemekkin olup fu'ād iḳlīmine gizlüce yol bulup sırren virüp almaġa başlayup ṭāliblerüñ taṣdīḳleri eşcārına mīve-i cān işlediler. Ve daḫı dā'imā **[233a]** 'azīmet ile 'amel ve ittibā'-ı sünnet ve terk-i bid'at ü daġal iderler idi. Āḫir bu kār-ḫāne-i fenādan ṣaḥrā-yı beḳāya hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi ikisi senesinde rıḥlet eylediler. Maḥmūd Çelebi merḥūm kim hem gügeyleri ve hem ḫalīfeleridür buyurmışlar kim "Vaḳt-i ġaslde mübārek gözlerini üç kerre güşāde ṭutup nergisvār girü yumdılar ve cism-i laṭīflerini ḳabre indürdükde

mübārek başlarını kendüler ṭaraf-ı yemīne döndürdiler. Cemī'-i ṣiḳāt görüp rūḥ-ı Resūl'e ṣalāvāt getürdiler. Ḳabr-i şerīfleri daḫı mescidleri ḳurbindedür ve ziyāretgāhdur.

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn-i Ṭavīl

Ve biri daḫı şeyḫ-i ṭullāb-ı dīn Muṣliḥü'd-dīn ḥażretleridür kim "Ṭavīl" dimek ile meşhūrlardur. Aṣlı vilāyet-i Ḳasṭamonı'dan Küre-i Nüḫās'dandur. Evvelā 'ilm-i şerīfe mülāzım ba'dehu Şeyḫ İlāhī maḥfeline müdāvim ve ḫıdmetlerinde dā'im ü ḳā'im olup ve defā'in-i ḳulūba yol bulup kemālāt-ı a'lā ve merātib-i iṣnāya vāṣıl oldılar. Ve daḫı ẓāhirlerinde āṯār-ı heybet ü celāl müşāhede ve lākin muṣāḥabetde nuṭḳ u cemāl üzerine muvāfıḳ u fā'iḳ idiler. Ḫattā Sulṭān Bāyezīd Ḫān'a bir risāle te'līf idüp virmişlerdür kim anda aḥvāl-i 'arş u kürsī beyān idüp daḫı buyurmışlar: "Ḳaçan bir memleketde ẓulm vāḳi' olsa ol vilāyetüñ ṣuleḥāsı rūḥ-ı Resūl'i **[233b]** muẓṭarib müşāhede iderler. Ḫattā Küre ṣuleḥāsı daḫı gördiler, ṣoñra tetebbu' idüp ẓulm-i 'aẓīme vāḳıf olduḳ." diyü ol risālede bilece yazdılar. Sulṭān Bāyezīd Ḫān hemān ḥāle vāḳıf olup def'-i ẓulm eylerler. Ve daḫı rivāyet olınmış kim 'ulemādan bir kişi terk-i ṭarīḳ ile müşāvere eylediler. Merḥūm daḫı buyurdılar kim " 'İlmden eşref bir ṭarīḳ var mıdur kim aña sālik olasuz?" Germiyānī Sinān Çelebi bilür misüz? Ḥāżırlar "Belī! Ehl-i faẓl idi, fe-emmā ṭarīḳ-ı taṣavvufı da tekmīl eylemişler idi." didiler.

Beyt

Olınca Ḥaḳḳ'a ḥāżır ḳalb-i 'ārif
Żarar itmez ḳażā vü daḫı tedrīs

Żarar idenleri diñle didüm ben
Hevā vü herze vü hezyān u telbīs

el-'Ārif Bi'llāh 'Ābid Çelebi

Neṣr: Ve biri daḫı Celālü'd-dīn-i Rūmī ḫānedānından şeyḫ-i pür-ma'ārif ü 'ārif 'Ābid Çelebi ḥażretleridür kim evvelā ḳāḍī idiler. Ṣoñra terk-i ḳażā itmeden ötüri ḫatunları ile müşāvere eylediler. Ḫatunları daḫı ekābir ḳızlarından idiler, sākite oldılar. Merḥūm ẓann eylediler kim rāḍiye olmadılar.

İrte olup gördiler kim ḫatun dervīşāne palāslara ġarḳ olup libāsları terk eylemişler. Hemān mesrūr olup terk-i ḳażā idüp Şeyḫ İlāhī ḫıdmetine gidüp ṭarīḳat-ı **[234a]** taṣavvufı taḥṣīl ve ḥaḳā'iḳını tekmīl eylediler. Hemān Ḳosṭanṭıniyye'de sa'ādet-ḫāneleri ḳurbinde bir mescid ü ḥücerāt fuḳara süknāsı içün binā eylediler. Mevtlerine dek 'ilm ü 'irfāna müdāvim olup bedenlerini daḫı mescid-i şerīfleri ḳurbinde defn eylediler. *Raḥimehu'llāh.*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Luṭfu'llāh-ı Üskübī

Ve biri daḫı ṭāliblerüñ maṭlūbı ve 'āşıḳlaruñ maḥbūbı Luṭfu'llāh-ı Üskübī ḥażretleridür kim 'aṣrı ṭullābınuñ efāżılından idiler. İttifāḳā erbāb-ı taṣavvufuñ derūnlarına maḥabbeti düşüp Şeyḫ İlāhī ḥażretleri ḫıdmetlerine irüp ol zamānda şeyḫ ḥażretleri Zeyrek Cāmi'i'nde sākin olurlar idi. Merḥūm buyurmışlar: "Ṣalāt-ı ẓuhr idi kim cāmi'e varup ḳalbe, şeyḫi imtiḥān itmek ḫāṭırası geldi. Hemān anı gördüm, bir el gelüp beni üç ṣaf arduma çekdi. Ammā şeklini göremem. Vaḳtā kim şeyḫ ve cemā'at namāzdan fāriġ olup mübārek ḥücrelerine girdiler ise ben daḫı varup mübārek ellerini öpüp buyurdılar kim "Üç kerre imtiḥān itmeseñ murāda vuṣūl mümkin degül mi idi? Hemān ḥāle vāḳıf ve dest-i şerīflerini öpüp tevbe vü istiġfār idüp ve ḫıdmetlerinde ṣābit ü ber-ḳarār olmaḳ diledüm." didiler kim ḫıdmetde ṣebāt 'aṣīr ü ġayr-ı yesīrdür. Fe-emmā eger cerreyi **[234b]** ya'nī büyük destümi su ile ṭoldurup ḫānḳāha müdām getürür iseñ ḫıdmete istiḥḳāḳ bulursın. Hemān câme çāk ḳılup cüst [ü] çālāk bī-'aḳl u hūş ṣebū ber-dūş idüp 'ayna varup sebūyı memlū idüp getürdüm."

Beyt

Didi sābāş i gözüm nūrı
Ṭālibe ancaḳ ola böyle hüner

Pīrüñüñ ger ṭutar iseñ nefesin
Olasın 'ālem içre şīr-i ner

Neṣr: "Hemān baġrına başup kemān-ı redd yaṣup şefḳat ile bendelerine naẓar itdiler. Anlaruñ himem-i 'āliyeleri bizi merd-i hūşmend eyledi." didiler. Ḥāṣılı merḥūm 'ālim ü 'ābid ü dīndār ve mü'min ü perhīzkār, cibāl-i Üsküb'den bir cebelde maḥall-i gūşesinde mesken ü ḫānḳāh peydā ve anda anca ṭālibler sākin [ü] hüveydā olup mā-ḥaṣal bir nişīmen-i ġarrā bünyād u ābād eylediler

kim eṭrāfında ṣāf ṣāf kefere çobanları ġanemlerini güdüp ve niçeler şeref-i mücāveretleri ile īmāna gelürler idi. Āḫir ol ḫayr-ı ricāl bu ḥāl üzere maḥrūsa-i mezbūrede vefāt idüp anda defn olındılar. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

el-'Ārif Bi'llāh Mevlānā Bedrü'd-dīn Baba

Ve biri daḫı Bedrü'd-dīn Baba ḥażretleridür kim Şeyḫ İlāhī 'urefāsından idiler. Maḥrūsa-i Edrine'de ḳarār **[235a]** ve ḫalḳdan 'uzlet ü firār eylediler. Ṭabaḳaları 'ālī dürr-i dürer ü le'ālī gūyā āsmān-ı ṭarīḳatuñ şems-i tābānı ve baḥr-i ḥaḳīḳatuñ cevher-i bī-kerānı ol ādem-i cānī ḥāṣılı ṣāḥib-i ceẕbe ve müstecābü'd-da've idiler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

el-'Ārif Bi'llāh 'Alā'ü'd-dīn Ḫalīfe

Ve biri daḫı nūr-ı dīde-i erbāb-ı yaḳīn 'Alā'ü'd-dīn Ḫalīfe'dür. Evvelā pādişāh 'askerinden idiler. Āḫir cāẕibe irüp Mevlānā 'Alā'ü'd-dīn-i Abdāl ḫıdmetine varup taḥṣīl-i kemāl idüp ṣoñra Sinān Ḫalīfe kim 'Alā'ü'd-dīn-i Abdāl ḫulefāsından idiler, anlaruñ ḫıdmetine varup tekmīl-i aḥvāl idüp ṭarīḳ-ı Ḫalvetiyye'nüñ rūşen-çerāġı olup maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de bir zāviye binā idüp īḳāż-ı ġāfilīn ve irşād-ı ṭālibīn üzerine oldılar. Ḫāṣılı merḥūm şeyḫ-i pür-ḥālāt ve merd-i pür-kerāmāt idiler. Cümleden biri oldur ki ṣiḳadan naḳl olındı kim bir kimesne ṭaleb-i iksīrde emvāl-i keṣīre telef idüp ḥattā yüz biñden ziyāde deyne mübtelā olup şeyḫ ḥażretleri aḥvālden ḫaberdār olup buyurmışlar: "İksīr ṣarf-ı māl ile olmaz. Belki böyle olur." diyüp bir ḳabża ḫāk alup bir miḳdār ṭutup girü yire bıraḳdılar, gördiler kim ṣāfī altun olmış. Ḫattā ol kişi yüz biñ aḳça deynini anuñ ile edā eyledi, didiler. **[235b]**

Beyt

Zihī irşād u ẕī-iksīr ü iḥsān
'Alā'ü'd-dīn'e olmış feyż-i a'lā

Belā irşāduñ evvel rütbesidür
Müyesser eyleye Bārī te'ālā

Ḳaçan ḳalb olsa Mevlā'yıla memlū
İder ḳādir ḳamu aḥvāle mevlā

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Süleymān Ḫalīfe

Neşr: Ve biri daḫı ḥabīb-i ehl-i īmān Şeyḫ Süleymān Ḫalīfe ḥażretleridür kim ol mecẕūb-ı pür-cūd Mevlānā Mes'ūd ḫulefāsından idiler. Seccāde-i irşādda ṣābit ve ṭālibler terbiyesine ḳādir ve aḳrānı içinde nādir oldılar ve maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de bir ġarrā ḫānḳāh peydā idüp mevtlerine dek anda sākin oldılar. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu.*

el-'Ārif Bi'llāh Ḳoġacı Dede

Ve biri daḫı Ḳoġacı Dede ḥażretleridür kim be-ġāyet ṣāḥib-i cāẕibe vü 'ibādet ü evbe idiler. Ḥattā Mevlānā Kirmastī ki şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'ye ḳāḍī iken Efḍal-zāde ḥażretlerine kim müftī idiler. Ol zamānuñ meşāyiḫınuñ raḳṣından şikāyet eylediler. Efḍal-zāde ḥażretleri de buyurdılar kim "Bu ṭā'ifenüñ re'īsi Ḳoġacı Dede'dür. Luṭf idüp bir gice da'vet idüp naṣīḥat eyleñüz, ola kim terk ideler. Fi'l-ḥaḳīḳa eyle idüp şeyḫ-i pür-devleti da'vet eyleyüp mescid-i şerīflerine gelüp şeyḫ ḥażretleri daḫı ba'de't-ta'ām tilāvet-i *Ḳur'ān* idüp ṣoñra ẕikru'llāh şürū' olınup **[236a]** şeyḫ daḫı murāḳabaya varup herkes sükūt üzerine iken hemān şeyḫ bir na'ra urup ayaġ üzre gelüp dervīşler daḫı ḳalḳup 'āşıḳāne semā'a girince ḳāḍī ḥażretleri bī-iḫtiyār cübbe vü destārı yabana atup semā'a şürū' eylediler. Meclis germ ve sīne-i ḳāḍī nerm olup ḥaḳīḳat-ı semā' āşikāre oldı.

Beyt

Ṣūfiyā vecd ile dön sen dönme dönmekden ṣaḳın
Döne döne yarlıġaya Ḥaḳ seni yevmü'l-ḥisāb

Neşr: Vaḳtā kim meclis tamām oldı ise ḳāḍī efendinüñ inkārı iḳrāra tebdīl olup tevbe vü istiġfār eylediler. Fe-emmā semā' şer'an erbāb-ı şühūduñdur, yoḫsa erbāb-ı şeḳā ḫuṣūṣā "Emetī [kezâ ?] Sinān" dimek ile meşhūr olan mülḥidüñ degüldür ve şehr feseḳalarınuñ devrānı ḥelāl degüldür. Devrān ol kişiye ḥelāldür kim ḳalbi gülşeni hidāyet ezhārı ile gülzār ve ẓāhiri ile şer' aḥkāmını ḫarīdār ola, dimişler. Āḫir ol merd-i meydān-ı hüdā bu 'ālem-i sedādan şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'de hicret ve cenāb-ı Ḥudā'ya rıḥlet itdiler.

el-'Ārif Bi'llāh İmām-zāde

Ve biri daḫı Şeyḫ İbnü'l-imām ḥażretleridür kim vilāyet-i Aydın'da tavaṭṭun eylemişler idi. 'Ālim ü fāżıl ve ṣāḥib-i kerāmāt ve merd-i pür-sa'ādāt idiler. *Raḥimehu'llāh.*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Ṣalāḥü'd-dīn

Ve biri daḫı Ṣalāḥü'd-dīn-i İzniḳī'dür. 'Ālim ü 'āmil ü kāmil ve ṭālibleri **[236b]** mükemmil idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Bāyezīd Ḫalīfe

Ve biri daḫı Şeyḫ Bāyezīd Ḫalīfe ḥażretleridür kim Edrine'de sākin idiler. Be-ġāyet fāżıl 'ale'l-ḫuṣūṣ 'ulūm-ı cüz'iyyātda aḳrānı arasında mümtāz idiler. Ḥāṣılı taṣavvufda Bāyezīd-i zamān ve ma'ārifde rūşenā-yı devrān idiler. Çelebi Ḫalīfe ḫulefāsından böyle ṭalīḳu'l-lisān, ṣaḥīḥü'l-'aḳīde ve ehl-i şevḳ kimesne az vāḳi' olmışdur, didiler. Vefātları ve medfenleri maḥrūsa-i Edrine'de vāḳi' olmışdur. *Raḥimehu'llāh.*

Beyt

Göçüp Bāyezīd dār-ı teklīfden
Didi varıcaḳ anda *hel min-mezīd*[1]

Cenāb-ı liḳāya olanlar muḥib
Bulurlar murādını olup sa'īd

Gel imdi göñül cāna ḳıy sen daḫı
Dilerseñ olasın sa'īd ü şehīd

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Sünbül Sinān Ḫalīfe

Neṣr: Ve biri daḫı sulṭān-ı meşāyiḫ-i ehlü'l-īmān, 'ālim ü fāżıl-ı ahālī-i zamān Şeyḫ Sünbül Sinān Ḫalīfe ḥażretleridür kim evvelā 'ulūma meşġūl, ḫuṣūṣā Efḍal-zāde ḫıdmetinde olanlarda anlardan ma'mūr u maḳūl kimesne yoḳ idi. Āḫir erbāb-ı taṣavvufa meyl ü maḥabbetleri ziyāde olup Çelebi Ḫalīfe Efendi ḥażretlerine irādetleri ile ḳul olup ḳıdvetü'l-enām ve zübdetü ahālī-i İslām oldılar. Ba'de'l-icāzet Mıṣr-ı şerīfe varup anda ḳarār ve niçe ṭālibleri iḫrār

1 *Kur'ân-ı Kerîm, Kâf Sûresi* 50/30. âyetinden kısmî iktibas yapılmıştır "… daha var mı? …"

eylediler. Ba'dehu ol meşrebde Mūsā **[237a]** maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de Zāviye-i Muṣṭafā Paşa'da ḳarār eyleyüp ṭālibler terbiyetine meşġūl olup 'irfānları gülşeninde niçe müntehīler ẕuhūr idüp *nūrun 'alā-nūr* oldılar. Ve daḫı ol nūrānī-pīr 'ulūm-ı eḥādīṯe ḳādir ve tefsīr-i *Ḳur'ān*'da aḳrānından fā'iḳ u nādir idiler. Āḫir anlaruñ 'ömrleri ḫalel-peẕīr olup cenāb-ı Ḥayy-ı Ḳadīr'e revāne oldılar.

Beyt

Geçüp Sünbül Sinān Ḫalfe fenādan
Beḳā ṣaḥrāsına ḳurdı otaġı

'Aceb bād-ı ḫazāndan ṣoldı gitdi
Vücūdı olmış iken 'ışḳ bāġı

İlāhī ḫürmetine ol 'azīzüñ
Bize nefs-i le'īmi itme bāġī

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Cemāl Ḫalīfe [Cemālü'd-dīn İsḥāḳ el-Ḳaramanī]

Neṯr: Ve biri daḫı ol pīr-i nūrānī Şeyḫ Cemālü'd-dīn İsḥāḳ el-Ḳaramanī ḥażretleridür kim "Cemāl Ḫalīfe" dimek ile meşhūr ve va'ẓ-ı şerīfleri ile ehl-i īmān mesrūrlardur. Evvelā 'ulūm-ı ẓāhireye meşġūl, ḫattā Mevlānā Ḳāḍī-zāde ṭalebeleri anlaruñ ile maḳbūl idiler. Ṣāniyen Muṣliḥü'd-dīn-i Ḳasṭalānī ḫıdmetlerine teveccüh eylediler. Ve daḫı ḥüsn-i ḫaṭṭa ḳādirler idiler. Ḫattā Sulṭān Meḥemmed Ḫān fenn-i naḥvden *Kāfiye* nām kitābı anlara yazdırup ba'ẕı in'ām itdiler. Şeyḫ ḥażretleri ol aḳça ile ḥacc-ı şerīfe varup girü Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp ferāġat idüp rāh-ı 'ibādete gitdiler. Sebeb bu vāḳi' olmış kim kendüler **[237b]** buyurmışlar: "İttifāḳ ṭarīḳ-ı ḥacda rüfeḳāmdan birinde Kātib Arġun ḫaṭṭı ile bir muṣḥaf-ı şerīf bulundı. Ben daḫı alup İslāmbol'a getürüp Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn-i Ḳasṭalānī şehr ḳāḍīsi idiler, buyurdılar kim hediyyesine ne isterler? Altı biñ aḳça isterler, didüm. Bahāludur, diyüp ḳabūl itmediler. Hemān fikr idüp ilhām-ı Rabbānī irüp ḫāṭır-ı fātire bu geldi kim 'ilm-i ẓāhirde nihāyet mevlānā ṭabaḳasına varam, bu deñlü faẕl u kemāl ile Allāh kelāmına böyle bahāyı çoḳ görende ne deñlü Ḥaḳḳ'ı idrāk itmek ola, diyüp ferāġat idüp Şeyḫ Ḥabīb ḫıdmetine irdüm." didiler. *Raḥimehu'llāh.* Ba'dehu ol zübdetü'ṣ-ṣiḳāt Ḥażret-i Ḥabīb ḫıdmetinde tekmīl-i riyāżāt u mücāhedāt idüp ve mücāz olup

bir müddetden ṣoñra Ḳaraman'da ḳarār ve terbiyet-i aḥrār eylediler. Ba'dehu Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp Vezīr Pīrī Paşa anlara raġbet idüp bir zāviye bünyād eyleyüp ol ḫoş-nihāda virdiler. Anlar daḫı ḳabūl idüp vefātlarına dek anda sākin ve ḫıdmetlerinde ṭālibler mütemekkin olup defa'in-i dil ü cāna yol bulup virüp aldılar. Ve daḫı merḥūm laṭīf ü mehīb kimesne idiler.

Beyt

Ḳaçan va'ẓ eylese ḫalḳa o server
Olurdı gözyaşı ol dem firāvān **[238a]**

Şu deñlü vecd olurdı minber üzre
Atardı cismini minberden iy cān

İderdi tevbe fessāḳ ol maḥalde
Olurdı niçe kāfirler müselmān

Muḥaṣṣal şevḳini vaṣf eylemez[ler]
Olursa kātib iy dil ins ü hem cān

İlāhī rūḥıyıla āşinā ḳıl
Bizi vü ḳullaruñ iy Rabb-i Raḥmān

Neṣr: Ḥāṣılı merḥūm muttaḳī vü ehl-i tevāżu' kimesne idiler. Ḥużūr-ı şerīflerinde ġanī vü faḳīr bir ve mübārek libāslarını kendüler bi-nefsihi yurlar idi. Bunuñ biri eyle kim ol nūr-ı vehhāc riyāżetden ża'īfü'l-mizāc idiler.

Maṭlab
Laṭīfe-i Naṣīḥat-ı Ġarīb

Ve daḫı ṣāḥib-i kitāb-ı dil-dāde a'nī bihi Mevlānā Ṭaşköprī-zāde buyurmışlar kim "Merḥūmı maraż-ı mevtlerinde 'iyādete varup vaṣiyyet eyleyüp ve ṭarīḳ-ı taṣavvufa sülūke iẕn istedüm. Mübārek çeşmlerini açup buyurdılar kim zinhār ṭarīḳ-ı taṣavvufa sülūk sevdāsını serden gider. Zīrā ehli yoḳdur ve daḫı ilḥād ile tevḥīd birāderlerdür. Tevḥīde düşerseñ ḫalāṣ olursuñ. Fe-emmā ilḥāda düşerseñ dāreynde menāṣ elüñe girmez. Fe-emmā elbette sülūk lāzımdur dir iseñ ḳangı mürşidüñ şerī'ata inḳıyādı ġālib ise aña ṭālib ol. Zīrā mebnā-yı ṭarīḳat şerī'atde ṣebāt iledür."

Beyt

Dilerseñ kim olasın merd-i ṣūfī
Şerī'at ḥablini muḥkem ṭut elde **[238b]**

Şerī'atsız kişiler mürşid olmaz
Sözüm cevherlerini ṣaḳla dilde

Neşr: Āḫir ol cān beden memleketinden hicretüñ ṭoḳuz yüz üçi senesinüñ ikinci güninde vefāt itdiler. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh.*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Dāvūd

Ve biri daḫı ḳıdvet-i 'ibādü'l-Vedūd Şeyḫ Dāvūd ḥażretleridür kim ḳaṣaba-i Mudurnı'dandururlar. Ve daḫı Seyyid'üñ ḫulefāsınuñ maḫbūbı Şeyḫ Ḥabīb ḫıdmetleri ḥużūrında taḥṣīl-i 'irfān eyleyüp ol cān-ı ekmel kümmel-i insān oldılar. Rāvī-i ṣaḥīḥü'l-kelām böyle i'lām eylediler kim Ḳızıl Aḥmed nām emīr anlardan devā'ir-i ḫamseye bir risāle ṭaleb eylediler. Ol maḫbūbü'l-ḳulūb daḫı Türkī vü 'Arabī ile meşḫūn *Gülşenü't-tevḥīd* nām bir risāle te'līf idüp ḫıdmetlerine irsāl eylediler kim nūr-ı dīde-i erbāb-ı ḥāl ve sürūr-ı sīne-i ricāldür. Emīr daḫı şādān olup şeyḫ ḥażretlerine envā'-ı in'ām u iḥsānlar eylediler. Mā-ḥaṣal ol merd-i ekmel ṣāḥib-i kemālāt ve merd-i pür-kerāmāt idiler. Cümle[den] biri oldur kim eḥibbāsından biri buyurmışlar kim "'Ālem-i ṣabāda zebānumda ṣıḳlet vāḳi' olup tekellüme ḳādir degül idüm. Pederüm beni ḫıdmet-i şeyḫe götürüp iltimās-ı himmet ü du'ā eylediler. Şeyḫ ḥażretleri daḫı du'ā idüp mübārek aġızları barından bir ḳaṭre aġzuma iḥsān eylediler. Bu faḳīr daḫı nūş idüp **[239a]** ḫānemüze gelüp "İy māder!" diyüp māderüme söyledüm. Bi-iẕni'llāh ve bi-ḥikmeti'ş-şeyḫ zebānum feṭḥ olup ṣıḳlet def' oldı." didiler. Ve daḫı aṣḥāb-ı şeyḫden biri kim nāmına Şeyḫ Süleymān dirler, buyurmışlar kim "Evvelā ṭaleb-i 'ilmde idüm. Vilāyet-i Ḳaraman ṣaḥrālarından birinde ıssı gün idi. Be-ġāyet ḥarāret ġalebe idüp 'aṭşān oldum. Bu ḥālde iken nā-gāh ḳarşudan bir alay esb-süvārlar gelür. Muḳaddem bir merd-i mecẕūb ẕikru'llāh iderek gelüp yaḳın olınca hemān ḳırbasından bir kāse āb revān idüp havāya atdılar. Bāreka'llāh āb rāst aġzuma girüp kāse yire düşüp żarar gelmedi. Bu kerāmeti görüp o kişinüñ kim idüginden su'āl eyledüm, didiler kim "Bu mecẕūba

Şeyḫ Dāvūd dirler." didiler. Hemān cān u dilden bendesi olup ḫıdmetinde ḳarār ve aġyārdan firār eyledüm." didiler. *Ravvaḥa'llāhu rūḥahum.*

el-'Ārif Bi'llāh Ḳāsım Çelebi

Ve biri daḫı 'ārif-i dā'im Ḳāsım Çelebi ḥażretleridür kim Çelebi Ḫalīfe bāġı eşcārındandururlar. Maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de 'Alī Paşa Zāviyesi'nde sākin bir ṣāḥib-temkīn kimesne idiler. Aḫrārdan niçe ṭālibler ḫıdmetinde ebrārdan oldılar. Āḫir Sulṭān Selīm salṭanatı evā'ilinde vefāt itdiler. *Raḥimehu'llāh.*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Ramażān

Ve biri daḫı ḳıdve-i ehl-i īmān el-'ārif bi'llāh Şeyḫ Ramażān ḥażretleridür kim **[239b]** ol 'alem-i İslām Ḥācī Bayram ḥażretlerinüñ ḫulefāsından idiler ve maḥrūsa-i Edrine'de mütevaṭṭın idiler. Ve daḫı merd-i ḫāṣi' ü mütevāżi', ṣāḥib-i ceẕbe ve müstecābü'd-da've idiler. Ḥattā Sulṭān Bāyezīd Ḫān zamānında maṭar munḳaṭı' olup ehl-i medīne istiġāṣe içün muṣallāya çıḳdılar. Müfīd olmayup şeyḫ ḥażretlerine tażarru' itdiler. Şeyḫ ḥażretleri daḫı minber-i muṣallāya çıḳup ṣavt-ı a'lā ile du'āya şürū' eylediler. Fi'l-ḥāl bi-iẕni'llāhi te'ālā daḫı şeyḫ ḥażretleri minberden nüzūl itmeden semā saḳḳāları seḥāb-ı müşkillerinden ābı revān idüp bir bārān vāḳi' oldı kim ḫalā'iḳ ġarḳ-āb-ı raḥmet ü ni'met ü bereket olup az zamānda ġanī vü müstaġraḳ oldılar.

Beyt

Niyāz itse velī Mevlā'sına bil
Olunmaz red du'āsı iy birāder

Efendi bende-i muḳbil dilegin
Revā görmese dirler añа ebter

Münezzehdür Ḫudā çūn u çerādan
Te'ālā şānuhu Allāhu ekber[1]

1 "Allah en büyüktür, şanı yücedir."

el-'Ārif Bi'llāh Baba Yūsuf-ı Seferiḥiṣārī

Neṣr: Ve biri daḫı 'āṣıḳlaruñ iḫtiyārı Baba Yūsuf-ı Seferiḥiṣārī ḥażretleridür kim bunlar daḫı ledünnī ni'meti süfre-i Ḥācī Bayram'dan ekl itmişlerdür. Ol merd-i ḫıyār ṣāḥib-i edeb [ü] vaḳār ve rā'ī-i şerī'at seyyidü'l-aḫyār idiler. Ve belāġat u leṭāfetde gūyā ḥāfıẓ ve ḫalḳa ḥüsn-i ḫulḳ ile nāṣiḥ ü vā'iẓ ve vāridāt-ı **[240a]** ṭullābı aṣlı ile mu'abbir ve enfās-ı ḳudsiyyeleri mü'eṣṣir idiler. Ḥattā Sulṭān Bāyezīd maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de binā eyledügi cāmi'-i şerīfüñ evvel Cum'a'sında riḳḳat ile ba'de'l-Cum'a naṣīḥatlar idüp ḫalā'iḳa cāẕibeler irüp az ḳaldı kim şevḳden cümlesi cān vireler. Ḥattā naṣārādan üç nefer kimesne ṭaşradan va'ẓ-ı şeyḫi istimā' idüp īmāna geldiler. Sulṭān Bāyezīd Ḫān meclisde ḥāżır idiler. Mesrūr u şādān olup īmāna gelenlere kendiler emvāl-i keṣīre iḥsān itdüklerinden mā'adā vüzerā-yı 'iẓāma daḫı in'ām itmek ile teklīf eylediler. Ba'dehu şāh-ı cihān şeyḫe kemākān maḥabbetler ve gün-ā-gün muṣāḥabetler eylediler. Ḥattā biri biriyle ata ve oġul oldılar, dirler. Ṣoñra şeyḫ ṣılalarına gidüp anda bir vāḳı'a gördiler kim ḳıbel-i Ḥaḳ'dan ḥacerü'l-esved ḳatında bir manẓūm dürr ü cevāhir-i pür-zevāhir silk-i naẓma dizeler. Hemān bu ḫāṭıra ile Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp şāha mülāḳāt olup vāḳı'ayı ḫāk-i pāylarına 'arż eyleyüp 'alā-vechi'l-ḥāl şāh daḫı şeyḫe bir miḳdār māl virüp buyurdılar kim "Bu mālı elüm emegi ile taḥṣīl eyledüm. Medīne-i Münevvere'de türbe-i Muṭahhara'da ḳandīllerine revġan-ı zeyt alıvirüp yaḳup diyesin kim "Yā Resūla'llāh! Ümmetüñe rā'ī olan **[240b]** 'abd-i mücrim Bāyezīd eli emegi ile bir miḳdār derāhim taḥṣīl idüp ayaġuñ türābına niṣār eyledi. Īṣārı me'mūldür diyüp 'özler dileyesin." didiler. Vaḳtā kim şeyḫ-i ehl-i īmān ḥacc-ı şerīfe revān u vāṣıl oldılar ise ḥacerü'l-esved muḳābelesinde kitāb-ı şerīfi elfāẓ-ı daḳīḳa ve işārāt-ı 'acībe ile te'līf eyleyüp ṣoñra Medīnetü'r-Resūl'e gelüp meşiyyen 'ale'l-vech hezār tażarru' u bükā ile merḳad-i Resūlu'llāh[ı] ziyāret eyleyüp rūḥ-ı Resūl'den işārāt olındı kim ḫāric-i ḳubbede olan 'aṣā-yı mübāreke kim bir muḫterem 'aṣā idi kim anı bevvābları żabṭ u ḥıfẓ iderler idi. Anı üç pāre idüp bir pāresini Burusa'da Ḥażret-i Emīr'üñ türbe-i mübārekelerine ve bir pāresini daḫı Ḥażret-i Ḥācī Bayram türbesine ve bir pāresini bir 'azīzüñ türbesine kim kim idügini rāvī unutdum didiler, ḳoyasın, didiler. Vaḳtā kim 'aṣā-yı şerīfi ḥażret-i şeyḫ almaḳ istediler ise ḫuddām-ı türbe-i 'iẓām nizā' eylediler. Āḫir

bu rü'yā re'īslerine daḫı vāḳi' olup 'aṣāyı şeyḫ-i kirāma teslīm eylediler. Şeyḫ ḥażretleri daḫı 'aṣā-yı şerīfi iḥtirām-ı tām ile götürüp emr olınduġı gibi eylediler. Āḫir şeyḫ ḥażretleri daḫı Sulṭān Selīm ḫilāfeti **[241a]** zamānından vefāt idüp civār-ı Ebā Eyyūb'da defn olındılar.

Beyt

Baba Yūsuf göçüp dār-ı fenādan
Ḳodı Ya'ḳūbveş aḥbābı ġamda

Ṭoḳuzıncı Ṭabaḳa Sulṭān Selīm Ḫān Zamānında Gelen ʻUlemā vü Meşāyiḫı Beyān İder

Vaḳtā kim sulṭānü'l-ġuzāt ve'l-mücāhidīn ve nāṣırü'l-İslām ve'l-müslimīn Sulṭān Bāyezīd Ḫān *ṭābe ṣerāhu* sarāy-ı ġurūrdan dār-ı sürūra rıḥlet ve künc-i belādan gūşe-i beḳāya ʻazīmet eylediler ise sülāleleri Selīm Ḫān hicret-i seyyid-i āḫirü'z-zamānuñ ṭoḳuz yüz [on] sekizi Ṣafer'inüñ yigirmi sekizi güninde yirine ḫān ve vālī-i vilāyet-i iḳlīm-i Sulṭān ʻOṯmān oldılar.

Mevlānā Kemāl Paşa-zāde [Şemsü'd-dīn Aḥmed]

Ol ʻaṣruñ ʻulemāsından biri zübdetü'r-ricāl ve ḳıdvetü'l-aḫrār, ʻālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Şemsü'd-dīn Aḥmed bin Süleymān bin Kemāl Paşa ḥażretleridür kim ceddi ümerā-yı ʻOṯmāniyye'den idiler. Merḥūm ʻālem-i ṣabāda iken maḥabbet-i kemāl ile sīneleri memlū olup ve cüvānlikleri evānında ʻasākir-i şāhdan olmaġa aḳrānı ilhāh u ibrām eylediler. Ḥattā merḥūm-ı mükerrem kendüler buyurmışlar kim "Seferlerden birinde Sulṭān Bāyezīd Ḫān ile bile idüm. Vezīr-i aʻẓam Ḳoca İbrāḥīm Paşa'nuñ öñince piyādece yürür idüm. Ol zamān ümerāsından **[241b]** ʻaẓīmü'ş-şān Aḥmed Beg ḥażretleri var idi kim Evrenos Beg oġlıdur, ittifāḳ bir faḳīr ve libāsı palās lākin ḥaḳīḳatde ḫāṣṣü'l-ḫāṣ vezīr dīvānında Emīr Aḥmed Beg'üñ üzerine taṣaddur eylediler. Faḳīre bu ḥāl taʻaacüb gelüp rüfeḳāma "Bu kişi kimdür kim bunuñ gibi emīrüñ üstine geçdi?" [diyü istifsār idicek] eyitdiler: "Bu bir ʻālim kimesnedür kim Filibe Medresesi'ne müderrisdürürler. Nāmına Mevlānā Luṭfī dirler." Faḳīr girü su'āl eyledüm kim "ʻUlūfesi ne miḳdārdur?" Eyitdiler: "Otuz aḳçadur." Ḥāṣılı bu ḳıṣṣa bāña ʻacīb geldi kim bu miḳdār ʻulūfe ile bunuñ gibi emīr-i kebīrüñ üstine geçüp taṣaddur eyleye. Yārān eyitdiler: "Hey ḥayrān! ʻUlemā ṭā'ifesi muʻazzezlerdür. Bunlaruñ şerefleri faḍl u kemāl iledür, māl ü menāl ile degüllerdür." didiler. Ḥāṣılı fikr eyleyüp gördüm manṣıb-ı emāretde bunuñ gibi emīr-i ekrem olmaḳ muḥāldür. Hemān ṭarīḳ-ı ʻilme sülūke niyyet idüp sipāhīlikden ferāġat eyledüm. Vaḳtā kim sefer-i ẓafer-peykerden ʻavdet itdük ise mevlānā-yı meẕkūra daḫı Filibe'den ḳırḳ aḳça ile Dārü'l-ḥadīṯ iḥsān eylediler. Hemān ḫıdmetlerine revān olup *Şerḥ-i Meṭāliʻ* ḥāşiyesini merḥūmdan ḳırā'at eyledüm." didiler. Mebānī-i ʻulūmı ḫod ʻālem-i

cüvānīde ḳırā'at eylemişler idi. Ve daḫı fużalādan Mevlānā Ḳasṭalānī'den ve Ḫaṭīb-zāde ve Mu'arrif-**[242a]**zāde'den taḥṣīl-i 'ulūm eylemişlerdür. Ṣoñra maḥrūsa-i Edrine'de 'Alī Beg Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra ol maḥbūbü'l-ḳulūb Medrese-i Üsküb'e müderris oldılar. Girü Edrine'de Ḫalebiyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris oldılar. Ṣoñra Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Ṣoñra ol merd-i āzāde Edrine'de Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ne müderris oldılar. Eglenmeyüp ḳāḍī-i mezbūre oldılar. Girü bilā-tevaḳḳuf Anaṭolı ḳāḍī-'askerligi ṣadaḳa olındı. Girü ol merd-i maḳbūl ma'zūl olup Edrine'de Dārü'l-ḥadīṯ Medresesi'ni yüz aḳça 'ulūfe ile iḥsān itdiler. Ba'd-ez-ān girü Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ni virdiler. Ṣoñra ṣadr-ı fetvāya vālī ve mevla'l-mevālī oldılar. Mevlānā 'Alā'ü'd-dīn el-Cemālī ḥażretlerinüñ vefātlarından ṣoñra āḫir-i kār ol merd-i kām-kār miḫnet-ḫāneden ṣadr-ı fetvāda ṣebāt üzerine iken hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳı senesinde vefāt itdiler. Ḫāṣılı merḥūm a'lām-ı 'ulemādan ve aḳsām-ı fużalādan idiler. Ve daḫı evḳātını 'ilme ṣarf idüp leyl ü nehār ṭaraf-ı 'ilme gitmişler idi. Ve daḫı ol serdār-ı faẕl mesā'il-i ġāmıżada taṣnīf-i resā'il idüp ebeden āḥāddan bir aḥad ḳāl ü ḳīle **[242b]** mecālleri olmadılar. Ḫattā dimişler kim yüzden ziyāde resā'il cem' eylediler. Ḫuṣūṣā ol merd-i hümāmuñ tefsīr-i şerīfleri kim tamāma ḳarīb ve elfāẓı 'acīb ve fevā'idi ġarībdür. Ve daḫı ol merd-i ṣāf *Keşşāf*'a daḫı ḥāşiye yazup sikkeyi mermerde ḳazdılar. Ve daḫı ol faẕlda ġāyet ba'ż-ı *Hidāye*'ye de şerḥ yazmışlardur. Ve daḫı ol ṣāḥib-i felāḥuñ fıḳhda metn ü şerḥ *Iṣlāḥ u Īżāḥ* nām bir kitābları vardur kim her mes'elesi bī-bahā gevher ve beyne'l-ahālī mu'teberdür. Ve daḫı ol vechi ṣabīḥüñ uṣūlde metn ü şerḥ *Taġyīr ü Tenḳīḥ* adlu bir kitābı vardur kim her sözi bir bögrek la'ldür. Ve'l-ḥāṣıl tafṣīli ẕikr olınmaḳ taṭvīldür. Muṣannefātları bī-ḥadd ü lā-yu'addür. Bunuñ biri ile derrāk-i rūzgār olanlar te'līflerinüñ ḥaḳā'iḳında ḥayrān ve deḳā'iḳında ser-gerdānlardur. Bu cümleden mā'adā ol ḫoş-nihād aḫlāḳ-ı ḥaseneye mu'tād ve ef'āl-i aḥseniyye ile dillerde yād olınur. Meydān-ı naẓmda semend-i 'uḳūl leng ve ṣaḥrā-yı inşā vü neşrinde efkār-ı fuḥūl ḳāṣır u bī-nengdür. Ve'l-ḥāṣıl bir mertebede pāye-i faẓla ḳadem başmışlar idi kim fuṣaḥā-yı selef yayların yasup ve büleġā-yı ḫalef sözlerini kesdiler.

Beyt [243a]

Kemāl Paşa-zāde kim ol kām-kār
Zamānında imiş ʿaceb pāydār

Feżā'il içinde dür-i şāhvār
Getürmedi miṯlini hīç rūzgār

Ferīḳayna fetvāsı cārī imiş
Ḥasedden dili ṣāf u ʿārī imiş

İlāhī anuñ rūḥını eyle şād
Bi-ḥaḳḳ-ı nebī vü ṭarīḳ-ı sedād

Mevlānā ʿAbdü'l-ḥa[l]īm

Neṯr: Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kerīm Mevlānā ʿAbdü'l-ḥa[l]īm[1] ḥażretleridür kim pederleri nāmına ʿAlī dirler. Maḥrūsa-i Ḳasṭamonı'da vücūda gelmişlerdür. Ol kāmil-vücūd ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i ʿulūm idüp ḥattā Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn el-ʿArabī ḥażretlerinüñ ḫıdmetlerinde olup mevlānā vefātından ṣoñra diyār-ı ʿArab'a varup ʿulemāsından taḥṣīl-i maʿārif idüp baʿdehu ḥacca ve ṣoñra bilād-ı ʿAcem'e varup ahālīsinden taḥṣīl idüp baʿdehu meslek-i ṣūfiyyeye sālik ve ḥaḳā'iḳına mālik olup ḥattā Şeyḫ Maḥṭūmī ḥażretleri ḫıdmetine irüp anlardan taḥṣīl-i ḥaḳā'iḳ ve tekmīl-i deḳā'iḳ eylediler. Āḫir girü Rūm'a ʿavdet idüp Ḳasṭamonı'da bir müddet sākin oldılar. Ṣoñra Sulṭān Selīm Ḫān şeh-zāde iken mevlānāyı daʿvet idüp imāmetini iḥsān idüp muṣāḥabet-i şerīfleri ile ġanīmetlendiler. Merḥūm ḫod leẕīẕü'ṣ-ṣoḥbet ü muṣāḥabet idiler. Şeh-zāde ḥażretleri daḫı faẕl u kemāl ü emānet **[243b]** ve zühd ü taḳvā vü diyānetine vāḳıf olup ḫilāfet ṣadrına cülūslarından ṣoñra muʿallim idindiler.

Beyt

Muʿallim eyleyüp ʿAbdü'l-ḥalīm'i
Selīm Ḫān ḥażreti ol şāh-ı ʿālem

1 Metinde "'Abdü'l-ḥakīm", *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nin tenkitli metninde bu şahsın adı "'Abdü'l-ḥalīm" olarak kayıtlıdır. Bkz. Hekimoğlu, age, s. 602.

İdüp ṣoḥbet anuñla her şeb ü rūz
Ṣafālar sürdiler iy cān-ı ādem

Kişiyi maʿrifet eyler mükerrem
Budur ḥaḳ söz didüm *vaʾllāhu aʿlem*[1]

Neşr: Ve daḫı rūz-ı merrelerine iki yüz aḳça taʿyīn eylediler. Ve daḫı niçe ḳurā iḥsān eylediler ḳurā-yı żayʿa muʿāvenetden ötüri. Āḫir Sulṭān Selīm Ḫān Mıṣr'dan Şām'a ʿavdetlerinden ṣoñra hicretüñ ṭoḳuz yüz ikisi senesinde maḥrūsa-i Dımışḳ'da vefāt eylediler. Ve'l-ḥāṣıl merḥūm aḫlāḳ-ı ḥamīde ṣāḥibi ve daḫı fuḳarā vü żuʿafā muʿīni, muḥsin ü mü'mīn kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Muḥyi'd-dīn Çelebi [Meḥemmed Şāh]

Ve biri daḫı ḳıdvetü'l-ahālī ve zübdetü'l-mevālī, ʿālim ü fāżıl u kāmil Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Şāh ibn el-Mevlānā ʿAlī bin el-Mevlānā Yūsuf bin el-Mevlānā Şemsü'd-dīn el-Fenārī ḥażretleridür kim vilādetleri zamān-ı salṭanat-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫān'da vāḳiʿ olmışdur kim ol zamānda pederleri ʿasākir-i manṣūreye ḳāḍī idiler. Sulṭān Meḥemmed Ḫān mevlānā-yı zamāna ikrāmen ferzendlerinüñ vilādetlerinde otuz aḳça çelebi ʿulūfesi iḥsān eylediler. Pederleri vefātlarında **[244a]** kim Sulṭān Bāyezīd salṭanatı zamānı idi. Yigirmi aḳça teraḳḳī olup ʿulūfeleri elli oldı. Maḫdūm-ı ekrem daḫı ʿilme iḳdām idüp pederlerinden taḥṣīl, baʿdehu Ḫaṭīb-zāde ḫıdmetlerinde mā-yebḳāyı tekmīl eylediler. Bir miḳdār daḫı Muʿarrif-zāde ḫıdmetinde olup baʿdehu Sulṭān Bāyezīd Ḫān maḥrūsa-i Burusa'da elli aḳça ile Manastır Medresesi'ni iḥsān eylediler. Ṣoñra Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris olup Sulṭān Selīm Ḫān ḫilāfetinde maḥrūsa-i Burusa ḳażāsını inʿām itdiler. Baʿdehu diyār-ı ʿArab'a ḳāḍī-ʿasker bilā-tevaḳḳuf Anaṭolı ḳāḍī-ʿaskeri, girü ol cehlden berī vü ʿārī vilāyet-i Rūmili ḳāḍī-ʿaskeri olup ḳażādan cenāb-ı Ḥaḳḳ'a rıżā gösterüp hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi ṭoḳuzı senesinde vefāt idüp maḥrūsa-i Burusa'da defn olındılar. Ḫāṣılı merḥūm zeḳiyyü'ṭ-ṭabʿ ve melīḥü'l-vech, ṣāḥib-i aḫlāḳ-ı

1 "En iyi bilen Allah'tır."

ḥasene ve vaḳūr ve ṭayyibü'l-ma'îşe kimesne idiler. Ve te'lîfâtdan daḫı Seyyid Şerîf'üñ *Mevâḳıf Şerḥi*'ne ḥavâş yazmışlardur ve Seyyid'üñ *Ferâ'iż Şerḥi*'ne daḫı yazmışlardur. Ve daḫı *Şerḥ-i Viḳâye* evâ'iline de ḥâşiyeleri vardur. Mevtleri 'âlem-i şebâbda vâḳi' olmışdur. Eger daḫı mu'ammer olalar idi nâdire-i devrân ve u'cûbe-i zamân olurlar **[244b]** idi. *Ḳaddesa'llâhu sırrahu.*

Mevlânâ Muḥyi'd-dîn Çelebi [Fenârî-zâde]

Ve biri daḫı ḥâmî-i dîn-i mübîn, muḥyî-i sünnet-i seyyidü'l-enbiyâ ve'l-mürselîn, 'âlim ü fâżıl Muḥyi'd-dîn Meḥemmed bin 'Alî bin Yûsuf Bâlî İbn Mevlânâ Şemsü'd-dîn el-Fenârî ḥażretleridür kim sinn-i şebâbda pederlerinden ḳırâ'at ve pederleri vefâtından ṣoñra Ḫaṭîb-zâde ḫıdmetlerinden taḥṣîl-i dirâyet idüp ol dili sâde Efḍal-zâde ḫıdmetine irüp mümtâz-ı aḳrân ve maḳbûl-i 'irfân oldılar. Ba'dehu Ḳosṭanṭıniyye'de Vezîr 'Alî Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra maḥrûsa-i Burusa'da Sulṭân Meḥemmed Ḫân Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Ṣaḥn Medreseleri'nden birinde müderris oldılar. Ba'dehu maḥmiye-i Edrine'de ḳāḍî oldılar. Ṣoñra ol merd-i a'lâ ḳażâ-yı Ḳosṭanṭıniyye ile mübtelâ oldılar. Ṣoñra Anaṭolı vilâyetine ḳāḍî-'asker oldılar. Ṣoñra vilâyet-i Rûm'a ḳāḍî-'asker oldılar. Ḳāḍî-'askerlikleri müddeti on beş yıl oldı, dirler. Ba'dehu ma'zûl ve yüz elli aḳça 'ulûfe buyruldı. Bir müddetden ṣoñra elli aḳça żamîme oldı. Ṣoñra müftî-i enâm ve 'umdetü'l-İslâm oldılar. Bir müddetden ṣoñra fetvâ emrini terk eyleyüp iki yüz aḳça ile teḳā'üd idüp tefsîr ve te'lîfe meşġûl oldılar. Âḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz elli dördinde **[245a]** vefât idüp civâr-ı Ebâ Eyyûb'da defn olındılar. Ḫâṣılı merḥûm 'âlim ü fâżıl ve taḳî vü naḳî ve ḥuḳûḳ-ı 'ibâddan maḥẕûr olduġından ötüri bi'ẕ-ẕât nâs ile mu'âmele iderler idi. Ḫattâ kemâl-i taḳvâlarından vesveseye mübtelâ olmışlar idi. Ve daḫı ol merd-i ẕevi'l-iḥsân, ceriyyü'l-cenân ve ṭalîḳu'l-lisân ve mehâbet ṣâḥibi ve vecâhet eyesi idiler. Ve daḫı fuḳarâya murtabıṭ ve ṣuleḥâya muḥib ve bi'l-cümle seyf-i Ḫaḳ ve merd-i eḥaḳ idiler. *Nevvera'llâhu merḳadehu.*

Mevlānā Muḥyi'd-dīn-i Cemālī

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u mürebbī Mevlānā Muḥyi'd-dīn Meḥemmed bin Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn ʿAlī el-Cemālī ḥażretleridür kim māderlerinden ceddi Ḥüsām-zāde'den taḥṣīl-i ʿulūm itdüklerinden ṣoñra pederlerinden baʿdehu Mü'eyyed-zāde'den tekmīl-i fühūm idüp Murād Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Baʿd-ez-ān ḳāḍī-i maḥrūsa-i Edrine olup girü Ṣaḥn'a müderris oldılar. Elli aḳça ʿulūfe ile ṣoñra yüz aḳça ʿulūfe ile ol zāhid ü ʿābid müteḳāʿid oldılar. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz elli altısı ve yāḥūd yedisi senesinde dār-ı fenādan rıḥlet ve dār-ı beḳāya ʿazīmet eylediler. Merḥūm nefsine meşġūl ve herkese luṭf ile söyler ve her ṭarzı maʿḳūl kimesne idiler. Ve meşāyiḫa **[245b]** muḥib ve fiḳh u uṣūl ʿilmine ṭālib ve müteheccid kimesne idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Ḥācī Ḥasan-zāde Meḥemmed Şāh

Ve biri daḫı ʿālim ü ẕü-fünūn-ı aḥsen Mevlānā Meḥemmed Şāh İbn el-Ḥācī Ḥasan ḥażretleridür. Pederlerinden ve ʿaṣrı mihterlerinden taḥṣīl-i ʿulūm itdüklerinden ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Dāvūd Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu maḥrūsa-i Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris olup ṣoñra Ṣemāniyye'ye müderris oldılar. Ṣoñra maḥrūsa-i Burusa'da ol dili sāde Murādiyye Medresesi'ne müderris oldılar. Girü Ṣaḥn'a müderris oldılar. Seksen aḳça ʿulūfe ile āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz ṭoḳuzında Medrese-i Ṣaḥn'dan cenāb-ı Ḥaḳḳ'a hicret eylediler. *Raḥimehu'llāh.* Ḥāṣılı merḥūmuñ ʿArabiyyāt'dan olan ʿulūma müşāreketleri var idi ve cemīʿ-i evḳātları ʿilme maṣrūf ve ahālī arasında faẓl ile mevṣūf idiler. Bunuñ biri ile ol dili deryānuñ şiʿr ü inşāda yed-i ʿulyāları var idi. Ḫuṣūṣā tevārīḫ ü nevādirde ve menāḳıb-ı selef ḥıfẓında mümtāz ve aḳrānı az idi.

Beyt

ʿAceb maḫdūm imiş ol baḥr-i ʿirfān
Ki anuñ tek bulınmaz şimdi iy cān

Ẕihī faẓl u hüner Ṭaşköpri-zāde
Anı vaṣf eylemiş bu ben fütāde

Yazarken vaṣfını ḫayrān u sāmān
Dil oldı vaṣfıyıla şād u ḫandān **[246a]**

İlāhī ḳabrini nūr eyle dā'im
Ki oldı ḳalbimüz vaṣfiyle hā'im

Neṯr: Ve daḫı merḥūmuñ taṣnīfātı meydānı vāsi‘ ve kelimātlarını ahālī cān u dilden sāmi‘lerdür. Ḫuṣūṣā ‘ilm-i fıḳhda *Ḳudūrī* nām metni şerḥ ve *Ṣelāṣiyyāt-ı Buḫārī*'yi daḫı şerḥ eylemişlerdür. Her biri bir ‘ālem deger yoḳ yoḳ nice ‘ālem, her bir kelāmı dāreyne mu‘ādil ve ṭarz u üslūbına efāżıl-ı duhūr ḳā'illerdür. Ve daḫı ‘ilm-i fıḳhda bir metni basṭ idüp ol ahālī arasında pīrāye *Viḳāye*'den ziyāde gūn-ā-gūn mesā'il derc eylediler. Lākin müsevvededen beyāża çıḳmadı, dirler. Ve daḫı merḥūmuñ ḥavāşş u resā'ili ‘add ü iḥṣādan efzūn idi. Lākin ekṯeri bād-ı ḫazān ile perākende vü żāyi‘ olup şāyi‘ olancası taḥrīr ü taḳrīr olındı. Bu deñlü fażl u efḍāl ile ol ḫıyār-ı ricāl, ṣāliḥ ü ṣūfī ve ḥuḳūḳ-ı ṣoḥbeti mūfī ve muṣāḥabeti leẕīẕ ve muḥāverede laṭīf [ü] ‘azīz idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Ḥüsām Çelebi

Ve biri daḫı zübdetü'l-enām, imām u hümām Mevlānā Ḥüsām ḥażretleridür kim ol merd-i ẕevi'l-iḥsānuñ pederlerine ‘Abdu'r-raḥmān dirler idi. ‘Aṣrı ‘ulemāsından taḥṣīl idüp ḥattā ol dili sāde Efḍal-zāde ṣoḥbetiyle ekmel, ba‘dehu ol pāye-i sa‘ādetde mü'ebbed ‘Abdu'r-raḥmān bin Mü'eyyed ḥażretleri ḥużūrında oldılar. Ba‘dehu Ḫˇāce-zāde ḫıdmetlerine **[246b]** vāṣıl olup ‘ulūmı ḥāṣıl ḳıldılar. Ṣoñra Kütāhiyye'de Medrese-i Vācid'e müderris oldılar. Ṣoñra Burusa'da Ḳapluca Medresesi'ne müderris oldılar. Ba‘dehu medīne-i mezbūrede Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ne müderris oldılar. Ba‘dehu Ṣaḥn medārisinden birine müderris olup ṭullāba keşf-i defā'in-i ‘ulūm ve feṭḥ-i ebvāb-ı fünūn eylediler. Ṣoñra maḥrūsa-i Edrine'de ḳāḍī oldılar. Bilā-tevaḳḳuf Burusa'ya ḳāḍī oldılar. Girü seksen aḳça ‘ulūfe ile Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi altısında ṣaḥn-ı fenādan ṣaḥrā-yı beḳāya hicret ü rıḥlet itdiler. Merḥūm ‘ilme bir mertebede meşġūller idi kim ḳābil-i ta‘bīr degüldür. Ve daḫı semti aḥsen ve nās ile mu‘āşeresi gökcek, ṣāḥib-i vaḳār u edeb ve maẓhar-ı ma‘ārif-i

Rab idiler. Ve daḫı Seyyid'üñ *Şerḥ-i Tecrīd*'i evā'iline ḥāşiye yazup 'ārifāne sikkeyi mermerde ḳazmışlar idi. Ve daḫı *Ṣadrü'ş-şerī'a* evā'line de ḥāşiyeleri vardur ki gūyā dürr-i ābdārdur. Ve daḫı ol lebībüñ cevāz-ı istiḫlāf-ı ḥaṭībde risāleleri vardur. Ve daḫı ol cehlden berīnüñ cevāz-ı ẕikr-i cehrīye de risāleleri vardur kim maḥbūbü'l-enāmdur. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn

Ve biri daḫı ṭarīḳ-ı müstaḳīme delīl, 'ālim ü fāżıl u kāmil Muṣliḥü'd-dīn **[247a]** bin Ḫalīl ḥażretleridür kim mü'ellif-i kitābuñ pederleri ve zamānı 'ulemāsınuñ mihterleridür. Hicretüñ sekiz yüz elli yedisi senesi kim Ḳosṭanṭıniyye'nüñ feṭḥi tārīḫidür, vilādetleri ol senede vāḳi' olmışdur. 'Ālem-i ṣıġarda pederlerinden ḳırā'at, ba'dehu māderleri birāderi Meḥemmed-i Niksārī'den 'ilmi çün āb-ı cārī revān itdiler. Ba'dehu Dervīş Meḥemmed bin el-Mevlā Ḫıżr Şāh ḥażretleri kim Burusa'da Sulṭāniyye müderrisi idiler. Anlaruñ ḫıdmetlerinde taḥṣīl eylediler. Ba'dehu Ṣaḥn Medārisi'nden birine müderris olan Mevlānā Bahā'ü'd-dīn ḥażretleri ḫıdmetinde oldılar. Ṣoñra Mevlānā İbn Maġnisa ḫıdmetlerinde oldılar. Ṣoñra Ḳāḍī-zāde ḥużūrına irdiler. Ṣoñra 'Alā'ü'd-dīn-i 'Arabī ḫıdmetine irdiler. Ṣoñra sulṭānü'l-'ulemā ve sālārü'l-fużalā Ḫˇāce-zāde ḫıdmetlerinde oldılar. Ba'dehu maḥrūsa-i Burusa'da Esediyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Anḳara şehrinde Medrese-i Beyżā'ya müderris oldılar. Ba'dehu girü maḥrūsa-i mezbūrede Seyfiyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra ol maḥbūbü'l-ḳulūb Medrese-i Üsküb'e müderris oldılar. Ba'dehu maḥrūsa-i Edrine'de İsḥāḳıyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu Sulṭān Selīm Ḫān şeh-zāde-i devrān iken **[247b]** anlara mu'allim naṣb olındılar. Lākin ṣadr-ı ta'līmde dā'im olmadılar sefere keşret-i iştiġāllerinden ötüri. Āḫir Amāsiyye'de Ḫaseniyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Ṣaḥn'a müderris oldılar. Girü ol māye-i luṭf-ı Rab iẕn-i Selīm Ḫān ile ḳāḍī-i maḥrūsa-i Ḫaleb oldılar. Hāl budur ki pederleri ḳabūl-i ḳażāya rıżāları yoḳ idi. Pādişāh-ı 'ālī-şānuñ emrine imtiṣāl idüp Ḫaleb'e varup vaṣiyyet-i pederi āstāne-i mihteriyye 'arż eyleyüp sābıḳ müderris olduḳları Medrese-i Ṣaḥn'a nüzūl, ba'dehu Burusa'da girü Sulṭāniyye Medresesi'ne

müderris-i maḳbūl oldılar yetmiş aḳça ʿulūfe ile ve Ṣaḥn'da olan medreselerini Mevlānā Ḥüsām Çelebi'ye virdiler. Vaḳtā kim pādişāhımuzuñ *ḫalleda'llāhu mülkehu* salṭanatları evā'ilinde Ḥüsām Çelebi cām-ı mevti nūş eylediler ise medreselerini girü merḥūm peder-i mü'ellife virdiler seksen aḳça ʿulūfe ile. Baʿd-ez-ān on daḫı ziyāde iḥsān olup ʿulūfeleri ṭoḳsan oldı. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz beşi senesinde tedrīsden nüzūl idüp cenāb-ı Ḥaḳḳ'a gitdiler.

Beyt

Göçüp dār-ı beḳāya ḥażret-i pīr
Be-fermān-ı Ḫudā vü iẕn-i taḳdīr **[248a]**

ʿİlim yolında ol ṭaşköpri iken
Ecel seyli yıḳup ṭaşını bir bir

Atup ṣaḥrāya ifnā itdi līkin
Ḳodı birine bir bünyān-ı tevḳīr

Niçe bünyān-ı merṣūṣ u mü'eyyed
ʿUlūm u faẕlı olmaz hīç taʿbīr

Neşr: Ḥāṣılı merḥūm ʿābid ü zāhid, ṣāliḥ ü fāliḥ ve ṣāḥib-i edeb [ü] vaḳār, dehān u lebi ʿilm ü fāẕl ile ābdār, her kelāmı şīrīn ve her sözi rengīn ve nāsa teveccühi nāsī, ḥāṣılı ol Tañrı ḫāṣṣı idiler. *Raḥimehu'llāh.* Ve daḫı luʿb u lehvden berī ve fuḥş u tefaḥḥuşdan ʿārī idiler. Ve daḫı ʿulūm-ı tefāsīr ü ehādīṣ ü uṣūlde lā-naẓīr idiler. Ḫattā ol ḥaḳā'iḳa ḫabīrüñ taḥrīri daḳīḳ ve'l-ḥāṣıl her ne deñlü medḥ olınsa lāyıḳ u ḥaḳīḳdür. Ḫuṣūṣā kim *Tefsīr-i Beyżāvī*'nüñ ve *Ṣadrü'ş-şerīʿa*'nun baʿżı müşkilātını cā-be-cā taḥşiye vü imlā eylemişlerdür kim her sözi vārid ü laṭīfdür. Ve daḫı ol luṭf-ı Fettāḥ *Şerḥ-i Miftāḥ*'uñ baʿżı müşkilātına daḫı risāle yazmışlardur. Ve ʿilm-i ferā'iże müteʿalliḳ daḫı risāleleri vardur ve baʿż-ı resā'illeri ṣavārif-i eyyām ve taḳallübāt-ı ezmānuñ sebebi ile müsevvededе ḳalup beyż olınmadı, dimişler. *Ravvaḥa'llāhu rūḥahu.*

Mevlānā Ḳāsım bin Ḫalīl [Ḳıvāmü'd-dīn]

Ve biri daḫı delīl-i sebīl-i Rabb-i celīl, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Ḳıvāmü'd-dīn Ḳāsım bin Ḫalīl ḥażretleridür kim ṣāḥib-i kitābuñ ʿammlarıdur. **[248b]** ʿĀlem-i ṣabāda pederlerinden baʿżı ʿulūmı taḥṣīl, baʿdehu birāderleri Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn Efendi'den tekmīl, ṣoñra māderleri birāderleri Meḥemmed-i Niksārī'den mā-yebḳāyı taḥmīl idüp uʿcūbe-i zamān olup mevālī-i zamāne biri birinden ḳapuşurlar idiler. Āḫir ol dili cehlden sāde maḥrūsa-i Burusa'da Çendik müderrisi olan Meḥemmed bin Ḫˇāce-zāde ḫıdmetini iḫtiyār idüp ber-ḫūrdār oldılar. Baʿdehu "Ḳızıl Ḳatır" dimek ile mülaḳḳab Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn ḫıdmetinde eşüp yortup ol nīk-merdān faż̈l u kemālātda tek ü pū ve cüst ü cū eyleyüp ol zamānda mevlānā üstād Burusa'da Manastır Medresesi'ne müderris idiler. Baʿdehu Edrine'deki yeñi medreselerden biri iḥsān olınup Mevlānā Ḳāsım müderrisleri ile medīne-i meẕkūreye bilece varup ʿulūm-ı keşīre taḥṣīl eyleyüp müşārun ileyh aḳrān oldılar. Vaḳtā kim Muṣliḥü'd-dīn dār-ı fenādan diyār-ı beḳāya göçdiler ise ol pāye-i ʿilm ü edeb İbnü'l-mü'eyyed ḫıdmetine varup baʿdehu Mevlānā Luṭfī-i Toḳatī ḫıdmetine vardılar. Ṣoñra Mevlānā ʿİẕārī ḫıdmetine vardılar. Bu fāżıllar Ṣaḥn Medreseleri'ne müderris idiler. Bunlaruñ ḥużūrlarında ḫayyir-i ḥayyiz-i ḳabūlde vāḳiʿ olup mümtāz-ı aḳrān ve zübde-i yārān olup ve daḫı Mevlānā Ḫaṭīb-zāde ḫıdmetlerine **[249a]** irüp anlardan bir miḳdār tekmīl idüp Seyyid'üñ *Keşşāf*'a yazduḳları ḥavāşuñ niçe yirlerini redd idüp Mevlānā Ḫaṭīb-zāde daḫı ḳabūl idüp maʿḳūl gördiler.

Beyt

Budur ḥāli olanuñ ehl-i inṣāf
Olur ṣu gibi ḳalbi pāk ü hem ṣaf

ʿAleyhīsini bildüren kişiye
Ġażabla urmaz aña kīne vü lāf

Velī bulınmaz anuñ gibi bir kes
Gezerseñ bu żamānda Ḳāf-ber-Ḳāf

Neẕr: Baʿdehu ol bülbül-i bāġ-ı ʿirfān Rūmili ḳāḍī-ʿaskeri olan İbn Maġnisa-yı zamāne ḫıdmetlerine vāṣıl oldılar. Vaḳtā kim bunlar daḫı ʿālem-i

taḳlīdden mülk-i tecrīde yüz ṭutdılar ise maḥrūsa-i Burusa'da Esediyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu girü ol şehrde Mevlānā Ḫusrev Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra ḳaṣaba-i İnegöl'de İsḥāḳıyye Medresesi'ne müderris oldılar. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz on ṭoḳuzı senesinde ol medreseden cenāb-ı Ḥayy-ı Ḳuddūs'e 'azīmet eylediler. *Raḥimehu'llāh.* Vilādetleri ḫod hicretüñ sekiz yüz altmış yedisi senesinde vāḳi' olmış idi. Ḥāṣılı merḥūm 'ālim ü fāżıl u kāmil ü 'āḳil, ceriyyü'l-cenān ve ṭalīḳu'l-lisān ve ṣāḥib-i muḥāvere ve ṣa'bu'n-nādire ve ṣāḥib-i vecāhet ü 'ār ve'l-ḥāṣıl nādire-i rūzgār idiler. Egerçi cem'-i 'ulūm-ı **[249b]** 'Arabiyyāt'a mālik idiler. Lākin ekṣer-i maḥāretleri edebiyyāt u 'aḳliyyātda idi. Ve daḫı ol ṣāḥib-i iltifātuñ kütüb-i meşhūreye ta'līḳātları vardur, lākin ġarḳ-āb-ı deryā olup żāyi' oldı. Fe-emmā żāyi' olmayanlardan biri vücūd-ı ẕihnīye yazduḳları risāledür kim her sözi ḳulūb-ı erbāb-ı 'aḳlı münevvir ve her kelimesi bir dürr-i nādir ve daḫı Sa'dü'd-dīn-i Taftāzānī'nüñ *Şerḥ-i Muṭavvel*'ine es'ileleri vardur kim her su'āl vārid ve ġayr-ı mündefi' ü nāfi'dür. Ve daḫı mevlānā-yı ekrem ḫüsn-i ḫaṭ yazarlar idi. Görenlerüñ dīdelerine nūr ve sīnelerine sürūr virür idi. Ḥattā ol ṣāḥib-i 'irfāna Sulṭān Bāyezīd Ḫān ba'ż-ı resā'il kitābeti ile fermān idüp anlar daḫı emr-i 'ālī-şāna imtiṣāl idüp yazup virüp ṭaraf-ı şāhdan envā'-ı ikrām u in'ām ve eṣnāf-ı menāṣıb u merātib-i 'iẓām ile müstes'id oldılar. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Vāsi' Çelebi ['Abdü'l-vāsi' bin Ḫıżr]

Ve biri daḫı meydān-ı 'ilmde dilīr ü debīr, 'ālim ü fāżıl u kāmil 'Abdü'l-vāsi' bin Ḫıżr ḥażretleridür kim ol mu'ṭemedün 'aleyh-i ṣiḳa Dimetoḳa nām ḳaṣabada vücūda gelüp badehu 'ilme meşġūl oldılar. Ve daḫı ol zübdetü'l-fużalānuñ pederleri ümerādan idiler. Mevlānā Şücā'ü'd-dīn-i Rūmī Dimetoḳa Medresesi'ne müderris olduḳlarında **[250a]** anlardan evvelā taḥṣīl idüp ba'dehu ol cevher-i 'ilmüñ ḫarīdārı Mevlānā 'İẕārī ḫıdmetlerinde mā-yebḳāyı tekmīl eylediler. Ṣoñra ol sīnesi ṣāf u sāde Efḍal-zāde ḫıdmetine vardılar. Ba'dehu diyār-ı 'Acem'e 'azm idüp bilād-ı Ḫorāsān'dan şehr-i Herāt'a varup 'ulemāsından kemā-kān taḥṣīl-i 'ilm ü iẕ'ān idüp girü Sulṭān Bāyezīd Ḫān salṭanatı evāḫirinde Rūm'a geldiler. Eglenmeyüp Sulṭān Selīm Ḫān taḫt-ı Rūm'a sulṭān olup mevlānāya maḥrūsa-i Edrine'de

'Alī Beg Medresesi'ni iḥsān itdiler. Ba'd-ez-ān girü ol şehrde Ṭaşlıḳ Medresesi'ni in'ām itdiler. Ba'dehu Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Maḥmūd Paşa Medresesi'ni iḥsān itdiler. Girü Edrine'de yeñi medreselerüñ birini virüp eglenmeyüp Medāris-i Ṣaḥn'dan birini virüp ḳable'l-vuṣūl Edrine'de Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ni iḥsān itdiler. Ba'dehu maḥrūsa-i Burusa'ya müvellā oldılar. Vaḳtā kim pādişāhımuz Sulṭān Süleymān Ḫān *ḫalleda'llāhu ḫilāfetehu* pādişāh-ı devrān oldılar ise mevlānāya ḳażā-yı Ḳosṭanṭıniyye'yi iḥsān idüp iki günden ṣoñra vilāyet-i Anaṭolı'ya ḳāḍī-'asker-i mihter, ba'dehu Rūmili vilāyetine ḳāḍī-'asker-i ẓafer-fer oldılar.

Beyt [250b]

Gidüp ġamlar irişdi şādmānī
Ṣafālar ile buldı zindegānī

Virüp manṣıblar aḥbāba muḥaṣṣal
İdüp ṣadr-ı ḳażāda kām-rānī

Velī āḫir fenādur iy birāder
Ki vardur ṣoñ ucı āh u fiġānı

Neşr: Ve daḫı ṣoñra ol merd-i maḳbūl ma'zūl olup 'alā-vechi't-teḳā'üd yüz aḳça 'ulūfe ta'yīn olındı. Ba'dehu cemī'-i emvālini vücūh-ı ḫayrāta ṣarf u beẕl idüp maḥrūsa-i Edrine'de iki mekteb ve bir medrese binā idüp bāḳī ḳalan nüḳūd u emvālini vaḳf idüp ve ṭalebelerini mülāzım virüp cānib-i āḫirete müteraḳḳıb oldılar. Ḫattā dimişler kim bir cāriyeleri var idi, anı daḫı bir ṣāliḥ kimesneye virüp kendüler ferīd-i vaḥīd ṭaraf-ı ḥacca müteveccih oldılar. Āḫir Ka'be'de mücāvir iken hicretüñ ṭoḳuz yüz elli dördinde cenāb-ı āḫirete sefer eylediler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

Mevlānā 'Abdü'l-'azīz ['Ābid Çelebi]

Ve biri daḫı merd-i ehl-i temyīz, 'ālim ü fāżıl 'Abdü'l-'azīz ḥażretleridür kim Seyyid Yūsuf bin Ḫüseyn el-Ḫüseynī ḥażretleridür kim "'Ābid Çelebi" dimek ile meşhūrlardur. Ferzend-i ercmendleridür kim mü'ellif-i kitābuñ ḫālleridür kim Mevlānā Meḥemmed-i Samsunī ḥażretleridür. Burusa'da

Mevlānā Ḫusrev Medresesi'ne müderris iken anlaruñ ḫıdmetlerinde şuġl idüp ṣoñra Mevlānā Ḳuṭbü'd-dīn ḥażretleri kim **[251a]** Medrese-i Manastır'a müderris oldılar. Anlaruñ ḫıdmetlerinde olup ba'dehu Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris olan Mevlānā Aḫī Çelebi kim *Vikāye-i Ṣadrü'ş-şerī'a*'sını taḥşiye eylemişlerdür. Anlaruñ ḥużūr-ı şerīflerinde olup defā'in-i 'ilme yol buldılar. Ba'd-ez-ān Mevlānā 'Alī bin Yūsuf ḫıdmetinde oldılar. Ṣoñra Sulṭān Bāyezīd üstādı Mu'arrif-zāde ḫıdmetinde olup ba'dehu Gelibolı Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra ba'ż-ı nevāḥīye ḳāḍī olup āḫir ḳażā-yı Kefe'den kef geçüp hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz biri senesinde göçdi. Merḥūm ṣāḥib-i zekā vü fiṭnat ve ḳābil-i muḥāvere vü muṣāḥabet ü ḥikmet idiler. Ve daḫı kerīmü'n-nefs ve ulu vü kiçiye mütevāżi' ve ṣābir ü ṣādıḳ u ḫāşi' idiler. Lākin 'ilme şuġlleri ḫiffet üzerine idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā 'Abdu'r-raḥmān

Ve biri daḫı Mevlānā 'Abdu'r-raḥmān bin Seyyid Ḥüseyn el-Ḥüseynī[1] ḥażretleridür kim bunlar daḫı ṣāḥib-i kitābuñ ḫālleridür. 'Ālem-i cüvānīde Mevlānā Meḥemmed-i Samsunī ḥażretlerinden ḳırā'at, ba'dehu Ḳuṭbü'd-dīn ḥażretlerinden taḥṣīle diḳḳat, ṣoñra Mevlānā 'Aliyy-i Fenārī'den tekmīl ve anlardan himmet alup Mevlānā 'Aliyy-i Yegānī'den tekmīl idüp maḳbūlü'l-enām ve maḥbūb-ı 'ulemā'ü'l-İslām olup vilāyet-i Anaṭolı'dan Bolı **[251b]** nām ḳaṣabada müderris olup ba'dehu maḥrūsa-i Burusa'da Çendik Medresesi'ne müderris olup ṣoñra ol ṣāḥib-i sa'ādete cānib-i ferāġat ġālib olup terk-i tedrīs idüp nafaḳa içün on beşer aḳça ḳabūl idüp medīne-i Burusa'da ḫānelerine mülāzım ve 'ibādetde dā'im ü ḳā'im oldılar. Ḥālen 'ālem-i ṣabālarında daḫı 'alā'im-i cāẕibe var idi. Zīrā gāh olur idi kim bir ay miḳdārı zād u zevādesiz cibālde 'ibādet iderler idi.

Beyt

Ceẕbe-i Ḥaḳ kişiyi āḫir-i kār
Ayırur mā-sivādan iy dildār

Ceẕbedür cāẕib-i ḳulūb-ı 'inād
Zīnhār itme şevḳ Ḥaḳḳ'a 'inād

1 Metinde "Ḥasanī"

Cezbedür mürşid-i memālik-i dil
Cezbesüz dil olursa olur müşkil[1]

Neşr: Ḥattā ol ḥażretden rivāyet olınmış kim buyurmışlar: "Cibālde cāẕibe-i Ḥaḳ şol mertebede ġālib olur idi kim ṭaġlarda açlıġum sedd idicek ġıdāyı ḥāżır u müheyyā bulur idüm. Ve gāh olur idi kim eşcār arasında ısıcaḳ nān bulur idüm." dimişler. Ve daḫı sibā' u behā'im ol mest ü hā'imi ḫużū' u teẕellül-i iḫāṭa idüp ḥıfẓ iderler idi. Ba'dehu ḫalā'iḳa iḫtilāṭ ider olmışlar idi. Ve'l-ḥāṣıl ol merd-i rāh-ı sedād 'uzlet ile iḫtilāṭını cem' **[252a]** iderler idi. Ve daḫı ol merd-i evvāh ekṣeriyyā evliyā'u'llāha muḫteliṭ ve kerāmetlerini ḥikāyet iderler idi.

Maṭlab

Ve daḫı buyurmışlar kim maḥrūsa-i Edrine'de ḫānemde tenhā olur idüm. İttifāḳ ḫaste oldum. Ne bir yār u hem-demüm ne bir vefādar ḥaremüm var ve lākin her gün dīvār yarılup bir pīr-i mübārek gelüp ḫıdmet idüp ve dest-i şerīfleri ile ṭa'ām yidürürler idi. Vaḳtā kim marażdan berī oldum ise pīr eyitdi: "Eger benüm kim idügümden su'āl ider iseñ şehrden müsāfirler ile ḫurūc eyle. Ben kim idügüm sańa ma'lūm ola." diyüp girü ġā'ib oldı. Bir iki günden ṣoñra şehrden ṭaşra müsāfirler ile çıḳup ba'ż-ı ḳurāya uġrayup yārān eyitdiler: "Buralıḳda bir laṭīf hevālu ve ḫūb-ṣafālu köy vardur kim miṣli 'adīm ve bādı nesīm ve daḫı anda bir kimesne vardur 'Ālim Esved dirler. 'Ārif-i 'urefā-yı 'ibād-ı Aḥad ü Ṣamed'dür." Bildüm kim ol bańa bu deñlü iḥsān eyleyen cān anda pinhāndur. Hemān ol cānibe revān oldum, gördüm ol Ḫıżr-dem ḳadem-rence ḳılup istiḳbāl eyledi. Ol gün anda ḳarār eyleyüp 'aṣr vaḳti olup bu faḳīre bir mürtefi' gūşede teklīf-i ṣalāt eyleyüp buyurdı kim "Bu mekānı nice bulduñ?" Faḳīr eyitdüm "Gūşe-i ra'nā buldum." Girü buyurdılar kim **[252b]** "Öñüñe naẓar eyle, Ka'be-i şerīfi tā kim ziyāret eyleyesin." "Hemān naẓar eyleyüp Ka'be'yi teferrüc eyledüm. Ḥattā ṣalāt-ı 'aṣrı tamām idince Ka'be-i şerīf müşāhedemden ayrılmadı." didiler. Ve daḫı ṣiḳāt-ı rüvātdan ba'żılar rivāyet-i ṣaḥīḥa ile ḫaber virdiler kim merḥūm mevlānāyı vefātlarından ṣoñra vāḳı'ada gördiler kim buyurdılar "Maḥrūsa-i Burusa'da Ḥażret-i Emīr Seyyid 'imāretinde bir müsāfir kimesne bu faḳīrüñ ḳabrini ṭaleb eyler. Ṣabāḥ varup ḫaber idesüz." didiler. "Fi'l-ḥaḳīḳa ṣabāḥ ol

1 Bu mısrada vezin aksamaktadır.

maḳāma varup ol müsāfiri bulup ve murādını bilüp alup ḳabrine iletdüm, andan ayrılup ḳurbinde bir mescid gūşesinden temāşā eyleyüp gördüm ikisi maʿan muṣāḥabet iderler idi. Ḥattā mevlānā-yı meẕkūruñ ṣoḥbetindeki gibi āvāzesini istimāʿ eyledüm." didiler. "Baʿd-ez-ān eṭrāf-ı mekānı tecessüs idüp kimesneden nām ü nişān bulmadum. Bildüm ki ricāl-i ġaybdan imişler." Ve daḫı merḥūmuñ meşāyiḫ-ı ʿiẓām ile ḥikāyāt-ı vāfire ve rivāyāt-ı mütekāṯireleri vardur kim ḥadden bīrūn ve ʿadedden efzūndur. İkṯārdan taḥarrüz idüp ḳaṣr olındı." didiler. Ve daḫı bir mertebede muḥaḳḳiḳ u müdeḳḳiḳ idiler kim meydān-ı baḥṯde bir aḥad anlaruñ ile pāydār olmazlar idi. Ḥattā müddet-i yesīrede bir fenni **[253a]** taḳrīr ve niçe suʾālleri taḥrīr eylemişlerdür kim ʿuḳūl-i ʿuḳalā ḥayrān ve fühūm-ı fużalā ser-gerdānlardur. Ḫuṣūṣā ʿilm-i muḥāverede yed-i ṭūlāları var ve bir aḥad[uñ] anlar ile muḥāvereye iḳtidārları yoḳ idi. Ve sāʾir ʿulūmda daḫı müşāreket-i tāmmeleri var idi. Ammā zühd [ü] veraʿda hīç miṯli vü mānendi yoḳ idi. Ve daḫı ḫużūr-ı mūcibüʾs-sürūrlarında ḫaşīn ü leyyin müsāvī idiler. Ve daḫı ol üstād ḫuḳūḳ-ı ʿibāddan kemā-kān iḫtirāz iderler idi. Ve daḫı ṣādıḳ ve bār u ḥaḳḳı ḳavvāl idiler. Āḫir bu kār-ḫāne-i taḳlīdden o ṣaḥrā-yı taḥḳīḳa hicretüñ ṭoḳuz yüz elli dördinde rıḥlet eyleyüp vilādetleri daḫı hicretüñ sekiz yüz yetmiş dördinde vāḳiʿ olmışdur. *Ḳaddesaʾllāhu sırrahuʾl-ʿazīz.*

Mevlānā Pīr Aḥmed Çelebi

Ve biri daḫı ferīd-i fużalā-yı ʿibād-ı Aḥad, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Pīr Aḥmed Çelebiʾdür kim vilāyet-i Aydınʾ[dan]dur.[1] Māderlerini Mevlānā Ḳāḍī-zāde tezvīc idüp ve ʿulūmuñ ekṯerini daḫı anlardan taḥṣīl eylemişler idi. Ḥattā dimişler kim "Vefātlarına dek anlardan ayrılmadılar. Baʿdehu belde-i Tireʾde İbnüʾl-melek Medresesiʾne müderris oldılar. Ṣoñra maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyyeʾde Ḥācī Ḥasan Medresesiʾne müderris oldılar. Baʿdehu Edrineʾde Ḥalebiyye Medresesiʾne müderris oldılar. Girü **[253b]** medīne-i meẕkūrede Dārüʾl-ḥadīṯʾe müderris oldılar. Ṣoñra Medāris-i Ṣaḥnʾdan birine müderris olup günden güne vaẓīfelerini ziyāde idüp ḥattā seksen aḳça oldı. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz ikisi senesinde dār-ı fenādan diyār-ı beḳāya rıḥlet eylediler. Ḥāṣılı merḥūm ʿābid ü ṣāliḥ ve cemīʿ-i evḳātını ʿibādete ṣārif ve ʿārif kimesne idiler. Ve daḫı mübārek ayaḳlarında ʿillet olduġına bināʾen

1 Metinde "vilāyet-i Aydınlıʾdur."

evlerinden ṭaşra ekṣer-i evḳātde çıḳmazlar idi. Ve daḫı merḥūmuñ kütüb-i mu'tebereden ba'żısına ta'līḳātları vardur, lākin vefātlarından ṣoñra ẓāhir olmadı, dimişler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Ḫaṭīb Ḳāsım-zāde [Muḥyi'd-dīn Meḥemmed]

Ve biri daḫı basṭ-ı şuġlde dā'im ü ḳā'im, 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Muḥyi'd-dīn Meḥemmed bin el-Ḫaṭīb Ḳāsım ḥażretleridür kim vilādetleri maḥrūsa-i Amāsiyye'de vāḳi' olup evvelā pederlerinden taḥṣīl, ṣāniyen Mevlānā Aḫaveyn'den tekmīl, ṣālişen Sinān Paşa merḥūmdan cevāhir-i 'ulūmı taḥmīl eyleyüp ṣoñra maḥrūsa-i Burusa'da Medrese-i Çendīk'e müderris oldılar. Girü medīne-i mezbūrede Aḥmed Paşa İbn Veliyyü'd-dīn Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'd-ez-ān ol kān-ı 'irfānı Bāyezīd Ḫān sülālesi Sulṭān Aḥmed'e mu'allim **[254a]** naṣb eylediler. Şeh-zādenüñ vefātlarından ṣoñra girü Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Maḥmūd Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris oldılar. Girü Amāsiyye'de Sulṭān Bāyezīd Ḫān Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu pādişāhımuz Sulṭān Süleymān Ḫān *ḫalleda'llāhu ḫilāfetehu* civār-ı Ayaṣofiyya'da binā eyledükleri medrese-i ġarrāya müderris oldılar. Ba'dehu Ṣemāniyye medārisinden birine müderris oldılar. Ṣoñra maḥrūsa-i Edrine'de binā olınan Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ne müderris oldılar. Girü Ṣaḥn Medārisi'nden birine müderris oldılar günde seksen aḳça 'ulūfe ile. 'Ālem-i tedrīsden feżā-yı taḳdīse hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳı senesinde rıḥlet itdiler. Merḥūm 'ālim ü ṣāliḥ ü muttaḳī ve muḥibb-i ṣūfiyye ve nefsine meşġūl, maḥmūdü's-sīre ve ḳāni' kimesne idiler. Ve daḫı 'ulūm-ı 'Arabiyye'nüñ ġavāmıżına muṭṭali', ḫuṣūṣā 'ilm-i ḳırā'atda ṣāḥib-i dirāyāt, tefāsīr ü eḥādīṯ ü tevārīḫde mālik-i āyāt u beyyināt idiler. Bunuñ biri ile ḳuvvet-i ḥāfıẓada 'adīmü'l-aḳrān ve ḳaṣā'id-i 'Arabiyye vü Türkiyye naẓmında pehlevān kimesne idiler. Ve daḫı meydān-ı va'ẓ u teẕkīrde dilīr, çün şīr ve'l-ḥāṣıl merd-i debīr ve her fünūna ḫabīr idiler. Ve daḫı muṣannif idiler. Ḫuṣūṣā 'ilm-i muḥāḍarātda **[254b]** *Ravżu'l-aḫbār* nām bir kitābları vardur kim her sözi dürr-i ābdār gibi bī-bahā vü yādigārdur. Ve daḫı *Viḳāye* şerḥi *Ṣadrü'ş-şerī'a*'ya ḥāşiyeleri vardur ve ta'līḳāt-ı keşīreleri daḫı vardur. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Zeynü'd-dīn [el-Fenārī]

Ve biri daḫı nūr-ı dīde-i ʿulemā-yı dīn, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Zeynü'd-dīn bin Meḥemmed bin Meḥemmed el-Fenārī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından ḫuṣūṣā ʿammīleri ʿAlā'ü'd-dīn-i Fenārī'den ḳırā'at-ı ʿulūm eyledüklerinden ṣoñra Sulṭān Bāyezīd Ḫān muʿallimi Mevlānā Muʿarrif-zāde'den taḥṣīl eyleyüp ṣoñra Sulṭān Bāyezīd Ḫān'uñ maḥrūsa-i Burusa'da olan ʿimāretlerine mütevellī, girü Burusa'da Orḫan'a mütevellī olup tekrār Amāsiyye'de ʿimāret-i Sulṭān Bāyezīd'e mütevellī olup ṣoñra belde-i Tire ḳāḍīsi oldılar. Baʿdehu maḥrūsa-i Dımışḳ'a, ṣoñra Ḥaleb'e ḳāḍī olup, āḫir rūzgārları defteri ḳażā-yı Ḥaleb'den ṭayy olınup hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi altısı Rebīʿü'l-evvel'i ġurresinde vefāt itdiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.* Ve'l-ḥāṣıl merḥūm zekī vü saḫī, ʿālim ü ʿāḳil, ṣāḥib-i vaḳār u nāmūs u ʿār idiler. Ve muḥibb-i fuḳarā vü ṣuleḥā, ʿale'l-ḫuṣūṣ ḳażālarında marżiyyü's-sīre ve maḥmūdu'ṭ-ṭarīḳa idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Dāvūd [el-Ḳocevī]

Ve biri daḫı ʿulemānuñ pey-revi, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Dāvūd bin Kemāl **[255a]** el-Ḳocevī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından ve Mevlānā Luṭfī'den ḳırā'at idüp baʿd-ez-ān Ḥācī Ḥasan-zāde ḥażretleri ḫıdmetine irüp taḥṣīl idüp ṣoñra Mü'eyyed-zāde ḫıdmetlerine irüp baʿdehu maḥrūsa-i Burusa'da Ḳāsım Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Girü medīne-i mezbūrede Ḳapluca'ya müderris oldılar. Baʿd-ez-ān Ṭrabozun Medresesi'ne müderris oldılar. Dimişler kim "Ol medrese-i ġarrāya evvel müderris olan bunlardur."

Beyt

Zihī tedrīs ü ẕī-ders ü müderris
Binā-yı ḫūb u cāy-ı ṭabʿ-ārā

Orada cemʿ olup ṭullāb-ı vāfir
Olındı diḳḳat ü şuġl temāşā

Neşr: Baʿdehu maḥrūsa-i Edrine'de yeñi medreselerüñ birine müderris olup bilā-tevaḳḳuf Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris olup eglenmeyüp ḳażā-yı maḥrūsa-i Burusa ile mübtelā olup ṣoñra maʿzūl ve seksen aḳça ber-sebīl-i teḳāʿüd ʿulūfe olındı. Tekrār ol zübdetü'l-ebrār

medīne-i mezbūreye ḳāḍī olup āḫir terk-i ḳażā idüp yüz aḳça ʿulūfe ile teḳāʿüd idüp hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ sekizi Ṣafer'inde āḫirete sefer eylediler. Ve'l-ḥāṣıl merḥūm ʿālim ü fāżıl u muḥaḳḳiḳ ve ʿāḳil ü kāmil ü müdeḳḳiḳ ve ʿulūm-ı **[255b]** mütedāvileye müşārik ve kerīmü'ṭ-ṭabʿ ve ḥaḳḳı ḳavvāl ve bāṭılı tārik, ve'l-ḥāṣıl ol ẕevi'l-iḥtirām seyfü'l-İslām idiler. Lākin iḫtilāl-i mizācdan żaʿīf olduḳlarına binā'en taṣnīf ü te'līfe teveccüh itmediler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Bedrü'd-dīn [el-Aṣfer]

Ve biri daḫı aḳrānı arasında mihter ü bihter, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Maḥmūd eş-şehīr bi-Bedrü'd-dīn el-Aṣfer ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından ʿale'l-ḫuṣūṣ Mevlānā ʿİẕārī ve Mevlānā Luṭfī ḥażretlerinden taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Muʿarrif-zāde ḫıdmetlerinde vāṣıl olup defʿa'in-i ʿulūma yol buldılar. Baʿdehu Balıkesre Medresesi'ne müderris olup baʿdehu maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de Ḳalender-ḫāne Medresesi'ne müderris oldılar. Girü medīne-i mesfūrede Vezīr Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu maḥrūsa-i Edrine'de Dārü'l-ḥadīṯ'e müderris oldılar. Ṣoñra Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Baʿdehu seksen aḳça ʿulūfe ile Ayaṣofıyya Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu tedrīsi terk idüp ʿulūfesi yüz aḳça olup teḳāʿüd eylediler.

Beyt

Ferāġat eyleyüp ʿörf-i südādan
Sülūk itdi ṭarīḳ-ı Muṣṭafā'ya

Ḳuyūd-ı fāniden kesdi ʿalā'iḳ
Ḥużūr-ı ḳalb ile irdi ṣafāya **[256a]**

Neṯr: Āḫir ol merd-i fāḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ altı senesinde ʿālem-i cismden firār ve gūşe-i ḳabrde münzevī vü ḳarār eylediler. Merḥūm ʿālim ü ṣāliḥ ve götüri ʿulūmda yedleri muḳarrer, ḫuṣūṣā ʿilm-i ʿaḳliyyede ekṣer idiler. Ve daḫı kütüb-i mütedāvilenüñ baʿżı mebḥaṯlerine taʿlīḳātları vardur lākin tedvīn olınmamışdur. Ve daḫı ṭarīḳ-ı ṣūfiyyeye mā'il ve ḥaḳḳa ḳā'il idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Nūrü'd-dīn [Üçbaş Ḥamza]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Nūrü'd-dīn Ḥamza ḥażretleridür kim "Üçbaş" dimek ile maʿrūf u meşhūrlardur. ʿAṣrı ʿulemāsından ʿale'l-ḫuṣūṣ Mevlānā Muʿarrif-zāde'den taḥṣīl-i ʿulūm u inşā idüp Medrese-i Maġnisa'ya müderris oldılar. Ṣoñra ol ʿilmde yār u refīḳ Medrese-i İznīḳ'e müderris oldılar. Baʿdehu Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris oldılar. Ṣoñra Ṣaḥn'a müderris oldılar. Baʿd-ez-ān maḥrūsa-i Amāsiyye'de Sulṭān Bāyezīd Ḫān Medresesi'ne müderris ve müftī oldılar. Āḫir tedrīsden ferāġat idüp yetmiş aḳça ʿulūfe ile teḳāʿüd idüp hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳından ṣoñra vefāt itdiler. Merḥūm ʿulūma meşġūl ve faḳīh ve māl cemʿinde ḥarīṣ kimesne **[256b]** idiler. Ve ḳalīlü'l-maʿāş ve mübārek cāmeleri köhne idiler. Āḫir-i ʿömrinde dār-ı saʿādet-medārlarına ḳarīb mevżiʿde bir mescid-i ġarrā ve ʿulemā sekeni içün ḥücerāt binā idüp her ḥücreye birer aḳça taʿyīn eylediler.

Maṭlab

Ḫattā rivāyet olınur kim Vezīr Maḳtūl İbrāhīm Paşa buyurmışlar kim "Mevlānā sizleri dünyāya ḥarīṣ dirler. Nice bu deñlü ḫayrāt bināsına iḳdām idebildüñüz?" Mevlānā daḫı fevrī cevāb virdiler kim "Bu daḫı ḥırṣ u maḥabbetimüzdendür kim dünyāda ḳomayup āḫirete bilece alup gidelüm didük." didiler. Vezīr-i debīr āferīnler ve taḥṣīnler eylediler. Fi'l-ḥaḳīḳa söz yirinde ve cevāb maḥallinde:

Beyt

Sözdürür seyf-i ḳudretu'llāh
Sözdürür tercemān-ı ādem i yār

Sözdürür şehleri iden maġlūb
Söz virür taḫt u tāca feyż ü ḳarār

Sözdürür ḳāṭıʿ-ı nizāʿ u cidāl
Söz virür cāna ẕevḳ u cisme vaḳār

Ādemi ġayrıdan iden tefrīḳ
Nuṭḳdur diñle sözlerüm tekrār

Söz ki ola muvāfıḳ-ı Ḳur'ān
İder ol ṣāḥibini pür-esrār

Söz ki ola muḫālif ü hezyān
Ṭutma gūş añа eylegil inkār

Sözdedür vaṣf-ı sırr-ı *kerremnā*[1]
Sözdedür nūr-ı dīde-i aḥrār

Yücedür nuṭḳ-ı ādemī 'arşdan
Ki ider ṣāḥibini ber-ḫūrdār

Mevlānā Muḥyi'd-dīn el-Berda'ī

Neşr: Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Muḥyi'd-dīn Muḥammed bin **[257a]** Muḥammed el-Berda'ī ḥażretleridür kim merḥūm 'ulemā evlādındandururlar. 'İlm-i şerīfi pederlerinden taḥṣīl idüp lākin ḳanā'at gelmeyüp ol merd-i ḫūb Şīrāz ve Herāt'a sefer eyleyüp 'ulemāsından taḥṣīl-i 'ulūm ve ṣuleḥāsından tekmīl-i diyānet eyleyüp girü diyār-ı Rūm'a revāne olup maḥrūsa-i Burusa'da Veliyyü'd-dīnoġlı Aḥmed Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu Filibe Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Sulṭān Selīm Ḫān dārü's-sa'ādetlerinde olan ġılmānlarına mu'allim oldılar. Ba'dehu maḥrūsa-i Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris oldılar. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi ṭoḳuzında 'ālem-i tedrīsden maḳām-ı ḥażret-i Ḳuddūs'e revāne oldılar. Ya'nī Filibe Medresesi'ne müderris iken vefāt itdiler. Merḥūm 'ālim ü fāżıl u kāmil, ḫuṣūṣā 'ilm-i ḥadīṯ ü tefsīr ü uṣūle māḥir ve ma'ḳūl u menḳūle ḳādir idiler. Ve laṭīfü'l-muḥāvere ve leẕīẕü'ṣ-ṣoḥbe, aḫlāḳ-ı ḥamīde ṣāḥibi ve ādāb-ı cemīle iyesi idiler. Bu deñlü faḍl u belāġat ile ol ṣāḥib-i sa'ādet, mütevāżi' ü ḫāşi' ve ṣāḥib-i vecāhet idiler. Ve daḫı ḥüsn-i ḫaṭṭa ḳādir ve'l-ḥāṣıl dehr içinde nādir-vücūd idiler. Ve daḫı 'Allāme Beyżāvī'ye ḥāşiye-i laṭīfeleri vardur kim muvażziḥ-i müşkilāt ve mufaṣṣıl-ı mücmelāt, her sözi **[257b]** bir kitāb ve her kelāmı meserret-efzā-yı ẕevi'l-elbābdur. Ve daḫı ol Şerīf Seyyid'üñ *Şerḥ-i Tecrīd*'ine de ḥāşiyeleri vardur kim nūr-ı dīde-i 'ulemā ve sürūr-ı sīne-i fużalādur. Ve daḫı ol vech-i melīḥüñ *Telvīḥ*'e ḥāşiyeleri vardur ve Mevlānā

1 *Kur'ân-ı Kerîm, İsrâ Sûresi* 17/70 "Biz, hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık." meâlindeki âyetten kısmî iktibas vardır.

'Allâme kim 'Aḍudü'd-dīn ḥażretleridür, anlaruñ ādāb baḫşinde yazduḳları risālelerine daḫı ḥāşiyeleri vardur. Ve daḫı 'Arabī vü Fārsī inşāları vardur kim belāġat-şi'ār u feṣāḥat-diş̱ār ve her sözi dürr-i ābdār ve cevāhir-i tābdārdur. Ve daḫı serī'ü'l-kitābe ve tevārīḫ żabṭında māhir ve bilā-ġāye idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Mücellid-zāde [Seyyidī Maḥmūd]

Ve biri daḫı ferīd-i vaḥīd, 'ālim ü fāżıl Mevlānā Seyyidī Maḥmūd ḥażretleridür kim "İbn Mücellid" dimek ile meşhūrlardur ve Ḳoceviyyü'l-aṣl'dur. 'Aṣrı 'ulemāsından ṭaraf-ı 'ilmi taḥṣīl ü tetebbu' eyledüklerinden ṣoñra maḥrūsa-i Burusa'da 'Īsā Beg Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu tedrīsden ferāġat ve ṭarīḳ-ı taṣavvufa 'avdet idüp 'ibādet ü ṭā'at yollarına sālik, Seyyid-i Buḫārī *'aleyhi raḥmetü'l-Bārī* ḥażretleri ile niçe müddet ṣoḥbetlerine mālik olup ḫāne ve vücūdlarını aġyārdan ḫālī vü pāk ve rūz u şeb mücāhede vü riyāżetde cüst ü çālāk oldılar. Āḫir on beş aḳça teḳā'üd aḳçası ile ḳanā'at idüp vālī-i vilāyet-i dil ve'l-ḥāṣıl **[258a]** merd-i kāmil ü muḳbil oldılar. Ve ḫāneleri ḫıdmetine bi-nefsihi ḫādim idüp ve ṣāḥib-i aḫlāḳ-ı mekārim idiler. Ve mescid-i şerīfe mülāzım ve ḫalā'iḳdan 'uzlete müdāvim idiler. Ve ḫaṭṭ-ı şerīfleri ḥasen ve aḫlāḳ u ādābda ekmel ü aḥsen idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Muḥyi'd-dīn İbn Ya'ḳūb [Ece-zāde]

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u ḫūb Mevlānā Muḥyi'd-dīn Meḥemmed bin Ya'ḳūb ḥażretleridür kim ol dili sādeye Ece-zāde dirler. 'Aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl idüp ḫuṣūṣā ḫıdmet-i Mevlānā Ḫaṭīb-zāde'ye gidüp tekmīl ü taḥmīl-i 'ulūm idüp 'umdetü'l-aḳrān ve ḳıdvetü'l-insān oldılar. Ba'd-ez-ān ol medḥ ü ṣenāya ḥaḳīḳ Medrese-i İzniḳ'e müderris oldılar. Ṣoñra ba'ż-ı bilāda ḳāḍī olup salṭanat-ı Selīm Ḫān'uñ evā'ilinde ḳażā-yı Selanik iḥsān, ba'dehu ḳażā-yı Burusa in'ām olınup bir müddetden ṣoñra ma'zūl oldılar. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi dördi senesinde vefāt itdiler. Merḥūm 'ālim ü fāżıl [u] zekī ve ṭab'ı selīm ve nefesi mübārek kimesne idiler. Ve'l-ḥāṣıl aḫlāḳ-ı ḥasene ile ārāste ve ef'āl-i melīḥa ile pīrāste idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*[1]

1 "Allah onun kabrini nurlandırsın

Mevlānā Şāẕīlū[1] [Muḥyi'd-dīn Meḥemmed]

Ve biri daḫı ol yüzi ṣulu ve ḳademi ḳutlu, ʿālim ü fāżıl Mevlānā Muḥyi'd-dīn Meḥemmed ḥażretleridür kim "Şāẕīlū" dimek ile meşhūrlardur. ʿAṣrı ʿulemāsından tekmīl eyledüklerinden ṣoñra ol cān Amāsiyye'de **[258b]** Meydān Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Burusa'da Aḥmed Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Girü Ḳasṭamonı'da Atabeg Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu maḥrūsa-i Edrine'de Ḥalebiyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ol medreseden hicretüñ ṭoḳuz yüz on ṭoḳuzı senesinde vefāt itdiler. Merḥūm ʿālim ü ṣāliḥ ve ḥāşiʿ ü mütevāżiʿ kimesne idiler. Evḳātını ʿulūma ṣārif ve ʿāḳil ü ʿārif, ḫuṣūṣā ʿilm-i tefāsīr ü fıḳhda lā-naẓīr ve meydān-ı şuġlde dilīr kimesne idiler. Lākin taṣnīfleri maʿlūm degüldür. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Sinānü'd-dīn bin Yegān

Ve biri daḫı ol cevāhir-i maʿārifüñ kānı ve ḫaḳā'iḳ u deḳā'iḳuñ dükkānı, ʿālim ü fāżıl u kāmil Sinānü'd-dīn Yūsuf bin Mevlānā ʿAlī el-Yegānī ḥażretleridür kim pederlerinden ve ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra maḥrūsa-i Burusa'da İnebeg Medresesi'ne müderris olup ṣoñra İnegöl Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿd-ez-ān ol cān girü Burusa'da Sulṭān Bāyezīd Ḫān Medresesi'ne müderris olup ṣoñra İzniḳ Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Amāsiyye ḳażāsı ile mübtelā, baʿdehu Sulṭān Selīm Ḫān *ʿaleyhi'r-raḥmetü ve'l-ġufrān* ḥāfıẓ-ı defātir-i beytü'l-māl-i dīvān-ı aʿlā ḳıldılar. Ṣoñra maḥrūsa-i Dımışḳ ḳażāsını iʿṭā itdiler. Baʿdehu Burusa'da Sulṭān Murād Medresesi'ne **[259a]** müderris, ṣoñra yetmiş aḳça ʿulūfe ile Medāris-i Ṣaḥn'dan birini ihdā idüp baʿdehu ʿalā-ṭarīḳı't-teḳāʿüd seksen aḳça ʿulūfe buyrulup öz ḥāllerine varup āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ beş senesinde āḫirete revāne oldılar.

Beyt

ʿİlim meydānınuñ ṣāḥib-sinānı
İdüp dār-ı beḳāya hicret āḫir

1 *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nin tenkitli metninde bu şahsın künyesi "Şāzelī" olarak kayıtlıdır. Bkz. Hekimoğlu, age, s. 638.

Feżā-yı ʿilmüñ olmışken ferīdi
Göçüp Ḥaḳḳ'a sivāyı atdı bir bir

Budur ḥāl-i cihān iy merd-i kāmil
Ḳonanlar göçiserler böyle taḳdīr

Neşr: Merḥūm ʿālim ü fāżıl ve ḳāniʿ ü ḫāşiʿ ve aḫlāḳ-ı ḥasene ve efʿāl-i marżiyye ṣāḥibi idiler. Ve luṭf u kerem kānı ve'l-ḥāṣıl kāmil insān idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Leysī-zāde[1] Çelebi [Aḥmed]

Ve biri daḫı meydān-ı ʿilm ü ʿirfānuñ maṭlabı Mevlānā Aḥmed bin Mevlānā Nūrü'd-dīn Ḥamza Çelebi ḥażretleridür kim "Leysī-[zāde] Çelebi" dimek ile meşhūrlardur. ʿAṣrı ʿulemāsından taḥṣīlden ṣoñra baʿżı medārise müderris olup ṣoñra ol merd-i ḫūb Medrese-i Üsküb'e müderris olup ṣoñra maḥrūsa-i Sitanbul'da Vezīr Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿd-ez-ān maḥrūsa-i Üsküb'e ḳāḍī olup girü Edrine'de Ḥalebiyye Medresesi'ne müderris olup girü medīne-i mezbūrede Dārü'l-ḥadīṯ Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Medāris-i Ṣaḥn'dan **[259b]** birine müderris olup ṣoñra maḥrūsa-i Mıṣr'a ḳāḍī olup ṣoñra maʿzūl olup yetmiş aḳça ʿulūfe ile teḳāʿüd eylediler. Ṣāniyen girü Mıṣr ḳażāsına mübtelā oldılar. Girü maʿzūl olup yüz aḳça taʿyīn olındı. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz elli ikisi senesinde cenāb-ı Ḥaḳḳ'a revāne oldılar.

Beyt

Revāne oldı Ḥaḳḳ'a İbn Leysī
Fenā Mıṣr'ında olmışken müvellā

Bir iki gün ḳonup göçdi buradan
İrişdi Ḥaḳḳ'a buldı ḳurb-ı Mevlā

Neşr: Merḥūm ʿilm-i fıḳhda māhir ve aḳrānı içinde gün gibi nūr-ı faż̧l ile zāhir ve ʿulūm-ı mütedāvileye kemā-yenbaġī ḳādir idiler. Ve aḫlāḳı dilīm, nefsi kerīm ve ṭarīḳ-ı şuġle sālik ve kütüb-i keşīreye mālik kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

1 *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nin tenkitli metninde bu şahsın künyesi "Leys-zāde" olarak kayıtlıdır. Bkz. Hekimoğlu, age, s. 640.

Mevlānā Paşa Çelebi

Ve biri daḫı ʿālim ü ʿārif-i fünun-ı ʿArabī Mevlānā Paşa Çelebi ḥażretleridür kim ʿulemā-yı ʿaṣrından ineb-i ʿilmi ḳalbi ṣandūḳında ʿaṣr itdüklerinden ṣoñra ol dili aġrāżdan sāde merḥūm Mü'eyyed-zāde ḫıdmetlerine varup ṣoñra Burusa'da Ḳapluca Medresesi'ne müderris olup ṣoñra maʿzūl olup girü ol medreseye müderris oldılar. Baʿdehu Edrine'de Ḥalebiyye Medresesi'ne müderris oldılar. Girü ol şehrde Dārü'l-ḥadīṯ Medresesi'ne müderris oldılar. Ol medresede müderris iken hicretüñ **[260a]** ṭoḳuz yüz otuz sekizi senesinde vefāt itdiler. Merḥūm ḥalīm ü kerīm ü selīm ve saḫī vü vefī, ʿilm-i şerīfe ġāyet iştiġāl ile meşġūl, ʿālim-i maʿḳūl u menḳūl idiler. Ve daḫı ol merd-i laṭīfüñ *Şerḥ-i Miftāḥ*-ı Seyyid Şerīf'üñ baʿżı gūşesine ḥāşiyeleri vardur ve lākin mizāclarınuñ iḫtilāllerinden teşānīfe iştiġālleri ḳalīldür. Ve daḫı eşʿār ile ülfetleri vardur. Zīrā Türkī raʿnā ġazelleri dillerde meẕkūr ve cönklerde mesṭūrdur. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Zeyrek-zāde [Paşa Çelebi]

Ve biri daḫı esās-ı ʿilmde üstüvār u berk, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Paşa Çelebi bin Mevlānā Zeyrek'dür. *Raḥimehu'llāh.* ʿAṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i ʿulūm eyledüklerinden ṣoñra baʿżı medārise müderris olup baʿdehu Medrese-i Üsküb'e müderris oldılar. Ṣoñra maḥrūsa-i Burusa'da Manastır Medresesi'ne müderris olup baʿdehu Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris olup āḫir yeñi medreseden Sulṭān Selīm salṭanatı evā'ilinde ʿālem-i āḫirete ʿazīmet eylediler. Merḥūm zekīyyü'ṭ-ṭabʿ ve saḫī kimesne idiler. Ve müderrisler arasında meşhūr ve'l-ḥāṣıl kemāl ü faḍl ile maʿmūr kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

[Mevlānā Zeyrek-zāde Meḥemmed Çelebi]

Ve biri daḫı derūnı aġrāżdan ṣāfī vü sāde **[260b]** ʿālim ü fāżıl Meḥemmed Çelebi eş-şehīr bi-Zeyrek-zāde ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından bir miḳdār ʿulūm taḥṣīl idüp baʿżı bilāda ḳāḍī oldılar. Ḳażāda marżiyyü's-sīret ve maḥmūdu'ṭ-ṭabīʿat, ebnā-yı zamāneden muʿriż idiler. Bunlar daḫı Selīm Ḫān salṭanatı evā'ilinde rıḥlet itdiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā ʿAbdü'l-ʿazīz eş-Şehīr bi-Ümm-i Veled-zāde

Ve biri daḫı ṭabʿı güşāde ve dili sāde, ʿālim ü fāżıl u kāmil ʿAbdü'l-ʿazīz ḥafīd-i Mevlānā Ümm-i Veled-zāde ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl idüp Mü'eyyed-zāde ḥażretleri ḫıdmetlerine irüp baʿdehu maḥmiye-i Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Dāvūd Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu maḥrūsa-i Burusa'da Manastır Medresesi'ne müderris olup ṣoñra bilādında bir niçe beldeye ḳāḍī, girü Ṭrabozun Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Edrine'de Dārü'l-ḥadīṯ Medresesi'ne müderris olup ṣoñra ol māye-i luṭf-ı Rab maḥrūsa-i Ḥaleb'e ḳāḍī oldılar. Baʿdehu Amāsiyye'de Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ne müderris ve müftī olup ṣoñra terk-i tedrīs idüp günde yetmiş aḳça teḳāʿüd ʿulūfesi taʿyīn olınup āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz ellisine ḳarīb zamānda dār-ı ʿademden diyār-ı beḳāya rıḥlet eylediler. Merḥūm āḫir-i ʿömrinde **[261a]** pāylarına hicrān irüp mecrūḥ olmışlar idi. Ve'l-ḥāṣıl merḥūm edīb ü lebīb ve kerīm ü ḥalīm ve merd-i pür-vaḳār u ʿār, muḥaṣṣal nādire-i rūzgār idiler. Ve daḫı bir kişi şirret ile ẕikr eylemezler idi. Herkesi ḫayr ile yād idüp ve aḥbābları aḫlāḳ-ı ḥamīdeleri ile şād idiler. Ve daḫı ol ṣāḥib-i fühūmuñ cemīʿ-i ʿulūma vuḳūfları var ve ṭullāba şefḳat ü merḥamet ile yār idiler. Ve ḳaṣā'id naẓmında faṣīḥ ve mübārek çehreleri ṣabīḥ ü melīḥ idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Muḥyi'd-dīn eş-Şehīr bi-Şeyḫ-zāde

Ve biri daḫı aġrāż-ı dünyeviyyeden dilleri sāde, ʿārif ü ʿālim ü fāżıl u kāmil Muḥyi'd-dīn Meḥemmed bin eş-Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn el-Ḳocevī ḥażretleridür kim "Şeyḫ-zāde" dimek ile meşhūrlardur. Ol kāmil-i ʿulūm u yaḳīn ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīlden ṣoñra Mevlānā İbn Efḍalü'd-dīn ḫıdmetlerine irüp kāmil ü fāżıl oldılar. Ṣoñra ol merd-i rāh-ı yaḳīn Ḳosṭanṭıniyye'de Ḫˇāce Ḫayrü'd-dīn Medresesi'ne müderris oldılar. Ve Şeyḫ Muḥyi'd-dīn el-Ḳocevī ḥażretlerinüñ kerīmelerini tezevvüc eylediler. Ve daḫı ol fużalā cemʿi çerāġınuñ ṭabʿ-ı şerīflerine dāʿiye-i ferāġ ġālib olup on beş aḳça ʿulūfe taʿyīn olınup kendiler bu deñlü ʿulūfeyi çoḳ görüp ol merd-i pür-saʿādet beşinden ferāġat ve on aḳça ile ḳanāʿat eylediler.

Beyt

Ḳanāʿat kenz-i ḫafīdür birāder
Nice añlar bu remzi degme bir er **[261b]**

Ḳanāʿat ṣāḥibini ġālib eyler
Añа bay u gedāyı ṭālib eyler

Ḳanāʿat Ḳāf'dur Ḳāf tevekkül
Anuñ nūnı nevāl-i ḫażret-i kül

Delālet ider elfi ülfete pes
Cidāli ḳo çek ilden el sesi kes

Anuñ ʿaynı ʿAlīlik rütbesidür
Şeh-i merdān velīlik rütbesidür

Dilā tāsı delālet terke eyler
Sivāyı terk gör kim sañа n'eyler

Seni yār ile eyler āşinā ol
İder maʿnā gözini rūşenā ol

Dil enbānını memlū şevḳ eyler
Anı seyr itdürüp hem anı söyler

Ḥabībī bulayum dirseñ bu ẕevḳi
Tevekkelnā ʿala'llāh[1] remzin oḳı

Neṯr: Ve'l-ḥāṣıl ol maḥż-ı hidāyet beyt-i saʿādet-me'āblarına mülāzemet idüp rūz [u] şeb reh-i ʿibādete ve künc-i ḳanāʿat ü tevekküle mālik olup uʿcūbe-i devrān ve nādire-i zamān oldılar. Ve daḫı ol ṣāḥib-i devlet anuñ gibi merd-i maḥbūbü's-sīret idiler kim ḫāneleri ḥavāyicini bi'ẕ-ẕāt bāzārdan kendüler görüp ḫuṣūṣī ḫıdmetlerinde bir aḥadi bīzār itmezler idi. Ve daḫı ol zuḫrü'l-ʿulemā ve faḫru'ṣ-ṣuleḥā ṣubḥ u mesā ʿibādet ü ṭāʿate müdāvīm ve her rūz mescid-i şerīflerinde *Tefsīr-i Ḳāḍī* naḳl idüp enfās-ı dil-düzları ile ahālī-i şehr-i pür-sūz sūdmend olup ve ṭullāb anlardan tefsīr istimāʿ

1 "Allah'a güvendik."

idüp fevâ'id-i keşīre taḥṣīl eylerler idi. Ve ḫuṣūṣā *Tefsīr-i Ḳāḍī*'ye yazduḳları ḥāşiye-i laṭīfeleri maḳbūlü'l-'ulemā ve maḥbūbü'l-fużalādur. **[262a]** el-Ḥaḳ ḳurre-i çeşm-i ḥaḳ-bīn ve nūr-ı dīde-i mü'minīndür. Efāżıl-ı rūzgār taḥḳīḳātında ḥayrān ve ekābir-i 'ulemā-yı devvār tevfīḳātında lerzāndur. Ṣa'ṣa'a-i fevā'idi 'ālemleri münevvir ve āb-ı zülāl-miṣāl kelimātı göñülleri muṭahhirdür ve her kelāmı bir bāb ve her bābı bir kitābdur. Ve daḫı ol fażl-ı bī-nihāye ve keremi mā-lā-ġāye, dirāyet ü efkārı ebkār ve 'ināyet ü himmeti mebẕūl u bī-şümāruñ *Viḳāye* nām kitāba daḫı şerḥ-i ra'nāları vardur kim ṣudūr-ı ṣuleḥā anuñ ile meşrūḥ ve müferreḥ ü mefrūḥdur. Ve *Ferā'iż-i Sirāciyye*'yi şerḥ-i şerīf ile münevver ve 'Allāme Sekkākī'nüñ *Miftāḥu'l-'ulūm* nām kitāblarını daḫı şerḥ idüp laṭīf ve beyne'l-ahālī mu'teber eylemişlerdür ve *Ḳaṣīde-i Bürde*'yi daḫı şerḥ idüp luġātını taṣḥīḥ ve esrār u deḳā'īḳını taḥḳīḳ u tavżīḥ eylemişlerdür. Āḫir ol dürr-i nā-yāb ṣadef-i vücūddan sāḥil-i dünyāya gelüp bir niçe gün ḳarār ve ṭullābı ber-ḫurdār eylemiş iken girü hicretüñ ṭoḳuz yüz elli biri senesinde tīrveş ḳubūr-ı pür-nūra rıḥlet ü 'azīmet eylediler. Ve'l-ḥāṣıl ol iki cihān murādına vāṣıl, aḥvāl-i āḫireti fehīm ve kerāmāt-ı vāfiresi dilīm, ḥalīm ü selīm kimesne idiler. Ḥattā kendüler buyurmışlar ki "Ḳaçan āyāt-ı *Ḳur'ān*'dan bir āyetüñ ma'nāsı niḳābını çehre kelimātından ref' itmek dilesem ḳalbüm dünyā-miṣāl vāsi' ve envār-ı ma'ānī anda dıraḫş **[262b]** u lāmi' olur idi."

Beyt

Açılsa bāb-ı 'irfān-ı ḥaḳā'iḳ
Olur ẓāhir ma'ārif çün şaḳā'iḳ

Açılur gül gibi evrāḳ-ı esrār
Ṣaçılur dür gibi 'irfān u envār

Açılur ḳalb dergāhına bir yol
Cevāhir sözlerini neşr ider ol

Neşr: Ve daḫı ol muḳtedā-yı ümmet ve pīşvā-yı erbāb-ı himmet buyurmışlar kim "Ḳaçan terk-i ruḫṣat ve sülūk-i ṭarīḳ-ı 'azīmet eylesem ol şeb ebvāb-ı fevā'id açılup ma'nā niḳābları keşf olup seyr-i gülzār-ı behişt ve merġzār-ı cennet eyledüm." didiler.

Maṭlab
Fevā'id-i Ḳażā

Ve daḫı ṣāḥib-i kitāb ḥażretlerine be-ġāyet maḥabbet ve bī-nihāyet ülfet üzerine idiler. Ḥattā buyurmışlar kim "Ḳażāya rıżā virmedüm, illā anlaruñ icāzeti ile virdüm." dimişler. Ḥattā ṣāḥib-i kitāb sözde ıṭnāb idüp buyurmışlar kim "Aḥbābdan bir 'ālim ḳażā ḳabūl idüp ba'de müddetin terk idüp girü rāh-ı ḳażāya sālik oldılar. Sebebinden su'āl itdükde buyurdılar kim 'ālem-i ḳażāda ekṣeriyyā rūḥ-ı Resūl-i Kibriyā ile āşınālıḳ ider idüm. Terk itdükden ṣoñra bu mācerā yolları mesdūd oldı. Girü ḳażā-yı ḳabūl itdüm, ola ki girü seyr-i rūḥ-ı Resūl müyesser ola." didiler. Fi'l-ḥaḳīḳa ḳażā efḍal-i 'ibādetdür lākin ṣıyānet-i diyānet şarṭdur. Ve daḫı buyurmışlar kim "Ṣoñraki ḳażāda Resūl-i cihān-ārāyı rü'yā 'āleminde görüp eyitdüm ki Yā Resūla'llāh! Anuñ içün terk-i ḳażā itdüm ki rūḥ-ı muṭahhar **[263a]** ü sa'ādet-ferüñüz ile mülāḳāt ziyāde müyesser ola." Allāh Resūl'i buyurdılar kim "Senüñ ile benüm münāsebetüm ümmetüm arasında bir ḥaḳ ve ḥākim-i bi-emr-i vācib-i muṭlaḳ olmaḳ ile daḫı ziyādedür. Zīrā zamān-ı ferāġuñda ancaḳ nefsüñ ıṣlāḥına meşġūlsüz. Fe-ammā zamān-ı ḳażāñda hem nefsüñ ve hem ümmetüñ arasını ıṣlāḥa meşgūlsin. Anuñ-çün benüm ile münāsebetüñ ziyādedür." buyurdılar. Vaḳtā kim gūş-ı cān bu ḥikāyeti istimā' itdi ise ḳabūl idüp ṭarīḳ-ı ḳażāya niyyet-i ḫāliṣe ile gitdüm, didiler.

Mevlānā Şerīf 'Abbāsī ['Abdü'r-raḥīm]

Ve biri daḫı ḳalbi selīm ve aḫlāḳı ḥalīm, 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā eş-Şerīf 'Abdü'r-raḥīm ḥażretleridür kim ol Tañrı ḫāṣṣına Şerīf 'Abbāsī dirler. Vilādetleri dārü'l-mülk-i Mıṣr'da vāḳi' olup ol ṭāli'-i meṭāli'ü'l-envār 'ulemā-yı Mıṣr'dan ber-ḫurdār olup 'ulūm-ı edebiyye vü 'Arabiyye'yi taḥṣīl idüp ḫuṣūṣā 'ilm-i ḥadīṣde ahālīsinden mücāz u muḫtār olup ba'dehu diyār-ı Rūm'a Sulṭān Ġavrī el-Ḥasenī ile Sulṭān Bāyezīd Ḫān zamānında bilece gelüp ḳāḍī-'asker-i ṣadr-ı sa'ādet ol vaḳt İbnü'l-mü'eyyed idiler. Şerīf-i ekrem ile muṣāḥabet, ba'dehu envā'-ı mülāṭafāt u tekrīmāt ile müşerref olup Buḫārī ḥażretlerine yazduḳları şerḥlerini Sulṭān Bāyezīd Ḫān'a revāne, şāh-ı cihān daḫı bī-nihāye in'ām u iḥsānlar eyleyüp ba'dehu cāmi'leri ḳurbindeki medreselerini ḥadīṣ naḳl olınmadın **[263b]**

ötüri teklīf, lākin şerīf-i ekrem ḳabūl itmediler. Vaṭanlarına rücūʿa raġbet ü ʿazīmet eylediler. Vaḳtā kim sulṭān-ı Mıṣr olan Ġavrī'nüñ fevrī devleti münḳarıż oldı ise ḥakīm-i tīġ-ı seyfu'llāhi'l-Mennān, şāh-ı Īrān u Tūrān Selīm Ḫān ile mevlānā-yı eşref diyār-ı Rūm'a ṣāniyen ʿavdet idüp riʿāyeten günde elli aḳça teşrīfü'l-ḳudūm olınup müddet-i keşīre Ḳosṭanṭıniyye'de sākin oldılar. Āḫir hicret-i nebeviyyenüñ ṭoḳuz yüz altmış üçi senesinde cenāb-ı Ḥaḳḳ'a rıḥlet itdiler. Ḫīn-i vefātlarında sinn-i şerīfleri yüze ḳarīb olmışlar idi. Merḥūm ʿulūmda ḳıdvetü'l-ahālī ve ʿilm-i ḥadīṯ ü tefsīrde senedleri ʿālī idiler. Ḫuṣūṣā ʿilm-i tevārīḫ ve ʿArabī ḳaṣā'idde lā-naẓīr-i ʿālem idiler. Ve daḫı şiʿrde, inşāda belīġ ve kitābetde ḫaṭṭ-ı melīḥleri var idi. Ve aḫlāḳda lā-nihāyet ve idrākde mā-lā-ġāyet, vech-i ṣaḥīḥleri beşām-ı celāl ile cemāl mā-beyninde ḳassām idiler. Ḳassām gülec yüzlüye dirler. Ve laṭīfü'l-muḫāvere ve leẕīẕü'l-muḥāḍara ve ʿacībü'n-nādire idiler. Ve daḫı kerīmü'n-nefs ve mütevāżiʿ ü ḫāşiʿ ve ümerā vü fuḳarāya naẓarda yekān ve'l-ḥāṣıl zübdetü'l-aʿyān idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.* Ve daḫı merḥūmuñ Buḫārī ḥażretlerine şerḥlerinden māʿadā *Şevāhid-i Telḫīṣ*'e *Muʿāhedü't-tanṣīṣ* nām şerḥleri vardur kim şürūḥda müstedrik ve mübārek ü müteberrikdür. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Baḫşī Ḫalīfe

Ve biri daḫı vaʿẓ u teẕkīrde **[264a]** çün cibāl-i revāsī ʿālim ü fāżıl Mevlānā Baḫşī Ḫalīfe el-Amāsiyyevī'dür. Merḥūm Amāsiyye'ye ḳarīb bir ḳaryede vücūda gelüp ve ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i ʿulūm idüp ṣoñra ṭarīḳ-ı ṣūfiyyeye sālik ve merātib-i ʿāliyeye mālik oldılar.

Beyt

Olup Baḫşī Ḫalīfe Ḥaḳḳ'a sālik
Bisāṭ-ı şerʿa geçdi vāʿiẓ oldı

Ḫalā'iḳ cemʿ olup her meclisinde
Ḳamusı cān u dārın Ḥaḳḳ'ı buldı

ʿİlim meclislerinden sen ḳaçarsın
Ḥaḳ'a münkir mi olduñ sańa n'oldı

Neṣr: Ve daḫı merḥūm libāsda fenā ve taḳvā vü veraʿda be-ġāyet zaḥmet ü ʿanā ehli idiler. Ve her sözi mü'eṣṣir ve saḫī vü mūsir ve Ḥaḳḳ'ı ḳavvāl ve efʿāl-i meşrūʿayı faʿʿāl ve zübdetü'r-ricāl idiler. Ve daḫı ḳaçan kelimāta şürūʿ eyleseler levḥde böyle gördüm diyüp ol muḳtedāyı ebeden ḫaṭā itmezler idi. Ve daḫı telāmīẕi keṣīr ve maḫdūm-ı ṣaġīr ü kebīr idiler. Ve daḫı Resūl-i ʿālemi gördüklerini bir risāle idüp fevā'id-i keṣīre ile memlū eylemişlerdür. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz otuzı civārında vefāt itdiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Beyt

Geçüp dār-ı fenādan Baḫşı Ḫalfe
İderken baḫş-ı ʿirfān u maʿārif

Cihān ḫod kimseye ḳalur degüldür
Hemān güçdür tedārük ile ʿārif

Mevlānā Vāʿiẓ ʿArab [Muḥammed bin Ḥamza]

Neṣr: Ve biri daḫı meydān-ı vaʿẓuñ sedd-i üstüvārı ve feżā-yı şerʿüñ vefādār yārı, ʿālim ü vāʿiẓ ü nāsiḥ Mevlānā Muḥammed bin ʿÖmer **[264b]** bin Ḥamza ḫażretleridür kim cedleri bilād-ı Māverā'ü'n-nehr'dendür. Ve ʿAllāme Taftāzānī'nüñ telāmīẕlerinden idiler. Diyār-ı Rūm'a revāne olup maḥrūsa-i Anṭāḳıyye'ye gelüp ṭabīʿatlarına āb u hevāsı ḫoş gelüp anda ḳarār eylediler ve Anṭāḳıyye'de Muḥammed nām veledleri vücūda gelüp kendülerden ḥıfẓ-ı *Ḳur'ān*, baʿdehu *Kenz* ve ṣoñra *Şāṭıbī* ḥıfẓ eylediler. Ve'l-ḥāṣıl bir niçe sene pederleri ḥacrinde şuġl ve ʿammūları Şeyḫ Ḥüseyn Aḥmed kim bunlar daḫı ʿālimler idiler. Bunlaruñ ḥużūrında ʿilm-i uṣūl ü ḳırā'ati ve sā'ir ʿArabiyyāt'ı taḥṣīl eylediler. Ṣoñra ol yār-ı ser-āmed Ḥışn-ı Keyf'e gelüp ve Tebrīz'de Mevlānā Mürīd'den taḥṣīl-i ʿulūm idüp baʿdehu Anṭāḳıyye'den berü Ḥaleb'e gelüp anda sākin olup ol meydān-ı nuṣḥuñ dilīri ders ü fetvā-yı vaʿẓ u teẕkīr üzerine olup ve feżā'ili beyne'l-aḳrān meşhūr olup ṣoñra Ḳuds-i Şerīf'e teveccüh idüp baʿdehu Kaʿbe-i müşerrefeye varup girü Mışr'a ʿavdet idüp Mevlānā Ṭūsī ve sā'ir ʿulemāsından istimāʿ-ı ʿulūm idüp ahālī arasında mümtāz ve vaʿẓ u teẕkīre mücāz oldılar. Ḥattā Sulṭān Ḳayıtbay ḫıdmetlerini ṭaleb idüp ḫ̌ān-ı naṣā'iḥleri ile muġtenem ü müşerref oldılar. Ve ol luṭf-ı

Rab a'nī Mevlānā Vā'iẓ 'Arab daḫı nām-ı sulṭāna *Nihāye* nām bir kitāb-ı pür-fā'ide te'līf idüp maḳbūl-i naẓar-ı **[265a]** sulṭān ve mümüṣṣā-yı [kezâ ?] a'yān oldı. Meẕkūr sulṭān vefāt idince kim hicretüñ ṭoḳuz yüz üçinde vāḳi' olmışdur, ḫıdmetlerinde ṭurup ba'dehu baḥrden diyār-ı Rūm'a gelüp maḥrūsa-i Burusa'da ḳarār idüp ḫalā'iḳ bi-esrihim bende-i ḥalḳa-be-gūşları olup va'ẓ u pendleri ile sūdmend ve nuṣḥ u kelimātları defā'inine her biri yol bulup cānlarından 'azīz ṭutdılar. Ba'dehu Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp Sulṭān Bāyezīd Ḫān va'ẓ-ı şerīfleri ile müşerref olup maḥabbet itdiler. Ahālī-i şehr daḫı sözlerini başlarına tāc ve dīdelerine nūr-ı vehhāc ḳıldılar. Şāh-ı cihānpenāh nāmına *Tehẕībü'ş-şemā'il* nām siyer-i Resūlu'llāh'da *ṣalla'llāhu 'aleyhi ve sellem* ve bir risāle daḫı ṭarīḳ-ı ṣūfiyyede te'līf, ba'dehu şāha teslīm idüp ve şāh ile mülāḳāt olup ḫayr-du'ālar eylediler. Ḫattā pādişāh-ı İslām ile Moton ġażāsını bilece idüp ba'dehu girü şehr-i İstanbul'a gelüp bir müddet anda sākin oldılar. Ol meydān-ı va'ẓ u teẕkīrüñ şīri melāḥide vü feseḳa-i ṣūfiyye ile merdāne meydāna girüp tīġ-ı şer'i a'nāḳ-ı mu'ānidīne ṣalup ḥaḳḳāne ve 'āşıḳāne virüp aldılar 'ale'l-ḫuṣūṣ raḳḳāṣān-ı erbāb-ı hevā ve ġavvāṣān-ı baḥr-i fısḳ u südā [kezâ ?] bu deñlü kim ṣūfiyān-ı 'uşşāḳ ve zāhidān-ı muḳırrān 'ahd-i mīṯāḳlar kim anlaruñ raḳṣları vecd ü 'ışḳ u şühūddan ve semā' u devrānları ḥālāt u şevḳ **[265b]** u sücūdındandur.

Maṭlab
Raḳṣuñ Reddini Bildürür

Nitekim emārid ve fessāḳ u melāḥide, aṣḥāb-ı nifāḳ raḳṣ u semā'ı kişver-i īmān u İslām'a yaġı ve pāy-ı 'irfāna bend ü bāġı ve kendüler bi'ẕ-ẕāt cünd-i şer' u ṭarīḳa ṭāġīlerdür. *Ve'l-'iyāẕu bi'llāh* ne sücūddan behredārlar ve ne şühūddan ḫaberleri var. Ancaḳ tilḳā-yı nefslerinden hevā-yı heveslerine raḳṣ u semā'ı dām idüp iki cihāndan özlerini nā-kām ve kendüler erbāb-ı şer' arasında belki erbāb-ı ṭarīḳ arasında bed-nāmlardururlar. Anlaruñ gibi münāfıḳlar ve küfr ü ḍalāle muvāfıḳlar ile ġazālar idüp ṣoñra ehl ü 'iyāli ile ol luṭf-ı Rab maḥrūsa-i Ḥaleb'e varup merḥūm u maġfūr Ḫayr Beg ḫıdmetlerine vāṣıl olup anlar daḫı ḥürmet-i şeyḫi bilüp kemā-kān i'zāz u ikrāmlar idüp niçe dürlü ma'ārif taḥṣīl eylediler. Ḫattā Ḫayr Beg-zāde Maḥmūd Beg ḥażretlerinden

istimâ‘ eyledüm kim anlardan taḥṣīl-i ‘ulūm eylemişler. Merḥūm Vā‘iẓ ‘Arab sekiz yıl miḳdārı bu minvāl üzerine Ḥaleb'de sākin oldılar. Ṣoñra ol vā‘iẓ-i ehl-i īmān Sulṭān Selīm Ḫān zamānında girü Rūm'a gelüp ṭā'ife-i Erdebīlī ṭarafına ġazāya şāhı terġīb ve bir ġarrā kitāb te'līf eyleyüp her cāmi‘de cünūdı ġazāya terġīb eyleyüp şāh-ı İslām daḫı cünūd-ı müslimīn ile ṭaraf-ı ‘Acem'e revāne olup şeyḫ şāh ile bilece gidüp her şeb ü rūz ol nefesi pür-sūz ḫalā'iḳa nuṣḥ u pendler kim cigerler **[266a]** deler idüp ḥattā cem‘inüñ iltiḳāsı evānında ḥużūr-ı şāhda du‘ā idüp ġāzīler ve mīrler ḫuṣūṣā şāh-ı pür-hüner eller açup na‘ra-i āmīni çün kerrūbiyān-ı ḳudsī āsmāna uçurdılar. Bi-‘avni'l-Meliki'd-Deyyān ehl-i īmāna feṭḥ ü ẓafer, ṭaraf-ı a‘dāya ḫ ˇār u maġlūb-ı bī-ferlikler irişüp du‘ā-yı şeyḫ ḳabūl olup ẓafer şehrine İslām ‘askeri yol bulup ‘adūlar başı ṭop ve alayları nā-yāb u maġlūb olup bārgāhları yaġma ve ḫayme vü ḫargāhları alan u tālān gūyā bī-neşv ü nemā oldı.

Beyt

Du‘ādur reh-revān-ı cünd-i İslām
Du‘ā ile bulunur ‘izz ü ikrām

Du‘ādur şeh-per-i şāh-ı cihāndār
Du‘ā ile alınur ‘arż-ı dīdār

Du‘ādur ehl-i īmāna sa‘ādet
Du‘ādur redd iden ḫ ˇār u ḫasāret

Du‘ādur devlet ü iḳbāl-i ‘ālem
Siperdür bil du‘ā iy cān-ı ādem

Du‘ā ile nebīler buldı rif‘at
Du‘ā ile velīler buldı ‘izzet

Dilerseñ feṭḥ-i ebvāb-ı murādāt
Du‘ā ile idegör ‘arż-ı ḥācāt

Du‘ā ile taḳarrüb buldı ādem
Didüm bu sözleri *va'llāhu a'lem*

Neşr: Ba'd-ez-ān ol server-i vā'iẓān diyār-ı Rūmiline revāne olup ḫalā'iḳına ṭarīḳ-ı ḫalāṣı ta'līm ve evāmir ü nevāhī yolların tefhīm itdürüp merḥūm sebebi ile niçeler rāh-ı fesāddan ba'īd ve ṭarīḳ-ı Ḥaḳḳ'a ḳarīb oldılar. **[266b]**

Beyt

Naṣīḥatdur göñül cārūbı iy cān
Naṣīḥatla olur kāfir müselmān

Naṣīḥatdur 'amūd-ı beyt-i İslām
Naṣīḥatdur göñül şehrine ikrām

Naṣīḥatla olur müşkiller āsān
Naṣīḥatdur viren ḳalbe hirāsān

Neşr: Ve daḫı ol ṣaḥrā-yı semā-yı 'irfānda bedr ayı maḥrūsa-i Sarāy'da bir mescid ve ol maḥbūb medīne-i Üsküb'de daḫı bir mescid-i merġūb binā idüp on yıl miḳdārı ol arada sākin olup ḫalḳı bāṭıldan terhīb ve Ḥaḳḳ'a terġīb eylediler. Ḥattā dirler kim ol baḥr-i 'irfānuñ meclislerinde niçe kāfirler müselmān oldılar. Ve daḫı hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz ikisinde sulṭānü'l-ġuzāt ve'l-mücāhidīn ile ol nūr-ı dīde-i ehl-i yaḳīn ġazā-yı Engürüs'e bilece gidüp ḫattā vaḳt-i ḳıtālde du'ā idüp fetḥ müyesser oldı, dirler. Ba'dehu maḥrūsa-i Burusa'da ḳarār ve ekābirden firār idüp anda sālār-ı aḥrār bir cāmi'-i kebīr bināsına şürū' idüp ḳable't-tamām ol hümām hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz sekizi Muḥarrem'inüñ dördinde dār-ı fenādan diyār-ı beḳāya rıḥlet itdiler. Ve cāmi'i ḫareminde defn olındılar.

Beyt

Göçüp Vā'iẓ 'Arab dār-ı fenādan
Ulaşdı raḥmet-i Raḥmān'a ol şeyḫ

Neşr: Ve daḫı ol 'ilm ü ma'rifetde çün deryā, 'ilm-i kimyāya vāḳıf **[267a]** idiler. Zīrā ḫıdmetlerinde yüz neferden ekṣer kimesne nafaḳalanur idi. Ve'l-ḫāṣıl evṣāf-ı ḥamīdeleri vaṣfdan bīrūn ve 'adden efzūndur. *Ravvaḥa'llāhu rūḥahu.*

Mevlānā ʿAṭūfī [Ḫayrü'd-dīn]

Ve biri daḫı sīneleri ḥıḳd u cehlden ṣāfī ve ṣūfī vü mūfī, ʿālim ü fāżıl u dāʿī Mevlānā Ḫayrü'd-dīn ḥażretleridür kim şöhretleri "ʿAṭūfī" dimek ile beyne'n-nās meşhūrlardur. ʿAṣrı ʿulemāsından yaḫşı taḥṣīl ḫuṣūṣā tefāsīr ü eḥādīṯi Mevlānā Baḫşī Ḫalīfe'den tekmīl ve ʿilm-i maʿānīyi ol Tañrı ḫāṣṣı Mevlānā ʿAbdu'llāh el-Amāsī'den taḥmīl idüp ve ʿaḳliyyātı Mevlānā Ḳuṭbü'd-dīn Meḥemmed bin Ḫāmid'den ele getürüp ve ḫˇānçe-i uṣūlden Ḫˇāce-zāde'den niʿmetler götürüp ve şerʿiyyātı Efḍal-zāde'den görüp baʿdehu Sulṭān Bāyezīd Ḫān'uñ dārü's-saʿādelerinde bendelerine muʿallim olup ṣoñra ṭarīḳ-ı vaʿẓı iḫtiyār idüp elli aḳça ʿulūfe taʿyīn olındı. Baʿdehu ʿulūfesi ziyāde olup seksen oldı. Ol şemʿ-i şebistān-ı efḍāl daḫı cevāmiʿ-i Ḳosṭanṭıniyye'de ricāle ʿāşıḳāne pend-i sūdmend ve ṣādıḳāne naṣīḥatlar iderler idi. Ve daḫı ol ʿālim-i bilā-teklīfüñ te'līfleri daḫı vardur kim anlardan biri *Keşşāf*'ı taḥşiye eyleyüp muʿallaḳātını keşf ve ḫilāfiyātını beyān eylediler. Ve *Meşārıḳ*'uñ daḫı ʿacā'ibātını şerḥ idüp ve ʿilm-i **[267b]** ṭıbda bir nefīs kitāb yazup teşrīḥāt-ı insāniyyeyi beyān idüp sikkeyi mermerde ḳazmışlardur. Ve ʿilm-i kelāma daḫı risāleleri vardur. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ sekizi senesinde vefāt itdiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Eşref-zāde [ʿAbdü'l-ḥamīd]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl Mevlānā ʿAbdü'l-ḥamīd bin el-Eşref ḥażretleridür kim vilādetleri vilāyet-i Ḳasṭamonı'da vāḳiʿ olup ve ʿaṣrı ʿulemāsından medīne-i ʿilme yol bulup ṣoñra Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn-i Ṭavīl ile ṭarīḳat ṣoḥbetini idüp zübdetü'l-ebrār ve ḳıdvetü'l-aḫyār olup baʿde vefāti'ş-şeyḫ vaʿẓ u teẕkīr semtine sālik oldılar.

Beyt

İdüp tekmīl şāhum İbn Eşref
Ṭarīḳ-ı ḫˇācegānī ez-dil ü cān

Olup ṣoñra ḫalā'iḳ içre vāʿiẓ
Olur mı degme ṣāḥib-faẓla āsān

Gerekdür kişi şöyle vaʿẓ itmek
Ḳamu aṣḥāb-ı ʿirfān ola ḫayrān

Neşr: Ve daḫı merḥūma vaʿẓ ecliyçün günde otuz aḳça ʿulūfe taʿyīn eylediler. Anlar daḫı ahālī-i Ḳosṭanṭıniyye'ye her Cumʿa taḳrīrāt-ı vāżıḥa ve taʿbīrāt-ı fāṣıḥa birle vaʿẓ u tefsīr ve mezāyā-yı *Ḳur'ān*'ı ʿāşıḳāne belāġat birle taʿbīr ü taḳrīr eyleyüp diller nerm ve sīneler germ olur idi. Bu cümleden māʿadā ol ḳuvvetü'l-ḳulūb saʿādet-ḫānesinde ṭullāba tefsīr ü ḥadīṯ dersini maḥbūb- **[268a]** edālar ile taʿlīm iderler idi. Ve daḫı zāḥid ü ʿābid ü perhīzkār ve ehl-i ʿuzlet ü dīndār ve ṭavīlü'ṣ-ṣamt ve keşīrü'l-fikr, edīb-i vaḳūr idiler. Āḫir bunlar daḫı hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳı senesinde vefāt idüp vāṣıl-ı ebrār oldılar. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā ʿĪsā [Ḫalīfe]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl Mevlānā ʿĪsā Ḫalīfe ḥażretleridür kim Ḳasṭamonılı'dur. ʿAṣrı ʿulemāsından taḥṣīl idüp ṣoñra Efḍal-zāde ḫıdmetine irüp tekmīl eylediler. Baʿdehu ṭarīḳ-ı taṣavvufa sālik ve ḫalīfe vaʿẓ u teẕkīre mālik olup günde otuz aḳça ʿulūfe taʿyīn olındı. Anlar daḫı Cumʿa günlerinde ḫalīfe vaʿẓ u teẕkīr idüp ʿāşıḳāne naṣīḥatlar iderler idi. Ḫāṣılı bunlar daḫı çābük-süvār-ı meydān-ı nuṣḥ u pend ve aḳrānı arasında dil-pesend ve sünneti mūşir ve şerīf-i nefsi naṣīḥatda mü'eşşīr idiler. Ve daḫı ol ḳıdvetü'r-ricāl münāsib-i ile'l-ḥāl ebyāt-ı Fārsiyye inşā iderler idi. Baʿd-ez-ān ḫaṭīb-i Cāmiʿ-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān olup girü bir müddetden ṣoñra ol merd-i pür-ṣalābet terk-i ḫiṭābet eyleyüp girü vāʿiẓ oldılar. Āḫir rāh-ı āḫirete sālik oldılar. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyh.*

Mevlānā Türābī [Şuʿayb]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Şuʿayb ḥażretleridür kim laḳab-ı şerīflerine Türābī dirler. Ol Tañrı dostı ʿaṣrı ʿulemāsından ḳırāʾat itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Kirmastī ḫıdmetlerine irüp baʿdehu ol dili sāde **[268b]** Mevlānā Ḥüsām-zāde ḫıdmetine irüp ṣoñra Mevlānā ʿAlāʾü'd-dīn el-ʿArabī ḥużūrına varup baʿdehu Sulṭān Bāyezīd Ḫān dārü's-saʿādesi ġılmānına muʿallim naṣb eylediler. Bir müddetden ṣoñra Filibe Medresesi'ni iḥsān idüp ṣoñra maḥrūsa-i Edrine'de Ḫalebiyye Medresesi'ni iḥsān idüp ṣoñra ṭarīḳ-ı vaʿẓı iḫtiyār idüp ḳırḳ beş aḳça ʿulūfe idüp mümtāzü'l-aḳrān

oldılar. Merḥūm ḥāṣılı muḥibb-i fuḳarā ve mūnis-i etḳıyā, vecd ü ḥāl eyesi ve mizāḥ u muṣāḥabet ṣāḥibi idiler. Ve daḫı merd-i ekūl idiler. Ḥattā bir dāne ḳuzı büryānını başḳaca ifṭār ve üstine tekrār bir ʿaraba mīve ekl itmege iḳtidārları var idi. Maʿa-hāẕā şiddet-i cūʿa ṣabr itmede daḫı ṣāḥib-i ḳarār ve muḥkem ü üstüvār idiler. Ve vefātlarında sinn-i şerīfleri ṭoḳsana irişmiş idi. Ammā mübārek bāzūlarında bir mertebede ḳuvvet var idi kim bir kimesne anuñ ile pençe ṭutmaġa ḳādir degül idi. Ḥattā kendülerden naḳl olınmış kim yigitlikleri ʿāleminde at naʿlını engüşt-i şerīfleri ile ayırurlar idi. Āḫir ḳuvvet-i bāzū mevte fāʾide idemeyüp vefāt itdiler.

Mevlānā Muḥyi'd-dīn [Meḥemmed]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl Mevlānā Meḥemmed bin el-Amāsī ḥażretleridür kim merḥūm ʿālim ü fāżıl ve müfessir ü muḥaddiṣ ü vāʿiẓ idiler. Ve nefesi müʾeṯīr ve duʿāsı müstecāb ve taṣavvufa mālik kimesne idiler. *Nevvera'llāhu mażcaʿahu.*

Mevlānā Toḳatī Çelebi

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl **[269a]** u kāmil ü mürebbī Mevlānā Toḳatlı Çelebi ḥażretleridür kim ismi ile ʿadem-i şöhretlerine binā-yı laḳab ile bünyān olındı. Belde-i Amāsiyye'de müderris oldılar. Vefātlarına dek fāżıl u kāmil ü muʿtezil kimesne idiler. Sulṭānımuzuñ salṭanatı evāʾilinde vefāt itdiler. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyh.*

Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn [Mūsā]

Ve biri daḫı ʿibādu'llāhuñ ḫāṣṣı, ʿālim ü fāżıl u kāmil Muṣliḥü'd-dīn Mūsā bin Mūsā el-Amāsī ḥażretleridür kim Amāsiyye'de Sulṭān Bāyezīd Cāmiʿi'nüñ ḥāfıẓ-ı kütübi idiler. Ol sebebden ḥāfıẓ-ı kütüblik nāmı ile meşhūr idiler. Merḥūm ʿaṣrı ʿulemāsından ḳırāʾat idüp baʿdehu ʿAcem'e ʿavdet idüp ulemāsından tekmīl-i kemālāt idüp ṣoñra diyār-ı ʿArab'a ʿazīmet idüp ve ziyāret-i Kaʿbe idüp ʿulemāsından taḥṣīl-i mā-fāt idüp faẓl u ḥālāt ile ḳat ḳat oldılar. Baʿdehu ol dili sāde diyār-ı Rūm'a gelüp ḫıdmet-i Efḍal-zāde'ye irüp ṣoñra meslek-i taṣavvufa sālik ve ḥaḳkāʾiḳına

mālik olup ba'dehu maḥmiye-i Amāsiyye'de teḳā'üd idüp ṭāliblere ta'līm ve müsteftīlere fetvā virüp şeb ü rūz bisāt-ı zühd ü 'ibādetde ṣābit oldılar. Ḥāṣılı merḥūm berekātu'llāhdan bir bereke-i vāfire ve mālik-i fevā'id-i mütekāṣire idiler. Ve daḫı her 'ulūmda müstaḥżır bā-ḫuṣūṣ 'ulūm-ı tefāsīr ü eḥādīṣde ḥaẕẕ-ı vāfir ṣāḥibleri idiler. **[269b]** Ve taṣnīfātları daḫı vardur. Cümleden biri *Maḫzenü'l-fıḳh* nām bir kitāb-ı sa'ādet-encāmları vardur kim on fenni cāmi' ve her mes'elesinde nūr-ı ṣıḥḥat ü sa'ādet dıraḫş[ān] u lāmi'dür. Ḫuṣūṣā anuñ 'ibādetini şerḥ eylemişlerdür. Otuz kürrās miḳdārıdur ve lākin her varaḳı bir gülşen ve her ḥarf anda bir ġonçe ve her kāġıẕı bir zībā yāsemendür. Āḫir anlar daḫı dār-ı cefādan diyār-ı vefāya 'azīmet ü rıḥlet eylediler. *Raḥimehu'llāh.*

Beyt

Göçüp mevlāya Mevlānā Amāsī
Cihānda olmış iken niçe gün ḥay

Be-rūz u şeb ṣafā vü ẕevḳ iderken
Pes oldı defteri anuñ daḫı ṭay

Mevlānā Mu'īd-zāde

Neşr: Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u sa'īd Mevlānā İbnü'l-mu'īd ḥażretleridür kim bunlar daḫı Amāsī'dürürler ve hem ismleri ma'lūm olmamaġın şöhretleri ile ẕikr olındılar. Bunlar daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil ve ṭarīḳat-ı taṣavvufa sālik ve fünūn-ı ẓāhire vü bāṭıneye mālik ve marżiyyü's-sīre ve vecīhü'ṣ-ṣūret ve ḥamīdü'l-ḫiṣāl ve'l-ḥāṣıl güzīdetü'r-ricāl idiler. Āḫir bunlar daḫı bī-şebāt-ı dünyādan ferāġat ve ṭaraf-ı beḳāya 'avdet eylediler.

Beyt

Göçüp İbnü'l-mu'īd dār-ı fenādan
Cinān ṣaḥrāsına ḳurdı otaġı

Ḥaḳīḳat 'askerine tābi' olup
Fenā cündine cāndan oldı yaġı

Mevlānā Ḫˇāce ʻAbdu'llāh

Neṯr: Ve biri daḫı Ḫˇāce ʻAbdu'llāh ḥażretleridür kim ḳaṣaba-i Köprücük'de **[270a]** sākin idiler. Fāżıl u kāmil ve ʻilm-i fıḳh ve sā'ir fünūna mālik idiler. Zamānesi ṭalebesinüñ merciʻi olup āḫir ol merd-i ṣāliḥ ü muttaḳīye kūs-ı *irciʻī*[1] çalınup cenāb-ı Ḥaḳḳ'a daʻvet olınup anlar daḫı icābet eylediler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Dedecik[-zāde]

Ve biri daḫı Dedecik-zāde ḥażretleridür kim ol ḥaḳḳı nāṭıḳ ve ḳaṣaba-i Lādiḳ'de sākinler idi. Ol nīk beşere ḳırā'at-i sebʻa vü ʻaşereye mālik ve ḫuffāẓ dā'im anlaruñ taʻlīm-ḫānelerine sālik idiler. Bunlar daḫı marżiyyü'l-ḫiṣāl ve ḥamīdü'l-fiʻāl ve maḳbūlü'd-daʻve ve ṣāḥib-i ceẕbe idiler ve ʻīş-ı ḳalīle ḳāniʻ ve nāsdan munḳatıʻ idiler.

Beyt

Bular daḫı göçüp dār-ı taʻabdan
Civār-ı ḥażret-i Mevlā'ya ḳondı

İşidince mübārek vaṣfını pes
Duʻālar rūḥına ṣıdḳ ile dindi

Mevlānā İbnü'l-ḳaffāl [Kilidci-zāde]

Neṯr: Ve biri daḫı ḥamīdü'l-ḫiṣāl ve melīḥü'l-cemāl Mevlānā İbnü'l-ḳaffāl yaʻnī Kilidci-zāde ḥażretleridür kim ol merd-i maḥbūb Sinob nām ḳaṣabada sākin idiler. Ṣāliḥ ü ʻābid ve nīk-nefs ü mübārek-nefes ve ʻulūma meşġūl ve nāsdan maʻzūl ve ḳırā'at-i sebʻaya ḳādir ve üstādü'l-ḫuffāẓ ve mücāhid ü murtāż idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Ṣādıḳ Ḫˇāce

Ve biri daḫı ʻālim ü fā'iḳ Mevlānā Ṣādıḳ Ḫalīfe'dür kim Maġnisavī'dür. Bunlar daḫı ʻilm-i ḳırā'atüñ üstādları olup çoḳ kimesneler nefʻlenmişlerdür. Ve kendüler daḫı ʻābid ü ṣāliḥ kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.* **[270b]**

1 *Kur'ân-ı Kerîm, Fecr Sûresi* 89/28, "Sen O'ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabbine dön." meâlindeki âyetten kısmî iktibas yapılmıştır.

Beyt

Cenāb-ı bī-niyāza ṣādıḳāne
Revāne oldı biñ şevḳ ile Ṣādıḳ

Ecel vaḳti irince iy birāder
Ne aṣṣı gerçi kim olursa ḫāẕıḳ

Mevlānā Ḥasan-zāde

Neşr: Ve biri daḫı ol dili sāde Mevlānā Ḥasan-zāde ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i ʿulūm itdüklerinden ṣoñra maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Maḥmūd Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Merḥūm be-ġāyet zekī vü saḫī kimesne idiler ve ʿulūm-ı ʿaḳliyyāta vāḳıf idiler. Vaḳtā kim ol ṣādıḳ u ʿārif keşret-i esbāb u ālāt ve fetret-i ḫadem ü ḥaşem-i riyāsāta māʾil oldılar ise ve semt-i ḳażāya sālik oldılar ise baʿżı bilāda ḥākim olup vaḳtā kim Sulṭān Selīm ġażā-yı İsmāʿīl-i Erdebīlī'den manṣūr u muẓaffer ʿavdet eyleyüp Kütāhiyye menziline nüzūl eylediler ise mevlānā ol vilāyete ḳāḍī idiler. Envāʿ-ı zīnet ü tertīb ile istiḳbāl eylediler. Şāh-ı cihān-penāh daḫı mevlānānuñ bu şevketine naẓar eylediler ise anlara emāret manṣıbını iḥsān eylediler. Āḫir baʿżı bilāda emīr iken cānib-i Ḥakīm ü Ḫabīr'e revāne olup emāret-i ʿāriyyetden mülk-i beḳāya ʿavdet eylediler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.* Ḥāṣılı merḥūm aḳrānı arasında mümtāz ve sīneleri ḥırş u āzdan berī idiler. Ve şiʿr ü inşā vü tevārīḫe ḳādir ve kāmil bir merd-i fāżıl **[271a]** idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Meḥemmed Paşa [Muʿarrif-zāde]

Ve biri daḫı ʿālim ü dānā Meḥemmed Paşa ḥażretleridür kim aḳrānınuñ ferīd ü vaḥīdi ve Sulṭān Bāyezīd muʿallimi Muʿarrif-zāde ḥażretlerinüñ ḥafīdi idiler. ʿAṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i dirāyet ü rivāyet itdüklerinden ṣoñra ol ṣāḥib-i saʿādet İslāmbol'da Ḳalender-ḫāne Medresesi'ne müderris-i fāʾiḳ olduḳlarından ṣoñra ol ʿālim-i ʿulūm-ı ḥaḳāʾiḳ u deḳāʾiḳ maḥrūsa-i Edrine'de Çifteler'üñ birine müderris-i lāʾiḳ olup baʿd-ez-ān Sulṭān Selīm Ḫān zamānında muvaḳḳiʿ-i dīvān-ı sulṭān olup baʿdehu vezīr-i kām-rān olup āḫir manṣıb-ı vezāretde şādmān iken cām-ı mevti nūş idüp cenāb-ı Ḥaḳḳ'a

pūyān revāne oldılar. Merḥūm zekī ve daḫı ṭab'-ı fā'iḳ ve ẕihn-i rā'iḳ ṣāḥibi idiler. Ve daḫı debīr ve her aḥvāli ḫabīr ve ādāb-ı ṣoḥbeti 'ālim olduġına binā'en Sulṭān Selīm Ḫān'a muḳarreb oldılar. Ve vefātları cüvānlikleri 'ālеminde vāḳi' olmışdur kim hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi üçi senesinde vefāt itdiler.

Mevlānā 'Īsā Paşa

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u dānā 'Īsā Paşa ibn İbrāhīm Paşa ḥażretleridür kim 'aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl-i 'ulūm itdüklerinden ṣoñra maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Dāvūd Paşa Medresesi'ne müderris olup ba'dehu Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris olup ṣoñra ol şānı **[271b]** 'ālī muvaḳḳi'-i dīvān-ı sulṭānī oldılar. Girü bir niçe vilāyete emīr olduḳlarından ṣoñra ol ẕevi'l-ikrām emīrü'l-ümerā-yı Şām oldılar. Vilāyet-i Şām'a vālī iken cenāb-ı Ḥaḳḳ'a vāṣıl oldılar. Ve'l-ḥāṣıl merḥūm 'ālim-i 'ulūm-ı mütedāvile, ḥāṣılı her 'ulūmda müşārekeleri var idi. Ḫuṣūṣā marżiyyü'l-ḫiṣāl ve hamīdü'l-fi'āl idiler.

Beyt

Göçüp paşa-yı ekrem bu cihāndan
İrişdi 'ālem-i ervāḥa fi'l-ḥāl

Cihāndan el yudı 'Īsāveş ammā
Ḳodı aṣḥābını hecr ile pā-māl

İlāhī ḳabrine aç bāb-ı raḥmet
Añа raḥmetlerüñi eyle īṣāl

Mevlānā Nihānī

Neṣr: Ve biri daḫı 'ālim-i 'ulūm-ı Rabbānī Mevlānā Nihānī ḥażretleridür kim ol yār-ı ṣıddīḳ ba'ż-ı ekābirüñ 'atīḳı idiler. 'Ālem-i ṣabāda bir miḳdār taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Ḥācī Ḥasan ḫıdmetine irüp tekmīl-i kemālāt eylediler. Ba'dehu maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de mevlānā-yı mezbūruñ binā itdügi medreseye müderris oldılar. Ba'dehu Üsküb'de İsḥāḳıyye Medresesi'ne müderris oldılar. Girü Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Muṣṭafā Paşa

Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu tedrīsden ferāġat idüp ḥacca gitdiler. Ba'żı şiḳātdan böyle mesmū' oldı kim merḥūm emr-i ḥaccı tamām itdüklerinden ṣoñra marīż olup ve ḥālet-i marażda aḥvāl-i sālifelerine **[272a]** müte'essif olup āḫir ol marażdan hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi altısı senesinde vefāt idüp Ka'be-i müşerrefeye defn olındılar. Ḫuṣūṣā 'ilm-i tefāsīr ü eḥādīṯe ḳādir ve beyne'l-aḳrān nādir idiler. Ve naẓm u neṯrde mümāriṯ ve ṭab'ını küdüretden ḥāris idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Ḥaydar

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u mihter ṣāḥib-i kitāb ṭayısınuñ birāder-zādesi Mevlānā Ḥaydar ḥażretleridür kim māderleri Meḥemmed bin Meḥemmed Şāh el-Fenārī'nüñ kerīmeleridür. Ol merd-i ġanī ba'ż-ı 'ulemādan ḳırā'at itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Seyyidī Meḥemmed el-Ḳocevī ḥażretlerinüñ ḫıdmetlerine irüp mevlānā ol vaḳt Edrine'de Dārü'l-ḥadīṯ Medresesi'ne müderris idiler. Maḫtūmı mu'īd idindiler ve merḥūm daḫı anlardan *Şerḥ-i Muṭavvel*'i evvelinden āḫirine dek ḳırā'at eylediler ve *Ṣaḥīḥ-i Buḫārī*'yi daḫı evvelinden āḫirine dek ḳırā'at eyleyüp deḳā'iḳını taḥḳīḳ ve ḫilāfiyyātını tevfīḳ eylediler. Ba'dehu taḥṣīle ḳanā'at gelmeyüp Mıṣr'a varup mevālīsine ḫıdmetler idüp girü Rūm'a geldüklerinde maḥrūsa-i Burusa'da Sulṭān Meḥemmed Cāmi'i'ne mütevellī oldılar. Girü ol şehrde 'imāret-i Orḫan'a mütevellī oldılar. Sulṭān Selīm salṭanatı evāḫirinde āḫiret menziline göçdiler.

Beyt [272b]

Göçüp Ḥaydar efendim bu cihāndan
İşidenler didiler ḫayr bulsun

Enīsi ḥūr u ġılmān u melā'ik
Celīsi enbiyā ervāḥı olsun

Neṯr: Ḥāṣılı merḥūm cemīlü'ṣ-ṣūret ve laṭīfü's-sīret ve maḥmūdü'ṭ-ṭarīḳat ve leẕīẕü'ṣ-ṣoḥbet, nādire-i rūzgār idiler. Her meclisde ki olsalar ahālīsi muġtenim ü mesrūrlar idi. Ve neṯr ü naẓmda ḫod lā-naẓīr idiler. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh.*

Mevlānā Ḥācī Ḥasan[1]

Ve biri daḫı ʻālim ü fāżıl ʻibād-ı ẕü'l-minen Mevlānā el-Ḥācī Ḥasan ḥażretleridür kim ʻaṣrı ʻulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra ʻAlā'ü'd-dīn el-Cemālī el-Müftī ḥażretlerine muʻīd, baʻdehu pederleri medresesine maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de müderris-i ferīd olup baʻdehu manṣıb-ı ḳażāya meyl idüp baʻż-ı bilāda ḳāḍī oldılar. Āḫir ḳażādan cenāb-ı Ḥaḳḳ'a rıżā virüp vefāt itdiler. Merḥūm ḥalīmü'n-nefs, selīmü'ṭ-ṭabʻ, ebnā-yı zamāneden muʻriż idiler. Ḥattā ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Merḥūm bize hem-civār idiler. Ebeden ve sermeden mücāveretlerinden müte'ezzī olmaduḳ." didiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Aḫī Cān [Maḥmūd bin Kemāl] [Aḫī Çelebi]

Ve biri daḫı ʻālim ü fāżıl-ı devrān Mevlānā Maḥmūd bin Kemāl el-mülaḳḳab bi-Aḫī Cān el-müştehir bi-Aḫī Çelebi ḥażretleridür kim pederleri Tebrīz'dendürürler. Diyār-ı Rūm'a gelüp vilāyet-i Ḳasṭamonı'nuñ emīri İsmāʻīl Beg ḫıdmetlerine irüp maḳbūl oldılar. Zīrā ṭabīb-i ḥāẕıḳ ve muṣāḥabetde fā'iḳ **[273a]** idiler. Vaḳtā kim emīr-i meẕkūr zimām-ı vilāyeti Sulṭān Meḥemmed eline teslīm eylediler ise ṭabīb-i meẕkūr diyār-ı Rūm'a gelüp şehr-i İslāmbol'da Vezīr Maḥmūd Paşa Çārşūsı'nda bir dükkān açup bisāṭ-ı ṭabābeti basṭ idüp ḫalā'iḳ-ı şehre mürācaʻat idüp beyne'l-ārā ḥaẕāḳatleri ṣābit ü ẓāhir olup bī-nihāye māl cemʻ idüp bir ḫāne iştirā idüp vefātlarına dek anda sākin oldılar. Ḥattā kemāl-i ḥaẕāḳatlerinden Sulṭān Meḥemmed kendülere ṭālib oldılar. Ḳabūl itmeyüp buyurdılar kim "Başuma sulṭān iken bende-i fermān olmaḳ eblehlik nişānıdur." didiler. Ve daḫı kendülerüñ vefātından ṣoñra ferzendleri Ḥekīm Ḳuṭbü'd-dīn ve Ḥekīm Müẕehheb'e ḫıdmet idüp pehlevān-ı aḳrān olup taṣarrufāt-ı keşīre ṣāḥibleri olup āḫir Sulṭān Meḥemmed Ḫān binā itdügi [bī]māristāna re'īsü'l-eṭibbā oldılar. Ṣoñra Dārü's-salṭana eṭibbāsından olup baʻdehu maṭbaḫ-ı ʻāmireye emīn olup maḳbūl-i naẓar-ı sulṭān oldılar. Āḫir vüzerā ḥased idüp ʻazlini mūcib bir ḳażiyye iḫtirāʻ idüp maʻzūl ḳıldılar. Baʻde müddetin pādişāh-ı cihān

1 Bu şahsın künyesi *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nin tenkitli metninde "Hızr Şāh bin Meḥmed bin Meḥmed bin Ḥācī Ḥasan" olarak kayıtlıdır. Bkz. Hekimoğlu, age, s. 674.

ḳażiyye ʿaksi idügi bilüp girü manṣıbını iḥsān eylediler. Vaḳtā kim taḫt-ı şāhīye Selīm şāh oldılar ise merḥūmı girü maʿzūl idüp baʿde müddetin girü manṣıbını iḥsān itdiler ve ṣoḥbetlerine **[273b]** maḥrem ve muṣāḥabetlerinden ḥaẓẓ itdiler. Vaḳtā kim pādişāhımuz *ṭāle beḳāhu* taḫta cülūs itdiler ise girü merḥūmı maʿzūl idüp girü manṣıbını virdiler. Baʿdehu hicretüñ ṭoḳuz yüz otuzı senesinde ḥacc-ı şerīfe varup Mıṣr'a gelüp anda vefāt idüp ḳabr-i ḥażret-i İmām Şāfiʿī ḳurbinde defn olındılar. Ve daḫı vefātları vaḳtin ʿömrleri ṭoḳsan altıya irişmiş idi. Maʿa-ḥāẕā mizācları gür ve ḳuvvetde olup mübārek dişleri dür dānelerinden birine noḳṣān gelmemiş idi, dirler. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyh.*

Mevlānā Hüdhüd [Bedrü'd-dīn Ṭabīb]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl Mevlānā Bedrü'd-dīn Ṭabīb ḥażretleridür kim şöhretleri "Hüdhüd" dimek ile maʿlūm idiler. Evvel-i ʿömrinde ʿaṣrı ʿulemāsından ḳırā'at idüp ḥattā Mevlānā Muʿarrif-zāde ḫıdmetlerine irüp fā'iḳ olduḳlarından ṣoñra ʿilm-i ṭıbba şürūʿ idüp Ḥekīm Muḥyi'd-dīn ḥażretlerinden kemā-kān tekmīl eylediler. Ḥattā Dārü's-salṭana eṭibbāsından oldılar. Nefslerinde kendüler daḫı ṣālim ü ʿālim ve ḥalīm ü selīm, marżiyyü's-sīre vü maḳbūlü'ṭ-ṭarīḳa ve maḥbūbü'l-ḳulūb u merġūb kimesne idiler. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz ellisinden ṣoñra vefāt itdiler. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyh.*

el-ʿĀrif Bi'llāh Şeyḫ Naṣūḥ [eṭ-Ṭosyevī]

Ve daḫı ol zamānenüñ meşāyiḫından biri eş-şeyḫ el-ʿārif bi'llāh Şeyḫ Naṣūḥ eṭ-Ṭosyevī ḥażretleridür **[274a]** kim ʿālim ü ṣāliḥ ve ḥāfiẓ-ı kelāmu'llāh idiler. Ve ḥüsn-i ḫaṭṭa daḫı mālik ve ṭabīʿat-ı şerʿiyyeleri daḫı var idi. Baʿdehu ṭarīḳat-ı Zeyniyye'ye sālik olup Şeyḫ Tācü'd-dīn el-Ḳaramanī ḫıdmetlerine irüp ol ṣāḥib-reşād lāyıḳ-ı maḳām-ı irşād oldılar ve Ṣafiyyü'd-dīn ḥażretlerinüñ vefātlarından ṣoñra seccādelerine geçdiler. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi üçi ya dördinde vefāt idüp şehrlerinde defn olındılar. Ve daḫı ol Tañrı ḫāṣṣı Mevlānā Ayās'a vāṣıl olup kerīmelerini tezvīc eylediler. Ve daḫı merḥūm recül-i edīb ü lebīb ve emrāż-ı ḳulūba ṭabīb idiler. Ve daḫı kerāmātı bī-ḥadd ve ḥālātı lā-yuʿad idiler.

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Meḥemmed [Şorva-zāde]

Ve biri daḫı 'ārif ü 'ābid-i ṣāḥib-i şūrā Şeyḫ Meḥemmed ḥażretleridür kim "Şorva-zāde"[1] dimek ile meşhūrlardur. Merḫūm merd-i 'ārif-i bi'llāh ve ṣāḥib-i istiġrāḳ u evvāh idiler. Ve irşādda ḳavī vü cerī ve ṭarīḳatı Aḳşemsü'd-dīnoġlı Şeyḫ Fażlu'llāh'dan tekmīl eylediler. Ve daḫı ḫalḳdan inḳıṭā' üzerine idiler. Ḥattā ḳatlarında faḳīr ü ġanī berāber idiler.

Beyt

Olanlar mālik-i esrār-ı Mevlā
Sivāya meyl olmaz dillerinde

Göñül gülzārını idüp temāşā
Öter bülbülleri hem güllerinde **[274b]**

Olur her birinüñ ḳalbi ḫazā'in
Ḳamunuñ żikr-i Ḥaḳ var ellerinde

Neşr: Ḥattā gāh olur idi kim leyālī-i mücāhededе ḥücrelerinde ricālden ba'żları ḥāżır olup çerāġlarını söyündürüp ḍarbī żikre meşġūl olup envār-ı leme'ānı ḥücrelerini münevver ḳılurlar idi, dirler. Ve daḫı cümle-i kerāmātlarından biri oldur kim bir gün buyurmışlar kim "Rūḥ-ı pürfütūḥum beden ḫānesinden münseliḥ olsa gerekdür. Üç günden ṣoñra yoḳlañ, eger bedenüm şişer ise defn idüñ ve illā ḳoñuz, gidüñüz." didiler. Ḥāżırlardan rivāyet olınmış kim üç güne dek cāmid yatup üç günden ṣoñra gördiler kim ṣadrı şişmiş, defn itdiler. Żihī kerāmet ancaḳ olur. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Şeyḫ Muḥyi'd-dīn Ebū Şāme

Ve biri daḫı 'ārif ü ḫāżıḳ Şeyḫ Muḥyi'd-dīn Meḥemmed ḥażretleridür. "Ebū Şāme" dimek ile meşhūrlardur. Ḳasṭamonı'ya ḳarīb cebelde nāsdan inḳıtā' idüp sākin olurlar idi. Anda bir zāviye binā idüp ṭālibler terbiyetine meşġūller idi. Zāhid ü 'ābid, esrāra vāḳıf ve ḫavāṭıra 'ārif idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

---

1 Bu isim yukarıdaki gibi okunacak şekilde yazılıp harekelenmiştir. *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nin tenkitli metninde bu kişi "Şurda-zâde" olarak belirtilmiştir. Bkz. Taşköprî-zâde, age, s. 679.

el-'Ārif Bi'llāh Ḥācī Ḫalīfe ['Abdü'r-raḥīm el-Mü'eyyedī] [Ḥācī Çelebi]

Ve biri daḫı erbāb-ı ṭarīḳatuñ nūr-ı veḥḥācı eş-şeyḫ el-'ārif bi'llāh 'Abdü'r-raḥīm el-Mü'eyyedī el-meşhūr bi-Ḥācī Çelebi ḥażretleridür kim evvelā ṭullāb-ı 'ilmden idiler. Ḥattā Sinān Paşa ve Ḫˇāce-zāde ḫıdmetlerinde şuḫl idüp maḳbūl**[275a]**ü'l-aḳrān oldılar. Ḥattā ṣāḥib-i kitābuñ pederi buyurmışlar kim ol zamānuñ fużalāsı merḥūm ḥaḳḳında bir mertebede şehādet iderler idi kim ḳābil-i ta'bīr degüldür. Ba'd-ez-ān ol kān-ı 'irfān Şeyḫ Muḥyi'd-dīn el-İskilibī ḫıdmetlerine irüp ṭarīḳ-ı taṣavvufa sālik olup murtāż-ı aḳrān oldılar. Ḥattā Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn-i Sirozī vefātlarından ṣoñra şeyḫlerinüñ seccādesine geçüp ince ṭālibleri ıṣlāḥ u iflāḥ eylediler. Ve'l-ḥāṣıl merḥūm 'ilm ü 'amel iḳlīmine ḫān ve 'ārif-i cān oldılar. 'Ulūm-ı ẓāhirede niçe pehlevān oldılar ise 'ilm-i taṣavvufda daḫı nādire-i devrān oldılar. Āḫir ol nūr-ı zāhir hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ dördi senesinde fenā mülkinden beḳā iḳlīmine rıḥlet itdiler. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh.*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Bahā'ü'd-dīn-zāde Kim Müftī Şeyḫ Dirler [Muḥyi'd-dīn Meḥemmed]

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u re'īsü'ṣ-ṣāliḥīn, el-'ārif bi'llāh Şeyḫ Muḥyi'd-dīn Meḥemmed bin el-fāżıl Bahā'ü'd-dīn ḥażretleridür kim 'ālem-i cüvānīde ṭullāb-ı 'ilmden idiler. Evvelā pederlerinden ḳırā'at-ı 'ulūm, ṣāniyen Ḫaṭīb-zāde, ba'dehu Muṣliḥü'd-dīn-i Ḳasṭalānī'den, bunlardan ṣoñra ol 'ārif İbnü'l-mu'arrif kim Sulṭān Bāyezīd'üñ mu'allimleridür, anlardan tekmīl-i kemālāt idüp ba'dehu ṭarīḳ-ı ṣūfiyyeye meyl idüp Şeyḫ Muḥyi'd-dīn el-İskilibī ḫıdmetlerine irüp tekmīl-i ḥālāt **[275b]** idüp ẓāhir ü bāṭın ile ḳat ḳat oldılar. Şeyḫ ḥażretleri daḫı kemāl-i ḳābiliyyetlerini görüp ve terbiyet idüp daḫı icāzet virüp ṣılaları kim Balıkesre'dür, anda gönderdiler. Ṣoñra ṣılalarından rücū' idüp żamīrleri Ḳosṭanṭıniyye'ye teveccüh idüp ve gelüp Şeyḫ 'Abdü'r-raḥīm ḥażretlerinüñ vefātlarından ṣoñra seccādelerine geçüp va'ẓları ile ḫalḳ itti'āẓ ve nice ṭālibler īḳāż olup re'īsü'l-ebrār ve zübdetü'l-aḥrār oldılar. Ḥattā merḥūm Müftī 'Alī el-Cemālī ḥażretleri maraż-ı mevtlerinde anları fetvā ḫıdmetine nā'ib idindiler. Zīrā her sözi ḥaḳ üzerine, kimseden ḫavfları olmaz ve ḫırṣ-ı āzdan 'ārī idiler. Ve ḥudūd-ı şer'i ri'āyete mülāzım ve uṣūl ü fürū' ādābına müdāvim idiler.

Beyt

Bahādin-zāde oġlı merd-i mümtāz
'Aceb meşreb ġarīb 'irfānı vardı

Mu'ārıżdı melāḥid zümresine
Muvaḥḥidler ile her laḥẓa yārdı

Dilinden Ḥaḳḳ'ı icrā itdürürdi
Derūnı ḫavf-ı Ḥaḳ'dan āh u zārdı

Neşr: Ve daḫı merḥūmuñ muṣannefātı bī-nihāye ve 'ulūmda mahāreti mālā-ġāyedür. Ḥattā İmām-ı A'ẓam'uñ *Fıḳh-ı Ekber*'ini şerḥ idüp erbāb-ı kelām ile aṣḥāb-ı ṣūfiyye mā-beynini tevfīḳ u taḥḳīḳ **[276a]** eylemişlerdür. Ve daḫı merḥūmuñ taṣavvuf ve ġayr-ı fünūnda risāleleri vardur kim her birine 'ömr-i girān-māyelerinden birer miḳdār ṣarf idüp yazup sikkeyi mermerde ḳazmışlardur. Ve daḫı ṣāhib-i kitāb buyurmışlardur kim "Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris idüm. Bir gice kim ṣülüṯ-i leyl aḫīr idi. Bu ḥaḳīr 'ālem-i rü'yāda gördüm. İki cihānuñ güneşi Ḥażret-i Muḥammed Muṣṭafā bu küstāḫlarına Medīne ṭarafından bir tāc gönderdiler. Bu kemīne daḫı biñ ṣafā ile ḫ ̔ābdan bīdār olup ve ṣalāt-ı ṣubḥı edā idüp baḥr-i ḥayrete ġarīḳ ve nār-ı firḳate ḥarīḳ iken hemān ṭaşradan içerüye bir şaḫṣ gelüp selām virüp buyurdılar kim şeyḫ ḥażretleri sizlere selām u peyām idüp buyururlar kim bu gice gördükleri rü'yānuñ ta'bīri ḫıdmet-i ḳażā ile tefsīr olınupdurur, didiler. Hemān bu şaḫṣuñ bu kelimātından ḥażret-i şeyḫüñ keşf ü kerāmeti ma'lūmum olup günlerden bir günde gelüp tekrār rü'yāyı taḳrīr ve anlar daḫı ta'bīr-i ṣābıḳ üzere girü ta'bīr eylediler. Bu faḳīr eyitdüm kim ḳāḍī olmamaġa 'ahdüm vardur. Girü buyurdılar kim siz ṭālib olmañ, ammā virseler daḫı redd eylemeñ, didiler."

Beyt [276b]

Zihī kerāmet-i zī-mekremet o şeyḫ ü 'azīz
Ki keşf olupdur aña 'ilm-i ḳalb ü hem rü'yā

Olardurur bu vücūduñ sarāyına sulṭān
Olardurur ki iderler cihād ṣubḥ u mesā

Bizüm ḫod oldı işimüz fenāya vardı ʿömr
Eyā sözüm işidenler siz olmañuz rüsvā

Neşr: Ve daḫı ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Manṣıb-ı ḳażāyı ḳabūlüme sebeb bu rü'yā-yı pür-şeġab vāḳiʿ olmışdur." Ve daḫı ol ʿĪsā-dem baʿżı ḫuṣūṣ-ı nā-meşrūʿadan ötüri Vezīr İbrāhīm Paşa'ya baʿżı kelimāt ile icrā-yı Ḥaḳḳ idüp be-ġāyet vezīrüñ ġayẓı ziyāde olup ḥattā aḥbāb-ı şeyḫ ḫavf idüp bi-ṭarīḳi'l-pend ol hūşmende naṣīḥat eylediler. Şeyḫ ḥażretleri buyurdılar kim "Ḥaḳ söylemenüñ ġāyeti üç emrüñ birisidür. Eger katl ise şehādet, eger ḥabs ise riyāżet, eger nefy ise hicretdür." didiler. Baʿdehu ol luṭf-ı Ḥannān hicretüñ ṭoḳuz yüz elli biri senesinde ṭaraf-ı ḥacca revān olup döndüklerinde maḥmiye-i Ḳayṣeriyye'ye gelüp ḫaste olup vefāt idüp şeyḫleri Ḥażret-i İbrāhīm el-Ḳayṣerī ḳabri ḳurbinde defn olındılar.

el-ʿĀrif Bi'llāh Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn [İbn Ḫˇāce-zāde]

Ve biri daḫı ḳıdvet-i erbābu'l-yaḳīn ve usvet-i aṣḥābü't-temkīn el-ʿārif bi'llāh Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā ḥażretleridür kim nesebleri ol dili sādenüñ Ḫˇāce-zāde ḥażretlerinedür. Evvelā baʿż-ı ʿulūmı **[277a]** ḳırā'at itdüklerinden ṣoñra ḥażret-i Ḥācī Ḫalīfe ḫıdmetlerine irüp ṭarīḳ-ı cihāda sālik ve ġanā'im-i eḳālīm-i nefse mālik oldılar. Ḥattā Şeyḫ Ṣafiyyü'd-dīn ḥażretleri seccādelerini anlara vaṣiyyet idüp anlar daḫı merdāne olup ʿāşıḳāne cihādlar idüp niçe ṭālibler sine-i ġafletden ḫalāṣ oldılar. Baʿdehu Şeyḫ Naṣūḥ ḥażretleri ḫāṭırları içün zāviyeyi terk idüp nāsdan ʿuzlet ve ḫunnāsdan hicret eylediler. Ve'l-ḥāṣıl merḥūm merd-i ḫāṣiʿ ü mütevāżiʿ ve çehrelerinde envār-ı riyāżet lāmiʿdür. Āḫir Ḳuds-i Şerīf'e hicret idüp baʿdehu sālüñ ṭoḳuz yüz otuzı ʿaşrinde cenāb-ı Ḥaḳḳ'a ʿazīmet eylediler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

el-ʿĀrif Bi'llāh Şeyḫ Muʿallim-zāde [Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā]

Ve biri daḫı ḫānḳāh-ı ʿirfānda muḳīm eş-şeyḫ el-ʿārif bi'llāh Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā bin el-Muʿallim ḥażretleridür kim ʿālim ü ḥāfıẓ u sebʿa-ḫ ̮ān iken ṭarīḳ-ı ṭaṣavvufa meyl idüp Ḫācī Ḫalīfe ve İbnü'l-vefā ile ṣubḥ u mesā muṣāḥabetler ve riyāżetler idüp taḥṣīl-i ḥālāt-ı ṣeniyye ve tekmīl-i kemālāt-ı ledünniyye idüp Şeyḫ Naṣūḥ elinden mücāz ve ḳā'im-maḳāmları oldılar. Ve'l-ḥāṣıl merḥūm edīb ü lebīb, ḫużūʿ u ḫuşūʿ, ḥattā ḳırḳ yıl miḳdārı terāvīḥı ḫatme ile ḳılmışlar. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳı ʿaşrinde vefāt itdiler. *Nevvera'llāhu* **[277b]** *merḳadehu.*

el-ʿĀrif Bi'llāh Şeyḫ Nebī Ḫalīfe

Ve biri daḫı ʿārif ü kāmil Şeyḫ Nebī Ḫalīfe ḥażretleridür kim Ḫācī Ḫalīfe ʿirfānı ḫarmeninüñ ḫūşe-çīnlerindendür. Baʿde vefāt-ı şeyḫ ḫānelerine mülāzım ve ʿuzletde ṯābit ü dā'im ve mesāvī-i nāsdan baʿīd ü saʿīd kimesne idiler. Ve daḫı ādāb-ı şerʿ ile mü'eddeb ve pūte-i riyāżetde ḳāl olmış çün ḫāliṣ-ẕebeb idiler. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳından ṣoñra maḥrūsa-i Burusa'da vefāt itdiler.

el-ʿĀrif Bi'llāh Muḥyi'd-dīn el-Esved

Ve biri daḫı eş-şeyḫ el-ʿārif bi'llāh Muḥyi'd-dīn el-Esved ḥażretleridür kim meydān-ı mücāhededе çün esed ve ṭarīḳ-ı ḍalālete ṭaraf-ı Ḥaḳ'dan gūyā pūlād-sed idiler. Ve daḫı Şeyḫ Ḫalīfe'den uyanmış bir şemʿa-i lāhūtī idiler. Ḫuṣūṣā kim ādāb-ı şerʿ ile daḫı mü'eddeb idiler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu.*

el-ʿĀrif Bi'llāh Şeyḫ Luṭfu'llāh

Ve biri daḫı Ḫācī Ḫalīfe ḫulefāsından Şeyḫ Luṭfu'llāh ḥażretleridür kim ʿālim ü ʿābid ü muttaḳī kimesne idiler. Āḫir maḥrūsa-i Burusa'da imām iken vefāt itdiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

el-ʿĀrif Bi'llāh Şeyḫ Emīr ʿAlī

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl ü kāmil eş-şeyḫ el-ʿārif bi'llāh Emīr ʿAlī ibn Emīr Ḥasan ḥażretleridür kim Seyyid Celālü'd-dīn-i Kirmānī neslindendür. Medīne-i Burusa'da medfūn olan Seyyid Muḥammed-i Buḫārī ḥażretlerinüñ saʿādet-ḫānelerinde pederleri terbiyet eylemişlerdür. Baʿdehu

'aṣrı 'ulemāsından tekmīl itdüklerinden ṣoñra 'Alā'ü'd-dīn el-Fenārī **[278a]** ḥażretlerinden ve Mevlānā Meḥemmed İbn Ḥācī Ḥasan'dan taḥṣīl-i 'ulūm idüp ṣoñra medīne-i Burusa'da Ḥamza Beg Medresesi'ne müderris oldılar. Yigirmi aḳça 'ulūfe ile ba'd-ez-ān ol merd-i ẕevi'l-'irfān otuz aḳça 'ulūfe ile teḳā'üd idüp ve rāh-ı ṣūfiyyeye gidüp ba'dehu Şeyḫ Naṣūḥ-ı Ṭosyevī ḥażretleri anlara icāzet virüp meşāyiḫ arasında ṣāḥib-i sa'ādet olup maḳbūlü'l-enām ve 'umdetü'l-İslām oldılar. Āḫir ol nefesi mübārek ve 'aḳīde-i ṣāfiye ṣāḥibi hicretüñ ṭoḳuz yüz erba'īni ḥudūdında cenāb-ı Ḥaḳḳ'a revāne oldılar. Ve'l-ḥāṣıl bunlar daḫı ādāb-ı şerī'ati ri'āyet idici ve ehl-i tevāżu' u ḫāşi', her ḥālde ṭarīḳ-ı 'azīmete gidici kimesne idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

el-'Ārif Bi'llāh Ḫıżr Beg

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u 'ārif Mevlānā Ḫıżr Beg ḥażretleridür kim Ḫıżr Beg-zāde Aḥmed Paşa'nuñ ferzend-i ercmendleridür. Feżā'il-i 'ilmiyyeyi pederlerinden tekmīl eyledüklerinden ṣoñra Sulṭān Murād Medresesi'ne Burusa'da müderris oldılar. Otuz aḳça 'ulūfe ile ṭalebenüñ efāżılı bi-esrihim çeşme-i ma'āriflerinden āb-ı ḥayāt nūş ve cehli ferāmūş eylediler. Ba'd-ezān ol merd-i merdān ṭarīḳ-ı ṣūfiyyeye sālik olup cism-i pāki Ḳosṭanṭıniyye'de **[278b]** medfūn olan Seyyid-i Buḫārī biḥārı ġavvāṣlarından yoḳ yoḳ ḫāṣṣü'l-ḫāṣlarından olup kāmil-i kemālāt-ı ledünniyye oldılar.

Beyt

Ararken āb-ı ḥayvānı Ḫıżır Beg
İrişdi çeşme-i ḥayvānā iy yār

Kişi her ne ṭaleb iderse elbet
İrişür maṭlabına çār nā-çār

Neṣr: Ol ṣāhib-i sa'ādet daḫı ol ādem-i cānına ḫilāfeti lāyıḳ u erzānī gördiler. Anlar daḫı tek ü pū idüp esrār-ı ġaybiyye rāhına revāne olup 'āşıḳāna gitdiler. 'Ale'l-ḫuṣūṣ ādāb-ı şer' ve vaḳār-ı ṭarīḳat üzerine gūyā bir kūh mānendi ṣābit ü pā-ber-dāmen idüp ḳarār ṭutdılar. Ve'l-ḥāṣıl ol kerīmü'l-eṭvār nevādir-i rūzgārdan idiler. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi üçi yāḫūd dördi senesinde sīne-i ḳabrde ḳarār ve 'ālā'iḳ-ı dünyādan idbār eylediler.

Beyt

İçenler āb-ı ḥayvānı ölür mi
Velī bu dünyeden ṭon düşürürler

el-'Ārif Bi'llāh Lāmi'ī Çelebi [Şeyḫ Maḥmūd bin 'Oṯmān] {Lāmi'ī}

Neṯr: Ve biri daḫı 'irfān iḳlīminüñ serveri ve ḥaḳḳā'iḳ kişverinüñ şāh u pey-revi el-'ārif bi'llāh Şeyḫ Maḥmūd bin 'Oṯmān eş-şehīr bi-Lāmi'ī Çelebi ḥażretleridür kim cedlerinüñ nāmına Naḳḳāş 'Alī dirler. Medīne-i Burusa'da sākin idiler. Vaḳtā kim Emīr Timur maḥrūsa-i Burusa'ya dāḫil oldılar ise merḥūm 'Alī'yi **[279a]** alup Māverā'ü'n-nehr'e bile gitdiler. Merḥūm daḫı Māverā'ü'n-nehr üstādlarından naḳḳāş 'ilmini taḥṣīl eyleyüp üstād-ı rūzgār oldılar. Ḥattā dirler kim münaḳḳaş egeri vilāyet-i Rūm'a evvel anlar getürmişlerdi. Ammā 'Oṯmān ṭarīḳ-ı emārete sülūk idüp dīvān-ı 'ālī defteri ḥuffāẓından oldılar. Ammā Mevlānā Lāmi'ī 'ālem-i ṣabāda çün bād-ı ṣabā ṭarīḳ-ı 'ilmde yelüp yopurup işini başa iletüp zübdetü'l-aḳrān oldılar.

Beyt

Baş virüp rāh-ı 'ilimde başa iletdi işin
Āferīnler Lāmi'ī'ye ḳutlı başı var imiş

Neṯr: Ṣoñra 'ulemā ḫıdmetine irüp ḫuṣūṣā Mevlānā Aḫaveyn ve Mevlānā Meḥemmed bin el-Ḥācī Ḥasan ḥażretleri ḫıdmetlerine vāṣıl ve merāmı ḥāṣıl olup ba'dehu ol gülzār-ı 'irfānuñ gül-i bī-ḫārı ḫıdmet-i Seyyid-i Buḫārī'ye irüp ve ol ṭarīḳ-ı Ḥażret-i Ebū Bekrī'nüñ meydānına girüp enāniyyetden kesilüp ferdāniyyete irüp vaḥdet kūhınuñ hāmūnı ve ittiḥād deştinüñ Mecnūn'ı olup nūr-ı 'ışḳ u 'irfān sīnesinde leme'ān ve şevḳ-ı vecd ü sūzān derūnından cūşān olup ser-firāz-ı aḳrān olup sulṭān-ı zamān daḫı anlara ri'āyeten otuz beş aḳça 'alā-vechi't-teḳā'üd iḥsān eyleyüp bāḳī 'ömrlerini maḥrūsa-i Burusa'da geçürdiler. Merḥūmuñ ḫod ṭab'-ı şerīfleri āb-ı cārī miṯāl **[279b]** naẓm u neṯre cārī olduġına binā'en neṯr ü naẓmda niçe

te'lîfleri şoñlarında yādigārı ḳalmışdur kim müfredātı ile ẕikr ider isek kelām ṭavīl olur. Āḫir ol lem'a-i Ḥaḳ hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz yedisi senesinde meclis-i fenādan munṭafī oldılar.

Beyt

Göçüp Lāmi'ī dār-ı teklīfden
İrişdi cināna revānı revān

Żiyā-baḫş iken cem'-i yārāna ol
Ṭolındı anuñ 'ömri şem'i i cān

İşidüp anuñ rūḥına Fātiḥa
Diyenler bula raḥmetu'llāh hemān

el-'Ārif Bi'llāh Seyyidī Ḫalīfe

Ve biri daḫı Şeyḫ Ḥabīb-i Ḫalvetī ḫulefāsından Seyyidī Ḫalīfe ḥażretleridür kim maḥrūsa-i Amāsiyye'de Şeyḫ Ḥabīb ḥażretlerinüñ ḫānḳāhında sākin ve şeyḫ olmışlardur kim 'ārif ve ḥaḳā'iḳ-ı eşyāya vāḳıf ve her rūz rūze üzerine dā'im ve her şeb 'ubūdiyyetde ḳā'im ve sekr-i yā Hū ile hā'im kimesne idiler. Ḥattā bir mertebede sükūn-ı vaḳār ve mā-sivādan idbār üzerine idiler kim vefātları vaḳtinde perde-i sivā ḳalḳup cinānda ol cān maḳāmını görüp teşevvuḳ u sūzān ve rūḥ-ı pür-fütūḥlarınuñ sür'at ile ḳabżı içün tażarru' u nālān olup āḫir murādı defînesine yol bulup ve maṭlūba vāṣıl oldılar. *Raḥimehu'llāh.*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ 'Abdü'l-laṭīf

Ve biri daḫı ṭarīḳ-ı Şeyḫ İbnü'l-vefā'dan ol merd-i ẕarīf ve 'uşşāḳa yār u ḥarīf Şeyḫ 'Abdü'l-laṭīf ḥażretleridür kim ḫalā'iḳdan **[280a]** mu'riż ve mecẕūb u 'āşıḳ ve erbāb-ı ṭarīḳat arasında fā'iḳ idiler. Ve ḥużūr-ı pür-sürūrlarında ġanī vü faḳīr berāber bir mu'teber er idiler. Ḥattā 'uzletlerine delīl-i rūşen şeyḫleri ḫānḳāhına geçüp mürşid olduḳları kāfîdür. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Ramażān

Ve biri daḫı ḳıdvet-i meşāyiḫü'z-zamān, 'ārif ü sālik ü ḥayrān Şeyḫ Ramażān ḥażretleridür kim belde-i Ḳasṭamonı'da sākin idiler. Ve daḫı 'ālim ü zāhid ü 'ābid ve ḫāşi' ü mütevāżi' kimesne idiler.

Maṭlab
Kerāmet

Ḥattā cümle-i kerāmetlerinden biri oldur kim duḫterleri ferzendi ittifāḳ ḫaste olup ḥattā mevti cānibi ġālib ve şehrde meşhūr olup māder-i ża'īfe şeyḫ ḥażretlerinüñ mübārek ellerini ve ayaḳlarını öpüp teveccüh-i ila'llāh ile tażarru' eylediler. Ḥażret-i şeyḫ daḫı cenāb-ı dergāha tażarru' u teveccüh eyleyüp girü beşeriyyetlerine 'avdet idüp buyurdılar kim "İy duḫter-i peder! Ferzendüñi ma'nā 'āleminde ṣalāta ḳā'im gördüm, 'alāmet-i ṣıḥḥatdür." didiler. Fi'l-ḥaḳīḳa ol gün ṣıḥḥat bulup irtesi medreseye ders ḳırā'atine gitdiler, dirler.

Maṭlab
Kerāmet

Ve daḫı ol zamānda maḥrūsa-i Edrine'de müderris olanlardan birinden rivāyet olınmış kim bir zamānda kim 'arefe güni idi. Ebeden ḫarclıḳdan bir ḥabbe ḳalmamış idi. Ḥattā keşret-i düyūndan istiḳrāż idecek kimesne daḫı yoḳ idi. Ṣabāḥ ise **[280b]** yevm-i 'īd ṭa'ām tedārükine mecālüm olmayup müteḥayyir oldum. Bu ḥālde iken ḳapu daḳ olup hemān ṭaşra çıḳdum, gördüm ol merd-i pür-ṣafā vü īmān ya'nī Şeyḫ Ramażān Ḫalīfe mübārek ellerinde bir pāre ḳāġıd elüme virüp buyurdılar kim "Mevlānā 'abīrdür. Taṭyīb idinürsüz." diyüp gitdiler. "Ba'dehu gördüm iki dāne filori, birini ṣarf-ı meṣārif ve biri ile ḳażā-yı deyn eyledüm." didiler.

Beyt

Zihī luṭf u kerāmet zī-sa'ādet
Velīler cem'ine kim olmış iḥsān

İderler düşmişe anlar da yardım
Bi-'avn-i ḥażret-i Allāh u Raḥmān

Olara birdürür maşrıḳla maġrib
Olara birdürür evḳāt u zamān

Olardur belki Ḥaḳḳ'uñ ḳudret eli
Ki baḫş olur olardan ḫayr u iḥsān

Neşr: Ve daḫı rivāyet olınmış kim merḥūm maraż-ı mevtde iken Şeyḫ Muḥyi'd-dīn Efendi kim Şorva birāderi ferzendleridür, ziyārete gelüp ḫāṭır ṣorup ol defīne-i 'irfān daḫı buyurdılar kim "Yā şeyḫ! Bi-iẕni'llāh irte faḳīr vefāt idüp sizler namāzımuzı ḳılsañuz gerekdür." Fi'l-ḥaḳīḳa eyle vāḳi' oldı. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-'azīz.*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Sūḫte Sinān

Ve biri daḫı maḥbūb-ı 'ibād-ı Raḥmān Şeyḫ Sūḫte Sinān ḥażretleridür kim maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de sākin oldılar. 'Ālim ü ṣāliḥ ü zāhid kimesne idiler. Āḫir anlar daḫı Sulṭān Selīm salṭanatı **[281a]** evāḫirinde vefāt itdiler. *Raḥimehu'llāh.*

Onıncı Ṭabaḳa Sulṭānımuz Sulṭān Süleymān Ḫān *Edāma'llāhu Eyyāmehu* Zamānında Gelen 'Ulemā vü Meşāyiḫı Beyān İder

Vaḳtā kim Sulṭān Selīm Ḫān bu 'ālem-i fāniyāta sulṭān iken müddet-i yesīrede ol 'ālem-i bāḳiyāta güẕerān eylediler ise ṣadr-ı sa'ādetlerine ferzend-i ercmendleri sulṭānü'l-İslām ve'l-müslimīn, ḳātilü'l-kefere ve'l-mülḥidīn, sülāle-i āl-i 'Oṯmān a'nī bihi sulṭānımuz Sulṭān Süleymān Ḫān hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi altı senesinde taḫta geçüp ol ki merāsim-i şāhān-pīşīndür, icrāya sa'y-i cemīl idüp eyyām-ı salṭanatlarında gürg ile gūsfend maḫlūṭ ve fāżıllar ve ṣāliḥler maḳbūl ve fāsıḳlar vü ẓālimler merdūd oldılar.

Beyt

Zihī sulṭān-ı 'ādil şāh bin şāh
K'añа nuṣret ḳapusın açmış Allāh

Ṣadā-yı seyfi ṭutmışdur cihānı
Sinānından 'adū bulmaz emānı

Ḳaçan irse ḳılā'-ı küfre ḥarbi
Yıḳılur hey'etinden cümle ḍarbı

Süheyl esbin işitseyidi küffār
Olurlar cānlarından cümle bīzār

Ḫuṣūṣā Erdebīlī ya'ni Ṭahmās
Ki oldur ehl-i ḫannās içre ḫannās

Niçe kez niçe senden ḳurtarup ser
Olup ḳahrıyla çün ḫāke berāber

Ki āḫir ḥīle ile oldı bende
Umaram düşe bir gün ḳayd u bende

İlāhī ol şeh-i kişver-güşāyī
Murādına irişdürgil kemāhī

Aña feṯḥ eyle iḳlīm-i hidāyet
Ki bula ḳurb-ı Aḥmed'de sa'ādet **[281b]**

Daḫı evlādını manṣūr eyle
'Adūsını ḳamu maḳhūr eyle

Mevlānā Ḫayrü'd-dīn Efendi

Neṣr: Ol zamānuñ 'ulemāsından biri 'ālim ü fāżıl u kāmil ü cerī Mevlānā Ḫayrü'd-dīn ḥażretleridür kim Ḳasṭamonı'dandururlar. 'Aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl, ḫuṣūṣā Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn el-Birgi ḥażretlerinden tekmīl itdüklerinden ṣoñra pādişāh-ı dīn-penāha mu'allim naṣb olınup pāye-i a'lāya irdiler. Şāh-ı zamānenüñ daḫı ṭab'-ı şerīflerine ḫoş gelüp ol sebebden ḥaşmet-i vāfire ve cāh-ı mütekāṣireye maẓhar olup bāb-ı sa'ādetlerinde 'ulemā vefreti izdiḥām ve ḫavāṣṣ u 'avām āstānelerine rücū' itmek ile ṣāḥib-i tevḳīr ü ikrām oldılar. Bunuñ biri ile dā'imā ülfet-i fuḳarā ve ṣoḥbet-i ṣuleḥā ile idiler. Mübārek ṭab'ları kibr ü ḥıḳddan 'ārī ve riyāset ü ḥasedden berī idiler. Ve niçe ṭālibler pāye-i a'lāya irmege sebeb ve'l-ḥāṣıl maẓhar-ı luṭf-ı Rab idiler. Āḫir-i kār dünyā-yı nā-bekār anları daḫı hicretüñ ṭoḳuz yüz ellisi senesinde derkār idüp 'ālem-i fāniyyeden gidüp beḳā mülkine rıḥlet itdiler. Mübārek ḳabrleri daḫı civār-ı Ebā Eyyūb-i Enṣārī'de vāḳi' oldı.

Beyt

Emr-i Ḥaḳḳ ile i melek n'itdüñ
Ḥażret-i ḫᵛāceyi alup gitdüñ

Bunca müddet yüzine gülmiş iken
Zīr-i ḫāk içre anı pest itdüñ **[282a]**

Mevlānā Ḳādirī Efendi ['Abdü'l-ḳādir]

Neṣr: Ve biri daḫı zamānesi fużalāsınuñ nādiri, 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Ḳādirī Efendi ḥażretleridür kim nām-ı şerīfi 'Abdü'l-ḳādir'dür. Evvelā Mevlānā Seyyidī Ḥamīdī'den ḳırā'at, ṣāniyen Mevlānā İbn Zeyrek'e mu'īd olup ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Ḥācī Ḥasan-zāde Medresesi'ne müderris olup girü medīne-i mezbūrede Dāvūd Paşa Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris olup girü Medāris-i

Ṣaḥn'dan birine müderris olup ba'dehu Burusa ḳażāsı ile mübtelā, girü ḳażā-yı Ḳosṭanṭıniyye ile pāye-i a'lā bulup ṣoñra ol ḳuşaġına ṭolı vilāyet-i Anaṭolı'ya ḳāḍī-'asker olup bir müddetden ṣoñra ma'zūl ve yüz elli aḳça 'ulūfe ile müteḳā'id olup ṣoñra müftī-i cihān olup ṣoñra ol nūr-ı vehhāc iḫtilāl-i mizācdan bī-ḥużūr olup terk-i fetvā idüp 'ulūfeleri iki yüz olup medīne-i Burusa'da tavaṭṭun idüp anda bir mescid ve medrese binā idüp āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz elli beşi senesinde vefāt eylediler. Merḥūm 'ālim ü fāżıl, ṣāḥib-i ẕekā vü fiṭnat ve mālik-i vaḳār u ṭabī'at ve laṭīfü'l-muḥāvere ve leẕīẕü'l-mücāvere müsī'i 'afv ve ḫaṭā idenden tecāvüz iderler idi. Ve daḫı merḥūmuñ ba'ż-ı te'līfāt u risāleleri vardur, lākin sü'-i mizāc ve iḫtilāl-i **[282b]** bedenden ẓāhir olmamışdur. *Ravvaḥa'llāhu rūḥahu.*

Beyt

Geçüp Ḥażret-i Ḳādirī ṣıdḳla
Cihāndan cināna idüp imtiṣāl

Cihāndur bu şāhum ḳarār itme sen
Vaṭan baġlama bunda ṭurmaḳ muḥāl

Hemān köpridür ḫayrla geç şehā
Eyü dirlik ü ḫoş 'ameldür kemāl

Mevlānā Sa'dī Çelebi [Sa'dü'd-dīn bin 'Īsā]

Neşr: Ve biri daḫı 'ālim ü kāmil ü fāżıl u evlā Mevlānā Sa'dü'd-dīn bin 'Īsā ḥażretleridür kim Ḳasṭamoniyyü'l-aṣldururlar ve vilādetleri daḫı anda vāḳi' olmışdur. Ṣoñra pederleri ile Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp ṭaleb-i 'ilme sālik ü rāġıb olup ve 'aṣrı 'ulemāsından defā'in-i 'ulūma yol bulup ḫattā Mevlānā Muḥyi'd-dīn es-Samsunī ḫıdmetlerinde olup ba'dehu Ḳosṭanṭıniyye'de Başcı Medresesi'ne ve ba'dehu Edrine'de Ḥacriyye Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Maḥmūd Paşa Medresesi'ne müderris olup girü Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris olup āḫir-i kār nādire-i rūzgār Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Ba'dehu ḳażā-yı Ḳosṭanṭıniyye ile mübtelā olup ba'dehu ma'zūl ve yüz aḳça 'ulūfe ile girü Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris olup āḫir ol nīk-nām müftī-i ehl-i İslām oldılar. Āḫir-i kelām hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ beşi senesinde dār-ı

fenādan diyār-ı beḳāya ʿazīmet eylediler. *Raḥimehu'llāh.* Ve'l-ḥāṣıl merḥūm ʿālem-i tedrīsde fā'iḳu'l-aḳrān ve zamān-ı ḳażāda **[283a]** marżiyyü's-sīre ve maḥmūdü'ṭ-ṭarīḳa, ẓahr-ı fuḳarā-yı ehl-i īmān idiler. Ḫuṣūṣā ṣadr-ı fetvāda ṣāḥib-i taḳvā ve maḳbūlü'l-cevāb ve mühtediyyü'ṣ-ṣavāb ve vāżıḥu'l-beyān ve ṭāhirü'l-lisān idiler. Ve daḫı herkesi ḫayr ile yād ve binā-yı şerʿi ābād iderler idi. Ve daḫı ṣaḥīḥü'l-ʿaḳīde ve marżiyyü'ṭ-ṭarīḳa ve laṭīfü'ṭ-ṭabīʿat ve ʿırż-ı şerʿi ve ādābını ḥāfıẓ idiler. Ve cemīʿ-i kütüb-i keşīreye mālik ve evḳātını ʿulūma ṣārif ve nāzik ü ʿārif idiler. Ḫuṣūṣā ḳuvvet-i ḥāfıẓa ṣāḥibleri idiler. Ve daḫı merḥūmuñ taʿlīḳātı ve risāleleri bī-nihāyedür. Ḫuṣūṣā *Tefsīr-i Beyżāvī*'ye yazduḳları ḥāşiyeleri ḫod bī-bahāne ve ʿulemā arasında maḳbūl ü mütedāvildür. Ve daḫı saʿādet-ḫāneleri ḳurbinde bir dārü'l-ḳurrā binā eylemişlerdür kim bī-bedeldür. *Ravvaḥa'llāhu rūḥahu ve zāde fī-a'le'l-cināni fütūḥahū.*[1]

Mevlānā Çivi-zāde [Muḥyi'd-dīn Meḥemmed]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Muḥyi'd-dīn Şeyḫ Meḥemmed bin İlyās ḥażretleridür kim "Çivi-zāde" dimek ile meşhūrlardur. ʿAṣrı ʿulemāsından ḳırā'at itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Saʿdī Çelebi ibn Ḫācī ḫıdmetlerinden müstefīd olup baʿdehu ol dīn-i İslām'a sed Mevlānā Bālī el-Esved ḫıdmetine irüp müstefīd ve medresesine muʿīd olup ṣoñra Edrine'de Beglerbegi Medresesi'ne müderris olup baʿdehu **[283b]** Burusa'da Veliyyü'd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Medresesi'ne müderris olup girü medīne-i mezbūrede Ferhādiyye Medresesi'ne müderris olup ṣoñra nevāḥī-i Ḳosṭanṭıniyye'den Çorlı Medresesi'ne müderris olup ḥattā Çorlı Medresesi'ne evvel müderris olandur, dimişler. Baʿdehu Ḳosṭanṭıniyye'de Maḥmūd Paşa Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris olup ṣoñra Ṣaḥn Medreseleri'nden birine müderris olup ṣoñra maḥrūsa-i Mıṣr'a ḳāḍī olup ṣoñra vilāyet-i Anaṭolı'ya ḳāḍī-ʿasker olup ṣoñra müftī'l-İslām, baʿdehu fetvā ḫıdmetinden teḳāʿüd idüp iki yüz aḳça ʿulūfe buyruldı. Ṣoñra Rūmili ḳāḍī-ʿaskerligi iḥsān olındı. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz elli dördinde ġurūb-ı şemsde ḫaste olup az zamānda maṭlaʿ-ı ḳalbden rūḥları maġrib-i mevte irüp vefāt itdiler.

1 "Allah ruhuna huzur versin, cennetlerin en yücesindeki makamını arttırsın."

Beyt

Çivi-zāde çivi ḳaḳdum ṣanurken
Cihān ṣaḥrāsına ol cān çivisi

Ecel bādı çivisini çıḳarup
Yabana atdı iy yārān derisi

Cihāna olma maġrūr bī-vefādur
Ki ḳalmayısar insānuñ birisi

Neşr: Ve daḫı merḥūm marżiyyü's-sīret ve maḥmūdü'ṭ-ṭarīḳat ve ḥaḳ ile söyler ve cemī'-i ef'ālini ḥaḳ üzerine eyler. Ve 'ulūm-ı mütedāvileye ḳādir ve icrā-yı ḥaḳda aḳrānı arasında nādir kimesne idiler. **[284a]** Ve daḫı ba'żı kütübe ta'līḳātları vardur ve lākin beyne'l-'ulemā şöhretleri yoḳdur. Ve bi'l-cümle merḥūm süyūf-ı İslām'dan bir seyf-i ṣārim ve ḥasenāt-ı İslām'dan bir ḥasene-i lāzım idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Ḳuṭbü'd-dīn-zāde Meḥemmed Çelebi

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil ü ṣāliḥ ü mürebbī Mevlānā Muḥyi'd-dīn bin Meḥemmed bin Ḳuṭbü'd-dīn bin Meḥemmed ḥażretleridür kim 'ulūmı evvelā Şeyḫ Muẓafferü'l-'Acemī'den taḥṣīl, ba'dehu Ḳocevī Seyyidī Ḫalīfe'den tekmīl, ṣoñra Mevlānā Ya'ḳūb bin Seyyid 'Alī'den ve İbnü'l-mü'eyyed'den taḥmīl idüp ba'dehu Burusa'da Veliyyü'd-dīnoġlı Aḥmed Paşa Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Ḥācī Ḥasan-zāde Medresesi'ne müderris olup girü Burusa'da ol cān Sulṭān Bāyezīd Ḫān Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu Ḳosṭanṭıniyye'de 'Alī Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Medrese-i İzniḳ'e müderris oldılar. Ba'dehu Edrine'de Dārü'l-ḥadīṯ'e müderris oldılar. Girü Burusa'da Murādiyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra ol luṭf-ı Rab maḥrūsa-i Ḥaleb'e ḳāḍī, ba'dehu Edrine'ye ḳāḍī, girü Ḳosṭanṭıniyye'ye ḳāḍī olup ṣoñra Anaṭolı vilāyetine ḳāḍī-'asker olup bir müddetden ṣoñra ma'zūl olup ṣoñra yüz elli aḳça 'ulūfe ile Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris olup müddet-i yesīreden ṣoñra **[284b]** terk-i tedrīs idüp ḥacca gitdiler. Vaḳtā kim ḥacdan girü

Ḳosṭanṭıniyye'ye ʿavdet eylediler ise girü eski ʿulūfeleri ile müteḳāʿid olup āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz elli yedi senesinde ḫāk-i pāke yüz urup vefāt itdiler.

Beyt

Vefāt itdi Meḥemmed bu cihāndan
Ki Ḳuṭbü'd-dīn añа müşfiḳ pederdür

Ṣalāḥ u ʿiffetini dimek olmaz
Ṭaʿāmuñ ḫayrlısı mā-ḥażardur

Sükūnı kūha beñzer cismi kāha
ʿUlūm-ı maʿrifetde muʿteberdür

Şu deñlü virmiş añа Ḥaḳ vaḳārı
Görenler dir ki bu ḫayru'l-beşerdür

Duʿā-yı ḫayr itmek bu ʿazīze
Be-ġāyet ḳıymeti dürr ü güherdür

Neṣr: Ve'l-ḥāṣıl ol merd-i fāżıl Ḥaḳḳ'a ḳāyil ve Ḥaḳḳ'ı ḳā'il ve meşāyiḫ-ı müslimīne mā'il kimesne idiler. Ḫuṣūṣā ol ẓāhiri şerʿ ile ārāstenüñ maʿnevī muʿāmele ile bāṭını pīrāste ve efʿāl-i meẕmūmeden reste idiler. Ḥattā ṣiḳātdan baʿżılardan bu kemīne işitdüm. Zamān-ı ḳażālarında bir şaḫṣ zebān-dirāzlik idüp merḥūm sākit olmışlar. Ḥāżırlar menʿ itmek istedüklerinde merḥūm buyurmışlar kim "İncitmeñ, ḳalbinüñ ḥarāretini defʿ itsün." didiler.

Beyt

Bu sözi ḫoş dirler ehl-i ʿiber
Acıyan ḫar meṣeldür atı geçer

Neṣr: diyüp ḳaṭʿā ḳalb-i şerīflerine deryā-miṣāl keder ü infiʿāl vāḳiʿ olmadı, didiler. Muḥaṣṣal merḥūmuñ evṣāfı beyāna **[285a]** ṣıġmaz, ol ecilden ḳaṣr olındı.

Beyt

ʿĀrif olan bir sözüñ biñ maʿnisin añlar i cān
ʿĀrif ol çeşmüñ naẓardan ġayra yum rind ol hemān

Mevlānā Ḥāfıẓ [Ḥāfıẓü'd-dīn Muḥammed]

Neşr: Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil ve bāḥiş ü mülāḥıẓ Mevlānā Ḥāfıẓü'd-dīn Muḥammed bin Aḥmed bin ʿĀdil Paşa ḥażretleridür kim "Ḥāfıẓ" dimek ile meşhūrlar[dur] kim Berdaʿa şehrindendürürler. Ve daḫı ʿulūmı ol beyne'l-aḳrān vaḥīd maḥrūsa-i Tebrīz'de Mevlānā Ferīd'den taḥṣīl eyleyüp güzīde-i aḳrān oldılar. Āḫir fetret-i İsmāʿīl-i Erdebīlī'den diyār-ı Rūm'a gelüp ḫıdmet-i ʿAbdu'r-raḥmān bin el-Mü'eyyed'e irüp ʿulūmda baḥṣler eyleyüp mevlānā ḳatında maḳbūl olup pādişāh-ı cihān-penāha terbiyetler idüp Anḳara Medresesi'ni ṣadaḳa buyurdılar. Merḥūm ḫod ḥüsn-i ḫaṭṭa ḳādir idiler. *Şerḥ-i Viḳāye-i Ṣadrü'ş-şerīʿa*'yı bir ayda kitābet idüp min-evvelihi ilā-āḫirihi müṭālaʿa vü ders itdiler. Baʿdehu ol ẕü-fünūn medrese-i Merzifon'a müderris olup Seyyid'üñ *Şerḥ-i Miftāḥ*'ına müṭālaʿa idüp bir miḳdār yirine ḥāşiye yazup müşkilāt-ı ġarībe īrād itdiler. Ve'l-ḥāṣıl *Şerḥ-i Miftāḥ*'uñ ḳısm-ı sālişinden tamāmına dek on beş günde yazup ve ḫavāşşına şerḥden intiḫāb itdügini daḫı yazup ve sā'ir ḫavāşşı ve intiḫāb ile cümlesini ol dürr-i nā-yāb beş ayda tamām idüp baʿdehu **[285b]** Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp ḫıdmet-i Mü'eyyed-zāde'ye ʿarż idüp anlar daḫı taḥsīn-i fırāvān u āferīn-i bī-pāyān itdüklerinden ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr ʿAlī Paşa Medresesi'ni iḥsān itdiler. Bunda daḫı Seyyid'üñ *Şerḥ-i Mevāḳıf*'ınuñ bir miḳdārına ḥāşiye yazup ʿarż olınup *ikrāmen lehū* Medrese-i İzniḳ'i virdiler. Ol ṣāḥib-i rütbe-i aʿlā anda daḫı *Risāle-i Heyūlā*'yı yazdılar kim risāle-i ʿacībedür. Ṣoñra Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris olup *Tecrīd*'e *Muḥākemāt* nām bir kitābı bā-tamām yazup sikkeyi ʿārifāne ḫārā üstine ḳazdılar. Baʿdehu ol dürr-i dürer-i deryāya Medrese-i Ayaṣofıyya'yı inʿām itdiler. Anda daḫı *Medīnetü'l-ʿilm* nām bir kitāb teʾlīf idüp sekiz ḳısma taḳsīm idüp ol dürr-i yetīm her bir ḳısmda ʿulemā-yı meşhūrīnden sekiz uluya iʿtirāżlar eylediler. Anlardan biri ṣāḥib-i *Hidāye* ve ṣāḥib-i *Keşşāf* ve ʿAllāme Beyżāvī ve ʿAllāme Taftāzānī ve Şerīf el-Cürcānī ve daḫı bunlara müşābih fāżıllardur. *Raḥimehumu'llāh.* Baʿdehu terk-i tedrīs idüp seksen aḳça teḳāʿüd ʿulūfesi taʿyīn olındı. Ve daḫı bir risāleleri daḫı vardur *Noḳṭatü'l-ʿilm* nām ve *Sebʿa-i Seyyāre* nām bir risāleleri daḫı vardur. Ve'l-ḥāṣıl ol merd-i kāmil ü fāżıluñ resā'il ü taʿlīḳātı bī-nihāyedür. **[286a]** Lākin keşret-i kelāmdan taḥarrüzen yazılmadı. Ve daḫı inne'l-leyl ve eṭrāfü'n-nehār işṭiġāl üzerine idiler ve ʿaḳl-ı

şerīfleri selīm ve ṭab'-ı laṭīfleri müstaḳīm, lākin bu kemīne kendüler ile muṣāḥabet itdüm, ri'āyet-i eh-i sünnet ve cemā'atde saḳīm idiler. Ve "Evlād ile aṣḥābı bir uġurdan ẕikr itmeden edeb iderüm." dirler idi. Ya'nī aṣḥāb üzerine evlādı tafḍīl iderler idi. *Allāhu a'lem*. Ve daḫı 'ulūm-ı mu'teberede rüsūḫ-ı külliyeleri var idi. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz elli yedi senesinde vefāt itdiler. *Nevvera'llāhu merḳadehū ve 'afa'llāhu 'ammā selefe minhu.*[1]

Mevlānā Maġūşī [Muḥammed et-Tūnusī]

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil ü sünnī Mevlānā Şeyḫ Muḥammed et-Tūnusī ḥażretleridür kim "Maġūşī" dimek ile meşhūrlardur. Ve pādişāhımuz *ḫalleda'llāhu ḫilāfetehu* zamānında diyār-ı ġarbdan Ḳosṭanṭıniyye'ye dāḫil olup günde ḳırḳ aḳça 'ulūfe ta'yīn olınup Vezīr Maḥmūd Paşa 'imāretinde bir müddet sākin oldılar. Ḥattā ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim anlardan *Ṣaḥīḥ-i Buḫārī* evā'ilinden ve *Şifā*'dan daḫı bir miḳdār ḳırā'at idüp ve 'ilm-i cedelden ve ma'ānīden ve beyāndan ve 'ilm-i kelāmdan baḫş eyleyüp bu faḳīre anlar daḫı fünūn-ı meẕkūreye icāzet virdiler. Ve'l-ḥāṣıl āyātu'llāhdan **[286b]** bir āyet-i kübrā idiler ve daḫı ol ḫūb-beşere 'ilm-i ḳırā'atde seb'a ve 'aşerede fā'iḳ, muḥaṣṣal sīneleri defīne-i deḳā'iḳ u ḥaḳā'iḳ idiler. Ve daḫı 'āmme-i 'ulūm-ı meşhūre ve fünūn-ı mebrūre kim tafṣīlinden iġmāż olındı. Bi'l-külliyye maḥfūẓları idiler. Ḫuṣūṣā semt-i taṣavvufda pehlevān ve aḫlāḳ-ı ḥamīdede nādire-i zamān idiler. E'amm-ı evḳātinde mülāzım-ı ḳırā'at-ı *Ḳur'ān* ve ekṣer-i ḥālātında fuḳarāya birr ü iḥsān üzerine idiler. Ve daḫı ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim bu faḳīre 'ilm ü 'irfānda keşret-i şuġllerini yazup iḥsān eylediler kim diller ta'bīrinde ḳāṣır u lāl ve'l-ḥāṣıl ol merd-i ẕevi'l-efḍāl yüz biñ ricālde bir olmaḳ daḫı muḥāldür.

Beyt

Mübārek ṭab'ı gūyā mā'-i cārī
Mübārek sīnesi fażluñ biḥārı

Diyār-ı şarḳ u ġarbuñ āftābı
Ki her sözi anuñ Kevṣer şarābı

1 "Allah kabrini nurlandırsın, geçmiş günahlarını bağışlasın."

Neşr: Ve daḫı ol māye-i luṭf u iḥsān ve sāye-i ẓıll-ı Raḥmān diyār-ı Rūm'uñ berdine ṭaḥammül idemeyüp pādişāh-ı cihāndan istīẕān idüp diyār-ı Mışr'a ʿulūfeleri ile revān olup bir müddetden ṣoñra cenāb-ı Raḥmān'a rūḥ-ı pür-fütūḥları ṭayerān u seyrān eylediler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā ʿAbdü'l-fettāḥ

Ve biri daḫı leyāl-i deycūrede çün miṣbāḥ, ʿālim ü fāżıl u kāmil ʿAbdü'l-fettāḥ ḥażretleridür **[287a]** kim Aḥmed oġlı, anlar daḫı ʿĀdil Paşa oġullarıdur. ʿAṣrı ʿulemāsından ḳırā'at, ḫuṣūṣā Mevlānā Şeyḫ Muḥyi'd-dīn-i İskilibī'den ve Mü'eyyed-zāde'den daḫı taḥṣīl idüp ol ṣāḥib-i saʿādet medīne-i Burusa'da Yegān Medresesi'ne müderris oldılar. Girü medīne-i mezbūrede Veliyyü'd-dīn-zāde Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr İbrāhīm Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi üçi yāḫūd dördi senesinde ol medresede müderris iken vefāt itdiler. Merḥūm ʿālim ü fāżıl ve muḥaḳḳiḳ u müdeḳḳiḳ, ḫuṣūṣā gökcek ḫaṭ yazar kimesne idiler. Ve götüri ʿulūma müşāreketleri, ḫuṣūsā ʿulūm-ı ʿaḳliyyeye iḫtiṣāṣ u muvāfaḳatları var idi. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn [el-Iṣfahānī]

Ve biri daḫı ʿālim-i ʿulūm-ı Rabbānī, fāżıl u kāmil Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn el-Iṣfahānī ḥażretleridür kim mevālī-i ʿAcem'den baʿżınuñ ʿuteḳāsı evlādından idiler. ʿĀlem-i ṣabāda muḳārin-i terbiyet olup ʿulūmda diḳḳatler idüp efāżıl-ı rūzgārdan olup baʿdehu diyār-ı Rūm'a nüzūl idüp geldüklerinden baʿż-ı bilāda ḳāḍī olup ṣoñra Filibe Medresesi'ne müderris olup baʿdehu Ḳapluca Medresesi'ne müderris olup girü Gekibuze Medresesi'ne **[287b]** müderris olup ol medresede müderris iken hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz üçi ve yāḫūd dördi senesinde vefāt itdiler. Merḥūm ṣāḥib-i kemāl ve cemīʿ-i ʿulūma vuḳūfları olduġından māʿadā ehl-i ḥāl idiler. Ḫuṣūṣā żabṭ-ı aḥvāl ve ḥüsn-i aḫlāḳda meşhūr-ı āfāḳ idiler. Bunlar daḫı ḥüsn-i ḫaṭṭa mālik idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Çāk Muṣliḥü'd-dīn

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil ü mütedeyyin Mevlānā Çāk Muṣliḥü'd-dīn ḥażretleridür kim aṣılları Menteşe'dendür. İbtidā-yı ʿömrlerinde ḥiyāke ṣanʿatına meşġūl olup vaḳtā kim ʿömrleri erbaʿīne irdi ise taḥṣīl-i ʿilme raġbet ve ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīle diḳḳat idüp Medrese-i Tire'ye müderris oldılar. Baʿdehu Şeyḫ Meḥemmed el-Cemālī ve Şeyḫ Emīrü'l-Buḫārī ḥażretleri ile ṣoḥbetler idüp āḫir-i kār tedrīsden ʿuzlet ve cenāb-ı Ḳuddūs'e himmet ü ʿazīmet idüp otuz aḳça teḳāʿüd ʿulūfesi taʿyīn olınup pāye-i temkīne idrāk ve ṭarīḳ-ı cihād-ı maʿnevīde cüst ü çālāk oldılar. Ḫattā kemāl-i taḳvālarından kütüb-i fetāvā kitābeti ücreti ile geçinüp ʿulūfe aḳçasını ehl-i beyti meṣārifine ṣarf iderler idi. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz dördi senesinde maḥrūsa-i **[288a]** Tire'den cenāb-ı Ḥaḳḳ'a revāne oldılar. Merḥūm leyālīyi iḥyā ve müctehid ü mülāzım ve ʿibādete ṣubḥ u mesā mücidd ü muvāẓıblar idi. Ṣalātda aḥyānen ḥāl ġālib olup ḥāżırlar ġalebe-i ḥāli müşāhede iderler idi.

Mevlānā Ḳāsım [Şāh Ḳāsım]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Şāh Ḳāsım bin Şeyḫ Maḫdūmī ḥażretleridür kim medīne-i Tebrīz'de mutavaṭṭın idiler. Vaḳtā kim Sulṭān Selīm Ḫān medīne-i mezbūreye dāḫil oldılar ise mevlānāyı diyār-ı Rūm'a getürüp günde elli aḳça ʿulūfe buyurdılar. Merḥūm ḫod ʿābid ü zāhid ve ṣāliḥ ü fāliḥ ve edīb ü lebīb, muḥāḍarası leẕīẕ ve muḥāveresi laṭīf [ü] ʿazīz idiler ve ʿulūma daḫı bir miḳdār ḳudretleri var idi. Ḫuṣūṣā ʿilm-i taṣavvufda üstādü'l-aḥrār idiler. Ve daḫı ʿilm-i inşāda mahāretleri olduġına binā'en tevārīḫ-i āl-i ʿOs̱mān'a ol cān ibtidā itdiler ve līkin tekmīlinden evvel ʿömrleri kemāle irüp ol marżiyyü'l-ḫiṣāl hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ sekizi ve yāḫūd ṭoḳuzında cenāb-ı Ḥaḳḳ'a intiḳāl itdiler. *Ravvaḥa'llāhu rūḥahu.*

Mevlānā Ẓahīrü'd-dīn-i Erdebīlī [Ḳāḍī-zāde]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil ü mürebbī Mevlānā Ẓahīrü'd-dīn el-Erdebīlī ḥażretleridür kim "Ḳāḍī-zāde" dimek ile meşhūrlardur. Bilādı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden **[288b]** ṣoñra Sulṭān Selīm Ḫān *ʿaleyhi'r-raḥmetü ve'r-rıḍvān* Tebrīz'e dāḫil olduḳlarında mevlānā ile mülāḳāt olup ve

iltifāt buyurup diyār-ı Rūm'a getürdiler. Ri'āyeten günde seksen aḳça 'ulūfe eylediler. Maḥrūsa-i Mıṣr'a nā'ib olan Aḥmed Paşa ile bile olup ḥıyānetinde bilece hicretüñ ṭoḳuz yüz otuzında ḳatl olındılar. Merḥūm 'ālim ü kāmil ve ṣāḥib-i vaḳār u heybet ve ẕevi'l-vecāhet ü feṣāḥat idiler. Götüri 'ulūma vuḳūflarından mā'adā 'ilm-i inşā vü şi're ve ḥüsn-i ḫaṭṭa ḳudretleri vardur. Ḥattā *Tārīḫ-i İbn Ḫallikān*'ı Fārsī terceme eylemişlerdür, 'adīmü'l-miṯldür. *Setera'llāhu 'uyūbehu ve sāmeḥa'llāhu te'ālā.*[1]

Mevlānā Muḥyi'd-dīn [el-Ḳarabāġī]

Ve biri daḫı ol cünūd-ı cehle yaġı ve 'ālim ü kāmil ü fāżıl Mevlānā Muḥyi'd-dīn Muḥammed ḥażretleridür kim Ḳarabāġ'dandururlar. Diyār-ı 'Acem 'ulemāsından ḳırā'at itdüklerinden ṣoñra diyār-ı Rūm'a gelüp *Şir'a* şāriḥi Ya'ḳūb bin Seyyid 'Alī'den daḫı taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra derslerinüñ mu'īdi olup ba'dehu ba'ż-ı medārise müderris olup ṣoñra İzniḳ Medresesi'ne müderris oldılar. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ ikisi senesinde Medrese-i İzniḳ'den cenāb-ı Ḥaḳḳ'a 'ubūr itdiler. Ḥāṣılı merḥūm 'ālim ü kāmil, ḫuṣūṣā 'ilm-i tefsīr ü ḥadīṯe ḳādir ve muṣannif idiler. Ve ṭaṣnīflerinden **[289a]** biri *Keşşāf*'a ve *Ḳāḍī*'ye ve *Hidāye Telvīḥi*'ne yazduḳları ḥavāşdur kim maḳbūlü'l-efāżıl ve her sözüne zamānesi 'ulemāsı ḳā'illerdür. Ve daḫı 'Allāme Devvānī'nüñ *İṯbātü'l-vācib* nām risālelerine şerḥleri vardur. Ve *Viḳāye Ṣadrü'ş-şerī'ası*'na daḫı ḥāşiyeleri vardur. Ve daḫı sā'ir kitāblarına nihāyet yoḳdur kim her birisini zamānesi 'ulemāsı ḳabūl ü imżā eylemişlerdür. Bunuñ biri eyle ṭab'-ı selīm ve 'aḳlı müstaḳīm, ḫāşi' ü mütevāżi' ü ḥalīm kimesne idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā İbn eş-Şeyḫ Şebüsterī

Ve biri daḫı 'ulemā ve fużalānuñ pey-revi, 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā İbn eş-Şeyḫ Şebüsterī ḥażretleridür kim ismi ma'lūm olmaduġına binā'en künyetleri ile ẕikr olındı. Merḥūm bilād-ı 'Acem 'ulemāsından tekmīl ü taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra diyār-ı Rūm'a gelüp günde otuz aḳça 'ulūfe anlara Sulṭān Selīm Ḫān ḥażretleri *'aleyhi'r-raḥmetü ve'r-rıḍvān* iḥsān idüp

1 "Allah onun ayıplarını örtsün ve onu bağışlasın."

bizüm pādişāhımuzuñ *edāma'llāhu eyyāmehu*nuñ[1] salṭanatları evā'ilinde vefāt itdiler. Ḥattā altmış beyt miḳdārı bir ḳaṣīde-i Fārsī sulṭānımuzuñ cülūsları evā'ilinde buyurmışlardur kim mıṣrā'-ı evveli taḫta cülūsları tārīḫi ve mıṣrā'-ı ṣānīsi ḳal'a-i Rodos'uñ fetḥi tārīḫi vāḳi' olmışdur. Ve daḫı Seyyid'üñ *Şerḥ-i* **[289b]** *Tecrīd*'ine ḥāşiyeleri vardur ve *Şerḥ-i Meṭāli*'ine daḫı ḥāşiyeleri vardur ve daḫı fenn-i mu'ammāda Sulṭān Selīm nāmına Fārsī bir risāle-i ġarrāları vardur. Ve daḫı ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Fenn-i naḥvden *Kāfiye* nām kitāb-ı şerīfe daḫı şerḥleri vardur, diyü istimā' eyledüm. Fe-emmā görmedüm." didiler. Ve'l-ḥāṣıl merḥūm ḳaviyyü'ṭ-ṭabī'at ve ṣaḥīḥü'l-'aḳīde, tāze-cüvān ve rū-ḫandān bir cān idi.

Beyt

Yigitlikdür ulu ser-māye iy cān
Ki anuñla olur taḥṣīl-i 'irfān

Yigitler ṣu gibi mā'il olurlar
Azacıḳ demde maḳṣūdın bulurlar

Yigitligi Ḫudā *Ḳur'ān*'da ögdi
Yigitlerdür ṭutan zīrā ögidi

Yigitlik tīz geçer zinhār iy yār
Anı ṣarf itme sen aġyāra zinhār

Yigitligüñ gücüñ mālüñ miṯāli
Od ile ṣuya beñzer añla ḥāli

Mevlānā Şerīf el-'Acemī

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Şerīf el-'Acemī ḥażretleridür. İsmi meşhūr olmaduġına binā'en şöhreti ile meẕkūrlardur. Bilād-ı 'Acem'de ahālīsinden taḥṣīl-i 'ulūm itdüklerinden ṣoñra diyār-ı Rūm'a gelüp Tāc[ī]-zāde Sa'dī Çelebi ḫıdmetlerine irüp anlardan daḫı ba'ż-ı mühimmāt-ı 'ulūmı görüp ṣoñra ba'ż-ı medārise müderris olup ba'dehu Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Dāvūd Paşa Medresesi'ne müderris olup ba'dehu Lārende **[290a]** Medresesi'ne müderris

1 "Allah günlerini devam ettirsin."

olup ṣoñra İzniḳ Medresesi'ne müderris olup āḫir anda müderris iken hicretüñ ṭoḳuz yüz otuzı ḥudūdında vefāt itdiler. Ḥāṣılı merḥūm edīb ü lebīb ve vużū' u ḫuşū', şeybe-i ḥasene ve aḫlāḳ-ı müstaḥsene ṣāḥibleri idiler.

Mevlānā İbnü'ṭ-ṭabbāḫ [Ḥüsāmü'd-dīn Ḥasan]

Ve biri daḫı a'lem-i 'ulemā-yı 'ibādü'l-Fettāḥ, fāżıl u kāmil Mevlānā Ḥüsāmü'd-dīn Ḥasan eş-şehīr bi-İbni'ṭ-ṭabbāḫ ḥażretleridür kim vilādetleri maḥrūsa-i Gelibolı'da vāḳi' olup ba'dehu 'aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra ol ādem-i cānī Mevlānā Seyyidī el-Ḳaramanī'den daḫı tekmīl idüp ba'dehu Gelibolı Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu Toḳat Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Dāvūd Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Girü İzniḳ Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris oldılar. Ba'dehu Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris oldılar. Ṣoñra Medāris-i Ṣaḫn'dan birine müderris oldılar. Ṣoñra Burusa ḳażāsı ile mübtelā olup ba'dehu ma'zūl ve seksen aḳça ile Medāris-i Ṣaḫn'dan girü birine müderris oldılar. Ba'dehu ol aḳrānına re'īs terk-i tedrīs idüp yüz aḳça 'ulūfe ile müteḳā'id oldılar. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz **[290b]** ḳırḳ ikisinde vefāt itdiler. Merḥūm şiḳāt-i ricālden bir merd-i debīr ü kāmil ve zeḳī vü 'āḳil ve nāfiẕü'ṭ-ṭab' u naḳiyyü'l-fikret ve nefsine meşġūl ve herkesi ḫayr ile ẕākir ve daḫı erbāb-ı 'izz ü cāha ser-fürū itmez bir ma'ḳūl u maḳbūl ve himmeti 'ālī ve'l-ḥāṣıl zamānesinde mevla'l-mevālī idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Beyt

Göçüp Aşcı-zāde Ḥasan ḥażreti
Fenā maṭbaḫından beḳā ṣaḫnına

Bir iki gün itmiş iken 'īş ü nūş
Bir āḫir irişdi ölüm baḫrine

Ṭalup ḳa'r-ı deryāya oldı 'adem
Cihān luṭfı degmez imiş ḳahrına

Şular kim ṣoñ ucı fenā olalar
Olaruñ temāşāsı ne faḫrı ne

Mevlānā Muḥyi'd-dīn Pīrī Paşa

Neşr: Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil ü ġarrā Mevlānā Muḥyi'd-dīn Meḥemmed bin Pīrī Paşa ḥażretleridür kim pederleri ḥimāyetinüñ sāyesinde taḥṣīl-i ʿulūm itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Kemāl Paşa-zāde ḫıdmetlerine irüp baʿd-ez-ān Mevlānā Müftī ʿAlī Çelebi el-Cemālī ḥażretlerinüñ maʿrifetleri bāġçesini dirüp bir mertebede ṣāḥib-i faḍl u belāġat olmışlar idi kim erbāb-ı fesāḥat der-i saʿādetlerinde her biri bende vü efgende idiler. Ve'l-ḥāṣıl ol cānuñ imtiḥānı meydānına bir āḥadda tāb u tüvān nā-yāb, bu sebebden zamānında ḳıdvet-i gürūh-ı ẕevi'l-elbāb ve zirvet-i **[291a]** cumūʿ-ı aḥbāb u aṣḥāb idiler.

Beyt

Şu deñlü virdi Bārī añа fażlı
Niçe seyyidler olmışdı ṭufeylī

ʿAceb ʿaḳl u ġarīb idrāk ü izʿān
ʿAṭā itmişdi añа Rabb ü Raḥmān

Neşr: Muḥaṣṣal Müftī ʿAlī Çelebi ḥażretlerinüñ muʿīdleri iken Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris olup ṣoñra maḥrūsa-i Edrine'ye ḳāḍī oldılar. Āḫir ḳażādan ḫalāṣ olmayup hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ biri senesinde ʿālem-i āḫirete rıżā virüp vefāt itdiler. Merḥūm ḫod faḍl u kemāl ile maʿmūr-vücūd ve seḫā ile pür-sürūr idiler.

Maṭlab

Ḥattā kiçi maḫtūmları Mevlānā ʿAbdü'l-ḥay Çelebi Efendi'den böylece istimāʿ olındı kim erbāb-ı ricālden bir ehl-i ḥāl ʿālem-i ġaybda görmişler kim merḥūmuñ cemīʿ-i āṣārına seḫāları ġalīb olup maġfūr olurlar. *Nevvera'llāhu merḳadehu.* Ve daḫı ol dilleri ḫabṣ-i cehlden sādenüñ *Sūre-i Fātiḥa* vü *Cumʿa*'ya risāleleri vardur kim belīġ elfāẓ ile ārāste ve ġarīb elġāẓ ile pīrāstedür. Muḥaṣṣal-ı kelām ol ferīdü'l-enāmuñ kemāl-i faḍl u kemāllerine şāhid-i ʿādil Pīr Paşa gibi vezīr-i kāmilüñ ṣulbi ferzendleri olduġı delīl-i muḥkem ve bu maḥalde sözüñ aḳvāsı kelime-i ṭayyibe-i ebsemdür. *Nevvera'llāhu mażcaʿahu.*

Beyt [291b]

Ola maḥşerde ol ṣāḥib-saʿādet
Ḳabūl-i Ḥaḳḳ u maḥbūb-i Muḥammed

Şu deñlü ire Ḥaḳ'dan añа iḥsān
Ola cennāt-ı ʿadn içinde sermed

Daḫı evlādını ol ferd-i bī-çūn
İde ṣadr-ı saʿādetde mü'ebbed

Mevlānā ʿAbdü'l-laṭīf

Neşr: Ve biri daḫı aṣḥāb-ı ʿirfāna ḥarīf ü yār-ı ẓarīf, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā ʿAbdü'l-laṭīf ḥażretleridür kim vilāyet-i Ḳasṭamonı'dandururlar. Ol ahālī yāri ʿulemā-yı ʿaṣrından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra ḫıdmet-i Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn el-Yārḥiṣārī'ye vāṣıl olup ḳalʿa-i maʿrifeti ṭop-ı himmet birle fetḥ idüp ḫazā'in-i maʿārife mālik olup ṣoñra vilāyet-i Anaṭolı'ya ḳāḍī-ʿasker olan Mevlānā Şeyḫ Maḥmūd āstānesine sālik olup baʿdehu Dimetoḳa Medresesi'ne müderris olup girü Edrine'de ʿAlī Beg Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr İbrāhīm Paşa Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Ḳalender-ḫāne Medresesi'ne müderris olup baʿdehu Ebā Eyyūb-i Enṣārī Medresesi'ne müderris olup baʿdehu Vezīr Maḥmūd Paşa Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris oldılar. Ṣoñra Medrese-i Maġnisa'ya müderris oldılar. Ṣoñra Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Günde altmış aḳça ʿulūfe ile baʿd-ez-ān Edrine'de Sulṭān Bāyezīd Ḫān Medresesi'ne müderris **[292a]** oldılar yetmiş aḳça ʿulūfe ile. Baʿdehu medīne-i mezbūreye ḳāḍī oldılar. Ṣoñra terk-i ḳażā idüp seksen aḳça ile teḳāʿüd itdiler. Āḫir-i kār bu rūzgārdan hicretüñ ṭoḳuz yüz sekizi yāḫūd ṭoḳuzı senesinde diyār-ı Perverdigār'a rıḥlet itdiler. Merḥūmuñ ʿulūm-ı mütedāvileye vuḳūfı var idi. Ve daḫı ol uʿcūbe-i rūzgār, evrād u eẕkār ile enīs ve mesācidde ekṣer-i evḳātde celīs ve evḳāt-ı ḫamseyi cemāʿat ile ḳılmaġa ḥarīṣ oldılar. Ve daḫı müstecābü'd-daʿve ve ṣāḥib-i inābet ü evbe idiler. Ve ḫāṣi' ü mütevāżi' ve'l-ḫāṣıl ṣaʿādet nūrı mübārek cebhesinde dıraḫş[ān] u lāmiʿ idi. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyh.*

Mevlānā Naḳīżī Bāyezīd

Ve biri daḫı aḳrānı arasında ferīd-i vaḥīd, ʿālim ü fāżıl u kāmil Naḳīżī Bāyezīd ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından ʿulūmuñ baʿżısını taḥṣīl, baʿdehu Efḍal-zāde ḥużūrında mā-yebḳāyı tekmīl itdüklerinden ṣoñra baʿż-ı medārise müderris olup ṣoñra Ḳasṭamonı'da Atabeg Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Edrine'de Ḥalebiyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra medīne-i mezbūrede yeñi medreselerden birine müderris olup baʿdehu Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Baʿd-ez-ān Amāsiyye Medresesi ile fetvā ḫıdmetine müvellā olup müşīrü'l-enām ve ʿumdetü'l-İslām oldılar. Ṣoñra terk-i tedrīs idüp Ḳosṭanṭıniyye'ye **[292b]** gelüp eglenmeyüp hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ ikisi yāḫūd ḳırḳ üçi senesinde cān gibi dīdeden nihān ve sīne-i kabrde pinhān oldılar. Merḥūm recül-i ṣāliḥ ve ʿālim-i müstaḳīm ü fehīm, aḫlāḳ-ı ḥamīdeye kān ve maʿden-i luṭf u iḥsān ve saḫī vü kerīm ve fużalāya enīs ü hem-dem ve herkesi ḫayr ile ẕākir ve ʿīş-i dūna ṣābir ü şāḳir idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Beyt

Naḳīżī terk idüp bāḳī naḳīżin
Ulaşdı ḥażret-i dergāha fi'l-ḥāl

Ḫudā'ya bağlayup bel ʿāşıḳāne
Sivā sevdālarını itdi pā-māl

Mevlānā Ece Ḫalīfe [Yaʿḳūb el-Ḥamīdī]

Neşr: Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Yaʿḳūb el-Ḥamīdī ḥażretleridür kim şöhretleri "Ece Ḫalīfe" dimek ile meşhūrdur. ʿAṣrı ʿulemāsından taḥṣīl, baʿdehu Mevlānā ʿAlī el-Fenārī ḫıdmetlerinden tekmīl itdüklerinden ṣoñra Aḳşehr Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Ḳonya'da Naʿlinci Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra ol ḫāṣṣü'l-ḫāṣ Medrese-i Aġrās'a müderris oldılar. Ṣoñra Maġnisa'da binā olınan Sulṭāniyye Medresesi'ne evvel bunlar müderris oldılar. Āḫir medrese-i meẕkūreden hicretüñ ṭoḳuz yüz yigirmi sekizinde yāḫūd ṭoḳuzında vefāt itdiler. Bunlar daḫı ʿālim ü ṣāliḥ ve ṭarīḳat-ı ṣūfiyyeye mensūb, beyne'l-aḳrān ʿiffet ü ṣalāḥ ile merġūb, ekṣer-i ʿulūma vuḳūfları olup ḫuṣūṣā ʿilm-i fıḳhda meşhūr u maḥbūb kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā İbnü'l-'mi'mār [Muḥyi'd-dīn]

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil ü baḫtiyār Mevlānā Muḥyi'd-dīn eş-şehīr bi-İbni'l-mi'mār ḥażretleridür kim ol merd-i aḥsen **[293a]** 'aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra İbnü'l-ḥācī Ḥasan ḫıdmetlerinde tekmīl idüp ṣoñra Medrese-i Üsküb'e müderris olup, ba'dehu Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Maḥmūd Paşa Medresesi'ne müderris olup girü Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris olup ṣoñra ol māye-i luṭf-ı Rab maḥrūsa-i Ḥaleb'e ḳāḍī ve bir müddetden ṣoñra ma'zūl, ba'dehu seksen aḳça ile Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Ṣāniyen Ḥaleb ḳażāsına girü mübtelā oldılar. Āḫir dār-ı ḳażādan diyār-ı rıżāya hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz dördi senesinde teveccüh buyurdılar. Bunlar daḫı 'ālim ü fāżıl ve fünūnda üstād ve ṣāḥib-i ṭab'-ı vaḳḳād ve selīmü'n-nefs ve ṣāḥib-i edeb ve marżiyyü's-sīret ve maḥmūdü'ṭ-ṭarīḳat idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Beyt

Göçüp dergāh-ı Ḥaḳḳ'a İbn Mi'mār
Bu dār-ı pür-ṣafādan çār u nā-çār

Bu evde kimse eglenmek muḥāldür
Gerek mīr ü vezīr vü yār u aġyār

Hemān eylükdürür lāzım cihāndan
Dürüş ḳıl özüñe eylükleri yār

Mevlānā Kirecci-zāde [Şemsü'd-dīn Aḥmed]

Neşr: Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Şemsü'd-dīn Aḥmed ḥażretleridür kim şöhretleri "Kirecci-zāde" dimek ile meşhūrdur kim mevlid ü meskenleri Ḳosṭanṭıniyye'dedür. Ol medīne-i kemālde bāḳī vü sermed 'aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra İbnü'l-mü'eyyed ḫıdmetlerinden tekmīl idüp ba'dehu Alaşehr Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Burusa'da Sulṭān Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu Edrine'de yeñi medreselerden birine **[293b]** müderris oldılar. Ba'dehu İzniḳ Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu ol kān-ı 'irfān maḥrūsa-i Dımışḳ ḳażāsıyla şādān oldılar.

Bir müddetden ṣoñra ḳażādan munfaṣıl ve Ṣaḥn Medreseleri'nden birine seksen aḳça ʿulūfe ile muttaṣıl oldılar. Āḫir ʿālem-i tedrīsden cenāb-ı taḳdīse hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz altı senesinde rıḥlet itdiler.

Beyt

Kirecci-zāde'nüñ ṭaş baġrı iy yār
Şuġul nārı ile olmış iken caṣ

Cenāb-ı Ḥaḳḳ'a göçdükde dinildi
Emel ḳaftānını mevt ile gel ḳaṣ

Neṣr: Bunlar daḫı ʿālim ü fāżıl u muḥaḳḳiḳ, ḫuṣūṣā mesā'il-i ʿaḳliyyātda müdeḳḳiḳ ve selīmü'ṭ-ṭabʿ u ḫalīmü'n-nefs ve tekellüfden baʿīd ve beyne'l-aḳrān ferīd kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Çerçin [ʿAlā'ü'd-dīn ʿAlī]

Ve biri daḫı serdār-ı erbāb-ı yaḳīn, ʿālim ü fāżıl u kāmil ʿAlā'ü'd-dīn ʿAlī eş-şehīr bi-Çerçin ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından ḳırā'at itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Luṭfī ḥażretlerinüñ luṭf-ı ṭabʿlarından istifāde ve ʿİẕārī ḥażretlerinüñ ʿilmī ʿaẕrāsına dil-dāde ve Mü'eyyed-zāde'den nüḳūd-ı feżā'ili sitāde olduḳlarından ṣoñra ol dili cehlden sāde ḫıdmet-i Muʿarrif-zāde'ye vāṣıl ve serdār-ı fāżıl oldılar. Baʿdehu Burusa'da Mevlānā Yegān Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Ḥācī Ḥasan-zāde Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Filibe Medresesi'ne müderris oldılar. Girü Ḳosṭanṭıniyye'de **[294a]** ol yār-ı pür-ṣafā Vezīr Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Ṭrabozun Medresesi'ne müderris oldılar. Girü Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz üçi senesinde murġ-ı rūḥları ten maḥbesinden feżā-yı cināna uçdılar. Merḥūm ḫod ʿālim ü fāżıl u derrāk ve muḥāverede cüst ü çālāk ve ḫāşiʿ ü mütevāżiʿ, aḫlāḳ-ı ḥamīde nūrı ḫāṣılı mübārek cebīnlerinde raḫşān u lāmiʿ idiler. Ve daḫı ekṣer-i ʿulūmda mahāretlerinden māʿadā ʿulūm-ı ʿaḳliyyātda yed-i ṭūlā ṣāḥibleri idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Ayı Seyyidī Efendi

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Seyyidī Efendi ḥażretleridür kim laḳab-ı şerifleri "Ayı" dimek ile maʿrūflardur. ʿĀlem-i ṣabāda zamānesi ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Mevlānā ʿİẕārī'nüñ ʿirfānı çehresi ʿiẕārından efrūḫte-dil ve Mevlānā Luṭfī'nüñ luṭfı kār u bārından mesrūr ve bir ḥāṣıl ve Muʿarrif-zāde'nüñ maʿārifinden taḥṣīl idüp ve kāmil olup baʿdehu Kütāhiyye Medresesi'ne müderris olup baʿdehu Burusa'da Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ne müderris olup baʿdehu Çorlı Medresesi'ne müderris olup āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz üçi senesinde çorlı dünyadan saʿādetli uḫrāya rıḥlet eylediler. *Raḥimehu'llāh.*

Beyt

Göçüp Seydī Ḫalīfe çorlı evden
Saʿādet menziline başdı payı **[294b]**

ʿUbūr idüp rābıṭa bī-beḳādan
İrişdi ḥażrete bulup beḳāyı

Dürüş saʿy eyle zād-ı uḫrevīdür
Niçe maʿmūr idersin bu fenāyı

Neṯr: Merḥūm ḫod kerim ü selīm, aḫlāḳ-ı ḥamīdeye defīne vü maḫzen ve efʿāl-i melīḥaya sīneleri cā vü mesken, ve'l-ḥāṣıl muṣāḥabetleri ġarrā ve mülāṭafatları rūḥ-efzā idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Esved [Ḥaydar]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl-ı ʿibād-ı Aḥad Mevlānā [Ḥaydar] ḥażretleridür kim şöhretleri "Esved" dimek ile maʿlūmdur. ʿAṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i ʿulūm-ı dīn itdüklerinden ṣoñra Efḍalü'd-dīn ḫıdmetlerine vāṣıl olup taḥṣīl ḥāṣıl ḳılup ol yār baʿżı medārise tedrīsden ṣoñra Medrese-i Ḳaraḥiṣār'a müderris oldılar. Baʿdehu Burusa'da Manastır Medresesi'ne müderris-i fāḫir oldılar. Baʿdehu Edrine'de Dārü'l-ḥadīṯ Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu maḫrūsa-i meẕkūrede Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra ol luṭf-ı Rab ḳāḍī-i Ḥaleb oldılar. Ḳażāda maḥmūdü's-sīre ve marżiyyü'ṭ-ṭarīḳa olmayup ṭamaʿ nārına pervāne-miṣāl düşdüginden ötüri nār-ı ʿazl ile ḥarīḳ ve baḫr-i ġażab-ı sulṭāna ġarīḳ oldılar.

Beyt

Ṭama'dur ādemi iden mülevves
Er iseñ gel ṭama'dan destüñi kes

Bu sözi ḫoş dimiş erbāb-ı i'zāz
Ṭama' olmasa dirler ṭamu olmaz

Neşr: Āḫir ṭaraf-ı şāhdan girü kerem ü şefḳat olup 'alā-vechi't-teḳā'üd otuz aḳça ṣadaḳa olup mevlānā daḫı ḳanā'at dāmenini ayaġına ṣarup **[295a]** ḫānelerinde 'ibādete olınca enīs ü yār oldılar ve Ḳoṣṭanṭıniyye'de ḫāneleri ḳurbinde bir mescid binā idüp evḳāf ifrāz idüp ser-firāz oldılar. Merḥūm 'ilm ü kemāl ile aḳrānı arasında mümtāz idiler. Lākin ḥırṣ u āz keşretinden umūr-ı dünyāya sa'yleri ḥadd-i i'tidālden efzūn idi, dirler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā 'Abdu'llāh[1] bin Ya'ḳūb [el-Fenārī]

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u laṭīf ü ḫūb Mevlānā 'Abdu'llāh bin Ya'ḳūb ḥażretleridür kim māderleri ṭarafından Fenārīler'dendürürler. 'Aṣrı 'ulemāsından ol ṭāli'i mes'ūd taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra ḫıdmet-i Yārḥiṣārī'ye vuṣūl bulup ba'dehu ḳāḍī-'asker-i manṣūr Şeyḫ Maḥmūd Efendi'nüñ ḥücre-i ḥacrinde murabbā olup pāye-i a'lāya irdiler. Ba'dehu ol güzīde-i 'ibād ba'żı bilāda ḳāḍī olup ṣoñra ḳażā-yı Ḥaleb ile mu'azzez olup āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz altısında cānib-i āḫirete 'azīmet eylediler. Merḥūm fāżıl u kāmil ü zekī, 'ulūm-ı mütedāvileye tamām vuḳūfı, ḫuṣūṣā 'ilm-i ḳırā'ate şu'ūrları var idi. Ve ḥıfẓ-ı *Ḳur'ān*'da māhir idiler. Ḥattā altı ayda *Ḳur'ān*-ı 'aẓīmi ḥıfẓ eyledi, dirler. Ve aḫlāḳı laṭīf, saḫī vü vefī idiler. Ḥattā seḫāları isrāf mertebesine irişmiş idi, dirler. Ve emvāl-i keşīreye mālik olup vücūh-ı ḫayrāta ṣarf eylemişlerdür. Ve kütüb-i vāfireler var idi. Ḥattā on biñ mücelled kitāba mālik idi, dirler. Ve bi'l-cümle evḳāf-ı şerīflerinde vaṣṣāflar ḫayrāndur. *Raḥmetu'llāhi 'aleyh.*

1 *Şakâik*'ta bu şahsın ismi "'Ubeydu'llāh" olarak kayıtlıdır. Bkz. Hekimoğlu, age, s. 732.

Mevlānā Gedük Ḥüsām

Ve biri daḫı **[295b]** ʿālim ü fāżıl ve zübdetü'l-enām Mevlānā Gedük Ḥüsām Efendi ḥażretleridür kim vilāyet-i Ḳasṭamonı'dandururlar. ʿAṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i kemāli bir mertebeye iletdiler kim mümtāz-ı aḳrān ve ser-firāz-ı merdān oldılar. Ṣoñra Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn-i Yārḥiṣārī ve Mevlānā Ḥācī Ḥasan-zāde ḫıdmetlerinde virüp alup ḥaḳ iṯbāt itdüklerinden ṣoñra Medrese-i Kütāhiyye'ye müderris oldılar. Baʿdehu Burusa'da ol ṭabʿı kederden sālim Ḳāsım Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Ḳapluca Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu girü ol şehrde Manastır Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra ol ṭabʿı mevzūn fetvā ḫıdmeti ile Medrese-i Ṭrabozun'a müderris oldılar. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz üçi senesinde dār-ı āḫirete revāne oldılar.

Beyt

Gedügin bekler iken gör Hüsām'ı
Gidüp dār-ı beḳāya buldı pīrin

Neṯr: Bunlar daḫı fā'iḳu'l-aḳrān ve müşārun ileyh bi'l-benān, ḫāşiʿ ü mütevāżiʿ ve saḫī kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Muḥyi'd-dīn [Muḥammed bin Ḳırṭās]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u ḫıyāru'n-nās Mevlānā Muḥyi'd-dīn Muḥammed bin Ḳırṭās ḥażretleridür kim bilād-ı ʿAcem'dendururlar. Diyār-ı Rūm'a gelüp baʿżı bilāda ḳāḍī olduḳlarından ṣoñra kibār-ı ʿulemādan Mevlānā İbnü'l-mü'eyyed ve Mevlānā İbnü'l-ḥācī Ḥasan ile ʿilmī ṣoḥbetler idüp ol maḥbūbü'l-ḳulūb fażlı muḥaccec [kezâ ?] bu deñlü olup baʿżı medāris tedrīsinden ṣoñra maḥrūsa-i Üsküb'de İsḥāḳ Beg Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Maḥmūd Paşa Medresesi'ne **[296a]** müderris oldılar. Āḫir tedrīsden hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz beşi senesinde cenāb-ı Ḥayy u Ḳuddūs'e rıḥlet itdiler. *Raḥimehu'llāh.* Bunlar daḫı ʿālim ü dānā ve ʿibādetde tüvānā, evrāda mülāzım, ḫuṣūṣā ḳırā'at-i *Ḳur'ān*'a müdāvim ve müstaḳīmü'l-ḫāṭır u selīmü'ṭ-ṭabʿ ve marżiyyü's-sīre vü maḳbūlü'l-ḳarīḥa idiler. *Nevvera'llāhu ḳabrehu.*

Mevlānā Yūsuf eş-şehīr bi-Aḫī-zāde

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil ü āzāde Mevlānā Sinānü'd-dīn Yūsuf bin Aḫī el-Aydınī ḥażretleridür kim "Aḫī-zāde" dimek ile meşhūrlardur. ʿAṣrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra ol ṣāḥib-i kerem bilād-ı ʿAcem'e rıḥlet idüp Mevlānā Celāl-i Devvānī dīvānına irüp ve mühimmātı görüp ol diyārda müderris olup tezevvüc eylediler. Ṣoñra Rūm'a gelüp baʿżı medārise müderris olup ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Dāvūd Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Üsküb'de İsḥāḳıyye Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Edrine'de Ḥalebiyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Medrese-i Ṭrabozun'a müderris oldılar ve müftī daḫı oldılar. Baʿdehu ḳırḳ aḳça ʿulūfe ile teḳāʿüd itdiler. Āḫir-i ḥāl hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz beşi senesinde dār-ı dünyādan diyār-ı ʿuḳbāya irtiḥāl itdiler. Bunlar daḫı ʿālim ü kāmil, ʿulūm-ı mütedāvileye vuḳūflarından māʿadā ḫāṣṣa-i ʿulūm-ı edebiyyeye mā'il, ḫuṣūṣā Sekkākī'den baʿżısını şerḥ idüp sikkeyi mermerde ḳazdılar. Ve daḫı ṣoḥbeti leẕīẕ bir merd-i ʿazīz idiler. Ve ḫāṭıralarında ḫuṭūr ideni tekellüm idüp aḥyānen kelimātlarında ḫaṭā daḫı sebḳat ider idi, dimişler. **[296b]** *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Celāl [el-Ḳāḍī]

Ve biri daḫı ʿālim ü kāmil ve baḳıyyet-i ʿulemā'ü'l-māżī Mevlānā Celālü'd-dīn el-Ḳāḍī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i kemālāt itdüklerinden ṣoñra ol merd-i aḥsen Mevlānā İbnü'l-ḥācī Ḥasan ḫıdmetlerine vāṣıl olup baʿdehu Ḳosṭanṭıniyye'de mevlānā-yı meẕkūruñ medreselerine müderris olup baʿdehu baʿżı bilād ḳażāsı ile mübtelā olduḳlarından ṣoñra ol ṣāḥib-i saʿādet ḫıdmet-i ḳażādan ferāġat idüp günde otuz beş aḳça ʿulūfe ile teḳāʿüd idüp saʿādet ü devlet buldılar.

Beyt

Ferāġat eyleyüp ṣadr-ı ḳażādan
Celālü'd-dīn ide rūḥına raḥmet

Bilüp āḫir cihānı n'olısardur
ʿİbādet eylemekde itdi diḳḳat

İdüp *Ḳur'ān*'ı eglence özine
Gözi yaşlı derūnı pür-ḥarāret

Cihān devr itse gelmeye anuñ tek
'Azīz ü ṣāliḥ ü ṣāḥib-mürüvvet

Neşr: Āḫir ol merd-i pür-siyādet hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz altı senesinde cānib-i Ḥaḳḳ'a rıḥlet itdiler. *Enāra'llāhü ḳabrehū.* Bunlar daḫı beyne'l-aḳrān faẕl u kemāl ile meşhūr ve zühd ü ṣalāḥ ile pür-nūr, 'ālim ü fāẕıl u ṣaḫī vü muttaḳī, ḫuṣūṣā tilāvet-i *Ḳur'ān*-ı 'aẓīme mülāzım u müdāvim ve ḥüsn-i ḫaṭṭa mālik, fi'l-ḥaḳīḳa sālik idiler. Meşībe-i 'aẓīme ve himmet-i cesīme ṣāḥibleri idiler. Ve'l-ḥāṣıl beḳāyā-yı selefden bir baḳıyye idiler. *Nevvera'llāhu ḳabrehu.*

Mevlānā Muḥammed el-Ḥalebī

Ve biri daḫı 'ālim ü fāẕıl u kāmil ü mürebbī Mevlānā Muḥammed bin 'Abdu'r-raḥmān bin Muḥammed bin 'Ömer el-Ḥalebī ḥażretleridür kim 'aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra **[297a]** Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn bin el-Birgi ḫıdmetine irüp bir miḳdār lāzım olanı görüp ba'dehu mevlānā müftī'l-enām Şemsü'd-dīn Aḥmed Paşa bin Mevlānā Ḫıżr Beg ḫıdmetlerine vuṣūl bulup āb-ı zülāl-i 'irfānlarından nūş idüp ba'dehu Dimetoḳa Medresesi'ne müderris oldılar. Āḫir Kefe ḳażāsına mübtelā iken cenāb-ı Ḥaḳḳ'a rıḥlet idüp vāṣıl-ı beḳā oldılar. Bunlar daḫı beyne'l-aḳrān 'ilm ile meşhūr u ma'mūrlardur. Ḫattā keṣret-i iştiġāllerinden tecerrüd iḫtiyār eylemişlerdür. Ve daḫı ol faḫr-ı aḳrānuñ nefā'is kitābları çoḳ olduġından binā-yı evḳātını müṭāla'aya ṣarf idüp ebnā-yı zamāneden i'rāż üzerine idiler. Ve ṭab'ı selīm ve nefsi ḥalīm, vużū' [u] vaḳūr kimesne idiler. Ve daḫı maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de ol kerīm bir dār-ı ta'līm binā idüp ve cemī'-i kitāblarını Medāris-i Ṣaḥn müderrislerine vaḳf eylediler.

Beyt

Ḥalebī-zāde göçüp dār-ı fenādan çelebi
İde rūḥına anuñ raḥmeti dā'im Çalab'ı

Gelesin daḫı fenā dārına aldanma dürüş
Ṭaraf-ı ḥażrete ḳıl şām u seḥerler ṭalebi

Geçüben nefs hevāsından ayaḳ çek etege
Ḳoya bi'llāh dürüş zerḳ u riyā vü şaġabı

Mevlānā Ketḫudā-zāde

Neṣr: Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u ṣāḥib-i hüdā Mevlānā İbnü'l-ketḫudā ḥażretleridür kim vilāyet-i Germiyān'dan taḥṣīl-i 'ilme der-miyān olmış bir merdüm idiler. 'Aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl-i 'ulūm idüp ḥattā Mevlānā 'İẕārī ḫıdmetlerine irüp 'umdetü'l-İslām oldılar. Ba'dehu ḳanā'at bulmayup diyār-ı 'Acem ṭaraflarına seyāḥat idüp Mevlānā Celāl-i **[297b]** Devvānī ḫıdmetine irüp kemā-kān taḥṣīl-i 'ulūm u 'irfān idüp girü diyār-ı Rūm'a 'avdetlerinde mevlānā iṯbāt-ı vācibü'l-vücūda yazduḳları risāle-i pür-sūdlarını anlar ile Mevlānā 'İẕārī ḥażretlerine gönderüp lede'l-vuṣūl mevlānā şād olup risāleyi ders-ḫānesinde ṭullāba ḳırā'at itdürdiler. Ḥattā Mevlānā İbnü'l-ḫaṭīb bu ḥāle ḥaseden risālenüñ ḳırā'atini men' itmek isteyüp mevlānā ehl-i Ḥaḳ kimesne idiler, memnū' olınmayup maḳbūl ṭutdılar. Ba'dehu Medrese-i Kütāhiyye'ye müderris olduḳlarından ṣoñra semt-i ḳażāyı iḫtiyār idüp aḫlāḳ-ı ḥamīde yollarına sālik olup ef'āl-i ḥasenesi dillerde meẕkūr oldı. Ba'dehu ḳażāyı terk idüp ṭarīḳ-ı ḥacca gidüp gelüp eglenmeyüp ḥudūd-ı erba'īn ü tis'a mi'ede 'ālem-i beḳāya rıḥlet itdiler. Merḥum faẓl u kemāl ile meşhūr ve luṭf u seḫā ve terk-i māl ile ma'mūr idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Ḳumrı Maḥmūd[1]

Ve biri daḫı Celālü'd-dīn-i Rūmī ḥażretlerinüñ evlādından 'ālim ü fāżıl-ı 'ibād-ı Vedūd Mevlānā Ḳumrı Maḥmūd ḥażretleridür kim ['aṣrı] 'ulemāsından taḥṣīl-i 'ulūm itdüklerinden ṣoñra ba'żı medārise müderris olup ba'dehu maḥmiye-i Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne müderris olup ṣoñra maḥrūsa-i Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris olup ba'dehu Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris olup eglenmeyüp vefāt itdiler. *Raḥimehu'llāh.* Bunlar daḫı selīmü'ṭ-ṭab' ve ḥalīmü'n-nefs kimesne idiler ve ehl-i mürüvvet ve saḫī ve aḥvāl-i nāsa ta'arrużdan berī idiler. *Nevvera'llāhu ḳabrehu.*

1 *Şakâ'ik* tercümesinde bu şahsın lakabı "Ḳameri" olarak belirtilmiştir. Bkz. Hekimoğlu, age, s. 740.

Beyt [298a]

Uçup ḳumrı bu şāḫ-ı pür-belādan
İrişdi gülşen-i firdevse ḳondı

Mevlānā Bedrü'd-dīn Ġulām

Neşr: Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u ẕevi'l-iḥtirām Mevlānā Bedrü'd-dīn Maḥmūd el-Ġulām ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından ḳırā'at-ı ʿulūm itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Luṭfī-i Toḳatī'nüñ şuġl-i toḳatında perveriş ve Şücāʿü'd-dīn-i Rūmī Zāviyesi'nde reviş ü dāniş ve Mü'eyyed-zāde āstānesinden ādāb-ı ʿulūmı mütefaḥḥış u mütefettiş olup bende iken seyyid, her şebi Ḳadr ve her rūzı ʿīd olup Burusa'da Çendik Medresesi'ne müderris oldılar. Girü şehr-i müşārun ileyhde Sulṭān Bāyezīd Ḫān Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr ʿAlī Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Zīrā ol kāmil-[ʿıy]ār anlaruñ ʿuteḳālarından idiler. Ṣoñra Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris oldılar. Baʿdehu Ṣaḥn medārisinden birine müderris olup oradan ser-māye-i elṭāf-ı Rab ḳāḍī-i Ḥaleb oldılar. Baʿdehu Edrine ḳażāsı ile mübtelā olup āḫir-i kār ol pertev-i luṭf-ı Perverdigār hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz yedisi senesinde cānib-i Ḫudā'ya güẕār buyurdılar.

Beyt

Göçüp bedr-i hüdā vü dīn-i İslām
Diyār-ı uḫrevīye çār u nā-çār

Ḳażā ile sürerken ẕevḳ u şādī
Yolı irdi ḳażā-yı mevte iy yār

Cihānda kimse bāḳī ṣanma ḳardaş
Göçerler bu yuvadan itme inkār

Neşr: Bunlar daḫı ʿālim ü ṣāliḥ ü muttaḳī kimesne idiler. Ve daḫı ṣāḥib-i ḫayrāt **[298b]** zümresinden olmadan ötüri maḫrūsa-i Edrine'de bir mescid-i şerīf binā itdürdiler. *Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-ʿazīz.*

Mevlānā İsḥāḳ Çelebi [el-Üskübī] {İsḥāḳ}

Ve biri daḫı ʿālim-i ʿulemā-yı āfāḳ ve fāżıl-ı fużalā-yı ẕevi'l-meẕāḳ, dānā ve ʿulūmda tüvānā, maʿārif bezminüñ sāḳīsi ve ḥaḳā'iḳ cemʿinüñ şemʿ-i bāḳīsi, erbāb-ı meẕāḳuñ pīr-i münīri ve aṣḥāb-ı revāḳuñ ṣāḥib-żamīr-i ḫurşīd-i tenvīri, fühūm şehrinüñ vālīsi ve ʿulūm u deḳā'iḳ Mıṣr'ınuñ mevla'l-mevālīsi, ʿurefā silkinüñ merġūbı ve ẓurafā mecmaʿınuñ maḥbūbı Mevlānā İsḥāḳ el-Üskübī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından eczā-yı ʿulūm saḥḳ itdüklerinden ṣoñra ol şānı ʿālī Mevlānā Ḳara Bālī ḫıdmetlerinde ol medḥ ü şenāya sezāvār, maḥall-i eczāya ḫalṭ-ı ʿasel idüp ḥoḳḳa-i dilde pinhān u maḥfūẓ ṭutdılar. Ṣoñra ol vāḳıf-ı deḳā'iḳ-ı şiʿr ü inşā Edrine'de Vezīr İbrāhīm Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra ol dillere maṭlūb Medrese-i Üsküb'e müderris olup girü Burusa'da Ḳapluca Medresesi'ne müderris olup baʿdehu ol merd-i refīḳ medrese-i İzniḳ'e müderris olup girü Edrine'de Dārü'l-ḥadīṯ Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Baʿdehu ol ḳıdvetü'l-enām diyār-ı Şām'a ḳāḍī oldılar. Āḫir-i ʿömr ṣubḥı şāma irüp pister-i ḫāke hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ üçi senesinde baş ḳodılar.

Beyt

Bu deñlü fażl u ʿirfān ile İsḥāḳ
Ulaşdı Ḥaḳḳ'a biñ cān ile İsḥāḳ

Olup bir niçe gün bunda müsāfir
Be-āḫir göçdi rindān ile İsḥāḳ **[299a]**

ʿUlūm-ı fażl içinde bir niçe dem
İderken ẕevḳ yārān ile İsḥāḳ

Vedāʿ idüp didi yā Hū buradan
Ṣafā vü ʿışḳ-ı Sübḥān ile İsḥāḳ

Ḥabībī rūḥına eyle duʿālar
Çün oldı vaṣl-ı cānān ile İsḥāḳ

Neṯr: Bunlar daḫı vāḳıf-ı ḥaḳā'iḳ-ı ʿulūm ve ʿirfān-ı deḳā'iḳ-ı fünūn, fasīḥü'l-beyān ve ṭalīḳu'l-lisān bir kāmil insān idiler kim zāde-i ṭabʿ-ı

pür-fütūḥları dillere zād ve mekteb-i ḫāne-i ʿurefāya üstād, ṣāḥib-i irşād idiler. Ol bedr-i dücā ḥāfıẓ-ı leṭā'if-i mā-lā-yuḥṣā idiler. Ḫuṣūṣā *Dīvān*-ı pür-ʿunvānları ve *Münşe'āt*-ı pür-ʿirfānları kim dillerde meẕkūr ve ārāda mesrūrdur. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Ebu's-suʿūd [Bedrü'd-dīn-zāde]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl ve dili sāde Mevlānā Ebu's-suʿūd Bedrü'd-dīn-zāde ḥażretleridür kim medīne-i Burusa'da vücūda gelüp Mevlānā Ḫamīdli Seyyidī Ḫalīfe ḥacrinde mürebbā olmışlardur. Zīrā pederleri vefātından ṣoñra māderleri anlara nikāḥ-ı şerʿī ile varmışlar idi. Baʿdehu baʿż-ı ʿulūmı daḫı ʿaṣrı ʿulemāsından tekmīl idüp Mevlānā Rüknü'd-dīn ḥażretleri ḫıdmetine irüp ʿumdetü'l-enām oldılar. Baʿdehu baʿż-ı bilāda ḳāḍī olup āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ beşi senesinde vefāt itdiler. Bunlar daḫı ṣāḥib-i zekā vü fiṭnat ve laṭīf ü ḫūb-ṭabīʿat, muḥallil-i fevā'id-i müşkile ve vāṣıl-ı meṭālib-i ʿaliyye vü ġāliyye idiler. *Nevvera'llāhu ḳabrehu.*

Mevlānā Deli Birāder

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u muʿteber Mevlānā Deli Birāder ḥażretleridür kim ism-i şerīfleri ġayr-ı muḥaḳḳaḳ ve laḳab-ı münīf ü laṭīfleri meşhūr u muḳarrerdür kim ʿaṣrı **[299b]** ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Muḥyi'd-dīn el-ʿAcemī ḫıdmetlerinde ʿArabiyyeti kemā-kān tekmīl idüp ṣoñra meslek-i taṣavvufa sālik ve lākin ṭabʿ-ı şerīflerinden televvün olduġına binā'en çendān mālik olmayup āḫir ferāġat idüp Burusa'da Bāyezīd [Ḫān] Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu ol muṣāḥib-i yār Seferiḫiṣār Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Aḳşehr Medresesi'ne müderris oldılar. Girü Amāsiyye'de Ḥüseyniyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra ol erbāb-ı nezākete re'īs, terk-i tedrīs idüp otuz aḳça ʿulūfe ile teḳāʿüd idüp maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de Beşikṭaşı nām mevżiʿ kim leb-i deryā ve mecmaʿ-ı ẓurafādur, anda bir ḫoş-maḳām-ı ḫurrem ve dıraḫtları bā-hem peydā idüp vefātlarına dek ḳarār ve aġyārdan firār itdiler. Ve daḫı ol kāmil ü şeydā anda bir cāmiʿ ve ḥücre peydā ve bir ġarrā ḥammām-ı dil-güşā binā idüp ol cāmiʿe vaḳf itdiler. Ve ṣalāt-ı ḫamsi cemāʿat ile cumʿa-i pür-saʿādetlerinde bilece edā iderlerdi, dimişler. Ṣoñra ol ẓurafā-yı müte'aḫḫirīne bakıyye-i ʿömrlerinde Kaʿbe-i şerīf

ṭarafına irtiḥāl ü ḥareket idüp vefātlarına dek anda sākin oldılar. Ol mekān-ı müşerrefede daḫı bir ravża-i müteberrikeleri vardur kim anda bir birke-i laṭīfeleri vardur kim ḥuccācuñ seyrāngāhıdur, ḫūb-maḳāmdur. Bunlar daḫı ʿālim ü ʿāḳil ü zeyrek ve selīmü'l-ʿaḳīde ve ḥalīmü'ṭ-ṭabīʿat, leẕīẕü'ṣ-ṣoḥbet ve laṭīfü'l-muḥāvere, ḥużūr-ı mevfūrü'l-ḫubūrlarında teklīf-i ʿādiye meslūb bir ḫūb **[300a]** u merġūb kimesne iken elsine-i nāsda dīvānelik ile müttehem idiler. Ve'l-ḥāṣıl ol vücūd-ı pür-maʿārif şiʿr ü inşāya ʿārif ve ẓarāfet-ārāya vāḳıf bir hünerver kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Beyt

Ne ġāfilsin eyā dīvāne ḳardaş
Ḳoma ṭaş üstine ʿālemde bir ṭaş

Bu ḳūt u ḳuvvete maġrūr olma
Bilüp Ḥaḳḳ'ı bulup sır eyleme fāş

Taʿalluḳ rişte sin ḳatʿ it sivādan
Eyü yavuz geçinür ṣaġ olan baş

Mevlānā Nihānī[1] [Caʿfer el-Burusevī]

Neşr: Ve biri daḫı cevāhir-i ʿulūmuñ kānı ve defā'in ü künūz-ı rümūzuñ dükkānı, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Caʿfer el-Burusevī ḥażretleridür kim şöhretleri Nihānī'dür. ʿAṣrı ʿulemāsından ḳarābet-i dirāyāt idüp ġāyetü'l-ġāyāta irdüklerinden ṣoñra baʿżı medāris tedrīsine müvellā, baʿdehu baʿżı bilāduñ ḳażāsına mübtelā olduḳlarından ṣoñra Ḳoṣṭanṭıniyye'de Vezīr Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu belde-i Ġalaṭa'ya ḥākim olup baʿdehu ferāġat-ı ḳażā idüp otuz üç aḳça ʿulūfe ile teḳāʿüd eylediler. Bu ḥāl üzerine iken ol ḫıyār-ı ricāl cenāb-ı Ḥayy-ı Müteʿāl'e hicretüñ ṭoḳuz yüz ellisi civārında irtiḥāl itdiler.

1 *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nin tenkitli metninde bu şahsın mahlası "Nihâlî" olarak belirtilmiştir. Bkz. Hekimoğlu, age, s. 746. Edebiyat tarihlerinde "Nihânî Caʿfer" olarak kayıtlı bir şair bulunmamaktadır. *Şakâ'ik*'ta belirtilen kayıt edebiyat tarihi bilgileriyle örtüşmektedir. Yunus Kaplan, "NİHÂLÎ, Cafer Çelebi", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nihali-cafer-celebi [erişim tarihi: 03.03.2020]

Metinde "Nihânî" mahlasına uygun düşecek şekilde secîli kullanımlar bulunduğundan bu karıştırmayı bir müstensih hatası değil mütercim hatası olarak değerlendirmek gerekir.

Bunlar daḫı leẕīẕü'ṣ-ṣoḥbe ve laṭīfü'l-muḥāvere, zeyn-i bezm-i mecālis-i erbāb-ı ṣafā ve şem'-i maḥāfil-i aṣḥāb-ı vefā idiler. Ḫuṣūṣā ol ṭab'ı zekīnüñ Türkī'de laṭīf eş'ārı vardur kim her beyti feżā'ilini iş'ār ider. *Raḥimehu'llāh.*

Beyt

Nihānī seyr iderken būstānı
Yolı irdi gülistān-ı cināna **[300b]**

'Iyān oldı aña aḥvāl-i mestūr
Beden şehrini atduḳda yabana

Dürüş sa'y ile geç il ġıybetinden
Gerek kāfir gerek mü'min saña ne

Eger ilden dilüñ kesmezseñ iy yār
Ḳamu sa'y itdügüñ irer ziyāna

Mevlānā Işıḳ Ḳāsım

Neşr: Ve biri daḫı kāmil ü 'āḳil ü 'ālim Mevlānā Işıḳ Ḳāsım ḥażretleridür kim 'aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra keremlerinden Mevlānā 'Abdü'l-kerīm ḫıdmetlerinden tekmīl-i mā-yebḳā idüp ba'dehu Medrese-i Balaṭ'a müderris oldılar. Ba'dehu İnegöl Medresesi'ne müderris oldılar. Girü Edrine'de Ḫacriyye Medresesi'ne müderris olduḳlarından ṣoñra bunlar daḫı otuz üç aḳça 'ulūfe ile teḳā'üd itdiler. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ beşi senesinde maḥrūsa-i Edrine'de vefāt itdiler. Bunlar daḫı zeḳiyyü'ṭ-ṭab' ve maḳbūlü'l-enām, laṭīfü'l-muḥāḍara, leẕīẕü'l-muḥāvere, ṣāḥib-i leṭā'if-i 'aẕīme, vāḳıf-ı deḳā'iḳ-ı cesīme idiler. Bunuñ biri ile 'ābid ü ṣāliḥ ü müteverri' kimesne idiler. Ve ehl-i 'ıyālden 'ārī ve iḥmāl ü işḳālden berī idiler. Ve dā'imā ẕikru'llāha meşġūl, ve'l-ḥāṣıl beyne'l-efāżıl merd-i mu'teber ü maḳbūl idiler. Ve daḫı ol pīr-i lāmi', ṣalātda ḫāşi' idiler. Ve daḫı sinn-i şerīfleri mi'eye yetişmege ḳarīb olmış idi, dimişler.

Mevlānā İsrāfīl-zāde [Faḫrü'd-dīn]

Ve biri ʿālim ü fāżıl u āzāde Mevlānā Faḫrü'd-dīn İsrāfīl-zāde ḥażretleridür kim ol ādem-i cānī ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Tācī-zāde Caʿfer Çelebi ḫıdmetlerinde tekmīl-i kemālāt-ı bāḳıye idüp daḫı ṣoñra baʿż-ı medārise müderris olup ṣoñra Burusa'da Sulṭān Bāyezīd **[301a]** Medresesi'ne müderris oldılar. Girü ol şehrde Manastır Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu ol şehrde Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Şām ḳażāsı ile mübtelā olup baʿde müddetin maʿzūl olup seksen aḳça ʿulūfe ile teḳāʿüd itdiler. Defʿaten Dımışḳ'a girü ḳāḍī oldılar. Ol sebeb ile ḥacca varup girü gelüp maʿzūl olup maḥrūsa-i Burusa'da Sulṭān Murād Ḫān Medresesi seksen aḳça ile iḥsān olındı. Bir müddetden ṣoñra dimāġlarına ḫalel işābet idüp āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ üçi senesinde daʿvet-i Ḥaḳḳ'a icābet idüp vefāt itdiler. *Raḥimehu'llāh.* Bunlar daḫı faṣīḥü'l-beyān ve ṭalīḳu'l-lisān kimesne idiler.

Mevlānā Şemsü'd-dīn [Ġulām Aḥmed]

Ve biri daḫı merd-i evvāh, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Şemsü'd-dīn Aḥmed bin ʿAbdu'llāh ḥażretleridür kim Seyyid İbrāhīm-i Amāsī ḥażretlerinüñ ʿuteḳālarından idiler. Mevlānā-yı meẕkūreden taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra baʿżı medāris-i nevāḥī-i Amāsiyye'ye müderris olup baʿdehu Amāsiyye'de Ḥüseyniyye Medresesi'ne müderris olup ṣoñra ol aḳrānınuñ serdārı Medrese-i Ebā Eyyūb-i Enṣārī'ye müderris olup girü Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris olup baʿdehu ol ḳıdvetü'l-enām diyār-ı Şām'a ḳāḍī oldılar. Āḫir ḳażādan hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ iki senesinde cenāb-ı āḫirete rıżā virüp vefāt itdiler.

Beyt [301b]

Aḥmed-i Muḫtār'a vāṣıl oldı Aḥmed iy aḫī
İşidicek rūḥ-ı pākine anuñ Ḳur'ān oḫı

Neṣr: Bunlar daḫı ʿālim ü taḳī vü muttaḳī vü saḫī ve selīmü'ṭ-ṭabʿ u ḫalīmü'n-nefs ve ṣaḥīḥü'l-ʿaḳīde vü maḳbūlü'ṭ-ṭarīḳa kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Ḥasan Çelebi [Ḥüsāmü'd-dīn]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl-ı zamāne ve ʿāḳil ü kāmil ü yegāne Mevlānā Ḥüsāmü'd-dīn Ḥasan Çelebi el-Ḳarasivī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i ʿulūm itdüklerinden ṣoñra Mevlānā ʿAbdü'r-raḥīm ibnü'l-mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn ʿAlī el-ʿArabī ḥażretlerinüñ ḫıdmetlerine irüp taḥṣīl idüp ve imtiyāz bulup ṣoñra baʿżı medārise müderris olup āḫir ol maḥbūbu'l-ḳulūb Medrese-i Üsküb'e müderris oldılar. Baʿdehu Burusa'da Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ne müderris oldılar. Girü Ṭrabozun Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Ṣoñra maḥrūsa-i Burusa'ya ḥākim, baʿdehu Edrine'ye ḥākim, āḫir maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye ḳażāsı ile mübtelā oldılar. Baʿdehu Medāris-i Ṣaḥn'dan birinde yüz aḳça ʿulūfe ile teḳāʿüd idüp derse meşġūl oldılar. Āḫir-i kār bu dār-ı bed-kirdārdan cānib-i Rabb-i Cebbār'a hicretüñ ṭoḳuz yüz elli yedisi senesinde güẕār itdiler.

Beyt

Göçüp Mollā Ḥasan dār-ı fenādan
İrişdi aḥsen-i aḥvāl ile ol

Cenāb-ı Ḥaḳḳ'a vāṣıl oldı iy yār
Budur kār-ı fenā iy merd-i maḳbūl

Ṣaḳın aldanma dünyā fitnesine
Ki ser-tā-pā müşevveş kārı mechūl **[302a]**

Neṣr: Merḥūm kerīmü'n-nefs ü zekiyyü'ṭ-ṭabʿ, ḥalīm [ü] vaḳūr, kerīm ü ṣabūr, ʿulūm-ı mütedāvileye vāḳıf ve her ḫuṣūṣ ile nāzük ü ʿārif kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Emīr Ḥasan-ı Rūmī

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Emīr Ḥasan-ı Rūmī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra baʿżı medārise müderris olup baʿdehu ol merd-i ġarrā Edrine'de Emīrü'l-ümerā Medresesi'ne müderris oldılar. Girü Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr İbrāhīm Paşa Medresesi'ne

müderris oldılar. Ṣoñra Dāvūd Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu Edrine'de Dārü'l-ḥadīṯ Medresesi'ne müderris oldılar. Anda müderris iken vefāt itdiler. Bunlar daḫı saḫī vü zekī ve ṣāliḥ ü fāżıl kimesne idiler. Ve Seyyid'üñ *Şerḥ-i Ferā'iż*'ine ḥāşiyeleri ve daḫı 'ilm-i ādābda Mes'ūd muṣannefine ḥāşiyeleri vardur. Her biri bir yādigār ve u'cūbe-i rūzgārdur. *Raḥimehu'llāh.*

Beyt

Çarḫ dullābı döner ḫalḳı ögüdür cev-be-cev
Zīnhār itme dil ü cānı fenā içün girev

Mevlānā Şāh Meḥemmed [el-Yegānī]

Neşr: Ve biri daḫı ol cevāhir kānı ve ma'ārif dükkānı, 'ālim ü fāżıl Mevlānā Şāh Meḥemmed bin Mevlānā Şemsü'd-dīn el-Yegānī ḥażretleridür kim 'aṣrı 'ulemāsından tekmīl-i kemālāt itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Müftī 'Alā'ü'd-dīn el-Cemālī ḥażretleridür kim mu'īd oldılar. Ba'dehu maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de Murād Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu Vezīr Dāvūd Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Girü Ḳalender-ḫāne Medresesi'ne müderris **[302b]** oldılar. Ṣoñra Vezīr 'Alī Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris oldılar. Āḫir hicretüñ [ṭoḳuz yüz] ḳırḳ biri senesinde tedrīsden cenāb-ı ṭaḳdīse rıḥlet itdiler.

Beyt

Cenāb-ı Ḥaḳḳ'a göçdi Şāh Meḥemmed
İre rūḥına Ḥaḳ'dan feyż-i sermed

Ol iken zübde-i aḳrān-ı devrān
Ol iken ehl-i İslām'a muḳalled

Anı da sürdi ḫarca çarḫ-ı bed-rāy
Gelenler bunda ḳalmazlar mü'ebbed

Neşr: Bunlar daḫı 'ālim ü fāżıl ve muḥaḳḳiḳ u müdeḳḳiḳ kimesne idiler. Ve bir aḥada sū'-i ẓann itmezler idi.

Mevlānā Süleymān-ı Rūmī

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Süleymān-ı Rūmī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra baʿżı medārise müderris olup baʿdehu Toḳat Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr ʿAlī Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris oldılar. Āḫir anda müderris iken vefāt itdiler. Vefātları daḫı pādişāh-ı ʿālem-penāhuñ şeh-zādelerini sünnet it[dür] dükleri velīme-i ʿaẓīmesinde kemāl-i ḥayretlerinden beyne'l-ʿulemā ġaşy olup ol meclisden götürüp ḫaymeye getürünce teslīm-i rūḥ eylediler. Bu ḳıṣṣa hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz yedisinde vāḳiʿ oldı. Bunlar daḫı mümtāz-ı aḳrān, dānā vü kāmil-i devrān idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Ḳuṭbü'd-dīn-i Merzifonī

Ve biri daḫı cāmiʿ-i ḥaḳā'iḳ-ı fünūnī, ʿālim ü kāmil Mevlānā Ḳuṭbü'd-dīn el-Merzifonī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından tekmīl itdüklerinden ṣoñra **[303a]** Mevlānā Müftī ʿAlī Çelebi el-Cemālī ḥużūrında envāʿ-ı istifāde itdüklerinden ṣoñra ol dili sāde baʿżı medārise müderris olduḳlarından ṣoñra Medrese-i İzniḳ'e müderris oldılar. Baʿdehu Ḳosṭanṭıniyye'de Dāvūd Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Girü ol ṭabʿ-ı mevzūn Medrese-i Ṭrabozun'a müderris oldılar. Āḫir ol medreseden cenāb-ı Ḥaḳḳ'a hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz beşinde göçdiler.

Beyt

Ḳuṭb-ı dīn iken ol kerīmü'ş-şān
Rıḥlet itdi cenāb-ı Raḥmān'a

İy birāder gelen fenāya göçer
Bāḳi ḳalmaz bu mülk bir cāna

Dürüşüp rāh-ı Ḥaḳḳ'a saʿy eyle
Budurur ḥaḳ kelām rindāna

Eyle ḳalbüñ maḥall-i zühd [ü] veraʿ
Eyle ʿömrüñ ẕerīʿa iḥsāna

Neşr: Bunlar daḫı maʿden-i ḥilm ü kerem ve menbaʿ-ı luṭf u şiyem, aḫlāḳ-ı ḥamīde ile ārāste ve efʿāl-i melīḥa ile pīrāste ve daḫı *Viḳāye Ṣadrü'ş-şerīʿasıʾ*na taʿlīḳātları vardur kim her kelāmı cevāhir-intiẓām ve her taḥḳīḳı bāʿiṣ-i taḥsīn ü ikrāmdur. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Pīr Aḥmed

Ve biri daḫı erbāb-ı faẓl u kemāle sened, ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Pīr Aḥmed ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Ḫıżr Beg-zāde Müftī Aḥmed Paşa ḫıdmetlerine vāṣıl olup baʿdehu Ḳosṭanṭıniyye'de Kürkcibaşı Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Ḳasṭamonı'da Atabeg Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Filibe'de Şihābü'd-dīn Beg Medresesi'ne müderris oldılar Baʿdehu **[303b]** Burusa Manastır Medresesi'ne müderris oldılar. Girü medīne-i mezbūrede Murād Ḫān Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu ḳażā-yı Ḥaleb'e müvellā ve ṣoñra maʿzūl olup teḳāʿüd ṭarīḳı ile seksen aḳçaya mutaṣarrıf olup āḫir gürg-i merg vücūdları ḫānesine yol bulup hicretüñ ṭoḳuz yüz ellisi ʿaşrinde vefāt itdiler. Merḥūm u maġfūr ṭabīʿatı kerīm ve ẕātı ḥalīm, vaḳūr u ṣabūr ve ṭālibü'l-ḫayrāt u rāġıbu'l-ḥasenāt ve ṣaḥīḥü'l-ʿaḳīde vü ṣāfī-ḫāṭır kimesne idiler.

Beyt

Ecel gürgi bulup ol kāmile yol
Vücūdını anuñ ifṭār itdi

Niçe müddet iderken seyr-i gülzār
Gülistānı görince ḫār itdi

Geñiş dünyāda ʿīş ü nūş iderken
Ecel aña cihānı ṭar itdi

Mevlānā Meḥemmed bin Şeyḫ Maḥmūd

Neşr: Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Meḥemmed bin Şeyḫ Maḥmūd el-Muġlavī el-Vefāyī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i ʿulūm itdüklerinden ṣoñra ol ādem-i cānī Seyyidü'l-Ḳaramanī ḥażretlerinüñ ḫıdmetlerinde olup baʿdehu derslerine muʿīd, ṣoñra Medrese-i Kütāhiyye'ye müderris oldılar. Baʿdehu Burusa'da Ferhādiyye Medresesi'ne

müderris oldılar. Ṣoñra Kütāhiyye ḳurbinde Ḳāsım Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz erbaʿīninde rebīʿ-i ʿömri tamām olup cenāb-ı Melik-i ʿAllām'a rıḥlet itdiler.

Beyt

Göçüp bu cāygāh-ı pür-belādan
Cenāb-ı Ḥaḳḳ'a Maḥmūd el-Vefāyī **[304a]**

Döne döne gidüp dārü'l-beḳāya
Cefādan ḳurtulup buldı ṣafāyı

İşidüp ehl-i ʿilmüñ rıḥletini
Oḳuyup Fātiḥa idüñ duʿāyı

Neşr: Bunlar daḫı merd-i pür-hüner ü muʿteber ve tevārīḫe kemāli ile vāḳıf, ḥalīm ü saḫī bir er idiler. Ve daḫı ṣāḥib-i taṣnīf idiler. Naḥvde *Kāfiye* nām kitāba *Tehẕīb* adlu bir şerḥ ve *Şerḥu Hidāyeti'l-ḥikmet* kim Mevlānā-zāde'nüñdür kim *Ḥ ʿāce-zāde Ḥāşiyesi*'ni tezyīn ve mücmelātını tebyīn içün yazmışdur. Añа daḫı bir ḥāşiye yazup ve Seyyid'üñ *Tecrīd*'i ḥāşiyesine daḫı ḥāşiye yazup sikkeyi mermerde ḳazmışlardur. Ve daḫı *Sūre-i Ve'ḍ-ḍuḥā*'ya bir tefsīr-i ġarrā yazup *Tenvīrü'ḍ-ḍuḥā* diyü ad virmişlerdür. Ve daḫı resā'il-i ġarībe ve taʿlīḳāt-ı ʿacībe ṣāhibleridür.

Mevlānā ʿArab Çelebi [Ḥamza]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil ü pür-edeb Mevlānā Ḥamza ḥażretleridür kim "ʿArab Çelebi" dimek ile meşhūrlardur. ʿAṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i ʿulūm idüp ḥattā Efḍal-zāde oġlı Mūsā Çelebi Medāris-i Ṣaḥn'dan birinde müderris iken ḫıdmet-i şerīfelerinde taḥṣīl idüp baʿdehu Sulṭān Bāyezīd devletinde maḥrūsa-i Mıṣr'a rıḥlet idüp ʿulemāsından *Ṣıḥāḥ-ı Sitte*'den ḳırā'at ve tefāsīr ü uṣūlden tekmīl idüp icāzet aldılar. Ve'l-ḥāṣıl ʿulūm-ı mütedāvilenüñ cemʿīsini ahālīsinden tekmīl idüp girü diyār-ı Rūm'a ʿavdet itdiler. Merḥūm Ḳāsım Paşa maḥabbet idüp ḳurb-ı Eyyūb'da bir medrese-i ġarrā binā idüp **[304b]** müddet-i ʿömrleri münḳażī olınca anda ders idüp *Tefsīr-i Beyżāvī*'yi tamām taḳrīr eylediler. Ve'l-ḥāṣıl bunlar daḫı nāfiʿ ü ṣāliḥ ü müfīd kimesne idiler. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz elli senesinde cenāb-ı āḫirete rıḥlet itdiler.

Mevlānā Varaḳ Şemsü'd-dīn

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl Mevlānā Varaḳ Şemsü'd-dīn ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra baʿżı medārise müderris olup āḫir ol pīr-i nefʿ ü bī-żarar maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de Medrese-i Ḳalender-ḫāne'ye müderris olup baʿdehu Medrese-i Ebā Eyyūb'a, baʿdehu Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz ḫamsīni ḥudūdında vefāt itdiler. Bunlar daḫı ʿālim ü fāżıl ve ṣābir ü şākir ve ḥalīm ü selīm kimesne idiler.

Beyt

Ecel bādı anuñ evraḳ-ı ʿömrin
Ṭaġıtdı āḫirü'l-emr itdi berbād

Amān bulmaz kimesne mevt elinden
Elinden bu fenānuñ āh u feryād

Mevlānā Muḥyi'd-dīn-i Tebrīzī

Neşr: Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Muḥyi'd-dīn Muḥammed bin ʿAbdü'l-evvel-i Tebrīzī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından ḫuṣūṣā pederlerinden kim medīne-i Tebrīz'de ḳāḍī-i Ḥanefiyye idiler, ḳırā'at itdiler ve daḫı kendüler buyurdılar kim "ʿĀlem-i ṣabāda idüm. Mevlānā Celāl ḥażretlerini gördüm, be-ġāyet ʿaẓamet ü celāl ve heybet [ü] vaḳār üzerine idiler. Ḥattā ʿulemā-yı Tebrīz ḥużūr-ı şerīflerinde kemāl-i ādāb üzerine otururlar idi kim gūyā meclis-i şāhda otururlar idi."

Beyt [305a]

Edeb böyle olur ehl-i hünerde
Edebsüzlerde olmaz ʿırż u perde

Edeb bir tācdur nūr-ı Ḫudā'dan
Anuñ ehli az olur biñde birde

Neşr: Pederleri ḥayātında diyār-ı Rūm'a geldiler. Mevlānā Mü'eyyed-zāde ḳāḍī-ʿasker idiler. Pederleri ile sābıḳaları olduġına binā'en Sulṭān Bāyezīd'e ʿarż eyledi. Sulṭān daḫı bir medrese iḥsān eylediler. Ṣoñra ḳażā

iḫtiyār idüp ve bilāddan bir niçe beldeye ḳāḍī olduḳlarından ṣoñra Gekibuze'de Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu Maġnisa'da Sulṭān'a müderris oldılar. Ba'dehu Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Ṣoñra maḥrūsa-i Ḥaleb'e ḳāḍī oldılar. Ba'dehu Dımışḳ'a, ṣoñra maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye ḳażāsı ile mübtelā olup ba'dehu ma'zūl olup günde yüz aḳça 'ulūfe ile teḳā'üd itdiler. Āḫir hicretüñ [ṭoḳuz yüz] altmış üçinde cenāb-ı Ḥaḳḳ'a rıḥlet itdiler. Bunlar daḫı mümtāz-ı aḳrān ve nādire-i zamān, vāḳıf-ı ḥaḳā'iḳ-ı meşrū'āt, 'ārif-i deḳā'iḳ-ı ma'ḳūlāt ve inşā 'ilminde kāmil ü 'ālim ve ṣāliḥ ü 'āḳil kimesne idiler. Ḫuṣūṣā ḫuṭūṭ-ı mu'ṭeberede kāmil ve kütübden ba'ż-ı mevāżi'e ta'līḳātları daḫı vardur. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Ma'lūl [Muḥyi'd-dīn Meḥemmed]

Ve biri daḫı seyyid-i erbābü'l-fuḥūl, 'ālim-i ḥaḳā'iḳu'l-menḳūl ve'l-ma'ḳūl, 'ālim ü fāżıl u kāmil Muḥyi'd-dīn Meḥemmed bin 'Abdü'l-ḳādir eş-şehīr bi'l-Ma'lūl Efendi ḥażretleridür kim 'aṣrı 'ulemāsından **[305b]** ḫuṣūṣā Muḥyi'd-dīn el-Fenārī'den ve Kemāl Paşa-zāde ve Ḫüsām Çelebi ve Mevlānā Nūrü'd-dīn ve mu'allim-i sulṭān Ḫayrü'd-dīn Efendi'den taḥṣīl-i 'ulūm itdüklerinden ṣoñra maḥrūsa-i Burusa'da Ḳāsım Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Girü Ḳosṭanṭıniyye'de Efḍaliyye Medresesi'ne müderris oldılar. Girü medīne-i meẕkūrede Maḥmūd Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu ol derūnı ṣāf u sāde Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Ba'dehu Mıṣr-ı Ḳāhire ḳażāsı ile mübtelā oldılar. Ba'dehu ma'zūl olup ṯāniyen ṭoḳsan aḳça 'ulūfe ile Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Ba'dehu girü Mıṣr'a ḳāḍī oldılar. Ṣoñra vilāyet-i Anaṭolı'ya ḳāḍī-'asker oldılar. Āḫir mübārek pāylarında 'illet-i māni'a olduġından ötüri ma'zūl olup günde yüz elli aḳça 'ulūfe ile teḳā'üd itdiler. Āḫir ḳullāb-ı maḥabbet-i ezelī anları daḫı cenāb-ı Lem-yezelī'ye cerr idüp hicret-i Resūl'üñ ṭoḳuz yüz altmış üçinde 'ālem-i ṭabī'atdan cenāb-ı Ḥaḳḳ'a 'azīmet itdiler. Bunlar daḫı 'ālim ü fāżıl ve ḥalīm ü selīm, vużū' [u] vaḳūr kimesne idiler. Ve daḫı ḫayrāt-ı ḥasenāt ṣāḥibleridür kim Ḳumla nām ḳaryede bir mekteb ve Ḳosṭanṭıniyye'de bir dārü'l-mülāzımīn ve mekteb-i ġarrā ve bir dārü'l-ḳurrā daḫı binā itmişlerdür.

Ve ḳabr-i şerîfleri daḫı dârü'l-ḳurrâları ḳurbindedür. İnşâ'a'llâh envâr-ı Allâh ile ḳabr-i şerîfleri pür nûr ola. **[306a]** Bu kemîne ile çoḳluḳ ʿalâḳaları daḫı var idi.

Beyt

Göçüp dârü'l-fenâdan Mîr Maʿlûl
Cenâb-ı Ḥaḳḳ'a oldı rûḥı vâṣıl

Budur emr-i fenâ iy merd-i medhûş
Göñül virmez fenâya merd-i ʿâḳil

Bu dünyâyı ṣaḳın sen ṣanma me'men
Fenâdur âḫiri iy merd-i kâmil

Niçeler ḥamz-i ehvâ ile şöyle
Olup sekrân u bî-sâmân u ḳan ẕil [kezâ ?]

Mevlânâ Merḥabâ Efendi [Muḥyi'd-dîn]

Neşr: Ve biri daḫı ʿâlim ü fâżıl u bî-riyâ Mevlânâ Muḥyi'd-dîn eş-şehîr bi-Merḥabâ Çelebi ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemâsından taḥṣîl idüp baʿdehu mevlânâ muʿallimü's-sulṭân Ḥayrü'd-dîn Efendi ḫıdmetlerine vâṣıl olup baʿdehu Burusa'da Çendik Medresesi'ne müderris olup baʿdehu ol nâzük-yâr Medrese-i Ḳaraḥiṣâr'a müderris olup ve baʿdehu Ḳosṭanṭıniyye'de ʿAlî Paşa Medresesi'ne müderris olup girü Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris olup ṣoñra Medâris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Baʿdehu Şâm vilâyetine müvellâ, baʿdehu maḥrûsa-i Burusa'ya ḳâḍî olup baʿdehu Edrine ḳażâsına mübtelâ oldılar. Âḫir Edrine ḳażâsından hicretüñ ṭoḳuz yüz elli ḥudûdında cenâb-ı Mevlâ'ya göçdiler. Bunlar daḫı ʿâlim ü kâmil ve ḥalîm ü selîm kimesne idiler.

Beyt

Cinân ehline idüp merḥabâ ol
Fenâ ehline yâ Hû didi gitdi

Ecel ṣayyâdı anı dâma çekdi
Bu manṣıblar aña n'eyledi n'itdi **[306b]**

Mevlānā Pīr Meḥemmed el-Fenārī

Neṯr: Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl Mevlānā Muḥyi'd-dīn Pīr Meḥemmed bin Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn ʿAlī el-Fenārī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i murād itdüklerinden ṣoñra bilād-ı ʿAcem'e rıḥlet idüp Semerḳand ve Buḫārā ʿulemāsından taḥṣīl-i ʿulūm itdüklerinden ṣoñra bilād-ı Rūm'a gelüp Sulṭān Selīm Ḫān anlara tekrīmen Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Muṣṭafā Paşa Medresesi'ni iḥsān itdiler. Baʿdehu Edrine'de yeñi medreselerden birini iḥsān itdiler. Ṣoñra Medāris-i Ṣaḥn'dan birini iḥsān idüp baʿdehu çeşmleri çeşmesārına ʿillet irüp altmış aḳça ʿulūfe ile teḳāʿüd eylediler. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz elli dördi ve yāḫūd elli beşi senesinde cenāb-ı ʿizzete rıḥlet itdiler. Merḥūm daḫı ʿālim ü ʿārif ve ḥaḳā'iḳ-ı eşyāya vāḳıf kimesne idiler.

Beyt

Cihāndan göz yumup Pīrī Efendi
Beḳā ṣaḥrāsına irüp göz açdı

Fenā ʿīşından el çekdügiçün ol
Bekā mey-ḫānesinde cürʿa içdi

Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn [ʿAlī] [Vāsiʿ ʿAlīsi]

Neṯr: Ve biri daḫı zamānesi fużalāsınuñ mihteri, ʿālim ü fāżıl Mevlānā ʿAlā'ü'd-dīn ʿAlī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i ʿulūm itdüklerinden ṣoñra Mevlānā ʿAbdü'l-vāsiʿ ḫıdmetlerine irüp āḫir medreselerine muʿīd oldılar. Ṣoñra Burusa'da Bāyezīd [Ḫān] Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu maḥrūsa-i meẕkūrede Ferhādiyye Medresesi'ne müderris oldılar. Girü Ḳapluca Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Edrine'de **[307a]** Ḥalebiyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra yeñi medreselerden birine müderris oldılar. Baʿdehu Ḳosṭanṭıniyye'de Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Ṣoñra Edrine'de Bāyezīd Ḫān Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu maḥrūsa-i Burusa'ya ḳāḍī oldılar. Āhir hicretüñ ṭoḳuz yüz elli senesinde ṣadr-ı ḳażādan cenāb-ı Ḥaḳḳ'a revāne oldılar. Bunlar daḫı ʿālim ü ʿārif kimesne idiler. ʿUlūm-ı mütedāvileye vuḳūflarından māʿadā şiʿr ü inşāda lā-naẓīr, ḫuṣūṣā *Kelīle [vü] Dimne* nām kitābı Türkī inşā itmişlerdür kim be-ġāyet laṭīfdür Ve daḫı aḫlāḳ-ı ḥamīde ṣāḥibleri idi. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Ḳara Ṣāliḥ

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl Mevlānā Ḳara Ṣāliḥ ḥażretlerdiür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i ʿulūm itdüklerinden ṣoñra muʿallim-i sulṭān Mevlānā Ḫayrü'd-dīn Efendi'nüñ ḫıdmetlerine irüp baʿdehu Çekmece Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Burusa'da Ḳapluca'ya müderris oldılar. Baʿdehu Gekibuze Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Maġnisa'da Sulṭān Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Āḫir ol tedrīsden hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ dördinde vefāt itdiler. Bunlar daḫı selīmü'ṭ-ṭabʿ ve ḥalīmü'n-nefs, zāhid ü ʿābid kimesne idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Ebu'l-leyṯ

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl Mevlānā Ebu'l-leyṯ ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i ʿulūm itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Żamīrī ḫıdmetlerinüñ muʿīdi oldılar. Baʿdehu Kütāhiyye Medresesi'ne müderris oldılar. **[307b]** Ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Ḥācī Ḥasan-zāde Medresesi'ne müderris oldılar. Girü medīne-i mezbūrede Maḥmūd Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Medrese-i Ebā Eyyūb-i Enṣārī'ye müderris oldılar. Ṣoñra Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Baʿdehu ol luṭf-ı Rab maḥmiye-i Ḥaleb'e ḳāḍī oldılar. Baʿdehu Şām'a ḳāḍī oldılar. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ dördinde ḳażādan mülk-i beḳāya rıḥlet itdiler. Bunlar daḫı ʿālim fāżıl u kāmil ve zāhid ü ʿābid kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Faḫrü'd-dīn

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u maḥbūb Mevlānā Faḫrü'd-dīn bin Yaʿḳūb ḥażretleridür kim evṣāf-ı şerīfleri yuḳaruda ẕikr olınmışdur. ʿAṣrı ʿulemāsından ḫuṣūṣā Mevlānā Ṭaşköprī'den ve Mevlānā Şücāʿ'dan ve Seyyidī Çelebi'den taḥṣīl idüp bā-ḫuṣūṣ Seyyidī Çelebi'nüñ iʿādesinden mülāzım oldılar. Baʿdehu medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de Efḍaliyye Medresesi'ne müderris oldılar. Girü medīne-i mezbūrede Dāvūd Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Edrine'de Ḥalebiyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra şehr-i mezbūrede yeñi medreselerden birine müderris oldılar. Baʿdehu Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Müderris iken cenāb-ı ẕü'l-minene

hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ altısında revāne oldılar. Bunlar daḫı ʿālim ü kāmil ve ḥalīm ü selīm, mālik-i aḫlāḳ-ı ḥamīde ve sālik-i mesālikü'ş-şerīʿat ve'l-ḥaḳīḳa, vaḳūr u ṣabūr kimesne idiler.

Beyt

Ahālī zümresinüñ faḫrı iken
Göçüp dārü'l-beḳāya buldı faḫrı **[308a]**

Cihān bir rāh-ı bī-pāyāna beñzer
Kerem ḳıl çoḳca gör ol yolda ẕuḫrı

Mevlānā Maṣdar [Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā]

Neşr: Ve biri daḫı merd-i pür-hüner ve ʿālim-i muʿteber Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā eş-şehīr bi-Maṣdar *raḥimehu'llāh* ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra baʿżı medārise müderris oldılar. Ṣoñra Maġnisa'da Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Ṣoñra ol ṣāḥib-i vaḳār u edeb maḥrūsa-i Ḥaleb'e ḳāḍī oldılar. Baʿdehu Kaʿbe-i müşerrefe ḥażretlerine ḳāḍī oldılar. Baʿdehu maʿzūl olup Ḳosṭanṭıniyye'ye ḳarīb mevżiʿde vefāt itdiler.

Beyt

Göçüp maṣdar meçik dārü'l-beḳāya
Kötegi aña hīç olmadı nāfiʿ

Neşr: Bunlar daḫı ṣaḥīhü'l-ʿaḳīde ve laṭīfü'ṭ-ṭabīʿa ve gāhī ṭarīḳat-ı ṣūfiyyeye sülūk iderler idi. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Şeyḫī Çelebi [Şeyḫ Meḥemmed]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl Mevlānā Şeyḫ Meḥemmed Çelebi'dür kim şöhretleri "Şeyḫī Çelebi" dimek ile maʿrūflardur. ʿAṣrı ʿulemāsından bā-ḫuṣūṣ Mevlānā Muḥyi'd-dīn el-Fenārī'den ve Ḳarabālī'den taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Burusa'da Mevlānā Ḫusrev Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra medīne-i mezbūrede Veliyyü'd-dīn-zāde Aḥmed Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Pīrī Paşa Medresesi'ne müderris

oldılar. Girü Ṭrabozun Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Medrese-i Eyyūb'a müderris oldılar. Girü Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz elli birinde vefāt itdiler. **[308b]**

Beyt

Ahālī zümresinüñ şeyḫi iken
Cenāb-ı Ḥaḳḳ'a göçdi Molla Şeyḫī

Cihānda kimse ḳalmaz iy birāder
Göçüp Ḥaḳḳ'a mürīdi daḫı şeyḫi

Neşr: Bunlar daḫı 'ālim ü fāżıl, ḥalīm ü selīm, ḫāşi' u mütevāżi' kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Köprücük-zāde [Sinānü'd-dīn Yūsuf]

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl Mevlānā Sinānü'd-dīn Yūsuf ḥażretleridür kim "Köprücük-zāde" dimek ile meşhūrlardur. 'Aṣrı 'ulemāsından ve Ḳara Seyyidī'den ve Meḥemmed-i Samsunī'den taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra maḥrūsa-i Kefe'de tavaṭṭun idüp ol vilāyet ḫalḳına müftī olup müfīd ü nāfi' oldılar. Ba'dehu Ḳasṭamonı'da Atabeg Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu ḫıdmet-i fetvā ile Ṭrabozun Medresesi'ne müderris olup girü ol Ḥaḳ yāri Medrese-i Ebā Eyyūb-i Enṣārī'ye müderris oldılar. Ba'dehu Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Girü Burusa'da Sulṭān Murād Ḫān Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu Ayaṣofıyya Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu fetvā ile Amāsiyye Medresesi'ne, ba'dehu yetmiş aḳça 'ulūfe ile teḳā'üd itdiler. Ṣāniyen girü belde-i mezbūreye müftī oldılar. Āḫir ṣadr-ı fetvāda müvellā iken hicretüñ ṭoḳuz yüz elli birinde yā ikisinde cenāb-ı Mevlā'ya rıḥlet itdiler. Bunlar daḫı 'ālim ü fāżıl ve ḥalīm ü selīm, ṣaḥīḥü'l-'aḳīde ve sālimü'ṭ-ṭabī'a ve nefsine meşġūl bir vücūd idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Ḥācī Çelebi ['Alā'ü'd-dīn Ḥācī 'Alī]

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā 'Alā'ü'd-dīn Ḥācī 'Alī bin 'ālim ü fāżıl **[309a]** ü kāmil Şeyḫ 'Abdü'r-raḥīm el-Mü'eyyedī ḥażretleridür kim "Ḥācī Çelebi" dimek ile meşhūrlardur. 'Aṣrı 'ulemāsından fünūn-ı 'ulūm-ı mütedāvili taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra ve aḳrānı ara[sında] feżā'il ile meşhūr

olduḳlarından ṣoñra Dimetoḳa Medresesi'ne müderris, ba'dehu Ḳosṭanṭıniyye'de Ḥācī Ḥasan-zāde Medresesi'ne müderris, ba'dehu medīne-i mezbūrede Dāvūd Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Edrine'de Ḥalebiyye Medresesi'ne müderris oldılar. Girü Ebā Eyyūb-i Enṣārī Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu Ṣaḥn Medreseleri'nden birine müderris oldılar. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ dördi senesinde vefāt itdiler.

Beyt

'Alā iken bu gün 'irfān içinde
Ecel gürgi anı ḍarbīce başdı

Kemān-ı 'ilmi ḳurmuşken o kāmil
İrüp dest-i ḳader nā-çār yaşdı

Neṯr: Bunlar daḫı selīmü'ṭ-ṭabī'a ve ṣaḥīḥü'l-'aḳīde, ḫāşi' u mütevāżi' ve 'ālim ü ṣāliḥ kimesne idiler. Ve daḫı ba'żı kütübe ta'līḳātları vardur lākin ḥadāset-i sinlerinden ötüri ẓāhir olmadı. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Meḥemmed Beg

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Meḥemmed Beg ḥażretleridür kim merḥūm Sulṭān Bāyezīd Ḫān'uñ bendelerinden iken terk-i emāret idüp rāh-ı ṭaleb-i 'ilme gidüp Mevlānā Muẓaffer-i 'Acem'den ve Muḥyi'd-dīn-i Fenārī'den ve Pīr Aḥmed Çelebi'den tekmīl itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Kemāl Paşa-zāde ḫıdmetlerine irüp medreselerinüñ mu'īdi ve ṭalebelerinüñ **[309b]** ferīdi olup ba'dehu maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Murād Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu ba'ż-ı medārisde tedrīslerinden ṣoñra maḥrūsa-i Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris oldılar. Ba'dehu terk-i tedrīs idüp deryādan maḥrūsa-i Mıṣr'a gider iken gemilerini kāfir alup kendüler esīr olup bir niçe müddet vilāyet-i küffārda gir[ift]ār olduḳlarından ṣoñra aṣdiḳā-yı aḥrārdan ba'żılar ṣatun alup ol ḫayr-ı nāsı ḫalāṣ eylediler. Ba'dehu Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Edrine'de Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu Dımışḳ-ı Şām'a ḳāḍī oldılar. Ba'dehu ma'zūl olup Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp mizāc-ı pür-sürūrlarına fütūr irüp marażları eṯnāsında Mıṣr ḳażāsı iḥsān olınup eyyām-ı şitāda sefer irüp Kütāhiyye

nām beldede ʿömrleri kūtāh olup rāh-ı beḳāya hicretüñ ṭoḳuz yüz elli senesinde rıḥlet itdiler.

Beyt

Meḥemmed göçüben Mıṣr'a giderken
Yolı rāh-ı beḳāya dūş oldı

Ḳażā-yı Mıṣr ile mesrūr olurken
Şarāb-ı mevt ile ser-ḫōş oldı

İşidince anuñ mevt-i fenāsın
Ḳamu aḥbābı hep medhūş oldı

Neşr: Bunlar daḫı ʿālim ü kāmil kimesne idiler ve muḥibb-i ṣuleḥā idiler. Ve baʿżı taʿlīḳātları vardur ve kütüb-i keşīreye mālik olup ekşerini müṭālaʿa itmişlerdür. *Nevvera'lāhu merḳadehu.*

Mevlānā Manastırlı Çelebi

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl **[310a]** Mevlānā Manastırlı Çelebi ḥażretleridür kim ol ādem-i cānī ʿaşrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Seyyidī-i Ḳaramanī ḫıdmetlerinden kemā-kān istifāde itdüklerinden ṣoñra vilāyet-i Rūmili'nde Manastır nām ḳaṣabanuñ medresesine müderris oldılar, maʿzūl olup defʿa-i şāniyede girü ol medreseye müderris oldılar. Baʿdehu terk-i tedrīs idüp cenāb-ı Ḳuddūs'e teveccüh idüp nāsdan ʿuzlet itdiler. Ḥattā Edrine'de Ḥalebiyye Medresesi'ni virdiler, ḳabūl itmeyüp yigirmi aḳça ʿulūfe [ile ṭeḳāʿüd] itdiler. Ol ḥāl üzerine hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ ṭoḳuzı yılında ol āftāb-ı burc-ı ʿirfān cenāb-ı Yezdān'a revāne oldılar. Ne saʿādetdür ʿuzlet! Bā-ḫuṣūṣ bu zamānda saʿādetdür. Bunlar daḫı ṣāliḥ ü fāliḥ, mü'min ü mütedeyyin, ʿālim ü ʿārif kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Beyt

Manstırlı[1] Çelebi ol kāmil
Ölmiş idi ölüminden aḳdem

Bu cihān cāy-ı teḳāʿüd ṣanmañ
Ṣoñra ta ḳılmayasız āh u nedem

1 Aslı"Manastırlı" olan bu kelime vezin gereği yukarıdaki şekilde okunmuştur.

ʿUzlet it ḫalḳ-ı cihāndan iy yār
ʿArşa başuñ irişe hem-çü ʿalem[1]

Mevlānā ʿArab İmām [İbrāhīm el-Ḥalebī]

Neşr: Ve biri daḫı ʿālim-i ʿulūmü'd-dīn ve'l-edeb ve kāmil-i kemālātu'r-Rab Mevlānā Şeyḫ İbrāhīm el-Ḥalebī ḥażretleridür kim "ʿArab İmām" dimek ile meşhūrlardur. Maḥrūsa-i Ḥaleb ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra diyār-ı Mıṣr'a devr idüp ʿulemāsından külliyāt-ı ʿulūmı tekmīl idüp baʿdehu diyār-ı Rūm'a gelüp maḥmiye-i Ḳosṭanṭıniyye'de baʿżı cevāmiʿe imām olduḳlarından **[310b]** ṣoñra ol merd-i kāmil ü merd-i Ḫudā Cāmiʿ-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān'a imām u ḫaṭīb ve Mevlānā Saʿdī Çelebi binā itdügi dārü'l-ḳurrāya daḫı müderris oldılar. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz elli altısında vefāt itdiler. Vefātlarında sinn-i şerīfleri ṭoḳsandan tecāvüz eylemiş idi. Bunlar daḫı ʿālim-i ʿulūm-ı ʿArabiyye ve tefsīr ü ḥadīṯ ü fıḳh ḫuṣūṣā ḳırā'atda nādire-i zamān ve ʿadīmü'l-aḳrān idiler. Ve daḫı muttaḳī vü müteverriʿ ve ḫalḳdan kemāli ile ʿuzlet üzerine idiler. Ḫānelerinden ve cāmiʿden ġayrı yerde kimse anları görmezler idi. Ve yolda mübārek çeşmlerini eṭrāfa ṣarf itmezler idi. Ve daḫı taṣnīfātları çoḳdur. Cümleden biri *Mülteḳa'l-ebḥur*'dur ve *Münyetü'l-muṣallī* nām kitāb-ı şerīfi tamām şerḥ eylemişlerdür kim ḥaḳā'iḳını keşf ü īżāh idüp müstefīdīne fā'ide-i tāmme virür ve lākin aḥvāl-i ṣūfiyyeye münkirler idi.

Maṭlab
İnkār-ı ʿArab İmām li-Şeyḫ-i Ekber *Ḳuddise Sırruhu*

Ḫuṣūṣā Şeyḫ-i Ekber ḥażretleri, ḳatlarında be-ġāyet aḥḳar idiler. Ḥattā bu faḳīr marażı mevtlerinde ʿiyādete varduḳda ḫuṣūṣ-ı *Fuṣūṣ* ve Şeyḫ-i Ekber'den su'āl itdükde kemāl-i nükūl ü inkār ile cevāb virdiler. *Eṣlaḥa'llāhu ṣānehū ve ṣānehū ʿammā ṣānehū. Raḥimehu'llāh.*[2]

1 Metinde "ʿulūm"
2 "Allah onun işini düzeltsin ve onu kötülüklerden korusun. Allah rahmet eylesin."

Mevlānā Seyrek Muḥyi'd-dīn [Meḥemmed]

Ve biri daḫı ʿālim-i ʿulemā-yı dīn ve kāmil-i ḥaḳā'iḳ-ı erbāb-ı yaḳīn, ʿālim ü fāżıl u kāmil Muḥyi'd-dīn Meḥemmed el-Ḥüseynī eş-şehīr [bi-] Seyrek Muḥyi'd-dīn ḥażretleridür kim vilādetleri medīne-i Anḳara nevāḥīsindendür. Ol merd-i nūrānī ʿaṣrı ʿulemāsından bā-ḫuṣūṣ Mevlānā Sinānü'd-dīn Yūsuf el-Germiyānī'den ve daḫı Seyyīdī Meḥemmed el-Ḳocevī'den ve Berīkī-**[311a]**zāde'den taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Bālī el-Aydınī'nüñ medresesine muʿīd olup baʿdehu Anḳara Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Merzifon Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Toḳat Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra merḥūm şeh-zāde Sulṭān Meḥemmed bin Süleymān Ḫān'a muʿallim oldılar. Baʿdehu hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ yedisinde vefāt itdiler. Bunlar daḫı ʿālim ü selīm ü kerīm ü ḥalīm ve ʿārif-i ḥaḳā'iḳ-ı ʿulūm ve vāḳıf-ı deḳā'iḳ-ı rüsūm bā-ḫuṣūṣ kütüb-i tefāsīr müṭālaʿasına mücid ve ṣāliḥ ü müteheccid kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Ḳaraca Muḥyi'd-dīn

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil Ḳocevī Muḥyi'd-dīn ḥażretleridür kim "Ḳaraca Muḥyi'd-dīn" dimek ile meşhūrlardur. ʿAṣrı ʿulemāsından tekmīl itdüklerinden ṣoñra Efḍal-zāde Mevlānā Ḥamīdü'd-dīn ḫıdmetine irüp baʿdehu baʿż-ı medārise müderris olup baʿdehu şeh-zāde merḥūm Sulṭān Muṣṭafā bin Süleymān Ḫān'a muʿallim olup maḳām-ı taʿlīmden ʿālem-i ḳadīme hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ beşi senesinde rıḥlet itdiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Ṭanagöz-zāde [Ḫıżr]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl Mevlānā Ḫıżr ḥażretleridür kim "Ṭanagöz-zāde" dimek ile meşhūrlardur. Belde-i Merzifon'dandururlar. ʿAṣrı ʿulemāsından tekmīl itdüklerinden ṣoñra ol ṭabʿı maʿmūr fażl u kemāl ile meşhūr olup ve baʿżı medārise müderris olduḳlarından ṣoñra merḥūm ẕikri sābıḳ **[311b]** Sulṭān Muṣṭafā Ḫān'a *ʿaleyhi'r-raḥme* muʿallim olup bunlar daḫı dār-ı taʿlīmden diyār-ı naʿīme hicretüñ ṭoḳuz yüz elli üçinde uçdılar. *Raḥimehu'llāhu ʿaleyh.* Bunlar daḫı ḥalīmü'n-nefs ve kerīmü'n-nefes ve ṣāhib-i taṣnīfāt idiler. Ḫuṣūṣā ʿulūmdan baʿż-ı mevāżiʿe taʿlīḳātları vardur. Ve daḫı *Şerḥ-i Şemsiyye* ṭaṣdīḳātına daḫı ḥavāşşı vardur. *Ravvaḥa'llahu rūḥaḥu.*

Mevlānā Hidāyet Çelebi [Yār ʿAlī-zāde]

Ve biri [daḫı] ʿālim ü fāżıl ve ṣāḥib-i saʿādet Mevlānā Yār ʿAlī-zāde Hidāyet Çelebi ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından ḫuṣūṣā Mevlānā Pīr Aḥmed Çelebi ve ṣāḥib-i kitābuñ pederlerinden ve Muḥyi'd-dīn-i Fenārī'den ve Kemāl Paşa-zāde'den taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra maḥrūsa-i Ḳosṭanṭıniyye'de Efḍaliyye Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu medīne-i mezbūrede Ḳalender-ḫāne Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra ol dili sāde maḥrūsa-i Burusa'da Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ne müderris oldılar. Girü medrese-i mezbūrede Manastır Medresesi'ne birine müderris oldılar. Ṣoñra Edirne'de yeñi medreselerden birine müderris oldılar. Baʿdehu Ṣaḥn Medreseleri'nden müderris oldılar. Baʿdehu Kaʿbe-i müşerrefe ḳażāsı ile muḥterem olup baʿdehu çeşmleri çeşmesārına ḫalel irüp terk-i ḳażā idüp baʿdehu maḥrūsa-i Mıṣr'a geldüklerinde hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ sekizi yāḫūd ḳırḳ ṭoḳuzı senesinde vefāt itdiler.

Beyt [312a]

Hidāyet göçdi dünyādan dirīġā
Ulaşdı aṣlına irdi ṣafāya

Kimesne itmesün dünyāya raġbet
Dürüşsün ḥażret-i Ḥaḳḳ'a liḳāya

Neṣr: Bunlar daḫı ʿālim ü lebīb ve ḥalīm ü edīb kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Muḥyi'd-dīn [Meḥemmed bin Ḥüsāmü'd-dīn]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl Muḥyi'd-dīn Meḥemmed bin Ḥüsāmü'd-dīn ḥażretleridür kim pederleri ḳatl olınan Rūmī Meḥemmed Paşa'nuñ bendelerinden idiler. Ve Rūmiyyü'l-aṣl idiler. ʿAṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i ʿulūm idüp ḥattā baʿżı bilāda ḳāḍī olup āḫir peyk-i ecel yol bulup cenāb-ı āḫirete gitdiler. Maḫdūm-zādeleri Mevlānā Muḥyi'd-dīn daḫı ʿaṣrı ʿulemāsından ḳırā'at-ı ʿulūm idüp ḥattā ṣāḥib-i kitābuñ pederlerinden ve Mevlānā Ḥüsāmü'd-dīn'den, Kemāl Paşa-zāde'den tekmīl-i kemālāt idüp baʿdehu maḥrūsa-i Burusa'da ʿĪsā Beg Medresesi'ne müderris olup baʿdehu Vācidiyye Medresesi'ne ve Tire Medresesi'ne ve Amāsiyye'de Ḥüseyniyye

Medresesi'ne ve Çorlı Medresesi'ne müderris olup ba'dehu Burusa'da Manastır Medresesi'ne müderris oldılar. Girü Maġnisa'da Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris olup ba'dehu Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris olup ṣoñra Edrine'de Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Ḳāḍī-i Dımışḳ olup ba'dehu Burusa ḳażāsına yol bulup ba'dehu ma'zūl olup girü Burusa'da Sulṭān Murād Medresesi'ne seksen aḳça ile müderris oldılar. **[312b]** Ba'de müddetin Medrese-i Ayaṣofıyya'ya müderris oldılar. Ba'dehu girü Ṣaḥn'dan birine müderris olup girü Burusa'ya ṯāniyen Edrine'ye ba'dehu Ḳosṭanṭıniyye'ye ḳāḍī olup āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz altmış beşi senesinde vefāt itdiler.

Beyt

Vefāt itdi Sitanbul ḳāḍsi iy yār
Ṭolındı necmi irmişken ṣafāya

Ḳarası aġı dünyānuñ fenādur
Göçerler bu fenādan bir beḳāya

Neṯr: Bunlar daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil, ḫuṣūṣā 'ilm-i tevārīḫ ve naẓm u inşāda yed-i 'ulyāları vardur. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Ehlīce Muḥyi'd-dīn

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil Muḥyi'd-dīn el-Aydınī eş-şehīr bi-Ehlīce ḥażretleridür kim 'aṣrı 'ulemāsından 'ulūm-ı mütedāvileyi ḳırā'at itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Pīr Aḥmed Çelebi ve Ḥüsām Çelebi ve Ḥācī Ḥasan-zāde'nüñ oġlı Meḥemmed Şāh Çelebi'den taḥṣīl idüp ve i'ādelerinden mülāzım olup Ḳosṭanṭıniyye'de Kürkcibaşı Medresesi'ne müderris olup ba'dehu Varṭar Medresesi'ne müderris olup ba'dehu Ḳosṭanṭıniyye'de Pīrī Paşa Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Burusa'da Manastır Medresesi'ne müderris oldılar. Girü Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'ne bir müddet müderris oldılar. Āḫir ol medresede müderris iken ḳażā televvüṣi ile mülevveṣ olmayup cenāb-ı Ḥaḳḳ'a hicretüñ ṭoḳuz yüz elli birinde rıḥlet itdiler. *Raḥimehu'llāh.*

Beyt [313a]

Göçüp Ehlîce rindāna cihāndan
İrişdi rūḥı cünd-i mü'minîne

Kimesne ḳalmaz iy dil bu fenādan
Göçer herkes irişür menziline

Neşr: Bunlar daḫı ṣāliḥ ü ʿālim ve ṣaḥīḥü'l-ʿaḳīde ve selīmü'ṭ-ṭabīʿa ve esrār-ı ṣūfiyyeye vāḳıf ve ṣāfī-dil ü ʿārif kimesne idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Manav ʿAbdī

Ve biri daḫı zamānesi aḳrānınuñ ferīdi, ʿālim ü kāmil Mevlānā Manav ʿAbdī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından, ḥattā Ḥüsām Çelebi'den taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Burusa'da Ḫusreviyye Medresesi'ne baʿdehu medīne-i mezbūrede Ferhādiyye Medresesi'ne, girü Ḳaraḥiṣār Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu girü Burusa'da Manastır Medresesi'ne müderris oldılar. Girü medīne-i mezbūrede Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Maġnisa'da Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Burusa'da Sulṭān Murād Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra ḳażā-yı Kaʿbe ile müşerref olup baʿdehu ḳażā-yı Mıṣr ile mübeşşer olup ḳażā-yı Mıṣr'da iken hicretüñ ṭoḳuz yüz elli dördinde ṭaraf-ı āḫirete revāne oldılar. Bunlar daḫı selīm ü ḥalīm ve ʿāḳil ü ʿārif kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Ḥüsām Çelebi [Ḥüsāmü'd-dīn Ḥüseyn]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl Mevlānā Ḥüsāmü'd-dīn Ḥüseyn Çelebi'dür kim Ḳaraṣili Ḥasan Çelebi'nüñ birāderleridür. ʿAṣrı ʿulemāsından bā-ḫuṣūṣ pādişāh-ı İslām muʿallimi Mevlānā Ḫayrü'd-dīn Efendi'den taḥṣīl **[313b]** itdüklerinden ṣoñra baʿż-ı medārise müderris olup baʿdehu Gekibuze Medresesi'ne müderris olup girü Maġnisa'da Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Medāris-i Ṣaḥn'dan birine müderris olup āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ yedisinde vefāt itdiler. Bunlar daḫı ʿilm ü kemālāt ile ārāste, ḥalīm ü selīm ve aḫlāḳ-ı ḥamīde ile pīrāste idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Kemāl Çelebi

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl-ı ehl-i ḥāl Mevlānā Kemāl Çelebi'dür kim ʿaṣrı ʿulemāsından tekmīl idüp ḥattā Mevlānā Ḥüsām Çelebi'nüñ ḫıdmetinde olup ṣoñra medreselerinüñ muʿīdi olup baʿdehu baʿż-ı medārise müderris olduḳlarından ṣoñra İzniḳ Medresesi'ne müderris olup ṣoñra Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris olup baʿdehu Ṣaḥn'a müderris olup ṣoñra Baġdād'a ḳāḍī olup āḫir ḳażā-yı Baġdād'da hicretüñ ṭoḳuz yüz elli yedisinde cenāb-ı Ḥaḳḳ'a rıḥlet itdiler. Bunlar daḫı ʿālim ü ḥalīm ü selīm, ẕiyy-i ṣalāḥ ile ārāste ve zīnet-i felāḥ ile pīrāste idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Emīr Ḥasan Çelebi

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl Emīr Ḥasan Çelebi ibn Seyyid ʿAlī Çelebi ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından ḫuṣūṣā Mevlānā Gedük Ḥüsām'dan eksük gedük nevʿen taḥṣīl-i ʿulūm itdüklerinden ṣoñra ve Ṭabbāḫ-zāde Ḥasan Çelebi'den ve Miʿmār-zāde'den ve ṣāḥib-i kitābuñ pederinden daḫı tekmīl-i maʿḳūl itdükden ṣoñra Ḳādirī Çelebi ḥażretlerinden mülāzım olup baʿżı **[314a]** medārise müderris oldılar. Ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Dāvūd Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu medīne-i mezbūrede Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu girü Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Ṣaḥn'a müderris oldılar. Baʿdehu Ayaṣofıyya Medresesi'ne müderris oldılar. Defʿa-i ṣāniyede yetmiş aḳça ile girü Ṣaḥn'a geldiler. Āḫir fuḳarādan dilini kesmeyüp zebān-dırāz ve merd-i pür-ḥırṣ u āz olduġından ötüri ol leheb-ṭabīʿat āteş-i duʿā-yı ʿaliyye ile ḥarḳ olup hicretüñ ṭoḳuz yüz elli yedi senesinde ten lāşesi zīr-i ḫāke ışmarlandı.

Beyt

Göçüp dār-ı fenādan çār u nā-çār
İderken güne güne fikr-i fāsid

Heves dükkānını açmışken iy yār
Hevā-yile metāʿı oldı kāsid

Ḥased nārına dünyāda yanarken
Göçüp ʿuḳbāya gördi ḥāli ḥāsid

Mevlānā Muṣṭafā Paşa-zāde [Muḥyi'd-dīn Meḥemmed]

Neşr: Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u pür-zekā Muḥyi'd-dīn Meḥemmed bin el-vezīr Muṣṭafā Paşa ḥażretleridür kim ol ṣāḥib-i saʿādet zamānesi ʿulemāsından ḳırā'at itdüklerinden ṣoñra pederleri medreselerine müderris oldılar. Baʿdehu ol dili cehl ü ḥamāḳatden sāde Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris oldılar. Āḫir rūzgār-ı bed-kār hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳından ṣoñra anlaruñ daḫı cemʿiyyetini tārmār eyledi.

Beyt [314b]

Böyledür rūzgār-ı bed-efkār
Eyler iy niçe cemʿi tārmār

Her kime kim virür ṣafā vü vefā
Āḫir-i kār eyler aña cefā

Bī-ḥaḳīḳatdurur bu dār-ı denī
Saña dir niçe gün iy cān-ı menī

Eñseñe silleler çalar bir gün
Rāst-ḳaddüñi bir gün eyler nūn

İmdi iy ġāfil eyle inṣāfı
Ḳalbüñi mā-sivādan it ṣāfī

Bendesin ḳulluġuñda ol dā'im
Kendözi sā'im ol gice ḳā'im

Ola kim ʿafv ide seni Ġaffār
Ḳoma her dem dilüñden istiġfār

Mevlānā Muḥyi'd-dīn [Meḥemmed bin Ḫayrü'd-dīn]

Neşr: Ve biri daḫı ʿālim ü ʿāḳil Mevlānā Muḥyi'd-dīn Meḥemmed bin Mevlānā Ḫayrü'd-dīn muʿallim-i sulṭān-ı aʿẓam Süleymān Ḫān-ı ekrem *eʿazza'llāhu enṣārehu*[1] ḥażretleridür kim ʿaşrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Vezīr Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Āḫir ol medresede müderris iken yigitligi gülistānına bād-ı fenā irüp hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ üçi senesinde āḫiret ʿālemine rıḥlet itdiler.

1 "Allah onun yardımcılarını yüceltsin."

Beyt

İy cihāna muṭīʿ olan insān
Ġırra olmañ ḥayāta siz iy cān

Ne yigit bilür işbu peyk-i ecel
Ne ḫod pīre virür amān bu emel ??

Neşr: Bunlar daḫı selīmü'n-nefs ve kerīmü'ṭ-ṭabʿ, tāzelikde şiʿār-ı şeyḫūhet ile ārāste ve cüvānlikde vaḳār u ādāb ile pīrāste idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Ḳurd Çelebi[1]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl Mevlānā Ḳurd Çelebi ibn muʿallim-i sulṭān-ı aʿẓam ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl **[315a]** itdüklerinden ṣoñra baʿżı medāris-i ʿāliyeye müderris olup ḥattā pādişāhımuz medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de binā itdügi cāmiʿ-i cedīdlerindeki medreselerinden birinde müderris olup baʿdehu ḳażā-yı Dımışḳ-ı Şām ile müstasʿid olup āḫir ʿömrleri ṣubḥı hicretüñ ṭoḳuz yüz yetmişinde şāma irüp vefāt itdiler.

Beyt

Ecel eylese bir kese dest-bürd
Çi ḫānede sulṭān çi ṣaḥrāda ḳurd

Ecel çün kemīnden pususın açar
Yigitden ḳocayı ḳaçan ol seçer

Mevlānā Feraḥ Ḫalīfe

Neşr: Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl Mevlānā Feraḥ el-Ḳaramanī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Ḫˇāce Efendi merḥūmuñ ḫıdmetinde bir niçe müddet tekmīl idüp baʿdehu baʿżı medārisde müderris olup ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Ḳalender-ḫāne Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra ḳaṣaba-i Çorlı Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris oldılar. Baʿdehu Ṣaḫn'a müderris oldılar. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz altmış dördinde vefāt itdiler.

1 *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nin tenkitli metninde bu şahsın biyografisi bulunmamaktadır. Mütercimin esere ilave ettiği biyografilerdendir.

Beyt

Ecel irse feraḥ itmez şehā sūd
Olur ẕevḳ u ṣafālar cümle nā-būd

Ecel cāmın içenler mest olurlar
Geçüp ten ʿāleminden pest olurlar

Neṯr: Bunlar daḫı leẕīẕü'ṣ-ṣoḥbe ve laṭīfü'l-muḥāvere, selīm ü ḥalīm ü kerīm kimesne idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Küçük Şemsī [Şemsü'd-dīn Aḥmed]

Ve biri daḫı ʿālim ü ʿāḳil ü kāmil ü bihter **[315b]** Mevlānā Şemsü'd-dīn Aḥmed el-Germiyānī el-maʿrūf bi-Şemsi'l-aṣġar ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra muʿallim-i sulṭān ḫˇāce efendi ḥażretlerine irüp baʿdehu maḥmiye-i Burusa'da Çendik Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Ḳosṭanṭıniyye'de Efḍaliyye Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu medīne-i mezbūrede Vezīr Pīrī Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Vezīr Maḥmūd Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu Ṣaḥn'a müderris oldılar. Ṣoñra ol merd-i ḥalīm Ḳosṭanṭıniyye'de binā olan Medrese-i Sulṭān Selīm'e müderris oldılar. Ol medrese-i cedīde evvel müderris olan bunlardur. Ol medresede müderris iken hicretüñ ṭoḳuz yüz elli yedi senesinde vefāt itdiler. Bunlar daḫı ʿālim ü ṣāliḥ ve nefsine meşġūl kimesne idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Aḥmed el-Burusevī [Şemsü'd-dīn]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil Şemsü'd-dīn Aḥmed el-Burusevī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra mevlānā merḥūm Müftī ʿAlī Çelebi ḫıdmetlerinde olup baʿdehu Burusa'da ʿĪsā Beg Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu ol beyne'l-aḳrān maḳbūl İnegöl Medresesi'ne müderris oldılar. İnegöl Medresesi'ne müderris iken pādişāhımuzuñ salṭanatı evā'ilinde maḥrūsa-i Sitanbul'da vefāt itdiler. Bunlar daḫı **[316a]** ʿālim ü fāżıl u kāmil, ḫuṣūṣā ṣubḥdan şāma dek müẕākere

ve şāmdan ṣubḥa dek müṭāla'a iderler idi. Ve ġavāmiż-ı 'ulūmdan niçe mesā'ili ḳuvvet-i fikriyyeleri ile ḥall ü feṭḥ itmişler idi. Ve ta'līḳāt-ı keşīreleri daḫı bī-nihāye idi. Ve lākin vefātlarından ṣoñra żāyi' ve ġayr-ı şāyi' oldı. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Gürz 'Abdī ['Abdu'r-raḥmān bin Yūnus]

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl [u] kāmil Mevlānā 'Abdu'r-raḥmān bin Yūnus el-İmām ḥażretleridür kim "Gürz 'Abdī" dimek ile meşhūrlardur. 'Aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl itdüklerinden mā'adā Mevlānā Seyyidī Muḥyi'd-dīn el-Ḳocevī ḥażretlerinden tekmīl-i mā-yebḳā idüp ba'dehu ba'żı medārise müderris olduḳlarından ṣoñra hicretüñ ṭoḳuz yüz elli ikisinde vefāt itdiler. Bunlar daḫı zekī vü fāżıl u kāmil, ḳaviyyü'ṭ-ṭabī'a ve ṣaḥīhü'l-'aḳīde idiler. Ḫuṣūṣā 'ilm-i kelāma iḫtiṣāṣ-ı tāmmeleri var idi. Ḥattā ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Taḥḳīḳāt-ı kelāmiyyūna vuḳūf emr-i müşkildür. Mevlānā gibi ol meydānda çāpük-süvār bir aḥad görmedüm." dimişler. Bunuñ biri ile leẕīẕü'ṣ-ṣoḥbe ve laṭīfü'l-muḥāvere idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā 'Abdü'l-kerīm-i Vizevī

Ve biri daḫı 'ālim ü kāmil ü fāżıl Mevlānā 'Abdü'l-kerīm el-Vizevī ḥażretleridür kim 'aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ġayrı Mevlānā Kemāl Paşa-zāde ḥażretlerine irüp ve mühimmāt görüp 'ummān-ı 'ilm ü 'irfān olup ba'dehu ba'żı medārise müderris olup āḫir Maġnisa Medresesi kim "Sulṭāniyye" **[316b]** dimek ile meşhūrdur. Anda müderris iken hicretüñ ṭoḳuz yüz altmış ikisinde vefāt itdiler.

Beyt

Göçüp 'Abdü'l-kerīm-i pür-ma'ārif
Fenā mülkinden iy merd-i dil-āver

Ma'ārif kenzine genc olmış iken
Yıḳıldı künci vīrān oldı yek-ser

Ecel cāmını nūş itmekde cānā
Ḳamu şeyḫ ü cüvān cümle berāber

Ecel bādı esicek kā'ināta
Ṭoḳunduġını cümle ḫāk idiser

Neşr: Bunlar daḫı ve ṣāḥib-i zekā [vü] idrāk ve müṭāla'a meydānında çālāk kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Şemsü'd-dīn [Aḥmed Çelebi el-Bolevī]

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil Mevlānā Şemsü'd-dīn Aḥmed Çelebi ḥażretleridür kim ol Allāh ḳulınuñ vilādetleri ḳaṣaba-i Bolı'da vāḳi' olmışdur. 'Aṣrı 'ulemāsından tekmīl-i 'ulūm itdüklerinden ṣoñra vilāyet-i Anaṭolı ḳāḍī-'askeri Mevlānā 'Abdü'l-ḳādir ḥażretlerinüñ ma'ārifi deryāsından bir ḳaṭre cām-ı dil-i nā-fercāmına revān idüp zübdetü'l-aḳrān oldılar. Ba'dehu ba'żı medārise müderris olduḳlarından ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Dāvūd Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu medīne-i mezbūrede Vezīr Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Girü maḥrūsa-i Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris oldılar. Ba'dehu Ṣaḥn'a geldiler. Ṣoñra Edrine'de Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu maḥrūsa-i mezbūreye ḳāḍī oldılar. Ba'dehu ma'zūl olup seksen **[317a]** aḳça 'ulūfe ile teḳā'üd eylediler. Āḫir ol rāki' ü sācid ü ḳā'id hicretüñ ṭoḳuz yüz altmış beşi senesinde cenāb-ı fenādan beḳāya 'ā'id oldılar.

Beyt

Göçdi dīnüñ şemsi burcından revān
Eylemişken 'ālemi nūrı żiyā

Bu cihānı ẓulmet içre ḳodı ol
Şām-ı hicrān geldi maḥv oldı ṣafā

'İlm nūrıyla olurken müstefīd
Ḫalḳ-ı 'ālem oldı maḥrūm-ı hüdā

Şevḳ ile mevtin işiden cānlar
Eylesünler rūḥına ḫāliṣ du'ā

Neşr: Bunlar daḫı 'ālim ü fāżıl, laṭīfü's-semt, ṣaḥīḥü'l-'aḳīde ve ṣāliḥ ve nāsdan mu'riż kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Sa'dī Çelebi [Sa'dü'd-dīn el-Aḳşehrī]

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil ve fā'iḳ-ı aṣḥāb-ı yaḳīn mevlānā mu'allim-i şeh-zāde-i sulṭānü'l-müslimīn Meḥemmed Ḫān merḥūm Sa'dü'd-dīn el-Aḳşehrī ḥażretleridür. Ol nücūm-ı 'ulūmuñ sa'dı 'aṣrı 'ulemāsından tekmīl itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Muḥyi'd-dīn el-Fenārī ḥażretlerinden şem'a-i 'irfānı yaḳup ba'dehu ol ādem-i cānī pādşāh-ı İslām *ḫalleda'llāhu ḫilāfetehu* mu'allimi Ḫayrü'd-dīn Efendi ḥażretleri ḫıdmetine irüp bāḳī 'ulūmı görüp ba'dehu Dimetoḳa Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr İbrāhīm Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu Filibe Medresesi'ne müderris oldılar. Ba'dehu ol cān şeh-zāde Sulṭān Meḥemmed Ḫān ḥażretlerine mu'allim oldılar. **[317b]** Vaḳtā kim şeh-zāde sarāy-ı fānīden maḳām-ı bāḳīye rıḥlet itdiler ise mevlānāya Ṣaḥn Medreseleri'nden birini i'ṭā, ba'dehu belde-i Amāsiyye Medresesi'ni fetvā ile aṭā itdiler. Ba'dehu Burusa'da Sulṭān Medresesi'ni iḥsān idüp āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz elli yedisinde cenāb-ı beḳāya revān oldılar. *Raḥimehu'llāhu rūḥahu.*

Beyt

İderken neşr-i eṣnāf-ı 'ulūmı
Dürüp defter göç itdi Şeyḫ Sa'dī

Ṣafālar sürmiş iken ehl-i 'irfān
Firāḳ içinde ḳodı ḳabl ü ba'dı

Neşr: Bunlar daḫı muḥaḳḳiḳ u müdeḳḳiḳ, defā'in-i 'ulūmuñ māh-ı nevi ve ḥaḳā'iḳ-ı rüsūmuñ şems-i zāhiri, ṣaḥīḥü'l-'aḳīde ve selīmü'ṭ-ṭabī'a, ahālī-i Ḳaraman'uñ āb-ı rūyı ve ṭavā'if-i 'irfānuñ çün misk-i būyı, nihāl-i bāġ-ı 'irfān ve verd-i aḥmer-i cāy-ı gülistān, aḫlāḳ-ı ḥamīdenüñ mekānı bir cūd u seḫā kānı idiler.

Beyt

Seḫā vü ḥilm ü cūduñ muḳtedāsı
Feżā'il mecma'ınuñ pīşvāsı

Dili deryā-yı 'irfān u ma'ārif
Ol imdi cümle aḳrān içre 'ārif

Mevlānā Küçük Ḫayrü'd-dīn [Ḫayrü'd-dīn el-Aṣġar]

Neṣr: Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u pür-hüner Mevlānā Ḫayrü'd-dīn el-Aṣġar ḥażretleridür kim vilādetleri Anḳara nām ḳaṣabada vāḳiʿ olup ve define-i ʿulūma ʿaṣrı ʿulemāsı sebebi ile yol bulup ḥattā Mevlānā Saʿdī Çelebi bin Tācī'den taḥṣīl idüp baʿdehu baʿżı medārise müderris olup ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Ḥācī Ḥasan **[318a]** -zāde Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu ol maḥbūbü'l-ḳulūb Medrese-i Üsküb'e müderris oldılar. Baʿdehu Çorlı Medresesi'ne müderris oldılar. Āḫir-i kār hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ beşinde Çorlı'dan ʿālem-i beḳāya göçdiler. Bunlar daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil kimesne idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā ʿAbdu'llāh bin Şeyḫ-zāde

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u āzāde Mevlānā ʿAbdu'llāh bin Şeyḫ-zāde ḥażretleridür kim ol merd-i üstād vilāyet-i Boy-ābād'dandur ve pederleri ṭarīḳat-ı Zeyniyye'den Mevlānā el-ʿārif bi'llāh Tācü'd-dīn ḫulefālarından idiler. ʿAṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i ʿulūm-ı uḫrevī itdüklerinden ṣoñra Seyyidī Meḥemmed el-Ḳocevī ḥażretlerine ḫıdmet idüp ve Mevlānā Meḥemmed bin Ḥasan es-Samsunī'den tekmīl-i maʿrifet idüp ṣoñra baʿż-ı medārise müderris oldılar. Baʿdehu ol kān-ı ʿiffet iḫtiyār-ı ʿuzlet idüp on beş aḳça ʿulūfe ile ḳanāʿat idüp şeb ü rūz ol ṣāḥib-i rümūz meşāyiḫ ile iḫtilāṭ idüp ehl-i dünyā ile ṣoḥbetden ḳaçup cenāb-ı Ḥaḳḳ'a ānā'ü'l-leyl ve etrāfü'n-nehār firār eylediler. Fe-keyfe kim meydān-ı ʿulūmuñ fāris ü fā'iḳı ve ḥaḳā'iḳ u deḳā'iḳ ʿAẕrā'larınuñ Vāmıḳ-ı ʿāşıḳı idiler. Aḫlāḳ-ı ḥamīdenüñ maʿdeni ve fevā'id-i feżā'il ile ġanī idiler. Āḫir-i kār hicretüñ ṭoḳuz yüz elli yedisinde cenāb-ı Perverdigār'a rıḥlet itdiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Ḥasan Çelebi [el-Ḳaramanī]

Ve biri daḫı **[318b]** ʿālim-i ʿulūm-ı Rabbānī Mevlānā Ḥasan el-Ḳaramanī ḥażretleridür kim ḳaṣaba-i Begşehri'ndendürürler. ʿAṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i ʿulūm idüp Mevlānā Seyyidī el-Ḥamīdī ḥażretlerine irüp ṣoñra medīne-i Burusa'da müderris olup baʿdehu baʿż-ı bilādın ḫuṣūṣā Ṭrabozun ve Ġalaṭa ve Selanik'e ḳāḍī olup baʿdehu ol merd-i aḥrānuñ çeşmlerine ʿārıża irüp aʿmā oldılar. Āḫir be-ṭarīḳ-ı teḳāʿüd ḳırḳ aḳça ʿulūfe

olup vefāt idince ʿibādet ü ṭāʿat üzerine baḳıyye-i ʿömrlerini geçürdiler. Āḫir şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'den hicretüñ ṭoḳuz yüz altmış Ṣafer'inde āḫirete sefer eylediler.

Beyt

Sefer idüp Ḥasan ḥażretleri'y yār
Cenāb-ı ʿālem-i uḫrāya göçdi

Fenā dārında iderken ʿibādet
Beḳā ṣaḥnına murġ-ı rūḥı uçdı

Neşr: Ve bunlar daḫı ʿālim ü fāżıl, tefāsīr ü eḥādīṣde kāmil, ḫuṣūṣā ʿilm-i naḫvde nādire-i zamān ve faḳāhatde uʿcūbe-i devrān idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Ḥekīm-zāde [Muḥyi'd-dīn]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u nedīm Mevlānā Muḥyi'd-dīn eş-şehīr bi-İbn Ḥekīm'dür kim ʿaṣrı ʿulemāsı arasında dür-vār maḳbūl ve kāşif-i müşkilāt-ı maʿkūl ü menḳūl idiler. Āḫir baʿż-ı bilāda ḳāḍī olduḳlarından ṣoñra ḫiṣāl-i birre ṣāḥibleri olduḳlarından ötüri Medīne-i Münevvere'ye *şerrefehu'llāh*[1] ḳāḍī oldılar. Medīne-i şerīfe ḳażāsından hicretüñ **[319a]** ṭoḳuz yüz ellisi ʿaşrinde cenāb-ı Rabb-i laṭīfe rıḥlet itdiler. Bunlar daḫı ʿālim ü ṣāliḥ ve zekī vü saḫī kimesne idiler. Ḥattā medīne-i Ḳosṭanṭıniyye'de bir medrese-i ġarrā binā itdiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā ʿAbdü'l-ḥay

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil-i sermed Mevlānā ʿAbdü'l-ḥay bin ʿAbdü'l-kerīm bin ʿAlī bin el-Mü'eyyed ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i kemālāt itdüklerinden ṣoñra Amāsiyye Medresesi'ne müderris olup baʿdehu Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra baʿżı bilāda ḳāḍī olup baʿdehu ferāġat-ı menāṣıb eyleyüp nefslerine meşġūl oldılar. Girü envāʿ-ı ibrām u iḳdām ile ol ferīd ü ḥāmid maḥrūsa-i Āmid ḳażāsı ile mübtelā oldılar. Baʿdehu vaṭan-ı şerīfleri kim Amāsiyye'dür kim aña daḫı ḳāḍī oldılar. Baʿdehu terk-i ḳażā iḫtiyār

1 "Allah onu şereflendirsin."

idüp cenāb-ı āḫirete rıḥlet itdiler. Bunlar daḫı saḫiyyü'n-nefs ve kerīmü'ṭ-ṭab', ḫayrāt u ḥasenāta muḥib ve 'ulūm-ı 'Arabiyyāt'a māhir, ḫuṣūṣā envā'-ı ḫuṭūṭuñ aḥsenine ḳādirler idi. Ve bi'l-cümle ḥasenü'ṭ-ṭarīḳa ve ṣaḥīḥü'l-'aḳīde idiler. Ḫuṣūṣā merḥūm pederleri 'Abdü'l-kerīm Efendi ḥażretleri 'ilm-i tevārīḫ ü aḫbārda nādire-i rūzgārdur. Bunlar daḫı laṭīf kātib idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Sinān-ı Ḳaraṣivī [Sinānü'd-dīn Yūsuf]

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl Mevlānā Sinānü'd-dīn Yūsuf ḥażretleridür kim ol Tañrı ḫāṣṣı vilāyet-i Ḳaraṣi'dendürürler. 'Aṣrı **[319b]** 'ulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra ṭarīḳ-ı taṣavvufa raġbet eyleyüp ve aḥkāmını taḥṣīl idüp maḥrūsa-i Edrine'de Üçşerefeli'de va'ẓ u teẕkīre meşġūl olup ba'dehu şeh-zāde merḥūm Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmi'i'ne gelüp yebḳa-yı 'ömrlerini anda tamām itdiler.

Beyt

Sinān iken münāfıḳ gözlerine
Niyāmına girüp itdi ferāġat

İderken va'ẓ-ı ḫalḳa 'āşıḳāne
Vefāt itdi cihāndan ol sa'ādet

Cihān fānīdür itme ġaflet iy yār
Beden şehrinde idegör ticāret

Neṣr: Bunlar daḫı 'ālim ü fāżıl ve māhir-i 'ulūm-ı 'Arabiyyet ve ḫūb-ṭabī'at id[i] ve mübārek çehresinde envār-ı 'irfān tābān ve mübārek nefsleri mü'eṣṣir bir pīr-i cānān idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Bedrü'd-dīn [Maḥmūd el-Aydınī]

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl Mevlānā Bedrü'd-dīn Maḥmūd el-Aydınī ḥażretleridür kim 'aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl-i 'ulūm itdüklerinden ṣoñra ol merd-i ẓarīf ḫalā'iḳdan 'uzlet idüp 'ilm-i şerīfe meşġūl oldılar. Ve 'ilm-i tefāsīri āb-ı ṣāfī gibi revān idüp ḫuṣūṣā ol nūr-ı çeşm-i devrān *Tefsīr-i Ḳāḍī* ḥażretlerinüñ deḳā'iḳını tekmīl ü iẕ'ān itmişler idi. Ve rūz u şeb 'ibādetde

dā'im ü ḳā'im ve ṭullāba tefsīr ü ḥadīṯ ü fıḳh taḳrīrine müdāvim ve şuġl ü diyānete mülāzım idiler. Āḫir Vezīr Meḥemmed Paşa'nuñ Ḳosṭanṭıniyye'de olan dārü'l-ḥadīṯlerinde müderris iken hicretüñ ṭoḳuz yüz elli altısında cenāb-ı beḳāya rıḥlet itdiler. **[320a]**

Beyt

Semā-yı dīne bedr-i pür-żiyāydı
O kāmil merd-i bā-'ışḳ u ḥayāydı

Kemālāt ile olmışdı mükemmel
Ḥaḳā'iḳ 'ilmine vāḳıf muḥaṣṣal

Bu deñlü faż̈l u 'irfān ile ol cān
Ölüm derdine hīç bulmadı dermān

Kerem ḳıl ol cenāb-ı Ḥaḳḳ'a meşġūl
Ecel peyki bulur bir gün saña yol

Mevlānā 'Alī Çelebi ['Alā'ü'd-dīn el-Aydınī]

Neṯr: Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl Mevlānā 'Alā'ü'd-dīn el-Aydınī ḥażretleridür kim 'aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl-i kemālāt itdüklerinden ṣoñra ba'żı medārise müderris olup ba'dehu teḳā'üd idüp nāsdan 'uzlet idüp maḥrūsa-i İstanbul'da Papazoġlı Dārü'l-ḥadīṯi'nde tefsīr ü ḥadīṯ ü fıḳh dersine meşġūl oldılar. Āḫir bunlar daḫı hicretüñ ṭoḳuz yüz elli sekizinde vefāt eylediler.

Mevlānā Şems Çelebi [Şemsü'd-dīn Aḥmed bin 'Ömer]

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl Mevlānā Şemsü'd-dīn Aḥmed bin 'Ömer bin Emru'llāh bin eş-Şeyḫ Aḳşemsü'd-dīn ḥażretleridür kim 'aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl-i kemālāt itdüklerinden ṣoñra kim bunlardan biri Faḫrü'd-dīn bin İsrā'il ve ṣāḥib-i kitābuñ pederleridür ve Mevlānā Muḥyi'd-dīn-i Fenārī ve mevlānā ḳāḍī-'asker-i Anaṭolı Ḳādirī ḥażretleridür kim ba'dehu ba'żı medārise müderris olduḳlarından ṣoñra Burusa'da Ḫançeriyye Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra sülāle-i āl-i 'Oṯmān Sulṭān Selīm Şāh bin Süleymān

Ḫān'a *ṭavvela'llāhu 'omrehumā*[1] ḥażretlerine mu'allim **[320b]** naṣb olup ba'de müddetin ol vāḳıf-ı ḥaḳā'iḳ-ı ḥabl-i metīn, hicretüñ ṭoḳuz yüz elli ṭoḳuzında cenāb-ı Ḥaḳḳ'a rıḥlet idüp raḥmet ü maġfirete inşā'a'llāh ḳarīn oldılar.

Beyt

Göçüp burc-ı beḳāya şems-i a'ẓam
Semā-yı dār-ı dünyādan ṭolındı

Neşr: Bunlar daḫı 'ālim [ü] fāżıl u zekī ve daḫı 'ulūm-ı külliyeye vāḳıf u 'ārif ve ba'ż-ı mevāżi'-i müşkileye ta'līḳāt-ı ġarībeleri vardur kim şemere-i fevā'id-i uli'l-elbāb ve ḳurre-i 'uyūn-ı aḥbābdur. Ve'l-ḥāṣıl ol dürr-i nā-yāb sinn-i şebābda vefāt itdiler. Eger rūzgārda bir miḳdār vüs'at bula idi serdārü'l-muṣannifīn ve sālārü'l-muḥaḳḳiḳīn olmaḳ muḳarrer idi. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Cāzim Ḫayrü'd-dīn

Ve bunlardan biri daḫı 'ālim ü fāżıl Cāzim Ḫayrü'd-dīn ḥażretleridür kim vilāyet-i Ḳasṭamonı'dandururlar. 'Aṣrı 'ulemāsından ve ṣāḥib-i kitābuñ ṭayısı Mevlānā 'Abdu'r-raḥmān'dan ve Mevlānā 'Abdü'l-laṭīf'den ve Meḥemmed Şāh bin el-Ḫācī Ḥasan'dan ve mevlānā peder-i mü'ellif-i kitābdan ve mevlānā el-fāżıl Sa'dü'd-dīn bin 'Īsā ḥażretlerinden kim ṣadr-ı fetvāya müvellā olmışlar. Bu mecmū'-ı fużalānuñ niçe müddet ḫıdmet-i pür-sa'ādetlerinde iḳāmet eyledüklerinden ṣoñra ba'żı medārise müderris olup ba'dehu sulṭānımuzuñ ba'żı ebnālarına kim her biri nihāl-i bāġ-ı cinándururlar, mu'allim olup āḫir ṣayyād-ı ecel anlaruñ daḫı murġ-ı vücūdlarına **[321a]** yol bulup hicretüñ ṭoḳuz yüz elli üçinde vefāt eylediler. Bunlar daḫı 'ālim ve muḥibb-i ṣuleḥā, kerīmü'l-aḫlāḳ ve ṭāhirü'l-lisān bir kāmil insān idiler.

Beyt

İderken her 'ulūmı feṭḥ-i cāzim
Apañsuz irdi aña ḥācib-i mevt

Ne aṣṣı iy cihāna dil virenler
Dem-i āḫirde olur 'ömrüñüz fevt

1 "Allah o ikisinin ömrünü uzatsın."

Mevlānā Baḫşī Ḫalīfe

Neşr: Ve biri daḫı zamāne ʿulemāsınuñ feżā'il-baḫşı, ʿālim ü fāżıl Mevlānā Baḫşī Ḫalīfe ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra ḫıdmet-i Mevlānā Şücāʿü'd-dīn-i Boy-ābādī'ye irüp mühim olanları görüp baʿdehu baʿżı medārise müderris olup ṣoñra Şeh-zāde Şeh Süleymān'a muʿallim olup āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz elli birinde vefāt itdiler. Bunlar daḫı ʿālim ü kāmil ü ṣāliḥ ü müstaḳīm ve her faḳīre luṭfı ʿamīm kimesne idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Ḳara Caʿfer el-Menteşevī

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl Mevlānā Caʿfer el-Menteşevī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından ḳırā'at-ı ʿulūm itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Ḳāḍī-ʿasker Ḳādirī Çelebi'nüñ fevā'idinden taḥṣīl idüp baʿdehu baʿż-ı medārise müderris oldılar. Ṣoñra şehzāde-i nā-murād Bāyezīd bin Sulṭān Süleymān Ḫān'a muʿallim olup āḫir-i kār ḥacc-ı şerīfe revāne olup ol ṭarīḳde hicretüñ ṭoḳuz yüz altmış dördinde cenāb-ı Ḥaḳḳ'a güẕār itdiler. Bunlar daḫı müstaḳīmü'ṭ-ṭabʿ ve ṣaḥīḥü'l-ʿaḳīde, selīmü'n-nefs, ṣabūr u şekūr kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Dervīş Meḥemmed bin Sinān Paşa

Ve biri daḫı **[321b]** ʿālim ü kāmil ü fā'iḳ Mevlānā Dervīş Meḥemmed ḥażretleridür kim Sinān Paşa'nuñ kerīmeleri oġlıdur. ʿAṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i mühimmāt itdüklerinden ṣoñra Kemāl Paşa-zāde ḫıdmetlerine irüp baʿdehu baʿżı medārise müderris olup ṣoñra Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris oldılar. Āḫir medrese-i ḥādiṯden dār-ı ḳadīm ü muḳīme hicretüñ ṭoḳuz yüz altmış ikisinde rıḥlet itdiler.

Beyt

Göçüp Dervīş dār-ı pür-belādan
İrişdi ṣaḥn-ı ʿadne dervişāne

Belāsını cihānuñ itdi tebdīl
Ṣafā vü ʿişret ü ẕevḳ-ı cināna

Ġaraż dünyāya gelmekden birāder
'İbādet eylemekdür 'āṣıḳāne

Eger itmez iseñ ṣavm-ı diyānet
Ḳıyāmetde irer sūduñ ziyāna

Neşr: Bunlar daḫı 'ālim ü fāżıl, ṣaḥīḥü'l-'aḳīde vü müstaḳīmü'ṭ-ṭabī'a idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Ayu-zāde [Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā]

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl Mevlānā Ayu-zāde Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā bin Seyyidī-i Menteşevī ḥażretleridür kim 'aṣrı 'ulemāsından tekmīl itdüklerinden ṣoñra Kemāl Paşa-zāde ḫıdmetlerine irüp ba'dehu ba'żı medārise müderris oldılar. Ba'dehu Edrine'de yeñi medreselerden birine müderris oldılar. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz altmış dördinde dergāh-ı Ḥaḳḳ'a teveccüh ü rıḥlet itdiler. Bunlar daḫı 'ālim ü fāżıl, müstaḳīmü'l-ḳarīḥa vü ṣaḥīḥü'l-'aḳīde idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Şeyḫ Şāẕelī-zāde [Sa'du'llāh]

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil Sa'du'llāh bin Şeyḫ Şāẕelī ḥażretleridür kim **[322a]** 'aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl-i kemāl itdüklerinden ṣoñra ṣāḥib-i kitābuñ pederleri ḫıdmetine irüp medresesine mu'īd olup ba'dehu ba'żı medārise müderris oldılar. Āḫir Ḳosṭanṭıniyye'de Ḥācī Ḥasan-zāde Medresesi'ne müderris iken hicretüñ ṭoḳuz yüz elli birinde cenāb-ı Ḥaḳḳ'a rıḥlet itdiler. Bunlar daḫı 'ālim ü fāżıl ve ṣoḥbetleri leẕīẕ bir merd-i ehl-i temyīz idiler. Ve ẕiyy-i ṣalāḥ ile ārāste ve şi'ār-ı felāḥ ile pīrāste idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā 'Abdü'l-kerīm[1]

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u selīm Mevlānā 'Abdü'l-kerīm bin 'Abdü'l-vehhāb bin Mevlānā 'Abdü'l-kerīm ḥażretleridür kim 'aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Mevlānā Sa'dī Çelebi kim Ḳosṭanṭıniyye'de hem ḳāḍī

1 *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nin tenkitli metninde bu şahsın künyesi "İbn 'Abdü'l-kerīm" olarak kayıtlıdır. Bkz. Hekimoğlu, age, s. 810.

ve hem müftī olmışlar idi. *Raḥimehu'llāh.* Anlaruñ ḫıdmet-i pür-mevhibetlerine vāṣıl olup taḥṣīl-i deḳā'iḳ-ı ʿulūm ve tekmīl-i ḥaḳā'iḳ-ı rüsūm itdüklerinden ṣoñra ʿālem-i cüvānīde bir mertebede ṣāḥib-i ẕekā vü faẕl olmışlar idi kim zamānesi feylesofları baḥr-i ḥikmetlerinde ġarīḳ u ḥayrān ve ḥaḳā'iḳ u deḳā'iḳ ṣāḥibleri feżā-yı ṣoḥbetlerinde ser-gerdān olurlar idi.

Beyt

Şu deñlü virmiş idi Ḫaḳ teʿālā
Cüvānlik ʿāleminde ʿilmi ḥaḳḳā

Anuñ ʿirfānı dersinden cemīʿi
Oḳurlardı maʿānī vü bedīʿi

Faḳāhet baḥrine ġavvāṣ idi ol
Zamānında ʿacā'ib ḫāṣ idi ol

Tefāsīr ü eḥādīṯ ü uṣūli
Tetebbuʿ itmiş idi ṣaġ u ṣolı **[322b]**

Neṯr: Āḫir-i kār zamān-ı cüvānīden ve bāġ-ı zindegānīden temettuʿ iderken bād-ı semūm-ı ecel gülistān-ı ʿömrine esüp hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ altısında fenā-peẕīr olup vefāt itdi. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Mīr ʿAlīm-i Buḫārī

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl u şerīf, būstān-ı ʿilm ü ʿirfānuñ gül-i bī-ḫārı Mevlānā Mīr ʿAlīm-i Buḫārī ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl-i būy-ı ʿirfān itdüklerinden ṣoñra şāhımuz Süleymān Ḫān zamānında diyār-ı Rūm'a gelüp şāh-ı erbāb-ı yaḳīn daḫı teşrīfen mevālī-i Mıṣr'dan günde otuz aḳça ʿulūfe taʿyīn buyurup bir müddet Mıṣr-ı şerīfüñ ʿulemāsı ile şeref-baḫş olup baʿdehu diyār-ı Rūm'a gelüp maḥmiye-i Ḳosṭanṭıniyye'yi maḳar idinüp āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz elli senesinde cenāb-ı āḫirete rıḥlet itdiler.

Beyt

ʿAcebdür ḥāl-i ʿālem iy birāder
İder āḫir bizi ḫāke berāber

Te'ālā şānuhu ẕi-emr-i taḳdīr
K'anuñ īcādıdur bu cümle taṣvīr

Buḫārā'da birini ider iḥyā
Kemāl-i ḳudretiyle Ḥayy te'ālā

Velīkin mevtini ider muḳadder
Diyār-ı Rūm'da Allāhu ekber

Gel imdi ḥiṣṣe al ḥikmetlerinden
Kemāl-i ḳudret ü 'ibretlerinden

Neşr: Bunlar daḫı 'ālim ü 'ārif ve ġavāmıż-ı 'Arabiyyāta vāḳıf, 'ulūm-ı tefāsīr ü eḥādīṯde dānā ve istinbāṭ-ı sā'il-i fuḳahāda tüvānā idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Tāliş-i 'Acemī [Ḥüsāmü'd-dīn Ḥasan]

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil-i 'ulūm-ı 'Arabī Mevlānā Ḥüsāmü'd-dīn Ḥasan et-Tāliş el-'Acemī ḥażretleridür kim ol merd-i ehl-i temyīz şehr-i Tebrīz'de **[323a]** vücūda geldiler ve 'ulemāsından taḥṣīl-i ma'ārif itdiler. Anlardan biri Mevlānā Ġıyāṯü'd-dīn Manṣūr mūcibü's-sürūr ḥażretleridür ve Mevlānā 'Allāme Devvānī ḥażretleri ile dīvān-ı 'ulemāda cem' olmışlardur. Ḥuṣūṣā Mīr Ḥüseyn-i Yezdī ile ziyāde muṣāḥabetleri vāḳi' olmışdur. Ḥattā aḫbār-ı 'ulemā-yı 'iẓām nāḳılları böylece rivāyet eylemişler kim Tebrīz melik meclisinde Mīr Ġıyāṯü'd-dīn Manṣūr ile 'Allāme Devvānī cem' olup 'allāme ile Mīr Ġıyāṯ baḫṣe āġāz itmek istediler. Emīr-i şehr daḫı ṭaraf-ı 'allāmeye teveccüh idüp baḫṯ ile işāret buyurdılar. 'Allāme ḥażretleri daḫı buyurdılar kim "Buyursunlar aṣḥāb ile mübāḥeṣe itsüñler, biz müşerref olalum." didiler. Kendüler Mīr Ġıyāṯ ḥażretleri ile baḫṣe tenezzül itmediler. Ba'dehu Mevlānā Ḥasan-ı Tālişī merḥūm u maġfūr Sulṭān Bāyezīd Ḫān zamānında ṭaraf-ı Rūm'a revāne olup gelüp Şeyḫ Muẓafferü'd-dīn-i Şīrāzī ḥażretlerinden ve Mevlānā Ya'ḳūb bin Seyyidī 'Alī kim Şāriḥ-i *Şir'a*'dur, anlardan tekmīl-i ma'ārif idüp ba'dehu Mevlānā İdrīs ile ṭaraf-ı Ḥicāz'a teveccüh eylediler. Hicretüñ ṭoḳuz yüz elli beşine dek Ka'be-i şerīfede mücāvīr oldılar. Ba'dehu Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp günde on beş aḳça nafaḳa ta'yīn olındı. Ba'dehu günde yigirmi aḳça

ile bir medrese iḥsān itdiler. Ol medresede ders ü diyānet üzerine iken āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz altmış dördinde cenāb-ı **[323b]** Ḥaḳḳ'a rıḥlet itdiler. Bunlar daḫı ʿālim ü kāmil-i pür-edeb ve Şāfiʿiyyü'l-meẕheb idiler. Ḫuṣūṣā ʿilmü't-tevārīḫ bi'l-külliye ḫāṭırlarında münteḳaş ve'l-ḫāṣıl bereḳātu'llāhdan bir bereket idiler. *Nevvera'llāhu ḳabrehu.*

Mevlānā Figārī [Mehdī eş-Şīrāzī]

Ve biri daḫı ʿālim-i ʿulūm-ı Bārī, ʿāmil ü kāmil ü şerīf Mehdī eş-Şīrāzī eş-şehīr bi-Figārī ḥażretleridür. Maḥrūsa-i Şīrāz'da Mīr Ġıyāṣü'd-dīn ḥażretlerinden tekmīl idüp baʿdehu diyār-ı Rūm'a gelüp Muḥyi'd-dīn-i Fenārī ḥażretlerinden daḫı taḥṣīl idüp baʿdehu Ḫˇāce Ḫayrü'd-dīn Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra Dimetoḳa Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu ḳaṣaba-i Silivri'de merḥūm u maġfūr Pīr[ī] Paşa binā itdügi medreseye müderris oldılar. Baʿdehu Filibe Medresesi'ne müderris oldılar. Āḫir-i kār hicretüñ ṭoḳuz yüz elli altısında yāḫūd yedisinde vefāt itdiler. Merḥūm u maġfūr edīb ü lebīb ve ʿāḳil ü kāmil, ʿilm-i belāġatda māhir ve daḫı *Keşşāf*'a ve *Tefsīr-i Ḳāḍī*'ye ve *Şerḥ-i Telḫīṣ*'e taʿlīḳāt-ı laṭīfeleri vardur ve *Şerḥ-i Tecrīd*'e daḫı ḥāşiye-i nefīseleri vardur ve inşā-yı ġarībde mahāret-i tāmmeleri vardur ve kelimātda belīġ u faṣīḥ ve Fārsī naẓmda daḫı fā'iḳ ve ḥüsn-i ḫaṭṭa ḳādir, ḫuṣūṣā bir Fārsī ḳaṣīdeleri vardur kim kemāl-i iʿcāz u belāġat ile ārāste vü pīrāstedür ve ḳaṣā'id-i ʿArabiyyeleri daḫı vardur. **[324a]**

Beyt

ʿAcā'ib merd imiş Mollā Figārī
Aḳıtmış maʿrifetden cūy-bārı

Zamānuñ ekmeli imiş o ʿārif
Bu deñlü ʿilme olmış merd-i vāḳıf

Ṭabīʿatda ṣanasın seyf-i ḳāṭıʿ
Ḥaḳīḳatde odur bir nūr-ı lāmiʿ

İlāhī ravżasını nūr eyle
Enīsin cennet içre ḥūr eyle

Mevlānā Sa'yī

Neşr: Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl u kāmil ü 'ārif Mevlānā Sa'yī ḥażretleridür kim ismleri ma'lūm degül, lākin laḳabları ile meşhūrlardur. 'Aṣrı 'ulemāsından ḳırā'at-ı 'ulūm itdüklerinden ṣoñra ba'ż 'ulūm-ı cüz'iyyeye müdāvemet idüp kāmil-insān ve fā'iḳu'l-aḳrān olup Fārsī ve 'Arabī ve Türkī ġazeller ve ḳaṣīdeler ve risāleler te'līf eylediler. Ḫuṣūṣā mu'arriflerüñ ekşer oḳuduḳları mevzūn u muṣanna' ta'rīfler anlaruñdur. Ḥattā ol şāh-ı İslām-ı ẕevi'l-a'lām dārü's-sa'ādetlerine anları kemāl-i ẕekā ve nihāyet-i 'irfānlarından ötüri mu'allim naṣb eylediler. Ḥattā ümerādan ve vüzerādan niçe kimesneler anlardan taḥṣīl-i ma'ārif eylemişler idi. Āḫir-i kār evā'il-i salṭanat-ı Süleymān Şāh'da rāh-ı āḫirete revāne oldılar. Ve'l-ḥāṣıl merḥūm lebīb ü edīb ve 'āḳil ü kāmil kimesne idiler.

Beyt

İderken fażl u 'irfān içre sa'yı
Fenāya irdi āḫir Molla Sa'yī

İrişince kişiye mevt iy cān
Olur mīr ü faḳīr ü pīr yeksān **[324b]**

Mevlānā Ḳāsım

Neşr: Ve biri daḫı 'ālim ü ġānim Mevlānā Ḳāsım ḥażretleridür kim Sulṭān Meḥemmed Ḫān'uñ bendelerinden idiler. 'Ulūm-ı resmiyyeyi 'aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra Ḥażret-i Şeyḫ Ebu'l-vefā'nuñ *ḳuddise sırruhu* ḫıdmetlerine mülāzım u müdāvim oldılar. Salṭanat-ı Bāyezīd Ḫān'da kemāl-i 'iffet ü ṣalāḥlarından ötüri dārü's-sa'āde ḫuddāmına üstād naṣb olındı. Bunlar daḫı kemāl-i diyānet ü ṣadāḳat ṣāḥibleri idi ve ḥüsn-i ḫaṭṭa ve sür'at-i kitābete ḳādir ve cemīlü'ṣ-ṣūret, ṭavīlü'l-ḳāmet ve nūr-ı ṣalāḥ çehresinde ẓāhir ü bāhir idiler. Ve bunuñ biri ile ẕevi'l-himem ve ṣāḥib-i kerem idiler. Pādişāhımuz Süleymān Şāh'uñ *ḫalleda'llāhu ḫilāfetehu* salṭanatı evā'ilinde dār-ı fenādan diyār-ı beḳāya göçdiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

Mevlānā Sürmeli-zāde

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl Mevlānā Sürmeli-zāde ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra baʿż-ı bilāda ḳāḍī olup baʿdehu Ḳosṭanṭıniyye'de Cāmiʿ-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān'a ḫaṭīb oldılar. ʿUlūm-ı ʿArabiyyāt'da ḫuṣūṣā ʿilm-i ḳırā'atda pehlevān-ı ʿālem ve ṣāliḥ ü kerīm kimesne idiler. Āḫir bunlar daḫı sulṭānımuz Ḫān Süleymān *ʿaẓẓema'llāhu şānehu* ḥażretlerinüñ salṭanatları evā'ilinde vefāt itdiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā ʿArcūn[1] [Muḥyi'd-dīn Meḥemmed]

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl Mevlānā Muḥyi'd-dīn Meḥemmed eş-şehīr bi-Mevlānā ʿArcūn merḥūmdur kim pederleri ʿālim ve ʿilm-i ḳırā'atde māhir ve ṭarīḳ-ı ṣūfiyyeye mensūb bir maḥbūb kimesne idiler. Maḫdūmları **[325a]** daḫı kendülerden taḥṣīl-i kemāl itdüklerinden ṣoñra ḫūb-āvāz olduḳlarından ötüri Ḳosṭanṭıniyye'de Sulṭān Bāyezīd Cāmiʿi'ne ḫaṭīb oldılar. Baʿdehu Ayaṣofıyya Cāmiʿi'ne ḫaṭīb oldılar. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ sekizinde vefāt itdiler. Bunlar daḫı selīmü'n-nefs, maḥmūdü'l-aḫlāḳ, leẕīẕü'ṣ-ṣoḥbet ve kebīrü'l-himmet kimesne idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Şeyḫ ʿAliyy-i Mıṣrī

Ve biri daḫı ʿālim ü kāmil ü fāżıl ve kemāli ile medḥe ḥarī Şeyḫ ʿAlī ḥażretleridür kim maḥrūsa-i Mıṣr'dan idiler. Ol diyāruñ ʿulemāsından ʿilmi kemāle ve taṣavvufı tamām nihāyete irgürdüklerinden ṣoñra diyār-ı Rūm'da Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp ḫaṭīb-i ʿArab Şeyḫ İbrāhīm merḥūm ile müddet-i medīde ṣoḥbet idüp ḥattā merḥūm Saʿdī Çelebi binā itdügi dārü'l-ḳurrāda Şeyḫ İbrāhīm merḥūmdan ṣoñra yirlerine şeyḫ naṣb olınup ve Tercemān Cāmiʿi'nde niçe müddet imām u ḫaṭīb olup ṣoñra Cāmiʿ-i Sulṭān Meḥemmed'e imām olup āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz altmış ṭoḳuzında vefāt itdiler. Bunlar daḫı ʿālim ü fāżıl u kāmil ve ṣāḥib-i taṣnīfdür. Fünūn-ı mütedāvileye risāleleri vardur. *Raḥimehu'llāh.*

1 *eş-Şaḳā'iḳu'n-Nuʿmâniyye*'nin tenkitli metninde bu şahsın künyesi "İbn ʿArcūn" olarak kayıtlıdır. Bkz. Hekimoğlu, age, s. 818.

Mevlānā Küçük Muḥyi'd-dīn [Pīr Meḥemmed]

Ve biri daḫı ʿālim ü kāmil Mevlānā Küçük Muḥyi'd-dīn Pīr Meḥemmed merḥūmdur. ʿUlūm-ı ʿArabiyyāt u Ḳur'ān'ı mükemmel ve tilāveti gökcek kimesne idiler. Mevlānā Gürānī'nüñ Ḳosṭanṭıniyye'de binā itdürdükleri dārü'l-ḳurrālarında müderris idiler ve Sulṭān Bāyezīd'e **[325b]** ḫaṭīb idiler. Merd-i ḫoş-elḥān bir müslimān idiler. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ ikisinde vefāt itdiler.

Ḥekīm Sinān [Sinānü'd-dīn Yūsuf]

Ve biri daḫı lebīb ü ṭabīb ve ʿālim ü selīm Sinānü'd-dīn Yūsuf'dur kim "Ḥekīm Sinān" dimek ile meşhūrlardur. İbtidā-yı ʿömrinde ʿaṣrı ʿulemāsından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra ʿilm-i ṭıbba teveccüh eyleyüp Ḥekīm Muḥyi'd-dīn'den taḥṣīl idüp Edrine ve Ḳosṭanṭıniyye māristānına ṭabīb olup baʿdehu Sulṭān Selīm Ḫān merḥūm Ṭrabozun'a emīr iken anlara ṭabīb naṣb olındı. Vaḳtā kim Sulṭān Selīm taḫta cülūs eylediler ise Dārü's-salṭanat'a ḥekīm oldılar. Baʿdehu pādişāhımuz *ḫalleda'llāhu ḫilāfetehu* anları ḥekīmbaşı itdiler. Āḫir serdārü'l-eṭibbā iken mevte çāre bulmayup hicretüñ ṭoḳuz yüz elli birinde vefāt itdiler. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Bu faḳīr merḥūma sinn-i şerīflerinden mevtinden bir ay yāḫūd iki ay evvel su'āl itdüm, buyurdılar kim yüz yāḫūd iki yaş ziyāde ola, didiler. Ḫattā mübārek ellerinde raʿşe var idi. Yaʿnī ditrer idi. Sebebi nedür diyü tekrār su'āl itdüm, buyurdılar kim żaʿf-ı dimāġdandur. Bu faḳīr bu deñlü pīrlik içinde ḳuvvet-i fehm ü iẕʿānına ḥayrān oldum." didiler. *Raḥmetu'llāhi ʿaleyh.*

Ḥekīm ʿĪsā

Ve biri daḫı ʿālim ü fāżıl Ḥekīm ʿĪsā ḥażretleridür kim ʿaṣrı ʿulemāsından ḳırā'at itdüklerinden ṣoñra ʿilm-i ṭıbba raġbet idüp māhir oldılar. Maḥrūsa-i Edrine **[326a]** ve Burusa'ya ṭabīb olduḳlarından ṣoñra Dārü's-saʿāde'ye ṭabīb olup āḫir vefāt itdiler. Bunlar daḫı ʿālim ü ṣāliḥ, farḳından ta ḳademine dek ḫayr u iḥsān iderler. *Raḥimehu'llāh.*

Ḥekīm ʻOṣmān

Ve biri daḫı ʻālim ü fāżıl Ḥekīm ʻOṣmān ḥażretleridür kim vilāyet-i ʻAcem'den idiler. Diyār-ı Rūm'a gelüp Sulṭān Selīm Ḫān ḥażretlerine merġūb olup Dārü's-saʻāde'ye ṭabīb naṣb olındı. Bunlar daḫı dār-ı fenādan diyār-ı beḳāya göçdiler.

Mevlānā ʻAbdü'l-ḥay bin Pīr Paşa-zāde

Ve biri daḫı ʻālim ü fāżıl u kāmil ve edīb ü lebīb ü ḥasīb ʻAbdü'l-ḥay İbn Pīr Meḥemmed Paşa ḥażretleridür kim ʻaṣrı ʻulemāsından ʻulūmı taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra şeyḫü'l-İslām ve ʻumdetü'l-enām, müftī-i diyār-ı ʻOṣmāniyye Ḥażret-i Ebu's-suʻūd *zāde'llāhu bereketehū ʻaleynā ve ʻalā-ḳāffeti'l-müslimīn*[1] ḫıdmetlerinde olup envāʻ-ı ʻulūm taḥṣīlinden ṣoñra Silivri'de dedeleri medresesine müderris oldılar. Baʻdehu Ḳosṭanṭıniyye'de olan medreselerine müderris iken hicretüñ ṭoḳuz yüz altmış birinde cenāb-ı Ḥaḳḳ'a sefer itdiler. Bunlar daḫı ḥalīm ü selīm ve saḫī vü kerīm ve ʻulūm-ı ʻaḳliyyātda ṣāḥib-i tedḳīḳ ve naḳliyyātda merd-i muḥaḳḳiḳ idiler. *Raḥimehu'llāh.*

Mevlānā Müftī Ebu's-suʻūd-zāde Mevlānā Aḥmed Çelebi

Bā-ḫuṣūṣ ol iki nihāl-i bāġ-ı cennet ve ol iki tezerv-pervāz-ı feżā-yı raḥmet, ol iki dürr-i girān-bahā, ol iki serv-i müntehālar kim el-ān ulumuz ve seyyidimüz ḥażret-i şeyḫ-i meşāyiḫu'l-ʻArab ve'l-ʻAcem, ẕevi'l-faḍl ve'l-ʻirfān ve'l-himem, sulṭānü'l-ʻulemā ve ḥüccetü'ṣ-ṣuleḥā, lisānü'l-ḥaḳ ʻale'l-ḫalḳı'l-baḳıyyeti'l- **[326b]** müctehidīn, yenbūʻü'l-faḍl ve'l-yaḳīn, dürr-i deryā-yı ʻulūmü'l-evvelīn ve'l-āḫirīn Ebu's-suʻūd mevlānā müftī ḥażretleridür kim *zāde'llāhu bereketehū ʻaleynā ve ʻalā-ḳāffeti'l-müslimīn*[2] kim "Ebu's-suʻūd" dimek ile ol ṣāḥib-i saʻādet-müsemmālardur. Anlaruñ cigerleri gūşeleridür. Biri Aḥmed nāmdur kim envāʻ-ı maʻārifi pederlerinden taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra medāris-i ʻāliyeye müderris olup baʻdehu Şeh-zāde Sulṭān Meḥemmed Ḫān Medresesi'ne müderris iken Hümā-pervāz rūḥ-ı şerīfleri hicretüñ ṭoḳuz yüz yetmişinde bu ʻālem-i fānīden ol sarāy-ı bāḳīye ṭayerān eylediler. Hemīşe ʻālem-i ervāḥ-ı ḳudsīler ile celīs ve sarāy-ı raḥmetde cumhūr-ı ervāḥ-ı enbiyā vü aṣfiyā ile enīs ola.

1 "Allah onun bizim ve bütün müslümanların üzerindeki bereketini arttırsın."
2 "Allah onun bizim ve bütün müslümanların üzerindeki bereketini arttırsın."

Mevlānā Meḥemmed Çelebi [Ebu's-su'ūd-zāde]

Ve biri daḫı Meḥemmed Çelebi Efendi merḥūmdur kim ṭab'-ı şerīflerine Eflāṭūnlar, Loḳmānlar bende ve aḫlāḳ-ı marżiyyelerine 'āmme-i erbāb-ı aḫlāḳ-ı ḥamīde ser-efkende, ḥaḳḳā budur kim ḳāmetleri gibi himmetleri erbāb-ı 'irfāna bālā ve 'ilm-i şi'r ü inşāda ve muṣāḥabetde Sidreveş müntehā idiler. Ḫuṣūṣā bu kemīnelerine naẓarları 'ālī vü bülend ve ḫāṭır-ı fātir-i faḳīri ele almada cüvān-ı ercmend idiler. Bunlar daḫı mevlānā-yı 'ālī-himemüñ 'irfānı gülzārından taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra ba'żı medāris-i 'āliyeye müderris olduḳlarından ṣoñra ḳażā-yı Şām'a ḥākim, ba'dehu Ḥaleb ḳażāsı ile mübtelā oldılar. Āḫir ol māye-i luṭf-ı Rab, ḳażā-yı Ḥaleb'den cenāb-ı **[327a]** Rabb'e hicretüñ ṭoḳuz yüz yetmiş birinde göçdiler. Hemīşe ḳabr-i şerīfleri gülzār-ı cinān ve gül-geşt-i ḥūr u ġılmān ola. *Āmīn bi-ḥaḳḳı Muḥammedin ve ālihi ecma'īn.*[1]

Beyt

Ṣubḥ-ı kemālüñ āḫiri şām-ı zevāldür
Her şāẕlıġuñ āḫiri elbet melāldür

İrgür efendi yoluñı dergāh-ı ḥażrete
Aldanma naḳş-ı 'āleme kim bī-me'āldür

Mevlānā Sinān Çelebi [Şāh Çelebi-zāde]

Neşr: Ve biri daḫı sālār-ı erbāb-ı īmān Mevlānā Sinān Çelebi merḥūmdur kim Fenārī ulularından Şāh Çelebi merḥūmuñ sülālerinden bir kāmil ve 'ārif-i cān idiler. Ṭarīḳ-ı 'ilmi ahālī-i zamāneden taḥṣīl itdüklerinden ṣoñra ba'żı bilāda ḳāḍī, ba'dehu ḳaṣaba-i Ebā Eyyūb-i Enṣārī ḳażāsına müvellā, ba'dehu Ḥaydar-ı Naḳḳāş'uñ berşine mübtelā olup hicretüñ ṭoḳuz yüz yetmiş birinde vefāt itdiler.

Beyt

İdüp Naḳḳāş Ḥaydar berşi iy yār
Eşer ḳalb-i Sinān'a ḫ̆āḫ̆ u nā-ḫ̆āh

Egerçi niçeler buldı ḫalāṣı
Velī merḥūm ṭutdı ḥażrete rāh

1 "Allah Hz. Muhammed ve âilesinin hürmetine (kabul etsin.) Âmin."

el-'Ārif Bi'llāh Müftī Şeyḫ ['Abdü'l-kerīm el-Ḳādirī]

Neşr: Ve bu zamānenüñ meşāyiḫından biri ḳuṭb-ı erbāb-ı 'irfān ve merkez-i dā'ire-i İslām u īmān, zamānesi fużalāsınuñ nādiri eş-şeyḫ el-'ārif bi'llāh 'Abdü'l-kerīm el-Ḳādirī ḥażretleridür kim "Müftī Şeyḫ" dimek ile meşhūrlardur. Zīrā pādişāh-ı İslām *ḫalleda'llāhu ḫilāfetehu* anlara günde ḫıdmet-i fetvādan ötüri yüz aḳça ta'yīn buyurmışlar idi. Merḥūm ḳaṣaba-i Kirmastı'da vücūda geldiler. 'Aṣrı 'ulemāsından taḥṣīl-i **[327b]** 'ulūm itdüklerinden mā'adā ol ervāḥa ġıdā *Ḳur'ān* tilāvetinde fā'iḳ idiler. Ḥattā tāzelikleri eyyāmında maḥrūsa-i Burusa'da Cāmi'-i Seyyid-i Buḫārī maḥfilinde beyne'l-ḫalā'iḳ *Ḳur'ān* tilāvet idüp müstemi'lerüñ ḫayr du'āsını alurlar idi. Ba'dehu ol mürebbī-i 'ālī Mevlānā Ḳara Bālī ḫıdmetlerine irüp bāḳī 'ulūmı anlardan görüp ba'dehu ol yār-ı bī-tekellüf ṭarīḳ-ı taṣavvufa sālik olup merḥūm İmām-zāde ḥażretleri ile muṣāḥabet itdiler. Ba'dehu Ḳosṭanṭıniyye'de Ayaṣofıyya-i ṣuġrāda binā olınan zāviye-i ġarrāda ḳarār idüp irşāda sālik ve niçe ṣūfilere mālik oldılar. Ve daḫı ḳaviyyü'l-ḥıfẓ ve faḳīh ü vā'iẓ ve enfāsı mü'eṩṩir bir pīr idiler.

Beyt

Ḳaçan va'ẓ eylese ḫalḳa o dindār
Olurlardı ḫalā'iḳ mest ü ḫayrān

Kelām-ı pür-nikātı şöyle mevzūn
İşitse unudurdı sec'i Saḥbān

İverlerdi ḫalā'iḳ meclisine
İderdi müstemi'ler āh u efġān

Neşr: Ve daḫı ol kāmil vāfir kitāblara ḳādirler idi. Ve daḫı ḳaçan riyāżet içün erba'īne oturmışlardı, ḫānelerinde bir ḳabr ḳazmışlar idi. Anuñ derūnında pinhān olup evḳāt-ı ḫamsden mā'adā ṭaşra çıḳmazlar idi. Ḥattā ḥikāyet olınmış kim ol ṣāḥib-i sa'ādetüñ kemāl-i riyāżetlerinden cümle-i ḫavāsi tende mu'aṭṭal olurlar idi. Ve daḫı ol vāḳıf-ı ḫaḳā'iḳ-ı ḫablü'l-metīn tekmīl-i erba'īn itdüklerinden ṣoñra **[328a]** va'ẓa şürū' itseler idi ehl-i meclise gūyā ṣā'iḳa vü zelzele itmiş gibi lerzān u giryān olurlar idi. Ve'l-ḥāṣıl merḥūmuñ kerāmātı bī-ḥaddür, lākin terk olındı ıṭnābdan ictināben. Āḫir bunlaruñ daḫı bād-ı ecel defterlerini dürüp cem'iyyetlerini perākende ḳıldı.

Beyt

Ecel bādı esicek bir diyāra
İder ḫalḳın perākende be-her ḥāl

Ṭaġılur cümle cem'iyyetleri hep
Olurlar zīr-i ḫāk içinde pā-māl

Olanlar āşinā-yı ḥażret-i Ḥaḳ
Fenā bulmaz olar iy merd-i pür-ḥāl

el-'Ārif Bi'llāh Maḥmūd Çelebi

Neşr: Ve biri daḫı erbāb-ı fenānuñ mehrebi ve aṣḥāb-ı beḳānuñ maṭlabı ve Muḥammedī-meşrebi ve meẕhebi eş-şeyḫ el-'ārif bi'llāh Maḥmūd Çelebi ḥażretleridür kim Mevlānā Ḳırımī ḥażretlerinüñ rebībleridür. Evvelā 'ilm-i ẓāhire meşġūl idiler. Āḫir ceẕbe-i İlāh ile Ḥażret-i Seyyid-i Buḫārī ḳalb-i şerīflerini ḳabż idüp 'irfānı şofrasını öñlerine basṭ itdiler. Yiyene minnet-i ni'met-i pür-mevhibetdür. Anlar daḫı rindāne ifṭār ve feżā-yı sivādan ṣaḥrā-yı beḳāya güẕār idüp dilleri gülzār-ı 'irfān ve būstān-ı cānān olup sivāya rindāne naḳş geçüp nāzükāne dost iline göçüp serdār-ı rindān ve sālār-ı naḳş-bendān olup ḥattā şeyḫüñ kerīmelerini alup güyegileri oldılar. Vaḳtā kim Seyyid ḥażretleri fenā dārından firār ve beḳā diyārına **[328b]** güẕār iḫtiyār eylediler ise seccādelerine ḥażret-i şeyḫüñ iḳāmetini maḥmūd gördiler. Bunlar daḫı 'āḳil ü fāżıl u lebīb ve 'ārif ü vāḳıf-ı ma'ārif idiler. Merāsim-i aḥvāl-i ṣeniyyenüñ menba'ı ve mekārim-i aḫlāḳ-ı ḥamīdenüñ ma'deni idiler. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Ḥażret-i şeyḫüñ mecālis-i 'āliyelerine aḥyānen ḥāżır olur idüm. Meṣnevī ḥażretleri ḥużūr-ı şerīflerinde ḳırā'at olu[nup] anlar daḫı üslūb-ı ṣūfiyye üzerine te'vīl iderler idi. Ol mertebede leṭāfet kesb iderler idi kim çehre-i münīrleri çün bedr-i münīr olup çeşmüm naẕar idemeyüp ḫīrelenür idi." dimişler. Ve daḫı buyurmışlar kim "Senüñ ṣudūruñda ṭarīḳ-ı ṣūfiyyeye inkār var mıdur?" Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Kimdür kim bu ṭā'ifeye inkār ider?" Şeyḫ ḥażretleri buyurmışlar kim "Belī! Münkir vardur. Zīrā elbette her Mūsā'nuñ bir fir'avnı olmaḳ ezelden 'ādet olagelmişdür."

Beyt

Ṣalınmaz bu cihān bāġında hergiz
Ne yār aġyārsız ne gül dikensiz

Neşr: Bir gün Ḥażret-i Şeyḫ-i Buḫārī ḥikāyet eyleyüp buyurdılar kim "Diyār-ı Buḫārā'da bir 'ālimden 'ulūm-ı ẓāhire taḥṣīl iderken Şeyḫ İlāhī ḥażretlerine mülāḳāt itdüm. Meger şeyḫ ḥażretleri daḫı ol 'ālimden bir miḳdār ḳırā'at itmişler imiş. İttifāḳ Şeyḫ İlāhī ḥażretleri ile ol üstādı ziyārete vardum. Envā'-ı ṣoḥbetden ṣoñra **[329a]** buyurdılar kim "Neye meşġūllersiz?" Biz didük "Allāh'a meşġūlüz." Girü ibrām idüp buyurdılar kim "Elbette bir kitāba meşġūlsüz. Sizlerden istifsār iderüm kim rāst-ḫaber viresüz." Bunlar eyitdiler: "İy üstād! *Mirṣādü'l-'ibād*'a meşġūlüz." Hemān ol 'ālim pürġażab olup eyitdiler kim "Bu aṣl kitāba ādem müṭāla'a ider mi kim ṭā'ife-i ḥükemā a'ḳal-ı 'uḳalādan iken anları tekfīr ider." diyüp bizi redd eyledi, didiler. Ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Münkir maraż-ı inkāra mübtelādur. Biz mu'terifler ve ḳā'iller ve lākin ġayr-ı sāliklerüz. 'Acabā bizüm ḥālimüz münkirler ḥālinden çirkīn midür?" didiler. Maḥmūd Çelebi ḥażretleri daḫı buyurmışlar kim "Degüldür."

Beyt

Kişi bir ṭarīḳa ger olsa muḥib
Dimişler irādetden efḍaldürür

Maḥabbetde yoḳdur fütūr iy cüvān
Mürīdüñ gehī ḥāli mühmeldürür

Neşr: Zīrā bir ehl-i inṣāf ṭarīḳ-ı Ḥaḳḳ'a ṣıdḳ birle i'tirāf eylese elbette ceẕbe-i İlāhī anı maṣāff-ı ebrāra bende-i ḫalḳa-be-gūş ider, dimişler. Girü ṣāḥib-i kitāb buyurmışlar kim "Yā şeyḫ! Kütüb-i ṣūfiyyede ẓāhiren şer'a muḫālif ba'żı kelimāt görürüz. Aña inkār cā'iz midür?" buyurmışlar kim "Cā'izdür. Tā ol maḳām keşf olınca inkār itmeseñ şerī'atden tenezzül idersin." dimişler. Āḫir bunlar daḫı dārü'l-fenādan diyār-ı beḳāya hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz sekizinde göçdiler.

Beyt [329b]

Göçüp Maḥmūd Efendi bu fenādan
Didi bāḳī ḳalan yārāna yā Hū

Sivādan ḳomadı ḳalbinde ḳaṭ'ā
Maḥabbet iy birāzer yekser mū

el-'Ārif Bi'llāh Pīrī Ḫalīfe

Neşr: Ve bunlaruñ biri daḫı eş-şeyḫ el-'ārif bi'llāh Pīrī Ḫalīfe ḥażretleridür kim Seyyid-i Buḫārī ḥażretleri ile ṣoḥbet ve sivādan ferāġat idüp mücāz-ı irşād olup vaṭanlarında sākin oldılar. Bunlar daḫı zāhid ü 'ābid ü sākin ve ḥaḳā'iḳ-ı ḳulūba mālik idiler. Ve ḫalā'iḳdan 'ale'd-devām firār iḫtiyār itmişler idi. Ḫattā rivāyet olınmış kim ol iki cihānda yüzi aḳ dā'imā istiġrāḳ üzerine idiler, dirler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.* Ve daḫı ol ṣāḥib-i sa'ādet ehl-i kerāmet idiler. Cümle-i kerāmātlarından biri oldur ki bir kimesne bir miḳdār ceviz hediyye getürdiler. 'Azīzüñ ḫod 'ādetleri hīç kimseden nesne ḳabūl itmezler idi. Bunuñ daḫı hediyyesini ḳabūl itmediler. Ol kişinüñ ṭabī'atları müte'ellim olduġına vāḳıf olup buyurdılar kim "Kişi bu ceviz kimüñdür? Ḫattā ḫatunuñuñ degil midür? Sen aña mihrinden bedel virdüñ, idi." Ol aḫyār-ı ricāl keşf-i ḥāl idüp faḳīrüñ göñlini ele aldılar.

Beyt

Budur şeyḫe 'alāmet iy müselmān
Ola bay u gedā ḳatında yeksān

Ġanīye pend ide şefḳatlar ile
Faḳīre şefḳat ide ḥürmet ile

Ola aḫlāḳ 'irfān ma'deni hem
Bu günüñ yarın içün yimeye ġam **[330a]**

Neşr: Āḫir bu pīr-i debīr ü dilīr çün şīr hicretüñ ṭoḳuz yüz altmış ikisinde işnāniyyet feżāsından vāḥidiyyet ṣaḥrāsına 'ubūr eylediler.

Beyt

Rūḥına raḥmet-i Ḫudā irsün
Enbiyā ile cennete girsün

el-'Ārif Bi'llāh Ḥācī Ḫalīfe [el-Menteşevī]

Neşr: Ve biri daḫı ṭarīḳ-ı Ḥaḳḳ'uñ nūr-ı veḥḥācı ve ḫāne-i 'irfānuñ rūşen-sirācı Şeyḫ Ḥācī Ḫalīfe'dür kim Menteşevī'dür. Evvelā ṭullāb-ı 'ilmden idiler. Āḫir ṭarīḳ-ı Naḳşbendiyye gülistānınuñ gül-i bī-ḫārı Maḥmūd Efendi ḥażretleri kim dāmād-ı Seyyid-i Buḫārī'dür, anlaruñ āstānelerine irüp mā-sivāyı terk idüp cānib-i Ḥaḳḳ'a gitdiler. Ol ṣāḥib-i reşād bir mertebede mücāhede eylediler kim tekmīl-i ṭarīḳ idüp ḳādir-i irşād oldılar. Bunlar daḫı ḫalā'iḳdan mu'riż ve dā'imā nefs-i bed-kīşe seyf-i riyāżet ile müte'arriż, ḫāşi' ü mütevāżi' ve fenā nūrı çehresinde dıraḫş[ān] u lāmi' idiler. Ve nefesi mübārek ve i'tiḳādı berk, gece ṣabāḥa dek mücāhid ü ḳā'im ve gündüz aḫşāma dek ṣā'im idiler. Ve ḳaçan teveccüh içün cülūs itseler dā'imā ḳıbleye mütevecciheler idi. Ve kelimāt-ı ṭayyibeye başlasalar ḳulūb-ı müstemi'īn pür-ḥarāret olup vecd ü ṣafāya düşerler idi. Ve ḫıdmetlerine mücālis olanlar teleẕẕ-i ẕāt-ı fāniyeden geçüp beḳā memleketlerine göñül 'āleminden göçerler idi. Rivāyet olınmış kim **[330b]** bir gün mübārek üştürlerine süvār olup deryā kenārına gelüp sefer-i ḥacca göçdiler. Aḥāddan bir aḥada ve sa'ādet-ḫānelerinde olanlara daḫı ḫaber virmediler. Ancaḳ iki dervīş-i mübārek verā-yı ẓahrlarından bile revāne olup İskilib'e gelüp sefīneye süvār olup Üsküdar'a geçüp yola revāne olup günlerden bir gün ḥacca gelüp ḳabr-i Resūl'i ziyāret idüp ba'dehu marīż olup vefāt idüp ol maḳām-ı muḳaddesede defn olındılar.

Beyt

Ẕihī faż̈l-ı ilāhī ẕī-sa'ādet
Ola cismi Medīne içre medfūn

Şu şaḫṣa kim ire Ḥaḳ'dan 'ināyet
Olur ḳalbi Ḫudā nūrıyla meşḥūn

Dilerseñ ire Ḥaḳ'dan nūr-ı tevfīḳ
'Ubūdiyyetde eyle ḳaddüñi nūn

el-'Ārif Bi'llāh Bekīr Ḫalīfe

Neşr: Ve biri daḫı şeyḫ-i dilīr Bekīr Ḫalīfe'dür kim Simavī'dür. Evvelā ṭullāb-ı 'ilmden idiler. Ba'dehu ṭarīḳ-ı taṣavvufa sālik olup merḥūm Ḥācī Ḫalīfe ḥıdmetlerinde tekmīl-i ṭarīḳ idüp merḥūmdan ṣoñra seccādelerine geçdiler. Bunlar daḫı ḫāşi' ü mütevāżi' ve ṣābir ü şākir ve lebīb ü ḥabīb ve Ḫālıḳ'a müteveccih ve ḫalā'iḳdan mu'riż idiler. Bunlar daḫı hicretüñ ṭoḳuz yüz altmış beşinde vefāt itdiler. *Raḥimehu'llāh.*

el-'Ārif Bi'llāh Gündüz Muṣliḥü'd-dīn

Ve biri daḫı 'ārif-i ḥaḳā'iḳ-ı erbāb-ı yaḳīn eş-şeyḫ el-'ārif Gündüz Muṣliḥü'd-dīn Ḫalīfe'dür. Bunlar daḫı ibtidālarında **[331a]** ṭullāb-ı 'ilmden idiler. Ferāġat idüp ṭarīḳat-ı Zeyniyye'den şeyḫ-i şüyūḫ-ı erbāb-ı yaḳīn Tācü'd-dīn Ḫalīfe'ye ḫıdmet itdiler. Bunlar vefāt itdüklerinden ṣoñra Ḳocevī Muḥyi'd-dīn Efendi'ye ḫıdmet itdiler. Anlardan mücāz olup Ḳosṭanṭıniyye'de ḳarār itdiler. Bunlar daḫı 'ābid ü zāhid ve kāmil ü 'āmil ve nāsdan inḳıṭā' üzerine idiler. Mübārek ḫānelerinden ṣalātdan ġayrı vaḳtde çıḳmazlar idi. Ve zāviyelerinden daḫı Cum'a'dan ġayrı vaḳtde çıḳmazlar idi. Āḫir bunlar daḫı beḳā iḳlīmlerin seyrāna revāne oldılar.

Beyt

Gündüz iken irişdi leyl-i fenā
Ya'ni göçdi cenāb-ı ḥażrete pīr

Münḫasif oldı çehre-i cismi
Olmış iken cihānda bedr-i münīr

el-'Ārif Bi'llāh Muḥyi'd-dīn-i İzniḳī

Neşr: Ve biri daḫı eş-şeyḫ el-'ārif bi'llāh Muḥyi'd-dīn-i İzniḳī'dür kim Sulṭān Selīm Ḫān Cāmi'i'nde imām idiler. Muḥyi'd-dīn-i İskilibī ḫıdmetlerinden ṭarīḳ-ı taṣavvufı tekmīl eylediler.

[el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ İskender]

Ve biri daḫı şeyḫ-i 'ārif-i bi'llāh İskender bin 'Abdu'llāh'dur. Bunlar daḫı Şeyḫ Muḥyi'd-dīn-i İskilibī murabbālarındandur. Evvelā ümmī kimesne idiler. Ba'dehu erbāb-ı ṣafāya muḳārenet ile ma'ārif-i ẕevḳıyyeye vāḳıf ve mürīdler terbiyyesinde fā'iḳ oldılar. *Nevva'llāhu merḳadehu.*

el-'Ārif Bi'llāh Erdebilī Sinān Ḫalīfe

Ve biri daḫı eş-şeyḫ el-'ārif bi'llāh ve bu faḳīrüñ şeyḫi ve mürşidi Sinānü'd-dīn-i Erdebilī ḥażretleridür kim bu faḳīr merḥūmdan böyle istimā' eyledüm kim **[331b]** merḥūm Ermeniyyü'l-aṣl imişler. 'Ālem-i ṣabāda ḥażret-i faḫr-i 'ālem Muḥammed Muṣṭafā'yı vāḳı'ada görüp bi'ẕ-ẕāt kelime-i şehādeti telḳīn eylemişler.

Beyt

Ḳara ṭopraġa yaġsa gül bitürür
Maṭar-ı *lā-ilāhe illa'llāh*

Cünd-i ġālibdürür hevā üzre
'Asker-i *lā-ilāhe illa'llāh*

İy Ḥabībī senüñledür dā'im
Ẓafer-i *lā-ilāhe illa'llāh*

Neṣr: Ḫˇābdan uyanup seyāḥat rāhına sālik olup diyār-ı 'Acem'e revāne olup Ḫˇāce 'Aliyy-i Erdebīlī ḫulefāsı ile ve niçe ulular ile daḫı ṣoḥbetler ve riyāżetler eylemişler. Ḥattā buyurdılar kim "Ḳırḳ yıl bedenüme pīrehen giydirmedüm." didiler. Sübḥāna'llāh! Bu zamāne şeyḫleri ve dervīşleri nefīs libāslar ile pūşīde ve laṭīf ġıdālar nūş idüp ġam-ı āḫiretden fāriġlerdür. Müddet-i medīdeden ṣoñra ṭarīḳ-ı Ḫalvetiyye'nüñ pīşvāsı ve muḳtedāsı Çelebi Efendi ḫıdmetlerine irüp bir müddet daḫı anlaruñ ḫıdmetlerinde olup ba'dehu mücāz olup Ayaṣofıyya ḳurbinde sākin olup āḫir-i kār ol nādire-i rūzgār hicretüñ ṭoḳuz yüz elli yedi senesinde cenāb-ı āḫirete güẕār itdiler. Merḥūmuñ vefātları tārīḫi bu kemīnenüñ şehr-i Ḳosṭanṭıniyye'de ḳarārı tārīḫidür.

Beyt

Göçüp dār-ı fenādan Erdebīlī
İderken bunca biñ yārānı irşād **[332a]**

Gezüp şarḳ ile ġarbı Ḳāf-tā-Ḳāf
İdüp ṣoḥbetleri ol merd-i üstād

Be-āḫir şehr-i Ḳosṭanṭınye içre
İrişdi ḫırmen-i 'irfānına bād

el-'Ārif Bi'llāh Muḫyi'd-dīn Ḫalīfe [el-İştibī]

Neşr: Ve biri daḫı eş-şeyḫ el-'ārif bi'llāh Muḫyi'd-dīn Ḫalīfe'dür. Bunlar daḫı Çelebi Ḫalīfe murabbālarından idiler. Ol merd-i ḥaḳīḳ tekmīl-i ṭarīḳ itdüklerinden ṣoñra Rūmili'nde ḳaṣaba-i İştib'de ḳarār itdiler. 'Ābid ü zāhid ü murtāż kimesne idiler. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ biri senesinde vefāt itdiler.

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Ramażān Ḫalīfe

Ve biri daḫı şeyḫ-i şüyūḫ-ı 'irfān, kāmil ü 'āḳil Şeyḫ Ramażān Efendi'dür kim ṭarīḳ-ı 'ilm-i ẓāhirde bir miḳdār ḳarār itdüklerinden ṣoñra ṭarīḳ-ı taṣavvufı iḫtiyār idüp Ḳāsım Ḫalīfe-i Ḫalvetī ḫıdmetlerinde müddet-i medīde eṭvār-ı ṣūfiyyeyi tekmīl idüp ḥattā Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr 'Alī Paşa Zāviyesi'nde şeyḫlerinden ṣoñra ḳarār idüp ol ḫayr-ı 'ibād ṭullāb-ı müslimīne irşād itdiler. Āḫir-i kār Şeyḫ-i Erdebīlī'den iki sene muḳaddem cānib-i Ḥaḳḳ'a göçdiler. Bunlar daḫı 'ābid ü ṣāliḥ ü 'ārif ve mermūzāt-ı ma'ārif ü deḳā'iḳa vāḳıf kimesne idiler.

el-'Ārif Bi'llāh Bālī Ḫalīfe

Ve biri daḫı eş-şeyḫ el-'ārif bi'llāh Ṣofya'da mütemekkin Bālī Ḫalīfe'dür. Bunlar daḫı Ḳāsım Ḫalīfe ḫıdmetlerinden tekmīl-i ṭarīḳat eylemişlerdür. 'Ālim ü zāhid ve ḥaḳā'iḳ-ı ṣūfiyyeye vāḳıf ve ḳünūz-ı *Füṣūṣ*'ı kāşif kimesne idiler. Ḥattā *Fuṣūṣ*'a laṭīf şerḥleri vardur. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz ellisinden ṣoñra vefāt itdiler. **[332b]**

el-'Ārif Bi'llāh Merkez Muṣliḥü'd-dīn

Ve biri daḫı 'ārif ü zāhid ü 'ābid eş-şeyḫ el-'ārif bi'llāh Merkez Muṣliḥü'd-dīn Ḫalīfe'dür. Bunlar daḫı evvelā ṭullāb-ı 'ilmden idiler. Ḥattā Ḥażret-i Beg-zāde Aḥmed Paşa'dan ḳırā'at-ı 'ulūm idüp ba'dehu ṭarīḳ-ı ṣūfiyyeye sülūk idüp Şeyḫ Sünbül Sinān Ḫalīfe ḥażretlerinüñ ḫıdmet-i pür-sa'ādetlerine irüp āḫir şeyḫleri vefātlarından ṣoñra seccādelerine geçüp mürşid oldılar. Be-ġāyet ulu ve vā'iẓ-i mü'essir kimesne idiler. Ḫuṣūṣā zühd [ü] vera'da 'adīmü'l-aḳrān idiler. Āḫir-i kār bu dār-ı bī-ḳarārdan ol diyār-ı üstüvār u bā-ḳarāra hicretüñ ṭoḳuz yüz elli ṭoḳuzında güẕār itdiler. Ol zamānda sinn-i şerīfleri ṭoḳsandan tecāvüz itmiş idi. *Enāra'llāhu ḳabrehū.*[1]

Beyt

'Acā'ib kimse idi Şeyḫ Merkez
Kemāl-i zühd ü taḳvā ile ma'mūr

Görenler şol mübārek çehresini
Olurlardı kemāli ile mesrūr

Mecālislerde ol pīr-i mübārek
Mü'eddeb idi vü ṣābitdi çün Ṭūr

İlāhī ravża-i pākini anuñ
Ḳamu mü'minler ile eyle pür-nūr

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Süleymān Ḫalīfe[2]

Neşr: Ve biri daḫı şeyḫ-i ẕevi'l-'irfān Süleymān Ḫalīfe'dür kim Ḳosṭanṭıniyye'de kendü zāviyelerinde mütemekkin idiler. Ümmī kimesne idiler. Fe-emmā ceẕebāt-ı İlāhiyye ile sīneleri memlū, ṭarīḳ-ı taṣavvufda bir ulu kimesne idiler. Mevlānā 'Alā'ü'd-dīn bāġınuñ tāze bahārı, yoḳ yoḳ ol gülşen-i dīnüñ gül-i bī-ḫārı idiler. Āḫir anlar daḫı hicretüñ ṭoḳuz yüzinde vefāt **[333a]** itdiler. Ḥīn-i vefātlarında ol ṭabī'atları nerm şeyḫ-i herem idiler. *Nevvera'llāhu mażca'ahu.*

1 "Allah kabrini nurlandırsın."

2 *eş-Şakā'iku'n-Nu'mâniyye*'nin tenkitli metninde bu kişi Şeyh Süleymân Efendi'nin müridi Şeyh Sinân olarak bildirilmiştir. Bkz. Taşköprîzâde, age, s. 834.

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ ['Aliyy-i] Kāzvānī

Ve biri daḫı ḥadā'iḳ-ı ḥaḳā'iḳuñ būstānı ve şükūfe-i deḳā'iḳuñ gülistānı eş-şeyḫ el-'ārif el-kāmil el-vāṣıl Şeyḫ 'Aliyy-i Kāzvānī ḥażretleridür kim Seyyid 'Alī Meymūn el-Maġribī ḥażretlerinüñ gülzārı şükūfelerinden bir şükūfe-i pür-revāyiḥ-i ṭayyibe mānendi bir kāmil er yāḫūd 'irfānı feżāsında bir şīr-i ner idiler. Rüvāt-ı aḫbār-ı selef-i aḫyār şöyle ḫaber virdiler kim ol 'Alī nām ve ol şarāb-ı 'ışḳ ile ṭolu cām nevāḥī-i Ḥamā'da şeyḫleri ile sābıḳā güẕār iderler idi. Ol ṭarafuñ esedi keşīr idi. Esed anlara ta'arruż idüp ḥażret-i şeyḫe ol ḫavfdan şikāyet eylediler. Şeyḫ ḥażretleri buyurdılar kim "Esede iẕn vir, ġayrı ṭarafa revāne olsunlar." İẕn virdiler, gitmediler. Tekrār şikāyet itdiler. Tekrār iẕn ile emr eylediler. Āḫir def'a-i şālişede şeyḫ ḥażretleri kendüler gelüp hemān vücūd-ı şerīfleri ẓāhir olınca bilemediler kim şīrler ḳanda gitdiler yāḫūd yire batdılar.

Beyt

Ḳaçan bir kāmil olsa Ḥaḳḳ'a vāṣıl
Olur cümle ṭavā'if emre fermān

Ḳaçan terk eyleseñ cānuñ bu yolda
Olurlar bende saña ins ile cān

Ḳaçanlar senden iy şehvet maḳāmı
Senüñ ḍarruñdan iderler gürīzān

Neşr: Ba'dehu ol ādem-i cānī Şeyḫ 'Aliyy-i Kāzvānī'ye ġażab idüp buyurdılar kim **[333b]** "Eyā nāḳıṣü'l-'aḳl! Bizüm ḳalbimüzi fesāda bıraḳduñ. Zīrā bāb-ı şühūd ḳatında keşf ü kerāmāt maḳbūl degüldür. Zīrā esrār-ı ġaybiyye medfūn iken ṭaşra itmek ṣırra żarar ider. Ne deñlü mektūm olsa o deñlü teraḳḳī ider." dimişler.

Beyt

Ḥaḳīḳat küfri meyl-i mā-sivādur
Velāyet keşf-i dām-ı evliyādur

Velāyet keşf bil ḥayż-ı ricāldür
Bu sırrı ṣaḳlayanlar ehl-i ḥāldür

Neşr: Şeyḫ Kāzvānī ḥażretleri feryād u efġāna başladılar. Āḫir şeyḫleri buyurdılar kim nedāmet ü inābet ile Şeyḫ Kāzvānī ḥażretleri daḫı buyurdılar kim "Yā şeyḫ! Sen nedāmet eyle." diyüp şeyḫe ta'arruż u tehdīd eylediler. Zīrā ġażabnāk kimesne idiler. Şeyḫ ḥażretleri daḫı buyurdılar kim "Yā Kāzvānī! Yürü." Ḥāşā "Yā mel'ūn!" lafẓı ile redd eylediler. Kāzvānī ḥażretleri daḫı merdūd olduġına mecrūḥ olup seyāḥat idüp celā-yı vaṭan itdiler. Rivāyet olınmış kim şeyḫleri vefāt idince mülāḳāt müyesser olmadı. Ḥattā şeyḫüñ vefātlarından ṣoñra ḫulefāsı daḫı ḳabūl itmediler. Āḫir diyār-ı ġarba 'azīmet idüp 'Arafa ḥażretlerinden mektūb götürdiler. Ba'dehu biñ dürlü belā ile ḳabūl eylediler. Ḥattā fehvā-yı mektūb ol idi kim:

Beyt

İy ṭarīḳat bisāṭına ḫānlar
'Ālem-i 'ışḳa şāh u sulṭānlar **[334a]**

Bir kişi Ḥaḳḳ'a eylese 'işyān
Tevbe ile ḳabūl ider Sübḥān

Ġāyeti şeyḫ-i kāmil ü 'āmil
Edeben redd ider faḳīrini bil

Bu degüldür ki fi'l-ḥaḳīḳa i yār
Redd ide bendesini ol dildār

Redd ḳapusı degüldür anlaruñ
Ḳapusı iy ṣafāsı cānlaruñ

Redd ü irşād cem' olmaz bil
Bir velī dergehinde iy muḳbil

Ḫulḳ-ı Allāh ile taḫalluḳ iden
Mā-sivā seyrini ḳoyup da giden

Kimisi ḫıdmetinden itmez red
Ḳapusın eylemez ebed ol sed

Neşr: Āḫir-i kār Şeyḫ ʻUlvān-ı Ḥamevī mektūb-ı şeyḫ ile ḳabūl idüp terbiyetler ve riʻāyetler idüp irşāda mücāz olup diyār-ı Rūm'a geldiler. Baʻdehu ḥacc-ı şerīfe gidüp anda mücāvir ü āvāre cenāb-ı ḥażrete ṭā'ir ve Kaʻbe-i cemāli zā'ir oldılar. Ve'l-ḥāṣıl Şeyḫ Kāzvānī ādem-i cānī ḫavāṭır-ı ḳulūba ve küşūfa mālik bir sālik kimesne idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

el-ʻĀrif Bi'llāh Şeyḫ Üveys Ḫalīfe

Ve biri daḫı Üveys merḥūmdur kim Çelebi Ḫalīfe-i Ḫalvetī ḫulefāsındandur. Maḥrūsa-i Dımışḳ'da tavaṭṭun eylemişler. Egerçi ümmī idiler velīkin mücāhede ḳuvveti ile dā'ire-i ʻirfāna ḳadem başup kāmil-insān olmışlar idi. Kemāl-i zühd [ü] veraʻ ile ārāste ve nihāyet-i ḫaşyet ü ẕevḳ ile pīrāste, maḥabbetleri ḳulūba sārī ve ʻumde-i ṣuleḥā-yı ʻibād-ı Bārī idiler. *Nevvera'llāh.*

el-ʻĀrif Bi'llāh Şeyḫ Dāvūd Ḫalīfe

Ve biri daḫı Şeyḫ Üveys ḫulefāsınuñ aʻlemi Şeyḫ Dāvūd merḥūmdur. Evvelā **[334b]** ʻilm-i ẓāhirede cidd ü ictihād ve ṣāniyen ṭarīḳ-ı taṣavvufa sülūke iʻtiyād idüp ḫıdmet-i şeyḫ-i müşārun ileyhde müdāvim ve ḳā'im ü ṣā'im olup tamām olup ve ʻāmil olup āḫir seccāde-i şeyḫe cülūs idüp irşāda başlayup ṭāliblere maʻnevī cān aşılamaḳ üzerine iken ḥikmet-i taḳdīr-i Rabbānī ol kān-ı ʻirfānı "mehdīlik daʻvāsın ider" diyü ẓaleme şāh-ı cihān-penāha ʻarż idüp Ḫādım Sinān Paşa Şām vilāyetine mīr-i mīrān iken şehr-i Ramażān'da ol saʻīdi şehīd eylediler.

Maṭlab
Kerāmet-i Şeyḫ

Ḫattā bu faḳīr ü żaʻīf Dımışḳ'da olan ḫānḳāhlarınuñ imāmı Tācü'd-dīn Ḫalīfe'den istimāʻ eyledüm kim buyurdılar: "Ol gice kim merḥūma şehādet müyesser olsa gerek imiş. Baʻde'l-ʻaṣr mübārek ellerinde ʻaṣā ḥavż kenārını devr idüp kendü kendüler ile söylenürler. Ḳulaḳ ol cānibe döndürdüm." dirler taʻaccüben. Allāh Allāh şehādet ne gökcek saʻādet olur. Fi'l-ḥaḳīḳa ol şeb ol māye-i luṭf-ı Rabb'i dārü's-saʻādeye ṭaleb eylediler. Anlar daḫı uli'l-emre iṭāʻat idüp ḳatl olındılar. *Raḥimehu'llāh.*

Beyt

Olup Şeyḫ Dāvūd'a ẓulm-i ṣarīḥ
Şehādet maḳāmına irgürdiler

el-'Ārif Bi'llāh Baba Ḥaydar

Neşr: Ve biri daḫı pür-enver Baba Ḥaydar'dur kim 'Ubeydu'llāh-ı Semerḳandī ḥażretlerinüñ ḫıdmetlerinde murabbā oldılar. Ba'dehu Ka'be-i müşerrefeye gelüp ziyāret ḳılup bir müddet mücāvir olup ba'dehu bilād-ı Rūm'a gelüp ehl-i Rūm'a maḥabbet eyleyüp ehl-i Rūm aña maḥabbet idüp ḥattā pādişāh-ı **[335a]** İslām *ḫalleda'llāhu ḫilāfetehu* Ebā Eyyūb-i Enṣārī ḳurbinde anlar içün bir zāviye vü mescid binā idüp ḳurbinde sa'ādet-ḫāne yapdırup vefātlarına dek anda sākin oldılar. Bunlar daḫı zāhid ü 'ābid ve tārik-i ḥırṣ u āz ve dervīş ü murtāż idiler. Ḥattā rivāyet olınmış kim bir Ramażān'uñ 'aşr-i āḫirinde Cāmi'-i Ebā Eyyūb'da *'aleyhi'r-raḥme* i'tikāf eylediler. İki dāne [ḳ]ozdan ġayrı nesne ifṭār itmediler. Āḫir dehrden anlar daḫı 'ubūr eylediler. El-ān ḳabr-i şerīfleri mescid-i münīfleri ḳurbindedür. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Ṣafiyyü'd-dīn Ḫalīfe [Şeyḫ-i Serrācīn]

Ve biri daḫı merd-i rāh-ı yaḳīn Şeyḫ Ṣafiyyü'd-dīn ḥażretleridür kim Amāsiyye'de mutavaṭṭınlardur. Mübārek laḳabları "Şeyḫ-i Serrācīn" dimek ile meşhūrlardur. Ṭarīḳ-ı Ḫalvetī gülistānı güllerindendururlar. Ḳābil dervīşlere ṭālib ve ḫalvet ü 'uzlete rāġıblar idi. Ve daḫı ol ṣāḥib-i ḥālāt ta'bīr-i menāmātda pehlevān-ı 'ālem idiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

el-'Ārif Bi'llāh Ḳaġla Şeyḫi Muḥyi'd-dīn

Ve biri daḫı Şeyḫ Muḥyi'd-dīn Efendi'dür kim Amāsiyye'ye ḳarīb Ḳaġla nām mevżi'dendürürler. Evvelā 'ilm ṭalebelerinden idiler. Ba'dehu ṭarīḳ-ı taṣavvufa sülūk idüp 'ālim ü fāżıl u yaḫşı Mevlānā Baḫşī'nüñ kerīmelerini tezevvüc eyleyüp şeb ü rūz ḫalvet ü 'uzlet iḫtiyār eyleyüp cemī'-i evḳātını 'ilm ü 'amele maṣrūf, vera' u taḳvā ile ma'rūflar idi. Ḥattā rivāyet olınmış kim 'araḳ-ı cebīnleri ile **[335b]** geçünürler idi. Āḫir-i kār hicretüñ ṭoḳuz yüz ellisinden ṣoñra cenāb-ı āḫirete güẕār eylediler. *Nevvera'llāhu merḳadehu.*

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ 'Abdü'l-ġaffār

Ve biri daḫı şeyḫ-i aḫyār ve mürşid-i esrār Şeyḫ 'Abdü'l-ġaffār ḥażretleridür kim vilāyet-i Mudurnı'dan Zeynī ṭarīḳınuñ seddi Şeyḫ Meḥemmed Şāh bin Şeyḫ Aḥmed'üñ ferzend-i ercmendleridür. 'Ālem-i cüvānīde ṭullāb-ı 'ulūm-ı ẓāhireden ve ġāyet-i ehl-i lehv ü lu'b u hevādan idiler. Maḥrūsa-i Edrine'de dānişmend iken bir gice rü'yā 'āleminde pederleri te'dīb ü tevbīḫ ve zecr-i belīġ iderler. Hemān 'ale'ṣ-ṣabāḥ yüz biñ ıżṭırāb ile ḫ ̌ābdan bīdār olup merḥūm Şeyḫ Ramażān'a gelüp ṣıdḳ u ṣafā birle tevbe vü istiġfār idüp ḫalvete ve 'uzlete meşġūl olup zamān-ı ḳalīlde bir mübārek 'azīz olup ṣılalarına varup pederleri ṣadrında ḳarār idüp ḫalā'iḳa va'ẓ u naṣīḥat ve ṭāliblere ders ü terbiyet üzerine ṣābit olurlar. Merḥūm her 'ulūma vāḳıf ve ḥüsn-i ḫaṭṭa ḳādir ve inşā vü şi're ḳādir bir 'ārif kimesne idiler. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz dördinde cenāb-ı ḥażrete revāne oldılar.

Beyt

Göçüp dār-ı beḳāya 'Abd-i Ġaffār
Ṣafā vü şevḳla bulup viṣāli

Geçürmişken ḳamu 'ömrin 'ilimde
İrişmişken ṣafāya lā'ubālī

Hümā-pervāz rūḥı uçdı fi'l-ḥāl
Hemān ḳaldı eḥibbāya ḫayālī

Ḥekīm İsḥāḳ

Neṣr: Ve biri daḫı Ḥekīm İsḥāḳ'dur. Evvelā ṭabīb-i Naṣrānī iken Mevlānā **[336a]** Luṭfī-i Toḳatī'den manṭıḳ ve ḥikemiyyātdan ḳırā'at iderler idi. Āḫir İslām'a gelüp kütüb-i fetvāya müṭāla'aya şürū' idüp *Fıḳh-ı Ekber*'e şerḥ yazup ve ba'żı resā'il taṣnīf eylediler. Lākin 'ilm-i ẕevḳa maẓhar olmaduḳlarına binā'en ol ebter ṭā'ife-i ṣūfiyyeye münkir idi. Fe-emmā ṣāḥib-i kitāb āḫir-i 'ömrinde inkārdan rücū' itdi, rivāyetini yazmışlar. *Allāhu a'lem*. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳından ṣoñra vefāt itdiler.

el-'Ārif Bi'llāh Şeyḫ Aḥmed Çelebi

Ve biri daḫı 'ālim ü fāżıl Şeyḫ Aḥmed Çelebi-i Anḳaravī ḥażretleridür kim evvelā ṭullāb-ı 'ilmden idiler. Ba'dehu ṭarīḳ-ı ṣūfiyyeye raġbet idüp Ḫalvetiyye zümresine sālik oldılar. Ba'de't-tekmīl vaṭanlarında ḳarār idüp ḥalḳa va'ẓ u naṣīḥat itmege meşġūl olup 'umdetü'l-enām ve zirvetü'l-İslām oldılar. Tāzelikleri eyyāmında daḫı va'ẓa meşġūller idi. Ḫattā bu faḳīrüñ pederleri ile dostlaşurlar idi. Tāzeligüm zamānında Silivri'ye gelüp bende-ḫāneye ḳonup ḥalḳa va'ẓ itdiler. Ol zamāndan beri mübārek meclislerinüñ ḥalāvetleri derūnımuzdan çıḳmamışdur. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz ellisinden ṣoñra vefāt itdiler.

el-'Ārif Bi'llāh-ı Pür-ṣafā Şeyḫ 'Abdü'l-muṭṭalib bin Seyyid Murtażā

Ve biri daḫı şeyḫ-i pür-ṣafā, seyyid ü şerīf 'Abdü'l-muṭṭalib bin Seyyid Murtażā ḥażretleridür kim pederleri vilāyet-i 'Acem'den idiler. Ve şerīf ü ḥasīb ve ṣaḥīḥü'n-neseb idiler. Ve ḥüsn-i ḫaṭ yazmak ile meşhūrlar idi. Ḫattā yazduḳları meṣāḥif-i **[336b]** şerīfeye pādişāhlar ṭālibler idi. Ve bilād-ı Rūm'uñ naḳībü'l-eşrāfı idiler. Kendüleri daḫı ḥüsn-i ḫaṭṭa ḳādirler idi. Evvelā 'ilm-i ẓāhire raġbet, ba'dehu ṭarīḳ-ı ṣūfiyyeye meyl ve Şeyḫ Vefā-zāde ile ṣoḥbet eylediler. Vefāt-ı şeyḫden ṣoñra Şeyḫ Yaḥyā-yı Ṭuzlavī ile ülfet eylediler ve kerīmelerini daḫı tezvīc eylediler. Lākin ol merd-i reşād iḫtiyār-ı irşād itmeyüp 'ibād ile iḫtilāṭ iḫtiyār eylediler. Leẕīẕü'ṣ-ṣoḥbe ve ṣaḥīḥü'l-'aḳīde ve ẕevi'l-himme kimesne idiler. Āḫir-i kār hicretüñ ṭoḳuz yüz elli beşi senesinde maḥrūsa-i Burusa'da vefāt itdiler.

Beyt

Göçüp Murtażā-zāde bu ḫāneden
Ulaşdı cenāb-ı Ḫudā'ya revān

Oḳuyup anuñ rūḥına Fātiḥa
Bağışlasun ecrini pīr ü cüvān

el-ʿĀrif Bi'llāh Mü'min Ḫalīfe [ʿAbdü'l-mü'min]

Neşr: Ve biri daḫı şeyḫ-i mütedeyyin el-ʿārif bi'llāh ʿAbdü'l-mü'min ḥażretleridür kim Seyyid ʿAlī Meymūn-ı Maġribī ṭarīḳından idiler. Baʿdehu ol dili sāde Ṣūfī-zāde ḫulefāsı ile ṣoḥbet eylediler. Baʿdehu medīne-i Burusa'da nāsdan ʿuzlet idüp ḫalā'iḳı irşāda şürūʿ itdiler. Āḫir bir niçe müfsidler ol cāna iftirā vü bühtān idüp ʿulemādan bir niçe ṣāliḥler ṣıḥḥat-i ṭarīḳatına şehādet idüp ẓālimlerden ḫalāṣ itdiler. *Nevvera'llāhu merḳadehu*

el-ʿĀrif Bi'llāh Dīvāne Şücāʿ

Ve biri daḫı Dīvāne Şücāʿ'dur kim ṭarīḳat-ı Ḫalvetiyye'nüñ ʿuşşāḳından idiler. Egerçi ümmī idi ammā ismen **[337a]** ve ṣıfāten aḥvālini ve ḳulūbuñ eṭvārını tekmīl eylemişler idi. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz elli altı senesinde vefāt itdiler. Vefātlarından bir müddet evvel Cāmiʿ-i Sulṭān Meḥemmed Ḫān'da vefātlarını inbā'en iʿlām itmişler idi.

el-ʿĀrif Bi'llāh Merkez-zāde Aḥmed Çelebi

Ve biri daḫı Şeyḫ Merkez-zāde Aḥmed Çelebi'dür. ʿUlūm-ı ʿArabiyyeti ve ṭarīḳati pederlerinden taḥṣīl idüp kāmil-i pür-ḥāl bir abdāl-meşreb kimesne idiler. Ve baʿżı taṣnīfleri daḫı vardur. Ḫuṣūṣā vaʿẓda pür-ḥarāret idiler. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz altmış üçinde ṣılalarında vefāt itdiler.

el-ʿĀrif Bi'llāh Ḫamza Çelebi

Ve biri daḫı Ḫamza Çelebi'dür kim Germiyānī'dür. Şeyḫ Bahā'ü'd-dīn-zāde fuḳarālarından idiler. Evvelā ṭullāb-ı ʿilmden idiler. Baʿdehu ṭarīḳ-ı ṣūfiyyeye raġbet idüp Şeyḫ Sünbül ḫıdmetine varup lākin fetḥ olmayup Bahā'ü'd-dīn-zāde ḫıdmetine gelüp sülūk eylediler. Āḫir fenā ʿāleminden beḳāya hicretüñ ṭoḳuz yüz altmış beşinde vefāt itdiler. Bunlar daḫı ʿālim ü ṣāliḥ ü muttaḳī kimesne idiler.

el-'Ārif Bi'llāh Çıplaḳ Ṣarı

Ve biri daḫı merḥūm Çıplaḳ Ṣarı'dur kim 'ālim ü 'ārif ve 'ulūmuñ ḥaḳḳā'iḳına vāḳıf, nām-ı şerīfleri Tācü'd-dīn'dür. Bir mü'min kimesne idiler. Kerāmātlarına nihāyet ve ḥalḳdan 'uzletlerine ġāyet yoḳdur. Maġnisa'ya ḳarīb bir maḳām-ı dil-firībde sākin idiler. Cümle-i kerāmātından biri oldur kim eḥibbāsına sefer üzerine iken ḳış içinde mışmış virdiler. Ve biri daḫı oldur kim mübārek **[337b]** mescidlerinden bir ḳālīçe sarīḳa olınup kendüler ebeden iltifāt buyurmayup eḥibbāsı lec itdükde buyurdılar kim "Ḳālīçe fülān ḳaryede fülān dıraḫtuñ dibinde medfūndur." didiler. Hem eyle vāḳi' olup memleket ṣubaşısı ehl-i ḳaryeye yapışmaḳ istedüklerinde şeyḫ ḥażretleri buyurdılar kim "Ḳālīçeyi fülān naṣrānī sarīḳa eyledi." Fi'l-ḥāl naṣrānī[-yi] ḥāżır itdiler. Naṣrānī şeyḫüñ kerāmātına ḥayrān olup fi'l-ḥāl müselmān oldı. Ve biri daḫı oldur kim seccādeleri altından ġā'ibden ḫarclanur idi. Hīç bir aḥad bu ḥāle vāḳıf degüller idi. Āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz altmış ikisinde vefāt itdiler.

el-'Ārif Bi'llāh Ḳalender-ḫāne İmāmı [Muḥyi'd-dīn Ḫalīfe]

Ve biri daḫı Ḳalender-ḫāne İmāmı Muḥyi'd-dīn Ḫalīfe ḥażretleridür kim 'aṣrı 'ulemāsından bir miḳdār 'ulūm taḥṣīl eyledüklerinden ṣoñra ṭarīḳ-ı ṣūfiyyeye meyl idüp Şeyḫ Ḥabīb-i Ḳaramanī ve Şeyḫ Ebu'l-vefā ve Seyyid-i Buḫārī ḥażretleri ile ṣoḥbetler eyleyüp ol cān taḥṣīl-i 'irfān idüp ḳuṭb-ı zamān oldılar. Zāviye vü ḫānḳāh ḳabūl itmeyüp Ḳalender-ḫāne Cāmi'i'nde imām u ḫaṭīb olup şeb ü rūz 'ilm ü 'amel üzerine dā'im olup āḫir hicretüñ ṭoḳuz yüz elli üçinde cenāb-ı Ḥaḳḳ'a revāne oldılar. Ol vaḳt sinn-i şerīfleri yüzden tecāvüz itmiş idi. *Raḥimehu'llāh.*

el-'Ārif Bi'llāh Muṣṭafā Çelebi

Ve biri daḫı Seyyid-i Buḫārī ḫulefāsından Ṭaşlıḳ Zāviyesi'nde sākin Muṣṭafā Çelebi'dür. Şeyḫ-i **[338a]** ṣāliḥ ü nūrānī ve ādem-i cānī idiler. Bunlar daḫı hicretüñ ṭoḳuz yüz yetmişine ḳarīb senede vefāt itdiler. *Raḥimehu'llāh.*

[el-'Ārif Bi'llāh 'Abdü'l-laṭīf Çelebi][1]

Ve biri daḫı 'Abdü'l-laṭīf Çelebi'dür kim ṭarīḳ-ı Emīr-i Buḫārī'de ve hem Meḥemmed Çelebi'nüñ güyegüsi idiler. Edrine'de vücūda gelüp 'ulūm-ı ẓāhireden bir miḳdār görüp ba'dehu ṭarīḳ-ı Naḳşbendiyye'ye sülūk idüp āḫir pīrleri Ḫażret-i Buḫārī āstānesinde ṣadrlarına geçüp maḳbūl-i devrān oldılar. Āḫir-i kār ol kān-ı 'irfān hicretüñ ṭoḳuz yüz yetmiş birinde ḥacca revāne olup anda vefāt itdiler.

Beyt

Cenāb-ı Ḫaḳḳ'a biñ şevḳ ile cānā
Göçüp 'Abdü'l-laṭīf ol pür-siyādet

Fenā dārında bir'ki gün müsāfir
Olup aṣla ulaşdı buldı rāḥat

Kimesneye beḳāsı yoḳ cihānuñ
Añılmadur eyilikle sa'ādet]

[Naẓm]

Alayı maḥrem-i esrār-ı 'irfān
Temevvüc eyledüñ çün baḥr iy cān

Getürdüñ ortaya niçe cevāhir
Şu'ā'ı şemsveş 'ālemde ẓāhir

Beyān itdüñ menāḳıb her ṭarafdan
'Iyān itdüñ niçe sözler selefden

Feżā'il söyledüñ kim cān bağışlar
Belālı dillere dermān bağışlar

Geçen 'ālimlerüñ aḥvālin iy yār
Beyān itdüñ bize şevḳ ile her bār

Gelenler devr-i 'Oṯmānī'den iy dil
Ḳamusın adlarıyla söyledüñ bil

1 Der-kenāra yazılmış olan bu biyografi *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'nin tenkitli metninde bulunmamaktadır.

Umaruz olmaya żāyi‘ kitābuñ
Ola āsān ḳıyāmetde ḥisābuñ

Görenler ‘aybına olmaya nāẓır
Du‘ālar ideler şevḳ ile vāfir

İlāhī oḳıyanı dinleyeni
Ḳulaḳ ṭutup sözümüz añlayanı

Cezā güninde maġfūr eyle iy şāh
Bi-ḥaḳḳı *Fātiḥa* vü *ḳul hüva'llāh*

Daḫı te'līf iden şeyḫ-i faḳīri
Anuñ abā vü ecdād-ı ḥaḳīri

Cinān bāġında it anları mesrūr
Ḳoyuban eyle fażluñ ile pür-nūr

Añа ṣoñ demde īmānı naṣīb it
Şefī‘in rūz-ı maḥşerde ḥabīb it

Kitābın ara yirde eyle maḫbūb
‘Uyūbın keşf idüben itme maḥcūb

İki ‘ālemde ‘irfānuñ naṣīb it
Ma‘ārif gülşeninde ‘andelīb it

Ḫātime-i Kitāb-ı Pür-envār-ı *Neffe'aniya'llāhü Bihī ve İyyākům Bi-Ḥürmeti Seyyidi'l-ebrār Muḥammedin el-Muḫtār*[1]

[Ṭaşköprī-zāde Aḥmed Çelebi]

Ḳıdvetü'l-fużalā ve zübdetü'l-'ulemā, mü'ellif-i tevārīḫ-i 'ulemā vü ṣuleḥā **[338b]** Mevlānā Aḥmed Çelebi bin Muṣṭafā bin Ḫalīl eş-şehīr beyne'l-ārā bi-Ṭaşköprī-zāde *raḥimehumu'llāhu te'ālā* ḥażretlerinüñ vilādetleri hicretüñ ṭoḳuz yüz biri Rebī'ü'l-evvel'inüñ on dördinci gicesinde vücūda geldiler. Vilādetlerinden bir yıl evvel pederleri maḥrūsa-i Burusa'dan Anḳara şehrine gider iken sefer idicekleri şeb 'ālem-i vāḳı'ada görmişler kim bir gökcek pīr gelüp buyurdılar kim "Senüñ bir ferzend-i ercmendüñ vücūda gelüp 'ālemi pür-nūr eylese gerekdür. Adını Aḥmed ḳoyasın." dirler. Fi'l-ḥāl ṣabāḥ ḥ'ābdan bīdār olup ḫatunlarına beşāret iderler. Fi'l-ḥaḳīḳa mü'ellif-i merḥūm vücūda gelüp nām-ı şerīfine Aḥmed diyüp tesmiye iderler.

[Naẓm]

Dimişler ehl-i 'irfān itme inkār
Ẓuhūr itdi aḥadden Aḥmed iy yār

Kimüñ kim nāmı Aḥmed olsa fi'l-ḥāl
İder feyż ü ma'ārif aña iḳbāl

Aḥad Aḥmed'le olur idi cāmi'
Eger olmasa mīm farḳ-ı māni'

Neṯr: Vaḳtā kim ta'līme istiḥḳāḳ buldılar ise ta'līm olınup ol maḥalde ol cāna laḳab 'İṣāmü'd-dīn ve künyet Ebu'l-ḫayr virildi. Kendülerden bir iki yıl evvel vücūda gelmiş bir birāderleri var idi. İsmi Meḥemmed, laḳabı Niẓāmü'd-dīn ve künyeti Ebu's-sa'īd idi. Vaḳtā kim kelām-ı ḳadīmi ḫatm itdiler ise pederleri ile girü **[339a]** Burusa'ya gelüp pederlerinden bir miḳdār 'Arabī luġat oḳıyup ba'dehu Ḳosṭanṭıniyye'ye sefer idüp maḫtūmlarını Yetīm 'Alī'ye teslīm, ol daḫı kütüb-i ṣarfı anlara ta'līm eyleyüp zekāları ġālib idi. Faż̈l u kemāle tamām iḳdāma şürū' eylediler. Ve kütüb-i naḥvi daḫı tekmīl idüp ḫuṣūṣā *Vāfiye* nām kitāb kim *Kāfiye* Şerḥi'dür, anuñ merfū'ātına geldiler ise 'ammūları Burusa'da

1 "Allah beni ve sizi yaratılmışların efendisi Seçkin kişi Muhammed'in hürmetine bu kitaptan faydalandırsın."

Ḫusreviyye Medresesi'ne müderris olup maḫtūmları ol ʿālimden mecrūrātına dek oḳudılar. Ol maḥalde birāderleri ḫastelenüp Aḥmed Çelebi daḫı anlara tevaḳḳuf idüp ol maḥalde *Hārūniyye*'yi ve *Elfiyye* nām kitābı kim İbn Mālik te'līf eylemişlerdür, tekmīl eylediler. Vaḳtā kim hicretüñ ṭoḳuz yüz on dördinde vefāt itdiler ise kitāb-ı *Ḍav'iye*'ye ibtidā eylediler ve kendüler yazup ṣaḥīḥ eyleyüp ʿammūlarından esrārını tekmīl eylediler. Baʿdehu fenn-i manṭıḳa şürūʿ eyleyüp ol eṣnāda pederleri Burusa'dan Ḳosṭanṭıniyye'ye gelüp Amāsiyye'de Ḥüseyniyye Medresesi'ne müderris olup anda varılduḳda *Şemsiyye* ḥavāşşını Seyyid ile maʿan tekmīl idüp baʿdehu kelāmdan *Şerḥ-i ʿAḳā'id-i Ḥayālī* ile ṣoñra Mevlānā-zāde'nüñ ḥikmetden *Hidāye* nām kitābını, *Ḫʷāce-zāde Ḥāşiyesi* ile taḥṣīl eylediler. Girü ʿilm-i ādābdan *Mesʿūd-ı Rūmī*, baʿdehu *Şerḥ-i Ṭavāliʿ-i Seyyid* ḥāşiyeleri ile **[339b]** bilā-ziyāde[tin] ve lā-noḳṣān itmām u iẕʿān eylediler. Baʿdehu pederleri ḫıdmetini tamām idüp yaʿnī dānişmend oldılar. Baʿdehu ḫālilerinden *Şerḥ-i Tecrīd* ḳırā'at itdiler mebāḥiṣ-i vücūda dek. Baʿdehu Mevlānā Muḥyi'd-dīn el-Fenārī'den ve Mevlānā Seyyid Meḥemmed el-Ḳocevī'den ve sā'ir ʿulemādan tafṣīli lāzım degüldür ḳānūn-ı mütedāvile üzere tekmīl-i kemālāt idüp baʿdehu müftī-i Tūnus Mevlānā Muḥammed Maġūşī ile muṣāḥabet idüp ʿilm-i ḥadīṯ ü tefsīrden aḫẕ-ı sened itdiler. Ṣoñra ol merātib-i ʿilm ü ʿirfāna mālik, ṭarīḳ-ı tedrīse sālik olup evvelā Dimetoḳa Medresesi'ne müderris oldılar hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz biri Receb'inde. Baʿdehu Ḥācī Ḥasan-zāde Medresesi'nde müderris oldılar hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz beşi Receb'inde. Ol medresede müderris iken hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz beşi Şevvāl'inde pederleri vefāt itdiler. Baʿdehu Üsküb'de İsḥāḳ Beg Medresesi'ne hicretüñ ṭoḳuz yüz otuz altı senesi Ẕi'l-ḥicce'sinde müderris oldılar. Ṣoñra Ḳosṭanṭıniyye'de Ḳalender-ḫāne Medresesi'ne hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ ikisi Şevvāl'inüñ on yedisinde müderris oldılar. Baʿdehu hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ dördi senesinde Rebīʿü'l-āḫir'üñ yigirmi birinde Ḳosṭanṭıniyye'de Vezīr Muṣṭafā Paşa Medresesi'ne müderris oldılar. Baʿdehu hicretüñ ṭoḳuz yüz ḳırḳ altı Rebīʿü'l-ʿāḫir'inüñ yigirmi üçinde Medāris-i **[340a]** Ṣaḥn'dan birine müderris oldılar. Baʿdehu hicretüñ ṭoḳuz yüz elli biri Şevvāl'inüñ yigirmi birinde Edirne'de Sulṭān Bāyezīd Medresesi'ne müderris oldılar. Ṣoñra bi-ʿavni'llāhi teʿālā hicretüñ ṭoḳuz yüz elli ikisi Ramażān'ınuñ yigirmi altısında maḥrūsa-i Burusa'ya müvellā oldılar. Baʿdehu ṭoḳuz yüz elli dördi Receb'inüñ yigirmi sekizinde Medrese-i Ṣaḥn'a müderris oldılar. Hicretüñ ṭoḳuz yüz elli Şevvāl'inüñ yigirmi yedisinde ḳażā-yı Ḳosṭanṭıniyye'ye mübtelā oldılar.

Āḫir ṭoḳuz yüz altmış biri Rebīʿü'l-evvel'inüñ on yedisinde ve ﴿وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَّقْدُورًا﴾[1] çeşm-i şerīflerine remed ʿārıż olup bir keḥḥālden meded olmayup:

[Naẓm]

Beḳā çeşmine çün tebdīl olındı
Be-emr-i Ḏālıḳ-ı Ḥannān u Mennān

Yumup ẓāhir gözini bu fenādan
Açup bāṭın gözini itdi seyrān

Bu göz birdür buña yoḳdur beḳā bil
Göñül gözüñ sen eyle rūşen iy cān

Bu gözdür eyleyen Ḥaḳ'dan seni dūr
Bu gözdür iden iy dil ḳalbi vīrān

Yumarsañ ġayrıdan nergis gibi göz
Açarsın çün şaḳā'ik çeşm-i ʿirfān

Neşr: Ve bu belā ile mübtelā iken girü ol aḳrānı arasında baḫtlu te'līfden ve tesvīdden çāḳ-ı vefātlarına dek ḫālī olmamışlar. Ve cemīʿ-i te'līfleri otuz cild kitābdur lākin müsāʿade-i zamān olmamaġın tebyīż olınmamışdur. *Va'llāhu'l-hādī.*

[Aḥmed bin Dervīş Ḫalīfe el-Aḳşehrī]

Ve bu ḥaḳīr ü faḳīr-i dāʿī Aḥmed bin Dervīş Ḫalīfe el-Aḳşehrī peder-i merḥūm ḫıdmetlerinde **[340b]** taḥṣīl-i maʿrifet ve baʿż-ı fużalādan daḫı meh-mā-emken tekmīl ü diḳḳat idüp baʿdehu ṭarīḳ-ı taṣavvufa raġbet idüp merḥūm Ramażān Ḫalīfe daḫı merḥūm Erdebīl[ī] Sinān Ḫalīfe ḥażretlerinüñ ḫıdmetlerinde olup vüsʿ-i ṭāḳatce tekmīl-i ṭarīḳata saʿy idüp badehu Erdebīl[ī] Sinān Ḫalīfe ḥażretlerinden, ṣoñra merḥūm Merkez Muṣliḥü'd-dīn Efendi'den mücāz olup hicretüñ ṭoḳuz yüz elli biri Rebīʿü'l-evvel'inde te'ehhül idüp girü ol ayda peder-i merḥūm vefāt idüp ṭoḳuz yüz elli ikisinde küçük birāderlerimüz Dervīş vücūda gelüp büyük birāderimüz Kemāl Çelebi Ḳosṭanṭıniyye'de ʿAlī Paşa Medresesi'nde ʿĪsā Paşa-zāde Ḫalīl Çelebi'nüñ

1 *Kur'ân-ı Kerîm, Ahzâb Sûresi* 33/38, "Allah'ın emri kesinleşmiş bir hükümdür."

mużāfı iken ferāġat idüp peder ṣadrına geçdiler. Baʿdehu faḳīr daḫı dörd yıl imām olduḳdan ṣoñra Tercemān Cāmiʿi'ne vāʿiẓ ü şeyḫ olup on bir yıl anda ḳarār itdüm. Baʿdehu ḫānḳāhdan munfaṣıl olup ol eṣnāda bu kitāb-ı şerīfüñ tercemesine şürūʿ idüp āḫir itmāmı bi-ʿavni'llāhi teʿālā emīr-i ekrem, menbaʿu'l-cūd ve'l-kerem, sulṭān-ı şuʿarā ve bürhān-ı üdebā, münşī-i resā'il-i selāṭīn-i zamān ve münbī-i ḳavānīn-i ḫavāḳīn-i devrān, ḫażret-i Nişānī Beg[1] *edāma'llāhu eyyāme 'irfānihī*[2] ḫıdmet-i **[341a]** şerīflerinde hicretüñ ṭoḳuz yüz yetmiş ikisi Muḥarrem'inüñ on sekizinde vaḳt-i ḍaḥvede tamām oldı. *Va'llāhu'l-hādī ve hüve aʿlemu bi'ṣ-ṣavāb.*[3]

Ṭoḳuz yüz yetmiş ikisinde iy yār
Tamām oldı menāḳıb ḥamdü li'llāh

Yevāḳīt-i tevārīḫ oldı ẓāhir
Ola tā ḫalḳ-ı ʿālem ḥāle āgāh

Ḥikāyāt-ı meşāyiḫ hem maʿārif
Zebān-ı Türk'de basṭ oldı iy şāh

Ḳabūl itsün ʿuyūbı ile yārān
Keremdür sözlerümden itmeñ ikrāh

İşidüp oḳıyanlar luṭf ideler
Duʿā idüp diyeler *raḥmetu'llāh*

1 Burada kendisinden bahsedilen kişi "Koca Nişancı" lakabı ile şöhret bulan Celâlzâde Mustafa Çelebi'dir. Tosyalı Kadı Celâleddin'in (ö. 935/1528) üç oğlunun en büyüğüdür. 1490'lı yıllarda doğan, iyi bir eğitim alarak medrese tahsilini Sahn-ı Semân dânişmendliğine kadar sürdüren Celâlzâde Mustafa, 922'de (1516) Vezir Pîrî Mehmed Paşa ile Nişancı Seydi Bey'in himayesiyle Dîvân-ı Hümâyun kâtipliğine tayin edilerek devlet hizmetine girdi. Reîsülküttâb olarak Kanûnî Sultan Süleyman'ın Irakeyn Seferi'ne katıldı ve hâmîsi Seydi Bey'in yerine nişancılığa tayin edildi (Aralık 1534). Yirmi üç yıl aralıksız olarak nişancılık hizmetinde bulundu. 1557'de emekli oldu. Kaynakların hepsi Celâlzâde Mustafa'nın cömertliğinden ve şefkatinden bahsetmektedir. Eyüp'te kendisine atfen Nişancı (bir zamanlar Nişancılar) adını alan semtte yaptırdığı bahçeli konak, âlim ve ediplerin sürekli uğradıkları bir yer olmuştu. Bu kişilerle sohbetten çok hoşlanan Mustafa Çelebi şairlerin himayesini de üstlenerek onlara yüksek câizeler verirdi. Eyüp'te evinin yakınında bir cami, bir Halvetî tekkesi ve Mimar Sinan'ın eseri olan bir hamam yaptırmışsa da bunlardan yalnız cami (Nişancı Camii) bugün ayakta kalmış durumdadır. Celâlzâde Mustafa'nın mezarı bu caminin bahçesinde, kendisinden önce ölen (1565) kardeşi Celâlzâde Sâlih Çelebi'nin kabrinin yanındadır. Tarih, din ve ahlâk alanında te'lif ve tercüme birçok eser kaleme alan Celâlzade Mustafa Çelebi, Nişânî mahlasıyla şiirler yazmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Celia Kerslake, "Celâlzâde Mustafa Çelebi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1993, C. 7, ss. 260-262.

2 "Allah onun irfanla geçen günlerini devam ettirsin."

3 "Hidayete erdiren Allah'a yemin olsun ki doğru olanı en iyi bilen odur."

KAYNAKÇA

Aclûnî, *Keşfu'l-hafâ*, thk. Ahdulhumeyd b. Ahmed, el-Mektebetü'l-Asriyye, Beyrut 2000.

AFYONCU, Erhan, "Semiz Ali Paşa", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 36, İstanbul 2009.

Ahmed Rif'at Efendi, *Lügat-ı Târihiyye ve Coğrafiyye,* İstanbul 1299.

AKBAYAR, Nuri (hzl.), *Mehmed Süreyyâ, Sicill-i Osmânî*, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 1996.

AKBAYAR, Nuri, *Osmanlı Yer Adları Sözlüğü*, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 2001.

AKÇAY, Gülçiçek, "Habîbî", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/habibi [erişim tarihi: 01.10.2020]

AKSOYAK, İsmail Hakkı, "Habibî (Hasibî), Habîb Dede", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/habibi-hasibi-habib-dede [erişim tarihi: 01.10.2020]

Alî Cevâd, *Memâlik-i Osmâniye'nin Târih ve Coğrafya Lügâti,* Mahmûd Bey Matba'ası, Dersa'âdet 1313-14.

Alî Hilmî el-Dağıstânî, *Fihristü'l-Kütübi't-Türkiyye el-Mevcūdetü bi'l-Kütübhâneti'l-Hidiviyye*, Matba'atü'l-Osmâniyye, Kahire 1306.

ALP, Gökhan*, İbrahim bin Ahmed el-Amasî'nin Terceme-i Şakâ'ik-ı Nu'mâniyyesi*, Kırıkkale Üniversitesi SBE, Basılmamış Dr Tezi, Kırıkkale 2020.

Âmirî, Ahmed b. Abdulkerîm el-Gazzî, *el-Ceddu'l-Hasîs fî Beyâni mâ leyse bi Hadîs*, thk. Fevâz Ahmed Zemrî, Mansûra Dâru İbn Hazm, t.y.

Ârif, "Devlet-i Osmaniye'nin Teessüs ve Tekarrürü Devrinde İlim ve Ulema", *Edebiyat Fakültesi Mecmuası*, İstanbul 1332, S. 2.

ATEŞ, Ahmet, "Metin Tenkidi Hakkında (Dasitân-ı Tevârih-i Âl-i Osman Münasebeti İle)", *Türkiyat Mecmuası*, Cilt: VII-VIII, 1942, ss. 253-267.

AVCI, Casim, "Tabakât (İslâm Tarihi)", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 39, İstanbul 2010.

BABACAN, İsrafil, "Habîbî, Acem Habîbî, Habîbî-i Azerbaycânî, Habîbî-i Bergüşâdî, Habîbî Çelebi" *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/habibi-acem-habibi-habibii-azerbaycani [erişim tarihi: 01.10.2020]

BABİNGER, Franz, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, (çev. Coşkun Üçok), Kültür Bak. Yay., Mersin 1992.

BALTACI, Cahit, *XV-XVI. Yüzyıllarda Osmanlı Medreseleri*, Marmara Üni. İlahiyat Fakültesi Yay., İstanbul 2005.

BERGSTRASSER, Gotthelf, *Metin Tenkidi ve Yazma Metinleri Yayınlama İlkeleri,* (hzl. Muhammed Hamdî el-Bekrî), (Çev. Eyyüp Tanrıverdi), Kitabevi Yay., İstanbul 2011.

BİLTEKİN, Halit, (hzl.), *Şeyhî Dîvânı,* Kültür Bak. Yay. e-kitap https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/61044,seyhi-divanipdf.pdf?0 [erişim tarihi: 01.01.2021] s. 21.

BLOCHET, Edgar, *Catalogue des Manuscrits Turcs de la Bibliotheque Nationale,* (ty.)

BURSALI Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, C. II-III, İstanbul 1333, 1342.

Celâluddîn es-Suyûtî, *Câmiu'l-ehâdîs*, y.y., t.y., C. 7.

DEVELİ, Hayati, *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*, TDK Yay., Ankara 1995.

DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara 1999.

Deylemî, Ebû Şuca' Şîreveyh b. Şehrdâr, *el-Firdevs bi-Me'sûri'l-Hitâb*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, C. 2, Beyrut 6891.

DİLÇİN, Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara 2009.

DONUK, Suat (hzl.), *Nev'îzâde Atâyî, Hadâ'iku'l-hakâ'ik Fî Tekmileti'ş-Şakâ'ik*, *Atâyî'nin Şakâ'ik Zeyli,* Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., İstanbul 2017.

DUMAN, Musa, *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri,* TDK Yay., Ankara 1995.

DURMUŞ, İsmail, "Tabakât", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 39, İstanbul 2010.

Ebû Dâvûd, *Sünenü Ebû Dâvûd*, thk. Şuayb el-Arnaût-M. Kamil Karabelli, Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, Beyrut 2009.

ECE, Selami, *Klasik Türk Edebiyatı Araştırma Yöntemleri*, Eser Basım Yayın Dağıtım Matbaacılık, Erzurum 2015.

EKİNCİ, Ramazan (hzl.), *Şeyhî Mehmed Efendi, Vekâyi'u'l-fuzalâ, Şeyhî'nin Şakâ'ik Zeyli,* Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., İstanbul 2018.

EKİNCİ, Ramazan (hzl.), *Uşşâkîzâde İbrahim Hasîb, Zeyl-i Şakâ'ik*, *Uşşâkîzâde'nin Şakâ'ik Zeyli,,* Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., İstanbul 2017.

EKİNCİ, Ramazan, "Tanınmayan Bir Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye Mütercimi: Habîbî Ahmed Bin Derviş Halife ve Devhatü'l-İrfâniyye fî-Ravzati Ulemâ'i'l-Osmâniyye Adlı Eseri", *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal Of Academic Literature]*, Yıl 6, Prof. Dr. M. Orhan Okay Özel Sayısı, Aralık 2020, ss. 665-689.

EKİNCİ, Ramazan, "Habibî Ahmed bin Derviş Halife" *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahmed-bin-dervis [erişim tarihi: 01.01.2021]

EMECEN, Feridun, "Osmanlı Kronikleri ve Biyografi", *İslâm Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 3, 1999, ss. 83-90.

GIYNAŞ, Kamil Ali, (hzl.), *Pervane Bey Mecmuası*, Kültür Bak. Yay. e-kitap https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55832,pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?0 [erişim tarihi: 01.01.2021]

GÖNÜL, Behcet, "İstanbul Kütüphanelerinde Al- Şakâ'ik Al-Nu'mâniya Tercüme ve Zeyilleri", *Türkiyat Mecmuası*, C. VIII, İstanbul 1945, ss. 136-168.

HALAÇOĞLU, Yusuf, "Adana", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 1, İstanbul 1988.

HEKİMOĞLU, Muhammet (hzl.), *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fi-Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye* Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., İstanbul 2019.

HORATA, Osman, "Klâsik Edebiyatımıza Ait Metinlerin Neşrinde Karşılaşılan İmlâ ile İlgili Bazı Problemler", *I. Eski Türk Edebiyatı Kollogyumu* Ankara, İLESAM, 17-18 Ocak 1992, (Bu makale I. Eski Türk Edebiyatı Kollogyumu'nda - 17-18 Ocak 1992 İlesam, Ankara - tebliğ olarak sunulmuştur.)

İbrâhîm bin Ahmed el-Amâsî, *Terceme-i Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye*, Ankara Milli Kütüphane 3260.

İNALCIK, Halil, "Osman I", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 33, İstanbul 2007.

İNCE, Adnan, "Tenkitli Metin Kurmada Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri", *I. Eski Türk Edebiyatı Kollogyumu*, Ankara, İLESAM, 17-18 Ocak 1992, (Bu makale I. Eski Türk Edebiyatı Kollogyumu'nda - 17-18 Ocak 1992 İlesam, Ankara - tebliğ olarak sunulmuştur.)

İZ, Fahir, *Eski Türk Edebiyatında Nesir*, Akçağ Yay., Ankara 1996.

KAPLAN, Yunus, "Lâyihî Mustafa", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/layihi-mustafa [erişim tarihi: 01.10.2020]

KAPLAN, Yunus, "NİHÂLÎ, Cafer Çelebi", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nihali-cafer-celebi [erişim tarihi: 03.03.2020]

KARTALLIOĞLU, Yavuz, "Osmanlı Türkçesindeki Ekler Dudak Uyumuna Göre Nasıl Okunmalıdır?" *Turkish Studies*, Volume 3/6 Fall 2008, ss. 449- 470.

KARTALLIOĞLU, Yavuz, *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni*, TDK Yay., Ankara 2011.

Kâtib Çelebi, *Keşfü'z-Zunûn*, (Çev. Rüştü Balcı), Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 2012.

KAVAKÇI, Yusuf Ziya, *İslâm Araştırmalarında Usul*, Emel Matbaacılık, Ankara 1976.

KERSLAKE, Celia, "Celâlzâde Mustafa Çelebi", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 7, İstanbul 1993.

KESİK, Beyhan, "Habîbî, Şeyh Seyyid Habîbî İsmail Efendi" *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/habibi-seyh-seyyid-habibi-ismail [erişim tarihi: 01.10.2020]

KIRKKILIÇ, Ahmet, (hzl.) *Ahterî Mustafa Efendi*, *Ahterî-i Kebîr,* TDK Yay., Ankara 2009.

Komisyon, "İmlâ Esasları", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C.1, İstanbul 1988.

Komisyon, *Fihrisü'l-Mahtûtati't-Türkiyye el-Osmâniyye elletî iktinethâ Dârü'l-Kütübi'l-Kavmiyye münzü âm 1870 hattâ nihâye 1980 m,* 1987.

KORKMAZ, Zeynep, "Eski Osmanlı Kaynaklarının Yayınında Transkripsiyonla İlgili Değerlendirmeler", *Türkoloji Dergisi,* C. VIII, 1979, ss. 67-78.

KORTANTAMER, Tunca, "Genç Edebiyat Araştırmacısının Yanlışları", *Türklük Araştırmaları Dergisi,* Cilt: VII, İstanbul: Marmara Ünv. Fen-Edebiyat Fak. Yay., 1993, ss. 337-365.

KÖKSAL, M. Fatih, "Metin Neşrinde Vezinle İlgili Problemler ve Bazı Tespit ve Teklifler", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi,* 3, İstanbul 2009, ss. 63-86.

KÖKSAL, M. Fatih, "Metin Neşrinin Ana Esasları", *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 31, 2012, ss. 179-209.

KÖKSAL, M. Fatih, "Metin Tamiri (Usul ve Esaslar, Uygulamalar ve Bazı Teklifler)", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi,* 1, İstanbul 2008, ss. 169- 190.

KÖKSAL, M. Fatih, *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, Kesit Yay., İstanbul 2012.

KÜÇÜKDAĞ, Yusuf, "Pîrî Mehmed Paşa", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 34, İstanbul 2007.

LEVEND, Agâh Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, TTK Yay., Ankara 2008.

Mecdî Mehmed Efendi, *Hadâ'iku'ş-Şakâ'ik*, (tıpkıbasım: A. Özcan), Çağrı Yay., İstanbul 1989, s. 10-11.

OKUYUCU, Cihan- KARTAL, Ahmet- KÖKSAL, Fatih, *Klasik Dönem Osmanlı Nesri*, Kesit Yay., İstanbul 2011.

ÖZCAN, Abdülkadir, "Mehmed Mecdî", *TDV İslâm Ansiklopedisi,* C. 28, Ankara 2003.

ÖZTÜRK, Mürsel-ÖRS, Derya (hzl.), Mütercim Âsım Efendi, *Burhân-ı Kâtı',* TDK Yay., Ankara 2000.

PAKALIN, M. Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, MEB Yay., İstanbul 1983.

REDHOUSE, Sir James, *Turkish And English Lexicon*, Çağrı Yay., İstanbul 1992.

Seyyid Mustafa, *Hakâ'iku'l-Beyân Fî-Tercemeti Şakâ'iku'n-Nu'mân*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. TY 6192.

SEZEN, Tahir, *Osmanlı Yer Adları (Alfabetik),* Başbakanlık Devlet Arşivi Yay., Ankara 2006.

STEİNGASS, F., *A Comprehensive Persian-English Dictionary*, Çağrı Yay., İstanbul 2005.

Şemseddin Sâmî, *Kāmûsu'l-a'lâm,* İstanbul 1316, C. I-VI.

ŞÜKÜN, Ziya, *Farsça-Türkçe Lûgat,* MEB Yay., İstanbul 1984. , C. I-II-III.

TANMAN, M. Baha, "Balat Câmii ve Tekkesi" *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 5, İstanbul 1992.

Taşköprülüzade, *Osmanlı Bilginleri (eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fi-Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye)* (Çev. Muharrem Tan), İz Yay., İstanbul 2007.

TATCI, Mustafa, "Yunus Emre", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 43, İstanbul 2013.

Tayyar, *Zübde-i Gülistân*, Dârü't-tıbâ'atü'l-âmire, İstanbul 1299.

Tirmizî, *Sünenü't-Tirmizî*, (thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf), Dârü'l-Ğarbi'l-İslâmiyye, C. 2, Beyrut 1998.

TULUM, Mertol, "Filolojik Çalışma ve Eski Metinlerin Neşri Üzerine Görüş ve Tenkitler", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Aralık 1983, ss. 1-8.

TULUM, Mertol, *Tarihî Metin Çalışmalarında Usûl (Menâkıbü'l-Kudsiyye Üzerine Bir Deneme)*, Deniz Kitabevi, İstanbul 2000.

ÜNVER, İsmail, "Arap Harfli Türkçe Metinlerin Çevrisinde Karşılaşılan Yanlışlar", *Turkish Studies*, Volume 3/6 Fall 2008, ss. 47-58.

ÜNVER, İsmail, "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Turkish Studies*, Volume 3/6, Fall 2008, ss. 1-46.

YAZICI, Mehmet Yunus, "Seyyid Mustafa'nın Hakâ'iku'l-Beyân Fî-Tercemeti Şakâ'iku'n-Nu'mân Tercümesi ve Zamîme-i Şakâ'iku'n-Nu'mân Adlı Şakâ'ik Zeyli", *Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 6, Sayı 12, 2019, s. 144-164.

YAZICI, Mehmet Yunus, *Belgratlı Hâkî'nin Şakâ'ik Tercümeleri*, Kırıkkale Üniversitesi SBE, Basılmamış Dr Tezi, Kırıkkale 2020.

YILMAZ, Mehmet, *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler*, Enderûn Kitabevi, İstanbul 1992.

YILMAZ, Mehmet, *Kültürümüzde Arapça Farsça Asıllı Vecizeler Sözlüğü*, Sütun Yay., İstanbul 2009.

YILMAZ, Mehmet, *Kültürümüzde Âyet ve Hadisler*, Kesit Yay., İstanbul 2013.

BİYOGRAFYA DİZİNİ-1[1]

Abdī Efendi (Manav) **530**

Abdu'llāh Efendi (el-Amāsī, Merzifon Medresesi müderrisi) **276**, 462

Abdu'llāh Efendi (Fenārī-zāde, Ḥaleb ḳāḍīsi) **501**

Abdu'llāh Efendi (Ḫᵛāce, Köprücüklü) **466**

Abdu'llāh Efendi (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalīfe) **310-313**

Abdu'llāh Efendi (Şeyḫ, İlāhī) **317-322**

Abdu'llāh Efendi (Şeyḫ-zāde, Boy-ābādī) **538**

Abdu'r-raḥmān bin ʿAlī Efendi (Anṭakiyyeli, *Şemsü'l-āfāḳ* yazarı) **129-130**

Abdu'r-raḥmān Çelebi (Ḥalebī, Sinān Paşa ṭalebesi) **385-386**

Abdu'r-raḥmān Çelebi (Şeyḫ, Gümüşlioğlı) **152**

Abdu'r-raḥmān Efendi (Gürz Abdī) **535**

Abdu'r-raḥmān Efendi (Ḥüseyn-zāde) **441-443**, 542

Abdu'r-raḥmān Efendi (Mollā, Cāmī, Şeyḫ) **329-321**

Abdu'r-raḥmān Efendi (Mü'eyyed-zāde, Amāsī) **358-361**, 517

Abdu'r-raḥmān Efendi (Şeyḫ, el-Erzincānī) **139-140**

Abdu'r-raḥmān Efendi (Şeyḫ, Ṣūfī-zāde) **412-413**

Abdü'l-ʿazīz Efendi (Ābid Çelebi) **440-441**

Abdü'l-ʿazīz Efendi (Ümm-i Veled-zāde) **453**

Abdü'l-evvel Efendi (Ümmü'l-veled-zāde) **396-397**

Abdü'l-fettāḥ Efendi (İbrāhīm Paşa Medresesi müderrisi) **490**

Abdü'l-ġaffār Efendi (Şeyḫ, Zeynī) **566**

Abdü'l-ḥalīm Efendi (Ḳasṭamonī) **431-432**

Abdü'l-ḥamīd Efendi (Eşref-zāde) **462-463**

Abdü'l-ḥay Efendi (Mü'eyyed-zāde) **539-540**

Abdü'l-ḥay Efendi (Pīrī Paşa-zāde) **551**

Abdü'l-ḳādir Efendi (Ḥamīdī) **243-245**

Abdü'l-ḳādir Efendi (Ḳādirī) **483-484**

Abdü'l-kerīm Efendi (II. Meḥmed ṭabakası ālimi, Aliyy-i Ṭūsī ṭalebesi) **224-225**, 351, 510, 544

Abdü'l-kerīm Efendi (Müftī, Şeyḫ, Ḳādirī) **553-554**

---

1 **NOT:** Bu eser için üç adet dizin oluşturulmuştur. Bunların ikisi eserdeki biyografi maddelerinin başlıklarıyla sınırlıyken üçüncüsü eserdeki bütün özel isimleri kapsamaktadır.

Biyografya Dizini-1, "İsim (Nisbe) {mahlas}" şeklinde tanzim edilmiştir. Örnek: "Aḥmed Paşa (Veliyyü'd-dīn-zāde, şāʿir) {Aḥmed}. Bu dizinde bazı maddelerde parantez içinde şahıs hakkında ilave bilgiler de eklenmiştir. İsmin bulunmadığı maddelerde nisbe veya mahlastan mevcut olanlar verilmiştir.

Önemli Uyarı: Muḥyi'd-dīn Meḥemmed, Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā, Şemsü'd-dīn Aḥmed, Bedrü'd-dīn Maḥmūd, Alā'ü'd-dīn Alī, Ḥüsāmü'd-dīn Ḥüseyn, Sinānü'd-dīn Yūsuf, Tācü'd-dīn İbrāhīm, Ḫayrü'd-dīn Ḫalīl (veya Ḫıżr) gibi ikili (çift) isme sahip olan şahıslar için her iki isme de bakılmalıdır. Örneğin Maḥmūd maddesinde bulunamayan bir isim, Bedrü'd-dīn Maḥmūd'da aranmalıdır. (Osmanlı ikili isimlerinde yukardaki örneklerde yer alan ikililer, hemen hemen her zaman birlikte kullanılmaktadır.)

Biyografya Dizini-2, nisbeye göre düzenlenmiş olup, sayfa numaraları için birinci dizine gönderme yapmaktadır. İkili isimler nisbe olarak değerlendirilmemiştir.

Özel İsimler Dizini, metnin içinde geçen tüm şahıs, yerleşim yeri (şehir, kasaba, köy), mimari yapı (medrese, cami, zaviye), coğrafi bölge, vb. özel isimleri kapsamaktadır. Dizinler hakkında ilave açıklamalar için Özel İsimler Dizini'ne bakınız.

Abdü'l-kerîm Efendi (Sa'dî Çelebi ṭalebesi) **544-545**

Abdü'l-kerîm Efendi (Vizevî) **535-536**

Abdü'l-laṭîf Çelebi (Şeyḫ, Emîr-i Buḫârî ḫalîfesi) **570-571**

Abdü'l-laṭîf Efendi (Ḳasṭamonî) **496**, 542

Abdü'l-laṭîf Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-vefâ ḫalîfesi) **479**

Abdü'l-laṭîf Efendi (Şeyḫ, Maḳdisî) **146-148**, 184, 234, 406

Abdü'l-mu'ṭî Efendi (Şeyḫ, şeyḫü'l-ḥarem) **148-149**, 149, 327, 406

Abdü'l-muṭṭalib Efendi (Şeyḫ, Acemî) **567**

Abdü'l-mü'min Efendi (Şeyḫ, Mü'min Ḫalîfe) **568**

Abdü'l-vâcid Efendi (Kütâhiyye Medresesi müderrisi) **128-129**

Abdü'l-vâsi' Efendi (Vâsi' Çelebi) **439-440**

Abdü'l-vehhâb Efendi (Ḳalender-ḫâne Medresesi müderrisi) **386**

Abdü'r-raḥîm Efendi (Bâbek) **367-368**

Abdü'r-raḥîm Efendi (Şerîf Abbâsî) **456-457**

Abdü'r-raḥîm Efendi (Şeyḫ, Ḥâcî Ḫalîfe, Mü'eyyedî, Ḥâcî Çelebi) **473**

Abdü'r-raḥîm Efendi (Şeyḫ, Ḳaraḥisârî) **300**

Abdü'r-raḥîm Efendi (Şeyḫ, Merzifonî) **148**

Âbid Çelebi (Şeyḫ) **418-419**

Aḫî Evren (Şeyḫ) **101**

Aḥmed bin İsmâ'îl Efendi (Mollâ Gürânî) **159-167**, 160, 166, 167, 168, 192, 216, 219, 221, 241, 245, 369, 391, 407, 550

Aḥmed bin Meḥemmed Efendi (Ebu'l-ḫayr-zâde, İbnü'l-Cezerî) **126-128**

Aḥmed Çelebi (Ebu's-su'ûd-zâde) **551**

Aḥmed Çelebi (Leysî-zâde) **451**

Aḥmed Çelebi (Şeyḫ, Anḳaravî) **567**

Aḥmed Çelebi (Şeyḫ, Merkez-zâde) **568**

Aḥmed Çelebi (Ṭaşköprî-zâde, *Şaḳâ'iḳ* mü'ellifi) **572-574**

Aḥmed Efendi (Dervîş Ḫalîfe-zâde, kitabın mü'ellifi, şa'ir) {Ḥabîbî} **574-575**

Aḥmed Efendi (Ḳaraca, Şeyḫ) **101**

Aḥmed Efendi (Ḳırımî) **158-159**

Aḥmed Efendi (Mâşî) **397-398**

Aḥmed Efendi (Pîr, Ḥaleb ḳâḍîsi) **515**

Aḥmed Efendi (şâ'ir, Germiyânî) {Aḥmedî} **131-132**

Aḥmed Efendi (Şeyḫ, Seyyid, Emîr-i Buḫârî) **416-418**

Aḥmed Paşa (Ḫızır Beg-zâde) **242-243**

Aḥmed Paşa (Veliyyü'd-dîn-zâde, şâ'ir) {Aḥmed} **267-269**

Aḥmed-i Bîcân Efendi (Yazıcıoġlı, Şeyḫ) **182-183**

Aḳbıyıḳ Efendi (Şeyḫ, Bayramî) **181-182**

Aḳşemsü'd-dîn Efendi (Şeyḫ) **290-300**, 302, 303, 304, 541

Alâ'ü'd-dîn Alî Efendi (Alî Ḳuşcı) **227-230**, 229, 239, 345, 347, 352

Alâ'ü'd-dîn Alî Efendi (Amâsiyyevî) **373-374**

Alâ'ü'd-dîn Alî Efendi (Cemâlî, Zenbilli Alî, Müftî) **353-358,** 495, 513, 514

Alâ'ü'd-dîn Alî Efendi (Çerçin) **499**

Alâ'ü'd-dîn Alî Efendi (Ḥâcî Çelebi) **523-524**

Alâ'ü'd-dîn Alî Efendi (İbn Arabî, Ḥalebî) **219-224**

Alâ'ü'd-dîn Alî Efendi (İbn Fenârî) **245-251**

Alâ'ü'd-dîn Alî Efendi (Ḳasṭamonî) **400**

Alâ'ü'd-dîn Alî Efendi (Mollâ Yegân) 144, 156, 160, 167, 169, 171, 226, 237, 342, **346-347**

Alâ'ü'd-dîn Alî Efendi (Muṣannifek) **230-232**

Alâ'ü'd-dîn Alî Efendi (Vâsi' Alîsi) **520**

Alâ'ü'd-dîn Alî Efendi (Yetîm, Aydınî) **398-399**

Alâ'ü'd-dîn Efendi (Alî Çelebi, Aydınî) **541**

Ala'ü'd-dîn Efendi (Aliyy-i Ṭûsî) 170, **171-174**

Alā'ü'd-dīn Efendi (el-Esvedī, Ḳara Ḫˇāce) **98**
Alā'ü'd-dīn Efendi (Fenārī, Ṣaḥn müderrisi) 221, **277-278**, 336, 400, 561
Alā'ü'd-dīn Efendi (Işfahānī) **490**
Alā'ü'd-dīn Efendi (Ḳoçḥiṣārī) **178**
Alā'ü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḫalvetī) **331-332**
Alā'ü'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ, Sinān Ḫalīfe mürīdi) **420**
Alā'ü'd-dīn-i Rūmī Efendi (Taftāzānī ve Cürcānī ṭalebesi) **130-131**
Alī Dede (Şeyḫ, İbnü'l-vefā mürīdi) **410**
Alī Efendi (Semerḳandī) **159**
Alī Efendi (Seyyid, Acemī) **175-176**
Alī Efendi (Seyyid, Toḳatī) **176**
Alī Efendi (Şeyḫ, Aliyy-i Kāzvānī) **562-564**
Alī Efendi (Şeyḫ, Emīr) **476-477**
Alī Efendi (Şeyḫ, Maġribī) **411**
Alī Efendi (Şeyḫ, Mışrī) **549**
Alī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḳara) **410**
Alīm Efendi (Mīr, Buḫārī) **545-546**
Altuncı-zāde Efendi (Ḥekīm) **289-290**
Arab Ḥekīm **289**
Āşıḳ Paşa (Şeyḫ, Ḳırşehrī) **94**
Aṭā'u'llāh Efendi (Acemī) **286-287**
Ayās Efendi (II. Meḥmed'in ḫˇācesi) 171, **234-236**, 235, 407, 471
Bahā'ü'd-dīn Efendi (Ḥācī Bayram ḫalīfesi) 122, 209, **262-263**
Bahā'ü'd-dīn Efendi (Ḳuṭbü'd-dīn-zāde) **122**, 209, 262
Baḫşāyiş Efendi (II. Murād ṭabakası ālimi) **179**
Baḫşī Ḫalīfe (Amāsiyyeli) **457-458**, 462, 543, 565
Baḫşī Ḫalīfe (Ḳānūnī ṭabaḳası ālimi) **543**
Bālī Efendi (Ḳara, Aydınī) **366-367**, 507, 553
Bālī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ṣofyavī) **560**
Bāyezīd Efendi (Naḳīzī) **497**
Bāyezīd Efendi (Ṣūfī, Çelebi Meḥmed ṭabakası ālimi) **145**
Bāyezīd Ḫalīfe (Şeyḫ, Edrinevī) **422**
Bedrü'd-dīn Baba (Şeyḫ, Şeyḫ İlāhī mürīdi) **420**
Bedrü'd-dīn Efendi (Hüdhüd, Ṭabīb) **471**
Bedrü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, ed-Daḳīḳ) **152**
Bedrü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, el-Aḥmer, Bayramī) **152**
Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Anaṭolı ḳāḍī-askeri) **374-375**
Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Aşfer) **446**
Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Aydınī) **540-541**
Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Ġulām) **506**
Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Şeyḫ, İbn Simāvī) **132-135**
Bekīr Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalīfe ḫalīfesi) **558**
Burhānü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ḳāḍī-i Erzincān, Ḳāḍī Burhānü'd-dīn) **108-109**
Burhānü'd-dīn Ḥaydar Efendi (Taftāzānī ṭalebesi, Herevī) **141**
Ca'fer Efendi (Burusevī, şā'ir, Nihānī) {Nihānī/Nihālī} **509-510**
Ca'fer Efendi (Ḳara, Menteşevī) **543**
Ca'ferī/Ca'fer Çelebi (Tācī-zāde) **387-388**
Celālü'd-dīn Efendi (Ḳāḍī, Ḥācī Ḥasan-zāde ṭalebesi) **503-504**
Cemālü'd-dīn İsḥāḳ Efendi (Şeyḫ, Cemāl Ḫalīfe, Ḳaramanī) **423-425**
Dāvūd Efendi (Ḳocevī) **445-446**
Dāvūd Efendi (Şeyḫ, Mudurnılı) **425-426**
Dāvūd Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḫalvetī) **564-565**
Dāvūd-ı Ḳayşerī (Mevlānā) **96**
Dedecik-zāde Efendi (Lādiḳlī) **466**
Duġlu Baba (Şeyḫ) **102**
Ebu'l-leyş Efendi (Ḥaleb, Şām ḳāḍīsi) 278, **521**

Ebu's-su'ūd Efendi (Bedrü'd-dīn-zāde) **508**
Edebālī (Osmān Ġāzī'nin ḳayınpederi, Şeyḫ, Mevlānā) **92-93**
Emru'llāh Efendi (Şeyḫ) **303-304**
Faḫrü'd-dīn Efendi (Cürcānī ṭalebesi, el-Acemī) **142-145**, 259
Faḫrü'd-dīn Efendi (İsrāfīl-zāde) **511**
Faḫrü'd-dīn Efendi (Ya'ḳūb-zāde) 142, **521-522**
Faḫrü'd-dīn-i Rūmī Efendi (Mudurnılı) **131**
Fażlu'llāh Efendi (Çelebi Meḥmed ṭabakası ālimi) **145**
Fażlu'llāh Efendi (Şeyḫ) **303**
Feraḥ Ḫalīfe (Ḳaramanī) **533-534**
Fetḥu'llāh Efendi (Şirvānī) 105, **179-180**
Ġazalī (Deli Birāder, şā'ir) **508-509**
Geyiklü Baba (Şeyḫ) **100-101**
Ġıyāṣü'd-dīn Efendi (Paşa Çelebi) **390-391**
Ḫᵛāce Ṭaşḳın (Mollā Ḫusrev ṭalebesi) **280**
Ḥabīb Ömer Efendi (Şeyḫ, Ḳaramanī) **334-335**
Ḥācī Baba (Ṭosyevī) **276-277**
Ḥācī Bayram Efendi (Şeyḫ, Anḳaravī) **138**
Ḥācī Bektaş (Şeyḫ) **109-110**
Ḥācī Efendi (Ḥekīm, re'īsü'l-eṭibbā) **401-402**
Ḥācī Ḫalīfe (Şeyḫ, Menteşevī) **557**
Ḥācī Paşa (Aydınī, *Şifā* yazarı) **135**
Ḥāfıẓü'd-dīn Muḥammed Efendi (Ḥāfıẓ, Berda'ī) **488-489**
Ḫalīl Efendi (Candarlu, Ḳara) **98-99**
Ḫalīl Efendi (Ḳasṭamonī, Ṭaşköprīzāde'nin dedesi) **194-197**
Ḫalīlī Efendi (Rūmeli ḳāḍī-askeri) **375**
Ḥamdu'llāh Efendi (Şeyḫ, Aḳşemsü'd-dīn-zāde) {Ḥamdī} **304-305**
Ḥāmid bin Mūsā Efendi (Şeyḫ, Şomuncu Baba) **135-137**
Ḥamīdü'd-dīn Efendi (Efḍal-zāde) 354, **368**
Ḥamīdü'd-dīn Efendi (İbn Efḍal) **236-238,** 453
Ḥamza Çelebi (Şeyḫ, Germiyānī) **568**
Ḥamza Efendi (Arab Çelebi) **516**
Ḥamza Efendi (Ḳaramanī) **174**, 353
Ḥamza Efendi (Şeyḫ-i Şāmī, Bayramī) **302**
Ḥasan Çelebi (Emīr, Ṣaḥn müderrisi) **531**
Ḥasan Çelebi (İbn Fenārī) **251-254**
Ḥasan Çelebi (Ḳaramanī) **538-539**
Ḥasan Dede (Şeyḫ) **95**
Ḥasan Efendi (Emīr, Rūmī) **512-513**
Ḥasan Efendi (Ḫᵛāce, Şeyḫ) **186**
Ḥasan Efendi (Ḥācī, Zenbilli Alī Efendi ṭalebesi) 468, **470**
Ḥasan Efendi (Samsunī, Mollā Ḫusrev ṭalebesi) **226**
Ḥasan Paşa (Alā'ü'd-dīn-i Esved-zāde) **118-119**
Ḥasan-zāde Efendi (Kütāhiyye ḳāḍīsi) **467**
Ḫaṭṭāb-ı Ḳaraḥiṣārī (Ebu'l-ḳāsım-zāde) **93-94**
Ḥaydar Baba (Şeyḫ, Ubeydu'llāh-ı Semerḳandī ḫalīfesi) **565**
Ḥaydar Efendi (Dārü'l-ḥadīṣ müderrisi) **469**
Ḥaydar Efendi (Esved, Ḥaleb ḳāḍīsi) **500-501**
Ḫayrü'd-dīn Efendi (Aṭūfī) **462**
Ḫayrü'd-dīn Efendi (Cāzim) **542**
Ḫayrü'd-dīn Efendi (II. Meḥmed'in ḫᵛācesi) **236**
Ḫayrü'd-dīn Efendi (Ḳasṭamonī, Ḳānūnī ṭabaḳası ālimi) **483**
Ḫayrü'd-dīn Efendi (Küçük, Aṣġar) **538**
Ḫıżr Beg (Şeyḫ, Aḥmed Paşa-zāde) **477-478**
Ḫıżr Beg Efendi (İstanbul ḳāḍīsi, Celāl-zāde) **167-169**, 213
Ḫıżr Efendi (Ṭanagöz-zāde) **527**
Ḫıżr Şāh Efendi (Menteşeli) **170-171**
Hidāyet Çelebi (Yār Alī-zāde) **528**

Ḥüsām Çelebi (Abdu'r-raḥmān-zāde) **435-436**, 437, 531
Ḥüsām Efendi (Dellāk-zāde) **400**
Ḥüsām Efendi (Gedük, Ḳasṭamonī) **502**, 531
Ḥüsāmü'd-dīn Efendi (İbnü'l-müderris) **176-177**
Ḥüsāmü'd-dīn Ḥasan Çelebi (Ḳaraṣivī) **512**
Ḥüsāmü'd-dīn Ḥasan Efendi (İbnü'ṭ-ṭabbāḫ) **494**
Ḥüsāmü'd-dīn Ḥasan Efendi (Tāliş-i Acemī) **546-547**
Ḥüsāmü'd-dīn Ḥüseyn Efendi (Ḥüsām Çelebi) **530**
Ḥüsāmü'd-dīn Ḥüseyn Efendi (Ümmü'l-veled) **259-261**
İbn İbrī (Ḥüseyniyye Medresesi müderrisi) **384-385**
İbn Şeyḫ Şebüsterī (Ḳānūnī ṭabaḳası ālimi) **492-493**
İbn Temcīd (II. Murād ṭabakası ālimi) **174-175**
İbnü'l-eşref (Ḥˇāce-zāde ṭalebesi) **275**
İbnü'l-ḳaffāl Efendi (Kilidci-zāde, Sinobī) **466**
İbrāhīm Efendi (Arab İmām, Ḥalebī) **526**
İbrāhīm Efendi (Ḫalīl Paşa-zāde) **269-272**
İbrāhīm Efendi (İbnü'l-ḫaṭīb) 224, **394**, 505
İbrāhīm Efendi (Meḥemmed-zāde) **122-123**
İbrāhīm Efendi (Seyyid, Acemī) **370-373**
İbrāhīm Efendi (Şeyḫ, Gülşenī) **334**
İbrāhīm Efendi (Şeyḫ, Sivasī, İbnü'ṣ-ṣarrāf) **300-302**
İdrīs Efendi (Bidlisī) **379-380**
İlyās Efendi (Ḥanefī) **181**
İlyās Efendi (Rūmī) **177-178**
İlyās Efendi (Sīnābī) **177**
İlyās Efendi (Şeyḫ, Pīr) **150-151**
İlyās Şücā'ü'd-dīn Efendi (Müfred-zāde, Müfred Şücā') **180**
İmām-zāde Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-imām) **422**
İsā Efendi (Ḥekīm) **550**
İsā Ḫalīfe (Ḳasṭamonılı) **463**
İsā Paşa (Şām vālīsi) **468**
İsḥāḳ Çelebi (Üskübī, şā'ir) {İsḥāḳ} **507-508**
İsḥāḳ Efendi (Ḥekīm) **566**
İskender Efendi (Şeyḫ, Muḥyi'd-dīn-i İskilibī ḫalīfesi) **559**
İsmā'īl Efendi (Şeyḫ, Şirvānī) **413**
İzzü'd-dīn Abdü'l-laṭīf Efendi (İbnü'l-melek, Tire Medresesi müderrisi) **129**
Ḳāḍī-i Balaṭ (II. Murād ṭabakası ālimi) **178**
Ḳāsım Çelebi (Şeyḫ, Çelebi Ḫalīfe mürīdi) **426**
Ḳāsım Efendi (Ḫaṭīb, Amāsiyyevī) **344**, 347
Ḳāsım Efendi (Işıḳ) **510**
Ḳāsım Efendi (İẕārī, Germiyānī, şā'ir) {İẕārī} 203, **351-352**, 386, 438, 439, 446, 500, 505
Ḳāsım Efendi (Ḳāḍī-zāde) **255-256**
Ḳāsım Efendi (Ḳānūnī ṭabaḳası ālimi) 438, **548**
Kemāl Çelebi (Baġdād ḳāḍīsi) **531**
Kemālü'd-dīn İsmā'īl Efendi (Ḳaramanī) **395-396**
Ketḫudā-zāde Efendi (İbnü'l-ketḫudā, Germiyānī) **505**
Ḳıvāmü'd-dīn Ḳāsım Efendi (Cemālī) **352**
Ḳıvāmü'd-dīn Ḳāsım Efendi (Ḫalīl-zāde) **438-439**
Ḳoġacı Dede (Şeyḫ) **421**
Ḳurd Çelebi (Şām ḳāḍīsi) **533**
Ḳuṭbü'd-dīn Efendi (Ḥekīm, Acemī) **285-286**
Ḳuṭbü'd-dīn Efendi (Ḳuṭb, Şeyḫ, el-İzniḳī) **121-122**
Ḳuṭbü'd-dīn Efendi (Merzifonī) **514-515**
Ḳuṭbü'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḳāḍī-zāde) **389-390,** 441
Lārī Efendi (Ḥekīm) **289**

Luṭfu'llāh Efendi (Şeyḫ, Bayramī) **153-154**
Luṭfu'llāh Efendi (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalîfesi) **476**
Luṭfu'llāh Efendi (Şeyḫ, Üskübī) **419-420**
Luṭfu'llāh Efendi (Toḳatī, Luṭfî) 215, 216, 239, 240, **347-351**, 350, 386, 394, 429, 438, 445, 446, 499, 500, 506
Maḥmūd Çelebi (Şeyḫ, Emīr-i Buḫārī ḫalîfesi) **554-556**
Maḥmūd Efendi (Aḫī Cān, Aḫī Çelebi) 343, 441, **470-471**
Maḥmūd Efendi (Ḳāḍī, Ḳoca Efendi) **103**
Maḥmūd Efendi (Ḳumrı) **505-506**
Maḥmūd Efendi (Mīrim Çelebi, Ḳāḍī-zāde) **390**
Maḥmūd Efendi (Seyyid, Mollā Luṭfî ṭalebesi) **393-394**
Maḥmūd Efendi (Şeyḫ, şā'ir, Lāmi'ī Çelebi) {Lāmi'ī} **478-479**
Manastırlı Çelebi (Seyyidī-i Ḳaramanī ṭalebesi) **525-526**
Mecdü'd-dīn Ebū Tāhir-i Şirāzī (Fīrūz-ābādī) **117-118**
Mecdü'd-dīn Efendi (ḳāḍī-'asker) **167**
Mehdī Efendi (Figārī, Şīrāzī) **547**
Meḥemmed Beg (Şām ḳāḍīsi, Kemāl Paşa-zāde ṭalebesi) **524-525**
Meḥemmed bin Abdü'l-laṭîf Efendi (el-Melekī, *Viḳāye* Şāriḥi) **129**
Meḥemmed bin Armaġān Efendi (Mollā Yegān) **155-156**
Meḥemmed bin Beşīr Efendi (Sulṭān Bāyezīd Medresesi müderrisi) **157**
Meḥemmed bin Meḥemmed Alī Efendi (Ebu'l-ḫayr, el-Cezerī) **123-125**
Meḥemmed bin Meḥemmed Efendi (Cemālü'd-dīn el-Aḳsarāyī) **107-108**
Meḥemmed bin Meḥemmed Efendi (Ebu'l-ḫayr-zāde, el-Cezerī, büyük oğul)**125-126**
Meḥemmed bin Meḥemmed Efendi (Ebu'l-ḫayr-zāde, el-Cezerī, küçük oğul)**126-127**
Meḥemmed Çelebi (Ebu's-su'ūd-zāde) **552**
Meḥemmed Çelebi (Zeyrek-zāde) **452**
Meḥemmed Efendi (Ayaṣuluġ Çelebisi) **171**
Meḥemmed Efendi (Çelebi Ḫalîfe, Cemālī, Şeyḫ) **336-339**, 422, 426, 560, 564
Meḥemmed Efendi (Dervīş, Sinān Paşa-zāde) **543-544**
Meḥemmed Efendi (el-Kerderī, İbnü'l-bezzāzī) **116-117**
Meḥemmed Efendi (Ḥācī Ḥasan-zāde, Malġara Medresesi müderrisi) **226-227**
Meḥemmed Efendi (İbn Manyas, Ḳāḍī-i Manyas) **178**
Meḥemmed Efendi (Ḳuṭbü'd-dīn-zāde, İzniḳī) 121, **179**
Meḥemmed Efendi (Mollā Ḫusrev, İbn Ferāmurz) 164, **188-194**, 189, 190, 192, 194, 197, 226, 256, 257, 344, 345, 353, 369, 395, 396, 439, 522
Meḥemmed Efendi (Mollā Zeyrek, Şemāniyye müderrisi) **197-198**, 200, 452
Meḥemmed Efendi (Niksarī) **342-343**
Meḥemmed Efendi (Şeyḫ Maḥmūd-zāde, Muġlavī) **515-516**
Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Mevlānā, Şeyḫī Çelebi) **522-523**
Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Şorva-zāde) **472**
Meḥemmed Efendi (Yazıcıoġlı, Şeyḫ, Bayramī) **182**
Meḥemmed Paşa (Mu'arrif-zāde) **467-468**
Meḥemmed Şāh (Fenārī-zāde) **120-121**
Meḥemmed Şāh Efendi (Ḥācī Ḥasan-zāde) **434-435**
Meḥemmed Şāh Efendi (Mollā Yegān-zāde) **156**
Melīḥī (II. Mehmed ṭabaḳası ālimi, şā'ir) {Melīḥī} **283-284**

Mes'ûd Efendi (Şeyḫ) **336**
Mu'arrif-zâde (Balıkesrî) **261**, 445, 447, 471
Mu'îd-zâde Efendi (İbnü'l-mu'îd, Amâsiyyeli) **465**
Mu'îd-zâde Efendi (Üsküb Medresesi müderrisi) **384**, 465
Muḥammed Efendi (Ḥalebî-zâde) **504-505**
Muḥammed Efendi (Maġūşî, Tūnusî) **489-490**
Muḥammed Efendi (Şeyḫ, Bedaḫşî) **414-416**
Muḥammed Efendi (Şeyḫ, el-Küşterî) **110**
Muḥammed Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-'Irāḳ) **411-412**
Muḥammed Efendi (Vā'iẓ Arab) **458-461**
Muḥammed Pārsā Efendi (Ḫᵛāce, Şeyḫ) **322-323**
Muḥammed Şāh Efendi (Ḥekīm, Ḳazvinî) **393**
Muḫliṣ Baba (Şeyḫ, Ḳaramanî) **94**
Muḥsin Efendi (el-Ḳayṣerî) **99-100**
Muḥyi'd dīn Muḥammed Efendi (Tebrīzî) **517-518**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Acemî) **369**, 508
Muḥyi'd-dīn Efendi (Aḥaveyn) **254-255**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Ehlîce) **529-530**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḥekīm-zâde, İbn Ḥekīm) **539**
Muḥyi'd-dīn Efendi (İbn Maġnisa) 214, **256-259**, 436
Muḥyi'd-dīn Efendi (İbnü'l-mi'mār) **498**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Kāfiyeci) **145-146**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḳaġla Şeyḫi) **565**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḳaraca) **527**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḳaramanî, Hevāyî) **398**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Küçük, Pîr Meḥemmed) **550**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Küpelü-zâde) **265**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Merḥabā) **519**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Esved) **476**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Şeyḫ, İzniḳî) **558**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḳocevî) **316**, 349, 410, 453
Muḥyi'd-dīn Efendi (Vildān) 225, **265-267**, 266, 409
Muḥyi'd-dīn Efendi (Yaraluca) **262**
Muḥyi'd-dīn Ḫalîfe (Şeyḫ, İştibî) **560**
Muḥyi'd-dīn Ḫalîfe (Şeyḫ, Ḳalender-ḫâne İmāmı) **569**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Amâsiyyeli) **464**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Arcūn) **549**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Bahâ'ü'd-dīn-zâde, Müftî Şeyḫ) **473-475**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Cemālî) **434**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Çelebi, Fenārî-zâde) **433**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Çivi-zâde) **485-486**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Dervîş) **233-234**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ece-zâde) **449**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḥasan-zâde, Samsunî) **362-363**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḫaṭîb Ḳāsım-zâde) **444**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḫaṭîb-zâde, Şemâniyye müderrisi) **216-219**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḫayrü'd-dīn-zâde) **532-533**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (İstanbul ḳāḍîsi) **528-529**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḳocevî) **365-366**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḳuṭbü'd-dīn-zâde) **486-487**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ma'lūl) **518-519**

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Muṣṭafā Paşa-zāde) **532**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Pīr, Fenārī) **520**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Pīrī Paşa-zāde) **495-496**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Seyrek) **527**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şāẕīlü) **450**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Bolulı Çelebi) **409**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Ebū Şāme) **472**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, İskilibī) **402-405**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ-zāde) **453-456**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ṭabīb, Foçalı) **401**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ṭabl-bāz) **394**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Şāh Çelebi (Fenārī-zāde) **432-433**
Muḥyi'd-dīn Muḥammed (Ḳırṭās-zāde, Acemī) **502**
Muḥyi'd-dīn Muḥammed Efendi (Berdaʿī) **448-449**
Muḥyi'd-dīn Muḥammed Efendi (Ḳarabāġī) **492**
Murād Efendi (Abdāl, Şeyḫ) **102**
Mūsā Efendi (Abdāl, Şeyḫ) **102**
Mūsā Paşa (Ḳāḍī-zāde-i Rūmī) **104-106**
Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Abdü'l-kerīm-zāde) **278**
Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Bağl-i Aḥmer, Ḳızıl Ḳaṭır) **280-282**
Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Çāk, Menteşevī) **491**
Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Ḫˇāce-zāde, Burusevī) **198-210**, 207, 216, 234, 263
Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Ḫalīl-zāde) **436-437**
Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḫalīfe, Bayramī) **153**
Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-ʿaṭṭār) **303**
Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, İbṣalavī) **316**
Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḳocevī, Ḫalīfe) **314-316**
Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Merkez) **561**
Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Sirozī) **405**, 473
Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ṭabbaġlar İmāmı) **184**
Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ṭavīl) **418**
Muṣliḥü'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ, Gündüz) **558**
Muṣliḥü'd-dīn Mūsā Efendi (Amāsiyyeli) **464-465**
Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Ayu-zāde) **544**
Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Birgī-zāde) **361-362**
Muṣlihü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Ḥüsām-zāde) **254**
Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Ḳasṭalānī, ḳāḍī-asker) **213-216**, 215, 216, 224, 264, 272, 360, 430
Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Maṣdar) **522**
Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ, İbn Ḫˇāce-zāde) **475**
Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-vefā) **305-310**
Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ, Muʿallim-zāde) **476**
Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Yārḥiṣārī-zāde) **273**
Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Zekeriyyā-zāde) **278**
Muṣṭafā Çelebi (Şeyḫ, Emīr-i Buḫārī ḫalīfesi) **569**
Muẓafferü'd-dīn Alī Efendi (Şīrāzī) **391-392**
Muẓafferü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, el-Lārendevī) **152**
Naḥḥās Efendi (Şeyḫ, Baba, Bayramī) **152**
Naṣūḥ Efendi (Şeyḫ, Ṭosyevī) **471**

Nebī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalīfesi) **476**
Necmü'd-dīn Efendi (el-Ḥanefī) **123**
Ni'metu'llāh Efendi (Şeyḫ, Baba) **413-414**
Nihānī Efendi (İsḥāḳıyye Medresesi müderrisi) **468-469**
Nūrü'd-dīn Efendi (Ḳareşiyevī) **364-365**
Nūrü'd-dīn Ḥamza Efendi (Leysī Çelebi) **381**
Nūrü'd-dīn Ḥamza Efendi (Üçbaş) **447-448**
Oşmān Efendi (Ḥekīm) **551**
Ömer Efendi (Dede, Şeyḫ, Aydınī) {Rūşenī} **333-334**
Ömer Efendi (Ḳasṭamonī) **400**
Ömer Efendi (Şeyḫ, Dede, Bayramī) **153**
Ömer-zāde Efendi (Aḳşemsü'd-dīn muḥibi) **400**
Paşa Çelebi (Mü'eyyed-zāde ṭalebesi, şā'ir) **452**
Paşa Çelebi (Zeyrek-zāde, Manastır Medresesi müderrisi) **452**
Pīr Aḥmed Çelebi (Aydınī) **443-444**, 515, 528, 529
Pīr Meḥemmed Efendi (Cemālī, Pīrī Paşa) **375-378**
Pīrī Ḫalīfe (Şeyḫ, Emīr-i Buḫārī ḫalīfesi) **556-557**
Pīrī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḥamīdī) **184**
Postīn-pūş (Şeyḫ) **110**
Ramażān Efendi (Şeyḫ, Bayramī) **426**, 480, 560
Ramażān Efendi (Şeyḫ, Yıldırım Bāyezīd ṭabaḳası ālimi) **131**
Ramażān Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḫalvetī) **560**
Ramażān Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḳasṭamonī) **480-481**, 566
Rüknü'd-dīn Efendi (Zeyrek) **378**
Rüstem Ḫalīfe (Şeyḫ) **409-410**
Sa'dī Çelebi (Tācī-zāde) **388-389**
Sa'du'llāh Efendi (Şāẕelī-zāde) **544**
Sa'du'llāh Efendi (Şeyḫ, Aḳşemsü'd-dīn-zāde) **303**
Sa'dü'd-dīn Efendi (Sa'dī Çelebi, Aḳşehrī) **537**
Sa'dü'd-dīn Efendi (Sa'dī Çelebi, Ḳasṭamonī) **484-485**
Sa'yī Çelebi (Ḳānūnī ṭabaḳası ālimi, şā'ir) {Sa'yī} **548**
Ṣādıḳ Ḫalīfe (Maġnisalı) **466-467**
Ṣafer Şāh (Mevlānā) **119-120**
Ṣafiyyü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Kanḳırıvī) **409**
Ṣafiyyü'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ-i Serrācīn, Ḫalvetī) **565**
Ṣalāḥü'd-dīn Efendi (II. Bāyezīd ḫᵛācesi) **243**
Ṣalāḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Bolevī) **153**
Ṣalāḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, İznikī) **422**
Ṣāliḥ Efendi (Ḳara) **521**
Seyyid Velāyet Efendi (Şeyḫ, Kirmastī) **405-409**
Seyyidī Efendi (Ayı, Çorlı Medresesi müderrisi) **500**
Seyyidī Efendi (Ḥamīdī, Esved Seyyidī) **363**
Seyyidī Efendi (Ḳaramanī, Gürz Seyyidī) **363-364**
Seyyidī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḥabīb-i Ḫalvetī ḫalīfesi) **479**
Seyyidī Maḥmūd Efendi (Mücellid-zāde, İbn Mücellid) **449**
Sinān Çelebi (Şāh Çelebi-zāde) **552**
Sinān Efendi (Ḳara) **278**
Sinān Efendi (Şeyḫ, İstanbulī) **339**
Sinān Efendi (Şeyḫ, Sūḫte) **481**
Sinān Ḫalīfe (Şeyḫ, Sünbül) **422-423**, 561
Sinānü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Erdebilī Sinān) **559-560**
Sinānü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ferecikli, Sinān Dede) **313-314**
Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Acemī) **369**
Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Aḫī-zāde, Aydınī) **503**
Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Ġulām Sinān) **345**

Sinânü'd-dīn Yūsuf Efendi (Ḥekīm Sinān) **550**
Sinânü'd-dīn Yūsuf Efendi (Köprücük-zāde) **523**
Sinânü'd-dīn Yūsuf Efendi (Sinān Paşa, Ḫıżr Beg-zāde) **238-242**
Sinânü'd-dīn Yūsuf Efendi (Sinān-ı Ḳaraṣivī) **540**
Sinânü'd-dīn Yūsuf Efendi (Şā'ir Sinān) **345**
Sinânü'd-dīn Yūsuf Efendi (Yegān-zāde) **450-451**
Sirācü'd-dīn Efendi (Ḫˇāce-zāde ṭalebesi) 204, **263-265**, 264, 284
Sirācü'd-dīn Efendi (II. Mehmed ṭabaḳası ālimi, Acemī) **284-285**
Sirācü'd-dīn Muḥammed Efendi (Ḥalebī) **232-233**
Süleymān Çelebi (Ḫalīl Paşa-zāde) **181**
Süleymān Efendi (Rūmī) **514**
Süleymān Efendi (Şeyḫ, Ḫalīfe) **317**, 421, 561
Süleymān Ḫalīfe (Şeyḫ, İstanbulī) **561**
Süleymān Ḫalīfe (Şeyḫ, Mes'ūd Ḫalīfe mürīdi) **421**
Sürmeli-zāde Efendi (Ḳānūnī ṭabaḳası ālimi, ḫaṭīb) **549**
Şāh Ḳāsım Efendi (Tebrīzī) **491**
Şāh Meḥemmed Efendi (Yegānī) **513**
Şemsü'd-dīn Aḥmed Çelebi (Bolevī) **536**
Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Burusevī, İnegöl Medresesi müderrisi) **534-535**
Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (el-Yegān, Eyyühüm) **385**
Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ġulām) **511**
Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ḫayālī) **210-213**
Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ḳaraca) **279**
Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Kemāl Paşa-zāde, İbn Kemāl) **429-431**, 495, 524, 535
Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Kirecci-zāde) **498-499**
Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Küçük Şemsī) **534**
Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Mollā Fenārī) **111-116**
Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Şems Çelebi) **541-542**
Şemsü'd-dīn Efendi (Aydınī) 168, **282-283**
Şemsü'd-dīn Efendi (Dinḳoz) **279-280**
Şemsü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḫˇāce Ḥasan ḫalīfesi) **187**
Şemsü'd-dīn Efendi (Varaḳ) **517**
Şemsü'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, el-Buḫārī) **137-138**
Şerefü'd-dīn Efendi (Ḳırımī) **157**
Şerīf Efendi (Acemī) **493-494**
Şeyḫī (şā'ir, Germiyānī) { Şeyḫī} **183-184**, 351, 399
Şeyḫī Efendi (Eyyūb Medresesi müderrisi) **399**
Şihābü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Sivasī, Ayaşuluġī) **118**
Şu'ayb Efendi (Türābī) **463-464**
Şücā' Efendi (Dīvāne, Şeyḫ, Ḫalvetī) **568**
Şücā'ü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḳaramanī) **152**
Şücā'ü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Niyāzī) **409**
Şücā'ü'd-dīn İlyās (Süpürge Şücā') **381**
Şücā'ü'd-dīn İlyās (Şücā'-ı Rūmī) **381-383**
Şücā'ü'd-dīn İlyās Efendi (Ṣaḥn Medresesi müderrisi) **346**
Şücā'ü'd-dīn İlyās Efendi (Uṣlı Şücā') **346**
Şükru'llāh Efendi (Ḥekīm, Şirvānī) **286**
Şükru'llāh Efendi (II. Murād Ḫān ṭabakası 'ālimi) **169**
Tācü'd-dīn Efendi (el-Kürdī, Sirāc-ı Urmevī ṭalebesi) **97-98**
Tācü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Çıplaḳ Şarı) **569**
Tācü'd-dīn İbrāhīm (İbnü's-selām) **383-384**
Tācü'd-dīn İbrāhīm (Yaḫşi Faḳīh, Şeyḫ) **185-186**

Tācü'd-dīn İbrāhīm Efendi (Ḫaṭīb-zāde) 113, **169-170**, 218, 360, 364, 367, 384, 438, 449

Ṭapduḳ Emre (Şeyḫ) **140**

Toḳatī Çelebi (I. Selīm ṭabaḳası ālimi, Amāsiyye'de müderris) **464**

Ṭursun Faḳīh (Ḳaramanī, Faḳı) **93**

Ubeydu'llāh Efendi (Ḫˇāce, Şeyḫ, Semerḳandī) 149, 173, **323-328**, 325, 329, 415, 416

Ulvān Çelebi (Elvān Çelebi, Āşıḳ Paşa-zāde, Şeyḫ) **94**

Ulvān Efendi (Şeyḫ, Ḥamīdī) **411**

Üveys Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḫalvetī) **564**

Veliyyü'd-dīn Efendi (el-Ḳaramanī) **277**

Ya'ḳūb Efendi (Ece Ḫalīfe, Ḥamīdī) **497**

Ya'ḳūb Efendi (Ḥekīm) **287-288**

Ya'ḳūb Efendi (Ḳara, Nigdevī) **144-145**

Ya'ḳūb Efendi (Şarı, Ḳaramanī) 114, **144**

Ya'ḳub Efendi (Seyyidī Alī-zāde) **380**, 486

Ya'ḳūb Paşa (Ḫıżr Beg-zāde) **242**

Yaḥyā Efendi (Şeyḫ, Şirvānī) **339-341**

Yaḥyā Efendi (Yaḫşı-zāde, Ṭuzla Medresesi müderrisi) **395**

Yūnus Emre **140**

Yūsuf Bālī (Fenārī-zāde) **121,** 157, 342

Yūsuf Bālī Efendi (Mollā Yegān-zāde) **157**

Yūsuf Efendi (Aḫī Çelebī, Toḳatī) **343-344**

Yūsuf Efendi (Baba, Şeyḫ, Seferiḥiṣārī) **427-428**

Yūsuf Efendi (Baġdād Ḳāḍīsi) **378-379**

Yūsuf Efendi (Ḥamīdī, Şeyḫ Sinān) **387**

Yūsuf Efendi (Kirmastī) 270, 272, **273-275**, 421, 463

Ẓahīrü'd-dīn Efendi (Erdebīlī, Ḳāḍī-zāde) **491-492**

Żamīrī Efendi (Ṣaḥn müderrisi) **399**, 521

Zekeriyyā Efendi (Şeyḫ, Ḫalvetī) **151**

Zeynü'd-dīn Efendi (Fenārī-zāde) **445**

Zeynü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, el-Ḫāfī) 115, 146, 148, **149-150,**151

BİYOGRAFYA DİZİNİ-2[1]

Abdāl Murād, bk. Murād Efendi (Abdāl, Şeyḫ)

Abdāl Mūsā, bk. Mūsā Efendi (Abdāl, Şeyḫ)

Abdu'llāh-ı İlāhī, bk. Abdu'llāh Efendi (Şeyḫ, İlāhī)

Ābid Çelebi, bk. Abdü'l-'azīz Efendi (Ābid Çelebi)

Aḫaveyn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Aḫaveyn)

Aḫī Cān, bk. Maḥmūd Efendi (Aḫī Cān, Aḫī Çelebi)

Aḫī Çelebi, bk. Maḥmūd Efendi (Aḫī Cān, Aḫī Çelebi)

Aḫī Çelebī, bk. Yūsuf Efendi (Aḫī Çelebī, Toḳatī)

Aḫī-zāde Yūsuf, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Aḫī-zāde, Aydınī)

Aḥmed Çelebi, bk. Pīr Aḥmed Çelebi (Aydınī)

Aḥmed Çelebi, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Çelebi (Bolevī)

Aḥmed-i Yegān, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (el-Yegān, Eyyühüm)

Aḥmedī, bk. Aḥmed Efendi (şā'ir, Germiyānī) {Aḥmedī}

Alā'ü'd-dīn el-Esvedī, bk. Alā'ü'd-dīn Efendi (el-Esvedī, Ḳara Ḫˇāce)

Alā'ü'd-dīn-i Ḫalvetī, bk. Alā'ü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḫalvetī)

Alī Çelebi, bk. Alā'ü'd-dīn Efendi (Alī Çelebi, Aydınī)

Alī Ḳuşcı, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Alī Ḳuşcı)

Aliyy-i Acemī, bk. Alī Efendi (Seyyid, Acemī)

Aliyy-i Kāzvānī, bk. Alī Efendi (Şeyḫ, Aliyy-i Kāzvānī)

Aliyy-i Toḳatī, bk. Alī Efendi (Seyyid, Toḳatī)

Aliyy-i Ṭūsī, bk. Ala'ü'd-dīn Efendi (Aliyy-i Ṭūsī)

Amāsī Abdu'llāh, bk. Abdu'llāh Efendi (el-Amāsī, Merzifon Medresesi müderrisi)

Anḳaravī Ḥācī Bayram, bk. Ḥācī Bayram Efendi (Şeyḫ, Anḳaravī)

Arab Çelebi, bk. Ḥamza Efendi (Arab Çelebi)

Arab İmām, bk. İbrāhīm Efendi (Arab İmām, Ḥalebī)

Arab Vā'iẓ, bk. Muḥammed Efendi (Vā'iẓ Arab)

Arcūn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Arcūn)

Aṭūfī, bk. Ḫayrü'd-dīn Efendi (Aṭūfī)

Ayı Seyyidī, bk. Seyyidī Efendi (Ayı, Çorlı Medresesi müderrisi)

Ayu-zāde, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Ayu-zāde)

Baba Ḥaydar, bk. Ḥaydar Baba (Şeyḫ, Ubeydu'llāh-ı Semerḳandī ḫalīfesi)

Baba Naḥḥās, bk. Naḥḥās Efendi (Şeyḫ, Baba, Bayramī)

Baba Ni'metu'llāh, bk. Ni'metu'llāh Efendi (Şeyḫ, Baba)

Baba Yūsuf, bk. Yūsuf Efendi (Baba, Şeyḫ, Seferiḥiṣārī)

Bābek, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Bābek)

Bağl-i Aḫmer, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Bağl-i Aḫmer, Ḳızıl Ḳaṭır)

1 Bu dizin nisbeye göre düzenlenmiş olup, sayfa numaraları için birinci dizine (Biyografya Dizini-1) gönderme yapmaktadır. İkili İsimler (Sinānü'd-dīn Yūsuf gibi) nisbe olarak değerlendirilmemiştir. Bunlar ilk dizinde (her iki maddede) aranmalıdır. İlave açıklamalar için bkz. Biyografya Dizini-1.

Bahâ'ü'd-dīn-zāde, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Bahâ'ü'd-dīn-zāde, Müftī Şeyḫ)

Balaṭ Ḳāḍīsi, bk. Ḳāḍī-i Balaṭ (II. Murād ṭabakası ālimi)

Bedrü'd-dīn-i Aṣfer, bk. Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Aṣfer)

Birgī-zāde, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Birgī-zāde)

Bolevī Ṣalāḥü'd-dīn, bk. Ṣalāḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Bolevī)

Bolulı Çelebi, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Bolulı Çelebi)

Boy-ābādī Abdu'llāh, Abdu'llāh Efendi (Şeyḫ-zāde, Boy-ābādī)

Burhānü'd-dīn el-Herevī, bk. Burhānü'd-dīn Ḥaydar Efendi (Taftāzānī ṭalebesi, Herevī)

Cāmī, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Mollā, Cāmī, Şeyḫ)

Candarlu Ḳara Ḫalīl, bk. Ḫalīl Efendi (Candarlu, Ḳara)

Cāzim Ḫayrü'd-dīn, bk. Ḫayrü'd-dīn Efendi (Cāzim)

Celāl-zāde Ḫıżr, bk. Ḫıżr Beg Efendi (İstanbul ḳāḍīsi, Celāl-zāde)

Cemāl Ḫalīfe, bk. Cemālü'd-dīn İsḥāḳ Efendi (Şeyḫ, Cemāl Ḫalīfe, Ḳaramanī)

Cemālī, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Cemālī, Zenbilli Alī, Müftī)

Cemālī, bk. Meḥemmed Efendi (Çelebi Ḫalīfe, Cemālī, Şeyḫ)

Cemālü'd-dīn el-Aḳsarāyī, bk. Meḥemmed bin Meḥemmed Efendi (Cemālü'd-dīn el-Aḳsarāyī)

Çāk Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Çāk, Menteşevī)

Çelebi Ḫalīfe, bk. Meḥemmed Efendi (Çelebi Ḫalīfe, Cemālī, Şeyḫ)

Çerçin, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Çerçin)

Çıplaḳ Ṣarı, bk. Tācü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Çıplaḳ Ṣarı)

Çivi-zāde Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed (Çivi-zāde)

Dede Ömer, bk. Ömer Efendi (Dede, Şeyḫ, Aydınī) {Rūşenī}

Deli Birāder, bk. Ġazalī (Deli Birāder, şā'ir)

Dellāk-zāde, bk. Ḥüsām Efendi (Dellāk-zāde)

Dervīş Meḥemmed, bk. Meḥemmed Efendi (Dervīş, Sinān Paşa-zāde)

Dervīş Meḥemmed, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Dervīş)

Dinḳoz, bk. Şemsü'd-dīn Efendi (Dinḳoz)

Dīvāne Şücā', bk. Şücā' Efendi (Dīvāne, Şeyḫ, Ḫalvetī)

Ebū Şāme, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Ebū Şāme)

Ebū Tāhir-i Şirāzī, bk. Mecdü'd-dīn Ebū Tāhir-i Şirāzī (Fīrūz-ābādī)

Ebu'l-ḫayr Meḥemmed, bk. Meḥemmed bin Meḥemmed Alī Efendi (Ebu'l-ḫayr, el-Cezerī)

Ebu'l-ḳāsım-zāde Ḫaṭṭāb, bk. Ḫaṭṭāb-ı Ḳaraḥiṣārī (Ebu'l-ḳāsım-zāde)

Ebu's-su'ūd-zāde Aḥmed, bk. Aḥmed Çelebi (Ebu's-su'ūd-zāde)

Ebu's-su'ūd-zāde Meḥemmed, bk. Meḥemmed Çelebi (Ebu's-su'ūd-zāde)

Ece Ḫalīfe, bk. Ya'ḳūb Efendi (Ece Ḫalīfe, Ḥamīdī)

Ece-zāde, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ece-zāde)

Efḍal-zāde, bk. Ḥamīdü'd-dīn Efendi (Efḍal-zāde)

Ehlīce Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ehlīce)

Elvān Çelebi, bk. Ulvān Çelebi, (Elvān Çelebi, Āşıḳ Paşa-zāde, Şeyḫ)

Emīr Alī, bk. Alī Efendi (Şeyḫ, Emīr)

Emīr Ḥasan, bk. Ḥasan Çelebi (Emīr, Ṣaḥn müderrisi)

Emīr Ḥasan, bk. Ḥasan Efendi (Emīr, Rūmī)

Emīr-i Buḫārī, bk. Aḥmed Efendi (Şeyḫ, Seyyid, Emīr-i Buḫārī)

Erdebilī Sinān, bk. Sinānü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Erdebilī Sinān)

Erzincānī Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Şeyḫ, el-Erzincānī)

Esved Ḥaydar, bk. Ḥaydar Efendi (Esved, Ḥaleb ḳāḍīsi)

Esved Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Esved)

Esved Seyyidī, bk. Seyyidī Efendi (Ḥamīdī, Esved Seyyidī)

Eşref-zāde, bk. Abdü'l-ḥamīd Efendi (Eşref-zāde)

Eyyühüm, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (el-Yegān, Eyyühüm)

Faḫrī-i Acemī, bk. Faḫrü'd-dīn Efendi (Cürcānī ṭalebesi, el-Acemī)

Faḳı Ṭursun, Ṭursun Faḳīh, (Ḳaramanī)

Fenārī-zāde Meḥemmed, bk. Meḥemmed Şāh (Fenārī-zāde)

Fenārī-zāde Yūsuf, bk. Yūsuf Bālī (Fenārī-zāde)

Ferecikli Sinān, bk. Sinānü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ferecikli, Sinān Dede)

Fetḥu'llāh-ı Şirvānī, bk. Fetḥu'llāh Efendi (Şirvānī)

Figārī, bk. Mehdī Efendi (Figārī, Şīrāzī)

Fīrūz-ābādī, bk. Mecdü'd-dīn Ebū Tāhir-i Şirāzī (Fīrūz-ābādī)

Gedük Ḥüsām, bk. Ḥüsām Efendi (Gedük, Ḳasṭamonī)

Ġulām Aḥmed, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ġulām)

Ġulām Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Ġulām)

Ġulām Sinān, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Ġulām Sinān)

Gülşenī İbrāhīm, bk. İbrāhīm Efendi (Şeyḫ, Gülşenī)

Gümüşlioġlı, bk. Abdu'r-raḥmān Çelebi (Şeyḫ, Gümüşlioġlı)

Gündüz Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ, Gündüz)

Gürz Abdī, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Gürz Abdī)

Gürz Seyyidī, bk. Seyyidī Efendi (Ḳaramanī, Gürz Seyyidī)

Ḥabībī, bk. Aḥmed Efendi (Dervīş Ḫalīfe-zāde, kitabın mü'ellifi, şa'ir) {Ḥabībī}

Ḫˇāce Abdu'llāh, bk. Abdu'llāh Efendi (Ḫˇāce, Köprücüklü)

Ḫˇāce Ḥasan, bk. Ḥasan Efendi (Ḫˇāce, Şeyḫ)

Ḫˇāce Ḫayrü'd-dīn, bk. Ḫayrü'd-dīn Efendi (II. Meḥmed'in ḫˇācesi)

Ḫˇāce Muḥammed, bk. Muḥammed Pārsā Efendi (Ḫˇāce, Şeyḫ)

Ḫˇāce Ubeydu'llāh, bk. Ubeydu'llāh Efendi (Ḫˇāce, Şeyḫ, Semerḳandī)

Ḫˇāce-zāde, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Ḫˇāce-zāde, Burusevī)

Ḥācī Çelebi, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalīfe, Mü'eyyedī, Ḥācī Çelebi)

Ḥācī Çelebi, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Ḥācī Çelebi)

Ḥācī Ḫalīfe, bk. Abdu'llāh Efendi (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalīfe)

Ḥācī Ḫalīfe, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalīfe, Mü'eyyedī, Ḥācī Çelebi)

Ḥācī Ḥasan, bk. Ḥasan Efendi (Ḥācī, Zenbilli Alī Efendi ṭalebesi)

Ḥācī Ḥasan-zāde Meḥemmed, bk. Meḥemmed Şāh Efendi (Ḥācī Ḥasan-zāde)

Ḥāfıẓ, bk. Ḥāfıẓü'd-dīn Muḥammed Efendi (Ḥāfıẓ, Berdaʿī)

Ḥalebī Muḥammed, bk. Muḥammed Efendi (Ḥalebī-zāde)

Ḥamdī, bk. Ḥamdu'llāh Efendi (Şeyḫ, Akşemsü'd-dīn-zāde) {Ḥamdī}

Ḥamza Nūrü'd-dīn, bk. Nūrü'd-dīn Ḥamza Efendi (Üçbaş)

Ḥasan Çelebi, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Ḥasan Çelebi (Ḳaraşivī)

Ḥasan-ı Rūmī, bk. Ḥasan Efendi (Emīr, Rūmī)

Ḫaṭīb Ḳāsım, bk. Ḳāsım Efendi (Ḫaṭīb, Amāsiyyevī)

Ḫaṭīb Ḳāsım-zāde, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed (Ḫaṭīb Ḳāsım-zāde)

Ḫaṭīb-zāde, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḫaṭīb-zāde, Şemāniyye müderrisi)

Ḫaṭīb-zāde, bk. Tācü'd-dīn İbrāhīm Efendi (Ḫaṭīb-zāde)

Ḫayālī, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ḫayālī)

Ḥaydar Burhānü'd-dīn, bk. Burhānü'd-dīn Ḥaydar Efendi (Taftāzānī ṭalebesi, Herevī)

Ḥaydar el-Herevī, bk. Burhānü'd-dīn Ḥaydar Efendi (Taftāzānī ṭalebesi, Herevī)

Ḥekīm Ḥācī, bk. Ḥācī Efendi (Ḥekīm, re'īsü'l-eṭibbā)

Ḥekīm Īsā, bk. Īsā Efendi (Ḥekīm)

Ḥekīm İsḥāḳ, bk. İsḥāḳ Efendi (Ḥekīm)

Ḥekīm Ḳuṭbü'd-dīn, bk. Ḳuṭbü'd-dīn Efendi (Ḥekīm, Acemī)

Ḥekīm Muḥammed Şāh, bk. Muḥammed Şāh Efendi (Ḥekīm, Ḳazvinī)

Ḥekīm Oşmān, bk. Oşmān Efendi (Ḥekīm)

Ḥekīm Sinān, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Ḥekīm Sinān)

Ḥekīm Şükru'llāh, bk. Şükru'llāh Efendi (Ḥekīm, Şirvānī)

Ḥekīm Yaʿḳūb, bk. Yaʿḳūb Efendi (Ḥekīm)

Ḥekīm-i Lārī, bk. Lārī Efendi (Ḥekīm)

Ḥekīm-zāde, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḥekīm-zāde, İbn Ḥekīm)

Hevāyī, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḳaramanī, Hevāyī)

Hüdhüd, bk. Bedrü'd-dīn Efendi (Hüdhüd, Ṭabīb)

Ḥüsām Çelebi, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Ḥüseyn Efendi (Ḥüsām Çelebi)

Ḥüsām-zāde, bk. Muṣlihü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Ḥüsām-zāde)

Işıḳ Ḳāsım, bk. Ḳāsım Efendi (Işıḳ)

İbn Arabī, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (İbn Arabī, Ḥalebī)

İbn Efḍal, bk. Ḥamīdü'd-dīn Efendi (İbn Efḍal)

İbn Fenārī, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (İbn Fenārī)

İbn Fenārī, bk. Ḥasan Çelebi (İbn Fenārī)

İbn Ferāmurz, bk. Meḥemmed Efendi (Mollā Ḫusrev, İbn Ferāmurz)

İbn Ḫˇāce-zāde, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ, İbn Ḫˇāce-zāde)

İbn Ḥekīm, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḥekīm-zāde, İbn Ḥekīm)

İbn Maǧnisa, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (İbn Maǧnisa)

İbn Manyas, bk. Meḥemmed Efendi (İbn Manyas, Ḳāḍī-i Manyas)

İbn Mūsā, bk. Ḥāmid bin Mūsā Efendi (Şeyḫ, Şomuncu Baba)

İbn Mücellid, bk. Seyyidī Maḥmūd Efendi (Mücellid-zāde, İbn Mücellid)

İbnü'l-ʿaṭṭār, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-ʿaṭṭār)

İbnü'l-bezzāzī, bk. Meḥemmed Efendi (el-Kerderī, İbnü'l-bezzāzī)

İbnü'l-Cezerī, bk. Aḥmed bin Meḥemmed Efendi (Ebu'l-ḫayr-zāde, İbnü'l-Cezerī)

İbnü'l-ḫaṭīb, bk. İbrāhīm Efendi (İbnü'l-ḫaṭīb)

İbnü'l-imām, bk. İmām-zāde Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-imām)

İbnü'l-ketḫudā, bk. Ketḫudā-zāde Efendi (İbnü'l-ketḫudā, Germiyānī)

İbnü'l-melek, bk. İzzü'd-dīn Abdü'l-laṭīf (İbnü'l-melek, Tire Medresesi müderrisi)

İbnü'l-mi'mār, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (İbnü'l-mi'mār)

İbnü'l-mu'īd, bk. Mu'īd-zāde Efendi (İbnü'l-mu'īd, Amāsiyyeli)

İbnü'l-müderris, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Efendi (İbnü'l-müderris)

İbnü'l-vefā, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-vefā)

İbnü'ṣ-ṣarrāf, bk. İbrāhīm Efendi (Şeyḫ, Sivasī, İbnü'ṣ-ṣarrāf)

İbnü's-selām, bk. Tācü'd-dīn İbrāhīm (İbnü's-selām)

İbnü'ṭ-ṭabbāḫ, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Ḥasan Efendi (İbnü'ṭ-ṭabbāḫ)

İbrāhīm Tācü'd-dīn, bk. Tācü'd-dīn İbrāhīm Efendi (Ḫaṭīb-zāde)

İbrāhīm-i Sivasī, bk. İbrāhīm Efendi (Şeyḫ, Sivasī, İbnü'ṣ-ṣarrāf)

İdrīs-i Bidlisī, bk. İdrīs Efendi (Bidlisī)

İskilibī Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, İskilibī)

İsmā'īl-i Ḳaramanī, bk. Kemālü'd-dīn İsmā'īl Efendi (Ḳaramanī)

İsrāfīl-zāde, bk. Faḫrü'd-dīn Efendi (İsrāfīl-zāde)

İẕārī, bk. Ḳāsım Efendi (İẕārī, Germiyānī, şā'ir) {İẕārī}

Ḳāḍī Burhānü'd-dīn, bk. Burhānü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ḳāḍī-i Erzincān, Ḳāḍī Burhānü'd-dīn)

Ḳāḍī Celāl, bk. Celālü'd-dīn Efendi (Ḳāḍī, Ḥācī Ḥasan-zāde ṭalebesi)

Ḳāḍī Maḥmūd, bk. Maḥmūd Efendi (Ḳāḍī, Ḳoca Efendi)

Ḳāḍī-i Manyas, bk. Meḥemmed Efendi (İbn Manyas, Ḳāḍī-i Manyas)

Ḳādirī, bk. Abdü'l-ḳādir Efendi (Ḳādirī)

Ḳāḍī-zāde Ḳāsım, bk. Ḳāsım Efendi (Ḳāḍī-zāde)

Ḳāḍī-zāde-i Rūmī, bk. Mūsā Paşa (Ḳāḍī-zāde-i Rūmī)

Kāfiyeci, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Kāfiyeci)

Ḳaǧla Şeyḫi, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḳaǧla Şeyḫi)

Ḳalender-ḫāne İmāmı Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḳalender-ḫāne İmāmı)

Ḳara Alī, bk. Alī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḳara)

Ḳara Bālī, bk. Bālī Efendi (Ḳara, Aydınī)

Ḳara Ca'fer, bk. Ca'fer Efendi (Ḳara, Menteşevī)

Ḳara Ḫˇāce, bk. Alā'ü'd-dīn Efendi (el-Esvedī, Ḳara Ḫˇāce)

Ḳara Ḫalīl, bk. Ḫalīl Efendi (Candarlu, Ḳara)

Ḳara Ṣāliḥ, bk. Ṣāliḥ Efendi (Ḳara)

Ḳara Sinān, bk. Sinān Efendi (Ḳara)

Ḳara Ya'ḳūb, bk. Ya'ḳūb Efendi (Ḳara, Nigdevī)

Ḳaraca Aḥmed, bk. Aḥmed Efendi (Ḳaraca, Şeyḫ)

Ḳaraca Aḥmed, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ḳaraca)

Ḳaraca Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḳaraca)

Kemāl Paşa-zāde, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed (Kemāl Paşa-zāde, İbn Kemāl)

Ḳızıl Ḳaṭır, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Bağl-i Aḥmer, Ḳızıl Ḳaṭır)

Kilidci-zāde, bk. İbnü'l-ḳaffāl Efendi (Kilidci-zāde, Sinobī)

Kirecci-zāde, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Kirecci-zāde)

Kirmastī, bk. Yūsuf Efendi (Kirmastī)

Ḳoca Efendi, bk. Maḥmūd Efendi (Ḳāḍī, Ḳoca Efendi)

Ḳocevī Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḳocevī, Ḫalīfe)

Köprücük-zāde, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Köprücük-zāde)

Ḳumrı Maḥmūd, bk. Maḥmūd Efendi (Ḳumrı)

Ḳuṭb el-İzniḳī, bk. Ḳuṭbü'd-dīn Efendi (Ḳuṭb, Şeyḫ, el-İzniḳī)

Ḳuṭbü'd-dīn-zāde Meḥemmed, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed (Ḳuṭbü'd-dīn-zāde)

Küçük Ḫayrü'd-dīn, bk. Ḫayrü'd-dīn Efendi (Küçük, Aṣġar)

Küçük Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Küçük, Pīr Meḥemmed)

Küçük Şemsī, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Küçük Şemsī)

Küpelü-zāde, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Küpelü-zāde)

Lāmi'ī Çelebi, bk. Maḥmūd Efendi (Şeyḫ, şā'ir, Lāmi'ī Çelebi) {Lāmi'ī}

Leysī Çelebi, bk. Nūrü'd-dīn Ḥamza Efendi (Leysī Çelebi)

Leysī-zāde, bk. Aḥmed Çelebi (Leysī-zāde)

Luṭfī, bk. Luṭfu'llāh Efendi (Toḳatī, Luṭfī)

Ma'lūl Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ma'lūl)

Mağūşī, bk. Muḥammed Efendi (Mağūşī, Tūnusī)

Maḥmūd Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Anaṭolı ḳāḍī-askeri)

Maḥmūd Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Aşfer)

Maḳdisī Abdü'l-laṭīf, bk. Abdü'l-laṭīf Efendi (Şeyḫ, Maḳdisī)

Manav Abdī, bk. Abdī Efendi (Manav)

Maṣdar, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Maṣdar)

Māşī, bk. Aḥmed Efendi (Māşī)

Meḥemmed Cemālī, bk. Meḥemmed Efendi (Çelebi Ḫalīfe, Cemālī, Şeyḫ)

Meḥemmed Çelebi, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed (Ḳuṭbü'd-dīn-zāde)

Meḥemmed Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḫaṭīb-zāde, Şemāniyye müderrisi)

Meḥemmed Şāh, bk. Meḥemmed Şāh Efendi (Ḥācī Ḥasan-zāde)

Merḥabā Çelebi, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Merḥabā)

Merkez Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Merkez)

Merkez-zāde Aḥmed, bk. Aḥmed Çelebi (Şeyḫ, Merkez-zāde)

Merzifonī Abdü'r-raḥīm, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Şeyḫ, Merzifonī)

Mevlānā Abdī, bk. Abdī Efendi (Manav)

Mevlānā Abdu'llāh bin Şeyḫ-zāde, Abdu'llāh Efendi (Şeyḫ-zāde, Boy-ābādī)

Mevlānā Abdu'llāh el-Amāsī, bk. Abdu'llāh Efendi (el-Amāsī, Merzifon Medresesi müderrisi)

Mevlānā Abdu'llāh, bk. Abdu'llāh Efendi (Fenārī-zāde, Ḥaleb ḳāḍīsi)

Mevlānā Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān bin 'Alī Efendi (Anṭakiyyeli, *Şemsü'l-āfāḳ* yazarı)

Mevlānā Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān Çelebi (Ḥalebī, Sinān Paşa ṭalebesi)

Mevlānā Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Gürz Abdī)

Mevlânâ Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Ḥüseyn-zāde)

Mevlânâ Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Mü'eyyed-zāde, Amāsī)

Mevlânâ Abdü'l-'azīz, bk. Abdü'l-'azīz Efendi (Ābid Çelebi)

Mevlânâ Abdü'l-'azīz, bk. Abdü'l-'azīz Efendi (Ümm-i Veled-zāde)

Mevlânâ Abdü'l-evvel, bk. Abdü'l-evvel Efendi (Ümmü'l-veled-zāde)

Mevlânâ Abdü'l-fettāḥ, bk. Abdü'l-fettāḥ Efendi (İbrāhīm Paşa Medresesi müderrisi)

Mevlânâ Abdü'l-ḥalīm, bk. Abdü'l-ḥalīm Efendi (Ḳasṭamonī)

Mevlânâ Abdü'l-ḥamīd, bk. Abdü'l-ḥamīd Efendi (Eşref-zāde)

Mevlânâ Abdü'l-ḥay, bk. Abdü'l-ḥay Efendi (Mü'eyyed-zāde)

Mevlânâ Abdü'l-ḥay, bk. Abdü'l-ḥay Efendi (Pīrī Paşa-zāde)

Mevlânâ Abdü'l-ḳādir, bk. Abdü'l-ḳādir Efendi (Ḥamīdī)

Mevlânâ Abdü'l-kerīm, bk. Abdü'l-kerīm Efendi (II. Meḥmed ṭabakası ālimi, Aliyy-i Ṭūsī ṭalebesi)

Mevlânâ Abdü'l-kerīm, bk. Abdü'l-kerīm Efendi (Sa'dī Çelebi ṭalebesi)

Mevlânâ Abdü'l-kerīm, bk. Abdü'l-kerīm Efendi (Vizevī)

Mevlânâ Abdü'l-laṭīf, bk. Abdü'l-laṭīf Efendi (Ḳasṭamonī)

Mevlânâ Abdü'l-laṭīf, bk. İzzü'd-dīn Abdü'l-laṭīf Efendi (İbnü'l-melek, Tire Medresesi müderrisi)

Mevlânâ Abdü'l-vācid, bk. Abdü'l-vācid Efendi (Kütāhiyye Medresesi müderrisi)

Mevlânâ Abdü'l-vāsi', bk. Abdü'l-vāsi' Efendi (Vāsi' Çelebi)

Mevlânâ Abdü'l-vehhāb, bk. Abdü'l-vehhāb Efendi (Ḳalender-ḫāne Medresesi müderrisi)

Mevlânâ Abdü'r-raḥīm, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Bābek)

Mevlânâ Abdü'r-raḥīm, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Şerīf Abbāsī)

Mevlânâ Aḫaveyn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Aḫaveyn)

Mevlânâ Aḥmed bin Ḥamza, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Mollā Fenārī)

Mevlânâ Aḥmed, bk. Aḥmed bin Meḥemmed Efendi (Ebu'l-ḫayr-zāde, İbnü'l-Cezerī)

Mevlânâ Aḥmed, bk. Aḥmed Çelebi (Ebu's-su'ūd-zāde)

Mevlânâ Aḥmed, bk. Aḥmed Çelebi (Leysī-zāde)

Mevlânâ Aḥmed, bk. Aḥmed Çelebi (Ṭaşköprī-zāde, Şaḳā'iḳ mü'ellifi)

Mevlânâ Aḥmed, bk. Aḥmed Efendi (Ḳırımī)

Mevlânâ Aḥmed, bk. Aḥmed Efendi (Māşī)

Mevlânâ Aḥmed, bk. Aḥmed Efendi (Pīr, Ḥaleb ḳāḍīsi)

Mevlânâ Aḥmed, bk. Aḥmed Efendi (şā'ir, Germiyānī) {Aḥmedī}

Mevlânâ Aḥmed, bk. Aḥmed Paşa (Ḫıżr Beg-zāde)

Mevlânâ Aḥmed, bk. Aḥmed Paşa (Veliyyü'd-dīn-zāde, şā'ir) {Aḥmed}

Mevlânâ Aḥmed, bk. Burhānü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ḳāḍī-i Erzincān, Ḳāḍī Burhānü'd-dīn)

Mevlânâ Alā'ü'd-dīn Alī, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Alī Ḳuşcı)

Mevlânâ Alā'ü'd-dīn Alī, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Cemālī, Zenbilli Alī, Müftī)

Mevlânâ Alā'ü'd-dīn Alī, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Muṣannifek)

Mevlânâ Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Amāsiyyevī)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Çerçin)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Ḥācī Çelebi)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (İbn Arabī, Ḥalebī)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (İbn Fenārī)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Ḳasṭamonī)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Vāsi' Alīsi)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Yetīm, Aydınī)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Efendi (Alī Çelebi, Aydınī)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Efendi (el-Esvedī, Ḳara Ḫˇāce)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Efendi (Iṣfahānī)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn-i Rūmī Efendi (Taftāzānī ve Cürcānī ṭalebesi)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn-i Ḳoçḥiṣārī, bk. Alā'ü'd-dīn Efendi (Ḳoçḥiṣārī)

Mevlānā Alī Ḳuşcı, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Alī Ḳuşcı)

Mevlānā Alī, bk. Alī Efendi (Seyyid, Toḳatī)

Mevlānā Alīm, bk. Alīm Efendi (Mīr, Buḫārī)

Mevlānā Aliyy-i Acemī, bk. Alī Efendi (Seyyid, Acemī)

Mevlānā Aliyy-i Semerḳandī, bk. Alī Efendi (Semerḳandī)

Mevlānā Aliyy-i Ṭūsī, bk. Ala'ü'd-dīn Efendi (Aliyy-i Ṭūsī)

Mevlānā Aṭā'u'llāh, bk. Aṭā'u'llāh Efendi (Acemī)

Mevlānā Ayās, bk. Ayās Efendi (II. Meḥmed'in ḫˇācesi)

Mevlānā Bahā'ü'd-dīn, bk. Bahā'ü'd-dīn Efendi (Ḥācī Bayram ḫalīfesi)

Mevlānā Bahā'ü'd-dīn, bk. Bahā'ü'd-dīn Efendi (Ḳuṭbü'd-dīn-zāde)

Mevlānā Baḫşāyiş, bk. Baḫşāyiş Efendi (II. Murād ṭabakası ālimi)

Mevlānā Baḫşī, bk. Baḫşī Ḫalīfe (Amāsiyyeli)

Mevlānā Bāyezīd, bk. Bāyezīd Efendi (Naḳīzī)

Mevlānā Bāyezīd, bk. Bāyezīd Efendi (Ṣūfī, Çelebi Meḥmed ṭabakası ālimi)

Mevlānā Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Efendi (Hüdhüd, Ṭabīb)

Mevlānā Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Anaṭolı ḳāḍī-askeri)

Mevlānā Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Aṣfer)

Mevlānā Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Aydınī)

Mevlānā Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Ġulām)

Mevlānā Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Şeyḫ, İbn Simāvī)

Mevlānā Bidlisī, bk. İdrīs Efendi (Bidlisī)

Mevlānā Burhānü'd-dīn, bk. Burhānü'd-dīn Ḥaydar Efendi (Taftāzānī ṭalebesi, Herevī)

Mevlānā Ca'fer, bk. Ca'fer Efendi (Burusevī, şā'ir, Nihānī) {Nihānī/Nihālī}

Mevlānā Ca'fer, bk. Ca'fer Efendi (Ḳara, Menteşevī)

Mevlānā Ca'ferī, bk. Ca'ferī/Ca'fer Çelebi (Tācī-zāde)

Mevlānā Candarlu Ḳara Ḫalīl, bk. Ḫalīl Efendi (Candarlu, Ḳara)

Mevlānā Celālü'd-dīn, bk. Celālü'd-dīn Efendi (Ḳāḍī, Ḥācī Ḥasan-zāde ṭalebesi)

Mevlânâ Cemâlü'd-dîn, bk. Cemâlü'd-dîn el-Aḳsarâyî, bk. Meḥemmed bin Meḥemmed Efendi (Cemâlü'd-dîn el-Aḳsarâyî)

Mevlânâ Dâvûd, bk. Dâvûd Efendi (Ḳocevî)

Mevlânâ Dâvûd-ı Ḳayṣerî, bk. Dâvûd-ı Ḳayṣerî (Mevlânâ)

Mevlânâ Dedecik-zâde, bk. Dedecik-zâde Efendi (Lâdiḳli)

Mevlânâ Ebû Tâhir-i Şirâzî, bk. Mecdü'd-dîn Ebû Tâhir-i Şirâzî (Fîrûz-âbâdî)

Mevlânâ Ebu'l-leyṣ, bk. Ebu'l-leyṣ Efendi (Ḥaleb, Şām ḳāḍîsi)

Mevlânâ Ebu's-su'ûd, bk. Ebu's-su'ûd Efendi (Bedrü'd-dîn-zâde)

Mevlânâ Edebâlî, bk. Edebâlî (Osmân Ġâzî'nin ḳayınpederi, Şeyḫ, Mevlânâ)

Mevlânâ Faḫrü'd-dîn, bk. Faḫrü'd-dîn Efendi (Cürcânî ṭalebesi, el-Acemî)

Mevlânâ Faḫrü'd-dîn, bk. Faḫrü'd-dîn Efendi (İsrâfîl-zâde)

Mevlânâ Faḫrü'd-dîn, bk. Faḫrü'd-dîn Efendi (Ya'ḳûb-zâde)

Mevlânâ Faḫrü'd-dîn, bk. Faḫrü'd-dîn-i Rûmî Efendi (Mudurnılı)

Mevlânâ Fażlu'llâh, bk. Fażlu'llâh Efendi (Çelebi Meḥmed ṭabakası âlimi)

Mevlânâ Fetḥu'llâh, bk. Fetḥu'llâh Efendi (Şirvânî)

Mevlânâ Ġıyâṣü'd-dîn, bk. Ġıyâṣü'd-dîn Efendi (Paşa Çelebi)

Mevlânâ Gürânî, bk. Aḥmed bin İsmâ'îl Efendi (Mollâ Gürânî)

Mevlânâ Ḫˇâce Ṭaşḳın, bk. Ḫˇâce Ṭaşḳın (Mollâ Ḫusrev ṭalebesi)

Mevlânâ Ḫˇâce-zâde Efendi, bk. Muṣliḥü'd-dîn Efendi (Ḫˇâce-zâde, Burusevî)

Mevlânâ Ḥâcî Ḥasan, bk. Ḥasan Efendi (Ḥâcî, Zenbilli Alî Efendi ṭalebesi)

Mevlânâ Ḥâcî Paşa, bk. Ḥâcî Paşa (Aydınî, *Şifâ* yazarı)

Mevlânâ Ḥâcî, bk. Ḥâcî Baba (Ṭosyevî)

Mevlânâ Ḫalîl, bk. Ḫalîl Efendi (Ḳasṭamonî, Ṭaşköprîzâde'nin dedesi)

Mevlânâ Ḫalîlî, bk. Ḫalîlî Efendi (Rûmeli ḳāḍî-askeri)

Mevlânâ Ḥamîdü'd-dîn, bk. Ḥamîdü'd-dîn Efendi (Efḍal-zâde)

Mevlânâ Ḥamîdü'd-dîn, bk. Ḥamîdü'd-dîn Efendi (İbn Efḍal)

Mevlânâ Ḥamza, bk. Ḥamza Efendi (Arab Çelebi)

Mevlânâ Ḥamza, bk. Ḥamza Efendi (Ḳaramanî)

Mevlânâ Ḥasan, bk. Ḥasan Çelebi (Emîr, Ṣaḥn müderrisi)

Mevlânâ Ḥasan, bk. Ḥasan Çelebi (İbn Fenârî)

Mevlânâ Ḥasan, bk. Ḥasan Çelebi (Ḳaramanî)

Mevlânâ Ḥasan, bk. Ḥasan Efendi (Emîr, Rûmî)

Mevlânâ Ḥasan, bk. Ḥasan Efendi, (Samsunî, Mollâ Ḫusrev ṭalebesi)

Mevlânâ Ḥasan, bk. Ḥasan Paşa (Alâ'ü'd-dîn-i Esved-zâde)

Mevlânâ Ḥasan-zâde, bk. Ḥasan-zâde Efendi (Kütâhiyye ḳāḍîsi)

Mevlânâ Ḫaṭîb-zâde, bk. Muḥyi'd-dîn Meḥemmed Efendi (Ḫaṭîb-zâde, Şemâniyye müderrisi)

Mevlânâ Ḫaṭîb-zâde, bk. Tâcü'd-dîn İbrâhîm Efendi (Ḫaṭîb-zâde)

Mevlânâ Ḫaṭṭâb-ı Ḳaraḥiṣârî, bk. Ḫaṭṭâb-ı Ḳaraḥiṣârî (Ebu'l-ḳâsım-zâde)

Mevlânâ Ḥaydar, bk. Burhânü'd-dîn Ḥaydar Efendi (Taftâzânî ṭalebesi, Herevî)

Mevlânâ Ḥaydar, bk. Ḥaydar Efendi (Dârü'l-ḥadîṣ müderrisi)

Mevlānā Ḥaydar, bk. Ḥaydar Efendi (Esved, Ḥaleb ḳāḍīsi)

Mevlānā Ḫayrü'd-dīn, bk. Ḫayrü'd-dīn Efendi (Aṭūfī)

Mevlānā Ḫayrü'd-dīn, bk. Ḫayrü'd-dīn Efendi (Cāzim)

Mevlānā Ḫayrü'd-dīn, bk. Ḫayrü'd-dīn Efendi (II. Meḥmed'in ḫˇācesi)

Mevlānā Ḫayrü'd-dīn, bk. Ḫayrü'd-dīn Efendi (Ḳasṭamonī, Ḳānūnī ṭabaḳası ālimi)

Mevlānā Ḫayrü'd-dīn, bk. Ḫayrü'd-dīn Efendi (Küçük, Aṣġar)

Mevlānā Ḥekīm Arab, bk. Arab Ḥekīm

Mevlānā Ḫıżr Beg, bk. Ḫıżr Beg Efendi (İstanbul ḳāḍīsi, Celāl-zāde)

Mevlānā Ḫıżr Şāh, bk. Ḫıżr Şāh Efendi (Menteşeli)

Mevlānā Ḫıżr, bk. Ḫıżr Efendi (Ṭanagöz-zāde)

Mevlānā Hidāyet, bk. Hidāyet Çelebi (Yār Alī-zāde)

Mevlānā Ḫusrev, bk. Meḥemmed Efendi (Mollā Ḫusrev, İbn Ferāmurz)

Mevlānā Ḥüsām, bk. Ḥüsām Çelebi (Abdu'r-raḥmān-zāde)

Mevlānā Ḥüsām, bk. Ḥüsām Efendi (Dellāk-zāde)

Mevlānā Ḥüsām, bk. Ḥüsām Efendi (Gedük, Ḳasṭamonī)

Mevlānā Ḥüsām, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Efendi (İbnü'l-müderris)

Mevlānā Ḥüsāmü'd-dīn, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Ḥasan Çelebi (Ḳaraṣivī)

Mevlānā Ḥüsāmü'd-dīn, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Ḥasan Efendi (İbnü'ṭ-ṭabbāḫ)

Mevlānā Ḥüsāmü'd-dīn, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Ḥasan Efendi (Tāliş-i Acemī)

Mevlānā Ḥüsāmü'd-dīn, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Ḥüseyn Efendi (Ḥüsām Çelebi)

Mevlānā Ḥüsāmü'd-dīn, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Ḥüseyn Efendi (Ümmü'l-veled)

Mevlānā Ḥüsām-zāde, bk. Muṣlihü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Ḥüsām-zāde)

Mevlānā İbn Arabī, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (İbn Arabī, Ḥalebī)

Mevlānā İbn Eşref, bk. İbnü'l-eşref (Ḫˇāce-zāde ṭalebesi)

Mevlānā İbn İbrī, bk. İbn İbrī (Ḥüseyniyye Medresesi müderrisi)

Mevlānā İbn Kemāl, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed (Kemāl Paşa-zāde, İbn Kemāl)

Mevlānā İbn Maġnisa, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (İbn Maġnisa)

Mevlānā İbn Simāvī, bk. Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Şeyḫ, İbn Simāvī)

Mevlānā İbrāhīm, bk. İbrāhīm Efendi (Arab İmām, Ḥalebī)

Mevlānā İbrāhīm, bk. İbrāhīm Efendi (İbnü'l-ḫaṭīb)

Mevlānā İbrāhīm, bk. İbrāhīm Efendi (Meḥemmed-zāde)

Mevlānā İbrāhīm, bk. İbrāhīm Efendi (Seyyid, Acemī)

Mevlānā İlyās, bk. İlyās Efendi (Ḥanefī)

Mevlānā İlyās, bk. İlyās Şücā'ü'd-dīn Efendi (Müfred-zāde, Müfred Şücā')

Mevlānā İlyās, bk. Şücā'ü'd-dīn İlyās Efendi (Ṣaḥn Medresesi müderrisi)

Mevlānā İlyās, bk. Şücā'ü'd-dīn İlyās Efendi (Uṣlı Şücā')

Mevlānā İlyās-ı Rūmī, bk. İlyās Efendi (Rūmī)

Mevlānā İlyās-ı Sīnābī, bk. İlyās Efendi (Sīnābī)

Mevlānā Īsā, bk. Īsā Ḫalīfe (Ḳasṭamonılı)

Mevlānā Īsā, bk. Īsā Paşa (Şām vālīsi)

Mevlānā İsḥāḳ, bk. İsḥāḳ Çelebi (Üskübī, şā'ir) {İsḥāḳ}

Mevlânâ İẕārī, bk. İẕārī, bk. Ḳāsım Efendi (İẕārī, Germiyānī, şā'ir) {İẕārī}

Mevlânâ Ḳāḍī Maḥmūd, bk. Maḥmūd Efendi (Ḳāḍī, Ḳoca Efendi)

Mevlânâ Ḳāḍī-i Baġdād, bk. Yūsuf Efendi (Baġdād Ḳāḍīsi)

Mevlânâ Ḳāḍī-i Balaṭ, bk. Ḳāḍī-i Balaṭ (II. Murād ṭabakası ālimi)

Mevlânâ Ḳāḍī-i Manyas, bk. Meḥemmed Efendi (İbn Manyas, Ḳāḍī-i Manyas)

Mevlânâ Ḳādirī, bk. Abdü'l-ḳādir Efendi (Ḳādirī)

Mevlânâ Ḳāsım, bk. İẕārī, bk. Ḳāsım Efendi (İẕārī, Germiyānī, şā'ir) {İẕārī}

Mevlânâ Ḳāsım, bk. Ḳāsım Efendi (Ḫaṭīb, Amāsiyyevī)

Mevlânâ Ḳāsım, bk. Ḳāsım Efendi (Işıḳ)

Mevlânâ Ḳāsım, bk. Ḳāsım Efendi (Ḳāḍī-zāde)

Mevlânâ Ḳāsım, bk. Ḳāsım Efendi (Ḳānūnī ṭabaḳası ālimi)

Mevlânâ Ḳāsım, bk. Ḳıvāmü'd-dīn Ḳāsım Efendi (Ḫalīl-zāde)

Mevlânâ Ḳāsım, bk. Şāh Ḳāsım Efendi (Tebrīzī)

Mevlânâ Ḳāsım, Ḳıvāmü'd-dīn Ḳāsım Efendi (Cemālī)

Mevlânâ Ḳasṭalānī, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Ḳasṭalānī, ḳāḍī-asker)

Mevlânâ Kemāl, bk. Kemāl Çelebi (Baġdād ḳāḍīsi)

Mevlânâ Kemālü'd-dīn İsmā'īl, bk. Kemālü'd-dīn İsmā'īl Efendi (Ḳaramanī)

Mevlânâ Ḳırımī, bk. Şerefü'd-dīn Efendi (Ḳırımī)

Mevlânâ Ḳuṭbü'd-dīn, bk. Ḳuṭbü'd-dīn Efendi (İzniḳī)

Mevlânâ Ḳuṭbü'd-dīn, bk. Ḳuṭbü'd-dīn Efendi (Ḳuṭb, Şeyḫ, el-İzniḳī)

Mevlânâ Ḳuṭbü'd-dīn, bk. Ḳuṭbü'd-dīn Efendi (Merzifonī)

Mevlânâ Ḳuṭbü'd-dīn, bk. Ḳuṭbü'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḳāḍī-zāde)

Mevlânâ Luṭfī, bk. Luṭfu'llāh Efendi (Toḳatī, Luṭfī)

Mevlânâ Luṭfu'llāh, bk. Luṭfu'llāh Efendi (Toḳatī, Luṭfī)

Mevlânâ Maḥmūd, bk. Maḥmūd Efendi (Ḳumrı)

Mevlânâ Maḥmūd, bk. Maḥmūd Efendi (Mīrim Çelebi, Ḳāḍī-zāde)

Mevlânâ Maḥmūd, bk. Maḥmūd Efendi (Seyyid, Mollā Luṭfī ṭalebesi)

Mevlânâ Maḥmūd, bk. Seyyidī Maḥmūd Efendi (Mücellid-zāde, İbn Mücellid)

Mevlânâ Mecdü'd-dīn, bk. Mecdü'd-dīn Efendi (ḳāḍī-'asker)

Mevlânâ Mehdī, bk. Mehdī Efendi (Figārī, Şīrāzī)

Mevlânâ Meḥemmed bin el-Melekī, bk. Meḥemmed bin Abdü'l-laṭīf Efendi (el-Melekī, *Viḳāye* Şāriḥi)

Mevlânâ Meḥemmed Efendi, bk. Meḥemmed bin Beşīr Efendi (Sulṭān Bāyezīd Medresesi müderrisi)

Mevlânâ Meḥemmed el-Aḳsarāyī, bk. Meḥemmed bin Meḥemmed Efendi (Cemālü'd-dīn el-Aḳsarāyī)

Mevlânâ Meḥemmed el-Kerderī, bk. Meḥemmed Efendi (el-Kerderī, İbnü'l-bezzāzī)

Mevlânâ Meḥemmed Şāh, bk. Meḥemmed Şāh (Fenārī-zāde)

Mevlânâ Meḥemmed Şāh, bk. Meḥemmed Şāh Efendi (Mollā Yegān-zāde)

Mevlânâ Meḥemmed, bk. Meḥemmed Beg (Şām ḳāḍīsi, Kemāl Paşa-zāde ṭalebesi)

Mevlānā Meḥemmed, bk. Meḥemmed bin Armaġān Efendi (Mollā Yegān)

Mevlānā Meḥemmed, bk. Meḥemmed bin Meḥemmed Alī Efendi (Ebu'l-ḫayr, el-Cezerī)

Mevlānā Meḥemmed, bk. Meḥemmed bin Meḥemmed Efendi (Ebu'l-ḫayr-zāde, el-Cezerī, büyük oğul)

Mevlānā Meḥemmed, bk. Meḥemmed bin Meḥemmed Efendi(Ebu'l-ḫayr-zāde, el-Cezerī, küçük oğul)

Mevlānā Meḥemmed, bk. Meḥemmed Çelebi (Ebu's-su'ūd-zāde)

Mevlānā Meḥemmed, bk. Meḥemmed Efendi (Dervīş, Sinān Paşa-zāde)

Mevlānā Meḥemmed, bk. Meḥemmed Efendi (Niksarī)

Mevlānā Meḥemmed, bk. Meḥemmed Efendi (Şeyḫ Maḥmūd-zāde, Muġlavī)

Mevlānā Meḥemmed, bk. Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Mevlānā, Şeyḫī Çelebi)

Mevlānā Meḥemmed, bk. Meḥemmed Paşa (Mu'arrif-zāde)

Mevlānā Mu'arrif-zāde, bk. Mu'arrif-zāde (Balıkesrī)

Mevlānā Mu'īd-zāde, bk. Mu'īd-zāde Efendi (Üsküb Medresesi müderrisi)

Mevlānā Muḥammed, bk. Muḥammed Efendi (Ḥalebī-zāde)

Mevlānā Muḥammed, bk. Muḥammed Efendi (Vā'iẓ Arab)

Mevlānā Muḥsin, bk. Muḥsin Efendi (el-Ḳayṣerī)

Mevlānā Muḥyi'd dīn, bk. Muḥyi'd dīn Muḥammed Efendi (Tebrīzī)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn Meḥemmed, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Dervīş)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Acemī)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Aḫaveyn)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ehlīce)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḥekīm-zāde, İbn Ḥekīm)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (İbn Maġnisa)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (İbnü'l-mi'mār)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Kāfiyeci)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḳaraca)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḳaramanī, Hevāyī)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Küçük, Pīr Meḥemmed)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Küpelü-zāde)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Merḥabā)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Yaraluca)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed (Amāsiyyeli)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed (Çivi-zāde)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed (Ḫaṭīb Ḳāsım-zāde)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed (Ḳuṭbü'd-dīn-zāde)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed (Ṭabl-bāz)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Arcūn)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Cemālī)

Mevlânâ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Çelebi, Fenārī-zāde)

Mevlânâ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ece-zāde)

Mevlânâ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḥasan-zāde, Samsunī)

Mevlânâ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḫaṭīb-zāde, Şemāniyye müderrisi)

Mevlânâ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (İstanbul ḳāḍīsi)

Mevlânâ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḳocevī)

Mevlânâ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Maʿlūl)

Mevlânâ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Muṣṭafā Paşa-zāde)

Mevlânâ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Pīr, Fenārī)

Mevlânâ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Pīrī Paşa-zāde)

Mevlânâ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Seyrek)

Mevlânâ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şāẕīlü)

Mevlânâ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ-zāde)

Mevlânâ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Şāh Çelebi (Fenārī-zāde)

Mevlânâ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Muḥammed (Ḳırṭās-zāde, Acemī)

Mevlânâ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Muḥammed Efendi (Berdaʿī)

Mevlânâ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Muḥammed Efendi (Ḳarabāġī)

Mevlânâ Muḥyi'd-dīn, Muḥyi'd-dīn Efendi (Vildān)

Mevlânâ Muḥyi'd-dīn, Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḫayrü'd-dīn-zāde)

Mevlânâ Mūsā, bk. Mūsā Paşa (Ḳāḍī-zāde-i Rūmī)

Mevlânâ Muṣannifek, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Muṣannifek)

Mevlânâ Muṣliḥü'd-dīn, bk. bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Ḫˇāce-zāde, Burusevī)

Mevlânâ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Abdü'l-kerīm-zāde)

Mevlânâ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Bağl-i Aḥmer, Ḳızıl Ḳaṭır)

Mevlânâ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Çāk, Menteşevī)

Mevlânâ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Ḫalīl-zāde)

Mevlânâ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Mūsā Efendi (Amāsiyyeli)

Mevlânâ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Ayu-zāde)

Mevlânâ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Birgī-zāde)

Mevlânâ Muṣlihü'd-dīn, bk. Muṣlihü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Ḥüsām-zāde)

Mevlânâ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Ḳasṭalānī, ḳāḍī-asker)

Mevlânâ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Maṣdar)

Mevlânâ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Yārḥiṣārī-zāde)

Mevlânâ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Zekeriyyā-zāde)

Mevlânâ Muẓafferü'd-dīn, bk. Muẓafferü'd-dīn Alī Efendi (Şīrāzī)

Mevlânâ Necmü'd-dīn, bk. Necmü'd-dīn Efendi (el-Ḥanefī)

Mevlânâ Nihānī, bk. Nihānī Efendi (İsḥāḳıyye Medresesi müderrisi)

Mevlānā Nūrü'd-dīn, bk. Nūrü'd-dīn Efendi (Ḳareṣiyevī)

Mevlānā Nūrü'd-dīn, bk. Nūrü'd-dīn Ḥamza Efendi (Leysī Çelebi)

Mevlānā Nūrü'd-dīn, bk. Nūrü'd-dīn Ḥamza Efendi (Üçbaş)

Mevlānā Ömer, bk. Ömer Efendi (Ḳasṭamonī)

Mevlānā Ömer-zāde, bk. Ömer-zāde Efendi (Aḳşemsü'd-dīn muḥibi)

Mevlānā Paşa Çelebi, bk. (Zeyrek-zāde, Manastır Medresesi müderrisi)

Mevlānā Paşa Çelebi, bk. Paşa Çelebi (Mü'eyyed-zāde ṭalebesi, şā'ir)

Mevlānā Pīr Aḥmed, bk. Pīr Aḥmed Çelebi (Aydınī)

Mevlānā Pīr Meḥemmed, bk. Pīr Meḥemmed Efendi (Cemālī, Pīrī Paşa)

Mevlānā Ramażān, bk. Ramażān Efendi (Şeyḫ, Yıldırım Bāyezīd ṭabaḳası ālimi)

Mevlānā Sa'dī, bk. Sa'dī Çelebi (Tācī-zāde)

Mevlānā Sa'du'llāh, bk. Sa'du'llāh Efendi (Şāẕelī-zāde)

Mevlānā Sa'dü'd-dīn, bk. Sa'dü'd-dīn Efendi (Sa'dī Çelebi, Aḳşehrī)

Mevlānā Sa'yī, bk. Sa'yī Çelebi (Ḳānūnī ṭabaḳası ālimi, şā'ir) {Sa'yī}

Mevlānā Ṣādıḳ, bk. Ṣādıḳ Ḫalīfe (Maġnisalı)

Mevlānā Ṣafer, bk. Ṣafer Şāh

Mevlānā Ṣalāḥü'd-dīn, bk. Ṣalāḥü'd-dīn Efendi (II. Bāyezīd ḫˇācesi)

Mevlānā Ṣāliḥ, bk. Ṣāliḥ Efendi (Ḳara)

Mevlānā Samsunī, bk. Ḥasan Efendi, (Samsunī, Mollā Ḫusrev ṭalebesi)

Mevlānā Seyyidī, bk. Seyyidī Efendi (Ayı, Çorlı Medresesi müderrisi)

Mevlānā Seyyidī, bk. Seyyidī Efendi (Ḥamīdī, Esved Seyyidī)

Mevlānā Seyyidī, bk. Seyyidī Efendi (Ḳaramanī, Gürz Seyyidī)

Mevlānā Sinān, bk. Sinān Çelebi (Şāh Çelebi-zāde)

Mevlānā Sinān, bk. Sinān Efendi (Ḳara)

Mevlānā Sinān, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Acemī)

Mevlānā Sinānü'd-dīn, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf (Sinān-ı Ḳaraṣivī)

Mevlānā Sinānü'd-dīn, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Aḫī-zāde, Aydınī)

Mevlānā Sinānü'd-dīn, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Ḥekīm Sinān)

Mevlānā Sinānü'd-dīn, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Köprücük-zāde)

Mevlānā Sinānü'd-dīn, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Yegān-zāde)

Mevlānā Sinānü'd-dīn, bk.Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Sinān Paşa, Ḫıżr Beg-zāde)

Mevlānā Sirācü'd-dīn, bk. Sirācü'd-dīn Efendi (Ḫˇāce-zāde ṭalebesi)

Mevlānā Sirācü'd-dīn, bk. Sirācü'd-dīn Efendi (II. Mehmed ṭabaḳası ālimi, Acemī)

Mevlānā Süleymān, bk. Süleymān Çelebi (Ḫalīl Paşa-zāde)

Mevlānā Süleymān, bk. Süleymān Efendi (Rūmī)

Mevlānā Sürmeli-zāde, bk. Sürmeli-zāde Efendi (Ḳānūnī ṭabaḳası ālimi, ḫaṭīb)

Mevlānā Şāh Meḥemmed, bk. Şāh Meḥemmed Efendi (Yegānī)

Mevlānā Şemsü'd-dīn Aḥmed, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (el-Yegān, Eyyühüm)

Mevlānā Şemsü'd-dīn Aḥmed, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Mollā Fenārī)

Mevlānā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Çelebi (Bolevī)

Mevlânā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Burusevī, İnegöl Medresesi müderrisi)

Mevlânā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ġulām)

Mevlânā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ḥayālī)

Mevlânā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ḳaraca)

Mevlânā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Kirecci-zāde)

Mevlânā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Küçük Şemsī)

Mevlânā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Şems Çelebi)

Mevlânā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Efendi (Aydınī)

Mevlânā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Efendi (Dinḳoz)

Mevlânā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Efendi (Varaḳ)

Mevlânā Şerīf, bk. Şerīf Efendi (Acemī)

Mevlânā Şeyḫī, bk. Şeyḫī (şā'ir, Germiyānī)

Mevlânā Şeyḫī, bk. Şeyḫī Efendi (Eyyūb Medresesi müderrisi)

Mevlânā Şihābü'd-dīn, bk. Şihābü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Sivasī, Ayaşuluġī)

Mevlânā Şu'ayb, bk. Şu'ayb Efendi (Türābī)

Mevlânā Şücā', bk. Şücā'ü'd-dīn İlyās Efendi (Uṣlı Şücā')

Mevlânā Şücā'ü'd-dīn, bk. Şücā'ü'd-dīn İlyās (Süpürge Şücā')

Mevlânā Şücā'ü'd-dīn, bk. Şücā'ü'd-dīn İlyās (Şücā'-ı Rūmī)

Mevlânā Şükru'llāh, bk. Şükru'llāh Efendi (II. Murād Ḫān ṭabakası 'ālimi)

Mevlânā Tācü'd-dīn, bk. Tācü'd-dīn Efendi (el-Kürdī, Sirāc-ı Urmevī ṭalebesi)

Mevlânā Tācü'd-dīn, bk. Tācü'd-dīn İbrāhīm (İbnü's-selām)

Mevlânā Ṭursun, bk. Ṭursun Faḳīh, (Ḳaramanī)

Mevlânā Ümmü'l-veled, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Ḥüseyn Efendi (Ümmü'l-veled)

Mevlânā Veliyyü'd-dīn, bk. Veliyyü'd-dīn Efendi (el-Ḳaramanī)

Mevlânā Ya'ḳūb, bk. Ya'ḳūb Efendi (Ece Ḫalīfe, Ḥamīdī)

Mevlânā Ya'ḳūb, bk. Ya'ḳūb Efendi (Ḳara, Nigdevī)

Mevlânā Ya'ḳūb, bk. Ya'ḳūb Efendi (Ṣarı, Ḳaramanī)

Mevlânā Ya'ḳub, bk. Ya'ḳub Efendi (Seyyidī Alī-zāde)

Mevlânā Ya'ḳūb, bk. Ya'ḳūb Paşa (Ḫıżr Beg-zāde)

Mevlânā Yaḥyā, bk. Yaḥyā Efendi (Yaḫşı-zāde, Ṭuzla Medresesi müderrisi)

Mevlânā Yegān, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Mollā Yegān)

Mevlânā Yūsuf Bālī, bk. Yūsuf Bālī Efendi (Mollā Yegān-zāde)

Mevlânā Yūsuf, bk. Yūsuf Bālī (Fenārī-zāde)

Mevlânā Yūsuf, bk. Yūsuf Efendi (Aḫī Çelebī, Toḳatī)

Mevlânā Yūsuf, bk. Yūsuf Efendi (Ḥamīdī, Şeyḫ Sinān)

Mevlânā Yūsuf, bk. Yūsuf Efendi (Kirmastī)

Mevlânā Ẓahīrü'd-dīn, bk. Ẓahīrü'd-dīn Efendi (Erdebīlī, Ḳāḍī-zāde)

Mevlânā Żamīrī, bk. Żamīrī Efendi (Ṣaḥn müderrisi)

Mevlânā Zeynü'd-dīn, bk. Zeynü'd-dīn Efendi (Fenārī-zāde)

Mevlânā Zeyrek, bk. Meḥemmed Efendi (Mollā Zeyrek, Şemāniyye müderrisi)

Mevlânā Zeyrek, bk. Rüknü'd-dīn Efendi (Zeyrek)

Mīr Alīm, bk. Alīm Efendi (Mīr, Buḫārī)

Mīrim Çelebi, bk. Maḥmūd Efendi (Mīrim Çelebi, Ḳāḍī-zāde)

Mollā Cāmī, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Mollā, Cāmī, Şeyḫ)

Mollā Fenārī, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Mollā Fenārī)

Mollā Gürānī, bk. Aḥmed bin İsmā'īl Efendi (Mollā Gürānī)

Mollā Ḫusrev, bk. Meḥemmed Efendi (Mollā Ḫusrev, İbn Ferāmurz)

Mollā Ḳırımī, bk. Şerefü'd-dīn Efendi (Ḳırımī)

Mollā Yegān, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Mollā Yegān)

Mollā Yegān, bk. Meḥemmed bin Armaġān Efendi (Mollā Yegān)

Mollā Zeyrek, bk. Meḥemmed Efendi (Mollā Zeyrek, Şemāniyye müderrisi)

Mu'allim-zāde, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ, Mu'allim-zāde)

Mu'arrif-zāde, bk. Meḥemmed Paşa (Mu'arrif-zāde)

Muḥammed el-Küşterī, bk. Muḥammed Efendi (Şeyḫ, el-Küşterī)

Muḥammed Sirācü'd-dīn, bk. Sirācü'd-dīn Muḥammed Efendi (Ḥalebī)

Muḥsin el-Ḳayşerī, bk. Muḥsin Efendi (el-Ḳayşerī)

Muḥyi'd-dīn Çelebi, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Çelebi, Fenārī-zāde)

Muḥyi'd-dīn Çelebi, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Şāh Çelebi (Fenārī-zāde)

Muḥyi'd-dīn-i Ḳocevī, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḳocevī)

Mūsā Efendi, bk. Muṣliḥü'd-dīn Mūsā Efendi (Amāsiyyeli)

Muṣannifek, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Muṣannifek)

Muṣliḥü'd-dīn Ḫalīfe, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḫalīfe, Bayramī)

Muṣliḥü'd-dīn Ḫalīfe, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḳocevī, Ḫalīfe)

Muṣliḥü'd-dīn-i Ṭavīl, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ṭavīl)

Muṣṭafā Paşa-zāde, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Muṣṭafā Paşa-zāde)

Mü'eyyedī, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalīfe, Mü'eyyedī, Ḥācī Çelebi)

Mü'eyyed-zāde, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Mü'eyyed-zāde, Amāsī)

Mü'min Ḫalīfe, bk. Abdü'l-mü'min Efendi (Şeyḫ, Mü'min Ḫalīfe)

Mücellid-zāde, bk. Seyyidī Maḥmūd Efendi (Mücellid-zāde, İbn Mücellid)

Müfred Şücā', bk. İlyās Şücā'ü'd-dīn Efendi (Müfred-zāde, Müfred Şücā')

Müfred-zāde, bk. İlyās Şücā'ü'd-dīn Efendi (Müfred-zāde, Müfred Şücā')

Müftī Abdü'l-kerīm, bk. Abdü'l-kerīm Efendi (Müftī, Şeyḫ, Ḳādirī)

Müftī Şeyḫ, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Bahā'ü'd-dīn-zāde, Müftī Şeyḫ)

Naḳīżī Bāyezīd, bk. Bāyezīd Efendi (Naḳīżī)

Nihānī, bk. Ca'fer Efendi (Burusevī, şā'ir, Nihānī) {Nihānī/Nihālī}

Niyāzī, bk. Şücā'ü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Niyāzī)

Ömer Dede, bk. Ömer Efendi (Şeyḫ, Dede, Bayramī)

Ömer Ḥabīb, bk. Ḥabīb Ömer Efendi (Şeyḫ, Ḳaramanī)

Paşa Çelebi, bk. Ġıyāṣü'd-dīn Efendi (Paşa Çelebi)

Pīr Aḥmed, bk. Aḥmed Efendi (Pīr, Ḥaleb ḳāḍīsi)

Pīr İlyās, bk. İlyās Efendi (Şeyḫ, Pīr)

Pīr Meḥemmed, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Küçük, Pīr Meḥemmed)

Pīr Meḥemmed, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Pīr, Fenārī)

Pīrī Paşa, bk. Pīr Meḥemmed Efendi (Cemālī, Pīrī Paşa)

Rūşenī, bk. Ömer Efendi (Dede, Şeyḫ, Aydınī) {Rūşenī}

Sa'dī Çelebi, bk. Sa'dü'd-dīn Efendi (Sa'dī Çelebi, Akşehrī)

Sa'dī Çelebi, bk. Sa'dü'd-dīn Efendi (Sa'dī Çelebi, Ḳasṭamonī)

Ṣarı Ya'ḳūb, bk. Ya'ḳūb Efendi (Ṣarı, Ḳaramanī)

Seyrek Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Seyrek)

Seyyid Aḥmed, bk. Aḥmed Efendi (Şeyḫ, Seyyid, Emīr-i Buḫārī)

Seyyid İbrāhīm, bk. İbrāhīm Efendi (Seyyid, Acemī)

Sinān Dede, bk. Sinānü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ferecikli, Sinān Dede)

Sinān Paşa, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Sinān Paşa, Ḫızır Beg-zāde)

Sinān-ı Ḳaraṣivī, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf (Sinān-ı Ḳaraṣivī)

Ṣofyavī Bālī, bk. Bālī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ṣofyavī)

Ṣomuncu Baba, bk. Ḥāmid bin Mūsā Efendi (Şeyḫ, Ṣomuncu Baba)

Ṣūfī Bāyezīd, bk. Bāyezīd Efendi (Ṣūfī, Çelebi Meḥmed ṭabakası ālimi)

Ṣūfī-zāde Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Şeyḫ, Ṣūfī-zāde)

Sūḫte Sinān, bk. Sinān Efendi (Şeyḫ, Sūḫte)

Süleymān Ḫalīfe, bk. Süleymān Efendi (Şeyḫ, Ḫalīfe)

Sünbül Sinān, bk. Sinān Ḫalīfe (Şeyḫ, Sünbül)

Süpürge Şücā', bk. Şücā'ü'd-dīn İlyās (Süpürge Şücā')

Ṣā'ir Sinān, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Ṣā'ir Sinān)

Ṣāẕelī-zāde, bk. Sa'du'llāh Efendi (Ṣāẕelī-zāde)

Ṣāẕīlü, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ṣāẕīlü)

Şems Çelebi, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Şems Çelebi)

Şerīf Abbāsī, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Şerīf Abbāsī)

Şeyḫ Abdu'llāh, bk. Abdu'llāh Efendi (Şeyḫ, Ḫācī Ḫalīfe)

Şeyḫ Abdu'llāh, bk. Abdu'llāh Efendi (Şeyḫ, İlāhī)

Şeyḫ Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān Çelebi (Şeyḫ, Gümüşlioġlı)

Şeyḫ Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Mollā, Cāmī, Şeyḫ)

Şeyḫ Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Şeyḫ, el-Erzincānī)

Şeyḫ Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Şeyḫ, Ṣūfī-zāde)

Şeyḫ Abdü'l-ġaffār, bk. Abdü'l-ġaffār Efendi (Şeyḫ, Zeynī)

Şeyḫ Abdü'l-kerīm, bk. Abdü'l-kerīm Efendi (Müftī, Şeyḫ, Ḳādirī)

Şeyḫ Abdü'l-laṭīf, bk. Abdü'l-laṭīf Çelebi (Şeyḫ, Emīr-i Buḫārī ḫalīfesi)

Şeyḫ Abdü'l-laṭīf, bk. Abdü'l-laṭīf Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-vefā ḫalīfesi)

Şeyḫ Abdü'l-laṭīf, bk. Abdü'l-laṭīf Efendi (Şeyḫ, Maḳdisī)

Şeyḫ Abdü'l-mu'ṭī, bk. Abdü'l-mu'ṭī Efendi (Şeyḫ, şeyḫü'l-ḥarem)

Şeyḫ Abdü'l-muṭṭalib, bk. Abdü'l-muṭṭalib Efendi (Şeyḫ, Acemī)

Şeyḫ Abdü'r-raḥīm, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Şeyḫ, Ḫācī Ḫalīfe, Mü'eyyedī, Ḫācī Çelebi)

Şeyḫ Abdü'r-raḥīm, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Şeyḫ, Ḳaraḥisārī)

Şeyḫ Abdü'r-raḥīm, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Şeyḫ, Merzifonī)

Şeyḫ Ābid, bk. Ābid Çelebi (Şeyḫ)

Şeyḫ Aḫī Evren, bk. Aḫī Evren (Şeyḫ)

Şeyḫ Aḥmed, bk. Aḥmed Çelebi (Şeyḫ, Anḳaravī)

Şeyḫ Aḥmed, bk. Aḥmed Çelebi (Şeyḫ, Merkez-zāde)

Şeyḫ Aḥmed, bk. Aḥmed Efendi (Ḳaraca, Şeyḫ)

Şeyḫ Aḥmed, bk. Aḥmed Efendi (Şeyḫ, Seyyid, Emīr-i Buḫārī)

Şeyḫ Aḥmed-i Bīcān, bk. Aḥmed-i Bīcān Efendi (Yazıcıoġlı, Şeyḫ)

Şeyḫ Aḳbıyıḳ, bk. Aḳbıyıḳ Efendi (Şeyḫ, Bayramī)

Şeyḫ Aḳşemsü'd-dīn, bk. Aḳşemsü'd-dīn Efendi (Şeyḫ)

Şeyḫ Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḫalvetī)

Şeyḫ Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ, Sinān Ḫalīfe mürīdi)

Şeyḫ Alī, bk. Alī Dede (Şeyḫ, İbnü'l-vefā mürīdi)

Şeyḫ Alī, bk. Alī Efendi (Şeyḫ, Aliyy-i Kāzvānī)

Şeyḫ Alī, bk. Alī Efendi (Şeyḫ, Emīr)

Şeyḫ Alī, bk. Alī Efendi (Şeyḫ, Maġribī)

Şeyḫ Alī, bk. Alī Efendi (Şeyḫ, Mıṣrī)

Şeyḫ Alī, bk. Alī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḳara)

Şeyḫ Āṣıḳ Paşa, bk. Āṣıḳ Paşa (Şeyḫ, Ḳırşehrī)

Şeyḫ Bālī, bk. Bālī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ṣofyavī)

Şeyḫ Bāyezīd, bk. Bāyezīd Ḫalīfe (Şeyḫ, Edrinevī)

Şeyḫ Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Baba (Şeyḫ, Şeyḫ İlāhī mürīdi)

Şeyḫ Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, ed-Daḳīḳ, Bayramī)

Şeyḫ Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, el-Aḥmer, Bayramī)

Şeyḫ Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Şeyḫ, İbn Simāvī)

Şeyḫ Bekīr Ḫalīfe, bk. Bekīr Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalīfe ḫalīfesi)

Şeyḫ Cemālü'd-dīn, bk. Cemālü'd-dīn İsḥāḳ Efendi (Şeyḫ, Cemāl Ḫalīfe, Ḳaramanī)

Şeyḫ Dāvūd, bk. Dāvūd Efendi (Şeyḫ, Mudurnılı)

Şeyḫ Dāvūd, bk. Dāvūd Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḫalvetī)

Şeyḫ Duġlu, bk. Duġlu Baba (Şeyḫ)

Şeyḫ Edebālī, bk. Edebālī (Osmān Ġāzī'nin ḳayınpederi, Şeyḫ, Mevlānā)

Şeyḫ Elvān Çelebi, bk. Ulvān Çelebi, (Elvān Çelebi, Āṣıḳ Paşa-zāde, Şeyḫ)

Şeyḫ Emru'llāh, bk. Emru'llāh Efendi (Şeyḫ)

Şeyḫ Fażlu'llāh, bk. Fażlu'llāh Efendi (Şeyḫ)

Şeyḫ Geyiklü Baba, bk. Geyiklü Baba, (Şeyḫ)

Şeyḫ Ḥabīb, bk. Ḥabīb Ömer Efendi (Şeyḫ, Ḳaramanī)

Şeyḫ Ḥācī Bayram, bk. Ḥācī Bayram Efendi (Şeyḫ, Anḳaravī)

Şeyḫ Ḥācī Bektaş, bk. Ḥācī Bektaş (Şeyḫ)

Şeyḫ Ḥācī Ḫalīfe, bk. Ḥācī Ḫalīfe (Şeyḫ, Menteşevī)

Şeyḫ Ḥamdu'llāh, bk. Ḥamdu'llāh Efendi (Şeyḫ, Aḳşemsü'd-dīn-zāde) {Ḥamdī}

Şeyḫ Ḥamza, bk. Ḥamza Çelebi (Şeyḫ, Germiyānī)

Şeyḫ Ḥamza, Ḥamza Efendi (Şeyḫ-i Şāmī, Bayramī)

Şeyḫ Ḥasan, bk. Ḥasan Dede (Şeyḫ)

Şeyḫ Ḥasan, bk. Ḥasan Efendi (Ḫˇāce, Şeyḫ)

Şeyḫ Ḫıżr, bk. Ḫıżr Beg (Şeyḫ, Aḥmed Paşa-zāde)

Şeyḫ İbn Mūsā, bk. Ḥāmid bin Mūsā Efendi (Şeyḫ, Şomuncu Baba)

Şeyḫ İbrāhīm, bk. İbrāhīm Efendi (Şeyḫ, Gülşenī)

Şeyḫ İbrāhīm, bk. İbrāhīm Efendi (Şeyḫ, Sivasī, İbnü'ṣ-ṣarrāf)

Şeyḫ İlāhī, bk. Abdu'llāh Efendi (Şeyḫ, İlāhī)

Şeyḫ İlyās, bk. İlyās Efendi (Şeyḫ, Pīr)

Şeyḫ İskender, bk. İskender Efendi (Şeyḫ, Muḥyi'd-dīn-i İskilibī ḫalīfesi)

Şeyḫ İsmā'īl, bk. İsmā'īl Efendi (Şeyḫ, Şirvānī)

Şeyḫ Ḳaraca Aḥmed, bk. Aḥmed Efendi (Ḳaraca, Şeyḫ)

Şeyḫ Ḳāsım, bk. Ḳāsım Çelebi (Şeyḫ, Çelebi Ḫalīfe mürīdi)

Şeyḫ Ḳoġacı Dede, bk. Ḳoġacı Dede (Şeyḫ)

Şeyḫ Luṭfu'llāh, bk. Luṭfu'llāh Efendi (Şeyḫ, Bayramī)

Şeyḫ Luṭfu'llāh, bk. Luṭfu'llāh Efendi (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalīfesi)

Şeyḫ Luṭfu'llāh, bk. Luṭfu'llāh Efendi (Şeyḫ, Üsküdārī)

Şeyḫ Maġribī, bk. Alī Efendi (Şeyḫ, Maġribī)

Şeyḫ Maḥmūd, bk. Maḥmūd Çelebi (Şeyḫ, Emīr-i Buḫārī ḫalīfesi)

Şeyḫ Maḥmūd, bk. Maḥmūd Efendi (Şeyḫ, şā'ir, Lāmi'ī Çelebi) {Lāmi'ī}

Şeyḫ Meḥemmed Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, el-Buḫārī)

Şeyḫ Meḥemmed, bk. Meḥemmed Efendi (Çelebi Ḫalīfe, Cemālī, Şeyḫ)

Şeyḫ Meḥemmed, bk. Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Mevlānā, Şeyḫī Çelebi)

Şeyḫ Meḥemmed, bk. Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Şorva-zāde)

Şeyḫ Meḥemmed, bk. Meḥemmed Efendi (Yazıcıoġlı, Şeyḫ, Bayramī)

Şeyḫ Mes'ūd, bk. Mes'ūd Efendi (Şeyḫ)

Şeyḫ Muḥammed, bk. Muḥammed Efendi (Şeyḫ, Bedaḫşī)

Şeyḫ Muḥammed, bk. Muḥammed Efendi (Şeyḫ, el-Küşterī)

Şeyḫ Muḥammed, bk. Muḥammed Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-'Irāḳ)

Şeyḫ Muḥammed, bk. Muḥammed Pārsā Efendi (Ḫᵛāce, Şeyḫ)

Şeyḫ Muḫliṣ, bk. Muḫliṣ Baba (Şeyḫ, Ḳaramanī)

Şeyḫ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḳaġla Şeyḫi)

Şeyḫ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Esved)

Şeyḫ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Şeyḫ, İzniḳī)

Şeyḫ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḳocevī)

Şeyḫ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ, İştibī)

Şeyḫ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Bahā'ü'd-dīn-zāde, Müftī Şeyḫ)

Şeyḫ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Bolulı Çelebi)

Şeyḫ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Ebū Şāme)

Şeyḫ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, İskilibī)

Şeyḫ Murād, bk. Murād Efendi (Abdāl, Şeyḫ)

Şeyḫ Mūsā, bk. Mūsā Efendi (Abdāl, Şeyḫ)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḫalīfe, Bayramī)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-'aṭṭār)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḳocevī, Ḫalīfe)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Merkez)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Sirozī)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ṭabbaġlar İmāmı)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ṭavīl)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ, Gündüz)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ, İbn Ḫˇāce-zāde)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-vefā)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ, Mu'allim-zāde)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, İbṣalavī)

Şeyḫ Muṣṭafā, bk. Muṣṭafā Çelebi (Şeyḫ, Emīr-i Buḫārī ḫalīfesi)

Şeyḫ Naḫḫās, bk. Naḫḫās Efendi (Şeyḫ, Baba, Bayramī)

Şeyḫ Naṣūḥ, bk. Naṣūḥ Efendi (Şeyḫ, Ṭosyevī)

Şeyḫ Nebī, bk. Nebī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalīfesi)

Şeyḫ Ni'metu'llāh, bk. Ni'metu'llāh Efendi (Şeyḫ, Baba)

Şeyḫ Niyāzī, bk. Şücā'ü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Niyāzī)

Şeyḫ Ömer, bk. Ḥabīb Ömer Efendi (Şeyḫ, Ḳaramanī)

Şeyḫ Ömer, bk. Ömer Efendi (Dede, Şeyḫ, Aydınī) {Rūşenī}

Şeyḫ Ömer, bk. Ömer Efendi (Şeyḫ, Dede, Bayramī)

Şeyḫ Pīrī Ḫalīfe, bk. Pīrī Ḫalīfe (Şeyḫ, Emīr-i Buḫārī ḫalīfesi)

Şeyḫ Pīrī Ḫalīfe, bk. Pīrī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḥamīdī)

Şeyḫ Postīn-pūş, bk. Postīn-pūş (Şeyḫ)

Şeyḫ Ramażān, bk. Ramażān Efendi (Şeyḫ, Bayramī)

Şeyḫ Ramażān, bk. Ramażān Efendi (Şeyḫ, Yıldırım Bāyezīd ṭabaḳası ālimi)

Şeyḫ Ramażān, bk. Ramażān Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḫalvetī)

Şeyḫ Ramażān, bk. Ramażān Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḳasṭamonī)

Şeyḫ Rüstem, bk. Rüstem Ḫalīfe (Şeyḫ)

Şeyḫ Sa'du'llāh, bk. Sa'du'llāh Efendi (Şeyḫ, Aḳşemsü'd-dīn-zāde)

Şeyḫ Ṣafiyyü'd-dīn, bk. Ṣafiyyü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Kanḳırıvī)

Şeyḫ Ṣafiyyü'd-dīn, bk. Ṣafiyyü'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ-i Serrācīn, Ḫalvetī)

Şeyḫ Ṣalāḥü'd-dīn, bk. Ṣalāḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Bolevī)

Şeyḫ Ṣalāḥü'd-dīn, bk. Ṣalāḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, İznikī)

Şeyḫ Seyyid Velāyet, bk. Seyyid Velāyet Efendi (Şeyḫ, Kirmastī)

Şeyḫ Seyyidī Ḫalīfe, bk. Seyyidī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḥabīb-i Ḫalvetī ḫalīfesi)

Şeyḫ Sinān, bk. Sinān Efendi (Şeyḫ, İstanbulī)

Şeyḫ Sinān, bk. Sinān Efendi (Şeyḫ, Sūḫte)

Şeyḫ Sinān, bk. Sinān Ḫalīfe (Şeyḫ, Sünbül)

Şeyḫ Sinān, bk. Yūsuf Efendi (Ḥamīdī, Şeyḫ Sinān)

Şeyḫ Sinānü'd-dīn, bk. Sinānü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Erdebilī Sinān)

Şeyḫ Sinānü'd-dīn, bk. Sinānü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ferecikli, Sinān Dede)

Şeyḫ Süleymān, bk. Süleymān Efendi (Şeyḫ, Ḫalīfe)

Şeyḫ Süleymān, bk. Süleymān Ḫalīfe (Şeyḫ, İstanbulī)

Şeyḫ Süleymān, bk. Süleymān Ḫalīfe (Şeyḫ, Mes'ūd Ḫalīfe mürīdi)

Şeyḫ Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḫᵛāce Ḥasan ḫalīfesi)

Şeyḫ Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, el-Buḫārī)

Şeyḫ Şihābü'd-dīn, bk. Şihābü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Sivasī, Ayaşuluġī)

Şeyḫ Şücā', bk. Şücā'ü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḳaramanī)

Şeyḫ Şücā'ü'd-dīn, bk. Şücā'ü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Niyāzī)

Şeyḫ Tācü'd-dīn İbrāhīm, bk. Tācü'd-dīn İbrāhīm (Yaḫşi Faḳīh, Şeyḫ)

Şeyḫ Tācü'd-dīn, bk. Tācü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Çıplaḳ Ṣarı)

Şeyḫ Ṭapduḳ, bk. Ṭapduḳ Emre (Şeyḫ)

Şeyḫ Ubeydu'llāh, bk. Ubeydu'llāh Efendi (Ḫᵛāce, Şeyḫ, Semerḳandī)

Şeyḫ Ulvān, bk. Ulvān Efendi (Şeyḫ, Ḥamīdī)

Şeyḫ Üveys, bk. Üveys Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḫalvetī)

Şeyḫ Yaḥyā, bk. Yaḥyā Efendi (Şeyḫ, Şirvānī)

Şeyḫ Yazıcıoġlı, bk. Meḥemmed Efendi (Yazıcıoġlı, Şeyḫ, Bayramī)

Şeyḫ Yūsuf, bk. Yūsuf Efendi (Baba, Şeyḫ, Seferiḥişārī)

Şeyḫ Zekeriyyā, bk. Zekeriyyā Efendi (Şeyḫ, Ḫalvetī)

Şeyḫ Zeynü'd-dīn, bk. Zeynü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, el-Ḫāfī)

Şeyḫī Çelebi, bk. Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Mevlānā, Şeyḫī Çelebi)

Şeyḫ-i Serrācīn, bk. Ṣafiyyü'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ-i Serrācīn, Ḫalvetī)

Şeyḫ-i Şāmī, bk. Ḥamza Efendi (Şeyḫ-i Şāmī, Bayramī)

ŞeyḫMuẓaffer, bk. Muẓafferü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, el-Lārendevī)

Şeyḫü'l-ḥarem Abdü'l-mu'ṭī, bk. Abdü'l-mu'ṭī Efendi (Şeyḫ, şeyḫü'l-ḥarem)

Şeyḫ-zāde Abdu'llāh Efendi, bk. Abdu'llāh Efendi (Şeyḫ-zāde, Boy-ābādī)

Şeyḫ-zāde Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ-zāde)

Şihābü'd-dīn-i Sivasī, bk. Şihābü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Sivasī, Ayaşuluġī)

Şorva-zāde, bk. Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Şorva-zāde)

Şücā'-ı Rūmī, bk. Şücā'ü'd-dīn İlyās (Şücā'-ı Rūmī)

Şücā'ü'd-dīn İlyās, bk. İlyās Şücā'ü'd-dīn Efendi (Müfred-zāde, Müfred Şücā')

Ṭabbaġlar İmāmı, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ṭabbaġlar İmāmı)

Ṭabīb Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Efendi (Hüdhüd, Ṭabīb)

Ṭabīb Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ṭabīb, Foçalı)

Ṭabl-bāz, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed (Ṭabl-bāz)

Tācī-zāde Ca'fer, bk. Ca'ferī/Ca'fer Çelebi (Tācī-zāde)

Tācī-zāde Sa'dī, bk. Sa'dī Çelebi (Tācī-zāde)

Tācü'd-dīn el-Kürdī, bk. Tācü'd-dīn Efendi (el-Kürdī, Sirāc-ı Urmevī ṭalebesi)

Tāliş-i Acemī, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Ḥasan Efendi (Tāliş-i Acemī)

Ṭanagöz-zāde, bk. Ḫıżr Efendi (Ṭanagöz-zāde)

Ṭaşḳın Ḫᵛāce, bk. Ḫᵛāce Ṭaşḳın (Mollā Ḫusrev ṭalebesi)

Ṭaşköprī-zāde Aḥmed, bk. Aḥmed Çelebi (Ṭaşköprī-zāde, Şaḳā'iḳ mü'ellifi)

Türābī, bk. Şu'ayb Efendi (Türābī)

Ubeydu'llāh-ı Semerḳandī, bk. Ubeydu'llāh Efendi (Ḫᵛāce, Şeyḫ, Semerḳandī)

Uṣlı Şücā', bk. Şücā'ü'd-dīn İlyās Efendi (Uṣlı Şücā')

Üçbaş Ḥamza, bk. Nūrü'd-dīn Ḥamza Efendi (Üçbaş)

Ümm-i Veled-zāde, bk. Abdü'l-'azīz Efendi (Ümm-i Veled-zāde)

Ümmü'l-veled, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Ḥüseyn Efendi (Ümmü'l-veled)

Ümmü'l-veled-zāde, bk. Abdü'l-evvel Efendi (Ümmü'l-veled-zāde)

Üskübī İsḥāḳ, bk. İsḥāḳ Çelebi (Üskübī, şā'ir) {İsḥāḳ}

Vā'iẓ Arab, bk. Muḥammed Efendi (Vā'iẓ Arab)

Varaḳ Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Efendi (Varaḳ)

Vāsi' Alīsi, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Vāsi' Alīsi)

Vāsi' Çelebi, bk. Abdü'l-vāsi' Efendi (Vāsi' Çelebi)

Veliyyü'd-dīn-zāde, bk. Aḥmed Paşa (Veliyyü'd-dīn-zāde, şā'ir) {Aḥmed}

Vildān, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Vildān)

Yaḫşi Faḳīh, bk. Tācü'd-dīn İbrāhīm (Yaḫşi Faḳīh, Şeyḫ)

Yaḥyā-yı Şirvānī, bk. Yaḥyā Efendi (Şeyḫ, Şirvānī)

Yār Alī-zāde, bk. Hidāyet Çelebi (Yār Alī-zāde)

Yaraluca Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Yaraluca)

Yārḥiṣārī-zāde, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Yārḥiṣārī-zāde)

Yazıcıoġlı Aḥmed-i Bīcān, bk.Aḥmed-i Bīcān Efendi (Yazıcıoġlı, Şeyḫ)

Yazıcıoġlı, bk. Meḥemmed Efendi (Yazıcıoġlı, Şeyḫ, Bayramī)

Yegān-zāde, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Yegān-zāde)

Yetīm Alī, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Yetīm, Aydınī)

Yūsuf Sinānü'd-dīn, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Sinān Paşa, Ḫızır Beg-zāde)

Zekeriyyā-yı Ḫalvetī, bk. Zekeriyyā Efendi (Şeyḫ, Ḫalvetī)

Zenbilli Alī, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Cemālī, Zenbilli Alī, Müftī)

Zeynü'd-dīn-i Ḫāfī, bk. Zeynü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, el-Ḫāfī)

Zeyrek, bk. Mevlānā Zeyrek, bk. Meḥemmed Efendi (Mollā Zeyrek, Şemāniyye müderrisi)

Zeyrek, bk. Rüknü'd-dīn Efendi (Zeyrek)

Zeyrek-zāde Meḥemmed, bk. Meḥemmed Çelebi (Zeyrek-zāde)

Zeyrek-zāde Paşa Çelebi, bk. (Zeyrek-zāde, Manastır Medresesi müderrisi)

ÖZEL İSİMLER DİZİNİ[1]

A-Ā

Abdāl (Şeyḫ) 109

Abdāl Murād, bk. Murād Efendi (Abdāl, Şeyḫ)

Abdāl Mūsā, bk. Mūsā Efendi (Abdāl, Şeyḫ)

Abdī Efendi (Manav) **530**

Abdī Ḫalîfe 365

Abdu'llāh Efendi (el-Amāsī, Merzifon Medresesi müderrisi) **276**, 462

Abdu'llāh Efendi (Fenārī-zāde, Ḥaleb ḳāḍīsi) **501**

Abdu'llāh Efendi (Ḫˇāce, Köprücüklü) **466**

Abdu'llāh Efendi (Ḫˇāce-zāde oğlu) 210

Abdu'llāh Efendi (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalîfe) **310-313**

Abdu'llāh Efendi (Şeyḫ, İlāhī) 173, **317-322,** 416, 417, 418, 419, 420, 555

Abdu'llāh Efendi (Şeyḫ-zāde, Boy-ābādī) **538**

Abdu'llāh-ı İlāhī, bk. Abdu'llāh Efendi (Şeyḫ, İlāhī)

Abdu'r-raḥmān Alī (Mü'eyyedī) 403, 435

---

1 Özel İsimler Dizini, "İsim (Nisbe)" şeklinde tanzim edilmiştir. Örnek: "Abdu'r-raḥmān Efendi (Mü'eyyed-zāde, Amāsī)." İsim ile nisbeden birinin eksik olduğu durumlarda mevcut olan tek unsur verilmiştir. Örnek: "Abdu'r-raḥmān Efendi." "Mü'eyyed-zāde Efendi." Eser isimleri ***italik*** olarak gösterilmiştir.

[Yayıncı Notu]:

Medrese, câmi ve tekkeler birden fazla isimle anılmışsa bunlar tek yerde birleştirildi veya göndermeler yapıldı. Eserde biyografisi bahis konusu edilen şahısların hayat hikâyelerinin yer aldığı sayfalar dizinde **kalın** olarak vurgulandı. Şahıs isimlerine atıf yaparken müellif, aynı şahsa ismi ve nisbesi ile, sadece ismi ile veya sadece nisbesi ile atıf yapabilmekte; hatta birden fazla şöhreti (nisbe / lakab / mahlas) bulunan bir şahıstan farklı yerlerde farklı şekillerde bahsedebilmektedir. Bu nedenle dizinden yararlanmayı kolaylaştırmak için aynı şahsa işaret ettiğinden emin olduğumuz kullanımları tek noktada birleştirmeye çalıştık (diğer kullanımları da oraya yönlendirdik). Dizinden yararlanırken isme ve şöhrete ayrı ayrı bakmakta fayda vardır. Bu hususta, Osmanlı isimleriyle ilgili -okuyucunun işini kolaylaştıracak- birkaç noktaya işaret etmeyi gerekli görüyoruz:

1) "Abd-" ile kurulan kimi bileşik isimlerde bazen ikinci kelime tek başına kullanılmıştır: Abdü'l-'azīz (Azīz Efendi), Abdü'l-bāḳī (Bāḳī Efendi), Abdü'l-ġanī (Ġanī Efendi), Abdü'l-kerīm (Kerīm Çelebi).

2) Daha çok övgü şeklinde "-dīn" ile kurulan bileşik isimlerin (lakab) bazısında ilk bileşen tek başına kullanılabilmektedir: Ḥüsāmü'd-dīn (Ḥüsām), Sinānü'd-dīn (Sinān), Burhānü'd-dīn (Burhān), Cemālü'd-dīn (Cemāl), Kemālü'd-dīn (Kemāl), Ekmelü'd-dīn (Ekmel), Şücā'ü'd-dīn (Şücā'). "Muṣliḥü'd-dīn" "Muṣlī", "Muḥyi'd-dīn" ise "Muḥyī" şeklinde kısaltılmıştır. Keza: Ebū Bekr (Bekr Efendi).

3) İsimlere eşlik eden övgü kalıplarından bazılarının sadece belirli isimlerle birlikte kullanıldığını bilmek, bu kalıpların tek başlarına kullanıldıkları yerlerde ilgili isimle eşleştirilmelerini kolaylaştıracaktır. Özellikle Peygamber Efendimizin dört ismine dayanan Meḥemmed, Muṣṭafā, Aḥmed ve Maḥmūd isimlerinin her birisine ona özgü bir övgü kalıbının eşlik ettiği görülmektedir: Muḥyi'd-dīn (Meḥemmed), Muṣliḥü'd-dīn (Muṣṭafā), Şemsü'd-dīn (Aḥmed), Bedrü'd-dīn (Maḥmūd). Bu dört isme başka övgü kalıpları da eşlik edebilse de yukardaki övgü kalıpları hemen hemen sadece bu isimlerle birlikte kullanılmaktadır.

4) Sıklıkla birlikte kullanılan diğer kalıp ve isimler de şunlardır: Alā'ü'd-dīn (Alī), Ḥüsāmü'd-dīn (Ḥüseyn), Sinānü'd-dīn (Yūsuf); ayrıca Tācü'd-dīn (İbrāhīm).

Abdu'r-raḥmān bin 'Alī Efendi (Anṭakiyyeli, *Şemsü'l-āfāḳ* yazarı) **129-130**

Abdu'r-raḥmān Çelebi (Ḥalebī, Sinān Paşa ṭalebesi) **385-386**

Abdu'r-raḥmān Çelebi (Şeyḫ, Gümüşlioġlı) **152**

Abdu'r-raḥmān Efendi (Gürz Abdī) **535**

Abdu'r-raḥmān Efendi (Ḥüseyn-zāde) **441-443**, 542

Abdu'r-raḥmān Efendi (Mollā, Cāmī, Şeyḫ) 283, 318, **329-321**

Abdu'r-raḥmān Efendi (Mü'eyyed-zāde, Amāsī) **358-361**, 395, 434, 453, 488, 490, 517

Abdu'r-raḥmān Efendi (Şeyḫ, el-Erzincānī) **139-140**

Abdu'r-raḥmān Efendi (Şeyḫ, Ṣūfī-zāde) **412-413,** 568

Abdü'l-'azīz Efendi (Ābid Çelebi) **440-441**

Abdü'l-'azīz Efendi (Şeyḫ) 146

Abdü'l-'azīz Efendi (Ümm-i Veled-zāde) **453**

Abdü'l-evvel Efendi (Ümmü'l-veled-zāde) **396-397**

Abdü'l-fettāḥ Efendi (İbrāhīm Paşa Medresesi müderrisi) **490**

Abdü'l-ġaffār Efendi (Şeyḫ, Zeynī) **566**

Abdü'l-ḫālıḳ-ı Ġucduvānī (Şeyḫ) 321

Abdü'l-ḥalīm Efendi (Ḳasṭamonī) **431-432**

Abdü'l-ḥamīd Efendi (Eşref-zāde) **462-463**

Abdü'l-ḥay Efendi (Mü'eyyed-zāde) **539-540**

Abdü'l-ḥay Efendi (Pīrī Paşa-zāde) 495, **551**

Abdü'l-ḳādir Efendi (Ḥamīdī) **243-245**

Abdü'l-ḳādir Efendi (Ḳādirī) **483-484**

Abdü'l-ḳāhir Efendi (el-Cürcānī) 176

Abdü'l-kerīm Efendi (II. Meḥmed ṭabakası ālimi, Aliyy-i Ṭūsī ṭalebesi) **224-225**, 351, 510, 544

Abdü'l-kerīm Efendi (Mü'eyyed) 540

Abdü'l-kerīm Efendi (Müftī, Şeyḫ, Ḳādirī) **553-554**

Abdü'l-kerīm Efendi (Sa'dī Çelebi ṭalebesi) **544-545**

Abdü'l-kerīm Efendi (Vizevī) **535-536**

Abdü'l-laṭīf Çelebi (Şeyḫ, Emīr-i Buḫārī ḫalīfesi) **570-571**

Abdü'l-laṭīf Efendi (Ḳasṭamonī) **496**, 542

Abdü'l-laṭīf Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-vefā ḫalīfesi) **479**

Abdü'l-laṭīf Efendi (Şeyḫ, Maḳdisī) 115, **146-148**, 184, 185, 234, 305, 406

Abdü'l-mu'ṭī Efendi (Şeyḫ, şeyḫü'l-ḥarem) **148-149**, 149, 327, 406

Abdü'l-muṭṭalib Efendi (Şeyḫ, Acemī) **567**

Abdü'l-mü'min Efendi (Şeyḫ, Mü'min Ḫalīfe) **568**

Abdü'l-vācid Efendi (Kütāhiyye Medresesi müderrisi) **128-129**

Abdü'l-vāsi' Efendi (Vāsi' Çelebi) **439-440**

Abdü'l-vehhāb Efendi (Ḳalender-ḫāne Medresesi müderrisi) **386**

Abdü'r-raḥīm Efendi (Alā'ü'd-dīn Alī-zāde) 512

Abdü'r-raḥīm Efendi (Bābek) **367-368**

Abdü'r-raḥīm Efendi (Şerīf Abbāsī) **456-457**

Abdü'r-raḥīm Efendi (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalīfe, Mü'eyyedī, Ḥācī Çelebi) **473**

Abdü'r-raḥīm Efendi (Şeyḫ, Ḳaraḥisārī) **300**

Abdü'r-raḥīm Efendi (Şeyḫ, Merzifonī) **148, 196,** 212

Abdü'r-raḥīm Mışrī-zāde (Şeyḫ) 292

Ābid Çelebi (Şeyḫ) 320, **418-419**

Ābid Çelebi, bk. Abdü'l-'azīz Efendi (Ābid Çelebi)

Ādāb-ı Baḥṣ 231

Ādil Paşa 490

Aḍūd 174

Aġras Medresesi 171, 497

Aḫaveyn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Aḫaveyn)

Aḫī Cān, bk. Maḥmūd Efendi (Aḫī Cān, Aḫī Çelebi)

Aḫī Çelebi, bk. Maḥmūd Efendi (Aḫī Cān, Aḫī Çelebi)

Aḫī Çelebī, bk. Yūsuf Efendi (Aḫī Çelebī, Toḳatī)

Aḫī Evren (Şeyḫ) **101**

Aḫī Ḥasan Zāviyesi 95

Aḫī-zāde Yūsuf, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Aḫī-zāde, Aydınī)

Aḫlāṭī (Şeyḫ) 132, 133

Aḥmed bin İsmā'īl Efendi (Mollā Gürānī) **159-167**, 160, 166, 167, 168, 192, 216, 219, 221, 241, 245, 369, 391, 407, 550

Aḥmed bin Meḥemmed Efendi (Ebu'l-ḫayr-zāde, İbnü'l-Cezerī) **126-128**

Aḥmed Çelebi (Ebu's-su'ūd-zāde) **551**

Aḥmed Çelebi (Leysī-zāde) **451**

Aḥmed Çelebi (Şeyḫ, Anḳaravī) **567**

Aḥmed Çelebi (Şeyḫ, Merkez-zāde) **568**

Aḥmed Çelebi (Ṭaşköprī-zāde, *Şaḳā'iḳ* mü'ellifi) 79, 94, **572-574**

Aḥmed Çelebi, bk. Pīr Aḥmed Çelebi (Aydınī)

Aḥmed Çelebi, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Çelebi (Bolevī)

Aḥmed Efendi (Dervīş Ḫalīfe-zāde, kitabın mü'ellifi, şa'ir) {Ḥabībī} 78, 183, 259, 309, 323, 331, 454, 507, 559, **574-575**

Aḥmed Efendi (Evrenosī) 319

Aḥmed Efendi (Ḳaraca, Şeyḫ) **101**

Aḥmed Efendi (Ḳırımī) **158-159,** 189, 343, 344

Aḥmed Efendi (Māşī) **397-398**

Aḥmed Efendi (Pīr, Ḥaleb ḳāḍīsi) **515**

Aḥmed Efendi (şā'ir, Germiyānī) {Aḥmedī} 116, **131-132,** 183, 214

Aḥmed Efendi (Şeyḫ, Seyyid, Emīr-i Buḫārī) 137, 303, 335, **416-418**, 427, 442, 491, 555**,** 570

Aḥmed Ḫān (II. Bāyezīd şeh-zādesi) 344

Aḥmed Paşa (Ḫıżr Beg-zāde) **242-243,** 515

Aḥmed Paşa (Veliyyü'd-dīn-zāde, şā'ir) {Aḥmed} **267-269**, 293, 295

Aḥmed Paşa Medresesi (Veliyyü'd-dīn-zāde) 387, 444, 448, 485, 490, 522

Aḥmed Paşa Medresesi 450, 486

Aḥmed-i Bīcān Efendi (Yazıcıoġlı, Şeyḫ) **182-183**

Aḥmed-i Gürānī 286

Aḥmed-i Ḫalvetī (Şeyḫ) 302

Aḥmed-i Ḫayālī 303

Aḥmed-i Yegān, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (el-Yegān, Eyyühüm)

Aḥmedī, bk. Aḥmed Efendi (şā'ir, Aḥmedī, Germiyānī)

Aḥmedü'n-Nāmıḳī (Şeyḫ, Cāmī) 147

Aḳā'id 178

Aḳā'id-i Manẓūm 212

Aḳā'id-i Ömer Nesefiyye 389

Aḳā'id-i Taftāzānī 159

Aḳbıyıḳ Efendi (Şeyḫ, Bayramī) **181-182**

Aḳḥiṣār 101

Aḳsarāy 136

Aḳşehr Medresesi 497, 508

Aḳşemsü'd-dīn Efendi (Şeyḫ) **290-300**, 302, 303, 304, 335, 400, 541

A'lāmü'l-hüdā 148

Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Alī Ḳuşcı) 106, **227-230**, 229, 239, 345, 347, 352, 389, 402

Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Amāsiyyevī) **373-374**

Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Cemālī, Zenbilli Alī, Müftī) **353-358,** 408, 430, 470, 473, 495, 513, 514, 534

Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Çerçin) **499**

Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Ḥācī Çelebi) **523-524**

Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (İbn Arabī, Ḥalebī) 168, 182, 218, **219-224,** 260, 331, 362, 363, 367, 396, 431, 463

Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (İbn Fenārī) **245-251,** 285, 310, 329, 363, 441, 445, 477, 497

Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Ḳasṭamonī) **400**

Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Mollā Yegān) 144, 156, 160, 167, 169, 171, 226, 237, 342, **346-347,** 441

Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Muṣannifek) **230-232**

Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Vāsi' Alīsi) **520**

Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Yetīm, Aydınī) **398-399,** 572

Alā'ü'd-dīn Efendi (Alī Çelebi, Aydınī) **541**

Ala'ü'd-dīn Efendi (Aliyy-i Ṭūsī) 170, **171-174,** 203, 224, 229, 243, 275, 303, 317, 382

Alā'ü'd-dīn Efendi (el-Esvedī, Ḳara Ḫᵛāce) **98,** 111, 116, 442

Alā'ü'd-dīn Efendi (Fenārī, Ṣaḥn müderrisi) 221, **277-278**, 336, 400, 561

Alā'ü'd-dīn Efendi (Işfahānī) **490**

Alā'ü'd-dīn Efendi (Ḳoçḥiṣārī) **178**

Alā'ü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḫalvetī) **331-332,** 333, 336

Alā'ü'd-dīn Efendi 221, 336, 400, 561

Alā'ü'd-dīn el-Esvedī, bk. Alā'ü'd-dīn Efendi (el-Esvedī, Ḳara Ḫᵛāce)

Alā'ü'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ, Sinān Ḫalīfe mürīdi) **420**

Alā'ü'd-dīn-i Abdāl 420

Alā'ü'd-dīn-i Baṣrī 111

Alā'ü'd-dīn-i Ḫalvetī, bk. Alā'ü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḫalvetī)

Alā'ü'd-dīn-i Rūmī Efendi (Taftāzānī ve Cürcānī ṭalebesi) **130-131**

Alaşehr Medresesi 498

Alī Beg Medresesi 390, 430, 440, 496

Alī bin Ebī Ṭālib 348, 379

Alī bin Yūsuf 441

Alī Çelebi, bk. Alā'ü'd-dīn Efendi (Alī Çelebi, Aydınī)

Alī Dede (Şeyḫ, İbnü'l-vefā mürīdi) **410**

Alī Efendi (Semerḳandī) **159**

Alī Efendi (Seyyid, Acemī) **175-176**

Alī Efendi (Seyyid, Toḳatī) **176**

Alī Efendi (Şeyḫ, Aliyy-i Kāzvānī) **562-564**

Alī Efendi (Şeyḫ, Emīr) **476-477**

Alī Efendi (Şeyḫ, Maġribī) **411**

Alī Efendi (Şeyḫ, Mışrī) **549**

Alī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḳara) **410**

Alī Ḳuşcı, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Alī Ḳuşcı)

Alī Meymūn-ı Maġribī 411, 562, 568

Alī Paşa Medresesi 366, 388, 433, 488, 506, 513, 514, 519, 574

Alī Paşa Zāviyesi 426, 560

Alīm Efendi (Mīr, Buḫārī) **545-546**

Aliyy-i Acemī, bk. Alī Efendi (Seyyid, Acemī)

Aliyy-i Erdebīlī (Ḫᵛāce) 136, 559

Aliyy-i Kāzvānī, bk. Alī Efendi (Şeyḫ, Aliyy-i Kāzvānī)

Aliyy-i Toḳatī, bk. Alī Efendi (Seyyid, Toḳatī)

Aliyy-i Ṭūsī, bk. Ala'ü'd-dīn Efendi (Aliyy-i Ṭūsī)

Altuncı-zāde Efendi (Ḥekīm) **289-290**

Amāsī Abdu'llāh, bk. Abdu'llāh Efendi (el-Amāsī, Merzifon Medresesi müderrisi)

Amāsiyye 94, 139, 150, 151, 152, 270, 271, 338, 344, 354, 359, 361, 369, 370, 372, 373, 378, 384, 385, 387, 391, 397, 402, 436, 444, 445, 447, 450, 453, 457, 464, 479, 497, 508, 511, 523, 528, 537, 539, 565, 573

Amāsiyye Medresesi 344, 351, 365, 497, 523, 537, 539

Āmid 539

Anaṭolı 213, 226, 266, 277, 360, 363, 364, 366, 373, 375, 378, 383, 388, 390, 430, 432, 433, 440, 441, 484, 485, 486, 496, 518, 536, 541

Anḳara 138, 153, 268, 291, 335, 373, 384, 391, 436, 488, 527, 538, 572

Anḳara Medresesi 138, 488, 527

Anḳaravī Ḥācī Bayram, bk. Ḥācī Bayram Efendi (Şeyḫ, Anḳaravī)

Anṭāḳıyye 112, 458

Arab Çelebi, bk. Ḥamza Efendi (Arab Çelebi)

Arab Ḥekīm **289**

Arab İmām, bk. İbrāhīm Efendi (Arab İmām, Ḥalebī)

Arab Vā'iẓ, bk. Muḥammed Efendi (Vā'iẓ Arab)

Arcūn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Arcūn)

Ārif Çelebi 319

Arnavud 165

Āṣıḳ Paşa (Şeyḫ, Ḳırşehrī) **94**

Aṭā'u'llāh Efendi (Acemī) **286-287**

Atabeg Medresesi 450, 497, 515, 523

Atīḳ Medrese 273

Aṭūfī, bk. Ḫayrü'd-dīn Efendi (Aṭūfī)

Avāmil 276

Avārifü'l-ma'ārif 148

Ayās Efendi (II. Meḥmed'in ḫˇācesi) 171, **234-236**, 235, 407, 471

Ayaṣofıyya 444, 559

Ayaṣofıyya Cāmi'i 191, 343, 549

Ayaṣofıyya Medresesi 190, 228, 256, 261, 446, 488, 523, 529, 531

Ayaṣofıyya-i ṣuġrā 553

Ayaşuluġ 118

Ayāşulūġī 234

Aydın 129, 135, 155, 282, 333, 335, 366, 422, 443

Aydınoġlı 118

Ayı Seyyidī, bk. Seyyidī Efendi (Ayı, Çorlı Medresesi müderrisi)

Ayu-zāde, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Ayu-zāde)

Āẕerbaycān 228

B

Baba Ḥaydar, bk. Ḥaydar Baba (Şeyḫ, Ubeydu'llāh-ı Semerḳandī ḫalīfesi)

Baba İlyās 101

Baba Naḫḫās, bk. Naḫḫās Efendi (Şeyḫ, Baba, Bayramī)

Baba Ni'metu'llāh, bk. Ni'metu'llāh Efendi (Şeyḫ, Baba)

Baba Yūsuf, bk. Yūsuf Efendi (Baba, Şeyḫ, Seferiḥiṣārī)

Bābek, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Bābek)

Baġdād 150, 378, 379, 531

Baġl-i Aḥmer, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Baġl-i Aḥmer, Ḳızıl Ḳaṭır)

Bahā'ü'd-dīn Efendi (Ḫˇāce) 321, 322

Bahā'ü'd-dīn Efendi (Ḥācī Bayram ḫalīfesi) 122, 209, **262-263**

Bahā'ü'd-dīn Efendi (Ḳuṭbü'd-dīn-zāde) **122**, 209, 262

Bahā'ü'd-dīn-i Naḳşbendī 318

Bahā'ü'd-dīn-zāde, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Bahā'ü'd-dīn-zāde, Müftī Şeyḫ)

Baḫşāyiş Efendi (II. Murād ṭabakası ālimi) **179,**186

Baḫşī Ḫalīfe (Amāsiyyeli) **457-458**, 462, 543, 565

Baḫşī Ḫalīfe (Ḳānūnī ṭabaḳası ālimi) **543**

Bākū 333, 340, 341

Balaṭ Ḳāḍīsi, bk. Ḳāḍī-i Balaṭ (II. Murād ṭabakası ālimi)

Balaṭ Medresesi 170, 510

Balıkesre 153, 261, 262, 473

Balıkesre Medresesi 446

Bālī Efendi (Ḳara, Aydınī) **366-367**, 485, 507, 527, 553

Bālī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ṣofyavī) **560**

Bāyezīd Efendi (Naḳīżī) **497**

Bāyezīd Efendi (Ṣūfī, Çelebi Meḥmed ṭabakası ālimi) **145**

Bāyezīd Ḫalīfe (Şeyḫ, Edrinevī) **422**

Bedrü'd-dīn Baba (Şeyḫ, Şeyḫ İlāhī mürīdi) **420**

Bedrü'd-dīn Efendi (Hüdhüd, Ṭabīb) **471**

Bedrü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, ed-Daḳīḳ) **152**

Bedrü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, el-Aḥmer, Bayramī) **152**

Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Anaṭolı ḳāḍī-askeri) **374-375**

Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Aṣfer) **446**

Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Aydınī) **540-541**

Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Ġulām) **506**

Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Şeyḫ, İbn Simāvī) **132-135,** 222

Bedrü'd-dīn-i Aṣfer, bk. Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Aṣfer)

Begbāzārı 300

Begbāzārı Medresesi 391

Beglerbegi Medresesi 485

Bekīr Ḫalîfe (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalîfe ḫalîfesi) **558**

Benī Ümeyye Cāmi'i 123, 315

Berda'a 333

Berīkī-zāde 527

Beşikṭaşı 332, 508

Beyżā Medresesi 384

Beyżāvī (Allāme, Ḳāḍī) 163, 415, 448, 488

Bidlis 133

Bilecik 99

Birgī-zāde, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Birgī-zāde)

Bolevī Ṣalāḥü'd-dīn, bk. Ṣalāḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Bolevī)

Bolı 441, 536

Bolulı Çelebi, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Bolulı Çelebi)

Boy-ābādī Abdu'llāh, Abdu'llāh Efendi (Şeyḫ-zāde, Boy-ābādī)

Buḫārā 137, 177, 318, 321, 325, 416, 520, 546, 555

Bulḳīnī (Şeyḫ) 123

Burhānü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ḳāḍī-i Erzincān, Ḳāḍī Burhānü'd-dīn) **108-109**

Burhānü'd-dīn el-Herevī, bk. Burhānü'd-dīn Ḥaydar Efendi (Taftāzānī ṭalebesi, Herevī)

Burhānü'd-dīn Ḥaydar Efendi (Taftāzānī ṭalebesi, Herevī) **141,** 142, 189

Burusa 95, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 110, 111, 113, 114, 121, 124, 130, 131, 135, 137, 144, 147, 148, 153, 155, 156, 157, 162, 167, 170, 171, 175, 177, 182, 185, 189, 192, 193, 194, 196, 197, 199, 203, 205, 208, 210, 219, 221, 226, 233, 234, 235, 236, 237, 242, 243, 246, 250, 252, 254, 256, 262, 266, 267, 268, 270, 274, 277, 279, 280, 281, 282, 285, 303, 312, 313, 326, 331, 333, 344, 345, 346, 347, 349, 353, 354, 362, 363, 364, 366, 369, 370, 373, 374, 378, 380, 381, 382, 385, 387, 388, 390, 391, 392, 394, 398, 407, 409, 410, 411, 412, 427, 432, 433, 434, 435, 436, 438, 439, 440, 441, 442, 444, 445, 448, 449, 450, 452, 453, 459, 461, 469, 476, 477, 478, 483, 484, 485, 486, 490, 494, 498, 499, 500, 502, 506, 507, 508, 511, 512, 515, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 528, 529, 530, 532, 534, 537, 538, 541, 550, 553, 567, 568, 572

C-Ç

Ca'fer Efendi (Burusevī, şā'ir, Nihānī) {Nihānī/Nihālī} **509-510**

Ca'fer Efendi (Ḳara, Menteşevī) **543**

Ca'ferī/Ca'fer Çelebi (Tācī-zāde) **387-388**, 511

Cām 329

Cāmī, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Mollā, Cāmī, Şeyḫ)

Cāmi'-i Kebīr 370

Cāmi'ü'l-fuṣūleyn 134

Candarlu Ḳara Ḫalīl, bk. Ḫalīl Efendi (Candarlu, Ḳara)

Cāzim Ḫayrü'd-dīn, bk. Ḫayrü'd-dīn Efendi (Cāzim)

Cebel-i Keşiş 185

Cedîd Medrese 281

Celâl-i Süyûtî 111

Celâlü'd-dîn Efendi (Ḳāḍī, Ḥācī Ḥasan-zāde ṭalebesi) **503-504**

Celâlü'd-dîn-i Devvânî (Allâme) 208, 218, 227, 360, 393, 413, 492, 503, 505, 546

Celâlü'd-dîn-i Kirmânî 476

Celâlü'd-dîn-i Rûmî (Mevlânâ) 319, 418, 505

Celâlü'd-dîn-i Şîrâzî (Allâme) 391

Celâl-zāde Ḫızır, bk. Ḫızır Beg Efendi (İstanbul ḳāḍīsi, Celâl-zāde)

Cemâl Efendi (Şeyḫ) 407

Cemâl Ḫalîfe, bk. Cemâlü'd-dîn İsḥāḳ Efendi (Şeyḫ, Cemâl Ḫalîfe, Ḳaramanî)

Cemâlî, bk. Alā'ü'd-dîn Alî Efendi (Cemâlî, Zenbilli Alî, Müftî)

Cemâlî, bk. Meḥemmed Efendi (Çelebi Ḫalîfe, Cemâlî, Şeyḫ)

Cemâlü'd-dîn el-Aḳsarāyî, bk. Meḥemmed bin Meḥemmed Efendi (Cemâlü'd-dîn el-Aḳsarāyî)

Cemâlü'd-dîn İsḥāḳ Efendi (Şeyḫ, Cemâl Ḫalîfe, Ḳaramanî) 408, **423-425**

Cengiz Ḫân 194

Cezerî (Şeyḫ) 127

Cihân-şâh 333

Çaġmînî 104, 180, 239, 278

Çaġmînî-i Ḳāḍî-zāde 180

Çāk Muṣliḥü'd-dîn, bk. Muṣliḥü'd-dîn Efendi (Çāk, Menteşevî)

Çekmece Medresesi 521

Çelebi Ḫalîfe, bk. Meḥemmed Efendi (Çelebi Ḫalîfe, Cemâlî, Şeyḫ)

Çendik Medresesi 210, 438, 441, 444, 506, 519, 534

Çerçin, bk. Alā'ü'd-dîn Alî Efendi (Çerçin)

Çıplaḳ Ṣarı, bk. Tācü'd-dîn Efendi (Şeyḫ, Çıplaḳ Ṣarı)

Çifte Medrese 173, 362, 366, 381, 382, 394, 395, 398

Çifteler 467

Çivi-zāde Muḥyi'd-dîn, bk. Muḥyi'd-dîn Meḥemmed (Çivi-zāde)

Çorlı Medresesi 485, 500, 529, 533, 538

Çorum 373

Çubuḳ 384

Çubuḳṣuyı 138

D-Ḍ

Dârü'l-ḥadîṣ Medresesi 221, 239, 240, 347, 364, 366, 430, 446, 451, 452, 453, 469, 500, 507, 513

Dârü's-salṭanat, bk. İstanbul (Dârü's-salṭanat, Ḳosṭanṭıniyye, İslâmbol, Sitanbul)

Dârü's-selâm 242

Ḍav 178

Ḍav'iye 573

Dâvûd Efendi (Ḳocevî) **445-446**

Dâvûd Efendi (Şeyḫ, Mudurnılı) **425-426**

Dâvûd Ḫalîfe (Şeyḫ, Ḫalvetî) **564-565**

Dâvûd Paşa 166, 266

Dâvûd Paşa Medresesi 434, 453, 468, 483, 493, 494, 503, 513, 514, 521, 524, 531, 536

Dâvûd-ı Ḳayṣerî (Mevlânâ) **96**, 97

Dede Ömer, bk. Ömer Efendi (Dede, Şeyḫ, Aydınî) {Rûşenî}

Dedecik-zāde Efendi (Lādiḳli) **466**

Deli Birâder, bk. Ġazalî (Deli Birâder, şā'ir)

Dellâk-zāde, bk. Ḥüsâm Efendi (Dellâk-zāde)

Dervîş Meḥemmed (Ḫızır Şâh-zāde) 171, 407

Dervîş Meḥemmed, bk. Meḥemmed Efendi (Dervîş, Sinân Paşa-zāde)

Dervîş Meḥemmed, bk. Muḥyi'd-dîn Meḥemmed Efendi (Dervîş)

Dervîş Velī 309
Deşt-i Abbās 326
Devḥatü'l-'irfāniyye fī-Ravżati Ulemā'i'l-Oṣmāniyye 89
Dımışḳ 123, 125, 126, 136, 290, 315, 414, 416, 432, 445, 450, 498, 511, 518, 524, 529, 533, 564
Dimetoḳa 226, 375, 381, 382, 439, 496, 504, 537, 547, 573
Dimetoḳa Medresesi 213, 226, 382, 439, 496, 504, 524, 537, 547, 573
Dimyātī 123
Dinḳoz, bk. Şemsü'd-dīn Efendi (Dinḳoz)
Dirāye 171
Dīvāne Şücā', bk. Şücā' Efendi (Dīvāne, Şeyḫ, Ḫalvetī)
Dīvān-ı İsḥāḳ Çelebi 508
Dīvān-ı Şeyḫī 183
Duġlu Baba (Şeyḫ) **102**
Dürer 193
Dürerü'l-kāmine 108

E
Ebā Eyyūb Cāmi'i 373, 565
Ebā Eyyūb-i Enṣārī 216, 219, 230, 260, 289, 296, 351, 361, 372, 399, 433, 483, 511, 521, 523, 552, 565
Ebā Eyyūb-i Enṣārī Medresesi 219, 391, 399, 496, 511, 517, 521, 523, 524
Eberḳūhī 123
Ebū Abdu'llāh el-Kāfiyeci 145
Ebū Bekr Çelebi (Aḥmed Paşa birāderi) 210
Ebū Bekri'ṣ-Ṣıddīḳ 47, 76, 117, 321, 334, 377, 478
Ebū Ḥāmid (Şücā'-ı Rūmī'nin oğlu) 382
Ebū İsḥāḳ-ı Şīrāzī 117
Ebū Şâme, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Ebū Şâme)
Ebū Tāhir-i Şirāzī, bk. Mecdü'd-dīn Ebū Tāhir-i Şirāzī (Fīrūz-ābādī)
Ebu'l-beḳā İsmā'īl 127
Ebu'l-fażl İsḥāḳ 127
Ebu'l-feth Sulṭān Meḥemmed Ḫān, bk. Sulṭān Meḥemmed (II.)
Ebu'l-ḫayr (Şeyḫ) 123, 127
Ebu'l-ḫayr Meḥemmed, bk. Meḥemmed bin Meḥemmed Alī Efendi (Ebu'l-ḫayr, el-Cezerī)
Ebu'l-ḳāsım-zāde Ḫaṭṭāb, bk. Ḫaṭṭāb-ı Ḳaraḥiṣārī (Ebu'l-ḳāsım-zāde)
Ebu'l-leyṣ Efendi (Ḥaleb, Şām ḳāḍīsi) 278, **521**
Ebu'l-vefā (Şeyḫ) 548, 569
Ebu'l-vefā-yı Bağdādī 101
Ebu's-su'ūd Efendi (Bedrü'd-dīn-zāde) **508**
Ebu's-su'ūd Efendi 404, 551
Ebu's-su'ūd-zāde Aḥmed, bk. Aḥmed Çelebi (Ebu's-su'ūd-zāde)
Ebu's-su'ūd-zāde Meḥemmed, bk. Meḥemmed Çelebi (Ebu's-su'ūd-zāde)
Ece Ḫalīfe, bk. Ya'ḳūb Efendi (Ece Ḫalīfe, Ḥamīdī)
Ece-zāde, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ece-zāde)
Edebālī (Osmān Ġāzī'nin ḳayınpederi, Şeyḫ, Mevlānā) **92-93**
Edrine 134, 142, 143, 158, 173, 175, 178, 184, 189, 194, 200, 202, 203, 212, 221, 232, 239, 240, 241, 242, 251, 262, 263, 266, 267, 269, 273, 281, 292, 336, 344, 347, 351, 353, 357, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 369, 375, 378, 380, 381, 382, 390, 391, 394, 395, 397, 398, 404, 420, 422, 426, 430, 433, 434, 435, 436, 438, 439, 440, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 450, 451, 452, 453, 463, 467, 468, 469, 480, 484, 485, 486, 494, 495, 496, 497, 498, 500, 503, 505, 506, 507, 510, 512, 513, 514, 519, 520, 521, 524, 525, 529, 531, 533, 536, 540, 543, 544, 550, 566, 570
Efḍaliyye Medresesi 521, 528, 534

Efḍalü'd-dīn 206, 207, 347
Efḍal-zāde 422, 433, 463, 497
Efḍal-zāde, bk. Ḥamīdü'd-dīn Efendi (Efḍal-zāde)
Egridir 184
Ehlīce Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ehlīce)
Ekmelü'd-dīn (Şeyḫ) 108, 116, 135
Ekmelü'd-dīn 111, 132, 237
Elfiyye 573
Elfiyye-i İbn Mālik 125
Elvān Çelebi, bk. Ulvān Çelebi, (Elvān Çelebi, Āṣıḳ Paşa-zāde, Şeyḫ)
Emīr Aḥmed Beg 429
Emīr Alī, bk. Alī Efendi (Şeyḫ, Emīr)
Emīr Ḥasan, bk. Ḥasan Çelebi (Emīr, Ṣaḥn müderrisi)
Emīr Ḥasan, bk. Ḥasan Efendi (Emīr, Rūmī)
Emīr Īsā Beg (İbn İsḥāḳ Beg) 289
Emīr Külāl (Naḳşī) 321, 325
Emīr Süleymān (Ildırım Bāyezīd Ḫān oġlı) 131
Emīr-i Buḫārī, bk. Aḥmed Efendi (Şeyḫ, Seyyid, Emīr-i Buḫārī)
Emru'llāh Efendi (Şeyḫ) **303-304**
Engürüs 461
en-Neşr fī-Ḳırā'āti'l-'aşr 124
Erdebīl 379
Erdebilī Sinān, bk. Sinānü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Erdebilī Sinān)
Erzincān 108, 337
Erzincānī Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Şeyḫ, el-Erzincānī)
Es'ile 363
Esediyye Medresesi 199, 436, 439
Esved Ḥaydar, bk. Ḥaydar Efendi (Esved, Ḥaleb ḳāḍīsi)
Esved Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Esved)
Esved Seyyidī, bk. Seyyidī Efendi (Ḥamīdī, Esved Seyyidī)
Eşkālü't-te'sīs 104
Eşref-zāde, bk. Abdü'l-ḥamīd Efendi (Eşref-zāde)
Evrenos Beg 429
Eyyühüm, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (el-Yegān, Eyyühüm)

F
Faḫrī-i Acemī, bk. Faḫrü'd-dīn Efendi (Cürcānī ṭalebesi, el-Acemī)
Faḫrü'd-dīn (Fenārī-zāde mu'īdi) 120
Faḫrü'd-dīn bin İsrā'il 541
Faḫrü'd-dīn Efendi (Cürcānī ṭalebesi, el-Acemī) **142-145**, 258, 259
Faḫrü'd-dīn Efendi (İsrāfīl-zāde) **511**
Faḫrü'd-dīn Efendi (Ya'ḳūb-zāde) 142, **521-522**
Faḫrü'd-dīn er-Rāzī 107, 112, 230
Faḫrü'd-dīn-i Rūmī Efendi (Mudurnılı) **131**
Faḳı Ṭursun, bk. Ṭursun Faḳīh, (Ḳaramanī)
Fāṭıma 127
Fażlu'llāh (Aḳşemsü'd-dīnoġlı, Şeyḫ) 472
Fażlu'llāh Efendi (Çelebi Meḥmed ṭabakası ālimi) **145**
Fażlu'llāh Efendi (Şeyḫ) **303**
Fażlu'llāh-ı Ḥurūfī 129, 132, 142
Fenārī-zāde Meḥemmed, bk. Meḥemmed Şāh (Fenārī-zāde)
Fenārī-zāde Yūsuf, bk. Yūsuf Bālī (Fenārī-zāde)
Ferā'iż 113
Ferā'iż Şerḥi 433
Ferā'iż-i Sirāciyye 141, 455
Feraḥ Ḫalīfe (Ḳaramanī) **533-534**
Ferecikli Sinān, bk. Sinānü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ferecikli, Sinān Dede)
Ferhādiyye Medresesi 485, 515, 520, 530
Fetāvā-yı Bezzāzī 116
Fetḥiyye 228

Fetḥu'llāh Efendi (Şirvānī) 105, **179-180**, 342

Fetḥu'llāh-ı Şirvānī, bk. Fetḥu'llāh Efendi (Şirvānī)

Fevā'iḥü'l-miskiyye fī-fevātiḥi'l-Mekkiyye 130

Fıḳh-ı Ekber 177, 474, 566

Figārī, bk. Mehdī Efendi (Figārī, Şīrāzī)

Filibe 515

Filibe Medresesi 210, 382, 429, 448, 463, 490, 499, 537, 547

Fīrūz-ābādī, bk. Mecdü'd-dīn Ebū Tāhir-i Şirāzī (Fīrūz-ābādī)

Foça 401

Fuṣūlü'l-bedā'i 113

Fuṣūlü'l-bedā'i' fī-uṣūli'ş-şerā'i' 112

Fuṣūṣü'l-ḥikem 96, 182, 526, 560

G-Ġ

Ġalaṭa 190, 375, 509, 538

Ġāyetü'l-emānī fī-Tefsīri Seb'i'l-meṣānī 163

Ġazalī (Deli Birāder, şā'ir) **508-509**

Ġāzī II. Murād Ḫān 50, 90

Gedük Ḥüsām, bk. Ḥüsām Efendi (Gedük, Ḳasṭamonī)

Gekibuze 145, 518

Gekibuze Medresesi 490, 521, 530

Gelibolı 182, 210, 226, 265, 385, 390, 494

Gelibolı Medresesi 390, 441, 494

Gence 333, 369

Germiyānoġlı 103

Geyiklü Baba (Şeyḫ) **100-101**, 102

Ġıyāṣü'd-dīn Cemşīd 106, 228

Ġıyāṣü'd-dīn Efendi (Paşa Çelebi) **390-391**

Ġıyāṣü'd-dīn Manṣūr 546

Göynük 298

Ġubārī 179

Ġulām Aḥmed, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ġulām)

Ġulām Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Ġulām)

Ġulām Sinān, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Ġulām Sinān)

Ġurer 193

Gülistān 380

Gülşenī İbrāhīm, bk. İbrāhīm Efendi (Şeyḫ, Gülşenī)

Gülşen-i Rāz 413

Gülşenü't-tevḥīd 425

Gülzār 302

Gümüş Ḳaṣabası 152

Gümüşlioġlı, bk. Abdu'r-raḥmān Çelebi (Şeyḫ, Gümüşlioġlı)

Gündüz Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ, Gündüz)

Gürz Abdī, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Gürz Abdī)

Gürz Seyyidī, bk. Seyyidī Efendi (Ḳaramanī, Gürz Seyyidī)

H-Ḫ-Ḥ

Ḥabīb (Şeyḫ) 423, 425, 479

Ḥabīb Ömer Efendi (Şeyḫ, Ḳaramanī) **334-335**

Ḥabīb-i Ḫalvetī (Şeyḫ) 479

Ḥabīb-i Ḳaramanī (Şeyḫ) 569

Ḥabībī, bk. Aḥmed Efendi (Dervīş Ḫalīfe-zāde, kitabın mü'ellifi, şa'ir) {Ḥabībī}

Ḫᵛāce Abdu'llāh, bk. Abdu'llāh Efendi (Ḫᵛāce, Köprücüklü)

Ḫᵛāce Ḥasan, bk. Ḥasan Efendi (Ḫᵛāce, Şeyḫ)

Ḫᵛāce Ḫayrü'd-dīn Medresesi 453, 547

Ḫᵛāce Ḫayrü'd-dīn, bk. Ḫayrü'd-dīn Efendi (II. Meḥmed'in ḫᵛācesi)

Ḫᵛāce Muḥammed, bk. Muḥammed Pārsā Efendi (Ḫᵛāce, Şeyḫ)

Ḫᵛāce Ṭaşḳın (Mollā Ḥusrev ṭalebesi) **280**

Ḫᵛāce Ubeydu'llāh, bk. Ubeydu'llāh Efendi (Ḫᵛāce, Şeyḫ, Semerḳandī)

Ḫᵛāce-zāde Ḥāşiyesi 516, 573

Ḫᵛāce-zāde, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Ḫᵛāce-zāde, Burusevī)

Ḥācī Baba (Ṭosyevī) **276-277**

Ḥācī Bayram Efendi (Şeyḫ, Anḳaravī) **138**, 152, 153, 181, 182, 183, 197, 263, 291, 302, 335, 426, 427

Ḥācī Bektaş (Şeyḫ) **109-110**

Ḥācī Çelebi, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalîfe, Mü'eyyedī, Ḥācī Çelebi)

Ḥācī Çelebi, bk. Alâ'ü'd-dīn Alī Efendi (Ḥācī Çelebi)

Ḥācī Efendi (Ḥekīm, re'īsü'l-eṭibbā) **401-402**

Ḥācī Ḫalîfe (Şeyḫ, Menteşevī) **557**

Ḥācī Ḫalîfe 210, 247, 270, 310, 313, 314, 409, 410, 475, 476,

Ḥācī Ḫalîfe, bk. Abdu'llāh Efendi (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalîfe)

Ḥācī Ḫalîfe, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalîfe, Mü'eyyedī, Ḥācī Çelebi)

Ḥācī Ḥasan Medresesi 443

Ḥācī Ḥasan, bk. Ḥasan Efendi (Ḥācī, Zenbilli Alī Efendi ṭalebesi)

Ḥācī Ḥasan-zāde 169, 210, 213, 359, 360, 387, 498, 502

Ḥācī Ḥasan-zāde Medresesi 483, 486, 499, 521, 524, 544, 573

Ḥācī Ḥasan-zāde Meḥemmed, bk. Meḥemmed Şāh Efendi (Ḥācī Ḥasan-zāde)

Ḥācī İzzü'd-dīn (Şeyḫ) 339

Ḥācī Paşa (Aydınī, *Şifâ* yazarı) 116, **135**

Ḥacriyye Medresesi 344, 353, 362, 484, 510

Ḫāf 149

Ḥāfıẓ, bk. Ḥāfıẓü'd-dīn Muḥammed Efendi (Ḥāfıẓ, Berda'ī)

Ḥāfıẓü'd-dīn bin el-Bezzāzī 157

Ḥāfıẓü'd-dīn Muḥammed Efendi (Ḥāfıẓ, Berda'ī) **488-489**

Ḥaleb 108, 133, 219, 232, 291, 359, 436, 445, 453, 458, 459, 486, 498, 500, 501, 506, 515, 518, 521, 522, 526, 552

Ḥalebī Muḥammed, bk. Muḥammed Efendi (Ḥalebī-zāde)

Ḥalebiyye Medresesi 189, 251, 382, 391, 430, 443, 450, 451, 452, 463, 497, 503, 520, 521, 524, 525

Ḫālid Medresesi 399

Ḫalîl Efendi (Candarlu, Ḳara) **98-99**

Ḫalîl Efendi (Ḳasṭamonī, Ṭaşköprīzāde'nin dedesi) **194-197**

Ḫalîl Paşa (Vezīr) 99, 181, 292

Ḫalîlī Efendi (Rūmeli ḳāḍī-askeri) **375**

Ḥall-i Uṣṭurlāb 286

Ḥamdī, bk. Ḥamdu'llāh Efendi (Şeyḫ, Aḳşemsü'd-dīn-zāde) {Ḥamdī}

Ḥamdu'llāh Efendi (Şeyḫ, Aḳşemsü'd-dīn-zāde) {Ḥamdī} **304-305**

Ḥāmid bin Mūsā Efendi (Şeyḫ, Şomuncu Baba) **135-137**

Ḥamīd Efendi (Şeyḫ) 115

Ḥāmid el-Ḳayṣerī (Şeyḫ) 138, 152

Ḥamīdü'd-dīn Efendi (Efḍal-zāde, Maḥmūd Paşa Medresesi müderrisi) 354, **368**

Ḥamīdü'd-dīn Efendi (İbn Efḍal) 217, **236-238,** 453, 527

Ḥamza Beg Medresesi 380, 477

Ḥamza Çelebi (Şeyḫ, Germiyānī) **568**

Ḥamza Efendi (Arab Çelebi) **516**

Ḥamza Efendi (Ḳaramanī) 113, 169, **174**, 353

Ḥamza Efendi (Şeyḫ-i Şāmī, Bayramī) **302**

Ḥamza Nūrü'd-dīn, bk. Nūrü'd-dīn Ḥamza Efendi (Üçbaş)

Ḫançeriyye Medresesi 541

Hārūniyye 573

Ḥasan Çelebi (Emīr, Ṣaḥn müderrisi) **531**

Ḥasan Çelebi (İbn Fenārī) 242, **251-254**

Ḥasan Çelebi (Ḳaramanī) **538-539**

Ḥasan Çelebi 232

Ḥasan Çelebi, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Ḥasan Çelebi (Ḳaraşivī)

Ḥasan Dede (Şeyḫ) **95**

Ḥasan Efendi (Emīr, Rūmī) **512-513**

Ḥasan Efendi (Ḥᵛāce, Şeyḫ) **186,** 198

Ḥasan Efendi (Ḥācī, Zenbilli Alī Efendi ṭalebesi) 468, **470**

Ḥasan Efendi (Samsunī, Mollā Ḫusrev ṭalebesi) **226**

Ḥasan Paşa (Alā'ü'd-dīn-i Esved-zāde) **118-119**

Ḥasan-ı Rūmī, bk. Ḥasan Efendi (Emīr, Rūmī)

Ḥasan-ı Ṭavīl 233, 244, 333

Ḥasan-zāde Efendi (Kütāhiyye ḳāḍīsi) **467**

Ḥaseniyye Medresesi 436

Ḥāşiye-i Tecrīd 208, 212

Ḥaṭīb Ḳāsım, bk. Ḳāsım Efendi (Ḥaṭīb, Amāsiyyevī)

Ḥaṭīb Ḳāsım-zāde, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed (Ḥaṭīb Ḳāsım-zāde)

Ḥaṭīb-zāde, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḥaṭīb-zāde, Şemāniyye müderrisi)

Ḥaṭīb-zāde, bk. Tācü'd-dīn İbrāhīm Efendi (Ḥaṭīb-zāde)

Ḥaṭṭāb-ı Ḳaraḥiṣārī (Ebu'l-ḳāsım-zāde) **93-94**

Ḥavāşş-ı Şerḥ-i Mevāḳıf 210

Ḥāvetenhūr 325

Ḥayālī, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ḥayālī)

Ḥaydar Baba (Şeyḫ, Ubeydu'llāh-ı Semerḳandī ḫalīfesi) **565**

Ḥaydar Burhānü'd-dīn, bk. Burhānü'd-dīn Ḥaydar Efendi (Taftāzānī ṭalebesi, Herevī)

Ḥaydar Efendi (Dārü'l-ḥadīş müderrisi) **469**

Ḥaydar Efendi (Esved, Ḥaleb ḳāḍīsi) **500-501**

Ḥaydar el-Herevī, bk. Burhānü'd-dīn Ḥaydar Efendi (Taftāzānī ṭalebesi, Herevī)

Ḫayrü'd-dīn Efendi (Aṭūfī) **462**

Ḫayrü'd-dīn Efendi (Cāzim) **542**

Ḫayrü'd-dīn Efendi (II. Meḥmed'in ḫᵛācesi) **236**

Ḫayrü'd-dīn Efendi (Ḳasṭamonī, Ḳānūnī ṭabaḳası ālimi) **483**

Ḫayrü'd-dīn Efendi (Küçük, Aṣġar) **538**

Ḫayrü'd-dīn Efendi 97, 155, 194, 195, 196, 206, 462, 483, 518, 521, 530, 532, 537

Ḫayrü'd-dīn Paşa 97

Hediyyetü'l-mehdiyyīn 344

Ḥekīm Ḥācī, bk. Ḥācī Efendi (Ḥekīm, re'īsü'l-eṭibbā)

Ḥekīm Īsā, bk. Īsā Efendi (Ḥekīm)

Ḥekīm İsḥāḳ, bk. İsḥāḳ Efendi (Ḥekīm)

Ḥekīm Ḳuṭbü'd-dīn, bk. Ḳuṭbü'd-dīn Efendi (Ḥekīm, Acemī)

Ḥekīm Muḥammed Şāh, bk. Muḥammed Şāh Efendi (Ḥekīm, Ḳazvinī)

Ḥekīm Oşmān, bk. Oşmān Efendi (Ḥekīm)

Ḥekīm Sinān, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Ḥekīm Sinān)

Ḥekīm Şükru'llāh, bk. Şükru'llāh Efendi (Ḥekīm, Şirvānī)

Ḥekīm Ya'ḳūb, bk. Ya'ḳūb Efendi (Ḥekīm)

Ḥekīm-i Lārī, bk. Lārī Efendi (Ḥekīm)

Ḥekīm-zāde, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḥekīm-zāde, İbn Ḥekīm)

Herāt 220, 230, 231, 245, 318, 330, 439, 448

Herī 149

Hevāyī, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḳaramanī, Hevāyī)

Ḥıṣn-ı Ḥaṣīn 125

Ḫıżr Beg (Şeyḫ, Aḥmed Paşa-zāde) **477-478**

Ḫıżr Beg Efendi (İstanbul ḳāḍīsi, Celāl-zāde) **167-169,** 190, 199, 212, 213, 221, 236, 255, 261, 269

Ḫıżr Efendi (Ṭanagöz-zāde) **527**

Ḫıżr Şāh Efendi (Menteşeli) **170-171,** 197

Hidāye 171, 237, 430, 488, 573

Hidâye Telvîḥi 492
Hidâyet Çelebi (Yâr Alî-zâde) **528**
Hidâyetü'l-ḥikmet 210
Ḫilâfiyyât 93
Hîrî 124
Ḫorâsân 104, 124, 147, 149, 150, 151, 207, 231, 329, 439
Ḫoy 100
Ḫudâvendigâr 132
Ḫündî Ḫatun Medresesi 300
Ḫusreviyye Medresesi 530, 573
Hüdâ (Akşemsü'd-dîn-zâde) 299
Hüdhüd, bk. Bedrü'd-dîn Efendi (Hüdhüd, Ṭabîb)
Ḥüsâm Çelebi (Abdu'r-raḥmân-zâde) **435-436**, 437, 531
Ḥüsâm Çelebi, bk. Ḥüsâmü'd-dîn Ḥüseyn Efendi (Ḥüsâm Çelebi)
Ḥüsâm Efendi (Dellâk-zâde) **400**
Ḥüsâm Efendi (Gedük, Ḳasṭamonî) **502**, 531
Ḥüsâmü'd-dîn Efendi (İbnü'l-müderris) **176-177**
Ḥüsâmü'd-dîn Ḥasan Çelebi (Ḳaraşivî) **512,** 530
Ḥüsâmü'd-dîn Ḥasan Efendi (İbnü'ṭ-ṭabbâḫ) **494,** 531
Ḥüsâmü'd-dîn Ḥasan Efendi (Tâliş-i Acemî) **546-547**
Ḥüsâmü'd-dîn Ḥüseyn Efendi (Ḥüsâm Çelebi) 518, 529, **530**
Ḥüsâmü'd-dîn Ḥüseyn Efendi (Ümmü'l-veled) **259-261**
Ḥüsâmü'd-dîn-i Şâşî 325
Ḥüsâmü'd-dîn-i Toḳatî 342
Ḥüsâm-zâde, bk. Muṣlihü'd-dîn Muṣṭafâ Efendi (Ḥüsâm-zâde)
Ḥüseyn Aḥmed Efendi (Şeyḫ) 458
Ḥüseyn Bayḳara 207, 415
Ḥüseyniyye Medresesi 384, 391, 508, 511, 529, 573

I-İ
Iṣlâḥ u Îżâḥ 430
Isparta 243
Işıḳ Ḳâsım, bk. Ḳâsım Efendi (Işıḳ)
İṣbâtü'l-vâcib 492
İbn Abbâs 323
İbn Arabî, bk. Alâ'ü'd-dîn Alî Efendi (İbn Arabî, Ḥalebî)
İbn Celâl 199
İbn Efḍal, bk. Ḥamîdü'd-dîn Efendi (İbn Efḍal)
İbn el-Beşîr 194
İbn el-Fenârî 128
İbn Fenârî, bk. Alâ'ü'd-dîn Alî Efendi (İbn Fenârî)
İbn Fenârî, bk. Ḥasan Çelebi (İbn Fenârî)
İbn Ferâmurz, bk. Meḥemmed Efendi (Mollâ Ḫusrev, İbn Ferâmurz)
İbn Firişte 145
İbn Germiyân 131
İbn Germiyân Medresesi 378
İbn Ḫˇâce-zâde, bk. Muṣliḥü'd-dîn Muṣṭafâ Efendi (Şeyḫ, İbn Ḫˇâce-zâde)
İbn Ḥacer 111, 160, 163
İbn Hâcib 112
İbn Ḫaṭîb 204
İbn Ḥekîm, bk. Muḥyi'd-dîn Efendi (Ḥekîm-zâde, İbn Ḥekîm)
İbn Ḥüsâmü'd-dîn 240
İbn İbrî (Ḥüseyniyye Medresesi müderrisi) **384-385**
İbn Ḳâḍî-i Ayaşuluġ 199
İbn Maġnisa, bk. Muḥyi'd-dîn Efendi (İbn Maġnisa)
İbn Mâlik 573
İbn Manyas, bk. Meḥemmed Efendi (İbn Manyas, Ḳâḍî-i Manyas)
İbn Mûsâ, bk. Ḥâmid bin Mûsâ Efendi (Şeyḫ, Ṣomuncu Baba)

İbn Mücellid, bk. Seyyidî Maḥmûd Efendi (Mücellid-zâde, İbn Mücellid)

İbn Sînâ 215

İbn Şeyḫ Şebüsterî (Ḳânûnî ṭabaḳası âlimi) **492-493**

İbn Temcîd (II. Murâd ṭabakası âlimi) **174-175**

İbnü'l-ʿaṭṭâr, bk. Muṣliḥü'd-dîn Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-ʿaṭṭâr)

İbnü'l-bezzâzî, bk. Meḥemmed Efendi (el-Kerderî, İbnü'l-bezzâzî)

İbnü'l-Cezerî, bk. Aḥmed bin Meḥemmed Efendi (Ebu'l-ḫayr-zâde, İbnü'l-Cezerî)

İbnü'l-eşref (Ḫˇâce-zâde ṭalebesi) **275**

İbnü'l-ḫaṭîb, bk. İbrâhîm Efendi (İbnü'l-ḫaṭîb)

İbnü'l-imâm, bk. İmâm-zâde Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-imâm)

İbnü'l-ḳaffâl Efendi (Kilidci-zâde, Sinobî) **466**

İbnü'l-ketḫudâ, bk. Ketḫudâ-zâde Efendi (İbnü'l-ketḫudâ, Germiyânî)

İbnü'l-melek Medresesi 443

İbnü'l-melek, bk. İzzü'd-dîn Abdü'l-laṭîf (İbnü'l-melek, Tire Medresesi müderrisi)

İbnü'l-miʿmâr, bk. Muḥyi'd-dîn Efendi (İbnü'l-miʿmâr)

İbnü'l-muʿîd, bk. Muʿîd-zâde Efendi (İbnü'l-muʿîd, Amâsiyyeli)

İbnü'l-mü'eyyed 209, 396, 486, 502

İbnü'l-müderris, bk. Ḥüsâmü'd-dîn Efendi (İbnü'l-müderris)

İbnü'l-otrârî 414

İbnü'l-vefâ, bk. Muṣliḥü'd-dîn Muṣṭafâ Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-vefâ)

İbnü'ṣ-ṣarrâf, bk. İbrâhîm Efendi (Şeyḫ, Sivasî, İbnü'ṣ-ṣarrâf)

İbnü's-selâm, bk. Tâcü'd-dîn İbrâhîm (İbnü's-selâm)

İbnü'ṭ-ṭabbâḫ, bk. Ḥüsâmü'd-dîn Ḥasan Efendi (İbnü'ṭ-ṭabbâḫ)

İbnü'ṭ-ṭâḥir 337

İbrâhîm Efendi (Arab İmâm, Ḥalebî) **526**

İbrâhîm Efendi (Ḫalîl Paşa-zâde) **269-272**

İbrâhîm Efendi (İbnü'l-ḫaṭîb) 217, 224, **394**, 505

İbrâhîm Efendi (Meḥemmed-zâde) **122-123**

İbrâhîm Efendi (Seyyid, Acemî) **370-373**

İbrâhîm Efendi (Şeyḫ, Gülşenî) **334**

İbrâhîm Efendi (Şeyḫ, Sivasî, İbnü'ṣ-ṣarrâf) **300-302**

İbrâhîm Paşa (Ḫalîl Paşa-zâde) 214

İbrâḥîm Paşa (Ḳoca) 429

İbrâhîm Paşa (Vezîr, Maḳtûl) 447

İbrâhîm Paşa 218, 269, 274, 334, 365

İbrâhîm Paşa Medresesi 490, 496, 507, 512, 537

İbrâhîm Tâcü'd-dîn, bk. Tâcü'd-dîn İbrâhîm Efendi (Ḫaṭîb-zâde)

İbrâhîm-i Amâsî 289, 511

İbrâhîm-i Ḳayṣerî (Şeyḫ) 402

İbrâhîm-i Sivasî, bk. İbrâhîm Efendi (Şeyḫ, Sivasî, İbnü'ṣ-ṣarrâf)

İbrâhîm-i Tennûrî (Şeyḫ) 335

İdrîs Efendi (Bidlisî) **379-380**

İdrîs-i Bidlisî, bk. İdrîs Efendi (Bidlisî)

İlâhiyyât-ı Mevâḳıf 180

İlyâs Efendi (Ḥanefî) **181**

İlyâs Efendi (Rûmî) **177-178**

İlyâs Efendi (Sînâbî) **177**

İlyâs Efendi (Şeyḫ, Pîr) **150-151,** 152

İlyâs Şücâ'ü'd-dîn Efendi (Müfred-zâde, Müfred Şücâʿ) **180**

İmâm Burhânü'd-dîn el-Enbâşî 125

İmâm Şâfiʿî 471

İmâm-ı Aʿẓam 474

İmâm-ı Cezerî 133

İmâm-ı Ġazzâlî 173

İmâm-zâde Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-imâm) **422**

İnâye 171, 176

İnâyetü'd-dîn 212
İnebeg Medresesi 450
İnegöl 101, 246, 349, 378, 439, 510, 534
İnegöl Medresesi 450, 510, 534
Îrân 271, 457
İrşâd 231
Îsâ Beg Medresesi 449, 528, 534
Îsâ Efendi (Ḥekîm) **550**
Îsâ Ḫalîfe (Ḳasṭamonılı) **463**
Îsâ Paşa (Şâm vâlîsi) **468**
Îsâ Paşa-zâde Ḫalîl Çelebi 574
İsḥâḳ Beg Medresesi 502, 573
İsḥâḳ Çelebi (Üskübî, şâ'ir) {İsḥâḳ} **507-508**
İsḥâḳ Efendi (Ḥekîm) **566**
İsḥâḳıyye Medresesi 180, 436, 439, 468, 503
İskender Efendi (Şeyḫ, Muḥyi'd-dîn-i İskilibî ḫalîfesi) **559**
İskilibî Muḥyi'd-dîn, bk. Muḥyi'd-dîn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, İskilibî)
İslâmbol, bk. İstanbul (Ḳosṭanṭıniyye, Dârü's-salṭanat, İslâmbol)
İsmâ'îl Beg (vâlî-i Ḳasṭamonı) 175
İsmâ'îl Beg 179, 194, 470
İsmâ'îl Beg Medresesi 342
İsmâ'îl bin Keşîr (Ebü'l-fidâ) 123
İsmâ'îl Efendi (Şeyḫ, Şirvânî) **413,** 415
İsmâ'îl el-Cebertî (Şeyḫ) 118
İsmâ'îl-i Erdebîlî 360, 467, 488
İsmâ'îl-i Ḳaramanî, bk. Kemâlü'd-dîn İsmâ'îl Efendi (Ḳaramanî)
İsnevî 123
İsrâfîl-zâde, bk. Faḫrü'd-dîn Efendi (İsrâfîl-zâde)
İstanbul (Ḳosṭanṭıniyye, Dârü's-salṭanat, İslâmbol, Sitanbul) 361, 541 // Ḳosṭanṭıniyye 158, 159, 162, 166, 168, 171, 190, 193, 196, 200, 203, 211, 216, 226, 228, 230, 231, 236, 237, 250, 258, 266, 269, 270, 273, 274, 283, 285, 293, 297, 309, 310, 316, 317, 318, 332, 338, 339, 344, 351, 352, 354, 360, 362, 363, 364, 365, 366, 371, 374, 375, 378, 385, 386, 387, 388, 391, 392, 396, 398, 400, 403, 406, 407, 417, 419, 420, 421, 423, 426, 427, 433, 434, 436, 440, 443, 444, 446, 453, 457, 459, 462, 463, 467, 468, 470, 473, 477, 481, 483, 484, 485, 486, 488, 489, 490, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 508, 509, 512, 513, 514, 515, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 524, 526, 528, 529, 531, 533, 534, 536, 537, 538, 539, 541, 544, 545, 546, 549, 550, 551, 553, 558, 559, 560, 561, 572, 574 // Dârü's-salṭanat 95, 470, 471, 550, 551 // İslâmbol 168, 204, 213, 270, 272, 283, 423, 467, 470 // Sitanbul 193, 260, 277, 317, 353, 363, 367, 368, 451, 529, 534
İvaż Paşa (Ḥâcî) 115
İżâḥ-ı Ma'ânî 107, 108, 141
İẕârî, bk. Ḳâsım Efendi (İẕârî, Germiyânî, şâ'ir) {İẕârî}
İzniḳ 96, 97, 99, 121, 134, 169, 203, 204, 205, 212, 216, 240, 354, 362, 363, 365, 369, 371, 378, 381, 394, 447, 449, 494, 498, 507, 514
İzniḳ Medresesi 211, 252, 381, 450, 486, 488, 492, 494, 498, 531
İzzî 201
İzzü'd-dîn Abdü'l-laṭîf Efendi (İbnü'l-melek, Tire Medresesi müderrisi) **129**
İzzü'd-dîn-i Zencânî 201

K-Ḳ

Ka'be 76, 87, 111, 123, 124, 132, 146, 148, 149, 166, 169, 218, 315, 323, 338, 393, 406, 413, 416, 440, 442, 458, 464, 469, 508, 522, 528, 530, 546, 564, 565
Ḳâḍî Beyżâvî Tefsîri 227

Ḳāḍī Burhānü'd-dīn, bk. Burhānü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ḳāḍī-i Erzincān, Ḳāḍī Burhānü'd-dīn)

Ḳāḍī Celāl, bk. Celālü'd-dīn Efendi (Ḳāḍī, Ḥācī Ḥasan-zāde ṭalebesi)

Ḳāḍī Maḥmūd, bk. Maḥmūd Efendi (Ḳāḍī, Ḳoca Efendi)

Ḳāḍī-i Balaṭ (II. Murād ṭabakası ālimi) **178**

Ḳāḍī-i Manyas, bk. Meḥemmed Efendi (İbn Manyas, Ḳāḍī-i Manyas)

Ḳādirī Çelebi (Ḳāḍī-'asker) 543

Ḳādirī, bk. Abdü'l-ḳādir Efendi (Ḳādirī)

Ḳāḍī-zāde 106, 180, 214, 239, 388, 398, 443

Ḳāḍī-zāde Ḳāsım, bk. Ḳāsım Efendi (Ḳāḍī-zāde)

Ḳāḍī-zāde-i Rūmī, bk. Mūsā Paşa (Ḳāḍī-zāde-i Rūmī)

Kāfiye 145, 232, 246, 276, 423, 493, 516, 572

Kāfiye Şerḥi 399

Kāfiyeci, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Kāfiyeci)

Kāfiye-i Ḥubaysī 397

Kāfiye-i İbn Ḥācib 330

Ḳağla Şeyḫi, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḳağla Şeyḫi)

Ḳāhire 111, 123, 131, 132, 135, 145, 159, 162, 278, 411, 518

Ḳalender-ḫāne Cāmi'i 569

Ḳalender-ḫāne İmāmı Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḳalender-ḫāne İmāmı)

Ḳalender-ḫāne Medresesi 344, 360, 386, 397, 446, 467, 496, 513, 517, 528, 533, 573

Ḳāmūs 117, 350

Ḳāmūsü'l-muḥīṭ 117

Kanḳırı 409

Ḳānūn 215

Ḳapluca Medresesi 331, 435, 452, 490, 502, 507, 520

Ḳara Alī, bk. Alī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḳara)

Ḳara Bālī, bk. Bālī Efendi (Ḳara, Aydınī)

Ḳara Ca'fer, bk. Ca'fer Efendi (Ḳara, Menteşevī)

Ḳara Ḫˇāce, bk. Alā'ü'd-dīn Efendi (el-Esvedī, Ḳara Ḫˇāce)

Ḳara Ḫalīl, bk. Ḫalīl Efendi (Candarlu, Ḳara)

Ḳara Ṣāliḥ, bk. Ṣāliḥ Efendi (Ḳara)

Ḳara Sinān, bk. Sinān Efendi (Ḳara)

Ḳara Ya'ḳūb, bk. Ya'ḳūb Efendi (Ḳara, Nigdevī)

Ḳaraağac 333

Ḳarabāğ 492

Ḳarabālī 522

Ḳaraca Aḥmed, bk. Aḥmed Efendi (Ḳaraca, Şeyḫ)

Ḳaraca Aḥmed, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ḳaraca)

Ḳaraca Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḳaraca)

Ḳaraemīr 334

Ḳaraferye 360

Ḳaraḥiṣār 300, 372, 500, 530

Ḳaraḥiṣār Medresesi 519

Ḳaraman 92, 94, 98, 107, 108, 114, 144, 169, 265, 277, 332, 333, 335, 336, 337, 338, 414, 424, 425, 537

Ḳaramanoğlı 114, 310

Ḳaraṣi 186, 395, 540

Ḳarayülük bin Ṭur'alī 109

Ḳāsım Çelebi (Şeyḫ, Çelebi Ḫalīfe mürīdi) **426**

Ḳāsım Efendi (Ḫaṭīb, Amāsiyyevī) **344**, 347

Ḳāsım Efendi (Işıḳ) **510**

Ḳāsım Efendi (İẕārī, Germiyānī, şā'ir) {İẕārī} 203, **351-352**, 386, 438, 439, 446, 500, 505

Ḳāsım Efendi (Ḳāḍī-zāde) **255-256**

Ḳāsım Efendi (Ḳānūnī ṭabaḳası ālimi) 438, **548**

Ḳāsım el-Envārī 149
Ḳāsım Ḫalīfe (Ḫalvetī) 560
Ḳāsım Paşa 516
Ḳāsım Paşa Medresesi 445, 502, 516, 518
Ḳaṣīde-i Bürde 455
Ḳaṣīde-i Nūniyye 168
Ḳasṭalānī 387
Ḳasṭamonı 175, 179, 194, 255, 281, 342, 381, 400, 418, 431, 450, 462, 470, 472, 480, 483, 496, 497, 502, 515, 523, 542
Ḳayıtbay 162, 373, 458
Ḳayṣeriyye 135, 300, 301, 475
Kāzrūn 118
Kefe 441, 504, 523
Kelīle [vü] Dimne 520
Kemāl Çelebi (Baġdād ḳāḍīsi) **531**
Kemāl Çelebi (mütercimin ağabeyi) 574
Kemāl Efendi 395
Kemāl Paşa-zāde, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Kemāl Paşa-zāde, İbn Kemāl)
Kemālü'd-dīn İsmā'īl Efendi (Ḳaramanī) **395-396**
Kenz 458
Kestel 199
Kestellī 386
Keşşāf 107, 141, 176, 230, 281, 396, 397, 430, 462, 488, 492, 547
Keşşāf Şerḥi (Seyyid Şerīf'üñ) 174
Ketḫudā-zāde Efendi (İbnü'l-ketḫudā, Germiyānī) **505**
Kevşer-i Cārī 'alā-Riyāżi'l-Buḫārī 163
Ḳırım 157, 158
Ḳırşehri 94, 109
Ḳıvāmü'd-dīn Ḳāsım Efendi (Cemālī) **352**
Ḳıvāmü'd-dīn Ḳāsım Efendi (Ḫalīl-zāde) **438-439**
Ḳızıl Aḥmed 425
Ḳızıl Ḳaṭır, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Baġl-i Aḥmer, Ḳızıl Ḳaṭır)
Kilidci-zāde, bk. İbnü'l-ḳaffāl Efendi (Kilidci-zāde, Sinobī)
Kirecci-zāde, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Kirecci-zāde)
Kirmān 227, 317
Kirmastı 406
Kirmastī, bk. Yūsuf Efendi (Kirmastī)
Kīş 124, 126
Kite 210
Ḳoca Efendi 103
Ḳoca Efendi, bk. Maḥmūd Efendi (Ḳāḍī, Ḳoca Efendi)
Ḳoca Ṭaşköprī 205
Ḳocevī Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḳocevī, Ḫalīfe)
Ḳoġacı Dede (Şeyḫ) **421**
Ḳonya 132, 133, 147, 185, 231, 244, 300, 378, 497
Ḳorḳud Ḫān 374
Ḳosṭanṭıniyye, bk. İstanbul (Ḳosṭanṭıniyye Dārü's-salṭanat, İslāmbol)
Ḳosṭanṭīn 275
Köprücük 466, 523
Köprücük-zāde, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Köprücük-zāde)
Ḳuds 112, 147, 391, 416, 458, 475
Ḳuds-i Şerīf Medresesi 391
Ḳudūrī 435
Ḳumla 518
Ḳumrı Maḥmūd, bk. Maḥmūd Efendi (Ḳumrı)
Ḳurd Çelebi (Şām ḳāḍīsi) **533**
Ḳuṭb el-İzniḳī, bk. Ḳuṭbü'd-dīn Efendi (Ḳuṭb, Şeyḫ, el-İzniḳī)
Ḳuṭbü'd-dīn Efendi (Ḥekīm, Acemī) **285-286**
Ḳuṭbü'd-dīn Efendi (Ḳuṭb, Şeyḫ, el-İzniḳī) **121-122**
Ḳuṭbü'd-dīn Efendi (Merzifonī) **514-515**
Ḳuṭbü'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḳāḍī-zāde) **389-390,** 441

Ḳuṭbü'd-dīn-zāde Meḥemmed, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed (Ḳuṭbü'd-dīn-zāde)

Küçük Ḫayrü'd-dīn, bk. Ḫayrü'd-dīn Efendi (Küçük, Aṣġar)

Küçük Medrese 216

Küçük Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Küçük, Pīr Meḥemmed)

Küçük Şemsī, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Küçük Şemsī)

Küpelü-zāde, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Küpelü-zāde)

Küre 196, 418

Küre-i Nüḫās 418

Kürkcibaşı Medresesi 515, 529

Kütāhiyye 183, 516, 524

Kütāhiyye Medresesi 128, 502, 505, 515, 521

L

Lālā Şāhīn 97

Lāmi'ī Çelebi, bk. Maḥmūd Efendi (Şeyḫ, şā'ir, Lāmi'ī Çelebi) {Lāmi'ī}

Lāmi'ü'l-mu'lem 117

Lār 289

Lārende 145, 159, 332

Lārende Medresesi 493

Lārī Efendi (Ḥekīm) **289**

Leṭā'ifü'l-işārāt 134

Leylī vü Mecnūn 304

Leysī Çelebi, bk. Nūrü'd-dīn Ḥamza Efendi (Leysī Çelebi)

Leysī-zāde, bk. Aḥmed Çelebi (Leysī-zāde)

Luṭfī, bk. Luṭfu'llāh Efendi (Toḳatī, Luṭfī)

Luṭfu'llāh (Şücā'-ı Rūmī'nin oğlu) 382

Luṭfu'llāh Efendi (Şeyḫ, Bayramī) **153-154**

Luṭfu'llāh Efendi (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalīfesi) **476**

Luṭfu'llāh Efendi (Şeyḫ, Üskübī) **419-420**

Luṭfu'llāh Efendi (Toḳatī, Luṭfī) 215, 216, 239, 240, **347-351**, 350, 386, 394, 429, 438, 445, 446, 499, 500, 506, 566

Lübb 158

M

Maġnisa 160, 188, 221, 256, 257, 258, 438, 447, 466, 496, 497, 518, 521, 522, 529, 530, 569

Maġnisa Medresesi 535

Maġribī (Şeyḫ) 411

Maġūşī, bk. Muḥammed Efendi (Maġūşī, Tūnusī)

Maḥbūbü'l-ḥamā'il 230

Maḥmūd Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Anaṭolı ḳāḍī-askeri)

Maḥmūd Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Aṣfer)

Maḥmūd Beg (Ḫayr Beg-zāde) 459

Maḥmūd Çelebi (Şeyḫ, Emīr-i Buḫārī ḫalīfesi) 417, **554-556**

Maḥmūd Efendi (Aḫī Cān, Aḫī Çelebi) 343, 441, **470-471**

Maḥmūd Efendi (Ḳāḍī, Ḳoca Efendi) **103**

Maḥmūd Efendi (Ḳumrı) **505-506**

Maḥmūd Efendi (Mīrim Çelebi, Ḳāḍī-zāde) **390**

Maḥmūd Efendi (Seyyid, Mollā Luṭfī ṭalebesi) **393-394**

Maḥmūd Efendi (Şeyḫ) 496, 501

Maḥmūd Efendi (Şeyḫ, şā'ir, Lāmi'ī Çelebi) {Lāmi'ī} **478-479**

Maḥmūd Paşa 142, 172, 200, 201, 210, 211, 231, 244, 257, 265, 368, 444, 467, 470, 489, 502, 534

Maḥmūd Paşa Medresesi 265, 344, 362, 368, 388, 440, 444, 467, 484, 485, 496, 498, 502, 518, 521, 534

Maḥṭūmī (Şeyḫ) 431

Maḫzenü'l-fiḳh 465

Maḳdisī Abdü'l-laṭīf, bk. Abdü'l-laṭīf Efendi (Şeyḫ, Maḳdisī)

Maḳṣūd 280, 281

Maḳṣūd Şerḥi 134

Malġara Medresesi 226, 365

Maʿlūl Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Maʿlūl)

Manastır 525

Manastır Medresesi 113, 246, 281, 345, 389, 390, 432, 438, 441, 452, 453, 500, 502, 511, 515, 528, 529, 530

Manastırlı Çelebi (Seyyidī-i Ḳaramanī ṭalebesi) **525-526**

Manav Abdī, bk. Abdī Efendi (Manav)

Manavġat 185

Manẓūme-i Nesefī 353

Maṣdar, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Maṣdar)

Māṣī, bk. Aḥmed Efendi (Māṣī)

Māverā'ü'n-nehr 104, 124, 128, 173, 227, 232, 458, 478

Mecdü'd-dīn Ebū Tāhir-i Şirāzī (Fīrūz-ābādī) **117-118**

Mecdü'd-dīn Efendi (ḳāḍī-ʿasker) 99, **167**, 231

Mecmaʿ-ı Ebu's-sāʿatī 171

Mecmaʿü'l-baḥreyn 129

Medîne 124, 323, 427, 474, 476, 478, 539, 557

Medînetü'l-ʿilm 488

Mehdî Efendi (Figārī, Şīrāzī) **547**

Meḥemmed Aġa 224

Meḥemmed Beg (Aydınoġlı) 135

Meḥemmed Beg (Şām ḳāḍīsi, Kemāl Paşa-zāde ṭalebesi) **524-525**

Meḥemmed bin Abdü'l-laṭīf Efendi (el-Melekī, *Viḳāye* Şāriḥi) **129**

Meḥemmed bin Armaġān Efendi (Mollā Yegān) **155-156**

Meḥemmed bin Beşīr Efendi (Sulṭān Bāyezīd Medresesi müderrisi) **157**

Meḥemmed bin Ḫˇāce-zāde 438

Meḥemmed bin Meḥemmed Alī Efendi (Ebu'l-ḫayr, el-Cezerī) **123-125**

Meḥemmed bin Meḥemmed Efendi (Cemālü'd-dīn el-Aḳsarāyī) 98, **107-108,** 118

Meḥemmed bin Meḥemmed Efendi (Ebu'l-ḫayr-zāde, el-Cezerī, büyük oğul)**125-126**

Meḥemmed bin Meḥemmed Efendi (Ebu'l-ḫayr-zāde, el-Cezerī, küçük oğul)**126-127**

Meḥemmed Cemālī, bk. Meḥemmed Efendi (Çelebi Ḫalīfe, Cemālī, Şeyḫ)

Meḥemmed Çelebi (Ebu's-suʿūd-zāde) **552**

Meḥemmed Çelebi (Zeyrek-zāde) **452**

Meḥemmed Çelebi, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed (Ḳuṭbü'd-dīn-zāde)

Meḥemmed Efendi (Ayaşuluġ Çelebisi) **171**

Meḥemmed Efendi (Çelebi Ḫalīfe, Cemālī, Şeyḫ) **336-339**, 422, 426, 491, 560, 564

Meḥemmed Efendi (Dervīş, Sinān Paşa-zāde) **543-544**

Meḥemmed Efendi (el-Kerderī, İbnü'l-bezzāzī) **116-117**

Meḥemmed Efendi (Ḫācī Ḥasan-zāde, Malġara Medresesi müderrisi) 169, **226-227,** 388, 477, 478

Meḥemmed Efendi (Ḫˇāce-zāde oğlu, Şeyḫ) 210, 310

Meḥemmed Efendi (İbn Manyas, Ḳāḍī-i Manyas) **178**

Meḥemmed Efendi (Ḳuṭbü'd-dīn-zāde, İzniḳī) 121, **179**

Meḥemmed Efendi (Mollā Ḫusrev, İbn Ferāmurz) 164, **188-194**, 189, 190, 192, 194, 197, 226, 256, 257, 280, 344, 345, 353, 369, 395, 396, 439, 522

Meḥemmed Efendi (Mollā Zeyrek, Şemāniyye müderrisi) **197-198**, 200, 452

Meḥemmed Efendi (Niksarī) **342-343**

Meḥemmed Efendi (Şeyḫ Maḥmūd-zāde, Muġlavī) **515-516**

Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Mevlānā, Şeyḫī Çelebi) **522-523**

Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Şorva-zāde) **472**

Meḥemmed Efendi (Yazıcıoġlı, Şeyḫ, Bayramī) **182**
Meḥemmed Eflāṭūnoġlı 208
Meḥemmed Ḫalîfe 118
Meḥemmed Ḫān (I.)112, 142, 145
Meḥemmed Ḫān (II., Ebu'l-fetḥ) 127, 142, 160, 162, 244, 268, 342
Meḥemmed Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḫaṭīb-zāde, Şemāniyye müderrisi)
Meḥemmed Paşa (Ḳaramanī) 203, 213, 287, 337, 353
Meḥemmed Paşa (Mu'arrif-zāde) **467-468**
Meḥemmed Paşa (Vezīr) 197, 200, 206, 541
Meḥemmed Şāh (Fenārī-zāde) 112, **120-121,** 129, 225, 257
Meḥemmed Şāh Efendi (Ḥācī Ḥasan-zāde) **434-435,** 529, 542
Meḥemmed Şāh Efendi (Mollā Yegān-zāde) **156**
Meḥemmed Şāh, bk. Meḥemmed Şāh Efendi (Ḥācī Ḥasan-zāde)
Meḥemmed-i Niksārī 105, 436, 438
Melīḥī (II. Mehmed ṭabaḳası ālimi, şā'ir) {Melīḥī} **283-284**
Menāḳıb-ı Evliyā 241
Menār 112, 129, 157
Meşnevī 416
Menteşe 170, 491
Merāḥ 119, 278, 279
Merḥabā Çelebi, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Merḥabā)
Merkez Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Merkez)
Merkez-zāde Aḥmed, bk. Aḥmed Çelebi (Şeyḫ, Merkez-zāde)
Merzifon 148, 177, 343, 365, 372, 488, 527
Merzifon Medresesi 158, 276, 527
Merzifonī Abdü'r-raḥīm, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Şeyḫ, Merzifonī)
Mes'ūd Efendi (Şeyḫ) **336**
Mes'ūd-ı Rūmī 573
Meserretü'l-ḳulūb 134
Meşārıḳ 117
Meşārıḳu'l-envār 129
Meṭāli' 135
Mevāḳıf 236, 252
Mevāḳıf Şerḥi 433
Mevlānā Abdī, bk. Abdī Efendi (Manav)
Mevlānā Abdu'llāh bin Şeyḫ-zāde, bk. Abdu'llāh Efendi (Şeyḫ-zāde, Boyābādī)
Mevlānā Abdu'llāh el-Amāsī, bk. Abdu'llāh Efendi (el-Amāsī, Merzifon Medresesi müderrisi)
Mevlānā Abdu'llāh, bk. Abdu'llāh Efendi (Fenārī-zāde, Ḫaleb ḳāḍīsi)
Mevlānā Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān bin 'Alī Efendi (Anṭakiyyeli, *Şemsü'l-āfāḳ* yazarı)
Mevlānā Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān Çelebi (Ḫalebī, Sinān Paşa ṭalebesi)
Mevlānā Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Gürz Abdī)
Mevlānā Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Ḥüseyn-zāde)
Mevlānā Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Mü'eyyed-zāde, Amāsī)
Mevlānā Abdü'l-'azīz, bk. Abdü'l-'azīz Efendi (Ābid Çelebi)
Mevlānā Abdü'l-'azīz, bk. Abdü'l-'azīz Efendi (Ümm-i Veled-zāde)
Mevlānā Abdü'l-evvel, bk. Abdü'l-evvel Efendi (Ümmü'l-veled-zāde)
Mevlānā Abdü'l-fettāḥ, bk. Abdü'l-fettāḥ Efendi (İbrāhīm Paşa Medresesi müderrisi)
Mevlānā Abdü'l-ḥalīm, bk. Abdü'l-ḥalīm Efendi (Ḳasṭamonī)
Mevlānā Abdü'l-ḥamīd, bk. Abdü'l-ḥamīd Efendi (Eşref-zāde)
Mevlānā Abdü'l-ḥay, bk. Abdü'l-ḥay Efendi (Mü'eyyed-zāde)

Mevlānā Abdü'l-ḥay, bk. Abdü'l-ḥay Efendi (Pīrī Paşa-zāde)

Mevlānā Abdü'l-ḳādir, bk. Abdü'l-ḳādir Efendi (Ḥamīdī)

Mevlānā Abdü'l-kerīm, bk. Abdü'l-kerīm Efendi (II. Meḥmed ṭabakası ālimi, Aliyy-i Ṭūsī ṭalebesi)

Mevlānā Abdü'l-kerīm, bk. Abdü'l-kerīm Efendi (Saʿdī Çelebi ṭalebesi)

Mevlānā Abdü'l-kerīm, bk. Abdü'l-kerīm Efendi (Vizevī)

Mevlānā Abdü'l-laṭīf, bk. Abdü'l-laṭīf Efendi (Ḳasṭamonī)

Mevlānā Abdü'l-laṭīf, bk. İzzü'd-dīn Abdü'l-laṭīf Efendi (İbnü'l-melek, Tire Medresesi müderrisi)

Mevlānā Abdü'l-vācid, bk. Abdü'l-vācid Efendi (Kütāhiyye Medresesi müderrisi)

Mevlānā Abdü'l-vāsiʿ, bk. Abdü'l-vāsiʿ Efendi (Vāsiʿ Çelebi)

Mevlānā Abdü'l-vehhāb, bk. Abdü'l-vehhāb Efendi (Ḳalender-ḫāne Medresesi müderrisi)

Mevlānā Abdü'r-raḥīm, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Bābek)

Mevlānā Abdü'r-raḥīm, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Şerīf Abbāsī)

Mevlānā Aḫaveyn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Aḫaveyn)

Mevlānā Aḥmed bin Ḥamza, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Mollā Fenārī)

Mevlānā Aḥmed, bk. Aḥmed bin Meḥemmed Efendi (Ebu'l-ḫayr-zāde, İbnü'l-Cezerī)

Mevlānā Aḥmed, bk. Aḥmed Çelebi (Ebu's-suʿūd-zāde)

Mevlānā Aḥmed, bk. Aḥmed Çelebi (Leysī-zāde)

Mevlānā Aḥmed, bk. Aḥmed Çelebi (Ṭaşköprī-zāde, *Şaḳā'iḳ* mü'ellifi)

Mevlānā Aḥmed, bk. Aḥmed Efendi (Ḳırımī)

Mevlānā Aḥmed, bk. Aḥmed Efendi (Māşī)

Mevlānā Aḥmed, bk. Aḥmed Efendi (Pīr, Ḥaleb ḳāḍīsi)

Mevlānā Aḥmed, bk. Aḥmed Efendi (şāʿir, Germiyānī) {Aḥmedī}

Mevlānā Aḥmed, bk. Aḥmed Paşa (Ḫıżr Beg-zāde)

Mevlānā Aḥmed, bk. Aḥmed Paşa (Veliyyü'd-dīn-zāde, şāʿir) {Aḥmed}

Mevlānā Aḥmed, bk. Burhānü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ḳāḍī-i Erzincān, Ḳāḍī Burhānü'd-dīn)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn Alī, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Alī Ḳuşcı)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn Alī, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Cemālī, Zenbilli Alī, Müftī)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn Alī, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Muṣannifek)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Amāsiyyevī)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Çerçin)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Ḥācī Çelebi)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (İbn Arabī, Ḥalebī)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (İbn Fenārī)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Ḳasṭamonī)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Vāsiʿ Alīsi)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Yetīm, Aydınī)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Efendi (Alī Çelebi, Aydınī)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Efendi (el-Esvedī, Ḳara Ḫˇāce)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Efendi (Işfahānī)

Mevlānā Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn-i Rūmī Efendi (Taftāzānī ve Cürcānī ṭalebesi)

Mevlânā Alā'ü'd-dīn-i Ḳoçḥiṣārī, bk. Alā'ü'd-dīn Efendi (Ḳoçḥiṣārī)

Mevlânā Alī Ḳuşcı, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Alī Ḳuşcı)

Mevlânā Alī, bk. Alī Efendi (Seyyid, Toḳatī)

Mevlânā Alīm, bk. Alīm Efendi (Mīr, Buḫārī)

Mevlânā Aliyy-i Acemī, bk. Alī Efendi (Seyyid, Acemī)

Mevlânā Aliyy-i Semerḳandī, bk. Alī Efendi (Semerḳandī)

Mevlânā Aliyy-i Ṭūsī, bk. Ala'ü'd-dīn Efendi (Aliyy-i Ṭūsī)

Mevlânā Aṭā'u'llāh, bk. Aṭā'u'llāh Efendi (Acemī)

Mevlânā Ayās, bk. Ayās Efendi (II. Meḥmed'in ḫˇācesi)

Mevlânā Bahā'ü'd-dīn, bk. Bahā'ü'd-dīn Efendi (Ḥācī Bayram ḫalīfesi)

Mevlânā Bahā'ü'd-dīn, bk. Bahā'ü'd-dīn Efendi (Ḳuṭbü'd-dīn-zāde)

Mevlânā Baḫşāyiş, bk. Baḫşāyiş Efendi (II. Murād ṭabakası ālimi)

Mevlânā Baḫşī, bk. Baḫşī Ḫalīfe (Amāsiyyeli)

Mevlânā Bāyezīd, bk. Bāyezīd Efendi (Naḳīżī)

Mevlânā Bāyezīd, bk. Bāyezīd Efendi (Şūfī, Çelebi Meḥmed ṭabakası ālimi)

Mevlânā Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Efendi (Hüdhüd, Ṭabīb)

Mevlânā Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Anaṭolı ḳāḍī-askeri)

Mevlânā Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Aṣfer)

Mevlânā Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Aydınī)

Mevlânā Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Ġulām)

Mevlânā Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Şeyḫ, İbn Simāvī)

Mevlânā Bidlisī, bk. İdrīs Efendi (Bidlisī)

Mevlânā Burhānü'd-dīn, bk. Burhānü'd-dīn Ḥaydar Efendi (Taftāzānī ṭalebesi, Herevī)

Mevlânā Ca'fer, bk. Ca'fer Efendi (Burusevī, şā'ir, Nihānī) {Nihānī/Nihālī}

Mevlânā Ca'fer, bk. Ca'fer Efendi (Ḳara, Menteşevī)

Mevlânā Ca'ferī, bk. Ca'ferī/Ca'fer Çelebi (Tācī-zāde)

Mevlânā Candarlu Ḳara Ḫalīl, bk. Ḫalīl Efendi (Candarlu, Ḳara)

Mevlânā Celālü'd-dīn, bk. Celālü'd-dīn Efendi (Ḳāḍī, Ḥācī Ḥasan-zāde ṭalebesi)

Mevlânā Cemālü'd-dīn, bk. Cemālü'd-dīn el-Aḳsarāyī, bk. Meḥemmed bin Meḥemmed Efendi (Cemālü'd-dīn el-Aḳsarāyī)

Mevlânā Dāvūd, bk. Dāvūd Efendi (Ḳocevī)

Mevlânā Dāvūd-ı Ḳayṣerī, bk. Dāvūd-ı Ḳayṣerī (Mevlânā)

Mevlânā Dedecik-zāde, bk. Dedecik-zāde Efendi (Lādiḳlī)

Mevlânā Ebū Tāhir-i Şirāzī, bk. Mecdü'd-dīn Ebū Tāhir-i Şirāzī (Fīrūz-ābādī)

Mevlânā Ebu'l-leyṣ, bk. Ebu'l-leyṣ Efendi (Ḥaleb, Şām ḳāḍīsi)

Mevlânā Ebu's-su'ūd, bk. Ebu's-su'ūd Efendi (Bedrü'd-dīn-zāde)

Mevlânā Edebālī, bk. Edebālī (Osmān Ġāzī'nin ḳayınpederi, Şeyḫ, Mevlânā)

Mevlânā Faḫrü'd-dīn, bk. Faḫrü'd-dīn Efendi (Cürcānī ṭalebesi, el-Acemī)

Mevlânā Faḫrü'd-dīn, bk. Faḫrü'd-dīn Efendi (İsrāfīl-zāde)

Mevlânā Faḫrü'd-dīn, bk. Faḫrü'd-dīn Efendi (Ya'ḳūb-zāde)

Mevlânā Faḫrü'd-dīn, bk. Faḫrü'd-dīn-i Rūmī Efendi (Mudurnılı)

Mevlânā Fażlu'llāh, bk. Fażlu'llāh Efendi (Çelebi Meḥmed ṭabakası ālimi)

Mevlânā Fetḥu'llāh, bk. Fetḥu'llāh Efendi (Şirvānī)

Mevlânā Ġıyāṣü'd-dīn, bk. Ġıyāṣü'd-dīn Efendi (Paşa Çelebi)

Mevlânā Gürānī, bk. Aḥmed bin İsmā'īl Efendi (Mollā Gürānī)

Mevlânā Ḫᵛāce Ṭaşḳın, bk. Ḫᵛāce Ṭaşḳın (Mollā Ḫusrev ṭalebesi)

Mevlânā Ḫᵛāce-zāde Efendi, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Ḫᵛāce-zāde, Burusevī)

Mevlânā Ḥācī Ḥasan, bk. Ḥasan Efendi (Ḥācī, Zenbilli Alī Efendi ṭalebesi)

Mevlânā Ḥācī Paşa, bk. Ḥācī Paşa (Aydınī, *Şifā* yazarı)

Mevlânā Ḥācī, bk. Ḥācī Baba (Ṭosyevī)

Mevlânā Ḫalīl, bk. Ḫalīl Efendi (Ḳasṭamonī, Ṭaşköprīzāde'nin dedesi)

Mevlânā Ḫalīlī, bk. Ḫalīlī Efendi (Rūmeli ḳāḍī-askeri)

Mevlânā Ḥamīdü'd-dīn, bk. Ḥamīdü'd-dīn Efendi (Efḍal-zāde)

Mevlânā Ḥamīdü'd-dīn, bk. Ḥamīdü'd-dīn Efendi (İbn Efḍal)

Mevlânā Ḥamza, bk. Ḥamza Efendi (Arab Çelebi)

Mevlânā Ḥamza, bk. Ḥamza Efendi (Ḳaramanī)

Mevlânā Ḥasan, bk. Ḥasan Çelebi (Emīr, Ṣaḥn müderrisi)

Mevlânā Ḥasan, bk. Ḥasan Çelebi (İbn Fenārī)

Mevlânā Ḥasan, bk. Ḥasan Çelebi (Ḳaramanī)

Mevlânā Ḥasan, bk. Ḥasan Efendi (Emīr, Rūmī)

Mevlânā Ḥasan, bk. Ḥasan Efendi, (Samsunī, Mollā Ḫusrev ṭalebesi)

Mevlânā Ḥasan, bk. Ḥasan Paşa (Alā'ü'd-dīn-i Esved-zāde)

Mevlânā Ḥasan-zāde, bk. Ḥasan-zāde Efendi (Kütāhiyye ḳāḍīsi)

Mevlânā Ḫaṭīb-zāde, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḫaṭīb-zāde, Ṣemāniyye müderrisi)

Mevlânā Ḫaṭīb-zāde, bk. Tācü'd-dīn İbrāhīm Efendi (Ḫaṭīb-zāde)

Mevlânā Ḫaṭṭāb-ı Ḳaraḥiṣārī, bk. Ḫaṭṭāb-ı Ḳaraḥiṣārī (Ebu'l-ḳāsım-zāde)

Mevlânā Ḥaydar, bk. Burhānü'd-dīn Ḥaydar Efendi (Taftāzānī ṭalebesi, Herevī)

Mevlânā Ḥaydar, bk. Ḥaydar Efendi (Dārü'l-ḥadīṣ müderrisi)

Mevlânā Ḥaydar, bk. Ḥaydar Efendi (Esved, Ḥaleb ḳāḍīsi)

Mevlânā Ḫayrü'd-dīn, bk. Ḫayrü'd-dīn Efendi (Aṭūfī)

Mevlânā Ḫayrü'd-dīn, bk. Ḫayrü'd-dīn Efendi (Cāzim)

Mevlânā Ḫayrü'd-dīn, bk. Ḫayrü'd-dīn Efendi (II. Meḥmed'in ḫᵛācesi)

Mevlânā Ḫayrü'd-dīn, bk. Ḫayrü'd-dīn Efendi (Ḳasṭamonī, Ḳānūnī ṭabaḳası ālimi)

Mevlânā Ḫayrü'd-dīn, bk. Ḫayrü'd-dīn Efendi (Küçük, Aşġar)

Mevlânā Ḥekīm Arab, bk. Arab Ḥekīm

Mevlânā Ḫıżr Beg, bk. Ḫıżr Beg Efendi (İstanbul ḳāḍīsi, Celāl-zāde)

Mevlânā Ḫıżr Şāh, bk. Ḫıżr Şāh Efendi (Menteşeli)

Mevlânā Ḫıżr, bk. Ḫıżr Efendi (Ṭanagöz-zāde)

Mevlânā Hidāyet, bk. Hidāyet Çelebi (Yār Alī-zāde)

Mevlânā Ḫusrev Medresesi 362, 369, 439, 441, 522

Mevlânā Ḫusrev, bk. Meḥemmed Efendi (Mollā Ḫusrev, İbn Ferāmurz)

Mevlânā Ḥüsām, bk. Ḥüsām Çelebi (Abdu'r-raḥmān-zāde)

Mevlânā Ḥüsām, bk. Ḥüsām Efendi (Dellāk-zāde)

Mevlânā Ḥüsām, bk. Ḥüsām Efendi (Gedük, Ḳasṭamonī)

Mevlânā Ḥüsām, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Efendi (İbnü'l-müderris)

Mevlânā Ḥüsāmü'd-dīn, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Ḥasan Çelebi (Ḳaraşivī)

Mevlânā Ḥüsāmü'd-dīn, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Ḥasan Efendi (İbnü'ṭ-ṭabbāḫ)

Mevlânā Ḥüsāmü'd-dīn, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Ḥasan Efendi (Tāliş-i Acemī)

Mevlânā Ḥüsāmü'd-dīn, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Ḥüseyn Efendi (Ḥüsām Çelebi)

Mevlânā Ḥüsāmü'd-dīn, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Ḥüseyn Efendi (Ümmü'l-veled)

Mevlânā Ḥüsām-zāde, bk. Muṣlihü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Ḥüsām-zāde)

Mevlânā İbn Arabī, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (İbn Arabī, Ḥalebī)

Mevlânā İbn Eşref, bk. İbnü'l-eşref (Ḫˇāce-zāde ṭalebesi)

Mevlânā İbn İbrī, bk. İbn İbrī (Ḥüseyniyye Medresesi müderrisi)

Mevlânā İbn Kemāl, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed (Kemāl Paşa-zāde, İbn Kemāl)

Mevlânā İbn Maġnisa, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (İbn Maġnisa)

Mevlânā İbn Simāvī, bk. Bedrü'd-dīn Maḥmūd Efendi (Şeyḫ, İbn Simāvī)

Mevlânā İbrāhīm, bk. İbrāhīm Efendi (Arab İmām, Ḥalebī)

Mevlânā İbrāhīm, bk. İbrāhīm Efendi (İbnü'l-ḫaṭīb)

Mevlânā İbrāhīm, bk. İbrāhīm Efendi (Meḥemmed-zāde)

Mevlânā İbrāhīm, bk. İbrāhīm Efendi (Seyyid, Acemī)

Mevlânā İlyās, bk. İlyās Efendi (Ḥanefī)

Mevlânā İlyās, bk. İlyās Şücā'ü'd-dīn Efendi (Müfred-zāde, Müfred Şücā')

Mevlânā İlyās, bk. Şücā'ü'd-dīn İlyās Efendi (Ṣaḥn Medresesi müderrisi)

Mevlânā İlyās, bk. Şücā'ü'd-dīn İlyās Efendi (Uṣlı Şücā')

Mevlânā İlyās-ı Rūmī, bk. İlyās Efendi (Rūmī)

Mevlânā İlyās-ı Sīnābī, bk. İlyās Efendi (Sīnābī)

Mevlânā Īsā, bk. Īsā Ḫalīfe (Ḳasṭamonılı)

Mevlânā Īsā, bk. Īsā Paşa (Şām vālīsi)

Mevlânā İshāḳ, bk. İshāḳ Çelebi (Üskübī, şā'ir) {İsḥāḳ}

Mevlânā İẕārī, bk. İẕārī, bk. Ḳāsım Efendi (İẕārī, Germiyānī, şā'ir) {İẕārī}

Mevlânā Ḳāḍī Maḥmūd, bk. Maḥmūd Efendi (Ḳāḍī, Ḳoca Efendi)

Mevlânā Ḳāḍī-i Baġdād, bk. Yūsuf Efendi (Baġdād Ḳāḍīsi)

Mevlânā Ḳāḍī-i Balaṭ, bk. Ḳāḍī-i Balaṭ (II. Murād ṭabakası ālimi)

Mevlânā Ḳāḍī-i Manyas, bk. Meḥemmed Efendi (İbn Manyas, Ḳāḍī-i Manyas)

Mevlânā Ḳādirī, bk. Abdü'l-ḳādir Efendi (Ḳādirī)

Mevlânā Ḳāsım, bk. İẕārī, bk. Ḳāsım Efendi (İẕārī, Germiyānī, şā'ir) {İẕārī}

Mevlânā Ḳāsım, bk. Ḳāsım Efendi (Ḫaṭīb, Amāsiyyevī)

Mevlânā Ḳāsım, bk. Ḳāsım Efendi (Işıḳ)

Mevlânā Ḳāsım, bk. Ḳāsım Efendi (Ḳāḍī-zāde)

Mevlânā Ḳāsım, bk. Ḳāsım Efendi (Ḳānūnī ṭabaḳası ālimi)

Mevlânā Ḳāsım, bk. Ḳıvāmü'd-dīn Ḳāsım Efendi (Ḫalīl-zāde)

Mevlânā Ḳāsım, bk. Şāh Ḳāsım Efendi (Tebrīzī)

Mevlânā Ḳāsım, Ḳıvāmü'd-dīn Ḳāsım Efendi (Cemālī)

Mevlânā Ḳasṭalānī, bk. Muṣlihü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Ḳasṭalānī, ḳāḍī-asker)

Mevlânā Kemāl, bk. Kemāl Çelebi (Baġdād ḳāḍīsi)

Mevlânā Kemālü'd-dīn İsmā'īl, bk. Kemālü'd-dīn İsmā'īl Efendi (Ḳaramanī)

Mevlânā Ḳırımī, bk. Şerefü'd-dīn Efendi (Ḳırımī)

Mevlānā Ḳuṭbü'd-dīn, bk. Ḳuṭbü'd-dīn Efendi (İzniḳī)

Mevlānā Ḳuṭbü'd-dīn, bk. Ḳuṭbü'd-dīn Efendi (Ḳuṭb, Şeyḫ, el-İzniḳī)

Mevlānā Ḳuṭbü'd-dīn, bk. Ḳuṭbü'd-dīn Efendi (Merzifonī)

Mevlānā Ḳuṭbü'd-dīn, bk. Ḳuṭbü'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḳāḍī-zāde)

Mevlānā Luṭfī, bk. Luṭfu'llāh Efendi (Toḳatī, Luṭfī)

Mevlānā Luṭfu'llāh, bk. Luṭfu'llāh Efendi (Toḳatī, Luṭfī)

Mevlānā Maḥmūd, bk. Maḥmūd Efendi (Ḳumrı)

Mevlānā Maḥmūd, bk. Maḥmūd Efendi (Mīrim Çelebi, Ḳāḍī-zāde)

Mevlānā Maḥmūd, bk. Maḥmūd Efendi (Seyyid, Mollā Luṭfī ṭalebesi)

Mevlānā Maḥmūd, bk. Seyyidī Maḥmūd Efendi (Mücellid-zāde, İbn Mücellid)

Mevlānā Mecdü'd-dīn, bk. Mecdü'd-dīn Efendi (ḳāḍī-'asker)

Mevlānā Mehdī, bk. Mehdī Efendi (Figārī, Ṣīrāzī)

Mevlānā Meḥemmed bin el-Melekī, bk. Meḥemmed bin Abdü'l-laṭīf Efendi (el-Melekī, *Viḳāye* Şārihi)

Mevlānā Meḥemmed Efendi, bk. Meḥemmed bin Beşīr Efendi (Sulṭān Bāyezīd Medresesi müderrisi)

Mevlānā Meḥemmed el-Aḳsarāyī, bk. Meḥemmed bin Meḥemmed Efendi (Cemālü'd-dīn el-Aḳsarāyī)

Mevlānā Meḥemmed el-Kerderī, bk. Meḥemmed Efendi (el-Kerderī, İbnü'l-bezzāzī)

Mevlānā Meḥemmed Şāh, bk. Meḥemmed Şāh (Fenārī-zāde)

Mevlānā Meḥemmed Şāh, bk. Meḥemmed Şāh Efendi (Mollā Yegān-zāde)

Mevlānā Meḥemmed, bk. Meḥemmed Beg (Şām ḳāḍīsi, Kemāl Paşa-zāde ṭalebesi)

Mevlānā Meḥemmed, bk. Meḥemmed bin Armaġān Efendi (Mollā Yegān)

Mevlānā Meḥemmed, bk. Meḥemmed bin Meḥemmed Alī Efendi (Ebu'l-ḫayr, el-Cezerī)

Mevlānā Meḥemmed, bk. Meḥemmed bin Meḥemmed Efendi (Ebu'l-ḫayr-zāde, el-Cezerī, büyük oğul)

Mevlānā Meḥemmed, bk. Meḥemmed bin Meḥemmed Efendi(Ebu'l-ḫayr-zāde, el-Cezerī, küçük oğul)

Mevlānā Meḥemmed, bk. Meḥemmed Çelebi (Ebu's-su'ūd-zāde)

Mevlānā Meḥemmed, bk. Meḥemmed Efendi (Dervīş, Sinān Paşa-zāde)

Mevlānā Meḥemmed, bk. Meḥemmed Efendi (Niksarī)

Mevlānā Meḥemmed, bk. Meḥemmed Efendi (Şeyḫ Maḥmūd-zāde, Muġlavī)

Mevlānā Meḥemmed, bk. Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Mevlānā, Şeyḫī Çelebi)

Mevlānā Meḥemmed, bk. Meḥemmed Paşa (Mu'arrif-zāde)

Mevlānā Mu'arrif-zāde, bk. Mu'arrif-zāde (Balıkesrī)

Mevlānā Mu'īd-zāde, bk. Mu'īd-zāde Efendi (Üsküb Medresesi müderrisi)

Mevlānā Muḥammed, bk. Muḥammed Efendi (Ḥalebī-zāde)

Mevlānā Muḥammed, bk. Muḥammed Efendi (Vā'iẓ Arab)

Mevlānā Muḥsin, bk. Muḥsin Efendi (el-Ḳayṣerī)

Mevlānā Muḥyi'd dīn, bk. Muḥyi'd dīn Muḥammed Efendi (Tebrīzī)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn Meḥemmed, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Dervīş)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Acemī)

Mevlānā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Aḫaveyn)

Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ehlīce)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḥekīm-zāde, İbn Ḥekīm)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (İbn Maġnisa)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (İbnü'l-mi'mār)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Kāfiyeci)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḳaraca)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḳaramanī, Hevāyī)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Küçük, Pīr Meḥemmed)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Küpelü-zāde)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Merḥabā)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Yaraluca)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed (Amāsiyyeli)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed (Çivi-zāde)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed (Ḫaṭīb Ḳāsım-zāde)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed (Ḳuṭbü'd-dīn-zāde)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed (Ṭabl-bāz)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Arcūn)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Cemālī)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Çelebi, Fenārī-zāde)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ece-zāde)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḫasan-zāde, Samsunī)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḫaṭīb-zāde, Şemāniyye müderrisi)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (İstanbul ḳāḍīsi)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḳocevī)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ma'lūl)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Muṣṭafā Paşa-zāde)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Pīr, Fenārī)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Pīrī Paşa-zāde)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Seyrek)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şāẕīlü)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ-zāde)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Şāh Çelebi (Fenārī-zāde)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Muḥammed (Ḳırṭās-zāde, Acemī)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Muḥammed Efendi (Berda'ī)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Muḥammed Efendi (Ḳarabāġī)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, Muḥyi'd-dīn Efendi (Vildān)
Mevlânā Muḥyi'd-dīn, Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḫayrü'd-dīn-zāde)
Mevlânā Mūsā, bk. Mūsā Paşa (Ḳāḍī-zāde-i Rūmī)
Mevlânā Muṣannifek, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Muṣannifek)

Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn, bk. bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Ḫˇāce-zāde, Burusevī)

Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Abdü'l-kerīm-zāde)

Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Baġl-i Aḥmer, Ḳızıl Ḳaṭır)

Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Çāk, Menteşevī)

Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Ḫalīl-zāde)

Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Mūsā Efendi (Amāsiyyeli)

Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Ayu-zāde)

Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Birgī-zāde)

Mevlānā Muṣlihü'd-dīn, bk. Muṣlihü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Ḥüsām-zāde)

Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Ḳasṭalānī, ḳāḍī-asker)

Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Maṣdar)

Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Yārḥiṣārī-zāde)

Mevlānā Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Zekeriyyā-zāde)

Mevlānā Muẓafferü'd-dīn, bk. Muẓafferü'd-dīn Alī Efendi (Şīrāzī)

Mevlānā Necmü'd-dīn, bk. Necmü'd-dīn Efendi (el-Ḥanefī)

Mevlānā Nihānī, bk. Nihānī Efendi (İsḥāḳıyye Medresesi müderrisi)

Mevlānā Nūrü'd-dīn, bk. Nūrü'd-dīn Efendi (Ḳaraṣiyevī)

Mevlānā Nūrü'd-dīn, bk. Nūrü'd-dīn Ḥamza Efendi (Leysī Çelebi)

Mevlānā Nūrü'd-dīn, bk. Nūrü'd-dīn Ḥamza Efendi (Üçbaş)

Mevlānā Ömer, bk. Ömer Efendi (Ḳasṭamonī)

Mevlānā Ömer-zāde, bk. Ömer-zāde Efendi (Aḳşemsü'd-dīn muḥibi)

Mevlānā Paşa Çelebi, bk. (Zeyrek-zāde, Manastır Medresesi müderrisi)

Mevlānā Paşa Çelebi, bk. Paşa Çelebi (Mü'eyyed-zāde ṭalebesi, şā'ir)

Mevlānā Pīr Aḥmed, bk. Pīr Aḥmed Çelebi (Aydınī)

Mevlānā Pīr Meḥemmed, bk. Pīr Meḥemmed Efendi (Cemālī, Pīrī Paşa)

Mevlānā Ramażān, bk. Ramażān Efendi (Şeyḫ, Yıldırım Bāyezīd ṭabaḳası ālimi)

Mevlānā Sa'dī, bk. Sa'dī Çelebi (Tācī-zāde)

Mevlānā Sa'du'llāh, bk. Sa'du'llāh Efendi (Şāẕelī-zāde)

Mevlānā Sa'dü'd-dīn, bk. Sa'dü'd-dīn Efendi (Sa'dī Çelebi, Aḳşehrī)

Mevlānā Sa'yī, bk. Sa'yī Çelebi (Ḳānūnī ṭabaḳası ālimi, şā'ir) {Sa'yī}

Mevlānā Ṣādıḳ, bk. Ṣādıḳ Ḫalīfe (Maġnisalı)

Mevlānā Ṣadrü'ş-şerī'a Ubeydu'llāh bin Muḥammed bin Muḥammed el-Burhānī 177

Mevlānā Ṣafer, bk. Ṣafer Şāh

Mevlānā Ṣalāḥü'd-dīn, bk. Ṣalāḥü'd-dīn Efendi (II. Bāyezīd ḫˇācesi)

Mevlānā Ṣāliḥ, bk. Ṣāliḥ Efendi (Ḳara)

Mevlānā Samsunī, bk. Ḫasan Efendi, (Samsunī, Mollā Ḫusrev ṭalebesi)

Mevlānā Seyyidī, bk. Seyyidī Efendi (Ayı, Çorlı Medresesi müderrisi)

Mevlānā Seyyidī, bk. Seyyidī Efendi (Ḫamīdī, Esved Seyyidī)

Mevlānā Seyyidī, bk. Seyyidī Efendi (Ḳaramanī, Gürz Seyyidī)

Mevlānā Sinān, bk. Sinān Çelebi (Şāh Çelebi-zāde)

Mevlānā Sinān, bk. Sinān Efendi (Ḳara)

Mevlānā Sinān, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Acemī)

Mevlānā Sinānü'd-dīn, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf (Sinān-ı Ḳaraṣivī)

Mevlānā Sinānü'd-dīn, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Aḫī-zāde, Aydınī)

Mevlānā Sinānü'd-dīn, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Ḥekīm Sinān)

Mevlānā Sinānü'd-dīn, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Köprücük-zāde)

Mevlānā Sinānü'd-dīn, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Yegān-zāde)

Mevlānā Sinānü'd-dīn, bk.Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Sinān Paşa, Ḫızır Beg-zāde)

Mevlānā Sirācü'd-dīn, bk. Sirācü'd-dīn Efendi (Ḫˇāce-zāde ṭalebesi)

Mevlānā Sirācü'd-dīn, bk. Sirācü'd-dīn Efendi (II. Mehmed ṭabaḳası ālimi, Acemī)

Mevlānā Süleymān, bk. Süleymān Çelebi (Ḫalīl Paşa-zāde)

Mevlānā Süleymān, bk. Süleymān Efendi (Rūmī)

Mevlānā Sürmeli-zāde, bk. Sürmeli-zāde Efendi (Ḳānūnī ṭabaḳası ālimi, ḫaṭīb)

Mevlānā Şāh Meḥemmed, bk. Şāh Meḥemmed Efendi (Yegānī)

Mevlānā Şemsü'd-dīn Aḥmed, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (el-Yegān, Eyyühüm)

Mevlānā Şemsü'd-dīn Aḥmed, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Mollā Fenārī)

Mevlānā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Çelebi (Bolevī)

Mevlānā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Burusevī, İnegöl Medresesi müderrisi)

Mevlānā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ġulām)

Mevlānā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ḫayālī)

Mevlānā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ḳaraca)

Mevlānā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Kirecci-zāde)

Mevlānā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Küçük Şemsī)

Mevlānā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Şems Çelebi)

Mevlānā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Efendi (Aydınī)

Mevlānā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Efendi (Dinḳoz)

Mevlānā Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Efendi (Varaḳ)

Mevlānā Şerīf, bk. Şerīf Efendi (Acemī)

Mevlānā Şeyḫī, bk. Şeyḫī (şā'ir, Germiyānī)

Mevlānā Şeyḫī, bk. Şeyḫī Efendi (Eyyūb Medresesi müderrisi)

Mevlānā Şihābü'd-dīn, bk. Şihābü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Sivasī, Ayaşuluġī)

Mevlānā Şu'ayb, bk. Şu'ayb Efendi (Türābī)

Mevlānā Şücā', bk. Şücā'ü'd-dīn İlyās Efendi (Uşlı Şücā')

Mevlānā Şücā'ü'd-dīn, bk. Şücā'ü'd-dīn İlyās (Süpürge Şücā')

Mevlānā Şücā'ü'd-dīn, bk. Şücā'ü'd-dīn İlyās (Şücā'-ı Rūmī)

Mevlānā Şükru'llāh, bk. Şükru'llāh Efendi (II. Murād Ḫān ṭabakası 'ālimi)

Mevlānā Tācü'd-dīn, bk. Tācü'd-dīn Efendi (el-Kürdī, Sirāc-ı Urmevī ṭalebesi)

Mevlānā Tācü'd-dīn, bk. Tācü'd-dīn İbrāhīm (İbnü's-selām)

Mevlānā Ṭursun, bk. Ṭursun Faḳīh, (Ḳaramanī)

Mevlānā Ümmü'l-veled, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Ḥüseyn Efendi (Ümmü'l-veled)

Mevlānā Veliyyü'd-dīn, bk. Veliyyü'd-dīn Efendi (el-Ḳaramanī)

Mevlānā Ya'ḳūb, bk. Ya'ḳūb Efendi (Ece Ḫalīfe, Ḫamīdī)

Mevlānā Ya'ḳūb, bk. Ya'ḳūb Efendi (Ḳara, Nigdevī)

Mevlānā Ya'ḳūb, bk. Ya'ḳūb Efendi (Ṣarı, Ḳaramanī)

Mevlānā Ya'ḳub, bk. Ya'ḳub Efendi (Seyyidī Alī-zāde)

Mevlânā Ya'ḳūb, bk. Ya'ḳūb Paşa (Ḫızır Beg-zāde)

Mevlânā Yaḥyā, bk. Yaḥyā Efendi (Yaḫşı-zāde, Ṭuzla Medresesi müderrisi)

Mevlânā Yegān Medresesi 499

Mevlânā Yegān, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Mollā Yegān)

Mevlânā Yūsuf Bālī, bk. Yūsuf Bālī Efendi (Mollā Yegān-zāde)

Mevlânā Yūsuf, bk. Yūsuf Bālī (Fenārī-zāde)

Mevlânā Yūsuf, bk. Yūsuf Efendi (Aḫī Çelebī, Toḳatī)

Mevlânā Yūsuf, bk. Yūsuf Efendi (Ḥamīdī, Şeyḫ Sinān)

Mevlânā Yūsuf, bk. Yūsuf Efendi (Kirmastī)

Mevlânā Ẓahīrü'd-dīn, bk. Ẓahīrü'd-dīn Efendi (Erdebīlī, Ḳāḍī-zāde)

Mevlânā Żamīrī, bk. Żamīrī Efendi (Ṣaḥn müderrisi)

Mevlânā Zeynü'd-dīn, bk. Zeynü'd-dīn Efendi (Fenārī-zāde)

Mevlânā Zeyrek, bk. Meḥemmed Efendi (Mollā Zeyrek, Ṣemāniyye müderrisi)

Mevlânā Zeyrek, bk. Rüknü'd-dīn Efendi (Zeyrek)

Meydān Medresesi 450

Mıṣr 108, 109, 111, 123, 125, 126, 127, 132, 133, 135, 148, 150, 162, 170, 220, 221, 224, 233, 251, 286, 331, 334, 354, 366, 373, 406, 422, 432, 451, 456, 458, 469, 471, 485, 490, 492, 507, 516, 518, 524, 525, 526, 528, 530, 545, 549

Mi'mār-zāde 531

Mi'e 176

Miftāḥ 276, 277

Miftāḥu'l-'ulūm 455

Miftāḥu'l-ġayb 113, 137, 179

Mīr Alīm, bk. Alīm Efendi (Mīr, Buḫārī)

Mīr Ġıyāṣü'd-dīn 547

Mīr Ḥüseyn-i Yezdī 546

Mīr Ṣadrü'd-dīn-i Şīrāzī 227, 391

Mīr Şerīf-i Muḳmāyī 326

Mīr Teberrük 325

Mir'ātü'l-uṣūl 193

Mīrim Çelebi, bk. Maḥmūd Efendi (Mīrim Çelebi, Ḳāḍī-zāde)

Mirḳātü'l-vuṣūl 193

Mirṣādü'l-'ibād 555

Miṣbāḥ 119, 231, 276, 380

Mollā Cāmī, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Mollā, Cāmī, Şeyḫ)

Mollā Fenārī, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Mollā Fenārī)

Mollā Gürānī, bk. Aḥmed bin İsmā'īl Efendi (Mollā Gürānī)

Mollā Ḫusrev, bk. Meḥemmed Efendi (Mollā Ḫusrev, İbn Ferāmurz)

Mollā Ḳırımī, bk. Şerefü'd-dīn Efendi (Ḳırımī)

Mollā Yegān, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Mollā Yegān)

Mollā Yegān, bk. Meḥemmed bin Armaġān Efendi (Mollā Yegān)

Mollā Zeyrek, bk. Meḥemmed Efendi (Mollā Zeyrek, Şemāniyye müderrisi)

Moton 459

Mu'āhedü't-tanṣīṣ 457

Mu'allim-zāde, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ, Mu'allim-zāde)

Mu'arrif-zāde (Balıkesrī) **261**, 430, 441, 445, 447, 471, 499, 500

Mu'arrif-zāde, bk. Meḥemmed Paşa (Mu'arrif-zāde)

Mu'īd-zāde Efendi (İbnü'l-mu'īd, Amāsiyyeli) **465**

Mu'īd-zāde Efendi (Üsküb Medresesi müderrisi) **384**, 465

Mūcez 107

Mudurnı 131, 213, 425, 566

Mudurnı Medresesi 213

Mufaṣṣal 359

Muġnī 98
Muġni'l-Lebîb 251
Muḥākemāt 488
Muḥākeme 173
Muḥammed Efendi (Ḥalebī-zāde) **504-505**
Muḥammed Efendi (Maġūşī, Tūnusī) **489-490**
Muḥammed Efendi (Şeyḫ, Bedaḫşī) **414-416**
Muḥammed Efendi (Şeyḫ, el-Küşterī) **110**
Muḥammed Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-'Irāḳ) **411-412**
Muḥammed Efendi (Vā'iẓ Arab) **458-461**
Muḥammed el-Küşterī, bk. Muḥammed Efendi (Şeyḫ, el-Küşterī)
Muḥammed Ḳāsım (Ḫᵛāce) 326, 415
Muḥammed Muṣṭafā (Ḥażret-i Peyġamber) 474
Muḥammed Pārsā Efendi (Ḫᵛāce, Şeyḫ) **322-323**
Muḥammed Sirācü'd-dīn, bk. Sirācü'd-dīn Muḥammed Efendi (Ḥalebī)
Muḥammed Şāh Efendi (Ḥekīm, Ḳazvinī) **393**
Muḥammed-i Buḫārī 476
Muḥammediyye 182, 228, 375
Muḫliş Baba (Şeyḫ, Ḳaramanī) **94**
Muḥsin Efendi (el-Ḳayṣerī) **99-100**
Muḥsin el-Ḳayṣerī, bk. Muḥsin Efendi (el-Ḳayṣerī)
Muḫtārāt 358
Muḫtaṣar 336
Muḫtaṣar Ḥāşiyesi 238
Muḫtaṣar Şerḥi 205, 207, 219
Muḫtaṣarü'l-Ḳudūrī 177, 353
Muḫtaṣarü't-taḳrīb 124
Muḥyi'd dīn Muḥammed Efendi (Tebrīzī) **517-518**
Muḥyi'd-dīn (Ḥekīm) 401, 550
Muḥyi'd-dīn Çelebi, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Çelebi, Fenārī-zāde)
Muḥyi'd-dīn Çelebi, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Şāh Çelebi (Fenārī-zāde)
Muḥyi'd-dīn Efendi (Acemī) **369**, 508
Muḥyi'd-dīn Efendi (Aḥaveyn) **254-255,** 444, 478
Muḥyi'd-dīn Efendi (Ehlīce) **529-530**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Fenārī) 217, 329, 518, 522, 524, 528, 537, 541, 573
Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḥekīm-zāde, İbn Ḥekīm) **539**
Muḥyi'd-dīn Efendi (İbn Maġnisa) 214, **256-259**, 436
Muḥyi'd-dīn Efendi (İbnü'l-mi'mār) **498**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Kāfiyeci) **145-146**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḳaġla Şeyḫi) **565**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḳaraca) **527**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḳaramanī, Hevāyī) **398**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Küçük, Pīr Meḥemmed) **550**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Küpelü-zāde) **265**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Merḥabā) **519**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Esved) **476**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Şeyḫ, İzniḳī) **558**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḳocevī) **316**, 349, 410, 453
Muḥyi'd-dīn Efendi (Vildān) 225, **265-267**, 266, 409
Muḥyi'd-dīn Efendi (Yaraluca) **262**
Muḥyi'd-dīn Efendi (Yavsı) 404
Muḥyi'd-dīn el-Arabī (Şeyḫ) 96, 307
Muḥyi'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ, İştibī) 320, **560**
Muḥyi'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḳalender-ḫāne İmāmı) **569**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Amāsiyyeli) **464**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Arcūn) **549**
Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Bahā'ü'd-dīn-zāde, Müftī Şeyḫ) **473-475,** 568

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Cemālī) **434**

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Çelebi, Fenārī-zāde) **433**

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Çivi-zāde) **485-486**

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Dervīş) **233-234**

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ece-zāde) **449**

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḥasan-zāde, Samsunī) **362-363**, 440, 441, 484, 523

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḫaṭīb Ḳāsım-zāde) 196, 285, **444**

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḫaṭīb-zāde, Şemāniyye müderrisi) 113, **216-219,** 217, 218, 257, 360, 364, 367, 369, 384, 387, 430, 438, 449, 473

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḫayrü'd-dīn-zāde) **532-533**

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (İstanbul ḳāḍīsi) **528-529**

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḳocevī) 308, **365-366,** 535, 558, 573

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ḳuṭbü'd-dīn-zāde) **486-487**

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ma'lūl) **518-519**

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Muṣṭafā Paşa-zāde) **532**

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Pīr, Fenārī) **520**

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Pīrī Paşa-zāde) **495-496**

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Seyrek) **527**

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şāẕīlü) **450**

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Bolulı Çelebi) **409**

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Ebū Şāme) **472**

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, İskilibī) **402-405**473, 490**,** 558

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ-zāde) **453-456**

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ṭabīb, Foçalı) **401**

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Ṭabl-bāz) **394**

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed el-Cemālī (Şeyḫ) 354

Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Şāh Çelebi (Fenārī-zāde) **432-433**

Muḥyi'd-dīn Muḥammed (Ḳırṭās-zāde, Acemī) **502**

Muḥyi'd-dīn Muḥammed Efendi (Berda'ī) **448-449**

Muḥyi'd-dīn Muḥammed Efendi (Ḳarabāġī) **492**

Muḥyi'd-dīn-i Ḳocevī, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḳocevī)

Muḳaddimāt-ı Erba'a 224

Murād Efendi (Abdāl, Şeyḫ) **102**

Murād Ḫān Medresesi 224, 267, 394, 515

Murād Paşa Medresesi 204, 273, 434, 513, 524

Murādiyye Medresesi 210, 378, 380, 434, 486

Murtażā 365

Mūsā Çelebi (Efḍal-zāde oğlı) 412, 516

Mūsā Çelebi 134

Mūsā Efendi (Abdāl, Şeyḫ) **102**

Mūsā Efendi, bk. Muṣliḥü'd-dīn Mūsā Efendi (Amāsiyyeli)

Mūsā Paşa (Ḳāḍī-zāde-i Rūmī) 104, 105, 106, 179, 227, 228, 312, 342, 390

Muṣannifek, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Muṣannifek)

Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Abdü'l-kerīm-zāde) **278**

Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Bağl-i Aḥmer, Ḳızıl Ḳaṭır) **280-282,** 438

Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Çāk, Menteşevī) **491**

Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Ḫˇāce-zāde, Burusevī) 142, 173, 197, **198-210**, 200, 205, 207, 212, 215, 216, 234, 253, 263, 275, 360, 364, 371, 383, 436, 475

Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Ḫalīl-zāde) **436-437**

Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḫalīfe, Bayramī) **153**

Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-ʿaṭṭār) **303**

Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, İbşalavī) **316**

Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḳocevī, Ḫalīfe) 309, **314-316,** 402

Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Merkez) **561,** 574

Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Sirozī) **405**, 473

Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ṭabbaġlar/ Debbāġlar İmāmı) **184,** 305

Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ṭavīl) 319, **418,** 462

Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Yārḥiṣārī) 204, 496, 502

Muṣliḥü'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ, Gündüz) **558**

Muṣliḥü'd-dīn Ḫalīfe, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḫalīfe, Bayramī)

Muṣliḥü'd-dīn Ḫalīfe, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḳocevī, Ḫalīfe)

Muṣliḥü'd-dīn Mūsā Efendi (Amāsiyyeli) **464-465**

Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Ayu-zāde) **544**

Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Birgī-zāde) **361-362,** 483

Muṣlihü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Ḥüsām-zāde) **254**

Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Ḳasṭalānī, ḳāḍī-asker) 168, **213-216**, 215, 216, 224, 264, 272, 360, 423, 430, 473

Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Maṣdar) **522**

Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ, İbn Ḫˇāce-zāde) **475**

Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-vefā) **305-310,** 349, 410, 476, 479

Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ, Muʿallim-zāde) **476**

Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Yārḥiṣārī-zāde) **273**

Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Zekeriyyā-zāde) **278**

Muṣliḥü'd-dīn-i Ṭavīl, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ṭavīl)

Muṣṭafā Çelebi (Şeyḫ, Emīr-i Buḫārī ḫalīfesi) **569**

Muṣṭafā Paşa (Vezīr) 366, 468, 495, 505, 509, 520, 532, 536, 539, 573

Muṣṭafā Paşa Medresesi 372, 392, 444, 446, 451, 469, 495, 499, 505, 509, 518, 520, 531, 532, 536, 539, 573

Muṣṭafā Paşa Zāviyesi 423

Muṣṭafā Paşa-zāde, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Muṣṭafā Paşa-zāde)

Muṭavvel 189, 252, 274, 439, 469

Muṭavvel Şerḥi 193

Muẓafferü'd-dīn Alī Efendi (Şīrāzī) **391-392**

Muẓafferü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, el-Lārendevī) **152**

Muẓafferü'd-dīn Medresesi 194

Mü'eyyed bin Abdü'l-mü'min 132

Mü'eyyedī, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalīfe, Mü'eyyedī, Ḥācī Çelebi)

Mü'eyyed-zāde, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Mü'eyyed-zāde, Amāsī)

Mü'min Ḫalīfe, bk. Abdü'l-mü'min Efendi (Şeyḫ, Mü'min Ḫalīfe)

Mübārek Şāh 132, 135, 220

Mücellid-zāde, bk. Seyyidī Maḥmūd Efendi (Mücellid-zāde, İbn Mücellid)

Müderrisköy 172

Müfred Şücāʿ, bk. İlyās Şücāʿü'd-dīn Efendi (Müfred-zāde, Müfred Şücāʿ)

Müfred-zāde, bk. İlyās Şücā'ü'd-dīn Efendi (Müfred-zāde, Müfred Şücā')
Müftī Abdü'l-kerīm, bk. Abdü'l-kerīm Efendi (Müftī, Şeyḫ, Ḳādirī)
Müftī Şeyḫ, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Bahā'ü'd-dīn-zāde, Müftī Şeyḫ)
Mülteḳa'l-ebḥur 526
Münşe'āt-ı İsḥāk Çelebi 508
Münyetü'l-muṣallī 526
Müselsele 107
Müẕehheb (Ḥekīm) 470

N
Naḥḥās Efendi (Şeyḫ, Baba, Bayramī) **152**
Naḳīżī Bāyezīd, bk. Bāyezīd Efendi (Naḳīżī)
Naḳḳāş Alī 478
Naṣrü'd-dīn Çelebi (Şeyḫ) 404
Naṣūḥ Efendi (Şeyḫ, Ṭosyevī) **471,** 475, 476, 477
Nebī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalīfesi) **476**
Necmü'd-dīn Efendi (el-Ḥanefī) **123**
Nefeḥātü'l-üns 330
Nehcü'l-belāġa 379
Ni'metu'llāh Efendi (Şeyḫ, Baba) 333, **413-414**
Nigde 144, 334
Nihānī Efendi (İsḥāḳıyye Medresesi müderrisi) **468-469**
Nihānī, bk. Ca'fer Efendi (Burusevī, şā'ir, Nihānī) {Nihānī/Nihālī}
Nihāye 459
Niḳāye 128
Nişāncı Beg (Celāl-zāde) 165, 293, 374, 404
Niyāzī, bk. Şücā'ü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Niyāzī)
Niẓāmī 277
Niẓāmü'd-dīn-i Ḫāmūş 324
Noḳṭatü'l-'ilm 488
Nūniyye 168
Nūrü'd-dīn Abdu'r-raḥmān Efendi (Şeyḫ, Mıṣrī) 150
Nūrü'd-dīn Efendi (Ḳaraṣiyevī) **364-365,** 518
Nūrü'd-dīn Ḫalīfe 319
Nūrü'd-dīn Ḥamza Efendi (Leysī Çelebi) **381**
Nūrü'd-dīn Ḥamza Efendi (Üçbaş) **447-448**
Nuṣūṣ 179

O-Ö
Orḫan Ġāzī 50, 90, 92, 96, 97, 98, 100, 101, 102, 103
Orḫan Ġāzī Medresesi 362, 363
Ortaköy 334
Oṣmān Efendi (Ḥekīm) **551**
Oṣmān Ġāzī 50, 90, 91, 92, 96
Oṣmāncıḳ Medresesi 291
Öḳlides 392
Ömer bin el-Ḫaṭṭāb 323
Ömer Dede, bk. Ömer Efendi (Şeyḫ, Dede, Bayramī)
Ömer Efendi (Dede, Şeyḫ, Aydınī) {Rūşenī} **333-334**
Ömer Efendi (Ḳasṭamonī) **400**
Ömer Efendi (Şeyḫ, Dede, Bayramī) **153**
Ömer Ḥabīb, bk. Ḥabīb Ömer Efendi (Şeyḫ, Ḳaramanī)
Ömer-i Nesefī 93
Ömer-zāde Efendi (Aḳşemsü'd-dīn muḥibi) **400**

P
Papazoğlı Dārü'l-ḥadīṯi 541
Paşa Çelebi (Mü'eyyed-zāde ṭalebesi, şā'ir) **452**
Paşa Çelebi (Zeyrek-zāde, Manastır Medresesi müderrisi) **452**
Paşa Çelebi, bk. Ġıyāṣü'd-dīn Efendi (Paşa Çelebi)
Pezdevī 112

Pîr Aḥmed Çelebi (Aydınî) **443-444**, 515, 524, 528, 529

Pîr Aḥmed, bk. Aḥmed Efendi (Pîr, Ḥaleb ḳāḍīsi)

Pîr İlyās, bk. İlyās Efendi (Şeyḫ, Pîr)

Pîr İzzü'd-dîn 340

Pîr Meḥemmed Efendi (Cemālî, Pîrî Paşa) **375-378,**495

Pîr Meḥemmed, bk. Muḥyi'd-dîn Efendi (Küçük, Pîr Meḥemmed)

Pîr Meḥemmed, bk. Muḥyi'd-dîn Meḥemmed Efendi (Pîr, Fenārî)

Pîr Muḥammed 124

Pîrî Ḫalîfe (Şeyḫ, Emîr-i Buḫārî ḫalîfesi) 337, **556-557**

Pîrî Ḫalîfe (Şeyḫ, Ḥamîdî) **184,** 316

Pîrî Paşa (Vezîr) 424

Pîrî Paşa Cāmi'i 183

Pîrî Paşa Medresesi 529

Pîrî Paşa, bk. Pîr Meḥemmed Efendi (Cemālî, Pîrî Paşa)

Pîr-i Tācü'l-Gîlānî 150

Postîn-pūş (Şeyḫ) **110**

R

Rābi'a 407

Rabṭü's-süver ve'l-āyāt 393

Ramażān Efendi (Şeyḫ, Bayramî) **426**, 480, 560

Ramażān Efendi (Şeyḫ, Yıldırım Bāyezīd ṭabaḳası ālimi) **131**

Ramażān Ḫalîfe (Şeyḫ, Ḫalvetî) **560,** 574

Ramażān Ḫalîfe (Şeyḫ, Ḳasṭamonî) **480-481**, 566

Ravżatu'l-muttaḳīn 129

Ravżu'l-aḫbār 444

Risāle-i Eṣīriyye 113

Risāle-i Fetḥiyye 345

Risāle-i Heyūlā 488

Risāle-i Nūr 298

Risāle-i Tehāfüt 203, 209, 210

Risāletü'n-necāt min-şerri'ṣ-ṣıfāt 118

Rodos 493

Rodos Ḳal'ası 310

Rūm 48, 78, 98, 100, 101, 104, 108, 110, 111, 116, 117, 121, 124, 125, 126, 128, 130, 137, 139, 142, 147, 150, 151, 157, 158, 159, 160, 162, 164, 170, 171, 175, 178, 179, 194, 211, 213, 217, 218, 219, 226, 228, 229, 231, 232, 238, 239, 244, 245, 248, 251, 255, 257, 258, 271, 277, 278, 279, 282, 283, 285, 286, 289, 290, 298, 302, 318, 326, 329, 335, 337, 347, 360, 369, 370, 378, 379, 382, 383, 390, 392, 393, 411, 413, 415, 416, 431, 433, 439, 448, 456, 458, 460, 464, 469, 470, 478, 488, 490, 491, 492, 493, 502, 503, 505, 516, 517, 520, 526, 545, 546, 547, 549, 551, 564, 565, 567

Rūşenī, bk. Ömer Efendi (Dede, Şeyḫ, Aydınî) {Rūşenī}

Rüknü'd-dîn Efendi (Zeyrek) 180, **378**, 508

Rüstem (Ḫˇāce) 186

Rüstem Ḫalîfe (Şeyḫ) **409-410**

S-Ṣ-Ş

Sa'dî Çelebi (Tācī-zāde) **388-389,** 493, 538

Sa'dî Çelebi 526, 544, 549

Sa'dî Çelebi, bk. Sa'dü'd-dîn Efendi (Sa'dî Çelebi, Aḳşehrî)

Sa'dî Çelebi, bk. Sa'dü'd-dîn Efendi (Sa'dî Çelebi, Ḳasṭamonî)

Sa'dî-i Şîrāzî 380

Sa'du'llāh Efendi (Şāẕelî-zāde) **544**

Sa'du'llāh Efendi (Şeyḫ, Aḳşemsü'd-dîn-zāde) **303**

Sa'dü'd-dîn Efendi (Sa'dî Çelebi, Aḳşehrî) **537,** 542

Sa'dü'd-dîn Efendi (Sa'dî Çelebi, Ḳasṭamonî) **484-485**

Sa'dü'd-dîn-i Kāşġarî (Şeyḫ) 329

Sa'dü'd-dīn-i Taftāzānī 141, 164, 279, 383, 439

Ṣādıḳ Ḫalīfe (Maġnisalı) **466-467**

Ṣadr (Şeyḫ) 179

Ṣadrü'd-dīn el-Ḳonevī (Şeyḫ) 113, 137

Ṣadrü'd-dīn-i Ḫalvetī (Şeyḫ) 339

Ṣadrü'd-dīn-i Şirvānī (Pīr) 150

Ṣadrü'ş-şerī'a 177, 219, 242, 254, 278, 344, 345, 389, 436, 437, 444, 488

Ṣadrü'ş-şerī'a-i Viḳāye 395, 396

Ṣafer Şāh (Mevlānā) **119-120**

Ṣafiyyü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Kanḳırıvī) **409,** 475

Ṣafiyyü'd-dīn el-Erdebīlī (Şeyḫ) 139

Ṣafiyyü'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ-i Serrācīn, Ḫalvetī) **565**

Saḫāvī (Şeyḫ) 286

Ṣaḥīḥ-i Buḫārī 117, 126, 142, 163, 251, 348, 349, 469, 489

Ṣaḥn Medreseleri 204, 242, 256, 258, 260, 277, 346, 347, 350, 351, 364, 361, 362, 363, 366, 367, 368, 375, 379, 381, 382, 388, 391, 392, 394, 398, 399, 430, 432, 433, 434, 435, 436, 438, 440, 441, 443, 444, 445, 446, 450, 451, 474, 484, 485, 486, 488, 494, 495, 496, 498, 499, 504, 505, 507, 511, 512, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 529, 528,530, 537, 573

Ṣaḳarya 140

Ṣaḳız 133

Ṣalāḥü'd-dīn Efendi (II. Bāyezīd ḫ ̆ācesi) **243,** 344

Ṣalāḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Bolevī) **153**

Ṣalāḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, İznikī) **422**

Ṣāliḥ Efendi (Ḳara) **521**

Ṣarı Ya'ḳūb, bk. Ya'ḳūb Efendi (Ṣarı, Ḳaramanī)

Sa'yī Çelebi (Ḳānūnī ṭabaḳası ālimi, şā'ir) {Sa'yī} **548**

Seb'a-i Seyyāre 488

Seb'-i Şidād 351, 352

Seferiḥişār 167, 240, 347

Seferiḥişār Medresesi 508

Sekkākī (Allāme) 455, 503

Selanik 449, 538

Selçuḳ Ḫatun 333

Ṣelāṣiyyāt-ı Buḫārī 435

Şemāniyye Medreseleri 171, 195, 197, 213, 216, 223, 225, 226, 238, 242, 252, 255, 258, 259, 262, 273, 344, 345, 346, 351, 352, 354, 360, 363, 364, 367, 369, 434, 444

Semerḳand 104, 105, 106, 124, 179, 227, 245, 318, 324, 325, 327, 328, 520

Serrāciyye Medresesi 232

Seyfiyye Medresesi 391, 436

Seyrek Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Seyrek)

Seyyid Aḥmed, bk. Aḥmed Efendi (Şeyḫ, Seyyid, Emīr-i Buḫārī)

Seyyid İbrāhīm, bk. İbrāhīm Efendi (Seyyid, Acemī)

Seyyid Şerīf-i Cürcānī 105, 108, 113, 128, 130, 132, 135, 142, 172, 175, 178, 179, 197, 205, 206, 219, 220, 221, 228, 238, 245, 252, 255, 340, 351, 362, 369, 383, 384, 433, 448, 452, 488, 513

Seyyid Velāyet Efendi (Şeyḫ, Kirmastī) **405-409**

Seyyid Yaḥyā 333

Seyyidī Alī 200

Seyyid-i Buḫārī 449, 477, 478, 556, 557, 569

Seyyid-i Buḫārī Cāmi'i 553

Seyyidī Çelebi 252, 521

Seyyidī Efendi (Ayı, Çorlı Medresesi müderrisi) **500**

Seyyidī Efendi (Ḥamīdī, Esved Seyyidī) 354, **363,** 364, 365, 483, 523, 538

Seyyidī Efendi (Ḳaramanī, Gürz Seyyidī) **363-364,** 494, 515, 525

Seyyidī Ḫalīfe (Ḳocevī) 486

Seyyidī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḥabīb-i Ḫalvetī ḫalīfesi) **479**

Seyyidī Maḥmūd Efendi (Mücellid-zāde, İbn Mücellid) 149, **449**

Seyyidī Meḥemmed (Ḳocevī) 469, 527

Ṣıḥāḥ 350

Ṣıḥāḥ-ı Cevherī 107, 283

Ṣıḥāḥ-ı Sitte 516

Silivri 79, 183, 187, 375, 396, 547, 551, 567

Silivri Cāmi'i 377

Silivribābı 366

Silsiletü'ẕ-ẕeheb 330

Simāv 132, 317, 416, 417

Simāv Ḳal'ası 132

Sinān Çelebi (Germiyānī) 418

Sinān Çelebi (Şāh Çelebi-zāde) **552**

Sinān Dede, bk. Sinānü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ferecikli, Sinān Dede)

Sinān Efendi (Ḳara) **278**

Sinān Efendi (Şeyḫ, İstanbulī) **339**

Sinān Efendi (Şeyḫ, Sūḫte) **481**

Sinān Ḫalīfe (Şeyḫ, Sünbül) 408, **422-423**, 561

Sinān Paşa (Ḫādım) 564

Sinān Paşa, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Sinān Paşa, Ḫızır Beg-zāde)

Sinān-ı Ḳaraşivī, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf (Sinān-ı Ḳaraşivī)

Sinānü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Erdebilī Sinān) **559-560,** 574

Sinānü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ferecikli, Sinān Dede) **313-314**

Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Acemī) 225, **369**

Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Aḫī-zāde, Aydınī) **503**

Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Germiyānī) 527

Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Ġulām Sinān) **345**

Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Ḥekīm Sinān) **550**

Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Köprücük-zāde) **523**

Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Sinān Paşa, Ḫızır Beg-zāde) 204, 215, 241, **238-242,** 265, 307, 347, 353, 364, 366, 378, 382, 384, 385, 390, 444, 473, 543

Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Sinān-ı Ḳaraşivī) **540**

Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Şā'ir Sinān) **345**

Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Yegān-zāde) **450-451**

Sinob 466

Sirācü'd-dīn Efendi (Ḫˇāce-zāde ṭalebesi) 204, **263-265**, 264, 284

Sirācü'd-dīn Efendi (II. Mehmed ṭabaḳası ālimi, Acemī) **284-285**

Sirācü'd-dīn el-Urmevī 97

Sirācü'd-dīn Muḥammed Efendi (Ḥalebī) **232-233**

Sirācü'd-dīn-i Bulḳīnī (Şeyḫ) 118

Sitanbul, bk. İstanbul (Ḳosṭanṭıniyye, Dārü's-salṭanat, İslāmbol, Sitanbul)

Sivas Medresesi 363

Ṣofyavī Bālī, bk. Bālī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ṣofyavī)

Ṣolfaṣl 138

Ṣomuncu Baba, bk. Ḥāmid bin Mūsā Efendi (Şeyḫ, Ṣomuncu Baba)

Ṣūfī Bāyezīd, bk. Bāyezīd Efendi (Ṣūfī, Çelebi Meḥmed ṭabakası ālimi)

Ṣūfī-zāde Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Şeyḫ, Ṣūfī-zāde)

Sūḫte Sinān, bk. Sinān Efendi (Şeyḫ, Sūḫte)

Sulṭān Aḥmed 325, 361, 444

Sulṭān Bāyezīd (II.) 90, 141, 164, 167, 205, 207,, 145, 208, 214, 217, 218, 219, 223, 226, 242, 252, 261, 262, 266, 270, 271, 273, 278, 281, 306, 308, 329, 338, 343, 344, 347, 354, 359, 361, 366, 370, 372, 373, 375, 378, 379, 380, 381, 384, 385, 390, 393,

394, 397, 401, 402, 407, 413, 418, 426, 427, 429, 432, 439, 445, 447, 450, 456, 459, 462, 463, 486, 506, 524, 546

Sulṭān Bāyezīd (Yıldırım) 111, 114, 115, 117, 131, 136

Sulṭān Bāyezīd Cāmi'i 464, 549

Sulṭān Bāyezīd Medresesi 157, 160, 167, 262, 276, 279, 363, 364, 369, 372, 378, 380, 382, 394, 397, 430, 435, 440, 444, 450, 453, 486, 496, 500, 506, 508, 512,520, 524, 528, 529, 536, 573

Sulṭān Cem 337, 404

Sulṭān Ġavrī 378, 456

Sulṭān Ḫalīl 341

Sulṭān Maḥmūd 325

Sulṭān Meḥemmed (I.) 90, 99, 113, 141, 155, 158

Sulṭān Meḥemmed (II.) 90, 134, 164, 165, 167, 168, 170, 171, 174, 175, 180, 188, 189, 190, 191, 192, 195, 197, 198, 199, 203, 206, 210, 211, 213, 214, 216, 221, 223, 225, 228, 231, 233, 234, 236, 237, 242, 245, 246, 251, 260, 262, 264, 265, 267, 269, 270, 271, 281, 282, 284, 285, 286, 289, 290, 292, 293, 306, 326, 332, 337, 338, 347, 350, 353, 354, 373, 378, 398, 407, 423, 432, 463, 470, 537, 548

Sulṭān Meḥemmed bin Bāyezīd Medresesi 254

Sulṭān Meḥemmed bin Süleymān Ḫān 527

Sulṭān Meḥemmed Ḫān Cāmi'i 275, 284, 375, 400, 469, 526, 540, 549, 568

Sulṭān Meḥemmed Ḫān Medresesi 171, 189, 433, 551

Sulṭān Murād (I.) 50, 90, 99, 103, 110, 111, 142

Sulṭān Murād (II.) 103, 148, 155, 160, 169, 170, 179, 181, 188, 199, 224, 232, 269, 344, 345, 381, 399, 511, 523

Sulṭān Murād Medresesi 160, 175, 197, 221, 226, 237, 246, 344, 347, 354, 363, 381, 388, 450, 477, 511, 523, 529, 530

Sulṭān Muṣṭafā bin Meḥemmed Ḫān 221

Sulṭān Muṣṭafā bin Süleymān Ḫān 527

Sulṭān Orḫan, bk. Orḫan Ġāzī

Sulṭān Selīm (I.) 90, 214, 355, 356, 357, 360, 362, 363, 364, 366, 372, 375, 378, 385, 386, 390, 392, 398, 399, 403, 407, 414, 426, 428, 429, 431, 432, 436, 439, 448, 450, 452, 460, 467, 469, 481, 482, 491, 492, 520, 534, 550, 551

Sulṭān Selīm (II.) 541

Sulṭān Selīm Cāmi'i 214, 558

Sulṭān Süleymān (I.) 50, 78, 90, 393, 440, 444, 482, 532, 543, 545

Sulṭān Ya'ḳūb 333

Sulṭāniyye Medresesi 120, 156, 194, 196, 199, 203, 205, 210, 233, 234, 242, 243, 344, 345, 346, 353, 354, 369, 378, 379, 380, 391, 394, 436, 483, 484, 497, 498, 499, 511, 518, 521, 522, 524, 529, 530, 531, 532, 534, 537

Sulṭānöñi 103

Süleymān (Şeyḫ) 425

Süleymān Çelebi (Ḫalīl Paşa-zāde) **181,** 292

Süleymān Çelebi (Kemāl Paşa-zāde) 265

Süleymān Efendi (Rūmī) **514**

Süleymān Efendi (Şeyḫ, Ḫalīfe) **317**, 421, 561

Süleymān Ḫalīfe (Şeyḫ, İstanbulī) **561**

Süleymān Ḫalīfe (Şeyḫ, Mes'ūd Ḫalīfe mürīdi) **421**

Süleymān Ḫalīfe, bk. Süleymān Efendi (Şeyḫ, Ḫalīfe)

Sünbül Sinān, bk. Sinān Ḫalīfe (Şeyḫ, Sünbül)

Süpürge Şücā', bk. Şücā'ü'd-dīn İlyās (Süpürge Şücā')

Sürmeli-zâde Efendi (Ḳānūnī ṭabaḳası ālimi, ḫaṭīb) **549**

Ş

Şāfiye 278

Şāh Ḳāsım Efendi (Tebrīzī) **491**

Şāh Meḥemmed Efendi (Yegānī) **513**

Şāh Melek Medresesi 189

Şāhidī 132

Şāh-ruḫ 164

Şā'ir Sinān, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Şā'ir Sinān)

Şaḳā'iḳ 247

Şām 92, 93, 127, 412, 468, 511, 519, 564

Şāmī (Şeyḫ) 303

Şāş 323

Şāṭıbī 458

Şāṭıbī Şerḥi Ca'berī 163

Şāẕelī-zāde, bk. Sa'du'llāh Efendi (Şāẕelī-zāde)

Şāẕīlü, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şāẕīlü)

Şeh-zāde Bāyezīd Ḫān 337, 404

Şemāḫı 339

Şems Çelebi, bk. Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Şems Çelebi)

Şems-i Tebrīzī 147

Şemsiyye 135, 175, 177, 279, 573

Şemsü'd-dīn Aḥmed Çelebi (Bolevī) **536**

Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Burusevī, İnegöl Medresesi müderrisi) **534-535**

Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (el-Yegān, Eyyühüm) **385**

Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ġulām) **511**

Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ḫayālī) 168, **210-213,** 390

Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Ḳaraca) **279**

Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Kemāl Paşa-zāde, İbn Kemāl) 265, **429-431**, 495, 518, 524, 528, 535, 544

Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Kirecci-zāde) **498-499**

Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Küçük Şemsī) **534**

Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Mollā Fenārī) 98, 108, **111-116**, 118, 119, 120, 130, 135, 137, 145, 155, 156, 167

Şemsü'd-dīn Aḥmed Efendi (Şems Çelebi) **541-542**

Şemsü'd-dīn Aḥmed Paşa 504

Şemsü'd-dīn Efendi (Aydınī) 168, **282-283**

Şemsü'd-dīn Efendi (Dinḳoz) **279-280**

Şemsü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḫᵛāce Ḥasan ḫalīfesi) **187**

Şemsü'd-dīn Efendi (Varaḳ) **517**

Şemsü'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, el-Buḫārī) **137-138,** 198

Şemsü'l-āfāḳ fī-'ilmi'l-ḥurūfi'l-evfāḳ 130

Şerefü'd-dīn Efendi (Ḳırımī) **157,** 158, 554

Şerḥ-i Aḍūd 172, 383

Şerḥ-i Aḳā'id 216, 221, 243, 279, 334, 387

Şerḥ-i Aḳā'id Ḥāşiyesi 211

Şerḥ-i Aḳā'id-i Ḫayālī 396, 573

Şerḥ-i Aḳā'id-i Nesefī 212

Şerḥ-i Aḳā'id-i Taftāzānī 262

Şerḥ-i Ferā'iż 513

Şerḥ-i Hidāye 243

Şerḥ-i Īżāḥ 108

Şerḥ-i Maḳāṣıd-ı Ṭaftāzānī 177

Şerḥ-i Mes'ūd 279

Şerḥ-i Meṭāli' 157, 220, 221, 351, 382, 429, 493

Şerḥ-i Meṭāli' Ḥāşiyesi 221, 172

Şerḥ-i Mevāḳıf 105, 113, 174, 175, 180, 192, 199, 206, 209, 219, 240, 242, 256, 352, 363, 369, 396, 488

Şerḥ-i Miftāḥ 178, 351, 362, 363, 387, 389, 437, 452, 488

Şerḥ-i Muṭavvel 248

Şerḥ-i Rub'-ı Mücīb 255

Şerḥ-i Şemsiyye 382, 527

Şerḥ-i Ṭavāli'-i Isfahānī 238

Şerḥ-i Ṭavāli'-i Seyyid 232, 573

Şerḥ-i Te'sīs 180

Şerḥ-i Tecrīd 176, 208, 219, 227, 255, 362, 369, 382, 384, 436, 448, 493, 547, 573

Şerḥ-i Telḫīṣ 336, 547

Şerḥ-i Viḳāye 274, 343, 433

Şerḥu Hidāyeti'l-ḥikmet 516

Şerḥu Ḳavā'idi'l-i'rāb 146

Şerīf Abbāsī, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Şerīf Abbāsī)

Şerīf Efendi (Acemī) **493-494**

Şevāhid-i Telḫīṣ 457

Şevāhidü'n-nübüvve 330

Şeyḫ Abdu'llāh, bk. Abdu'llāh Efendi (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalīfe)

Şeyḫ Abdu'llāh, bk. Abdu'llāh Efendi (Şeyḫ, İlāhī)

Şeyḫ Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān Çelebi (Şeyḫ, Gümüşlioğlı)

Şeyḫ Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Mollā, Cāmī, Şeyḫ)

Şeyḫ Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Şeyḫ, el-Erzincānī)

Şeyḫ Abdu'r-raḥmān, bk. Abdu'r-raḥmān Efendi (Şeyḫ, Ṣūfī-zāde)

Şeyḫ Abdü'l-ġaffār, bk. Abdü'l-ġaffār Efendi (Şeyḫ, Zeynī)

Şeyḫ Abdü'l-kerīm, bk. Abdü'l-kerīm Efendi (Müftī, Şeyḫ, Ḳādirī)

Şeyḫ Abdü'l-laṭīf, bk. Abdü'l-laṭīf Çelebi (Şeyḫ, Emīr-i Buḫārī ḫalīfesi)

Şeyḫ Abdü'l-laṭīf, bk. Abdü'l-laṭīf Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-vefā ḫalīfesi)

Şeyḫ Abdü'l-laṭīf, bk. Abdü'l-laṭīf Efendi (Şeyḫ, Maḳdisī)

Şeyḫ Abdü'l-mu'ṭī, bk. Abdü'l-mu'ṭī Efendi (Şeyḫ, şeyḫü'l-ḥarem)

Şeyḫ Abdü'l-muṭṭalib, bk. Abdü'l-muṭṭalib Efendi (Şeyḫ, Acemī)

Şeyḫ Abdü'r-raḥīm, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalīfe, Mü'eyyedī, Ḥācī Çelebi)

Şeyḫ Abdü'r-raḥīm, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Şeyḫ, Ḳaraḥisārī)

Şeyḫ Abdü'r-raḥīm, bk. Abdü'r-raḥīm Efendi (Şeyḫ, Merzifonī)

Şeyḫ Ābid, bk. Ābid Çelebi (Şeyḫ)

Şeyḫ Aḫī Evren, bk. Aḫī Evren (Şeyḫ)

Şeyḫ Aḥmed, bk. Aḥmed Çelebi (Şeyḫ, Anḳaravī)

Şeyḫ Aḥmed, bk. Aḥmed Çelebi (Şeyḫ, Merkez-zāde)

Şeyḫ Aḥmed, bk. Aḥmed Efendi (Ḳaraca, Şeyḫ)

Şeyḫ Aḥmed, bk. Aḥmed Efendi (Şeyḫ, Seyyid, Emīr-i Buḫārī)

Şeyḫ Aḥmed-i Bīcān, bk. Aḥmed-i Bīcān Efendi (Yazıcıoğlı, Şeyḫ)

Şeyḫ Aḳbıyıḳ, bk. Aḳbıyıḳ Efendi (Şeyḫ, Bayramī)

Şeyḫ Aḳşemsü'd-dīn, bk. Aḳşemsü'd-dīn Efendi (Şeyḫ)

Şeyḫ Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḫalvetī)

Şeyḫ Alā'ü'd-dīn, bk. Alā'ü'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ, Sinān Ḫalīfe mürīdi)

Şeyḫ Alī, bk. Alī Dede (Şeyḫ, İbnü'l-vefā mürīdi)

Şeyḫ Alī, bk. Alī Efendi (Şeyḫ, Aliyy-i Kāzvānī)

Şeyḫ Alī, bk. Alī Efendi (Şeyḫ, Emīr)

Şeyḫ Alī, bk. Alī Efendi (Şeyḫ, Maġribī)

Şeyḫ Alī, bk. Alī Efendi (Şeyḫ, Mıṣrī)

Şeyḫ Alī, bk. Alī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḳara)

Şeyḫ Āṣıḳ Paşa, bk. Āṣıḳ Paşa (Şeyḫ, Ḳırşehrī)

Şeyḫ Bālī, bk. Bālī Ḫalīfe (Şeyḫ, Şofyavī)

Şeyḫ Bāyezīd, bk. Bāyezīd Ḫalīfe (Şeyḫ, Edrinevī)

Şeyḫ Bedrü'd-dīn, bk. Bedrü'd-dīn Baba (Şeyḫ, Şeyḫ İlāhī mürīdi)

Şeyḫ Bedrü'd-dîn, bk. Bedrü'd-dîn Efendi (Şeyḫ, ed-Daḳîḳ, Bayramî)

Şeyḫ Bedrü'd-dîn, bk. Bedrü'd-dîn Efendi (Şeyḫ, el-Aḥmer, Bayramî)

Şeyḫ Bedrü'd-dîn, bk. Bedrü'd-dîn Maḥmûd Efendi (Şeyḫ, İbn Simâvî)

Şeyḫ Bekīr Ḫalîfe, bk. Bekīr Ḫalîfe (Şeyḫ, Ḥâcî Ḫalîfe ḫalîfesi)

Şeyḫ Cemâlü'd-dîn, bk. Cemâlü'd-dîn İsḥâḳ Efendi (Şeyḫ, Cemâl Ḫalîfe, Ḳaramanî)

Şeyḫ Dâvûd, bk. Dâvûd Efendi (Şeyḫ, Mudurnılı)

Şeyḫ Dâvûd, bk. Dâvûd Ḫalîfe (Şeyḫ, Ḫalvetî)

Şeyḫ Duġlu, bk. Duġlu Baba (Şeyḫ)

Şeyḫ Edebâlî, bk. Edebâlî (Osmân Ġâzî'nin ḳayınpederi, Şeyḫ, Mevlânâ)

Şeyḫ Elvân Çelebi, bk. Ulvân Çelebi, (Elvân Çelebi, Âşıḳ Paşa-zâde, Şeyḫ)

Şeyḫ Emru'llâh, bk. Emru'llâh Efendi (Şeyḫ)

Şeyḫ Fażlu'llâh, bk. Fażlu'llâh Efendi (Şeyḫ)

Şeyḫ Geyiklü Baba, bk. Geyiklü Baba, (Şeyḫ)

Şeyḫ Ḥabîb, bk. Ḥabîb Ömer Efendi (Şeyḫ, Ḳaramanî)

Şeyḫ Ḥâcî Bayram, bk. Ḥâcî Bayram Efendi (Şeyḫ, Anḳaravî)

Şeyḫ Ḥâcî Bektaş, bk. Ḥâcî Bektaş (Şeyḫ)

Şeyḫ Ḥâcî Ḫalîfe, bk. Ḥâcî Ḫalîfe (Şeyḫ, Menteşevî)

Şeyḫ Ḥamdu'llâh, bk. Ḥamdu'llâh Efendi (Şeyḫ, Aḳşemsü'd-dîn-zâde) {Ḥamdî}

Şeyḫ Ḥamza, bk. Ḥamza Çelebi (Şeyḫ, Germiyânî)

Şeyḫ Ḥamza, Ḥamza Efendi (Şeyḫ-i Şâmî, Bayramî)

Şeyḫ Ḥasan, bk. Ḥasan Dede (Şeyḫ)

Şeyḫ Ḥasan, bk. Ḥasan Efendi (Ḫˇâce, Şeyḫ)

Şeyḫ Ḫıżr, bk. Ḫıżr Beg (Şeyḫ, Aḥmed Paşa-zâde)

Şeyḫ İbn Mûsâ, bk. Ḥâmid bin Mûsâ Efendi (Şeyḫ, Şomuncu Baba)

Şeyḫ İbrâhîm, bk. İbrâhîm Efendi (Şeyḫ, Gülşenî)

Şeyḫ İbrâhîm, bk. İbrâhîm Efendi (Şeyḫ, Sivasî, İbnü'ṣ-ṣarrâf)

Şeyḫ İlâhî, bk. Abdu'llâh Efendi (Şeyḫ, İlâhî)

Şeyḫ İlyâs, bk. İlyâs Efendi (Şeyḫ, Pîr)

Şeyḫ İskender, bk. İskender Efendi (Şeyḫ, Muḥyi'd-dîn-i İskilibî ḫalîfesi)

Şeyḫ İsmâ'îl, bk. İsmâ'îl Efendi (Şeyḫ, Şirvânî)

Şeyḫ Ḳaraca Aḥmed, bk. Aḥmed Efendi (Ḳaraca, Şeyḫ)

Şeyḫ Ḳâsım, bk. Ḳâsım Çelebi (Şeyḫ, Çelebi Ḫalîfe mürîdi)

Şeyḫ Ḳoġacı Dede, bk. Ḳoġacı Dede (Şeyḫ)

Şeyḫ Luṭfu'llâh, bk. Luṭfu'llâh Efendi (Şeyḫ, Bayramî)

Şeyḫ Luṭfu'llâh, bk. Luṭfu'llâh Efendi (Şeyḫ, Ḥâcî Ḫalîfesi)

Şeyḫ Luṭfu'llâh, bk. Luṭfu'llâh Efendi (Şeyḫ, Üsküdârî)

Şeyḫ Maġribî, bk. Alî Efendi (Şeyḫ, Maġribî)

Şeyḫ Maḥmûd, bk. Maḥmûd Çelebi (Şeyḫ, Emîr-i Buḫârî ḫalîfesi)

Şeyḫ Maḥmûd, bk. Maḥmûd Efendi (Şeyḫ, şâ'ir, Lâmi'î Çelebi) {Lâmi'î}

Şeyḫ Meḥemmed Şemsü'd-dîn, bk. Şemsü'd-dîn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, el-Buḫârî)

Şeyḫ Meḥemmed, bk. Meḥemmed Efendi (Çelebi Ḫalîfe, Cemâlî, Şeyḫ)

Şeyḫ Meḥemmed, bk. Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Mevlânâ, Şeyḫî Çelebi)

Şeyḫ Meḥemmed, bk. Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Şorva-zâde)

Şeyḫ Meḥemmed, bk. Meḥemmed Efendi (Yazıcıoġlı, Şeyḫ, Bayramî)

Şeyḫ Mes'ûd, bk. Mes'ûd Efendi (Şeyḫ)

Şeyḫ Muḥammed, bk. Muḥammed Efendi (Şeyḫ, Bedaḫşî)

Şeyḫ Muḥammed, bk. Muḥammed Efendi (Şeyḫ, el-Küşterî)

Şeyḫ Muḥammed, bk. Muḥammed Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-'Irāḳ)

Şeyḫ Muḥammed, bk. Muḥammed Pārsā Efendi (Ḫᵛāce, Şeyḫ)

Şeyḫ Muḫliṣ, bk. Muḫliṣ Baba (Şeyḫ, Ḳaramanī)

Şeyḫ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Ḳaġla Şeyḫi)

Şeyḫ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Esved)

Şeyḫ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Şeyḫ, İzniḳī)

Şeyḫ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḳocevī)

Şeyḫ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ, İştibī)

Şeyḫ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Bahā'ü'd-dīn-zāde, Müftī Şeyḫ)

Şeyḫ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Bolulı Çelebi)

Şeyḫ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Ebū Şāme)

Şeyḫ Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, İskilibī)

Şeyḫ Murād, bk. Murād Efendi (Abdāl, Şeyḫ)

Şeyḫ Mūsā, bk. Mūsā Efendi (Abdāl, Şeyḫ)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḫalīfe, Bayramī)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-'aṭṭār)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḳocevī, Ḫalīfe)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Merkez)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Sirozī)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ṭabbaġlar İmāmı)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ṭavīl)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ, Gündüz)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ, İbn Ḫᵛāce-zāde)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ, İbnü'l-vefā)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Şeyḫ, Mu'allim-zāde)

Şeyḫ Muṣliḥü'd-dīn, Muṣliḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, İbṣalavī)

Şeyḫ Muṣṭafā, bk. Muṣṭafā Çelebi (Şeyḫ, Emīr-i Buḫārī ḫalīfesi)

Şeyḫ Muẓaffer, bk. Muẓafferü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, el-Lārendevī)

Şeyḫ Naḥḥās, bk. Naḥḥās Efendi (Şeyḫ, Baba, Bayramī)

Şeyḫ Naṣūḥ Şeyḫ Naṣūḥ, bk. Naṣūḥ Efendi (Şeyḫ, Ṭosyevī)

Şeyḫ Nebī, bk. Nebī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḥācī Ḫalīfesi)

Şeyḫ Ni'metu'llāh, bk. Ni'metu'llāh Efendi (Şeyḫ, Baba)

Şeyḫ Niyāzī, bk. Şücā'ü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Niyāzī)

Şeyḫ Ömer, bk. Ḥabīb Ömer Efendi (Şeyḫ, Ḳaramanī)

Şeyḫ Ömer, bk. Ömer Efendi (Dede, Şeyḫ, Aydınī) {Rūşenī}

Şeyḫ Ömer, bk. Ömer Efendi (Şeyḫ, Dede, Bayramī)

Şeyḫ Pīrī Ḫalīfe, bk. Pīrī Ḫalīfe (Şeyḫ, Emīr-i Buḫārī ḫalīfesi)

Şeyḫ Pīrī Ḫalīfe, bk. Pīrī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḥamīdī)

Şeyḫ Postīn-pūş, bk. Postīn-pūş (Şeyḫ)

Şeyḫ Ramażān, bk. Ramażān Efendi (Şeyḫ, Bayramī)

Şeyḫ Ramażān, bk. Ramażān Efendi (Şeyḫ, Yıldırım Bāyezīd ṭabaḳası ālimi)

Şeyḫ Ramażān, bk. Ramażān Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḫalvetī)

Şeyḫ Ramażān, bk. Ramażān Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḳasṭamonī)

Şeyḫ Rüstem, bk. Rüstem Ḫalīfe (Şeyḫ)

Şeyḫ Sa'du'llāh, bk. Sa'du'llāh Efendi (Şeyḫ, Aḳşemsü'd-dīn-zāde)

Şeyḫ Ṣafiyyü'd-dīn, bk. Ṣafiyyü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Kanḳırıvī)

Şeyḫ Ṣafiyyü'd-dīn, bk. Ṣafiyyü'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ-i Serrācīn, Ḫalvetī)

Şeyḫ Ṣalāḥü'd-dīn, bk. Ṣalāḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Bolevī)

Şeyḫ Ṣalāḥü'd-dīn, bk. Ṣalāḥü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, İznikī)

Şeyḫ Seyyid Velāyet, bk. Seyyid Velāyet Efendi (Şeyḫ, Kirmastī)

Şeyḫ Seyyidī Ḫalīfe, bk. Seyyidī Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḥabīb-i Ḫalvetī ḫalīfesi)

Şeyḫ Sinān, bk. Sinān Efendi (Şeyḫ, İstanbulī)

Şeyḫ Sinān, bk. Sinān Efendi (Şeyḫ, Sūḫte)

Şeyḫ Sinān, bk. Sinān Ḫalīfe (Şeyḫ, Sünbül)

Şeyḫ Sinān, bk. Yūsuf Efendi (Ḥamīdī, Şeyḫ Sinān)

Şeyḫ Sinānü'd-dīn, bk. Sinānü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Erdebilī Sinān)

Şeyḫ Sinānü'd-dīn, bk. Sinānü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ferecikli, Sinān Dede)

Şeyḫ Süleymān, bk. Süleymān Efendi (Şeyḫ, Ḫalīfe)

Şeyḫ Süleymān, bk. Süleymān Ḫalīfe (Şeyḫ, İstanbulī)

Şeyḫ Süleymān, bk. Süleymān Ḫalīfe (Şeyḫ, Mes'ūd Ḫalīfe mürīdi)

Şeyḫ Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḫˇāce Ḥasan ḫalīfesi)

Şeyḫ Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, el-Buḫārī)

Şeyḫ Şihābü'd-dīn, bk. Şihābü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Sivasī, Ayaşuluġī)

Şeyḫ Şücā', bk. Şücā'ü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Ḳaramanī)

Şeyḫ Şücā'ü'd-dīn, bk. Şücā'ü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Niyāzī)

Şeyḫ Tācü'd-dīn İbrāhīm, bk. Tācü'd-dīn İbrāhīm (Yaḫşi Faḳīh, Şeyḫ)

Şeyḫ Tācü'd-dīn, bk. Tācü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, Çıplaḳ Ṣarı)

Şeyḫ Ṭapduḳ, bk. Ṭapduḳ Emre (Şeyḫ)

Şeyḫ Ubeydu'llāh, bk. Ubeydu'llāh Efendi (Ḫˇāce, Şeyḫ, Semerḳandī)

Şeyḫ Ulvān, bk. Ulvān Efendi (Şeyḫ, Ḥamīdī)

Şeyḫ Üveys, bk. Üveys Ḫalīfe (Şeyḫ, Ḫalvetī)

Şeyḫ Yaḥyā, bk. Yaḥyā Efendi (Şeyḫ, Şirvānī)

Şeyḫ Yazıcıoġlı, bk. Meḥemmed Efendi (Yazıcıoġlı, Şeyḫ, Bayramī)

Şeyḫ Yūsuf, bk. Yūsuf Efendi (Baba, Şeyḫ, Seferiḥişārī)

Şeyḫ Zekeriyyā, bk. Zekeriyyā Efendi (Şeyḫ, Ḫalvetī)

Şeyḫ Zeynü'd-dīn, bk. Zeynü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, el-Ḫāfī)

Şeyḫī (şā'ir, Germiyānī) { Şeyḫī} **183-184**, 351, 399

Şeyḫī Çelebi, bk. Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Mevlānā, Şeyḫī Çelebi)

Şeyḫī Efendi (Eyyūb Medresesi müderrisi) **399**

Şeyḫ-i Ekber 526

Şeyḫ-i Endülüs 100

Şeyḫ-i Erdebīlī 560

Şeyḫ-i Serrācīn, bk. Ṣafiyyü'd-dīn Ḫalīfe (Şeyḫ-i Serrācīn, Ḫalvetī)

Şeyḫ-i Şāmī, bk. Ḥamza Efendi (Şeyḫ-i Şāmī, Bayramī)

Şeyḫü'l-ḥarem Abdü'l-mu'ṭī, bk. Abdü'l-mu'ṭī Efendi (Şeyḫ, şeyḫü'l-ḥarem)

Şeyḫü'l-İslām İbn Abdü's-selām 123

Şeyḫ-zāde Abdu'llāh Efendi, bk. Abdu'llāh Efendi (Şeyḫ-zāde, Boy-ābādī)

Şeyḫ-zāde Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Meḥemmed Efendi (Şeyḫ-zāde)

Şifâ 116, 215, 489
Şihâbü'd-dîn Beg Medresesi 515
Şihâbü'd-dîn bin Ḥacer 108
Şihâbü'd-dîn Efendi (Şeyḫ, Sivasî, Ayaşuluġî) **118**
Şihâbü'd-dîn-i Sivasî, bk. Şihâbü'd-dîn Efendi (Şeyḫ, Sivasî, Ayaşuluġî)
Şihâbü'd-dîn-i Sühreverdî (Şeyḫ) 148, 290
Şir'a 492
Şir'atü'l-İslâm 380, 395
Şîrâz 124, 125, 359, 378, 392, 448, 547
Şirvân 150, 333, 337, 339
Şorva-zâde, bk. Meḥemmed Efendi (Şeyḫ, Şorva-zâde)
Şu'ayb Efendi (Türâbî) **463-464**
Şücâ' Efendi (Dîvâne, Şeyḫ, Ḫalvetî) **568**
Şücâ'-ı Rûmî, bk. Şücâ'ü'd-dîn İlyâs (Şücâ'-ı Rûmî)
Şücâ'ü'd-dîn Efendi (Şeyḫ, Ḳaramanî) **152**
Şücâ'ü'd-dîn Efendi (Şeyḫ, Niyâzî) **409**
Şücâ'ü'd-dîn İlyâs (Süpürge Şücâ') **381**
Şücâ'ü'd-dîn İlyâs (Şücâ'-ı Rûmî) **381-383**
Şücâ'ü'd-dîn İlyâs Efendi (Ṣaḥn Medresesi müderrisi) **346**
Şücâ'ü'd-dîn İlyâs Efendi (Uṣlı Şücâ') **346,** 350
Şücâ'ü'd-dîn İlyâs, bk. İlyâs Şücâ'ü'd-dîn Efendi (Müfred-zâde, Müfred Şücâ')
Şücâ'ü'd-dîn-i Boy-âbâdî 543
Şücâ'ü'd-dîn-i Rûmî Zâviyesi 506
Şükru'llâh Efendi (Ḥekîm, Şirvânî) **286**
Şükru'llâh Efendi (II. Murâd Ḫân ṭabakası 'âlimi) **169**

T-Ṭ

Ṭabbaġlar İmâmı, bk. Muṣliḥü'd-dîn Efendi (Şeyḫ, Ṭabbaġlar İmâmı)
Ṭabîb Bedrü'd-dîn, bk. Bedrü'd-dîn Efendi (Hüdhüd, Ṭabîb)
Ṭabîb Muḥyi'd-dîn, bk. Muḥyi'd-dîn Meḥemmed Efendi (Ṭabîb, Foçalı)
Ṭabl-bâz, bk. Muḥyi'd-dîn Meḥemmed (Ṭabl-bâz)
Tâcî-zâde Ca'fer, bk. Ca'ferî/Ca'fer Çelebi (Tâcî-zâde)
Tâcî-zâde Sa'dî, bk. Sa'dî Çelebi (Tâcî-zâde)
Tâcü'd-dîn (Şeyḫ) 235, 317
Tâcü'd-dîn Efendi (el-Kürdî, Sirâc-ı Urmevî ṭalebesi) **97-98**
Tâcü'd-dîn Efendi (Şeyḫ, Çıplaḳ Şarı) **569**
Tâcü'd-dîn el-Ḳaramanî (Şeyḫ) 471
Tâcü'd-dîn el-Kürdî, bk. Tâcü'd-dîn Efendi (el-Kürdî, Sirâc-ı Urmevî ṭalebesi)
Tâcü'd-dîn Ḫalîfe 558, 564
Tâcü'd-dîn İbrâhîm Efendi (Ḫaṭîb-zâde) 113, **169-170**, 217, 218, 360, 364, 367, 384, 438, 449
Tâcü'd-dîn İbrâhîm Efendi (İbnü's-selâm) **383-384**
Tâcü'd-dîn İbrâhîm Efendi (Yaḫşi Faḳîh, Şeyḫ) **185-186**
Taftâzânî (Allâme) 115, 130, 141, 142, 206, 228, 245, 252, 277, 362, 387, 458, 488
Taġyîr ü Tenḳîḥ 430
Taḥbîrü't-teysîr 124
Tâliş-i Acemî, bk. Ḥüsâmü'd-dîn Ḥasan Efendi (Tâliş-i Acemî)
Ṭanagöz-zâde, bk. Ḫızr Efendi (Ṭanagöz-zâde)
Ṭapduḳ Emre (Şeyḫ) **140**
Târîḫ-i İbn Ḫallikân 492
Târîḫ-i İskenderî 116
Taşkend 323, 324, 325
Ṭaşḳın Ḫˇâce, bk. Ḫˇâce Ṭaşḳın (Mollâ Ḫusrev ṭalebesi)
Ṭaşköpri 194, 205
Ṭaşköprî-zâde Aḥmed, bk. Aḥmed Çelebi (Ṭaşköprî-zâde, Şaḳâ'iḳ mü'ellifi)
Ṭaşlıḳ Medresesi 440
Ṭaşlıḳ Zâviyesi 569
Ṭavâli'î 210

Ṭavāli'-i Beyżāvīyye 135
Tavżīḥ 278
Tebrīz 100, 133, 173, 228, 333, 334, 458, 470, 488, 491, 517, 546
Tecnīs 246
Tecrīd 230, 379, 392, 488, 516
Tefsīr-i Beyżāvī 174, 193, 437, 485, 516
Tefsīr-i Ebū İsḥāḳ 125
Tefsīr-i Ḳāḍī 343, 395, 396, 454, 540, 547
Tefsīr-i Şeyḫ 118
Tehâfüt-i Ḥ'āce-zāde 393
Tehẕīb 516
Tehẕībü'ş-şemā'il 459
Tekmile 350
Telḫīṣ 274
Telvīḥ 108, 159, 174, 179, 193, 212, 223, 225, 249, 251, 254, 362, 448
Tenbīh 117
Tenvīrü'd-ḍuḥā 516
Tercemān Câmi'i 549, 575
Tercīh 108
Teshīl 135
Teshīl Şerḥi 134
Timur Ḫān 104, 117, 121, 124, 126, 128, 131, 133, 137, 150, 164, 229, 478
Tire 133, 268, 333, 398, 443, 445, 491, 528
Tire Medresesi 129, 255, 491
Toḳat 176, 337, 343, 363, 394, 494, 527
Toḳat Medresesi 514
Toḳatī Çelebi (I. Selîm ṭabaḳası ālimi, Amâsiyye'de müderris) **464**
Ṭrabozun Medresesi 445, 453, 499, 502, 503, 512, 514, 523
Tuḥfe 148, 160
Tūnus 573
Tūrān 271, 457
Ṭurġud Alp 100
Ṭurġudili 100
Ṭursun Faḳīh (Ḳaramanī, Faḳı) **93**
Ṭūsī 143, 174, 458
Ṭuzla Medresesi 395
Türābī, bk. Şu'ayb Efendi (Türābī)

U-Ū-Ü
Ubeydu'llāh Efendi (Ḫ'āce, Şeyḫ, Semerḳandī) 149, 173, 318, **323-328**, 325, 329, 413, 415, 416, 565
Ubeydu'llāh-ı Semerḳandī, bk. Ubeydu'llāh Efendi (Ḫ'āce, Şeyḫ, Semerḳandī)
Ucāletü Leyleten 169
Uḳūdü'l-cevāhir 134
Uluġ Beg 104, 105, 227, 324, 390
Ulvān Çelebi (Elvān Çelebi, Āşıḳ Paşa-zāde, Şeyḫ) **94**
Ulvān Efendi (Şeyḫ, Ḥamīdī) **411**
Ulvān-ı Ḥamevī (Şeyḫ) 564
Unmūzecü'l-'ulūm 112
Uşlı Şücā', bk. Şücā'ü'd-dīn İlyās Efendi (Uşlı Şücā')
Uzun Ḥasan 228
Üçbaş Ḥamza, bk. Nūrü'd-dīn Ḥamza Efendi (Üçbaş)
Üçşerefeli 540
Ümm-i Veled-zāde, bk. Abdü'l-'azīz Efendi (Ümm-i Veled-zāde)
Ümmü'l-veled, bk. Ḥüsāmü'd-dīn Ḥüseyn Efendi (Ümmü'l-veled)
Ümmü'l-veled-zāde, bk. Abdü'l-evvel Efendi (Ümmü'l-veled-zāde)
Üsküb 180, 242, 289, 364, 384, 419, 430, 436, 451, 452, 461, 468, 498, 502, 503, 507, 512, 538, 573
Üskübī İsḥāḳ, bk. İsḥāḳ Çelebi (Üskübī, şā'ir) {İsḥāḳ}
Üsküdar 228
Üveys Ḫalîfe (Şeyḫ, Ḫalvetī) **564**

V
Vācidiyye Medresesi 528
Vāfiye 572

Vâʿiẓ Arab, bk. Muḥammed Efendi (Vâʿiẓ Arab)

Vâʿiẓiyye Medresesi 378

Varaḳ Şemsü'd-dīn, bk. Şemsü'd-dīn Efendi (Varaḳ)

Vardar 319

Vāridāt 134, 222

Varṭar Medresesi 529

Vāsiʿ Alīsi, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Vāsiʿ Alīsi)

Vāsiʿ Çelebi, bk. Abdü'l-vāsiʿ Efendi (Vāsiʿ Çelebi)

Vefā (Şeyḫ) 319

Vefā-zāde (Şeyḫ) 567

Velī Şemsü'd-dīn 198

Veliyyü'd-dīn Efendi (el-Ḳaramanī) **277**

Veliyyü'd-dīn-zāde, bk. Aḥmed Paşa (Veliyyü'd-dīn-zāde, şāʿir) {Aḥmed}

Viḳāye 98, 129, 176, 242, 254, 435, 444, 455

Viḳāye-i Ṣadrü'ş-şerīʿa 441, 492, 515

Vildān, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Vildān)

Y

Yaḫşi Faḳīh, bk. Tācü'd-dīn İbrāhīm (Yaḫşi Faḳīh, Şeyḫ)

Yaḥyā Efendi (Şeyḫ, Şirvānī) **339-341**

Yaḥyā Efendi (Yaḫşı-zāde, Ṭuzla Medresesi müderrisi) **395**

Yaḥyā-yı Şirvānī, bk. Yaḥyā Efendi (Şeyḫ, Şirvānī)

Yaḥyā-yı Ṭuzlavī (Şeyḫ) 567

Yaʿḳūb Efendi (Ece Ḫalīfe, Ḥamīdī) **497**

Yaʿḳūb Efendi (Ḥekīm) **287-288**

Yaʿḳūb Efendi (Ḳara, Nigdevī) 114, **144-145**

Yaʿḳūb Efendi (Şarı, Ḳaramanī) 114, **144**

Yaʿḳub Efendi (Seyyidī Alī-zāde) **380**, 486, 492

Yaʿḳūb Paşa (Ḫıżr Beg-zāde) **242**

Yaʿḳūb Paşa Zāviyesi 152

Yaʿḳūb-ı Çerḫī 324

Yār Alī-zāde, bk. Hidāyet Çelebi (Yār Alī-zāde)

Yaraluca Muḥyi'd-dīn, bk. Muḥyi'd-dīn Efendi (Yaraluca)

Yārḥiṣārī-zāde, bk. Muṣliḥü'd-dīn Muṣṭafā Efendi (Yārḥiṣārī-zāde)

Yazıcıoġlı Aḥmed-i Bīcān, bk.Aḥmed-i Bīcān Efendi (Yazıcıoġlı, Şeyḫ)

Yazıcıoġlı, bk. Meḥemmed Efendi (Yazıcıoġlı, Şeyḫ, Bayramī)

Yegān-zāde, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Yegān-zāde)

Yeñi Cāmiʿ 143, 212

Yeñice 370

Yeñişehr 110

Yetīm Alī, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Yetīm, Aydınī)

Yūnus Emre **140**

Yūsuf Bālī (Fenārī-zāde) **121,** 157, 189, 194, 342

Yūsuf Bālī Efendi (Mollā Yegān-zāde) **157**

Yūsuf Efendi (Aḫī Çelebī, Toḳatī) **343-344**

Yūsuf Efendi (Baba, Şeyḫ, Seferiḥiṣārī) **427-428**

Yūsuf Efendi (Baġdād Ḳāḍīsi) **378-379**

Yūsuf Efendi (Ḥamīdī, Şeyḫ Sinān) **387**

Yūsuf Efendi (Kirmastī) 270, 272, **273-275**, 421, 463

Yūsuf Sinānü'd-dīn, bk. Sinānü'd-dīn Yūsuf Efendi (Sinān Paşa, Ḫıżr Beg-zāde)

Yūsuf u Züleyḫā 304

Z-Ẓ-Ż-Ẕ

Zaġra 134

Ẓahīrü'd-dīn Efendi (Erdebīlī, Ḳāḍī-zāde) **491-492**

Żamīrī Efendi (Ṣaḥn müderrisi) **399**, 521

Zekeriyyā Efendi (Şeyḫ, Ḫalvetī) **151**

Zekeriyyā-yı Ḫalvetī, bk. Zekeriyyā Efendi (Şeyḫ, Ḫalvetī)

Zemaḫşerī 163, 359

Zenbilli Alī, bk. Alā'ü'd-dīn Alī Efendi (Cemālī, Zenbilli Alī, Müftī)

Zeyla'ī (Şeyḫ) 132

Zeynü'd-dīn (Ḫıżr Şāh-zāde) 171

Zeynü'd-dīn Efendi (Fenārī-zāde) **445**

Zeynü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, el-Ḫāfī) 115, 146, 148, **149-150,**151, 291, 406

Zeynü'd-dīn-i 'Irāḳī (Şeyḫ) 118

Zeynü'd-dīn-i Ḫāfī, bk. Zeynü'd-dīn Efendi (Şeyḫ, el-Ḫāfī)

Zeyrek Cāmi'i 172, 317, 419

Zeyrek Cāmi'i 318, 319

Zeyrek Medresesi 317

Zeyrek, bk. Mevlānā Zeyrek, bk. Meḥemmed Efendi (Mollā Zeyrek, Şemāniyye müderrisi)

Zeyrek, bk. Rüknü'd-dīn Efendi (Zeyrek)

Zeyrek-zāde Meḥemmed, bk. Meḥemmed Çelebi (Zeyrek-zāde)

Zeyrek-zāde Paşa Çelebi, bk. (Zeyrek-zāde, Manastır Medresesi müderrisi)

Zīc 176

Żiyā'ü'd-dīn (Şeyḫ) 123